

IOANNIS ALBERTI FABRICII

THEOL. D. ET PROF. PVBL. HAMBVRG.

BIBLIOTHECA GRAECA

SIVE NOTITIA

SCRIPTORVM VETERVM GRAECORVM

QVORVMCVMQVE

MONVMENTA INTEGRA AVT FRAGMENTA EDITA EXSTANT

TVM PLERORVMQVE E MSS. AC DEPERDITIS

AB AVCTORE RECOGNITA

EDITIO NOVA

VARIORVM CVRIS EMENDATIOR ATQVE AVCTIOR

CVRANTE

GOTTLIEB CHRISTOPHORO HARLES

CONS. AVL. ET P. P. O. IN VNIVERS. LITTER. ERLANG.

ACCEDVNT

CHRISTOPHORI AVGVSTI HEVMANNI

SVPPLEMENTA INEDITA

VOLVMEN NONVM

HAMBVRGI

APVD CAROLVM ERNESTVM BOHN

A. C. MDCCCIV

LIPSIAE EX OFFICINA BREITKOPFIO - HAERTELIA.

PRAEFATIO.

Nonum hoc bibliothecae graecae volumen, quod ſerius, quam ſperaueram, neque tamen id mea culpa factum eſt, ex carcere quaſi emittitur, omnia continet capita, quae volumine *octauo* ſecundum veterem editionem, praeter caput quondam XVIII. de *Themiſtio Euphrade*, in noua editione iam in vol. VI. pag. 790. ſqq. a me repoſitum, erant olim a *Fabricio* explicita diligentiſſime. Nam, vt caput de *Gregorio, Nyſſeno*, quod in praefatione ad volumen VIII. pag. V. ſcripſeram, in illo volumine me dediſſe, tunc excluderetur, et in hoc demum volumine ſuum obtineret locum, fecerant temporis ſpatiique anguſtiae. Quorum vero hominum vitae ſcriptaque et alia, quae de iis ſcitu dictuque neceſſaria viderentur, (namque in capitibus de ſcriptoribus eccleſiaſticis vberiorem eorum fatorum, inprimis placitorum errorumque atque controuerſiarum, haud raro inutilium et atrocium, inde ortarum, et interdum per plura ſaecula, nec

raro ad noſtra vsque tempora agitatarum, hiſtoriam atque inquiſitionem a noſtro inſtituto alienam eſſe, atque conditoribus hiſtoriae eccleſiaſticae relinquendam, *) nemo, opinor, negabit,) in hoc volumine exponuntur, *lector beneuolus* ex indice capitum, poſt praefationis Fabricianae partem poſteriorem, (prior enim ſolummodo continet capitum indicem,) exhibito, facile cognoſcet. Idem, comparato hoc volumine cum eo, quod Fabricius euulgauit, a me, videbit, in noua hac editione multa, quae poſt Fabricii obitum alibi vel recuſa ſunt, vel emendatius edita, eſſe reſecta, alia ad ſupplementa, quae ſi deſiderarentur, reſeruata, vbiuis tamen cauſſa conſilii declarata.

Sunt autem in praeſenti a me omiſſa pag. 64. quaedam *Baſilii* opuſcula, n. precatio, exorciſmus et quaeſtiones *Eunomii* atque *Apollinaris* cum reſponſionibus S. *Baſilii:* — pag. 97. *Baſilii iunioris* Naumachica: — pag. 206. *Syneſii* epiſtola ad Dioſcorum de arte magna, ſiue ſcholia in Democritum: — pag. 211. *Eunomii* apologia, quam confutauit Baſilius M. — pag. 297. tria *Hieronymi* graeci opuſcula: — pag. 305. *Libanii* epiſtola ad Meletium: — pag. 407.

*) In ſumma quidem breuitate multa tamen, quae ad hiſtoriam pertinerent litterariam, collecta ſunt in *bibliotheca ſelecta hiſtoriae eccleſiaſticae cum veteris tum noui teſtamenti.* Venetiis 1776. 8. part. II.

407. quatuor *Procli* hymni: pag. 760. *Choricii*, ſophiſtae, oratio funebris in Procopium, ſophiſtam, Gazaeum.

Quo euenit, vt, licet pluribus a me factis acceſſionibus, integrum paene volumen vet. edit. in hoc vol. concluſum redderetur. Haud quidem deerunt, qui cenſeant, plura potuiſſe a me praetermitti. At metu, ne alii me incuſarent nimiae multisque ingratae moleſtaeque parſimoniae aut iniuſtitiae erga manes Fabricianos, deterritus ſum a conſilio. Eo plura, vel poſt Fabricii diligentiam typis repetita, vel a me in ſuperioribus voluminibus iam occupata, ex duobus ſequentibus veteris editionis voluminibus in noua editione iure exſulabunt.

Quod reliquum eſt, ſuetam cel. *Beckii*, cuius quoque ſtudio atque variae et inexhauſtae eruditioni litteraria paſſim adſperſa debes ſupplementa, et cel. *Roſenmülleri* in corrigendis operarum peccatis curam atque diligentiam, etiam in hoc volumine laudabiliter praeſtitam, cum animi grati ſignificatione mecum praedicabis. Nullum quidem omnino non ſublatum eſſe vitium typographicum, neque ego poſſum adfirmare, *) neque aliquis humanae ſuaeque ipſius infirmita-

*) Ex. gratia vt pauca proferam pag. 52. not. col. a. lin. 40. corr. *diuerſarum*, et col. b. lin. 14. *Apolologia* (ſic) — pag. 128. in linea ſuprema pro VIII. ſcrib. XIII. — pag. 248. not. col. b. lin. 1. ſcr. *ſaec.* — pag. 272. ſect. 3. lin. 7. ſcr. *antiquarum*. Reliqua ipſe forſan facile corriges.

tis conſcius poſtulabit. Atenim, quantum equidem leuiter percurrendo aliquot plagulas intellexi, nec multis nec grauioribus mendis typographicis commaculatus eſt contextus. TV igitur, L. B. humaniſſime ignoſcas quaeſo et meis et operarum peccatis, meisque conatibus fauere pergas velim. Scr. Erlangae, d. XXIV. Mart. MDCCCIV.

GOTTLIEB. CHRISTOPHOR. HARLESS.

IO. ALBERTI FABRICII praefatio volumini octauo olim praemiſſa.

[Integram praefationem vt recudi faciam, ſiquidem in priore parte ſumma et ordo capitum indicantur, haud eſt neceſſarium. Incipit vero prior pars: *H.]*

Ne multis te differam, L. B. iuuat oculis tuis ſubiicere, quae in hoc volumine tibi offeruntur a me pro tenui meo ſtudio, quod vt boni facias, et ſi quid titubatum a me eſt, vt fit non modo in bello, ſed etiam

etiam in hisce litteris, id pro aequitate tua humaniter feras in homine, iterum iterumque peto a te ac contendo.

[Poſt indicem capitum ita pergit:]

Haec ſunt, quae praeſenti vice exhibere tibi ſtudui, Lector benevole, non dubitans, etiam Indices ſcriptorum, quos hoc volumine paſſim iterum inſerui, vtiles acceptosque fore iis, qui hoc litterarum genere ducuntur. Nam etiamſi aliquid ſubinde eſſet omiſſum a me in illis, peccatumque, quae tamen non ita multa fore ſpero in his: tamen longe maximam partem recte adnotatam aequi et docti iudices, boni certe conſulent. Equidem, vt quantum poſſem, accuratos darem, operam, quam potui ſine ſuperſtitione ac maioris temporis diſpendio, impendi. Vtinam vero viueret graecantiſſimus ille *Georgius Fridericus Thryllitius*, cuius ſchediaſma de bibliotheca ſcholiaſtarum vniuerſali adornanda, ſed qualem nec animoſiſſimus bibliopolarum ſuſcipere, etiamſi praelo eſſet parata, vnquam auſit, ciues mei inſeruere tomo ſecundo Miſcellaneorum Lipſienſium: vel vtinam frater eius egregius, *Valentinus Hermannus Thryllitius*, medicus Geithaynenſis, cuius epiſtolam itidem Lipſienſes

psienses mei vulgauerunt in fasce LVIII. Diarii, quod sub noui Musei titulo (Neuen Bücher-Saal) germanice quot mensibus in lucem edunt, docti fratris vestigiis ita pergat insistere, vt, quae ille molitus est, hic suo studio expolita perficiat, atque graecarum litterarum latifundia amplificet insigni quadam nec inficianda accessione. Nam hactenus nihil in illis desidero, quam quod confidentiores aliquando sunt, et inter errores computant, quod apud Tzetzam ad Lycophronem pro Androcle non lego Menandrum, pro Heliodoro Apollonium: deinde, quod non plura in me reprehendunt. Quid enim ego magnopere accusandus, si non alia pluraque longe habent, quae moneant, quam in vniuersis vaegrandibus Eustathii ad Homerum commentariis loca omissa viginti circiter vel triginta: quum adnotata sint et posita in indicibus, quos exhibui, Eustathianis loca ad vicies mille. In ceteris indicibus longe vltra tercentena locorum millia. Omnes, qui vnquam ab hominum memoria in lucem humana industria prodierunt, indices abiicere debemus, praesertim voluminosiorum operum, si propterea statim *tantum non taedet vsus*, vel *parum tuta fides* accusanda, quod non ex millenis dicam, sed ex centenis vnus locus aliquando vel fugit oculos, vel perperam positus est, etiam typographi culpa; nam et illa imputatur. Tamen magnas illi habi-

turus ſum, et haberi ab aliis velim gratias, ſiue Tryllitius, ſiue alius, accuratiores, quam ego potui, dabit Indices, et hunc laborem, hocque taedium poſt me, atque eos, quorum lucubrationibus vſus ſum, communis vtilitatis cauſſa voluerit deuorare: neque intercedam, etiamſi ad hoc maturandum vel ali ac confirmari, vel compelli ſe patietur voluptate me reprehendendi. Vale.

INDEX

INDEX CAPITVM
HVIVS VOLVMINIS NONI
ſiue Bibliothecae graecae libri V. partis IV.

CAPVT XIV. (olim XIX.)

De S. BASILIO, Magno et Seleucienſi.

CAPVT XV. (olim XX.)

De GREGORIO, NYSSENO.

CAPVT XVI. (olim XXI.)

De EVSTATHIO, Antiocheno, SERAPIONE, Thmuitano, et SOPHRONIO

CAPVT XVII. (olim XXII.)

De PAPPO et THEONE, Alexandrinis, Theonisque filia, HYPATIA, et Hypatiae discipulo, SYNESIO, episcopo.

CAPVT XVIII. (olim XXIII.)

De EVNOMIO et aliis quarti saeculi haereticis.

CAPVT XIX. (olim XXIV.)

*) Copiosus ad futuram Arati editionem adparatus, cum Theonis in Aratum scholiis, Procli sphaera, Leontio de constructione Arat. sphaerae cum V. L. et notis mstis, collectus fuit a *Laur. Anchero.* v. catalog. librorum et codd. MSSt. quos reliquit *M. Laur. Ancher.* Othenis xx. Febr. 1799. publ. auctione distrahendos. 8. p. 9. et 10.

CAPVT XX. (olim XXV.)

CAPVT XXI. (olim XXVI.)

De philosophis, STRIANO, PROCLO et MARINO.

CAPVT XXII. (olim XXVII.)

De S. CYRILLO, Alexandrino.

CAPVT XXIII. (olim XXVIII.)

De PROCLO, Constantinopolitano, ASTERIO, Amasen., et IOANNE CLIMACO:

IO. ALB. FABRICII
BIBLIOTHECAE GRAECAE
LIBRI V. PARS IV. (vol. VIII. vet. ed.)

CAPVT XIV. (olim XIX.)

De S. BASILIO magno et Seleuciensi.

I. S. Basilii, magni, aetas et vita. II. *Scriptores de illo veteres.* III. *Recentes.* IV. *Alii Basilii ultra triginta.* V. *Codd. et editiones Basilii, magni, operum latinae, graecae et graecolatinae.* VI. *Scripta singula in editionibus graecolatinis comprehensa, cum variis observationibus.* VII. *Scripta Basilii, vel quae sub eius nomine feruntur, et quae in editionibus graecolatinis non exstant.* VIII. *Precatio, ab H. Hammondo edita.* *Ibid. Index eorum, ad quos scripsit et quorum in epistolis meminit S. Basilius.* IX. *Index Homiliarum et epistolarum S. Basilii, adscriptis ordine alphabetico singularum initiis.* X. *De Basilio, Seleuciensi, eiusque scriptis.*

(Cum supplementis G. C. Harles.)

I.

BASILIVS, *magnus* ille veritatis doctor *) atque doctrinae inprimis de Spiritu S. catholicae vindex et adsertor praecipuus, natus Neocaesareae, quae ante Mazaca, in Pontica Cap-

*) Ὁ μέγας τῆς ἀληθείας διδάσκαλος. *Zachariae Mytilenaeo* pag. 224. edit. Barthii, et καύχημα τῆς Ἐκκλησίας, *S. Athanasio* epist. ad Palladium, presb. tom. I. pag. 754. ὁ ἔνθεος τῆς οἰκουμένης φωστὴρ, *Gennadio* epistola de praedestinat. *Fabr.* Alia testimonia congessit *Thom. Pope Blount* in censura celebrior. author. ed. Genev. pag. 241 sqq. *Garnier* in praef. ad tom. I. edit. opp. Basilii summis laudibus eum extollit. Constat enim, ait, quaecumque maxime ad sacrarum litterarum studium pertinent, dogmata, ethica, traditio, historia, disciplina, eorum scientiam non

Cappadociae regione circa a. C. 316. [b]) parentibus *Basilio*, communi tum in illis locis virtutis magistro [c]), et *Emmelia:* ne de auia *Macrina* dicam, cuius memoria inter sanctos 14. Ianuar. [d]) recolitur, quemadmodum parentum 30. Maii [e]), frater fuit *Gregorii, Nysseni*, maior natu: et *Naucratii*, monachi, *Petrique*, episcopi Sebasteni, et *Macrinae* [f]), sororis. Eloquentiae et artium magistros praeclaros habuit Antiochiae, et CPoli *Libanium* [g]), Athenis, vbi Iuliano [h]) [i*] commilitone in studio bonarum literarum [et Gregorio, Nazianzeno,] vsus est, *Himerium, Proaeresiumque.* Hinc quum in ecclesia Caesareensi lectoris, diaconi et presbyteri muneribus functus esset, monasticam vitam praetulit [i]), simultate ipse cum episcopo suo, Eusebio, intercedente [k]). In Ponti igitur solitudines circ. a. C. 358. secessit, atque ibi *Gre-*

non aliunde potius, quam e Basilii scriptis hauriri. Laudat praeterea in Basilii scriptis orationis elegantiam, suauitatem, perspicuitatem, incredibilem vim persuadendi, doctrinae integritatem, artem mirificam dicendi sine vlla artis significatione, summam in tractandis doctrinae christianae mysteriis curam atque diligentiam, et plura alia scribit in hanc sententiam. Ab *Hemsterhusio* ad Luciani dial. mortuor. tom. I. pag. 453. ed. Reitzii dicitur non infrequens Xenophontis imitator, et pag. 589. pater eloquentissimus. Artis criticae peritiam ex Basilii scriptis elucere, testatur *H. Valesius* in libro I. de critica, cap. 25. pag. 173 sq. subiuncto eiusdem emendationibus, a Burmanno editis. *Harl.*

b) Vide Acta Sanctor. tom. VII. Maii. pag. 658. *Fabr.* Basilium in lucem editum fuisse Caesareae in Cappadocia circ. a. C. 328. *Oudinus* I. pag. 543. prodit. *Garnerius* vero in vita Basilii, (in tom. III. Opp.) pag. XXXVII. sqq. operose demonstratum iuit, Basilium Caesareae in Cappadocia, sed non in Ponto, (ex quo quidem paternum genus, vti maternum ex Cappadocia ducebat,) natum esse circa a. Chr. 329, et de parentibus illorumque liberis disputauit vberius. *Harl.*

c) Ὃν κοινὸν παιδευτὴν ἀρετῆς ὁ Πόντος τηνικαῦτα προὐβάλλετο. *Nazianzenus* orat. XX. pag. 524. Palladia, quam matrem memorat Basilius epist. CCCLXVI. non fuit mater, sed cognata, quam matris loco veneratus est.

d) *Bollandus* in Actis Sanctor. tom. I. Ianuarii pag. 952 sq. Meminit auiae huius suae *Basilius* epist. LXXIX. pag. 895.

e) *Papebrochius* tom. VII. Act. Sanctor. Maii pag. 242 seq.

f) Vide *Nicephorum* X, 19. et Nyssenum in elogio Macrinae.

g) Sed v. *Schroeckh* in hist. eccl. christ. part. XIII. pag. 7 sq. *Harl.*

h) *Basilius* epist. CCVIII. ad Iulianum, imp. [Vide in ed. Garn. tom. III. pag. 122 sqq. II. Iuliani epp. ad Basilium, et huius respons. pag. 124 sq. epp. 39 — 41. sed *Garn.* in vita Basilii p. LXIII. illas dubias esse suspicatur. Adde *Schroeckh.* pag. 9 sq. *Harl.*]

i) Atque *Martin. Chemnit.* in orat. de lectione patrum pag. 6. notat, Basilium M. secessui et monachismo plus quam satis esset, tribuisse. *Thomassin.* quidem in Discipl. vet. eccl. part. II. lib. I. cap. 46. negat, Basilium verum fuisse monachum, quoniam nec per omnem suam vitam se consecrasset illi ordini, nec omnium suarum facultatum vsum abiecisset: sed is satis refutatus est a *Garnier.* in vita Basilii, pag. XLVI. sq. Addi debet, disciplinam monasticam eo tempore nondum aeque ac sub finem saeculi IV. fuisse constitutam, conf. *Schroeckh* pag. 25. qui tamen, quae Garn. de Migadibus, asceticis, actioni deditis, sentit, nondum certa et explorata esse, iudicat, et de vita monastica studioque Basilii est copiosus. Basilium fuisse auctorem ordinis cuiusdam monastici, (atque monachi ordinis S. Basilii, praecipue in ecclesia graeca, adhuc florent,) iure alii negant. v. *Schroeckh.* pag. 206 sqq. *Harl.*

k) *Baertius* Act. Sanctor. tom. II. Iunii p. 835. *Sozomenus* VI. 15. *Gregorius*, presbyter, in vita Nazian

Gregorii, Nazianzeni, suauissima consuetudine est vsus [l]). Reconciliatus inde episcopo suo [m]), adhuc superstiti adiunctus, et a. C. 370. [n]) defuncto successit ecclesiaeque Caesareensis episcopus ordinatus die 14. Iunii [o]), quum per annos octo [p]) illud sacrum munus gessisset, diem obiit supremum [q]) a. C. 379. calendis Ianuarii. [De anno, quo vita decessit Basilius, vide *Assemanni* sententiam contrariam Vol. VIII. ad edit. vet. Vol. VII. p. 231. not. *uu.* add. *Assemann.* in biblioth. orientali tom. I. p. 52. not. 2. et p. 54. fin. vbi colligit, Basilii mortem vltra a. 378. nequaquam esse promouendam. *Harl.*]

II. *Scriptores veteres, de S. Basilii vita et laudibus consulendi.*

Greg., Nazianzeni, oratio XX. quae dicta est in S. Basilii funere. [v. supra vol. VIII. p. 407.] Eiusdem epigrammata XII. in Basilium cum anonymi [vel potius *Nicetae*] graeca prosaria expositione, edita a *Lambecio* VIII. pag. 366 — 371. [pag. 778 sqq. ed. Kollarii, cuius notas vid. et pag. 782 sqq. de *Nicetae* prosaria expositione. *Harl.*] Epitaphium carmen, quod est quartum decimum ordine, tom. II. opp. Videndus etiam epist. XXXVIII. etc.

Gregorii, Nysseni, oratio in laudem Basilii, fratris, ἐπιτάφιος, tom. II. pag. 911.

Ephraemi, Syri, elogium S. Basilii, ipso superstite adhuc scriptum, vt notaui lib. V. cap. 2. [pag. 231 sq. ed. vet. vbi iam adnotaui, *Assemann.* negasse contra Fabric. illam Ephraemi laudationem scriptam esse Basilio superstite: add. *Assemanni* prol. ad opp. Ephr., Syri, vol. I. §. IX. pag. IX. sq. Sed Ephr., Syrus, aeque ac Greg., Nyss., nimii sunt ac superstitiosi in laudando Basilio M. *Harl.*] Adde *Combefisii* bibliothecam concionatoriam tom. VII. pag. 9. sq.

 Pseudo-

Nazianzeni pag. 19. etc. In eremo delectatum esse Philoromi amicitia Basilium, narrat *Palladius* in Lausiaca pag. 121. Vide et quae ipse de vita sua monastica Basilius epist. LXXIX. vbi fratrem Gregorium (Nyssenum) secum vixisse in monasterio ad fluuium Iridem testatur. De Gregorio, Nazianzeno, autem intelligendus epist. CXLI. quem σκεῦος ἐκλογῆς καὶ φρέαρ βαθὺ, τὸ τοῦ Χριστοῦ στόμα, adpellat. Multa de illius et Basilii amicitia Gregorius, presbyter, in Nazianzeni vita.

l) Vide Greg. Nazianz. epigr. IV. in Basilium apud *Lambec.* VIII. p. 779. ed. Koll. *Harl.*

m) Idem *Baërtius* pag. 839. [*Schroeckh* p. 31 sqq. 36. 62 sqq. 70 sqq.]

n) Ab a. C. 371. Basilium fuisse Caesareensis Cappadociae episcopum, scribit *Saxius* in Onomast. I. pag. 422. laudatque *Pagii* critic. Baron. a. C. 369. nr. XVI. pag. 270. it. ad a. C. 370. nr. IX — XIX. pag. 288 — 295. inprimis nr. XXIII. pag. 297. tom. V. Eodem *Pagio* duce l. c. a. C. 365. nr. VII. pag. 215 — 217. tom. V. probabile esse iudicat Saxius, a Basilio a. 365. epistolam ad Senatum Tyanensem esse scriptam. — Caput S. Basilii tamquam reliquiae, seruabatur in magna ecclesia monasterii in monte Atho. v. *Montfauc.* palaeogr. gr. pag. 455. *Harl.*

o) Hinc martyrologia Basilii memoriam 14. Iunii celebrant, vt menologia calendis Ianuarii.

p) *Nazianzenus* de Basilio: epigr. IX. ὀκταετῆ λαοῖο θεόφρονος ἡνία τείνας, apud *Lambecium* VIII. pag. 568. [pag. 782. Kollar.]

q) *Baërtius* loco laudato pag. 819.

[r] *Pseudo-Amphilochius*, (saeculi IX. scriptor, vt videtur,) de vita et miraculis S. Basilii. Dixi de illo lib. V. cap. 8. pag. [379. in vol. VII. sect. 11. et p. 381. sect. 14. add. *Stultet.* medulla patrum, pag. 1043. *Leidae* inter codd. Voss. et dicitur in cat. Voss. esse *Iustini.* v. cat. bibl. Leid. pag. 396. fin.] sed iam addo, partem eius extremam, quae in Combefisii editione non exstat, vulgatam ex codice Vindobonensi XXXV. a *Lambecio* VIII. pag. 366. [pag. 775. Koll.]-adde pag. 382. [pag. 787 sq. Kollariique not. it. pag. 813 sq. de eod. XXXVIII. nr. 20. in c. Augustano. v. Reiser. cat. pag. 24. *Harl.*]

Ioannes, Damascenus, orat. I. de imaginibus tom. I. edit. praeclarae Lequinianae pag. 327. laudat *βίον Βασιλείου τοῦ μάκαρος δι' Ἑλλαδίου τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ καὶ διαδόχου τῆς ἱεραρχίας Vitam B. Basilii, scriptam ab* Helladio, *discipulo eius et successore.* Sed illa iam pridem intercidit, licet partem eius ex Anastasii, bibliothecarii, versione legisse se MS. testetur *Baronius* ad martyrolog. Rom. ad calendas Ianuarii.

Simeon, metaphrastes, de S. Basilio, (quem graece MS. testatus est se habere Heribertus Rosweidus,) et *Graecorum Menaea* 1. Ianuar.

Gregorius, presbyter, in vita Greg., Nazianzeni.

Iohannes Euchaitensis r), *Philotheus*, CPol., *Nicolaus Cabasilas*, *Theodorus Metochita*, *Matthaeus Camariota*, in tres Hierarchas, qui sunt Basilius, Nazianzenus et Chrysostomus, et quorum memoriam iunctim celebrant Graeci 30. Ianuarii. Ex his solus *Philotheus* editus est; ceteri MSti adhuc feruntur, vt dixi lib. V. c. 11. [vol. VIII. p. 459.]

Philostorgius VIII. 11. 12. 13. *Socrates* IV. 26. *Sozomenus* VI. 15. *Tripartita* VII. 36. *Nicephorus* X. 17. sq. etc.

Photius cod. CXLI. sq. bibliothecae.

Hieronymi cap. 116. *S. E. Theodoreti* IV. 19. et praef. in canticum *Augustini* I. contra Iulian. Pelagianum, *Suidae*, *Gaudentii*, Brix. *Vincentii* Lerinensis et *Theodori Prodromi* loca S. Basilii operibus a Parisiensibus praemissa sunt.

III. *Scriptores recentiores.*

Io. Baptistae Mantuani de vita S. Basilii libri II. carmine heroico.

Erasmus lib. XXVIII. edit. Londinensis, epistola VII. ad Iac. Sadoletum, quae loco praefationis praemittitur editioni graecae Basilii a. 1532. Vide etiam lib. XXIX. epist. XC. seq.

Oratio de S. Basilio inserta tom. III. declamationum Witebergensium, pag. 716 seq.

God-

r) Conf. vol. VIII. lib. V. cap. 12. §. XIX. de *Ioanne, Mauropode,* metropolita *Euchaitensi*, pag. 627 sqq. et pag. 628. de eius orat. encomiastica in *Basilium M. Gregorium, theologum*, et *Io. Chrysostomum*: it. pag. 632. de eius canonibus in festa trium illorum patrum ecclesiast. *Harl.*

Godfridus Hermantius, (Tillemontii memoriis, tunc adhuc ineditis, vsus,) in vita Basilii et Nazianzeni, gallice scripta, Paris. 1674. [al. 1679.] 4. duobus voluminibus. Laudat Baërtius eaque vsum se profitetur tom. II. Act. Sanctor. Iunii pag. 810. *Fabr.* Hermantii dicendi ratio et diligentia, praecipue in excerpendis Basilii opp, sunt laudandae: sed modum is excedit in celebrandis Basilii virtutibus, nec lineam artis criticae historicae adhibet. *Harl.*

[*] *Tillemontius* tomo IX. memoriarum historiae ecclesiasticae, edito Paris. 1703. 4.

Franciscus Baërtius in vita Basilii tom. II. Act. Sanctor. Iunii pag. 807 sqq.

Matthaeus Raderus in viridario Sanctorum pag. 24 seq.

Omitto velut notiss. centurias Magdeburgenses centuria IV. Baroniumque et alios annalium et historiae ecclesiasticae scriptores, atque *Eliam du Pin*, tomo secundo bibliothecae suae pag. 154 sqq. et ceteros, qui de scriptoribus ecclesiasticis egere. *Antonius Possevinus* in apparatu sacro etiam de codicibus scriptorum, Basilii manu exaratis, qui in bibl. Augustana, Messanensi et Monachiensi exstant, monet, atque in versiones varias scriptorum Basilianorum obseruationes complures cum lectore communicat.

Abrahamus Scultetus parte IV. Medullae patrum, pag. 1043 sqq.

Guil. Caveus in vitis primitiuorum patrum ecclesiae, anglice scriptis, et deinde translatis in linguas, belgicam atque germanicam, tom. II. edit. germanicae pag. 504 — 598. Bremi 1704. 4.

D. Theophilus Spizelius in vetere academia Iesu Christi pag. 73 seq. *Fabr.*

[*Cave* in Historia litteraria scriptor. eccl. tom. I. pag. 238 sqq. ed. Basil.

The Clergies Honour; or, the Lives of *S. Basil the Great*, Arch-bishop of Neo-Caesarea, and St. Chrysostom, Arch-bishop of CPole, drawn by way of Parallel. London. Printed for W. Cooper. — 1681. 8.

Cas. Oudinus in Comment. de SS. eccles. tom. I. pag. 543. sqq. qui, se, profitetur, multa ab El. du Pin vel omissa, vel dissimulata esse animaduertisse, et in cap. primo vitam ac doctrinam S. Basilii, Caesareae Cappadocum episcopi, vberius persequitur.

Sam. Basnage in Annal. tom. III. pag. 4. 25. sqq. pag. 29. de tempore, quo Basilius creatus fuerit episcopus Caesar. pag. 32. 36. sq. 42. sqq. 51. 69. 70.

Iac. Basnage in: Histoire de l'Eglise pag. 613. 633. 641 sqq. 1156 sq. 1195 sq.

Arnold in: Kirchen- vnd Ketzer-Historie, part. I. lib. IV. cap. 4. §. 37. 38. 39.

Gottlieb Stolle in: Nachricht von den Leben — der Kirchenväter etc. pag. 359 sqq.

R. Ceiller Hist. gen. des Aut. ecclef. tom. VI. pag. 60.

Apollinare Agresta vita del Protopatriarca *S. Basilio* M. In Messina, nella stamperia di Vicenzo d'Amico. 1681. 4.

Io. Ge. Werenberg diss. de prudentia Basilii M. in refutandis haereticis. Lipsiae 1724. 4.

I. Ge. Walch hist. ecclef. N. T. pag. 1337. sqq. et passim in bibliotheca patristica, Ienae 1770. mai. 8.

Dilucidazioni critico-istoriche della vita di Santo *Basilio M.* dal *Giuseppe del Pozo*. Romae. 1746. 4.

Hamberger in: zuverläßig. Nachricht. tom. II. pag. 804. ſqq.

Inprimis laudandus eſt a diligentia, ſtudio curaque in vita Baſilii vberius explicanda et colligendis atque melius ordinandis ac diſponendis Baſilii ſcriptis

Iul. Garnier. in vita S. Baſilii, praemiſſa tom. III. opp. pag. XXXVII — CXXXVIII. Baſis quidem eſt Tillemontii narratio, ſed ſaepius emendata, praeterea multas ille res vel certius vel ſaltem probabilius expoſuit: maxime verſata eſt eius cura in vita, praecipue epiſtolis aliisque ſcriptis Baſilii ſecundum temporis rationem in meliorem ordinem redigendis, aut veris a falſis ac ſuppoſititiis diſcernendis: nec tamen a partium ſtudio aut timiditate quadam in iudiciis ſuis omnino fuit is alienus.

Aequa lance tam eruditionis, ingenii animique virtutes, quae inſignes in Baſilio M. fuerunt, quam infirmitates, diſciplina vitae monaſticae cum primis contractas, ponderauit ſobrieque iudicauit et vitam ſcriptaque ac doctrinam Baſilii copioſe et curate expoſuit, nec raro Garnerii ſententias rationesque examinauit et reiecit *Io. Matthias Schroeckh* in: chriſtl. Kirchengeſchichte, part. XIII. pag. 1 — 220.

De praecipuis Baſilii ſcriptis curate egit, et in notis acute libereque iudicauit de illis *Semler* in: Geſchichte der chriſtlichen Glaubenslehre, praemiſſa *Baumgartenii* Theologiae polemicae, tom. III. pag. 125 — 168.

Chriſti. Frider. Röſsler in: Biblioth. der Kirchenväter, tom. VII. pag. 1 — 157. de Baſilio M. egit et excerpta dedit, adſperſis hinc inde bonis animaduerſionibus, ex libris III. contra Eunomium, ex lib. ad Amphilochium de Spiritu S., ex homiliis 1) deum non eſſe auctorem mali, 2) de gentilium libris cum fructu legendis, et 3) de libero arbitrio; ex aſceticis ſcriptis, denique ex epiſtolis; in his praecipue ſequutus eſt recenſionem *du Pin,* qui in ſecundo tomo nouae bibl. pag. 268 — 312. edit. lat. eas ſecundum temporis ordinem diſponere atque explicare ſuſtinuit. Sed dolendum eſt, Roeſslerum caruiſſe edit. Garnerii, qui multa vidit acutius meliusque diſpoſuit. *Harl.]*

IV. *Alii Baſilii vltra XXX.*

Baſilius, *abbas* S. Laurae prope Hieroſolyma. Vide infra, Maleinus.

Baſilius, *Achridenus,* vide infra, Theſſalonicenſis.

[Baſilius, epiſcopus *Alexandriae,* cum 72 epiſcopis ſubſcripſit *Gennadii,* patriarchae CPolit., epiſtolae encyclicae ad omnes metropolitanos a. C. 459. v. cod. *Vindobon.* caeſar. XLIV. et *Lambec.* comment. VIII. pag. 888 ſqq. ibique Kollar. *Harl.*]

Baſilius, *Amaſenus* in Cappadocia epiſcopus et martyr Nicomediae a. C. 322. de quo Henſchenius in Actis Sanctor. tom. III. April. 26. pag. 416 ſeq. Acta illa fabuloſa videntur *Valeſio* pag. 208. ad Euſeb. [canticum ſacr. in illum d. 26. Apr. v. *Lambec.* comm. VIII. pag. 210.]

Baſilas, ſiue Baſilius arcis Mechaeae s) atque ab a. C. 336. quo Marcellum in ſynodo CPol. depo-

s) Rectius in pluribus codd. libri Hieronymiani de ſcriptoribus eccleſ. cap. 89. legitur, *artis medicinae.* Vide, quae infra pag. 347. vet. ed. et ad laudatum S. Hieronymi librum.

depositum constat, *Ancyranus* episcopus, de quo *Hieron.* de scriptor. eccles. cap. 89. Plura de eo *Tillemontius* tom. VI. memor. ecclesiastic. Cum Arianis non fecisse, probat D. *Ittigius* adpendice ad lib. de haeresiarchis saeculi I. et II. p. 453 seq.

Basilius, *Ancyranus* episcopus, iunior, qui in synodo Nicaena II. a. C. 787. confessionem obtulit, quae exstat tom. III. Concilior. edit. Binianae pag. 481. *Fabr.* Conf. Acta Sctor. m. Mart. Antwerp. 1683. tom. III. Diuersus ab *Basilio*, *Ancyrano presbytero*. v. infra in vol. VIII. cap. 24. pag. 347. sq. vet. edit. ib. pag. 335. — Basilii, *presbyteri Ancyrani*, martyrium, *Florent.* in cod. Laurent. IV. nr. 43. plut. 4. v. *Bandini* cat. codd. Laur. I. pag. 322 sq. *Fabric.* infra, vol. IX. pag. 62. *Harl.*

Basilius, *Antiochenus* episcopus, a. C. 456 et 457. cuius meminit *Nicephorus* XV. 19. Simeonis, eremitae, ad eum epistola apud Euagrium [?] lib. II. cap. 10. Ad eumdem Basilium scripsit Leo, imp., et Leo I., episcopus rom. et Baradatus teste *Ephraimo* apud Photium cod. CCXXIX. sub fin. *Fabr.* Laudatur in Nicaena synodo, in cod. XXXIV. Coislin. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 102. *Harl.*

[*Basilius, Armeniacus,* calligraphus, a. C. 1066. v. *Montfauc.* palaeogr. gr. pag. 53. ac 96. et pag. 9. 35. 63. 76. 80. 303. adhuc memorantur *Basilius Barele* s. *Baleris*, qui scripsit quaedam Euripidis; *Basilius, lector,* scripsit saeculo XII. Petri, Antiocheni, et aliorum epp. *Basilius, sacerdos,* scripsit Origenis opus in Iob. et Chrysostomi quaedam, a. 1448. — *Basilius, Scalidrus*, notarius, scripsit a. 1424. Damasceni opp. quaedam ib. pag. 55. de *notariis,* siue arcanorum scribis. *Harl.*]

Basilius, *Aquarum Sextiarum* episcopus, cuius meminit Honoratus in vita Hilarii, Arelat. cap. 22.

Basilius, iunior, *asceta*, cuius vitam scripsit Gregorius, eius discipulus, clarus temporibus Leonis sapientis, imp. Exstat in Actis Sanctor. tom. III. April. 26. [v. infra, vol. IX. pag. 62. *Montfauc.* in palaeogr. gr. pag. 323. ex cod. regio] adde *Lambecium* VIII. pag. 359. [pag. 760. ed. Kollar. de cod. XXXIV. nr. LII.]

Basilius, *Bicantiorum* presbyter, de quo *Moschus* in prato spirituali cap. 40.

Basilius, *Bulgaroctonus* *), imperator, ab a. C. 976. ad 1025. de cuius nouellis constitutionibus dicam libro VI. [Eius *Antipharmacum* in cod. Laurent. XIX. nr. 3. plut. 75. vide *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. III. pag. 167. *Harl.*]

Basilius, *Caesareensis* **), iunior, cuius inediti commentarii ad orationes Nazianzeni, Constantino Porphyrogeneto dicati, exstant in variis bibliothecis, vt [Flor. Laurent. vide *Ban-*

*) Vide *Allatium* pag. 230. ad Georg. Acropolitam. [Et *Bandin.* cat. codd. Laur. III. pag. 191. nr. 17. et 18.]

**) Vide, quae de illo lib. V. cap. 13. p. 540. [in vol. VII. nou. ed. pag. 451 sq.] *Caueus* hunc refert ad a. C. 675. sed iunior est, et Constantini, Porphyrogeniti, aetate scripsit. A Sambuco vocatur Thessalonicensis, sed ipse se Basilii, Caesareensis, *κοινωνὸν καὶ ὁμώνυμον καὶ θρόνα* adpellat.

Bandini cat. I. pag. 536. sqq.] *Coisliniana* p. 296. et in tribus codicibus p. 298 seq. [vbi quoque p. 299. de eius ep. ad Constantinum, imp., eius vita in c. caes. CLXXXVII. v. *Lamb.* III. pag. 442. *Harl*]

Basilius, *Chrysostomi*, qui ei libros de Sacerdotio dicauit, familiaris, iam episcopus circa a. C. 372, adeoque a Seleuciensi, qui annis sexaginta amplius post floruit, haud dubie diversus, licet aliud visum sit viris quibusdam doctis, sequutis *Photium* cod. CLXVIII. confer *Tillemontium* tom. XV. memor. hist. eccles. p. 340. Et quae infra in Basilio, Raphanensi.

[Basilius, *Ialimbanensis*, v. supra vol. IV. pag. 666. not. *o*. *Harl*]

Basilius, Irenopolitanus in *Cilicia* episcopus, a quo Nestoriani dicti Βασιλειανοί, vt notauit *Mich. le Quien* ad Io. Damascenum tom. I. pag. 100. De eius historiae ecclesiasticae libris tribus, Photius cod. XLII. [add. Phot. cod. XCV.] Vide, quae dixi lib. V. cap. I. [vol. VII. p. 419 et 437. §. XXXV.] Eius opus contra Archelaum, Coloniae in Armenia presbyterum, memorat Suidas: contra Ioannem, Scythopolitam, *Photius* cod. CVII.

Basilius, *confessor*, episcopus *Cretensis* et dein Thessalonicensis, de quo *Bollandus* ad Calend. Februar. tom. I. p. 242. sq. *Fabr.* Canticum d. XII. April. in S. confessorem, *Basilium*, episcopum Parii in Asia minore, inter cantica sacra in Sctos totius mensis April. in cod. XII. caesar. *Vindob.* de quo v. *Lambec.* comment. VIII. p. 208 sqq. *Harl.*

Consules, Caecina Decius Basilius *) a. C. 463. et Caecina Decius Basilius, iunior, a. 529. tum Flauius Basilius a. 480. et Flauius [?] Basilius iunior a. 541. vltimus priuatorum, qui consulatum ordinarium gesserit, nomenque anno dederit. Vide *Victorii* Canonem Paschalem. p. 69.

[Basilius, *Emessenus episcopus*, scr. vitam Theodori, archiepisc. Edesseni, in cod. *Taurin.* CXLVII. vid. cat. codd. gr. Taur. p. 238. *Harl.*]

[Basilius, *diaconus* et *a commentariis*, interfuit synodo, ab Alexio Comneno congregatae. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. pag. 105. — Alius *Basilii, diaconi*, reliquorumque monachorum supplicatio ad impp., Theodosium et Valentinianum, aduersus Nestorium, in concilii Ephesini part. I. pag. 310. ed. romanae 1608. v. *Assemanni* prolegg. ad Ephr. Syri, Opp. tom. I. pag. X. §. XII. *Harl.*]

Basilius, *Ephesi* episcopus, a. C. 434-444.

[Ad *Basilium, eremitam*, scribit Theodor. Studita. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 313.

Basilius, *Euchaitarum* episcopus, et Basilius, episcopus *Loristae*, interfuerunt synodo, ab Alexio Comneno cougregatae. v. *Montfauc.* l. c. p. 104. *Harl.*]

Basilius, *Hierosolymitanus* patriarcha, cuius epistola synodica ad imp., Theophilum, qui ab a. C. 829. ad 841. rebus praefuit, exstat in Combefisii manipulo Orig. CPol. p. 110-145. Paris. 1664. 4. *Fabr.* Epistola illa synodalis ad imper., Theophilum, Iconomachum, pro cultu

*) **Ad hunc scribit Sidonius.**

cultu sacrarum imaginum memoratur et locus excerpitur a *Lambecio* comm. de bibl. caesar. vol. VIII. p. 697. add. p. 708. sq. vbi in nota Combefisius carpitur et contextus gr. beneficio codicis caesarei suppletur. Conf. supra, vol. VIII. p. 84. sect. 3. *Harl.*

[Basilius, *Λατινελέγκτης*, *Hieromonachus Studita*, qui contra Latinos scripsit, memoratus ab *Allatio* de consensu, p. 553. et 624. *Harl.*]

Basilius, *Irenopolitanus*, perperam a Cilice distinguitur in Chartophylace Cauei, (qui id recte deinde emendauit,) et in pandectis Hendreichii Brandenburgicis.

Basilius, *Isauriae* episcopus, idem cum Seleuciensi.

Basilius, *Larissae* in Thessalia metropolitanus Baluz., p. 886. nouae collect. concil. [v. de *Basilio Euchaitar.* etc. notata p. 8. extr.]

Basilius, *Macedo*, imp. ab a. C. 866. ad 889. de cuius *κεφαλαίοις παραινετικοῖς* dixi lib. V. c. 5. [vol. VIII. p. 42. sq.] De eius variis constitutionibus et legibus, aliisque scriptis, ad iura spectantibus, disserendi locus erit libro VI. quemadmodum et de Nouellis Basilii, *Porphyrogeniti*, imp.

Basilius, *Magnesiae* episcopus, interfuit concilio Nicaeno II. tom. III. Binii p. 516.

Basilius, *magus*, de quo *Gregorius Magnus* lib. I. dialogor. p. 1331. seq. tom. I. Opp. et *Cassiodorus* IV. 2. Var.

Basilius, *Maleinus*, S. Laurae prope Hierosolyma archipresbyter et abbas, cuius *ἀσκητικὴ ὑποτύπωσις* *)), et libellus, quo probat, *Ascetae* non esse captanda honoraria nec honores ambiendos, MS. graece in Bodleiana bibl. *Fabr.* *Informatio ascetica*, in bibl. *Bodlei*, cod. V. Herbert. ibid. inter codd. Th. Roe, nr. CCLXIII. cod. XVII. *Ascetae non esse captandos honores.* — add. ad notam scripta. —

Basilius, *abbas*, *ἡγούμενος* ad eum scribit Theodorus Studita. v. *Montfaucon.* bibl. Coisl. pag. 144. 320. 322. 324. 413. *Harl.*]

Basilius, *asceta*, *Marciani* discipulus, a quo conditum monasterium in Seleucobelo, ciuitate Syriae, narrat Theodoritus histor. religios. cap. 3. inter discipulos eius *Sabinum*, miramque et huius abstinentiam praedicans. Eumdem cum Basilio, Seleuciensi, illum facit *Baronius* ad a. C. 382. n. 68. sed rectius, distinguendum esse, monet *Tillemontius* tom. XV. memor. p. 341.

[Basilius, *Manichaeus*, Sergii discipulus, in Photii narratione de Manichaeis repullulantibus, in cod. Coislin. CCLXX. quam edidit *Montfauc.* in bibl. Coisl. p. 349. sqq. et Basilius iste nominatur p. 373. *Harl.*]

[*Basi-*

*) Ὑποτύπωσις illa siue descriptio vitae monasticae latine exstat in bibliothecis patrum, interprete *Iac. Pontano* tom. XXII. edit. Lugd. pag. 750 — 752. [In indice cod. msti Antonii Eparchi, infra in vol. X. pag. 479. In codd. bibl. publ. *Paris.* DCCCLVIII. et MDCXXX. — *Basilii*, *monachi*, praepositi Laurae Mallinorum, capita paraenetica ad filium suum; it. eiusdem et aliorum eclogae legum, in codd. *Escorial.* teste *Plüero* in itiner. per Hisp. pag. 161. *Harl.*]

[*Basilius*, *medicus*, Bogomilorum haereseos fax et tuba. v. *Allatium* de consensu pag. 635. De aliis *Basiliis*, *medicis*, v. infra in elencho medicor. vet. vol. XIII. p. 100. sq. sed conf. ipsum *Fabric.* in vol. VIII. p. 347. sq. vet. edit. *Harl.*]

Basilius, *Megalomites*, cuius aenigmata graece exstant MS. CXI. in bibl. Bodlei. [De Basilio, *Megalomite*, v. infra, vol. X. p. 538. ed. vet. Eius aenigmata in codd. bibl. publ. *Paris.* CMLVIII. et MDCXXX. *Harl.*]

[Basilius, *Moldau. princeps*, de quo v. *Kollar.* supplem. ad Lambecii comment. pag. 240. sq. *Harl.*]

Basilius, *monachus* Cappadox, cuius fertur responsum siue ἀναφορὰ ad Nicetam, metropolitam Thessalonicensem circa a. C. 1200. *Fabr.* Ad Basilium v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. pag. 9. nr. 86. *Monachum* scribit Theodor. Studita. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. pag. 149. Inter melodos graecos infra, vol. X. p. 131. Quidam calligraphus saec. XI. v. *Montfauc.* palaeograph. gr. p. 511. *Harl.*

[*Basilii minimi*, (qui scholia quoque scripsit in Gregorii, Nazianz., XVI. oratt.) epistolam ad Constantinum, Porphyrogen., e cod. *Naniano* LXIV. publicauit (*Mingarell.*) in cat. codd. gr. Nan. p. 115. sq. add. *Bandin.* in cat. codd. gr. Laurent. I. p. 536 sqq. *Harl.*]

[Basilius, episcopus Ναυκλίων, inter subscriptores epistolae Gennadii encyclicae a. 459. v. *Lambecii* comment. et Kollar. not. vol. VIII. p. 894. *Harl.*]

[?] Basilius, *Nicomediensis*, martyr. Supra in Amaseno. De aliis Basiliis, *martyribus*, octo vel nouem, Baronius ad martyrolog. romanum.

Basilius, *patricius et praefectus cubiculi*, cuius Naumachica, hactenus inedita, dabo graece infra. *Fabr.* Ad eum scribit *Theodorus Studita.* v. *Montfauc.* bibl. Coislin. pag. 322. *Harl.*

Basilius, *Pegoriota*, qui inter melodos graecae ecclesiae laudatur a Leone Allatio, et, qui plura de eo dicet, *Vrbano Godfrido Sibero* [infra vol. X. p. 131.]

Basilius, *Philippensis*, cuius homilia in praesentationem b. Virginis in templo, MS. graece in bibl. Bodlei. [nr. CCXXXIV. et MMMCCCLXXXIII. et inter codd. *Gale* nr. MMMMMCMXLIX.]

Basilius, *Pisidiae* episcopus, iconomachus, in quem inuehuntur patres synodi VII. actione 1. tom. I. Binianae edit. a. 1618. p. 482.

Basilius, *presbyter*, cuius vita auctore incerto in tom. III. Act. Sanctor. Martii 22. pag. 380. latine et graece ad voluminis calcem. *Fabr.* Ad Basilium, *presbyterum*, scribit Io. Chrysostomus. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 568. — Fuit quoque Basilius, *presbyter*, calligraphus saec. XI. *Harl.*

Basilius, patricius et *praefectus praetorio*, sub rege, Odoacro. Vide *Baronium* ad a. C. 483. nr. 10. seq.

[Basilius, ὁ πρωτόθρονος, citatur inter eos, qui scripserunt de vita Io. Chrysostomi, in cod. caesar. XXVII. v. *Lambecii* comment. VIII. p. 638. supra vol. VIII. pag. 457.

Basilius

Basilius *proëdrus Maeri* subscripsit et interfuit synodo, ab Alexio Comneno congregatae, in cod. XXXVI. *Coislin.* v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 104. *Harl.]*

[Basilius, *rector* et *papas Blachernarum.* v. *Montfauc.* l. cit. *Harl.]*

Basilius, *Raphanensis* in Syria episcopus, qui a. C. 381. synodo CPol. subscripsit. Hunc *Basnagius* ad a. C. 382. 6. putat, esse illum, cui Chrysostomus libros de Sacerdotio inscripsit.

Basilius, *Russiae* imperator, cuius epistolam de translatione reliquiarum suae matris citat *Allatius* contra Hottingerum p. 177. seq.

Basilius, *S. Sabae* archimandrita Romae, ad quem Theodori Studitae epistola 35. libri I. [v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 148. et 318. *H]*

[Basilius *Scamandrenus*, patriarcha CPolit. a. 1183 — 1186. v. infra, vol. X. p. 492. *Harl.]*

Basilius, *Seleuciensis*, de quo infra hoc capite.

Basilius, episcopus *Sycomazanus*, (al. *Sycaminanus*,) qui interfuit synodo CPol. sub Menna a. C. 536.

Basilius, *Sylei* episcopus, qui interfuit synodo septimae, siue Nicaenae II. a. C. 787. celebratae. Vide tom. III. Binianae edit. p. 515.

Basilius Achridenus, circ. a. 1155. Barocc. CXI. et archiepiscopus *Thessalonicensis*, cuius responsio ad epistolam Hadriani IV. papae, in iure graeco — rom. p. 305. et 307. et apud *Allatium* de consensu p. 658. et post Io. Zonaram in Canones Concilior. 783. [in cod. *Laurent.* II. nr. 89. v. *Bandin.* cat. codd. gr. I. p. 10.] Eiusdem *Basilii* ad quaestionem de coniugio duorum fratrum cum amita consobrini, a magno Dyrrachii sacellario propositam, exstat in iure graeco rom. pag. 329. et 408. *Fabr.* Papae Hadriani in epist. ad Basil. Thessal. et huius responsio in cod. caesar. CXIII. nr. 9 et 10. quem et propter varr. lectt. et vero, quia vtraque epist. in fine aliquanto auctior est, conferendum putat *Lamb.* V. p. 86. sq. — in eod. cod. nr. XI. ibid. p. 88. est *Basilii, Thess.* disp. de controuersiis fidei inter Latinos et Graecos, habita Thessalonicae cum episc. Beneuentano, conscripta autem instar dialogi a Niceta, monacho. v. not. Kollar. et supra vol. VII. p. 752. ibique not. et infra, vol. X. p. 493. vet. ed. — *Basilius, Thessalon.* de gradibus cognationis in cod. *Paris.* bibl. publ. MCCCLV. nr. 13. *Harl.*

Basilius, *Traianopolitanus*, in Thracia, qui interfuit concilio Chalcedonensi.

[In *Mongitor.* biblioth. Sicula, vol. I. p. 99 sq. vberius recensentur vita et scripta
Basilii Amabilis Messanensis, ord. praedicatorum, med. saec. XVII.
Basilii Campanellae, Panormitani, eiusd. ordinis a. 1617.
Basilii Cauarretae, ord. S. Mariae de monte Carmelo, circ. a. 1660.

Basilii de Laurentio, ord. S. Basilii. Eius carmen: *D. Basilii M.* tesserae habitusque sub noctis specie pro Panormitani coenobii translatione eadem in vrbe a. 1697. religionisque stemmati alludentis elegiacus triumphus, Panormi 1697. 4. in *Anton. Magri* notitia monasterii Panormitan. S. Basilii, p. 42. editum est. — —

Basilius a Scledo, eremita Camaldulensis montis coronae: de quo eiusque scriptis in codd. bibl. S. Michael. *Venet.* v. *Mittarell.* in cat. illius bibl. p. 113.

Sed recentioris aetatis *Basilii* dicti ad nostrum non pertinent institutum. *Harl.]*

V. Codd.) et Editiones operum Basilii magni.*

Graecae.

Basil. 1532. fol. cum praef. Erasmi, apud Hieron. Froben. et Episc. In hac editione [P] sunt Homiliae in Hexaëmeron, in Psalmos, et aliae variae homiliae XXIX. liber de Spiritu S. et

*) Tanta est copia MSSt. *Basilii* M. vt verear, ne omnium et singulorum opp. atque epistolarum enumeratione tempus et chartam perdam, saltem pluribus lectoribus fiam molestus. Quare primum generatim indicabo, in quibus bibl. plures codd. Basilii opp. custodiantur. *Augustae Vindel.* in bibl. publ. Basilii homiliae 46. — commentar. in Esaiam. — Epistolae 348. (ex quo cod. magnam esse factam accessionem ad ed. Wolfgangi Musculi etc., in prima codicis pagina legitur adscriptum,) — tres ἀντιῤῥητικοὶ contra Eunomium. — Ad Amphiloch. Iconens. episcop. — de diuinitate filii capp. XXXII. v. plura in *Reiseri* indice MSS. bibl. Augustanae, p. 15 21. — ib. Basilii et aliorum sententiae, in panoplia dogmatica, p. 22. ib. hom. de mundo vitae remittendo et perfectione, pag. 27. — protheoria expositionis in Iesaiam, pag. 28. — ib. plures homiliae, in duob. codd. pag. 30. — ib. canones, pag. 30. — ib. quaedam homiliae, pag. 37. — fragmm. ex *Basilio* aliisque, bis; et *Basilii* aliorumque expositiones in illud: ad *imaginem et similitudinem suam*, pag. 39. et 40. dialogus *Basilii* et *Greg. Naz.* p. 40. et 41. bis. — epistolae, pag. 66. bis. — Quanta vis sit codd. Basil. *Vindobonae* in bibl. caesarea, vno obtutu cognosces in cat. *Nessel.* in indic. pag. 53—56. eos *Lambecius* in comment. suis passim, praecipue in vol. III. v. indic. ad illud col. 580—586. tum in vol. IV. (ind. col. 523. sq.) vol. V. (ind. col. 682—684.) copiosius recenset. — In cod. XLIV. nr. 23. sqq. sunt varii generis epistolae; v. *Lambec.* VIII. pag. 878. sqq. et in aliis codd. einsdem vol. sunt *Basilii* liturgica, orationes, epistolae etc. et Lambec. aliquoties emendat suppletque aut illustrat ed. Paris. gr. latin. — *Wratislauiae* in bibl. Rehdinger. non pauca Basilii esse opp. testatur *Kranz.* in Memor. bibl. publ. Elisabeth, pag. 83. — *Francofurti* in bibl. quondam Vffenbach. fuerunt in codd. VIII. IX. et XIII. varia Basilii opusc. de quibus consules *Maii* bibl. MSt. Vffenbach. pag. 430. 436 et 498. (Conf. infra ad nr. XXV.) — Nubem codd. qui sunt in bibl. publ. *Paris.* nec non *Coislin.* et varia *Basilii* opp. aut particulai comprehendunt, congestum videbis in ind. ad vol. II. cat. codd. Paris. et in ind. ad *Montfauc.* bibl. Coislin. ex. gr. *Basilii* Opera in cod. *Coislin.* L. et CCXXX. (*Montf.* bibl. Coisl. pag. 118 et 292 sqq.) multa Basilii in opere ascetico in cod. CCXXXII. (ib. pag. 294.) — in cod. CCLXXXI. 30. sermones ad Monachos, et alia. (ib. p. 393.) etc. — Nec vacat, singula *Basilii* M. opuscula etc. quae in codd. Bodleianis aliisque Britannicis exstant, vel enumerare; et ablegandus mihi est illorum notitiae cupidus ad indices catal. MSSt. Angliae et Hiberniae subiectos. — Quot codd. qui multi sunt, et varia *Basilii* opp. continent, seruentur in bibl. *Escorial.* docebit *Plüer.* in itinerar. per Hispan. pag. 161. aut qui in aliis multis bibl. reperiantur, indicabit *Montfauc.* in indice ad bibl. biblioth. MSSt. — *Venetiis* in bibl. Marc. in codd. LIII. vsque ad cod. LXVI. in cat. codd. gr. pag. 35. vsque ad 45. curatius memorati, exstant permultae homiliae et alia opusc. in his, homiliae et alia, quae in edit. monachor. S. Mauri non reperiuntur. De homiliis nonnullis infra agemus: reliqua inedita, quorum initia retulit auctor illius catal. ea esse notantur: in cod. LIII. *in obscuritatem prophetiarum, et quomodo nos oporteat diligenter in eas incumbere:* in

et Epistolae. *Fabr.* Pleniorem integramque inscriptionem et plura de hac edit. leges in *Maittaire* A. T. II. p. 765. (qui magnam Erasm. praef. partem et vltimam Basilii epist. ad Calligraphum in nota recudi fecit,) *Denis.* memor. bibl. Garell. pag. 347. sq. *Clement.* bibl. critique etc. II. p. 485. *Panzer.* A. T. vol. VI. p. 285. nr. 853. *Harl.*

Venet. 1535. fol. apud Steph. Sabium, in quo volumine sunt ascetica ethicaque et de virginitate et contra Eunomium libri quinque, sermones et epp. *Fabr.* Conf. *Maittaire* A. T. II. pag. 81., qui praefat. ex qua, quos codd. adhibuerit editor, cognosci potest, magnam partem reddidit. *Harl.*

Basil. 1551. fol. [apud Hieron. Froben. et Nic. Episcopium; vt in calce legitur] cum praefatione graeca Iani Cornarii ad Iulium, Numburgensem episcopum. In hac editione continentur: In Hexaëmeron homiliae vndecim. In Psalmos homiliae XVII. Variae homiliae XXIX. Liber de Spiritu S. Epistolae Basilii et Nazianzeni CLXXX. Ἀσκητικῶν λόγοι septem. De iudicio Dei. De fide. Ἠθικῶν ὅροι LXXX. Ἐρωτημάτων ἀσκητικῶν κατὰ πλάτος ὅροι LV. Ἐρωτημάτων ἀσκητικῶν κατ' ἐπιτομὴν ὅροι CCCXIII. Ἐπιτίμια διάφορα siue poenae variae ecclesiasticae, delinquentibus monachis et κανονικαῖς constitutae. Constitutiones asceticae XXXIV. Epistola ad Chilonem. Alia ad monachum,

in eod. LIV. *consolatoria ad infirmos; de administratione, seu regimine in Christo; de misericordia et iudicio,* (est quoque in eod. LVI. et huius argumenti homiliam ineditam memorat *Montfauc.* in bibl. Coislin. pag. 118.) — *ep. ad Vrbicum, monachum, de continentia.* In cod. LV. *encomium in praecessorem suum; in Trinitatem;* (exstat quoque in eod. LXI.) in illud Christi: *horam illam nemo nouit, nisi pater;* (conf. bibl. *Coislin.* pag. 293.) *in euangelium Lucae et in Annam; in pascha,* (est quoque in cod. LXI.) *in lacum Gennesareth et in Petrum, apostolum;* (eiusdem argumenti homiliam sub *Chrysostomi* nomine laudat *Montf.* bibl. Coisl. p. 131. quae tamen initio discrepat ab exempl. Veneto;) *in memoriam martyrum; homil. in Abraam; ex euangelio Lucae in paralyticum; in ordinationem SS. apostolorum:* — in cod. LXII. vsque ad LXV. sunt *Basilii ascetica.* (cat. pag. 43 sq.) — in cod. DIII. *Basilii* ex prouerbiis; capitula VIII. in diuersas hypotheses etc. — *Taurini* in bibl. quondam regia in multis codd. multas epistolas, homiliasque aliaque inesse opera, cognosces ex catal. codd. gr. *Taurin.* v. indic. voc. *Basilius, Caesar.* — Insignis variorum *Basilii* librorum, *Florentiae* in bibl. Laur. seruatorum, numerus designatur a *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. vide ind. ad tom. III. pag. 480 — 482. — De codd. *Neapolitan.* v. supra vol. V. in calce. *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Bonauent. Vulcanii; ex *Basilii* adpendice ad Naucleri chronographiam. (cat. bibl. Leid. pag. 348. fin.) — ib. in bibl. publ. inter MSSt. vol. membran. peruetus, continens quaedam Basilii M. praesertim ascetica, quod vir doctus videtur contulisse ad edit. Basileens. teste confectore cat. bibl. Leid. pag. 234. nr. 1. ib. pag. 336. nr. 47. *Basilii* in Hexaemeron. — pag. 343. nr. 61. epp. amoebaeae Iuliani et Basilii, quas testatur Scaliger se vidisse arabice. — ibid. pag. 402. nr. 7. inter codd. Vossian. aenigmata *Basilii* τὰ Μαιμὸν εἰς Κύπ. — et nr. 16. *Basilii* M. ἐκκλησιαστικὴ καὶ μυστικὴ προθεωρία· per interrogationes. — *Montfaucon.* in Palaeographia gr. XLV. laudat cod. *Colbertin.* CCCCXCIX. membr. qui exhibet *Basilii* opp. scr. manu Nicetae, protospatharii, etc. a. Ch. 971. oblatus ecclesiae martyris, Georgii Oriati, — et pag. 287. cod. *Romanum* P. P. S. Basilii, qui continet *Basilii* ascetica et quaestiones, et illustrat, quae notatu digna ad calcem leguntur. Sed haec sufficiant, ne leges instituti nostri migrem: et de quibusdam opp. codd. passim adhuc locus erit dicendi. *Harl.*

nachum, praeuaricatorem. De baptismo libri II. Liber περὶ τοῦ αὐτεξουσίου, de libero arbitrio. Alius de virginitate. De Paradiso liber et libri V. aduersus Eunomium. [v. Garnerii praef. ad tom. I. Opp. pag. IV.]

Latinae.

[Romae, 1515. opera *M. Basilii* per *Raphaelem Volaterranum* nuper in latinum conuersa: in fine: Impressum apud Iac. Mazochium. etc. fol. De hac ed. v. *Maittaire* A. T. II. p. 264. et *Panzer.* A. T. VIII. pag. 255. nr. 92. Copiosius eam edit. recenset *Lambacher* in bibl. antiqua Vindobon. ciuica pag. 83. sqq. qui pag. 86. monet, in illa edit. etiam numerari tantum XVI. homilias in Psalmos, et vnicam tantum in Psalmum XXVIII. quum in aliis exstent binae in illum; ex quo Combefisii iudicium, alteram illam in Psalmum XXVIII. homil. non esse genuinum Basilii foetum, non leuiter confirmari censet. — *Basilii* opuscula varia, Basil. 1494. 4. citat *Maittaire* A. T. IV. pag. 570. ex bibl. Adr. Paw. sed fides sit penes auctorem. *Harl.*]

Paris. 1520. fol. apud Ascensium [opera Iac. Fabri Stapul. v. *Panzer.* VIII. p. 67.]

Coloniae 1523 et 1531. fol. apud Ceruicornum, quam editionem persequitur Gesnerus in bibl. *Fabr.* Edit. Colon. 1523. quam in manibus habeo, inscripta est:

Diui Basilii M. Caesar. episcopi eruditissima opera, quorum catalogum in sequenti pagella deprehendes. Interpretes *Io. Argyropylus, Georg. Trapezuntius, Raphael. Volaterranus, Ruffinus presbyter.* Monodia Gregor. Nazianz. 1523. In calce: Excusa sunt haec opera in aedibus Eucharii Ceruicorni, aere et impendio M. Godefr. Hittorpii, ciuis Colon. m. Iunio. fol. add. *Lambach.* l. c. p. 86. qui in nota, habentur, ait, hic praeter opera, quae modo recensuimus ex edit. Romana, libri V. contra Eunomium, Georgio Trapezuntio interprete, et regula monachorum, a Ruffino conuersa. De regula monach. v. infra ad IX. 11. Ruffinum esse pessimum interpretem, statuit *Huetius* de interpretatione, libr. II. pag. 246. sq. ed. Stadae. 1680. 8. — De ed. Col. 1531. v. *Panzer.* A. T. VI. p. 414. nr. 609. *Harl.*

[Paris. 1523. *Basilii M. opera* ex interpretat. Io. Argyropuli, Ge. Trapezuntii, et Raph. Volaterrani. ap. Iod. Badium. fol. conf. *Schoenemann.* bibl. — patrum lat. I. p. 619. sq. — De *Trapezuntii* versione librorum Basilii contra Eunomium, eiusque editionibus v. *Zeni* Differt. Vossiane, tom. II. p. 9. nr. VI. — *Garnier* in praef. ad tom. I. Opp. p. IV. memorat edit. lat. Paris. 1525. fol. ap. Ascensium. *Harl.*]

Basil. 1540. fol. apud Heruagium cum praefat. *Wolfgangi Musculi.* Hanc editionem praeter Gesnerum recenset Bellarminus de S. E. et B. Gerhardus in patrologia. *Fabr.* Inscriptio haec est: *Opera D. Basilii* M. — omnia, siue recens versa, siue ad graecos archetypos ita collata, per *Wolfg. Musculum,* Dusanum, vt aliam omnino faciem sumsisse videantur. Quorum catalogus insequitur praefationem Basil. ex off. Heruagiana MDXL. fol. Exempl. est in bibl. acad. Erlang. *Harl.*

Basil.

Basil. 1552. fol. edente Iano Cornario.

Basil. 1565. fol. apud Io. Oporinum, cum eadem Musculi praefatione, qui in hac editione scholia in Psalmos, et enarrationem in sedecim capita Esaiae, et epistolas quasdam adiunxit. *Fabr.* Late recenset hanc edit. et alia lectu digna de Basilio eiusque scriptis atque interpretibus profert, notatque tria interpretum peccata *Io. Fabric.* in Hist. bibl. suae, tom. I. pag. 101 — 106. *Harl.*

Parisiensis Godfridi Tilmanni 1566. fol. quae recusa est

Antwerp. 1568. fol. apud Philippum Nutium. Hanc editionem recenset Possevinus in adparatu sacro. [add. *Garnier.* praefat. cit. p. IV.]

Paris. 1571. fol. apud Sebast. Niuellium: prioribus nitidior, pleniorque et castigatior, quam sequuta Parisiensis apud Sonnium a. 1603. fol.

Postrema Antwerpiensis 1616. curante *Andrea Schotto*, fol. repetita Coloniae 1618. fol.

[[*] *Denique* Franciscus *Combefisius* tum in ecclesiaste graeco Paris. 1674. forma octaua maiore, tum in bibliotheca concionatoria ibid. 1662. fol. varias Basilii homilias latine a se vel recensitas, vel de integro versas latine edidit.

Germanica.

Ingolstad. 1591. fol. *Schweikhardo Comite Helfensteiniensi* etc. interprete. [Praef. scripta est Landsbergae in Bauaria super. 1589.]

Graecolatinae.

A. 1618. *Paris.* fol. 2. voll. ex officina Niuelliana [ap. *Claudium Morell.* secundum *Hamberg.* Zuverl. Nachr. II. p. 808.] Haec insignis et nitida emendataque [et ad codd. anglicos et gallicos recensita] editio recensetur a *Philippo Labbeo* tom. I. de scriptor. eccles. pag. 177. seq. ab *Hendreichio* in pandectis Brandenburgicis, sed, qui multa confuse ac falso de editionibus Basilii scriptorum tradit. Qui hanc Parisiensem editionem curarunt *Fronto Ducaeus* et *Fed. Morellus*, testantur, se vsos editione graeca anni 1551. collata cum MSS. a Richardo Montacutio. Ducaei notae, quibus versiones passim castigantur, implent in Adpendice tomi II. paginas 118. hinc succedunt exiguae Federici Morelli p. 119 — 126. [add. *Garnier* l. c. p. V.]

1638. *Paris.* ap. Aegid. Morell. fol. 3. voll. minus nitida, minusque emendata, neque vlla re alia auctior. Hanc recenset *Casimirus Oudinus* in supplemento de Scriptoribus eccles. p. 42. seq. [tom. I. comment. p. 548. sqq. et ibid. p. 577. sqq.] nouam sciagraphiam subiicit ordinis, quo ipse optet opera S. Basilii recudi, vt primo tomo homiliae, altero libri et tractationes, tertio epistolae, liturgia et alia quaedam, in prioribus non obuia, exhibeantur: [proscribendis tamen lib. de grammatica exercitat. et epistola in aduersis consolatoria.]

Nouam

Nouam Basilii operum editionem molitus pridem fuit *Franciscus Combefis*, quumque edendi ipsius vasti operis occasio deesset, castigationes saltim suas ex variis codicibus MSS. et obseruationes varias ad paginas editionis Parif. 1618. vulgare instituit, variaque inedita S. Basilii monumenta passim inseruit. Sed a. 1679. 23. Iun. aetat. 74. operi immortuo Combefisio, observationes illae eodem adhuc anno publicatae, et archiep. Parisiensi, Francisco Harlaeo, inscriptae sunt a *Vincentio le Fevre*, ord. Praed., qui sub nomine *Pauli de Golefer* latere voluit. Titulus operis est: *Basilius magnus ex integro recensitus, textus fide optimorum codicum vbique castigatus. auctus, illustratus, emendatus, versiones recognitae* etc. Paris. 1679. 8 duobus voll. [conf. *Garnerii* praef. cit. p. VI.]

[P] Memini et *Wilhelmum Ernestum Tentzelium*, τὸν μακαρίτην, multis annis, et beatissimum desideratissimumque *Godfr. Olearium* nostrum aliquando de noua Basilii editione concinnanda cogitasse, et in eam rem varia collegisse subsidia, sed vtriusque doctos conatus properans fatum antevertit.

Nouam nunc S. Basilii editionem eruditi monachi Benedictini, quibus tot praeclarissima monumenta ecclesiastica debemus, iubent exspectare ab insignibus sodalibus suis, *Iuliano Garnierio, Francisco Faverollio et Io. Iacobo Raverdus*, postquam ille, qui ex eodem ordine ornandae huic spartae praefectus antea fuerat, *Iacobus Lopinus*, iam a. 1693. 29. Dec. fatis concessit. [Lopinum antea fuisse praefectum, negat *Garnier.* praef. ad tom. I. Opp. pag. IV.]

[Prodiit ed. *Garnier.* quae huc vsque principatum tuetur, alium librorum Basil. ordinem habet, et est inscripta:

Τῦ — Βασιλείȣ — — *Sancti patris nostri Basilii*, Caesareae Cappadociae archiepiscopi, *Opera omnia, quae exstant, vel quae eius nomine circumferuntur*, ad MSS. codd. Gallicanos, Vaticanos, Florentinos et Anglicos, nec non ad antiquiores editt. castigata, multis aucta: noua interpretatione, criticis praefationibus, notis, variis lectionibus illustrata, noua S. doctoris vita et copiosissimis indicibus locupletata. Opera et studio Domini *Iuliani Garnier*, presbyteri et monachi Benedictini, e congregatione S. Mauri. Tomus *primus* Paris. typis et sumtibus Io. Bapt. Coignard. MDCCXXI. (1721.) fol. — Tomus *secundus*, ibid. 1722. — Tomus *tertius*, (defuncto iam *Garnier* d. 3. Iun. 1725.) opera et studio monachor. ord. S. Benedicti, ibid. 1730. Conf. doctas censuras in actis erud. Lips. a. 1722. p. 465 sqq. — a. 1731. p. 491 sqq. et p. 537 sqq. — Codd. ad quos exacta est editio, singulis tomis post praefat. indicantur. — *Garnier* ipse in praef. ad vol. I. pag. V. sqq. quid praestiterit, et in quibus superare studuerit laborem meritaque superiorum editorum, late ostendit. Totum autem opus sic distribuit. Complectitur tomus *primus* homilias in Hexaëmeron et in Psalmos, libros in Eunomium, atque commentarium in Esaiam: *secundus*, homilias de diuersis, ascetica, librum de virginitate, librosque de baptismo: *tertius*, librum de Spiritu S., epistolas, liturgiam, viginti quatuor sermones Symeonis, magistri ac logothetae, vitam Basilii. Quare in recensendis Basilii M. scriptis ita versabor, vt illum quidem ordinem teneam, ordinem vero in vtraque edit. graeco-latina Parisiensi seruatum et a Fabricio indicatum

catum designem, adiiciamque, quae de singulis notarat Fabricius, quae autem mihi aduotanda supplendaque videantur, vncinis separem a reliquis. *Harl.]*

VI. *Basilii, magni, scripta, quae exstant, in edit. graecolatina Paris. Garneriana.*

1. Εἰς τὴν ἑξαήμερον, *in Hexaëmeron Homilias IX.* [1. p. I. *Garn.*] Ex his pleraque ad verbum expressit *S. Ambrosius* libris VI. w) in Hexaëmeron, qui etiamnum supersunt. *Easdem* Eustathius, *siue* Eustachius (Afer), *vir disertissimus, ita transtulit in latinum, vt ingenium doctissimi viri* (Basilii) *facundiae suae viribus aequiparasse videatur, qui vsque ad hominis conditionem nouem libros tetendit*, vt notat *Cassiodorus* cap. 1. diuinar. lect. Quae versio sorori, *Syncleticae*, diaconissae x), ab Eustathio dicata et memorata etiam Sigeberto Gemblacensi cap. 21. de S. E. et Bedae, siue Iunilio praef. in Genesin, [inter latin. codd. *Venet.* D. Marc. v. cat. codd. illorum p. 23 sq.] prodiit Nicolao Fabro curante, exstatque in bibliotheca patrum Paris. 1654. tom. I. atque in latinis S. Basilii editionibus nouissimis. *Fabr.* Singularum homiliarum argumenta strictim refert examinatque *Schroeckh.* l. c. pag. 168 sqq. et 180 sq. Basilium in quosdam quidem libros diuinos commentatum esse, negari non potest, eiusque opera in conferendis emendandisque libris sacris laudatur (v. supra vol. III. p. 715.); in omnes tamen libros diuinos id ab eo factum esse, probari nequit. — Homiliae in *Hexaëmeron* exstant mstae in XIX. codd. *Paris.* et quidem, Garnierio in praef. pag. XI. monente, nouem homiliae in codd. antiquissimis membran. in nonnullis autem recent. chartaceis vndecim homiliae: — *Florentiae* in cod. Laurent. XII. nr. 2. plut. 10. nouem homiliae in Hexaem. — in cod XVIII. nr. 1. plut. 4. duodecim hom. in illud. — in cod. XXVII. nr. 3. nouem hom. cum scholiis nonnullis margin. Seueriani, Gabalorum episcopi, tempore Chrysostomi, Gregorii Nysseni, et anonymi. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 482. 541 et 550. vbi scholion Seueriani ad principium homiliae I. speciminis loco retulit. — *Venetiis* inter codd. bibl. S. Michaelis, sunt *Basilii* hom. nouem genuinae, et duae de structura hominis spuriae, ab aliis Gregorio, Nysseno, adtributae, v. *Mittarelli* bibl. codd. MSSt. S. Michaelis Venet. p. 111 sq. — ibid. in bibl. Marc. cod. LV. et LVIII. — *Matriti* in bibl. regiae cod. CXXIII. homiliae XII. in Hexaem. quarum tamen tertia in duas est distracta, ita, vt proprie sint XI. numerandae, vt pluribus ostendit *Iriarte* in cat. codd. gr. Matr. pag. 501. qui hunc codicem in vltimis homiliis cum ed. Combefisiana

w) Homilia *prima* Basilii respondet primis sex libri primi *Ambrosii* capitibus, *secunda* capitibus reliquis quatuor eiusdem libri. *Tertia* libro integro secundo. *Quarta* capitibus quinque, et *quinta* ceteris duodecim tertii libri. *Sexta* libro quarto. *Septima* libri quinti capitibus prioribus vndecim. *Octaua* posterioribus. *Nona* denique libro sexto. [Quaedam Ambrosii loca illustrat *Garnier.* praef. ad tom. I. §. V. pag. XVI. sqq.]

x) Haec Syncletice, cuius, vt aequalis suae, Sedulius in praef. Operis Paschalis meminit, non confundenda cum S. Syncletice, antiquiore, de cuius vita dixi inter scripta, S. Athanasio supposita lib. V. cap. 2. nr. 84. [vol. VIII. p. 207.]

siana conferendum esse iudicat. — *Monachii* in codd. Bauar. XXXII. XXXIV. CCXLII. CCLI. — *Augustae Vindel.* inter codd. *Basilii undecim* homiliae in primum Geneseos caput de opificio sex dierum; atque *Reiser.* in catal. p. 30. annotat, in illo codice duas posteriores homilias adscribi *Gregorio Nysseno,* sed, iudice Hoeschelio, perperam propter Nysseni libr. (qui in eodem sequitur cod.) de hominis structura, qui eiusdem quidem est argumenti, sed non eiusdem methodi. — *Vindob.* in cod. caes. LXV. qui multa Basilii opp. continet, nr. 1. v. *Lambec.* III. p. 294. — it. in cod. LXII. nr. 1. — cod. LXIII. nr. 1. cum nonnullis schol. margin. — cod. LXV. nr. 1. cod. LXVI. (*Lamb.* III. p. 285. sq. 289. 314 et 325.) — *Leidae* inter codd. Vossianos *Eustathius* in Hexaëmeron, et in idem *Basilii* homiliae, sed sine fine. v. cat. bibl. Leid. p. 393. nr. 50. et sic in aliis bibliothecis, supra memoratis. In eadem bibl. *Leidensi* p. 32 sq. occurrunt *Hexaem.* et aliorum opp. Basilii editt. — In cod. *Mosq.* bibl. synod. XIV. sunt XLII. oratt. Basilii M. quae iam editae sunt, et quas designat *Matthaei* in notit. codd. Mosq. p. 24 sqq. ibid. in cod. XV. hom. in Spiritum S. — in cod. XVIII. 9. homiliae. — in cod. XX. 51. homil. in his orat. de perfectione vitae Monach. inedita, quam Matth. cum Xiphil. et duabus aliis Basilii oratt. Mosquae 1775. 4. in lucem protulit. v. *Matth.* notit. etc. p. 30 sq. ibique not. 2. — In codd. XXI. et XXII. permultae homiliae. (*Matth.* pag. 32 sqq.) — in cod. XXIII. varia Basilii opp. — in cod. XXXII. nr. 30. et 34. fragmenta. *Harl.*

Dionysii quoque *Exigui* versionem Caueus et ante eum Posseuinus et Elias du Pin memorat. Sed vereor, ne Greg. Nyssenus, quem a Dionysio latine redditum constat, memoriae eorum obuersatus; vel, vt b. doctori meo, *Tho. Ittigio,* obseruatum, [P] verba Tilmanni non recte intellecta illos induxerint, vt Basilium quoque ab eo versum adfirmarent. Inter recentiores primus Basilium interpretatus est latine *Iohannes Argyropulus,* cuius versio [prodiit Romae, apud Iac. Mazoch. 1515. fol. v. *Maittaire* A. T. II. p 264.] in operibus Basilii, a. 1564. fol. latine Basileae vulgatis, et a *Godfrido Tilmanno* recognita ceteris latinis ac graecolatinis Basilii editionibus occurrit.

Hinc *Ioachimus Perionius* Paris. 1552. in cuius interpretatione plura notat ac reprehendit *Posseuinus* tom. I. adparatus sacri pag. 184 seq.

Iani Cornarii versionem inuenies in editione operum Basilii latina Basil. 1552. fol. Eamque passim praefert *Fronto Ducaeus* in notis ad hoc Basilii opus. *Fabr.* Contra *Garnier* in praef. ad tom. I. p. V. vbi de interpretibus Basilii latinis agit, plura culpat in Cornarii versione, quam ita asperam duramque esse iudicat, vt vna aut altera pagina prae taedio legi vix possit. *Harl.*

Victorini Strigelii interpretatio separatim lucem vidit Lipsiae 1566. 8. Laudant Basilium in Hexaëmeron certatim veteres, Nazianzenus [y]), Nyssenus [z]), Hieronymus [aa]), Photius,

y) *Nazianzenus* orat. XX. in S. Basilium: ὅταν τὴν ἑξαήμερον αὐτοῦ μεταχειρίζωμαι, μετὰ τοῦ κτίσαντος γίνομαι.

z) *Nyssenus* in Hexaëm. Tom. I. pag. 5. quum dixisset, se neutiquam velle ἀντιδογματίζειν τῷ ἁγίῳ Βασιλείῳ περὶ τῶν κατὰ τὴν κοσμογενίαν αὐτῷ φιλοσοφηθέντων, subiungit: ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν κεκρατήσθω, καὶ μόνης τῆς θεόπνευστα διαθήκης τὰ δευτερεῖα φερέσθω.

aa) *Hieron.* catalogo c. 116. et epist. 55.

tius [bb]); Suidas [cc]), aliique. Ante Basilium in Hexaëmeron qui scripsere, temporis iniuria interciderunt omnes praeter Philonem, Iudaeum, vt Rhodon, Tatiani discipulus, Hippolytus et Origenes, Hieronymo laudati, Iustinusque, martyr, et alii complures, quos Anastasius Sinaita [dd]) commemorat. Post Basilium scriptores huius argumenti tulere aetatem graeci scriptores, Nyssenus, Eustathius, Anastasius, Iohannes Philoponus.

Homilia X. et XI. de opificio hominis, [ap. Garn. I. p. 323.] quae velut Basilii in graecis editionibus pluribusque MSS. vt in Caesareo apud *Lambec*. III. pag. 122. [ee]) et in versionibus Cornarii, Perionii, Strigelii, atque in latinis Basilii editionibus plerisque e Wolfg. Musculi, Argyropulum supplere studentis, interpretatione subiiciuntur, in graecolatinis omissae sunt, quoniam multi veterum testantur, Basilium non [71] vlterius progressum, nec de hominis structura tractasse. Tamen illas post longum morbum a Basilio reuera additas, eique adeo vindicandas esse contendit *Franciscus Combefisius*, qui eas e MSS. emendauit et suppleuit, et cum argumentis, quae in codice regio praefiguntur, in capita distinctas, addita noua versione sua notisque, dedit tom. I. Basilii recensiti, pag. 418 seq. Paris. 1679. 8. subiuncta etiam pag. 524. *homilia de paradiso*, quae inter diuersas est tricesima et tom. I. pag. 625. edit. graecolat. a. 1618. legitur. [*Garn*. I. pag. 347 sqq. orat. III. de hominis structura, inter spuria Basilii scripta.] Certe Homiliam X. et XI. a Greg. Nysseno adjunctas Basilii operi non esse, docet luculentus, quem ab eo supplementi Basiliani loco habemus liber de opificio hominis, et inter cuius opera illae duae Homiliae tom. I. pag. 139. 153. leguntur cum versione *Petri Francisci Zini*. *Fabr*. Homilias XI. et XII. et *de paradiso* falso tribui Basilio, contra Combefisium Du Pin et alios late docteque ostendit *Garnier* in praef. ad tom. I. pag. VIII. multis vsus argumentis, a diuersa stili et sententiarum ratione, et meliorum antiquiorumque codicum auctoritate ab immensaque variarum lectionum silua, quae in genuinis Basilii opp. haud adeo magna est; sumtis, et ipsius Gregorii Nysseni loco, quem male interpretatus est Combefisius. Tum subiungit quasdam quaestiones, ad loca quaedam notatu digna illustranda pertinentes. Add. *Riueti* libr. III. critici sacri cap. 20. pag. 328. ed. quintae, et *Schroeckh* l. c. p. 178 sq. — Est in duobus codd. *Paris*. *Harl*.

[II.] Ὁμιλίαι *Homiliae* XVII. *in Psalmos* [I. pag. 89 sqq. Garn.] Hoc est, praeter vnam in Psalmi I. initium, prooemii loco praemissam, singulae in Psalmum VII. XXIX. [ff]) XXXII.

bb) *Photius* cod. CXLI.

cc) *Suidas* in Βασίλειος. Vide et *Socratem* IV. 26.

dd) *Anastasius* VII. in Hexaëm. cuius verba graece produxit *Michael le Quien* ad Damascenum tom. I. pag. 174. Alium ex libro I. *Fronto Ducaeus* in limine notarum ad Basilium.

ee) pag. 285. sq. 289. 314. ed. Kollar. sed in cod. XV. nr. 3. orat. Greg. Nysseni in Genes. I. 26. male adscribitur Basilio M. quasi ea sit oratio X. in Hexaëm. v. *Lambec*. III. pag. 314 sq. ibique Kollar. not. *Harl*.

ff) Secundum hebraicam editionem in Psalm. VII. XV. XXIX. XXX. XXXIII. XXXIV. XXXVIII. XLV. XLVI. XLIX. LX. LXII. et CXVI.

XXXII XXXIII. XXXVII. XLIV. XLV. XLVIII. LIX. LXI. et binae in Pſalmum XIV. XXVIII. CXIV. Illa, quam procemii loco praemiſſam dixi, ex *Rufini* verſione ſolet praefigi latine *S. Auguſtini* enarrationi Pſalmorum, etiam in nouiſſima editione, ab eruditis monachis Benedictinis curata, tomo IV. gg) Homilias vniuerſas ſeptendecim latine vertit *Godfridus Tilmannus*, cum cuius interpretatione exſtant in graecolatinis et poſtremis latinis Baſilii editionibus. Ante Tilmannum easdem transtulerant *Raphael Volaterranus*, cuius verſio legitur in latinis quibusdam editionibus, vt Baſileenſi 1565. fol. et *Ianus Cornarius*, quae occurrit in editione latina a. 1552. Plura ex his homiliis adferuntur in Catena graecorum patrum ad Pſalmos Corderiana; nonnulla etiam praeterito Baſili nomine. *Fabr.* Fuſe diſſerit de illis homiliis *Garnier* et in monito praemiſſo pag. 89. et vero in praefat. §. VI. pag. XXI. ſqq. Priore loco paucis obſeruat, Pſalmi XXXVII. interpretationem, iam Combefiſio ſuſpectam, eſſe Euſebii, non, Baſilii foetum; interpretationem Pſalmi XXVIII. a Combefiſio, Tillemontio, Du Pin pro adulterina habitam, eſſe opus plagiarii, vel potius ſtudioſi cuiuspiam, qui ſe exercere, et Baſilium imitari voluerit; in genere, orationes, quae vere Baſilii ſunt, ad populum habitas eſſe, in conuentuque publico pronuntiatas; quaecumque autem hanc notam prae ſe non ferat, eam debere ob id ſolum ſuſpectam videri: tum animaduertit, commentarium, hactenus *Theodoro Heracleotae* adtributum, non eſſe Baſilii in Pſalmos expoſitionem. Denique adnotat, Ambroſium, quum ſuos in Hexaëmeron ſcriberet libros, etiam Auguſtinum, permulta ad verbum ſumſiſſe e Baſilio: quae omnia aliaque copioſius exponit demonſtratque in praefat. l. c. in qua etiam docet, orationem I. in Pſalmum XIV. haud eſſe genuinam; notat quaedam in explicationibus Pſalmorum I. VII. et XXVIII iudicat de comment. in Pſalmos, perperam ſub nomine Theodori, Heracleotae, a Corderio edito, et, multis argumentis atque exemplis adlatis, oſtendit, eſſe catenam e multorum patrum eccleſ. libris confarcinatam. Idem Garn. edidit pag. 352 — 377. Baſilii homilias, in quibus multa loca ex Euſebio non a Baſilio, ſed ab alio auctore compilata ſunt, in Pſalm. XIV. aliam ineptam in Pſalm. XXVIII. tum in Pſalm. XXXVII. et in Pſalm. CXV. — *Florentiae* in cod. Medic. Laur. VIII. plut. 4. qui 40. homil. continet, eſt nr. 5. hom. *in Pſalm. XIV.* quam Garn. in adpend. tom. I. p. 352. tamquam Baſilio ſuppoſitam poſuit. Bandin. vero I. cat. codd. gr. pag. 526. arbitratur, ex Laur. illo codice, ſaec. XI. ſcripto, argui poſſe, homil. iſtam etiam ante illud tempus fuiſſe Baſilio adiudicatam, eique propter ea locum adſignatum ante ſequentem, nr. 6. hom. *in partem XIV. Pſalmi contra foeneratores*, cuius titulus ac prima verba aliam ſupponant in eumdem Pſalmum homiliam. — Add. *Schroeckh* l. c. pag. 181 ſqq. — *Baſilii* prologus in Pſalm. repetitus eſt in *Liturgia antiqua*, hiſpanica, gothica, iſidoriana, mozarabica, toletana mixta, illuſtrata adiectis vetuſtis monimentis, cum additionibus etc. hh) tom. II. p. 153 ſq. — Codices in bibliothecis et catalogis, ſupra memoratis,

gg) Conf. *Fontanini* hiſtor. litterar. Aquileienſ. Romae. 1742. 4. pag. 299. *Harl.*

hh) De hoc opere, Romae, tom. I. II. typis et ſumtibus Hieron. Mainardi 1746. fol. edito, plura leges in *Baumgartenii* Nachricht. von merkwürd. Büchern, tom. V. p. 508 ſqq.

ratis, reperiuntur. Hic paucorum dabo notitiam. Exſtant igitur illae homil. in XVII. codicibus bibl. publ. *Pariſ.* — *Vindobonae* in cod. caeſar. LXVII. quae permultas Baſilii homilias atque epiſtolas continet, reperiuntur nr. 2. homiliae XVII. in Pſalm. I. VII. duae in Pſalm. XIV. duae in Pſalm. XXVIII. vna in Pſalm. XXIX. XXXII. XXXIII. XXXVII. XLIV. XLV. XLVIII. LIX. LXXI. CXIV. et CXV. quarum initia poſuit *Lambec.* in comment. III p. 326 ſqq. — Eaedem eodemque ordine in cod. LXVIII. nr. 1. *(Lambec.* ibid. pag. 339) — in cod. CCXLIV. nr. 10. fragment. homiliae in Pſalm. XXVIII. notante *Kollario* ad Lambec. V. p. 237. — in cod. CCXXXVI. nr. 5. ſunt quatuordecim Baſilii oratt. *(Lambec.* V. p. 184 ſq.) in his ſeptima inſcribitur κατὰ τοκιζόντων, *contra foeneratores*, ſed Kollar. in nota animaduertit, illam nihil aliud eſſe, ac Baſilii homiliam, initio mutilam, in partem Pſalmi XIV. et contra foeneratores in ed. Garn. tom. I. pag. 107. C. add. *Kollar.* not. ad vol. III. pag. LVII. de cod. XI. — Ex cod. patrum Baſilii *romano* ſpecimen Baſilii ſermonis in ſeptimum pſalmum dedit *Montfauc.* in Palaeogr. gr. p. 283. — Idem in bibl. *Coiſlin.* pag. 117 ſq. aliquot codd., homilias atque epiſtolas *Baſilii* continentes, recenſet, in quibus etiam exſtant homiliae in Pſalmos: in cod. igitur XLVIII. membr. ſaec. X. leguntur hom. ſexdecim, omiſſa ſecunda in Pſalm. XXVIII. homiliae in Pſalm. XIV. LIX. et LXI. bis occurrunt: — in codd. XLIX. et L. ſexdecim hom. omiſſa ſecunda in Pſalm. XXVIII. — *Venetiis* in bibl. Marc. ſunt, praeter multas alias homilias libroſque Baſilii, huius homiliae in Pſalmos in codd. LIII. LIV. LV. LVI. DLIX. et DLXII. teſte catalogi auctore etc. — Edit. lat. *romanam* iam ſupra memorauimus.

In editione *Garner.* pag. 207 ſqq. ſequuntur libri V. contra Eunomium, inſcripti τῦ — Βασιλείυ — ἀνατρεπτικὸς τῦ ἀπολογητικῦ τῦ δυσσεβῦς Εὐνομίυ. — *Baſilii libri, quibus impii Eunomii apologeticus euertitur.* Atque *Garn.* in nota monet, tot eſſe fere titulos varios, quot codd., ſe autem ſequutum eſſe ed. Venet. et meliores codd. — Ἀντιῤῥητικὸς legitur in cod. regio ſecundo; ἀντιῤῥητικῶν λόγ. ά. in cod. Colbertino. In edd. ſuper. Pariſ. ſunt libri illi in tom. II. atque *Fabricius* in vet. ed. locum illis adſignauit *ſeptimum,* et ea quae ſequuntur, de illis notauit: *Harl.*

[VII.] Ἀντιῤῥητικὸς τῦ ἀπολογητικῦ h) τῦ δυσσεβῦς Εὐνομίυ, *aduerſus apologiam impii Eunomii antirrheticus, libris quinque* tom. II. pag 1. Egregios libros vocat *Hieronymus* cap. 116. catalogi, et graecus Hieronymi interpres atque Suidas ἐξαιρέτυς λόγυς. Laudat etiam *Photius* cod. CXXXVII. CXXXVIII. vbi Eunomii ἔκθεσιν et ad Baſilii libros reſponſionem, in tres hh) diſtinctam λόγυς, ſed poſt illius mortem demum in vulgus datam, commemorat. Ex his Baſilii libris tres priores accuratiorem argumentorum Eunomii

h) Hanc *Eunomii* apologiam exhibeo infra integram graece et latine.

hh) *Philoſtorgius* VIII. 12. quinque libros Eunomii memorat, aitque, Baſilium primo lecto βαρυθυμήσαντα λιπεῖν τὸν βίον. Quod poſtremum mendacii arguit Photius, haec e Philoſtorgio referens.

Eunomii confutationem continent, quibus quartus deinde et quintus veluti spicilegium quoddam[ll]) a [P.] Basilio adiuncti, excutiendis, quae forte superessent, locis, argumentis ac minutiis. Neque enim adsentior iis, qui hos binos posteriores Basilio abiudicant, nulla certa ratione nixi. Nam et in MSS. codicibus quam plurimis sub Basilii nomine prioribus sub titulo ἀπορειῶν κατὰ Εὐνομίου[mm]) iuncti habentur, et a graecis sub Basilii nomine[nn]) laudantur, quorum merito plus se tribuere testimonio ait *Rich. Simon.* lib. III. hist. criticae N. T. pag. 107. quam Erasmi, Abr. Sculteti et aliorum quorumdam censuris, parum firmiter colligentibus[oo]). Graece primum prodiere tres primi in editione operum Basilii Veneta 1535. fol. posterioribus duobus additis in edit. Basil. 1551. a Iano Cornario. Latine vertit vniuersos quinque *Georgius Trapezuntius*, cuius interpretatio [multis aliis, iudice Garn. anteponenda, et] seruata in plerisque latinis Basilii editionibus, et in vtraque graecolatina Parisiensi[pp]). Nonnulla in hac versione reprehendit

ll) Ita malim, quam quod *Petauius* pag. 107. dogm. theol. de SS. Trinitate: *Nimirum quartus ille liber et quintus tumultuariam locorum argumentorumque siluam et materiam nondum absoluti operis continent. Quo minus admirandum est, quaedam ibi esse aliter, atque in ceteris meditatis elaboratisque scriptis ab eodem auctore prodita.*

mm) Vide *Combefisii* Basilium recensitum tom. II. pag. 27.

nn) Vide *Ducaeum* in limine notar. ad lib. I. contra Eunomium.

oo) *Beza* in praef. ad ed. paullo post laudatam, tres tantum esse Basilii arbitratur, cum tamen, qui quartus numeratur, vt minime inutilem, adiunxit; quintum vero praetermisit. IV. autem graecos edidit, vt ait, multo, quam ante hac, emendatiores. — De illa vero controuersia multus est *Garnier.* in praef. pag. LXIII. sqq. §. XL. vbi de libris in Eunomium agit. Erasmus igitur aliique negant, duo posteriores libros a Basilio esse profectos: atque antiquiorum fuisse hominum illud iudicium, vel ex eo patet, quod, obseruante Garner. in quinto cod. olim regio gr. manu initio libri quarti notatum est, alios negare, illum esse S. Basilii; sed tamen eum non condemnare, quasi absurdi aliquid contineat. Atqui Garn. illorum subscribit sententiae, quod (multis in hanc sententiam exemplis argumentisque aliis prolatis,) verba, dictio, phrasis omniaque peregrinitatis nec subacti iudicii notam prae se ferant, et Basilius a se ipso dissentire videatur: tum quia isti duo libri desint in ed. vet. Veneta, et in nonnullis codd. Sed legat velim atque examinet Basilii cupidus Garnierii ipsius argumenta, speciose docteque exposita. Add. Garnierii monitum, libris illis praefixum, pag. 205 sq. et *Schroeckh.* l. c. qui pag. 37 sqq. summam dedit librorum, et pag. 57 sqq. comprobat Garnierii iudicium, librorumque istorum duorum condemnationem. Attamen praeter Simon. aliosque, a Fabricio citatos VV. DD. etiam Bellarminus, Fronto Ducaeus, Combefisius, Tillemontius, Du Pin etc. Basilium quinque librorum auctorem faciunt, atque in concilio Florentino vt a Latinis, ita a Graecis, Basilii nomine pariter citantur. Nec desunt codices, (vt ad finem huius sectionis notabimus,) in quibus sub Basilii nomine duo illi libri prioribus adducuntur. Atque *Kollarius* ad Lambecii comment. III. pag. 289. not. B. Simonii ac Fabricii sententiam adoptat. At enim Garnieri ac Schroeckhii argumenta, quibus νοθεία illorum demonstratur, grauiora videntur. *Harl.*

pp) Tertius liber, in quo disseritur de Spiritu S. ex interpretatione Georgii Trapezunt. reperitur quoque in collectione conciliorum, facta a *Petro Crabbe*, Minorita, Colon. apud Petr. Quentel, 1558. fol. p. 810. et Romae per Anton. Bladum, 1526. fol. in actisque concilii oecumenici, sub Eugenio III. congregati, teste *Apost. Zeno* in Differtaz. Vossiane, tom. II. pag. 9. nr. 6. — Antirrheticus a Georgio Trapezuntio latine versus

hendit *Iac. Billius*, quae in Possenini adparatu possunt videri. Longe plura Ducaeus et tom. II. Basilii recensiti Combefisius. *Iani Cornarii* interpretatio quinque librorum legitur in editione latina Basileensi a. 1552. fol. Denique cum versione sua tres et quartum extrema parte truncum vulgauit *Theodorus Beza* adiunctis Athanasii dialogis V. de Trinitate, Anastasii et Cyrilli explicationi fidei et Phoebadio, 1570. 8. apud H. Stephanum. In tertii libri exordio locum, a Graecis corruptum, notauit *Possevinus* bibliothecae selectae VI. 16. et *Allatius* de processione Spiritus S. capite 20. p. 114 seq. Confer *Iohannis Vecci* capita de processione Spiritus S. in tomo I. Graeciae orthodoxae Allatii pag. 225 seq. *Fabr.* *Quinque* libri sunt in cod. *Vindob.* caesar. LXIII. nr. 3. et LXXXVIII. nr. 2. *(Lambec.* III. pag. 290. et 475.) — In vol. V. cod. CCLVII. nr. 8. est cardinalis, *Bessarionis*, ad Alex. Lascarim epistola de processione Spiritus S. (edita a Petro Arcudio gr. cum duplici interpretatione lat. cum opusculis theologicis circa processionem Spir. S. Romae;) quod opusculum, *Kollar.* ad Lamb. comm. V. p. 367. miratur, non consultum fuisse a Garnerio, ad corrigendum locum in Basil. contra Eunomium libro III. p. 277. ἀξιώματι μὲν γὰρ etc. quem, Kollar. contendit, in recentioribus codd. a graecis schismaticis fuisse corruptum, et plura in hanc rem disputat. — In cod. XCIX. nr. 4. sunt duo fragmenta ex opere aduers. Eunomium libri V. v. *Kollar.* in supplem. ad Lamb. comm. pag. 624. — In cod. XII *Mosquensi* fragmm. ex Basilii tertio libr. antirrhet. ex opere ad Amphiloch. et op. aduersus Eunomium etc. v. *Matthaei* notit. codd. Mosquens. pag. 21. — In cod. *Coislin.* CXX. fol. 4. ex libro contra Eunomium de Trinitate. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. pag. 193 atque alibi in aliis codd. msstis. — In *Henr. Canisii* Lection. antiq. aut Thesauro monumentorum eccles. et histor. cura *Iac. Basnage* tom. I. nr. 6. p. 169 sqq. sunt latine, *Basilii M.* rationes syllogisticae contra Arianos — interpr. Fr. Turriano, et particula operis contra Eunomium, quod ingenitum non substantiam, sed ὕπαρξιν, i. e. existentiam, declaret. Sequuntur pag. 223. sqq. adpendicis loco opera quaedam, Basilio perperam adscripta: adiuncto *Eunomii* opere.

1. Duae homiliae *de opificio hominis* et vna *de paradiso:* pag. 323 sqq. de quibus iam antea ad nr. I. homiliarum egimus vberius.

2. Homiliae *in Psalm.* XIV. — XXVIII. XXXVII. et CXV. pag. 352 sqq. de quibus v. Garnier. in praef. pag. XXXV.

3. *Commentarius* imperfectus *in prophetam, Esaiam.* Antequam de illo plura adnotem, ea, quae Fabric. (vbi est nr. 6.) scripsit, hic ponam: *Harl.*

[VI.] Ἑρμηνεία, siue (vt alius codex Combef.) ἐξήγησις *in XVI. prima capita Esaiae, prophetae.* Vertere coepit *Erasmus*, sed non progressus est vltra prooemium. Basil. 1510. 4. Cetera

versus, praemissa Bessarionis epistola, in cod. lat. *Veneto* Marc. XLV. vide cat. latin. codd. pag. 23. *Harl.*

Cetera a *Godfrido Tilmanno* Parif. 1556. fol. translata funt, qui in apologia praemiffa hoc opus aduerfus Erafmi dubitationes Bafilio vindicat teftimoniis S. Maximi, Simeonis, metaphraftae, Antonii Meliffae et Iohannis, Damafceni. Confer *Michaelem le Quien* in notis ad Damafcenum tom. I. pag. 366. et *Natalem Alex.* faec. IV. pag. 140. qui Tarafii, CPol., teftimonium addit atque Oecumenii: [et *Garn.* pag. 377. in monito] tamen *Iohannes Drungarienfis* prooemio Catenae MS patrum graecorum teftatur, iam olim fuiffe dubitatum, fit ne hoc opus Bafilii, nec ne. *Καὶ τοῦτο δὲ κατάδηλον ποιῶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ὡς ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος μέρος τι τῆς ἐν χερσὶ προφητείας ἡρμήνευσεν. Ἥ τις ἑρμηνεία παρὰ πολλοῖς ἀμφιβάλλεται.* Etiam hodie a multis inter dubia opera cenferi, monet *Montfauconus* praef. in Eufebium ad Efaiam pag. 350. *Hodiernis porro fcriptoribus haec dubitandi cauffa eft, filentium nempe Hieronymi, qui quum in omnes, quotquot antea Iefaiae interpretes egerant, accurate recenfeat, ne γρῦ quidem de Bafilii commentario habet. Graecis autem hinc haud dubie fufpicio nafcebatur, quod filus commentariorum Bafiliano longe abfimilis videatur. Remittimus noftris, qui Bafilii operum editionem nouam adornant.* Ceterum, quae ab Erafmo verfa funt et *vifio prima* a Tilmanno infcribuntur a p. 802. vsque ad verba pag. 808. c. *ὑπόθεσις τοῦ βιβλίου ἡ φανερὰ καὶ αὐτόθεν ληπτή. Ἐπειδὴ κατὰ χρόνους γέγονεν ὁ προφήτης,* cum commentario in Efaiam nihil habent commune, licet illi praemittantur etiam in aliis codicibus, vt Colbertino MMDXCVI. qq) (olim Thuanae bibl.) fed in quo male commentarius ille [rr] *Eufebio* tribuitur. [v. fupra, vol. VII. p. 398. fect. 14.] Ex adlato autem Ioannis Drungarienfis teftimonio conftat etiam, non totum Efaiam, fed partem tantum, eius prophetiae a Bafilio illuftratam commentario fuiffe, vt neceffe fit erraffe Tilmannum, qui fibi perfuafit, Erafmum ex Grocini bibliotheca commentarios Bafilii in integrum prophetam adtuliffe: nimis enim leue eft, quod adiungit, argumentum: *alias fuerat dicturus, in quot fe extenderet capita* rr). Nouam ex integro verfionem huius operis a viro aliquo docto ac probo parari optat Combefifius, qui plura in Tilmanni verfione reprehendit atque caftigauit tom. I. Bafilii reftituti p. 417. In epiftola LXXX. Bafilii ad Euftathium, medicum ss), nihil contrarii de Pythoniffa Endorea adfirmari iis, quae in commentario ad Efaiae VIII. pag. 1025. de illa difputantur, quilibet intelliget, qui cum *Allatio* pag. 447. ad Euftathium de Engaftrimytho obferuauerit, verba in

qq) Vide *Montfauconum* l. c. pag. 348. *Fabr.* Add. alios codd., a Garner. in not. p. 378. citatos atque collatos. *Harl.*

rr) *Poffeuinus*, quum veteres libros Meffanenfis bibliothecae recenferet, fcripfit in adp. p. 37. ad calcem operis: *copiofiffima in Efaiam prophetam D. Bafilii interpretatio. Opus integrum et rarum.* Sed *Garn.* iure dubitat in monito praefixo; et ipfi verifimillimum effe videtur, talem librum integrum numquam extitiffe. Adde *Oudin.* l. c. pag. 557 fqq. qui opinatur, auctorem huius commentarii videri effe alium *Bafilium*, qui in plerasque Gregorii Nazianz. oratt. commentatus eft, atque fub Conftantino Porphyrog. circ. a. 920. vel 930 floruiffe creditur. Tum codd. anglicos nominat, in quibus id opus exftat. Dein examinat refutatque teftimonia veterum et Tillemanni, id Bafilio M. adferentis, aliorumque iudicia; denique oftendit, illum comment. non pertinere ad Bafilium. *Harl.*

ss) Non Bafilii, fed Nyffeni effe illam epiftolam, fcribit Natalis Alex. de qua infra.

in epiſtola Baſilii, ψυχαγωγῆσαι τὸν Σαὺλ, ſignificare: *quae Saulis animum μαγγανείαις ſuis mouerat*, non: *quae Saulem ab inferis euocauit. Fabr.*

Conf. *Oudin.* loco antea citato, *Riueti* critici ſacri librum III. p. 332 ſq. *Schroeckh.* l. cit. pag. 184. ſqq. in primis *Garnier.* praef. ad tom. I. §. X. p. XLVII. ſqq. qui, illum comment., negant, a Baſilio M. eſſe confectum, et *Garn.* p. LIII — LX. docet, comparato Euſebii commentario, a plagiario quodam ex Euſebianis commentariis potiſſimum compilatum, et magnam operis partem ex illis ad verbum ſumtam. Tum pag. LXI. ſqq. demonſtrat, auctorem e Baſilii M. aliorumque ſcriptorum fragmentis confuſe ineptequе, nec eleganter opus ſuum compoſuiſſe, et eadem ſcripturae loca bis terque aut amplius explicuiſſe; ipſum vero Baſilium M. non poſſe tot furtorum ſuſpectum haberi. Denique pag. LXIII. varia coniectat de auctore, atque commonſtrat, opus iſtud ſcriptum fuiſſe ipſa Baſilii M. aetate, compoſitum quidem a Baſilio, ſed poſt eius mortem presbyteri cuiusdam opera in lucem prodiiſſe, et hunc proprio marte elaboraſſe; ſaltem auctorem, quisquis eſt, ſtuduiſſe Baſilium in aliquibus imitari. — At Garn. in vita Baſilii cap. XLII. p. 179 ſqq. retractauit ſuam ſententiam, et Baſilii nomini vindicauit comment. in Eſaiam. — Sub Baſilii nomine in codd. mstis occurrere illum comment. haud mirum videtur. Sic, vt quosdam nominem, *Vindobonae* in codd. LXX. LXXI. et LXXII. in quo adſcripta ſunt in margine antiqua gr. ſcholia, ex Euſebii Pamphili aliorumque operibus deſumta. Vide *Lambec.* III. pag. 843 ſqq. — *Auguſtae* Vindelicorum Baſilii comm. in Eſaiam, et eiusdem protheoria expoſitionis in Eſaiam v. *Reiſeri* cat. pag. 16. et 28. — *Monachii* in codd. Bauar. XXXI. XXXV. et XCV. vide cat. codd. gr. pag. 7. et 8. et 36. — *Venetiis* in cod. Naniano XXXV. v. cat. codd. gr. Nan. p. 48. — ibid. in cod. bibl. Marc. LX. v. *Zanetti* cat. codd. gr. pag. 42. — *Florentiae* in cod. Medic. Laurent. II. plut. 4. de quo copioſe differit *Bandin.* cat. codd. gr. I. pag. 518 ſq. — In nouem codd. bibl. publ. *Pariſ.* — *Taurini* in cod. XXX. nr. 1. vid. cat. codd. gr. Taur. p. 107. etc.

Tum ſequitur pag. 618 ſqq. ed. Garn. *Eunomii apologia, quam confutauit Baſilius M.* e *Fabricii* B. Gr. repetita. Dein pag. 631 ſqq.

Euſtathii in Hexaëmeron S. Baſilii, Cappadociae epiſcopi, latina metaphraſis, ex latina opp. Baſilii editione Antwerpienſi ſumta, cum variis codd. lectionibus notisque criticis. Calci tomi primi adhaerent: 1) Notae *Frontonis Ducaei*, Burdegalenſis, e ſoc. Ieſu, quae vero, ipſo Garn. monente, nec ad huius editionem ſaepius quadrant, nec poſſunt ob nouam quadrare interpretationem: 2) praecipuae antiquarum editt. praefationes: 3) indices.

In tomo *ſecundo* inſunt 1) genuinae, ex vulgari opinione, *homiliae* XXIV. de diverſis; 2) *Aſcetica*, quae genuina habentur; 3) ſpuria ſcripta, n. duae lucubratiunculae Coteleriánae, 4) altera Combefiſiana; 5) duo de baptiſmo libri; 6) liturgia, et *homiliae*, quas tranſtulit *Ruffinus* e graeco in latinum. In prolegomenis agit de illis vberius.

I. igitur exhibentur homiliae XXIV. In ed. Parif. fuper. in primo adhuc tomo numerantur XXXI. *homiliae, diuerfi argumenti*, et totidem olim recenfebantur nr. III. in *Fabricii* B. Gr. *Harl.*

[III.] 1. Περὶ νηςείας, *de ieiunio*. Incipit: σαλπίσατε, φησιν, ἐν νεομηνίαις. [*Garn.* II. p. 1 fqq.] Vertit *Erafmus* tt). Solita haec homilia in Graecorum ecclefiis [P] legi dominica Quadragefimae fiue in εἰσβάσει τῶν νηςειῶν. Separatim prodiit graece Helmftad. 1666. 4. *Fabr.* Homiliae frequenter reperiuntur in codd. *Parifienfibus* (v. indicem ad cat. codd. Par. vol. II. voc. *Bafilius,*) in *Vindobonenfibus* caefareis, *Mosquenf.* (v. *Anton. Schiadu* cat. codd. gr. in bibl. fynod. Moscuenfi p. 28 fqq cum aliis Bafilii, operibus,) et in aliis. *Florentiae* in bibl. Medic. Laurent. cod. VIII. plut. 4. homiliae XL. cum epigraphe τοῦ — Βασιλείου — ἠθικαί in his nr. 7. fermo I. de ieiunio, in ed. Parif. fecundo loco pofitus, et fermo II. de eodem, in ed. Parif. primo loco collocatus. Plura leges in *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 525 fqq — in cod. XXVI. nr. 20. fermo primus de ieiunio ex eius moralibus. — idem in cod. XXXIII. nr. 9. plut. 7 et cod. XVII. nr. 1. plut. 4. v. *Bandin.* l. c. pag. 284 294. et 541. — Ibid. in cod. CXLIII. nr. 12. *Naniano* duae hom. de ieiunio, cum aliis quatuor. v. cat. codd. gr. Nan. p. 334. — Apud *Montfaucon.* in bibl. *Coislin.* pag. 117 fq. homiliae diuerfae XXXII. in cod. XLVIII. in his de ieiunio liber III. νηςείας καὶ ἱλασμοῦ ὁ καιρός (de qua tertia, adulterina, orat. in ieiunium, v. *Garn.* praef. ad tom. II. §. X. pag. XXXII. fqq.) — in cod. XLIX. homiliae XIX. diuerfae. — in cod. XV. homiliae XIV. morales, iterum quatuor, et duae de ieiunio, *Vindobonae* in cod caefar. CCXXXVI. oratt. XIV. in his duae de ieiunio. v. *Lambec.* comment. V. p. 184 fqq. etc.

Editiones. — *Bafilii M.* de ieiunio oratt. duae, gr. et lat. *Erasmo* interprete. ap. And. Wechel. 1555. 4. — ib. apud Io. Bene-natum 1579. 8. tefte *Maittaire* A. T. III. p. 657 et 777. — de ieiunio oratt. II. gr. Parif. ap. Guil. Morel. 1563. 8. v. eundem in indice p. 117. — *Io. Xiphilini* et *Bafilii M.* aliquot oratt. ex variis codd. edidit et animaduerfi adiecit *Chr. Frid. Matthaei.* Mosquae typis vniuerf. caefar. 1775. 4. (et *Matthaei* edidit ex cod. fynod. 977. tres Bafilii oratt. 1) περὶ τελειότητος βίου μοναχῶν· 2) περὶ ἐλέους καὶ κρίσεως; fiue, vt Matth. vertit de liberalitate et iuftitia; 3) παραμυθητικὴ ἀσθενοῦντι. Add. nr. feq. *Harl.*

2. Περὶ νηςείας, *de ieiunio, fecunda.* Incipit: παρακαλεῖτε, φησιν, ἱερεῖς τὸν λαόν. Vertit idem *Erafmus.* Lecta haec homilia in graecis ecclefiis uu), τῇ παρασκευῇ τῆς τυρινῆς

tt) Fallitur *Labbeus*, qui tom. I. de Scriptor. ecclef. p. 177. homilias XXXI. Erafmo interprete exhiberi fcribit, quum duas tantum priores Erafmus verterit. Erafmi verfionem, non Galefinii, feruarunt editiones latinae et graecolatinae operum Bafilii. Homiliae octo Bafilii ex verfione *Antonelli Arcimboldi* prodierunt latine Mediolani 1569. 4. fed illae iam mihi non funt ad manus, vti nec gallica *S. Supplicii* (Paris. 1580. 8.) nec italica *Galeazzi Seffae* interpretatio.

uu) Vide *Combefifii* Bafilium recenfitum tom. I. pag. 85. 91. Τυρινὴ Graecis, quae Latinis dominica Quinquagefimae, vt Allatio, Cangioque notatum.

φωνῆς, siue feria sexta post Cineres. (al. pridie diei Cinerum.) Prodiit graece cum priore Louan. 1563. 4. et ex interpretatione *Erasmi*, Friburg. 1532. et ex *Petri Galesinii* versione Rom. 1587. 4. et Monachii 1613. 12. *Fabr.* Vide ad anteced. nr. 1. et nr. 22. — In *Garn.* ed. II. pag. 10 sqq. Is vero istam orat. II. recepit, non, quod eam certam atque indubitatam putaret, sed quia a doct. viris talis haberetur; conf. *Garn.* iudicium de illius νοθείᾳ in praef. pag. IV. §. I. *Harl.*

3. Εἰς τὸ· πρόσεχε σεαυτῷ. *In illud:* Deut. XV. 9. *attende tibi ipsi.* Incipit: τῦ λόγυ τὴν χρῆσιν δέδωκεν ἡμῖν ὁ κτίσας ἡμᾶς ὁ Θεός. Vertit praeter *Franciscum Craneveldium* Louan. 1534. 8. *Godfridus Tilmannus:* atque in ecclesiaste suo graeco *Franciscus Combefisius.* Citat *S. Maximus* ad Dionysium Areopag. tom. I. pag. 29. *Fabr. Basilii M.* orat. in *Attende tibi*, lat. *Francisco Maturantio* interprete. Hagenoae, in aedib. Thom. Anshelmi, Badensis. 1522. 8. *(Maitt.* II. p. 626.) — In XXII. codd. *Paris.* bibl. publicae exstat illa oratio. — *Florentiae* in cod. Med. Laurent. XXVI. nr. 21. *(Bandin.* l. c. I. pag. 284.) — In cod. reg. *Taurinensi* CCCXX. fol. 110. cum orat. de ieiunio. (cat. codd. gr. Taur. p. 399.) etc. *Harl.*

4. Περὶ εὐχαριστίας, *de gratiis Deo agendis.* Incipit: ἠκούσατε τῶν ῥημάτων τῦ Ἀποστόλυ. [*Garnier.* II. pag. 24 sqq. Est in 11. codd. *Paris.* in cod. Vindob. CCXXXVI. nr. 4. v. *Lamb.* V. pag. 185.] Vertit *Godfridus Tilmannus.* [v. ad nr. sq.]

5. Εἰς τὴν μάρτυρα Ἰυλίτταν, *in Iulittam*, quae martyrium Caesareae subiit. Incipit: ἡ μὲν ὑπόθεσις τῆς Ἐκκλησίας. Meminit martyrologium romanum 30. Iul. et Suidas in Βασίλειος. Vertit *Godfridus Tilmannus* et ante Tilmannum *Ianus Cornarius.* Occurrit et in ecclesiaste graeco Combefisii. *Fabr.* In *Garn.* ed. II. pag. 33 sqq. Conf. *Schroeckh.* l. c. pag. 191. — Reperitur in XII. codd. bibl. publ. *Paris.* — item in cod. *Vindobon.* caes. CCXIV. nr. 12. admonitio de gratiarum actione erga deum, s. potius, vt *Kollar.* adnotat, excerptum ex Basilio homil. in Iulittam. v. illum et *Lambec.* comm. V. pag. 93. Pariter, obseruante Kollario, longum est fragment. ex or. in Iulittam, quod in cod. CCXXXVI. nr. 4. nempe orat. XI. inter alias oratt. Basilii, in illo cod. seruatas ap. *Lambec.* V. pag. 185. inscribitur hom. de gratiarum actione; hinc sequitur ibid. orat. XII. inscripta λόγος δεύτερος περὶ εὐχαριστίας. Homilia autem in Iulittam est reuera continuatio homiliae de gratiarum actione, pridie habitae: vid. *Schroeckh.* l. c. pag. 191. — *Basilii* homiliae de gratiis deo agendis, et in Iulittam, martyrem, gr. Louan. ex offic. Rutgeri Rescii. 1533. 8. — lat. interprete *Huberto Barlando*, Philiatrio, Louan. ex ead. offic. 1541. 8. v. *Maittaire* A. T. II. pag. 780. et III. pag. 323. *Harl.*

6. Περὶ πλεονεξίας, *in illud Lucae XII.* 18. destruam horrea mea etc. *De auaritia.* [*Garnier.* II. p. 43 sqq.] Incipit: διπλῦν τὸ εἶδος τῶν πειρασμῶν. Ante *Cornarium* vertit *Raphael Volaterranus*, cuius interpretatio in graecolatinis editionibus hinc inde emendata a Frontone Ducaeo. Volaterrani versio homiliarum Basilii lucem vidit apud Ascensium Paris. 1520. fol. Colon. 1531. fol. [Est in XVI. codd. bibl. publ. *Paris.*]

7. Πρὸς τοὺς πλουτοῦντας, siue κατὰ πλουτούντων, *in diuites*, ad Luc. XVIII. 22. [*Garn.* II. p. 51 sqq.] Incipit: Εἴρηται καὶ πρώην ἡμῖν. Vertit *Volaterranus* et *Cornarius*. [Exstat in XV. codd. *Paris.* bibl. publ.]

8. Ἐν λιμῷ καὶ αὐχμῷ, *tempore famis et siccitatis*, dicta homilia *in diuites auaros*. [*Garn.* II. p. 62 sqq.] Incipit: λέων ἐρεύξεται. Vertit *Volaterranus* et *Cornarius*. [Est in XV. codd. *Paris.* bibl. publ. Conf. *Schroeckh.* p. 67 sq.]

9. Ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός, *quod DEVS non est auctor malorum.* [*Garn.* II. p. 72 sqq.] Incipit: πολλοὶ τῆς διδασκαλίας οἱ τρόποι. Verterunt *Volaterranus* et *Cornarius*. Vidi et gallicam versionem excusam Rothomag. 1584. 8 *Fabr.* Multus est de hac hom. *Schroeckh.* l. c. p. 194 sqq. — Exstat in XVII. codd. bibl. publ. *Paris.* — *Florent.* in cod. Laurent. XVI. nr. 22. plut. 7. (*Bandin.* I. p. 284.) *Harl.*

[T] 10. Κατὰ ὀργιζομένων, *de ira*; siue *aduersus irascentes.* [*Garn.* II. pag. 83.] Incipit: ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν παραγγελμάτων. Verterunt iidem *Volaterranus* et *Cornarius*. Prodiit et separatim graece et lat. Paris. 1587. 4. cum interpretatione *Gentiani Herueti. Fabr.* A *Maittaire* A. T. III. p. 798. edit. sic designatur: *Basilii M.* hom. adversus irascentes, gr. et lat. interprete *Dan. Augentio*, cum eius notis. Lutet. ap. Fed. Morel. 1587. 4. — Ibid. vero p. 330. *Gentiani Herueti* oratt. tres, de patientia etc. item ab eo traducti e graeco duo *D. Basilii sermones, aduersus irascentes, de inuidia*; et ab eodem versa e graeco *Sophoclis* Antigone et *Herueti* eiusdem epigrr. aliquot. Lugduni ap. Steph. Doletum. 1541. — hom. aduers. iracundos, gr. Romae 1530. 8. in bibl. Barberinae cat. p. 118. — *Leidae* in bibl. publ. inter MSSt. ex legato Bonau. Vulcanii sunt adnotatt. in *Basilii* concionem contra irascentes et *Plutarchum* de virtute morali. v. cat. bibl. Leid. pag. 347. nr. 71. — add. ad nr. 18. — Orat. illa Basilii est in XIX. codd. bibl. publ. *Paris.* *Harl.*

11. Περὶ φθόνου. *De inuidia.* Incipit: ἀγαθὸς ὁ Θεός. [*Garn.* II. p. 91 sqq.] Verterunt *Volaterranus* et *Cornarius*, et *Franciscus Craneueldius*, Louan. 1534. 8. *Gentianus* item *Heruetus*. Ante hos *Nicolaus Perottus*. *Fabr.* De edit. versionis Heruet. v. ad nr. anteced. — *Basilii M.* hom. de inuidia, gr. et lat. ex vers. *Daniel. Augentii*. Paris. ap. Morel. 1586. 4. vid. *Pinelli* cat. I. pag 55. — et *Maitt.* III. p. 795. — *Censorinus* — *Cebetis* tabula per Lodou. Odoax. e graeco conuersa; *Plutarchus* de inuidia et odio; *Basilii or. de inuidia per Nic. Perottum traducta*; *Basilii epist. de vita solitaria* per Philelphum e graeco traducta s. l. et a. 4. min. v. *Fossii* catal. codd. — Magliab. I. p. 511 sq. De alia edit. Bonon. 1497. v. ad nr. 24. — *Censorinus.* — *Cebetis* tabula — — *Basil. de inuidia* et *de vita solitaria*, lat. etc. Venet. per Bernardin. de Vital. 1500. 4. v. *Maitt.* IV. pag. 720 sq. — Cel. *Panzer.* A. T. VII. p. 270. nr. 123. versionem *Craneueld.* et edit. refert ex Val. Andr. bibl. Belgic. pag. 227. ad a. 1534. 8. Inscr. est: *Basilii M.* homiliae tres. De vtilitate capienda ex gentilium auctorum libris. De inuidia. In illud: Attende tibi ipsi. Latine per *Franc. Craneueld.* Louan. ex off. Rutgeri Rescii. 1534. — *Basilii M.* ac *Plutarchi* de inuidia et discrimine inuidiae et odii, oratt. II. Liptzk.

Liptzk. 1507. 4. — *Athanasius* in Psalm. opusc. — *Epicteti*, Angelo Politiano interprete. *Basilii orat. de inuidia, Nic. Perotto interprete. Plutarchus* etc. Argentor ex off. Matth. Schurer. 1508. 4. vide *Panzer* VI. pag. 42, nr. 131. Exstat in XIX. codd. bibl. publ. *Paris. Harl.*

12. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν παροιμιῶν, *in principium prouerbiorum.* [*Garn.* II. p. 97 etc.] Incipit: ἀγαθὸς ὁ τῆς εὐπαιθείας μισθός. Verterunt *Volaterranus* et *Cornarius.* Exstat in XII. codd. bibl. publ. *Paris. Harl.*

13. Προτρεπτικὴ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, *exhortatio ad baptismum et poenitentiam.* [*Garn.* II. p. 113 sqq.] Incipit: ὁ μὲν σοφὸς Σολομῶν. Vertit *Volaterranus.* [Est in XXXV. codd. *Paris.* bibl. publ. et in cod. *Coislin.* CV. nr. 28. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 179. In cat. codd. Paris. tom. II. pag. 67. in cod. CDLXXVI. nr. 18. Adscriptum est ab antiqua manu; e stilo iudicari posse, orat. illam non esse germanum Basilii foetum. Additur: neque illud temere; est enim *Cyrilli* Hierosol. procatechesis. *Harl.*]

14. Κατὰ μεθυόντων, *in ebrietatem et luxum.* Incipit: κινεῖ μὲν με πρὸς τὸν λόγον. [*Garn.* II. pag. 122 sqq.] Vertit *Volaterranus,* eum cuius interpretatione separatim etiam prodiit haec homilia Kiloniae 1675. 4. adiunctis aliis ebrietatis descriptionibus et accusationibus variorum scriptorum graecorum latinorumque. Interpretatus praeter *Cornarium* etiam est *Franciscus Craneueldius,* Louan. 1538. 8. et *Simon Stenius.* Heidelberg. 1594. 8. *Fabr.* Secundum *Maittaire* A. T. in indice p. 117. *Craneueldii* vers. lat. prodiit Louan. ex off. Rutgeri Rescii 1535. 8. — eadem, graece, ibid. 1533. 8. Idem testatur cel. *Panzer.* A. T. VII. pag. 269. nr. 114. et p. 270. nr. 125. — Basilii orat. in ebrietatem, *Iacobo Fabro* interprete. Dauentriae per Theod. Boerne. 1510. 4. v. *Thott.* catal. VII. pag. 124. — *Descriptio ebrietatis,* in collectione inscripta: *Francofordiense emporium.* Eius encomium: — — Methysomisia auctore *Henr. Stephano.* Epigrammata ex anthologia contra ebrietatem, cum lat. Ios. Scaligeri interpretatione. *Libanii* descriptio ebrietatis et *Basilii,* gr. et lat. *Luciani* oratt. pro ebrietate et contra ebrietatem, etc. typis Henr. Stephani 1574. 8. — Orat. est in XVI. codd. bibl. publ. *Paris.* — in cod. *Taurin.* CXVI. fol. 42. v. cat. codd. gr. Taur. p. 219. etc. *Harl.*

15. Περὶ πίστεως, *de fide,* siue de Trinitate. Incipit: Θεοῦ μεμνῆσθαι μὲν διηνεκῶς. [*Garn.* II. pag. 130. etc.] Verterunt *Volaterranus* et *Cornarius.* [Est in XVIII. codd. *Paris.* bibl. add. *Lambec.* III. p. 337 etc.]

16. Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, *in prima verba euangelii Iohannis.* Incipit: πᾶσαι μὲν αἱ τῶν Εὐαγγελίων φωνή. [*Garn.* II. p. 134 etc.] Verterunt iidem. Citatur a Pachymere prooem. ad Dionysium Areop. [Est in XV. codd. *Paris.*]

[Sequitur in recensione Fabric. nr. 17. hom. εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα· sed Garnier reiecit eam pag. 583. inter spuria Basilii Opp. vt suo loco pluribus ostendemus. *Harl.*]

[17. Εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, *in sanctum baptisma,* spuria homilia.]

18. Εἰς Βαρλαὰμ μάρτυρα, *in Barlaamum*, Antiochenum, *martyrem*. Incipit: πρότερον μὲν τῶν ἁγίων οἱ θάνατοι. [*Garn.* II. p. 138 sqq.] Meminit martyrologium romanum 19. Nou. Suidas in Βασίλειος. Verterunt *Volaterranus* et *Cornarius*. Ex Volaterrani versione legitur etiam apud Surium ad 19. Nouemb. Quod vero *Combefisius* tom. I. [?] Basilii restituti p. 182. ait, Chrysostomi in Barlaamum nusquam comparere, fefellit eum memoria; exstat enim tom. I. Operum Chrysostomi edit. Ducaei p. 783. et tom. V. Sauil. pag. 493. atque incipit: συνεκάλεσεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην ἑορτὴν καὶ πανήγυριν ὁ Μακάριος Βαρλαάμ. *Fabr. Du Pin* putabat, hanc orat. ad Chrysostomi phrasin magis accedere, et verisimilius videri, eam habitam fuisse Antiochiae. Sed secus videbatur Tillemontio, qui pro Basilio, eius parente, equis viris dimicat. *Garnier.* in praef. §. II. pag. IV. sqq. multus est de controuersia agitata et de ipsa homilia, quam ita elegantem et ornatam esse iudicat, vt eius auctor, quicumque ille fuit, praecipuum locum inter oratores mereri videatur; comparat eam cum illa, quae sub Chrysostomi nomine circumfertur, et colligit, vtriusque orationis vnum et eumdem esse auctorem, ac posteriorem, quasi prioris, Chrysostomo tributae, epitomen, atque Antiochiae habitam, Chrysostomo quoque posse vindicari, saltem Basilio non adserendam. Add. *Schroeckh.* l. c. pag. 190 sq. — Haec homilia; item in XL. martyres; contra irascentes, et illae in Lucae XII. 18. *destruam horrea mea*, atque in Luc. XVII. 3. *attende tibi ipsi*, sunt etiam in *Patusae* Encyclopaedia philolog. Venet. 1710. 8. vol. II. — Exstat illa hom. in XII. codd. *Paris.* — Confr. infra vol. IX. pag. 60. ed. vet. *Harl.*

19. Εἰς μάρτυρα Γόρδιον, *in Gordium, martyrem*, militem Caesariensem. Incipit: νόμος ἐστὶ φύσεως ταῖς μελίσσαις. [*Garn.* II. p. 141 sqq.] Verterunt *Volaterranus* et *Cornarius*. Meminit martyrologium romanum 3. Ian. Damascenus in parallelis et Suidas in Βασίλειος. Exstat etiam latine apud Bollandum et Surium ad 3. Ianuar. ex Volaterrani versione. *Fabr.* Reperitur in XVI. codd. *Paris.* — in cod. *Taurinensi* CXVI. inter variorum orationes in martyres, d. III. Ian. (cat. codd. gr. Taur. p. 219.) — Pariter in cod. Laurent. XVI. nr. 8. plut. 9. sed inter alia variorum opera, in cod. XVI. nr. 13. plut. 60. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 417. et II. pag. 607. — *Matriti* in cod. LXXXVI. regio. v. *Iriarti* cat. codd. gr. pag. 454 sq. — In cod. *August.* Vindel. in Barlaam; in Gordium; in 40 martyres; contra ebriosos et iracundos et aliae Basilii homiliae. v. *Reiser.* catal. pag. 30. *Harl.*

20. Εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας. *In XL. sanctos martyres.* Incipit: Μαρτύρων μνήμης τίς ἂν γένοιτο κόρος τῷ φιλομάρτυρι. [*Garn.* II. p. 149 sqq. Meminit martyrologium rom. 9. Martii, Damascenus in parallel. et Suidas in Βασίλειος. Graece cum noua versione sua et notis edidit *Gerhardus Vossius* ad Gregorii Thaumaturgi calcem pag. 75. Moguntiae 1604. 4. et *Simon Stenius*, Heidelberg. 1614. 8. Vertit et *Petrus Morinus*, inter cuius opuscula latine vidit lucem Paris. 1675. 12. pag. 226. Ante Morinum, Vossium, Steniumque verterunt *Cornarius*, et, cuius versio apud *Surium* ad 9. Martii, et in graecolatinis Basilii editionibus exstat, *Volaterranus*. Vossii versionem exhibent Acta Sanctor. tom. II. Martii pag. 25. *Fabr.* Homilia in XL. martyr. graece. Louan.

Louan. ex offic. Rutgeri Rescii, 1536. 8. add. ad nr. 18. — Est in cod. *Naniano* CXLIII. nr. 12. inter sex homilias *Basilii M.* (cat. codd. Nan. gr. pag. 334.) — in cod. *Coislin.* CCCLXVIII. fol. 226. (*Montfauc.* bibl. Coisl. p. 565.) — in XXXI. codd. bibl. *Paris.* publ. etc. *Harl.*

[21. Ῥηθεῖσα ἐν Λακίζοις, homilia *dicta in Lacizis.*] vv).

22. Περὶ ταπεινοφροσύνης, *de humilitate.* Incipit: ὤφειλεν ἄνθρωπος ἐν τῇ παρὰ Θεῷ δόξῃ μεμενηκέναι. [*Garn.* II. p. 156 sqq. homil. XX.] Verterunt iidem. *Fabr.* *Io. Casp. Suicer.* edidit Ἐμπύρευμα εὐσεβείας, quo continentur miscellanea, in his II. *Basilii M.* homil. *in illud adtende tibi ipsi,* p. 21. et *de humilitate,* pag. 37. Tiguri. 1681. 12. — Exstat in X. codd. et sequens hom. in IX. codd. bibl. *Paris.* *Harl.*

23. Περὶ τοῦ μὴ προσηλῶσθαι τοῖς βιωτικοῖς, *non adhaerendum esse rebus saecularibus, et de incendio extra ecclesiam orto.* Incipit: ἐγὼ μὲν ᾤμην. [*Garn.* II. pag. 163 sqq. hom. XXI.] Verterunt iidem, *Volaterranus* et *Cornarius.*

24. Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων. *Ad adolescentes* (consobrinos) *de gentilium libris cum fructu legendis.* Incipit: πολλά με τὰ παρακαλοῦντά ἐστι. [*Garn.* II. pag. 173 sqq.] Eximiam hanc dissertationem praeter *Volaterranum, Cornariumque* verterunt 1) *Leonhardus Aretinus* ww), cuius interpretatio Colutio Salutato dicata, sine loci annique nota ante duo circiter saecula prodiit in 4. xx) [75] nec non grae-

vv) *Garnier* reposuit illam in adpendice inter spuria, II. p. 587 sq. et in praef. §. IV. pag. XI. sqq. contra Tillemontium docet, illam aut spuriam aut saltem suspectam esse habendam, atque auctorem, quisquis est, aut Basilium ipsum voluisse videri, aut certe Basilianum esse studuisse. Quare eam infra secundum ordinem Garner. recensebo. *Harl.*

ww) Antiquas edd. multas, at (etiam in codd. mst. vti postea obseruabimus,) diuersis titulis instructas, iam excitaui in Introd. in hist. L. Gr. II. 2. pag. 248 sq. De edd. versionis latinae, ab *Aretino* confectae, v. *Mazzuchelli* scrittori d' Italia vol. II. part. IV. p. 2208. De *Leonardo Aretino* v. *Fabric.* B. L. med. et inf. aet. I. pag. 290. sqq. ed. Mans. *Laur. Mehus* in vita Aretini, huius epistolarum tom. I. Florent. 1741. praemissa; et *Freytag.* in adpar. litter. II. pag. 843 sqq. vbi plures laudat. *Harl.*

xx) *Leon. Aret.* lat. versio mst. fuit in bibl. *Pinell.* v. catal. III. pag. 357. nr. 7952. — Est *Vindobon.* in cod. caesar. CCLXXXV. nr. 68. v. *Lambec.* II. pag. 840. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. lat. CI. v. cat. codd. latin. Marc. pag. 205. — ibid. in codd. MSS. S. Michael. v. *Mittarelli* catal. pag. 658 sq. qui plures aliarum biblioth. codd. et edd. in quibus varii libri exhibentur, tituli, in medium producit, et pag. 111. prodiit etiam, inquit, versio Brixiae in vulgarem sermonem a. 1736. atque *Freytag.* l. c. pag. 846 sqq. — in cod. *Dresdensi* lat. vid. *Goetz.* memor. bibl. Dresd. I. pag. 562. Aliquot edd. antiquae, nota aut anni, aut loci, aut vtriusque destitutae, prodierunt. *Vetustissima* est edit. quae incipit: *Leonardi Aretini ad Colucium Salutatum Praefatio:* in altero autem folio incipit: *Magni Basilii Liber ad iuuenes, quantum ex Gentilium libris ac litteris proficiant.* 4. s. a et l. — *Audiffred.* de editt. romanis saec. XV. pag. 363. refert edit. s. a. et l. (Romae typis Georg. Laueri:) *E magno Basilio: Leonardi Aretini* traductio ad Colucium: cum *Xenophonte* de tyrannide. — Est autem illa repetitio antiquioris edit. Venetae typis Adami de Ambergau: de qua v. eumdem *Audiffred.* pag. 124 sq. *Schelhorn.* ad card. Quirini,

graecis additis, curante *Hieron. Brunello*, S. I. Romae 1594. 12. yy) 2) *Iustinus Goblerus*,

rini, libr. de optimorum scriptorum editt. etc. pag. 82 sq. *Panzer*. A. T. IV. pag. 487. nr. 2737. — In catal. bibl. Ducis de la Valliere, a Guil. de Bure edito tom. I. nr. 388. occurrit: *S. Basilii* de liberalibus studiis et ingenuis moribus, per *Leon. Aretinum* ex graeco in lat. conuersus, ac Bure addidit, impress. circa a. 1480. 4. — Tum s. l. et a. *M. Basil.* de poetarum, oratorum historicorumque ac philosophorum legendis libris, cum commentariolo M. *Io. Honorii Cubitensis* etc. 4. (*Panzer*. I. laud. IV. pag. 94. nr. 164.) — de liberalibus studiis et ingenuis moribus liber, per Leon. Aretin. conuersus, s. a. et l. nota, (Mediolani. (1474.) 4. conf. *Saxii* cat. librorum Mediolani editt. s. histor. litterar.-typograph. Mediol. pag. DLX. *Panzer* II. p. 98. — ibid. cum *Petri Pauli Vergerii*, Iustinopolitani, de ingenuis moribus ac liberal. studiis, per Phil. Lauaniam 1477. 4. v. *Sax.* l. c. pag. DLXVIII. *Panzer*. II. pag. 27. — Iidem Vergerii et *Basilii* libri, Mediol. per M. Anton. Zarotum Parmens. 1480. 4. (*Panzer* IV. pag. 356. nr. 159. b.) et per Vlderic. Scinzenzeler. 1488. 4. quam editionem, Saxio aliisque ignotam, vberius recenset *Frid. Otto Menken*. in Miscellan. Lips. nouis, vol. VII. part. I. pag. 138 sqq. Ille suspicatur, vetust. edit. s. l. et a. a Fabricio memoratam, et qua se vsum profitetur I. Henr. Maius in praef. ad suam editionem, esse illam ipsam s. a. et l. quam Saxius excusam Mediolani 1474. scribit. Idem alias refert editiones, et copiose agit de Vergerio eiusque vtilissimo libro, et de *Aretino*, huiusque interpretatione, quam valde laudat. Idem nonnullorum VV. DD. errores, ex diuersis Basiliani libri inscriptionibus in exemplaribus et scriptis et editis ortos, aperit. Denique comparat edit. Mediolanensem, quae Aretini epistolam ac versionem multo curatius meliusque reddidit, cum ea, quam Maius curauit, et longum dat diuersorum lectionum errorumque indicem. — Sed redeamus ad notitiam editionum antiquarum. Sine anni aut loci nota saec. XV. prodiit Basilii lib. *Leon. Aretino* interprete; cum eius epistola, s. l. et a. 4. (Norimbergae, typis Io. Regiomontani.) v. *Panzer* II. pag. 234. — de legendis libris secularibus: in fine: *M. Basilius* de poetarum, oratorum etc. legendis libris *Vlme* impressus etc. charact. Io. Zeineri. 4. sine anni nota. — Opusculum M. Basilii ad iuuenes, (in fronte fol. *a.* charactere, quo vsus est Schoeffer pro Psalterio, a. 1457. et pro Sto Thoma, a. 1467.) In fine: *M. Basilius* de poetarum — legendis libris *Moguncie* impressus, et per Mart. Brenningarium, quo facilius intelligatur, rubricis titulisque interstinctus. 4. sine anni indicio. Plura leges de raritimaihac edit. in *Laire* indice librorum ab inuenta typographia etc. part. I. pag. 28 sq. Senonis. 1791. 8. — de legendis poetis. Ad calcem fol. in recto: *sic finis libelli Basilii est, per A — H.* (h. e. *Andream Hess*,) *Bude*. Fol. verso: Apologia (sic) *Socratis incipit*. 4. min. v. *Denis* annal. typogr. Maitt. supplem. part. II. p. 506. sq. qui suspicatur, illam ed. esse a. 1473. antiquiorem, et eiusd. Nachtrag zu seiner Buchdruck. Geschichte Wiens, pag. 19. — Ab eodem ibid. praeter alias edd. vetustas memoratur: *Basilii* — opusc. quomodo legendi sint libri seculares etc. in calce: *Zwollis* per me Thymanunm Petri Os de Breda. 4. s. a. nota. — liber de studio poetarum et oratorum — (Lipsiae) per Aruoldum de Colonia. 4. sine a. nota. v. *Leich*. de origine et incrementis typogr. Lips. p. 100. inprimis *Freytag*. adpar. litter. II. pag. 846 sqq. qui citat ed. Brixiae per Boninum, 1485. 4. — Opus diuinum etc. Florentiae sine a. nota, in 4. min. cum Vergerii aliorumque libellis. v. *Fossii* cat. bibl. Magliabech. tom. I. pag. 271. inprimis tom. II. pag. 782 sq. — Addita a. et l. nota saec. XV. prodiit eodem Aretini versio: *Basilii* — liber ad iuuenes, quantum ex gentilium libris ac litteris. Venetiis per Bernard. Pictorem 1478. 4. — de legendis antiquorum libris. Paris. 1494. 4. — *Petri Pauli Vergerii* de ingenuis moribus, — *Basilii tractatus* de liberis educandis cum praef. Guarini Veron. Mediol. per Vdalr. Scinzenzeler. 1495. 4. v. *Panzer*. II. pag. 78. nr. 467. qui citat *Saxium* l. c. p. 598. (leg. 597.) sed Sax. Basiliani libri mentionem non facit. — Contra *Vergerii* liber, *Basilii* liber de liberalibus studiis et *Plut.* de educandis liberis cum praef. Guarini, *Brixiae* impress. per Baptist. Farsengum. — 1495. 4. prodiit, teste *Denis* in supplem. annal. typogr. Maitt.

rus, qui cum aliis opusculis consimilis argumenti edidit vtraque lingua, notasque addidit Basil. 1537. 8. 3) *Franciscus C aneuelius*, qui latine edidit cum homilia Basilii de inuidia et in illud: attende tibi ipsi. Louan. 1534. 8. [zz]) 4) *Martinus Haynecciuſ*, qui Lipsiae

Maitt. I. p. 399. nr. 3365. — *Petri Pauli Vergerii* de ingenuis moribus, vna cum commentar. Io. Bonardi. — *Basilii* de legendis antiquorum libris opusc. diuinum. — — In fine: Impressum Venetiis per Io. Tacuinum de Tridino. 1497. 4. v. *Mittarelli* in adpend. ad bibl. codd. MSSt. monast. S. Michaelis Venetiarum pag. 49. et *Panzer*. III. p. 416. — *Censorinus* de die natali; *Cebetis* tabula versa per Lud. Odaxium; *Luciani* dialogus de virtute — a *Carolo Aretino* — in lat. traductus; *Epicteti* enchiridion ab Angelo Politiano versum — *Basilii de liberalibus studiis et ingenuis moribus liber per Leonem Aret. ex graeco in latinum conuersus; Basilii orat. de inuidia* e graeco in lat. conuersa per *Nic. Perottum*; *Plutarchi* libell. de differentia inter odium et inuidiam. In fine: Impressum Bononiae per me Benedictum Hectoris Bononiensis, a. 1497. fol. vide plura et curatius scripta, quam ab iis, quos *Panzer* l. c. I. pag. 234. citat, factum est, apud *Fossium* l. laud. I. pag. 512 sqq.

Graece prodiit eod. saec. XV. *Cebetis* tabula *Basilii M.* orat. paraenetica ad iuuenes, πῶς ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων. *Plutarch*. de puer. educat. *Xenophontis* Hieron. in 8. sine vllis notis typographicis, probabiliter per *Zachar. Calliergum*, iudicibus *Maittaire* A. T. IV. pag. 752. not. 4. et *Fossio* l. c. tom. I. pag. 270 et 507.

Saec. XVI. ex prelo exiit *Leon. Aretini* aut aliorum VV. DD. versio lat. *Basil.* de legendis libris. Mutinae 1500. 4. (*Maitt.* IV. pag. 729. ex bibl. Baluz. pag. 281.) — de studio poetarum et oratorum Lipsiae per Iac. Thanner. 1501. 4. — cum praef. Leon. Aretini. ib. per Wolfg. Monac. 1503. 4. — 1508. 4. — de legendis antiquorum etc. libris, cum commentario *M. Io. Honorii* Cubitensis. ibid. per Iac. Thanner. 1504. 4. vide *Leich.* in annal. typogr. Lipſ. pag. 82. — et fine illo comm. 1512. 4. (*Denis* Buchdruck. Gesch. Wiens p. 191.) — fine l. et a. e versione Aretini: in fine insigne typograph. cum litt. *D.* S. charact. goth. 4. (*Panzer*. IX. pag. 317.) — cum praefat. Iac. Wimphelingii per Matthiam Hupfuff. Argentinae. 1507. 4. — interprete *Leon. Aretino*. Paris. in aedibus Ascensianis. 1508. 4. — e versione *L. Aretini*, cum *Vergerio*, et *Isocratis* paraenesi ad Demonicum. Viennae per Hieron. Philouallem et Io. Singren. 1511. 4. (*Thott:* cat. pag. 173.) — cum *Vergerii* lib. *Plutarchi* de institutione filior. etc. omnia correcta et in concinniorem formam redacta per *Io. Baptist. Bonetum Brixian.* Brixiae per Io. Ant. Brixian. etc. 1511. 4. v. *Panzer*. VI. p. 340. ex *Gras*. Merckwürd. p. 245. — *Basilii* — vna cum scholiis per *Vdalricum Fabri* conciunitee adiectis. Viennae Panon. per Io. Singren. 1518. 4. quam ed. copiosius recensuit *Denis* in: Wiens Buchdruck. Gesch. pag. 190 sq. add. *Lambacher* Bibl. ant. Vindob. ciuicam, p. 88. — De liberalib. studiis et ingen. mor. interpr. *Aretino*. Lipſ. per Iac. Thanner. 1515. 4. — Florent. opera et sumtu Phil. Iuntae. 1516. 8. — ibid. per hered. Phil. Iuntae. 1526. 8. — ibid. sine anni et loci nota. 4. (circ. a. 1508.) v. *Bandini* annal. Iuntar. typogr. part. II. p. 108. 202. et inter dubias Iuntin. edd. pag. 258 sq. — *Paris.* ap. Ludou. Grandin. 1543. 8. — de instituenda studiorum ratione etc. locis quam plurimis e Graeco restitutis, ab aliis partim corruptis, partim omissis, lat. Paris. ap. Matthae. Dauidem. 1544. 8. de qua ed. vid. *Maittaire* A. T. III. p. 359. not. *d.* — Ibid. ap. Guil. Morel. 1551. 4. — Concio ad adolesc. quomodo ex profanis auctoribus vtilitas capi possit. Parif. 1569. 4. cum notis margin. *Bongarsii* msst. in bibl. Bernensi. v. huius cat. tom. I. pag. 253. — *Iani Cornarii* versio lat. Francof. 1539. 4. vid. *Denis* Buchdr. Gesch. Wiens pag. 191. inprimis Thesaur. bibliothecal. tom. II. Noriberg. 1738. 4. pag. 200 sq. *Harl.*

yy) *Graece*. Louan. ex offic. Barth. Grauii. 1550. 8. — graece et lat. ex interpretat. *Iani Cornarii*. Hanuou. 1651. 8. *Harl.*

zz) Vide ad nr. 11. *Harl.*

Lipſiae 1600. 8. illam graece et latine vulgauit in Enchiridio Ethico, in quo praeterea continentur *Baſilii* breuis hortatiuncula ad virtutes chriſtianas, *Plutarchi* de puerorum inſtitutione et de legendis poetis libelli, Herculis biuium a Prodico deſcriptum, quale in Xenophontis libro ſecundo ἀπομνημονευμάτων Socratis traditur: *Iſocratis* tres orationes morales, et *Agapeti* ſcheda regia [a]). 5) *Hugo Grotius* cum noua verſione ſua hanc Baſilii orationem caſtigatam aliquot locis et Plutarchi librum de legendis poetis praemiſit excerptis e Stobaeo Pariſ. 1623. 4. in adpend. p. 80 — 110. Cum eadem verſione et librum Plutarchi et orationem Baſilii recudi curauit *Iohannes Potterus*, Oxonienſis epiſcopus, additis ad calcem voluminis variis lectionibus, breuibusque notis. Oxon. 1694. 8. [v. act. erud. Lipſ. 1695. pag. 435.] Potteriana editio vna cum nouis atque eruditis *Io. Henrici Maii*, filii, notis recuſa Francof. 1714. 4. ad cuius calcem occurrit etiam diſerta et elegans Aretini interpretatio [b]). Notis addi potuiſſent, quae *Ducaeus* in notis ad Baſilium pag. 53 ſqq. et *Combefiſius* in Baſilio reſtituto tom. I. pag. 208 ſeq. monuere. [Contextus Potterianus graecus ſine verſione latina notisque in vſum ſcholarum, (curante *Io. Tob. Krebſio* [c]), typis repetitus eſt Lipſiae 1779. 8. — Recentiſſima vtilisque editio eſt: *Baſilii M.* ad adoleſcentes oratio de modo e litteris graecis vtilitatem percipiendi. Graece, cum Iul. Garnierii et Frontonis Ducaei animaduerſſ. edidit, praecipuam varietatem lectionis notauit, paſſim emendauit, notis et indice illuſtrauit M. *Frid. Guil. Sturz*, (Profeſſ. gymnaſii Gerani.) Gerae. 1791. min. 8. Ad calcem pag. 141 ſqq. repetita eſt *Krebſii* proluſio modo memorata. — Ille liber eſt quoque in *Io. Patuſae* encyclop. philol. vol. III. init. et locus ex illo in *Leſſii* corpore poet. graecor. init. *Harl.*] — Laudat hanc Baſilii diatribam aliquoties Io. Damaſcenus in parallelis, quae exſtat quoque latine ad calcem ſtatuae Mercurialis, editae ab *Henrico Iulio Scheurl*, Helmſt. 1636. 8. Gallice olim conuertit *Claudius de Pontux*. Pariſ. 1561. 8. Vide et Ludouici Thomaſſini methodum vtendi poetis, gallice editam lib. I. cap. 2. *Fabr.* *Anglice* vertit *Guil. Berker*. Londini 1557. 8. v. *Brüggemann* View etc. pag. 413. — *Italicae* verſiones ſunt *Io. Maria Lucchini* in: Orazioni ed Omilie de' SS. Giov. Chriſoſtomo e Baſilio etc. Florent. 1711. 4. — ſeparatim (ab *Alex. Sirigatto*.) Venet. 1635. 8. — ab alio, Brixiae. 1736. 12. rec. in Operette varie de Canonico *Paolo Gagliardi* Breſciano accademico della Cruſca: ed. a D. Io. Bapt. Chiaramonti. In Breſcia. 1759. 8. vide *Paitoni* Bibl. degli Autori — volgarizzati, tom. I. pag. 146 ſqq. Add. quorumdam *codd.* notitiam. Exſtat in XIX. codd. bibl. publ. *Pariſ.* — *Auguſtae Vindel.*

a) It. *Luciani* Ἔρως ſ. *Cupido*. Cl. *Sturzio* in prolegg. ad ſuam edit. pag. 11. not. E. videtur ex illa editione expreſſa eſſe Helmſtadienſis *graeca*, quae ſine editoris nomine et notis prodiit 1660. 4. *Harl.*

b) Sed verſionis Aretin. edit. vetuſtam, ad cuius fidem Maius iſtam recudi fecit, eſſe minime probam, ſed erroribus paene innumeris oppletam, quibus tollendis Maii nec induſtria nec acumen ſuffeciſſet, pluribus docuit *Fr. Otto Mencken* in Miſcell. Lipſ. nouis, vol. VII. part. I. pag. 147. ſqq. *Harl.*

c) Idem *Krebſius* ſcripſit prolus. qua lectio auctorum veterum e Baſilii M. diſciplina commendatur. Lips. 1772. 4. rec. in eius opuſculis academ. et ſcholaſticis denuo recognitis. Lipſ. 1778. 8. p. 398 — 420. *Harl.*

Vindel. et aliae Basilii homiliae. v. *Reiseri* cat. pag. 37. nr. 39. — *Monachii* in cod. Bauar. CXXVIII. v. cat. codd. gr. Bau. pag. 54. — *Vindobon.* in cod. caesar. XIV. nr. 1. Βασιλείυ λόγος εἰς τὺς νέυς· πῶς ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων· et nr. 2. *Leon. Aretini* versio lat. v. *Kollar.* supplem. ad Lamb. comm. p. 132 sq. — in cod. *Escorial.* v. *Plüer.* itiner. per Hispan. pag. 161. — *Venetiis* in bibl. Marc. LXXV. v. cat. codd. gr. Marc. p. 52. — ibid. in bibl. MSS. Michael. v. *Mittarell.* cat. illius bibl. p. 111. — *Taurini* in cod. CCCLVI. fol. 231. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 484. — *Florentiae* in bibl. Medic. Laur. ὁμιλία εἰς τὺς νέυς, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων· in cod. VIII. nr. 37. plut. 4. — λόγος συμβυλευτικὸς πρὸς τὺς νέυς, ὅπως ἂν ἐκ τῶν λόγων ὠφελοῖντο, in cod. XXV. plut. 4. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 527. et 547. — Ib. in cod. XXIX. nr. 6. plut. 58. — in cod. XL. nr. 2. plut. 59. λόγος παραινετικὸς πρὸς τὺς νέυς, πῶς ἂν ἐξ ἑλλ. ὠφελ. λόγων. — in cod. LXXXIX. nr. 2. plut. 89. vide *Band.* l. c. II. pag. 472. 571. et III. p. 416. — *Leidae* inter codd. Vossian. v. catal. bibl. publ. Leid. p. 398. nr. 65. Inscriptiones enim in libris tam graecis, quam Aretini vers. latinis mire variare, aliquoties iam obseruauimus; atque *Menken.* l. c. pag. 145. ex Mehusio varias libri in codd. inscriptiones refert, notatque, auctorem operis: Memoires pour servir à l'hist. des hommes ill. dans la rep. des Lettr. tom. XXV. pag. 287. diuersitate illa inscriptionum deceptum, Aretino diuersas duas opusculorum Basilii interpretationes, alteram *de liberalibus et ingenuis moribus* libelli, alteram libri *de legendis antiquorum libris* male tribuisse; adcommodatam vero esse eorum inscriptionem: *ad adolescentes de gentilium libris cum fructu legendis.* — At *homiliae* nomen huic libello convenire nullo modo posse, res ipsa loquitur, adnotante *Garnierio* in not. ad illum librum pag. 173. — Copiose pulcreque notat iudicatque de illo lib. *Schroeckh* l. c. pag. 196 sqq. *Harl.*

[25. Εἰς τὴν ἁγίαν τῦ Χριςῦ γέννησιν. *In natalem Christi siue Theophania.* Incipit: Χριςῦ γέννησις.] *)

26. Εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Μάμαντα. . In S. martyrem, Mamantem. Incipit: ἐκ ἀγνοῶ τὸ μέγεθος. [*Garn.* II. hom. XXIII. pag. 185 sqq.] Meminit martyrologium romanum 17. Augusti, et in parallelis Io. Damascenus. Verterunt *Volaterranus* et *Cornarius.* *Fabr.* De tempore, quo habita sit, contra Tillemontium disputat *Garn.* in vita cap. 36. p. 142 sq. — Exstat in IV. codd. *Paris.* bibl. publ. — *Graece* prodiit ex typogr. Steph. Prevosteau. Paris. 1599. 4. *Harl.*

27. Κατὰ Σαβελλιανῶν καὶ Ἀρείυ καὶ τῶν Ἀνομοίων. *Contra Sabellianos, Arium et Anomoeos.* Incipit: μάχεται Ἰυδαϊσμὸς Ἑλληνισμῷ. Verterunt iidem. *Fabr.* In *Garnier.*

*) Hanc homiliam Tillemontius iam in dubiis posuit, ac *Garnier.* in praef. §. V. pag. XV. sqq. multis argumentis eius νοθείαν contra Combefisium et Du Pin demonstrare studuit. Hinc eam in appendice pag. 595 sqq. inter dubias spuriasque homilias reposuit, et nos, eum in ordine librorum Basil. sequuti, suo loco plura dicemus. *Harl.*

nier. ed. est homilia XXIV. pag. 189 sqq. et *Garn.* adnotat, in cod. II. regio inscriptam esse homil. *κατὰ Σαβελλίου καὶ Ἀρείου καὶ τῶν Ἀνομοίων· καὶ ἀκριβὴς θεολογία περὶ τῆς ἁγίας τριάδος.* — Hom. in Mamantem; contra Sabellianos et aliae *Vindob.* in cod. caes. LXVII. nr. 22. sqq. et cod. XC. nr. 19. v. *Lambec.* comm. III. pag. 332 sq. et VII. pag. 361. — *Paris.* in X. codd. bibl. publ. — *Taurini* in cod. CLI. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 242. — *Florent.* in cod. Laur. XXI. nr. 5. et, mutila in fine, in cod. XXVII. nr. 5. v. *Bandin.* cat. codd. Laur. gr. II. p. 544. et 551.

Homilias Basilii gallice vertit, additis *Asterii* homiliis, *Francisc. Bellegardus,* Paris. 1693. 8. — *Omelie scelte di Basilio M.* ex lingua gr. versae ab *Angelo Maria Ricci.* Florent. 1732. 4. — X. oration. variorum italice versae ab *Io. Ant. Deluca.* Venet. 1760. 8. v. plura in *Paitoni.* bibl. degli Autori — volgarizzati I. pag. 144 sqq. — In *slauicam* linguam conuersa est *Basilii M.* institutio ad adolescentes, et adhaeret operi slauico: *Beckwar* Mosquae a. mundi ζσθ'. a. Chr. αψα. 4. — Des Kirchenlehrers *Basilius* Predigten vnd sämtliche Schriften, aus dem Griech. übersetzt von *Ios. v. Wendel.* I — VI. tom. Vindobon. 1776 — 1778. 8.

Hic desinunt homiliae, et sequuntur *Ascetica* in edit. *Garnier.* In vet. ed. Par. et indice Fabr. adhuc sequebantur nr. 28. *de poenitentia;* nr. 29. *ad eos, qui nos calumniantur* etc. nr. 30. *de paradiso,* (de qua homilia iam supra ad nr. I. hom. quaedam sunt adnotata.) et nr. 31. *de libero arbitrio.* De nr. 28. 29. et 31. infra in adpend. ad Garn. tom. II. agemus. Quae vero Fabric. de nr. 30. scripserat, hic repetemus. *Harl.*

30. Εἰς τὸν παράδεισον. *De paradiso.* Ad Genes. II. 8. Incipit: νοήσωμεν ἀξίαν θεοῦ φυτείαν. Vertit *Cornarius.* Recensitam a se et in capita distinctam exhibet cum versione sua *Franc. Combefisius* Basilii sui tom. I. pag. 525. velut postremam homiliarum in Hexaëmeron. Hactenus *Fabricius.*

[IX.] Ἀσκητικὰ, *ascetica,* vbi 1) προδιαλαλία καὶ διάγνωσις τῶν ἀσκητικῶν ὑποτυπώσεων *). *Praeuia adlocutio ac dignotio asceticarum informationum,* [*Garn.* II. pag. 199.] siue *prologus,* qui incipit, μεγάλα μὲν τοῦ Βασιλέως, pag. 228. Exstat etiam in latinis quibusdam Chrysostomi editionibus. *Fabr.* *Garnier.* dedit inscriptionem: Ἀσκητικὴ προδιατύπωσις, *praeuia institutio ascetica,* et in nota obseruat, in regio cod. primo legi, προδιαλαλία καὶ προδιήγησις τῶν ἀσκητικῶν ὑποτυπώσεων, Combefisium autem nominis similitudine deceptum legisse non προδιήγησις, sed προδιάγνωσις, *praeuia notitia.* Denique ab initio Garnier non dedit cum vtraque ed. Parisiensi: Μεγάλα μὲν τοῦ Βασιλέως· sed cum ed. Veneta, vtroque Combefis. et cod. regio tertio, καλὰ μὲν τοῦ Βασ. — Sed de Asceticis, num et quaenam illorum sint genuina, quaenam sint

*) Sic in MS. regio prologus ille inscribitur teste *Combefisio* tom. II. Basilii sui pag. 85. qui pag. 99. et 106. alios duos prologos e MS. regio edidit graece et latine, de quibus infra, monetque addendam hisce asceticis epistolam Basilii CCCCXI.

sint spuria dubiaue, magna lis orta est inter VV. DD. et alii in alia omnia transeunt. Praecipue Bellarminus aliique, qui eandem profitentur doctrinam, negant, ascetica pertinere ad Basilium M. quod hic traditiones humanas proiiciat nec admittendas ducat. Enimuero *Oudinus* I. pag. 565 sqq. vbi multus est de illis Asceticis illaque controuersia, Ascetica seu moralia iudicat, genuinum esse atque etiam indubitatum Basilii foetum. Nec tamen omnia, quae hodie Asceticorum nomine comprehendi solent, olim in Asceticis comprehendebantur. *Photii* quidem aetate (v. cod. CXCI.) Basilii opus Ἀσκητικὸν, duo de iudicio ac de fide libellos, moralia et regulas tum maiores, tum minores proprie complectebatur. v. *Garnier* in praemisso monito pag. 198. in primis in praef. §. XI. pag. XXXIV. sqq. Diuidit illam paragraphum in nouem partes et tot igitur quaestiones, in quibus diuersa variorum testimonia et iudicia collecta sunt atque examinata, ipsius sententia de auctoritate fideque libellorum subiecta. Quare in parte *prima* ostendit praeuia tria opuscula, n. 1) praeuiam institutionem asceticam, 2) sermonem asceticum et exhortationem de renuntiatione rerum humanarum, et perfectione spiritali, 3) serm. de ascetica disciplina, quomodo monachum ornari oporteat, auctorem habuisse Basilium: in *secunda* probare studuit, recte sentire, qui, vt libellos de iudicio ac fide; ita moralia adscribant Basilio: in *tertia* docet, duo breues libellos, qui post moralia locari solent, in spuriorum numero esse ponendos: in *quarta* demonstrare studet, vtrarumque regularum, tam breuiorum, quam longiorum, vnum esse eundemque auctorem: contra in *quinta* parte negat, vtrasque regulas et constitutiones monasticas vni eidemque auctori esse tribuendas; in *sexta* parte eorum adoptat ornatque iudicium, qui censent, Basilium esse vtrarumque regularum auctorem; in *septima* parte videntur illi constitutiones monasticae Eustathii Sebasteni opus; in *octaua*, epitimia adiungenda esse spuriis probat; denique in *nona* parte expenduntur duo opuscula, quae Combefisius in suo Basilio recensito pro nouis ac genuinis edidit, eaque in spuriis numerat. Sed vlteriorem eorum, quae Garn. diligenter collegit et scripsit, commemorationem prohibet instituti ratio. Add. *Roesler* Bibliothek etc. part. III. p. 89 sqq.

B. Basilii — opera quaedam, scil. tractatus ethicorum; ascetica; de virginitate, (adiuncto sermone de Paradiso;) contra Eunomium, (additur in fine aliquid contra Sabellianos;) sermones et epistolae nonnullae. Graece: quae omnia nunc primum impressa sunt per Stephanum de Sabio. Venet. 1535. fol. v. *Maittaire* A. T. II. p. 819 sq. qui locum ex dedicatione editoris in nota *b.* excerptum reddidit.

In *Iosephi Mariae Thomasii* opere: Institutiones theologicae antiquorum patrum etc. Romae 1709. 1710. 1712. III. voll. 8. sunt in vol. secundo *Basilii M.* ascetica, liber de iudicio dei, de vera ac pia fide, nec non eius moralia. gr. et lat.

In *codd.* sunt modo plures, modo pauciores aut singulae partes. Sic in codd. LXII. LXIII. LXIV. et LXV. *Venet.* bibl. Marci sunt *ascetica:* quaenam illorum partes in singulis insint codd. cognosces ex cat. codd. gr. Marc. pag. 43 sq. — *Florentiae* in bibl. Laur. in cod. XXII. nr. 26 — 28. plut. 5. quaedam; (*Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I.

 pag.

pag. 47.) — in cod. XVI. nr. 13. de ascetica disciplina, quomodo oporteat ornari monachum; et nr. 15. excerpta ex asceticis, ex capp. 1. 19. 146. et 306. — in cod. XX. nr. 7. plut. 9. ex II. sermonibus de fide; sed vterque sermo multo breuior est, quam in ed. Paris. tum aliae partes nr. 8 — 14. 18. et 19. (*Band.* I. p. 414. et 423 sqq.) — *Taurini* in cod. XCI. quaedam partes, quae curatius indicantur in cat. codd. gr. Taur. pag. 182 sq. — *Mosquae* in bibl. synod. codd. XXVII. XXVIII. XXIX. quae sint, designat *Matthaei* in notit. codd. Mosq. p. 49. qui ex primo edidit Mosquae 1775. 4. *prologum* cum Xiphil. et Basilii oratt. — *Monachii* in bibl. Bauar. LXXXIX. v. cat. etc. p. 34. — Quaenam singulae partes exstent in codd. *Paris.* disces ex indice ad vol. II. catal. codd. Paris. vt de codd. Vindobonn. aliisque, (de quibus supra in genere egi,) breuitatis studio taceam. *Harl.*

2. Παραίνεσις περὶ ἀποταγῆς βίου καὶ τελειώσεως πνευματικῆς, *adhortatio de abdicando saeculo, et spiritali perfectione.* Incipit: δεῦτε πρός με πάντες. pag. 232. [*Garn.* p. 202 sq.]

3. Περὶ ἀσκήσεως, πῶς δεῖ κοσμεῖσθαι τὸν μοναχόν, *de exercitatione monastica, quo se debeat pacto excolere et ornare monachus.* Incipit: δεῖ τὸν μοναχὸν πρὸ πάντων ἀκτήμονα βίον κεκτῆσθαι. p. 246. [*Garn.* p. 211. etc.]

4. Περὶ πίστεως, *de fide.* Incipit: Θεῷ τῷ ἀγαθῷ χάριτι. pag. 249. *Fabr. Garnier* ordinem mutauit, et, praeeuntibus Photio, ed. Veneta librisque veteribus, priore loco libell. *de iudicio dei* p. 215 sq. posteriore autem pag. 223. *de fide* reposuit. Idem in praef. pag. XXXVIII. sqq. illos libellos et moralia adserit Basilio, contra Combefisium, duo priores lib. Eustathio adscribentem, fortiter dimicans. Tillemontii quoque dubitationes tollit. *Harl.*

5. Προοίμιον τῶν ἠθικῶν, περὶ κρίματος Θεοῦ, *prooemium ad ethica, de iudicio DEI.* Incipit: Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ χρηστότητι. p. 257.

6. Προοίμιον τῶν ἠθικῶν. Aliud *prooemium breue ad ethica,* de his, quae in sacris literis vetita iussaue sunt. Incipit: τὰ περὶ τῆς ὑγιαινούσης πίστεως. pag. 272.

[T] 7. Ἠθικά, *capita moralia* christiana, ex meris noui testamenti dictis contexta et regulis LXXX. sub certis capitibus siue titulis comprehensa. Incipit: ὅτι δεῖ τοὺς πιστεύοντας τῷ Κυρίῳ μετανοῆσαι πρῶτον. pag. 273. [*Garn.* II. pag. 234 sqq.] Quamquam vero nonnulla loca scriptorum sacrorum aliter quandoque citat, quam in vulgatis noui foederis codicibus hodie leguntur; tamen intutum fuerit ex eo illa in his corrigere, vt probe obseruauit *Rich. Simon* tom. III. hist. criticae N. T. pag. 111. nam non tantum est, quando e memoria citat; sed etiam ad argumentum suum sacrorum scriptorum verba leuiter immutata accommodat. *Fabr.* Conf. *Schroeckh.* l. c. p. 16 — 24. *Harl.*

8. Λόγος ἀσκητικός, *de institutione religiosae vitae.* Incipit: ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα Θεοῦ. pag. 389. [*Garn.* pag. 318 sqq. conf. *Schroeckh.* p. 29 sqq.]

9. Ὑπο-

9. Ὑποτύπωσις ἀσκήσεως, καὶ πρόλογος τῶν ὅρων, *religiosae vitae breuis institutio et ad regulas prolusio.* Ita in MS. regis christianiss. f) inscribitur hoc scriptum, quod in editis non alium titulum habet, quam λόγος ἀσκητικός. Incipit: ὁ ἀσκητικὸς βίος pag. 397. *Fabr. Garn.* II. pag. 323 sqq. qui ex vtraque ed. Par. et cod. Combef. dedit inscriptionem: τοῦ αὐτοῦ λόγος ἀσκητικός, et in nota aliorum codd. titulum indicauit. *Harl.*

10. Ὅροι κατὰ πλάτος, *regulae monachorum fusius disputatae* per quaestiones et responsiones LV. Incipiunt: ἐπειδὴ Θεοῦ χάριτι. pag. 402. *Fabr. Garn.* II. pag. 327 sqq. qui ex codd. (quorum varietates in not. *b.* adtulit,) post πλάτος addidit προοίμιον. — Regulae ipsae: κεφάλαια τῶν κατὰ πλάτος ὅρων, incipiunt pag. 332. *Matriti* in cod. CV. regio sunt *Basilii M.* asceticae et monasticae constitutiones pro monachis, a *Bessarione*, patre purpurato, in compendium redactae; de quo cod. multus est *Iriarte* in cat. codd. gr. Matrit. pag. 410 sqq. qui ex eo tum indicem, tum prologum gr. exscripsit. Tum vberius memorat notitiam ac versionem illius opusculi laudati *hispanicam*, a *Ludouico ab Angelis*, Basiliani ordinis monacho, confectam, collato latino cardinalis, Sirleti, exemplari; edit. Hispali 1615. 4. — Matriti 1664. 4. — Correct. ib. 1609. et 1669. 8. et cura *Franc. de Beiar*, ibid. 1736. et 1749. 12. *Harl.*

11. Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, *regulae breuiores*, quaestionibus et responsionibus CCCXIII. Incipiunt: ὁ φιλάνθρωπος Θεός. pag. 505. pridem ante *Fumanum* verterat *Rufinus*, cuius versio exstat in *Lucae Holstenii* codice regularum monasticarum, Rom. 1661. 4. parte 1. pag. 95 seq. Alia apud *Rudolph. Hospinianum* lib. III. de origine et progressu monachatus pag. 69 seq. *Fabr. Garn.* II. pag. 401 sqq. index capitum illorum, pag. 413. sequitur prooemium, et p. 414 sqq. regulae ipsae breuiores. In cod. *Taurin.* XCI. regulae fusius tractatae et breuiores capp. 350. continuo leguntur, in vnum corpus redactae. v. catal. codd. gr. Taur. pag. 182. — Quae de Rufini versione, eam esse contractam regularum breuiorum S. Basilii, cum Labbeo, Dupin, Caueo, Oudino aliisque scripserat Fabricius, ea castigauit *Lambacher* in bibl. antiqua Vindob. ciuica pag. 86 sq. not. *a.* et, monente iam *Possevino* in adpar. sacro, vol. I. pag. 183. animaduertit, a Rufino tam breuiores, quam fusius disputatas regulas, neutras tamen integre versas esse: Rufinum inchoasse versionem suam a prooemio, quod Basilius praemiserat regulis suis breuioribus; ab ipso primo capite incepisse regulas fusiores, iisque nondum absolutis hinc inde admiscuisse regulas breuiores, adeoque ex vtrisque vnum opus reddidisse, in centum capita distinctum. Ita etiam iudicarunt *Hugo Menardus* in notis ad Concordiam regularum, a S. Benedicto, Anianensi abbate, initio saeculi IX. confectam, p. 56. et *Iust. Fontaninus* in historia litteraria Aquileiensi, lib. V. cap. 1. p. 205 sq. vbi quoque docte recenset editiones interpretationis illius (saepe paraphraseos potius, multis etiam a Rufino de suo intextis.) Copiosius tamen recenset quasdam editt. Rufinianae regulae Schoe-

f) Vide *Combefisium* tom. II. pag. 155.

Schoenemann in bibl. historico-liter. patrum latin. tom. I. pag. 619 — 622. A *Maittaire* A. T. IV. pag. 710. edit. Veneta 1500. 4. sic citatur: *Regulae* St. Benedicti, *St. Basilii*, S. Augustini, et Francisci collect. atque ordinat. per D. *Jo. Franc.* Brixianum monachum — cura et impensis — Luc. Antonii de Giunta, Florentini, arte et solerti ingenio magistri Io. de Spira. Venet. 1500. 4. adde *Bandini* Annal. Iuntar. typogr. part. I. pag. 7. *Harl.*

12. Ἐπιτίμια, *poenae* LX. in monachos, et XIX. aduersus monachas delinquentes (εἰς τὰς κανονικάς) constitutae. Incipit: εἴ τις ὑγιαίνων τῷ σώματι. pag. 658. *Fabr.* *Garn.* II. pag. 526 sqq. poenae LX. in monachos, et pag. 530 sq. poenae XIX. in canonicas. In praef. pag. LXXIII. sqq. §. XI. disputat de illis. In editt. Paris. adeoque in recensione Fabric. epitimia non eodem loco leguntur; sic olim nr. 12. poenae XI. in monachos et XIX. adu. canonicas, et nr. 14. poenae L. in monachos et monachas delinquentes, pag. 731. ed. Paris. a. 1638. quas inter Basilii scripta reperit, sed sine titulo auctoris, *Ianus Cornarius*, et latine interpretatus est. Contra Garnier omnia epitimia continuo ordine, vt in cod. regio, simul edidit, et omnia habuit adulterina. In tres autem classes illa diuisit. Prima, priora vndecim Garn. editionis epitimia complectitur; secunda reliqua omnia, vsque ad sexagesimum; tertia alterius generis epitimia, quae, incerto auctore, inscripta sunt ἐπιτίμια εἰς τὰς κανονικάς. At in Paris. edit. antiquiore epitimia primae et tertiae classis tamquam genuina posita sunt ante monasticas constitutiones; contra, epitimia secundae classis tamquam adulterina post illas reiecta sunt. Quae omnia in praef. vberius explicat. Add. *Iriart.* l. c. pag. 413 sqq. — Poenae in monachos delinquentes et in canonicas in cod. *Taurin.* XCI. v. cat. codd. gr. Taur. p. 183. vbi differentia quaedam notatur. *Harl.*

13. Ἀσκητικαὶ διατάξεις πρὸς τοὺς ἐν κοινοβίῳ καὶ καταμόνας ἀσκοῦντας, *constitutiones monasticae* tam ad coenobitas quam ad solitarios. Incip. τὴν κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίαν ἐπανελόμενος. pag. 662. [*Garn.* cui suspectae sunt, pag. 533 sqq.] Operae pretium fuerit conferre codicem caesareum, de quo *Lambecius* III. pag. 123. [g]) *Ascetica*, hactenus commemorata, latine vertit *Adamus Fumanus*, cuius interpretationem, Lugd. 1540. fol. apud Gryphium editam, deinde recensuerunt Musculus, Tilmannus, Ducaeus. Gallice *Godfridus Hermantius* Paris. 1672. 8. Dicitur et [*] exstare editio graeca constitutionum monasticarum cum italica versione, excusa Romae 1578. 4. apud Franciscum Zanettum,

g) Pag. 315 sqq. ed. Kollar. in cod. LXV. nr. 5. et nr. 4. praecedit scholion gr. *Theodori Studitae*, quo ille contendit, *constitutionum monasticarum*, quae incipiunt, τὴν κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίαν ἐπανελόμενος etc. verum auctorem esse Basilium. In cod. caesareo diuisum est opus in capita triginta, quorum prologus, (vti in ed. Garn.) incipit: τὴν κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίαν ἐπανελόμενος. — In cod. caesar. LXXXIX. nr. 5. (*Lambec.* l. c. pag. 479.) est constitutionum monastic. cap. XXIV. *quod monachus non debeat honores et praerogatiuas adpetere.* — Exstant istae *constitt.* in VI. codd. *Parif.* — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. XX. nr. 8. plut. 9. (*Bandin.* cat. codd. gr. I. pag. 423.) et capita quaedam in aliis illius bibl. codd. *Harl.*

tum, quam non vidi. Quamuis autem *Eustathio*, Sebasteno, a quibusdam olim tributa fuisse constet e Sozomeno III. 13. et Nicephoro IX. 16. XIII. 29. multique etiam recentiores viri docti de auctore dubitent: tamen, vt obseruat Natalis Alexander, Basilio adferuntur a Gregorio Naz. Hieronymo, Rufino, Cassiano, Iustiniano, imp., in edicto et Photio cod. CXLI. et CXCI. Confer *Ducaei* notas ad Basilii tom. II. pag. 28. et *Billium* ad Nazianzeni Orat. XX. nota 60. vbi a Niceta etiam Basilio tribui testatur, et *Lambecium* III. pag. 122 sq. [pag. 315 sqq. Kollar.] Θεσμὸς ἀσκήσεως vocat Gregorius, presbyter, in vita Nazianzeni, quem vna in illis elaborasse innuit. Vide et quae in vtramque partem disputantur a *Ioh. Georgio Dorscheo* in indice iniquitatis pag. 22 sqq. et Melch. Cornaeo in iudicio iniquitatis Dorscheanae depulso pag. 19 — 64. *Fabr.* *Garnier* in praef. §. XI. pag. LXVI. multis rationibus euincere studuit, non, Basilium, sed *Eustathium, Sebastenum,* fuisse *constitutionum monasticarum* architectum, et tam antiquiorum qui citantur tamquam pro Basilio testes, loca, quam recentiorum argumenta examinat refellitque. — Cel. *Carpzou.* in progr. mox citando p. 1. sentit, Basilii Ascetica fuisse ab Eustathio, Sebasteno, interpolata. — In nr. 14. f. *Poenarum* L. etc. opusc. desiit tomus *secundus* edit. gr. latinae a. 1638. [vt in nr. VI. Fabric. Tomus I. editionis graecolatinae Niuellianae 1618. a qua recentior 1638. differt in hoc, quod commentarios in Esaiam ponit primo loco in tomo secundo, et primum vicissim claudit libris adv. Eunomium, quos Niuelliana iussit in tomo secundo familiam ducere, teste Fabric. p. 78. ed. vet.] Contra ea tom. II. ed. Garnier. adhuc addita sunt tamquam adpendix operum Basilii, quae Garnierio videntur falso Basilio adscripta, et quae partim, alio tamen loco, etiam inserta sunt tomo II. ed. mem. a. 1638.

1. Περὶ τῦ ἁγίϰ πνεύματος· *de Spiritu Sancto.* pag. 583 sqq. Atqui sic rectius inscribitur homilia in MS. bibl. *Coislin.* (v. *Montfaucon* catal. MSSt. pag. 117.) et duobus antiquis libris ap. Garn. Inc. ὁ βαπτιζόμενος, εἰς τριάδα βαπτίζεται. In vtraque *Paris.* et apud Fabric. (qui tamen alteram probat inscriptionem,) nr. 17. inter homilias inscripta est: εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα. In XV. codd. Paris. citatur secundum catal. codic. orat. *in Spiritum S.* Siue inscriptione est illa homilia *Florentiae* in cod. Laurent. XII. nr. 24. plut. 4. v. *Bandin.* cat. codd. gr. I, pag. 536. Verterunt, ait Fabr. *Volaterranus* et *Cornarius.* Prodiit separatim Helmstadii a. 1613. 8. gr. et lat. edente *Ioanne a Fucht.*

2. Ῥηθεῖσα ἐν Λακίζοις· *dicta in Lacizis* homilia in aliquot Scripturae S. loca et de hominibus non acceptandis, fugiendaque ira, inuidia et auaritia. Hinc in cod. secundo regio, in quo bis reperitur oratio haec, (teste *Garn.* in nota *a.*) inscripta est, περὶ κρίσεως καὶ περὶ θυμῦ καὶ ἀγάπης, καὶ πλεονεξίας καὶ φθόνυ, ῥηθεῖσα ἐν Λακίζοις. Inc. ἀνταγωνίζεται ὁ ἐχθρός. *Garn.* II. pag. 587 sqq. Add. eum et de superiore hom. de Spir. S. et de hom. in Lacizis habita, Basilio indigna, in praef. §. III. et IV. pag. X. sqq. In ed. Paris. olim et ap. Fabric. numerabatur inter homilias nr. 21. et Fabric. addit: „Verterunt *Volaterranus* et *Cornarius.* Citat aliquoties Damascenus in parallelis." — Exstat in cod. *August.* Vindel. teste *Reisero* in indice MSSt. etc. pag. 37. — in 13 codd. bibl. *Paris. Harl.*

3. Εἰς τὴν ἁγίαν τῦ Χριςῦ γέννησιν· *in sanctam Christi generationem*, *Garn.* II. p. 595 sqq. olim et apud. Fabric. nr. 25. inter homilias, ad quem num. iam Garnieri de illius νοθείας

indicium laudaui. Inc. Χριστοῦ γέννησις. Primum, quae ibi adnotauerat Fabricius, huc reducam. „Haec homilia frequenti vſu in eccleſia graeca trita, et in libris Graecorum eccleſiaſticis obuia eſt; vnde, diuerſis lectionibus eam abundare, notat Combefiſius. [Sed Garn. in praef. pag. XVIII. hac multitudine variarum lectt. arbitratur, confirmari ſuam ſententiam, late expoſitam, iſtam orat. eſſe adulterinam, nec vsquam ſe inueniſſe, teſtatur, illam hom. eccleſiarum vſu maxime tritam fuiſſe. Add. *Oudin.* l. c. pag. 551 ſq. *H.*] — Graece prodiit vna cum aliis Louan. 1557. atque ex recenſione *Dau. Hoeſchelii*, Auguſtae Vindelicor. 1587. 8. [in collectione variarum homiliarum: Ὁμιλίαι θεοφόρων τινῶν πατέρων. Homiliae ſacrae ex codd. vel nunc primum, vel emendatius editae: typis Mich. Mangeri, pag. 85. *H.*] — et curante *Mich. Proſſelio*, ſcholae Northuſanae rectore. 1633. 8. [— item a *Io. Bened. Carpzou.* Theologo Helmſtad. in progr. acad. *Baſilii, magni, oratio de humana Chriſti generatione.* Graece et lat. ex recenſione Iuliani Garnier. In ſectiones primum deſcripta, noua verſione, argumento et notulis macta. Helmſtadii. 1757. 4. In praefat. Carpz. valde laudat hanc homiliam, grauemque iudicat et dignam tanto oratore. In contextu quidem graeco conſtituendo in primis ſequutus eſt Garnier. contulit tamen edit. Baſileenſem a. 1551. et interdum diſceſſit a Garn. tam in verbis, quam interpunctione, et in notis ſane doctis atque eruditis contra Garnier, pag. 12. 23. 39. 40. etc. de fide huius orat. pro Baſilio diſputat. Conf. noua Lipſ. acta erudit. a. 1759. menſ. Ian. pag. 35 ſqq. *Harl.*]

Latine verterunt praeter *Volaterranum* et *Cornarium*, ac fortaſſis alios, *Georg. Langewithus*, Lipſiae 1575. 8. cum cuius verſione eam recudi curauit *Chriſtian. Daumius* in Homiliis patrum in feſtum natiuitatis Chriſti, Cygneae 1670. 8. Prodiit et cum verſione et notis *Chriſtiani Wilhelm. Caleni* 1669. 4. Alias item binas editiones Helmſtadienſes huius orationis a. 1600. et 1645. 4. Daumius memorat, quas non vidi. [Nec vidit illas Carpzou. qui pag. IV. praef. Calenianam edit. valde culpat, et „quod textus, ait, vitioſe deprauatus, et ſcabra ieiunaque interpretatio latina eſt; ſic notae etiam ſteriles vbique ineptiunt." *Harl.*] — Argumenta, quibus hanc homiliam Baſilio abiudicat *Caueus*, [vol. I. pag. 242. ed. Baſil.] non videntur mihi tam explorata, vt illis adſentiri lector debeat. *Fabr.* — Grauiora tamen adtulit Garnier. Dubius eſſe videtur, ſaltem non omnino decernit cl. *Schroeckh* l. c. pag. 186 ſqq. — Add. infra vol. IX. p. 86. vet. ed. inter elogia Sctorum. — Exſtat *Vindobonae* in cod. caeſ. LXXXI. inter ſedecim homil. et cod. XC. nr. 2. cum aliis quatuor homiliis Baſil. v. *Lambec.* comm. III. p. 463. ibique Kollar. et pag. 488. etc. *Auguſtae* Vindel. in duobus codd. teſte *Reiſer.* in indice ſ. catalogo etc. p. 8. et 30. — *Florentiae* in bibl. Laurent. in cod. XXVI. nr. 2. plut. 7. — in cod. XVII. nr. 3. plut. 9. — et cod. XXXI. nr. 7. plut. 10. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 277. 416. et 495. — *Venetiis* in codd. Marc. iam memoratis LV. LVI. LVII. bis — cod. LXXV. — *Taurini* in cod. CXXXV. fol. 53. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 231. — *Paris.* in XXIV. codd. bibl. publ. — Secundum *Montfauc.* in bibl. Coislin. pag. 179. et 423. inter libros Graecor. eccleſiaſt. in codd. CV. nr. 22. et CCCVI. nr. 31. — *Matriti* in cod. regio LXVI. pag. 16. vide *Iriart.* cat. codd. gr. pag. 355. *Harl.*

4. Περὶ

4. Περὶ μετανοίας· *de poenitentia*, pag. 603 sqq. Inc. τῶν τὴν μετάνοιαν ἀναιρεῖν τολμώντων τὴν αἱρέσιαν etc. *Garn.* in praef. §. VI. pag. XVIII. sqq. copiose demonstrat, hanc orat. in qua auctor, quisquis est, non id sibi proposuit, vt auditores suos ad poenitentiam hortaretur; sed vt Nouatianos et Montanistas, poenitentiam negantes, confutaret, a Basilio non esse scriptam; sed ab episcopo quodam alterius episcopi rogatu. — In prior. ed t. Paris. et apud Fabric. qui eam versam esse a *Volaterrano* et *Cornario* adnotat, est XXVIII. homilia.

5. Πρὸς τὰς συκοφαντοῦντας ἡμᾶς, ὅτι τρεῖς θεοὺς λέγομεν· *aduersus eos, qui per calumniam dicunt, dici a nobis deos tres.* Inc. Μεγάλη παράκλησις ψυχαῖς διὰ τὸ μισεῖσθαι etc. ap. *Garn.* pag. 609. qui in praef. §. VII. pag. XXII. sqq. sustinet ostendere, hanc homil. indignam esse, quae tribuatur Basilio; sed auctorem illius sibi imitandam proposuisse eam orationem, quae inscribitur *contra Sabellianos et Arium et Anomoeos.* Secundum edit. super. Paris. et apud Fabric. numeratur homilia XXVIII. inter reliquas Basilianas. Vertit eam, notante Fabricio, *Ianus Cornarius* eiusque interpretatio seruata est in editt. superioribus Basilii graecolatinis.

6. Λόγος περὶ τοῦ αὐτεξουσίου· *de libero arbitrio.* Inc. οἷς ἐνυπάρχει ὁ θεῖος νόμος etc. *Garn.* pag. 613 sqq. nec ei tanti visa est hom. vt nouam interpretationem susciperet; sed veterem, hinc inde mutatam, retinuit. In praefat. §. VIII. pag. XXVI. sqq. add. §. XII. fin. pag. LXXVI. negat, Basilium illius f. homiliae, siue, fide duorum codd., *prologi ascetici* fuisse parentem. Idem sentiunt *Oudin.* l. c. pag. 552. et *Schroeckh* l. mem. pag. 188 sq. — Apud Fabric. secundum editt. Paris. numeratur hom. XXXI. isque, „vertit, inquit, *Cornarius.* Prologus asceticus apud *Combefisium* pag. 106 — 119. Basilii sui recensiti." — Exstat illa oratio in tribus codd. *Paris.* et *Florentini* in cod. Laurent. XX. nr. 2. plut. 9. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. pag. 423. *Harl.*

7. Λόγος εἰς τό· μὴ δῷς ὕπνον σοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ ἐπινυστάξῃς σοῖς βλεφάροις· *in illud: ne dederis somnum oculis tuis, neque indormites palpebris tuis.* Inc. ἡ λυπεῖ με ἐλάττωσις τῶν συνελθόντων· *Garn.* II. pag. 617. quam quidem orat. Combefisius non indignam habet Basilio. Sed *Garn.* in monito praeuio, pluribus autem et grauioribus in praef. §. IX. et X. pag. XXVIII — XXXIII. prolatis rationibus, contra Combefisium, Coteleriam, Tillemontium et Du Pin, illarum patronos, dimicans, istam et sequentem:

8. Περὶ νηστείας, λογ. γ'· *de ieiunio* orat. III., (quae incipit Νηστείας καὶ ἱλασμοῦ ὁ καιρὸς, pag. 621 sqq.) pro spuriis habuit; sed tamen ita rursus edendas esse censuit, vt graeca et latina notasque mutua sumeret a Cotelerio. Nam duas istas homilias ediderunt *Fr. Combefisius* in Ecclesiaste suo graeco, Paris. 1674. 4. latine duntaxat, et *Io. Baptista Cotelerius* graece ac lat. in tom. I. monumentorum ecclesiae graecae, Paris. 1677. 4. pag. 58 — 40. In superioribus editt. graeco-latinis non exstat or. III. de ieiunio. Hinc *Fabric.* in vet. edit. §. VII. inter scripta Basilii, quae sub eius nomine feruntur; sed in edd. gr. lat. non exstant nr. XVIII. retulit. — De codd. quibusdam v. ad nr. 2. inter homilias, tom. I. *Harl.*

9. Λόγος εἰς τὴν ὑποτύπωσιν τῆς ἀσκήσεως· *de religiosae exercitationis informatione sermo.* Inc. τῦ Κυρίȣ ἡμῶν Ἰησȣ̃ Χριςȣ̃ περιςτάσαντες. *Garn.* II. pag. 623. ex editione *Combefisii* in huius Basilio recensito pag. 98 — 125 recudi fecit, et in praef. §. XI. contra Combefisium disputans, probauit fuisse ab aliquo, qui Basilii regulas diligenter legisset, illam orat. vel potius epistolam Basilio suppositam. In editt. super. gr. lat. non exstat, et a Fabricio in vet. ed. inter eiusmodi omissa scripta nr. XXII. memorabatur. — Exstat in VII. codd. *Paris. Harl.*

10. Περὶ βαπτίσματος· *de baptismo.* De hoc opusc. *Fabric.* qui in vet. edit. numerabat post homilias IV. tom. I. edd. super. gr. lat. „*de Baptismo*, ait, et de officiis baptizandorum baptizatorumque *libri tres*, quorum *secundus* continet responsionem ad tredecim quaestiones; *tertius* vero breuior male in editis pag. 670. secundo praemittitur. Vide *Combefisium* Basilii restituti, tom. I. p. 249. Vertit *Wolfgang. Musculus*, Basil. 1540. cuius versio in graecolatin. editt. exstat, a Ducaeo castigata, et *Ianus Cornarius.*" — A *Garnerio* II. p. 624. inter spuria positum est id opus, quod apud illum constat *duobus* libris; quorum prior distinctus est in tria capp. Atqui tertium caput olim inscribebatur liber secundus. Sed Garn. in nota *c.* pag. 649. „Lucubratiuncula, inquit, quae sequitur, [n. cap. tertium apud illum,] reiecta est in reg. primo post eam commentationem, quae in impressis libris inscribitur *liber secundus*, sic vt in eo codice distinguantur tres libri. Res autem non tanti nobis visa est, vt propter ea iudicaremus aut tres libros distinguendos esse, aut antiquum ordinem mutandum." Liber secundus continet XIII. quaest. cum totidem responsionibus. De illo opere adulterino *Garn.* in praef. §. XII. pag. LXXVII. suam amplissimis verbis dixit et grauissimis tuitus est argumentis sententiam, disputans inprimis contra Tillemontium et Du Pin, id Basilio adserentes, atque Combefisium, Eustathio Sebasteno tribuentem. Atque Garnierio adsentitur *Schroeckh* l. c. pag. 203. — *Florentiae* in cod. Laurent., a bibliopega inuerse compacto, XX. nr. 3 — 6. plut. 9. notante *Bandinio* in cat. codd. gr. Laur. I. pag. 423. occurrit 1) sermo I. (quod est cap. 1. libri de baptismo, pag. 624. ed. Garn.) — 2) quaestio cum responsione, s. cap. 2. pag. 629. ed. Garn. — 3) sermo II. s. 13. quaestion. cum responsionibus, apud Garner. pag. 652 sqq. — 4) sermo tertius, siue caput tertium, pag. 649. Garn. *Harl.*

11. Λειτȣργία. *Liturgia. Garn.* II. pag. 672 sqq. Sed, antequam, quae ille reddidit, enarrem; ea, quae *Fabricius* in vet. ed. inter scripta, in editt. Basilii M. gr. lat. desiderata, nr. XX. et XXVI. scripsit, additis quibusdam obseruation. h. l. reponam. *Harl.*

XXV. Θεία λειτȣργία, *diuina liturgia* h), cuius codicem graecum plusquam mille annorum

h) Basilium scripsisse aliquid huius argumenti, et liturgiam litteris consignasse, non est dubitandum post tot veterum et totius orientis testimonium. Sed inter tot et tam multas, quae ab illius tempore Basilii liturgiae adlatae sunt mutationes et interpolationes, quid demum in ea Basilii sit, certo dicere, vix est opis humanae. Basilii liturgiam illustrat *Allatius* exerc. XXV. contra Creyghtonum. Vide et Acta Sanctor. tom. II. Iunii pag. 843.

rum in bibliotheca Barberina reperiri testatur *Montfauconus* pag. 210. Itineris italici. Incipit: ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν οὐράνιον ἄρτον, τὴν τροφὴν etc.

Graece cum liturgia Iacobi et Chrysostomi, aliisque scriptis liturgicis prodiit Paris. 1560. fol. pag. 43. typis regiis apud Guil. Morellium, et Venetiis 1548. 1601. etc. [Conf. supra, vol. VIII. pag. 563. de edd. et codd.]

Latine ex veteri versione in Rincauiensi S. Iohannis monasterio reperta, post *Io. Cochlaeum*, (in speculo antiquae deuotionis circa missam, Moguntiae 1549. fol. pag. 119. [Conf. *Ittig.* de bibliothecis patrum, pag. 664.] edidit *Claudius de Sainctes* inter liturgica patrum, Antwerp. 1562. 8. Praeterea vertit *Gentianus Heruetus* Venet. 1548. 8. Antwerp. 1562. 8.

Graece et latine cum Herueti versione exstat in Auctario Ducaeano bibliothecae patrum Paris. 1624. fol. tomo II. et in bibliotheca patrum Paris. 1654. tom. XII. p. 282. ex graeco *Demetrii Ducae*, Romae 1526. 4.

Et cum variis lectionibus notisque *Iacobi Goari*, in Euchologio Graecorum illustrato, Paris. 1647. fol. p. 158 seq. [rec. Venet. 1730. et aliud illius liturgiae exemplar ex MS. Isidori Pyromali, Smyrnaei, monasterii S. Ioann. in insula Patmo diaconi p. 180. cum V. L. edit. latinae Margarini de la Bigne p. 184. et not. p. 185.]

[*Fabricius* infra vol. XIII. §. XLIV. pag. 814 sqq. dedit catalogum liturgiarum veter. editarum, et recenset pag. 816 sq. *Georgii Cassandri* Liturgica. Colon. 1559. 8. et in limine operum, iunctim editorum, Paris. 1616. fol. in quibus non integrae quidem liturgiae veteres, sed argumenta breuiter exposita habentur ex liturgia *Chrysostomi* per Leonem Tuscum, ex liturgia *Basilii* et graeca illa, et altera, quam Syri *Anaphoram* vocant; tum recenset pag. 818 sqq. amplissimam *Liturgiarum orientalium collectionem* ab *Eusebio Renaudoto*, Paris. 1716. 4. duobus voll. publici iuris factam. Fabric. autem obseruat, Renaudoti versione non tuto vbique stare nos posse, siue caussae suae inseruientis, siue non satis adsequentis verum sensum, idque docuisse *Maturinum Veisserium la Croze* in Apologia pro Iobo Ludolfo contra Renaudotium, inserta diario litterario Hagensi, siue Iournal litteraire tom. IX. pag. 239 sq. (In thesauro epistolico Lacroziano Renaudoti et eius controuersiae cum Ludolfo frequens fit mentio, v. tom. I. pag. 136. II. p. 122. 129. 143. 155. III. p. 18 sqq. 126 sq. 153. etc.) — In illa igitur collect. est in tom. I. nr. 1. Basilii liturgia a *Scialach* olim versa (sed *Renaudotus* nouam ex Coptico concinnasse se versionem profitetur,) pag. 1. et Renaudoti ad eam comment. pag. 169 — 300. tum ex cod. Paris. bibl. liturgia *Alexandrina*, initio mutila p. 57. (a Garn. reddita,) ex cod. regio Paris. — ac notae Renaudoti p. 333 — 352. In tom. II. qui continet *liturgias* ex codd. syriacis bibl. *Colbertinae* s. Seguierianae MSS. lat. versas a Renaud. est nr. 41. *Basilii M.* (siue, vt in cod. Colbertino, *Basilii* et *Gregorii, theologi,*) Liturgia s. anaphora pag. 548. ex *Andr. Masii* versione, edita Antwerp. 1569. 8. — Renaudoti obss. p. 562.

Λειτουργικὸν σὺν Θεῷ ἁγίῳ, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ τυπικοῦ τῆς παισέπτου Μονῆς τῆς κρυπτοφέῤῥης, καὶ μὴν κατὰ ἔθος τῶν Ἰταλογραικῶν Μοναζόντων *τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου.* Ἐν Ῥώμῃ παρὰ Ἰωάννῃ Βαπτιστῇ τῷ Βοσσίττῳ α, χ΄, π΄, γ΄. (1683.) fol. confectum ab Apollinare Agresta. Vide *Baumgarten.* Nachrichten von merkwürdig. Büchern, tom. III. p. 359 sq. — Ibid. p. 357 sq. recensentur Ἀρχιερατικόν· liber pontificalis ecclesiae graecae — labore *Isaaci Haberti* etc. Paris. 1643 fol. et *Goari* Εὐχολόγιον etc. iam a Fabricio memoratum: et pag. 207 sqq. *Liturgia romana vetus*, tria sacramentaria complectens, *Leonianum* scilicet, *Gelasianum* et antiquum, *Gregorianum*, edente *Ludouico Antonio Muratorio* — qui et ipsam cum aliarum gentium Liturgiis contulit, ad confirmandam prae ceteris catholicae ecclesiae de Eucharistia doctrinam etc. Venet. 1748. II. voll. fol. In prolegomen. cap. 12. et 13. demonstrasse sibi videtur Muratorius consensum occidentalium ecclesiarum cum romana in doctrina de sacra coena, et enumerat praecipuas orientalium liturgias, primoque loco lit. Graecorum, quae vocetur *liturgia Basilii M.* et *Chrysostomi*, tum comparat *Basilii* liturgiam, inscriptam τῶν προηγιασμένων, et postea copticam Basilii liturgiam: in cap. 17. inter alia ex missa, quam vocant, Basilii et eiusdem liturgia gr. Alexandrina, et Syriaca siue Coptica ostendere conatur, Missam sic dictam esse verum sacrificium, etc. Huc quoque pertinere arbitror opus, quod tamen ad manus non habeo:

Iof. Al. Assemanni codex liturgicus ecclesiae vniuersae in XV. libros distributus. Romae 1749 — 1763. XII. voll. 4. *Harl.*] Add. *Zaccariae* bibl. Ritualis tom. I. p. 12. tom. II. p. 16. sq.]

[T] Differt ab hac in non paucis liturgia Basilii, quam cum altera Gregorii Naz., et tertia Cyrilli ex codice *arabico*, (cui coptica erant adiuncta,) versam latine edidit *Victorius Scialach*, Accurensis, Maronita e monte Libano, curante *Marco Velsero*, Augustae Vindel. 1604. 4. et tom. VI. bibl. patrum Paris. 1654. pag. 75. Incipit: *Domine, qui nosti corda hominum.* {*Garn.* II. p. 688 sqq. cum vers. Renaudoti.]

Nec non *Anaphora*, quam ex *Syriaco* dedit *Andreas Masius*, Antwerp. 1569. atque 8. inde insertam habes tomo IV. bibl. patrum Paris. 1575. et tom. VI. Paris. 1589. 1654. 1624. fol. atque supplemento Francofurtensi criticorum sacrorum tom. II. p. 439. Breuior est, atque incipit: *Aeterne Deus, qui in principio homines creasti ad immortalitatem.* Anaphorae siue liturgiae subiicitur *precatio, qua consueuit sacris operatus vti apud Deum.* Incipit: *Laudetur essentia, quae omnibus essentiis sublimior est.* {Edit. a *Renaudotio*, vt paullo ante iam animaduerti.]

Apud Petrum, diaconum f), lib. de incarnatione et gratia Christi cap. 8. leguntur ex Basilii, Caesa-

f) Inter *Fulgentii* opera, tom. IX. bibl. patrum edit. Lugd. pag. 198. *Fabr.* *Renaudot.* quidem in diss. de liturgiar. oriental. origine et auctoritate, tom. I. pag. XXXVIII. sq. contra Tillemont. aliosque ostendit, maiorem dimidiam ex Fulgentio citatam partem in gr. liturgia reperiri; sed inde nihil aliud sequi, nisi vt quaedam liturgiae Basilianae particulae sint seruatae, atque quaenam sint germanae, dici non posse, sobrie animaduertit cl. *Schroeckh* qui l. c. pag. 203 — 206. de liturgia Bas. agit, et quaedam contra Renaudot. bene disputat. *Harl.*

Caesariensis, *oratione*, siue precatione *sacri altaris*, quam pene vniuersum ait frequentasse orientem, quae in nulla liturgiae editione legitur: *Domine virtutum ac tutamentum, malos quaeso, vnus bonos facito, bonos in bonitate conserua: omnia enim potes, et non est qui contradicat tibi, cum enim volueris saluas, et nemo resistit voluntati tuae.*

XXVI. Basilium, τὸν μέγαν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς λειτουργίας citat Isaacus, magnae Armeniae catholicus, saeculi XI. scriptor, inuectiua 1. in Armenios p. 341. (tom. II. auctar. noui Combefisiani.) At, quae affert, exstant hodie in Θεωρίᾳ μυσταγωγικῇ, [Basilio adscripta in duob. codd. *Paris.* et cod. *Escorial.*] quae auctorem habet *Germanum*, patriarcham CPol. a. Chr. 1255. defunctum, licet illa in codicibus quibusdam nomen *Basilii*, in aliis *Cyrilli*, Hierosolymitani, praeferat, vt dixi lib. V. cap. 10. vol. VII. huius bibliothecae pag. 548. *) et licet Basilio vindicare eam velit Combefisius in notis p. 420. Incipit: Ἐκκλησία ἐστὶ ναὸς Θεοῦ. *Fabr.*

Ἱστορία μυσταγωγικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ citatur et exstat in cod. Naniano CCXXVIII. nr. 29. v. cat. codd. gr. Nan. p. 422. — A *Garnier.* II. p. 674 sqq. ex Renaudotii opere cit. redditae sunt tantum prima et tertia; n. 1) Liturgia S. Basilii Alexandrina, ex cod. graeco-arabico, initio mutila, gr. ac lat. — 2) Liturgia S. Bas. ex coptico conuersa. — In praef. §. XIV. p. LXXXV. admodum pauca de Basilii liturgia caute monet, quoniam ab aliis abunde sit de illa in vtramque partem disputatum. Adde *Riueti* critici sacri lib. III. cap. 20. p. 334 sq. Vberius de illa egit et diuersa variorum iudicia collegit *Oudin.* in comm. cit. tom. I. de Basilio cap. 5. p. 572 sqq. vt Renaudoti aliorumque narrationes sententiasque praetermittam. — De cod. bibl. *Paris.* nr. MMMXXIII. bombycino graeco-arabico, qui continet liturgiam Basilii Alexandrinam, coptice versam, cum versione arabica, sed diuersa ab ea, quae occurrit in copticis codd. plura tradit Renaudot. in *Montfauc.* palaeogr. gr. p. 313 sq. — ibid. inter libros suos Gerasius in diplomate graeco patr. S. Basilii Romae, post ann. circ. 1135. memorat τὴν ἑρμηνείαν etc. *interpretationem liturgiae S. Basilii.* — In bibl. *Vffenbach.* Francof. fuit in cod. saec. IX. *Basilii liturgia*, sed non modo ab edita graeca in multis diuersa, verum etiam ab ea, quam *Euseb. Renaudot.* in collectione liturgiarum oriental. tom. I. p. 57 sqq. ex regio cod. primus edidit, longe recedens, vti fere nec coptica nec syriaca, nec aliae Basilii liturgiae inuicem conueniunt. Quare *I. H. Maius* in bibl. MSta Vffenbachiana p. 497 — 522. eam graece cum sua versione lat. et nonnullis adnotatt. publici iuris fecit. — *Paris.* in bibl. publ. liturgia gr. exstat in VIII. codd. v. cat. codd. Paris. vol. II. praeterea in vol. I. enumeratur pag. 57. inter codd. *Syriacos*, liturgia Basilii et Gregor. Nazianz. cum aliis in cod. LXVIII. — pag. 72 sq. inter codd. *copticos* liturg. vna cum interpretatione arabica, codd. XXIV. vsque ad XXX. in 4. cod. XXXIX. in 8. — Liturgia Basil. in epitomen redacta, in cod. XXX. fol. — *Vindobonae* in cod. caes. XC. nr. 3. *Basilii* praeceptum ad sacerdotem de diuina liturgia, teste *Nesselio*, cat. codd. part.

*) Vet. ed. sed in nostra ed., vol. VIII. p. 444. sq. sect. 7. vberius sunt explicita. *Harl.*

part. V. pag. 146. *Harl.*

12. 13. 14. *Tractatus S. Basilii de consolatione in aduersis*, incerto, sed antiquo interprete. *Garn.* II. p. 697. qui in praef. §. XIII. p. LXXXV. sq. de hoc et duobus sequentibus opusc. latinis, quae apud Fabric. numerantur XIV. et XV. latius differit. *Harl.* Fabricius autem in vetere edit. nr. XIII. adpendicis gr. lat. p. 195. ed. Paris. a. 1618. „*latine*, ait. Incipit: *Quemadmodum nauis quum vndarum tempestate* quassatur. Non est Basilii, nec e graeco versus, sed latine scriptus a *Victore*, qui post Rusticum *Cartennae* Mauritaniae in Africa episcopus circa a. Chr. 460. fuit et hunc consolatorium libellum, qui etiam inter *S. Eucherii* opera legitur, ad nescio quem Basilium super morte filii scripsit, teste *Gennadio* cap. 77. de scriptor. eccles. Eiusd. Victoris liber de poenitentia publicani inter S. Ambrosii opera lucem vidit, et in MS. Remensi male refertur ad Victorem, Tunnensem: liber vero ad Gensericum, Vandalorum regem, contra Arianos, Gennadio itidem memoratus, pridem intercidit, Vide *Tillemont.* tom. XVI. memor. hist. eccles. p. 611. Hactenus *Fabr.* Garnier, qui tria haec opuscula graece vmquam exstitisse dubitat, e contrario a latinis composita fuisse pro certo habet, discedit a sententia Fabricii atque Oudini, et negat, libellum primum, in quo ne vnum quidem verbum de liberorum amissione legatur, illud ipsum opus esse *Victoris Cartennensis*, quod Gennadius ait, ideo scriptum fuisse a Victore, vt quemdam amicum suum super filii morte consolaretur. Docet, auctorem voluisse omnes consolari calamitosos, praecipue eos, qui leprae morbo adflictabantur. Denique laudat amici cuiusdam iudicium, illum libellum a Gallo fuisse compositum, eo videlicet tempore, quo leprae lues regiones illas maxime infestaret. De secunda oratiuncula adoptat Garn. Fabricii aliorumque iudicium. Tertium denique opusculum adfirmat Basilii quidem non esse; sed, aut a quo, aut quo tempore elaboratum sit, plane ignorat. *Harl.*

[XIV.] *De laude solitariae vitae.* Latine. Incipit: *Libet de singularis vitae meae meritis.* etc. p. 205. neque hoc Basilium auctorem habet, sed *Petrum Damiani*, petitum ex eius opusculo XI. siue libro *dominus vobiscum* cap. 19. tom. III. Opp. pag. 103 seq. edit. Paris. 1642. fol.

[XV.] *Admonitio ad filium spiritalem*, latine, incerto interprete. Incipit: *Audi, fili, admonitionem patris tui.* p. 208. Exstat et in adpendice codicis regularum monasticarum, recensita a Luca Holstenio, Rom. 1661. 4. et inter paraeneticos veteres cum notis Melchioris Goldasti editos Insulis 1604. 4. De Anglosaxonica versione MS. vide catalogum scriptorum septentrionalium in thesauro Georgii Hickesii pag. 72. *Fabr.*

[15. *Homiliae octo Basilii, quas transtulit Ruffinus de graeco in latinum*, a *Garn.* II. p. 712. sqq. e duobus veteribus *Paris.* codd. primum in lucem productae. Add. eius praef. p. LXXXV. sq. Conf. *Iust. Fontanini* historiae literar. Aquileiensis librum V. cap. 8. pag. 298 sq. qui etiam testatur, probatque, a Rufino *octo*, non, vti Tillemontius putabat, *decem* Basilii homilias latine esse redditas, laudatque cod. Vrbinatem LXVII. membr. in bibl. *Vaticana*, vbi pariter homiliae VIII. Basilianae a Rufino conuersae cum pro-

prologo ad Apronianum leguntur. *Octo* quoque homiliae cum *Rufini* praefat. in librum homiliarum Basilii, sunt in cod. lat. *Dresdensi* elect. v. *Goetz* Memorabilia bibl. Dresd. I. part. IV. p. 562.

Adpendicem vol. secundi Garn. excipiunt *Frontonis Ducaei* in homilias et alia diversi argumenti, in regulas et fusius et breuius tractatas; in libros de baptismo: tum breues notae et animaduersiones Federici Morelli in quasdam Basilii homilias; denique indices. In edit. Paris. a. 1618. sunt quoque subiectae notae in illa aliaque opera Basilii, et totum opus obsignant variae lectiones in Ascetica, ex codice perantiquo *Gerardi Vossii* notatae ab Andrea Schotto ad edit. graecam a. 1551.

In illa ed. a. 1618. nr. XVI. claudit, vt verbis vtar Fabricii, adpendicem *Gennadii Scholarii*, patriarchae CPolit. a. Chr. 1460. denati, dissertatio epistolica *de vitae termino* et *praedestinatione* ad Iosephum, monachum Thessalonicensem, pro vindicanda sententia S. Basilii, quem magnis mactat elogiis. Incipit: κλινεπετὴς ἐδεξάμην. Hanc dissertationem, a Maximo Margunio, Cytherorum episcopo, nactus, primus graece ediderat *David Hoeschelius* Augustae Vindel. 1594. 4. *Federicus Morellus* latine vertit et Basilii operibus subiunxit, cuius etiam notae in Basilium p. 95. videantur." *Harl.*

[In tomo *tertio* edit. Garner. post huius mortem absolutae, sunt *Basilii M.* 1) liber de Spiritu S. 2) epistolae; 3) sermones XXIV. de moribus, per Symeonem, magistrum et logothetam selecti ex omnibus Basilii operibus; 4) liber de virginitate. In praefatione nonnullae Basilii opiniones et doctrinae, praesertim de Spiritu S., de traditionibus, eucharistia etc. expenduntur, illustrantur atque vindicantur, et auctor saepe rem habuit cum Sculteto aliisque ad defendenda potissimum suae disciplinae placita, et Basilium cum illa conciliandum: frequenter dissentit quoque a Tillemontio. Sed haec legant examinentque ii, ad quorum munus forumque eiusmodi pertinent quaestiones. Tum copiose enarratur vita Basilii, et de eius scriptis, tam genuinis, quam dubiis spuriisque, et tempore, quo opera pleraque et epistolae sint scriptae, vberius agitur. Posthaec sequuntur Basilii opera:

1. Περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· *Liber de Spiritu S. ad S. Amphilochium, Iconii episcopum.* Cum interpretatione Erasmi, plurimis locis emendata: pag. 1 sqq. at in ed. Paris. super. p. 142. tomi II. et in vet. Fabric. bibl. gr. ed. nr. VIII. Fabricius autem ea, quae sequuntur, scripsit de eo libro. „Hic in capita triginta diuisus, atque inde τριάκοντα κεφαλαίων nomine a Ioh. Damasceno in libro I. et II. et III. de imaginibus, citatus [l]), quem Basilius scripsit occasione [m]) Aetianorum, Spiritum S. rebus creatis impie accensentium. Latine

l) In tribus codd. *Paris.* additur quoque titulo, ἐν κεφαλαίοις τριάκοντα. *Harl.*

m) Vide notas *Benedictinorum* ad S. Ambrosium tom. II. pag. 647. *Fabr.* Cod. reg. quintus Paris. addit κατ' Εὐνομίου· sed in nota *a*. ed. Garn. pag. 1. dicitur non tam Eunomium, quam Pneumatomachos oppugnare Basilius; quamuis istius quoque impietatem eadem opera subuertat. *Harl.*

Latine vertit *Erasmus*, cuius interpretatio prodiit Basil. 1532. 4. Paris. 1532. 8. 1580. 8. inque editionibus Basilii [P] et tom. VIII. operum Erasmi legitur, vertit et *Cornarius* in editione Basilii latina Basil. 1552. fol. Porro non modo censeo, falli hos, qui istum librum vel partem eius postremam, Erasmum sequuti, Basilio abiudicant, aut suspectam habent; sed etiam inter pulcherrima illum esse Basilii monumentorum haud dubito; magisque audiendum *Casaubonum* Exerc. XVI. ad Baron. nr. XXXIII. et XLIII. p. 459. et 490. cui addes *Theophilum Raynaudum* p. 24. erotematum de bonis et malis libris, *Natalem Alex.*, saec. IV. cap. 6. articulo 19. atque Allatium contra Creyghtonum pag. 510 seq. *Liquet ex Basilii peroratione*, inquit Combefisius (qui pluribus locis hunc librum emendat, illustratque, et Erasmi versionem emendat) tom. II. Basilii recensiti p. 84. *librum hunc quasi in mysterio creditum Amphilochio, ea lege, ne in vulgus ederetur, ne quid inde aemuli in eum grauius constituerent: quo factum est, vt is obscurior antiquis manserit, non vt suae illi auctoritatis quicquam decedat; inter praecipuas Basilii lucubrationes merito numerandus.* Plura in Erasmi versione etiam castigauerat Ioh. Billius, quae Posseuinus in adparatu excerpsit." Hactenus *Fabricius*. Conf. *Scultet.* Medullam theol. patrum, qui p. 1055. magnam libri partem iudicat esse Basilio suppositam; *Du Pin* nov. Bibl. des Auteurs eccl. tom. II. p. 181 sq. *Roessler* Bibl. cit. VII. part. pag. 44. — 76. *Oudin.* comment. etc. I. p. 560 sqq. qui, contra *Du Pin* eiusque adseclas potissimum disputans, cum *Cocco*, Anglo, in censura scriptorum quorumdam veterum, voc. *Basilius* p. 245. Riueto, Erasmo etc. euincere studet, permagnam operis partem esse interpolatam; porro praef. ad tom. III. ed. Garn. §. III. sqq. et in vita Basilii cap. 30. sect. 6. (vbi ostenditur, absolutum fuisse a. 375.) et cap. 38.) *Schroeckh* l. cit. qui summam dedit libri, pag. 149 — 164. et pag. 165 — 168. caute et moderate, de eo iudicat. — Historiae synodi Nicenae — collectae et accurate descriptae a *Ioach. Camerario.* Lips. 1552. 8. additur adpendix *ex disputatione, quae adscribitur Basilio*, Caesareae episcopo, *de sancto spiritu.* — Exstat liber mstus *Vindobonae* in bibl. caesar. LXXV. nr. 3. (quem cod. vtilem ad plura loca emendanda censet fore *Lambec.*) — in cod. LXXXVIII. nr. 2. — in cod. XLIV. nr. 29. ex cap. 27. et 29. operis de Spiritu S. fragmenta, (quae etiam gr. et lat. exstant in *Theodori Balsamonis* syntagmate canonum, cum ipsius expositione graeca p. 1029 — 1036.) v. *Lambec.* comment. III. pag. 372. 475. et VIII. p. 883. — ibid. in cod. XII. nr. 14. Basilii canon XC. ex libro de Spiritu S. s. fragment. capitia 27. libri de Spiritu S. v. *Kollar.* supplem. ad Lambec. pag. 113. — Eadem duo fragmenta sunt in cod. *Taurin.* CV. v. cat. codd. Taur. p. 196. — et in cod. *Laurent.* XL. nr. 37. ac 38. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 74. — fragmm. in cod. *Mosquensi* XXIII. nr. 4. v. *Matthaei* notit. codd. Mosq. p. 35. — Liber ipse *Venetiis* in cod. bibl. Marc. LVIII. et LXVI. v. cat. codd. gr. Marc. p. 42. et 45. *Harl.*

2. Ἐπιστολαί, *epistolae.* p. 69 sqq. quae in Garn. edit. secundum temporis ordinem sunt positae et in tres classes distributae, quarum *prima* continet epistolas, ante episcopatum scriptas ab a. 357. vsque ad a. 370. quibus adduntur nonnullae dubiae, quia videantur ad hoc tempus pertinere: *altera* eas, quas episcopus scripsit ab a. 370. ad a. 378., *tertia* epistolas, nulla temporis nota signatas, cum pluribus dubiis et spuriis. Numerantur vero

in

in hac ed. CCCLXV. In comment. de vita Basilii, de epistolis et tempore, quo illae scriptae fuerint, quam plurimis locis diligenter agitur. Editor autem pag. 192. post praef. enumerat multos codd. ad quos exactae sunt atque emendatae Basilii epistolae. Inprimis laudat tres codd. antiquissimos, *Coislinian.* nr. CCXXXVII. saec. circiter XI. scriptum; *Harlaeanum*, saec. X. aut XI. et *Medic. Laurent.* ab *Anton. Maria Saluinio* collatum: his tribus, saltem quando inter se consentiunt, plus visum est editori tribuendum, quam aliis omnibus. Primus autem complectitur epistolas CCCLI. Harlaeanus CCXLIX. Mediceus CCCXXIII. Alii plures aut pauciores comprehendunt epistolas. Sic cod. regius MMCCXCIII. olim Mazarin. qui est 500 annorum, complectitur epp. CCLXXII. cod. reg. MMDCCCXCVII. epp. CCCXXXIV. Vaticanus epp. CCCXXVII. Coislin. CCLXXXVIII. epp. CCCXXVIII. alii paucas et in cod. regio MCMVIII. reperitur epistola *ad Chilonem.* Atque quanta codd. copia epistolarum in bibl. publ. *Paris.* reperiatur, cognoscere licet ex indice ad cat. codd. Paris. tom. II. in quo numerari possunt LIX. codd. modo plures modo pauciores epistolas *Basilii* comprehendentes. — *Monachii* in cod. Bauar. CIII. sunt CLXXIV. epp. Basilii. v. catal. codd. gr. p. 40. — Quae autem Fabricius de epistolis Bas. in tomo II. ed. Paris. 1618. nr. X. prodidit et adnotauit, ea hic reponam. *Harl.*

X. *Epistolae.*

1. *Ad Chilonem, discipulum*, *πρὸς Χίλωνα τὸν αὐτοῦ μαθητήν.* Incipit: *σωτηρίας πράγματος.* p. 735. Vertit *Godfridus Tilmannus. Fabr.* In ed. Garn. epist. XLII. p. 125. vbi in nota *e.* animaduertitur, hanc epistolam in cod. Mazarin. inscribi, *ὁμιλία πρὸς* etc. in cod. autem regio MMDCCCXCV. haec legi: *τινὲς τὸν λόγον τοῦτον τοῦ ἁγίου Νίλου εἶναι λέγουσι· quidam hanc orationem* S. Nili *esse dicunt.* In cod. Medic. Laurent. XX. inter alia Basilii opera est nr. 15. plut. 9. epist. ad Chilonem, at auctior, quam in ed. Garn. Atque *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 424. ea, quae desunt in edit. excudi fecit. In eod. cod. nr. XV. fin. sunt epist. XLIV. — XLVI. n. duae ad monachum lapsum, et vna ad virginem lapsam. *Harl.*

2. Νουθεσία *πρὸς τοὺς νέους*, *admonitio* breuis *ad iuniores* monachos. Incipit: *μάθε σὺ ὁ μονάζων.* p. 744. [Garn. ep. XLIII. p. 130. *H.*] Vertit idem Tilmannus.

3. Πρὸς *μοναχὸν ἐκπεσόντα*, *ad monachum qui exciderat.* Χαίρειν οὐ λέγομεν. pag. 744. [Garn. ep. XLIV. p. 131.] Vertit *Wolfgangus Musculus.*

4. Πρὸς *μονάζοντα ἐκπεσόντα*, *ad alium monachum elapsum.* Incipit: *διττός μοι φόβος.* p. 747. [Garn. p. 133. ep. XLV.]

5. Πρὸς *παρθένον ἐκπεσοῦσαν*, *ad virginem elapsam.* Incipit: *νῦν καιρὸς ἐκβοῆσαι.* p. 749. [Garn. p. 135. ep. XLVI.] Graece et latine cum Io. Curterii versione prodiit separatim Paris. 1574. 12. Contra has quinque epistolas, vt Basilio abiudicet, multa disputat in indice iniquitatis *Dorscheus* p. 114 — 172.

 9. Πρὸς

[R] 6. Πρὸς Ἀμφιλόχιον ἐπιστολαὶ κανονικαὶ γ΄. *ad Amphilochium, Iconii episcopum, epistolae canonicae III.* Canones siue constitutiones LXXXV. de variis rebus, in ecclesia et inter Christianos obseruandis, complexae. Prima incipit: αἰνήτῳ, φησίν, ἐρωτήσαντι. pag. 757. [p. 268 sqq. *Garn.* ep. CLXXXVIII. scripta a. 374.] secunda: πάλαι πρὸς τὰς παρὰ τῆς εὐλαβείας σου. p. 766. [p. 290 sqq. *Garn.* ep. CXCIX. scr. a. 375.] et tertia: ἀπὸ ὁδοῦ μακρᾶς ἐπανελθών. p. 773. [p. 324 sqq. *Garn.* ep. CCXVII. scr. a. 375.] Vertit *Gentianus Heruetus,* et has epistolas et *Theodori Balsamonis* in eas scholia. Paris. 1561. fol. inter alias patrum canonicas epistolas post canones apostolorum, conciliorumque. [Add. infr. vol. XI. p. 385. de collectione concilior.] Prodierunt *graece et latine* cum Balsamonis scholiis, Paris. 1620. fol. [Conf. Garn. vitam Basil. cap. XXXI. XXXII. et XXXIII. de his aliisque ad Amphil. epistolis. *Harl.*]

Cum scholiis *Iohannis Zonarae,* quae vertit *Antonius Salmatia,* collegii Ambrosiani doctor, ad calcem operum Gregorii, thaumaturgi, Macarii Aegyptii, et Basilii Seleuciensis, Paris. 1622. fol.

Cum *Balsamonis, Zonarae* et *Alexii Aristeni* scholiis graece et latine inter alias canonicas epistolas conciliorumque canones edidit, notasque suas addidit *Guil. Beueregius* in magno synodico siue pandectis canonum, Oxon. 1672. fol. [Conf. infr. vol. XI. p. 56 et 57. A graecis et lat. interpr. saepe dissentit rec. editor tom. III. in notis.]

7. Epistolae ad eundem Amphilochium fragmentum περὶ τῆς τῶν σιτίων διαφορᾶς, *de differentia ciborum.* Incipit: τοῖς δὲ κομψοῖς ἐγκρατίταις. pag. 780. n) Legitur iterum infra epist. CCCCX. p. 1171.

Epistolae CCCCXXVIII. Fallitur Caueus, qui ait, editionem anni 1638. priore graecolatina Parisiensi anni 1618. esse auctiorem epistolis plusquam ducentis, quas Rich. Montacutius eruerit. Nam ne vnam quidem epistolam habet, quae non in altera etiam legatur. Ex illis porro CDXXVIII. exstant in prioribus Basilii editionibus epistolae tantum priores CLXXX. o) quae partim a *Vincentio Opsopoeo* graece vulgatae erant ex illustris Bilibaldi Pirckaimeri codice, (in bibl. regis Hungariae pridem reposito,) Haganoae 1528. 8. vsque ad numerum CXLI. Ceterae a numero CXLII. ad CLXXX. ab *Aldo Manutio* cum aliis variorum epistolis, Venet. 1499. 4. p) in qua collectione etiam occurrit 1. 3. 19.

88.

n) In ed. Garn. non est fragmentum, sed legitur tom. III. pag. 363. nr. 4. epistolae CCXXXVI. in qua Basilius pergit variis Amphilochii quaestionibus respondere. Conf. *Schroeckh* l. c. p. 129 sqq. 140 sqq. De quibusdam epp. *Lambec.* et *Kollar.* V. p. 311. *Harl.*

o) Epistolas editionis graecae Basil. 1550. fol. variis locis emendat e codicibus Augustanis *Dau. Hoeschelius* ad calcem orationis Damasceni in transfigurationem Domini, Augustae Vindel. 1588. 8. pag. 110 — 116. longe plures editis daturum se pollicitus.

p) In bibl. Leidensi est exemplar illius edit. variis in locis a Gerardo Falkeburg. emendatum. v. cat. bibl. Leid. p. 279. *Harl.*

88. et 89. Illa collectio deinde cum latina versione prodiit Geneu. 1606. fol. sub falso *Iacobi Cuiacii* nomine. [v. supra, vol. I. pag. 676 sq.] Sed alia versio est, quae [P] in latinis et graecolatinis editionibus legitur. Obsopoeanas varii verterunt, vt primam statim *Guil. Budaeus*, alias *Iacobus Mycraeus*, Rhetus, euius versionem, Parisiis 1531. 8. excusam, solido gallico vendi suo tempore notabat Gesnerus, adpendice ad bibliothecam, edita a. 1555.

Centesimam octogesimam primam inter canonicas Graecorum epistolas vertit *Gentianus Heruetus*.

CLXXXII. vsque ad CCII. transtulit *Wolfgangus Musculus*, in editione S. Basilii latina a. 1565.

CCIII. et CCIV. *Flaminius Nobilius* a. 1603.

CCV. q) Basilii neutiquam est, licet sub eius nomine adferatur in Actis Concil. Nicaeni II. Ceterae vsque ad CCIX. r) a Frontone Ducaeo additae sunt ex edit. epistolarum Iuliani, imp., curata a Bonau. Vulcanio, Lugd. Batau. 1597. 8.

CCX. ad CCXIV. graece primus e codice Augustano vulgarat *Dauid Hoeschelius* ad calcem notarum ad Phrynichum, Augustae Vindel. 1601. 4. pag. 130 seq.

CCXV. ad CCCCXVIII. neque graece neque latine lucem viderant ante editionem Paris. 1618. in qua exstant cum versione *Richardi Montacutii*, qui eas ex codicibus anglicis descripsit

q) In ed. Garn. p. 462. ep. CCCVI. ex epistola ad Iulianum, imperatorem. Praeterea epistolae ad Iulian. sunt in ed. Garn. p. 124. ep. XLI. alias ep. CCVIII et CCIX. et p. 431. ep. CCXCIII. alias ep. CLXVI. *Harl.*

r) Epistolam CCIX. integriorem ex codice Bigotiano edidit *Combefisius* tom. II. Basilii recensiti pag. 368. et ex MSS. regis Galliae *Cotelerius* tom. II. monumentor. ecclesiae graecae pag. 92. [ep. XLI. Garn. ex codd. pag. 124.] et pars eorum, quae aduectuntur de Lauso tribuno, legebantur etiam in vulgatis ad calcem epistolae CCVIII. Etiam illam CCIX. quae cum CCVIII. fere eadem, integriorem legi in codice caesareo, notauerat *Lambecius* lib. V. pag. 246. [pag. 519. cod. CCXCI. 3. Kollar. et cod. CCXCII. 6. p. 524.] adde lib. VIII. pag. 485 sq. [p. 1014 sqq. ed. Koll. quem vid. de cod. LIV.]. Epistola CCVI. est inter epistolas Iuliani duodecima. *Fabr.* In edit. Garn. est epist. XXXIX. pag. 122. vbi in nota c. editor, non ergo, ait, ad Basilium scripta haec epistola; sed ad hominem aulae vitia hactenus, sub imperatore, quem prae se spernebat Iulianus, expertum, quod de Basilio dici omnino non potest. Atque Garn. in vita Basilii cap. VIII. 1. pag. LX. sq. primum dubitat, num Iuliani epistolae ad Basilium sint genuinae, et Du Pin ac Tillemontii, qui eam epist. a Iuliano scriptam putarunt, coniecturas de tempore, quo exarata videatur, eo argumento, istam ad Basilium haud missam esse, conuellit.

In cod. *Mosquens.* synod. XLI. nr. 9. sunt epistolae *Gregorii Nazianz.* et *Basilii M.* mutuae, cum eiusdem nonnullis aliis, in his duae *Iuliani* et *Basilii* mutuae. Conf. *Matthaei* notit. codd. Mosq. pag. 61. — In cod. *Vindobon.* caesar. CCXCI. nr. 2. indice *Lambecio* comm. V. pag. 518 sq. duae sunt epistolae ad Gregor. Nazianz. sed Kollar. in not. A. alteram, quae incipit: ὁ ἐφικτῶν ἄνοι λέγων τὴν τῶν ὄντων εὕρεσιν, obseruat, scriptam esse a Basilio aduersus Eunomium. Est illa epist. XVI. pag. 95. ed. Garn. inscripta, πρὸς Εὐνόμιον τὸν αἱρετικόν. Atque sic MSS. sex. v. editoris notam a. *Harl.*

psit et cum sua versione ad Ducaeum misit. Ex editione hac recusae ad verbum sunt in graecolatina anni 1638. tomo III. Elias du Pin quando scribit *), postremas Basilii epistolas ab Hoeschelio versas esse, pro Hoeschelio Montacutium dicere voluit.

[*Florentiae* in cod. Laur. Med. XX. nr. 15. est Basilii opusc. περὶ συνεισάκτων· *de synisactis* vel subintroductis, (de quibus egit *Muratorius* in diss. de iis, adnexa illius anecdotis gr. p. 218.) Inc. ἀρξώμεθα καὶ ἡμεῖς λαλῆσαι ταῖς τῶν ἁγίων Χριστοῦ δέλων εὐχαῖς. v. *Bandin.* catal. codd. gr. Laur. I. p. 424. Id antea nondum vulgatum *Bandin.* l. c. pag. 459 — 466. gr. fecit publici iuris. In cod. tribuitur quidem Basilio; num vero reuera sit eius opus, adfirmare certo non audet. Est quoque *de Synisactis* commentariolus in *Angeli Mariae Bandini* graecae ecclesiae monimentis, Florent. 1762. 8. vol. III. nr. 4.

In ed. Garn. III. pag. 463 sqq. sunt inter spurias epistolas mutuae epistolae nr. CCCLXI. vsque ad CCCLXIV. *Apollinarii* et *Basilii*. Prima incipit: τῷ δεσπότῃ μου αἰδεσιμωτάτῳ Ἀπολιναρίῳ ὁ Βασίλειος· πρότερον μὲν σοι etc. atque auctor epistolae consulit Apolinarium de vsiae et substantiae vocabulis ac de consubstantiali, (vt barbare dici solet.) Sed epistolas istas esse suppositiitias, docet *Garnier* in vita Basilii cap. 39. fin. pag. 173. His accedit alia similis fere argumenti, edita et inscripta:

Epistola ad Apollinarem Laodicenum celeberrima de diuina essentia, diui *Basilii* nomine ab *Eustathio Sebasteno* toto fere oriente per summum scelus vulgata, ex cod. MS. bibl. Angelicae gr. et lat. nunc primum in lucem prodit, historica narratione et animadversion. illustrata. Romae 1796. m. 8. Editor est *Leopold Sebastiani*. In opere ipso sunt multae variorum scriptorum ecclef. et ab initio LXXXVII. Basilii epistolae, quas excipit epistola nunc a p. 23 — 29. edita, quam sequitur historia dissensionum inter S. Basilium et Eustathium Sebastenum, atque a pag. 39 — fin. animaduersiones in epistolam. In prolegomenis pag. I — LXVIII. orthodoxia patrum ecclef. ante concilium Nicaenum defenditur. *Harl.*]

Nonnullas latinorum interpretum hallucinationes emendauit, qui nouissime epistolas Basilii ordine temporis, quo scriptae sunt, digessit vertitque gallice Paris. 1693. 12. *lettres de S. Basile le grand, traduites du Grec, disposées en meilleur ordre, avec des notes et les sommaires de chaque lettre.* Interpres *Franciscus de Bellegarde*.

[P] Epistola I. [II. Garn. p. 70 sqq.] ad Nazianzenum de vita in solitudine degenda, ex latina *Guil. Budaei* versione legitur tomo I. eius operum *). Eadem graece et latine cum gram-

s) tom. II. bibl. scriptorum ecclef. pag. 199. edit. Amst.

t) *Italica* versio in cod. *Veneto* bibl. S. Michael. v. Mittarell. cat. illius bibl. p. 112. — De aliis lat. edd. vid. supra ad nr. 11. homiliar. — De *anglica* huius epist. et aliorum Basilii opusc. versione, a *Tho. Stocker* facta editaque Londini, 1594.

grammatica vocabulorum interpretatione prodiit separatim Parif. 1657. [1647. ap. Maittair. A. T. III. pag. 910.] 8. Extremam partem, (quae in editis desideratur,) ex MS. Caesareo graece dat *Lambecius* III. p. 149. [cod. LXXV. p. 373. ed. Kollar. cuius notam vid. *Harl.*]

Epiſtola XLIII. [38. Garn. pag. 115. vbi v. not.] a S. Maximo ad Dionyſ. Areopag. tom. I. p. 27. citatur vt *λόγος* Baſilii ad fratrem *περὶ διαφορᾶς οὐσίας καὶ ὑποστάσεως.* Hanc vertit [*Io. Conon.* Patau. 1507. 4. v. *Panzer.* VIII. pag. 223.] et *Beatus Rhenanus* Pariſ. 1513. Eadem epiſtola quibusdam locis interpolata legitur tom. II. Nyſſeni velut ipſius ad Petrum, fratrem. [Vide ſeq. cap. de Greg. Nyſſ. de eius Opp. tom. II. nr. 31.]

Epiſtola LXXX. [189. Garnier. ibique v. not.] legitur inter *Gregorii Nyſſeni* ſcripta tom. II. pag. 438. ſub titulo *de S. Trinitate ad Euſtathium,* cum verſione *Laurentii Sifani.* [v. infra de Nyſſ. l. c. nr. 29.]

Epiſtolam CCLXXXIX. [93. Garn.] cum verſione ſua notisque primus graece edidit *Gerh. Voſſius* ad calcem Gregorii, thaumaturgi, Mogunt. 1604. 4.

Baſilii et Libanii epiſtolas mutuas, vna cum aliis ſex vel ſeptem breuioribus epiſtolis graece in tironum vſus recudi fecit *H. Stephanus* 1577. 8. inter epiſtolia, dialogos, oratiunculas et poematia, e variis ſcriptoribus collecta. *Fabr.* Baſilii et Libanii epiſtolae mutuae, quas magni facit Tillemontius, probatque vt genuinas, maxime dubiae videntur *Garnier.* in vita Baſilii cap. XXXIX. p. 172 ſq. is tamen illas ſparſim edidit, quasdam inter epp. a Baſilio in ſeceſſu ſcriptas, quasdam, quum Baſil. in presbyterorum cathedra ſederet, et alias, poſtquam epiſcopus fuerat. Quarum multas p. 452 ſqq. dedit. Add. ſupra, vol. VI. pag. 777. nr. 11. et de codd. pag. 781 ſqq. Conf. *Schroeckh* p. 6. ſqq. qui Garn. dubitationi de omnium illarum epiſt. mutuarum *νοθείᾳ* quaedam opponit, *Oudin.* l. c. p. 568 ſqq. et *Roeſsler* l. c. qui p. 107 ſqq. de epiſtolis Baſilii in genere, et de ſuppoſititiis quoque agunt. — In: *τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν συνθολογίαι*, Pariſ. ex typogr. Steph. Prevoſteau, heredis Guil. Morelli, typographi in graecis regii, in clauſo Brunello, 1583. 4. ſunt nr. 12. et 13. *Libanii* ep. ad Baſilium, et *Baſilii* ad Olympium. — In *Ioach. Camerarii* collectione epiſtolarum LXXXVI. *ἐκλογὴ καὶ οἷον ἀπάνθισμα διαφόρων ἐπιστολῶν ἑλληνικῶν* etc. Tubingae 1540. 8. ſunt nonnullae Baſilii epiſtolae. —

In

1594. 12. v. *Brüggemann.* View etc. pag. 415. — et ibid. de verſione *Clem. Barksdale*, Lond. 1675. 8. — *Baſilii M.* ad Gregor. Naz. epiſtola. Eiusdem de ratione vitae ſolitariae lib. *Petro Moſellano* interpr. Lipſ. 1516. 4. Editio lat. *Budaeo* interprete, de vita in ſolitudine agenda, cum *Budaei* epiſtolis lat. lib. V. et graecis lib. I. Pariſ. ap. Io. Bad. Aſcenſium 1531. fol. de qua ed. vide *Clement* bibl. cur. V. pag. 377. — *Baſil.* — — Pariſ. ap. Guil. Morel. 1562. 8. — graece, cum *Budaei* verſione. Ibid. ex typogr. Steph. Preuoſt — in aedibus Io. Bene-nati. 1581. 4. — *Plutarch.* de fortuna Romanorum et Alexandri M. — et *Baſil. M.* de vita ſolitaria. Latine, *Budaeo* interprete, Pariſ. ap. Senant. 1505. 4. *Maittaire* II. pag. 172. — *Baſilii* et *Greg. Nazianz.* epiſtolae, nunquam antea editae gr. Haganoae 1528. 8. *Harl.*

In *Matth. Dresseri* Gymnasmatum literaturae libris III. gr. et lat. Lipf. 1574. 8. funt in libro II. *Bafilii M.* tres epiftolae. *Harl.*

Bafilii epiftolas quasdam edidit quoque graece *Hieron. Brunellus* S. I. Romae 8. cum aliis aliorum patrum felectis fcriptis et Homiliis.

Epiftolas fexaginta ex *Io. Iacobi Beureri* verfione exhibet *Abraham Scultetus* tom. IV. Medullae patrum pag. 253 feq. acceperat autem illas Scultetus a Iano Grutero, quemadmodum Beurero graecas ex codicibus Auguftanis defcriptas fuppeditauerat Hoefchelius. In his legitur etiam epiftola *ad Apollinarium* *u*), quam, in editionibus Bafilii haud obuiam, graece deinde et latine cum altera ad Apollinarem et duplici Apollinaris refponforia vulgauit *Cotelerius* tom. II. monument. p. 84. Parif. 1681. 4. Idem alias duas antea ineditas *ἀνεπιγράφους*, vnamque item *ad Libanium* et *ad imp.*, *Theodofium*, vnam eodem loco in lucem cum verfione fua extulit. [Vide infra ad nr. XIX.]

[*Garnier* tom. III. pag. 66. edidit ex codd. fragmentum epiftolae Bafil. ad Theodoram, canonicam, graece cum verfione latina. Illam epiftolam integram, at ex latina incerti cuiusdam veteris interpretatione, rudi quidem, fed fida, (vtpote quum totidem paene verbis expreffa auctoris fenfum exactiffime reddat, adeoque deperditi graeci textus defectum maxima ex parte fuppleat,) ex cod. membr. circ. faec. XIII. bibl. Monach. congregat. Cafinenfis Florent. (qui codex eiusdem *Bafilii afcetica* plura complectitur, ab eodem interprete latine verfa,) primum in lucem protulit *Petr. Aloyfius Galletius*, eiusdem congregationis abbas, in (Amadutii) anecdotis litterar. vol. I. Romae 1773. 8. pag. 27 fqq. Idem praemifit graecum textum prioris, quae iam innotuerat, partis, cum lat. verfione. In cod. *Taurin.* XCI. fol. 268. eft epiftola ad Theodoram, canonicam: in edit. Benedictin. ep. CLXXIII. v. cat. codd. gr. Taur. p. 183. *Harl.*

[P] Epiftolam Bafilii CCLVII. laudat Nicephorus Gregoras libro XX. hift. p. 620.

Haec de Bafilii epiftolis, quibus *οὐδὲν ἄμεινον nihil praeftantius* reperiri ait Suidas, quasque tanquam *κανόνα* et normam τοῦ Ἐπιστολιμαίου χαρακτῆρος commendat Photius cod. CXLIII. et epiftola CCVII. *Fabr.*

Codd. aliquot notitiam fubiungam; et plures epiftolarum codd. inter eos, quos fupra laudavi, reperiuntur. De cod. *Auguftano* Vind. in quo funt epift. CCCXLVIII. v. *Reifer.* indic. MSSt. bibl. Auguft. p. 16 — 20. — Ibid. pag. 89. *Bafilii M.* epiftola ad quemdam Gregorium, addita nota, ab aliis illam adfcribi Gregorio, Nazianzeno. — *Vindobonnae* in cod. caef. LXIV. nr. 21. funt epp. XXXIV. quas recenfuit *Lambec.* comm. III. p. 300 fqq. et *Kollarius* adnotat, epiftolam feptimam in hoc et quatuor aliis codd. caef. infcribi Γρηγορίῳ πρεσβυτέρῳ· non, vt in ed. Bafilii Opp. Benedictina tom. III. pag.

u) Ad Apollinarium fcripfiffe fe non diffitetur Bafilius, Laicus ad Laicum. Vide infra indicem eorum, ad quos Bafilius fcripfit, in *Euftathio*. *Fabr.* In *Harduini* collect. concilior. tom. III. inter acta concilii CPolitani a. 553. in collatione V. eft Bafilii ad Patrophilum, Aegearum epifc., in qua Apollinario fcripfiffe fe non diffitetur. *Harl.*

pag. 149. ep. LV. ex codd. Harlei. et tribus aliis, it. ex editt., Παρηγορία· sed editor in nota obseruat, in sex codd. et in tribus ad marginem legi Γρηγορία. (Add. *Lambec.* IV. pag. 481 sq. de cod. LXXIX. in quo nr. 12. eadem legitur epistola.) — In eodem cod. LXIV. (in quo alia multa sunt Basilii opp.) nr. 28. *(Lamb.* III. p. 298.) epist. responsoria ad Optimum, episcopum. — In cod. LXIII. nr. 4. epistolae XXI. Basilii M. Gregorii Nazianz. Antipatri, praesidis, et Iuliani. *(Lamb.* ibid. p. 290 sqq.) — In cod. LXVII. praeter multas homilias atque epp. Basilii, nr. XXI. *encomium in Meletium* sub nomine *Basilii;* sed vide infra ad nr. XXX. et *Lambec.* III. p. 331. — nr. autem XL. *Basilii* epist. ad Simpliciam de ipsius eunuchis, et *Lambec.* p. 336 sqq. excerpsit argumentum huius epistolae praemissum scituque dignum, sed omissum quoque in ed. Benedictin. atque locum memorabilem contra Eunuchos. — cod. LXXV. continet CCLVIII. epistolas cum XII. epp. *Libanii* ad Basilium; de quibus multus est *Lambec.* III. p. 358 — 372. et varios errores edit. gr. lat. Paris. corrigit. — in cod. CCXCI. nr. 1. epistola, non, ad Gregorium Naz. vt in cod. proditur, sed aduersus Eunomium, ac nr. 3. *Iuliani* ep. ad Basilium, huiusque integra responsio: de quibus v. *Lambec.* atque *Kollar.* V. p. 518 sqq. — *Venetiis* in bibl. *Marc.* cod. LXI. epp. CCLXXIV. „omnes, ait Zanetti p. 42. cat. codd. gr. Marc. in edit. nouissima monachorum S. Bened. praeter eam, quae posita est sub numero CCLXXIV. hoc titulo: πρὸς ἀσθενοῦντα παραμυθητική, *consolatoria ad infirmum:* incipit: ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων βραχύς. Habetur et in cod. LIV." — cod. LXXV. epist. ad Simpliciam, haereticam. — cod. LXXIX. epistolae CCCXXXVIII. et *Iuliani* epistola, inc. τὸ ἔμφυτον, cum Basilii responsione. — cod. CXXXIX. epist. vna ad Iulianum, et ep. ad Simpliciam; — cod. DLXXV. *Basilii* et *Nazianz.* epistolae XXXVIII. v. catal. codd. Marc. p. 52. 55. 80. et 302. — Inter codd. *Thom. Gale* in cat. codd. Angliae II. pag. 188. nr. 5945. memoratur *Basilii M.* epistola nondum edita; sed nec principium illius, nec vlla alia notitia additur; an illa, quae infra nr. XXXII. memoratur? — *Florentiae* in bibl. Medic. Laurent. in cod. XX. plut. 9. sunt varia Basilii opera, in his nr. 15. epp. ad Chilonem, ad Gregorium, theologum, et ad Theodoram, canonicam, tum nr. 16. epist. ad Amphilochium, (ad quem plures sunt epistolae in variis codd. v. indicem ad illum cat. voc. *Basilius.)* Conf. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. pag. 424. — In cod. VIII. plut. 4. XL. homiliae et IV. epp. — in cod. IX. exstant XLVII. homiliae, X. epp. et liber de virginitate. — in cod. XII. nr. 18. XXV. epistolae. — in cod. XIV. nr. 2. CCCXLIV. v. *Bandin.* I. pag. 525. 528. 535. 539. In tom. II. in cod. VII. nr. 29. plut. 57. initio erant epist. CCLXXIII. sed quaedam exciderunt, notante *Bandin.* p. 347. — in cod. XXXIV. nr. 19. epist. *Basilii* ad *Libanium* et huius responsio. — in cod. XVI. nr. 3. epist. XXIV. et in cod. XXX. nr. 7. plut. 59. ep. XXIII. mutuae Basilii ac Libanii. v. pag. 454. et 551. — add. codd. *Taurin.* XCI. — CV. — CLXVI. — CLXXIX. in cat. codd. gr. p. 183. 196. 252. 266. — Epistola ad Gregor. praecepta vitae religiosae et perfectae, e graeco in italicum sermonem translata, et edita Brixiae 1733. 12. v. *Paitoni* biblioth. etc. I. p. 148. — Ep. ad. Gregor. Nazianz. anglice vers. per *Rich. Scherrie.* Lond. fine a. nota. 8. vide *Brüggemann* View etc. p. 412. qui ibid. versiones anglicas aliorum Basilii opusculorum refert. — *Garnier* inter spurias epp. recepit quoque pag. 462 sqq. mutuas Libanii

Basilii epistolas et p. 462. ex Basilii epistola ad Iulianum, apostatam, de S. Trinitate etc. tum mutuas Apollinarii Basiliique epp. denique ep. ad Theodosium, de quibus infra ad nr. XIX. agemus.

Epistolas sequuntur in adpendice p. 468 sqq. praemisso monito Ἠθικοὶ λόγοι ΚΔ'. etc. qui ad tom. II. in edit. gr. lat. a. 1618. in adpendice primo loco ponuntur: de quibus *Fabric.* in vet. edit. nr. XI. haec, quae sequuntur, litteris consignauit. *Harl.*

[XI.] *Sermones* XXIV. *morales*, [in adpend. tom. II. edit. gr. lat. 1618.] a Simeone, magistro et logotheta, excerpti ex Basilii scriptis, et centonis in morem compositi λόγοι κδ'. ἐκλεχθέντες διὰ Συμεὼν τοῦ Μαγίστρου καὶ Λογοθέτου ἐκ πασῶν τῶν πραγματειῶν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου etc. Simeon ille magister, qui etiam metaphrastes vulgo audit, clarus fuit sub saeculi decimi initium. Loca Basilii, e quibus sermones hi contexti sunt, in marginibus adnotantur.

1. Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. *De virtute et vitio.* Incipit: ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

2. Περὶ διδαχῆς καὶ νουθεσίας. *De doctrina et admonitione.* Incipit: εἰ ἐπὶ τοσαύταις.

3. Περὶ ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. *De amore erga Deum et proximum.* Incipit: τοὺς τῶν βιωτικῶν.

4. Περὶ ἐλεημοσύνης. *De misericordia et benignitate.* Incipit: εἰ θαυμάζεις τὰ χρήματα.

5. Περὶ πλούτου καὶ πενίας. *De diuitiis et paupertate.* Incipit: τὰ φρέατα ἐξαντλούμενα.

6. Περὶ πλεονεξίας. *De auaritia.* Incipit: ὅταν εἰς οἰκίαν ἀνδρός.

7. Περὶ ἁμαρτίας. *De peccato.* Incipit: πολὺν ἀγαπητοί.

8. Περὶ μετανοίας. *De poenitentia.* Incipit: διττός μοι φόβος ἐνέσκηψε.

9. Περὶ προσευχῆς. *De precatione.* Incipit: χρὴ τὴν προσευχήν. Hic sermo cum *Nicolai Glaseri* versione, iunctus duobus libris Chrysostomi de modo orandi Deum, prodiit in eiusdem Glaseri Cynosura pietatis et morum graeco latina, Giessae 1609. 8.

10. Περὶ νηστείας. *De ieiunio.* Incipit: στρατηγοὶ μὲν εἰς παράταξιν.

11. Περὶ θανάτου. *De morte.* Incipit: ὦ τοῦ θαύματος, ἀγαπητοί. Hanc ex MSS. Vaticanis vertit et latine inter opera Ephraimi Syri edidit *Gerh. Vossius* tom. I. p. 200.

[P.] 12. Περὶ λύπης καὶ ἀθυμίας. *De moerore et tristitia.* Incipit: ὅταν ἴδω καὶ τὸ κακὸν εὐοδούμενον.

13. Περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας. *De patientia et tolerantia.* Incipit: μηδεὶς ἐξ ὧν ἔπαθε.

14. Περὶ

14. Περὶ μελλούσης κρίσεως. *De futuro iudicio.* Incipit: ὅταν μέλλῃς ἐπί τινα ὁρμᾷν. Hunc quoque sermonem latine a se versum exhibet Gerh. Vossius tom. I. operum Ephraemi Syri p. 241.

15. Περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. *De principatu et potestate.* Incipit: καλὸν ἀεὶ, τὸ χεῖρον ὑπὸ τοῦ κρείττονος ἄγεσθαι.

16. Περὶ γαστριμαργίας καὶ μέθης. *De ingluuie et ebrietate.* Incipit: μονότροπος ὁ τοῦ Χριστιανισμοῦ βίος.

17. Περὶ ὀργῆς καὶ ἔχθρας. *De ira et odio.* Incipit: μέγιστον κατηγόρημα Χριστιανοῦ.

18. Περὶ φθόνου καὶ βασκανίας. *De liuore et inuidia.* Incipit: πολλὴν ἡμῖν ἐμποιεῖ τὴν ἄνοιαν.

19. Περὶ σωφροσύνης καὶ ἀκολασίας. *De temperantia et incontinentia.* Incipit: ὁ τῶν Μακεδόνων Ἀλέξανδρος.

20. Περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ κενοδοξίας. *De humilitate et vana gloria.* Incipit: ἀμήχανον τὸν μὴ καταδεξάμενον.

21. Περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας καὶ φρονήσεως. *De felicitate ac infortunio: tum etiam de prudentia.* Incipit: οὔτε τὰ δεξιά.

22. Περὶ προνοίας. *De prouidentia.* Incipit: τοῦ ἐν τῷ προστάγματι.

23. Περὶ ψυχῆς. *De anima.* Incipit: τὸ τὴν πᾶσαν σπουδήν.

24. Περὶ τιμῆς γονέων, καὶ γήρως, καὶ νεότητος. *De honore, quo afficiendi sunt parentes, de senectute et iuuentute.* Incipit: τὸ ἐξεγέρθητι Κύριε.

Prodierunt hi sermones primum graece e bibl. regis christianissimi, Paris. apud Guil. Morellum 1556. 8. Hinc a *Simone Mailleo*, archiepiscopo Turonensi, translati in latinum sermonem, ibid. 1558. 8. Postea vtraque lingua cum noua interpretatione *Stanislai Hosii*, Francof. 1598. et 1611. 8. Simonis a Maille interpretatio latina seruata est in graeco latinis operum Basilii editionibus. Ex his ethicis, suspicor, esse homilias nouem breuiores, quas a *Francisco Vergara* versas esse latine narrat Nicolaus Antonius in bibl. Hispana. *Fabr.* Sunt in decem codd. bibl. publ. *Paris.*

Vltimum locum in tomo III. ed. Garn. occupat περὶ τῆς ἐν παρθενίᾳ ἀληθοῦς ἀφθορίας πρὸς Λητοΐον ἐπίσκοπον Μελιτηνῆς v). *Liber de vera virginitatis integritate ad Letoium, Melitinensem episcopum.* Incipit: οἱ μὲν πολλοὶ τῶν τὸν νυμφίον etc. In ed. *Paris.* a. 1618. tom. I. et a *Fabricio* in vet. ed. in recensione illius tomi nr. V. inter genuina recipitur Basilii opera. Atque *Fabricius* haec, quae sequuntur, de illo libro notauit: „Vertit *Ambrosius Camaldulensis*, Venet. 1530. 8. Licet vero *Dorscheus* noster in in-

v) Vulgo legitur Μελίτης· sed Garnier. fide codd. correxit Μελιτηνῆς.

dice iniquitatis pag. 173 sq. et ex ipsis etiam rom. ecclesiae addictis Natalis Alexander et alii libell. de virginitate Basilii esse negent: tamen illi vindicat hoc scriptum. a Suida etiam memoratum, Combefisius testimonio *Nazianzeni*, qui orat. XX. de Basilio pag. 358. τὰ ἔγγραφα ipsius de virginibus διατάγματα commemorat. Letoius ille laudatur a *Theodorito* IV. 11. Hist." Hactenus Fabricius. At enim *Garnier*. qui in praeuio monito illum librum spurium esse demonstrat ex stili dissimilitudine et imaginibus indecoris, atque quoniam Letoius ille, cui nuncupatus est liber, pluribus post Basilii mortem annis ad dignitatem episcopi Melitinensis peruenit, primum Suidam nihil moratur; deinde Nazianzeni testimonium, quod graue videtur, et quo Combefisius ac Du Pin ad librum Basilio vnice adserendum, nituntur, non de nostro intelligit libro. „Sed, ait, quum Gregorius Basilii scripta laudat, quibus virginitatem vere colere docebat, *regulas* indicat, quae nihil prorsus habent, quod non ad optimam excolendae virginitatis rationem pertineat. Atque etiamsi constaret, Basilium singulari opera de virginitate scripsisse: verum illud opus desiderandum esset; minime vero illud, quod in manibus habemus, adfingi ei in tam manifesta stili dissimilitudine ac temporum discrepantia deberet." Opus tamen, ab antiquitate commendatum, concedit, scriptum esse quarto saeculo, eidemque Letoio nuncupatum Melitinensi, ad quem etiam Gregorii Nysseni exstat epistola canonica. Garnierio adsentitur *Schroeckh* l. c. pag. 205. sed multo copiosius persequitur idem argumentum *Oudin.* l. c. pag. 553 sqq. qui primum nominat Bellarminum, Labbeum, Du Pin, Caueumque, qui id opus censent legitimum esse Basilii foetum; dein vero multas rationes, quibus motus *Godefr. Hermantius* in vita Basilii et Gregorii Nazianz. gallice scripta, id abnegauit Basilio, refert, probatque et ornat. — Exstat in cod. *Naniano* Venet. CXXIII. nr. 15. de quo v. cat. codd. gr. Nan. p. 256 sq. et in codd. Bauar. *Monach.* XXXII. LXXXIX. et XCIII. v. cat. codd. gr. Bau. p. 8. 34. et 35. — *Dresdae* in bibl. elect. est cod. *latin.* qui continet *Athanasii* et *Basilii* opp. in his Basilii de militia monachali ad quemdam discipulum suum; de laudibus vitae solitariae; ad Letoium de vera integritate virginitatis et quasdam epp. ad Amphilochium, ad Terentium et alias; de studio gentilium litterar. lib. et Rufini in librum homil. Basilii praefationem cum VIII. homiliis. v. *Goetz.* memor. bibl. Dresd. tom. I. coll. 4. p. 363 sqq.

Haec sunt opera et genuina et dubia spuriaque, quae continentur in edit. Garn. — Benedictinorum. Agmen claudunt addenda atque emendanda ad tria volumina; tum selectae Frontonis Ducaei notae in librum de Spiritu S. denique indices.

Ne quid autem eorum, quae Fabric. in vet. ed. adhuc scripserat, in hac ed. desideretur: reliqua hic subiiciam, omissis iis, quae iam in superioris Garnerianae edit. recensione reddideram. In adpendice igitur ad tom. II. edit. gr. lat. a. 1618. et apud Fabric. olim, nr. XII. sqq. adhuc reperiuntur:

XII. *Περὶ γραμματικῆς γυμνασίας. De grammatica exercitatione.* Incipit: Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ — — — et δεῖ σε γινώσκειν ὦ παιδίον. p. 171. Vertit *Gilbertus Cognatus*, Nozorenus. De huius libelli editionibus [P.] dixi tomo sexto huius bibliothecae pag. 319. et

et 322. vbi monui etiam, verum auctorem non esse S. Basilium, sed *Manuelem Moschopulum* longe recentiorem scriptorem, qui circa saeculi XIV. finem claruit. *Fabr.* Conf. *Henr. Vales.* de critica, lib. I. cap. 25. pag. 173 sq. — In *Gilberti Cognati* (Cousin) *Nozoreni* operibus, Basil. 1542. fol. tom. I. nr. 1. v. *Baumgarten.* Nachricht von merkwürd. Büchern. tom. X. p. 48 sqq.

Quae sequuntur nr. XIII. *de consolatione in aduersis:* nr. XIV. *de laude solitariae vitae* et XV. *Admonitio ad filium spiritalem*, et *Garnier* tom. II. inter spuria reposuerat, item nr. XVI. *Gennadii diss. epistolica* atque XVII. *Frontonis Ducaei notae*, iam supra suis locis explicita sunt. *Harl.*

VII. *Scripta S. Basilii, vel quae sub eius nomine feruntur, sed quae in editionibus graecolatinis non exstant.*

[XVIII. *Homilia tertia de ieiunio,*] [edita a *Garnerio* in tom. II. inter spuria Basilii scripta, et ego de illa ad nr. 2. spuriorum illorum dixi. *Harl.*]

Homilia in prouerbiorum VI. 4. edita graece et latine a *Cotelerio* in tom. I. monumentor. ecclesiae graecae p. 28 — 37. Incipit: ὁ λυπεῖ μὲ ἐλάττωσις τῶν συνελθόντων. Hanc quoque [vt superiorem] ante Coteleriurn verterat, latineque ediderat *Franciscus Combefisius* in ecclesiaste graeco, qui loca quaedam illius illustrat tom. I. Basilii recensiti p. 21.

XIX. Ad Apollinarium *epistolae* duae, vnaque ad Libanium: ad Theodosium, imp., vna, et duae commendatitiae ad incertum, graece et latine editae ab eodem *Cotelerio* tom. II. monumentor. pag. 84 seq. vna cum Apollinarii binis, totidemque Libanii ad Basilium epistolis et vna ad eumdem Amphilochii. Paris. 1681. 4. Epistolas mutuas Apollinarii et Basilii ab Arianis vel Apollinaristis confictas esse, non diffitetur ipse Cotelerius, quem, si placet, vide pag. 553. Illi vero ad Theodosium hanc notam additam in MS. reperisse idem p. 559. monet: ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ὅτε ἀπὸ τῶν νοημάτων ὅτε ἀπὸ τῆς Φράσεως ἔοικεν εἶναι τῶ μεγάλω Βασιλείω. *Fabr.* *Garn.* III. p. 463. v. supra vbi nr. X. de epistolis agebatur, ad finem notata, vbi quoque *Basilii ep. ad Apollinarem, Laodicenum*, suppositititia adlata est. — Epistola ad Theodosium, imp., ap. *Garn.* III. p. 466 sq. inter spurias ex Cotelerii monum. eccl. graecae tom. II. p. 97. Atque in margine notatur, alias legi tantum τῶ βασιλεῖ. *Tillemontio* quidem videtur haec epistola iuuenem et rhetorem non dedecuisse, isque Theodosium, cui inscripta est epistola, non magnum illum imperatorem intelligit, sed praesidem aliquem Cappadociae. At in nota animaduertit editor Benedict. in ed. Garn. totam epistolam Basilii stilo atque ingenio repugnare, et alias adducit rationes graues, quibus impugnatur Tillemontii iudicium et, litteram esse adulterinam, demonstratur. *Harl.*

XX. *Rationes syllogisticae contra Arianos, quod filius sit Deus,* prodiere tomo V. lectionum antiquarum *Henr. Canisii* pag. 166. 171. w) sed latine tantum, interprete *Francisco Turriano*,

w) See. vet. ed. Ingolstad. a. 1601 — 1604. sed in *Basnagii* repetita mutataque et aucta ed. inscripta: Thesaurus monumentorum ecclesiast. et historicorum etc. vol. I. Amstel. 1725. fol. nr. 6. pag. 169 — 171. *Harl.*

riano, S. l. Ingolstad. 1604. 4. Incip. *Si filius est natura Deus, et pater est natura Deus, non est alius Deus filius. Fabr.* In schol. ad Euthym. Zigabenum citatur *ὁ ἱερὸς καὶ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς συλλογισμοῖς*, atque cl. *Matthaei* praef. ad *Euth. Zigab.* comment. in IV. euangelia, tom. I. p. 19. not. 9. suspicatur, intelligi librum, *rationes syllogist.* etc. *Harl.*

[P] XXI. *Philocalia* e scriptis Origenis concinnata a Basilio et Nazianzeno, vt dixi lib. V. cap. 1. [pag. 221 sq. vol. VII.] *Fabr.* Codd. in vol. VII. cit. memoratis add. cod. *Augustan.* Vindel. secundum *Reiseri* indicem MSSt. bibl. August. p. 38. nr. 49. et *Medic. Laurent.* XV. plut. 4. in quo quaestiones in duo libros partitae sunt; primi libri quaestiones sunt XXI. secundi autem XII. adnotantur quoque suis locis varia Origenis opera, e quibus auctoritates ad soluendas quaestiones sumtae sunt. v. plura in *Bandini* cat. codd. gr. Taur. I. pag. 540. In ed. Tarini vnico tantum libro, in XXVI. capp. distributo, continetur Philocalia. *Tarini* ed. quam in manibus habeo, inscripta est: *Origenis Adamantii Philocalia*, de obscuris S. Scripturae locis, a S. S. P. P. *Basilio M.* et *Gregorio, theologo*, ex variis *Origenis* commentariis excerpta. — Omnia nunc primum graece edita ex bibl. regia, opera et studio *Io. Tarini*, Andegaui, qui et latina fecit et notis illustrauit. Lutet. Paris. ap. Sebast. Cramoisy. 1624. 4. Additi sunt libri *Zachariae Scholastici* de mundi opificio contra philosophos disput. *Anastasii, presbyteri*, de hominis ad imaginem dei creatione liber et celebres opiniones de anima. — Edit. *Tarini* Paris. 1618. 4. exstat in cat. bibl. Leidensis pag. 62. *Harl.*

[XXII. *Λόγος εἰς τὴν ὑποτύπωσιν τῆς ἀσκήσεως.*] In Garn. ed. II. pag. 623. v. supra nr. 9. *Harl.*

XXIII. Basilii et Nazianzeni *Expositio fidei*, edita latine a *Canisio* tom. V. Antiquar. lect. p. 177. 180 [x]). Incipit: *Credo in Patrem et Filium et Spiritum S. Trinitatem homousion.*

XXIV. Ἔκθεσις πίστεως ἐν συντόμῳ. *Expositio fidei in compendio.* Quaestionibus et responsionibus. Edita graece et latine a *Stephano le Moyne* in Variis sacris tom. I. p. 147-149. Incipit: *πόσας φύσεις ὁμολογεῖς ἐπὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμουσίου καὶ ἀκτίστου τριάδος;*

[XXV. *Θεία λειτουργία.*]

[XXVI. Basilium — *ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς λειτουργίας.*] Apud *Garn.* II. p. 672 sqq. et quae Fabric. de duobus hisce opp. scripserat, iam supra ad nr. 11. tom. II. Garn. inter spuria recepi. *Harl.*

[P] XXVII. *Scholia in Psalmos centum et quinquaginta.* Graece nondum prodierunt, quod sciam, sed in latinis editionibus, (nam in graecolatinis [et Garner.] sunt omissa) exstant e versione *Wolfgangi Musculi.* Non Basilium habere auctorem, sed ex Basilio, Chrysostomo

x) Edit. Ingol. Sed in *Basnagii* Thesauro monum. eccl. tom. I. nr. 8. p. 188. In indice cod. Antonii Eparchi nr. LXI. Basilii breuis expositio fidei et quaedam contra feminas add. nr. XXXIII. v. infra, vol. X. p. 481. et 484. ed. vet. *Harl.*

ſoſtomo ac Theodoreto eſſe collecta, iam multi poſt Poſſeuinum obſeruarunt. *Commentum Lucumonis, qui ſub nomine Baſilii mundo illuſit*, vocat [*] *Rich. Montacutius* pag. 83. adparatus ad Origines eccleſiaſticas.

XXVIII. Baſilii M. *ſupplicationes in S. Pentecoſten*, memorat Gabriel Philadelphienſis, apud *Allatium* cap. 13. de purgatorio p. 93. *Precationem* aliam Baſilii graece MS. e codice VIII. Barocciano bibl. Bodlei. edidit *Henricus Hammondus* in catechiſmo practico, addita anglica verſione. Oxon. 1662. 8. (quae ſeptima eſt editio) p. 279. et tomo I. opp. Lond. 1684. fol. Et in germanica catechiſmi illius verſione Francof. 1696. 8. ** lin. 4. Eam quoniam breuis eſt atque chriſtiano doctore digna, hoc loco cum verſione mea latina adſcribam.

Ἀνεξίκακε βασιλεῦ καὶ ἀΐδιε, ὁ διὰ τὴν ἐκ ξύλου κατάκρισιν ἐπὶ ξύλου ἀρθεὶς, καὶ τοῖς ἀκολουθεῖν σου τοῖς ἴχνεσιν αἱρουμένοις μακροθυμίας σαυτὸν ὑπόδειγμα παρασχόμενος, ὃς ὑπὲρ τῶν σταυρούντων σε θεομάχων ἔντευξιν προσήγαγες τῷ συνανάρχῳ γεννήτορι αὐτός· Φιλάνθρωπε Κύριε, καὶ οἷ δι' ἀπεχθείας ἐσμὲν ἢ ἐπιβουλεύουσιν, ἢ λοιδορουμένοις, ἢ ἐπηρεάζουσιν, ἢ βασκαίνουσιν, ἢ καθ' οἷον δή τινα τρόπον ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ ἐπηρείας τοῦ φιλαπεχθήμονος δαίμονος μισοῦσι καὶ ἀποστρεφομένοις, συγχώρησον τὸ τῆς εἰς ἡμᾶς παροινίας πλημμέλημα, μετάβαλε τὰς γνώμας αὐτῶν ἐκ κακοηθείας εἰς ἐπιείκειαν. Ἔμβαλε ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἄδολον ἀγάπην καὶ ἀνυπόκριτον· σύνδησον ἡμῖν αὐτοὺς ἐν ἀρρήκτοις δεσμοῖς εὐνοίας πνευματικῆς· καὶ τῆς ἀκηράτου σου ζωῆς, οἷς οἶδας λόγοις, κοινωνοὺς ἀποτέλεσον· τοὺς δὲ ἀγαπῶντας ἡμᾶς, ἢ καὶ εἰς τὰς σωματικὰς χρείας διὰ τὸ σὸν διακονοῦντας ἅγιον ὄνομα, ταῖς πλουσίαις σου δωρεαῖς ἀντάμειψαι, καὶ τῆς λήξεως τῶν πιστῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων ἀξίωσον. Καὶ τοῖς τῆς ἀσθενείας ἡμῶν ἐν ἀγαθῇ διαθέσει μεμνημένοις, ἢ καὶ ὑπερευχομένοις, δαψιλῆ τὴν χάριν σου ἐπιβράβευσον· τοῖς ἐντειλαμένοις τῇ ἡμετέρᾳ ταλαιπώρῳ ἀναξιότητι ὑπὲρ αὐτῶν εὔχεσθαι, τὰ ὠφέλιμα χάρισαι, καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα παράσχε, καὶ πλούσια τὰ ἐλέη σου καὶ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῖς ἐξαπό-

Malorum tolerator et ſempiterne rex, qui in lignum ſuſtuliſti condemnationem, quae per lignum nata erat, atque Te ipſum longanimitatis praebuiſti exemplum iis, qui veſtigia tua ſectanda eligunt; tu qui pro DEI hoſtibus in crucem Te agentibus interceſſionem obtuliſti ipſe coaeterno Patri; hominum amator, Domine, ignoſce illis, quibus exoſi ſumus, quique inſidiantur nobis, nos calumniantur, illudunt, aut nobis inuident, aut quocumque modo ex inſidiis et contumelia daemonis, odio gaudentis, nos oderunt et auerſantur, ignoſce illis ſtoliditatis in nos ſuae peccatum, muta animos ipſorum, et ex malitia ad moderationem traducito. Cordibus ipſorum inſpira charitatem, alienam ab omni dolo ac ſimulatione. Conſtringe nobis illos indiſſolubilibus beneuolentiae ſpiritalis vinculis, et [*] notis Tibi rationibus eos vitae tuae purae ac ſincerae participes perfice. His vero, qui nos amant aut corporalibus neceſſitatibus propter ſanctum nomen Tuum miniſtrant, opulenta dona Tua repende, et ſorte ac praemio dignare illos fidelium ac prudentium oeconomorum. Illos quoque, qui bono animo, infirmitatis noſtrae memores, pro nobis orant, larga gratia tua remunerare. Quique miſeris nobis et indignis iniunxerunt vt pro illis oraremus, his, quae e re ipſorum ſunt, benigne largitor, praebe, quae ſalutis

ἐξαπόστειλον. Πάντας, εὔσπλαγχνε, τοὺς ἐπί σοι πεποιθότας ἐλέησον, πάντας εἰς τὴν θείαν σου ἀγάπην ἕλκυσον. Πρόστηθι πάντων, καὶ ἀντιλαβοῦ, σὺν ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀχρείοις δούλοις σου, καὶ τῆς σῆς βασιλείας κληρονόμους ἀπέργασαι. Σὸν γάρ ἐστι τὸ ἐλεεῖν καὶ σώζειν ἡμᾶς, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι σοῦ ἐστι τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

ſuae cauſſa Te orant, et diuitem miſericordiam, ac locupletes miſerationes tuas ad illos demitte. Miſerere omnium, miſericors Domine, qui Tibi confidunt: omnes ad diuinum amorem Tuum attrahe. Tuere omnes ac defende et ſuſcipe, nosque peccatores et inutiles ſeruos tuos, ac regni Tui heredes redde. Tuum enim eſt misereri, nosque ſaluare, o Deus noſter, quoniam tua eſt potentia, in ſaecula, Amen.

A *Ioach. Camerario* edita eſt: Disputatio de piis et catholicis atque orthodoxis precibus et inuocatione numinis diuini: et expoſitae formulae harum, tam de ſacris, quam aliorum vſurpatione deſcriptae graece et lat. acceſſerunt definitiones praecipuarum rerum, quarum mentio in hac diſputatione fit. Argentor. 1560. 8. In hoc op. reperiuntur p. 71 — 92. Preces S. S. *Chryſoſtomi*, *Baſilii*, *Gregorii Nazianz.*, *Io. Damaſceni* et aliorum, graece deſcriptae ex libello precationum, quo graecae eccleſiae vtuntur, et Camerarius adpellat Μηναῖον.

Fabricius in vet. ed. alia quaedam ſubiunxerat gr. cum verſione latina, quae graece deſcripſerat I. Chriſtph. Wolfius, quum in Anglia verſaretur, ex codd. bibl. Bodleianae. Sunt autem

1) *Baſilii* precatio dicta ante S. communionem corporis dominici, ex *Nicetae Choniatae* theſauro orthodoxae fidei: cod. Bodlei. MLXXXI.

2) *Baſilii* precatio et exorciſmus ſuper homine vexato ab impuris ſpiritibus, ex cod. Barocc. VIII. in quo et Epiphanii et aliorum SS. patrum adiurationes eiusmodi leguntur. Precationem ſequitur *exorciſmi* formula. Aliae exorciſmi formulae reperiuntur in *Goari* Euchologio p. 335 ſq. — In cod. regio *Matrit.* CV. nr. 66. exſtat ἀφορκισμὸς τοῦ — Βασιλείου κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων· *Baſilii exorciſmus aduerſus ſpiritus immundos.* Inc. ὁ Θεὸς τῶν Θεῶν· etc. Atque *Iriarte* in cat. codd. gr. Matrit. pag. 421. ſq. adnotat, hunc Baſilii exorciſmum et *Fabricium* VIII. pag. 95. vet. ed. et *Goarum* Euchologii pag. 729. gr. ac lat. publicaſſe, at mstum Matrit. ab vtroque excuſo bene multis variis lectionibus diſſentire; ſe, rogante Franc. de Beiar, confeciſſe verſionem lat. et hanc ſubiectam eſſe edito opuſculo: *S. Baſilii Regulae.* In eod. codice occurrunt quoque plures partim a Goaro libr. cit. editi, partim nondum euulgati ſimiles exorciſmi atque precationes Chryſoſtomi, Gregorii, thaumaturgi, Epiphanii, Gregorii Nazianz., Salomonis et aliorum anonymorum, de quibus multus eſt *Iriart.* — *Precatio Baſilii* quaedam eſt *Vindobon.* in cod. caeſar. XIX. v. *Lambec.* III. p. 95.

3) Quaeſtiones *Eunomii* et *Apollinaris* cum reſponſionibus *S. Baſilii* ex cod. Cromwell. CXII. pag. 579. Sed quoniam nr. 2. ſq. *exorciſmus* alibi occurrit, eum hic omiſi, nr. autem 1. et 3. in ſupplementa, ſi placebit, coniiciam. *Harl.*]

XXIX.

XXIX. *Poenitentiale* fiue ἐπιτίμιον εἰς τοὺς παραπίπτοντας καὶ ἁμαρτάνοντας. Incipit: ἡ πρεσβολὴ τοῦ λογισμοῦ ἀναμάρτητος. MS. in bibl. Caefarea. Vide *Lambecium* III. pag. 100. *Fabr.* In cod. LIX. nr. 14. p. 265. ed. Kollar. qui in nota obferuat, diuerfum effe hoc epitimion ab illis, quae in Garnieri edit. edita funt tom. II. p. 526. In hoc autem Kollar. ne vmbram quidem Bafilii videt. *Harl.*

XXX. Ἐγκώμιον εἰς Μελέτιον Ἐπίσκοπον. *Encomium funebre Meletii epifcopi Antiocheni*, a. C. 381. defuncti. Incipit: Ηὔξησεν ἡμῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἀποστόλων. In codicibus quibusdam MSS. Bafilio tribuitur, vt illo, qui eft in bibl. Caefarea apud *Lambecium* y) III. p. 129. fed qui *Gregorio Nyffeno* illud teftimoniis Socratis V. 9. Sozomeni VII. 10. Nicephori XI. 29. et martyrologii Rom. 12. Febr. recte vindicat. Legitur etiam inter *Nyffeni* Opera tom. II. p. 119. licet Meletium Bafilius etiam in epiftolis non vno loco laudet et contra inimicos caufam eius tueatur.

XXXI. Ex *homilia commemorationis B. Mariae virginis*, cuius exemplar in infula Rhodo defcriptum habuit Gilbertus Gaulminus, loca arabice et latine adfert *Abraham Ecchellenfis* in Eutychio vindicato, Rom. 1661. 4. p. 226. 246.

XXXII. Caueus teftatur, apud Tho. Galeum fuiffe mstas *refponfiones* Bafilii *ad Eubulum: epiftolam* breuem *ad Optatum* quemdam et excerptum *ex epiftola ad Neapolitanos*, (puto legendum *ad Nicopolitanos*,) cum fcholiis.

XXXIII. Περὶ Φωτίσματος. *De illuminatione* fiue *baptifmo*. Incipit: ἤδη μακαριότητος ὀσμὴ πρὸς ὑμᾶς. Sub Bafilii nomine exftat in variis codicibus MSS. vti duobus bibl. regiae Parif. tefte *Cotelerio* ad Clementis recognitiones III. 67. et in Barocciano CXCI. vt me monuit nofter Wolfius. Sed Bafilio perperam tribuitur, quum fit Procatechefis S. *Cyrilli*, Hierofolymitani, fiue praefatio eius ad Catechefes. Auctor fcholii, quod in altero codice regio Cotelerius reperit: σαφῶς ἡμῖν δείκνυσι ὁ χαρακτὴρ τοῦ προκειμένου λόγου, ὅτι οὐκ ἔστιν τοῦ ἁγίου Βασιλείου. *Fabr.* N. in cod. CDLXXVI. nr. 18. vbi in nota marg. ab antiqua manu abiudicatur Bafilio. v. confector. catal. II. p. 67. *Harl.*

XXXIV. Περὶ τοῦ ὅτι ἀκατάληπτός ἐστιν ὁ Θεός. *Quod Deus fit incomprehenfibilis*. Incipit: σαρκὸς μὲν ὀφθαλμοῖς Θεὸν θεωρῆσαι. Itidem fub Bafilii nomine in iam dicto Barocciano cod. CXCI. legitur atque in altero CCXXXIX. z) fed itidem auctorem habet *Cyrillum, Hierofo-*

y) In cod. LXVII. (in quo multi funt Bafilii libri,) nr. 21. p. 331. ed. Kollar. cuius notam conferes. Sed in cod. CVI. nr. 13. ap. *Lambec.* IV. pag. 55. tribuitur illa oratio funebris *Gregorio Nyffeno*. Adde infra cap. de Greg. Nyff. ad nr. 60. Operum tom. II. *Harl.*

z) Item in codd. *Paris.* bibl. publ. CDLXXVI. (in quo multa funt Bafilii fcripta,) nr. 33. et CMLXIX. nr. 7. *Garnier* in vita Bafilii p. 185. §. V. fin. hanc et aliam hom. *de eleemofyna et iudicio* inter perditas numerauit.

Ad *fpuria* opp. pertinet. *interrogatio* ad Greg. Nazianz. de ecclefia et facerdotibus, quae in cod. *Vindob.* caefar. CCXCIII. nr. 4. apud *Lambec.* V. p. 537. tribuitur *Bafilio M.* fed Kollar. in nota docet, eam effe nugacis nugimenduli fomnium.

De *Bafilii* libro contra Manichaeos deperdito, quem laudauit Auguftinus, v. fupra vol. VII.

Hierosolymitanum, inter cuius catecheses, vt eidem laudato Wolfio obseruatum, nono loco legitur.

Haec de S. Basilio eiusque scriptis adnotanda mihi succurrerunt, quem Cassiodorus in prooemio diuinarum lectionum refert inter eos, qui totam S. Scripturam explicauere. *Ferunt itaque scripturas diuinas veteris nouique Testamenti ab ipso principio vsque ad finem graeco sermone declarasse Clementem Alexandrinum, cognomento Stromateum, et Cyrillum eiusdem ciuitatis episcopum, et Ioannem Chrysostomum, Gregorium et Basilium, nec non et alios studiosissimos viros, quos graeca facundia concelebrat.*

VIII. *Index eorum* [aa]), *ad quos epistolas scripsit, et quorum in epistolis meminit S. Basilius.* [*Additus et vncinis inclusus numerus indicat ordinem epp. Basilii in ed. Garner. designatum in prolegg. ad tom. II. p. CCII sqq. Harl.*]

Amphi-

VII. pag. 325. In codd. *Paris.* MMDCCCCLXXIII. nr. 4. *Basilii* interrogata et responsa de caritate, et nr. 2. excerpta ex Chrysostomi ac Basilii opp. — MCDV. nr. 10. *Basilii* ad Gregorium fratrem de mixtura triplici obseruatio breuissima. — MCX. nr. 5. *Basilii* explicatio orationis dominicae etc. Add. *Schramm* supplementa in analysi Opp. SS. patrum etc. tom. XII. Ex cod. Mosquensi edidit *Matthaei* homiliam de perfect. vitae Monach. v. supra ad nr. I. *de homiliis.* Sed haec sufficiant, ne extra oleas vagari videamur. *Harl.*

aa) In ed. Garn. Bened. tom. III. pag. 193 sqq. prolegom. primum *ordo nouus* epistolarum, (quas Garnier. secundum temporis ordinem melius posuisse, et in vita Basilii de iis egisse, iam obseruauimus;) cum antea vulgato, comparatus: tum p. 198 sqq. epp. *ordo antea vulgatus* ad nouum, quem instituit Garn. ordinem reductus est. *Harl.*

bb) Male Ambrosio in catalogo MSS. Bibl. Augustanae p. 12.

[P] Amphilochio 391. vsque ad 406. *Eius mentio.* 378. epiſtola 393. *Amphilochio epiſcopatum in meditullio Piſidiae gerendum gratulatur. Praeter has extra ordinem epiſtolarum* exſtant tres ad Amphilochium epiſtolae canonicae tom. II. pag. 757. et fragmentum ex epiſtola, 410. de differentia ciborum p. 780. *Fabr.* [In indice Garn. ſic diſtinguuntur:

Amphilochio, Heraclidae nomine, 150.

Amphilochio, ordinato epiſcopo, 161.

Amphilochio, epiſcopo Iconii, 176. 188. 190. 191. 199. 200. 201. 202. 217. 218. 231 — 236. 238. *Harl.*]

Ancyranae eccleſiae, 67. [29.]

Andronico, ἡγεμόνι, praeſidi 164. [112.]

Anomoei 41. 64. 391. ἄθεον τῆς ἀνομοιότητος δόγμα. 370.

Anthimus 44. 58. Tyanorum epiſcopus, 64. *infra in Fauſto.*

Antiochenae eccleſiae. 60. [140.]

Antiochenis presbyteris. 104. 199. [253.]

Antiocho, presbytero, qui ſuo *ἀδελφιδῷ in exſilio adfuit* 269 — 273. [146. 157. 158. 168.] *eius mentio* 10. *Antiochi, diaconi,* 330. licet ibi MSS. legant Ἀντιανὸς vel Ἀντιανός.

Antipatro, ἡγεμόνι, ſiue praefecto Neocaeſarienſi 203. 336. [137. 186.]

Antipatri epiſtola ad Baſilium, 214. [186.]

Anyſius, Εὐίππιε θρέμμα. 10. *Anyſii filium Libanio commendat.* 146.

Apollinaris πάντα εἰπεῖν εὔκολος. 59. 74. 82. 293. *vbi multa de eius ſcriptis et commentis atque erroribus.* Adde 65. 345 — 382. *Eius de reſurrectione ad vitam iudaico more transigendam.* 74. *Baſilio verſum vitio, quod pridem ad Apollinarem ſcripſerat. Infra, in Euſtathio. Fabr.*

[Apolinario, 361. 363.

Apolinarius Baſilio, 362. 364.]

Arcadio, comiti rerum privatarum. 415. [15.] *infra,* Comiti.

Arcadio, epiſcopo, 408. [49.]

Arinthaeo 380. [179.] ad Arinthaei, praetoris, ὁμόζυγον, ſiue coniugem *conſolatoriae* 186. 202. [269.]

Arius 52. 69. 73. 78. 82. 220. Ἀρειομανῖται 321. ὁ παρὰ τῶν Ἀρειανῶν πόλεμος. Ibid. ἡ Ἀρείου ζύμη. 182. *Ariani* 74. *ſi reſipiſcant recipiendi* 75. Ἀρειανὸν σχίσμα. 349. *Arianorum variae πίστεις.* 82.

Aſcetis ſuis, ſiue monachis, τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτὸν ἀσκηταῖς. (al. ἀσκηταῖς ἐν Ὀροβιάνῃ καὶ Χαλάνῃ) 73. Μονάζουσι. 295. πρὸς μονάζοντας ὑπὸ Ἀρειανῶν καταπονηθέντας. 303. παραινετικὴ πρὸς μονάζοντας. 383.

Aſcholio, μονάζοντι καὶ πρεσβυτέρῳ (*al. rectius* epiſcopo Theſſalonicenſi.) 337. 338. 339. [154. 164. 165.]

Aſclepius cum Doëgo, neſcio quo, recuſans communionem. 405.

Aſterius, Greg. Nyſſeni οἰκέτης. 44.

Atarbio 363. 364. [65. 126.]

Ὁ μακαριώτατος πάπας Ἀθανάσιος. 325.

Clean-

cc) Coloniam Armeniae intellige, vt infra in Euphronio.
dd) De hoc Demosthene *Theodoritus* IV. 19. Hist.

ee) Confer epiſt. CCCXLV. et Acta Sanctor. tom. II. Iunii p. 919 ſeq.

ff) Vide epiſt. LXXXII. p. 909. et 345. 382.

Harma-

gg) Hanc alii dicunt, non Basilii esse, sed Gregorii Nysseni. [v. notam Bened. In ora regii cod. nr. MMDCCCXCVI. ex scribendi ratione colligitur, verisimile esse illorum, qui Nysseno eam adtribuant, indicium.] Vide infra cap. 20. in Nysseno.

Ad

Thrasy-

IX. *Index Homiliarum et epistolarum S. Basilii, adscriptis ordine alphabeti singularum initiis* hh).

 Ἀμή-

hh) Hunc indicem intactum reliqui, nec inquisitione et comparatione cum edit. Garner. tempus perdere volui. Vrguent etiam operae. *Harl.*

Δυνατὸς

Ἐπί-

Καλῶς

Καλῶς με καθήψω καί. epist. 321.
Κἂν πολλοὶ ὦσιν οἱ γράμματα. epist. 274.
Καταλέγειν μὲν πάντας τούς. epist. 334.
Κατὰ πόδας τῆς ἀναχωρήσεως. epistola apud Cotelerium tom. II. monumentor. ecclesiae graecae pag. 95.
Κατὰ τὸν θεόθεν ἐπικεκλημ. epist. 205.
Κινεῖ μέν με πρὸς τὸν λόγον. In ebrietatem et luxum. tom. I. p. 487.
[P] Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. Grammatica exercitatio, S. Basilio falso tributa. Vide supra, nr. XII.
Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐφ' ὅν. epist. 74.
Κύριος ὁ παρεχόμενος. epist. 242.

Λέγουσί τινες τοῖς ἑαλωκ. epist. 328.
Λέλυσαί σοι τὸ δύσθυμον. epist. 157.
Λέων ἐρεύξεται καὶ τίς. homilia de fame et siccitate tom. I. p. 407.

Μάθε σοι ὦ μονάζων. ad iuniores monachos. tom. II. p. 744.
Μακρὸν ἀποσιώπησας χρόνον. epist. 281.
Μᾶλλον ὅτι μὴ πάλαι. epist. 152.
Μαρτύρων μνήμαις τίς ἄν. In XL. martyres tom. I. p. 526.
Μαρτύρων τιμαὶ πᾶσι μέν. epist. 291.
Μάταιον ἐστὶ δὶς περὶ τῶν. epist. 240.
Μάχεται Ἰουδαϊσμὸς ἑλληνισμῷ. Contra Sabellianos. tom. I. p. 601.
Μεγάλαι ἀεὶ καὶ πολλαί. epist. 55.
Μεγάλα μὲν τοῦ βασιλέως. Praefat. in Ascetica. tom. II. p. 228.
Μεγάλην ὁ κύριος ἔδωκε. epist. 299.
Μεγάλην ἐν πᾶσιν εὑρίσκομεν. epist. 293.
Μεγάλη παράκλησις ψυχαῖς. Quod non tres deos colamus tom. I. p. 620.
Μέγιστον κατηγόρημα Χριστιανοῦ. homilia 17. moralis.
Μέμνημαι τῆς μεγάλης σου τιμῆς. epist. 278.
Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τὴν διά epist. 263.
Μετὰ τὴν τῶν φωστήρων δημιουργίαν. homilia in Hexaëmeron.
Μέχρι τίνος ἀπονοῇ. epist. 414.
Μηδεὶς ἐξ ὧν ἔπαθε. homilia 13. moralis.
Μὴ καλούμενος ἐγκαλεῖς καί. epist. 336.
Μικρά σοι τὰ τῆς παρούσης. epist. 209. et apud Cotelerium tom. II. monument. p. 92.
Μικροῖς ἕωθεν ἐνδιατρίψαντες. homilia 2. in Hexaëmeron.
Μόλις δέ ποτε κεραθείς Liber III. contra Eunomium.
Μόλις ἡμῖν ὑπῆρξεν. epist. 254.
Μονότροπος ὁ τοῦ Χριστιανισμοῦ βίος. homilia 16. moralis.
Μῦθον ἐνόμιζον τέως. epist. 356.

Νηστείας καὶ ἱλασμοῦ. homilia tertia de ieiunio. Vide supra, nr. XVIII.
Νοήσωμεν ἀξίαν Θεοῦ. De paradiso homilia tom. I. p. 625.

Ὄντως

Πᾶσα

Σπα

Τὸν

Τὸν τέλειον ἡμῖν ὁ λόγος. In Psalmum XIV.
Τὸν τὴν μετάνοιαν ἀναιρεῖν. homilia de poenitentia tom. I. p. 611.
Τὸ πάλαι προσδοκηθέν. epist. 315.
Τὸ παριππεῦσαν ἔτος. epist. 212.
[T] *Τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον.* epist. 76.
Τὸ σοφὸν ἄνδρα κἄν. epist. 371.
Τοσοῦτον ἀπέχειν τοῦ δυσχεραίνειν. epist. 342.
Τὸ τὴν πᾶσαν σπουδήν. homilia XXIII. moralis.
Τοῦ ἐν τῷ προστάγματι. homilia XXII. moralis.
Τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγοντος. Regulae breuiores tom. II. p. 523.
Τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προστάσσοντος. De religiosae exercitationis informatione. Supra, nr. XXII.
Τοῦ λόγου τὴν χρῆσιν. In illud, *attende tibi ipsi.* tom. I. p. 341.
Τοὺς ἐκ τῆς πατρίδος ἡμῶν. epistola *ἀντεπίγραφος* apud Cotelerium tom. II. monument. pag. 94.
Τοὺς ἢ προληφθέντας ἑτέρα. epist. 78.
Τοὺς τῶν βιωτικῶν. homilia III. moralis.

Ὑπὲρ πολλῶν ἔχοντες εὐχαρ. epist. 407.
Ὑπὲρ ἂν παρόντας ὑμᾶς. epist. 225.
Ὑπόθεσις τοῦ βιβλίου. Ab his verbis commentarius in Esaiam incipit p. 808. C.
Ὑφορῶμαι λοιπὸν τὰν. epist. 248.

Φαίνεται μὲν καὶ ἔτος ὁ ψαλμός. in Psalmum XLIV.
Φέρει μέν τινα παραμυθίαν. epist. 69.

Χαίρειν οὐ λέγομεν. ad monachum elapsum. tom. II. p. 744.
Χάρις τῷ ἁγίῳ Θεῷ. epist. 355.
Χάρις τῷ Θεῷ τὰ ἑαυτοῦ. epist. 362.
Χάρις τῷ Κυρίῳ τῷ δόντι. epist. 324.
Χθὲς εἰς τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον. secunda homilia in Psalm. XIV.
Χρὴ τὴν προσευχήν. homilia IX. moralis.
Χριστοῦ γέννησις ἡ μὲν οἰκεία. In Christi natalem. tom. I. p. 585.
Χρόνια μέν σοι καὶ τὰ παρ' ἡμῶν. epist. 83.
Ψαλτήριον μὲν τροπικῶς. In Psalmum XXIX.

Ὥσπερ τῶν ἄλλων ὡρίμων. epist. 172.
Ὡς καλὴ ἡ φιλοσοφία. epist. 213.
Ὥρμησα μὲν καὶ αὐτός. epist. 372.
Ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν. homilia de ira, tom. I. p. 434.
Ὦ τοῦ θαύματος, ἀγαπητοί. homilia XI. moralis.
Ὤφελον ἄνθρωπος ἐν τῷ παρὰ Θεῷ δόξῃ. homilia de humilitate tom. I. p. 546.

Quae ex scriptis Basilii, magni, latine tantum exstant.

Aeterne Deus, qui in principio. Vide supra, num. XXV.
Audi, fili, admonitionem patris tui. Ib. num. XV.
Beatitudinis vocabulum. Scholia in Psalmos, de quibus supra, num. XXV.
Credo in patrem et filium. Ib. num. XXIII.
Domine, qui nosti corda hominum. Ib. num. XXV.
Domine virtutum ac tutamentum. Ibid.
Libet de singularis vitae meae meritis. Ib. num. XIV.
Psalterium proprie musici instrumenti genus est. Praefatio praemissa scholiis in Psalmos, de quibus supra, num. XXV.
Si filius est natura Deus. Ib. num. XX.
Quemadmodum nauis, cum vndarum tempestate quassatur. Ib. num. XIII.

X. BASILIVS, Seleuciae in Isauria post Dexianum, (qui a. C. 431. concilio Ephesino interfuit,) [ll]) episcopus, neque in Menaeis Graecorum neque in Latinorum martyrologiis inter Sanctos celebratur [mm]), haud dubie ideo, quoniam in caussa Eutychiana parum constantem se praebuit, et cum in concilio CPol. a. C. 448. Eutychis haeresin condemnasset [nn]), illam in synodo Ephesina λῃστρικῇ a. 449. probauit [oo]), licet postea sub Marciano, imp., et epistolae S. Leonis ad Flauianum a. 450. subscripserit [pp]), et in concilio Chalcedonensi a. 451. condemnato iterum Eutyche, veniam impetrauerit [qq]). Idem deinde a. 458. vna cum aliis Isauriae episcopis, quorum metropolitanus erat, per litteras imperatorem Leonem [rr]) rogauit, vt comprobata Chalcedonensi synodo intrusionem Timothei Aeluri in sedem Alexandrinam refutaret. Ex scriptis eius exstant [ss]):

I. Ho-

ll) In MS. Caesareo apud *Nesselium* V. p. 96. vocatur archiepiscopus. [v. ad nr. 18.]

mm) Confer *Tillemont.* tom. XV. p. 342. *Fabr.* Praeter ea vid. de hoc Basilio *G. Caue* histor. liter. SS. eccles. tom. I. pag. 441 sq. ed. Basileens. — *L. Ell. du Pin* nouv. Bibl. tom. IV. p. 206. — *R. Ceiller* Hist. gen. des aut. eccl. tom. XIV. pag. 305 sqq. *Hamberger* zuverl. Nachr. III. pag. 193 sqq. *Harl.*

nn) Id. pag. 514.

oo) Id. pag. 561. 562.

pp) Id. pag. 617.

qq) Id. pag. 666.

rr) Haec epistola adhuc exstat latine ad calcem Actor. concilii Chalcedonensis.

ss) Codicum, qui non admodum multi supersunt, et quidem in praesenti eorum, in quibus plura Basilii Seleuc. scripta continentur, notitiam hic subiungam. *Florentiae* in bibl. Medic. Laur. cod. I. nr. 10 — 44. triginta et quinque homiliae, quas singulas pluribus memorat *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. pag. 196 sqq. *Matriti* in bibl. reg. cod. CII. homilia in Herodiadem cum interpretat. lat. *D. Flaminii Priami Lucensis*: et versio eiusdem latina sermonis in infantes Bethleem ab Herode trucidatos. v. *Iriarte* cat. codd. gr. Matr. pag. 406 sq. — Homiliae eae, quae etiam editae sunt, *Paris.* in cod. MCCIV. bibl. publ. praemisso *Photii* iudicio de Basilio. — *Vindobonae* in cod. caesareo LXXXI. fragm. ex prima in principium Geneseos oratione. (*Lambecius* comm. III. pag. 466.) — in cod. XIV. nr. 13. orat. in transfigurat. Christi, (in opp. Basilii, Seleuc.

[P] 1. Homilia in illud Genes. I. 1. *in principio creauit Deus caelum et terram.* Incipit: ἅπας μὲν ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος. Legit *Photius* cod. CLXVIII. Separatim Hamburgi a. 1618. 8. edidit vtraque lingua *Detleuus Wolderus*, Crempensis Holsatus, qui praeter rem existimauit, primum se esse, qui illam homiliam latine vertisset. *Fabr.* In *Io. Patusae* encyclopaed. philol. vol. II. sunt Basilii Seleuc. pag. 41 sqq. homiliae nr. 1. 3. 5. 7. 8. et 9. editae. *Harl.*

2. et 3. *In Adamum.* Incipit prior: ὥσπερ οἱ τὰς τῶν βασιλέων. Posterior: οἶδα χρεωστὴν ἐμαυτόν. Legit Photius. Edidit separatim Fed. Morellus, Paris. 1602. 8. [orat. I. in Adamum, e graeco nuper latinitate donata per *Mart. Mestraeum*, D. Th. e typogr. Steph. Preuosteau. Paris. 1602. 8. v. *Maittar.* A. T. III. pag. 841.]

4. *In Cainum et Abelem.* Incipit: πάλιν ἡμᾶς ὁ τῆς διδασκαλίας νόμος. Legit Photius.

5. et 6. Εἰς τὸν Νῶε, *in Noachum,* siue *Noemum.* Prior incipit: ὅσος ἔνεστι Θεῷ. Posterior: ὅτε τὴν ὑμετέραν ἀκοήν.

7. *In Abrahamum.* Incipit: τῷ φιλοθέῳ καὶ πνευματικῷ. Legit Photius. *Fabr.* In tribus codd. bibl. publ. *Paris.* *Harl.*

8. *In Iosephum,* patriarcham. Incipit: τοῖς μὲν τὰ μακρὰ πελάγη. Legit Photius. [In cod. *Paris.* MCCCCLVIII.]

9. *In Moysen.* Incipit: πολλὰ τὰ πρὸς ὕμνον κινοῦντα. Legit Photius.

10. *In Elisaeum et Sunamitidem.* Τῶν προφητῶν οἱ μὲν λόγῳ. Graece et latine cum *Detleui Wolderi* versione, Hamb. 1618. 8.

11. *In Eliam.* Incipit: τὸν μὲν μακάριον ἐκεῖνον καὶ μέγαν προφήτην. Legit Photius. Sed Tillemontio iudice homilia haec misera est et parum digna Christiano. *Tres*

pisto-

leuc. est oratio XL.) (*Lambec.* VIII. p. 249.) et alia anonymi in transfig. Christi, quae in alio cod. (v. *Lambec.* IV. pag. 307.) male tribuitur Chrysostomo, et a Montfauc. prorsus neglecta est. — In cod. XXXV. nr. 34. orat. de infantibus ab Herode interemtis; nr. 25. — or. in Matth. XX. 18. (siue inter editas, nr. 31.) — nr. 26. nondum edita *in Iudae proditionem et coenam mysticam:* inc. τοῦ σωτῆρος τὰ πάθη, πένθος μὲν Ἰουδαίων ὑπάρχει. nr. 17. nondum edita *in S. Pascha:* init. ἅπαντας ὑμᾶς ἡ τοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπία· v. *Kollar.* supplem. ad Lambec. comm. pag. 257 sq. cui tamen duae posteriores videntur suspectae. — In cod. *Coislin.* CCCLXXIII. sermones IV. 1) in Centurionem; 2) in filios Zebedaei; 3) in Herodiadem; 4) in nauiculam fluctuantem, et Chrysostomi sermo de consummatione saeculi, latine, interprete *Flaminio Priamo Lucense,* Romae Kal. Ian. MDXCVI. v. plura in *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 580 sq. conf. *Iriart.* l. c. — In cod. *Coisl.* CVII. inter aliorum homilias, tres oratt. Basilii Seleuc. — In cod. CCCVI. d. 29. Dec. orat. in infantes, ab Herode occisos. (bibl. Coisl. pag. 182. et 423.) — *Dublini* inter codd. collegii S. Trinit. cod. CCXXVIII. nr. 428. cat. codd. Angliae etc. excerpta ex Basilii Seleuc. homiliis et libris II. de miraculis B. Theclae. Add. *Montfauc.* bibl. biblioth. MSSt. I. p. 13. b. p. 257. a. p. 494. d. et saepius. v. indic. ad illam. *Harl.*

pitoyable et tres indigne d'un Chretien. tom. XV. memor. pag. 344. [*Mediolani* in bibl. Ambrof.]

12. et 13. *In Ionam.* Incipit prior: ἅπας μὲν ὁ τῆς κτίσεως κόσμος. Posterior: οἱ τὰς τῶν Φρεάτων πηγάς. Alteram, an vtramque legit Photius?

14. 15. 16. 17. *In historiam de Dauide.* Incipit prima: ἄλλοι μὲν ἄλλων τεχνῶν παιδευτάς. Secunda: ὥτε τῦ πελάγυς ἀψάμενος πλωτήρ. Tertia: ὅταν εὕρῃ τῆς ἀκοῆς προθυμίαν ἡ χάρις. Quarta: ἐπειδὴ τῶν τῦ Δαυὶδ κατορθωμάτων.

18. *In Herodiadem* tt). Matth. XIV. Incipit: τὴν τῆς Ἡρωδιάδος ὄρχησιν.

19. *In Centurionem.* Matth. VIII. Incipit: ἡ τῶν Εὐαγγελίων σάλπιγξ. Legit Photius.

20. *In Cananaeam.* Matth. XV. 22. Incipit: ἦν ἄρα καὶ συμφορὰ μεγίστης εὐφροσύνης.

21. *In claudum, ad portam speciosam sedentem.* Actor. III. Incipit: οἱ μὲν τὰς μικρὰς ταύτας.

[P] 22. In illud Matth. VIII. 24. *Discipuli nauigabant cum Iesu, et ecce tempestas magna.* Incipit: οἱ μὲν τῇ πτήσει καὶ τῇ φύσει. Legit Photius.

23. Εἰς τὸν δαιμονιῶντα. Luc. VIII. 27. *de obsesso a daemone.* Incipit: πολλαὶ μὲν αἱ παρὰ τῶν δαιμόνων.

24. In illud Matth. XX. 21. *dic, vt sedeant hi duo filii mei.* Incipit: ἡ μὲν ὑπ' ἀνθρώπων κατὰ ἀνθρώπων. Legit Photius.

25. In illud Matth. XVI. 13. *quem me dicunt esse homines filium hominis?* Incipit: Μωϋσῆς μὲν ὁ τῶν Ἑβραίων παιδευτής. Legit Photius.

26. In illud Ioh. X. 11. *Ego sum pastor bonus.* Incipit: ἡδὺ μὲν τὸ χρῆμα ποιμήν. Separatim exstat edita Paris. 1597. 8. graece et latine apud Fed. Morellum: [cum eius notis, coniectt. et emendatt.]

27. Εἰς τὰ Ὀλύμπια. *In Olympia.* Ne ethnicorum ludis spectaculisque olympicis intersint christiani. Incipit: καὶ τερπνὸς παρατρέχων ὁ χρόνος καὶ φοβερός. Separatim edidit Morellus Paris. 1602. 8.

28. In illud Matth. XVIII. 3. *nisi conuersi fiatis sicut paruuli etc.* Incipit: πολλὰς σωτηρίας ὁ δὺς ὁ δεσπότης Θεός.

29. In

tt) In MS. Caesareo [XIV. nr. 74.] inscribitur εἰς τὴν ἀποτομὴν τῦ Ἰωάννυ. [d. 29. Aug. v. *Lambec.* comm. VIII. pag. 464. in quo cod. Basilius vocatur *archiepiscopus Seleuciae.* it. in cod. *Paris.* MCLXXVII. nr. 53. *Harl.*

29. In illud Matth. XI. 28. *venite ad me omnes qui laboratis etc.* Incipit: *οἱ μὲν ἐπὶ γῆς βασιλεῖς.* Legit Photius.

30. In illud Matth. IV. 19. *venite post me, faciam vos piscatores hominum.* Incipit: *οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν.* [v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 182. nr. 27.]

31. In illud Matth. XX. 18. *Ecce adscendimus Hierosolyma.* Incipit: *αὔξει μὲν τῆς γλώσσης τὴν ἀγωνίαν.* Separatim prodiit graece et latine. Parisiis 1600. 8. apud Fed. Morellum.

32. In illud Matth. XXVI. 39. *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste.* Incipit: *σάλπιγξ μὲν πολεμικόν.*

33. *In quinquies mille homines, quinque panibus pastos.* Matth. XIV. Incipit: *Ἐπαινῶ μὲν ὑμῶν τῆς φιλοπονίας.*

34. In illud Matth. XI. 3. *Tu es, qui venturus es, an alium exspectabimus?* Incipit: *ὅταν εἰς τὸν τῆς ἐκκλησίας ἀποβλέψω λειμῶνα.* Legit Photius.

35. *In publicanum et Pharisaeum* Luc. XVIII. Incipit: *ἰατροὶ ἀφαρμάκευτες.* Legit Photius. *Fabr.* *Paris.* in bibl. publ. cod. DCCLX. bis nr. 28. et 32. — *Mediolani* in bibl. Ambros. *Harl.*

36. *In duos euangelii coecos* Matth. XX. 30. Incipit: *οἱ πρὸς λειμῶνα πολυανθῆ.*

[P] 37. *De infantibus, ab Herode occisis.* Incipit: *πάλιν ὁ γέρων ἐγὼ πρὸς τὸ τῶν λόγων ἄγομαι στάδιον.* Prodiit separatim vna cum altera eiusdem argumenti, auctore anonymo, cum versione *Georgii Remi*, et eiusdem atque *Dau. Hoeschelii* notis. Heidelberg 1598. 4. *Fabr.* *Latine* apud *Surium* 28. Dec. Lipomannum, tom. V. — Inter codd. bibl. *Augustae* Vindel. v. *Reiser.* cat. pag. 28. — Bis in bibl. Ambros. *Mediolan.* — *Oxon.* in cod. Bodlei. V. siue in cat. codd. Angliae I. p. 129. nr. 2500, 22, *sermo in innocentes.* — *Paris.* in bibl. publ. codd. CXXXVII. et MCLXXIII. — *Taurini* in cod. olim regio CXXXV. fol. 71. vid. catal. codd. gr. Taur. pag. 232. add. supra in generali codd. notitia. *Harl.*

38. *Contra Iudaeos, de aduentu Saluatoris demonstratio* ex Danielis hebdomadibus. Incipit. *ἐπειδήπερ πολλῆς μαρτυρίας ὄσης.* Erudita et egregia diatriba atque ea ipsa, quam, velut antea ineditam, latine ex *Franc. Turriani* versione vulgauit *Petrus Steuartius* in tomo singulari insignium auctorum, Ingolstad. 1616. 4. pag. 405., recusam inde in bibl. patrum T. V. edit. Colon. et tom. VIII. edit. Lugd. pag. 495. (quum iam fuisset ex Dausqueii versione in eodem tomo pag. 478.). Bigotio, Allixio, Io. Garnerio, Caueo non videtur esse Basilii, Seleuciensis, quod et stilus repugnet, nec veterum habeat testimonium, neque inter MSS. inter cetera Basilii scripta reperiatur. Nec tamen de auctore alio constat, quem Theodoritum esse, nescio, quo argumento, adfirmare quidam ausi sunt. *Fabr.* Latine in *Canisii* lectt. antiquis, V. p. 405. — rec. ex P. Steuart. additis graecis ex ed. Claud. Dausqueii in *Basnage* Thesauro moniment. eccles. Amstel.

M 3 1725.

1725. fol. tom. I. p. 240. et p. 238 sq. *Basnage* in Basilii Sel. demonstrationem adu. Iudaeos animaduersio. *Harl.*

39. Εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν, *in annunciationem sanctissimae deiparae*. Incipit: μεγάλας τῶν ἐγκωμίων εὑρήσει τὰς ἀφορμάς. Exstat latine ex Theodori Peltani versione in bibl. patrum Paris. 1589. tom. I. Emendatior autem et suppletis e Mazariniano codice lacunis integrior exstat cum noua versione *Combefisii* in eius auctario nouo bibl. patrum tom. I. pag. 569. sub titulo: Εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον Μαρίαν καὶ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Paris. 1648. fol. *Fabr.* *Taurini* in cod. CLXVI. v. cat. codd. gr. pag. 252. *Harl.*

In editione graeca Commeliniana, et in latina versione Dausqueii sequuntur quatuor homiliae tamquam Basilii, quas esse S. Chrysostomi compertum fuit; quare illae in editione graecolatina Paris. sunt intermissae, licet exstent sub Basilii, Seleuc., nomine etiam in bibl. patrum a. 1589. tom. I. ex Theodori Peltani versione:

a) In illud Ioh. XI. 1. *Erat quidam aegrotans Lazarus*. Incipit: πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὅταν ἴδωσι. Est homilia LXI. Chrysostomi in euangelium Iohannis. [v. supra, vol. VIII. pag. 518.]

b) In illud Ioh. XI. 30. *Nondum venerat Iesus in castellum*. Incipit: μέγα ἀγαθὸν φιλοσοφία. Homilia haec in graeca editione in [?] duas diuisa, quarum altera incipit: μέγα γὰρ πίστις ἀγαθόν. Est vero LXII. Chrysostomi in Iohannem. [v. supra, vol. VIII. p. 493.]

c) In illud Ioh. XI. 41. *Iesus, eleuatis sursum oculis suis, dixit: Pater gratias ago tibi*. Incipit: ὃ πολλάκις εἶπον, τοῦτο καὶ νῦν ἐρῶ. Etiam hanc in duas editio graeca diuidit. Alterius initium est: ἀλλ' ὅπερ ἔφην, δεινὸν ἡ βασκανία. Chrysostomi LXVIII. in Iohannem. [v. supra, vol. VIII. pag. 502.]

40. Εἰς τὴν μεταμόρφωσιν, *in transfigurationem Domini et Dei et saluatoris nostri Iesu Christi*. Incipit: ἥλιος ἄρτι κατὰ γῆς ἐπαφιείς. In graeca editione Commeliniana haec homilia desideratur, edita primum graece et latine a *Dausqueio* ad calcem editionis latinae 1604. 8. Latine apud Surium, VI. August. *Fabr.* In quatuor codd. *Paris.* bibl. — *Vindobonnae* in cod. caesar. XIV. nr. 13. in magno Menologio, d. VI. Aug. vid. *Lambec.* et *Kollar.* comm. VIII. p. 249. add. infra, vol. IX. p. 89. vet. edit. *Harl.*

Prodierunt orationes *Basilii, Seleuc.*, primum graece ex Commelini officina Lugd. Bat. 1596. 8. II. vol.

Deinde oratt. XLIV. latine, *Claudio Dausqueio*, Audomario, ex-Iesuita, interprete, cum subiunctis eius notis. Ex eiusdem Commelini officina 1604. 8. Atque sine notis in tom. V. bibliothecae patrum Coloniensis et tom. VIII. pag. 428. Lugd. 1677. [add. cat. bibl. *Leid.* pag. 32.]

Graece

Graece et latine oratt. XL. ad calcem Gregorii, thaumaturgi, vna cum Macario Aegyptio et canonicis patrum epistolis. expositione Ioannis Zonarae illustratis, Paris. 1622. fol. [add. supra, vol. VII. p. 259. *Maittaire* A. T. III. p. 879. sq.]

Dausqueius nullis MStis codicibus, sed sola Commeliniana editione fuit vsus, neque in versione semper rem acu tetigit, quamobrem perstringitur a Casaubono p. 93. ad epistolam Nysseni, et a *Combefisio* in bibliotheca concionatoria patrum graecorum, qui Dausqueium adpellat *nec satis graecum, nec probe theologum, et iuuenili quadam affectatione non illepidum.* Idem in auctario nouo bibliothecae patrum tom. I. p. 600. *deprehendi*, inquit, *visum interpretem vitioso multis codice, vt saepe ei miracula sint, ac Basiliani flores, vbi lacunas sunt aliaque vitia scriptionis: vt non inutile moliturus esset opus, qui melioribus instructus codicibus Basilium integrum emendatiorem iterum praelo mandaret.* Facere hoc instituit *Emericus Bigotius*, feriamque, teste alibi Combefisio, operam Basilii recensendis atque illustrandis scriptis nauauit, cuius eruditae industriae fructibus quod carere cogimur, dolendum est. Qui interea nouam huius scriptoris editionem parare vsibus publicis voluerit, ei iam praeiuit idem *Combefisius*, qui in bibliotheca concionatoria, opere octateucho Paris. 1662. fol. et diligentius in ecclesiaste [?] graeco. ibid. 1674. 4. multa in homiliis Basilii ad graecos codices MStos collatis, rectius pressiusque interpretatus est, licet stili eius striblíginem et obscuritatem accuset *Elias du Pin* tom. IV. bibl. scriptorum ecclesiast. p. 209. [In catena Macarii in Lucam sunt Basil. Sel. loca. vid. supra, vol. VIII. p. 679. *H.*]

In editione Parisiensi a. 1622. fol. praeterea exstant:

Πράξεις καὶ θαύματα τῆς ἁγίας Ἀποστόλου καὶ πρωτομάρτυρος Θέκλης, *acta et miracula sanctae apostoli et protomartyris, Theclae, virginis Iconiensis, libris duobus* συγγραφικῷ χαρακτῆρι, siue prosario sermone descripta. Haec primus cum versione sua et notis edidit *Petrus Pantinus*, Tiletanus, decanus Bruxellensis, Antwerp. ex officina Plantin. 1608. 4. subiuncta graece et latine vita eiusdem *Theclae*, scripta a Simeone Metaphraste, sed quae ab editione Parisiensi abest uu). Ceterum acta Theclae, quae carmine composita a Basilio

uu) De vita et miraculis *S. Theclae* libri II. gr. cum versione lat. et notis *Petri Pantini*, cum XL. oratt. *Basilii Sel.* et Greg., thaumaturgi etc. Opp. Parif. 1622. fol. v. *Hamberger.* l. c. pag. 194. et *Caue* l. mem. pag. 441. qui negat, illos libros esse *Basilii Seleuc.* it. supra, vol. VIII. p. 633. infra, inter elogia Sanctorum vol. IX. pag. 146. vet. edit. — *Basilii* hom. in S. Theclam in cod. *Parif.* bibl. publ. MDXXI. nr. 24. — Martyrium *S. Theclae* virginis et martyris, conscriptum a *Simeone Metaphraste*, *Vindobonnae* in cod. XVI. nr. 23. vid. *Lambec.* comm. VIII. pag. 518. ed. Kollar. qui in not. *A*, pag. 519. de aliis, inquit, eius martyrii actis Hagiographi ad XXIII. Septembr. in praeuio commentario erudite differunt, vbi quoque haec Metaphrastae acta p. 548. nr. 13. nigro calculo sunt notata. — *Mosquae* in bibl. synod. cod. XXVI. nr. 1. Βασιλείου — εἰς τὰς πράξεις τῆς ἁγίας ἀποστόλου καὶ μάρτυρος Θέκλης συγγραφικῷ χαρακτῆρι προθεωρία· et nr. 2. θαύματα τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος Θέκλης προθεωρία· v. *Matthaei* notit. codd. Mosq. p. 3. et 4. — Audacem Basilii Sel. figuram in vita Theclae pag. 8. Ἰκόνιον πόλις τῶν Πισιδῶν καὶ Φρυγῶν χώρας ἐν προοιμίῳ κειμένη, carpit *Hemsterh.* ad Luciani Somnium c. 3. fin. p. 6. tom. I. Luciani Opp. *Harl.*

filio Photius [vv]) memorat, pridem interciderunt. Certe praeter duos libros, quos habemus, alia etiam de illa martyre scripsisse se Basilius haud obscure indicat sub libri secundi initium: Εἴρηται δὲ ἡμῖν ἤδη περὶ τῆς μάρτυρος πολλά τε, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ προλαβὸν περὶ αὐτῆς σύνταγμα. At enim antiquiora [ww]) (qualia Tertullianus legisse se innuit,) S. Theclae acta sequutum se testatur, quando in exordio libri I. ait, quod nolit quicquam in hoc opere adferre ἔξω τοῦ σκοποῦ τῶν πάλαι συγγραφέντων. Verum δι' ἑτέρας μόνον, ὡς εἰπεῖν συνθήκης καὶ λέξεως τὸν ἄλλοις προπονηθέντα πόνον οἰκειώσασθαι καὶ ἀναθέσθαι τῇ μεγίστῃ μάρτυρι, προσυφήναντα αὐτῇ καὶ δημιουργίας κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον etc. Dexiani, decessoris sui in episcopatu Seleuciensi, meminit lib. II. c. 13. 17. 30. Olympii eiusque patris Alypii, γραμματιστῶν, et Isocasii atque Aretarchi, sophistarum mentio cap. 24. seq. eiusdem libri.

In Parisiensi etiam editione desiderantur:

1. *Homilia de S. Stephano*, protomartyre, et *eius reliquiis*, (a. C. 415. repertis,) graece et latine edita a *Francisco Combefisio* vna cum S. Chrysostomi variis, et Seueriani, Gabalorum episcopi, de cruce, [?] Zachariae, episcopi Hierosol. ad suae plebis reliquias e Perside, et incerti de eadem captiuitate et vrbis excidio, Paris. 1656. 8. *Fabr.* Exstat *Paris.* in bibl. publ. codd. MCLXXI. nr. 18. *Harl.*

2. *Epistola ad Leonem, imp.*, pro concilio Chalcedonensi aduersus Timothei Aeluri intrusionem in sedem Alexandrinam scripta a. C. 458. nomine episcoporum Isauriae, et latine vulgata in conciliorum tomis inter epistolas, subiectas actis synodi Chalcedonensis tom. II. edit. Binianae p. 385. Incipit: *quem alterum decebat imperatorem.*

3. *Homilia in beatum Iobum* adhuc inedita, quam habuit Allatius pag. 115. de Simeonum scriptis. Incipit: ὥσπερ οἱ κατὰ γῆν βασιλεύοντες τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἐν παρατάξεσιν ἀριστεύσαντας. [v. infra, vol. IX. p. 103. ed. vet. inter elogia Sctorum.]

4. Homilia *in sacram pentecosten*, itidem inedita, quam vna cum illa in Iobum edere voluit Allatius libro συμμίκτων sexto. Incipit: ὥσπερ οἱ κατὰ γῆν βασιλεύοντες. [in cod. Barocc. nr. CLXXIV. *Fabr.* In cod. *Paris.* MMMC. nr. 1. bibl. publ. *Basilii Seleuc.* homiliae in pentecosten et in Iobum. acced. variae lectiones. Inter elogia Sctor. infra vol. IX. p. 133. vet. ed. citatur *Basilii, Seleuc.*, orat. in pentecostes festum diem, quae incipit: πιστὰ μὲν ἡμῖν, ἀλλ' ἐπωφελῆ. *Harl.*

5. Basilio, Seleuciensi, etiam tribuitur in quibusdam codicibus MStis homilia *Athanasii in S. pascha et in recens baptizatos*, quae incipit: Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. Idemque eius-

vv) Photius cod. CLXVIII. ἔστι δὲ Βασιλείου ἔπος ὃ καὶ μέτροις ἐκτείνας τὰ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλης ἔργα καὶ ἆθλα καὶ νικητήρια. Καὶ ἄλλα δὲ αὐτοῦ συγγράμματα φέρεται. [Vide infra, vol. IX. p. 430. vet. edit.]

ww) Confer, si placet, acta antiqua Theclae, quae graece et lat. vulgauit *Grabius* tom. I. spicilegii patrum. Oxon. 1699. et 1714. 8. *Fabr.* add. supra, in vol. VII. post praefat. pag. XIX. not. * et pag. 4. §. III. *Harl.*

eiusdem *Athanasii* edita nomine, altera *in Christi adsumtionem*, quae (stilo floridiore, quam quo vtitur Athanasius, concepta) incipit: ἡ μὲν τῆς ἀναστάσεως μνήμη. Testatur id, qui vtramque graece et latine tamquam Athanasii edidit *Combefisius* tom. II. auctarii noui p. 539-551. Paris. 1648. fol. *Fabr.* v. supra, vol. VIII. p. 204. nr. 13. et 14. homilia, quae incipit: Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. Infra in vol. IX. p. 149. vet. ed. citatur Basilii Sel. orat. *in Thomam apostolum* et p. 150. alia Basilii in eumdem apostolum, cuius est initium: ὁ μὲν παλαιὸς ἀνθρώπων βίος. Atque in cod. CXCIX. est nr. 2. *Basilii Sel.* homilia in laudem *S. Thomae*, apostoli, et nr. 5. eiusd. hom. in laudem *S. Andreae*, apostoli. — in cod. MCDLXX. nr. 8. eiusd. hom. *in quadragesimam. Harl.*

XI. Mantissae loco subiiciam huic capiti alterius Basilii longe iunioris, *patricii*, et *cubiculi* apud imperatorem Constantinum Porphyrogenetum *praefecti*, Naumachica, Gabrieli Naudaeo **) pridem laudata et adhuc inedita, quae Frid. Lindebrogius Londini a. 1616. descripsit ex apographo codicis Veneti, consignato per Andream Darmarium a. 1573. *Fabr.*

[Illa *Naumachica* temporis ratione adductus ad supplementa reseruabo. Sunt quoque illa in cod. *Taurinensi* CCLXXVII. fol. 113. nec differre illa ab iis, quae edidit Fabr. adfirmat confector cat. codd. gr. Taur. p. 370. — Bis *Mediol.* in bibl. Ambros. — In cod. *Escorial.* v. Plüer itinerar. per Hispan. p. 161. — Inter codd. *Th. Gale*, nr. MMMMMMXXXVIII. — *Leidae* inter codd. Vossianos. v. cat. bibl. Leid. pag. 400. nr. 1. Add. *Saxii* Onom. II. p. 146. ad an. 930. *Harl.*

**) *Naudaeus* bibliographia militari pag. 65. *Quamobrem pluris nunc* (quam Leonis) *facienda sunt Basilii, patricii, Naumachica, quae ex regio et Palatino codice forsan integra proferri possint, nam Pinellianus mancus erat in fine.* Leonis Naumachica dedi volumine sexto huius bibl. pag. 372 seq. [vol. VII. pag. 707 sqq. nostrae edit.] nactus ea beneficio clarissimi viri, *Michaelis Richey*, qui etiam haec Basilii mecum pro suo in me amore communicauit.

CAPVT XV. (olim XX.)

De GREGORIO NYSSENO.

I. *Gregorii Nysseni aetas et vita.* II. *Catalogus eius scriptorum cum variis obseruationibus, et codd. MSSt. Scripta, quae continentur tomo I. editionis graecolatinae Paris. a. 1615.* III. *Scripta, quae in tomo II.* IV. *Scripta, quae in adpendice anni 1618.* V. *Scripta, quae in neutra editione graecolatina reperiuntur.* VI. *De transsubstantiatione, symbolum fidei, philosophia de homine.* VII. *Scripta deperdita.* VIII. *Editiones operum Nysseni.*

(Cum supplementis G. C. Harles.)

I.

GREGORIVS, Basilii M. frater, minor aetate, at ingenio, literis et doctrina propemodum par et aequalis, vnde [P] ob eruditionem yy) *ἐλλογιμώτατος καὶ πάσης παιδείας ἀνάπλεως*, ob stili amoenitatem perspicuitatemque zz) *γλυκύτατος* a), *λαμπρὸς καὶ ἡδονῆς ὦσιν ἀποστάζων*, ob auctoritatem autem quam in ecclesia meritis suis obtinuit b), *ὁ τῶν πατέρων πατὴρ* et *ὁ τῶν Νυσσαέων φωστὴρ, ἀνὴρ μετὰ τὸν ἀδελφὸν δεύτερος ἔν τε λόγοις καὶ τρόποις* ab antiquis adpellatur. Ex lectore, rhetoris functus munere, *ἄδοξον* illum vt adpellat c) *Nazianzenus*, *εὐδοξίαν* sectari deinceps desiit, et annos natus circiter quadraginta a Basilio, fratre d), ordinatus est *Nyssae* e) in Cappadocia episcopus circa exordium anni Christi 372. Deinde ob zelum pro catholico dogmate odium expertus Arianorum, sede sua f) motus, neque nisi imp. Valente a. 378. mortuo restitutus est ab Gratiano. Interfuit concilio oecumenico secundo CPolitano g) a. 381. atque deinde alteri ibidem h) celebrato a. 394. De vxoris, *Theosebiae*, morte eum iam *ἱερέα* solatur *Nazianzenus* epist. 95. qui et alias ad eum epistolas dedit, et orat. VI. digno eum mactat elogio: [ex quibus de vita et ingenio Gregorii Nyss. facili negotio iudicari potest.] Quamdiu post ann. 394. superuixerit, nullo certo testimonio constat i).

Latini

yy) *Suid.* in *Γρηγόριος.*

zz) Vide *Casaub.* p. 58. ad epist. Nysseni.

a) *Photius* cod. VI.

b) Concilium Nicaenum 2. actione VI. tom. VII. edit. Labbei p. 477. *Nicephorus* XI. 44. hist. et XI. 19.

c) *Naz.* epist. XLIII. [XXXIV.] adde *Mabillonium* de studiis monasticis pag. 9. [Rhetorices enim studio ab annis iunioribus tenebatur.]

d) Vide *S. Basilii* epist. CCCLXXXV.

e) Theodorus Prodromus: *Γρηγόριον μετέπειτα κασίγνητον Βασιλείου ποιμένι* (ita leg. non *ποιμένα*) *Καισαρέων ποιμένα Νυσσαέων.* [v. *Baron.* annal. a. C. 369. nr. XVII. tom. V. p. 277.]

f) Vide *Tillemont.* tom. IX. p. 567 seq.

g) *Socrates* V. 8. hist. *Theodoritus* V. 8.

h) Concil. tom. II. edit. Labbei p. 1151. *Tillemont.* tom. IX. pag. 591 sq.

i) *Oudin.* loco mox citando, col. 586. obiisse eum scribit d. 9. Martii a. 395. vel 396. *Pagius* vero, (notante *Saxio* in Onom. I. pag. 435.) in crit. Baron. a. C. 394. nr. VI. tom. VI. pag. 152. iudicat, eum vita decessisse post a. C. 394. *Harl.*

Latini eius memoriam inter sanctos celebrant die IX. Martii, Graeci X. Ianuarii, Copti XIV. Octob. et XXII. Nou.

Quae hodie passim in Nysseni scriptis adparent *Origenianorum* dogmatum vestigia, illa iam olim Germanus patriarcha Cpolitanus, (qui a. Chr. 730. obiit,) ei ab haereticis inserta esse contendit libro singulari, quem inscripsit ἀνταποδοτικὸν siue ἀνόθευτον, de quo videndus *Photius* cod. CCXXXIII. Conferenda etiam, quae adversus Barlaamum, qui Nyssenum Origenianorum errorum audacter insimulat, disputantur a *Leone Allatio*, libro de [P] purgatorio pag. [166. sqq. §. XXIII.] 173. seq. 177. 945 k). Praeter alios de Nysseno et eius vita videndus *Papebrochius* ad IX. Martii tom. II. act. Sanctor. pag. 44. seq. ac qui diligentissime et accuratissime illam est persequutus, *Tillemontius*, tomo IX. memor. hist. eccles. p. 561. seq. l)

N 2 Nobis

k) *Dallaeus* tamen in libro IV. de poenis et satisfactionibus humanis cap. 7. p. 368 sqq. Amstel. 1649. 4. ex Gregorii Nysseni libris, atque ex Nili, Germani et Photii testimoniis euincere adlaborauit, Gregorium Nyssenum ad Origenis deliria accessisse, eiusque operibus non paucis origenicam istam labem iam pridem insedisse; nec dissentire videtur *Oudinus* in comment. de script. eccles. tom. I. diss. 4. (in qua a pag. 584. vitam et scripta Greg. Nysseni, episcopi, vberrime exposuit, at paene omnia ex Dallaeo, Riueto, Zacagnio aliisque congessit,) in cap. secundo, inscripto, *ex Origeniana haeresi, salutem omnium, etiam damnatorum, immo et daemonum, docuisse Greg. Nyss., episc.*, dicitur. Nam in eo cap. Dallaei caput, quod aureum plane vocat, eoque nitidius nihil scribi posse indicat, integrum, ne mutato quidem vocabulo, descripsit. Nec dissentit cl. *Schroeckh* in: christl. Kirchengeschichte tom. XIV. (vbi a pag. 1 — 147. diligenter enarrat vitam fataque Gregorii, inprimis eius opera horumque argumenta late explicat, de illisque intelligenter indicat,) pag. 140 sqq. vbi sobrium fert iudicium de ingenio eius dicendique facultate, ac virtutibus aeque ac animi infirmitatibus. Non igitur negat, illum nonnulla Origenis placita adoptasse; sed negat, eum Origenis fuisse coecum adseclam; quippe qui alias Origenis sententias atque hypotheses reiecisset. — Dallaei sententiae calculum album adiecit quoque *D. Io. Salom. Semler.* et *Natalem Alexandr.* (qui in select. H. E. capp. saec. IV. part. 1. pag. 571 sqq. de Gregorio nostro agit,) in c. 4. art. XX. Originistas accusantem contextus Gregoriani corruptores, refutat in historia doctrinae christianae, praemissa *Baumgartenii* theologiae polemicae, germanice scripta, tom. III. p. 239 sq. in not. et in illis prolegomenis pag. 186 — 240. ex operibus Gregorii Nyss. praecipua eius placita indiciaque dogmatico — theologica docte collegit, bene disposuit, eruditeque illustrauit, multo scitius hoc in genere versatus, quam *Stollius* p. 397 sq. in: Nachricht von den Leben der Kirchenväter der ersten 4 Iahrhunderte. vbi a pag. 376 — 399. vitam, libros, horumque argumenta atque editiones enarrauit. *Harl.*

l) Praeter laudatos viros possunt de *Gregorii Nysseni* vita scriptisque consuli *Hieronymus* de viris illustribus cap. 108. cum notis varior. in biblioth. ecclesiast. I. A. Fabricii, *Abr. Scultetus* in Medulla theol. patrum pag. 883 sqq. qui de scriptis Gregorii Nyss. eorumque fide et pretio iudicat, *G. Caue* in Hist. litterar. scriptorr. ecclesiast. pag. 217 sqq. et in Antiquitt. patrum et eccles. tom. II. p. 1156 sqq. — *L. Ellies Du Pin* noua biblioth. auctor. eccles. tom. II. p. 590 sqq. — *Sam. Basnage* in Annal. politico-eccles. tom. III. p. 58. et 72. — *Iac. Basnage* in Histoire de l'Eglise pag. 654. 1082. 1084. 1157 sq. et 1350. *R. Ceiller* (cuius sollertia diligentiaque multum superauit Oudini industriam,) in Hist. gener. des auteurs eccles. tom. VII. p. 320. — Histoire litt. de la France, tom. I. pag. 266. — *I. G. Walch.* in Hist. eccles. N. T. pag. 1345 sqq. et passim in bibl. patristica. — *Nath. Lardner* in: Credibility of

CAPVT XV. (olim XX.)

De GREGORIO NYSSENO.

I. *Gregorii Nysseni aetas et vita.* II. *Catalogus eius scriptorum cum variis obseruationibus, et codd. MSSt. Scripta, quae continentur tomo I. editionis graecolatinae Paris. a. 1615.* III. *Scripta, quae in tomo II.* IV. *Scripta, quae in adpendice anni 1618.* V. *Scripta, quae in neutra editione graecolatina reperiuntur.* VI. *De transsubstantiatione, symbolum fidei, philosophia de homine.* VII. *Scripta deperdita.* VIII. *Editiones operum Nysseni.*

(*Cum supplementis G. C. Harles.*)

I.

GREGORIVS, Basilii M. frater, minor aetate, at ingenio, litteris et doctrina propemodum par et aequalis, vnde [P] ob eruditionem yy) *ἐλλογιμώτατος καὶ πάσης παιδείας ἀνάπλεως*, ob stili amoenitatem perspicuitatemque zz) *γλυκύτατος* a), *λαμπρὸς καὶ ἡδονῆς ὠσὶν ἀποστάζων*, ob auctoritatem autem quam in ecclesia meritis suis obtinuit b), *ὁ τῶν πατέρων πατὴρ* et *ὁ τῶν Νυσσαέων φωστὴρ*, *ἀνὴρ μετὰ τὸν ἀδελφὸν δεύτερος ἔν τε λόγοις καὶ τρόποις* ab antiquis adpellatur. Ex lectore, rhetoris functus munere, *ἄδοξον* illum vt adpellat c) *Nazianzenus*, *εὐδοξίαν* sectari deinceps desiit, et annos natus circiter quadraginta a Basilio, fratre d), ordinatus est *Nyssae* e) in Cappadocia episcopus circa exordium anni Christi 372. Deinde ob zelum pro catholico dogmate odium expertus Arianorum, sede sua f) motus, neque nisi imp. Valente a. 378. mortuo restitutus est ab Gratiano. Interfuit concilio oecumenico secundo CPolitano g) a. 381. atque deinde alteri ibidem h) celebrato a. 394. De vxoris, *Theosebiae*, morte eum iam *ἱερέα* solatur *Nazianzenus* epist. 95. qui et alias ad eum epistolas dedit, et orat. VI. digno eum mactat elogio: [ex quibus de vita et ingenio Gregorii Nyss. facili negotio iudicari potest.] Quamdiu post ann. 394. superuixerit, nullo certo testimonio constat i).

Latini

yy) *Suid.* in Γρηγόριος.

zz) Vide *Casaub.* p. 58. ad epist. Nysseni.

a) *Photius* cod. VI.

b) Concilium Nicaenum 2. actione VI. tom. VII. edit. Labbei p. 477. *Nicephorus* XI. 44. hist. et XI. 19.

c) *Naz.* epist. XLIII. [XXXIV.] adde *Mabillonium* de studiis monasticis pag. 9. [Rhetorices enim studio ab annis iunioribus tenebatur.]

d) Vide *S. Basilii* epist. CCCLXXXV.

e) Theodorus Prodromus: Γρηγόριον μετέπειτα κασίγνητον Βασιλῆος ποιμένα (ita leg. non ποιμένα) Καισαρέων ποιμένα Νυσσαέων. [v. *Baron.* annal. a. C. 369. nr. XVII. tom. V. p. 277.]

f) Vide *Tillemont.* tom. IX. p. 567 seq.

g) *Socrates* V. 8. hist. *Theodoritus* V. 8.

h) Concil. tom. II. edit. Labbei p. 1151. *Tillemont.* tom. IX. pag. 591 sq.

i) *Oudin.* loco mox citando, col. 586. obiisse eum scribit d. 9. Martii a. 595. vel 396. *Pagius* vero, (notante *Saxio* in Onom. I. pag. 435.) in crit. Baron. a. C. 394. nr. VI. tom. VI. pag. 152. indicat, eum vita decessisse post a. C. 394. *Harl.*

Latini eius memoriam inter sanctos celebrant die IX. Martii, Graeci X. Ianuarii, Copti XIV. Octob. et XXII. Nou.

Quae hodie passim in Nysseni scriptis adparent *Origenianorum* dogmatum vestigia, illa iam olim Germanus patriarcha Cpolitanus, (qui a. Chr. 730. obiit,) ei ab haereticis inserta esse contendit libro singulari, quem inscripsit *ἀνταποδοτικὸν* siue *ἀνόθευτον*, de quo videndus *Photius* cod. CCXXXIII. Conferenda etiam, quae adversus Barlaamum, qui Nyssenum Origenianorum errorum audacter insimulat, disputantur a *Leone Allatio*, libro de [†] purgatorio pag. [166. sqq. §. XXIII.] 173. seq. 177. 945[k]). Praeter alios de Nysseno et eius vita videndus *Papebrochius* ad IX. Martii tom. II. act. Sanctor. pag. 44. seq. ac qui diligentissime et accuratissime illam est persequutus, *Tillemontius*, tomo IX. memor. hist. eccles. p. 561. seq.[l])

N 2 Nobis

k) *Dallaeus* tamen in libro IV. de poenis et satisfactionibus humanis cap. 7. p. 368 sqq. Amstel. 1649. 4. ex Gregorii Nysseni libris, atque ex Nili, Germani et Photii testimoniis euincere adlaborauit, Gregorium Nyssenum ad Origenis deliria accessisse, eiusque operibus non paucis origenicam istam labem iam pridem insedisse; nec dissentire videtur *Oudinus* in comment. de script. eccles. tom. I. diss. 4. (in qua a pag. 584. vitam et scripta Greg. Nysseni, episcopi, vberrime exposuit, at paene omnia ex Dallaeo, Riueto, Zacagnio aliisque congessit,) in cap. secundo, inscripto, *ex Origeniana haeresi, salutem omnium, etiam damnatorum, immo et daemonum, docuisse Greg. Nyss., episc., dicitur*. Nam in eo cap. Dallaei caput, quod aureum plane vocat, eoque nitidius nihil scribi posse iudicat, integrum, ne mutato quidem vocabulo, descripsit. Nec dissentit cl. *Schroeckh* in: christl. Kirchengeschichte tom. XIV. (vbi a pag. 1 — 147. diligenter enarrat vitam fataque Gregorii, inprimis eius opera horumque argumenta late explicat, de illisque intelligenter iudicat,) pag. 140 sqq. vbi sobrium fert iudicium de ingenio eius dicendique facultate, ac virtutibus aeque ac animi infirmitatibus. Non igitur negat, illum nonnulla Origenis placita adoptasse; sed negat, eum Origenis fuisse coecum adsectam; quippe qui alias Origenis sententias atque hypotheses reiecisset. — Dallaei sententiae calculum album adiecit quoque *D. Io. Salom. Semler.* et *Natalem Alexandr.* (qui in select. H. E. capp. saec. IV. part. 1. pag. 571 sqq. de Gregorio nostro agit,) in c. 4. art. XX. Originistas accusantem contextus Gregoriani corruptores, refutat in historia doctrinae christianae, praemissa *Baumgartenii* theologiae polemicae, germanice scripta, tom. III. p. 239 sq. in not. et in illis prolegomenis pag. 186 — 240. ex operibus Gregorii Nyss. praecipua eius placita iudiciaque dogmatico — theologica docte collegit, bene disposuit, eruditeque illustrauit, multo scitius hoc in genere versatus, quam *Stollius* p. 597 sq. in: Nachricht von den Leben der Kirchenväter der ersten 4 Iahrhunderte. vbi a pag. 576 — 599. vitam, libros, horumque argumenta atque editiones enarrauit. *Harl.*

l) Praeter laudatos viros possunt de *Gregorii Nysseni* vita scriptisque consuli *Hieronymus* de viris illustribus cap. 108. cum notis varior. in biblioth. ecclesiast. I. A. Fabricii, *Abr. Scultetus* in Medulla theol. patrum pag. 883 sqq. qui de scriptis Gregorii Nyss. eorumque fide et pretio iudicat, *G. Caue* in Hist. litterar. scriptorr. ecclesiast. pag. 217 sqq. et in Antiquitt. patrum et eccles. tom. II. p. 1156 sqq. — *L. Ellies Du Pin* noua biblioth. auctor. eccles. tom. II. p. 590 sqq. — *Sam. Basnage* in Annal. politico-eccles. tom. III. p. 58. et 72. — *Iac. Basnage* in Histoire de l'Eglise pag. 654. 1082. 1084. 1157 sq. et 1350. *R. Ceillier* (cuius sollertia diligentiaque multum superauit Oudini industriam,) in Hist. gener. des auteurs eccles. tom. VII. p. 320. — Histoire litt. de la France, tom. I. pag. 266. — *I. G. Walch.* in Hist. eccles. N. T. pag. 1345 sqq. et passim in bibl. patristica. — *Nath. Lardner* in: Credibility of

Nobis satis fuerit scripta clarissimi doctoris eo ordine, quo in graecolatinis editionibus exhibentur, hoc loco persequi[m]).

I. In

of the G. H. part. II. vol. IX. pag. 153. — *Rösler* in Bibliothek der Kirchenväter part. VII. pag. 158 — 216. vt mittam alios historiae ecclesiasticae conditores. Adde, si vis, quae scripsi in Introd. in hist. L. Gr. II. 2. pag. 252 sqq. *Andreas Riuetus* in critici sacri libris IV. ed. V. Lips. et Francof. 1690. 8. p. 545 sqq. de Gregorii Nyss. opp. Paris. edit. capp. 23 et 24. enumerat supposititia tom. I. et II. et alia seorsim edita et cap. 25. refert quaedam a Posseuino obseruata. Contra Rivet. grauiter disputat *Lambec.* in comm. vol. IV. pag. 71 sqq. *Harl.*

m) Adiungam breuitatis studio eorum codd. msst. in quibus plura *Gregorii Nysseni* opera iunctim, aut fragmenta continentur, notitiam: in quibus vnum tantum aut pauca sunt seruata, eos, saltem nonnullos, suis locis memorabo. Varia igitur exstant *Monachii* in bibl. elect. codd. XXXII — XXXVIII. — LXIX — LXX. — CCXIV. et CCXLII. vid. indicem eorum in cat. codd. gr. Bauar. et p. 8. 9. 22 sqq. et 78. et 83. — *Augustae* Vindel. in bibl. publ. indice *Reisero* in cat. codd. gr. August. pag. 13. nr. 35. *Greg. Nyss.* homiliae XXVII. — p. 21. nr. 40. *de dormientibus orat.* — et in subsellio secundo nr. 5. expositio cantici Mosis diuersorum auctorum, *Gregorii Nysseni, Philonis, Procopii* etc. — pag. 22. nr. 10. *Gregorii Nysseni*, *Cyrilli Alex. Chrysostomi* et aliorum sententiae contra Arianos. — pag. 39. fragmenta e *Basilio*, *Nysseno*, *Nazianzeno*, et aliis. — Ibid. *Damasceni* et *Greg. Nysseni* locus de S. Eucharistia. — *Vindobonae* bibl. caesarea abundat codd. in quibus opera *Gregorii Nyss.* vel plura vel pauciora exstant: illorum vero copiam vno quasi obtutu videbis in *Nesselii* cat. codd. caesar. in ind. voc. *Gregorii Nysseni.* Sic varia opera coniuncta sunt, vt paucos e multis citem, apud Nessel. part. I. p. 104 sq. in cod. XXXV. — p. 119. e cod. XL. nr. 76. exhibet fragmentum ex Greg. Nyss. orat. contra Apollinarem. (Idem edidit *Lambec.* comm. III. p. 417. vbi illum cod. numerat XXXVII. est vero ex antirrhetico adu. Apollinarem a *Zaccagnio* edito, v. not. Kollar.) Pag. 123 sqq. in cod. XLII. sunt 28. opusc. Greg. et Nessel. dignissimum esse indicat eum, quem conferat futurus editor, eiusque ope multa emendet et suppleat. — pag. 236. nr. 2 — 4. plura opusc. in cod. CLX. etc. add. *Lambec.* comm. I. p. 91 sq. qui, se, testatur, inuenisse in bibl. caesar. *viginti* codd. quibus Greg. Nyss. contineatur; n. inter theologicos gr. sedecim, (quos numerat,) inter philosophicos et philolog. graecos duo; inter theologicos lat. vnum et inter historicos latinos vnum. Quoties nomen et loca Greg. in catenis occurrant, partim in superiore cap. iam vidimus, partim codd. caesar. huc pertinentes recenset *Lambec.* in vol. III. et IV. v. ind. v. *Greg. Nyss.* — Notabilis locus *de S. Trinitate* est in cod. CXXXII. nr. 5. et aliud fragmentum in cod. CCLVII. nr. 10. teste *Lambec.* V. pag. 142. et 368. — Fragmentum de excommunicatione, ex orat. in eos, qui aegre ferunt reprehensiones, in cod. VI. nr. 10. v. *Lambec.* VI. part. 1. p. 58. — *Venetiis* in bibl. D. Marci sunt in quatuordecim codd. varia Gregor. opusc. et in quinque catenarum codd. excerpta. Vide cat. codd. gr. Marc. ind. voc. *Greg. Nyss.* multa praecipue in codd. LXVII. LXVIII. atque LXIX. in quo etiam est *Nysseni* vita sine auctoris nomine. — *Florentiae* in bibl. Laurent. quot sint codd. opuscula Greg. Nyss. continentes, disces ex ind. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. tom. III. Hic memorabo cod. IV. plut. 7. nr. 1. de hominis opificio liber vnus, quem sequitur nr. 2. demonstratio rationalis naturae tres esse requies, nr. 3. quod animae potentiae sint quinque, mens, intellectus, opinio, phantasia, sensus; nr. 4. quod mens sacratissima inter quatuor virtutes, velut in throno collocata sit; nr. 5. elementa esse quatuor, ignem, aërem, terram et aquam; nr. 6. triplex lex; nr. 7. de centum denariis; nr. 8. versus iambici, s. Dodecastichon iambic. praecipuos continens festos dies, qui apud Graecos celebrabantur: quae quidem omnia a nr. 2 — 8. licet in cod. nomen Gregorii Nyss. at perperam, prae se ferant, quia breuia sunt, *Bandin.* in cat. I. pag. 203 sq. necdum edita typis excudenda curauit. — nr. 9. *Greg. Nyss.* explicatio apologetica in Hexaëmeron; nr. 10. eiusd. antirrheticus aduersus Apol-

I. In tomo primo continentur [n]).

1. Ἀπολογητικὸς περὶ τῆς ἑξαημέρου. Explicatio apologetica *in Hexaëmeron*, ad Petrum, Sebastenum episcopum, fratrem, p. 1 — 43. Incipit: ταῦτα ποιεῖς ὦ ἄνθρωπε Θεοῦ. Apologetica adpellatur, quoniam continet simul defensionem Moysis, et eorum, quae in fratris Basilii Hexaëmero nonnulli vel reprehenderant, vel desiderauerant. Latine vertit *Laurentius Sifanus* in latina edit. operum Nysseni Basil. 1562. fol. pag. 283. atque *Petrus Franciscus Zinus*, Veronensis, Venet. 1553. 1574. 8. cuius interpretatio seruata in graecolatinis editionibus. Quae *Combefisius* in Basilio suo recensito tom. I. p. 543 — 557. dedit graece et latine ex Nysseni apologia Nysseni pro officio sex dierum, epitomen fere praecipuorum capitum, quae in hoc libro pertractantur, continent e cod. regis christianiss. MCDLXXII. In calce huius libri p. 43. testatur Nyss., se libr. de opificio hominis iam ad fratrem praemisisse. Πλὴν τῆς ἀνθρώπου κατασκευῆς, ἣν ἡμεῖς

Apollinarium: codex diligenter et perspicue scriptus est manu *Io. Rhosi*, sacerdotis Cretensis, sumtib. Laur. de Medicis a. Chr. 1489. quod notauit Band. ad augendam Montfauc. palaeogr. gr. lib. I. cap. 7. — In cod. VI. nr. 8. plut. 86. sunt 85. testimonia de praescientia et praedeterminatione dei ex S. Scriptura et doctor. eccl. desumta, in his ex *Greg. Nysseni* opere de opificio hominis, cap. 18. v. *Bandin.* III. 295. — Excerpta theologica de Spiritu S. ex variis *Nysseni* libris et ex variis patribus, in cod. VIII. nr. 20. plut. 86. v. *Band.* III. p. 324. In tom. I. plura Nysseni loca in catenis, in expositione sacrorum praeceptor. aliisque operibus, (quae in indice sub eius nomine citantur,) occurrunt. — In bibl. reg. *Taurin.* in pluribus codd. sunt Nysseni opp. praecipue permulta in cod. LXXI. quorum indicem dabit auctor catal. codd. gr. Taur. pag. 166 sqq. — *Mosquae* in bibl. synodali cod. XXV. in catena patrum in Ephraim ex quatuor Greg. Nyss. opusc. notante *Matthaei* in notit. codd. Mosq. p. 36. — varias Nysseni orationes extare in cod. Mosquensi saec. XII., testatur *Athan. Schiada* in catal. codd. gr. Mosquens. p. 40. — In bibl. *Bodleiana*, *Cantabrigiensibus* et aliis *Angliae* bibl. numerus codd. in quibus *Greg. Nyss.* opp. varii generis comprehenduntur, tantus est, vt verear, ne eorum commemoratione molestus fiam; quare lectoris cupidos ad indices cat. codd. Angliae etc. ablego. Idem mihi dicendum est de multitudine codd. in bibl. publ. *Paris.* seruatorum, et quorum notitia petenda est ex indice ad vol. II. catalogi Paris. codd. Permulta vero Greg. Nyss. opp. sunt inprimis in codd. DIII. — DLXXXIV. — CLXXXV. ex antiquo bibl. *Grimanae* exemplari manu Zachariae sacerdotis descripto; — in codd. DLXXXVI. — DLXXXVIII. — M. — MX etc. — *Montfaucon* in bibl. *Coislin.* et in bibl. biblioth. MSS. quot variarum bibl. codd. Greg. Nyss. aut catenas, aut aliorum collectiones, in quibus occurrunt particulae, nominauerit, cognosces ex ind. ad illam. — In cod. *Coisl.* LVIII. sunt varia Nysseni opera. — in cod. CVII. inter diuersas variorum homilias *Greg. Nyss.* sex habent auctorem, (v. pag. 182.) In cod. CCXC. fol. 39. *Nysseni*, quod panis sanctificatus mutetur, et quod humanae naturae necessaria sit eius participatio. (p. 406.) *Romae* monasterium S. Basilii varia Nyss. opp. msta seruat eaque indicat *Montfauc.* in diar. ital. pag. 213. et 215. — Idem ibid. p. 362. obseruat, *Florentiae* inter codd. monast. Adnunt. haberi duas *Greg. Nyss.* homilias, Basilio adscriptas, et p. 454. memorat duo codd. in bibl. Iulii Iustiniani, *Venet. Nyss.* de anima et in orat. dominicam continentes. — De codd. bibl. reg. *Neapol.* v. catal. illorum, supra in vol. V. p. 777. et 786. nr. 55. et 181. Sed haec sufficiant. *Harl.*

n) *Oudin.* l. c. cap. III. — VI. recenset examinatque vberius opera, secundum ordinem eorum, in ed. seruatum, et virorum doctorum de singulis iudicia, vbi opus esset, aliaque notatu digniora collegit. Quare breuioribus nobis esse licebit. Semleri et Schroeckhii Roesleriique diligentiam in recensendis Nysseni operibus iam laudauimus. *Harl.*

ἡμεῖς ἐν ἰδιάζοντι βιβλίῳ πρὸ τούτων πονήσαντες ἀπεστείλαμέν σου τῇ τελειότητι. *Fabr. Oudinus* p. 597. dubitat, num hoc opus sit Gregorii Nysseni, sed leues eius dubitationis rationes, ostenderunt *Semler* p. 183. not. et *Schroeckh* p. 28. — Id opus est in IX. codd. *Paris.* — In cod. *Coislin.* CCXXIX. membr. fol. 83. verso *Greg. Nyss.* Petro, episcopo, fratri: init. εἰ °) ταῖς διὰ τῶν χρημάτων τιμαῖς' fol. 85. index capp. XXXI. vbi enarratio de mundo, et de iis, quae ante hominem condita sunt, eiusdem Gregorii: inc. αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς' fol. 154. eiusd. ad Petrum fratrem in Hexaëmeron: init. Τί (quod voc. in edit. Paris. a. 1638. statim ab initio culpa, credo, operarum est omissum,) ταῦτα ποιεῖς, ὦ ἄνθρωπε ᵖ); — In cod. CCLIII. eiusd. *in Hexaëm.* tom. XII. τρόποι συλλογιστικοὶ aduers. Manichaeos, et *de anima hominis* capp. 96. (p. 304. bibl.) — *in hexaëm.* in cod. Bauar. XXXVI. in cod. LXIX. cum aliis opusc. Nysseni atque cum Basilio in idem, et Nyssen. in festum sabbatum, in cod. CCXLII. — In cod. caesar. XLII. nr. 12. excerpta ex illo opere; v. *Lambec.* VII. p. 177. — *Florentiae* in codd. Laurent. cod. XVII. nr. 17. plut. 6. — XII. nr. 5. plut. 10. — IV. (in quo plura sunt opp. Nysseni, vt supra iam monuimus.) nr. 9. plut 7. — XVIII. nr. 6. in Hexaëm. et nr. 5. de opificio hominis, capp. 30. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 128 482. 205. et 541. *Harl.*

2. Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου, *de opificio hominis* liber ad eumdem Petrum, fratrem, atque, vt *Lambecius* III. p. 110. seq. et 122. obseruat, iam episcopum, missus a. C. 379. circa paschatos festum p. 44 — 138. Τεῦχος θαυμάσιον adpellat Suidas, compositum supplendo Basilii Hexaëmero, vt praeter Nicephorum XI. 19. hist. Nicetas in praemisso decasticho et Nyssenus ipse in limine scripti testantur. Incipit: εἰ ταῖς διὰ τῶν χρημάτων τιμαῖς. Citatur a Damasceno I. de imaginibus. Vertit iam olim *Dionysius Exiguus,* Romanus ante a. C. 556. denatus, cuius interpretatio exstat in latina operum Nysseni editione Basil. 1562. fol. p. 417. Prodiit [?] illa primum Coloniae a. 1537. inde 1551. 1573. Sed in omnibus his editionibus deest versio praefationis Nysseni, et Dionysii ipsius epistola dedicatoria ad *Eugippium,* presbyterum, eumdem haud dubie, quem vna cum Dionysio celebrat Cassiodorus diuinar. lect. cap. 23. Vtramque e MS. Corbeiensi dedit *Io. Mabillonius* in limine tomi II. Analectorum, Paris. 1677. 8. et 1723. At in graecolatinis editionibus exstat ex versione accuratiore *Ioannis Leunclauii,* qui, graecam Venetam anni 1536. 8. in bibliotheca Io. Iac. Grynaei nactus, illo hortante transtulit, et lingua vtraque cum notis Basil. 1567. 8. ex Io. Oporini officina vulgauit. Leunclauii notae ad calcem tom. I. operum Nysseni subiunctae leguntur. additis etiam animaduersionibus nouis *Frontonis Ducaei,* qui, collata antiqua Dionysii versione, nonnulla loca insigniter illustrauit. Conferre etiam operae pretium est castigationes in hunc librum eius-

o) In cod. Coisl. CCXXXV. pag. 296. bibl. Coisl. idem opus est, sed incipit Ἀεὶ τοῖς etc. et fol. 210. Greg. in illud · *quum subiecta ei fuerint omnia* etc.

p) Sed τί deest quoque in cod. reg. *Taurin.* LXXI. sec. cat. codd. gr. Taur. p. 166. at legitur in cod. *Matrit.* reg. CXXIV. p. 98. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matr. p. 502.

eiusque interpretem Leunclauium, Combefisianas in *Franc. Combefisii*, regiis Parisiensibus codd. vsi, Basilio recensito tom. I. p. 566-597. Septem egregii huius libri *Nysseniani* codices msti exstant in bibl. Caesarea, de quibus *Lambecius* I. p. 97. [p. 91. 92. 93. 212. et p. 262. atque vol. III. p. 286. notamque v. *Kollarii* p. 287. de cod. LXII. pag. 289. de cod. LXIII. p. 294. de cod. LXIV. p. 315. de cod. LXV.] seq. III. pag. 109. seq. 112. seq. 114. seq. inter alia obseruans, quod Leunclauium, Ducaeum et Combefisium fugit, in lemmate capitis XI. legendum ὅτι ἀθεώρητος ἡ τῦ νῦ φύσις, non ut editi, ἡ τῦ ἀνθρώπυ. *Fabr.* Add. cod. caesar. CCXV. nr. 7. ap. *Lamb.* V. p. 540. — *Augustae Vindel.* περὶ κατασκευῆς τῦ ἀνθρώπυ, teste *Reisero* p. 30. catal. qui praeterea monet in eodem cod. exstare *Basilii* homilias XI. in primum caput Genes. s. Hexaëmeron, et duas earum posteriores adscribi *Gregorio Nysseno*, sed, iudice Hoeschelio, perperam, eiusdem quidem argumenti, nec vero eiusdem methodi. — In cod. *Coislin.* CCXXVIII. fol. 63. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 280. — *Taurini* in bibl. reg. cod. LXXI. supra iam laudato, et eod. CCCLXVIII. praemissa ad Petrum epistola. v. cat. codd. Taur. p. 168. et 486. De aliis codd. v. ad not. priorem et §. praeced. in notit. codd. *Harl.* — v. *Fabric.* de veritate relig. christianae cap. II. §. 20. p. 86. *Heum.*

3. In verba Genes. I. 26. *faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram*, homiliae duae. Prior incipit p. 139. παλαιῦ χρέυς ἔκτισιν ἀποπληρώσων ἥκω. Posterior p. 153. Ὁ μὲν σοφὸς Σολομών. Exhibentur in graecolatinis Nysseni editionibus cum latina interpretatione *Petri Francisci Zini*, Venet. 1553. et 1574. 8. edita. Sunt autem eaedem cum iis, quae tamquam homilia X. et XI. subiici solent Hexaëmero Basilii in antiquis eiusdem tam graecis quam latinis editionibus, vt in Basilio p. 70. seq. [vet. ed.] dicemus vbi etiam de aliis harumce homiliarum interpretibus.

4. Περὶ τῦ βίυ Μωϋσέως τῦ νομοθέτυ, ἢ περὶ τῆς κατ' ἀρετὴν τελειότητος, *vita Moysis* mystice enarrata, perfectamque formulam viuendi cuilibet Christiano praescribens. Incipit: οἷόν τι πάσχυσιν οἱ τῶν ἱππικῶν ἀγώνων φιλοθεάμονες. p. 167. Vertit *Georgius Trapezuntius*, separatim Viennae 1527. q) apud Io. Gremperium, et Basil. 1521. 4. apud

q) Fabric. et Oudinus p. 598. (vbi de hoc opusculo egit,) errarunt in anni nota. Exemplar est in bibl. *Erlang.* et inscriptum: *Gregorii Nysseni* — de vitae perfectione, s. vita Moysi, liber vtilissimus per Gregorium Trapezuntium e graeco in latinum conuersus, et iam primum in solidioris doctrinae studiosorum emolumentum, quam fieri potuit, castigatissima impressione vulgatus. Ad lectorem *Vadianus:* Quod sua Cornigero tribuerunt saecula Mosi etc. (sunt IV. disticha.) In calce: Impressum Viennae Pannoniae per Hieron. Victorem. Expensis Leonardi et Lucae Alantsae, fratrum. Mense Dec. MDXVII. (1517.) 4. Dedicat. scripta est a *Io. Grempero* (qui editor fuit, non, typographus,) ad Georg. episcopum Vindob. Plura de hac edit. animaduertit *Denis* in: Wiens Buchdruck. Geschichte pag. 176. sqq. qui suspicatur, Gremperum vsum fuisse cod. gr. Coruin. Anni notam iam recte indicauit *Apost. Zenus* in Dissertazioni Vossiane tom. II. p. 8. de Gregorio Trapezuntio. *Cratandri* edit. inscripta est: *Greg. Nysseni* — Mystica mosaicae vitae enarratio, perfectam formulam viuendi cuilibet Christiano praescribens, Georg. Trapez. interprete. Basil. in aed. Andr. Cratandri. 1521. 4. ib. 1562. 4. Cratand. in praef. profitetur, se Viennensem ed. non aequare

apud Andr. Cratandrum. Deinde in latinis [?] Nysseni editionibus antiquioribus. Denique a *Frontone Ducaeo* recognita et suppleta in editione latina anni 1603. et in graeco-latina vtraque anni 1615. et 1638. Graece prodiit hic liber vna cum aliis quatuor Nysseni opusculis et notis *Hoeschelii*, Lugduni Batauor. 1593. 8. Exstant et in eum notae eiusdem Ducaei. Citatur a Theodorito dialogo I. et Damasceno in parallelis sub titulo περὶ τελειότητος βίου. *Caesarium*, in cuius gratiam hunc librum Nyssenus composuit, quemque sub extremum operis nominat, temporis ratio impedit Nazianzeni fratrem intelligi. *Fabr.* De ed. Vindob. 1517. v. quoque Iof. de Sartori cat. libror. in bibl. acad. Theres. Viennae 1801. 4. p. 135. nr. 261. — Est lib. in tribus codd. *Paris.* bibl. publ. in cod. *Taurin.* LXXI. etc. *Harl.*

5. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν, βιβλία β΄. *De Psalmorum inscriptionibus libelli duo.* Incipit: ἐδεξάμην σε τὸ ἐπίταγμα μετὰ προθυμίας, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ. p. 257. liber secundus: τούτων οὕτως ἡμῖν διευκρινηθέντων. p. 291. Vertit latine *Iacobus Gretserus*, cum cuius interpretatione, quae etiam a Parisiensibus seruata est, prodierant, additis nouem Leonis imp. homiliis, e bibl. Bauarica, Ingolstad. 1600. 1617. 4. Sixtus Senensis, Nysseni in Psalterium commentarios in Vaticana graece conscriptos testatus, non alios fortasse, quam hos duos libellos innuit. *Fabr.* In codd. *Escorial.* pluribus sunt hi II. libelli et plura alia Nysseni opp. quorum indicem dedit *Plüer* in itiner. per Hisp. — p. 171. — In cod. *Monach. Bauar.* cod. LXIX. et LXX. — *Vindob.* in cod. caesar. XIII. nr. 14. cum subiuncta adpend. de Diapsalmate. v. *Lambec.* VI. part. I. pag. 107. — in cod. XVIII. nr. 2. inscript. ἑρμηνεία ἐπίτομος εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν· quomodo hoc scriptum exemplar differat ab edito, docet *Kollarius* in supplem. pag. 165. sq. — *Florentiae* in cod. Laurent. cod. III. nr. 19. plut. 6. fragmenta in inscriptiones Psalmorum — nr. 20. ex interpretatione super Psalmorum inscriptiones, duo capp. — nr. 22. in diapsalma, et nr. 18. disp. quod res gestae et vita Dauidis non fuerunt eo ordine peractae, quo Psalmi ordinati sunt. — In cod. I. nr. 1. plut. 7. interpretatio breuis in inscriptionem Psalmorum. v. *Bandin.* cat. etc. I. p. 89. sqq. et 165. — *Paris.* in septem codd. bibl. publ. de illo et tribus sqq. opusc. v. *Schroeckh.* l. c. pag. 64. sqq. *Harl.*

6 Homilia *in Psalmum sextum*, περὶ τῆς ὀγδόης, *de octaua*, siue festo circumcisionis. Inc. οἱ ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν πορευόμενοι. pag. 367. cum versione *Laurentii Sifani*, quae prodierat in latina Nysseni editione Basil. 1562. fol. pag. 106. Vertit et *Maximus Margunius*, Cytherorum episcopus. Venet. 1585. 8. *Fabr.* *Taurini* in bibl. reg. cod. LXXI.

aequare modo studuisse, sed et superare, nactum cod. manu B. Rhenani multis modis notatum castigatumque. — Spuria editio esse videtur *Gregorii Nysseni vita Mosis.* August. Vindel. 1521. quam *Valentin. Ern. Loescher* in Stromat. p. 281. et, haesitans quidem illo duce male certo, *Zapf* in: Augsburgs Buchdruck. Gesch. tom. I. p. 149. adtulerunt: nec eam memorat cl. *Panzer.* in A. T. VI. p. 160. sq. libros ibidem illo anno excusos enumerans. *Harl.*

LXXI. fol. 166. de psalmorum inscriptionibus, et fol. 193. homilia in Psalmum VI. de octaua. *Harl.*

7. Ἐξήγησις ἀκριβὴς, *accurata expositio ecclesiastae Salomonis*, homiliis VIII. quarum vltima desinit in explicatione commatis 13. capitis III. p. 373 - 467. Incipit: πρόκειται ἡμῖν ὁ ἐκκλησιαστὴς εἰς ἐξήγησιν. Meminit Suidas in Γρηγόριος. Vertit *Gentianus Heruetus*, cuius interpretationem subinde castigat *Ducaeus* in notis. Integrius hoc opus fuit apud *Petrum Possinum*, qui in prologo ad Thesaurum asceticum, Paris. 1684. 4. vulgatum, ait, se ad editionem paratum habere integrum Nysseni commentarium in ecclesiastem, descriptum e MS. Romano, quem hactenus mutilum editiones exhibuerint. Sed quum illud a Possino promissum opus nemo adhuc in lucem protulerit, notare iuuat, in bibliotheca Seguieriana siue Coisliniana exstare sub falso Greg. Nysseni nomine MS. graecum commentarium in ecclesiastem, nihil [?] cum edito habentem commune, et in quo Nysseni expositio quandoque confutatur. Diuiditur in sermones decem, quorum primus incipit: ἄμελγε γάλα, καὶ ἔσται σοι βούτυρον. Vide *Montfauconi* catalogum bibl. Coislinianae p. 120. seq. *Fabr.* *Augustae Vindel.* Greg. Nyss. in ecclesiasten, teste *Reisero* cat. pag. 36. — In quatuor codd. bibl. publ. *Paris.* expositio in ecclesiasten. *Harl.*

8. Ἐξήγησις ἀκριβὴς, *accurata expositio cantici canticorum*, ad Olympiadem, homiliis XV. quarum vltima desinit in illustrando versu 9. capitis VI. p. 468 - 711. Prooemium incipit ἀπεδεξάμην ὡς πρέπεσαν τῷ σεμνῷ σε βίῳ. Citat Damascenus in parallelis. Meminit et Suidas in Γρηγόριος, et Hadrianus I. papa in loco, qui adfertur in actis concilii VII. tom. VII. edit. Labbei p. 109. Vertit idem *Gentianus Heruetus*, cuius versionem subinde castigat Fronto Ducaeus in notis, adhibita etiam interpretatione *Ioannis Leunclauii*, quae lucem vidit Basil. 1570. *Fabr.* *Augustae Vindel.* in Procopii epitome expositionum in canticum canticorum e Gregorio Nyss. et aliis. — in alio cod. *Gregorius Nyss.* et *Theodoretus* in canticum canticorum. v. *Reiser*. cat. p. 36. et 38. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. XXII. *Nysseni* et *Nili*, mon., interpretatio in cant. canticor. ad VI. priora capp. v. cat. codd. Marc. gr. pag. 21. — *Taurini* in bibl. reg. cod. CXVIII. comm. in cant. canticor. opus mutilum; nam vix septem sunt sermones. v. cat. codd. gr. Taur. p. 227. — *Paris.* in quinque codd. bibl. publ. — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. XXX. plut. 7. praecedit prologus s. epistola ad Olympiadem: tum incipiunt ipsi commentarii in cant. canticor. in XV. sermones distributi, quos recenset *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. p. 290. sq. *Harl.*

9. Εἰς τὴν προσευχὴν, *in orationem dominicam homiliae V.* lectu dignissimae pag. 712 - 761. quarum prima incipit: προσευχῆς ἡμῖν διδασκαλίαν. Transtulit *Laurentius Sifanius*, cuius versio seruata in graecolatinis editionibus. Exstat et *Petri Galesinii* interpretatio Rom. 1565. 4. Citat saepe Damascenus in parallelis, et Anastasius quaest. 1. et 11. Locum a Graecis in hoc opere corruptum arguit *Allatius* c. XII. de processione Spiritus S. pag. 63. seq. librum tertium Nysseni περὶ προσευχῆς citat Euthymius in Pano-

   plia.

pla. *Fabr.* In cod. reg. *Matrit.* I. quinque homil. in orat. dominic. quarum prima inc. Εὐχῆς ἡμῶν· et homiliae octo in tot beatitudines. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 168. sq. — *Vindobonnae* in bibl. caesar. cod. CVI. (in quo, a *Lambec.* comm. IV. p. 51. sqq. valde laudato, 28 oratt. et epp. Greg. Nyss. continentur,) nr. 2. adde not. Kollar. p. 59. — et in cod. XIII. nr. 12. et nr. 13. sunt Nysseni homiliae VIII. in totidem beatitudines euangel. ap. S. Matthaeum cap. V. v. *Lambec.* VI. part. I. p. 106. sq. — In sex codd. *Paris.* bibl. publ. — *Taurini* in cod. LXXI. reg. v. catal. etc. p. 169. conf. *Semler* l. c. p. 191. et *Schroeckh.* p. 71. sqq. *Harl.*

10. Εἰς τοὺς μακαρισμοὺς, *in octo beatitudines* Matth. V. homiliae VIII. p. 762-837. prima incipit: Τίς ἄρα τοσοῦτος ἐστιν; Vertit idem *Laurentius Sifanus*, cuius interpretationem Parisienses seruarunt, et *Petrus Galesinius.* Citatur in actis concilii Ephesini, nec non a Theodorito in dialog. et Damasceno in parallelis, *Liberato* in breuiar. etc. In hoc opere desinit *tomus primus* editionis operum Nysseni graecolatinae a 1638. quae hactenus prioris a. 1615. paginas seruat. *Fabr.* *Liberati* breuiarium caussae Nestorianorum et Eutychianorum etc. editum est cum notis Ioann. Garnerii, Paris. 1675. 8 hinc omissum ab Harduino in collectione conciliorum. vide infra vol. XI. p. 443. de collection. conciliorum. — De cod. caesar. v. ad nr. 9. — Illae hom. in beatitud. sunt in quinque codd. bibl. publ. *Paris.* et in tribus codd. bibl. regiae *Taurini.* *Harl.*

11. In illud 1. Corinth. XV. 28. *quando sibi subiecerit omnia, tunc ipse quoque Filius* etc. [r]) p. 838-853. cum versione *Gentiani Herueti*, incipit: πάντα μὲν τὰ λόγια Κυρίου. *Fabr.* In cod. *Taurin.* LXXI. Illa homilia quod repleta est erroribus Origenianis et ipsi Gregorio Nysseno in eius indubiis opusculis repugnat: *Oudin.* I. p. 599. sq. iudicat, vel illam Gregor. Nyss. non habuisse parentem, vel probabilius, omnia mirum in modum ab aliis esse interpolata. *Harl.*

12. In illud Genes. I. 16. *ad imaginem DEI et ad similitudinem* [s]), p. 854-866. cum versione *Frontonis Ducaei*, qui etiam notas adiunxit. Prodierat graece cum Ducaei versione Ingolstad. 1596. 8. Incipit: [Ἡ] οἱ τὴν ἑαυτῶν ἀπλανῶς τοῦ προσώπου. Aliis auctor huius scripti non Nyssenus videtur, sed *Anastasius*, Sinaita [t]). Vide *Tillemontium* tom. IX. p. 741. qui pag. 605. illud putat esse fragmentum maioris operis, in quo difficilia scripturae loca auctor illustrauit. *Fabr.* Conf. *Semler* l. c. pag. 184. sqq. 192. sqq. *Schroeckh* p. 74. sqq. etiam de seq. opusc. *Lambec.* et *Kollar.* comm. III. pag. 314. seq. de cod. LXV. *Harl.*

13. Ad Theodosium, episcopum, epistola, *de Engastrimytho* [u]), pag. 867-871. cum eiusdem *Ducaei* versione et notis. Incipit: ὁ εἰπὼν τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς. In fine testatur, se

ἰδίᾳ

r) In edit. a. 1638. tom. II. pag. 6.

s) Ibid. pag. 22.

t) Vide infra, in vol. IX. pag. 331. nr. 7. de Anastasii, Sinaitae, scriptis. *Harl.*

u) In edit. a. 1638. tom. II. p. 35.

ἰδίῳ λόγῳ fusius explicasse πῶς παραγίνεται τὸ πνεῦμα πρὸ βαπτίσματος. At sententia, qua non verum Samuelem, sed daemonem sub Samuelis specie Sauli adparuisse disputat, communis ipsi est cum pluribus antiquis ecclesiae doctoribus, vt demonstravit *Allatius* diss. de Engastrimytho [ad Eustath. Antioch. Hexaëmeron v. cap. seq. §. I. nr. 2.] Prodierat hoc scriptum Nysseni cum Ducaei versione; Ingolstad. 1596. 8.

14. Εἰς τὴν ἑαυτοῦ χειροτονίαν, *quum episcopus ordinatus esset* v), p. 872-879. cum *Frontonis Ducaei* versione ac notis. Incipit: ἦλθε καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἡ τῆς πνευματικῆς ἑστιάσεως λειτουργία. Citat *Ioannes Damascenus* in parallelis pag. 773. sub titulo περὶ τῆς ἐν Κωνσταντίνου πόλει καταστάσεως τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Itaque haec oratio dicta a. C. 394. in concilio CPol. non autem 372. quo episcopus ordinatus est. Confer *Tillemontium* tom. IX. p. 733. 734. Prodierat cum Ducaei versione Ingolstad. 1596. 8.

15. *Contra Apollinarium* fragmentum. w) p. 879. 880. cum eiusdem *Ducaei* interpretatione, cum qua iam lucem viderat Ingolstad. 1596. 8. Incipit: ὥστε κίνδυνος ἐστιν ἡμῖν οὐδείς. Aliud Nysseni fragmentum aduersus Apollinarium e MSto caesareo graece publicauit *Lambecius* III. p. 167. [p. 416. sq. ed. Kollar. cuius nott. vide. *H.*] Confer infra, nr. 7.

16. Περὶ φιλοπτωχίας, *de pauperibus caritate complectendis*, λόγος β', (prior latine infra, nr. 24. et graece nr. 72.) in illud Matth. XXV. 40. *quatenus vni ex his fecistis, mihi fecistis* x), p. 881-893. cum *Petri Francisci Zini* versione, quae prodierat Venet. 1574. 8. et quam locis nonnullis castigat in notis *Ducaeus*. Incipit: ἔτι πρὸς τῷ θεάματι τῆς φοβερᾶς τοῦ βασιλέως ἐπιφανείας εἰμί. Graece viderat lucem Augustae apud Mangerum 1587. 8. edente Hoeschelio, non 1527. vt in Ducaei notis excusum est. *Fabr.* *Gregor. Nazianz.* de pauperibus amandis, orat. lat. *Petro Franc. Zino*, Veronensi, interprete; *Gregorii Nysseni* in idem argumentum oratt. duae, latine, numquam antehac neque latine excusae, eodem interprete. Lutet. ap. Vascosan. 1550. 4. v. *Maittaire* A. T. II. p. 586. — Venetiis apud Aldi filios. 1550. 8. v. Serie dell' Ediz. Aldine, p. 90. Illud opusc. est in tribus codd. bibl. *Paris.* publ. *Harl.*

[P.] 17. Κατὰ εἱμαρμένης. *contra fatum* disputatio cum ethnico philosopho, adiuncta eiusdem *Zini* versione y), pag. 894-913. Incipit: μέμνηται πάντως ὅτι μοι γέγονεν. Citat Anastasius quaest. 19. *Tillemontio* videtur scripta CPoli a. C. 381. vide eius memorias tom. IX. pag. 586. sq. *Fabr.* *Greg. Nyss.* libelli octo de homine, de anima, de elementis, de viribus animae, de voluntario, de inuoluntario, de fato, de libero arbitrio, de prouidentia etc. latine. Argentinae typis Matthiae Schürer. 1512. fol. v. *Lambacher* in bibl. antiqua ciuica Vindob. p. 90. et cel. *Panzer*. A. T. VI. pag. 55. nr. 249. — cod. DLIX. in bibl. *Veneta* Marc. pag. 295. cat. codd. gr. — *Paris.* in cod. DHI. bibl. publ. *Harl.*

 28. Πρὸς

v) Edit. a. 1638. tom. II. pag. 40.

w) pag. 47.

x) pag. 49.

y) pag. 62.

18. Πρὸς Ἕλληνας ἐκ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, *aduerſus ethnicos* de deo trino *ex communibus notionibus* z), p. 914-921. cum verſione *Federici Morelli*. Incipit: εἰ τὸ Θεὸς ὄνομα προσώπων δηλωτικόν.

19. Περὶ ψυχῆς, *de anima*, cum eiusdem *Morelli* verſione aa) pag. 922-945. Incipit: διαφώνηται σχεδὸν ἅπασι τοῖς παλαιοῖς. Non eſt Nyſſeni, ſed caput ſecundum et tertium *Nemeſii* de natura hominis. *Fabr.* Sub nomine *Greg. Nyſſ.* in cod. *Monach.* LXXI. v. cat. codd. gr. Bau. p. 24. — in cod. *Auguſt. Vindel.* teſte *Reiſero* in cat. p. 21. conf. cl. *Matthaei* ad Nemeſium cap. 2. et 3. p. 67. ſqq. *Harl.*

20. *Epiſtola canonica ad Letoium*, qui in epiſcopatu Melitines Cappadociae, (non Mytilenes, vt Poſſeuinus,) poſt a. C. 381. Otreio ſucceſſit, cum *Gentiani Herueti* verſione, quae plus ſemel prodiit inter epiſtolas SS. patrum canonicas, ſcholiis *Theod. Balſamonis, Io. Zonarae*, atque *Alexii Ariſteni* illuſtratas bb). Incipit: ἓν καὶ τοῦτο τῶν εἰς τὴν ἁγίαν ἑορτήν cc) p. 946-955. Vidit etiam lucem Venetiis 1584. 4. cum poenitentiali romano et variis canonibus poenitentialibus et Bedae ac Rabani libro poenitentium, cum notis *Antonii Auguſtini*, nec non ibid. 1585. 8. vna cum aliis quibusdam Nyſſeni, interprete *Maximo Margunio*, epiſcopo Cytherenſi. Confer *Lambecium* III. pag. 101. 133. 149 dd). Reſpicit concilium in Trullo canones Nyſſeni laudans, licet non integrum hoc ſcriptum videatur ad nos perueniſſe.

21. *Aduerſus eos, qui differunt baptiſmum* p. 956-960 ee). Latine, eodem *Herueto* interprete. Incipit: *huius mundi reges cum leges ſcripſerint*. Graece occurret infra nr. 70.

22. *In*

z) Edit. a. 1638. tom. II. pag. 84.

aa) pag. 96.

bb) In Io. Zonarae et Theodori Balſamonis ſyntagmate canonum, cum eorum commentariis graecis Lutet. Pariſ. 1618. et 1620. II. tom. pag. 1036 — 1059. — in Beueregii ſynodico tom. II. pag. 581. VIII. canones. — In collectione concilior. ed. Labbei pag. 1775 ſqq. v. infra, vol. XI. pag. 56. et 590. add. pag. 437. *Harl.*

cc) pag. 114.

dd) Vide cod. LIX. nr. 16. *Lamb.* comm. III. pag. 266. ed. Kollar. — in cod. LXVII. inter opera Baſilii, cui illud encomium in eo cod. perperam adtribuitur, notante *Lambec.* ibid. p. 331. — in cod. LXXVI. nr. 9. inſcr. anonymi excerpta ex Greg. Nyſſ. epiſtola quadam paſchali; ſed *Lamb.* III. pag. 374. docet, intelligi eius *Nyſſ.* epiſt. ad S. Letoium. — in cod. XVIII. nr. 4. excerpta inter veterum patrum fragmenta canonica, v. *Lambec.* VI. part. 1. pag. 150. — Integra epiſtola canonica, in cod. XLIV. nr. 57. v. *Lambec.* VIII. pag. 895. — In cod. XLV. nr. 9. in quo ſcholia, quae in ſynodico Balſamonis eſſe feruntur, Zonarae tribuuntur, auctore *Kollar.* in ſupplem. ad Lamb. comm. pag. 319. — In cod. *Coislin.* CCCLXIV. fol. 264. teſte *Montfauc.* in bibl. Coislin. p. 564. — *Dublini* in cod. CXXXV. collegii S. Trinitat. in cat. codd. Angliae etc. vol. II. part. 2. pag. 24. nr. 277, 23. conf. *Oudin.* l. c. p. 600. qui contra Sculteum, in Medulla patrum eam ſuppoſititiam eſſe adfirmantem, docet, vanas eſſe Sculteti argumentationes: praeterea memorat edit. Auguſtae Vindel. ex verſione *Gentiani Herueti*, cum oratione de diuinitate Filii et Spiritus Sancti, 1591. *Harl.*

ee) Ibid. pag. 124.

22. *In illud apostoli:* 1. Corinth. VI. 18. *omne peccatum, quod fecerit homo, est extra corpus, qui autem fornicatur* etc. p. 961-963.[ff]) Latine interprete *Gentiano Herueto.* Incipit: *Terribilis tuba apostolici praecepti.* Graece occurret infra, nr. 74.

23. *In mulierem peccatricem*, siue *ad eos, qui durius alios iudicant et conuersione indigent*, p. 964-970. [gg]) Latine, *Petro Francisco Zino* interprete. Incipit: *homo Pharisaeus, vt ex euangelio Lucae.* Graece occurret infra, nr. 67. vbi notabo, Asterii esse, non Nysseni.

[?] *De pauperibus caritate complectendis* homilia I. [hh]) pag. 970-975. eodem *Zino* interprete, latine. Incipit: *qui huic ecclesiae praesidet; atque adeo omnes.* Graecae occurret infra, nr. 72. Homilia II. huius argumenti graece etiam prodiit, vt dixi supra, nr. 16. Vtraque latine ex Zini versione exstat et in orthodoxographis p. 1780. Basil. 1569. fol. *Fabr.* Heil. zwayer Priester *Gregorii Nazianzeni* vnd *Gregorii Nysseni* drey trefflich vnd nützlich Predig, dass yedermann die Armen Leüt lieb halten soll, — geetütscht durch *Christoph Pfreyssleben*, der Rechten Doctor — Gedruckt zu Wienn in Oesterreich durch Raphael Hoffhalter, sine anni nota. (intra a. 1556 et 1562.) 4. v. *Denis* Wiens Buchdruck. Geschichte, p. 685. *Harl.*

25. *In pentecosten*, de spiritu S. [ii]) p. 976-977. latine ex eiusdem *Zini* versione. Incipit: *Nullum est tam clarum celebritatis argumentum.* Graece primus ex tribus codd. Vatican. cum noua versione sua edidit *Laur. Zaccagnius* in collectaneis monumentorum veterum. Rom. 1699. 4. p. 346. Incipit: πᾶσαν ἑορτῆς ὑπόθεσιν φαιδροτέραν ὁ Δαβὶδ δι' ἑαυτοῦ ἀπεργάζεται.

26. *Contra foeneratores* p. 978-982. latine, *Iac. Gretsero* interprete. Incipit: *hominum, virtutis studiosorum, et qui mores.* Graece occurret infra, nr. 71.

27. *Testimonia de SS. Trinitate ex veteri testamento aduersus Iudaeos* [kk]), p. 983-984. latine, interprete *Laur. Sifano.* Incipit: *Dicit Dauid in Psalmo XXXII.* Graece primus ex duobus codicibus Vaticanis cum noua versione sua edidit *Laurentius Zaccagnius* in collectaneis monumentorum veterum iam laudatis p. 288. Notandum autem est, postremam partem p. 993. sq. siue explicationem dicti Ioh. XIX. 34. *statim exiuit sanguis et aqua*, in qua *Theologus (Nazianzenus,)* et *Chrysostomus* citantur, ab illo scripto alienam, in graeco recte abesse. *Fabr.* In tribus codd. *Paris.* bibl. publ. — Scultetus Riuinus, du Pin, Cauens et Oudinus id opusculum, quia Gregorius Nazianz. in eo citetur, adulterinum esse censent. Accedit *Semler* l. c. p. 200. not. 354. *Harl.*

ff) Edit. a. 1638. tom. II. pag. 129.

gg) pag. 132.

hh) pag. 138.

ii) Ibid. pag. 145.

kk) pag. 155.

II. In tomo II. edit. a. 1615. continentur:

28. Κατὰ Εὐνομίου λόγοι ἀντιῤῥητικοὶ, *aduersus Eunomium*, liber II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. et XIII. cum versione *Nicolai Gulonii* ll) p. 1-437. Incipit: ἡ τῶν χριστιανῶν πίστις ἡ εἰς πάντα τὰ ἔθνη. Castigationes in calce voluminis adiecit Gulonii filius, *Ioannes a. S. Francisco*, monachus Fuliensis, testatus, *librum primum*, qui deinde lucem vidit, (confer infra, nr. 66.) exstare MS. in bibl. Vaticana, et incipere his verbis: οὐκ ἦν ὡς ἔοικεν τῷ πάντα σε θέλειν εὐεργετεῖν. Confer de hoc opere *Tillemontium* tom. IX. pag. 577. seq. et de Eunomii libris, quos Nyssenus [?] confutauit, *Iac. Godofredum*, ad Philostorgii VIII. 12. *Sirmondus* ad librum XI. Facundi Hermianensis tom. II. Opp. p. 763. notauit, libros hos Nysseni, quibus fidem catholicam tueri, et Basilii, iam defuncti, opus aduersus Eunomium defendere instituit, non vno modo citari apud veteres solere. Quae enim Facundus et ecloge Anastasii bibl. profert ex tertio eius operis libro, Leontius secundo libro adtribuit, re ipsa autem exstant in quarto edit. graecolatinae. Eodemque modo in quinto exstant reliqua omnia, quae Facundus citat ex quarto. *Photius* cod. VI. bibliothecae suae opus Gregorii Nysseni ὑπὲρ Βασιλείου κατ᾽ Εὐνομίου memorat, et mox codice VII. alteram illius πραγματείαν eiusdem argumenti, ἐν ᾗ λογικώτερον Εὐνομίῳ συμπλακεὶς κατὰ κράτος αἱρεῖ, πάντα σαθρώσας τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα. Neque dubium est, per eamdem librum vltimum ab eo intelligi, qui ceteris omnibus est longior, et in quo nouum cum Eunomio certamen ingredi se profitetur Nyssenus in ipso libri limine: τὰ μὲν δὴ πρῶτα τῶν πρὸς Εὐνόμιον ἀγωνωνίκαιως ἤδη κατὰ θείαν συμμαχίαν ἐν τοῖς φθάσασι διήνυσαι πόνοις. Suidas de Gregorio Nysseno: οὗτος συνέταξε κατ᾽ Εὐνομίου λόγον ἐξαίρετον. Citatur a Theodorito in dialog. [a Damasceno. v. infra, vol. VIII. p. 796. nr. 11. pag. 796. vet. ed.] multisque aliis veteribus, quorum loca notauit *Tillemontius* tom. IX. pag. 579. seq. qui pag. 585. coniicit, quod *Hieronymus* cap. 128. de scriptor. eccles. refert, lectos Nazianzeno et sibi a Nysseno illos contra Eunomium libros, id factum CPoli, vbi occasione concilii a. C. 381. in illa vrbe celebrati conuenerint. Scripsit Nyssenus post Basilii obitum, vt *Nicephoro* etiam XI. 19. hist. adnotatum, circa a. 381. *Fabr.* Hoc opus, quod praestantissimum Nyss. operum habetur, docte et copiose recensent *Semler*. l. c. §. 99. pag. 201-219. et *Schroeckh* pag. 28-54. — Est *Florentiae* in cod. *Laurent.* XVII, plut. 6. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 127. sq. et in cod. *Taurin.* LXXI. fol. 216. v. cat. codd. gr. Taur. p. 169. *Harl.*

29. *Ad Eustathium*, (Sebastenum) *de SS. Trinitate* et contra Pneumatomachos, *quod Spiritus S. sit Deus* mm) p. 439-447. cum versione *Laurentii Sifani*, sed a *Fed. Morello* recognita. Hoc scriptum integrum fere iisdem verbis inter *S. Basilii* epistolas octogesima [ep. 189. tom. III. p. 276. ed. Garnier.] legitur, Nysseno rectius vindicandum, sub cuius nomine citatur ab Euthymio in Panoplia. Compositum circa a. C. 380. [De eo, et

ll) Edit. a. 1638. tom. II. pag. 265.

mm) Edit. a. 1638. tom. III. p. 6.

et 11. seqq. v *Semler* l. c. 220. sqq. Atque in not. ad Garn. ed. l. c. a scholiaste gr. Nysseno adscribitur propter scribendi rationem. *H.*]

30. Περὶ τοῦ μὴ οἴεσθαι λέγειν τρεῖς Θεούς, *quod non putandum sit, tres Deos dici oportere,* ad Ablabium [nn]) p. 447-460. cum eiusdem *Sifani* versione. Incipit: ὑμᾶς μὲν δίκαιόν ἐστι τοὺς ἀκμάζοντας. Citatur a Iohanne II., papa, in epistola ad Auienum, scripta [?] a. C. 532. Sed citantur etiam ab Euthymio in Panoplia ex Nysseno ad Ablabium, quae in hoc scripto non reperias. *Fabr.* Exstat *Venetiis* in cod. Marc. DIV. v. catal. codd. gr. Marc. p. 267. *Paris.* in bibl. publ. codd. DLXXXV. et DLXXXVI. in quibus plura Nysseni opuscula continentur. *Harl.*

31. Περὶ διαφορᾶς οὐσίας καὶ ὑποστάσεως, *de differentia essentiae et hypostaseos,* ad Petrum, fratrem [oo]), p. 460-469. cum versione eiusdem *Sifani*. Incipit: Ἐπειδὴ πολλοὶ τὸν τε τῆς οὐσίας λόγον. Legitur haec, velut a S. Basilio ad Nyssenum scripta, inter Basilii epistolas tricesima quarta. Vertit ante Sifanum *Ioannes Cano*, Colon. 1537. fol. inter Nysseni opera latine edita. *Fabr.* Reperitur in tribus codd. bibl. publ. *Paris.* in cod. *Veneto* Marc. XXII. sub Basilii nomine; nec non *Vindobon.* in cod. caesar. LX. nr. 10. vbi inscribitur *epistola S. Basilii M. ad fratrem suum, S. Greg. Nyss.* v. *Lambec.* comm. III. pag. 273. inprimis Kollar. in nota *A.* Exstat in edit. Basilii M. Garnieriana, tom. III. p. 115. epist. XXXVIII. atque editor in nota *c.* adserit illam Basilio, quod huic omnes, quos contulit editor, codd. tribuant, stilus Basilii foetum esse clamitet, et ipsa etiam synodus Chalcedonensis, (concil. Chalced. part. III. cap. I. pag. 825.) Basilium agnoscat epistolae parentem. *Harl.*

32. Πρὸς Σιμπλίκιον περὶ πίστεως, *ad Simplicium*, tribunum, *de fide*, siue de patre, Filio et Spiritu S. [pp]) p. 470-474. cum versione *Laurentii Sifani.* Incipit: Κελεύει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου. Notas *Fronto Ducaeus* addidit. Prodierat cum aliis quatuor Nysseni opusculis, graece, Lugd. Bat. 1593. 8. Magnam partem adfert Euthymius in Panoplia citans Nyssenum ἐκ τοῦ β' λόγου τοῦ πρὸς Σιμπλίκιον περὶ υἱοῦ. *Fabr.* Inter codd. Ant. Eparchi. v. infra, vol. X. p. 482. — *de confessione* in cod. *Paris.* bibl. publ. MDCXXX. nr. 57. *Harl.*

33. Λόγος κατηχητικὸς ὁ μέγας, *sermo magnus catecheticus* pro iis, qui catechumenos instituere debent, diuisus in LX. capita [qq]) pag. 475-542. cum versione *Gentiani Herueti,* notisque *Frontonis Ducaei.* Vertit etiam *Petrus Morellus*, Paris. 1568. 8. et *Petrus Franciscus Zinus*, in Euthymii panoplia, cui magna huius libri pars inserta legitur. Incipit: ὁ τῆς κατηχήσεως λόγος ἀναγκαῖος μὲν ἐστι. Citatur et a Theodorito in dialog.

nn) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 15.

oo) Ibid. pag. 28.

pp) pag. 58.

qq) pag. 49.

log. 2. et 3. et Gregorio M. atque Damasceno *opus plane eximium, si paucos naeuos excipias, quos ex lectione Origenis contraxit*, vt monet *If. Casaubonus* p. 116. ad epistolam Nysseni. Sed illa Origeniana ab haereticis inserta olim arguit S. Germanus, CPol. apud Photium cod. CCXXXIII. Certe sub finem adsuta claufula, in qua Seueri, haeretici Acephali mentio, lex *Theodori Raithuensis* libro de incarnatione domini, qualem non Beza, sed Rob. Balforeus Paris. 1599. 8. et *Ducaeus* edidit. Vide *Albertinum* de S. Eucharistia p. 486. *Fabr.* v. *Oudin.* l. c. pag. 602. sq. qui repetit locum longum *Edm. Albertini*, a Fabricio citatum: add. *Schroeckh.* l. c. p. 79. sqq. *Semler.* l. mem. p. 220. sqq. — *Gregorius von Nyssa*, vnd *Augustinus* veber den ersten christlichen Religionsunterricht. Aus dem Griechischen vnd Lateinischen veberfetzt (von *Glauber.*) Mit Anm. etc. Lips. 1781. mai. 8. — Exstat illud opus notatu dignum *Monachii* in cod. XXXIX. bibl. elect. v. cat. codd. Bauar. p. 11. — *Augustae Vindel.* teste *Reisero* in cat. codd. p. 41. — *Vindobonnae* in cod. XVIII. nr. 3. multa de eo adnotauit *Kollar.* in supplem. pag. 166. sq. — *Florentiae* in cod. Laurent. XIII. nr. 6. v. *Bandin.* III. p. 335. — *Paris.* in bibl. publ. cod. MX. nr. 4. — *Taurini* in bibl. reg. cod. LXXI. fol. 62. et CCLXIX. v. cat. codd. gr. Taurin. p. 168 et 373. Particula ex illo est in Liturgiis S. S. patrum, Paris. apud Guil. Morellum. fol. vid. infra vol. XIII. p. 814. sq. *Harl.*

34. Περὶ παρθενίας *de virginitate* liber, cum praemissa epistola exhortatoria ad virtutem rr) p. 543-611. cum notis *Ducaei*, et versione *Petri Galesinii*, quae lucem vidit Rom. 1562. 4. ap. P. Manut. Praeterea hunc librum cum versione sua notisque vulgavit *Ioannes Liuencius*, Antwerp. ex off. Plantin. 1574. 4. Incipit: ὁ μὲν σκοπὸς τοῦ λόγου ἐστὶν ἐπιθυμίαν [ἐμποιῆσαι] τῆς κατ' ἀρετὴν ζωῆς. Scriptus circa a. C. 371. In Liuineii versione nonnulla reprehendit Billius apud Posseuinum. *Fabr.* Strenue et inconsideranter commendat, abreptus consuetudine et iudicio aliorum, mutata pristina sententia, coelibatum. v. *Schroeckh* hist. eccles. part. VIII. p. 252. sqq. part. XIV. p. 6. et 131. sq. Id. opusculum abiudicauit Nysseno Scultetus; sed contrarium docent Du Pin, et Oudinus. Auctor nouae edit. in praef. rem in dubio reliquit, nec *Riueto*, p. 347. sq. de re leuis momenti libuit altercari. — Est opusc. in cod. regio *Matrit.* LXXXVII. vna cum Nysseni explicatione apologetica in Hexaëmeron, et de opificio, v. *Iriart.* cat. codd. Matrit. p. 356. — it. in cod. LXXIV. vna cum *Nyss.* apologia in Hexaëmeron, et sermone in dormientes. v. *Iriart.* pag. 501. sq. in cod. *Taurin.* LXXI. v. cat. codd. *Taur.* gr. p. 168. et in tribus codd. bibl. publ. *Paris.* *Harl.*

35. *Decem syllogismi aduersus Manichaeos* ss), p. 612. cum versione *Frontonis Ducaei*, cuius etiam notae videndae p. 17. Incipit: εἴ τι ἂν κακὸν κολαστέον. *Fabr.* In hoc libello parum graui probaturus erat Nyssenus, τὸ κακὸν nec esse ἀγέννητον, nec οὐσίαν siue ὄν, quia id sit ποῖον, *qualitas*. *Harl.*

36. Τὰ

rr) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 111.

ss) pag. 180.

36. Τὰ Μακρίνια, περὶ ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως, *Macrinia*, siue *de anima et resurrectione*, dialogus cum sorore, Macrina, quum Basilium, fratrem, a. C. 379. exstinctum, lugerent tt), p. 613-692. cum versione *Laurentii Sifani*. Incipit: ἐπειδὴ τῦ ἀνθρωπίνυ βίυ πολύς. Meminit Photius cod. CCXXXIII. et Suidas, testatus, Gregorium Nyssenum scripsisse μακρόν τινα καὶ περικαλλῆ πρὸς τὴν ἀδελφὴν Μακρίναν περὶ ψυχῆς λόγον. Hic est Nysseni de immortalitate animae liber, qui *Daniele Augentio* interprete prodiit latine Paris. 1557. 8. *Fabr.* Diuersa variorum de illo dialogo iudicia collegit *Oudinus* l. c. p. 604. — *Io. Christph. Wolf.* in Anecdotis graecis, tom. II. p. 28. sqq. primum dedit magnam particulam gr. ac lat. cum notis vt plurimum criticis, tum, ne longior esset, p. 319. vsque ad p. 330. et in tomo III. p. 1-47. in eorum commodum et vsum, quibus, vt ait, consultum videbitur, egregiam illam commentat. aliquando noua luce ornatam publico sistere, varias duorum codd. lectiones. In praefat. ad tom. II. valde laudauit commentationem, et, quod perspexit, totam illam pluribus locis in vtraque edit. Paris. inprimis vero in priore, pessime acceptam esse et habitam: partem illius totam cum versione latina pristina suisque notis exhibuit. Illas varietates lectionis sumsit ex duobus diuersis codd. iisque bonae notae, et vt plurimum in iis, quae alicuius sunt momenti, conspirantibus; altero, quondam *Vffenbachiano*, cum varr. lection. partim in margine, partim ad calcem scriptis, et quem curate descripsit *I. H. Maius* in biblioth. Vffenbach. MSta, part. II. p. 425. sqq. altero *Hasselmanniano*, (a possessore illius, Zachar. Hasselmanno, verbi diuini apud Oldenburgenses in Wagria ministro, nuncupato,) in quo colloquentium sermones, descriptis rubro colore disputantium *Gregorii* et *Macrinae* nominibus, a se inuicem distinguuntur. De hoc dialogo, et de opusc. *de anima* ad historiam antiquae philosophiae et veterum philosophor. ac patrum de animo opiniones noscendas valde vtili, vide *Semler* l. c. p. 233. sqq. et *Schroeckh* p. 97. sqq. et 102. sq. — Exstat vero in pluribus codd. ex gr. *Monachii* in cod. XXXII. Bauar. — *August. Vindel.* bis, teste *Reisero* in cat. p. 22. et 34 — *Vindob.* in cod. caesar. XVIII. nr. 1. v. *Kollar.* in supplem. ad Lambecii comm. pag. 165. — *Venetiis* in bibl. Marc. DCII. *Nysseni* ad Macrinam de anima et resurrectione, et de anima sermo. — *Taurini* in bibl. reg. codd. XXXIV. LXIX. et CCLXXXIX. v. cat. codd. Taur. pag. 140. 159. et 386. — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. I. nr. 2. plut. 7. — in cod. XXXV. nr. 26. eiusd. plut. — et in cod. XIII. nr. 3. plut. 86. vid. *Bandin.* cat. etc. I. pag. 165. 298. et III. p. 335. — In septem codd., et vita Macrinae in tribus codd. bibl. publ. *Paris. Harl.*

37. Κατὰ Ἀπολιναρίυ, *contra Apollinarium*, liber ad *Theophilum*, ab a. C. 385. episcopum Alexandrinum uu), p. 693-698. cum *Frontonis Ducaei* versione et notis. Incipit: ὁ μόνης ἐςὶ τῆς κοσμικῆς σοφίας εὔφορος. Citatur ab Euthymio in Panoplia. Prodiit graece, curante Hoeschelio Lugd. Bat. 1593. 8. cum aliis Nysseni opusculis. Et ex *Ducaei*

tt) Ed. a. 1638. tom. III. pag. 181. uu) pag. 216.

Ducaei interpretatione latine. Ingolstad. 1596. 8. Ex *Turriani* autem versione in tom. V. lection. antiquarum Henrici Canisii, Ingolstad. 1604. 4. pag. 191. *Fabr.* In *Basnagii* thesauro monum. eccles. Amstel. 1725. fol. tom. V. p. 161. Basnagius graeca addidit ex edit. Fronton. Ducaei tom. II. p. 677. conf. *Semler* l. c. p. 236. — Exstat in cod. DIII. bibl. publ. *Paris.* *Harl.*

38. Περὶ τῦ, τί τὸ χριστιανῶν ὄνομα ἢ ἐπάγγελμα, *quid nomen professione christianorum sibi velit, ad Harmonium* vv), pag. 699-707. cum versione *Laurentii Sifani.* Incipit: ὅπερ ποιῶσι πρὸς τὺς κρατῦντας. Verterat et *Maximus Margunius,* Cytherorum episcopus. Venet. 1585. 8. graece prodiit Lugd. Bat. 1593. 8. *Fabr.* Reperitur in *quatuor* codd. bibl. publ. *Paris.* et in cod. *Taur.* LXXI. fol. 164. *Harl.*

39. Περὶ τελειότητος, καὶ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν χριστιανόν, *liber de perfectione, et qualem oporteat esse christianum, ad Olympium,* monachum ww) p. 706-730. cum versione *Petri Francisci Zini,* et *Frontonis Ducaei* notis ad voluminis calcem. Incipit: πρέπυσα τῇ προαιρέσει ἡ σπυδή, Vertit et *Maximus Margunius,* Venet. 1585. Graece prodierat primum Venet. 1574. 8. et deinde Lugd. Bat. 1593. 8. Citatur ab Anastasio Sinaita quaest. I. Nyssenus ad Olympium ἀσκητήν. Photio cod. CCXXXIII. λόγος περὶ τῦ τελείυ βίυ. *Fabr.* In cod. *Taurin.* reg. LXXI. fol. 159. v. cat. codd. gr. Taur. p. 169. — in quatuor codd. *Paris.* bibl. publ. *Harl.*

[P] 40. Ὑποτύπωσις siue *summaria descriptio veri scopi vitae asceticae,* cum versione *Fed. Morelli,* p. 730-743. Incipit: εἴ τις σμικρὸν ἀποστήσας τῦ σώματος. Prodierat separatim cum Morelli versione Paris. 1606. 8.

41. Πρὸς τὺς ἀχθομένυς ταῖς ἐπιτιμήσεσιν, *ad eos, qui castigationes aegre ferunt* xx), pag. 743-749. cum versione *Gentiani Herueti.* Incipit: Θεῖον ἀληθῶς καὶ ἱερὸν χρῆμα ὁ λόγος Θεῦ. Prodierat graece Paris. 1570. 8. *Fabr.* Exstat in quatuor codd. *Paris.* et in cod. *Taurin.* LXXI. *Harl.*

42. Περὶ τῶν πρὸ ὥρας ἀφαρπαζομένων νηπίων, *de infantibus, qui praemature abripiuntur.* Ad Hierium, yy) Cappadociae praefectum, p. 748-770. cum versione *Laurentii Sifani.* Incipit: Σοὶ μὲν, ὦ ἄριστε, πάντες σοφισταί τε καὶ λογογράφοι. Citatur ab Anastasio quaest. 16. A Nysseno iam sene haec epistola scripta est. *Fabr.* Reperitur in tribus codd. *Paris.* et in cod. *Taurin.* LXXI. fol. 331. In hoc opusc. p. 322. est a Ducaeo locus de igne purgatorio insertus: qua de re alii id vel spurium vel interpolatum habuerunt; v. *Oudin.* p. 605. et *Riuetum* in critico sacro cap. 23. p. 348. sqq. Sed compara *Tillemont.* p. 612. et 615. *Semler* l. c. p. 237. in primis *Schroeckh* de illo opusc. locoque pag. 132. sqq. *Harl.*

43. Εἰς

vv) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 267.

ww) pag. 298.

xx) p. 311.

yy) pag. 317.

43. Εἰς τὴν γέννησιν, *in natalem domini nostri Iesu Christi, et in infantes Bethlehemiticos* [zz]) p. 771-786. cum versione *Petri Francisci Zini*, et *Ducaei* notis ad voluminis calcem. Incipit: σαλπίσατε ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγγι. Graece ediderat *Dau. Hoeschelius*, Augustae Vindel. 1587. 8. inter varias patrum homilias p. 103. et vna cum Nyss. orat. de S. Stephano, primo martyre, cum versione sua *Ioach. Camerarius*. Lipf. 1564. 8. In hoc sermone sunt quaedam ex apocryphis et incertis hausta narrationibus. Sunt et quaedam petita ex magno Nysseni sermone catechetico. Quaedam iisdem propemodum verbis leguntur apud Cyrillum contra Anthropomorphitas. Vide *Tillemontium* tom. IX. memor. p. 612. *Fabr*. Et *Schroeckh* l. c. p. 125. sq. — Exstat in IX. codd. bibl. publ. *Paris*. — in cod. *Taurin*. LXXI. — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. IV. nr. 29. v. *Bandin*. cat. codd. gr. Laur. I. p. 522. *Harl.*

44. *In S. Stephanum, protomartyrem* [a]), pag. 786-798. cum versione *Laurentii Sifani*, et *Ducaei* notis. Incipit: ὡς καλὴ τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀκολουθία. Laudant Suidas et πολυθαύμαστον adpellat. Ediderat *Hoeschelius* graece l. cit. a. 1587. 8. p. 131. Augustae Vindel. latine ex *Zini* versione occurrit apud Surium ad 26. Decemb. Fallitur post Labbeum Oudinus p. 605. sq. qui hanc homiliam Asterii esse adfirmat. Alia enim huius in Stephanum homilia est, quae itidem exstat, et edita est a *Combefisio* tom. I. auctarii noui pag. 283. Incipit: ὡς ἱερὸς ἀληθῶς. *Fabr*. conf. *Schroeckh* p. 131. add. infra, nr. 79. — Seruatur in XVI. codd. bibl. publ. *Paris*. — in cod. *Coislin*. CCCVI. ad d. 27. Decembr. in parte I. homiliar. v. *Montfauc*. bibl. Coislin. p. 423. et ad eumdem diem inter homilias in festos dies *Florent*. in cod. *Laurent*. IV. nr. 28. — in cod. XXVI. nr. 2. v. *Bandin*. cat. codd. gr. I. p. 277. et 522. et fragment. in cod. XXVII. nr. 2. Laur. (*Bandin*. I. p. 494.) — in cod. *Taurin*. LXXI. fol. 106. *Harl.*

45. Εἰς τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων, *in diem luminum, qua Christus baptizatus est* [b]) pag. 798-813. cum eiusdem *Sifani* versione et *Ducaei* notis. Incipit: νῦν γνωρίζω τὴν ἐμὴν ἀγέλην. In editione graeca, quam *Dau. Hoeschelius* curauit Augustae Vindel. 1587. 8. haec homilia [] inscribitur εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα. Gallice a *Fed. Morello* versa prodiit Paris. 1606. 12. *Fabr*. Conf. *Schroeckh* l. c. p. 128. sq. et *Semler*. p. 237. sq. de hac et antecedenti homiliis. — Est in tribus codd. *Paris*. bibl. publ. — in cod. *Taur*. LXXI. v. catal. codd. gr. Taur. p. 169. *Harl.*

46. Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα, καὶ περὶ τῆς τριημέρου προθεσμίας τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως *in S. pascha et de triduano festo resurrectionis Christi* [c]); pag. 814-831. cum *Ducaei* notis ad voluminis calcem, et versione *Sifani*, quae exstat in latinis Nysseni operum editionibus. Incipit: εἴ τις πατριαρχῶν εὐλογία. *Fabr*. In cod. *Monach*. CXIV. v. cat. codd. gr. Bauar. p. 44. — *Vindobonnae* in cod. caesar. CCXLIV. 1. excerpta ex hac orat.

P 2

zz) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 339.

a) pag. 354.

b) pag. 366.

c) pag. 382.

orat. v. *Lambec.* comm. V. p. 235. — In tribus codd. bibl. publ. *Paris.* — in cod. *Taurin.* LXXI. fol. 102. — *Nyss.* orationes II. vna de filii et spiritus S. deitate; altera dicta die paschatos, gr. et lat. ex vers. *Ioach. Camerarii* Lips. 1564. 8. *Harl.*

47. Homilia II. *resurrectione de Christi*, et ὅτι κατὰ μηδὲν ἀλλήλοις ἐναντιωθέντες οἱ Εὐαγγελισαί, *quod nullo modo contrarii inter se sint euangelistae*[d]), p. 832 - 848. cum *Laur. S.fani* versione. Incipit: πάντες μὲν, ἀγαπητοὶ, ὡς εἰπεῖν, ἀναδέχονται. Hanc sub *Hesychii Hierosol.* nomine edidit graece et latine *Franc. Combefisius* tom I. Auctarii noui p. 743. *Fabr.* *Combef.* p. 775. et 777. Hesychio hanc homiliam adscripsit, quoniam in cod. quodam tributa sit Hesychio, et illa homiliae primae in explicatione loci cuiusdam in Matthaei euang. repugnet, nec eumdem orationis atque eloquentiae colorem, qui in reliquis Nysseni oratt. cernatur, prae se ferat: idem dubitat, num prima similis argumenti oratio sit genuina. Sed non satisfecit *Schroeckhio* pag. 128. qui illam criticam quaestionem curatius esse inuestigandam atque examinandam iudicat: ac p. 126. sqq. latius disputat de V. homiliis de resurrect. Christi. — *De resurrectione* in nouem codd. bibl. publ. *Paris.* — de resurrectione Christi et quod nullo modo contrarii inter se sint euangelistae, in cod. *Taurin.* LXXI. fol. 114. — Eadem in cod. *Mosquensi* V. notante *Matthaei* in notit. codd. Mosquens. p. 7. nr. 23. — In cod. *Coisl.* CVII. sunt nr. 6-9. quatuor Nysseni hom. in S. pascha h. l. numeratae 46-49. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 182. *Harl.*

48. *In magna dominica*, homilia III. de festo paschatos et resurrectione[e]) 848 - 866. cum eiusdem *S.fani* versione. Incipit: οἱ πένητες τῶν ἀνθρώπων φιλέσεροι.

49. Homilia IV. Εἰς τὸ ἅγιον καὶ σωτήριον πάσχα, *de sancto et salutifero paschate*[f]) p. 866 - 869. cum *Laurentii Sifani* versione. Incipit: ἡ ἀληθινὴ τοῦ σαββάτου κατάπαυσις. Exstat et cum versione *Ioach. Camerarii*, Lipsiae 1563. 8. et cum interpretatione eiusdem Camerarii, atque altera *Henrici Oelschlegelii*, huiusque notis philologicis ac theologicis, in tironum vsus adornatis. Dresdae 1628. 8.

50. Homilia V. Εἰς τὴν φωτοφόρον καὶ ἁγίαν ἀνάστασιν *in luminiferam et sanctam resurrectionem domini et dei nostri*[g]) pag. 869 - 873. cum versione *Federici Morelli.* Incipit: Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς Εὐφημήσωμεν. Prodierat separatim gr. cum Morelli versione Paris. 1600. 8. et *Tillemontio* vt rerum inanis. ita recentis graeculi esse videtur tom. IX. memor. eccles. p. 613.

51. Εἰς τὴν ἀνάληψιν *in adscensionem domini nostri Iesu Christi*, quae dies festa Cappadocibus dicta est ἡ ἐπισωζομένη[h]) p. 873 - 876. cum versione *Petri Francisci Zini.* Incip. ὡς γλυκὺς συνέμπορος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ὁ προφήτης Δαυίδ. Vertit et *Laur. Sifanus.* Sed

d) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 400.
e) pag. 416.
f) pag. 435.
g) ibid. pag. 437.
h) ibid. pag. 441.

Sed Zini versio etiam in Breuiario romano praefertur, vt Posseuino notatum. *Fabr.* Est in II. codd. *Paris.* et in cod. LXXI. *Taurin.* *Harl.*

[*] 52. Εἰς τὴν ὑπαπαντήν, *de occursu domini, deipara et iusto Simeone* [i]. pag. 876—896. cum versione *Laur. Sifani.* Incipit: τῇ Φρονήσει τῶν οὐρανίων μετέωρος. Exstat et latine apud Surium 2. Febr. Metaphrastae interpolatoris vestigia in hac homilia notant viri docti. Et a *Lud. Thomassino* pro supposititiis habentur omnes illi in τὴν ὑπαπαντὴν sermones, qui feruntur sub nominibus antiquiorum patrum, Methodii, Cyrilli Hierosol. Nazianzeni, Nysseni, Ambrosii, Chrysostomi et Fulgentii: quum festum illud constet demum celebrari coepisse in ecclesia anno XV. Iustiniani, imp. Vide *Thomassinum* in scripto gallice edito de festis lib. II. cap. 11. et *Wilh. Ernestum Tentzelium* diss. de ritu lectionum sacrar. §. 6. *Fabr.* Acc. *Schroeckh.* pag. 130. Sub nomine tamen *Nysseni* est in cod. *Monach.* VIII. v. cat. codd. gr. Bauar. pag. 3. — in cod. *Vindobon.* caesar. XI. nr. 5. vid. *Lambec.* VIII. p. 155. — *Florentiae* in cod. Laurent. XVII. nr. 31. sed ibi sermo in occursum domini, et dei et I. Chr. diuersus est ab edito, et incipit: ἦχε μὲν ἡ τῶν γενεθλίων πανήγυρις etc. v. plura in *Bandini* cat. codd. gr. Laur. I. p. 419. — in cod. *Taurin.* LXX. fol. 343. (cat. codd. gr. Taur. pag. 167.) *Harl.*

53. Περὶ Θεότητος, *de deitate filii et Spiritus Sancti* et de fide Abrahami, (sermo dictus in concilio CPol. a. Chr. 383. vt notatum *Tillemontio* tom. IX. pag. 586.) [k] pag. 896-910. cum eiusdem *Sifani* versione, qui graece et lat. ediderat Colon. 1586. 8. Nyssenum εἰς τὸν Ἀβραὰμ laudant *Theodoritus* in dialog. *Io. Damascenus* I. de imagg. *Hadrianus* I., papa, in epist. et concilium II. Nicaen. act. 4. tom. III. Binii pag. 542. et *Euthymius* in Panoplia. Homilia in Abraam et Isaac latine ex *Achillis Statii* versione prodiit Louanii 1551. vna cum S. Chrysostomi explanatione orat. dominicae, et sermonibus tribus in natalem domini, in sancta theophania et de Dauide, propheta, et Athanasii in magnam parasceuen, Amphilochii in sabbatum sanctum, Gregorii Antiocheni in sepulturam et resurrectionem domini: Sophronii in exaltationem S. crucis et resurrectionem, Cyrilli Alex in parabolam vineae, Anastasii Sinaitae de sacra synaxi, et de iniuriis remittendis: Marciani Bethlehemitae fragmento, Nili, abbatis, epistolis III. et typis epistolicis anonymi et Libanii, nec non loco de epistolica dictione ex Demetrii libro περὶ ἑρμηνείας. Exstat et cum interpretatione *Ioach. Camerarii*, Lipsiae 1564. 8. et edente *Hoeschelio* graece, Augustae Vindel. 1591. 8. Incipit: οἷόν τι πάσχουσι πρὸς τὰς πολυανθεῖς τῶν λειμώνων. *Fabr.* Exstat in quinque codd. bibl. publ. *Paris.* et in cod. *Taurin.* LXXI. v. cat. cit. pag. 169. *Harl.*

54. Ἐπιτάφιος oratio funebris *in fratrem, Basilium, magnum,* defunctum a. Chr. 379. dicta Caesareae in die eius memoriali [l]. pag. 911—930. [*] cum versione *Laurentii Sifani.* Inci-

i) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 444.

k) pag. 464.

l) pag. 479.

Incipit: καλὴν ἐπέθηκεν ὁ Θεὸς τὴν τάξιν. Memorat Amphilochius in S. Basilii vita. [Est in III. codd. *Paris.*]

55. Ἐγκώμιον, *laus sanctorum XL. martyrum* Sebastenorum, homiliis II. quarum prior incipit: εἰς ἀνιᾶσθαι τοὺς πολλοὺς στοχάζομαι m) pag. 931 — 935. posterior: χθὲς οἱ μάρτυρες πρὸς ἑαυτοὺς τὸν λαὸν ἐκάλουν pag. 936 — 946. cum versione *Laur. Sifani*, et *Ducaei* notis. Tertia homilia huius argumenti occurret infra, nr. LXIX. *Fabr.* Reperitur in II. codd. bibl. publ. *Paris.* — in cod. *Taurin.* LXXI. sed in cod. CCLXIX. fol. 54. est sermo in martyres et aduersus Arianos. v. catal. codd. gr. Taur. pag. 168. et 373. et in cod. *Monach.* XXXII. oratio de defunctis. v. cat. codd. gr. Bauar. p. 8. *Harl.*

56. Εἰς Πουλχερίαν, *in funere* n) *Pulcheriae*, quae Theodosii M. et Flaccillae filia a. Chr. 384. vel 385. non diu ante matrem CPoli obiit o), p. 946—955. cum eiusdem *Sifani* versione. Incipit: οὐκ οἶδα ὅπως τῷ λόγῳ χρήσομαι. *Fabr.* Hanc et sequentem or. continent tres iidemque codd. bibl. publ. *Paris.* et sequens oratio est in cod. *Taurin.* LXXI. *Harl.*

57. Ἐπιτάφιος εἰς Πλάκιλλαν βασίλισσαν, *oratio funebris in Placillam*, siue *Flaccillam* Augustam, Theodosii Magni coniugem, exstinctam in Thracia sub finem anni 385. p) pag. 940 — 965. cum *Sifani* versione et *Ducaei* notis. Incipit: ὁ πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος. [v. ad nr. antecedentem.]

58. *De vita S. Gregorii, thaumaturgi* q), pag. 966 — 1009. cum *Laur. Sifani* versione. Inc. ὁ μὲν σκοπὸς εἷς ἐστι. Meminit et πολυθαύμαστον ἔπαινον adpellat Suidas in Γρηγόριος. Laudat et *Nicephorus* XI. 19. hist. et *Eustratius*, CPol. presbyter, in libro contra Psychopannychitas cap. 13. Edidit et graece cum noua versione sua et scholiis *Gerardus Vossius* ad calcem operum thaumaturgi Mogunt. 1604. 4. p. 234 sqq. Versionem *Gentiani Herueti* habes apud Lipomannum et Surium 3. Iul. Extremam partem in editis desideratam e MS. codice Coisliniano CV. graece vulgauit *Montfauconus* in catalogo illius bibl. pag. 180. *Fabr.* Vide supra, vol. VII. pag. 249. not. *k.* inprimis pag. 250. not. *x.* et pag. 251. not. *aa. Oudin.* l. c. pag. 606 sq. qui Sculteti opinionem de hoc opusculo vanam reiicit. Praeterea vita Greg. Thaumat. est in codd. *Coislinian.* CVI. et CCCLXVIII. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 181. et 565. — In XVII. codd. bibl. publ. *Paris.* — in cod. *August. Vindel.* teste *Reisero* in cat. codd. pag. 28. — *Vindob.* in codd. caesar. XIX. nr. 22. et XX. nr. 3. Plura vide de illis in *Lambec.* comm. VIII. p. 591. et 598. add. cod. CVI. (qui 28. opusc. Nysseni continet,) nr. 25. v. *Lamb.* IV. p. 58. *Mona-*

m) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 499. et 504.

n) Diuersa haec a Pulcheria, Arcadii filia, Theodosii iunioris sorore, et coniuge Marciani, quae diem obiit a. Chr. 453. De hac *Tillemont.* tom. XV. pag. 171 seq.

o) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 517.

p) pag. 527.

q) Ibid. pag. 534.

— *Monachii* in cod. LXXII. v. cat. codd. Bauar. pag. 24. — *Taurini* in cod. LXIX. fol. 34. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 164. — *Florentiae* in cod. Laurent. XXV. nr. 3. plut. 7. v. *Bandin.* cat. cit. I. pag. 276. vt mittam codd. a *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSS. citatos. *Harl.*

59. Ἐγκώμιον, *laudes magni martyris, Theodori, f. Theodori Tyronis,* militum praefecti sub Maximino r) pag. 1002 — 1018. cum versione eiusdem *Sifani*. Incipit: ὑμεῖς ὁ τοῦ Χριστοῦ λαός. Vertit et *Zinus*, ex cuius versione exstat apud Surium ad IX. Nouembr. De MStis graecis codicibus caesareis vide *Lambecium* IV. pag. 26. 114. f) VIII. pag. 86. Ad obiecta, quibus nonnulli hanc orationem Nysseno abiudicant, [*] respondit *Natalis Alexander* saeculo IV. cap. 6. pag. 143 seq. editionis in folio. *Fabr.* Dubitationibus aliorum etiam respondent *Du Pin* in Bibl. des Aut. eccl. tom. II. pag. 232. et *Oudin.* I. pag. 607. *Harl.*

60. Ἐπιτάφιος, *oratio funebris,* in magnum *Meletium*, Antiochiae episcopum, a. C. 381. 12. Febr. defunctum, dicta in oecumenico concilio CPolitano t) pag. 1019-1027. cum *Laur. Sifani* versione et *Ducaei* notis. Incipit: ἡμῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἀποστόλων ὁ νέος Ἀπόστολος. In MSS. quibusdam male tribuitur magno Basilio. Ad Nyssenum refert etiam codex caesareus apud *Lambecium* III. p. 129. u) et Nysseno vindicat *Nicephorus* XI. 29 hist. [it. *Socrates* in hist. eccl. libr. V. 9. et alii apud *Lambec.* ad l. cit.]

61. Ἐγκώμιον, *laudes S. patris, Ephraim, Syri* x) p. 1027-1048. cum versione *Gerhardi Vossii*, Tungrensis episcopi, quae lucem viderat cum eius scholiis ante opera Ephraimi ab eodem Vossio Rom. 1589. fol. et deinde Coloniae atque Antwerpiae. Incipit: Κινεῖ με πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν. *Fabr.* Num genuinum sit, nec ne? inquirit *Assemann.* ad Ephraimi Syri Opp. prolegg. pag. VI. 1. in eodemque vol. recudi fecit id opusc. graece atque lat. v. de Ephr. Syro supra in h. vol. pag. 217. sqq. p. 223. sq. *Harl.*

62. Περὶ

r) Edit. a. 1638. tom. III. pag. 570.

f) In cod. CVI. (in quo sunt 28 opusc. Nysseni, et de quo notanda est animaduersio Kollarii, p. 59.) nr. 12. or. in *Theodorum*, et nr. 13. in laudem *Meletii*, item, *in Theodorum*, in cod. CXLVII. nr. 3. v. *Lamb.* IV. p. 55 et 266 ed. Kollar. — in cod. XI. (qui continet magnum menologium Graecorum mens. Febr.) nr. 26. v. *Lamb.* VIII. p. 183. — In cod. *Monach.* VIII. v. cat. codd. gr. Bauar. p. 5. — In XIV. codd. bibl. publ. *Paris.* — *Mosquae* in cod. V. part. II. bibl. synod. v. *Matthaei* notit. codd. gr. Mosq. pag. 6. nr. 6 — De ipso *Theodoro* eiusque martyrio et sancta memoria copiose disputat *Wernsdorf* ad Man. Philae carmina gr. pag. 3. sqq. f. in introductione in ignoti poetae in S. Theodorum carmen, ibid. pag. 14 sqq. editum. *Harl.*

t) Edit. A. 1638. T. III. p. 580.

u) Errat Fabric. Namque in vol. III. pag. 331. ed. Kollar. in cod. LXVII. nr. 21. male tribuitur *Basilio M.* vbi Lambec. etiam prouocat ad Martyrolog. romanum d. 12. Febr. atque ibid. notas cardinalis Baronii. Contra in cod. CVI. nr. 13. iure adscribitur *Gregorio Nysseno*. v. *Lambec.* IV. pag. 55. — Praeterea reperitur illa orat. in quatuor codd. *Paris.* bibl. publ. et in cod. LXXI. *Taurin.* saepius laudato. v. de *Basilio M.* pag. 102. nr. 30. vol. VIII. vet. edit. *Harl.*

x) Edit. a. 1638. tom. III. p. 595.

62. Πρὸς τοὺς πενθοῦντας, *non esse dolendum de mortuis, qui ex hac vita ad sempiternam transierunt* [w]) pag. 1049-1076. cum versione *Petri Francisci Zini.* Incipit: εἰ τὴν ἀναγκαίαν τῆς φύσεως ἡμῶν. Totus in hoc sermone Origeniana dogmata sapit Nyssenus *Fabr.* Exstat in quatuor codd. *Paris.* bibl. publ. conf. *Schroeckh* l. c. p. 135 sqq. et *Semler* l. mem. p. 239. sq. *Harl.*

63. *Ad Flauianum epistola* [x]), contra Helladium scripta post Petrum Sebastenum a. C. 392. defunctum p. 1077-1083. cum versione *Ioh. Leunclauii.* Incipit: οὐκ ἐν καλοῖς, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, τὰ ἡμέτερα.

64. Περὶ τῶν ἀπιόντων εἰς Ἱεροσόλυμα, *de iis, qui adeunt Hierosolyma,* epistola scripta post a. 380. [y]) pag. 1084-1087. cum incerti versione. Incipit: Ἐπειδήπερ ἠρώτησας, ὦ φίλε. Ex eadem incerti auctoris versione legitur in Centuriis Magdeburgensibus IV. c. 10. et apud Lipomannum. Graecè [z]) primum vulgauit Morellus Paris. 1551. 8. Gallice Rob. Stephanus, nepos. Edidit eamdem epistolam etiam separatim cum latina versione sua et notis atque diatriba duplici de peregrinationibus religiosis et de altaribus sacrificiisque christianorum *Petrus Molineus,* Paris. 1605. [aa]) et Hanou. typis Wechelian. 1607. 8. Hinc *Iac. Gretserus,* inter alia Miscellanea theologica vulgauit notas in notas Molinei, et examen tractatus de peregrinationibus, ab eodem Molineo editi, Ingolstad. 1608. 4. Videri etiam possunt, quae idem Gretserus scripserat [P] lib. I. de sacris et religiosis peregrinationibus cap. 10. Ingolstad. 1606. 4. Notae illae Gretserianae ad calcem operum Nysseni recusae sunt; cetera praetermissa. Ab eo tempore *Io. Henricus Heideggerus* dissertationi suae de peregrinationibus religiosis etiam hanc Nysseni epistolam graece et latine subiunxit, eamque aduersus Gretserum vindicauit, Tiguri 1670. 8. Varias lectiones e codice Vindobonensi [CCXXXV. nr. 18. vbi exstat ille libellus,] habes apud

w) Edit. A. 1638. T. II. p. 617.

x) p. 645.

y) p. 652.

z) Graece et lat. Paris. 1551. ap. Guil. Morellium, citatur in *Maittair.* A. T. III. pag. 597. — atque pag. 706. iterum, ibid. 1558. 8. Paris. 1554. 8. in cat. bibl. *Leid.* pag. 255. nr. 453. *Harl.*

aa) *Maittaire* in A. T. III. p. 848. illam editionem, ex Morelliana ductam, prodiisse, tradit, Lutet. ex typograph. Roberti Stephani. 1606. 8. qui in nota *c.* ex epistola typographi praefixa et ex dedicatione Molinei loca notatu digna repetiit. Molin. inter alia narrat, Robert. Stephanum aureolum Gregor. Nyss. libellum de pregrinationibus etc. gallice vertisse ad graeci contextus fidem: libellum autem pupugisse Iesuitas, quippe qui peregrinationes non modo ἐκφαυλίζη vt inutiles, sed et sugillaret vt noxias et periculosas: ideo ex Iesuitarum pistrino ludimagistrum sub falso nomine prodiisse et Stephano mirum quam inepte insultasse, argumentis, si quae habuerit, sumtis ex Bellarmino. Add. *Semler* l. c. p. 240. inprimis *Oudin.* p. 607 sqq. — Exstat id opusc. in tribus codd. *Paris.* bibl. publ. — *Florentiae* in bibl. Laur. cod. XX. nr. 17. tribuitur *Gregorio, theologo:* ἐπιστολὴ τοῦ Θεολόγου πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον τὸν Νύσσης περὶ τῶν ἀπιόντων etc. sed v. *Bandin.* cat. etc. I. p. 425. Atque ib. in cod. XVI. nr. 8. plut. 58. sub vero *Greg. Nysseni* nomine legitur. v. *Bandin.* II. p. 456. — In cod. *Taurin.* LXXI. — in cod. DLXXV. *Veneto* D. Marc. v. cat. cod. gr. Marc. p. 302. — *Neapoli* in bibl S. Ioann. de Carbonaria etc. *Montfauc.* in diario ital. p. 309. *Harl.*

apud *Lambecium* tom. V. pag. 82. seq. [pag. 174. sqq. ed. Kollar. Lambec. stat a Gretseri partibus.]

65. *Ad sorores, Eustathiam, Ambrosiam filiamque Basilissam epistola* scripta a. 380. [bb]) pag. 1088-1094. cum versione *Isaaci Casauboni*, qui eam primus graece cum interpretatione sua et eruditis notis vulgauit [cc]) Paris. 1606. 8. atque inde Hanou. 1607. 8. [dd]) Incipit: ἡ μὲν τῶν ἀγαθῶν καὶ κατὰ θυμῶν. *Iacobi Gretseri* correctiones notarum Casauboni, editae primum Ingolstad. 1604. 4. etiam ad calcem operum Nysseni in editionibus graecolatinis subiectae sunt, Casauboni ipsius notis praetermissis.

IV. In adpendice ad editionem graecolatinam anni 1615. edita Paris. a. 1618.

66. *Epistola* Nysseni *ad Petrum, fratrem*, et Petri ad Nyssenum de suscipienda Eunomii confutatione. *Periochae librorum XII. et liber primus aduersus Eunomium*, (supra, nr. 28. desideratus,) ex bibliotheca Bauarica; cum versione *Iac. Gretseri* [ee]). Incipit liber: οὐκ ἦν, ὡς ἔοικε. Epistola vero: μόλις ἐπιτυχών. Ad calcem voluminis lacunae quaedam in libris contra Eunomium supplentur ex MSS. Bauarico et Io. Liuineii.

67. Προτρεπτικὸς πρὸς μετάνοιαν, *adhortatio ad poenitentiam* [ff]), cum versione *Petri Francisci Zini*. Incipit: ἀνὴρ Φαρισαῖος, ὡς ἀρτίως ἠκούσαμεν. Haec homilia *Asterio*, Amaseno, tribuitur a Photio, qui locum ex ea profert codice CCLXXI. Latine iam fuit supra, nr. 23. [adde de Asterio, in vol. VIII. p. 611. nr. 21. vet. edit.]

68. *Vita S. Macrinae*, sororis, *ad Olympium*, monachum, scripta circa extremum anni 380. [gg]) p. 177. cum eiusdem *Zini* versione, [?] quae exstat etiam apud Surium 19. Iul. Incipit: τὸ μὲν εἶδος τοῦ βιβλίου. In MS. codice caesareo [CVI. nr. 3. v. *Lambin.* IV. pag. 52.] non ad Olympium, monachum, sed ad *Euprepium*, episcopum, inscribitur. [v. ad nr. 36.]

69. Homilia III. *in quadraginta martyres*, dicta, vt videtur, Nyssae in eorum martyrio, siue templo, et cum *Iac. Gretseri* versione nunc primum edita [hh]). Incipit: οἱ μὲν ὁπλῖται Ῥωμαίων. Duae priores homiliae supra, nr. 55.

70 *Contra*

bb) Edit. A. 1638 Tom. III. p. 655.

cc) Ex typogr. Roberti Stephani, cum docta disp. de auctore huius epistolae, nec non de Gregorii Nyss. legatione in Arabiam et in Palaestinam transitu. *Harl.*

dd) Graece. Helmaest. 1607. 4. v. *Menk.* cat. I. p. 28. nr. 313. *Harl.*

ee) Edit. A. 1638. Tom. II. p. 265.

ff) Tom. II. p. 165.

gg) Ibid. p. 177.

hh) T. II. p. 205.

70. *Contra eos, qui differunt baptismum* ii), cum versione *Gentiani Herueti.* Incipit: εἰ τῆς οἰκουμένης ταύτης βασιλεῖς. Latine iam fuit supra, nr. 21. [v. *Schroeckh.* p. 117. sqq.]

71. Κατὰ τοκιζόντων, *contra vsurarios*, siue *foeneratores*, cum versione *Iac. Gretseri* kk). Incipit: τῶν Φιλαρέτων ἀνθρώπων. Latine iam fuit supra nr. 26. Laudat S. Basilium et quae ille in Psalmum XIV. contra foeneratores scripserat.

72. *De pauperibus et beneficentia*, περὶ εὐποιΐας, cum *Zini* versione ll). Incipit: ὁ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης πρόεδρος. Latine iam fuit supra, nr. 24. Graece, addita Zini interpretatione, primus vulgauit *Gretserus*, e codice caesareo, cuius Seb. Tengnagelius ipsi copiam fecit, a. 1617. Ingolstad. 4. ad calcem quaestionum Anastasii Sinaitae.

73. *In principium ieiuniorum*, εἰς παρείσβασιν νηστειῶν, cum versione *Iac. Gretseri*, qui primus vtraque lingua edidit Ingolstad. 1517. 4. mm) Incipit: σύνθετον ζῶον ὁ ἄνθρωπος. Haec homilia *Asterio Amaseno* tribuitur a Photio. qui non nihil ex ea adfert cod. CCLXXI. [in cod. *Laurent.* XXVI. nr. 14. plut. 7. v. *Bandin.* I. p. 279. in II. codd. *Paris.* in cod. *Taurin.* LXXI. *H.]*

74. Contra fornicarios, siue in illud apostoli 1. Cor. VI. 18. *qui fornicatur, in proprium corpus peccat* nn), cum versione *Gentiani Herueti.* Incipit: Φοβερὰ τῆς ἀποστολικῆς παραγγελίας ἡ σάλπιγξ. Latine iam fuit supra nr. 22. Graece primus cum Herueti versione edidit *Gretserus*, Ingolstad. 1617. 4. Lacunam ex codice graeco Vaticano suppleuit *Laur. Zaccagnius*, in collectaneis monumentorum veterum. Rom. 1698. 4. p. 353.

V. In neutra editione graecolatina habentur:

Praeterea, quae quum referrem edita, simul memoraui nr. VII. XV. XXV. XXVII. LVIII. et LXXIV.

[P] 75. *In Petrum et Paulum.* Homilia longior, quam ex MS. caesareo cum versione sua edidit *Iacobus Gretserus* Ingolstad. 1620. 8. Incertum, an Nysseni sit. *Fabr.* Est *Maximi Planudae*, vt late docuit *Lambec.* in comm. vol. IV. p. 119. sqq. de cod. CIX. caesar. in quo nr. 12. illa oratio, principio mutila, *Gregorio Nyss.* adscribitur, et ex quo Gretserus, ex cuius praefat. Lambec. longum excerpsit locum, illam edidit orationem. Sed Lambec. animaduertit, in bibl. duo memorari codices caesar. quorum alter inter codd. histor. gr. etiam continet duas *Maximi Planudis* oratt., in his orat. *in apostolos, Petrum* et *Paullum;* alter, olim LXI. inter codd. philol., quem postea recensuit *Lambec.* in vol. VIII. pag. 135. sqq. et in quo, ibi cod. X. numerato, varia sunt Max. Plan.

ii) Edit. A. 1638. T. II. p. 215.

kk) p. 144.

ll) p. 235.

mm) ib. p. 247.

nn) p. 260.

Plan. opuscula, in his nr. 5. memorata oratio, cuius etiam, sub Max. Plan. nomine, meminit *Leo Allatius* in diatriba de Symeonum scriptis p. 87. add. *Nesselii* cat. codd. caesar. part. I. p. 336. et part. IV. pag. 138. cod. CCLXIX. — Sub *Maximi Plan.* nomine exstat quoque in cod. *Laurent.* XXII. nr. 3. plut. 56. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. II. p. 327. add. infra vol. X. p. 534. nr. 14. *Harl.*

76. *Expositio cantici canticorum, per paraphrasin collecta,* ex SS. Gregorii Nysseni, Nili et Maximi commentariis, graece cum *Petri Francisci Zini* versione legitur tom. II. auctarii bibl. patrum Ducaeani Paris. 1624. et in bibliotheca patrum Paris. 1654. tom. XIII. MS. graece post Theodoritum in canticum canticorum in codice theologico caesareo CCCXIV. *Fabr.* — *Monach.* in cod. XXXIX. v. cat. gr. codd. Bauar. p. X. — conf. cod. LVI. caesar. et de illo *Lambec.* comm. III. p. 212. ac supra, in hoc vol. p. 283. sq. nr. 5. ac pag. 96. sub fin. *Harl.*

77. *Epistola ad Euagrium, monachum,* latet inter orationes Nazianzeni, numero XLV. sed Nysseni esse videtur, quoniam in ea leguntur, quae Euthymius in panoplia adfert ex Nysseno πρὸς Εὐάγριον μόναχον περὶ Θεότητος, et sub hoc titulo occurrit in variis codd. MSS. vt caesareo graeco theologico XLII. oo). Confer quae supra in Nazianzeno dixi. Idem Euagrius, quae a Gregorio de quatuor virtutibus cardinalibus didicerit, retulit in suo Gnostico, e quo *Socrates IV.* 23. Ἐν δὲ τῷ Γνωστικῷ αὐτοῦ (Εὐάγριος) τοιαῦτά φησι. Τέσσαρας ἀρετὰς καὶ τὰς θεωρίας αὐτῶν παρὰ τοῦ δικαίου Γρηγορίου μεμαθήκαμεν εἶναι, φρόνησιν etc.

78. Ἀντιῤῥητικὸς πρὸς τὰ Ἀπολιναρίου, *antirrheticus aduersus Apollinarem.* Incipit: καλὸν ἂν γένοιτο προοίμιον ἡμῖν. Insigne hoc opus a Leontio Byz. in variis scriptis, a Ioh. Damasceno et Euthymio, nec non in actis sextae synodi actione X. laudatum, memoratumque *Nicephoro* XI. 19. hist. primus ex codice Vaticano, 700. circiter annorum vulgauit cum versione sua notisque *Laur. Zaccagnius,* in collectaneis monumentor. veterum Rom. 1698. 4. p. 123-287. Confer supra, nr. 15. vbi de fragmentis ante editis Nysseni contra Apollinarem. *Fabr.* *Zaccagnius* l. c. p. 121 sq. collegit testimonia de illo Nysseni Antirrhetico, atque in praef. pag. XVIII. sqq. demonstrat primum, opus illud esse genuinum Nysseni foetum; tum inquirit in tempus, quo illud sit exaratum, et suspicatur latiusque ostendit, editum fuisse a Nysseno medio tempore inter annum CCCLXXIII. et Constantinopolitanam I. synodum, ante oecumenicam II. synodum et ante obitum Apollinaris: pag. XXI. vsque ad pag. XLI. doctrinam placitaque Nysseni quaedam explicat, et liberare studet eum a crimine heterodoxiae, quam vocant, agitque de reliquis, quos edidit, Nysseni libellis. Sed compara *Schroeckh* l. c. pag. 60 sqq. de illo opere, qui opinatur, serius potuisse a Nysseno scriptum esse, et laudat *Christ. Ang. Salig,* qui diligentius et moderatius in lib. de Eutychianismo ante Eutychen, cap.

oo) In cod. caesar. LXXIX. nr. 51 sub nomine Gregorii Nazianz. vide supra, in vol. VIII. p. 411. *Harl.*

XX. p. 176. ſq. defendiſſet Nyſſen. catholicae diſciplinae deditum, a crimine falſae doctrinae. Add. *Semler.* p. 236. et *Oudin.* p. 609. ſq. — Id opus exſtat quoque *Florentiae* in Laurent. codd. IV. nr. 10. plut. 7. et XII. nr. 6. plut. 10. ſv. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 205. et 482. *Harl.*

79. *Homilia II. in S. Stephanum protomartyrem*, Ἐπεδήμησε Χριςὸς τῷ κόσμῳ εἰς σωτηρίαν. Primus graece ex codice Vaticano cum verſione ſua edidit *Zaccagnius* p. 330-345. cum notis. Prior fuit ſupra, nr. 34.

80. *Epiſtolae XIV.* 1. ad Euſebium, incipit: ὅταν πλεονάζειν ἄρχηται. 2. ad Sebaſtenos, ἐγνώρισαν ἡμῖν τινες. 3. διέσωσεν ἡμᾶς ὁ Κύριος. 4. νόμος ἐςὶν ἡμέτερος κλαίειν μετὰ κλαιόντων. 5. ἐφ' ᾧ μάλιςα παρὰ τῶν σοφῶν ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων. 6. τοιοῦτόν τι θαῦμά φασιν ἐν [?] τοῖς θεάτροις. 7. ποῖον τοιοῦτον pp) ἄνθος ἐν ἔαρι. 8. αἰτῶν τι qq) προσφυὲς καὶ οἰκεῖον. 9. οὐδὲ τοῦ ἔαρος ἡ χάρις. 10. ἤκουσά τινος Ἰατρικοῦ. 11. ἑορτὴν ἄγειν σύνηθες τοῖς Ῥωμαίοις. 12. καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων μικροῦ δεῖν rr). 13. ὑμᾶς μὲν ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, et 14. ὡς καλὰ τῶν καλῶν ἐςὶ τὰ ὁμοιώματα. Primus graece cum verſione ſua et notis edidit idem *Zaccagnius* pag. 354-400. *Fabr.* Idem Zacagn. in praefatione p. XII. ſq. quaedam notatu digna de illis obſeruauit. — In cod. autem *Laurent.* XIII. plut. 76. a *Bandinio* in catal. codd. gr. Laurent. tom. III. p. 335. ſqq. curatius deſcripto, ſunt praeter Nyſſ. phyſiologiam ſ. de natura hominis et ſermonem de anima atque catecheticum, ac praeter epp. in edit. Paris. partim, partim a Zacagnio publicatas, ſeptem aliae, ex hoc cod. a *Carraciolo* gr. et lat. in lucem emiſſae. Inſcripta autem eſt editio:

S. Patris noſtri Gregorii, epiſcopi Nyſſae, epiſtolae ſeptem. Primo latine vertit, et edidit, commentariis nonnulliſque animaduerſionibus adiectis, *I. B. Caracciolus*, C. R. in Piſano Lyceo publicus philoſophiae Prof. Florentiae, typis magni Ducis, ap. Tartinium et Franchium. 1731. fol. Subiungitur ad calcem ex eod. cod. *S. Maximi* apologia pro Greg. Nyſſ. qua hunc vindicat contra eos, qui ipſum inſimulabant, quod fallacem quandam immutationem ſtatus animarum in ſuis ſcriptis memoraſſet. Accedit ſeries varietatum epiſtolarum Gregorii, a Zacagnio editarum, quas ex collatione cod. Vatic. et Medicei obſeruare licet, interpoſito interdum de iis iudicio. Plura leges de hac edit. in nou. actis erud. Lipſ. m. Iun. a. 1739. part. II. pag. 337. ſqq. Animaduertit tamen

pp) In cod. Laur. καὶ ποῖον τοῦτο ἄνθος. *H.*

qq) In cod. Laur. Ζητῶ τι. *H.*

rr) In cod. *Laurent.* diuiditur haec epiſtola in duas. Prior ad Ioannem et Maximianum inc. καὶ τῶν ἄλλων. poſterior, quae in collectione Zacagnii pag. 382. lin. 22. multas habet lacunas et a Zacagnio ex ingenio ſuppletas, at ſemicirculis incluſas, et coniuncta eſt cum ſuperiore, in cod. Laur. ſcripta eſt ad Strategium, incipitque: οἶόν τι ποιοῦσιν οἱ τῇ σφαίρᾳ etc. In illo igitur cod. ſunt XIV. epp. quas Zacagnius ex cod. Vatic. primus euulgauerat. *Harl.*

tamen *Bandin.* l. c. pag. 337. postremas epp. in ed. Caraccioli minus fide ex cod. medic. fuisse descriptas, et a futuro opp. Nyss. editore nouam illius cod. collationem esse instituendam. — *Paris.* in bibl. publ. sunt Nyss. paucae iam editae epistolae in XIII. codd. in plurimis tamen codd. solummodo est epistola canon. ad Letoium. *Harl.*

Epistolae Nysseni *ad Amphilochium*, qua queritur, ab Helladio non inuitatum se, vt in ecclesia eius verba sacra faceret, meminit Baronius ad a. C. 40. nr. 15. [Diuersa igitur erit ab epist. ad Amphiloch. quae septima est in ed. Caraccioli. *H.]*

VI. In catalogo bibl. Barberinae p. 494. memoratur *Greg. Nyssenus de transsubstantiatione.* Nimirum Parisiis a. 1560. fol. post Liturgias Iacobi, Basilii et Chrysostomi inter varia veterum patrum scripta de S. Coena p. 123-125. graece exstat sub Nysseni nomine, ὅτι ἁγιαζόμενος ἄρτος εἰς σῶμα τοῦ Θεοῦ λόγου μεταποιεῖται, καὶ ὅτι ἐπάναγκες τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει αὐτοῦ μεταλαμβάνειν. *Quod sanctificatus panis in corpus Dei verbi transmutatur, quodque necesse sit, humanae naturae eo participare.* Eadem Liturgica latine edita a *Claudio de Sainctes.* Antwerp. 1562. 8. vbi Nysseni idem apospasmation pag. 74. latine legitur. Est autem petitum ex magno illius catechetico cap. 37. atque expenditur copiose ab *Edmundo Albertino,* in opere de Sacramento Eucharistiae p. 485. seq. De catechetico illo libro dictum supra nr. 33.

Symbolum fidei christianae, quod *Gregorii, thaumaturgi*, est, adducitur a Nysseno in vita Gregorii, thaumaturgi, in quibusdam codicibus MSS. vt graeco caesareo theologico XLVII. legitur sub Nysseni nomine.

In codice altero bibl. Seguierianae siue Coislinianae vita Gregorii, thaumaturgi, non, vt in altero, desinit in haec verba, ψευδὲς οἰόμενοι τοῖς γεγραμμένοις οὐ προσεθέκαμεν, neque, vt in editis, statim subiungit conclusionem, in homiliis et vitis sanctorum solitam; sed eius loco habet haec, quae ex *Montfauconi* catalogo bibl. Coislinianae p. 180. hic adscribere iuuat:

Postquam igitur precatus esset pro iis, qui iam crediderant, vt vsque ad finem in melius proficerent, et in fidelibus, vt converterentur: sic ex humana vita ad Deum transfertur, cum domesticis suis praecepisset, vt ne ipsi locum proprium ad sepulturam emerent: nam quia dum viueret nunquam voluerit loci cuiuspiam dominus vocari, sed ut peregrinus et aduena in aliis locis vitam degerit, neque post mortem pudebit peregrinum agere. Sed post hanc vitam, inquit, hoc in ore ho-

Ἐπευξάμενος τοίνυν τοῖς πεπιστευκόσιν ἤδη τὴν εἰς τέλος αὔξησιν, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῖς ἀπίστοις, οὕτως [P] τοῦ ἀνθρωπίνου βίου πρὸς τὸν Θεὸν μετανίσταται, ἐπισκήψας τοῖς ἐπιτηδείοις μὴ κτήσασθαι αὐτῷ τόπον πρὸς ταφὴν ἰδιάζοντα. Εἰ γὰρ ζῶν κύριος κληθῆναι τόπου τινὸς οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ παροικῶν ἐν ἀλλοτρίοις τὸν βίον διήγαγεν, οὐδὲ μετὰ θάνατον τῇ παροικίᾳ πάντως ἐπαισχυνθήσεται, ἀλλ' ἔσω, φησὶν, τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ διήγημα, ὅτι Γρηγόριος οὔτε ζῶν ἐπονομάσθη

minum versetur, nempe Gregorium, dum in viuis esset, nulli loco nomen indidisse suum, et post mortem apud alienos quasi advenam fuisse, quia se a toto orbe terrarum alienum fecerat; ita vt ne in loco quidem sibi proprio sepeliri voluerit: solam quippe sibi possessionem honorabilem esse eam, quae auaritiae nullum admittit vestigium, in Christo Iesu domino nostro, cui gloria cum patre et Spiritu nunc et in saecula saeculorum, Amen.

νομάϑη τόπῳ τινὶ, καὶ μετὰ ϑάνατον ἀλλοτρίων ἐγένετο πάσης τῆς γῆς ἑαυτὸν ἀποςήσας, ὡς μὴ ἐνταφῆναι ἰδίῳ καταδέξαϑαι τόπῳ. Μόνην γὰρ αὐτῷ κτῆσιν τιμίαν ἐκείνην, ἣ πλεονεξίας ἐφ' ἑαυτὴν ἴχνος οὐ δέχεται, ἐν Χριςῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

Gregorius Nyssenus *de homine, anima, elementis, viribus animae,* latine *Io. Conone,* Norimbergensi, interprete, editus per Beatum Rhenanum Argentor. apud Schurer. 1512. fol. Paris. 1513. fol. Basil. 1521. 4. [1512. in *Panzeri* A. T. VI. p. 190.] Hi sunt *libri VIII. philosophiae de natura humana,* qui sub Nysseni nomine exstant in antiquis editionibus latinis, vt Basileensi 1562. fol. Nihil autem aliud his continetur, quam liber *Nemesii* de homine, in octo libellos distractus, vt iam monui supra VIII. volumine lib. V. [cap. 10. §. 6. pag. 448. sqq. add. *Mansium* ad Fabric. bibl. lat. med. et inf. aet. tom. I. p. 305. sq. *Harl.*]

VII. Scripta deperdita.

In prouerbia scripsisse se, videtur innuere Nyssenus homil. I. in ecclesiast. licet locus non ita euidenter hoc euincat. Confer *Tillemontium* tom. IX. p. 742.

[?] *In epist. ad Philippenses.* Cyrillus Alex. ad Euoptium.

Ad Theodosium, episc., *quomodo Cornelius Spiritum S. ante baptismum acceperit.* Meminit Nyssenus ipse in fine scripti de Engastrimytho ad eundem Theodosium.

Damascenus in parallelis p. 773. citat Nyssenum in illud: *hic est filius meus dilectus.*

Euthymius in panoplia adfert nonnulla ἐκ τῆς λεγομένης εἶναι τοῦ Νύσσης, καὶ καλουμένης Θεογνωσίας.

Idem ex Nysseno *ad Ablabium* quaedam recitat, quae non leguntur in scripto ad Ablabium, de quo supra, nr. XXX.

VIII. Editiones operum Nysseni.

Latinae.

Coloniae, 1537. fol. cuius editionis notitiam petere licet ex bibliotheca Gesneri.

Basil. 1562. fol. pleraque *Laurentio Sifano* interprete. Hanc editionem recenset Bellarminus de S. E.

Basil.

Basil. 1571. fol.
Paris. 1573. fol. quae editio recensetur a *Possevino* in adparatu S.
Paris. 1603. fol. eurante *Frontone Ducaeo*, quae et plenior et accuratior ceteris est editio.
Carolum Bouium Nysseni opera vertisse, legas in tomo IX. Italiae S. Ferdinandi Vghelli p. 60. sed illa interpretatio, quod sciam, lucem non adspexit.

Graecolatinae.

Paris. 1615. 2. volumm. fol. curante *Frontone Ducaeo*, ex officina Niuelliana.
Adpendix ibid. 1618. fol. ex suppeditatis et transmissis a Iacobo Gretsero.
Paris. 1638. fol. tribus volumm. in qua editione nihil praeter adpendicem iam memoratam accessit, quum alioqui nec tam nitida sit, nec tam emendata, quam prior Niuelliana. De vtraque Labbeum, si placet, vide et Oudinum. *Fabr.*

Sed quam necessaria sit noua Greg. Nyss. ed. e codd. emendanda, et ex illis et Zacagnii atque Caraccioli editt. memoratis locupletanda, ex iis, quae hucusque a me et a Fabricio obseruata sunt, facile elucebit. Amplissimus autem futuro editori patet campus, in quo vires ingenii, eruditionis, atque diligentiae eum laude pariter ac vtilitate possit exercere.

Aldinae editiones sunt: *Gregorii Nysseni* liber de homine, cum *Gregor. Nazianz.* oratt. IX. quae omnia nunc primum emendatissima in lucem prodeunt, gr. Venet. in aedibus her. Aldi et Andr. Asulani soceri. 1536. 8. — *Greg. Nyss.* opuscula Venet. apud Aldi filios 1553. 8. — Conciones V. de oratione domini. Eiusd. conciones octo de beata vita. Omnes a *Petro Galesinio* conuersae: his adiuncta est ab eodem Nysseni vita, e veteribus auctoribus collecta. Romae, Paull. Manutius. 1563. 4.

Frequens mentio quoniam facta est editionis Hoeschel. curatius eam et propter raritatem illius, quae penes me est, et propter additamenta describam. Integra autem est inscriptio:

D. Gregorii Nysseni opuscula quinque. I. De professione christiana. II. De perfectione, et qualem christianum esse deceat. III. Anagogica vitae Moysis enarratio, qua vitae christianae quidam is typus fuisse, ostenditur. IV. Contra Apollinarium. V. De fide. Graece nunc primum edita studio et opera *Dauidis Hoeschelii*, Augustani Lugd. Batau. ex offic. Plantin. apud Franc. Raphelengium. 1593. 8. ex codd. August. et Maximi Margunii, de quibus agit in praefat. et ego quaedam adnotaui in Introduct. etc. II. 2. p. 253. sq. Quoniam vero *Fabric.* in vol. XIII. p. 538-541. ea, quae in illa editione continentur, iam plene indicauit: integrum illum locum huc reducam.

[P] *S. Gregorii Nysseni* opuscula quinque graeca, primum edita ex codicibus bibl. Augustanae et Maximi Margunii. α') πρὸς Ἀρμένιον περὶ τοῦ τί τὸ χριστιανῶν ὄνομα ἢ ἐπάγγελμα. p. 1. Incip. ὅπερ ποιοῦσι πρὸς τοὺς κρατοῦντας. β') περὶ τελειότητος, καὶ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν χριστιανόν. p. 15. Incip. πρέπουσα τῇ προαιρέσει ἡ σπουδή. γ') περὶ τοῦ βίου Μωσέως τοῦ νομοθέτου, ἢ περὶ τῆς κατ' ἀρετὴν τελειότητος. pag. 54. Incipit: οἷόν τι πάσχουσιν οἱ τῶν ἱππικῶν ἀγώνων φιλοθεάμονες, δ') πρὸς Θεόφιλον ἐπίσκοπον Ἀλεξαν-

Ἀλεξανδρείας, κατὰ Ἀπολιναρίου. pag. 169. Incip. οὐ μόνον ἐστὶ τῆς κοσμικῆς σοφίας. ε) λόγος πρὸς Σιμπλίκιον περὶ πίστεως. p. 175 - 180. Incip. κελεύει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Προφήτου. Lugd. Batau. 1593. 8. Praeter Hoeschelii notas in hoc volumine exſtant *Maximi Margunii*, epiſcopi Cytherenſis, epiſtolae quatuor ad Hoeſchelium graecae p. 1. 3. 43. et 57. Exſtant et haec p. 153. notata documenta quinque, de diuina Chriſtianiſmi origine teſtantia, et quatuor vſus ſacrarum ſcripturarum:

Τεκμήρια τοῦ θεόθεν εἶναι τὸν χριστιανισμόν.

α. ἡ θεία πρόνοια.
β'. τὸ κῦρος τῆς ἐκκλησίας.
γ'. ὁ Χριστοῦ βίος.
δ'. ἡ ταυτότης διδασκαλίας.
ε. τὰ θαυμάσια τῶν ἔργων καὶ παθῶν.

Ἡ περιβολὴ τῶν μυστικῶν γραμμάτων.

α. παραμυθία τῶν μικροψύχων.
β'. διδασκαλία τῶν ἀγνοούντων.
γ'. προτροπὴ τῶν ἐθελοκακούντων.
δ'. ἔλεγχος καὶ κατάπληξις τῶν ἀμετανοούντων.

Lubet etiam hoc loco exhibere catalogum operum Gregorii Nyſſeni, quem ad eiusdem libelli calcem Hoeſchelius conſignauit.

Catalogus operum diui Gregorii Nyſſeni.

B. A. bibliothecam Auguſtanam,
[?] M. M. Maximi Margunii, Cytherenſis epiſcopi,
D. H. Hoeſchelii priuatam, ſignificat.
Aſteriſcis notata excudit Michael Mangerus, Auguſtae.

α. λόγος περὶ θεότητος Υἱοῦ καὶ Πνεύματος ἁγίου, καὶ εἰς τὸν Ἀβραάμ. B. A. et M. M.
β'. εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ χριστοῦ γέννησιν, B. A. *
γ'. εἰς τὸν ἅγιον Στέφανον τὸν πρωτομάρτυρα, B. A. *
δ'. ἐπιτάφιος εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν τὸν μέγαν Βασίλειον, B. A. *
ε. εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, B. A. *
ς'. εἰς τὸ ῥητὸν, ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων, B. A.
ζ'. εἰς τοὺς κοιμηθέντας. B. A.
η. εἰς τὸν ἅγιον μέγαν μάρτυρα Θεόδωρον, ἐλλιπής. B. A.
θ'. ἐπιτάφιος εἰς τὸν μέγαν Μελέτιον, ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας. B. A.
ι. εἰς τοὺς ἁγίους μ'. μάρτυρας. B. A.
ια. εἰς τοὺς αὐτοὺς λόγος β'. ἐλλιπής. B. A.
ιβ'. εἰς τὸ ἅγιον πάσχα λόγος α. B. A. et M. M.
ιγ'. εἰς τὸ αὐτὸ, λόγος β'. B. A.

ιδ'. εἰς

ιδ'. εἰς τὸ αὐτὸ λόγος γ'. B. A.
ιε. ἄλλος εἰς τὸ αὐτὸ βραχύτερος.
ις'. εἰς α' ἀνάληψιν χριςȣ̃. B. A.
ιζ'. πρὸς Εὐςάθιον. B. A. *exstat inter opera Basilii magni, pag. 333. et recte. Sic enim ad codicem mſ. Gr. Nyſſ. testatur, qui isthaec margini adscripsit:* ὁ παρὼν λόγος, ὃς καὶ ἐν εἴδει ἐπιςολῆς γέγραπται, πρός τινα Φιλόσοφον Εὐςάθιον τὸν ἰατρὸν ἐγράφη παρὰ τȣ̃ ἐν ἁγίοις μεγάλȣ Βασιλείȣ, καθὼς ἀσφαλῶς ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ εὗρον, καὶ ȣ̓ τȣ̃δε τȣ̃ Γρηγορίȣ. ἐςὶν ὁμοίως καὶ ὁ ἕτερος, ὁ περὶ διαφορᾶς ȣ̓σίας καὶ ὑποςάσεως, πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Πέτρον. καὶ δῆλός ἐςιν ȣ̃τος καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς Φράσεως τȣ̃ μεγάλȣ Βασιλείȣ. Τοῖς ȣ̓̃ν ἐντυγχάνȣσι περιεσκεμμένως, ἑκατέρȣ τὴν Φράσιν ἐν τοῖς αὐτῶν συγγράμμασιν ἔσονται τὸ ȣ̃τως ἔχειν.

ιη'. περὶ τȣ̃ μὴ οἴεσθαι λέγειν τρεῖς Θεȣ̀ς, πρὸς Ἀβλάβιον. B. A. *Hic, cum* [☞] *quibusdam aliis, ad Christoph. Plantinum vt exprimeretur missus, nescio qui perierit. Eius certe ministro sese tradidisse, Hoeschelio scripsit Sylburgius.*
ιθ'. πρὸς Πέτρον τὸν ἴδιον ἀδελφὸν περὶ διαφορᾶς ȣ̓σίας καὶ ὑποςάσεως. B. A. *editus inter Basilii M opera, p. 297. Ad marginem codicis A. haec leguntur adscripta:* ὁ παρὼν λόγος ἐςὶ τȣ̃ μεγάλȣ Βασιλείȣ, γραφεὶς καὶ ςαλεὶς εἰς τὸν παρόντα ἅγιον Γρηγόριον, ὡς ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ κέκτημαι, καὶ δῆλός ἐςιν ἀπὸ τῆς Φράσεως καὶ τȣ̃ χαρακτῆρος, διὸ καὶ ὀφείλει γράφεσθαι Βασιλείȣ πρὸς Γρηγόριον τὸν ἴδιον ἀδελφὸν, περὶ etc.
κ'. πρὸς Σιμπλίκιον, περὶ πίςεως. B. A. D. H.

κα'. περὶ τȣ̃ τί τὸ χριςιανῶν ὄνομα ἢ ἐπάγγελμα, πρὸς Ἀρμόνιον. B. A. et D. H.
κβ'. περὶ τελειότητος, καὶ ὁποῖον εἶναι χρὴ τὸν χριςιανόν. D. H.
κγ'. εἰς τό, τότε καὶ αὐτὸς ὁ ὑἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα. B. A.
κδ'. εἰς Πȣλχερίαν B. A.
κε'. εἰς Πλάκιλλαν. B. A. et M. M.
κς' εἰς τὸν ς'. ψαλμὸν, περὶ τῆς ὀγδόης. B. A.
κζ'. εἰς τȣ̀ς μακαρισμȣ̀ς, B. A. *et partem* M. M. *atque* D. H.
κη'. εἰς προσευχήν. B. A.
κθ'. εἰς Γρηγόριον τὸν θαυματȣργόν. B. A. et D. H.
λ'. εἰς τὸν ἅγιον Ἐφραίμ. M. M.
λα'. λόγοι τρισκαίδεκα πρὸς Πέτρον τὸν ἑαυτȣ̃ ἀδελφὸν, κατὰ Εὐνομίȣ. M. M.
λβ'. πρὸς Θεόφιλον Ἀλεξανδρείας, κατὰ Ἀπολιναρίȣ. M. M. et D. H. *ex* Maximi Margunii *liberalitate.*
λγ'. εἰς τὸν ἐκκλησιαςὴν λόγοι η'. M. M.
λδ'. ἀπολογία, περὶ τῆς ἑξαημέρȣ, πρὸς Πέτρον τὸν ἀδελφόν. M. M.
λε'. εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ψαλμῶν. M. M.
λς'. περὶ τȣ̃ βίȣ Μωσέως τȣ̃ νομοθέτȣ, ἢ περὶ τῆς κατ' ἀρετὴν τελειότητος. [☞] *huius apographum reuerend. et doctissimus dominus Margunius,* ἐπίσκοπος Κυθήρων, *sua manu exaratum, dono Hoeschelio misit.*
λζ'. εἰς τὴν ἑαυτȣ̃ χειροτονίαν. M. M.

λή. κατηχητικὸς λόγος, M. M. *huius exemplum ab eodem reu. ep. Cyth. Hoeschelius accepit.*

λθ'. περὶ παρθενίας, *exstat in bibliotheca Vaticana, conuersus a Io. Liuineio, G.*

μ'. εἰς τὴν τῦ ἀνθρώπυ κατασκευήν. B. A. *exstat interprete Io. Leunclauio.*

μά. περὶ ψυχῆς, πρὸς τὴν ἀδελφήν. B. A.

μβ'. εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων, λόγοι λέ. *Latine exstant, interprete Ioann. Leunclauio.*

μγ'. πρὸς τὺς ἀχθομένυς ταῖς ἐπιτιμήσεσι. *Graece editus Parisiis.*

Codex orationum S. Greg. Nysseni, satis magnus in bibliotheca nobilis et clarissim. viri D. Theodori Canteri.

CAPVT

CAPVT XVI. (olim XXI.)

De EVSTATHIO Antiocheno, SERAPIONE Thmuitano et SOPHRONIO.

I., Eustathius Antiochenus. II. Scripta illius et sub nomine eius edita. III. Deperditorum fragmenta. IV. Alii Eustathii. V. De Serapione, Thmuitano. VI. Alii Serapiones. VII. De Sophronio, amico S. Hieronymi. VIII. Alii Sophronii.

(*Cum auctario G. C. Harles.*)

I.

EVSTATHIVS ex Side Pamphyliae, ss) confessor, tt) atque fidei catholicae aduersus Arianos adsertor egregius, uu) episcopus Berrhoeensis in Syria, synodo Nicaenae vv) A. C. 325. interfuit, atque in illa imperatorem, Constantinum, synodi nomine laudauit, ab eadem episcopus Antiochenus constitutus in locum Paulini, ww) qui S. Philogono successerat. Postea variis per Arianos petitus calumniis, atque in synodo Antiochena episcopatu depositus xx) circa a. 328. Paulinum alterum yy), episcopum Tyri, successo-

 rem

ss) *Hieron.* c. LXXXV. de S. E. *Fabr.* vbi vide notas varior. in Fabricii biblioth. ecclesiastica, Hamburg. 1718. fol. p. 171. sqq. — De *Eustathio Antioch.* praeter eos, quos iam citauit Fabric. h. l. in notis, conf. *Natal. Alexandri* hist. eccles. saec. IV. cap. 6. artic. 9. p. 118. *L. Ell. du Pin* nouv. bibl. tom. II. p. 27. — *Cas. Oudin.* comment. de SS. eccl. tom. I. p. 317. sq. — *R. Ceiller* hist. gener. des aut. eccl. tom. IV. p. 184. *Io. G. Walch.* hist. eccles. N. T. pag. 1499. *Hamberger.* zuverl. Nachr. II. p. 737. sqq. *Harl.*

tt) Ὁμολογητὴς vocatur non modo a *Theodoreto* dialog. I. sed etiam ab *Athanasio* in apologia, tom. I. p. 702. et epistola ad solitarios pag. 812. Ab Chrysostomo et Anastasio Sinaita lib. IX. in hexaëmeron atque in titulo libri Eustathii ipsius in hexaëmeron, etiam martyr.

uu) Vide *Tillemont.* tom. VIII. memor. pag. 21. seq.

vv) *Sam. Basnage* ad a. 328. n. 3. *Edmundus Albertinus* de S. Eucharistiae sacramento pag. 588.

ww) Hieron. in Chron. Zonaras et alii. Confer *Tillemont.* tom. VII. memor. p. 22. et p. 646. seqq.

xx) *Antonius Pagi*, a. C. 324. nr. 26. seq. et a. 327. nr. 3. et a. 340. num. 19. *Cave* hist. literar. ad a. 325.

yy) Ita *Philostorgius* apud Nicetam lib. V. thesauri c. 9. licet aliis scriptoribus dissentientibus. Vide *Iac. Godofredum*, p. 156. seq. ad Philostorg., *Fabr.* *Walch.* l. c. pag. 1500. obseruat, *Caesar. Baron.* annal. ad a. Chr. 324. nr. 144. et a. 340. nr. 21. *Dionysium Petauium* dogm. theol. tom. II. lib. IV. cap. 4. p. 202. atque alios putare, Eustathium a. Chr. 340. sub Constantio, imper. missum esse in exsilium; contra ea *Henr. Valesium* ad Eusеb. de vita Constantini libr. III. p. 235. *Iac. Gothofred.* diss. in Philostorg. lib. II. cap. 7. pag. 61. sq. et *G. Caueum*, rationibus haud contemnendis monstrasse, id referendum esse ad a. Chr. 329. vel 330. sub Constantino M. atque pro a. circ. 330. militat *Ern. Sam. Cyprian.* ad Hieron. de vir. ill. l. c. p. 175. *Harl.*

rem habuit, et in exsilio Traianopoli [?] in Thracia, zz) diem obiit circa a. C. 360. a) Nicetas Philippis Macedoniae cum natum esse scribit lib. V. thesauri orthodoxae fidei c. 9. fortasse quoniam, Philippis mortuum, fuere, qui traderent; et Philippis reliquias eius Antiochiam relatas circa a. 482. scribit Theodorus, lector. b) Inter sanctos colitur a graeca ecclesia 21. Febr. et 5. Iun. et a latina 16. Iul. magnisque elogiis adficitur c) ab Athanasio, Hieronymo, Theodoreto, Sozomeno, Socrate, Facundo, Fulgentio, Anastasio Sinaita aliisque: a Chrysostomo d) etiam singulari oratione Antiochiae in die, memoriae eius consecrato, laudatus, quae incipit: σοφός τις ἀνὴρ καὶ φιλοσοφεῖν εἰδὼς, tom. I. Ducaei homil. 52. pag. 569. et tom. V. Sauil. p. 628. Itaque licet Sabellianismi perinde, vt magister eius, Marcellus, Ancyranus, e) ab Eusebianis accusatus fuerit, catholicam tamen doctrinam probasse et defensitasse Eustathium mihi persuadeo.

II. Exstat sub eius nomine 1. *Allocutio ad imperatorem, Constantinum, in concilio Nicaeno,* quam siue seruatam, siue ἠθοποιητικῶς potius, vt videtur, ex ingenio effictam a Gregorio Neocaesariensi presbytero f), in oratione de SS. patribus Nicaenae synodi, quoniam breuis est, hic adscribam:

Εὐχαριστοῦμεν, ἔφη, Θεῷ, κράτιστε βασιλεῦς, τῷ τὴν ἐπίγειον συνιθύνοντί σοι βασιλείαν, τῷ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων διὰ σοῦ καταργήσαντι, καὶ τῶν πιστῶν καταστήσαντι ἐν παῤῥησίᾳ τὸ εὔθυμον. Πέπαυται κνίσσα δαιμόνων, καταλέλυται πολυθείας ἑλληνικῆς τὰ σεβάσματα, τὸ τῆς ἀγνωσίας ἀπελαύνεται σκότος, τῷ τῆς θεογνωσίας φωτὶ ἡ οἰκου-

Deo, inquit, *gratias agimus, o optime imperator, qui terrarum tibi regnum dirigit, qui errorem simulacrorum per te aboleuit, et fidelium animi tranquillitatem in libertate collocauit. Cessauit nidor daemonum, multiplici deorum cultu soluta est falsa religio: expelluntur tenebrae impietatis, luce diuinae cognitionis orbis terrarum illustratur. Pater glorifi-*

zz) Ita diserte *Hieron.* c. 85. de S. E. et *Chrysostomus* orat. in Eustathium, tom. I. p. 571. ὡς τοῦ σώματος αὐτοῦ ταφέντος ἐν Θρᾴκῃ et τὸν μὲν τάφον ἄγει ἐν ἐκείνῳ τῷ βαρβαρικῷ χωρίῳ. Sic et martyrolog. Rom. in 16. Iul.

a) Adhuc vixisse Eustathium, quum Meletius Antiochenae sedi praeficiendus esset, diserte testatur *Chrysostomus* p. 577. atque *Theodoretus* III. 4. hist. πρὸ τῆς Μελετίου χειροτονίας Eustathium obiisse testatus. His itaque adsentiri malo cum Blondello de primatu ecclesiae p. 1196. quam *Tillemontio*, qui tom. VII. memor. pag. 654. Eustathii mortem refert ad annum 328. ideo, quoniam post illius anni gesta de Eustathio scriptores ecclesiastici tacent.

b) Vide *Tillemont.* tom. VII. pag. 653. seq.

c) Vide testimonia praemissa notis Allatii in Eustathium.

d) Meminit menologium, a Sirleto versum, 21. Febr. et *Chrysostomus* ipse homilia in Ieremiae X. 10. tom. III. Ducaei p. 790. τοῦ μακαρίου Εὐσταθίου τὰ ἐγκώμια διηγούμενοι καὶ μετ' ἐκεῖνον τοῦ γενναίου μάρτυρος Ῥωμανοῦ τοὺς ἐπαίνους διεξιόντες. Illam Chrysostomi homiliam graece et latine integram dat *Allatius* p. 95. seq. post commentar. in hexaëmeron.

e) Vide *Georgium Bullum* in defensione fidei Nicaenae p. 53. 54.

f) Latine apud Surium 10. Iul. graece et lat. apud *Allatium* pag. 135. ad Eustath. et *Combefisium* tom. II. auctarii noui pag. 555. Idem hic videtur Gregorius, qui deinde Neocaesariensis episcopus interfuit concilio Nicaeno II.

ἡ οἰκουμένη καταυγάζεται. Πατὴρ δοξολογεῖται, υἱὸς συμπροσκυνεῖται. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καταγγέλλεται, τριὰς ὁμοούσιος, μία θεότης ἐν τρισὶ προσώποις, καὶ ὑποστάσεσι κηρύττεται. Ταύτῃ τειχίζεται, βασιλεῦ, τὸ τῆς εὐσεβείας σοῦ κράτος. Ταύτην ἡμῖν ἄσυλον διαφύλαττε. Μηδεὶς αἱρετικὸς ὑποδὺς τὴν ἐκκλησίαν, ἔν τι τῆς τριάδος ἀφαιρείτω καταλιμπάνων τὸ λειπόμενον ἄτιμον. Ἄρειος ὑμῖν ὁ τῆς μανίας ἐπώνυμος τοῦ λόγου, καὶ τῆς συνελεύσεως αἴτιος, ὃς ὡς οὐκ ἴσμεν, ὅπως τῷ πρεσβυτερίῳ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐγκαταλεγεὶς ἐκκλησίας ἐλάνθανεν ἡμᾶς τῆς τῶν τρισμακαρίων προφητῶν, καὶ ἀποστόλων διδασκαλίας ὑπάρχων ἀλλότριος. Τὸν γὰρ μονογενῆ υἱὸν, καὶ λόγον τοῦ πατρὸς ἀποστερεῖν τῆς ὁμοουσιότητος τοῦ πατρὸς, οὐκ ἐντρέπεται, καὶ τῇ κτίσει τὸν κτίστην ὁ κτιστολάτρης συναριθμεῖν ἐπείγεται. Τοῦτον ἢ πείσας, αὐτοκράτωρ, μεταφρονοῦντα τοῖς ἀποστολικοῖς μὴ ἀντιτείνειν διδάγμασιν, ἢ τῆς ἐν οἷς ἑάλω [?] κενοδοξίας ἐγκείμενον ἀσεβήμασιν, ἄρδην τῆς χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἀφανίσειας συναυλίας, ὡς ἂν μὴ τῆς θολερᾶς αὐτοῦ λογοθωπείας τὰς τῶν ἁπλουστέρων ψυχὰς ἐργάζηται θήραμα.

catur, Filius simul adoratur, Spiritus Sanctus annunciatur, trinitas consubstantialis, vna diuinitas in tribus personis, et hypostasibus praedicatur. Per eam, o imperator, tibi munitur tuae pietatis potentia, eam nobis serua integram et inuiolatam. Nullus haereticus subiens ecclesiam, de Trinitate vnum aliquid auferat, relinquens quod restat affectum ignominia. Arius nobis qui a furore accepit denominationem, orationis caussa est, et conuentus, qui nescio quomodo allectus in presbyteratum ecclesiae Alexandrinae nos latuit alienus esse a doctrina beatorum apostolorum, et prophetarum. Vnigenitum enim filium et verbum patris non veretur priuare eadem, et aequali cum patre substantia, et creatorem cum creatura, creaturae cultor contendit connumerare. Eum autem persuaseris, imperator, mutata sententia, non repugnare doctrinae apostolicae: aut si in vanae opinionis, cuius est conuictus, perstiterit impietate, eum de Christi, et nostro coetu funditus sustuleris, ne suis turbidis verborum blanditiis venetur animas simpliciorum.

Quamquam vero Eustathium in concilio Nicaeno ad Constantinum verba fecisse, variis veterum testimoniis g) constat: tamen hanc adlocutionem ab Eustathio esse compositam vix credibile est. Certe ab Eustathio tunc ita adhibitam vel τοῦ ὁμοουσίου vel τῆς ὑποστάσεως vocem, nemo controuersiae Arianae peritus facile dixerit. Non meminit huius adlocutionis *Gelasius*, Cyzicenus, qui Eustathii, Antiocheni, *responsiones ad obiecta Phaedonis, philosophi*, super loco Genes. I. 26. *Faciamus hominem ad similitudinem nostram*, refert lib. II. de actis concilii Nicaeni cap. 14. 15.

2 Ὑπόμνημα, h) *Commentarius in Hexaëmeron*, siue Chronicus liber potius, i) incipiens ab Hexaëmeri expositione, ac deinde vsque ad tempora Iudicum producens sacram historiam,

g) Vide B. D. *Thomae Ittigii* historiam concilii Nicaeni §. 35. et *Christiani Ludovici* ad eam notas pag. 95.

h) Ita recte inscribitur in Allatii editione. Neque enim conuenit titulus ὁμιλίας, quam ei tribuit *Sirmondus* tom. II. opp. p. 750.

i) Pag. 55. numerat ab Adam ad obitum Phalegi annos 3000. Ad Christi resurrectionem 5531. a Christo, hoc est, a Christi resurrectione ad annum tricesimum siue τριακονταετηρίδα Constantini. M. σξθ', 269. sed puto scripsisse σϟθ. 299.

storiam, atque exinde mancus ac deficiens. Nam licet *Labbeus* in bibliotheca MSS. librorum pag. 77. Eustathium in Hexaëmeron memoret cum auctario vsque ad Alexandri M. tempora: tamen illud auctarium lucem non vidit. Neque latina versio Iohannis Marianae S. I. cuius idem Labbeus pag. 22. meminit. Primus graece et latine cum versione sua et eruditis ac copiosis notis edidit *Leo Allatius* Lugd. 1629. 4. k) Hinc latine ex Allatii versione legitur tom. XXVII. bibl. patrum edit. Lugd. 1677. p. 22. et 41. sed notis Allatii omissis. *Latinus Latinius* tom. II. epist. p. 116. scribit, Eustathii, Antiocheni episcopi, librum de mundi creatione repertum in Sicilia a. 1563. additque Basilii plura videri ex eo desumta esse. Ac certe de natura animalium plura eadem in Basilio ad Hexaëmeron leguntur, sed quae, (vt Michaël Glycas postea,) ex Basilio potius videtur [l] hausisse quisquis fuit libri huius auctor, qui Eustathius, Antiochenus, esse nequit, si pag. 1. τῶν ἁγίων τις ἀκριβεστάτην τῶν χρόνων ἱστορίαν ποιησάμενος est l), Eusebius, Caesariensis, Eustathii inimicus. Ezechielis, tragici, versus quosdam profert pag. 25. qui emendatiores leguntur apud *Eusebium* IX. 29. praeparat. Ex pseudo-Iacobi proteuangelio nonnulla repetit pag. 54. seq. Natali Alexandro iudice m) *non videtur Eustathii, Antiocheni, genuinum opus, cum illius stylus Eustathiano plane dissimilis sit, nec illius meminerit S. Hieronymus aut vllus veterum, mera denique sit compilatio male consutarum sententiarum vet. test. Artapani, Iosephi, protoeuangelii, S. Iacobo adscripti, Eusebii, S. Basilii.* Eadem *Guil. Caui* sententia, et *Tillemontii*, tom. VII. memor. hist. eccles. pag. 655. *Fabr.* Copiose demonstrat *Oudin.* l. c. p. 318. sq. contra Allatium, vnius cod. msti testimonio nixum, id opus esse Eustathio indignum et supposititium, nec semper fidei MSSt. codd. praesertim apud Graecos multum tribuit auctoritatis. Est quidem is commentar. *Monachii* in cod. Bauar. VIII. (v. cat. codd. gr. Bauar. p. 3. sq.) sed chartaceo, nec antiquo, multisque scatente lacunis. Idem Oudin. narrat, exstare huius operis cod. gr. in MSSt. *Iacobaeae* bibl. in Anglia cod. DCCCXLIII. sed, quia initium deest, sine auctoris nomine; alium codicem esse in *Bodleiana* bibl. cod. X. Barocc. nr. 3. ibique inscribi; *anonymi discursus super contentis in V. T. ab Hexaëmero ad finem Iosue* pag. 70-130. Inde opus istud *Eustathii, Antiocheni episcopi*, nomine ab Allatio editum, ab illo anonymo desumtum videtur Oudino. — In bibl. regis Angliae Eustath. in Hexaëm. v. *Montfauc.* B. bibl. MSS. I. p. 632. D. — *Matriti* in cod. reg. CXXIV. chart. in 8. sed sub finem manco, et ab Antonio Calosyna a. 1563. descripto, est *Eustathii*, episc. Antioch., ὁμιλία εἰς τὴν ἑξαήμερον, ὑπόμνημα θαυμα-

k) Inscriptio libri haec est: *S. Eustathii*, archiepiscopi Antiocheni, in Hexahemeron commentarius ac de Engastrimytho, dissertatio adversus Origenem. Item *Origenis* de eadem Engastrimytho, an videlicet anima ipsa Samuelis fuerit vere euocata incantationibus Pythonissae, de qua I. Regum 28. graece et lat. *Leo Allatius* primus in lucem protulit, latine vertit, notas in Hexahemeron adiecit, dissertationem de Engastrimytho syntagmate illustrauit. Lugd. sumt. Laurent. Durand. 1629. 4. In praefat. agit de Eustathio, Antioch., et eius scriptis aliisque ad eum pertinentibus. *Harl.*

l) Videtur hoc Allatio in notis ad h. l. p. 12. atque fateor esse verisimillimum.

m) *Natalis Alex.* seculo IV. p. 118. edit. in fol.

θαυμαστόν· *homilia in Hexaëmeron commentarius mirificus.* v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 501. sq. — Ὑπόμνημα in Hexaëmeron, quod Eustathii nomen prae se fert etc. *Diodoro Tarsensi* deberi, suspicatur *M. V. la Crose*, indice Fabric. in vol. X. p. 291. *Harl.*

3. Κατὰ Ὠριγένες διαγνωςικὸς [a]) εἰς τὸ τῆς ἐγγαςριμύθε θεώρημα, *de Engastrimytho* 1. Samuel. XXVIII. *disputatio, qua aduersus Origenem*, in quem acriter inuehitur et p. 395. πολύϊςορος ridet nomine, verum Samuelem a Pythonissa euocatum esse negat. Huius scripti meminit Hieronymus cap. 85. de S. E. nec quisquam est, qui illud genuinum Eustathii opus esse dubitet. Dedicauit hoc Eustathius Eutropio, quem p. 351. κράτιςον ἀνδρῶν appellat, et sub initium statim διαπρεπέςατον τῆς ὀρθοδοξίας ἱεροκήρυκα. Primus graece cum versione sua et diatriba eiusdem argumenti ad calcem libri in Hexaëmeron idem Allatius vulgauit Lugd. 1629. 4. vnde graece et latine cum Allatii diatriba de Engastrimytho recusa est in criticis sacris anglis, Londini primum, deinde in Belgio ac Francofurti vulgatis, tomo VIII., latine etiam occurrit ex Allatii versione in tom. XXVII. bibliothecae patrum edit. Lugd. a. 1677. pag. 42.

III. Fragmenta ex libris Eustathii, Antiocheni, deperditis.

1. Ex VIII. libris contra Arianos.

Anastasius Sinaita: Εὐςαθίε Ἀντιοχείας ἐκ τε̃ κατὰ Ἀῤῥιανῶν λόγε. Εἰ γὰρ κτιςὸς, ἐκ ἄρα γεννητός. Εἰ δὲ γεννητὸς, ἐκ ἄρα κτιςός. Ἐπεὶ μηδὲ εἰόντε περὶ τὴν αὐτὴν φύσιν ἑκατέρων ςρέφεσθαι τὸ γένος. Σημεῖόν τε ὅτι ἀδύνατον περὶ τὴν αὐτὴν φύσιν τὸ κτιςὸν ὑπάρχειν καὶ τὸ ἄκτιςον. Καθολικὸν γὰρ παράλογον τῷ διδασκάλῳ.

[P] *Facundus Hermianensis lib. XI. cap. 1.* Nam B. *Eustathius*, Antiochenus episcopus, qui primus in concilio Nicaeno fuit, sexto aduersus Arianos libro, de eo, quod ait dominus, (Marc. XIII. 32.) Nemo scit diem illlum, *dicamus*, inquit, *cuius rei gratia filius hominis diem proprii aduentus ignorat. Neque enim dubium est, quia et hoc caussa vtilitatis hominum prouidens adinuenit omnium creator et generis opifex. DEVS. Sicut enim hominem caussa salutis hominum verbo cooptauit et DEO; sic et insignem iudicii diem caussa diuini beneficii homini competenter abscondit; ne forte ineffabilia mysteria similis generis hominibus homo indicans, et diem secundi aduentus ostenderet.* Itemque in eodem libro: *Dum sederit.* ait, *filius hominis in sede maiestatis suae* (Matth. XIX. 28.); *alia quidem videtur loqui persona, de altera autem facit manifeste sermonem. Ergo diuinus spiritus de homine clare dicens adparet: Dum sederit filius hominis in sede maiestatis suae, sine contradictione denuntians, quia superuenientes glorias homo suscipit iustitia et virtute ornatus. et excelsum regni solium rite percipiens.* Rursus eodem libro de verbis Christi disputans dicit, omnia mihi tradita sunt a patre meo (Matth. XI. 27.). *Manifeste ex persona hominis prophetare cognoscitur, sicut et ante proba-*

a) An διαγνωςικός; *Fabr.* Διαγνωςικὸς tamen legitur quoque in cod. *Taurin.* CCCXVI. fol. 142. v. cat. codd. gr. Taur. p. 596. *Harl.*

probauimus. Iste enim maximas et accidentes virtutes percipit, ad meliora dignitate procedens. Qui octauo quoque libro sic ait: *Contemplandum autem, quomodo loquens Deo, et dicens:* (Psal. IX. 7.) Et ciuitates destruxisti, *rursus alterum introducit dominum, inferens:* (ibid. v. 8. seq.) Et dominus in aeternum manet. Parauit in iudicio sedem suam. *Manifestissime etenim alius de alio loquens adparet. Significauit, quia iudex est, qui praeparauit ei sedem tamquam prius non habenti hunc honorem, sic videbatur loqui. Quasi per figuras enim indicabat propheticas, quoniam homo ex membris instituae templum decenter factus, et sacratissimo habitans verbo, virtutis adeptus est perpetuum solium.* Item in eodem libro: *Non enim ait, qui alteram sedem habet, alteram sibi adparat fortem: sed cui non adest sedis potentia. Ergo haec ad hominem Christi manifeste respiciunt. Neque autem omnipotenti haec reponenda sunt, proprium habenti sceptrum: neque verbo, ipsum regnum habenti, quod etiam pater habet: sed in Christo dicendum, dominus in coelo parauit sedem suam. Nam omnium simul creaturarum dominator propter diuini verbi commixtionem.*

Idem opus respicit *Ephraemius, Antiochenus,* Cyrillum aduersus Nestorianos defendens, apud *Photium* cod. CCXXIX. p. 411. τὰ αὐτά φησιν καὶ Εὐστάθιος ὁ μέγας, ὁ τῆς Ἀντιοχέων ἱερεύς. Diserte vero [p] apud eundem *Photium* cod. CCXXV. *Eulogius Alex.* p. 395. Καὶ γὰρ καὶ Εὐστάθιος ὁ τῶν ἀρχιερέων ἀρχιερεὺς ἐν ἓξ λόγοις τοῖς (lege ἐν ἕκτω λόγω τῶν) κατὰ Ἀρειανῶν αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτω φησίν. Ἀλλ' οἱ παράδοξοι τῆς Ἀρείου θυμέλης μεσόχοροι τὸ μὲν ἁμαρτίαν πεποιηκέναι τὸν Χριστὸν φράζουσι. Καὶ μετ' ὀλίγα· τὸ δὲ ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ, κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ (2 Corinth. V. 19.) οὔτε τοῖς τῆς γλώττης ὀργάνοις ἐκφωνοῦσιν. Ἀλλ' ὥσπερ δεινοὶ συκοφάνται καὶ κατήγοροι ἀκρωτηριάσαντες τὸ χωρίον, τὸν ἀγῶνα τῆς κατηγορίας ποιοῦνται. Εἶτα καὶ ἡ ψῆφος ὑπὲρ τοῦ νόμου· δεῖ δὲ φιλαλήθως τοὺς ἐννόμως ἀγωνιστὰς πάντα συμπεριλαβόντας ἀπαραλείπτως, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀπάτην μέρος μὲν ἀποσιωπῶν, μέρος δὲ ἀποσπῶντας προφέρειν. Refer huc etiam, quod *Stephanus Gobarus* apud *Photium* cod. CCXXXII. pag. 475. caput duodequadragesimum operis sui, de pugnantibus patrum sententiis, impendit exponendae Eustathii, Antiocheni, doctrinae de verbi incarnatione, ὅπως ἐδόξασε περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως ὁ ἐν ἁγίοις Εὐστάθιος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερωσύνης προεδρεύσας.

Ioh. Damascenus in sacris parallelis (tom. II. operum edit. nouae pag. 314.) Ex Eustathio κατ' Ἀρειανῶν haec verba citat: πᾶν τὸ ἀρχὴν ἔχον, καὶ τέλος ἐπιδέχεται, τὸ δὲ τέλος ἐπιδεχόμενον, φθορᾶς ἐστὶ δεκτικόν. Apud eundem pag. 751. haec Eustathii, Antiocheni, leguntur, nullo eius scripto nominato: Ὁ Θεὸς τὰ πάντα πληροῖ, ὑπ' οὐδενὸς περιοριζόμενος, πάντως ἐν παντὶ τόπῳ κατὰ τὴν τοῦ Δαυὶδ o) ὑμνολογίαν ἔσται. Εἰ γὰρ ἔξω λέγοιτο τόπου τινὸς, ἀνάγκη περιορίζεσθαι αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, ὅπερ στερίσκεται. Ὅλος οὖν ἐν παντὶ γενόμενος, οὐδαμῶς εἰς ἑτέρους μεθίσταται τόπους τὰ πάντα πληρῶν r).

II. Ex

o) Psalm. 139.

p) Diu haesitabam, num haec, quae sequuntur, fragmenta, a Fabricio collecta, in hac edit. recudi facerem. Tandem vicit cogitatio, melius, saltem peritis haud ingratum fore, vt, quoniam vidi, haud paucos V. D. ad hanc Fabricii collectionem prouocasse, aut eam citasse, integra illa hic repetam. *Harl.*

2. Ex Homilia in illud Proverb. VIII. 22. dominus creauit me.

Theodoritus liber I. hist. eccles. cap. 8.

Βαδιοῦμαι q) δὲ ἐντεῦθεν ἤδη καὶ ἐπὶ τὰ πεπραγμένα. Τί οὖν ἐπειδὴ διὰ ταῦτα σύνοδος ἐς τὴν Νικαίων ἀφικνεῖται μεγίστη, διακοσίων s) [r] μήτι γε καὶ ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἐμόσε συναχθέντων. Τὸ γὰρ σαφὲς διὰ τὸν τῆς πολυανδρίας ὄχλον t) οὐχ' οἷός τέ εἰμι γράφειν, ἐπειδὴ μὴ πάντη τοῦτο περιστπουδάστως ἀνίχνευον. Ὡς δὲ ἐζητεῖτο τῆς πίστεως ὁ τρόπος, ἐναργὴς μὲν ἔλεγχος τὸ γράμμα τῆς Εὐσεβίου *) προυβάλλετο βλασφημίας. Ἐπὶ πάντων δὲ ἀναγνωσθὲν, αὐτίκα συμφορὰν μὴν u) ἀστάθμητον τῆς ἐκτροπῆς ἕνεκα τοῖς αὐτηκόοις προυξένει v). Αἰσχύνην δ' ἀνήκεστον τῷ γράψαντι παρεῖχεν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐργαστήριον τῶν ἀμφὶ τὸν Εὐσέβιον σαφῶς ἑάλω, τοῦ παρανόμου γράμματος διαῤῥαγέντος ὑπ' ὄψει πάντων, ὁμοῦ τινες ἐκ συσκευῆς, τοὔνομα προβαλλόμενοι τῆς εἰρήνης, κατεσίγησαν μὲν ἅπαντας τοὺς ἄριστα λέγειν εἰωθότας. Οἱ δ' Ἀρειομανῖται δείσαντες, μήπως w) ἄρα τοσαύτης ἐν ταυτῷ x) συνόδου συγκεκροτημένης ἐξοστρακισθεῖεν, ἀναθεματίζουσι μὲν προπηδήσαντες τὸ ἀπηγορευμένον δόγμα, συμφώνοις γράμμασιν y) ὑπογράψαντες αὐτόχειρί. Τῶν δὲ προεδρειῶν διὰ πλείστης ὅσης περιδρομῆς κρατήσαντες, δέον αὐτοὺς ὑπόπτωσιν λαμβάνειν, τοτὲ μὴν z) λεληθότως, τοτὲ δὲ προφανῶς τὰς ἀποψηφισθείσας πρεσβεύουσι δόξας, διαφόροις ἐπι-

Versio antiqua ex historia tripartita II. 6.

Pergo itaque iam hinc, et ad ea, quae gesta sunt. Cum igitur propter haec synodus maxima in Nicaeam venisset vrbem, r) et [r] quaereretur fidei modus, aperta quidem impudentia *Eusebius* scripturam protulit blasphemiae, quae coram omnibus lecta, repente cladem importabilem causa diuisionis audientibus irrogauit: confusionem tamen incurabilem suo prouidit auctori. Cumque officina capta fuisset, indubitanter Eusebii, disrupta iniquitatis scriptura in conspectu omnium, quidam ex tractatu nomen exponentes pacis compescuerunt, omnes iustam querimoniam facientes. Ariani autem metuentes, ne congregato ibidem tanto concilio pellerentur: exilientes anathematizauerunt interdictum Arii dogma, concorditer subscribentes litteris, suaque manu consentientes, et similiter se, sicut omnis synodus, sapere profitentes. Cumque praesulibus, vt ita dicam, mala calliditatis arte praeualuissent, qui magis debuerant agere poenitentiam, tunc quidem latenter, postea vero clare damnatas coeperunt allegare sententias: saepe ponentes insidias eis, a quibus videbantur esse conuicti, volentesque zizaniorum germina radicare. Et tunc timentes declinantesque tanti concilii cognitores, occulte postea pietatis praedicatores debellare tentabant. Sed

βουλευομ-

(q Nicephorus VIII. 21. βαδιῶ.

r) Hoc loco plura interpres praeteruchit.

s) Id. male omittit διακοσίων.

t) Id. τοὺς ὄχλους.

*) Eusebii Nicomediensis.

u) Id. μέν.

v) Id. προξενεῖ.

w) Id. μήποτε.

x) Id. ἐν τάτῳ.

y) Id. συμφώνοις δὲ γράμμασιν αὐτοχειρίᾳ ὑπογράψαντες.

z) Id. ποτὲ μὲν, ποτὲ δέ.

βυλεύοντες [?] τοῖς ἐλέγχοις. Βυλόμενοι δὲ παγιῶσαι τὰ ζιζανιώδη φυτυργήματα, δεδοίκασι τὺς ἐπιγνώμονας, καὶ [aa]) ἐκκλίνυσι τὺς ἐφόρυς· καὶ ταύτῃ τὺς τῆς εὐσεβείας κήρυκας ἐκπολεμῦσιν. ὐχ' ὕτω [bb]) δὲ πιστεύομεν, ὡς ἀνθρώπυς ἀθέυς δύνασθαι κρατῆσαι πώποτε τῦ θείυ. Κἂν γὰρ πάλιν ἰχύσωσι, καὶ πάλιν ἡττηθήσονται, κατὰ τὸν σεμνὸν φωνὸν προφήτην ἠσαΐαν [cc]). Ταῦτα μὴν ὖν ὁ μέγας Εὐστάθιος.

non credimus homines fine Deo posse praevalere contra facram adorandamque legem, euangelicamque doctrinam. Nam licet admodum roborentur, rurfus fortiter et magnifice diuincuntur, fecundum propheticam gloriosi vocem Ifaiae. Haec itaque magnus Eufiathius.

Apud eundem Theodoritum Dialogo I. [dd]) *pag. 67.*

Εἰ μὲν ὖν ἀρχὴν τῆς γεννήσεως ἔλαβεν ὁ Λόγος, ἀφ' ὖ διὰ τῆς μητρῴας διοδεύσας γαστρὸς τὰς σωματικὰς ἐφόρεσεν ἁρμονίας, συνέστηκεν ὅτι γέγονεν ἐκ γυναικός. Εἰ δὲ Λόγος καὶ Θεὸς ἦν ἄνωθεν παρὰ τῷ Πατρί, καὶ τὰ σύμπαντα δι' αὐτῦ γεγενῆσθαι φαμέν, ὐκ ἄρα γέγονεν ἐκ γυναικὸς ὁ ὢν καὶ τοῖς γενητοῖς ἅπασιν αἴτιος ὤν. Ἀλλ' ἔστι τὴν φύσιν Θεὸς αὐτάρκης, ἄπειρος, ἀπερινόητος. Ἐκ γυναικὸς δὲ γέγονεν ἄνθρωπος, ὁ ἐν τῇ παρθενικῇ μήτρᾳ πνεύματι παγεὶς ἁγίῳ.

Verfio Victorini Strigelii.

Si igitur initium generationis fumfit verbum, quando per maternum tranfiens vterum corporea geftauit membra, ideo extitit, quia ex muliere natum eft. Si vero verbum et Deus erat defuper a patre, et omnia per ipfum facta effe dicimus, nequaquam ortus fui principium ducit ex muliere, qui vere eft, et omnibus creaturis vt fint caufam praebet, fed eft natura Deus omnibus bonis abundans, infinitus, qui nulla cogitatione comprehendi poteft. Ex muliere autem natus eft homo, qui in virginali matrice a fpiritu fancto formatus eft.

Τῦ αὐτῦ ἐκ τῦ αὐτῦ λόγυ. Ναὸς γὰρ κυρίυ ὁ καθαρὸς καὶ ἄχραντος, ἡ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐστὶν ἐπὶ τὸν Λόγον σκηνή, ὖ θεοπροφανῶς σκηνώσας, [?] ᾤκησεν ὁ Θεός. Καὶ ταῦτα, ὐκ ἐκ τῶν εἰκότων φαμέν, τῦτο γὰρ ὁ φύσει τῦ Θεῦ υἱός, τὴν λύσιν καὶ ἀνάστασιν προαγορεύων τῦ ναῦ. Ἀναμφιβόλως ἡμᾶς διδάσκων ἐφιδιάζει τοῖς μιαιφόνοις φάσκων Ἰυδαίοις· λύσατε τὸν ναὸν τῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

Idem in eadem concione: Templum enim proprie mundum et immaculatum, eft humanum Verbi tabernaculum, in quo fe confpiciendum [?] praebens habitauit Deus. Neque vero hoc dicimus probabilia figna fequentes. Nam is, qui natura filius Dei eft, huius templi deftructionem praedixit, et fine vlla ambiguitate nos hac de re docuit dicens ad cruentos Iudaeos: (*Iohan. 2.*) Soluite templum hoc, et in tribus diebus erigam illud.

Τῦ

aa) Deeft καὶ apud Niceph.
bb) Id. ὕτως.
cc) Efaiae VIII. 9.

dd) Conf. fupra, vol. VIII. p. 291. — in *Theodor.* libr. in loca diffic. S. S. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 187. de cod. CXIII. *Harl.*

Τȣ̃ αὐτȣ̃ ἐκ τȣ̃ αὐτȣ̃ λόγȣ. Ὁπηνίκα ȣ̓̃ν τὸν ἄνθρωπον ναȣργήσας ἐφόρεσεν ὁ Λόγος σώματι μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφοιτῶν, παντοδαπὰς ἀοράτως θαυματȣργίας ἐπεδείκνυτο, τȣ̀ς δὲ ἀποςόλȣς κήρυκας τῆς ἀϊδίȣ βασιλείας ἐξέπεμπε.

Idem in eadem concione: Quando igitur hominem tamquam templum gestauit verbum, corpore quidem inter homines versatus est, varia autem miracula inuisibili natura edidit, et apostolos praecones regni aeterni misit.

Idem dialogo II. pag. 169.

Τȣ̃ αὐτȣ̃ ἐκ τȣ̃ λόγȣ τȣ̃ εἰς τὸ, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτȣ̃· ȣ̓ γὰρ εἶπεν ὁ Παῦλος συμμόρφȣς τȣ̃ υἱȣ̃ τȣ̃ Θεȣ̃, ἀλλὰ συμμόρφους τῆς εἰκόνος τȣ̃ υἱȣ̃ αὐτȣ̃. Ἄλλο μέν τι δεικνύων τὸν υἱὸν εἶναι, ἄλλο δὲ, τὴν εἰκόνα αὐτȣ̃. Ὁ μὲν γὰρ υἱὸς τὰ θεῖα τῆς πατρῴας ἀρετῆς γνωρίσματα φέρων, εἰκών ἐςι τȣ̃ Πατρὸς, ἐπειδὴ καὶ ὅμοιοι, ἐξ ὁμοίων γεννώμενοι. εἰκόνες οἱ τικτόμενοι φαίνονται τῶν γεννητόρων ἀληθεῖς. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃν ἐφόρεσεν, εἰκών ἐςι τȣ̃ υἱȣ̃. Τȣ̃ καὶ ἐξ ἀνομοίων κηρογραφεῖσθαι χρωμάτων εἰκόνας. Καὶ τὰς μὲν εἶναι θέσει χειροτεύκτȣς, τὰς δὲ φύσει καὶ ὁμοιότητι γεγεννημένας. [P] Ἄλλως τε καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἀληθείας τȣ̃θ᾽ ὑπαγορεύει θεσμός· ȣ̓ γὰρ τὸ ἀσώματον τῆς σοφίας πνεῦμα σύμμορφον τοῖς σωματικοῖς ἀνθρώποις ἐςὶν, ἀλλ᾽ ὁ τῷ πνεύματι σωματοποιηθεὶς ἄνθρωπος χαρακτὴρ, ὁ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἰσάριθμα μέλη φορῶν, καὶ τὴν ὁμοίαν ἑκάςοις περιβεβλημένος ἰδέαν.

Idem enarrans dictum, *dominus creauit me initium viarum suarum:* non enim dixit Paulus conformes filio Dei, sed conformes imagini filii ipsius, vt doceret, aliud esse filium Dei, aliud imaginem eius. Nam filius, diuina paternae virtutis insignia gestans, imago est patris, quia similes ex similibus geniti verae imagines sunt parentum. Homo vero quem gestauit, imago est filii. Nam imagines etiam diuersis coloribus pingi solent, et aliae quidem manibus formantur, aliae vero natura et similitudine fiunt. Praeterea veritatis lex idem declarat. Non enim incorporeus sapientiae spiritus conformis est corporalibus hominibus, sed per spiritum formatus homo, qui aliis omnibus numero aequalia membra gestauit, et simili corporis idea vestitus fuit.

Τȣ̃ αὐτȣ̃ ἐκ τȣ̃ αὐτȣ̃ λόγȣ. Ὅτι δὲ τὸ σῶμα λέγει σύμμορφον τοῖς ἀνθρωπίνοις εἶναι, σαφέςερον ἡμᾶς διδάσκει Φιλιππησίοις ἐπιςέλλων, ἡμῶν τὸ πολίτευμα. φησιν, ἐν ȣ̓ρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ ὧν καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησȣ̃ν Χριςὸν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτȣ̃. Εἰ δὲ τὸ ταπεινὸν μετασχηματίζων τῶν ἀνθρώπων σῶμα, σύμμορφον τῷ ἰδίῳ σώματι κατασκευάζει, ἕωλος πανταχόθεν ἀποδέδεικται ἡ τῶν ἐναντίων συκοφαντία.

Idem in eadem enarratione: Quod autem corpus dicat esse conforme humanis, magis perspicue nos docet ad Philippenses scribens, *(Phil. 3.)* „Nostra conuersatio, inquit, in „coelis est, ex quo et saluatorem expecta„mus dominum IEsum CHristum, qui trans„figurabit corpus nostrum humile, vt con„forme reddat corpori suo glorioso.“ Si igitur humile corpus hominum transfigurans conforme proprio corpori efficit, vanitatis et stultitiae plenissima est aduersariorum calumnia.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Ἀλλ' ὥσπερ ἐκ τῆς παρθένου τεχθεὶς ὁ ἄνθρωπος ἐκ γυναικὸς λέγεται γεγονέναι, οὕτω δὴ καὶ ὑπὸ νόμον γεγενῆσθαι γράφεται τῷ διὰ τῶν νομικῶν ἐθῶν ὅτε βαδίσαι μηνυμάτων. Ὁπότε μάλιστα παῖδα μὲν αὐτὸν ὄντα ὀκταήμερον, προθύμως οἱ γονεῖς περιτέμνειν ἠπείγοντο. Καθάπερ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐκδίδωσι Λουκᾶς, εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀνῆγον, μετέπειτα παραστῆσαι [?] τῷ κυρίῳ, τὰς καθαρσίους ἐπιτελοῦντες ἀναφοράς· τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον, ἐν νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν. Εἰ τοίνυν τὰ καθάρσια δῶρα κατὰ τὸν νόμον ὑπὲρ αὐτοῦ προσεφέρετο. Καὶ περιτομὴν ὀκταήμερον ἐφόρει. Ταύτῃ καὶ ὑπὸ νόμον αὐτὸν οὐκ ἀπεικότως γεγενῆσθαι γράφει, οὔτε δὲ ὁ λόγος ὑπέκειτο τῷ νόμῳ καθάπερ οἱ συκοφάνται δοξάζουσιν. Αὐτὸς ὢν ὁ νόμος, οὔτε ὁ θεὸς ἐδεῖτο θυμάτων καθαρσίων. Ἀθρόᾳ ῥιπῇ καθαρίζων ἅπαντα, καὶ ἁγιάζων, ἀλλ' εἰ καὶ ἐκ τῆς παρθένου τὸ ἀνθρώπινον ὄργανον ἀναλαβὼν ἐφόρεσε, καὶ ὑπὸ νόμον ἐγένετο. Κατὰ τὰς τῶν πρωτοτόκων ἀξίας καθαρισθεὶς, οὐκ αὐτὸς δεόμενος τῆς τούτων χορηγίας ὑπέμενε τὰς θεραπείας. Ἀλλ' ἵνα τῆς τοῦ νόμου δουλείας ἐξαγοράσῃ τοὺς πεπραμένους τῇ δίκῃ τῆς ἀρᾶς.

Idem in eadem enarratione: Sed quemadmodum ex virgine natus homo, ex muliere dicitur factus esse: ita et sub lege factus esse scribitur, quia legi congruentia fecit, vt cum infans octo dierum promte a parentibus ad circumcisionem oblatus est, sicut euangelista Lucas narrat, *(Lucae 2.)* „Adduxerunt „eum in templum, vt sisterent eum domino, „et vt purgantes [?] darent hostias, sicut scri„ptum est in lege domini, par turturum, „aut duos pullos columbarum.“ Si igitur purgantia dona secundum legem pro ipso oblata sunt, et octauo die circumcisionem tulit, non absurde scriptum est, ipsum sub lege factum esse. Non enim Λόγος subiectus est legi, sicut calumniatores opinantur. Ipse enim est lex, neque DEus indigebat sacrificiis purgantibus, qui vno nutu omnia purgat et sanctificat, sed quia ex virgine assumtum organum gestauit, sub lege factus est, et ritu primogenitorum purgatus, non quod ipse indigeret hac medicina, sed vt a seruitute legis redimeret venditos sub maledictionem.

Apud eundem, dialogo III.

Ὁ ἄνθρωπος γὰρ ὁ ἀποθανὼν, τριήμερος μὲν ἀνίσταται, τῇ δὲ Μαριὰμ, καρτερίαν μὲν ψυχῆς, ἅπτεσθαι προθυμουμένῃ τῶν ἁγίων μελῶν, ἀνθυπενέγκας, ἐκφωνεῖ, μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου, πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς. Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου, καὶ θεὸν ὑμῶν. Τὸ δ' οὔπω ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα [?] μου, οὐχ ὁ λόγος ἔφασκε, καὶ θεὸς ὁ οὐρανόθεν ὁρμώμενος, καὶ ἐν

Nam homo mortuus tertio die resurrexit, et Mariae cupienti contrectare sancta membra respondit, Noli me tangere. „Nondum „enim ascendi ad patrem meum. Sed vade „ad fratres meos, et dic eis: ascendo ad pa„trem vestrum et Deum meum et Deum ve„strum.“ Illud vero, nondum ascendi ad patrem meum, non Λόγος dixit, et Deus qui e coelo descendit, et in sinu patris versatur, nec sapientia omnes creaturas sustentans, sed ipse ex variis ac diuersis coagmentatus mem-

τοῖς

τοῖς κόλποις διαιτώμενος τοῦ πατρός, οὐδ' ἡ πάντα τὰ γεννητὰ περιέχουσα σοφία, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἐκ παντοδαπῶν ἡρμολογημένος μελῶν ἄνθρωπος τοῦτο ἐπέφηνεν. Ὁ ἐκ τῶν νεκρῶν ἐγερθείς, καί, οὐδέπω μὲν πρὸς τὸν πατέρα μετὰ τὸν θάνατον ἀνελθών, ταμιευόμενος δὲ αὐτῷ τῆς προσόδου τὴν ἀπαρχήν.

bris homo hoc pronunciauit, qui ex mortuis resuscitatus, nondum quidem ad patrem post mortem abierat, sed tamen reseruabat ad ascensionem primitias.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Κύριον δὲ τῆς δόξης, αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον τὸν σταυρωθέντα σαφῶς ὀνομάζει, γράφων. Ἐπειδὴ καὶ κύριον καὶ Χριστὸν ἀνέδειξεν αὐτόν, καθάπερ οἱ ἀπόστολοι τῷ αἰσθητῷ Ἰσραὴλ διαλεγόμενοι φασίν· Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραήλ, ὅτι κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, τὸν παθόντα. Τοιγαροῦν Ἰησοῦν κύριον ἐποίησε, καὶ οὐ τὴν σοφίαν οὐδὲ τὸν λόγον τὸν ἀνέκαθεν ἔχοντα τῆς δεσποτείας τὸ κράτος, ἀλλὰ τὸν μετέωρον, τῷ σταυρῷ προσεκπετάσαντα τὰς χεῖρας.

Idem in eadem enarratione: Dominum vero gloriae ipsum hominem crucifixum diserte nominat, quia et dominum et Christum declarauit ipsum, sicut apostoli vno ore ad populum Israel dicunt: *(Actor. 2.)* „Certo „sciat ergo tota domus Israël, quod domi„num et Christum fecerit Deus hunc IEsum, „quem vos crucifixistis.“ Passum igitur IEsum dominum fecit, et non sapientiam, neque Λόγον, qui e supernis habet dominandi potentiam, sed pendentem et in cruce manus expandentem.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Εἰ γὰρ ἀσώματός ἐστιν, οὔτε ἀφῇ χειρῶν ὑποπίπτει, οὔτ' αἰσθητοῖς ὄμμασι περιλαμβάνεται. Οὐ τρῶσιν ὑπομένει, οὐχ' ἥλοις προσηλοῦται, οὐ θανάτῳ κοινωνεῖ, οὐ κρύπτεται γῇ, οὐ τάφῳ κατακλείεται, οὐκ ἐκ μνημάτων ἀνίσταται.

Idem in eadem concione: Si enim incorporeus est, nec manibus contrectari, nec sensu oculorum cerni potest, nec sauciatur, nec clauis configitur, nec morti obtemperat, nec in terra abdite latet, nec sepulchro includitur, nec ex monumento resurgit.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου· Οὐδεὶς αἴρει τὴν ψυχὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἐξουσίαν [¶] ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. Εἰ δὲ ἑκατέρων τὴν ἐξουσίαν εἶχεν οἷα Θεός, συνεχώρει μὲν αὐτοῖς λύειν ἀβούλως τὸν νεὼν ἐγχειροῦσιν, ἐπιφανέστερον δὲ ἀνιστῶν ἐνεύργει. Ἐξ ἀναντιῤῥήτων δέδεικται ψήφων, ὅτι αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, τὸν ἴδιον ἀνεστήσατο νεουργήσας οἶκον, ἀναθετέον δὲ καὶ τῷ θειοτάτῳ πατρί, τὰς τοῦ υἱοῦ μεγαλουργίας· Οὔτε γὰρ υἱὸς ἄνευ τοῦ πατρὸς δημιουργεῖ κατὰ τὰς ἀῤῥαγεῖς τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἀποφάσεις. Τοῦτο γὰρ δὴ χάριν, τότε μὲν ὁ θειότατος γεννήτωρ τὸν Χρι-

Idem in eadem concione: „Nemo tollit „animam meam a me: potestatem [¶] habeo „ponendi eam, et potestatem habeo rursus „sumendi eam.“ *(Ioh. 10.)* Si vero vtriusque rei potestatem habuit vt DEVS, permisit ipsis, vt caeco impetu conarentur destruere templum, quod resurgens instauraret et accessione nouae gloriae augeret. Demonstratum est enim testimoniis minime fallentibus, quod ipse per se propriam domum resuscitans instaurarit. Sed tamen ad Deum patrem referri debent magnifica filii opera. Non enim filius sine patre operatur; secundum inuictas

στὸν ἐκ νεκρῶν ἐγηγερκέναι γράφεται. Τότε δὲ ὁ υἱὸς τὸν ἴδιον ἀναστήσειν ὑπισχνεῖται ναόν. Εἰ οὖν ἐκ τῶν προεξητασμένων ἀπαθὲς δέδεικται τὸ θεῖον τοῦ Χριστοῦ πνεῦμα, περιττῶς τοῖς ἀποστολικοῖς ἐπισκήπτουσιν ὅροις οἱ ἐναγεῖς. Εἰ γὰρ ὁ Παῦλος ἔφρασε, τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταυρῶσθαι, σαφῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀφορῶν, οὐ παρὰ τοῦτο δεήσει πάθος τῷ θείῳ προσάπτειν. Τί οὖν τοῦτο συνάπτουσι πλέκοντες ἐξ ἀσθενείας, ἐσταυρῶσθαι λέγοντες τὸν Χριστόν;

sacratum literarum asseuerationes. Hanc ob causam alias diuinus genitor Christum ex mortuis resuscitasse scribitur, alias filius proprium templum instaurasse dicitur. Si igitur ex his, quae hactenus exposita sunt, impatibilem esse diuinum Christi spiritum ostensum est, frustra conscelerati homines labefactant apostolicam doctrinam. Si enim Paulus dixit, dominum gloriae crucifixum esse, ad hominem digitum intendens, nequaquam contraria sententia defendenda est, quae passionem diuinitati tribuit. Cur igitur his salebris implicantur, dicentes, propter imbecillitatem crucifixum esse Christum?

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου· εἰ δὲ δὴ καὶ ἀσθενείας εἶδος περιάπτειν αὐτῷ [Ρ] προσῆκον ἦν, τῷ ἀνθρώπῳ ταῦτα προσαρτᾷν ἀκόλουθον εἶναι φαίη τις ἄν, οὔτι γε δὴ τῷ πληρώματι τῆς θεότητος, ἢ τῷ ἀξιώματι τῆς ἀνωτάτω σοφίας, ἢ τῷ ἐπὶ πάντων κατὰ τὸν Παῦλον γραφομένῳ θεῷ.

Idem in eadem concione: Quod si omnino species imbecillitatis ipsi e assignanda est, homini hanc magis congruere consentaneum est, non plenitudini diuinitatis, aut dignitati summae sapientiae, aut omnium, vt Paulus loquitur, Deo.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου· Οὗτος μὲν δὴ τῆς ἀσθενείας ὁ τρόπος δι' ὃν εἰς θάνατον γράφεται κατὰ τὸν Παῦλον ἀφῖχθαι. Ζῇ γὰρ ἐκ δυνάμεως θεοῦ, τῷ θείῳ πνεύματι δηλονότι συνδιαιτώμενος ὁ ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ καὶ δύναμις ὑψίστου ὁ ἐν αὐτῷ πιστευόμενος κατὰ τοὺς φθάσαντας ὅρους ἀποδέδεικται.

Idem in eadem concione: Hic sane est infirmitatis modus, propter quem ad mortem a Paulo scribitur peruenisse. Viuit enim potentia Dei, diuino videlicet spiritui copulatus homo. Quod enim virtus altissimi in eo habitet, contra doctrinae corruptelas ostensum est.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Εἰ δὲ τῆς παρθενικῆς ἐπιβατευούσας μήτρας οὐκ ἐμείωσε τὴν ἐξουσίαν, οὐδὲ τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ προσπαγέντος τοῦ σώματος, χραίνεται τὸ πνεῦμα. Τὸ μὲν γὰρ σῶμα μετάρσιον ἐσταυροῦτο, τὸ δὲ θεῖον τῆς σοφίας πνεῦμα καὶ τοῦ σώματος εἴσω διῃτᾶτο, καὶ τοῖς οὐρανίοις ἐπεβάτευε, καὶ πᾶσαν περιεῖχε τὴν γῆν, καὶ τῶν ἀβύσσων ἐκράτει, καὶ τὰς ἑκάστων ψυχὰς ἀνιχνεύων, διέκρινε, καὶ πάντα ὁμοῦ συνήθως οἷα θεὸς, ἔπραττεν. Οὐ γὰρ εἴσω τῶν σω-

Idem in eadem concione: Si vero in virginis versans vtero, non minuit potentiam; nec ligno crucis corpore affixo, laeditur spiritus. Etsi enim corpus Christi in sublimi pependit: tamen diuinus sapientiae spiritus et intra corpus versabatur, et in coelis erat, et totam terram continebat, et abyssis imperabat, et singulorum animas perlustrans iudicabat, et omnia simul vsitato more, sicut Deus, administrabat. Non enim intra moles corporeas summa sapientia quasi captiua tene-

ματι-

ματικῶν ὄγκων ἡ ἀνωτάτω σοφία καθειργμένη περιέχεται, καθάπερ αἱ τῶν ὑγρῶν, καὶ ξηρῶν ὕλαι, τῶν μὲν ἀγγείων εἴσω κατακλείονται· περιέχονται δὲ μᾶλλον ἢ περιέχουσι τὰς θήκας. Ἀλλὰ θεία τις οὖσα, καὶ [P] ἀνέκφραστος δύναμις, τά τ' ἐνδοτάτω καὶ ἐξωτάτω τοῦ νεὼ περιλαμβάνουσα, κρατανοῖ. Κἀντεῦθεν ἐπέκεινα διήκουσα, πάντας ὁμοῦ τοὺς ὄγκους κρατεῖ περιέχουσα.

tur, sicut humida et sicca materia intra vasa concluditur, et magis continetur a vasis, quam illa ipsa continet: sed cum sit diuina et ineffabilis potentia, non solum intima sed [P] etiam extima templi sui comprehendens gubernat, et inde penetrans simul omnes moles corporeas continet et sustentat.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου: Εἰ δ' ὁ ἥλιος σῶμα ὢν ὁρατὸν, καὶ αἰσθήσει καταληπτὸν, τοσαύτας καὶ τοιαύτας πανταχοῦ γῆς ὑπομένων αἰκίας, οὐ μεταβάλλει τὴν τάξιν, οὐδὲ αἴσθεται μικρᾶς ἢ μεγάλης πληγῆς, τὴν ἀσώματον σοφίαν οἰόμεθα χραίνεσθαι, καὶ μεταλλάττειν τὴν φύσιν. Εἰ ὁ ναὸς αὐτῆς σταυρῷ προσηλοῦται, ἢ λύσιν ὑπομένει, ἢ τρῶσιν ὑφίσταται, ἢ διαφθορὰν δέχεται, ἀλλὰ πάσχει μὲν ὁ νεὼς, ἡ δὲ ἀκηλίδωτος οὐσία παντάπασιν ἄχραντος τὴν ἀξίαν καθέστηκεν.

Idem in eadem concione: Si sol, cuius corpus cerni et sensu percipi potest, tot et tantis vbique terrarum contumeliis affectus, non mutat ordinem, nec sentit paruam aut magnam plagam, tunc existimas, incorpoream sapientiam pollui, et mutare naturam, etiam si templum ipsius cruci affigatur, aut destructionem sustineat, aut vulnera excipiat, aut morti obtemperet? Sed patitur quidem templum, omnis vero labis expers ac vacua essentia sine macula suam dignitatem retinet.

3. *Ex homilia in illud Proverb. IX. 5. comedite panem meum:*

Concilium II. Nicaenum Actione sexta p. 642. tom. III. edit. Binianae.

Σαφῶς ἀποδέδεικται, ὅτι οὐδαμοῦ οὔτε ὁ Κύριος οὔτε οἱ Ἀπόστολοι ἢ πατέρες εἰκόνα εἶπον τὴν διὰ τοῦ ἱερέως προσφερομένην ἀναίμακτον θυσίαν, ἀλλὰ αὐτὸ σῶμα καὶ αὐτὸ αἷμα. Καὶ πρὸ μὲν τῆς τοῦ ἁγιασμοῦ τελειώσεως ἀντίτυπά τισι τῶν ἁγίων πατέρων εὐσεβῶς ἔδοξεν ὀνομάζεσθαι, ὧν ἐστιν Εὐστάθιος ὁ εὐσταθὴς πρόμαχος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως [P] καὶ τῆς Ἀρειανῆς κακοδαιμονίας καταλύτης. Καὶ Βασίλειος τῆς αὐτῆς δεισιδαιμονίας καθαιρέτης, ὁ τὴν ὑφήλιον τὴν λείαν βάσιν τῶν ὀρθῶν ἐκδιδάξας δογμάτων. Ἐξ ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος φθεγγόμενοι ὁ μὲν ἑρμηνεύων τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις Σολομῶντος ῥητόν· Φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον,

Versio Anastasii, bibliothecarii.

Liquido demonstratum est, quod nusquam dominus vel apostoli aut patres imaginem dixerunt sacrificium sine sanguine quod per sacerdotem offertur, sed ipsum corpus et ipsum sanguinem. Et ante sanctificationis quidem celebrationem typos quibusdam SS. patrum haec pie visum est nominare; quorum est *Eustathius*, propugnator orthodoxae fidei et Arianae destructor vesaniae, et Basilius, eiusdem infelicis superstitionis depositor, qui omne, quod sub sole est, planam rectorum dogmatum basin edocuit. Ex vno enim eodemque spiritu disputantes, vnus quidem eorum interpretans Salomoniacum dictum, quod in Prouerbiis legitur: *Comedite panem meum*

καὶ

καὶ πίετε οἶνον ὃν κεκέρακα ὑμῖν, τάδε φησί· Διὰ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἄρτου τὰ ἀντίτυπα τῶν σωματικῶν τοῦ Χριστοῦ κηρύττει μελῶν. Ὁ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς ἀπαντλήσας, ὡς ἴσασι πάντες οἱ τῆς ἱερωσύνης μυστηπόλοι, ἐν τῇ εὐχῇ τῆς θείας ἀναφορᾶς ὧδέ πως λέγει. Θαῤῥοῦντες προσεγγίζομεν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ προθέντες τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, σοῦ δεόμεθα, καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, καὶ τὸ ἑξῆς ἐπιφερόμενον.

et bibite vinum, quod miscui vobis, haec dicit: *Per panem et vinum typos corporalium Christi praedicat membrorum.* Alter vero, eodem fonte hauriens, vt nouerunt omnes sacerdotii mystici cultores, in oratione diuinae oblationis ita dicit: „Confidentes appropinquamus sancto altari, et proponentes typos „sancti corporis et sanguinis CHristi tui, „Te precamur et te rogamus.“ Et quod deinceps infertur etc.

4. *De Melchisedecho.*

S. Hieronymus epist. ad Euangelum, presbyterum, tom. II. edit. Martianaei pag. 570. *Post Origenem et Didymum - - verti me ad Hippolytum, Irenaeum, Eusebium, Caesariensem et Emisenum, Apollinarem quoque et* Eustathium *nostrum, qui primus, Antiochenae ecclesiae episcopus, contra Arium clarissima tuba bellicum cecinit, et deprehendi horum omnium opiniones, diuersis argumentationibus ac diuerticulis ad vnum compitum peruenisse, vt dicerent, Melchisedech hominem fuisse Chananaeum, regem vrbis Ierosolymae, quae primum Salem, postea Iebus, ad extremum Ierusalem appellata sit. Nec mirum esse, si sacerdos DEi altissimi describatur absque circumcisione et legalibus cerimoniis et genere Aron: quum Abel quoque et Enoch et Noe placuerint Deo, et victimas obtulerint: et in Iob volumine legamus, quod* [P] *ipse et oblator munerum fuerit, et sacerdos, et quotidie pro filiis suis hostias immolarit. Et aiunt ipsum quoque Iob non fuisse de genere Leui, sed de stirpe Esau, licet aliud Hebraei autument.*

5. Εἰς τὰς Ἐπιγραφὰς τῆς στηλογραφίας, *in inscriptionem titulorum Psalmi XVI. et LVI.*

Apud Theodoritum dialogo II. Ἐντεῦθεν τοίνυν ἐπὶ θρόνου προὔγραψεν αὐτὸν ἁγίου καθέζεσθαι, δηλῶν ὅτι σύνθρονος ἀποδέδεικται τῷ θειοτάτῳ Πνεύματι, διὰ τὸν ἐνοικοῦντα Θεὸν ἐν αὐτῷ διηνεκῶς.

Hic igitur praedixit, fore, vt super sanctum thronum sederet, significans, occupaturum esse thronum diuini spiritus, propter perpetuo inhabitantem in ipso DEum.

6. Εἰς τὰς Ἐπιγραφὰς τῶν ἀναβαθμῶν. *In inscriptionem Psalmorum graduum.*

Apud eumdem dialogo III. Δόξαν δὲ ἐπίκτητον ὁ πατὴρ οὐκ ἐπιδέχεται, τέλειος, ἄπειρος, ἀπερινόητος ὤν, ἀπροσδεὴς κάλλους, καὶ παντοίας ἐπηρείας. Ἀλλ᾽ οὐδὲ ὁ λόγος αὐτοῦ θεὸς ὢν ὁ γεννηθεὶς ἐξ αὐτοῦ, δι᾽ οὗ γεγόνασιν ἄγγελοι, καὶ οὐρανοί. καὶ γῆς ἀπει-

Gloriam accersitam pater non recipit, cum sit infinitus, et positus supra et extra captum omnium creaturarum, nec indigeat pulchritudine aut aliis ornamentis. Imo nec Λόγος, qui est Deus ex ipso genitus, per quem facti sunt angeli, et coeli, et terrae

ρα

ρα μεγέθη. καὶ πᾶσαι συλλήβδην τῶν γενητῶν ὕλαι τε, καὶ συστάσεις. Ἀλλ᾽ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν ἐγειρόμενος, ὑψοῦται καὶ δοξάζεται, τῶν ἐναντίων αἰσχύνην ἀντικρυς ἀραμένων.

immensa spatia, et vt breuiter dicam, omnes creaturarum materiae et formae: sed homo CHristus ex mortuis resuscitatus exaltatur et glorificatur omnibus hostibus probro deformatis.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. *Οἱ δὲ φθόνῳ τὸ μῖσος ἀράμενοι κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ πεφραγμένοι πολεμίᾳ παρατάξει, σκορπίζονται τοῦ λόγου τε καὶ θεοῦ τὸν ἑαυτοῦ ναὸν ἀξιοπρεπῶς ἀναστήσαντος.*

Idem in eadem expositione: Qui odio et liuore ardent aduersus ipsum, et hostilem aciem instruunt, dissipantur a verbo et Deo, proprium templum gloriose resuscitante.

7. *In Psalmum XV.*

[?] Apud Theodoritum Dialogo I. *Ἀλλὰ μὴν ἡ τοῦ Ἰησοῦ (ψυχὴ) ἑκατέρων πεῖραν ἔσχε. Γέγονε γὰρ καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, καὶ τῆς σαρκὸς ἐκτὸς γενομένη ζῇ καὶ ὑφέστηκε. Λογικὴ ἄρα καὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ὁμοούσιος, ὥσπερ καὶ ἡ σὰρξ ὁμοούσιος τῇ τῶν ἀνθρώπων σαρκὶ τυγχάνει, ἐκ τῆς Μαρίας προελθοῦσα.*

[?] Anima IEsu vtrumque statum experta est. Fuit enim et in loco humanarum animarum, et extra carnem constituta vixit, et superstes mansit. Est igitur rationalis, et animis hominum consubstantialis, sicut et caro consubstantialis est hominum carni, quae ex Maria prodiit.

8. *In Psalmum XCII.*

Apud eundem, dialogo III. *Πέρας γοῦν ὁ προφήτης Ἡσαΐας, αὐτὰ μὲν τὰ τῶν παθῶν αὐτοῦ διεξιὼν ἴχνη, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιφέρει καὶ τοῦτο μεγαλοφωνοτέρᾳ βοῇ, τὸ καὶ εἴδομεν αὐτὸν, καὶ οὐκ εἶχεν οὔτε εἶδος, οὔτε κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ. ἄτιμον καὶ ἐκλεῖπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Εἶτα διαῤῥήδην ἐκφαίνων, ὡς εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀλλ᾽ οὐκ εἰς τὸ θεῖον ἀνήρτηται τὰ τῆς εὐπρεπείας εἴδη τε καὶ πάθη, παραυτίκα πάλιν ἐπάγει προσθείς. Ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὤν, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν.*

Tandem igitur propheta Esaias lustrans vestigia passionum ipsius, inter alia etiam haec maiore vocis contentione sonat *(Esa. 53.):* Vidimus eum, et non habebat nec speciem, nec decorem, sed species eius erat deformis et dissimilis reliquis filiis hominum. Deinde non obscure ostendens, quod ad hominem, non ad DEum referenda sit deformitas et passio, mox subiicit: *Homo plagam sustinens, et expertus dolores.*

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας. *αὐτὸς ἄρ᾽ οὗτος ἐστὶν ὁ μετὰ τὰς ὕβρεις, ἀειδὴς, ἄμορφος, εἶτα πάλιν ἐκ μεταβολῆς εὐπρέπειαν ἐνδυσάμενος. Οὐδὲ γὰρ ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῷ θεὸς ἀμνοῦ δίκην εἰς θάνατον ἤγετο, καὶ*

Idem in eadem enarratione: Idem igitur hic est, qui contumeliis deformatus paulo post pulchritudinem induit. Non enim habitans in ipso Deus agni more ad mortem ductus est, et ouiculae instar in-

προβάτε τρόπον ἀπεσφάττετο φυσικῶς ἀόρατος ὤν.

gulatus est, quum natura ipsius sit inuisibilis.

[¶] Apud eundem dialogo I. Πρόδηλον ἔν, ὅπερ ὁ χρίων ἀποδεικνύει Θεὸν, ἔ τὸν θρόνον εἶπεν αἰώνιον, δῆλος μέν ἐςι φύσει Θεὸς ἐκ Θεῦ γεννηθεὶς ὁ χρίσας. Ὁ δὲ χρισθεὶς ἐπίκτητον εἴληφεν ἀρετὴν ἐκκρίτῳ ναεργίῳ κοσμηθεὶς ἐκ τῆς τῦ κατοικῦντος ἐν αὐτῷ θεότητος.

[¶] Palam est igitur, si vngens significat Deum, cuius thronum appellauit aeternum, quod natura Deus sit, atque ex Deo genitus, ee) qui vnxit. Ipse vero vnctus ff) acceesitam accepit virtutem electo templo ornatus in quo habitauit diuinitas.

9. Περὶ ψυχῆς λόγος. De anima volumina. *Hieron. cap. 85. catalogi* gg)

Apud Ioannem Damascenum in sacris parallelis tom. I. opp. edit. nouae pag. 752.

Οὐ νόμων καὶ χρόνων ῥηταῖς τὸ θεῖον ὑπόκειται περιγραφαῖς.

Diuinum numen non legum et temporum expressis verborum circumscriptionibus subiicitur.

Apud eundem p. 788. Κοινὸν σώματος καὶ ψυχῆς πάσης ὕπνος.

Somnus corpori et animae omni communis est.

Eustratius CPolitanus presbyter, libro aduersus eos, qui dicunt, animas statim, atque e corpore solutae sunt, non operari, cap. 19.

Εὑρίσκομεν hh) δὲ καὶ Εὐςάθιον τὸν ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας τῆς Συρίας καὶ ὁμολογητὴν λέγοντα ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ κατὰ Ἀρειανῶν λόγῳ συνῳδὰ τοῖς προειρημένοις Πατράσι. Σύμφωνα δὲ τέτοις συνεξιὼν ὁ αὐτὸς Ἱερεμίας εἰσηγεῖται τὰς τῦ Θεῦ διακονέμενος φωνὰς, δι' ὧν δείκνυσιν, [¶] ὅτι μήτε τὰς τῶν δικαίων προσίεται πρεσβείας, εἰ βελη-

Reperimus praeterea Eustathium, Antiochiae Syriae episcopum et confessorem, patribus iam laudatis consona scribere in libro de Anima et contra Arianos. *Concordia his prosequens idem Ieremias, vocibus Dei asseruiens, insinuat, quibus commonstrat, neque iustorum supplicationes acceptas se habere, si velint illi propter homicidia preces fundere.*

θεῖον.

ee) Diuina Christi natura.

ff) Christus secundum humanam naturam.

gg) Forsan ex illo opere est Eustathii fragmentum ap. *S. Maximum* tom. II. p. 152. Θέλησίς ἐςι φυσικὴ λόγε τῦ ἐν ἡμῖν κίνησις· Θέλησίς ἐςιν ὄρεξις λογική τε καὶ ζωτική. *Voluntas adpetitus est rationalis et animalis:* quod adtulerat *Fabr.* infra, vol. X. p. 291. *Harl.*

hh) Eustratii iste liber editus ad calcem libri Allatii de purgatorio, Rom. 1655. 8. et locus iste legitur p. 497. seq.

θεῖεν τῶν μιαιφόνων χάριν ἀξιῶσαι[ii]). Καὶ εἶπε Κύριος πρός με λέγων· ἐὰν ϛῇ Μωϋσῆς καὶ Σαμουὴλ πρὸ προσώπου μου, οὐκ ἔϛι ἡ ψυχή μου πρὸς αὐτούς. Δεδήλωται παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ, ὅτι Μωϋσῆς καὶ Σαμουὴλ ἀπέθανον, πῶς οὖν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀναξίων πρεσβεύουσιν, εἰ [kk]) καθ' ἡμᾶς οὐκ ἐνεργοῦσιν; καὶ ἐπιφέρει πάλιν ὁ αὐτὸς Πατὴρ, καὶ φησίν. Εἰ δὲ διὰ τῆς τοῦ Χριϛοῦ ἐπιφανείας εἰς τὸν παράδεισον τὸ τῶν ἀνθρώπων εἰσάγει γένος, ὁπηνίκα δὲ ἐϛαυρώθη, τὸν λῃϛὴν αὐθήμερον εἰσάξειν αὐτόθι προηγόρευσεν, τοῦ σώματος ἔτι βεβλημένου τῷ μνήματι, συνέϛηκεν, ὅτι συνδιαιτωμένη κυρίως ἡ ψυχὴ τοῦ Χριϛοῦ τῷ Λόγῳ καὶ Θεῷ, τῷ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν τῶν γεννητῶν περιέχοντι κτίσιν, τὴν ὁμογενῆ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν εἰς τὸν παράδεισον εἰσήγαγεν. Οὐδὲ γάρ ἐϛιν γεγραμμένον ὅτι πρὸ τῆς ἀναϛάσεως τοῦ ἁγίου σώματος τὸ τοῦ λῃϛοῦ προηγέρθη σῶμα τὴν ἐπαγγελίαν ἀπολαβόν. Ἀκόλουθον ἄρα ἐϛὶν ὑπολαμβάνειν ἐμφρόνως, ὅτι ἡ ψυχὴ τὴν συγγενῆ ψυχὴν ὁδηγοῦσα φιλοφρόνως, ἅτε δὴ καὶ μείζονος ἐξουσίας ἐχομένη, τὴν μὲν ὑπόσχεσιν αὐθήμερον ἐπὶ πέρας ἦγεν, εἰς δὲ τὴν ἐξαίρετον εἰσῆγε κληρονομίαν, ἀνοίγουσα [?] τὸν παράδεισον. Εἰπὼν ὁ Πατὴρ, ὅτι ὁ Χριϛὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸν παράδεισον εἰσήγαγεν, δηλονότι τοὺς βίῳ κεκοσμημένους, καὶ τὴν ὀρθὴν ὁμολογήσαντας, καθάπερ καὶ τὸν λῃϛήν. Ἀπὸ μέρους γὰρ τὸ τῶν ἐναρέτων ἅπαν ἐδείξατο γένος.

„*Et dixit dominus ad me, dicens: si steterit Moyses et Samuel ante faciem meam, non est anima mea erga ipsos.*“ In diuinis litteris indicatur Moysen et Samuelem vita esse defunctos, quomodo ergo pro iis, qui minime digni sunt, orant, si non ita vt nos (qui viuimus) operantur? Hisce praeterea idem pater aduectit et quae sequuntur: *Si itaque, postquam Christus apparuit, in paradisum genus humanum introducit, quum vero cruci affixus est, latronem statim eodem die in illum introducturum se promisit corpore adhuc intra sepulchrum inuoluto: constat ab anima Christi, quae proprie cum Deo et verbo res omnes creatas in se continente commoratur, natura similem hominis animam in paradisum illatam fuisse. Non enim scriptum est, ante sancti corporis resurrectionem corpus latronis in vitam reuocatum, promissi compos factum fuisse. Consequens ergo fuerit, si caute rem intelligere volumus, animam a cognata anima, tanquam quae maiore auctoritate polleret, humaniter ductam, promissa sua eodem die persoluente, cum aperuisset paradisum, in praeclaram haereditatem inuectam fuisse.* Fatetur hic doctor a Christo humanum [?] genus, eos scilicet qui vita optime ducta inclaruerant, et fidem catholicam professi fuerant, quemadmodum latronem; ex parte enim eorum, qui virtuti operam dedere, genus vniversum, ostendit; in paradisum introductum fuisse.

Apud Theodoretum Dialogo I. Τί δ' ἂν εἴποιεν εἰς τὰς τοῦ βρέφους ἀναβλέψαντες ἀνατροφὰς, ἢ τὴν τῆς ἡλικίας ἀνάδοσιν, ἢ τὴν ἐπίτασιν τῶν χρόνων, ἢ τὴν τοῦ σώμα-

Quid dicent intuentes in educationem infantis, aut in aetatis accessionem, aut in temporum progressionem, aut in corporis incrementum? Vt autem silentio praeteream

ii) Ierem. XV. 1.

kk) Ita leg. pro καθ' ὑμᾶς, quod Allatius perperam vertit *si per vos non operantur.*

τος αὔξην; ἵνα δὲ παρῶ λέγειν τὰς ἐπὶ ἐδάφυς ἐκπληρωθείσας θαυματεργίας, ὁράτωσαν τὰς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεις, τὰ τῦ πάθυς σύμβολα, τὰ τῶν μαςίγων ἴχνη, τὺς τῶν πληγῶν μώλωπας, τὰς τετρωμένας πλευράς, τὺς τῶν ἥλων τύπυς, τὴν τῦ αἵματος ἔκχυσιν, τὰ τῦ θανάτυ σημεῖα, καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, αὐτὴν τὴν τῦ ἰδίυ σώματος ἀνάςασιν.

miracula in terra edita, contemplentur mortuorum resuscitationes, passionis symbola, flagellorum vestigia, verberum vibices, lateris vulnerationem, clauorum vestigia, sanguinis effusionem, mortis signa, et vt breuiter omnia comprehendam, ipsam proprii corporis resurrectionem.

Τῦ αὐτῦ, ἐκ τῦ αὐτῦ λόγυ. Καὶ μὴν εἴ τις εἰς τὴν τῦ σώματος γέννησιν ἀφορᾷ, προδήλως εὑρήσειεν ἂν ὡς ἐν τῇ βηθλεὲμ τεχθεὶς ἐσπαργανώθη, κἂν τῇ αἰγύπτῳ χρόνοις ἐτράφη τισὶν ἕνεκεν τῆς τῦ ἀλάςορος ἐπιβυλῆς Ἡρώδυ, κἂν τῇ ναζαρὲτ ἀνδρωθεὶς ηὔξηθη.

Idem in eodem libro: Si quis ad corporis generationem respexerit, palam inueniet, quod in Bethlehem natus fasciolis inuolutus fuerit, et in Aegypto aliquandiu educatus propter scelerati Herodis insidias, et in Nazareth ad virilem aetatem prouectus sit.

Τῦ αὐτῦ, ἐκ τῦ αὐτῦ λόγυ. Οὐ γὰρ ταυτόν ἐςιν ἡ σκηνὴ τῦ λόγυ, καὶ θεῦ, δι' ἧς τὴν θείαν ἐθεώρει δόξαν ὁ μακάριος Στέφανος.

Idem in eodem libro: Non idem sunt tabernaculum verbi et verbum Deus, per quod diuinam contemplatus est gloriam beatus Stephanus.

[P] Apud eundem Dialogo II. Πρὸ μὲν τῦ πάθυς ἑκάςοτε τὸν σωματικὸν αὐτῦ προὔλεγε θάνατον τοῖς ἀμφὶ τὺς ἀρχιερέας ἐκδοθήσεσθαι φάσκων, καὶ τὸ τῦ ςαυρῦ τρόπαιον ἀπαγγέλλων. Μετὰ δὲ τὸ πάθος, τριταῖος ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναςὰς, ἐνδοιαζόντων αὐτὸν ἐγηγέρθαι τῶν μαθητῶν, ἐπιφανεὶς αὐτοῖς αὐτῷ σώματι, σάρκα μὲν ἅπασαν σὺν ὀςέοις ἔχειν ὡμολόγει. Ταῖς δὲ ὄψεσι τύτων τὰς τετρωμένας ὑποβάλλων πλευρὰς, καὶ τὺς τύπυς αὐτῦ ὑποδεικνύει τῶν ἥλων.

[P] Ante passionem, vbique suam corporalem mortem praedixit et crucis tropaeum praenunciauit, affirmans futurum esse, vt principibus sacerdotum traderetur. Post passionem vero tertio die resurgens, cum dubitarent discipuli de ipsius resurrectione, apparuit illis eodem corpore, et carnem quidem totam cum ossibus se habere professus est, oculis vero illorum sauciatum latus subiecit, et vestigia clavorum ostendit.

Apud eundem Dialogo III. Δι' ὀλίγων δὲ ἔςιν ἐλέγξαι τὴν ἀσεβῆ συκοφαντίαν αὐτῶν. Μάλιςα μὲν γὰρ, εἰ μὴ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἕνεκεν σωτηρίας, εἰς τὴν τῦ θανάτυ σφαγὴν τὸ ἴδιον ἑκυσίως ἐξεδίδυ σῶμα. Πρῶτον μὲν πολλὴν αὐτῷ περιάπτυσιν ἀδυναμίαν. Ὅτι μὴ οἷός τ' ἐγένετο τὴν τῶν πολεμίων ὁρμὴν ἐπισχεῖν.

Breuis est ratio refutandi impiam illorum calumniam, cum constet dominum volentem et quidem salutis humanae causa corpus suum praebuisse mactandum. Illi enim tribuunt Christo impotentiam, perinde quasi non potuerit hostium impetum cohibere ac reprimere.

Τῦ

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Διὰ τί δὲ περὶ πολλοῦ ποιοῦνται δεικνύναι τὸν Χριστὸν, ἄψυχον ἀνειληφέναι σῶμα γεῶδες πλάττοντες ἀπάτας; ἵνα εἰ δυνηθεῖεν ὑποφθεῖραι τινὰς, ταῦθ' οὕτως ἔχειν ὁρίσασθαι, τηνικαῦτα τὰς τῶν παθῶν ἀλλοιώσεις τῷ θείῳ περιάψαντες πνεύματι, ῥαδίως ἀναπείσωσιν αὐτοὺς, ὡς οὐκ ἔστι τὸ τρεπτὸν, ἐκ τῆς ἀτρέπτου φύσεως γεννηθέν.

Idem in eodem libro: Ideo omnes vires atque neruos contendunt, vt ostendant Christum inanimatum assumsisse corpus, et terrenas fingunt imposturas, vt si possint aliquos in hanc sententiam ducere, postea facile persuaderent; passionum alterationes diuino adscribendas esse spiritui, cum quidem non sit mutabile, quod ex immutabili natura genitum est.

[*] 10. *Epistolas infinitas* Eustathii Antiocheni Hieronymus, cap. 85. catalogi, memorat.

Et epistola ad Magnum, eumdem refert inter eos ecclesiae doctores, qui *in tantum philosophorum doctrinis atque sententiis suos refarciunt libros vt nescias, quid in illis primum admirari debeas, eruditionem saeculi, an scientiam scripturarum.*

Sub Eustathii *Antiocheni* nomine *Liturgiam* e syriaco latine versam edidit *Euseb. Renaudotus*, tom. II. collectionis Liturgiarum oriental. p. 235. inc. *deus clemens et multae misericordiae.* Paris. 1716. 4. et notae ibid. p. 240. *Fabr.* — *Paris.* in codd. Syr. XXXII. 2. XXXVI. LXV. et XCIV. 5. cat. cod. Paris. regg. I. p. 54. 57. et 60. *Harl.*

[Frequenter laudantur loca ex Eustathii Antioch. opp. excerpta in catenis aut aliis collectionibus. De catenis, in quibus memoratur ille, vide supra, vol. VIII. p. 641. 645. 646. sq. 751. etc. in catena, in codice Vindob. v. *Nessel.* cat. codd. caesar. part. I. cod. VII. p. 20. inprimis *Lambec.* cod. IV. comment. III. pag. 35. — in codd. *Venet.* Marc. v. cat. codd. Marc. p. 17. et 20. — in codd. *Coislin.* a *Montfaucon.* in bibl. Coisl. memoratis, p. 46. 60. 247. de cod. CXCIV. pag. 390. in Parallelis, Io. Damasceno vulgo adscriptis, in cod. CCLXXI. etc. *Harl.*]

IV. Alii Eustathii [ll])

Eustathius *Afer*, qui saeculo quinto clarus S. Basilii homilias in Hexaëmeron vertit, de quo dixi supra, p. 69. ed. vet.

Eustathius *Ancyranus*, monasterii Attalini in Ancyra Galatiae Abbas, cui Antiochus laurae siue coenobii S. Sabae Hierosolymis vicini monachus Pandectem S. scripturae dedicauit temporibus Heraclii imp. vide *Lambecium* III. p. 138. 139. [p. 349. sq. ed. Kollar. Ad eum, Hegumenum, epistola Antiochi monachi. v. Bibl. *Coisl.* p. 297.]

ll) *Fabric.* in vol. X. pag. 289. sqq. aliorum *Eustathiorum* memoriam renouauit, adeoque dedit supplementa, quae commodius hic inseram. *Harl.*

Eustathius *Antecessor*, Ictus, cuius scholia ad Nouellas Leonis imp. laudat *Nicol. Comnenus* pag. 320. praenotionum mystagogicarum, *Fabr.* v. mox ad *Eustath. Magistrum*, *Roman.* et ad *Patricium*. *Harl.*

Eustathius *Armenius*, ὁ κατὰ τὴν Ἀρμενίαν Εὐστάθιος, in quem inuectus Eunomius apud *Gregor. Nyssenum* libr. I. contra Eunomium p. 296.

Eustathius, *Berytius* episcopus, qui interfuit concilio Chalcedonensi a. 451. imo cum Photio Tyrio praefuit concilio Beryti in caussa Ibae Edesseni celebrato a. C. 448. Vide acta concilii Chalcedonensis, actione X. tom. II. edit. Binianae p. 281. Mentio huius Eustathii apud Zachariam Mytilenaeum in dialogo de mundi opificio pag. 166. edit. Casp. Barthii.

[Eustathius, *Camytze*, proëdrus et chartularius stabuli, atque Eustathius, *diaconus* et *doctor*, interfuerunt synodo CPolit. 1082. ab Alexio Comneno congregatae. v. decretum in cod. *Coislin.* XXXVI. editum a *Montfauc.* in bibl. Coislin. p. 103. sqq. *Harl.*]

Eustathius, *Cappadox*, rhetor disertissimus, ad Gallienum missus ab Antiochenis teste *Eunapio*, quem vide in Aedesio p. 44. seq. et in Iamblicho p. 23.

[Eustathius, *Clericus* magnae ecclesiae, s. templi S. Sophiae, scriba catenae in Psalterium, in cod. caesar. XII. v. *Lambec.* et *Kollar.* comm. III. p. 62. sq. *Harl.*]

[SS. *Eustathii*, vxoris eius Theopistes et filiorum Agapii et Theopisti martyrium, in cod. *Coislin.* CCCVI. d. 8. Sept. v. *Montfauc.* B. Coisl. p. 422. — Eorum martyrium et vita *Florent.* in cod. Laurent. XIX. nr. 2. et diuersa a vita quae est in cod. XX. nr. 17. — gr. et lat. in Actis SS. edit. Antwerp. 1755. Sept. tom. VI. p. 123. v. *Bandin.* cat. codd. gr. I. p. 513 et 514. *Harl.*]

Eustathius, *Dyrrhachenus*, sub Manuele Comneno, vir doctus, sed ob haeresin missus in exsilium. vid. *Allatii* praef. ad excerpta rhetorum, et libr. II. de consensu cap. 12. §. 5.

Eustathius, *Epiphaniensis*, Syrus rhetor, cuius Χρονικὴν ἐπιτομὴν partibus duabus, libris nouem, tempora ab orbe condito ad Aeneam et ab Aenea ad annum duodecimum Anastasii imp., (sub quo vixit,) persequutam laudant Iohannes Malala, Euagrius, (quem vide III. 37. et VI. vlt.) Suidas in εὐστάθιος et Nicephorus in prooemio et XIV. 57. vbi Amidae in Mesopotamia a Cabade Persarum Rege a. 503. expugnatae historiam ab eo traditam memorat. *Fabr.* Exstat *Paris.* in cod. MDLV. nr. 6. de quo confector cat. codd. Paris. vol. II. p. 621. „auctor, ait, praemissa breui rerum ab Adamo ad Augustum vsque gestarum, e Iosephi antiquitatibus, chronologia, fusius ea persequitur, quae ad ceteros imperatores spectant. Desinit ad an. Iustiniani tricesimum sextum. Ibi nonnulla de rebus partim ciuilibus, partim ecclesiasticis reperias, non indigna, quae publicam lucem adspiciant.“ *Harl.*

Alius

Alius Eustathius, *Epiphaniensis*, episcopus, rhetore antiquior, qui inter Arianos conciliabulo Seleuciensi a. 359. subscripsit apud *Epiphanium* LXXIII. 26. De eodem Eustathio Chronicon Alexandrinum siue paschale, a quo tamquam vir sanctus ac religiosus laudatur p. 296. edit. Cangii.

[Eustathius, *Iconii* archiep. interfuit synodo, supra ad Eustathium *Camytz.* memoratae. Num hic idem sit ac *Eustathius Iconiensis*, cuius poema, (Εὐσταθίου ποίημα τοῦ Ἰκονίου) siue *epigrammata* VII. *paraenetica Florentiae* in cod. Laurent XX. nr. 1. exstant, equidem ignoro cum *Bandinio*, qui ista epigr. ex illo cod. gr. edidit in catal. codd. Medic. Laurent. II. p. 679. sq. *Harl.]*

[Eustathius, *Himeriae* episcopus, ad quem Basilius M. scripsit epistolas. v. quoque *Lambec.* III. p. 364. *Harl.]*

[?] Eustathius, *Illyrici* episcopus, cuius mentio in epistola synodica concilii Illyriciani de fide (circa a. C. 375.) apud Theodoritum IV. 9. hist.

Eustathius, siue Eumathius *Macrembolites*, protonobilissimus et magnus Chartophylax CPol. de cuius *XI. libris amorum Ismeniae et Ismenes*, dixi volumine sexto huius bibl. p. 814. seq. [siue vol. VIII. p. 136. sq. nostrae edit. *H.]*

Eustathius, *Macrobii*, latini scriptoris, filius, cui Saturnalium libros ille inscripsit.

Eustathius *Magister*, Romanus, qui scripsit de Hypobolo siue incremento dotis, quod post mortem mariti vltra dotem dabatur vxori: MS. in cod. regio MMXXIII. citat Cangius in Ὑπέβολον. [In cat. codd. *Paris.* bibl. vol. II. est cod. MCCCLI. nr. 26. inc. ἰστέον, ὅτι τὸ μὲν παλαιὸν ἰσότης ἦν·] De eodem argumento *Georgius Phobenus* siue rectius *Phorbenus* Dicaephylax Thessalonic. [v. vol. X. pag. 721. et XII. p. 563. sq.] *Fabr.* Add. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. III. p. 184. sq. de cod. Laur. VI. nr. 21. plut. 80. vbi occurrit opus, vt ait, legale, quod continet LXXXV. titulos, cui praecedit πίναξ βιβλίου — *tabula libri, qui ab aliquibus quidem nominatur* Experientia (πεῖρα), *ab aliis vero* Doctrina (Διδασκαλία), *ex practicis magni Domini nostri Eustathii, Romani.* Atque *Bandin.* p. 185. „Eius, inquit, praeterea scholium occurrit in Basilicis tom. IV. pag. 489. sqq. ed. gr. lat. Paris. 1647. ex recens. Caroli Annibal. Fabroti, vbi etiam tom. VII. pag. 916. ex eius titulo LXIV. excerpta adferuntur, et alibi saepius." — Eius ὑπέμνημα in Basilii tom. III. p. 116. 480. *Harl.*

Eustathius, *Massiliensis* episcopus, Venerii successor, decessor Graeci. Vide *Sirmondum* ad Sidonii VII. epist. 2. et *Miraeum* ad Gennadii c. 79. *[Photius* cod. LII. et Fabric. vol. IX. p. 392. ed. vet.]

Eustathius, *medicus*, ad quem S. Basilii epistolae 80. et 81. *Fabr.*

Eustathius, Oribasii Pergamensis filius, cui pater Oribasius inscripsit synopseos medicae libros nouem, in cod. *Vindobon.* caesar. XV. v. *Lambec.* comment. VI. part. II. p. 233. sq. add. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 44. cod. CCCXXXVI. *Harl.*

Eusta-

Eustathius, *Metropolita*, cuius Ἐπίσκεψις βίε μοναχικε̃ καὶ διόρθωσις τῶν περὶ αὐτὸν, MS. in bibl. Caesarea. Vide *Lambecium* III. p. 124. *Fabr.* Pag. 318. sqq. ed. Kollarii, qui in nota A. corrigit Lambec. Primo enim docet, integram esse epigraphen, a Lambecio minus recte lectam, τε̃ μακαριωτάτε Μητροπολίτε Θεσσαλονίκης κυρίε Εὐσταθίε Ἐπίσκεψις βίε μοναχικε̃· ἐπὶ διορθώσει τῶν περὶ αὐτόν· dein ex illa efficit, hunc Eustathium haud quaquam alium esse, ac percelebrem illum Homeri interpretem. Denique videtur Kollario, opusculum ineditum adhuc esse, sed in illo cod. caes. mutilum et misere habitum. *Harl.*

Eustathius, *Parionis* in Mysia ad Hellespontum episcopus, qui sepulturae S. Parthenii episcopi Lampsaceni medio saeculo quarto denati, Heracleae, praesens adfuit. Vide *Parthenii* vitam apud Bollandum 7. Febr.

Eustathius, *Patricius* nouae Romae, clarus circa graecor. a. 6533. hoc est, a. C. 1025. cuius *iudicium de nuptiis consobrinorum* exstat graece et latine in iure graeco rom. *Marquardi Freheri*, Francof. 1696. fol. libro VI. p. 414-424. Eiusdem puto esse librum *de varia temporis in foro obseruatione* praescriptione vel dilatione a momento vsque ad centum annorum spatium, qui cum *Simonis Schardii* versione prodiit Basil. 1561. 8. ante leges Rhodiorum nauales, militaresque et Georgicas Iustiniani imp. et Francof. 1670. 4. ad calcem *Christiani Woldenbergii*, de numeris vtriusque iuris, et Petri Lindenbergii de numeris sacris profanisque. *Fabr.* In Leunclauii iure graeco-romano; gr. et lat. cum notis, Francof. 1596. fol. — In Iac. *Cuiacii* opp. tom. I. ed. Fabroti plenius editus est, quam a Schardio. — Nouissima editio est: *Eustathii, antecessoris* olim *CPolitani*, de interuallis et praescriptionibus, siue de varia temporum in iure ciuili obseruatione libellus, gr. et lat. cum scholiis et notis emendatius edidit *L. H. Teucherus*. Lipsiae 1791. 8. conf. infra, vol. XII. p. 417. et *Bachii* histor iurisprud. romanae, lib. IV. cap. 2. §. 10. — *Vindobonnae* in cod. caes. I. nr. 3. et cod. XLVIII. nr. 4. (in editis, sub finem praecipue, non per omnia consentit,) sine nomine auctoris περὶ χρόνων καὶ προθεσμίας ἀπὸ ῥοπῆς ἕως ρ' ἐνιαυτῶν, et cod. III. nr. 10. περὶ ἐνιαυτῶν· vid. *Lambec.* comm. VI. part. I. p. 10. 13. et 36. et *Kollar.* supplem. ad Lambecii comm. p. 339. — In cod. VI. nr. 2. *Eustathii* antecessoris synopsis actionum iuridicarum et interuallorum temporalium a momento etc. cuius titulus et principium est: αἱ ἐν συνόψει ἀγωγαὶ καὶ αἱ ῥοπαί· Τί ἐστιν ἀγωγή; Ἀγωγή ἐστι δίκαιον τε̃ ἀπαιτεῖν ἐν δικαστηρίῳ· altera autem eiusd. synopseos pars *de temporalibus interuallis* inscribitur atque incipit: περὶ ῥοπῶν· περὶ χρόνων προθεσμίας ἕως ἑκατὸν ἐνιαυτῶν. Ἠλευθερώθη δέλη. etc. v. *Lamb.* l. c. pag. 54. sq. *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. X. nr. 3. plut. 4. de temporalibus interuallis etc. cum scholiis margin. *Athanasii* scholastici, Emeseni. — et in cod. VIII. nr. 19. inc. Ἠλευθερώθη δέλη ἐν διαθήκῃ. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. pag. 530. et III. p. 191. — *Paris.* in B. publ. cod. MMD. nr. 4. *Harl.*

Eustathius, *Patriarcha* CPol. ab a. 1019. ad 1025. quem cum Thessalonicensi archiepiscopo confundit Freherus in chronologia, iuri graeco rom. praemissa, notatus eo nomine a *Labbeo* in protreptico ad historiam Byzantinam, et ab *Allatio* de consensu pag. 613. Similiter

Similiter falluntur, qui, Scaligerum in Scaligerianis sequuti, Eustathio, Thessalonicensi, tribuunt libros de Ismeniae et Ismenes amoribus, quorum auctor est *Eustathius*, siue *Eumathius* quidam, cognomento Macrembolites, dignitate praenobilissimus. [v. supra, vol. VIII, pag. 136. sq. — *Eustathius* περιμ. v. supra, vol. VIII. p. 457. *Harl.*]

Eustathius, *rex*, S. Anastasiae, martyris, pater, si fides actis incertae fidei.

Eustathius, siue Eustachius, episcopus gentis *Saracenorum*, in Phoenicia secunda, qui concilio Chalcedonensi a. 451. interfuit.

Eustathius mm), *Sebastenus*, Sebastiae in Armenia episcopus, cum Basilio [?], Ancyrano, promachus Macedonianorum, teste Suida in Εὐστάθιος. Cum Aerio primum monasticum vitae genus amplexus fuit, vt narrat *S. Epiphanius* haeresi LXXV. c. 1. asceticae monasticaeque vitae apud Armenios auctor, cui etiam nonnullos *Asceticum S. Basilii* tribuisse refert nn) *Sozomenus* III. 13. et ex eo *Nicephorus* IX. 16. quem tamen constitutionum monasticarum, quae rectius *Basilio* tribuuntur, auctorem non esse disputat *Franciscus Rayaeus* in Actis Sanctor. tom. II. Iunii, pag. 890. seq. oo) Gangraena synodus, statim post concilium Nicaenum habita, qua Eustathii huius varii errores damnantur, etiamnum exstat, Zonarae, Balsamonis et Alexii Aristeni scholiis illustrata. Vide et de hoc Eustathio *Epiphanium* haeresi LXXV. c. 2. vbi notat, eum, licet Nicaenae fidei subscripsisset: pp) tamen fecisse aperte cum Arianis. Plura de illo *Balthasar Bebelius* in historia saeculi IV. tom. II. pag. 1295. seq. *Guil. Beueregius* in notis ad canones synodor. p. 184. et in codice canonum vindicato p. 40. seq. *Tillemontius* tom. VI. et XI. memor. etc.

Eustathius, *Syrus*. Supra, in Epiphaniensi.

Eustathius, imperatoris, Heraclii, *tabularius*. Vide chronicon paschale pag. 401.

Eustathius, *Thessalonicensis* archi-episcopus, clarus circa a. C. 1180. de cuius commentariis in Homerum dixi lib. II. cap. 3. [vol. I. p. 390. sqq.] et de commentariis in Dionysium

mm) Ab hoc Eustathio dicti haeretici, *Eustathiani*, vt apud *Anastasium Sinaitam* quaest. 80. et *Damascenum* de haeresibus c. 98. in editione Lequiniana tom. I. p. 109. Ceterum notari meretur, dictos etiam esse *Eustathianos*, qui Eustathio, Antiocheno, iniuste deposito, adhaerentes, proprio episcopo vsi sunt ab a. 331. ad 482. Vide *Tillemontium* tom. VII. memor. p. 28. seq.

nn) Fallitur *Baronius* ad a. C. 361. et cum eo *Lambecius* III pag. 125. [p. 320. sq. ed. Kollar.] qui existimant, Sozomenum de Eustathio adfirmasse, quae de *Eustathio*, Armenio monacho, dicere debuisset, de quo *Epiphanius* in haeresi 40. Archonticorum. Vide *Petauium* lib. XIV. de incarnatione verbi cap. 14. §. 3.

oo) Huic *Eustathio Sebasteno* adseritur epistola de diuina essentia, olim Basilio tributa, v. supra ad Basilii epistol. finem notata. *Harl.*

pp) v. *Lambec.* III. p. 901. sq. ed. Kollar. de cod. LXIV. nr. 21. — p. 364. de cod. LXXV. nr. 1. inter epp. Basilii M. *Harl.*

ſium Perigetem lib. IV. c. 1. §. 2. [vol. IV. p. 590. ſqq. add. infra vol. X. p. 189. ſq. *Kollar*. not. ad Lambec. III. p. 319. *Harl.*]

V. SERAPIO, Antonii, monachi, amicus et ex catecheta Alexandrino qq) atque monachorum ἡγεμένῳ Thmuitanus rr) in Aegypto epiſcopus, et ſub Conſtantio, imp., Ariano, confeſſor, ad quem S. Athanaſii, qui eum ordinauit, epiſtolae exſtant, obiit circa a. C. 358. atque inter Sanctos celebratur a latina eccleſia [?] 21. Martii. De eius libro, qui ſolus aetatem tulit, *contra Manichaeos*, dixi volumine quinto [vol. VII. p. 330 ſq. noſtrae edit.] Eum memorat Photius cod. LXXXV. et egregium Hieronymus adpellat cap. 99. Cetera, quorum idem Hieronymus meminit, Serapionis ſcripta, ob elegantiam ingenii, cognomen *ſcholaſtici* eum meruiſſe teſtatus, interciderunt. Sunt autem haec: *liber de Pſalmorum titulis* et vtiles ad diuerſos *epiſtolae*. *Fabr.* Add. iis, et h. l. et ſupra in vol. VII. p. 330 ſq. laudatis: *G. Caue* H. L. ſcript. eccl. tom. I. pag. 210. *I. G. Walch*. hiſt. eccl. N. T. p. 1518. *Hamberger* zuverl. Nachr. II. pag. 733. ſq. *Saxii* Onom. I. p. 402. *Schroeckh*. hiſt. eccl. N. T. IV. p. 421. et XI. p. 247. ſq. *Basnage* in H. Caniſii lection. antiq. ſiue theſauro monumentor. eccleſiaſt. vol. I. (p. 35 — 155.) aetatem Serapionis refert ad a. 340. et nomen obſcuri cuiusdam haeretici, *Phanii*, mutat in *Marcianus*, ſed V. D. in *Baumgartenii* Nachrichten von einer halliſchen Bibl. tom. VI. Halae 1750. 8. (vbi a pag. 233. Basnagii opus late recenſetur,) pag. 238. malit propter nexum verborum *Μανεὶς*. — *Serapion*, (neſcio, quis?) citatur in florilegio ſententiar. in cod. Laurent. XV. nr. 4. plut. 7. teſte *Bandinio* in catal. codd. gr. Laur. I. p. 254. — Vita Serapionis, monachi Aegypt., in hiſtoria monachorum Aegyptiorum, quae in codd. *Coislin*. LXXXIII. et CCCLXX. perperam adſcribitur *Hieronymo*. v. *Montfaucon* bibl. Coisl. pag. 138. ſq. (et p. 574. an illa hiſtoria eſt *Palladii* hiſtoria Lauſiaca? ſuſpicante ipſo Montfauc. et conf. cod. *Nanian*. XCII. in cat. codd. Nan. p. 181.) — Ibid. p. 295. de cod. CCXXXII. in quo, de vita aſcetica, patrum et abbatum dicta ordine alphabetico ſecundum eorum nominum ſeriem per capita diſponuntur, *Serapion* nominatur. — Fragmm. in catena patrum in Octateuchum in cod. *Veneto* Marc. XV. v. cat. codd. gr. Marc. p. 17. — in catena in Geneſin in cod. caeſar. *Vindobon*. IV. v. *Lambec*. comm. III. p. 35. et ſupra, vol. VIII. p. 645. ſq. ſect. V. — De eius epp. ad Athanaſ. v. *Montfauc*. bibl. Coislin. p. 116. et *Lambec*. comm. bibl. caeſar. III. p. 224. — *Vindobonnae* in cod. caeſ. XII. in canonibus ſ. canticis ſacris in ſanctos menſis Aprilis, d. V. in martyrem *Sarapionem* (Serap.), et alios. v. *Lambec*. VIII. pag. 209. — in cod. XIV. nr. 49. epitome martyrii SS. martyrum Hermiae, *Serapionis* et Polyaeni, ex hoc cod. edita gr. ac lat. ab Hagiographis menſ. Auguſti. tom. III. p. 574. nr. 3. et 4. v. *Lambec*. VIII. p. 424. ſq. ibique not. Kollar. — *Serapionis* breviarium *Oxon*. inter MSSt. collegii Merton. nr. 696. *Serapionis* vita S. Macarii, *Paris*.

qq) Philippus Sidetes in fragmento apud *Dodwellum* pag. 489. diſſ. ad Irenaeum, qui Dodwellus etiam eccleſiam Serapionis Alexandriae obſervat ex Epiphanii LXIX. 2. Confer *Tillemont*. tom. VIII. p. 144. Acta Sanctor. tom. III. Martii 21. p. 260.

rr) De Thmui ſiue Damiata, celebri Aegypti vrbe, vide *Iac. Golium* ad Alfraganum, p. 292.

rif. in bibl. publ. inter codd. arabicos, cod. CXLV. nr. 3. et CLXVII. nr. 1. atque in cod. CLXVIII. nr. 1. vita S. Serapionis, arabice. v. catal. codd. Parif. vol. I. pag. 118. et 121. *Harl.*

VI. Alii Serapionis.

[Serapion, *abbas*. de octo vitiis principalibus, *Mediolani* in bibl. Ambrof. cod. membr. (*Montfauc.* bibl. biblioth. MSSt. I. p. 523. C.) et ex illo cod. praefat. exfcripta in cod. MMMLXXXIV. nr. 7. *Parif.* bibl. publ. fecund. cat. codd. Par. II. p. 606. *Harl.*]

Serapion, *Alexandrinus* medicus, Celfo, Galeno et aliis laudatus, de quo infra, libro VI. [vol. XIII. p. 392. fq. in elencho medicor. vett.]

Aelius Serapion, *Alexandrinus* rhetor, Hadriani, imp., temporibus clarus, cuius haec fcripta memorantur a Suida in Σαραπίων.

περὶ τῶν ἐν ταῖς μελέταις ἁμαρτανομένων, de vitiis declamationum.

Ἀκροάσεων βιβλία ζ. *aufcultationum libri VII.*

Πανηγυρικὸς ἐπὶ Ἀδριανῷ βασιλεῖ, *panegyricus ad Hadrianum, imp.*

Βουλευτικὸς, Ἀλεξανδρεῦσιν, *confultationes ad Alexandrinos.*

Εἰ δικαίως Πλάτων Ὅμηρον ἀπέπεμψε τῆς πολιτείας, *recte ne Plato Homerum e rep. fua ablegarit.* [v. fupra, III. p. 91.]

Τέχνη ῥητορικὴ, *ars oratoria. Fabr.* v. fupra vol. VI. p. 137. — *Serapionis* opufc. aftrologic. v. fupra, vol. IV. p. 161. *Harl.*

Serapion, *Alexandrinus* rhetor, iunior, de quo Porphyrius in vita Plotini cap. 7. [fupra, vol. III. p. 65.]

Serapion, *Antiochenus*, quo vfum fe profitetur *Plinius* libro II. IV. V. Idem videtur cum Serapione geographo, cuius millefimam partem fe non intelligere ait *Cicero* II. 4. ad Atticum et epift. 6. eiusdem libri notat, cum pluribus locis contradicere Hipparcho atque Eratofthenii. [fed conf. Fabr. infra, vol. XIII. p. 92.]

Serapion, *Antiochenus* alius, Chriftianus, fecundi fcriptor faeculi, de quo fupra vid. volum. V. [VII. p. 166. fq.]

Serapion, *Afcalonita*, quem de interpretatione fomniorum fcripfiffe tradit *Fulgentius* lib. I. Mytholog. cap. 13. vbi de lauro. Meminit et *Tertullianus* cap. 46. libri de anima.

Serapio, *Athenienfis*, infra in Serapione, poëta.

Serapion, *geographus*. Vide paullo ante, in Antiocheno.

Serapion, *Hierapolita*, stoicus philosophus, de quo *Stephanus Byz.* in Ἱεράπολις. Idem, ni fallor, de quo *Seneca* epist. 40. [supra, vol. III. p. 575.]

Serapio, *martyr*, de quo in Actis apocryphis Meletii, ducis, qui sub M. Antonino, imp., passus esse traditur, tom. V. Act. Sanctor. Maii pag. 443. seq. [conf. supra in vol. VII. p. 167. §. 17. fin. et paullo ante ad §. V. de codd.]

Ioannes Serapio, *medicus* Arabs, quem circa a C. 1070. claruisse, notat *Tiraquellus* de nobilitate pag. 371. Plura de illo *Vossius* libro de philosophia, pag. 116. seq. *Fabr.* Vid. infra, vol. XIII. p. 392. sq. in elencho vett. medicor. et ibid. pag. 299. sq. de *Ioanne Serapione*, aut, vt alii dicunt, filio *Serapionis*, medico arabe, circa a. C. 1070. — *Serap. arabis* opus de virtutibus simplicium, in bibl. *Vaticana* inter codd. reginae Sueciae nr. 401. et *Lipsiae* inter MSSt. collegii principum maioris. v. *Montfauc.* bibl. bibliothec. MSS. I. p. 23. *C.* et p. 598. *C.* — *Serapio* de re medica ex arabico versus, in bibl. *Bodlei.* nr. 650. — *Serapionis* medicina, in bibl. *Paris.* olim regia, nr. 4770. — in bibl. *Guil. Pellisierii* — *Ser.* de medicinis simplicibus I. vol. inter codd. monasterii S. Trinit. *de Vindocino.* v. *Montfauc.* l. c. I. p. 650. E. — tom. II. pag. 752. C. 1198. C. et 1204. C. — *Serapionis* practica, ex arabico in latinum conuersa ab *Andrea Alpago*, et simplicium medicamentorum temperamenta, latine per *Abraham., Iudaeum*, et Simonem Ianuensem. Venet. 1550. fol. v. catal. bibl. Leidens. p. 143. — Liber *Seruitoris* (Serapionis). Liber XXVIII. Bulchasi Benaberazerin, translatus a *Simone Ianuensi*, interprete *Abraham Iudaeo* Tortuosiensi. Venet. Nic. Ienson. 1471. 4. v. *Pinelli* catal. I. p. 312. nr. 1864. — *Serapionis* liber aggregatus de medicinis simplicibus, translatio *Symonis Iannoensis*, interprete *Abraam Iudaeo* Tortuos. de arabico in lat. Complexa sunt haec opera *Io. filii Serapionis*, Mediolani per Anton. Zarot. 1473. fol. (v. *Panzer.* A. T. II. p. 14. et quos ille citat.) — idem lib. impressus Kal. Aug. per Eynaldum de Nouimagio. Venet. 1479. v. *Maittaire* A. T. IV. pag. 404. — *Serapionis* breviarium et practica *Platearii*, Ferrariae 1488. fol. — Venet. per Bonetum Locatellum, 1497. fol. et Basil. 1499. fol. v. *Maitt.* l. c. pag. 781. 633. ac 704. — De libro Serapionis aggregato, et de *Ioannis*, filii Serapionis, breuiario, edd. Ven. v. etiam cel. *Panzer* A. T. pag. 148. nr. 404. et 405. — *Mesue* cum expositione Mundini. — Libell. *Bulcasis* f. *Seruitoris* etc. Venet. per Bonet. Locatellum — 1495. *Maitt.* l. c. pag. 602. *Harl.*

Serapio, *philosophus*, cuius falsam eloquentiam perstringit *Seneca* epistola XL. ad quem locum digna lectu est praeclari Mureti adnotatio, ss) etiam atque etiam consideranda

ss) Muretus ad Senecae epist. 40. *De Serapione quodam pseudophilosopho scribit, qui quasi conciones habebat ad populum, in quibus nihil aeque cauebat, quam ne vsquam haesitare atque insistere videretur. Pronoluebat verba nusquam interrupto impetu, non illud laborans, vt, qui audiebant, meliores fierent, sed vt ipse promtus in dicendo ac copiosus haberetur. Tale disputandi*

randa iis, qui, in suggestu sacro verba ad christianum populum facturi, Serapiones reddere, quam sermone, grauitatis ac sanctimoniae pleno, vti malunt. Forsan hic Senecae Serapio idem est cum Hierapolitano, de quo supra.

Serapio, *philosophus* iunior, de quo Damascius in Isidori vita, et ex eo Suidas in Σαραπίων, inter alia referens, eum nihil praeter tres aut duos libros possedisse, atque in his Orphei poëmata.

Serapio, *pictor*, quem laudat Varro apud *Plinium* XXXV. 10. pag. 221. Hic scenas optime pinxit, sed hominem pingere non potuit.

[¶] Serapio, *poëta, ἐν ἔπεσι* laudatur a Clemente Alexandrino I. Strom. pag. 304. vbi ex eo refert, ne mortuae quidem Sibyllae cessasse diuinandi facultatem, qua de re ibi plura parum credibilia leguntur. Serapionis versus hos duos iambicos adfert Stobaeus sermone 10. de auaritia:

V 3 Οὐ

tandi genus ait circulatoribus magis quam philosophis conuenire. Huius ipsius vitii exempla, vel maxime illustria, notaui in quibusdam maximarum rerum ad populum interpretibus: quorum oratio, quae non comta ac calamistrata, sed grauitatis, auctoritatis, maiestatis ac sanctimoniae plena esse deberet, tota papauere ac sesamo sparsa est, et ex mellitis verborum contexta globulis: ita, vt ad eos, non tamquam ad vitae magistros, aut vitiorum correctores, sed tamquam ad comoedos aut histriones eatur. Stant illi, et cum frontem bis terue perfricuerunt, barbamque permulserunt, hiante et mirificum aliquid ac θειῶδες *expectante plebe, plebis autem nomine etiam quosdam ex optime vestitis comprehendo, laxant habenas linguae, et similiter cadentia, similiterque desinentia concervantes, paria paribus, contraria contrariis opponentes, multa etiam semel suo ordine dicta sursum versum, aut alias variato ordine repetentes: eaque in re memoriam pueriliter ostentantes, atque haec saltatricularum in morem, gesticulatoriis nequeunquam quietis manibus, adiuuantes argute multa, quibus risum excutiant, dicunt: numquam interim aut sibi aut auditoribus respirandi facultate permissa: quibus omnibus rebus admirationem imperitis; cordatis et intelligentibus nauseam ac stomachum commouent. Hos igitur nouos Serapiones cuperem hanc epistolam cum cura legere, et inspicere, num cui vitio adfines sint eorum, quae hic a Seneca reprehenduntur. Profuerit eisdem legere et ea, quae super eadem re apud scriptorem Noctium Atticarum a Musonio disputantur, quae et ipsa subiciam.* Musonium, *inquit*, philosophum solitum dicere accepimus: Cum philosophus hortatur, monet, suadet, obiurgat, aliudve quid disciplinarum disserit: tum qui audiunt, si de summo et soluto pectore obuias vulgatasque laudes effutiunt, si clamitant etiam, si gestiunt, si vocum eius festiuitatibus, si modulis verborum, si quibusdam quasi frequentamentis orationis mouentur, exagitantur, et gestiunt: tum scias, et qui dicit, et qui audit, frustra esse: neque illic philosophum loqui, sed tibicinem canere. Animus, inquit, audientis philosophum, si, quae dicuntur, vtilia ac salubria sunt, quaeque errorum atque vitiorum medicinas ferunt, laxamentum atque otium prolixe laudandi non habet. Quisquis ille est, qui audit, nisi ille est plane deperditus, inter ipsam philosophi orationem et perhorrescat necesse est, et pudeat tacitus, et poeniteat; & gaudeat, et admiretur: varios adeo vultus disparilesque sensus gerat, perinde vt eum conscientiamque eius affecerit vtrarumque animi partium aut sincerarum, aut aegrarum, philosophi pertractatio.

Οὐ τῆς ἐμῆς ἔκητι καρδίας Φέρεις
Λόγυς προσηνεῖς, τῦ δὲ σῦ κέρδυς χάριν.

Non ista blanda verba tu fundis, meo
Animo obsecundans, sed tuo compendio.

Non plane certum, idemne fit Serapio, Atheniensis poëta, quem colloquentem indicit Plutarchus lib. de eo, quod Pythia non fundat oracula carmine, ac pag. 396. ad illum Boëthus geometra: ποιήματα μὲν γράφεις τοῖς μὲν πράγμασι φιλοσόφως καὶ αὐστηρῶς, δυνάμει δὲ καὶ χάριτι καὶ κατασκευῇ περὶ λέξιν ἐοικότα τοῖς Ὁμήρυ καὶ Ἡσιόδυ μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ Πυθίας ἐκφερομένοις. *Fabr.* v. supra, vol. II. p. 491. et vol. I. p. 747. *Harl.*

Serapio, *rhetor.* Supra, in Alexandrino.

Serapion, anachoreta *Sindonites*, de quo Palladius in Lausiaca, c. 84.

[P] VII. SOPHRONIVS, *vir adprime eruditus, laudes Bethlehem adhuc puer, et nuper* tt) (scripsit Hieronymus suum catalogum a. C. 392.) *de subuersione Serapis* uu) *insignem librum composuit: de virginitate quoque ad Eustochium, et vitam Hilarionis* vv) *monachi, (opuscula mea) in graecum eleganti sermone transtulit. Psalterium quoque et Prophetas, quos nos de hebraeo in latinum vertimus.* Haec de Sophronio Hieronymus cap. 134 ww) quae ita graece leguntur in versione catalogi Hieronymiani graeca, quae sub huius ipsius Sophronii nomine exstat, quum cetera omnia Hieronymo commorata pridem interciderint: Σωφρόνιος ἀνὴρ εἰς ἄκρον πεπαιδευμένος, τὺς ἐπαίνυς Βηθλεὲμ ἔτι νέος ὢν συνέθηκεν, ὑπόγυον δὲ περὶ τῆς καταλύσεως τῦ Σεραπίυ ἐπίσημον συνέθηκε λόγον, καὶ περὶ παρθενίας πρὸς Εὐςόχιον καὶ τὸν βίον Ἱλαρίωνος μοναχῦ, τὰ συγγράμματά μυ, εἰς Ἑλληνικὸν λόγον εὐφυῶς μετέφρασε, καὶ τὸ ψαλτήριον δὲ καὶ τὺς προφήτας, ὓς ἡμεῖς ἀπὸ τῦ Ἑβραΐυ εἰς Ῥωμαϊκὸν μετηνέγκαμεν. Hanc graecam catalogi Hieronymiani versionem primus vulgauit Erasmus, Basil. 1539. 4. exemplar emendatum ac vetustum, vt ait, nactus, ex quo permulta se et deprauatissima testatur in Hieronymi latinis restituisse. Hinc *mirum est, quosdam extitisse,* inquit *Stephanus le Moyne* notis ad varia sacra pag. 418., *qui versionem istam graecam Erasmo tribuere non dubitarint, quum multa extiterint,*

tt) Ex hoc Hieronymi loco colligit *Saxius* in Onom. I. p. 442. Sophronium forsitan a. C. 381. potissimum fuisse clarum. Add. *Caui* hist. litt. script. eccl. I. p. 235. qui etiam contra If. Vossium dimicat, opinantem, Erasmum, linguae graecae exercendae gratia versionem catalogi Hieronymiani sub Sophronii nomine procudisse. *Harl.*

uu) De illa subuersione conferendus *Rufinus* lib. XI. hist. eccles. cap. 27. seq.

vv) *Vossius* de hist. graecis pag. 257. Sophronium auctorem vitae Hilarionis facit, cuius tantum fuit graecus interpres. [conf. infra in h. libro et vol. cap. 24. de S. Hieronymo.]

ww) Vbi vid. *Fabric.* in bibl. eccles. p. 221. add. p. 11. sqq. *Harl.*

rint [xx]) *MSta, Erasmo vetustiora, et versio ista graeca a multis Erasmo vetustioribus etiam citari soleat.* Quibus verbis notatur ab eo *Is. Vossius*, cuius haec sunt in notis ad S. Ignatii epist. ad Smyrnaeos pag. 257. *Mihi constat, translationem illam graecam Sophronii nomen mentiri. Quid? an verisimile est, ita Sophronium fuisse negligentem, vt non inspexisset ipsum Ignatium, quum Ignatii loca essent vertenda! Sed hoc leue. Versio illa innumeris locis non est graeca: innumeris quoque in locis male Hieronymi mentem expressit. Quidquid in Hieronymo est corruptum, eodem modo sese habet in graeco. Quaecunque in illo Hieronymi catalogo desunt, (deesse autem multa, ex MSS. collatione adparebit,) desunt quoque in illo Pseudo Sophronio. Mille id exemplis in tam exiguo scripto comprobare possumus. Sed puto, nasutum lectorem satis* [?] *id per se animaduertere. - - Mihi in nulla vnquam bibliotheca illam paraphrasin MS. videre contigit. Scripsit quoque nuper Cl. vir Ismael Bullialdus, illam non exstare in bibliotheca regia Parisiis. Non exstare vspiam puto. Aut si exstet, multum vereor, ne a recentissima sit manu exarata, ne CL annos excedente. Nam etiam recentissimi codices latini eius catalogi multo sunt meliores ista paraphrasi graeca. Sed quid facias Erasmo, qui, quum primus sit, qui illam ediderit, dicit, se Sophronii exemplar vetustum et emendatum nactum fuisse? Nisi Erasmus haec diceret, multum de eius fide dubitarem. Suspicari tamen aliquis non immerito possit, ipsum nobis supposuisse hanc translationem, idque animi gratia: vel vt ostenderet, si sibi fuisset voluntas, sua aliis adfingendi, ad hoc neque defuturum ingenium, neque eruditionem. - - Sed credamus potius, illum a nebulone aliquo fuisse deceptum, qui, corruptissimum Hieronymi catalogum nactus, graece a se redditum huic Heroi pro antiqua Sophronii versione venditarit. Eadem forsan manus est, quae paraphrasin illam supposuit, et quae priorem partem catalogi Hieronymiani corruperit. Nam quorsum in eo inter scriptores ecclesiasticos referuntur tot apostoli, qui nihil omnino scripserunt, quorumque vitas, adparet, desumtas esse* [yy]), *paucis tantum mutatis, ex ineptissimo scripto Dorothei de XII. Apostolis. Inquit Erasmus, Sophronium adiunxisse reliquos istos apostolos, qui nihil scripserunt. Sed vnde hoc resciuit, nisi ipse fuerit Sophronius?* Haec ille. Quae vero de vitiis huius versionis ait vir doctus, partim nimis exaggerata sunt, partim non probant, auctorem non esse Sophronium. Deinde quaedam rectius graeca versio, quam vulgati latini codices, MStis antiquissimis et veteribus scriptoribus, qui Hieronymi laudant verba, graecam lectionem comprobantibus, vt in notis ad catalogum Hieronymi, ab Ernesto Salomone Cypriano editum p. 213. pluribus exemplis vel in vno capite de Clemente Rom. pridem ostendi. Denique negari nequit, graecam catalogi Hieronymiani versionem

xx) Operae pretium erat indicare, quando, et quibus in locis.

yy) Sunt illae ipsae vitae, quae sine nomine auctoris adiunctae leguntur Oecumenii commentariis. Vnde *Stephanus le Moyne* notis ad varia sacra pag. 1059. colligebat, *auctorem versionis graecae catalogi Hieronymiani esse satis antiquum, quum illius auctoris memoria occurrat apud Oecumenium.* Sed illas vitas ab alio, quam Sophronio, adiunctas *Tillemontius* sibi tom. XII. memor. pag. 142. persuadet vel eo nomine, quod recentiorum Graecorum traditiones nimium sapiant. *Elles ont pour l'ordinaire plus de raport aux traditions des Grecs modernes qu'a la retenue des anciens, qui n'aimoient pas à parler de ce qu'ils ne savoient point.*

nem lectam a Suida, qui loca plura ad verbum [P] ex illa adducit, vt in Βασίλειος, Καισάρειος, Γρηγόριος, Ναζιανζȣ Γρηγόριος ὁ καὶ Θεόδωρος, Δάμασος, Ἐπιφάνιος, Εὐσέβιος ὁ Παμφίλȣ. Ἰȣςῖνος Φιλόσοφος, Ἰȣ̃ςος Τιβεριεὺς, Ἰώσηπος Ἰȣδαῖος, Μεθόδιος, Ὠριγένης, Πολύκαρπος, Φίλων Ἰȣδαῖος' licet Hieronymum Suidas vel Sophronium numquam laudet de nomine. Hinc illam Is. Vossii opinionem reiicit *Huetius* de claris interpretibus pag. 215. et manifestum hominum, male suspicacium, errorem adpellat lib. I. Origenianorum cap. 2. et ante Huetium improbauerat *Io. Andreas Bosius* in exercitatione de testimonio Iosephi de Christo, cap. 2. §. 30. et introductione in notitiam scriptor. ecclesf. cap. 3. Vide et *Stephani le Moyne* prolegomena ad varia sacra * 16. Graecam illam versionem nescio quare omiserit Io. Marcianaeus in noua sua operum S. Hieronymi editione Parisiensi. Exstat autem in veteribus, vt Parisiensi 1623. et Francofurtensi, a. 1684. fol. zz) Errorem calami in viro doctissimo, Lilio Gyraldo, omitto, qui dialogo V. de historia poëtarum scribit, Sophronii librum de viris illustribus ab Hieronymo esse ex latina in graecam linguam conuersum. Nam et illi falluntur, qui vel omnium veteris testamenti librorum versionem Hieronymianam, vel illam, quam ex LXX. Interpretibus composuit Hieronymus, a Sophronio graece versam scribunt. Certe solam versionem Psalmorum et Prophetarum, quam ex hebraico Hieronymus adornauerat, graece Sophronium conuertisse ex Hieronymi testimonio constat. Vide *Humfredum Hody* libro IV. de SS. bibliorum textibus originalibus et versionibus graecis pag. 630. [supra, vol. III. p. 717. §. XV.]

Videtur huius Sophronii fuisse *liber pro Basilio aduersus Eunomium*, laudatus Photio in bibl. codice V. vbi eum a perspicuitate et succincta breuitate et acumine celebrat. [v. infra, de Photio, vol. IX. p. 382. ed. vet.] At *epistola ad Paulam et Eustochium* de adsumtione Mariae, virginis, quae latine exstat inter S. Hieronymi opera tom. V. edit. Io. Marcianaei pag. 82. et incipit: [P] *Cogitis me, o Paula et Eustochium, imo charitas Christi:* Sophronio ab Erasmo leui coniectura tribuitur: verum nec Hieronymi eam nec Sophronii, sed scriptoris, damnato Nestorio et Eutychis haeresi iunioris, esse probat

zz) Fabricius in superiore edit. promiserat collectionem auctorum veterum de scriptoribus ecclesiasticis, in quibus familiam ducat Hieronymi catalogus cum versione graeca, Sophronio tributa. Atque a promissis stetit, et opus inscripsit: *Bibliotheca ecclesiastica, in qua continentur de scriptoribus ecclesiasticis S. Hieronymus, cum veteri versione graeca, quam vocant Sophronii,* et nunc primum vulgatis editoris notis, Hieronymum cum Eusebio accurate conferentibus: adiunctis praeterea castigationibus *Suffridi Petri* et *Io. Marcianaei*, nec non integris *Erasmi*, *Mariani Victorii*, *Henr. Grauii*, *Aub. Miraei*, *Wilh. Ern. Tentzelii* et *Ern. Salom. Cypriani* adnotationibus, etc. curante *Io. Alb. Fabricio.* Hamburgi 1718. fol. Hieronymi catalogus ita excusus est, vt ex altera parte semper adponerentur verba Eusebii graeca, quae ille ante oculos habuit, ex altera autem Sophronio tributa interpretatio, subiunctis cuique capiti primum Fabricii, dein Erasmi et reliquorum, in inscriptione memoratorum VV. DD. adnotationibus. — In cod. *Norfolciano* DLIII. est *S. Hieronymus de monachis aegyptiacis*, a Sophronio *conuers.* in graecum sermonem, secundum cat. codd. Angl. tom. II. p. 84. nr. MMMCDLII. et in indice tribuitur *Sophronio Hierosolymitano.* *Harl.*

probat *Baronius* tom. I. annal. eccl. ad a. C. 48. nr. 17. seq. et ad martyrolog. Rom. ad 15. August. v. *Lambecium* VIII. pag. 148. [p. 316. sqq. 321. sq. 323. sqq. ed. Kollar. cuius not. p. 283. adde.] et in Diario itineris Cellensis pag. 105. Dubium Combefisio videtur, qui *e breuiario romano recte eiectum* obseruat in bibl. concionatoria. *Fabr.* Add. *I. G. Walchii* hist. eccles. N. T. p. 1527. sq. *Harl.*

Psalterium Sophronio rogante latine ex hebraico vertisse se testatur ipse Hieronymus epistola 134.

Alii Sophronii.

Sophronius, de quo *Martialis* XI. 109.

Tanti tibi est animi probitas, orisque, *) *Sophroni,*
Vt mirer, fieri te potuisse patrem.

Sophronius, *abbas*, eremita, de quo Io. Moschus c. 159. prati spiritalis.

Sophronius, patriarcha *Alexandrinus*, ab a. C. 844. ad 857. quem philosophum ac sapientem fuisse scribit *Eutychius* tom. II. annal. p. 441. Confer *Eusebium Renaudotum* in historia patriarcharum Alex. pag. 289.

Sophronius, *Alexandrinus* patriarcha iunior, qui imperatori, Manueli Comneno, Mariam, Raymundi, Antiochiae principis, filiam vxorem ducenti, manus imposuit vna cum Luca Chrysoberge CPol. et Athanasio, Antiocheno patriarcha, 25. Decembr. a. C. 1160. Vide *Cinnamum* lib. V. pag. 228.

Sophronius, *archiepiscopus primae Iustinianae et Achridarum*, seculo XVI. cuius epistolam ad patriarcham CPol. graece et latine exhibet *Crusius* in Turco graecia libro IV. Vide eum pag. 341. Idem *Crusius* pag. 303. 304 exhibet epistolam Sophronii, hieromonachi in Chio, antea abbatis, ad patriarcham CPol., Ieremiam.

Sophronium, patriarcham *CPolitanum*, nullum reperio, et miror, vnde hauserint lexicorum vniuersalium scriptores, Hofmannus et [P] Morerius, qui saeculo XV. in sede CPolitana Sophronium fuisse narrant. Nam et in prima editione Bibl. patrum fragmentum de Petro et Paulo male exstat sub Sophronii CPol. nomine, quod in aliis Sophronio, Hierosolymitano patriarchae, adscribitur. *Fabr.* — Enimuero reuera in viuis fuisse illum Sophronium, Fabricio dubium, *Bricherius Columbus*, patricius Finariensis, in epistolari dissertatione, sub calcem bibl. antiquae Vindobonens. ciuicae, a Lambachero editae pag. 25. sqq. ostendit ex litteris patentibus, (post CPolin a Turcis captam,) illius

*) Primam in nomine Sophronii corripit, producit alteram, quasi non Σωφρόνιος esset, sed Σοφρώνιος.

illius patriarchae nomine a. mundi 6972. m. Aug. indictione XII. datis cuidam *Georgio Polo*, manuque exaratis et in extrema libri Crestoni Boni Accursii Lexici pagina exemplaris, quod seruat bibl. Vindob. ciuica, fauentibus Musis, a bibliopego seruatis. Inde descripsit eas *Briecker*. et l. c. graece ac lat. p. 27 — 33. publicauit, multaque alia in hanc sententiam pro fideque illarum litterarum, de catalogis patriarcharum CPolitan. haud omnino certis atque exploratis, ac de fragmento de Petro et Paullo, haud temere Sophronio CPol. adtributo, scripsit. *Harl.*

Sophronius, *hieromonachus Hierosolymitanus*, a quo digestum ac conscriptum Typicum S. Sabae memorat *Montfauconus* in bibl. Coisliniana pag. 561. Τυπικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίας Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Σάβα, συντεθὲν καὶ συγγραφὲν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πατρος καὶ ἱερομοναχοῦ, κυροῦ Σωφρονίου. Αὕτη ἡ ἀκολουθία γίνεται καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν Ἱεροσολύμων ἁγίαις μοναῖς. Fortasse idem hic cum patriarcha Hierosol. de quo infra. [conf. *Crusii* Turcograec. libr. IV. et supra, vol. VIII. p. 94.]

Sophronius, *monachus iatrosophista*, cuius et Sophronii, Hierosolymitani, carmina in Deiparam vna cum carminibus Heliae Syncelli, Michaëlis Syncelli, et Ignatii, grammatici, diaconi de eodem argumento editurum se promisit *Allatius* ad Eustathium, Antiochenum pag. 284.

Sophronius, *Gothiae metropolita*, circa a. C. 1292. cuius mentio in codice graeco caesareo, quo vitae Sanctorum continentur, apud *Lambecium* VIII. pag. 358. et 365.

Sophronius, Damascenus, Iohannis Moschi familiaris, ex sophista [b]) monachus S. Sabae. ac denique post Modestum ab a. C. 629. ad 638. [c]) *patriarcha Hierosolymitanus*. Vide *Papebrochium* in Actis Sanctor. ad XI. Martii tom. II. pag. 65. seq. Sergii, Cyrique, Monothelitarum, constans aduersarius, de quo *Combefisius* in historia Monothelitarum pag. 22. seq. Sub eius nomine feruntur:

1) Fragmen-

b) *Sophistam* Sophronium adpellat *Io. Moschus* cap. 92. et in praefat. [v. inf. vol. IX. p. 22. ed. vet.]

c) Alii 636. quorum sententiam *Papebrochius* loco laudato oppugnat probabilibus argumentis. *Fabr.* *Saxius* in Onom. lit. II. pag. 75. prodit, Sophronium ab a. 633. fuisse patriarcham hierosolymitanum, laudatque *Pagii* critic. Baron. 633. VI. VII. p. 274 — 276. a. 636. (quo Sophronius e vita decessit,) III. IV. p. 314. 315. tom. IX. atque in Analectis *Moshemii* hist. ecclesiast. saec. VII. part. II. cap. II. §. V. (o.) — *Caueus* in hist. litterar. script. eccl. I. p. 579. ad a. 629. hoc demum anno, ur. 629. Sophronium, scribit, patriarchae Hierosolymitani dignitatem esse consequutum, et, indefessus, ait, orthodoxae veritatis vindex, qui praesens Alexandriae factus a. 633. Cyrum sub obtentu pacis ineundae haeresin in ecclesiam inuexisse strenue exclamauit, et communionem ei renuntiauit etc.. Tum recenset eius scripta. Add. *Lambec.* comm. de bibl. caesar. III. p. 157. sq. uot. 2. vbi is de Sophronio eiusque aetate agit, aliosque laudat VV. DD. de illo disputantes, et supra, vol. IIX. p. 353. not. q. *Harl.*

1) Fragmentum hypomnematum *de laboribus, certaminibus et peregrinationibus apostolorum, Petri et Pauli,* lat. in bibl. patrum Paris. 1575. tom. II. et 1589. et 1654. tom. VII. col. 107 et 108. Col. 1618. tom. IV. et Lugd. 1677. tom. V. pag. 1123. Incipit: *Petrus genere fuit Hebraeus.* Elogium Sophronii in Petrum et Paulum, apostolos, graece incipit: πάλιν ἡμῖν δυὰς ἀδιάλειπτος. *Fabr.* Sophronii *oratt.* latine in bibl. maxima patrum, Lugd. tom. XII. p. 206—214. — *homiliae*, gr. in cod. *Escorial.* v. *Plüer* itiner. per Hispan. p. 190. — it. in bibl. *Vaticana,* teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSS. I. p. 134. B. — In cod. *Coislin.* CCLXXXII. in Marci Monachi collectione dictorum aduersus Barlaam et Acindynum loca quoque Sophronii nostri adducuntur. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 404. sq. — In bibl. *Vaticana* Sophron. de vita et martyrio Sct. apostolor. v. *Montfauc.* bibl. biblioth. MSSt. I. p. 101. *A.* et conf. infra, vol. IX. p. 135. ed. vet. *Harl.*

2) Fragmentum *de Baptismate apostolorum,* graece et lat. apud *Lambecium* III. p. 52. seq. [p. 138. sqq. ed. Kollar.] et ad calcem Pseudo-Dorothei, Tyrii, *) quem [?] cum libris de vita Moysis, a Gaulmino illustratis, edidi Hamb. 1714. 8. pag. 552. seq. Sub *Theodoreti* nomine ex cod. regio Symeonis Logothetae gr. ac lat. exstat in adpendice Cangiana ad chron. paschale pag. 438. *Fabr.* *Lambec.* III. cit. p. 138. sqq. not. 1—3. atque Kollar. not. A. et ad cod. XXX. p. 123. et in additam. p. 542. sqq. de singularibus quibusdam Sophronii narrationibus atque opinionibus disserit; (sed conf. *Cauei* iudicium, p. 579.) praeter ea Kollar. ad pag. 137. notat, id fragmentum ex Sophronio decerptum esse a Theodoreto, Cyri episcopo; ideoque in cod. regio huic Theodor. id tribui: atque consulere iubet *Epiphan.* in haeresi Antidicomarianitarum LXXVII. nr. VII. *Petrum Siculum* in historia Manichaeorum pag. 18. et *Glycam* in annalibus, pag. 209. etc. — Idem fragm. ex Sophronii Hypomnematibus desumtum est *Vindob.* in cod. caesar. CCCXX. nr. 3. v. *Lambec.* V. p. 589. sq. *Harl.*

3) Fragmentum ex *encomio S. Iohannis, theologi et euangelistae,* graece et lat. apud *Coteleriam* ad constitutt. apostol. III. 6. Aliud apud *Lambecium* III. pag. 130. d) Meminit et huius encomii Hippolytus Thebanus in chronico: ἐγκωμιάζων δὲ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὁ μέγας Σωφρόνιος, διδάσκει τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ὅτι Πατὴρ τοῦ Θεολόγου Ζεβεδαῖος ἦν, Σαλώμη δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ etc.

4) *In S. Iohannem, praecursorem.* Latine in bibl. concionatoria Combefisii. Incipit: δίδου ἡμῖν ἡ φωνὴ τοῦ λόγου, τὴν φωνήν. [conf. infra, vol. IX. p. 99. vet. ed.]

*) Vid. supra, vol. VII. p. 455. *Harl.*

d) Cod. LIX. nr. 13. pag. 264. sq. ed. Kollar. — *Paris.* in bibl. publ. cod. CLXXXVI. nr. 2. excerpta ex illo encomio. *Harl.*

5) *In S. Iohannem Chrysostomum.* Memoratur ab Anonymo Sauiliano. *Fabr.* v. *Lambec.* comm. VIII. pag. 635. sqq. de cod. caesar. XXVII. cum Kollarii nota, et supra, vol. VIII. p. 457. et 458. *Harl.*

6) *Laudes Iohannis, eleemosynarii.* Meminit Leontius. *Fabr.* Conf. *Lambec.* VIII. p. 575. sqq. de cod. XIX. f. menologio Graecor. etc. *Harl.*

7) *In Christi natalitia* sermo habitus a. C. 1638. Hierosolymis iam per Saracenos captis. Exstat latine in bibliothecis patrum, vt tom. XII. edit. Lugd. pag. 206. *Fabr.* In cod. bibl. publ. *Paris.* MCLXXI. nr. 20. — *Vindobon.* in cod. CCCIII. nr. 1. menologio Graecorum m. Sept. inserta sunt *Troparia Sophronii Hieros. in vigilia natalis Christi cantari solita,* et nr. 3. eiusdem *horologium magnae parasceues,* cum antiquis notis musicis. v. *Lambec.* V. p. 568. sq. — add. infra, vol. XIII. p. 806. not. *Harl.*

8) Sermo *de Hypapante domini,* e MS. mediceo versus et latine editus a Bollando in Actis Sanctor. tom. I. Februarii pag. 274. seq. *Fabr.* *Vindobon.* in cod. caes. XXXIX. nr. 1. excerpta ex Sophr. orat. in adnuntiatione deiparae. v. *Lambec.* VIII. p. 818. — oratio ipsa in cod. *Coislin.* CCLXXIV. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 389. — *Paris.* in bibl. publ. cod. MCLXXXIV. nr. 3. orat. in praesentationem; et cod. MCDLII. nr. 3. hom. in purificationem. add. infra, vol. IX. p. 114. ed. vet. *Harl.*

9) *In SS. quadraginta duos martyres* Amorienses, latine in bibl. concionatoria Combefisii. Incipit: ἐπὶ τὰ μαρτυρικὰ ἔπαθλα. *Fabr.* Graece in cod. *Paris.* bibl. publ. MCDXLVII. nr. 3. conf. infra, vol. IX. p. 121. vet. ed. *Harl.*

10) *Encomium SS. Cyri et Iohannis.* Citat *Iohannes Damascenus* l. 3. de imaginibus tom. I. edit. nouae p. 387. et septima synodus actione IV. vbi fragmenta duo exinde adferuntur tom. III. Binii, p. 561. seq. Edere promisit integrum graece et latine *Papebrochius* ad XI. Martii tom. II. p. 67. Laudat *Allatius* contra Creyghtonum pag. 517. seq. Incipit: ἄλλοι μὲν ἄλλως τοὺς ἁγίους τιμήτωσαν. *Fabr.* Conf. infra, vol. IX. pag. 70. *Harl.*

11) *Vita S. Mariae Aegyptiacae* latine ex Paulli, diaconi Neapolitani, versione, [ap. R. *Heribert. Rosweid.* de vitis patrum pag. 381. v. infra, vol. IX. pag. 28. vet. ed.] apud *Surium* ad II. April. et graece in Actis Sanctor. ad calcem tom. I. Aprilis pag. XIII. licet Sophronium auctorem esse neget *Papebrochius* tom. I. April. pag. 69. Graece tamen sub Sophronii nomine exstat MS. in bibl. caesarea. Vide *Lambecium* IV. pag. 18. [p. 294. Koll. cod. CLI. nr. 13.] et V. pag. 27. [p. 62. Koll. cod. CCX. nr. 32.] lib. VIII. [P] pag. 231. [p. 491. Koll. cod. XV. nr. 28.] Etiam in *Montfauc.* bibl. *Coisliniana* p. 126. [add. p. 121. ad calcem cod. LVIII. — pag. 196. cod. CXXI. nr. 34. — p. 401. cod. CCLXXXIV. fol. 148. et p. 149. codd. CCCIV. nr. 25. *H.*] Incipit: μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν. Citatur et a Damasceno III. de imag. pag. 388. *Fabr.* Add. codd. *Monach.* in bibl. elect. XXVII. et LXXV. (v. cat. codd. gr. Bauar. p. 7. et 25.) — *Venet.* Nanian. LIX. nr. 5. et

et XCVI. nr. 3. (cat. codd. gr. Nanian. p. 66. et 188. — in bibl. *Bodlei.* nr. 290, inter codd. gr. Oliu. Cromwelli. — In tom. II. catal. codd. Angliae etc. nr. 6157. inter codd. Thomae Gale. — *Taurini* in bibl. quondam regia, codd. XXL et CCCXX. v. cat. codd. gr. Taur. p. 92. et 402. *) *Florentiae* in bibl. Laurent. Med. cod. XXXIV. nr. 11. plut. 7. v. *Bandin.* cat. gr. codd. Laur. I. p. 294. sq. qui praeter alia laudat *Gudii* epistolas p. 278. Rosweidum habuisse vitam Mariae aegyptiacae, a *Metaphraste* graece scriptam, et adnotat, Papebrochium Mariam illam ad a. Chr. 421. reuocare. — ibid. in cod. XXXV. nr. 12. et *Bandin.* l. c. p. 459. obseruat, ab alia, sed antiqua, manu litteris rubris adscriptum fuisse: *συγγραφεὶς παρὰ Σωφρονίου Ἱεροσολυμίτου.* — In cod. bibl. *Sfortianae*, teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSS. I. pag. 699. A. — *Paris.* in bibl. publ. codd. triginta. — *Mosquae* in bibl. synod. cod. XXXIX. fol. 201. sub nomine Sophronii, at fine auctoris nomine in cod. XLI. nr. 5. v. *Matthaei* notit. codd. Mosq. pag. 61. add. eumdem V. D. in praef. ad Euthymii Zigabeni comment. in IV. euangelia, tom. I. p. 37. et infra vol. IX. vet. ed. *Harl.*

12) *SS. archangelorum et angelorum encomium.* Exstat latine ex versione Theodori Pestani in bibliothecis patrum, vt tom. XII. edit. Lugd. pag. 209. *Fabr.* Graece *Monachii* in cod. elect. CXIV. fin. v. cat. codd. gr. Bauar. p. 45. — *Paris.* in bibl. publ. cod. CXXXVII. nr. 4. sic citatur in cat. codd. Paris. II. p. 22. *Chrysostomi*, vel *Sophronii potius oratio in laudem S. Michaelis*, archangeli, pari modo ibid. nr. 5. orat. *in festo angelorum dicta.* (v. supra, vol. VIII. p. 469. et pag. 508.) *Harl.*

13) *In exaltationem venerandae crucis, et in sanctam ἀνάστασιν.* Sermo graece et latine editus a *Iacobo Gretsero* tom. II. de Cruce pag. 88. Hinc latine in bibl. patrum tom. XII. edit. Lugd. pag. 212. Incipit: *σταυροῦ πανήγυρις, καὶ τίς οὐ σκιρτήσειε;* Verterat et ante Gretserum *Achilles Statius. Fabr.* In codd. quinque bibl. *Paris.* publ. *orat. in S. crucem.* — *Oxon.* in cod. Barocc. nr. 234. — *Florent.* in bibl. Laur. Med. cod. IV. nr. 6. plut. 4. sermo in *exaltationem crucis.* v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 520. — In cod. *Vaticano* DCCCCIII. de veneratione crucis, in media dominica Quadragesimae, teste *Montfauc.* bibl. biblioth. MSSt. I. p. 33. C. — Inter codd. bibl. *Sfortianae* encomium in exaltationem crucis, teste eodem l. c. pag. 701. A. add. infra, vol. IX. pag. 93. ed. vet. *Harl.*

14) *In adorationem S. crucis et de ieiunio*, lat. ab eodem Gretsero pag. 283. edit. primae et in bibl. patrum tom. XII. edit. Lugd. pag. 213. Incipit: *καὶ οἱ ἰατροὶ μὲν.* Vertit Godfridus Tilmannus. *Fabr.* v. infra vol. IX. p. 91. vet. edit. *Harl.*

 15) Car-

*) In eiusd. bibl. *Taur.* cod. CV. fol. 414. est ex *Sophronii* synodica cap. XXXV. *de haereticis atque haeresiarchis:* atque in cod. CCLXXI. fol. 76. *Sophronii de interpunctione.* v. cat. cit. pag. 198. et 375. *Harl.*

15) *Carmen Anacreonticum de Simeone, sene, Christum suscipiente*, quod melle ipso, vt ait, suauius graece edidit *Allatius* in diatriba de Simeonibus pag. 5. seq. Incipit: ἀπὸ Βηθλεὲμ παρέλθω.

16) *Epistola synodica ad Sergium, patriarcham CPol.* quae incipit βαβαὶ, βαβαὶ μακάριστοι, atque exstat latine, (non integra quidem,) apud *Baronium* tom. VIII. ad a. 633. nr. 8. seq. vbi testatur, in codice alio graeco non ad Sergium, sed ad Honorium, papam, inscribi. Graece et latine integra in Actis sextae synodi, habitae aduersus Monothelitarum haeresin CPoli a. C. 680. Actione X. tom. III. edit. Binianae pag. 113—132. In hac synodica legitur longa illa enumeratio haereticorum, quam dedi volumine superiore pag. 483. seq. *Fabr.* s. vol. VIII. nostrae edit. p. 353. sqq. vbi in not. q. plures memoraui codd. quibus addes cod. *Laurent.* XII. nr. 35. plut. 6. vbi est particula ex confessione fidei S. *Sophronii*, Hierosolym., quam misit ad oecumenicam sextam synodum: eaque, vt ait *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 122. in actis concilii CPolitani III. act. XI. et est pars epistolae eiusdem Sophronii, *Sergio*, patriarchae CPolitano, inscriptae, Labbeanae concil. editionis tom. VII. p. 887. — Ibid. in cod. VIII. nr. 55. plut. 9. inter definitiones breues patrum de substantia et natura, hypostasi et persona legitur p. 305. ex *Sophronii* Hierosl. epistola ad *Honorium*, Romae pontificem. (*Bandin.* I. p. 402.) — In cod. *Baroccıano* CLXXXV. e *Sophronii Hier.* synodicis scriptis, Romam missis, excerpta; et eiusdem, (vt videtur confectori cat. MSSt. Angliae etc. I. p. 24.) *confessio de incarnatione Christi:* et in cod. CXCVII. e synodico *Sophronii de S. Trinitate; id. de incarnatione Christi.* — In vol. II. catalogi mem. inter codd. *Vossian.* nr. 2138. *Sophronii* συνοδικαὶ διατάξεις. — et inter codd. *Th. Gale* nr. 5838. cat. de haeresibus et haeresiarchis, ex *Sophronii* synodicis. — An ex hac epistola est *Sophronii* opusc. de illis, qui officium ecclesiasticum non recitant? quod est in cod. *Paris.* bibl. publ. MDCXXXII. nr. 12. — Quae Fabricius infra XI. p. 45. ed. vet. scripserat, huc reducam: „*Sophronii*, patriarchae hierosol., a. C. 638. defuncti, collectio ex synodis MS. in bibl. Galliar. reginae matris in 4. memoratur a *Petro Pithoeo*, nec aliunde mihi nota est“ Inprimis, quae *Fabricius* infra de scriptoribus, in *Photii* biblioth. censurae subiectis, in vol. IX. p. 484. sqq. vet. ed. litteris consignarat, ad h. loc. commodiorem referenda arbitror. Ita vero Fabric. „Cod. CCXXXI. *Sophronii*, patriarchae hierosol., *synodica* missa ad *Honorium*, f) qui episcopus romanus fuit ab a. 626. ad 638. Eadem est haud dubie, quae, missa ad *Sergium*, CPol. patriarcham (ab a. 610. ad 639.) seruata exstat integra in actione vndecima synodi sextae, CPoli in Trullo habitae a. 680. tom. III. ed. Binianae, et Labbeanae VI. et nouissimae Harduinianae

f) Fugit hic locus Photii *Combefisium* in histor. monothelitarum p. 31. vbi tamen recte coniicit, hanc synodicam a Sophronio missam ad Honorium, non ad Ioannem, papam, vti tradunt Cedrenus et Zonaras.

nianae tom. III. p. 1257—1296. Nam in eadem leguntur, quae Photius adnotauit, omnia, Magnus cum Apollinario percussus anathemate, Theodoreti contra Cyrillum scripta reprobata; duo distincti Origenes, vetustior alter, et alter, cognomine Adamantius: nec non Iacobus, Syrus, a quo Acephali Iacobitae dicti, cum aliis haereticis condemnatus. Ex hac synodica locum, vbi haereses et haereticos anathemati subiicit exhibui vol. [VIII. pag. 353. sqq.] [g]) Satis autem constat vel ex ipsis Honorii et Sergii nominibus, recentius esse et subdititium additamentum, quod post verba [p. 357. lin. 15.] *καὶ τὴν ἀσέβειαν σύςοιχοι* exhibent *Cotelerius* tom. I. pag. 528. *πρὸς τούτοις ἀνάθεμα ἔςωσαν καὶ κατάθεμα Κύρος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων μοῖχος ἀθεσμότατος, Θεόδωρος Φαρανίτης, Σέργιος Κωνςαντινουπόλεως, Ὀνώριος Ῥώμης, οἱ τῆς τῶν Μονοθελητῶν, αἱρέσεως ἀρχηγοὶ καὶ συνήγοροι, Πύῤῥος, Παῦλος, Πέτρος, οἱ τῆς βασιλίδος πρόεδροι, τῆς ἀσεβείας δὲ πρόβολοι, ἑαυτοῖς καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχεσάμενοι, Μακάριος Ἀντιοχείας καὶ Στέφανος ὁ τούτου μαθητὴς καὶ ἀπονοίας διδάσκαλος Πολυχρόνιος, νέος Σίμων Μάγος, καὶ ὁ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, μέχρι νῦν τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενος Ἀρμάσιος τὸ κάθαρμα, οἵ, τε σὺν αὐτοῖς αἱρετικοὶ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας πολέμιοι, Σαῤῥακηνικῷ φρυάγματι σεμνυνόμενοι. Praeter hos anathema fit et catathema* Cyrus, *Alexandriae ecclesiae scelestissimus adulter,* Theodorus, *Pharanita*, Sergius, *CPolitanus*, Honorius, *Romanus*, *Monotheletarum haeresis duces et patroni:* Pyrrhus, Paullus, Petrus, *regiae quidem vrbis antistites, verum impietatis propugnatores, secum et cum veritate pugnantes:* Macarius, *Antiochenus, eiusque discipulus simulque amentiae magister*, Stephanus, Polychronius, *nouus* Simon *magus, et, qui Alexandriae veritatem adhuc oppugnat*, Harmasius, *piacularis homo, quique cum illis haeretici atque orthodoxae fidei hostes, Saracenico fastu elati.*" Hactenus Fabricius. *Harl.*

17) In actis synodi septimae, siue Nicaenae secundae, (a. C. 787. celebratae,) aliquoties laudatur Sophronius, adferunturque loca sub illius nomine *ἐκ τοῦ λειμωναρίου*. Vide tom. III. edit. Binianae pag. 562. 613. 614. et 615. Etiam apud *Io. Damascenum* lib. I. de imaginibus tom. I. pag. 328. edit. nouae et II. pag. 344. et Sophronio tribuit *Nicephorus* lib. VIII. hist. cap. 41. At constat, auctorem *λειμωναρίου*, siue *prati spiritalis*, quo vita et dicta solitariorum describuntur, non esse [P] Sophronium, sed Sophronii amicum, *Ioannem Moschum*, [h]) qui opus illud Sophronio dedicauit, quemque in praef. *ἱερὸν καὶ πιςὸν*

g) Conf. *Oudin.* de scriptor. eccles. I. col. 1605. sq. vbi quoque codd. in quibus Sophronii libelli *de Trinitate*, et *incarnatione Christi* ex synodico occurrunt, memorantur. *Harl.*

h) Τοῦ Μόσχου, vide Photium cod. CIC. et Heriberti Rosweidi prolegomena ad vitas patrum p. 20. seq. Pro *Iohanne Euirato*, vt habet Lipomanni editio, graecus codex, quem Cotelerius inspexit, habet Ἰωάννου τοῦ Εὐκράτου, *Ioannis Eucratae*, tom. II. monument. p. 341. 655. *Lambecium* VIII. pag. 399. [p. 844. sq. ed. Koll.]

πιςὸν τέκνον, alibi, vt cap. 92. 102. 135. fratrem vocat. Meminit et Sophronii cap. 21. 69. 110. 111. 113. 157. 162. et 77. vbi nomen auctor ipse suum ponit: *dixit mihi Sophronius: Vere, abba IOANNES, hodie nihil vltra studeamus.* Et Stephanum, sophistam, se cum illo refert frequentasse. Sophronium etiam ipsum sophistam adpellat cap. 92. abbatem vero cap. 102. Non diffitetur hic scriptor, qui *κανονάρχης* inter monachos fuit (cap. 50.) et temporibus Tiberii II. imp. Oasin Aegypti petiit, (c. 112.) prae manibus se habuisse vitas patrum et sententias ante ipsum, nescio quibus auctoribus, descriptas cap. 212. et *βιβλίον γεροντικὸν*, i) cuius meminit p. 50. Ex his credibile est, fabulas, quas non paucas habet, eum bona fide transscripsisse. Palladii, abbatis, velut aequalis sui, meminit cap. 176. passimque invehitur in haeresin Seueri Acephali. Quum italice modo typis excusum exstaret hoc opus, latine ex *Ambrosii Camaldulensis* versione primus edidit *Aloysius Lipomannus* Venet. 1558. 4. Deinde post editionem Coloniensem, 1583. (et Bigneanam in bibliotheca patrum Paris. 1575. tom. II. et 1589. tom. VII.) *Heribertus Rosweydus*, in vitis patrum Antwerp. 1617. 1628. fol. libro decimo, additis etiam breuibus notis. Aliam *Paschasii Auriaci*, ordinis minorum insulani versionem, dubito, an editam, memorat *Possevinus* tom. II. apparatus sacri p. 426. Hinc graece et latine in auctario bibl. patrum edidit *Fronto Ducaeus* tom. II. p. 1057. Paris. 1624. fol. Lacunas ex codice MMCDLXVI. bibl. regiae Paris. et tribus bibl. Colbertinae suppleuit, multaque emendauit *Cotelerius* tom. II. monument. ecclesiae graecae, Paris. 1681. 4. p. 341—456. Exstat quoque graece et latine in bibl. patrum Paris. 1654. tom. XIII. *Fabr.* Plura leges infra, vol. IX. lib. V. cap. 32. §. XI. XII. et XIII. pag. 21. sqq. ed. vet. adde *Oudin.* l. c. pag. 1607. et infra, vol. X. p. 205. ed. vet. — In cod. *Coislin.* CCCLXIX. Λειμὼν Ἰωάννε καὶ Σωφρονίε, πατριαρχῶν etc. constat capp. 296. et in fine deficit. v. *Montfaucon* bibl. Coisl. p. 573. — In cod. MMMDLXXXV. *Sophronii*, patriarchae, pratum spirituale, teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSSt. I. p. 123. *A.* add. *Lambec.* comm. VIII. pag. 575. not. 3. — *Dublini* inter codd. Narcissi, Dublin. archiepiscopi, nr. MCCLXII. catal. etc. est *Sophronii* hortus monasticus, s. pratum spirituale, arabice. *Harl.*

[P] 18) Acta S. Anastasii, Persae, Sophronium auctorem, habere coniicit *Baronius* ad a. C. 627. nr. 1.

[De sermone supposititio *de adsumtione Mariae*, vid. *Lambec.* comm. VIII. p. 316. sqq. in primis p. 322—326. sqq. — Ex eo quoque in cod. *Selden.* LIII. in bibl. Bodlei. cat. codd. Angl. etc. nr. MMMCCCLXXXIII. — In ead. bibl. nr. 272. *Sophron.* patriarcha *de moribus et consuetudinibus.* — In eod. cat. codd. inter codd. bibl. publ. *Cantabrig.* nr. MMCCCXXXI. *pars prima glossarum* a b. Eusebio, Hieronymo, *Sophronio*, (forsan Hieronymi amico,) hebr. graece, lat. composita et exposita.

Hymnos

i) Nonnulli hoc Iohannis Moschi λειμωνάριον adpellant νέον παράδεισον, alii νέον παράδεισον, respectu vetustioris λειμωναρίε nempe, de quo *Photius* cod. CXCVIII.

Hymnos aliaque poemata confecit, v. paullo ante ad nr. 7. — In cod. *Naniano* CLIV. nr. 33. πείημα Σωφρονίυ etc. inc. δοξάζομέν σε δέσποτα φιλάνθρωπε etc. v. catal. codd. gr. Nan. p. 349. — In cod. *Barocc.* XCVI. sec. catal. codd. Angliae etc. I. p. 11. occurrit et citatur *Sophronii*, patr. Hierosol., *carmen in Thermas;* idem cum illo, quod circumfertur in adpendice Anthologiae gr. conf. supra, vol. IV. p. 432. 487. sqq. et vol. VII. p. 170. sect. 24.

Sophronius quidam *presbyter*, qui dicitur S. Bassae, martyris, in insula Halone s. Proconneso decollatae, (a. Chr. 304. auctore *Baronio* in annal. eccles. tomo II. ad illum annum nr. 75.) reliquias collocasse in eadem insula, loco admodum edito. v. *Lambec.* comm. VIII. p. 430. ibique Kollar. et p. 433. *Harl.]*

Alius Sophronius, patriarcha Hierosol. iunior, saeculi XVI. cuius epistola ad Manuelem Ducam exstat graece et latine in Turco-Graecia Martini Crusii libro IV. pag. 296. [supra, vol. VIII. p. 94.]

CAPVT XVII. (olim XXII.)

De PAPPO, et THEONE Alexandrinis, Theonisque filia, HYPATIA, et Hypatiae discipulo, SYNESIO, episcopo.

I. Pappi, Alexandrini, aetas et scripta. II. De editis libris eius μαθηματικῶν συναγωγῶν. III. Index scriptorum, in illis citatorum. IV. Commentarius in Ptolemaei magnam syntaxin. V. Alii Pappi. VI. De Theone, Alex. VII. Eius scripta deperdita. VIII. Commentarii, qui exstant in Euclidem, Aratum, Ptolemaeum. IX. Index scriptorum, in magna Ptolemaei syntaxi et graecis ad eam commentariis citatorum. X. De Hypatia. XI. Eiusque discipulo, Synesio. XII. Scripta Synesii edita. XIII. Index eorum, ad quos epistolas scripsit. XIV. Synesii editiones. XV. Scripta deperdita. XVI. Alii Synesii. XVII. Epistola ad Dioscorum, Serapidis sacerdotem, de magna arte, graece et latine.

(*Cum auctario G. C. Harles.*)

I.

PAPPVS, Alexandrinus philosophus, Theodosii magni temporibus vixisse a Suida [e]) traditur, qui imperio praefuit ab a. C. 379. ad 395. Rei mathematicae insigniter studiosum ac peritum scripta ipsius, quae exstant, testantur: [v. supra, vol. IV. p. 86.] plura autem alia scripserat, quae interciderunt, vt Χωρογραφίαν οἰκουμενικὴν, *vniuersalem chorographiam*, siue *descriptionem locorum per totum orbem:* Ποταμοὺς τοὺς ἐν Λιβύῃ, *de fluuiis Africae:* Ὀνειροκριτικά, *somniorum interpretationes.* Meminit idem Suidas. [v. supra, vol. V. pag. 269.] Citatur Pappus a Marino, Procli discipulo [f]) in προθεωρίᾳ ad data Euclidis, qui respicit ad illius opus μαθηματικῶν συναγωγῶν, siue *mathematicarum*

e) Suid. in Θέων et Πάππος. *Fabr.* Atque *Eudoc.* in Ἰωνιᾷ pag. 361. Add. *Heilbronneri* hist. mathes. p. 372. *Hamberger.* zuverläss. Nachricht. II. pag. 810 sqq. qui Pappum vixisse circ. an. Chr. 379. tradit; *Montucla* Histoire des Mathematiques, tom. I. part. I. lib. V. §. 8. p. 324. — *Saxium* in Onom. lib. I. p. 452. qui suspicatur, Pappum sub Theodosio M. cum filio Arcadio circ. a. 390. floruisse. Contra *Reiske* in notitia poetar. anthologic. p. 250 opinatur, *Pappum*, a Leonida, Alexandrino, carm. DCLIX. p. 115. Anthol. gr. Cephalae, a Reiskio editae, aut in *Meineckii* edit. vtriusque Leonidae carm. XXVI. pag. 171. laudatum, esse cel. nostrum mathematicum. Hinc arbitratur, eum falso a Suida reiici ad tempora Theodosii, et, nihil, ait, reperio, quod impediat, quin dicamus, eum sub Hadriano, (imperante a. 117 — 138.) vixisse, et Suidam falsa tradidisse. Nullum enim scriptorem in iis, quos citauit Pappus, reperio, quorum indicem dedit Fabricius [in hoc cap. §. III.] saeculo post C. N. secundo iuniorem. Laudatur a Tzetza secundum emendationem *Lambecii* VII. p. 409. sq. *Harl.*

f) V. infra de *Marino* p. 463. vol. VIII. vet. edit. *Harl.*

maticarum collectionum libros, qui a medio libri secundi vsque ad octaui finem graece fuere in bibl. *Isaaci* Vossii, atque in Bodleiana inter libros Sauilianos aliisque in bibliothecis reperiuntur. *Fabr.* v. catal. bibl. *Leidensis* inter codd. Vossianos, p. 392. nr. 18. — ibid. inter codd. Scaliger. p. 539. nr. 3. cod. alius sic citatur: „*Pappi Alex. opera*, sed quorum initium deest: inc. Γαρ αὐτὸς ἐλάσσονος μὲν εἶναι ἑκατοντάδος etc. quae sunt in libro secundo Μαθηματικῶν συναγωγῶν, quae sic procedunt ad, τῶν συναγωγῶν Πάππου τέλος — scripta manu perfectissima, etiam figuris adcurate ductis. In margine interdum ipse Scaliger chirographo suo, interdum alius aliqua emendauit. Graece, in charta." — Ex II. MSS. Sauil. auct. editurus erat *Bernhardus*. v. supra vol. IV. p. 209. — In priore *Sauil.* cod. nr. 6550. (p. 299. vol. I. catal. codd. Angliae etc.) sunt libri III. IV. V. VI. VII. VIII. in posteriore autem s. nr. 6556. deest liber I. et VII. et initium II. (p. 300. cat. cit.) — In eod. catal. II. p. 227. est nr. 7400. inter codd. Ed. Bernhardi, *Pappi* florilegium mathematicum. — Praeter ea in aliis codd. quorum mentionem adhuc facturus sum, reperiuntur Pappiana. — *Vindobon.* in cod. caesar. LXV. nr. 2. *Pappi* ex libris VIII. mathemat. collection. libri III. IV. V. VI. et VII. sed fine mutilus, quem cod. diligenter recenset *Kollarius* in supplem. ad Lambecii comment. p. 432. sqq. et comparat cum latina Fed. Commandini versione, optime edita a *Carolo Manolessio*, Bonon. 1660. fol. Inter alia obseruat, ab initio cod. in argumento adpellari foeminam, mathematicarum artium peritam: (vt in sequenti codice caesareo,) ὦ κρατίστη πανδρόσιον· nomen *Pandrosion* desiderari in lat. versione, et epitheton κρατίστη haberi pro nomine proprio: contra Kollarius existimat, πανδρόσιον esse nomen muliebre, et designari foeminam eruditam. — In cod. LXVII. ex Colbertino exemplari descripto, nr. 3. mathem. collection. lib. III. IV. V. VI. VII. et VIII. integri, de quo idem *Kollarius* multus est l. c. pag. 440. sqq. et ex quo suppleri potest Commandini versio. — Secundum *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSS. extant in bibl. *Patau.* Nicol. Triuisani *Pappi* synagoge, gr. (I. p. 488. E.) — *Venetiis* in bibl. Grimana, συναγωγῶν τρίτον de geometricis. (I. p. 478. B.) — *Veronae* in cod. Io. Saibantae collectiones cum figg. (I. p. 490. D.) — *Mediolani* in bibl. Ambros. collectionum mathem. libri octo: gr. bis et latine, (I. p. 503. A. et 521. A.) — *Romae* in bibl. Vaticana *Pappi* de musica, et inter codd. reginae Sueciae, *Pappi* mathematica, graece. (I. p. 11. B. et p. 89. A.) — De cod. *Baluzii*, in quo est liber VIII. v. *Montfauc.* palaeogr. graec. pag. 80. — *Paris.* in bibl. publ. sunt in septem codd. *Pappi* collectiones mathematicae: modo vnus liber; modo, vt in cod. MMCCCLXVIII. a. 1562. manu Nicolai Nancelii scripto, libri octo; in quo tamen initium primi libri desideratur, et in cod. MMCDXL. in quo autem totus primus deest; secundus vero capitibus primis 14. mutilus; in cod. MMDXXXV. nr. 2. problematum mechanicorum collectio. — *Florentiae* in bibl. Laurent. mathematicar. collectionum libri III. IV. V. et VI. atque initium septimi. v. *Bandin.* in cat. codd. italicorum bibl. Mediceae Laur. Gaddianae et S. Crucis tom. V. Florent. 1778. fol. in Addendis p. 772. nr. IX. — Ibid. in bibl. Laurent. cod. XXXIV. nr. 14. plut. 28. *Hemerodromium Pappi* de iis (astris) quae res gubernant et administrant. vid. *Bandin.* cat. codd. Laurent. II. pag. 61. — In eod. vol. pag. 35. sq. egregius saeculi X. codex XVIII. plut.

plut. 28. a Bandinio recensetur: in eo est Pappi scholion in Ptolemaei mathematicor. libr. V. nr. 6. et nr. 7. in librum VI. et Bandin. monet, Pappi comm. in librum VI. hucusque incognitum fuisse Fabricio nostro aliisque bibliographis, notatque Fabricium, opinantem, etiam commentarium in libr. I. II. et IV. esse Pappo tribuendum. conf. supra, vol. V. pag. 281. sq. *Harl.*

II. Graece nihil adhuc ex his lucem adspexit, nisi *aliquot lemmata libri septimi*, quae cum versione sua produxit *Marcus Meibomius* dialogo de proportionibus, edito Hafniae 1655. fol. pag. 154. et 156. atque *libri secundi propositio XIV. usque ad XXVII.* siue extremam, quae methodum multiplicandi maiores numeros continent, et ex codice Sauiliano cum versione et notis *Ioh. Wallisii* prodierunt ad Aristarchi Samii calcem Oxon. 1688. 8. et in tomo tertio operum laudati Wallisii, Oxon. 1699. fol. pag. 597—614. m) *Pars praefationis ad librum* VII. Hermodoro, filio, inscriptum, in qua de veterum Analysi geometrica tractat et Euclidis Data *) describit eorumque vsum indicat, graece cum Commandini versione legitur in prolegomenis *Dauidis Gregorii* ad luculentam illam Euclidis editionem Oxon. 1703. fol. Denique *praefatio integra libri VII.* in qua argumenta librorum duorum Apollonii Pergaei περὶ λόγȣ ἀποτομῆς, totidem περὶ χωρίȣ ἀποτομῆς, 2. περὶ διωρισμένης τομῆς, 2. περὶ ἐπαφῶν, n) et Euclidis 3. librorum πορισμάτων, Apollonii τόπων ἐπιπέδων 2, et 2. νεύσεων atque conicorum 8. nec non *lemmata librorum* περὶ λόγȣ καὶ χωρίȣ ἀποτομῆς, graece et latine edita ab *Edmundo Halley* ante Apollonii Pergaei libros duos de sectione rationis, ex Arabico

m) *Aristarchus* de magnitudinibus et distantiis solis ac lunae, cum *Pappi Alex.* explicatt. ex versione et cum comment. *Fed. Commandini.* Pisauri 1572. 4. *Harl.*

*) V. supra vol. IV. p. 78. §. XI. *Harl.*

n) Conf. supra vol. IV. de Apollonio Pergaeo, pag. 195. sq. de *Halleii* ed. Apollonii Pergaei conicorum librr. cum lemmatibus *Pappi* etc. gr. lat. Oxon. 1710. fol. item pag. 201. et *Clement* bibl. curieuse crit. etc. tom. I. pag. 415. sq. de edit. lat. *Apollonii Pergaei* conicor. libri IV. priores, vna cum *Pappi Alex.* lemmatibus etc. ex interpretat. et cum commentariis *Fed. Commandini*, Bonon. 1566. fol. — *Apollonii* de Tactionibus, quae supersunt, ac maxime lemmata *Pappi* in hos libros graece nunc primum edita, e codd. mstis cum *Vietae* librorum Apollonii restitutione, adiectis obss. computationibus ac problematis Apolloniani historia, a *Io. Guil. Camerer.* Gothae et Amstel. 1795. 8. *Apollonii* libr. gr. ex edit. *Halley* cum huius versione: *Pappi lemmata* ex II. codd. Paris. nr. MMCCCLXVIII. et MMCDXL. coll. cum cod. Argentorat. *Vietae* restitutio II. libror. Apollonii, olim Apollonii Galli inscripta, Paris. 1600. cum Camereri et Pfleidereri adnotatt.

Apollonius von Pergen ebene Oerter. Wiederhergestellt von *Rob. Simson.* Aus dem Lateinischen veberfetzt. Mit Berechnungen, Bemerkungen, vnd einer Sammlung geometrischer Aufgaben begleitet von *Io. Wilhelm. Camerer.* Lips. (cum textu graeco,) 1796. 8. cum multis tabb. aeneis. Textus graecus sumtus est ex praefat. *Pappi Alexandr.* ad libr. VII. illius mathemat. collection. ab *Halley* II. libris Apollonii praefixar. Textus gr. collatus est cum II. codd. Paris. ante memoratis. — *Pappi Alex.* propositiones duae, quibus plura ex *Euclidis* porismatis complexus est, restitutae, auct. *Roberto Simson*, in Philosophical Transactions, nr. 377. *Harl.*

Arabico versos, quibus totidem de sectione spatii, ex ingenio suo restitutos, subiunxit, Oxon. 1706. 8. o) *Liber tertius, quartus, quintus, sextus, septimus et octauus* latine tantum hactenus viderunt lucem ex versione postuma *Federici Commandini*, Vrbinatis, cui commentarios etiam addidit editor, *Guidus Vbaldus*, p) Pisauri 1588. Venet. 1589. atque iterum Pisauri 1602. fol. Sed praestantissima editio est, quam *Carolus Manolessius* parauit Bononiae 1660. fol. q) cuius haec sunt verba:

Fidem meam dudum in Galilaei operibus tibi oppignoratam vt liberare incipiam, Pappi mathematicas profero collectiones, in quibus emaculandis qualem, quantamue insumserim operam, facile tibi periculum prioris illius cum mea hac editione facienti innotescet. Vsus siquidem labore, et iudicio virorum tum graecae linguae, tum mathematicarum, quos studiorum mater, Bononia, educat, peritiorum effeci, vt detersae sint mendae prope innumerae, quibus graecus vndique scatebat contextus, et, (quod caput est,) restituti litterarum characteres in figuris quamplurimis, [?] perperam dispositis, qui quantum operi adderent difficultatis, nemo alius demonstrationum, nuperrime licet, initiatus est, qui nesciat. Latina quoque seu versio, seu commentatio diligentissima interpunctione, quantum fieri potuit, ab amphibologico sensu est vindicata, adeo vt emaculatiorem, aut diligentiorem editionem nullam fieri posse hac nostra existimem. Sed id antecauium esto. Iam tum menti obseruantur Apollonii Conica, Archimedis opera, vt Trigonum priscorum summorum in mathesi virorum perficiam. Hisce addam Neotericos primae notae auctores, Guidonem Vbaldum e marchionibus montis, Federicum Commandinum, Lucam Valerium, Bonauenturam Caualerium, Benedictum Castellum, quorum opera vel coepere formis nostris iterum viuere, vel partum secundum iisdem ab typis praestolantur. etc.

 Iam

o) v. *Clement.* l. c. pag. 417. sq. *Harl.*

p) *Hamberger.* l. c. 811. contra Fabricium nostrum monet, commentarium non habere auctorem *Guidum Vbaldum*, cuius nullum inueniatur vestigium; sed *Commandinum*, et post huius mortem versionem sumtu Francisci Mariae, ducis Vrbinat. cui Valerius Spacciolus, Commandini gener, librum dedicauit, prelo fuisse subiectam. *Harl.*

q) Inscriptio huius editionis est: *Pappi Alexandrini* mathematicae collectiones a *Federico Commandino*, Vrbinate, in latinum conuersae et commentariis illustratae. In hac nostra editione ab innumeris, quibus scatebant, mendis, et praecipue in graeco contextu diligenter vindicatae. Bononiae, ex typographia H. H. de Duccciis. 1660. fol. Manolessius nomen subscripsit dedicationi, Kal. Mai. 1659. In fine legitur: Bononiae, ex typogr. H. H. de Duciis. MDCLVIII. — A *Briggemanno* in View etc. pag. 419. sq. adhuc memorantur: *Pappi Alexandrini* collectionum mathematicarum libri quarti propositio quarta generalior facta, cui propositiones aliquot, eodem spectantes, adiiciuntur: auctore *Mattheo Stewart*, in acad. Edinens. matheseos professore: in Essays and Obss. physical and literary, read before society in Edinburgh, and published by them. vol. I. art. III. atque: On finding the values of algebraical quantities by converging seriefes and demonstrating and extending propositions given by *Pappus* and others, in the Philos. Transactions for the year 1787. — Add. *Kästneri* recitatio de monachis Apollonii Pergaei in *Pappi* collect. mathem. propos. 59. 61. 62. 64. cuius recitationis summa legitur in ephem. litter. Gotting. a. 1798. plag. 104. pag. 1025 — 1029. et *F. T. Schubert* comment. in *Pappi* lib. V. theor. 16. in nouis actis acad. scient. Petropolitanae, tom. III. Petroburgi 1788. inter mathematic. commentatt. nr. 6. *Harl.*

Iam olim *Iohannes Baptista Raymundus* ad Paulum V., pontificem, scripsit in praefat. ad librum Tasriph r) siue grammaticam arabicam, Romae 1610. 4. *Apparabam etiam e longa nocte, in qua sepulti iacent, in aspectum lucemque proferre libros omnes, quos Pappus, Alexandrinus, ad certam et euidentem rerum mathematicarum scientiam, quam resolutiuam vocant, comprehendendam necessarios testatur.*

Contractam Pappi collectionem exhibet *Marinus Mersennus* in synopsi mathematica Paris. 1644. 4. sed illis tantum propositionibus adlatis, quae absque schematibus possunt intelligi, testatus, graecum codicem Pappi exstitisse in bibliotheca Lescuierii, senatoris.

Iohannem Gallaesium nouissime Pappi editionem molitum, didici e memoriis litterariis Treuoltinis a. 1707. Augusto p. 1431.

Claudius etiam Nicasius pag. 8. diss., gallice editae, de forma ac figura sirenum Paris. 1691. 4. testatus est, *Io. Baptistam Lantinum* parare editionem graecolatinam Pappi Alexandrini de numeris atque Arithmeticae Nicomachi Geraseni. Illa Pappi de numeris non alia mihi videntur, quam quae Wallisio nos debere iam monui. Nonnulla Pappi adtigit vertitque et illustrauit ante Commandinum *Bartolomaeus Zambertus* et *Franciscus Maurolycus*. Vide Gesneri bibl. in Maurolyco.

Pluresne libros hocce συναγωγῶν opus complexum fuerit, quam octo, haud constat: nam in praef. vbi duodecimum librum citare videtur pag. 252. incertum est propter luxata latinae versionis verba, an alterius potius scriptoris, (Euclidis fortasse,) librum [?] duodecimum elementorum intelligat. Ceterum profitetur, se, Pappus, omnia scripta, necessaria ad vniuersam matheseos cognitionem, hoc opere voluisse complecti, ne quicquam opus esset extrinsecus inquirere, vt ait libro VIII. p. 481. licet in libros, magna ex parte depravatos, et principio ac fine carentes, incidisse se queratur pag. 482. Libros duos priores arithmeticis impendit, atque in illis exposuit, quae de numerorum disciplina tradidere Euclides, Archimedes, Nicomachus aliique: libro tertio, quarto, quinto geometrica tractat ex Euclide et Archimede. Sextus sphaerica ex Theodosio potissimum persequitur. Septimo Euclidis data, ac porismata, variaque scripta Apollonii Pergaei. Octauo mechanica ex Herone et aliis. Sed vt, quos auctores sequutus Pappus sit, eo liquidius constet, ecce tibi scriptorum indicem, quorum ille mentionem facit.

III. *Index scriptorum, in Pappi mathematica collectione laudatorum,* compositus a me ad paginas editionis Bononiensis.

r) Vide *Tentzelium* in dialogis menstruis anni 1692. pag. 569.

Nico-

Nicomachus, pythagoreus, de medietatibus decem proportionum (e libro II. Arithmet.) 19.

Nicomedis ratio, duas proportionales lineas inueniendi. 7. per lineam conchoidem. Eiusdem duplicatio cubi 86. 87. quadratura circuli 88.

[P] Pappus libros XII. fcripfiffe videtur 252. commentar. in primum mathematicorum (Ptolemaei) 478. omnia fcripta, neceffaria ad mathefeos cognitionem, fuo opere complecti voluit, ne quicquam neceffe fit extrinfecus inquirere, vt ait 481. in libros, magna ex parte deprauatos et principio ac fine carentes, incidiffe fe queritur 482. Commentarius Pappi ad data citatur a Marino fub extremum προθεωρίας fuae ad eundem datorum Euclidis librum. Citatur Pappus etiam ab Eutocio ad Archimed. de dimenfione circuli p. 49. et ad lib. II. de fphaera ac cylindro p. 28.

Pericles. 242.

Philonis mechanica, 7. 461. 482.

Philo, Tyaneus. 95.

Diuiniffimus Plato 20. 129. idem refpicitur ibidem, vbi ait philofophos tradere, quod Deus fphaericam figuram mundo indidit.

Ptolemaeus 211. 238. (refpicitur magna fyntaxis) mechanica. 449. liber primus mathematicorum. 59. in illum commentarius. 478.

Sphaeropoeiae, quibus imago coeli conftruitur per aequalem et circularem aquae motum. 448.

Theodofius 184. 203. Sphaerica 236. primus Sphaericorum 157. fecundus 233. tertius Sphaericorum 181. 183. liber de diebus et noctibus. 181.

IV. Suidas fcriptum reliquit, a Pappo compofitum effe ὑπόμνημα εἰς τὰ τέσσαρα βιβλία τῆς Πτολεμαίου s) μεγάλης συντάξεως, *commentarium in libros quatuor magnae fyntaxeos Claudii Ptolemaei.* Sed hodie fub Pappi nomine habemus tantummodo *commentarium in libri quinti partem*, pag. 231—236. edit. graecae Ptolemaei Bafil. 1538. t) Deinde fequitur: λείπει τὰ Πάππου. Hinc iterum pag. 245 feq. τὸ δὲ ἑξῆς Πάππου. Atque hinc *Theonis*, Alexandrini, commentarii in quintum et caeteros Ptolemaei libros fuccedunt p. 237. τοῦ Θέωνος εἰς τὸ λεῖπον τοῦ Πάππου. In primum vero ac fecundum librum quemadmodum in quartum quoque, commentarius eidem Theoni tribuitur: in tertium autem *Nicolao Cabafilae.* Τοῦ Θέωνος τὸ τρίτον λείπει, καὶ οὐδὲ εὑρίσκεται τὸ σύνολον. u) Si MSti codices fuffragarentur, etiam commentarium in primum, v) fecundum et quartum [P] librum Pappo libenter tribuerem, w) vt Pappus libros quatuor priores, (ex quibus perditus fit tertius,) illuftra-

s) Confer Gaffendum tom. V. Opp. pag. 381.

t) V. fupra, vol. V. p. 280. §. III. *Harl.*

u) Exftat omnino *Theonis* comm. in librum *tertium.* v. not. feq. *Harl.*

v) Commentarius in primum librum Theoni diferte tribuitur a Cabafila ad librum III. pag. 151. et a Theone ipfo agnofcitur p. 316. Sic et in ceteros libros.

w) Fabricium erroris arguit *Bandin.* in cat. codd. gr. Laurent. II. p. 35. fq. auctoritate codicis Medic. Laur. XVIII. plut. 28. in quo *Theonis* comment. in libr. Ptolemaei conftruct. I. II. III. IV. et VI. et *Pappi* fcholia in libr. V. et VI. exftant

illustrauerit, et quinto fuerit immortuus, Theo autem deinde reliqua suppleuerit, totumque opus recensuerit. De *Theone*, Pappi aequali, statim infra hoc capite sum dicturus: de *Nicolao Cabasila*, archiepiscopo Thessalonicensi, qui circa a. C. 1350. claruit, eiusque scriptis adire iuuabit *Leonem Allatium* libro de Nilis p. 72. seq. edit. a me curatae, x) et *Bernhardum de Montfaucon*, qui plura eius inedita commemorat in bibliotheca Coisliniana pag. 426. seq. [add. ind. ad cat. codd. Paris. regg. vol. II. sub voc. *Nicolaus Cabasilas*.] Theonis et Pappi commentarios ad magnam syntaxin laudauit etiam *Eutocius*, qui Iustiniani, imp., temporibus vixit, ad librum Archimedis de circuli dimensione pag. 49. εἴρηται δὲ Πάππῳ καὶ Θέωνι καὶ ἑτέροις πλείοσιν ἐξηγουμένοις τὴν μεγάλην σύνταξιν τοῦ Κλαυδίου. Facit iterum vtriusque mentionem ad librum de sphaera ac cylindro pag. 28. ὡς ἔστιν εὑρεῖν ἐντυγχάνοντας Πάππῳ τε καὶ Θέωνι καὶ Ἀρκαδίῳ ἐν πολλοῖς συντάγμασι οὐκ ἀποδεικτικῶς, ἀλλ' ἐπαγωγῇ τὸ λεγόμενον παριστῶσιν.

V. Alii Pappi.

[Pappus, philosophus seu *chemicus*. v. infra, vol. XII. p. 766. *Lambecii* comm. VI. p. 425. ed. Kollar. — *Zanett.* cat. codd. gr. Venet. Marc. p. 140. de cod. CCXCIX. *Harl.]*

In memoriam mihi reuocat hic Pappus theologum ecclesiae nostrae hoc nomine, *Iohannem Pappum*, Hieronymi Pappi, consulis Lindauiensis F. virum, singularis memoriae vi admirandum, et doctrina ac zelo laudatissimum, y) qui diem obiit Argentorati a. C. 1610. De eius scriptis ac vita laudibusque consuli possunt D. *Io. Conr. Dannhauerus* in homiliis academicis tom. II. p. 701. seq. *Io. Fechtius* in adparatu ad epistolas Marbachianas pag. 135. seq. et in historia colloquii Emmendingensis, quod a. 1590. habitum est, capite 8. *Matthias Berneggerus* in decade oratt. pag. 53. seq. *Georgius Serpilius* in epitaphiis theologorum Sueuicorum pag. 115. *Reinhardus Henricus Rollius* in bibliotheca nobilium theologorum p. 187. seq. et 510. z) et *Ioh. Balthasar* Nien-

stant et disertis verbis significantur, nomine illorum addito. Ibidem monet, in tertium Ptolemaei librum *Theonis* comment. incognitum fuisse Fabricio, dum (h. l. et paullo post §. VIII. de Theone, sect. 4.) adfirmat, *Nicolai* tantum *Cabasilae* in eumdem librum exstare enarrationem.

Pappus quoque dicitur continuasse Porphyrii comment. in Ptolemaei Harmonica. v. supra vol. V. p. 740. *Harl.*

x) Add. supra, vol. IV. p. 213. de synopsi Bernhard. vol. IIX. et IX. — et vol. V. p. 284.

§. III. De reliquis eius scriptis passim exponitur in hac bibl. gr. v. indic. add. *Saxii* Onom. II. p. 368. sq. *Harl.*

y) Edidit Συνοδικὸν — s. libellum synodicum, omnes synodos, tam orthodoxas, quam haereticas, breui compendio continentem etc. graece et lat. Argentor. 1601. 4. v. infra vol. XI. p. 184. sqq. et 544. *Harl.*

z) V. etiam *Io. Fabric.* in historia biblioth. Fabric. IV. p. 256. It. *Saxii* Onomast. liter. part. IV. pag. 98. sq. et pag. 575. in analectis. *Harl.*

Nieuhenck in Theologo Lutherano fama et vita nobili pag. 50. qui de Pappo hoc dicturus, dubium relinquit, vtrum ille inter maiores suos computare potuerit, quorum millenis alter, alter bis millenis fere annis illum antecessit, Pappum nostrum, Alexandrinum, [P] an *Pappum, historicum,* cuius mentionem iniicit Plutarchus [aa]) in Demosthenis vita, an iuniorem multis lustris *Leonhardum Pappum,* episcopum Constantiensem, qui Leopoldi, gloriosae memoriae imp., ad Heluetios legatus fuit a. C. 1674. Fuit et *Pappus* in Armenia episcopus, qui concilio Gangrensi aduersum Eustathium Sebastenum interfuit, non diu post primam synodum Nicaenam.

VI. Pappi, Alexandrini, aequalis, teste Suida, atque adeo Theodosii magni aetate clarus, fuit THEO, Alexandrinus, in Museo, [bb]) siue praeclaro eruditorum virorum contubernio, quod Alexandriae in Bruchio a Ptolemaei Philadelphi temporibus [cc]) floruit, sodalis, a *Theone,* mathematico, [dd]) qui Hadriani tempore obseruationes [ee]) astronomicas suscepit, quemque ipse Θέωνα παλαιὸν adpellat, distinguendus, licet et ipse mathematicus; pater *Hypatiae,* [ff]) doctissimae et mathematicarum etiam disciplinarum peritissimae foemi-

aa) Pag. 860. Πάππος τις, ὃ τῶν ἱστοριῶν Ἑρμιππος ἀνέλαβε. Obiter notare licet, quod apud *Pollucem* IV. 19. inter personas comicas refertur Πάππος, de quo *Casaubonus* lib. I. de satyrica poësi cap. 4. et *Meursius* parte II. exerc. critic. c. 12. Hic apud Isidorum legit *Pappus* in glossar. pro *Pappas, paedagogus, qui sequitur studentes.* Sed *Pappas* habent etiam Iuuenalis codices VI. 633.

bb) Suidas: Θέων ὁ ἐκ τοῦ Μουσείου, Αἰγύπτιος φιλόσοφος, σύγχρονος δὲ Πάππῳ τῷ φιλοσόφῳ αὐτῷ Ἀλεξανδρεῖ. Ἐτύγχανον δὲ ἀμφότεροι ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως τοῦ πρεσβυτέρου. *Fabr.* et ex Suida, *Eudocia* in Ἰωνιᾷ pag. 229. Conf. *I. A. Schmid* diss. de Hipparcho, Theonibus et Hypatia. Ien. 1689. 4. *Io. Frid. Weidler* hist. astronomiae cap. 7. §. 22. pag. 188. — *I. Ch Heilbronner* histor. matheseos, p. 374. — *Montucla* Histoire des Mathematiqves, tom. I. part. I. libr. V. §. VIII. p. 326. — Obss. in *Theonis* fastos graecos priores, et in eiusdem fragmentum in expeditos canones. Acc. de canone regum astronomico, eiusque auctoribus, editionibus, MStis, et quae eo pertinent, dissertatio, in qua duplex canon regum astronomicus nunc primum editur ex cod. msto Lugduno-Batauo, et eiusdem quoque codicis ampla notitia exhibetur. Amstel. ap. Io. Boom. 1735. 4. — *Hamberger.* zuverl. Nachr. II. p. 758. sqq. — *Saxii* Onom. liter. part. I. p. 452. vbi ad a. Chr. 390. refertur Theon. — *Bruckeri* hist. crit. philos. II. p. 351. not. *Harl.*

cc) Vide *Io. Frid. Gronouii* et *Ludolphi Kusteri* diatribas de museo Alexandrino, tom. VIII. thesauri antiqu. graecar. et D. *Adami Rechenbergii* dissertationem excusam Lipsiae a. 1709. aliosque laudatos a me III. 17. [vol. III. p. 821.] et IV. 32. p. 369. [a. vol. VI.]

dd) De illo dixi libri III. cap. [18. vol. IV. p. 35. sqq.] quemadmodum de aliis Theonibus lib. IV. c. 33. [vol. VI. p. 98. sqq.] Iam lubet adnotare, falli *Iac. Gothofredum,* qui p. 337. seq. ad Philostorgium, eumdem cum nostro Hypatiae parente putat esse Theonem, cuius Eunapius in vita Ionici meminit. At illum, Eunapius ait, claruisse ἐν Γαλατίᾳ, (hoc est in Galatia, non, vt Hadr. Iunius, in Gallia,) quum noster Alexandriae perpetuo vixerit. Ille medicus fuit: fortasse archiater ille Theo, cuius liber, ἄνθρωπος inscriptus, memoratur a *Photio* cod. CCXX. at noster philosophus ac mathematicus.

ee) Theo in lib. X. p. 395. μίαν μὲν ὑπὸ Θέωνος παλαιοῦ μαθηματικοῦ γεγενημένην, ὃς ὑπὸ Ἀδριανοῦ ἐποιεῖτο τὰς τηρήσεις.

ff) De ea infra hoc capite.

foeminae. Ipse meminit diligentissime obseruatae [?] a se eclipseos solaris, gg) Alexandriae sub meridiem diei XXII. mensis Payni, (secundum alios Aegyptios Thoth,) anno Nabonassari 1112. hoc est Christi 365. tum eclipseos lunaris hh) eodem anno 1112. Nabonassari siue anno Diocletiani 81. die prima mensis Athyr, vt Alexandrini tempora computabant, secundum alios vero Aegyptios mensis Phamenoth: nec non συνοδικῆς συζυγίας eodem anno 1112. Nabonassari. ii)

VII. Deperdita Theonis scripta haec a Suida memorantur:

Μαθηματικὰ, *mathematica*, nisi commentarios, quos habemus, in Ptolemaei magnam syntaxin intelligit; hanc enim in limine prooemii μαθηματικὴν σύνταξιν Theo adpellat.

Ἀριθμητικὰ, *arithmetica.*

Περὶ σημείων καὶ σκοπῆς ὀρνέων, καὶ τῆς τῶν κοράκων φωνῆς, *de auspiciis et voce corvorum.*

Περὶ τῆς τοῦ κυνὸς ἐπιτολῆς, *de ortu caniculae.*

Περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως, *de Nili adscensu,* siue incremento.

Εἰς τὸν μικρὸν Ἀστρολόγον ὑπόμνημα, *in paruum astrologum commentarius;* ita enim legendum mihi videtur pro: εἰς τὸν μικρὸν ἀστρολάβον, *in paruum astrolabium.* Nam post μέγαν ἀστρολόγον, siue magnam syntaxin Ptolemaei, habebant libellos Theodosii Tripolitae, Autolyci, Aristarchi, Hypsiclis ac Menelai, quos cum datis Euclidis in vnum volumen compingebant, et μικρὸν ἀστρολόγον adpellabant, vt notaui lib. III. cap. 18. §. 12. [p. 16. sq. vol. IV.]

VIII. Scripta, quae exstant.

Exstant hodie *Theonis* illius 1. ἔκδοσις *ac recensio elementorum Euclidis*, de qua dixi lib. III. capite 19. §. 3. [vol. IV. p. 72. sq. et conf. *Kaestneri* Geschichte der Mathemat. tom. I. pag. 248 sqq. 255. sqq.]

gg) In librum VI. pag. 332. κατ' Αἰγυπτίους τῷ ͵αριβ ἔτει ἀπὸ Ναβονασσάρου βασιλείας μετὰ β, ϛ', γ'', ὥρας ἰσημερινὰς, τῆς ἐν τῇ κδ' τοῦ Θὼθ μεσημβρίας, κατὰ δὲ Ἀλεξανδρέας πρὸ τὰ καιρικὰ καὶ ἁπλῶς λαμβανόμενα νυχθήμερα, ͵αριβ τῆς αὐτῆς βασιλείας μετὰ τὰς ἴσας ἀπὸ μεσημβρίας ὥρας ἰσημερινὰς β', ϛ', γ''; τῆς ἐν τῇ κβ' τοῦ παϋνὶ μεσημβρίας.

hh) Id. pag. 284. *Scaliger* de emendat. temp. V. pag. 496.

ii) *Theo* in lib. VI. pag. 277. *Fabr.* De anno aegyptiaco late disputat *Dionys. Petauius* in auctario operis de doctrina temporum, subiecto eiusd. Vranologio Lutet. Paris. 1630. fol. libro V. cap. III — VI. et quaedam in Theonis προχείρους κανόνας, (quorum codicem habuit ex bibl. regia Paris.) illustrat emendatue p. 194. 199. et 303. Idem in eodem libro passim multa Theonis in Aratum loca explicat emendatue. *Harl.*

[I] 2. *Fragmenta commentarii in Ptolemaei πρόχειρον κανόνα, canonem expeditum,* siue succinctam recensionem chronologicam regum a Nabonassaro ad Antoninum, pium, de qua libri IV. cap. [16. §. 6. vol. V. pag. 289. sq. add vol. IV. p. 37.]. Huius commentarii Theonis meminit Suidas, ex quo, tunc inedito, nonnulla adtulit *Iac. Golius* ad Alfraganum pag. 17. seq. et 46. alibi p. 59. testatus, ab Arabibus quibusdam, vt Kauxiano Gilaeo pro canonis ipsius auctore Theonem haberi, perperam sane: vnde et Alfraganus tabulas illas, siue canonem, non sub Theonis, sed Ptolemaei recte laudat nomine. Theonis commentarius in canones Ptolemaei ad *Epiphanium,* filium, (eumdem, cui commentarios in magnam syntaxin dicauit,) MStus exstat in bibl. Laurentiana Florentiae, kk) in codice saeculi XIV. Fragmen-

kk) In cod. VII. nr. 1. plut. 28. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. II. p. 16. sq. qui ex adlato prooemii principio efficit, duo exstare Theonis syntagmata, *εἰς τὰς προχείρους κανόνας τῆς ἀστρονομίας ἐξήγησις· posterius,* quod incipit *ἡ μὲν λογικωτέρα ἔφοδος τῆς διὰ τῶν προχείρων κανόνων ψηφοφορίας* etc. ad Epiphanium, filium, in hoc codice, cuius etiam meminit Fabricius h. l. item, (vt Bandin. quoque iam adnotauit,) *Venetiis* in cod. Marc. CCCXV. (et cod. CCCXXIII. v. cat. codd. gr. Marc. p. 146. et 148.) Idem *posterius* seruatur in cod. Laurent. XXI. nr. 4. (*Bandin.* I. p. 40.) et XXVI. plut. 28. qui continet *Theonis* comment. vna cum tabulis astronomicis, et quem copiose recenset *Bandin.* l. c. pag. 46. sqq. Primum autem animaduertit, Theonis commentar. videri conscriptum ineunte saec. XIV. charactere minuto, membranis recentibus; tabulas vero astronomicas a p. 33. *b.* vsque ad finem, saec. X. ineunte, vncialibus characteribus aureis, quadratis; atque coniicit, commentarium ex antiquis membranis, laceris fortasse ac pereuntibus, fuisse restitutum, et reliquis, integris adhuc ac superstitibus veteris calligraphi membranis adsutum; errasse igitur Langium et Montfauc. arbitratos, cod. circ. 900. esse scriptum. Tum singula recenset, et in notis obseruat ad nr. V. (s. tabulam, continentem catalogum imperatorum, suis laterculis distinctum, cum annis, quibus regnarunt,) totum illum catal. editum esse atque illustratum a *Io. Lamio* in nouellis litterar. a. 1749. d. XX. Iun. nr. 25. — ad nr. VI. s. tabulam chronologicam consulum romanorum notat, *Hadrianum Relandum* ex apographo huius tabulae illum catal. adiiciendum curasse consularibus fastis fratris sui Relandi, in appendice (p. m. 757. sqq. Traiecti Bat. 1715. 8. et in praef. p. 757. sq. animaduertit, fastos illos consulares in codd. Laurent. XXVI. et XII. esse eosdem, quos Dodwellus publici iuris fecisset, quibusque praefixisset nomen Theonis, et cod. Vossianum apographum esse codicis Medicei, ideoque fastos, qui Theonis hactenus nomen praetulissent, se adpellasse Florentinos minores, eos vero, qui temere nimis Heracliani *) sint crediti, Florentianos nuncupasse maiores. p. 784. sqq. subiecit variantem scripturam, qua cod. mediceus et Sauilianus (in bibl. *Bodlei.* cod. IV. siue nr. 6551. catal. codd. Angliae etc. add. nr. 6612.) a Dodwello editus, inter se discrepant. Bandin. citauit Fastor. illorum Rel. ed. Amstel. 1740. 8. praef. p. 515. sqq.) — Ad nr. IX. s. *Hemerologium,* s. diuersas mensium adpellationes apud quatuordecim nationes, adnotat, hanc tabulam post Massonium et Dodwellum illustratam esse a *Io. Lamio* in litterar. nouellis, a. 1748. d. V. Ian. nr. 1. — Ab eo cod. XXVI. s. syntagmate posteriore partim differunt quaedam, praecipue menologium variarum gentium; partim conueniunt alia, quae leguntur in cod. XII. nr. 6. — In hoc autem cod. est quoque nr. 2. sq. syntagma *prius,* et IV. libris seu tomis digestum figurisque astronomicis vbique instructum ad Eulalium et Origenem: prooemium incipit: *τὴν λογικὴν ἔφοδον τῆς τῶν προχείρων κανόνων πραγματείας* etc. liber quartus *περὶ τῆς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων πραγματείας,* ad Epiphanium

*) Conf. auctorem obseruationum in Theonis fastes supra citatarum p. 282. sqq. de hac controuersia, et codd. copiosius differentem.

Fragmenta, quae dixi, ex codicibus Vossianis graece et latine edidit *Henr. Dodwellus* ad calcem dissertationum Cyprianicarum, Oxon. 1682. fol. iterum 1684. 8. quae deinde subiuncta S. Cypriano, *Ioh. Felli,* episcopi Oxoniensis, curis recensito, Oxon. 1685. fol. Brem. 1690. fol. et Amstelod. 1700. fol. *Fabr.* Multo doctius et copiosius agitur in Obseruatt. in Theonis fastos graec. supra laudatis de duobus Theonis Alex. scriptis, a Dodwello primum editis, quorum primum *Fastorum* nomine venit, sed reuera est Κανόνιον, s. tabula astronomica; alterum, quod vocatur *Theonis fragmentum*, estque caput I. commentarii Theonis Alex. in expeditos canones; de edd. ac msstis, interpretibusque, de cod. Leidensi, quem Golius ex oriente aduexit, et diligenter recenset auctor p. 305—334. animaduersionibus varii generis adspersis, cuius lect. a Dodwell. editione diuersae pag. 309. sqq. adnotantur, et pag. 339. sqq. quaedam emendantur atque illustrantur, (add. pag. 123. sqq.); de canone ipso eiusque apud varios notitia, multaque alia latius explicantur expenduntur ue quae pertinent ad interiorem canonis, astronomiae et chronologiae scientiam historiamque, ad aeras Nabonassari, Philippi, Augusti, Diocletiani cognoscendas, ad quaestionem, num Cl. Ptolemaeus auctor sit prioris partis, quae a Nabonassaro vsque ad Ptolemaei mortem decurrit, (quod probat, v. pag. 194. sqq.) et an Theon Alex. sit canonis regnorum

 ad

nium, filium, est ineditum Fabricioque incognitum. Plura dabit *Bandin.* l. c. pag. 22. sqq. qui docet, totam πραγματείαν libris quinque constitisse. — Idem posterius syntagma ad Epiphanium, filium, vna cum tabulis astronomicis in principio, ib. in cod. XXXI. nr. 1. plut. 28. in cod. XXXXVI. nr. 4. et cod. XLVIII. nr. 2. plut. 28. v. *Bandin.* l. c. pag. 55. 69. ac 70. — *Paris.* in bibl. publ. codd. nouem sunt Theonis scholia in expeditos canonas; sed in cat. voluminis II. non distincte significatur, num prius, an posterius syntagma sit intelligendum: prius tamen quoque in nonnullis reperiri codd. ex perbreui singulorum notitia colligi potest. — In cod. *Coislin.* CLXXIII. vti citatur a *Montfauc.* in B. Coisl. p. 229. est *Theonis Alex.* astronomicum opus, sed ex prooemii init. τὴν λογικὴν ἔφοδον etc. fuit manifestum, id esse syntagma prius; posterius autem esse in cod. CCCXXXVIII. fol. 85. patet ex initio apud *Montfauc.* l. c. pag. 450. — Posterius quoque exstat *Vindob.* in cod. caesar. CXXV. nr. 9. et cum antiquis scholiis gr. margini atque ampliss. adpendice, in cod. CXXVI. nr. 4. v. *Lambec.* comment. cum not. Kollar. VII. pag. 484. sq. et 494. — *Oxonii* in bibl. Bodl. inter codd. Oliu. Cromwell. nr. CCXCVII. tria ita signata occurrunt opusc. 1) *Theon Alex.* in tabulas προχείρας Ptolemaei; 2) *Theonis* in προχείρους canones comment. 3) *Heraclii,* imp., liber astronomicus, continet explicationem Theonis in can. προχ. vtrumque syntagma, (vti ex indice in cat. codd. Angliae etc. I. p. 152. coniicere licet,) in cod. Bodlei. CLXIII. s. nr. catal. 2946. — In cod. cat. vol. II. nr. 6068. Theon. comment. in Ptolemaei canones προχείρους, cum scholiis et variis lectionibus; ac nr. 6071. eiusd. introductio logica in canones προχείρους, inter codd. *Th. Gale.* — Inter codd. *Guil. Pellisserii,* teste *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. II. p. 1199. *C.* — A *Pluero* in itiner. per Hisp. p. 192. de codd. *Escorial.* nominantur duo codd. nr. 1) *Theonis* Alex. tractatus in breues canones astronomiae et harmonicae; 2) in magnam Ptolemaei compositionem: in breues canones astronom. et in apotelesmatica, conducentia in II. libros: sine titulo. — Inter codd. quos Golius ex Oriente adtulit, et qui *Leidae* in bibl. publ. seruantur, est Θέωνος εἰς τοὺς προχείρους κανόνας, gr. v. cat. bibl. Leid. p. 478. add. auctorem Obseruationum etc. citatarum pag. 14. sqq. et 67. sqq. p. 283. sqq. Quando vero in *Eudociae* Ἰωνιᾷ p. 229. de Theone Alex. legitur, eum scripsisse εἰς τὸν Πτολεμαίου πρόχειρον κανόνα, corrigendum est εἰς τὸν Πτολεμαίου πρόχειρον, ex *Suida* v. Θέων, vol. II. p. 182. secundum Küsteri emendationem. *Harl.*

ad Diocletianum vsque auctor (quod negat), vel, ll) continuator, (de quo tamen ille dubitat, neque vero plane negatur, v. p. 196.) et num *Heraclius*, vti dicitur in codd. pag. 285. sq. adductis, sit canonis illius continuator, de qua re pariter haesitat obseruatt. auctor, idemque Dodwelli, Petauii aliorumque sententias atque expositiones frequenter examinat. Add. *Freret* recitat. de Theonis canone astronomico in Mem. de Litterat. de l'Acad. — Par. tom. XXVI. p. 121 — 152. et german. versum in: Abhandlungen vnd Auszügen der Koen. Akad. der Inschriften — zu Paris. — veberfetzt — von *Mich. Hismann.* — alte Geschichte — Asiens erst. Band. Lipf. 1782. mai. 8. pag. 393 — 433. *Harl.*

3. *Scholia in Aratum* huic Theoni tribuunt Io. Baptista Ricciolus in Almagesto, Ludolphus Kusterus ad Suidam, aliique viri docti, licet, qualia hodie exstant, ex aliorum etiam scholiis interpolata esse iam notare me memini lib. III. cap. 20. §. 4. [vol. IV. p. 95. et de comm. in Apollonii Argon. ib. p. 265. §. IV.]

4. *Commentarius in magnam Ptolemaei syntaxin.* Opus ipsum Ptolemaei (de quo lib. IV. cap. 16. a me dictum fuit,) tredecim libris constat, sed ὑπομνήματα, quae graece cum praefat. Ioachimi Camerarii ad senatum Noribergensem ex codice cardinalis Bessarionis ad calcem magnae syntaxeos prodiere Basil. 1538. fol. mm) non in omnes libros, nec Theonis omnia sunt, supra in Pappo iam adtigi. In prooemio *Epiphanium*, filium, Theo adloquitur, in cuius gratiam etiam commentarios in canones προχείρους adornauit: συνεχέστερον προτρεπόμενος παρὰ τῶν ἀκροατῶν, τέκνον Ἐπιφάνιε, ὑπαγορεύειν εἰς τὰ ἑκάστῳ δοκοῦντα δυσχερῆ τῆς Πτολεμαίου μαθηματικῆς συντάξεως, καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, τὸν ὑπομνηματισμὸν ταύτης ποιήσασθαι etc. Theonis exstant commentaria in librum *primum*, *secundum*, *quartum*, in maiorem partem *quinti*, in *sextum*, *septimum*, (in cuius exordio iterum filium, *Epiphanium*, adloquitur) *octauum*, *nonum*, *decimum*, in *decimum tertium*. Commentarius in librum tertium est *Nicolai Cabasilae*, nn) in quinti initium et partem *Pappo* debetur; at in decimi extremam partem, vndecimum integrum et duodecimi priorem partem maiorem desideratur. Latine [*] qui verteret hos commentarios, repertus fuit ante centum amplius annos *Ioh. Baptista Theophilus*, Vrbinas, cuius interpretationem MS. a Viuiano traditam sibi, vt regis christianissimi bibliothecae inserretur, narrat *Ioannes Mabillonius* in itinere Italico pag. 193. At *Gerh. Io. Vossius* de scientiis mathematicis pag. 165. testatur, librum primum commentariorum Theonis editum esse Neapoli a. 1605. ex versione latina *Iohannis Baptistae de la Porta*, Neapolitani. [conf. *Nic. Toppi* Addizioni copiose di Leon. Nicodemo alla Biblioteca Napoletana, Neap. 1683. fol. p. 116. sq. *H.]*

IX. *In-*

ll) Quod *Io. Bainbridge*, qui illum canonem regum gr. ac lat. edidit in opere: *Procli* sphaera: *Ptolemaei* de hypothesibus planetarum liber singularis nunc primum in lucem editus: cui accessit eiusdem Ptolemaei canon regnorum etc. Londini 1620. putabat. v. auctorem obseruatt. citatarum p. 84. sqq. p. 110. etc. add. p. 275. sqq. *Harl.*

mm) V. supra, vol. V. p. 280. §. III. p. 285. etc. add. vol. IV. p. 211. et 215. de cod. *Ottobon.* Rom. v. *Montfauc.* bibl. bibl. MSS. 1. pag. 186. *Harl.*

nn) Sed vid. supra §. IV. de Pappo, et paullo post, §. IX. in indiculo scriptorum etc. voc. *Theo iunior. Harl.*

IX. Indiculus scriptorum, in Ptolemaei magna syntaxi et graecis ad eam commentariis laudatorum.

concinnatus a me ad editionem graecam Basileensem.

Ptol. paginas magnae syntaxeos, *Th.* commentariorum graecorum denotat.

Diony-

ὑπὸ τῦ Ἱππάρχε τετηρημέναι καὶ ἀναγεγραμμέναι τῆς σελήνης πάροδοι. Ptol. p. 108.
reprehenditur. Ptol. pag. 133. Th. 138. 268. 375. 376. tantum solis et lunae motus adtendit, quinque planetarum ne suscepit quidem Ptol. 210.

Instrumenta obseruandis sideribus. Ptol. pag. 17. (confer Proclum in ὑποτυπώσει astronomicarum ὑποθέσεων.) 108. Anni ratio adcurate obseruata ab Hipparcho ἐπὶ τῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κειμένου χαλκῦ κρίκυ. Ptol. pag. 60. Astrolabium Ptol. pag. 111. 167. 172. 211. 241. 245 255. 260. 268. Th. 56. seq. et 131. sq. 166. 233. 361. 376. 386. seq. Instrumentum παραλλακτικὸν μετεγγραμμένον. Ptol. 121. 122. Th. 257. ἐξ ὕδρίυ ὡροσκοπίυ. Th. pag. 82. 196. eius descriptio. 261. Obseruatio facta ab Hipparcho διὰ τῦ τετραπήχεος καν̃όνος διόπτραν. Ptol. pag. 125.

A Mardocempadi anno secundo ad Hadriani XIX. sunt anni DCCCLIV. Ptol. pag. 100. ab anno primo Nabonassari ad annum secundum Mardocempadi, anni Aegyptiaci XXIV. pag. 101.

Mathematici. Ptol. pag. 63. 210. 289. Th. p. 140. μαθηματικῶς, φυσικῶς etc. ἐπιβαλεῖν τῷ λόγῳ. Th. 133. οἱ πλεῖςοι τῶν παρατηρέντων τὰς ἐκλειπτικὰς σημασίας. 316.

Menelaus, geometra, Romae sidera contemplatus primo anni Traiani (Nabonassari DCCCXLV.) Ptol. pag. 170. 171. ἐν τοῖς σφαιρικοῖς. Th. p. 77. 99. 203. 342. Menelai θεώρημα. 344.

Meton. Vide supra in Euctemone.

Ab initio Nabonassari τὰς παλαιὰς τηρήσεις ἔχομεν. Ptol. pag. 77. 81. 100. a primo anno Nabonassari ad mortem Alexandri M. anni secundum Aegyptios CCCCXXIV. Ptol. p. 79. a morte Alexandri ad Augusti imperium anni CCXCIV. a primo anno Augusti ad XVII. Hadriani, CLXI. Ptol. pag. 79. Th. pag. 180. A primo Nabonassari anno computat alia Ptol. pag. 105. 106. 111. 125. 136. 141. 169. 170. 231. 232. 238. 244. 254. 262. 271. Th. 180. 181. 182. 183. 194. 195. 225. 228. 229. 231. 241. 255. 274. 277. 281. 282. 323. 324. 332. 395. 398. 399. 400.

[P] Nicolaus Cabasila in librum III. pag. 131 — 194. CPoli scripsisse videtur, vt colligo ex pag. 182. vbi meridiani Alexandriae differentiam a meridiano Byzantii adnotat.

Obseruationes ἁπλέςεραι. Th. p. 39.

Οἱ παλαιοί. Ptol. pag. 83. 209. 231. Th. pag. 216. οἱ παλαιότεροι μαθηματικοί. Th. pag. 140. 206. 235. 261. παχυμερεςέραις κατεχρήσαντο ἐπισκέψεσι. Th. pag. 195. αἱ πλεῖςαι τῶν παλαιῶν τηρήσεις ἀνεξετάςως καὶ ἀκριβῶς γεγραμμέναι. Th. 373. 375. Itaque παλαιότεραι ταῖς ἀκριβεςέραις opponuntur 380.

Pappus Alex. in librum quintum pag. 231 — 236. et 245. seq.

Parallelorum circulorum per terrarum orbem descriptio. Ptol. p. 28. seq. (Latine apud Bedam libro de natura rerum cap. 6. *ex secundo libro Ptolemaei de magna operatione, quod Almagestum inscribitur*, tom. II. Opp. pag. 38. seq.)

Οἱ γνησίως φιλοσοφήσαντες. Th. p. 1.

Plato. Th. 372. Eius quinque πολύεδρα τεταγμένα σχήματα. pag. 17.

Ptolemaeus obseruationes suas ad meridianum Alexandriae Aegypti computat. Ptol. pag. 58. 79. 95. 111. 122. 123. 125. 141. 142. 157. 170. 171. Th. pag. 182. ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπιδείξομεν. Ptol. pag. 59. (respicit librum septimum magnae syntaxeos,) obseruationes adcurate instituit aequinoctii anno XVII. Hadriani [oo]) p. 77. et anno III. Antonini (Pii) a morte Alexandri CCCCLXIII. 62. 72. Th. 167. Eclipses tres obseruauit Alexandriae, primam anno XVII. alteram XIX., tertiam XX. anno Hadriani 98. inde emendandum pag. 102. τῷ η΄ ἔτει Ἀδριανοῦ et scribendum τῷ ιθ. Alia obseruatio facta anno secundo Antonini, Ptol. 111. 167. vbi et plures fixarum obseruationes testatur se fecisse κατ' ἀρχὴν Ἀντωνίνου. Adde 172. 206. Th. 358. 384. 385. 386. 393. 399. Aliae obseruationes XI. anno Hadriani. Ptol. 263. XV. p. 245. Th. 403. XVII. Ptol. 225. 263. XVI. et XVIII. Ptol. 231. 233. 240. et XIX. pag. 233. 245. et XX. pag. 123. 263. Th. pag. 258. XXI. Ptol. 239. 240. 255. Th. 396. 397. et Antonini I. (Nabonassari DCCCCLXXXIV.) Ptol. 231. 233. [?] 242. 253. 255. 260. et II. pag. 234. 236. 241. 245. 251. 260. 268. Th. pag. 241. 253. 380. 403. III. Ptol. 240. IV. pag. 233. XIV. p. 239. (interpres rectius IV.) Praeclare ait, astronomiae (adde, cuiuscunque veritatis vtilis,) studiosos non modo operam debere impendere, vt priorum inuenta emendent ac perficiant, sed etiam libenter ferre nec turpe existimare, vt ipsimet etiam vel a se vel ab aliis emendentur. Προσήκει γὰρ τοῖς τῷ ὄντι φιλαλήθως καὶ ζητητικῶς τῇ τοιαύτῃ θεωρίᾳ προσερχομένοις, μὴ πρὸς μόνην τῶν παλαιῶν ὑποθέσεων διόρθωσιν συγχρῆσθαι, τῇ καινότητι τῶν ἐπὶ τὸ ἀδιστακτότερον εὑρισκομένων ἐφόδων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τῶν ἰδίων, ἂν οὕτως ἔχωσι, μηδὲ αἰσχρὸν ἡγεῖσθαι μεγάλης τινὸς καὶ θείας οὔσης τῆς ἐπαγγελίας, κἂν ὑπ' ἄλλων, καὶ μὴ μόνον ὑφ' αὐτῶν τῆς ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον τύχωσι διορθώσεως. Ptol. 101. Breue nimis tempus esse, a quo errantium stellarum obseruationes confectas habeamus. 209.

Ptolemaei geographia. Th. pag. 23. respicitur pag. 81. 94. 280.

Φάσεις ἀπλανῶν. Th. 371.

ἐν τῷ πρώτῳ τῆς συντάξεως. Th. pag. 98. ἐν τῷ πέμπτῳ. 132. etc. ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῶν μαθηματικῶν. 231. ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τοῦ δ΄ βιβλίου, ἐν τῷ τετάρτῳ etc. 165. τῷ τρίτῳ θεωρήματι. 246. 256. 346. etc. Lunae diametrum δι' ἀκριβεστέρων τηρήσεων καὶ χαριεστέρων ἐφόδων καταλαμβανόμενος. Th. 227. προχειροτέραις καὶ σαφεστέραις ἐφόδοις vsus, quam Hipparchus. 228.

Scholion insertum. Th. 312. Ζήτει τὸ ἑξῆς ἐν τοῖς σχολίοις. 423.

Syrus, cui Ptolemaeus magnam syntaxin inscripsit. Ptol. pag. 1. 327.

Theo. ὡς ἐν ταῖς παρὰ Θέωνος εἰλημμέναις τηρήσεσιν εὕρομεν. Ptol. pag. 234. (anno XIV. Hadriani.) ἐν ταῖς παρὰ Θέωνος τοῦ μαθηματικοῦ δοθείσαις ἡμῖν τηρήσεσιν (anno XII. et XIII. et XVI. Hadriani.) Ptol. pag. 239. παλαιὸς μαθηματικὸς ὃς ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἐποιεῖτο τὰς τηρήσεις. Th. 395. Mentio iterum 390. 396.

Theo iunior testatur, se in quintum librum scripsisse. Καθάπερ δείκνυται ἡμῖν καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ. Th. pag. 28. ἐδείχθη ἡμῖν ἐν τοῖς ἐπάνω. 50. ἐπάνω ἐπὶ τῆς τῶν εὐθειῶν

oo) Male *Domitiani* in versione Trapezuntii.

εὐθειῶν καταγραφῆς ἐδείκνυμεν. 69. ὡς ἐν τῷ δ' καὶ ε' βιβλίῳ κατὰ τοὺς οἰκείους τόπους ἀποδείξομεν. 81. ἐδείξαμεν ἐν τοῖς εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον. 81. 83. 110. πεπραγμάτευται γὰρ ἡμῖν τὸ τοιοῦτον ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ. 101. ἡμῖν ἐν τοῖς εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον ὑπομνήμασι. 316. ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τὴν [Ρ] τοῦ τοιούτου λῆψιν ἀπεδείκνυμεν. 305. ἐν τῷ γ' καὶ δ' βιβλίῳ ἐδηλοῦμεν. 377. ἡ ἡμετέρα δι' Ἀλεξανδρείας οἴκησις. 105. 332. τοῖς διδαχθεῖσιν ἡμῖν ἐπὶ τοῦ εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον σφαιρικοῦ θεωρήματος. 110. ἐν τῷ πρώτῳ τῶν εἰς τὴν σύνταξιν βιβλίων ἐδίδαξε Θέων. (Nic. Cabasila in lib. III.) p. 131. Terram aeternam statuit Theo p. 199. ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐκλείψεων (ad lib. IV. syntaxeos) διαληψόμεθα. 202. καθάπερ ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ ἐπὶ τῆς ἡλιακῆς ἀνωμαλίας ἀπεδείκνυμεν. 206. 220. ἐδείξαμεν ἐν τοῖς εἰς τὸ τρίτον βιβλίον σχολίοις. 296. ἐν τῷ γ' βιβλίῳ διεξήλθομεν. 379. 382. ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ ἐδηλοῦμεν. 387. δέδεικται ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον σχολίῳ. 258. δέδεικται ἡμῖν εἰς τὸ ε' βιβλίον. 285. δέδεικται ἡμῖν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν στοιχείων (Euclidis) πρὸς τῷ τέλει τοῦ ἕκτου βιβλίου. Th. pag. 50. Obseruationis a se factae Alexandriae anno LXXXI. Diocletiani (Nabonassari MCXII.) meminit 284. 319. 332.

Theodosii sphaerica. Th. pag. 37. σφαιρικὸν θεώρημα. 71. δέδεικται καὶ τοῦτο ἐν τῷ ιή θεωρήματι τοῦ δευτέρου τῶν σφαιρικῶν. 86. καθάπερ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σφαιρικῶν ἐδείχθη. 92. 99. 104.

Timocharis. Ptol. p. 164. 166. 168. 169. Th. 356. Supra in Aristyllo. Eius obseruationes non dignae fide, vtpote ὁλοσχερῶς εἰλημμέναι. Ptol. pag. 168. Obseruationes instituit Alexandriae anno XLVII. primae periodi sine ἑκκαιεβδομηκονταετηρίδος Calippicae. (Nabonassari CCCCLXV.) Ptol. pag. 169. et anno XXXVI. periodi I. Calippicae, Nabonassari CCCCLIV. pag. 170. 171. et anno periodi primae Calippicae XLVIII. Nabonassari CCCCLXVI. p. 170. Anno XIII. Philadelphi, Nabonassari CCCCLXXVI. Ptol. pag. 242. Th. 399. 400.

Zenodorus ἐν τῷ περὶ ἰσομέτρων σχημάτων. Th. pag. 11.

X. HYPATIAM, Theonis filiam, a patre edoctam licet, atque eruditissimam, paucis perstringere satis fuerit, quoniam diligentius de illa iam dixerunt viri clarissimi [pp])

pp) De Hypatia videndus inprimis *Tillemontius* tom. XIV. memor. eccles. pag. 274. seq. *Iac. Gothofredus* ad Philostorgii VIII. 9. *Valesius* ad Socratis VII. 15. *Meursius* ad Hesychium illustrem p. 209. et *Aegidius Menagius* in historia mulierum philosopharum, qui tamen fallitur, quum pag. 56. putat, in Salmasii epistola et in obseruationibus ad ius atticum et romanum errore typographico vel memoriae lapsu Hippiam pro Hypatia adpellari. Nam vtique de Hippia, sophista, non de Hypatia ibi Salmasius loquitur, respicitque ad ea, quae de Hippia, nullum genus artis vel opificii inexpertum relinquente, narrat Apuleius in floridis. Praeterea D. *Io. Andreas Schmidius* diatribam de Hipparcho, duobus Theonibus atque Hypatia vulgauit Ienae 1691. 4. *Fabr.* Add. supra, vol. III. pag. 194. — *Iac. Brucker.* in hist. critica philosophiae, tom. II. pag. 351. sqq. de secta eclectica §. XLIII. qui Cyrillum, hominem impotentem et arrogantem, non ab omni turbarum caedisque cruentae suspicione culpaque liberat; — *Toland* in Tetradymus: containing I. Hodegus — II. Clidophonis — III. *Hypatia*; or the history of

et nihil ex eius scriptis aetatem tulit. Vnicam enim, quam sub eius ferunt nomine [P] versam latine, *epistola* qq) breuis ad *Cyrillum Alex.* pro suppositia habetur non sine certissima ratione. Philosophiam docuit, et mathemata, rr) *Isidori*, philosophi, coniux, ss) sed ita, vt

of a most beautiful, most virtuous, most learned, and every way accomplish'd Lady; who was torn to pieces by the Clergy of Alexandria, to gratify the pride, emulation, and cruelty of their Archbishop Cyril, commonly but vndeservedly stil'd Saint Cyril etc. Londini 1720. 8. pag. 101. 136. (de quo libro v. *Brüggemann* View etc. pag. 421. in primis *Windheim* Bemühungen der Weltweisen vom Iahr 1700 — 1750. tom. IV. pag. 487. sqq. qui alios VV. DD. de illo libro laudat. — *Io. Christ. Wolf* in Mulierum graecarum, quae oratione prosa vsae sunt, fragmentis et elogiis, primum pag. 72. epistolam Hypatiae ad Cyrillum spuriam recudi fecit eum Baluzii notis; tum reddidit *Synesii* modo epistolas ad illam integras, modo excerpta ex epp. aliis gr. ac lat. eum adnotatt. dein pari modo repetiit, quae *Suidas* ex vita Isidori, a Damascio conscripta, *Socrates scholasticus* hist. VII. 15. p. 352. ed. Vales. *Nicephor. Callistus* hist. eccl. XIV. cap. 16. pag. 469. *Philostorgius Cappadox* in eccl. historia, a Photio in epitomen reducta, libr. VIII. cap. 9. p. 114. ed. Gothofr. aliique de ea tradiderunt, denique epigramma, cum nota Fabricii h. l. de eo scripta, reposuit. In catalogo autem foeminarum olim illustrium subiecto p. 368. sqq. de Hypatia agit et eius vitam fataque, ex *Menagii* historia mulier. philosoph. segm. 49 — 56. vberius exposita, insertis paucis obss. retulit. — *Montuclae* hist. matheseos, tom. I. part. I. libr. V. §. 8. pag. 326. — *Saxium* in Onom. I. p. 458. sq. qui eum *Pagio* in crit. Baron. a. C. 415. nr. XX. p. 64. tom. VII. Hypatiam, fuisse, in seditione populari a. C. 414. misere laniatam periisse. — (M. G.) dissert. sur *Hypatie*, où l'on justifie St. Cyrille d'Alexandrie, sur la mort de cette Sçavante, in: Continuation des Memoires de Litterature du P. *Desmolets*, tom. V. p. 138 — 187. et ibid. p. 187 — 191. Lettre de Mademoiselle B. à M. G. sur la diss. précédente. — In primis laudandae veniunt *Io. Chr. Wernsdorfii* dissertationes IV. de Hypatia, philosopha Alexandrina. Vitemb. 1747. et 1748. 4. de quibus in Introd. in hist. L. Gr. I. a. p. 347. sq. et 350. pluribus dissérui. Is Hypatiae vitam fataque vberius persequitur, de eius caede caussisque agit, eiusque diem natalem ad a. Ch. circ. 350. imperante Constantio; miserum autem interitum refert ad a. C. 416. in quarta disp. speciatim in enarranda Cyrilli episcopi vita, eum primis in eo in causa tumultus Alexandrini caedisque Hypatiae contra Gothofr. Arnoldum, et Io. Tolandum defendendo, versatur. Cultui quidem deorum erat addicta, sed mitius et modestius sensit de religione christiana, quam alii Platonici. *Harl.*

qq) Epistola illa exstat in synodico contra tragoediam Irenaei, quod post *Christianum Lupum* [in synodico aduers. tragoediam Irenaei, Louan. 1682.] edidit *Stephanus Baluzius* in tom. I. concilior. pag. 926. et *Io. Garnerius* in auctario Theodoreti pag. 673. Epistolam integram etiam exhibet *Menagius*, qui eam Hypatiae nomen mentiri non dubitat, quemadmodum nec *Tillemontius* tom. XIV. memor. eccles. pag. 606. [nec *Wernsdorf.* disp. cit. I. p. 23. sqq. qui eam quoque edidit. add. *I. Ch. Wolf.* l. mem.]

rr) *Socrates* VII. 15. de Hypatia: Ἐπὶ τοσοῦτον προὔβη παιδείας, ὡς ὑπερακοντίσαι τοὺς κατ' αὐτὴν φιλοσόφους, τὴν δὲ Πλατωνικὴν ἀπὸ Πλωτίνου καταγομένην διατριβὴν διαδέξασθαι, καὶ πάντα τὰ φιλόσοφα μαθήματα τοῖς βουλομένοις ἐκτίθεσθαι. Διὸ καὶ οἱ πανταχόθεν φιλοσοφεῖν βουλόμενοι κατέτρεχον παρ' αὐτὴν etc. Eadem ex Socrate hist. tripartita XI. 12. et *Nicephorus* XIV. 16. *Philostorgius* VIII. 9. παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξασκῆσαι τὰ μαθήματα, πολὺ δὲ κρείττω γενέσθαι τοῦ διδασκάλου, καὶ μάλιστά γε περὶ τὴν ἀστροθεάμονα τέχνην, καὶ καθηγήσασθαι δὲ πολλοὺς ἐν τοῖς μαθήμασι. Suidas: τὴν φύσιν γενναιοτέρα τοῦ πατρὸς οὖσα, οὐκ ἠρκέσθη τοῖς ὑπὸ τῶν μαθημάτων παιδεύμασιν ὑπὸ τῷ πατρί, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφίας ἥψατο ἄλλης οὐκ ἀγεννῶς. περιβαλλομένη γὰρ τρίβωνα ἡ γυνὴ καὶ διὰ μέσου τοῦ ἄστεος ποιουμένη τὰς προόδους, ἐξηγεῖτο δημοσίᾳ τοῖς ἀκροᾶσθαι βουλομένοις ἢ τὸν Πλάτωνα, ἢ τὸν Ἀριστοτέλην, ἢ τὰ ἄλλα ὅτου δὴ τῶν φιλοσόφων. E discipulis Hypatiae fuit *Synesius*, qui eam

vt coniugii vsu abstineret. Insano plebis Alexandrinae tumultu, praefecti Alexandrini, Orestis, cum Cyrillo inimicitias ss) Hypatiae imputantis, [tt) detracta de curru et misere obtruncata est a. C. 415, (non 406. vt Theophanes,) quarto anno episcopatus Cyrilli, et annis adeo 21. antequam Nestorius in exsilium pelleretur, cuius in illa supposititia epistola fit mentio. *Fabr.*

[Eudocia in Ἰωνιᾷ pag. 357. de *Panolbio, poeta,* memorat huius ἐπιτάφιον Ὑπατίας θυγατρὸς Ἐρυθρίου *Harl.]*

Scripta Hypatiae, quae vniuersa interciderunt, Suidas commemorat haec tria:

Ὑπόμνημα εἰς Διόφαντον, *commentarium in Diophantum,* cuius arithmeticum opus adhuc habemus, et de quo dixi libro IV. cap. 27. [vol. V. p. 642.]

Ἀστρονομικὸν κανόνα, *canonem astronomicum.*

Εἰς τὰ Κωνικὰ Ἀπολλωνίου ὑπόμνημα, *commentarium in conica Apollonii,* Pergaei, de quibus dixi lib. III. cap. 22. [vol. IV. p. 203.]

Ita distinguendus et intelligendus Suidae locus, qui in editis male habetur. Neque placet Kusteri lectio: ὑπόμνημα εἰς Διοφάντου ἀστρονομικὸν κανόνα. Nam inter astronomos numquam celebris fuit Diophantus, ἄλφα arithmeticorum.

Prouerbium Ὑπατία ἄλλη, pro docta et singularis ingenii foemina, occurrit apud *Nicephorum Gregoram* VIII. 5. Hist. Epigramma vetus ineditum in Hypatiae laudem adferri ad Philostorgium scribit Menagius, sed non aliud a Gothofredo producitur, quam

 quod

eam magnis mactat laudibus epist. 16. 135. 153. Vide et epistolam 15. vbi hydroscopium [de quo v. *I. Chr. Wolf.* l. c. pag. 74. not. 87.] ab ea mitti sibi petit, et 33. 80. 124. et 10. vbi per eam condiscipulos quondam suos, τὰς μακαριωτάτας ἑταίρας salutat, ex quibus epist. 16. nominat *Theotecnum* et *Athanasium*, ipsam Hypatiam διδάσκαλον adpellans.

ss) Suidas in Ὑπατία ex vita Isidori, a Damascio scripta. *Fabr.* *Wernsd.* l. c. negat, Hypatiam fuisse *Isidori,* philosophi, vxorem, aut illam, Isidoro desponsam, ante nuptias periisse, (vti quidem etiam *Tolandus* in Tedradymo pag. 121. opinatur;) nam, dum *Isidori*, Alexandrinae s. neo-platonicae sectae adseche, Gazaque oriundi et saeculo V. clari, vitam fusius enarrat, demonstrat, per temporum rationes Isidorum Hypatiae matrimonio iunctum esse non potuisse, immo vero illum, sub initium saeculi sexti forte vita defunctum, Hypatiae aetatem plane non adtigisse. Idem probat Bruckeri coniecturam, a Suida diuersas separatasque Damascii de Hypatia et Isidoro narrationes vna orationis serie exscriptas esse et imprudenter coniunctas; refutat autem Bruckerum, qui natalem Isidori in a. 465. mortem vero in medium saeculum sextum reiicit. Adde Hypatiae laudationem, (Eloge en abregé,) in biblioth. germanique tom. III. p. 137. *Harl.*

tt) Vide *Valesium* ad Socratem pag. 86. *Gothofredum* ad Philostorgium p. 339. Minus est credibile, quod scribit *Hesychius illustris* et ex eo Suidas, tam grauia illam esse passam διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν σοφίαν, καὶ μάλιστα δὲ τὰ περὶ ἀστρονομίαν· vel quod Philostorgius, διασπασθῆναι τὸ γύναιον ὑπὸ τῶν τὸ ὁμοούσιον πρεσβευόντων. Veriora videntur, quae Socrates atque ex Damascio idem Suidas retulit.

quod ipse ex lib. I. Anthologiae cap. 76. pag. 159. edit. Wechel. adscripsit, et Gothofredus praeter rem adpellat ἀνέκδοτον, male etiam pro τῶν λόγων εὐμεϱφίᾳ, quomodo et meus codex MS. anthologiae membranaceus exhibet, legens εὐφημίᾳ vel εὐφοϱβίᾳ.

XI. SYNESIVS, Cyrenaeus, uu) ex nobili familia, ingenium felix tum in patria, tum Alexandriae, vbi Hypatiam audiuit, doctrina omnifaria ita excoluit, vt eloquentiae graecique carminis laude valeret, et disciplinarum omnium ac philosophiae, (Platonicae praesertim) adprime peritus esset. Etiam cum laude iampridem legatione ad imp., Arcadium, a. C. 397. patriae nomine functus fuerat, quando Theophili, archiep. Alexandrini vv) suasu baptismum [P] suscepit, christianaque amplexus sacra et ab eodem Theophilo a. C. 410. licet inuitus, ww) episcopus ordinatus est, (non Cyrenes, xx) vt Photius cod. XXVI. scribit,) sed Ptolemaidis, quae Libyae Cyrenaicae, siue, vt tunc adpellabatur, Pentapoleos metropolis fuit. Noluit tamen vxorem dimittere, yy) et resurrectionem futuram corporis zz) persuadere sibi non posse professus est, quam postea demum episco-

uu) Diligentissime de Synesii vita et fatis studiisque *Tillemontius* tom. XII. memor. ecclesiast. p. 499. seq. *Fabr.* Add. *Theodori Metochitae Logothetae* opus de rebus philosophicis, politicis etc. in cod. *Coislin.* v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 222. sq. — *Eudociam* in Ἰωνιᾷ pag. 388. sq. — Pourtraits et Vies des Hommes illustres Grecs, Latins et Payens recueillis — par *Andre Thevet,* premier Cosmographe du Roy. à Paris. 1584. fol. tom. I. de quo opere raro v. Thesaur. bibliothec. tom. II. Norib. 1738. p. 549. — *G. Cauei* hist. litt. SS. eccl. tom. I. p. 389. *L. Ell. du Pin* nouv. bibl. tom. III. p. 262. *Bruckeri* hist. crit. philos. tom. III. p. 511. sqq. et in Adpend. siue vol. VI. p. 552. de Synesio et Pseudo-Dionysio Areopagita, eiusdemque philosophia. Nam *Maturin Veissiere la Croze* in Hist. du Christianisme d'Ethiopie lib. I. p. 10. sqq. per coniecturam efficere conatus est, Synesium, et philosophum pseudonymum, qui *Dionysii Areopagitae* nomen mentitus est, vnum eumdemque esse scriptorem: sed eius rationes vberius examinauit reiecitque *Brucker.* III. pag. 507. sqq. *R. Ceiller* Hist. gen. des aut. eccl. tom. X. p. 496. — *Luc. Holstenii* diss. de Synesio cum *Theodoreti* et *Euagrii* hist. eccl. Cantabr. 1720. fol. p. 612. sq. — *Wernsdorf.* diss. I. de Hypatia pag. 18. sqq. *Hambergeri* zuv. Nachr. III. pag. 119. sqq. *Saxii* Onom. I. p. 467. sq. *Montuclae* hist. mathes. tom. I. part. I. lib. V. §. 8. pag. 326. — Historiolam de *Synesio,* episcopo, et *Euagrio,* philosopho, ex cod. Barocc. bibl. Bodlei. gr. et lat. edidit *Car. Christian. Woog.* Lipsiae 1758. 4. *I. G. Heineccii* disp. de philosophis semichristianis, (in quorum classem is refert Synesium) Halae 1714. 4. §. 24. p. 50. sqq. *Harl.*

vv) *Theophilus* in episcopatu Alexandrino a. C. 385. successit Timotheo, defunctusque a. 412. successorem habuit Cyrillum, Alex. Ad hunc Theophilum plures Synesii epistolae.

ww) Vide *Lucae Holstenii* diss. III. Euagrio Valesii subiectam, quae est de Synesio et fuga episcopatus, *Antonium Pagi* in critica Baroniana ad a. C. 410. nr. 37. p. 602.

xx) *Blondellus* de episcopis et presb. pag. 68. *Tillemontius* tom. XII. memor. p. 516.

yy) *Synes.* epist. 105. pag. 248. seq. *Valesius* p. 61. ad Euagrium, [*Bruck.* III. p. 512. sqq.]

zz) De animae immortalitate atque ζωῇ μετὰ μοῖραν Hymn. III. vers. 286. persuasus, vt Platonicus existimauit, corpus carceris modo illi, quae pridem praeexstiterit, in poenam datum esse, adeoque per mortem ab illo animum iterum liberari.

episcopus a) agnouit. Etiam Euagrium, philosophum, ab ethnica superstitione ad Christi nomen perductum a Synesio legas in Ioh. Moschi prato c. 195. Quamdiu vixerit, non adeo adcurate licet definire, licet vltra annum 430. non produxisse vitam constet vel ex eo, quod Euoptius, frater minor natu Synesii et successor episcopus Ptolemaidis concilio Ephesino a. C. 431. interfuit. Scripta eius si euoluas, non ab re factum videbis, quod a Casaubono b) *suauissimus* dicitur *philosophus, et piarum delicium musarum:* ab Heinsio c) *antiquarum elegantiarum magnus imitator:* a Caussino d) denique, *qui Platonem, Demosthenem, Pindarum, christiano ore loquentes inducit.*

Gesnerus in bibliotheca pag. 606. b. adlatis Ludouici Viuis verbis: *Philostratus floridus ac picturatus: dilucidus magis et simplex Libanius: ex nostris Synesius elaboratus, et translationibus paullo obscurioribus frequens.* Subiungit: *quasi vero latine scripserit Synesius.* At Viues *nostros* non Latinos hic adpellat, verum Christianos.

XII. Scripta eius, quae exstant, haec sunt:

1. Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἀρκάδιον περὶ βασιλείας pag. 1 — 32. *de regno* bene gerendo *ad Arcadium, imperatorem*, vndeuiginti annos natum, biennio post Theodosium magnum, ipsius parentem, exstinctum dicta [?] oratio CPoli circa a. C. 397. e) quum, (necdum episcopus,) Cyrenis missus esset ad coronae aureae munus illi offerendum. Ἐμέ σοι πέμπει Κυρήνη, στεφανώσαντα χρυσῷ μὲν τὴν κεφαλὴν, φιλοσοφίᾳ δὲ ψυχὴν, inquit pag. 2. Scythas, h. e. Gothos, remouendos et senatu, dignitatibus, castris, domibus arcendos monet p. 22. seq. nec obscure perstringit Rufinum, illis indulgentem pag. 24. et eos a Theodosio in belli ac ciuitatis societatem receptos dolet τὰς παλαμναίους Ῥωμαϊκῆς, *pestes romani imperii* p. 25. Meminit huius scripti Synesiani *Photius* cod. XXVI. et *Nicephorus* XIV. 55. qui perperam tradit, Theodosio iuniori dicatam esse. Idem error *Euagrii* lib. I. c. 15. nisi προσφωνητικὸς πρὸς Θεοδόσιον, illi memoratus, alius sit, iam deperditus, ac per Theodosium Theodosius Magnus ab eo intelligatur.

Ante *Cornarium Petauiumque* latine vertit *Ioach. Camerarius* additis notis et praemissa de Synesio narratione. Lipsiae in offic. Val. Papae 1555. 8. Francof. 1583. 8. [in *opusc. moralibus* a filio Io. Camer. med. Noriberg. editis. v. *Freytag* adpar. litter. III. pag. 502. sqq.]

Ioannes

a) *Euagrius* lib. I. c. 15. *Photius* cod. XXVI. *Nicephorus* XIV. 55. *D. Martini Chladenii* diss. qua Synesii Θεολογίμενα, Witeberg. 1713. 4. et exercitatio *Petri Adolphi Boysen*, qua φιλοσοφίμενα Synesii adtinguntur, prodiit Halae Sax. 1714. 4.

b) *Casaub.* praef. ad epistolam Greg. Nysseni.

c) *Heinsius* p. 16. ad Hesiodum.

d) *Caussin.* III. 14. de eloqu. sacra et profana.

e) Vide *Iac. Gothofredum* ad legem *quisquis* pag. 77. seq. et *Tillemontium* tom. XII. memor. pag. 509. *Fabr.* — Synesium a. C. 399. cultissimam *de regno* orationem recitasse, *Saxius* l. c. autumat secundum verisimilem argumentationem *Pagii* in crit. Baron. ad a. Ch. 399. nr. XIX. p. 319. tom. VI. add. *Petauii* adnot. ad Synes. de regno, pag. 1. *Harl.*

Ioannes Zamoscius; *Stanislaus Ilouius*, Polonus. Venet. 1563. 4.

Gallice *Daniel d' Ange*, graecae linguae professor, Paris. 1555. 8.

[Exstat haec oratio *Paris.* in bibl. publ. codd. nouem; — in cod. *Coislin.* CCXLIX. fol. 150. teste *Montfaut.* in bibl. Coisl. pag. 303. — *Florentiae* in cod. Laurent. Medic. XXVII. nr. 22. plut. 59. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. II. pag. 547. Plura interdum *Synesii* scripta simul sunt in vno eodemque codice: quae breuitatis studio hic memorare iuuat: In eadem bibl. *Laur.* cod. VI. nr. 2—10. plut. 55. de regno et alia Synesii opusc. nec non in cod. LV. nr. 3—12. eiusd. plutei. — in cod. VI. nr. 12—17. (v. *Bandin.* II. p. 244. 269. et 591. sq. plut. 60.) — in cod. XIX. nr. 3—8. plut. 80. (*Band.* III. p. 208.) — effata quaedam *Synesii*, inter sententias VII. sapient. in cod. VIII. nr. 22. (*Bandin.* III. pag. 325.) — *Venetiis* in bibl. Marciana cod. CCLXIV. sunt *Synesii* opera, quae a Fabricio h. l. recensentur, nr. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 10. 11. — in cod. CDXXII. sunt nr. 1. 2. 3. 5. 6. 8. 10. — in cod. CCCCXXXVI. sunt nr. 3. 5. 7. 8. 9. 10. — *de regno* in cod. DXIV. v. cat. codd. gr. Marc. p. 130. 206. etc. — In bibl. quondam *Vffenbach.* Francof. ad M. cod. VI. sunt nr. 8 9. 10. 11. et 12. — v. *I. H. Maii* bibl. Vffenbach. mst. p. 426. sq. — *Vindobon.* inter codd. quondam Seb. Ericii, dein in bibl. caesar. illatos, *Synesii* or. *de regno;* eiusdem *Dion* et *de prouidentia* libri II. postea inter codd. philosoph. numeratur cod. XIV. v. *Lambec.* et *Kollar.* comment. IV. pag. 504. et clarius recensentur illi libri in vol. VII. pag. 82. sq. — Eadem opusc. *Romae* in quatuor codd. bibl. Vatic. v. *Montfaut.* bibl. biblioth. MSS. I. pag. 69. — In cod. regio *Matrit.* LXIX. hoc ordine sunt Synesii plura scripta, cum aliquot scholiis notisque margini. 1) caluitii encomium; 2) Dion; 3) Aegyptii s. de prouidentia, sermones duo, cum προθεωρίᾳ s. praefatione; 4) ad Paeonium ὑπὲρ τῦ δώρυ· τὸ δὲ ἦν ἀςρολάβιον· 5) de insomniis, cum praefatione; 6) de regno, περὶ βασιλείας· ad oram cod. exteriorem ab antiqua manu exarata est haec inscriptio: λόγος εἰς τὸν αὐτοκράτορα περὶ βασιλείας· et supra alteram illam inscriptionem antiquior legitur nota, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀρκάδιον· vnde, iudice *Iriarto*, qui illum cod. recenset pag. 247. sqq. cat. codd. gr. Matrit. pag. 248. firmatur Petauii sententia, hanc orationem ex eius argumento, non ex titulo codicis vllius msti auctoritate praedito, imperatori, *Arcadio*, non, vt tradit Euagrius, *Theodosio*, fuisse inscriptam; 7) epistolae. — Inter codd. Mendozanos Synesii oratt. et epistolae; teste *Iriarto* l. c. pag. 277. — inter codd. *Escorial. orat. aduersus Andronicum* et caluitii encomium, v. *Plüer.* itiner. per Hispan. pag. 190. — *Oxonii* in bibl. Bodlei. inter codd. Barocc. cod. XIII. quaedam de *Synesio* et Euagrio. — cod. LVI. *Synesius* de regno, tum, eiusdem epistolae, vtraque Catastasis, caluitii encomium, Dion, de prouidentia sermo; ad Paionium de munere, et hymni III. IV. X. — cod. CXXV. de regno, catastasis, et epistolae. — cod. CXXXIX et cod CCXIX. quae numerantur a Fabricio, omnia, praeter hymnos et in cod. poster. etiam praeter epistolas. — In eadem bibl. Bodlei. nr. 6942. catal. a Treatise of the Philosophers Stone, by *Synesius* the Greek Abbot. — *Dublin.* inter codd. collegii S. Trinit. nr. 438. excerpta ex Synesii epistolis et hymnis. — Quaedam *Synesii* in bibl. *Wratislau.* Rehdinger. teste *Krantz* in Memor. bibl. publ. Wratisl. pag 83. — *Monachii* in bibl. elect. cod. CLXII. de regno et alia Synesii scripta. — in cod. CCXLVI. Synesii oratt. et hymni. v. cat. codd. gr. Bauar. pag. 63. et 84. — *Augustae* Vindel. in aliquot codd. plurima Synesii opusc. v. *Reiseri* indicem

indicem MSSt. bibl. August. pag. 78. 79. et 87. et eius or. ad Arcadium ac liber de somniis, ibid. p. 86. — Secundum *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. *Mediolani* Ambros. cod. de regno, de vita solitaria, carmina et alia Synesii opuscula; et in alio cod. Synesii epp. (tom. I. pag. 504. A. et 528. D.) — in bibl. *Guil. Pellicerii*, Synesii opp. (tom. II. p. 1199. B.) et ita in multis aliis codd. bibliothecarum, in illo opere memoratarum. *Harl.*]

2. Δίων, ἢ περὶ τῆς καθ' ἑαυτὸν διαγωγῆς. pag. 35 — 62. *Dio* siue *de suo ipsius instituto*, qui Dionis Chrysostomi exemplo pro sophista philosophus esse et solidae omnis eruditionis sectator elegit. Estque hic liber scriptus circa a. C. 404. non diu post initum connubium, f) insignis quaedam liberalis doctrinae ac philosophiae commendatio ac diserta, cuius facit mentionem *Synesius* epist. 153. vbi inuidis et velut inutilium rerum studiis occupatum calumniantibus hoc scriptum se opposuisse testatur. Docet autem Synesius, frustra ad philosophiam adspirare rudes bonarum disciplinarum, δεῖ γάρ τοι πρῶτον ἀποδῦναι τὴν ἀγροικίαν. καὶ τὰ μικρὰ ἐποπτεῦσαι πρὸ τῶν μειζόνων, καὶ χορεῦσαι πρὶν δᾳδουχῆσαι, καὶ δᾳδουχῆσαι πρὶν ἱεροφαντῆσαι. pag. 52. Sophista ipsi est ὁ δόξαν ἀντ' ἀληθείας ἐρανιζόμενος. pag. 55. Hoc scriptum ad filium suum direxit pater, quem proximo anno nasciturum, et cuius spem sibi a DEO factam ait pag. 41. 58. quemque adloquitur pag. 59. et 61. Cum *Dionysii Petauii* g) versione, qui post *Cornarium* vertit, praemittitur dissertationibus Dionis Chrysostomi [P] graece et latine editus a *Fed. Morello* Paris. 1604. fol. Hunc veluti gustum interpretationis suae Synesianae praemissum ad litteratorum hominum palatum fuisse scribit Petauius in praef. ad Synesium, editum demum integrum graece ac latine a. 1612. [Est in octo codd. bibl. *Paris.* et de aliis codd. vid. ad nr. 1.]

3. Φαλάκρας ἐγκώμιον, pag. 63 — 87. *Encomion caluitii*, siue, vt pag. 67. ipse argumentum illius exponit, *viro caluo* h) *nequaquam esse erubescendum.* Oratio ingenii ac doctrinae picta luminibus, a caluo i) scripta, oppositaque κόμης ἐγκωμίῳ, quod Dio Chrysostomus scripserat, sed hodie desideramus. Meminit illius praeter Suidam et Synesium, (qui plura ex eadem confutaturus repetit,) *Ioannes Tzetzes* Chiliad. XI. 725.

ὡς ὕστερον Συνέσιος ἐγκώμιον Φαλάκρας
ἀνθ' ὥνπερ ὁ Χρυσόστομος ὁ Προυσαεὺς ὁ Δίων
πολὺ τελῶν παλαίτερος αὐτοῦ τοῦ Συνεσίου
ῥητορικῶς συνέγραψεν ψόγον κατὰ Φαλάκρας.

Latine

f) Tillemont. pag. 512. 513.

g) Morellus *Dionysium Pactum* adpellat pro *Petauio. Fabr.* Sed *Niceron.* in Mem. viror. doct. (ex versione *Baumgarten.* german. tom. I. p. 142. sq. et 232. sq. contra Fabricium monet, Petauium (*Petau,*) iuuenem, reuera nomen suum scripsisse in titulo huius versionis et alibi, *Dionysius Pactus. Harl.*

h) Φαλακρὸν ἄνδρα. Petauius *homini caluo* reddit; sed virum de industria posuit Synesius, quoniam Dio, contra quem disputat, conatus erat demonstrare, viros potius, quam foeminas decere comam. Vide pag. 83.

i) Vide pag. 66.

Latine vertit ante Cornarium ac Petauium *Ioannes Phrea*, Britannus, quae versio cum scholiis *Beati Rhenani* subiecta Erasmi Moriae, excusae Basil. 1515. 1519. 4. [*]) 1521. 8. 1524. 4. 1551. 8. Exstat et graece, subiuncta Phreae interpretatione, in *Casparis Dornauii* amphitheatro sapientiae Socraticae iocoseriae tom. I. pag. 281. seq.

4. Αἰγύπτιος ἢ περὶ προνοίας pag. 83—129. *Aegyptius, hoc est, de prouidentia* liber in duas sectiones diuisus, siue vt *Nicephorus* XIV. 55. duo libri, atque, vt in προθεωρίᾳ [f]) notatum est, scripti de Tauri filiis, A. C. 400. et 401. Estque aenigmatica descriptio calamitatis publicae [f] illorum temporum, quae exponitur sub velamine fabulae Aegyptiae de Osiride ac Typhone, fratribus contrarii ingenii, atque quomodo in huiusmodi casibus accusanda prouidentia non sit, demonstratur, qua de re vide pag. 102. 116. 120. 125. Λόγον θαυμάσιον Suidas adpellat, meminit et *Photius* cod. XXVI. Ante *Cornarium* ac *Petauium* vertit *Esromus Rudingerus*, Papebergensis. Basil. 1556. 8. [ap. Hamberg. 1557. 8. gr. et lat. cum epist. ad Orum.] additis etiam notis. [Exstat in septem codd. Paris.]

5. Ὁμιλία, pag. 130. 131. *Homilia* breuis, quae incipit: οὐ θήσομαι τὴν πανήγυριν ἄφωνον, dicta in festali panegyri, monens, dies festos sobrie et pie obeundos, et allegorica explicatione illustrans locum Psalmi LXXV. 8. ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλῆρες etc. Nouum et vetus inter se testamentum conferens, docet, vnum eumdemque spiritum et per prophetas et per apostolos loquutum esse; sed instar periti pictoris primum quae vellet, adumbrasse, deinde adcurate descripsisse et elaborasse: ἐν γὰρ ἔπνευσε Πνεῦμα καὶ

*) Confer *Baelii* lexicon. tom. III. p. 241.

b) In meo exemplari inscripto: *Io. Frobenius lectori S. D. Habes iterum Moriae encomium pro castigatissimo castigatius, vna cum Listrii commentariis et aliis compluſculis libellis, non minus eruditis quam festiuis, quorum catalogum proxima mox indicabit pagella. Bene vale. ap. inclytam Basileam* M. D. XIX. Synesii oratio non subiecta est, sed praemissa Erasmi encomio Moriae. Hoc enim ordine sequuntur, quae insunt, opusc. 1) Ludus L. Annaei Senecae. — 2) *Synesius de laudibus caluitii.* — 3) Erasmi Rot. moriae encomium. — 4) Erasmi epist. apologetica ad Mart. Dorpium, theologum. Idem ordo est in edit. Basil. 1517. 4. quam adfert *Maittaire* in A. T. in ind. p. 375. — Exstat separatim, (vt codd. ad nr. 1. memoratos omittam.) in bibl. et codd. *Bodlei.* XXII. siue nr. 2268. cat. codd. Angliae etc. I. et cod. LXXI. s. nr. 3561. In septem codd. bibl. publ. *Paris.* — *Romae* in bibl. Vatic. bis. (*Montf.* bibl. bibl. MSS. pag. 69. D.) *Harl.*

f) Γέγραπται μὲν ἐπὶ τοῖς Ταύρου παισὶ καὶ τό γε πρῶτον μέρος τὸ μέχρι τοῦ κατὰ τὸν λύκον αἰνίγματος (p. 115.) ἀνεγνώσθη, καθ' ὃν μάλιστα καιρὸν ὁ χείρων ἐκράτει τῇ στάσει περιγενόμενος. Προσυφάνθη δὲ τὸ ἑπόμενον μετὰ τὴν κάθοδον etc. - - πραττομένης ἔτι ἤδη τῆς τυραννικῆς καθαιρέσεως, συμπροῆλθεν ὁ λόγος τοῖς πράγμασιν. Per Osirin intelligitur *Aurelianus*, Tauri praefecti F. in consulatu a. C. 400. Gainae praelatus. Per Typhonem *Gainas*, qui Gothis suis vnice fauit, et seditione, (de qua *Zosimus* lib. V. c. 19.) excitata Aurelianum exsilio adfecit, non diu post cum magna gloria iterum reuocatum, vt narrat *Socrates* VI. 6. Tauri praefecti mentio apud *Ammianum Marcellinum* XXII. 3. et *Sulpitium Seuerum* lib. II. cap. 56. etc. Consulatum gessit a. C. 361. Huius filius fuit ille Aurelianus, qui et ipse filium habuit, Taurum nomine, quem τὰς ἀγαθὰς Ῥωμαίων ἐλπίδας adpellat *Synesius* epist. 31. Προνοίας diuinae meminit in epistola ad Aurelianum 34.

καὶ εἰς Προφήτην, καὶ εἰς Ἀπόστολον. Καὶ κατὰ τὰς ἀγαθὰς ζωγράφας πάλαι μὲν ἐσκιαγράφησεν, ἔπειτα μέντοι διηκρίβωσε τὰ μέλη τῆς γνώσεως. Negat quoque, ſtili minutias captare vel curare in ſcriptoribus ſacris Spiritum S. ἐδὲν μέλει τῷ Θεῷ θεοφορήτε λέξεως. Πνεῦμα θεῖον ὑπερορᾷ μικρολογίαν συγγραφικήν. Fallitur Caueus, qui homiliam in Pſalmum LXXIV. ſcribit, in poſtrema editione acceſſiſſe. Nam haec ipſa eſt, quae in omnibus tribus anni 1612. 1631. 1640. graecolatinis legitur: etiam in graeca Turnebi a. 1553. et in Iani Cornarii latina a. 1560. *Fabr.* — v. ad nr. 8. — *Syneſii* homiliae duae, et conſtitutio ſ. elogium Anyſii, gr. ex bibliotheca Huralti Meſſaei, auguſti ſacrique conſeſſus conſiliarii, et lat. interprete Fed. Morello, ap. eumd. Lutet. 1600. 8. v. *Maittaire* A. T. III. p. 835. et ib. p. 846. profertur *Syneſii* Φιλάδελφοι, vel *de benignitate* oratio, nune primum gr. prodit ex bibl. regia cum latina *Fed. Morelli* verſione Paris. ap. Fed. Morel. 1604. 4. De orat. de benignitate, ſiue *Philadelphi*, quae eſt in eod. MMCMLXXXVIII. nr. 4. *Paris.* bibl. publ. v. infra, nr. XIV. de illa oratione. — Homiliae in quinque codd. gr. *Paris.* bibl. publ. *Harl.*

6. Περὶ ἐνυπνίων pag. 132—158. *De inſomniis* liber, quem epiſt. 154. ad Hypatiam mittens, his verbis deſcribit: θάτερον δὲ Θεὸς καὶ ἐπέταξεν καὶ ἀνέκρινεν, ὃ τῇ Φανταστικῇ Φύσει χαριστήριον ἀνατέθειται. Ἔσκεπται δὲ ἐν αὐτῷ περὶ τῆς εἰδωλικῆς ἁπάσης ψυχῆς, καὶ ἕτερα ἄττα προκεχείρισται δόγματα τῶν ἔπω φιλοσοφηθέντων Ἕλλησι. Meminit *Nicephorus* XIV. 55. Ab deorum cultore adhuc ſcriptum eſſe nec negauerim cum Caveo, nec cum aliis viris doctis praefracte [?] adfirmauerim, licet in hanc ſententiam animus magis inclinet, atque id a *Nicephoro Gregora* etiam videatur probari, qui hunc librum graeco commentario illuſtrauit inſcripſitque Theodoro Metochitae, Magno Logothetae, vt e MSS. caeſareis regiisque *Lambecius* et *Boiuinus* obſeruarunt. m) Commentarius ille in Petauia-

m) *Vindobon.* in cod. caeſ. CXLII. nr. 1. *Syneſii — de inſomniis* cum *Nicephori Gregorae* praef. ad Magnum Logothetam, *Theodorum Metochitam*, et expoſitione partim marginali, partim interlineari. v. *Lambecii* comm. VII. p. 558. ſq. et Lamb. dignum cenſet illum cod. qui conferatur cum edit. *Petan.* — Ibid. in cod. LXVIII. nr. 9. ſunt *Mathuſalae*, alias dicti Μαχῆρος, ſ. *Machiris*, monachi montis Sinai, collectanea varia, in his excerpta ex *Syneſii* libro de inſomniis. — Liber ipſe *Syneſii* eſt in nouem codd. bibl. publ. *Paris.* et in cod. quidem DCCCXXX. nr. 5. atque cod. MMDCXXIX. nr. 11. cum praefat. et commentario perpetuo *Nicephori Gregorae*, coniectis paſſim inter lineas ſcholiis miniatis; in cod. DCCCXXXI. nr. 7. cum *Nicephori Greg.* commentariis: et cod. MMCMLXXXIX. cum gloſſis paſſim inter lineas miniatis. — *Auguſtae* Vindelic. de inſomniis, vna cum expoſitione *Nicephori Greg.* et in alio cod. ſine illo commentario, teſte *Reiſero* in ind. MSSt. bibl. Auguſt. p. 81. et 86. — *Monachii* in bibl. elect. cod. CLXII. fin. et cod. CCXLVI. *Nicephori Greg.* in inſomnia Syneſii expoſitio ad Palaeologinem. v. cat. codd. gr. Bauar. p. 63. et 84. — *Taurini* in bibl. quondam regia cod. CXII. de inſomniis, cum Niceph. Greg. commentario, additis etiam interlinearibus nonnumquam gloſſis. v. cat. codd. gr. Taur. p. 216. — *Venetiis* in cod. Marc. CCCCXXII. Syneſius de inſomniis, et in margine comment. cuius init. ὥσπερ τὰ τῶν βασιλέων. v. cat. codd. gr. Marc. pag. 206. — *Veronae* in muſeo Io. Saibantae, teſte *Montfauc.* in bibl. bibl. MSSt. I. p. 490. A. — *Romae* in bibl. *Vaticana* in II. codd. Petauin. teſte eod. ibid. pag. 69. — In bibl. *Bodlei.* inter codd. Henr. Sauilii nr. 6558. *Niceph. Greg.* comment. in Syneſium de inſomniis. — *Matriti* in bibl. reg.

tauiana Synesii editione exstat p. 239. 247. cum latina versione *Antonii Pichonii,* Paris. 1586. 8. pridem edita et ibid. 1601. 8. a *Fed. Morello* recognita. Sed in limine Nicephorus ille male vocatur patriarcha CPolitanus, quum priuatam vitam vixerit et in monasterio consenuerit, defunctus a. C. 1359. vt notare me memini lib. V. c. 5. pag. 300. Synesii liber MS. in *Montf.* bibl. *Coisliniana* pag. 228. Graece lucem viderat Venetiis 1518. 8. apud Aldum, vna cum Artemidoro. n) Inde cum Gregorae commentario graece vulgauit Turnebus inter Synesii opera Paris. 1553. fol. Latine Synesium de insomniis ante Cornarium, Petauiumque vertit a. 1489. *Marsilius Ficinus* dicauitque Petro Medici, recusum Venet. 1497. 1516. fol. et cum Augerii Ferrerii, Tolosatis, libello eiusdem argumenti Lugd. 1541. forma minore, [ed. Lugd. 1549. 16. *Haller.* in bibl. anatomica tom. I. p. 123. citat de libroque iudicat] et inter *Ficini* opera tom. II. pag. 919. Paris. 1641. fol. *Praeter ceteros adhortatus est, non quicquam scripsit in arte* (somniorum interpretandorum) *ad illius studium Synesius: ob quem etiam nos Synesiorum somniorum interpretationem adpellauimus.* Haec *Hieronymus Cardanus* in limine somniorum Synesiorum, quae libris quatuor edidit Basil. 1562. 4. recusis tomo V. operum Cardani, Lugd. 1663. fol. *Fabr.* conf. *Morhof.* polyhist. tom. II. libr. III. 1. §. 8. p. m. 456. *Harl.*

7. Ἐπιστολαί, pag. 159 — 294. *Epistolae CLV.* Licet enim in enumeratione singularum numerus 101. omissus, vicissim 129. bis positus est. o) Plures legisse videtur Nicephorus:

reg. cod. LXXXIV. sin. eum particula comment. Niceph. Gregorae, ab initio. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 347. *Harl.*

n) De edit. Ald. 1518. plura dabit tibi *Clement* in biblioth. cur. histor. et critique tom. II. pag. 150. — Editionem *Marsilii Ficini* latinam cum *Iamblicho* de mysteriis — *Proclo* etc. 1483. quam citat Fabric. supra, vol. V. p. 769. ignorant *Maittaire*, *Goetz.* in mem. bibl. Dresd. I. pag. 492. qui ed. a. 1497. recenset, *Panzer* aliique. Aeque dubia esse videtur edit. a. 1489. Contra edit. Venet. a. 1497. cum Iamblicho —, Proclo , Porphyrio —, Psello aliisque ex versione Marsilii Ficini. Venet. in aedibus Aldi M. III. D. fol. principem esse iudicat eel. *Panzer* A. typ. III. p. 420. sq. vbi plures laudat, qui vberiorem illius dederunt notitiam. add. catal. librorum rarissimorum etc. s. a. et l. pag. 35. sq. Serie dell' Ediz. Aldine, pag. 6. sq. *Denis* memor. bibl. Garell. pag. 167. sqq. In cat. bibl. Ducis de la Valliere, tom. I. p. 375. sq. duo exemplaria eiusd. editionis, (quae *premiere edition* vocatur,) a. 1497. plene citantur, in quorum quidem altero *Synesius de somniis* memoratur in inscriptione; in altero autem omittitur. De *Marsilio Ficino* v. supra, vol. I. p. 52. — De repetita *Synesii* de somniis, Iamblichi et reliquorum edit. Aldina, Venet. 1516. fol. v. *Panzer* vol. VIII. p. 434. nr. 795. — *Synesii liber de insomniis*, ad fidem optimorum codd. emendatus, *graece*, et seorsim latine, interprete *Anton. Pichonio*, regio litterar. graecar. professore apud Turonenses, cum eiusd. notis, et *Nicephori Gregorae* commentariis, latinitate nunc primum ab eodem donatis. Lutet. ap. Fed. Morel. 1586. 8. v. *Maittaire* A. T. III. pag. 796. *Harl.*

o) Idem quoque de numero epistolarum in edit. Petau. omnino esse CLVI. non, CLV. vt ipsa prae se fert editio, obseruat *Iriart.* ... cat. codd. graec. Matrit. p. 252. de cod. LXIX. in quo sunt a pag. 99. vsque ad fin. *Synesii* epistolae CLIV. quibus post epist. XLVIII. accedit alia et peregrina atque ad marginem num. μθ'. i. e. XLIX. notata, *epistola Amasidis Aegypti regis ad Polycratem*, — — *quorum etiam Synesius in hac epistola* meminit. Haec vero, ait Iriarte, apud Herodoti Thaliam occurrit; vnde in Aldinam aliasque epistolarum graecarum collectiones transscripta

phorus: nam inter Synesii scripta primo loco memorat Ἐπιστολῶν βιβλίον, ἅπερ εἰσὶ πρὸς τοῖς ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα, *epistolas ad CLX.* Etiam *Photius* cod. XXVI. meminit epistolae ad Theophilum Alex. quae hodie non exstat. Κομψῶς καὶ λογίως μετὰ τὴν ἱερωσύνην πεποιημένας, hoc est iam scriptas ab episcopo, notat *Euagrius* lib. I. c. 15. et ex eo *Nicephorus*. *Suidas* θαυμαζομένας celebrat, et *Photius* cod. XXVI. ait, eas χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀποστάζειν μετὰ τῆς ἐν τοῖς νοήμασιν ἰσχύος καὶ πυκνότητος. Graece primum una cum aliis Graecorum epistolis [p]) edidit Aldus, Venet. 1499. 4. Deinde Turnebus cum aliis Synesii scriptis Paris. 1553. fol. Latine itidem inter Synesii opera *Ianus Cornarius* vulgauit Basil. 1560. Separatim cum sua versione *Thomas Naogeorgus*, Straubingensis, quem non raro [?] grauiter labi notauit *Meursius* glossario graecobarbaro in Ῥαβδοῦχος. [q]) Hinc, collatis codd.

mstis,

scripta est. Ea igitur in Petauii edit. non comparet. Singulas illas epist. vt plurimum cum glossis interscriptis et adnotationibus scholiisque ad margines frequentissimis recenset Iriarte a p. 248. singularumque initia et discrepantiam ab editis adnotat. Desunt vero in illo cod. duae edit. Petau. postremae epp. ad Domitianum Scholasticum. — *Romae* in bibl. Vaticana, inter codd. Petau. epp. gr. cum interpretatione Dionysii Augieusis, teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSSt. I. p. 69. *D.* — Codices multos, in quibus Synesii aliorumque reperiuntur epistolae, supra enumeraui in vol. I. p. 666. sqq. quibus addes collectionem multarum epistolarum in cod. *Naniano* CCLXXVIII. vbi p. 130. aliquae sunt *Synesii* epp. v. catal. codd. gr. Nan. pag. 460. sq. — *Taurini* in bibl. quondam regia cod. CLXXII. — CLXXIX. — 11. epp. in cod. CCXXXIX. — 157. epp. eodem fere, quo in editis, ordine, in cod. CCCXXIX. v. cat. codd. gr. Taurin. pag. 259. 266. 363. et 412. — In alio cod. *Escorial.* epistolae 146. cum glossis; in alio epp. 14. v. *Plüer.* itiner. per Hisp. pag. 190. — *Monachii* in bibl. elect. cod. XCVI. *Synesii* epistolae 157. cum aliorum epistolis. v. cat. codd. gr. Bauar. pag. 36. — In alia collectione *Augustae* Vindel. *Syn.* epistolae; et in alio codice *Synesii* epp. cum scholiis, teste *Reisero* in indice s. catal. codd. August. pag. 84. et 87. — *Vindobonae* in cod. caesar. CCXCII. nr. 12. sex *Synesii* epistolae, quarum tertia, (in Petauii ed. epistola 55. sine nomine Hypatiae,) inscripta est τῇ φιλοσόφῳ Ὑπατίᾳ· v. *Lambec.* comm. V. p. 526. sq. — *Paris.* in bibl. publ. sunt Synesii epp. in XXII. codd. — Inter codd. *Eparchi* quaedam ex Synesii epp. v. infra, vol. X. p. 480. *Harl.*

p) Vide supra lib. II. cap. 10. *Fabr.* p. 417. sqq. vet. ed. in nostra autem edit. vol. I. p. 682. Sed fere omnia h. l. repetierat Fabric. Haec tantum omisit h. l. „Transtulit etiam nonnullas epp. *Petrus Nannius*, Alcmarianus;" et „Praeterea, ni fallor, Synesio nostro tribuitur epistola ad Dioscorum, Serapidis Alexandrini sacerdotem, siue *scholia ad Chemicum Democriti librum*, in editt. operum Synesii recte omissa, de qua ep. dixi libro sexto, in recensione scriptorum variorum chemicorum." — De collectione epistolarum etc. Aldina a. 1499. 4. v. supra, vol. I. p. 676. sqq. et cl. *Panzeri* A. T. vol. III. pag. 460. vbi plures laudat VV. DD. *Harl.*

q) *Naogeorgi* editio inscripta est: *Synesii*, philosophi ac episcopi Ptolemaidis Cyrenaicae, epistolae lectu dignissimae, in vtriusque linguae studiosorum gratiam gr. ac lat. editae. *Thoma Naogeorgo*, Straubingensi, interprete. Basileae, per Io. Oporin. In calce: finis epistolarum Synesii 25. Aprilis 1558. 8. Numerantur epp. 156. — *Synesii* epistolae quaedam breues et Laconicae. Graece, Lutetiae, ap. Fed. Morellum, 1581. 4. (*Maittaire* A. T. III. pag. 782.) — *Synesii* epistolae et *Pythagorae* carmina, gr. Andegau. ap. Ant. Hernault 4. sine a. nota, in biblioth. Askeuiana p. 120. nr. 3117. — *Synesii* ep. XLIV. in *Io. Patusae* encyclopaedia philolog. vol. I. p. 278. — *Synesii* epp. ad Simplicium, Heliodorum, ad fratrem tres, et vna ad Theodorum, medicum, in: Τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν ἀνθολογία. Paris. ex typogr. Steph. Preuosteau. 1583. 4. — In epist. quadam ad Hypatiam (s. ep. XV.) est locus de instrumento quodam, quod Petauius se haud intellexisse professus est; *de Fermat* vero

locum

msstis, cum versione et animaduersionibus *Hadr. Turnebi*, qui publicis praelectionibus eas Parisiis est interpretatus, notisque *Francisci Porti*, edente Fed. Morello, prodiere Paris. 1605. 8. [v. *Maittaire* A. T. III. p. 847.] Exstant et in collectione epistolarum graecarum cum latina versione excusa Genev. 1606. fol. pag. 169. Incipit: *liberos ego genui orationes.* At Naogeorgianae versionis hoc est exordium: *pueros ego genui libros.* Petauianae vero: *filios ego libros sustuli.* Expositionem MS. *Matthaei Camariotae* in Synesii epistolas memorat *Allatius* diatriba de Georgiis pag. 398. Epistolarum ipsarum codicem MS. insignem seruat in patria mea Lipsiae bibliotheca Paulina, ex quo non paucis locis Petauianam editionem posse emendari, monuit me, qui ante multos annos contulit, Io. Fridericus Fellerus. Ex eodem codice, cum voluptate intellexi, nouam editionem parare D. *Christianum Fridericum Boernerum*, graecarum tunc litterarum, hodie S. theologiae in academia Lipsiensi professorem dignissimum. Hic ordinem quoque temporum, *) quo scriptae a Synesio sunt, restituet, qui in vulgatis libris est, vt in omnibus fere epistolarum veterum συναγωγαῖς, admodum perturbatus. Synesii epistolae XXVIII. breuiores, editae graece Paris. 1577. et 1581. 8. vna cum aliis aliorum, seligente ea in tironum vsus *H. Stephano:* r) latine ex *Petri Nannii* versione epistolae Synesii vndecim exstant in farragine epistolarum Laconicarum Gilberti Cognati, Basil. 1654. 12. Denique *epistola ad Orum,* s) quam cum Aegyptio, siue libro de prouidentia, graece et latine ibid. 1656. 8. vulgauit *Esromus Rudingerus*, in editionibus operum Synesii, speciatim Petauiana legitur sub titulo: *ad Paeonium de dono Astrolabii.* In codice bibliothecae Mantuanae epistolas Synesii ad CLVII. numerari, adeoque binas esse plures, quam in editis, colligas ex Montfauconi itinere italico p. 32. licet XXX. priores ibi desiderentur.

8. Ὁμι-

locum illum explicuit sub finem libri, gallice versi, de la Mesure des eaux courantes de *Benedetto Castelli* par le Sieur *Saporta*, Castres 1664. 4. et init. libri: *Diophanti Alexandrini* arithmeticorum libri VI. Tolosae, Bern. Bosc. 1670. fol. teste Nicer. l. c. pag. 236. *Harl.*

*) Confer *Christfridi Waechtleri* epistolam, insertam actis erudítor. a. 1710. pag. 482. et *Tillemont.* in vita Synesii, tom. XII. memor.

r) In libro inscripto: *Epistolia, dialogi breves poematia*, ex variis vtriusque linguae scriptoribus 1577. 8. — Tres *Synesii* epistolae in libro: *Thomae Galleti*, presbyteri I. C. Religiosus. cui adnectuntur SStorum aliquot varia opuscula nondum edita, eiusdem auctoris studio et opera collecta. Lugduni, sumt. Horat. Cardon. 1615. 8. in altera parte. — In conciliorum edit. reg. tom. IV. — *Labbei* tom. II. et Harduini tom. I. ad a. C. 411. est *Synodus Ptolemaidensis*, in qua *Synesius*, coacto presbyterio, Andronicum Beronicensem, Pentapolitanae prouinciae praefectum, qui edicta sua foribus ecclesiae adfixerat, excommunicauit, lata sententia, quam ad omnes episcopos misit. Ea est epistola Synesii LVIII. Quid postea sit consequutum, docet idem epistola LXXII. et LXXXIX. — Nouissima et in vsum graecae inuentutis curata editio est: *Αἱ ἐπιστολαὶ Συνεσίου τοῦ Κυρηναίου, μετὰ τῶν σχολίων τοῦ διδασκάλου νεοφύτου Ἱεροδιακόνου τοῦ Πελοποννησίου ἐκδοθεῖσαι σπουδῇ καὶ ἐπιστασίᾳ Γρηγορίου Ἱεροδιακόνου Δημητρίου τοῦ Κωνσταντᾶ, καὶ συνδρομῇ ἐν μέρει τῶν ἐντιμοτάτων κυρίων ἐλευθερίου Μιχαὴλ Ῥαδανάτε, καὶ Ἀβραμίου Χατζῆ, Δημητρίου Ἀμπελακιώτου. Ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Γεωργίου τοῦ Βεντότη. ͵αψϞβ.* mai. 8. *Harl.*

s) Errorem Fabricii h. l. corrigit *Monnoye* not. ad Bailleti iugem. tom. I. pag. 181. *Heum.*

8. Ὁμιλία pag. 295. 296. breuis *homilia* dicta *in peruigilio natalis domini.* Incipit: *νὺξ ἱερὰ φῶς ἐνεγκοῦσα.* Vertit *Federicus Morellus*, qui graece et latine ediderat Paris. 1600. 8. eiusque versionem Petauius seruauit. Ante Morellum graece et latine vulgauerat *Guil. Canterus* Basil. 1567. 8. apud Oporin. *Fabr.* in ed. *Synesii oratt. IV. et hymni, a Guil. Cantero*, gr. lat. add. ad nr. 5. et de codd. ad nr. 1. adnotata. — *Taurini* in cod. CCCXXIX. haec homilia, et altera, nr. 5. memorata. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 412. *Harl.*

[P] 9. *Κατάστασις ῥηθεῖσα ἐπὶ τῇ μεγίστῃ τῶν βαρβάρων ἐφόδῳ, ἡγεμονεύοντες Γενναδίου καὶ Δουκὸς ὄντος Ἰννοκεντίου.* pag. 298 — 303. *Concio dicta* a. C. 412. t) *in maximam barbarorum excursionem* Hunnigardorum, Marcomannorum, Ausurianorum, viciniam Pentapolitanam vastantium, *praefecto Gennadio ac duce Innocentio.* Graece ex Papyrii Massoni codice edidit *Fed. Morellus* Paris. 1595. u) 1601. 8. Latine vertit Petauius. Graece recudendam dedit D. Christianus Fridricus Boernerus, laudatus mihi paullo ante, qui praelectionibus publicis adhuc ineditis illustrauit a. 1711. 8. Primus graece et latine vulgauerat *Guil. Canterus*, Basil. 1567. 8. [in ed. nr. 8. laudata.]

10. *Κατάστασις. Concio in laudem Anysii*, Libyae praefecti v), pag. 304. 305. Edidit graece et latine Fed. Morellus. Paris. 1601. w) 8. Verterat *Petrus Morellus* Turonensis, *sed quod nonnullis in locis*, inquit Petauius, *penitus hallucinatus esset, malui interpretari ipse, quam alterius operae interpolator videri.* Ante Morellum *Guil. Canterus* graece et latine edidit Basil. 1567. 8. [v. ad nr. 8. et 9. Est in quinque codd. *Paris.*]

11. Πρὸς Παιόνιον ὑπὲρ τοῦ δώρου λόγος pag. 306 — 312. *de dono Astrolabii* dissertatio ad *Paeonium*, imperatori, Arcadio, carum, scripta circa a. C. 399. quum legatus patriae caussa CPoli Synesius versaretur, vt ipse docet epist. 153. ad Hypatiam. *Προσέθηκα τὸν περὶ τοῦ δώρου πάλαι γενόμενον ἐν τῷ καιρῷ τῆς πρεσβείας πρὸς ἄνδρα παρὰ βασιλεῖ δυναστεύοντα.*

t) *Tillemont.* tom. XII. pag. 550.

u) *Bauer.* in bibl. libr. rariorum vniuersali, tom. IV. pag. 140. ex bibl. anon. Hag. I. p. 4. adfert edit. huius catastaseos vna cum Synesii epistola ad Troilum, gr. et lat. ap. Fed. Morel. 1585. 8. sed vereor, ne in nota anni erratum sit, loco a. 1595. cuius edit. inscriptio, teste *Maittaire* A. T. III. p. 810. sq. haec est: *Synesii Cyrenaei Catastasis* s. constitutio, in qua Pentapolis calamitas describitur, quam in maxima barbarorum irruptione pronunciauit, quo tempore principis partes Gennadius ageret, duxque Innocentius esset: graece, cum latina *Petri Morelli*, Turonensis, interpretatione et coniectaneis; eiusdem Synesii de eod. argumento ad Troilum epistola, (quae est eius epistolar. 73.) graece ap. Fed. Morell. Lutetiae 1595. 8. Interpres et editor vsi sunt cod. gr. ex bibl. Io. a S. Andrea. — Eiusdem anni nota signata est illa ed. in bibl. Barber. Leidensi aliisque. — Haec et sequens orat. sunt in cod. *Paris.* bibl. publ. MXL. — et cum duabus aliis Synesii homiliis in cod. *Taurin.* ad nr. 8. laudato. *Harl.*

v) De hoc idem pag. 547. seq.

w) A. 1600. ap. Maitt. ad nr. 5. citatum. *Harl.*

φεύοντα. Καί τι τοῦ λόγου τε καὶ τοῦ δώρου Πεντάπολις ὤνατο. *Ex oratione et ex dono fructus non omnino nullus ad Pentapolin redundauit.* Ediderat graece cum versione sua, (quam Petauius etiam seruauit,) *Federicus Morellus* Paris. 1601. *) 1604. 8. et ante Morellum *Guil. Canterus* itidem graece et lat. 1567. 8. Meminit Nicephorus XIV. 55. *Fabr.* Est in septem codd. bibl. publ. *Paris.* et, teste *Montfauc.* in bibl. bibl. MSSt. I. pag. 69. D. Romae, in bibl. *Vaticana.* *Harl.*

12. Ὕμνοι, *Hymni decem* p. 313 — 348. lyrico carminis genere. Ex his quatuor priores non crediderim scriptos a Synesio, nondum Christiano, x) licet ita sentiat *Henricus Dodwellus* de iure Laicorum [?] sacerdotali §. 10. pag. 287. In ceteris totam Valentinianorum mataeologiam ad orthodoxam theologiam christianam aptasse, arguit *Io. Ernestus Grabe* notis ad S. Irenaeum pag. 7. Confer alia, quae in illis, licet alioqui pulcherrimis, notat *Tillemontius* tom. XII. pag. 507. [et *Brucker.* l. cit.] Primus graece edidit et latino reddidit carmine *Guil. Canterus* et cum superioribus quatuor opusculis dicauit Io. Vincentio Pinello Basil. 1567. 8. Deinde *Henricus Stephanus* cum prolaria *Francisci Porti* versione y) publicauit Paris. 1568. forma minore. Prodiere etiam graece cum versione ad calcem subiecta, z) Paris. 1570. 8. Vt editiones graecolatinas Lugdunensem, et notis collegii S. I. auctam Turnonensem a. 1603. forma minore, omittam. Ex Canteriana editione recusi graece sunt Romae 1590. 8. apud Franciscum Zannettum, edente *Hieronymo Brunello* S. I. et ibid. 1599. 8. ad calcem selectorum Nazianzeni carminum et Georgii Pisidae Hexaëmeri sub falso Cyrilli Alex. nomine editi. Ex editione H. Stephani praelis graece

*) V. catal. bibl. Leidens. p. 46. nr. 113. et *Maittaire* A. T. III. p. 838. *Harl.*

x) Sane in primis etiam hymnis SS. Trinitatem christiano more celebrare videtur. Vide Hymn. 1. vers. 65. seq. Hymn. 2. vers. 25. seq. Hymn. 3. vers. 201. seq. praecipue vers. 222. seq. 400. seq. Hymn. 4. vers. 75. et 87. seq. 110. 117. seq. 130. seq. 164. 221. Nimirum Christianis dogmatis imbutum iam, ac de illis etiam persuasum, sed nondum baptizatum, nedum episcopum. CPoli reuersum se composuisse illos hymnos, quum per triennium pro patriae salute ibi in aula Arcadii vigilasset, satis perspicue innuit hymno III. vers. 430.

χρέος ἐκ Θρήκης,	*Votum debitum e Thracia,*
ἔνθα τὸ τριέτες	*vbi per triennium*
ᾤκησα ἀγυιὰν	*habitaui in vicinia*
	regiarum
παρ᾽ ἀνακτόρεων	*terrae aedium:*
γαίας μέλαθρον.	*talique labores,*
ἔτλαν δὲ πόνους	*tuli cruciatus*
πολυδακρύτους	*valde lacrimabiles*
ὤμοισι φέρων	*humeris ferens*
Ματέρα πατρίαν.	*matrem patriam.* *Fabr.*

Addere libet codicum quorumdam notitiam: Hymni nomen in cod. Bauar. *Monach.* CLXII. v. cat. codd. gr. Bav. pag. 63. — In bibl. quondam *Vffenbach.* cod. VI. hymni, quotquot exstant, omnes, sed aliter collocati, ac in editis exemplis. v. ad nr. 1. — *Paris.* in bibl. publ. cod. MXXXIX. cum octo aliis Synesii libris. — *Florentiae* in cod. Laurent. VIII. nr. 2. plut. 55. decem hymni, alio quoque ordine positi. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. II. p. 269. *Harl.*

y) Et cum Gregorii Nazianz. aliquot odis, v. supra, vol. VIII. p. 397. vbi etiam aliae Synesii hymnorum et Greg. Naz. odarum editt. proferuntur. *Harl.*

z) Cum *Damasceni* hymno acrostiche in Theogon. et *Gregorii Nazianz.* odis quatuor, apud Io. Benenatum. v. *Maittaire* A. T. III. pag. 751. *Harl.*

graece iterum subiiciendos curauit *Io. Caselius* Rostoch. 1586. 8. cum quibusdam Nazianzeni odis, et hymno Clementis, Alexandrini. Cum latina versione, (eadem, quae in Petavianis editionibus legitur,) exstant in corpore poëtarum graecorum, tragicorum, comicorum, lyricorum et epigrammatariorum, quod graece et latine vulgauit *Io. Lectius* Geneu. 1614. fol. tom. II. pag. 162. *Infinita sunt, quae peccat Petauius in Synesio vertendo, praesertim in hymnis,* inquit *Iac. Vindetus* libro de vita functorum statu pag. 42. qui de iisdem illustrandis cogitauit. aa) Gallicis versibus pridem reddidit *Iacobus de Courtin*, Paris. 1581. 12. Synesii πρὸς Θεὸν ὕμνυς εὐτόνως αὐτῷ πεποιημένυς laudat *Nicephorus* XIV. 55.

[P] *XIII. Index eorum, ad quos scribit Synesius.* bb)

aa) Verum enim vero Vindeti crimen esse iniustum, quippe quum Petau. non vertisset Synesii hymnos, sed textui adiunxisset versionem *Francisci Porti*, iudicat *Niceron.* in vita Petauii, in memoriis VV. cell. tom. I. p. 235. sec. version. Baumgart. germ. — *Synesii* hymni decem et *Gregorii*, Nazianz. odae quatuor, gr. Lutet. ap. Fed. Morell. 1586. v. *Maittaire* A. T. III. p. 796. qui pag. 745. Stephanianam edit. cum aliis notat, lucem adspexisse 1568. sed in catal. Pinell. tom. I. pag. 81. nr. 496. adscribitur a. 1569. Sunt quoque epigramma et duo fragmm. inter epigrammata gr. edita a *Brunckio* tom. II. p. 449. et a *Iacobs.* tom. III. pag. 155. Anthologiae graecae. — Cl. *Ern. Frid. Car. Rosenmüller*, in praesenti Profess. linguae arab. in acad. Lips. germanice vertit et illustrauit *quintum Synesii hymnum*, atque in prooemio de vita, ingenio scriptisque illius breuiter quidem, at bene disputauit. Lips. 1786. mai. 8. *Harl.* Synesii - hymni - cum adiuncta interpret. lat. Franc. Porti Cretensis. Schaffhusii, typis I. C. Suteri. A. MDCLVII. 12. (Curauit ed. Steph. Spleissius Gymn. Scaph. Rect.) *B.*

bb) Add. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 252. sqq. *Harl.*

[Sunt praeterea loca ex Synesianis excerpta in catenis patrum in Leuiticum, Numeros etc. in cod. *Coislin.* V. — in *Nicetae* collectione interprett. in euang. Lucae; in cod. CCLXXVI. in *Io. Monachi* parallelis, (*Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 41. 251. 390.) — in *S. Maximi* locis communibus. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laurent. I. p. 440. *Harl.*]

XIV. Edi-

ee) Epistolam 105. Nicephorus historiae suae XIV. 55. inseruit.

XIV. *Editiones operum Synesii.*

Graeca Hadr. Turnebi Paris. 1553. fol. typis regiis. *Fabr.* Cum breui Turnebi dedicatione gr. scripta. Desunt vero ea Synesiana, quae supra a nr. 8 — 12. sunt recensa. — In bibl. *Pinelliana* Venet. fuit exemplar cum emendatt. msst. viri docti saec. XVI. Meo quoque exemplo sunt passim a manu V. D. varia diuersi generis et pretii adscripta. *Harl.*

Latina Iani Cornarii Basil. 1560. fol.

Et ex Petauiana editione in bibliothecis patrum.

Graecolatina Paris. 1612. fol. quae recusa ibid. 1631. (quidam tituli 1633. praeferunt) et 1640. adiunctis Cyrilli, Hierosolymitani, operibus. Sed notis amplioribus auctiores esse editiones anni 1640. quum scribit Caueus, virum clariss. memoria sua fefellit. *Fabr.* In *Niceron.* Memoriis VV. cell. ex versione german. Baumgartenii, in vita *Dion. Petauii*, tom. I. p. 234. nominantur edit. Opp. Synesii, Paris. ap. Claud. Morel. 1612. fol. — Paris. ap. Car. Morel. 1631. et ibid. ap. Seb. Cramoisy 1633. fol. atque ex postrema illarum editt. Synesii opp. latine, sine notis, recusa sunt in bibl. patrum Lugdun. vol. VI. a. 1677. fol. p. 67 — 163. Atque Nicer. castigat *Du Pin*; qui in bibl. des Auteurs eccl. tom. III. dum memorat edit. a. 1612. addit, illam a. 1640. auctiorem prodiisse, vna cum *Cyrilli* catechesibus. (Atque in cat. bibl. Leidens. p. 37. iam occurrunt *Cyrilli, Hierosolymitani*, et *Synesii opera*, gr. et lat. ex versione *Io. Grodeccii*, aucta et emendata per *Io. Preuotium.* Lutet. Paris. 1631. fol. *Maittaire* autem A. T. III. p. 896. adfert tamquam separatim edita *Cyrilli, Hier., opp.* gr. lat. *Grodeccio* interprete, opera Preuotii ap. Hier. Drouart et Car. Morel. Paris. 1631. fol. et aliquanto post: *Synesii Opp.* gr. lat. interprete Dion. Petau. Paris. ap. Car. Morel. 1631. fol. — tum p. 902. refert edit. Cyr., Hierosol., opp. gr. et lat. *Io. Grodecio* interprete, emendat. a *Io. Preuotio*, ap. Seb. Cramoisy. Par. 1640. fol. nulla tamen Synesii mentione facta. Add. supra, vol. VIII. p. 442. not. *U.*) — Niceron. igitur existimat, Du Pin iudicio deceptos fuisse Caueum et Cas. Oudinum, dum narrant, a Petauio curatam fuisse catacheseon Cyrilli editionem: verum esse, pergit, reperiri *Synesii opp.* a Petauio edita cum Cyrilli opp. in vno volumine iuncta et inscripta: *S. patris nostri Cyrilli Hierof.* et *Synesii Cyrenensis episcoporum opp.* gr. et lat. Lutet. Paris. sumt. Dionysii Bechet. 1640. fol. sed huius anni edit. nullam aliam esse quam illam a. 1633. mutato tantum primo inscriptionis fol. ideo Du Pin non adcurate scripsisse, edit. a. 1612. recusam fuisse auct. a. 1640. Illi autem ed. a. 1633. additam esse *adpendicem ad Synesianas notas*, siue aduersus *Io. Croii* specimem coniecturarum et obseruationum velitationem idem *Niceron.* l. c. pag. 245. prodit. *Harl.*

De benignitate, (φιλαδελφοι,) oratio, quam sub Synesii nomine graece et latine vulgauit *Fed. Morellus* Paris. 1604. 8. non est Synesii, sed inter Themistii orationes sexta περὶ

φιλανθρωπίας, vt dixi supra cap. 44. *Fabr.* f. vol. VI. pag. 796. nr. 6. — conf. supra ad §. V. et de edit. etiam *Maittaire* A. T. III. pag. 846. *Harl.*

XV. *Scripta Synesii deperdita.*

Προσφωνητικὸς *ad Theodosium.* Euagrius lib. I. cap. 15. nisi, vt Nicephorus XIV. 55. orationem περὶ βασιλείας intellexerit, quae non ad Theodosium dicta, sed Arcadium, vt supra notaui.

[*] Poëmata varia, vt Κυνηγετικά, quorum meminit epist. 153.

Tragoediae, et comoediae, quas veterum imitatione composuisse se innuit in Dione sub extrem.

Epistolae quaedam, vt illa ad Theophilum, Alex., cuius meminit *Photius* cod. XXVI.

XVI. *Alii Synesii.*

[Synesius, *hierodiaconus*, cuius exstant versus in imaginem dei matris in gena sauciatam, ex qua sanguis effluxisse dicitur, in Io. Comneni descriptione montis Atho, in *Montfauc.* palaeogr. gr. pag. 469. sq. *Harl.*]

Synesius Lydus, Philadelphiensis, Porphyrii tempore clarus, Androclidis pater. *Suid.* [et *Eudocia* in Ἰωνιᾷ p. 75.] in Ἀνδροκλείδης.

Synesius, capitis accusatus, pro quo intercedit Gregorius, Nyssenus, in epistola, quam edidit *Laur. Zaccagnius* in monumentis veteribus pag. 366.

Synesius, Atheniensis, Hieracis frater, de quo Suidas in Αἰδεσία ex Damascio de vita Isidori, philosophi.

Synesius, de quo *Anna Comnena* lib. VII. Alexiadis pag. 202. seq.

[Synesius, *scholasticus*, poeta epigramm. v. supra, vol. IV. pag. 496. *Harl.*]

[Synesii duo inter melodos gr., infra, vol. X. p. 137. enumeratos. *Harl.*]

[De Synesio, philosopho *chemico*, v. infra, vol. XII. p. 752. sqq. et p. 769. sect. 34. Hunc chemicum, qui alias adpellatur *Synesius, abbas*, haud alium esse, ac *Synesium*, episcopum Cyren., opinatur *Curt. Sprengel* in historia medicae artis germanice scripta, tom. II. p. 156. ed. prior. coll. epistola Synesii Cyren. ad Herculian. 142. pag. 279. praeeuntibus iam *Morhof.* in Polyhist. litter. I. libr. I. c. 11. §. 37. et *Lambec.* comm. de bibl. caesar. VI. pag. 395. vbi cod. LI. recenset continentem gr. scriptores de chrysopoeia in his, nr. 4. Synesii epist. ad Dioscorum. Sed negauit id *Reinesius* in iudicio de cod. Gothano etc. infra, vol. XII. p. 752. sq. De illa epist. mox plura dicemus. Hic adhuc

huc alius prodeat *Synesius*, sub cuius quidem nomine editum est opusc. medicum huius sententiae:

Synesius de febribus, quem nunc primum ex codice MS. [quondam Vossiano, nunc] bibliothecae Legduno - Batauae edidit, vertit, notisque illustrauit *Io. Steph. Bernard.* Accedit Viatici, *Constantino Africano* interprete, libri VII. pars. Amstel. 1749. in. 8. In notis multorum aliorum auctorum loca tentantur, emendantur aut vindicantur. conf. doctam censuram in nouis actis erudit. Lips. mens. Oct. 1750. p 589. sqq. Inter alia: „ quis ille fuerit *Synesius*, inquit censor (forsan *I. I. Reiske,*) cui cl. editor eum post catalogi librorum Vossianorum auctorem tribuit, non constat; neque id ipsum constat, auctori nomen id fuisse. Forte aliunde rata ea opinio non fuit, quam ex eo, quod inuolucro codicis *Synesii* nomen inscriptum a librario fuit. Certius id est, eum sua paene omnia et verbotenus ex Arabe quodam, illo ipso, qui sub *Constantini Africani*, et *Viatici peregrinantium* nomine latine prostat, descripsisse, ita tamen, vt pauca quaedam de suo addiderit, et rectius fideliusque nonnulla, quam *Constantinus* reddiderit. Constituit hoc *Synesii*, cuius fertur, *de febribus* opusculum octo priora capita libri vltimi *de Viatico peregrinantium Constantini Africani:* qui liber quum rarior esset inuentu; visum fuit cl. editori octo illa capita ex eius semibarbara interpretatione in fine adiicere." — Librum ex arabico graece conuersum esse et haberi in *viatico Constantini Africani,* (de quo v. infra in elencho medicorum, vol. XIII. pag. 123. sqq.) suboluerat Bernard: qua in sententia postea confirmatus est a Reiskio, quem per litteras consulebat: ab illo edoctus in litteris [dd]) cognouit, libellum, Synesio tributum, esse versionem particulae *viatici peregrinantis* et ab medico quodam arabe, *Abu Gjafer Ahmed, filio Ibrahimi, Africano* (siue *ol Afriki,* quod erat cognomen,) viuente sub init. saec. X. s. sub finem dynastiae Aglabitarum, et sub initia dynastiae Fathemidarum circ. a. C. 909. scripti [ee]) et a Constantino Africano s. graece s. potius lat. conuersi: cuius particula graece versa, (quam Reiske contulit cum textu arabico,) a Synesio, qui intra saec. X et XIII. probabiliter in viuis fuisse videtur, sic confecta est, vt, iudice censore, per se aspera et barbariei sordibus inquinatam dictionem adhuc magis corruperit auctoris studium, arabica verba stricte interpretandi. Saepe tam seruiliter adhaeret arabi medico, vt eius verba velut adnumeret, incertum, qua de caussa, nisi forte arabice non satis, et paullo minus, quam graece, calluisse putetur: quod collatione graecae versionis cum textu arabico in nonnullis a censore demonstratur exemplis. *Harl.*]

dd) Confer *Bernardi* praef. in primis *Bernardi* epp. ad Reiskium, adiectas *Reiskii* vitae, (Lips. 1783. 8.) p. 233. sq. 242. sqq. 247. 251. sqq. 257. 315. *Harl.*

ee) Conf. *Kurt Sprengel.* Geschichte der Arzneykunde, part. II. p. 240. ed. prior, qui arabem scriptorem vocat *Abu Djchafar Ahmed* eiusque aetatem refert ad exitum saec. XI. et de Synesii libro agit. *Harl.*

XVII. *Epistola Synesii, philosophi, ad Dioscorum, Serapidis sacerdotem.*

Inter graecos chemicos scriptores, qui in variis bibliothecis MSti feruntur, et de quibus adcuratius dicere infra libro VI. [vol. XII. c. 8. pag. 747. sqq. de cod. *Gothano* etc.] animus mihi est, occurrit sub *Synesii, philosophi*, nomine *epistola ad Dioscorum*, quae cum graece lucem nondum viderit, hoc loco a me cum bona, vt spero, lectoris venia subiungetur, adiecta ff) *Dominici Pizimentii*, Vibonensis, interpretatione.

ff) Prodiit latina Pizimentii versio Patauii apud Simonem Galignauum 1573. 8. in volumine: cui titulus: *Democritus de arte magna siue de rebus naturalibus, nec non Synesii, Pelagii et Stephani Alexandrini et Michaëlis Pselli in eundem commentaria.* Dicauit Pizimentius versionem suam Antonio Perrenoto Burgundo, cardinali, narratque, se graecum codicem emisse a Corcyraeo quodam, qui Venetiis Romam se contulerat. Ego graecum apographum debeo *Paulo Vindingio τῷ μακαρίτῃ*, qui illud Parisiis descriptum humaniter mecum communicauit. *Fabr.* Ego vero hanc epistolam reseruabo, (si placet VV. DD.) supplementorum volumini. Hic autem codicum, in quibus illa seruatur, dabo notitiam. — *Florentiae* in bibl. Laurent. Medic. codd. XVI. f. collectione gr. chemicorum, nr. 5. (*Bandin.* cat. codd. gr. Laur. III. p. 548.) — Pariter *Mediolani* in bibl. Ambros. teste *Montfauc.* in diar. ital. p. 15. sq. bibl. bibl. MsS. II. p. 529. *D.* — in cod. *Guil. Peliserii*, ibid. II. p. 1200. *D.* — *Vindob.* in codd. caes. LI. et LII. v. *Lambec.* comm. VI. part. II. p. 380. — 435. in primis de Synesio p. 392. sqq. — *Venetiis* in cod. Marc. CCXCIX. (cat. codd. gr. p. 140.) — *Taurini* in codd. LXXXII. fol. 168. v. cat codd. gr. Taurin. p. 177. — in bibl. *Bodlei.* inter codd. Ashmolean. nr. 7614. — *Paris.* in bibl. publ. in quatuor codd. — in cod. *Escorial.* v. Plüer. in itin. per Hisp. p. 190. graecus textus integer antiquissimorum chemicorum *Vratislau.* v. *Krantzii* in memorabb. bibl.-publ. — Rehdigerianae p. 85. — *Leidae* inter codd. Vossian. *Synesius* de lapide philosoph. cum multis aliorum scriptis, lingua bohemica. — Βιβλίον ἰατρικὸν θεραπείας δι' ἀφορμῆς ἐν συνόψει, liber, (qui in catal. Vossiano tribuitur Synesio vel anonymo,) diuersorum contra morbos remediorum. v. catal. bibl. Leidens. p. 350. et 394. — Add. *Montfauc.* palaeograph. graec. p. 375. sq. *Harl.*

CAPVT

CAPVT XVIII. (olim XXIII.)

De EVNOMIO et aliis quarti seculi haereticis.

I. De Eunomio. II. Scriptores veteres, qui eius haeresin confutarunt. III. Eunomii scripta. IV. Alii Eunomii. V. Libellus fidei Theodosio, imp., oblatus. VI. [Apologia nunc primum edita integra graece et latine in h. ed omissa.] VII. De haereticis saeculi quarti, Ario. VIII. Photino. IX. Aëtio. X. Aliisque.

(Cum supplementis G. C. Harles.)

I.

EVNOMIVS in Dacora, [gg]) Cappadociae vico, natus, a Baronio, S. Basilium [hh]) sequuto, praeter rem Galata adpellatur: [*] ὑπογραφεύς, siue notarius, discipulus et defensor fuit Aëtii, Ariani, magistro etiam subtilior, [ii]) et in haeresi prodenda audacior, auctor sectae *Anomoeorum.* [kk]) Ex diacono Antiocheno factus a. C. 360. episcopus Cyzici

gg) *Sozom.* VII. 17. cum quo non pugnat Nysseum, Oltiserium, (in quo Dacorenses agri) patriam Nysseni prodens.

hh) Ex Basilio in Eunom. lib. I. p. 2. *Baronius* ad a. C. 360. nr. 55. Sed videndus *Nyssenus* in Eunom. lib. I. pag. 507. seq. et qui ex recentioribus de Eunomio inprimis videndi *Tillemontius* tom. VI. memor. eccles. pag. 501. seq. edit. Paris. et *Samuel Basnage* ad a. C. 360. n. 14. *Fabr.* Add. *G. Caue* hist. liter. SS. eccles. tom. I. p. 219. *L. Ell. du Pin* nouv: biblioth. tom. II. p. 123. *R. Ceillier* hist. gen. des AA. eccl. tom. VIII. p. 444. *Iac. Basnagii* animaduerss. circa Eunomium et eius scripta, in Canisii Lect. antiq. tom. I. pag. 172 — 177. rec. et illustr. in *Vogtii* biblioth. haeresiol. tom. I. p. 485. sq. — *Sandii* nucleum hist. eccles. p. 218, et 252. Colon. 1676. 4. *Hamberger.* zuverl. Nachr. part. II. p. 897. sq. *Saxii* Onom. I. p. 412. sq. *Schroeckh* christl. Kirchengesch. tom. VI. pag. 119. sqq. de *Aëtio* et p. 124. sqq. de eius discipulo, *Eunomio.* — *Garner.* praefat. ad Basilii Caes. Cappad. archiep. Opp. tom. I. §. XI. inprimis sect. 73. sq. pag. LXIX. sqq. de duobus Eunomii libris, et pag. LXXI. sq. quaedam contra Fabricium modeste monet. *Harl.*

ii) Confer *Nyssenum* lib. I. contra Eunom. p. 294. *Casp. Sagittarium* introduct. in hist. eccles. pag. 946. qui plura ibi de Eunomio eiusque haeresi, quemadmodum et D. *Balthasar Bebelius* sec. IV. tom. II. pag. 1285. seq. *Iac. Gothofredus* ad Philostorg. etc.

kk) *Anomoeos* dici notum est a dogmate, quod filium non modo aequalem, vt ceteri Ariani, sed etiam similem et ὅμοιον DEO patri negarent. Nonnulli tamen veteres, ad nomen Eunomii adludentes velut ἀνόμους interpretantur, vt in veteri codice canonum, quem ad calcem operum Leonis Magni edidit *Paschasius Quesnellus* cap. 58. *anathematizari omnem haeresin, specialiter autem Eunomianorum qui latine sine lege dicuntur.* [Contra Anomoeos *Gratianus* edictum promulgauit. v. *I. G. Walch* hist. eccl. N. T. p. 1584. *Mediol.* in bibl. Ambros. *Eunomiani*, i. e. contra Eunomianos incerti auctoris, MS. v. *Montfauc.* bibl. biblioth. MSS. I. p. 494. *B.* Condemnatur *Eunom.* in definitt. fidei orthodoxae, in cod. *Coislin.* CCV. edit. a *Montfauc.* in bibl. Coislin. p. 255. sq. — *Eunom.* ὁ δυσσεβὴς citatur in lexico, ibid. edito p. 471. *Harl.*]

ci, [ll]) haeretica, quam primum dissimulabat, doctrina sua graues in ecclesia turbas dedit, vnde Constantii, imp., iussu eodem anno depositus et in exsilium missus est. A Valente propemodum vltimo supplicio adfectus fuisset, quod in ipsius agris Procopius, tyrannus, [mm]) a. 365. deliterat; sed et hic imperator nouo eum exsilio in Mauritaniam adficere satis habuit, vnde deinde reuocatum non diu post Theodosius senior iterum relegauit; [nn]) a quo venia denique impetrata ipsi est ad patrios Dacorae agros reuertendi, in quibus obiit ante a. C. 396. Plura de Eunomio Philostorgius, Eunomianus, qui, viginti annos natus, Eunomium, a. 361. CPoli versantem, vidit, [oo]) et praeter illa, quae in historia ecclesiastica de illo tradit, non diffitetur, etiam singulari scripto se Eunomii persequutum [pp]) laudes, ἐγκώμιον ἀνατάξασθαι. III. 21. sed quod aetatem haud tulit.

[¶] *II. Scriptores veteres de Eunomio, et contra Eunomii haeresin.* [qq])

Illis, qui interciderunt, additus asteriscus.

* Andronicianus, cuius libros breues duos aduersus Eunomianos memorat Photius cod. XXXXV.

* Apollinaris, quem inter eos, qui Eunomium confutarunt, primo loco ponit Hieronymus c. 120. de scriptor. eccles. Meminit et Philostorgius VIII. 12.

S. Athanasius dialogo 2. de trinitate, vbi refutat Aëtii epistolam, scholiis Eunomii illustratam.

Basilius Magnus epist. 168. et in libris contra Eunomium. Vide supra pag. 78. seq.

* Didymus, Caesareensis, Eunomium confutauit teste Hieron. c. 120. de scriptoribus ecclesiasticis.

S. Epiphanius haeresi 76. Io. Damascenus haeresi 76. et Harmenopulus haeresi 13. qui confirmat, quod traditur a Ioanne Zonara scholiis ad canonem in deiparam, apud *Cotelerium* III. monument. ecclesiae graecae, pag. 466. Eunomium, quae de suppliciis impiorum aeternis sacra habet pagina, πρὸς ἀπειλὴν συγγεγράφθαι πλάσματι μόνῳ *tantum ad comminationem solo figmento scripta* pronunciasse.

* Ge-

ll) Eleusii in episcopatu Cyziceno successor. *Nyssenus* I. contra Eunom. p. 308. sq. *Niceph.* IX. 46. XI. 5.

mm) *Philostorg.* IX. 5. *Tillemont.* tom. VI. memor. pag. 509. qui de Procopio illo accurate Histor. imperator. tom. V. p. 132. sqq.

nn) *Sozom.* VII. 17. *Nicephorus* XII. 29. hist.

oo) *Philostorg.* X. 6.

pp) Ipsam historiam ecclesiasticam Philostorgii haud fere aliud, quam Eunomii encomium censeri debere, recte notat *Guil. Caueus.* Vide inprimis lib. X. c. 6.

qq) Add. *Vogtii* biblioth. histor. haeresiol. fasc. 3. pag. 505. *Harl.*

* Gelasius, Caesareensis in Palaestina episcopus, cuius librum aduersus Anomoeos memorat *Photius* cod. LXXXVIII. LXXXIX. et CII.

Gregorius, Nazianzenus, inter eos, qui Eunomio respondérunt, laudatur ab Hieronymo, respiciente quinque λόγυς eius θεολογικὺς aduersus Eunomianos et Macedonianos, inter orationes Nazianzeni XXXIII — XXXVII.

Gregorius, Nyssenus. Vide supra, pag. 151. seq. et 160. ed. vet. Idem etiam libro de anima perstringit Eunomium, quod carnem cum sensibus solum a λόγῳ adsumtam docuit, de quo eius errore *Gennadius* c. 2. de ecclesiae dogmatibus. Itaque quod in Eunomii expositione fidei legitur ἀναλαβόντα τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἄνθρωπον, intellectum ab eo secundum Apollinaris haeresin, vt per ψυχὴν non mentem, sed inferiorem modo animam, sensibus constantem, acceperit.

[P] Ioannes Chrysostomus in homiliis de incomprehensibili DEI natura. Incipiunt: τί τῦτο ὁ ποιμήν. Et sexta: μίαν ὑμῖν διελέχθην. Hoc enim inprimis datum vitio est Eunomio, quod ita de DEo etiam aduersus perspicua S. scripturae dicta disseruit, ac si illius naturam perspectissimam et ad vnguem notam haberet. Vide *S. Basilii* epist. 168. et *Theodorit.* lib. IV. haeret. fab. cap. III. *S. Hieronymus* in XII. Matthaei: *Erubescat Eunomius tantam sibi notitiam patris et filii, quantam alterutrum inter se habeant, vindicans.* Verba Eunomii apud Socratem IV. 7. ὁ Θεὸς περὶ τῆς ἑαυτῦ ὐσίας ὐδὲν πλέον ἡμῶν ἐπίςαται. etc.

Historiae ecclesiasticae scriptores, Socrates, Sozomenus, Theodoritus, *Rufinus*, Nicephorus. Nec non, qui annales et chronica condidere, Cedrenus, Zonaras etc.

Nicetas Choniates libro V. thesauri orthodoxae fidei.

Philastrius de haeresibus cap. 68. *Augustinus* et *auctor Praedestinati* haeresi 54. *Honorius* haeresi 56. Eunomium dialecticum adpellat.

* Sophronius, (ille, vt suspicor, S. Hieronymi amicus,) pro Basilio contra Eunomium, laudatus *Photio* cod. V. et CXXXVIII. bibliothecae.

Theodoritus lib. IV. haereticarum fabularum cap. 3. qui inter alia Eunomianis tribuit, quod et ipsi cum Marcione duo rerum principia, malum et bonum, statuerint, et inferiores partes a malo principio ortas et hinc non totum baptizandum esse hominem docuerint. Cui congruit, quod S. Ambrosius Eunomianos iungit Marcioni lib. I. de officiis c. 2. ad quem locum conferendae notae monachor. Benedictinor. tom. II. pag. 31.

* Theodorus, Antiochenus, Mopsuestiae episcopus, cuius libros XXV. pro Basilio contra Eunomium memorat *Photius* cod. IV. et cod. CXXXVIII. et CLXXVII. pag. 207. et ante eum Theodoritus loco iam laudato.

Timotheus, presbyter, de receptione haereticorum, apud *Cotelerium* III. monument. ecclesiae graecae pag. 383. seq.

III. Eunomii Scripta.

Plurima contra fidem nostram scripsisse, et disputandi leges suis dedisse sectatoribus, notat *Rufinus* lib. I. hist. eccles. cap. 25. atque [P] illa tanti facta ab Eunomianis, *ut maioris autoritatis arbitrarentur, quam euangelia, et in ipso crederent lumen esse veritatis*, traditum Hieronymo aduersus Vigilantium: vicissim imperatores edictis publicis libros eius, (nuper defuncti,) iussisse aboleri, constat non modo ex *Philostorgii* XI. 5. sed etiam ex lege Arcadii, data a. C. 398. lib. XVI. 34. Cod. Theodos. tom. VI. pag. 152. *Codices sane eorum* (Eunomianorum), *scelerum omnium doctrinam ac materiam continentes, summa sagacitate mox quaeri ac prodi exerta auctoritate mandamus, sub aspectibus eorum indicantum incendio mox cremandos. Ex quibus si qui forte aliquid qualibet occasione vel fraude occultasse, nec prodidisse conuincitur, sciet, se velut noxiorum codicum, et maleficii crimine conscriptorum, retentorem capite esse plectendum.* Et iam S. Basilius lib. I. contra Eunom. pag. 5. ridet Eunomii superbiam, quod speraret, libros suos aetatem laturos: *ὢ τῆς ἀλαζονείας, τὸ καὶ ὕστερον οἴεσθαι αὐτῷ διαρκέσειν τὸν λόγον, καὶ ἀθάνατον εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον τὴν μνήμην αὐτοῦ φυλαχθήσεσθαι.* Ac certe pauca quaedam seruari contigit et illorum ipsorum, qui eum confutarunt studio, ceteris omnibus longa nocte sepultis ac deperditis. Scripserat autem:

1. *Commentarium in epistolam ad Romanos*, tomis septem, in quibus verbositatem rerum inanem perstringit *Socrates* IV. 7. *πολύχους δὲ τὴν λέξιν καὶ τὰ αὐτὰ περιστρέφων ἀεὶ καὶ μὴ δυνάμενος περιγίνεσθαι τοῦ προτεθέντος σκοποῦ, ὡς δεικνύουσιν αὐτοῦ οἱ ἑπτὰ τόμοι, οὓς ἐματαιοπόνησεν εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους τοῦ Ἀποστόλου Ἐπιστολήν. Πολλοὺς γὰρ λόγους εἰς αὐτὴν ἀναλώσας, τῆς Ἐπιστολῆς τὸν σκοπὸν λαβεῖν οὐ δεδύνηται.* Idem ex Socrate repetit hist. tripartia VII. 19. et Suidas in *Εὐνόμιος*. Addit vero Socrates, idem de aliis eius scriptis posse affirmari, *ἐφάμιλλοι δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ φερόμενοι λόγοι τυγχάνουσιν, ὧν ὁ βουλόμενος πεῖραν λαβεῖν, εὑρήσει ἐν πολυλεξίᾳ τὴν τῶν νοημάτων εὐτέλειαν.*

2. *Epistolas*, quas ceteris Eunomii scriptis praefert *Philostorgius* X. 6, et ab eo praelatas notauit *Nicephorus* XII. 29. Meminit epistolarum eius etiam *Photius* codice CXXXVIII. ad quadragenas ex illis legisse se testatus; sed non ita praeclare de illis iudicat. *Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς διαφόρους, μέχρι τεσσαράκοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν ταύταις τὸ αὐτὸ τῶν λόγων εἶδος λεπτουργῶν, παντελῶς τοῦ τῶν ἐπιστολῶν χαρακτῆρος οὐδὲ τοὺς νόμους ἀκοῦσαι, μήτιγε τριβεὶς ἐν αὐτοῖς εἰς τὸ στηλιτευθῆναι διέπεσεν.*

[P] 3. *Ἔκθεσιν πίστεως*, *fidei libellum*, Theodosio, imp., oblatum CPoli a. C. 383. cum episcopos plures rr) ad se vocasset, et confessiones eorum exhiberi sibi fecisset, vt narrant

rr) Confer *Nyssenum* lib. II. contra Eunom. Gregorae historiam pag. 793. *Tillemont.* tom. VI. tom. II. p. 7. seq. *Boiuini* notas ad Nicephor i memor. p. 623. seq.

rant *Socrates* V. 10. et *Sozomenus* VII. 12. Hunc libellum in codice Bauarico ss) et Liueneii fubiectum, in MS. Florentino autem, vnde Emericus Bigotius defcripfit, praefixum libris Nyffeni contra Eunomium publicauit *Valefius* in notis ad laudatum Socratis locum, et poft eum *Baluzius* in noua collectione concilior. tom. I. pag. 89. *Fabr.* — Hoc fcriptum quoque exhibet *Bafnag*. tom. I. nouae edit. Lection. Canifian. antiq. pag. 170. fqq. vbi etiam pag. 172. de Eunomio et eius fcriptis difputatur. *Heumann.* Add. collection. concilior. ed. Harduini, tom. I. de fynodo CPolit. a. Chr. 383. *Eunomii* ἔκθεσιν multo emendatiorem edidit *Rettberg*, partium minus ftudiofus, in libello, infcripto: *Marcelliana.* Acced. *Eunomii* ἔκθεσις πίστεως emendatior. Edidit et animaduerfionibus inftruxit *Chrifti. Henr. Georg. Rettberg*. Gottingae. 1794. 8. conf. fupra, vol. VII. p. 394. fect. 7. Quapropter eam ego in h. ed. omifi. Fabricius enim in vet. ed. h. l. eam expofitionem, quoniam breuis fit, et vt cum apologetico poffet conferri, integram exhibuerat, addito Valefii iudicio in notis ad Socratis locum: „*nec inutile fuerit, eam hic adponere. Etfi enim totam Eunomii impietatem complectitur; quaedam tamen habet minime fpernenda.*“ *Harl.*

4. Ἀπολογητικός, *defenfio doctrinae fuae.* tt) Hoc ipfum eft fcriptum illud famofum, quod quinque aduerfus Eunomium libris, quos etiam nunc habemus, S. Bafilius confutauit, notatque, titulum iftum vafre ac verfute ab Eunomio effe excogitatum, ne haereticum fuum dogma, quod peroptabat, exponere ac promulgare fponte, fed veluti coactus tueri fe ac defenfionem fuam edere videretur. Πρῶτον μὲν γὰρ αὐτῷ πάντων κακούργημα, τὸ σχῆμα τοῦτο τῶν λόγων ἐπινενόηται, ἐν ἀπολογίας [?] εἴδει διδασκαλίαν συνθέντι, ἵνα δόξῃ προηγουμένως ποιεῖσθαι τῶν δογμάτων τῆς ἀσεβείας τὴν ἔκθεσιν, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοὺς λόγους τούτους ἐληλυθέναι. Exordium huius apologetici, epilogumque graece cum *Henr. Warthoni* verfione ex codice Thomae Tenifon vulgauit *Guil. Caueus* in hiftoria literaria fcriptorum ecclefiafticorum. Integrum anglice vertit ediditque *Wilhelmus Whiftonus* in tomo primo operis, Eunomianifmo incruftando deftinati, quod primitiuum Chriftianifmum redivium

ss) In cod. CXII. fub fin. et in cat. codd. gr. Bau. pag. 45. fic indicatur: *Eunomii haeretici liber, quem refutauit S. Bafilius.* — In bibl. *Scorial.* regis Hifpan. *Eunomii* et orthodoxi contra Eunomium dialogus, cuius initium ab impii Aëtii epiftola ducitur, fecund. *Montfauc.* bibl. biblioth. MSSt. II. p. 619. A. — *Oxon.* in bibl. Bodlei. inter codd. Cromwell. nr. 291. fragmenta Seueriani, *Eunomii* et aliorum. — Inter codd. Voffian. *Eunomii catechefis religionis chriftianae.* fecundum catal. codd. Angliae etc. pag. 60. vol. II. nr. 2210. Contra in bibl. *Leidenfi* inter codd. Voffian. pag. 395. nominatur *Eunomii* τοῦ δυσσεβοῦς *apologeticus*, contra quem fcripfit antirrheticos fermones Magn. Bafil. et p. 397. citatur *Eunomius* de mercede meretricis non admittenda in templum, graece. — *Vindobon.* in cod. caefar. XLII. nr. 6. funt *Mathufalae*, monachi montis Sinai, excerpta de S. Trinitate ex Hermete Trismegifto, Platone, Ariftotele et *Eunomio.* v. *Lambec.* comm. VII. p. 175. — In *Nicetae Choniatae Acominati* panoplia dogmatica, (cod. Baluz.) tom. V. eft enarratio de Aëtii et *Eunomii* haerefi; deinceps capita, quibus Eunomius probare nititur, filium poft patrem ortum remque effe creatam: fub haec propofitiones quaedam haereticae Aëtii et Eunomii, earumque refutationes, tefte *Montfaucon.* in palaeographia gr. pag. 329. Add. *Schroeckh.* l. c. *Harl.*

tt) Coram clero CPolitano. Vide *Valefium* ad Philoftorgii VI. 1.

viuum inscripsit, Lond. 1711. 8. uu) Graece exstat in variis bibliothecis, meminique, me Eunomii apologeticum MS. euoluere inter libros Marquardi Gudii, atque hunc ipsum respici haud dubito a praestantissimo *Morhofio*, quando memoriae lapsu scripsit Photini apologiam ineditam in Gudii bibliotheca reperiri. Neque alia est Eunomii *catechesis*, ad quam e MS. *Isaaci Vossii* vv) vulgandam atque versione et confutatione donandam Balthasar Beckerus inuitatus est a Samuele Maresio, ww) in litteris datis Groningae a. 1670. Quandoquidem vero in manus meas peruenit libellus hic integer cum latina versione *Iacobi Fabricii*, Holsati, xx) descriptus ex codice, qui manu Friderici Lindebrogii exaratus exstat in bibliotheca Iohannea huius vrbis: existimaui, me rem non ingratam facturum studiosis ecclesiasticarum litterarum, si eum hoc loco subiungerem, cum versione illa subinde emendata et adnotatis in ima pagina locis S. Basilii, quibus argutiae eius confutantur. Neque enim verendum est, vt collatis egregii doctoris responsionibus aliquis Eunomiana versutia valde commoueatur. At operae pretium est videre, quomodo haeretici quoque acutissimi pro haeresi sua decertantes frustra sint, et quomodo Eunomius etiam longe praeclarius de CHristo senserit Socini schola, neque ea fuerit impudentia, vt, clarissimis S. scripturae oraculis contrarium testantibus, Christum ante Mariam exstitisse negaret. *Philostorgius* VIII. 12. testatus est, non modo Basilium, sed et Apollinarium praeterea πρὸς τὴν ἀπολογίαν Εὐνομίου ἀντιγράψαι, *aduersus Eunomii apologiam scripsisse*, quod Apollinarii opus intercidit. *Photius* cod. CXXXVII. Eunomii apologeticum βιβλιδάριον adpellat, narratque illius συναιρεσιώταις in maxima admiratione [?] atque inter arcana habitum fuisse, ita vt S. Basilius aegre exemplum eius consequi potuerit. Διὰ θαύματος μὲν ἤγετο, κρύφιον δὲ καὶ ἀνέκφορον τοῖς ἄλλοις εἶναι διεσπούδαστο. Fallitur *Federicus Morellus*, qui praefatione ad tom. I. Nysseni edit. a. 1618. Photium de minore ἐκθέσει loqui existimat: nam certissime constat, de longe alia ei δυσσεβείας Eunomianae ἐκθέσει sermonem esse, illa nempe, quam Basilius confutauit, et quam proxime subiungam. vbi notauero, apud Photium post verba ὃ ἡ ἐπιγραφὴ, excidisse vocem ἀπολογητικός. *Fabr.* Ego vero in hac ed. longius hoc opusculum eo rectius putaui omittendum esse, quod id integrum *Garnier* in edit. Opp. Basilii, tom. I. pag. 618. sqq. ex nostra bibl. gr. (perperam tamen, nec scio, quare? exclusis Fabricii nostri adnotatt. maximam partem criticis,) gr. ac lat. recudi fecit. *Harl.*

5. Hunc

uu) De hoc Whistoni libro vid. *Baumgarten.* Nachricht. von einer hallischen Bibl. tom. IV. p. 237. sqq. inprimis p. 238. de eius versione Eunom. libelli anglica. — In *Canisii* lectt. antiq. ex edit. *Iac. Basnagii* tom. I. p. 172—187. praeter *Eunomii confess. fidei*, interpr. H. Valesio, est quoque prologus et epilogus apologiae *Eunomii* gr. et lat. interprete *Henr. Whartono* et *Eunomii* scholion ac disputatio orthodoxi contra eum, latine ex *Turriani* versione. — *Apologeticus* est etiam *Mediolani* in cod. bibl. Ambrosianae, teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSSt. I. p. 497. A. *Harl.*

vv) V. cat. bibl. *Leidens.* p. 395. et supra ad nr. 9. de codd. *Harl.*

ww) Vide *Michaëlis Lilienthal* selecta historico-literaria pag. 33.

xx) Suspicor, hunc esse Iacobum Fabricium, Iacobi F. Superintendentem deinde generalem Slesuicensem, defunctum a. C. 1645. de quo dixi in centuria Fabriciorum pag. 42. seq.

5. Hunc Eunomii apologeticum quum praeter Apollinarium S. Basilius refellisset, cuius et solida inprimis visa est, atque aetatem tulit lucubratio: Eunomius multis annis post, suam aduersus Basilium responsionem siue *ἀπολογίας ἀπολογίαν* yy) in lucem protulit, illo iam defuncto; sed et hanc postea *Gregorius Nyssenus*, cuius opus exstat, tum *Sophronius* et libris XXV. *Theodorus*, Mopsuestenus, confutarunt. Sophronii et Theodori scripta, cum Eunomii ipsius libris, Basilio oppositis, interciderunt. Parum est credibile, quod *Philostorgius* VIII. 12. narrat, Basilium, quum in primum Eunomianae responsionis librum incidisset, *βαρυθυμήσαντα animo dolore adfectum vita excessisse.* Idque mendacii non dubitat arguere *Photius,* qui in bibl. codice CXXXVIII. refert, Eunomium, post plures demum Olympiadas elucubratum opus studiose clam habuisse, ac vix sectatoribus suis monstrasse, ne in Basilii manus veniret, atque illo demum defuncto euulgasse. *Ταύτην τὴν βίβλον ὠδίνοντα, πολλάς φασιν αὐτὸν ἐτῶν ὀλυμπιάδας κατατρίψαι ἐν οἰκίσκῳ ἑαυτὸν καθειργνύντα, καὶ λαθραίαις μίξεσι τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο τέρας κύοντα, μόλις εἰς φῶς δι' ἐτῶν ἀμβλωθρίδιον ἐκτρῶσαι· θάλπειν [?] τε ἐκεῖθεν, καὶ μόλις καὶ αὐτοῖς τοῖς συμμύσταις ἐπιδεικνύναι τὸ κύημα, δεδιότα μάλιστα, μήπως καὶ αὐτὸ ταῖς Βασιλείου χερσὶν ἐπιπεσὸν, πρὶν ἢ πῆξιν λαβεῖν, διασπασθῇ· καὶ πρὸ τοῦ ἀνθῆσαι ξηρανθῇ ἄωρον ἀποφθαρέν. Διόπερ ἐπιμελῶς, καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος, τὸ γέννημα καταπιὼν, ἔκρυπτέ τε καὶ συνεκάλυπτε, μέχρις ἂν ἡ Βασιλείου ζωὴ τῷ ἐπικήρῳ παρατεινομένη βίῳ τὸν φόβον ἐπέσεισεν.* Etiam *κατ' αὐτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου τὴν κοίμησιν sub ipsam Basilii mortem* se Eunomii scriptum accepisse Nyssenus testatur, plenum conuiciis in beatum virum. Quod porro Photius tantum libros tres responsionis Eunomianae commemorat, Philostorgius autem libros quinque; factum inde esse potest, nisi in numeris ex altera parte error, vel lapsus memoriae; quod Basilius tribus libris proprie et *κατὰ πόδας* Eunomii apologeticum confutauerat, subiunctis aduersus eumdem, veluti spicilegii in morem, duobus libris *ἀπορίαν*, vt supra pag. 78. notare me memini. Itaque Eunomius potuit tribus prioribus libris tres libros opposuisse, quos legit Photius, deinde respondisse etiam ad duos posteriores: atque adeo omnes quinque Philostorgio innotuisse. Hinc puto, Nyssenum duplices Eunomii *λόγους* commemorare in epistola ad Petrum, fratrem suum, libris aduersus Eunom. praemissa, *γεγράπται δέ μοι οὐ πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς λόγους. Scripsi autem non contra vtrumque Eunomii opus; neque enim tantum temporis concessum est, quum is, qui librum haereticum commodato dederat, eum valde inciuiliter repetiuerit, - - nam, septendecim tantum dies huic lucubrationi impendens, fieri non potuit, vt tam breui tempore vtrumque refellerem.* Praeter ea, quae lib. I. pag. 317. seq. ad 428. tertio libro iterum incipit Nyssenus Eunomii contra Basilium opus, quod ad dogmatica adtinet, confutare, vbi ait eum *ἐκ τρίτου, tertia vice,* insurgere aduersus veritatem. Nimirum secundam vicem intelligens illam *ἔκθεσιν* fidei, quam Theodosio imp. Eunomius obtulit, quamque integro libro secundo Nyssenus refellit, qui primus est in editione graecolatina anni 1615. Prima vice insurrexit aduersus catholicam de filio ac Spiritu S. doctrinam Eunomius, quando apologeticum scripsit, a Basilio confutatum. Hunc Basilium intelligit Nyssenus, quando suum *Πατέρα, καθηγητὴν, διδάσκαλον* adpellat, vt lib. III. pag. 105. *καὶ ὑπὲρ τίνος μάχεται πρὸς τὸν διδά-*

yy) *Nyssenus* tom. II. p. 289. et 298. seq. lib. I. contra Eunom. edit. a. 1638.

διδάσκαλον ἡμῶν, τὸν συμβουλεύοντα, μὴ κατατολμᾷν ἐπὶ τῶν θείων δογμάτων τῆς ὀνοματοποιίας. Primi libri Nysseniani prior pars a pag. 284. ad 317. calumniis aduersus Basilium [?] et conuiciis [zz]) Eunomii repellendis impenditur, exagitans subinde Eunomii loquacitatem et ἀμέτρητόν τινα σωρείαν ῥημάτων vt pag. 287. loquitur, et sophisticam τεχνολογίαν pag. 343.

In transcursu liceat hoc loco monere, quod in editione Parisiensi a. 1638. l. 1. Nysseni contra Eunom. tom. II. p. 285. adnotatur in margine, *auxilium S. Pauli a Nysseno inuocari.* Quam notam a Gretsero, docto illo, sed feruido ac maledicentissimo romanae ecclesiae dogmatum propugnatore, adpositam, falsam comperiet haud dubie, qui Nysseni verba inspexerit: Μόνον ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς ἡ τὸ ἀσθενὲς ἐνισχύουσα δύναμις διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἐν ἀσθενείᾳ τοῦ σώματος τὴν δύναμιν ἑαυτοῦ τελειώσαντος, *tantum adsit nobis virtus illa, quae imbecillitates corroborat, per preces eius, qui in corporis infirmitate vim propriam perfecit.* His verbis non ad Paulum, sed ad Christum respicitur Matth. XXVI. 41. Similiter frigidum est, quod pag. 306. idem Gretserus in margine adnotauit, *Eunomium esse Lutheranum.* Quamobrem quaeso? quia nempe Nyssenus ait, Eunomium statuisse μόνην ἀρκεῖν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν αἱρετικὴν πίστιν πρὸς τελειότητα, *ad perfectionem sufficere homini solam haereticam fidem.* Itaque Gretsero fides Eunomiana est et haeretica, quam ad iustitiam sufficeisse Abrahamo scripsit S. Paulus, apostolus; neque enim aliud Lutherus sentit, aliud Paulus, cuius haec sunt Rom. IV. 5. *Ei qui non operatur, credenti autem in eum, qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratiae DEi.*

[Alius fuit *Eunomius*, episcop. Nicomediae, qui subscripsit Gennadii, patriarchae CPolit. a. 459. epistolae encyclicae ad omnes metropolitanos, (nouissime in *Mansi* collectione concilior. tom. VII. p. 915.) in cod. caesar. *Vindob.* XLIV. nr. 35. v. *Lambec.* comment. VIII. p. 888. sqq. cum not. Kollar.

Eunomianus, h. e. sectae Eunomianae adsecla quidam; inter poetas epigrammat. a Leonardo Philara collectos, in cod. *Coislin.* CCCLII. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 519. et supra, vol. IV. p. 475. *Harl.*]

VII. Duos ARIOS, [a]) *acerrimos* haereseos Arianae *auctores*, diserte memorat Sulpicius Seuerus l. 2. histor. c. 49. Alexander Alexandrinus apud Socratem lib. I. c. 6. pag. 10. Gelasium Cyzic. II. 3. hist. synodi Nicaenae, Nicephorum VIII. 8. Et apud Theodoritum lib. I. Histor. eccles. cap. 4. pag. 20. εἰσὶ δὲ οἱ ἀναθεματισθέντες αἱρεσιῶται ἀπὸ πρεσβυτέρων μὲν Ἄρειος, ἀπὸ διακόνων δὲ Ἀχιλλᾶς, Εὐζώϊος etc. Ἄρειος ἕτερος. Ex his prior ille

zz) Vide pag. 300. 305. 307. 371. 379. etc. πολὺ σύρφετ ταῖς λοιδορίαις p. 596.

a) Confer *Io. Rainoldum* in censura Apocryphorum tom. I. pag. 179. et *Io. Pearsonium* ad symbolum apostolicum pag. 256. seq. qui Phoebadium quoque Ariorum mentionem facere obseruat. cap. 25.

ille auctor haereseos praecipuus, ex Libya oriundus, b) Ammonii F. presbyter Alexandrinus, licet alter, quem diaconis Alexander apud Theodoretum adnumerat, etiam presbyteris iam accenseatur in subscriptione epistolae apud *Epiphanium* haeresi LXIX. 8. Horum amborum Ariorum res etiam ab antiquis scriptoribus [P] confundi quandoque, non est incredibile, ac diserte id notarunt viri doctissimi, *Henr. Valesius* lib. II. obseruatt. ecclesiastic. c. 2. et ad Sozomeni II. 30. *Petrus Franciscus Chifletius* ad Vigilium p. 137. et D. *Thomas Ittigius* in historia concilii Nicaeni pag. 58. c) Erupit haeresis Arii, Alexandro Alexandrinam moderante ecclesiam, circa a. C. 316. d) Ipse haereseos auctor in concilio Nicaeno e) a. 325. damnatus actusque in exsilium, postea a. 327. post missum ad episcopos satisfactionis libellum reuocatur, f) et quum aliam fidei professionem deinde etiam imperatori, Constantino, obtulisset, neque aliud, quam illa comprehenderetur, sentire se confirmasset iureiurando, a quibusdam ecclesiis, nec non a synodo Hierosol. a. 335. recipitur, sed antequam ab Alexandro CPolitano, quod sperabat se impetraturum, admitteretur, CPoli repentina morte, dum in secessu aluum leuare instituit, exstinguitur a. 336. vt complures veteres vno ore tradunt, g) quibus fidem non habere parum pudens esse existimo, licet incredibile mihi videatur, quod legas in Faustini et Marcellini libello precum, pag. 5. *grauissimo repente dolore cruciatum omnia sua viscera et ipsum cor, quod erat thesaurus impietatis, effudisse in stercora, atque ita, mirabile dictu, internis omnibus euacuatis attenuatum esse, vt per angustias foraminis et sedilis totus ipse laberetur. Fabr.* v. *Walch.* Ketzergesch. l. c. pag. 500—510. De *Arii* morte misera ex antiquitatis ecclesiasticae monumentis disseruerunt *Georg. Nic. Ockel*, Rostoch. 1708. — *M. Arnold. Greuius* in diss. Athanasius de morte Arii referens, Witteb. 1722. et *Io. Frid. Wucherer* diss. Ienae 1730. quam ille praemisit *aeternis diuinitatis Iesu Christi*

b) Epiph. LXIX. 1. et pag. 722. et 731. *Fabr.* Post Caueum, *Trauasa* libro mox memorando pag. 1. sqq. euincere studet, Arium natum esse Alexandriae in Aegypto; si ex *Libya* oriundus ab aliis dicitur, intelligendam esse Libyam in sensu generaliori, quae etiam, vti Africa, Aegyptum, comprehenderit: idem diem Arii natalem adserit a. circ. 283. et praefert Fabricii nostri sententiam, Arium fuisse filium Ammonii, interpretationi Basnagii ac Montfauconii, etc. Sed *Lardnero* in credibility etc. part. II. vol. VII. p. 256. et *Walch.* in hist. haeresium II. p. 390. res incerta est. *Harl.*

c) Quibus addes *Sandii* adpendicem ad nucleum historiae eccles. Colon. 1678. 4. pag. 27. Idem in adpendice, inprimis in ipso nucleo hist. eccl. libr. I. pag. 138—157. et aliis pluribus locis more suo copiose persequitur Arii Arianorumque placita atque errores, et p. 141. sqq. euincere conatur, Arium non fuisse doctrinae fuae inuentorem. *Harl.*

d) *Trauasa* l. c. pag. 80. sqq. a. 320. id factum, et Arium ab Alexandro et synodo II. Alexandrina condemnatum esse, contendit contra Fabricium aliosque. In libr. III. c. 2. et 3. de concilio Nicaeno agitur. *Harl.*

e) Catalogum patrum Nicaenorum pleniorem ex cod. Marciano CCCXLIV. qui continet *Theodori, Lectoris* CPolitani, compendium hist. eccles. etc. publicauit cel. *Morell.* in biblioth. Marc. MSta gr. et lat. tom. I. Bassani, 1802, pag. 225. sqq. *Harl.*

f) Conf. *Walch.* l. c. p. 486. sqq. *Harl.*

g) Vide *Hermantium* de vita Athanasii IV. 19. D. *Ittigii* histor. concilii Nicaeni §. 56. *Tillemont.* tom. VI. pag. 296. seq. memor. *Fabr.* add. *Trauasa* libr. IV. cap. 8. pag. 516. sqq. *Harl.*

Christi vindiciis, Guil. Whistono oppositis, et ibid. eodemque anno disputauit *de patribus ecclesiae ante-Nicaenis Arianismo non fauentibus*. *Harl.*

Res Arii et Arianorum, praeter veteres, Athanasium, Epiphanium haeresi 69. Gelasium in historia concilii Nicaeni, Nicetam libro V. thesauri orthodox. fidei, Eutychium Panopliae titulo XI. annaliumque et historiae ecclesiasticae scriptores, singulari studio persequuti sunt, gallico idiomate *Godfridus Hermantius* in vita S. Athanasii, *Tillemontius* tomo sexto memoriarum, *Ludouicus Maimburgius* in Arianismi historia: latine *Petauius* in dogmatibus theol. de SS. Trinitate, atque ex nostris b. doctor meus, *Thomas Ittigius* in historia concilii Nicaeni, quam post eius obitum Christianus Ludouici edidit cum notis, Lips. 1711. 4. *Fabr.* *Io. Meisner.* de origine et progressu Arianismi, Witteb. 1653. — *Balthasar Bebelius* de mediis Arianismi Argentor. 1669. — Nemo tamen forsan grauius scripsit contra Arium eiusque haeresin, quae vocatur atrocissima omniumque, quae exstiterunt vmquam haeresium pestilentissima, et contra Sandium, Arianismi patronum, quam *M. Christoph. Reuchlin*, in disp. inscripta: *Arianismi antiqui et noui breues lineae ductae* etc. sub praes. *Io. Ad. Osiandri*, theologi quondam Tubingensis, Tubingae m. Ian. 1688. 4. ventilata. Vbertim quoque agitur de concilio et symbolo Nicaeno. — *Scharbau* de Arianorum adfectata pietate, in tom. IX. Miscellan. Lips. p. 163. sqq. — *Io. Sam. Müller* disquis. de Ario, rationem crepante, non sequente. 1729. 4. — *Prudent. Maran.* sur les Semi-Ariens, in *Io. Voigtii* bibl. histor. haeresiologicae, tom. II. fasc. I. pag. 119. sqq. — *Guil. Caue* in antiquitatt. ecclesiast. in vita Athanasii, tom. II. p. 244. sqq. et multis aliis locis, ex vers. german. de Ario et Arianis. — *Sagittarii* introduct. in hist. eccl. tom. I. p. 845. sqq. et 858. — *Io. G. Walch.* bibl. theol. III. p. 760. — *D. W. Webster.* in: *A compleat History of Arianisme* etc. h. e. historia Arianismi completa ab a. 306. vsque ad an. 1666. in qua eius influxus in regimen ciuicum, et caussam detrimenti veteris regni exposuit. 1735. Adiecta est historia Socinianismi, a Maimburgio et Lamyo gallice descripta, in linguamque translata anglicanam. — *Lud. Guil. Wittich* Handbuch der christlich. Kirchen v. Dogmengeschichte, secund. ordinem alphab. ed. a *Guil. Frider. Hezel.* tom. I. Erford. 1801. 4. de Ario pag. 147. sq. et de Arianis, horumque per plurima saecula fatis, aduersariis, fidei formulis, conciliis, legibus paucis pro illis, pluribus vero contra eos latis etc. pag. 141—146. — Cum primis notanda est *Storia critica della vita di Arrio, primo Eresiarca del IV. secolo, scritta da Gaetano Maria Travasa*, clerico regolare Teatino. Venet. 1746. mai. 8. cum effigie Arii, aeri incisa, desumta ex *Hartmanni Schedelii* libro raro de temporibus mundi, a. 1493. pag. 131. Neque tamen omnia Trauasae iudicia atque narrationes probantur viris eruditis. Copiose autem recensetur Trauasae opus in: *Baumgartenii* Nachricht. von einer Hallischen Bibl. tom. I. pag. 149—174. Atque auctor illius censurae iudicat, *Ludou. Maimburg* in historia Arianismi, (Histoire de l'arianisme avec l'heresie des Sociniens, Paris. 1673. 4. II. vol.) aliorum diligentiae multa reliquisse addenda emendandaque, et *Phil. Lud. Hannekenii epitomen historiae Arianae*, Giessae 1660. 12. esse admodum mancam. Basnagii autem aliorumque iudicia ac rationes saepe passimque refutantur a Trauasa. Atque contra *Maimburg.* edidit anonymus: Entretiens d'Eudoxe et Eucharisle, Colon. 1683. 12. Late quoque historiam Arii atque arianismi persequitur cel. *Schroeckh.* in historia ecclesiast. christiana, tom.

tom. V. pag. 321. sqq. et tom. VI. pag. 52. sqq. de Semiarianis pag. 113. sqq. etc. Add. *Scip. Maffei* fragmento insigne di storia eccles. del quarto seculo, quae est vita Athanasii, in qua lites et controuersiae Arii eiusque adsectarum explicantur, in *Maffei* Istoria teologica delle dottrine Tridenti 1742. fol. pag. 254. sqq. — *Io. Iac. Iablonski* diss. de Arianorum veterum baptismo in SS. Trinitatem. Francof. 1734. — *Ed. Gibbon's* Geschichte des Verfalls v. Vntergangs des röm. Reichs, ex vers. germ. *Car. Godofr. Schreiteri*, tom. V. pag. 80. sqq. — *D. Io. Aug. Stark* Versuch einer Geschichte des Arianismus, tom. I. Berol. 1783. tom. II. ibid. 1785. 8. conf. eph. litter. Erlang. a. 1783. nr. 52. pag. 458. sqq. — In primis conferendus est *Chr. Guil. Franz Walch*, theolog. quondam Gotting. in: Entwurf einer vollständigen Historie der Ketzereien etc. part. II. Lips. 1764. 8. p. 385 — 700. qui Arii vitam pariter fataque, et haereseos, huiusque cum adsectarum tum aduersariorum, atque conciliorum ea de re habitorum etc. historiam per multa saecula fuse enarrat multosque citat in vtramque partem disputantes, vt permulta alia scripta, quorum nonnulla paullo infra indicantur et conditores historiae ecclesiasticae, ad quam vberior illius haereseos et tragoediarum, quas ista omni tempore excitauit, expositio pertinet, hic praetermittantur et cui dictus non est Hylas? *Harl.*

Symbola nouem varia Arianorum, quibus ipsi non satis constabant sibi, vel fidem suam ex parte dissimulabant, memorat *Socrates* lib. II. cap. 41. hist.

Vix proditam Arii haeresin summo studio oppugnare instituerunt Alexander Alexandrinus, Athanasius, [Ephraem Syrus, in opp. tom. II. in oratt. contra haereticos pag. 437. sqq. ed. Assemanni, huiusque v. praef. pag. 16. sqq. *H.*] Lucifer Calaritanus, [?] Hilarius, aliique orientis pariter et occidentis doctores clarissimi, quorum scripta partim etiam aetatem tulere. [v. *I. G. Walchii* biblioth. patristic. pag. 439. sqq. in primis *C. Guil. Franc. Walch* in: Entwurf einer Historie der Ketzer. II. p. 680. sqq. *Harl.*

Concilia aduersus Arium celebrata, Alexandrinum inprimis a. 322. Nicaenumque a. 325. tum alia vndecim vsque ad CPolitanum a. C. 383. vna cum pluribus aliis pro Arianorum, semi-Arianorumque factione celebratis exponit *Io. Clericus* in bibliotheca vniuersali tomo VIII. sect. X.

Ariani, siue vt Epiphanio, Ariomanitae, vocantur etiam *Exucontii*, quod Christum docuerunt esse ἐξ οὐκ ὄντων, *Coteler*. tom. I. monument. graec. pag. 780. seq. et *Porphyriani*, a Constantino Magno apud Gelas. in actis concilii Nicaen. lib. II. cap. 37. et *Socratem* lib. I. cap. 9. pag. 32. velut, qui Christomachi, Porphyrii, institerint vestigiis: *Lucianistae* etiam a Luciano Antiocheno, et *Eusebiani* ab Eusebio Nicomediensi, *Aëtiani* et *Eunomiani* ab Aëtio et Eunomio, qui et *Anomoei*, quod Christum ἀνόμοιον patri docerent esse: vti *Semiariani*, Georgio Laodiceno et Basilio Ancyrano auctore, non ὁμοούσιον quidem, at ὁμοιούσιον.

Arii, haeretici, scripta.

1. *Epistolae* variae, ex quibus exstant *epistola ad Eusebium, Nicomediensem*, quam seruauit *Epiphanius* LXIX. 6. et *Theodoritus* lib. I. hist. cap. 5. Incipit: τῦ Πατρὸς μυ Ἀμμωνίυ. Exstat et apud *Nicephorum* VIII. 9. et latine in Tripartita lib. I. cap. 15. *Fabr.* Vid. *Trauasa* l. c. libr. II. cap. 5. et 6. sqq. et libr. IV. cap. vltim. de Arii scriptis. it. *Walck.* l. m. pag. 398. sqq. et *Lardner* Credibility of the G. H. part. II. vol. I. pag. 263. *Harl.*

Ad Alexandrum Alexandrinum. Habent *Epiphanius* LXIX. 7. et *Athanasius* lib. de synodis, Ariminensi et Seleuciensi. tom. I. pag. 885. et latine *S. Hilarius* IV. de S. Trinitate p. 83. atque *Marius Victorinus* ante libros quatuor de S. Trinitate, tom. IV. bibl. patrum edit. Lugd. Incipit: ἡ πίςις ἡμῶν ἡ ἐκ προγόνων.

Epistola siue, vt *Rufinus* lib. I. c. 11. Histor. adpellat, fides *ad Constantinum, imp.* apud *Socratem* l. I. c. 26. *Sozomenum* II. 27. Incipit: καθὼς προσέταξεν ἡ θεοφιλὴς σε εὐσέβεια. Exstat et apud *Nicephorum* VIII. 47. et latine in Tripartita III. 6. Valesium, qui hunc satisfactionis libellum a. C. 335. non ab Ario, haeresiarcha, sed altero, iuniore, oblatum Constantino putat, refellit *Antonius Pagi* ad a. C. 340. nr. 16. seq.

Non omittendum, quod *Socrates* lib. I. cap. 6. pag. 15. narrat, Arium collectionem fecisse epistolarum, caussae suae fauentium, in quibus non dubium est, etiam Arii ipsius epistolas insertas [?] fuisse. Sic contrariam epistolarum συναγωγὴν composuit Alexander Alexandrinus, vt idem Socrates testatur. Πεποίηνται τῶν Ἐπιςολῶν τύτων συναγωγὰς Ἄρειος μὲν τῶν ὑπὲρ αὐτῦ, Ἀλέξανδρος δὲ τῶν ἐναντίων. *Sozomenus* lib. I. cap. 1. pag. 401. Εἰς ἀπόδειξιν τε τῦ δόξαι σέβειν ὀρθῶς, οἱ μὲν τοῖς, οἱ δὲ ἐκείνοις προςιθέμενοι, συναγωγὴν ἐποιήσαντο τῶν ὑπὲρ τῆς οἰκείας αἱρέσεως Φερομένων Ἐπιςολῶν, καὶ τὰς ἐναντίας παρέλιπον.

2. *Libellus satisfactionis* ad episcopos, per quem obtinuit vt a. C. 328. ab exsilio reuocaretur. Vide *Antonium Pagi* ad a. 327. nr. 4.

3. ᾄσματα *cantica varia*, de quibus Photius in excerptis e Philostorgio II. 2. ὅτι τὸν Ἄρειον ἀποσπηδήσαντα τῆς Ἐκκλησίας Φησὶ ᾄσματά τε ναυτικὰ καὶ ἐπιμύλια καὶ ὁδοιπορικὰ *cantica, quae a nauigantibus, vel ad molas* *) *laborantibus mannariae, vel ab iter facientibus decantarentur,* καὶ τοι αὖθ' ἕτερα συντιθέντα εἰς μελῳδίας ἐντεῖναι, ὡς ἐνόμιζεν ἑκάςοις ἁρμόζειν διὰ τῆς ἐν ταῖς μελῳδίαις ἡδονῆς ἐκκλέπτων πρὸς τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν τὺς ἀμαθεςέρυς τῶν ἀνθρώπων. Confer D. *Io. Andreae Schmidii* diatribam de propagatione religionis per carmina, Helmstad. 1710. §. 24. et *Salomonis Ernesti*

*) Confer *Iac. Gothofredum* ad Philostorgium pag. 47. seq.

nesti Cypriani de propagatione haeresium per cantilenas, Coburg. 1708. Ien. 1715. cap. 4. Meminit ᾀσματίων Arii *S. Athanasius* de synodi Nicaenae decretis tom. I. pag. 264.

4. Canticis illis eodem loco iungit Athanasius Arii *Thaliam*, de qua saepius alibi mentionem facit, testatus, eam haeresi suae disseminandae compositam ab Ario, quum, ab Alexandro Alexandrino eiectus, apud Eusebium, Nicomediensem, versaretur. Ἐκβληθεὶς καὶ ἐπιτριβεὶς Ἄρειος παρὰ τῶν περὶ Εὐσέβιον, συνέθηκεν ἑαυτοῦ τὴν αἵρεσιν ἐν χάρτῃ, καὶ ὡς ἐν Θαλίᾳ (in conuiuali laetitia) ζηλώσας οὐδένα τῶν φρονίμων, ἀλλὰ τὸν Αἰγύπτιον Σωτάδην ἐν τῷ ἤθει καὶ ἐκλύσει τοῦ μέλους. p. 883. de synodis Arimini et Seleuciae, vbi longum ex illo Arii scripto locum adfert, sed in quo nullum licet metrum deprehendere. Idem pag. 552. lib. de Dionysii Alex. sententia: ὁ μὲν Ἄρειος τὴν ἰδίαν κακοδοξίαν ἐκτιθέμενος ἔγραψε Θαλείαν, ἐκτεθηλυμένοις καὶ γελοίοις ἤθεσι κατὰ τὸν Αἰγύπτιον Σωτάδην, Et orat. 1. contra Arianos pag. 307. Ἀντὶ γὰρ Χριστοῦ παρ' αὐτοῖς Ἄρειος, ὡς παρὰ Μανιχαίοις Μανιχαῖος. Ἀντὶ δὲ Μώσεως καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων Σωτάδης [?] τις ἐξεύρηται παρ' αὐτοῖς, ὁ καὶ παρ' Ἕλλησι γελώμενος, καὶ ἡ θυγάτηρ Ἡρωδιάδος. Τοῦ μὲν γὰρ τὸ κεκλασμένον καὶ θηλυκὸν ἦθος μεμίμηται γράφων Ἄρειος αὐτὸς Θαλίας. τῆς δὲ τὴν ὄρχησιν ἐζήλωσε ἐξορχούμενος καὶ παίζων ἐν ταῖς κατὰ Σωτῆρος δυσφημίαις etc. Et p. 309. παρὰ μηδενὶ Θαλείας εὑρισκομένης, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τοῖς σπουδαίοις τῶν Ἑλλήνων, ἢ παρὰ μόνοις τοῖς ᾄδουσι τὰ τοιαῦτα παρὰ πότον μετὰ κρότου καὶ σκωμμάτων ἐν παιδιαῖς, ἕνεκεν τοῦ γελᾶσθαι παρ' ἑτέρων. Ὁ θαυμαστὸς Ἄρειος οὐδὲν σεμνὸν μιμησάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν σπουδαίων ἀγνοήσας. πλεῖστά τε τῶν ἄλλων αἱρέσεων ὑποκλέψας τὴν τοῦ Σωτάδου μόνου γελοιολογίαν ἐζήλωσε. Τί γὰρ ἔπρεπε ποιεῖν αὐτὸν, ἢ θέλοντα κατὰ τοῦ Σωτῆρος ὀρχήσασθαι, τὰ δύστηνα ἑαυτοῦ ῥήματα τῆς ἀσεβείας ἐν ἐκλύτοις καὶ παρειμένοις μέλεσι σημαίνειν. Et pag. 312. μετὰ τούτων δὲ ὥσπερ καὶ διάδοχος τῆς προπετείας τοῦ διαβόλου γενόμενος ἔθηκεν ἐν τῇ Θαλείᾳ, ὡς ἄρα καὶ τῷ υἱῷ ὁ πατὴρ ἀόρατος ὑπάρχει. Ac post nonnulla ex illo Arii scripto adducta, ταῦτα, inquit, μέρη τῶν ἐν τῷ γελοίῳ συγγράμματι κειμένων μυθιδίων ἐστὶν Ἀρείου. Τίς τοίνυν τῶν τοιούτων καὶ τοῦ μέλους Θαλείας ἀκούσας, οὐ μισήσειεν ἐν δίκῃ παίζοντα τὸν Ἄρειον ὡς ἐπὶ τούτων; a concilio Nicaeno reprobatam Arii Thaliam testatur *Socrates* lib. I. cap. 9. pag. 30. Ἰστέον δὲ, ὅτι Ἄρειος βιβλίον συνέγραψε περὶ τῆς ἑαυτοῦ δόξης, ὃ ἐπέγραψε Θαλείαν. Ἔστι δὲ ὁ χαρακτὴρ τοῦ βιβλίου χαῦνος καὶ διαλελυμένος, τοῖς Σωταδίοις [1]) ᾄσμασιν ἤτοι μέτροις παραπλήσιος. Ὅπερ καὶ αὐτὸ τότε ἡ Σύνοδος ἀπεκήρυξεν. *Sozomenus* lib. I. c. 21. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις τῆς αὐτοῦ δόξης ἀπεκήρυξαν, καὶ τὸ βιβλίον ὃ περὶ ταύτης συντάξας Θαλείαν ἐπέγραψε. Τούτου γὰρ τοῦ συντάγματος ὡς ἐπυθόμην, οὐ γὰρ ἐνέτυχον, διαλελυμένος ἐστὶν ὁ χαρακτὴρ, ὡς ἐμφερὴς εἶναι τῇ χαυνότητι τοῖς Σωτάδου ᾄσμασιν. Ita Sozomeni iam aetate difficulter Thalia Arii reperiebatur.

[1]) De Sotadis carminibus dicere me memini lib. II. huius bibliothecae cap. 22. [vol. II. p. 495. sq.] A Sotade titulum libri sui petiisse Arium, adsentior *Tillemontio* tom. VI. memor. pag. 257. *Fabr.* conf. *Trauasa* l. cit. libr. III. cap. 7. p. 225. sq. D. *Stemler* de Arii Thalia libello carminum, ad religionis infectionem atque iniuriam excogitato. Numburgi. 1730. 4. *Harl.*

Arii scripta poena capitis ia occultantes proposita flammis tradi iubentur in epistola Constantini apud *Socratem* lib. I. cap. 9. pag. 32. et *Gelasium Cyzicenum* lib. II. de actis concilii Nicaeni c. 36. Confer *Iac. Gretserum* lib. I. de more et iure prohibendi libros malos, cap. 6.

[T] *Patres ante-Nicaenos cum Ario non sensisse.*

Aduersus eos, qui recentiore aetate vel incrustare adgressi sunt [k]) Arianismum, vel patres etiam antenicaenos cum Ario sensisse contenderunt, vt *Daniel Zwickerus*, in Irenico irenicorum Amsterd. 1658. 8. et in irenicomastige a. 1662. 8. *Christophorus Sandius* in Nucleo historiae ecclesiasticae, siue Arianorum potius historia et apologia [l]) eiusque adpendice, 1676. et 1678. 4. atque in Anglia *Gilbertus Clarcke* in Antenicaenismo, et responsione ad Bullum, *Lucasque Mellierus* siue *Samuel Crellius*, Iohannis Crellii, in Socini schola celebratissimi, nepos, In fide primorum Christianorum ex Barnaba, Herma et Clemente Romano demonstrata, et in antiqua fide de diuinitate Christi adserta Lond. 1695. 1697. 8. Et in variis schediasmatibus anglice in 4. a. 1691. 1692. etc. editis: tum Pictauiensi in Prouincia pridem ecclesiastes, deinde extorris *Superanius* [m]) auctor, vt aiunt, libri gallice editi *le Platonisme devoilé*, Amst. 1700. 8. ac denique *Guilelmus Whistonus* in primitiuo Christianismo, vulgato anglice Lond. 1711. 8. quinque voluminibus. *Fabr.* De *Guil. Whistoni* vita, scriptis huc pertinentibus, erroribus

k) Vel hodie labe ista multos esse infectos atque per Britanniam quam late sparsa sint illius semina, quot inde ortae sint controuersiae, satis constat. In *Baumgartenii* Nachr. von einer Hallisch. Bibl. tom. I. pag. 537. sqq. et Nachrichten von merkwürdigen Büch. tom. VII. p. 228. sqq. et tom. VIII. pag. 114. 136. sqq. 142. sqq. 218. *Woolstonii* (sub titulo Origenis Adamantii renati,) *Taylori*, *Clarkii*, *Io. Iacksoni* etc. scripta, in quibus Arianorum placita erroresque recoquuntur, vberius recensentur; quorum tamen aliorumque tam adseclarum, quam aduersariorum scripta, in quibus in vtramque partem disputatur, quo minus copiosius enumeremus, instituti nostri ratio prohibet. Atque quorundam, in quibus historia Arianismi exponitur, librorum iam paullo ante fecimus mentionem. Add. *Ge. Frid. Seileri* progr. de difficultatibus arianismi subtilioris, inprimis Clarkiani. Erlangae, s. a. 4. *Harl.*

l) Pag. 59. Appendicis, *velim meminisse lectorem*, inquit Sandius, *me haec in gratiam Arianorum et quasi in persona Ariani scripsisse. Iudicet ipse, quantum argumenta mea valeant.*

m) *Mr. Souverain*, autrefois ministre en Poitou. Memoires de Trevoux A. 1703. p. 586. edit. Amst. et Mr. Bayle, dans sa reponse aux questions d'un Provincial. tom. I. p. 628. seq. *Fabr.* *Souverain* lib. recusus est Coloniae, (s. potius Amstel. aut in vrbe quadam alia Batau.) 1708. 8. conf. *Baumgart.* Nachricht. von einer hallisch. Biblioth. tom. III. p. 553. sqq. et p. 545. vbi cum Vogtio in cat. p. 537. dicitur *liber pestilentissimus*, et ad multos alios VV. DD. qui de isto egerunt, ablegantur lectores; it. *Stolle* Nachricht von den Büch. — in der Stoll. Bibl. vol. II. pag. 459. sq. — Versuch veber den Platonismus der Kirchenväter; oder Vntersuchung veber den Einfluss der Platonischen Philosophie auf die Dreyeinigkeitslehre in den ersten Iahrhunderten. (Aus dem Französischen, mit einer Vorrede vnd Anmerkungen, von *Ios. Frid. Christi. Lösner.*) Züllichau. 1782. mai. 8. rec. ibid. 1792. mai. 8. *Harl.*

bus et orta inde controuersia plura leges in *Erh. Ludou. Rathlefii* Geschichte jetzt lebender Gelehrten, part. IV. Cellae, 1742. 8. pag. 283. *Harl.*

Aduersus hos, inquam, aliosque cum his facientes, non inficiandam doctrinae catholicae de Christo aeterno et ὁμουσίῳ cum patre Deo antiquitatem, patrumque Nicaenorum fidem alienam ab Arianismo, vindicarunt e nostris quidem Augustanae confessionis subscriptoribus:

D. Abraham Calouius in confessione martyrum et aliorum fidelium ac inprimis ecclesiae doctorum post SS. apostolorum excessum vsque ad concilium Nicaenum de SS. Trinitate, Witeb. 1660. 4. et inter opera b. viri anti-Sociniana tom. II. pag. 484. seq. Vlm. 1684. fol.

Hermannus Conringius in programmatibus sacris, pag. 102. seq. Helmstad. 1651. 4.

[*Osiander* s. *Reuchlin.* in disp. supra memorata. *H.*]

[*] *Melchior Zeidlerus* in opere MS. aduersus Sandium, patrem, memorato apud Christoph. Hartknochium in historia ecclesiarum Prussicarum pag. 646. quod editurum se promisit Philippus Iacobus Hardtmannus libro de gestis Christianorum sub apostolis p. 181.

D. Godfridus Olearius ὁ μακαρίτης in diss. de Spiritus S. cum patre et filio adoratione et glorificatione, contra Guilelmum Whistonum. Lips. 1711. 4.

Vrbanus Godfridus Siberus in schediasmate, cui titulus: *martyres diuinitatis Christi testes.* Lipsiae 1714. 4.

[Recentiores plures in hoc argumento versati sunt, vt *Ioh. Frid. Burscherus* doctrina publica eccl. Christ. post apostolos de Deo triuno et de Iesu Chr. persona. Lips. 1780. 8.

Add. etiam qui de historia dogmatum scripserunt: *Guil. Münscher* Handbuch der christl. Dogmengesch. tom. I. p. 376. sq. tom. III. p. 369. sq. *I. C. F. Wundemann* Geschichte des christl. Glaubens von Athanasius bis auf Gregor den Gr. tom. I. p. 218. sq. *Fr. Münter* Handbuch der ält. christl. Dogmengesch. tom. I. p. 365. sq. *Beck.*]

Ex Romanae ecclesiae sociis *Rob. Bellarminus* lib. I. de Christo, capite 10. *Iodocus Coccius* thesauri catholici tom. I. p. 39. sq. 64. seq.

Dionysius Petauius S. I. praefat. ad tomum II. dogmatum theol. atque in tomo illo ipso, qui est de SS. Trinitate Paris. 1644. fol. nec non libro XVI. de incarnatione verbi, cap. 2. Paris. 1650.

Iosephus Saenz, cardinalis *de Aguirre*, in prolegomenis ad tom. II. Operum Anselmi Cantuariensis, Rom. 1683. fol.

Natalis Alexander, in selectis historiae ecclesiasticae capitibus, saeculo III. part. II. pag. 335. seq. edit. in fol.

Petrus Daniel Huetius libro II. origenianor. capite 2. quaest. 2.

Ludouicus Thomassinus in dogmatibus theol. tomo III. tractatu 2. qui est de SS. Trinitate.

Ex Anglis:

Samuel Gardinerus in hypotyposi siue delineatione catholicae circa SS. Trinitatem fidei ex scriptis patrum ante-Nicaenorum desumta, Lond. 1677. 8. Eiusdem responsio ad obiectiones nuclei Sandiniani. Ibid. epistola ad Sandium in huius adpendice nuclei pag. 106. et responsio valedictoria, cum adpendice de Cingallo. [n]) Lond. 1681. 8.

Georgius Bullus, postea episcopus S. Dauidis, a. 1705. denatus, in defensione fidei Nicaenae de aeterna diuinitate filii DEI ex scriptis SS. patrum, qui intra tria prima ecclesiae christianae saeculi floruerunt, in qua obiter quoque CPolitanum symbolum de diuinitate Spiritus S. ex antiquiorum testimoniis adstruitur. Oxon. 1685. 4. Amstel. 1688. 4. et inter viri doctissimi opera, Lond. [P] 1703. fol. in quibus etiam exstat eiusdem iudicium veteris ecclesiae de necessitate eredendi, quod Christus sit Deus, contra Sim. Episcopium, quod separatim prodierat quoque Amstelod. 1697. 8. Nec omittenda eius primitiua et apostolica traditio dogmatis, in ecclesia catholica recepti, de Iesu Christi seruatoris nostri diuinitate asserta et euidenter demonstrata contra Zwickerum, eiusque nuperos in anglia sectatores.

Danielis Whitby de vera Christi deitate aduersus Arii et Socini haereses, Oxon. 1691. 4.

Eduard Stillingfleet capite nono libri, anglice editi, cui titulus: a discourse in vindication of the Trinity. Lond. 1697. 8. pag. 177. seqq.

Jo. Ernestus Grabe in libro, anglice post eius obitum vulgato, cui titulus: *some instances of the defects and omissions in* Mr. Whistons *collection of testimonies from the Scriptures and the Fathers against the true Deity of the Son and the Holy Gost, and of misapplying and misinterpreting them.* Lond. 1712. 8.

Ex aliis reformatis:

Io. Amos Comenius in admonitione ad omnes Christianos de irenico irenicorum. Amstelod. 1660. 8. pag. 97. seq. Idem in iterata admonitione etc.

Stephanus le Moyne in notis ad varia sacra, Lugd. Bat. 1684. 4. pag. 137—292.

Frid. Spanhemius fil. tom. III. opp. pag. 1216. seq.

Io. Hornbeckius tom. I. Socinismi confutati pag. 394. seq.

Benedictus Pictetus tom. I. theologiae christianae, lib. III. cap. 20. p. 212. seq.

Armandus Borbonius et *Stephanus Dechamps* in epistolis et notis, editis galliee a. 1689.

VIII. PHOTINVS, de Gallograecia Ancyranus in patria diaconus, atque inde episcopus Sirmiensis, [o]) quem Scotinum Lucifer et Athanasius adpellant, *vir*, (vt de eo cap.

[n]) Sandius sub Hermanni Cingalli nomine edidit librum pro Arii haeresi, quem inscripsit *scriptura S. Trinitatis reuelatrix*, Goudae, 1677. 12.

[o]) Sirmium, caput Illyrici. Hodie *Szerem*, vicus.

cap. 16. Vincentius Lirinensis,) *et ingenii viribus valens et doctrinae opibus excellens et eloquio praepotens, quippe qui vtroque sermone* (graeco et latino) *copiose et grauiter disputaret et scriberet*, instaurator sectae Ebionis, Artemonis et Pauli Samosateni, (Socini anteambulo,) haeresin suam non videtur prodidisse [p] ante a. C. 341. vti ex *Socratis* II. 14. seq. obseruat *Matthaeus Larroquanus* in diss. de Photino, Geneu. 1670. 8. Confer Benedictinorum notas ad S. Ambrosium tom. II. pag. 445. Igitur licet in Ario etiam Photini sectam, antequam nasceretur, damnauerit ecclesia, tamen proprie damnatus Photinus non est a. 325. in concilio Nicaeno, nec in concilio eodem tempore habito Romae sub Siluestro, vt refertur in confícto quodam epilogo concilii romani. Neque a. 336. cum magistro suo, Marcello, Ancyrano, in synodo CPol. vt Sulpicii Seueri, diuerso gesta tempore perperam coniungentis, fide, tradunt *Petauius* diss. de Photino, *Pearsonius* commentario ad symbolum apostol. p. 212. et *Chifletius* ad Vigilium pag. 121. Sed primum in synodo secunda Antiochena a. 345. ab Eusebianis. *Athanas. de synodis et Socrates lib. I. cap. 19.* Deinde a catholicis in concilio Sardicensi a. 347. nisi Sardicensem cum Sirmiensi synodo confudere *Epiphan. LXXI. 1. et Sulpicius Seuerus II. 36.* tertio, in synodo Mediolanensi, itidem a catholicis a. 347. *Hilarius in fragm. Liberius, papa, et episcopi catholici in synodo Ariminensi et epistola Valentis et Vrsacii ad Iulium, pontificem rom.* quarto a. 349. in synodo Sirmiensi depositus ab episcopis catholicis occidentalibus, licet ob existimationem fauoremque populi remoueri non potuisset. *Idem Hilarius in fragm.* quinto in altera synodo Sirmiensi a. 351. iterum depositus ab orientalibus episcopis, atque a Basilio Ancyrano conuictus et relegatus est. *Hilarius, Epiphan. Sozomenus IV. 6. Socrates II. 30.* etc. sexto in concilio Mediolanensi a. 355. Denique inter alios haereticos in multis posterioribus synodis, vt Romana sub Damaso, CPolitana I. Oecumenica aliisque. *Fabr.* Noster autem Fabr. infra vol. XI. in recensione conciliorum edit. regiae, Labbei et Harduini, p. 379. plura refert, et locum nostrum retractat p. 378. in nota *e*. Priore igitur loco, „*Dionysii Petauii* S. I. diss. inquit, de Photino, haeretico, eiusque damnatione in quinque synodis facta, exhibetur a *Labbeo* tom. II. pag. 729. [et a *Mansio* in collectione concil. amplissima, tom. III. p. 185.] Eadem saepius prodiit ad calcem rationarii temporum Petauiani et cum Sirmondi diatriba duplici Sirmitana, Petauio opposita, exstat quoque tom. IV. operum Sirmondi, Paris. 1696. fol. *)
ad-

p) Petau. primus *Baronii* ordinem rationes nes adgressus est, et plura in medium protulit concilia in notis ad Epiphan. p. 906. Sed *Baronii* defensionem suscepit *Sirmondus* in diatriba de anno synodi Sirmiensis et de fidei formulis in ea editis, post eius mortem a *Baluzio* Marcae opusc. p. 451. sqq. subiuncta. Petauius respondit in diss. de Photino haeretico eiusque damnatione, tertiae edit. rationarii temporum, Paris. 1636. 8. addita. Sed Sirmondus opposuit diatribam secundam, examen continentem dissertationis, quam de Photino, haeretico, eiusque damnatione Dion. Petauius in lucem nuper edidit, a Baluzio etiam Marcae opusc. pag. 501. adiunctam. Quo facto Petauius conscripsit elenchum diatribae vtriusque de Photino et Sirmiensi synodo, primum probabiliter editum in IV. tomo Sirmondi Opp. vbi pag. 531. sqq. ed. Paris. aut tom. IV. pag. 569. sqq. ed. Ven. scripta vtriusque memorata sunt collecta. v. Walch. l. c. III. pag. 6 sq. Elenchus quoque est in tom. III. de doctrina temporum, ed. Amstel. v. *Niceron.* mem. VV. DD. tom. I. pag. 250. sq. vers. Baumgart. *H.*

adiunctum habens eiusdem Petauii elenchum aduersus Sirmondum. Consulendus idem *Petauius* notis ad Epiphanium pag. 307. sqq. *Petri de Marca* diss. 10. ecclesiast. de tempore synodi Sirmiensis plenariae, et de Valentis et Vrsacii venia, ad calcem operis de concordia sacerdotii et imperii: *Matth. Larroquani* diss. de Photino, Geneu. 1670. 8. eiusdem Considerations servant de réponse à ce que Ms. David a ecrit contre la diss. sur Photin, à Rouen 1671. 4." Pag. autem 378. scripserat Fabric. „*Sirmiense* concil. plenarium, a. C. 357. in quo damnatus Photinus. Exemplum fidei, Sirmii ab orientalibus contra Photinum, conscriptae, vna cum 27. anathematismis: latine ap. *Hilarium* de synodis, graece apud *Athanas.* de synodis p. 900. et *Socratem* II. 30. Exemplum blasphemiae apud Sirmium per Osium, Cordubensem, et Potamium, Vlyssiponnensem episcopum, lat. et gr. apud laudatos auctores. Confer. *D. Io. Ge. Dorschei* collatio ad concilium Sirmiense Argentor. 1650. 4." „Atque in nota ita retractat ea, quae in tomo nostro scripserat." Vt suppleam et emendem, quae de Photini damnatione notaui vol. VIII. p. 315. [vet. ed. siue nostro, in quo versamur, loco] Reprobatus est primum in synodo secunda Antiochena a. 345. ab Eusebianis. *Athanas.* de synodis et *Socrates* libr. I. cap. 19. Synodicon *Pappi*, cap. 43. Deinde a catholicis in concilio Sardicensi a. 347. nisi Sardicensem cum Sirmiensi synodo confuderunt *Epiphan.* LXXI. 1. et *Sulpicius Seuerus* II. 36. Tertio damnatus in synodo Mediolanensi, ibidem a catholicis a. 347. *Hilarius* in fragm. *Liberius, papa,* et episcopi catholici in synodo Ariminensi et epistola *Valentis* atque *Vrsacii* ad Iulium, pontificem rom. [in qua tamen magis de reconciliatione Vrsacii ac Valentis, quam de Photino agebatur:] Quarto a. 349. in synodo romana. *Hilarius* in fragm. Quinto, eodem anno in synodo Sirmiensi depositus ab episcopis catholicis occidentalibus, licet ob existimationem fauoremque populi remoueri non potuerit. Idem *Hilarius.* [Sed synodus romana, quae Marcae est opinio, a Sirmiensi, eodem anno secundum Petauium habita haud diuersa est, et omnis controuersia in coniecturis posita:] Sexto in concilio Mediolanensi a. 355. Septimo in altera synodo Sirmiensi a. 357. iterum depositus ab orientalibus episcopis, atque a Basilio Ancyrano conuictus et relegatus est. *Hilar. Epiphan. Socrates* II. 29. 30. *Sozomen.* IV. 6. *Philastr.* cap. 65. *Synodicon Pappi* cap. 50. Sirmiensem synodum ante Mediolanensem habitam commemorans. Octauo, pulsum a Valentiniano, (qui a. 364. coepit imperitare,) Photinum scribit *Hieronymus* cap. 107. de script. eccles. nempe iterata vice, postquam a Iuliano a. 362. reuocatus ab exsilio fuerat. Vid. *Tillemontium* tom. VI. memor. p. 354. Denique in multis posterioribus synodis damnatus inter alios haereticos, vt romana sub Damaso, CPolitana I. oecumenica, aliisque." Hactenus *Fabricius* noster. *Walch.* in historia haeresium, (Entwurf einer vollständigen Historie der Ketzereien, Spaltungen vnd Religionsstreitigkeiten, bis auf die Zeiten der Reformation:) part. III. Lips. 1766. 8. (vbi p. 3—70. historiam haereseos Photin. copiose docteque persequitur,) pag. 42. sqq. inuestigat diligenter, quot concilia, in quibus Photini haereses condemnabantur, sint habita, et primum refert ea, quae Hilarius, Sulpitius Seuerus, Epiphanius, Socrates, Sozomenus, et Hieronymus haud satis dilucide distincteque de illis memoriae prodiderunt; tum enumerat diuersas Baronii, Petauii, Sirmondi, Larroque, Marca, (qui medium tenet inter Petauii et Sirmondi rationes, sex synodos contra Photinum congregatas numerat in synopsi chronologica, in opusculis p. 185. cui maximam partem accedunt

dunt *Pagius* in crit. in annal. Baron. tom. IV. p. 410. 413. 439. 502. edit. Manf. Ittigius aliique recentiores,) Tillemontii, Conftantii, in notis ad Hilar. tom. II. Opp. p. 635. 639. edit. Veron.) Fabricii noftri, (quocum tamen non plane confentit,) et Manfii, (in tom. III. collect. ampliff. concilior. p. 92. fqq.) Denique examinat et veterum et recentiorum narrationes de illis rationesque, fuamque dicit explicatque fententiam, fecundum quam Photini haerefis tantum certo condemnata fuit in conciliis, Antiocheno a. 344. Mediolanenfi, a. 355. Sirmienfi 351. vel, fecundum Marcam, Romano a. 350. in quo quidem Photinus haerefeos arguebatur, fed propter vim factionis aduerfariae munere priuari non potuit, quod factum a. 364. et in conciliis, Rom. a. 375. et CPolit. a. 381. negat vero cum Baronio aliisque contra Petauium, in concilio Sardicenfi a. 347. de Photino fuiffe actum et illum condemnatum. Sed vberior diuerfarum narrationum atque opinionum rationumque expofitio pertinet ad hiftoriam eccl. atque conciliorum. Atque *Walch* prouocat quoque ad fuam conciliorum hiftoriam (*Entwurf einer vollständigen Hiftorie der Kirchenverfammlungen*, Lipf. 1759. mai. 8.) p. 182. fqq. *Lardneri* credibil. of the G. H. part. II. vol. IX. pag. 15. fqq. aliosque bene multos tam veteris, quam recentioris aetatis. Add. *Semler* hiftor. introduct. praemiffam Baumgartenii theologiae polemicae, vol. III. p. 24. fqq. de Ario eiusque doctrina et fatis, pag. 62. fqq. de fymbolis catholicorum atque Arianorum, et pag. 80. fqq. de concilio Sirmienfi a. (vt fcribit Semler.) 357. contra Photinum habito: et *Schroeckh.* hift. eccl. chrift. tom. VI. p. 191. fqq. *Harl.* Add. etiam *Fuchs.* Bibl. der Kirchenverf. tom. II. p. 183. fq.

Haec vt verifimillima paucis adnotare volui ex copiofis de Photino diatribis Petavii, Sirmondi, Larroquani: et ex Petri de Marca ac D. *Dorfchei* noftri de concilio Sirmienfi, tum *Tillemontii* tom. IV. memor. pag. 328. feq. et b. doctoris mei, *Tho. Ittigii*, hiftoria Photini, quae erudita illius viri commentatio in heptade differtationum cum adpendice diff. de haerefiarchis apoftolicae aetatis lucem vidit Lipfiae [?] 1696. 4. Vide fis etiam, quae de Photino *Beueregius* ad can. 7. Laodicen. et 1 CPol. *Elmenhorftius* pag. 148. ad Gennadium de dogmatibus ecclef. *Cotelerii* monumenta ecclefiae graecae tom. III. pag. 384. [q]) Mortuus Photinus in Galatia a. C. 376. vt teftatur Hieronymus in chronico.

Photini fcripta.

Poft habitam cum Bafilio, Ancyrano, differtationem, tum graeco, tum latino fermone fcripta in exfilio vulgauit, quibus, excepta opinione fua, reliquas omnes falfas conabatur often-

q) Add. *Sandii* nucleum hiftoriae eccles. pag. 116. fq. de *Photino*, cum Samofateno et Sabellio fentiente; p. 224. fq. de illo, in concilio Sirmienfi (a. 359. fcripfit Sand.) ab Arianis condemnato; pag. 64. et 66. quomodo Photiniani dixerint, filium non effe ante Mariam, nec Chriftum fuiffe deum, fed purum hominem; nec effe trinitatem perfonarum in diuinis. — *Sagittarii* introduct. in hift. eccles. I. fect. LX. pag. 1145. fqq. qui priorem fynodum Sirmienfem, a catholicis aduerfus Photinum coactam, adferit a. 350. pofteriorem vero, ab Arianis contra iftum celebratam, refert ad a. 351. *Harl.*

ostendere. *Λόγους τε τῇ Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων φωνῇ συγγράφων ἐξεδίδου, δι' ὧν ἐπειρᾶτο πλὴν τῆς αὐτοῦ τὰς τῶν ἄλλων δόξας ψευδεῖς ἀποφαίνειν.* *Sozomenus* IV. 6. Hoc fuit opus *aduersus omnes haereses*, vtraque lingua a Photino editum, de quo *Socrates* II. 31. *ἐν φωνῇ τε διέγων τοῦ λοιποῦ λόγον συνέγραψεν ἀμφοτέραις γλώσσαις, ἐπεὶ μηδὲ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἦν ἄμοιρος. Ἔγραφε δὲ κατὰ πασῶν αἱρέσεων, τὸ οἰκεῖον μόνον δόγμα παρατιθέμενος.*

S. Hieronymus cap. 107. de scriptor. eccles. *Photinus a Valentiniano, principe, pulsus ecclesia, plura scripsit volumina, in quibus vel praecipua* r) *sunt contra Gentes, et ad Valentinianum libri.*

Rufinus commentario in symbolum: *Comperi, nonnullos illustrium tractatorum aliqua de his pie et breuiter edidisse: Photinum vero, haereticum, scio eatenus conscripsisse, non vt rationem dictorum audientibus explanaret, sed vt simpliciter ac fideliter dicta ad argumentum sui dogmatis traheret.*

Photinum confutarunt e Graecis *Diodorus*, Tarsensis, libris IV. teste Theodorito lib. II. de haeret. fab. c. 11. e Latinis *Audentius*, Hispanus, in libro *de fide aduersus omnes haereticos*. Gennad. cap. 14. de S. E. nec non auctor quaestionum V. et N. T. qui exstat inter Augustini opera et Photino adhuc superstite videtur scripsisse.

Alii Photini.

Photinus, Lugdunensis episcopus, quem celebrant Lugdunenses in notissima apud *Eusebium* epistola lib. V. et martyrologia 2. Iunii.

Photinus, martyr Nicomediensis sub Diocletiano, 12. August.

[P] Photinus, CPol. presbyter, clarus imperante Mauritio circa extremum saeculi VI. et auctor vitae Iohannis, ieiunatoris, ex qua fragmentum in synodo Nicaena II. actione 4. tom. III. edit. Binianae pag. 570.

[*Photinus*, episcopus Ὄτρου, et *Photinus*, episcopus τῶν Θερμῶν, qui subscripserunt concilio CPolitano sub Gennadio, patriarcha, a. C. 459. in cod. *Vindob.* caesar. XLIV. teste *Lambec.* comment. VIII. p. 891. et 893.

Martyrii *S. Photinae*, Samaritanae, filiorumque ipsius et sororum historia, in cod. *Vindob.* caesar. CXI. de quo, adhuc inedito, v. *Lambec.* comm. IV. p. 128. sqq. qui praeter ea notat, memoriam illius celebrari d. XX. Martii, et ablegat lectores ad Baronii notas ad martyrolog. roman. illo die, et ad Bolland. etc. acta Sanctor. m. Mart. *Harl.*]

XI. AE.

r) MS. Guelpherbyt. notante S. E. Cypriano: *in quibus libri praecipui sunt contra Gentes.*

IX. AETIVS, Antiochenus, s) relicta cultura vineae, artem fabrilem in aere auroque exercuit, inde famulus medici (Sopolidis,) t) atque ab Armenio quodam pecuniis largius suppeditatis ipse artem professus medicam, et lingua factiosus atque Aristotelis imbutus dialectica, exortae Arii haeresi non modo adsensit; sed etiam vlterius ex Arii principiis provehere, et cum discipulo, Eunomio, Anomoeorum sectae princeps esse instituit, per Theophilum Blemmyn et Leontium, Antiochiae episcopum, Gallo, caesari, quem sacris literis etiam instituit, u) commendatus, et amicus Georgii Tarbasthenitae, Ariani, qui post eiectum S. Athanasium ecclesiae Alexandrinae praefuit. v) Ab eo diaconatum quoque suscepit, w) quem Leontius Antiochiae obtulerat, vbi haeresin suam primum spargere coepit x) sub Constantio, a quo missus in exsilium, sed a Iuliano reuocatus, cuius ad Aëtium litterae exstant, Sozomeno V. c. 5. etiam memoratae, et singularis gratiae ac beneficiorum documenta. Quum epistolam illam ad Aëtium Iulianus scriberet, iam episcopus y) ordinatus ille erat in synodo CPolitana a. C. 361. Postea a. 365. in discrimen capitis venit, apud Procopium, tyrannum, delatus, quod Valenti faueret, sed amici intercessione dimissus CPolin se contulit, ibique non diu post obiit praesente discipulo, Eunomio. z) Propter haereseos proteruam [?] disseminationem ἀϑέυ cognomen Aëtio tribuitur ab Athanasio aa), Socrate, Sozomeno, Suida, aliisque.

 Eius

s) *Socrates* II. 35. *Suidas* in 'Αέτιος. *Nicetas* V. 30. thesauri etc. Fallitur *Damascenus*, qui Aëtium *Cilicem* vocat haeresi 76. et *Vossius* de philosophia pag. 103. qui ex Apamea Mesopotamiae oriundum facit. *Fabr.* Quod Damascenus Aëtium vocat *Cilicem*, falsa lectio esse videtur, et inde orta, quoniam *Basilius* libr. I. aduers. Eunom. pag. 10. vti *Philostorg.* III. c. 15. eius patriam fuisse, tradunt, *Coelen* (vnde aliquis perperam legendo aut compendium scribendi male interpretando stulte effinxerit *Cilic.*) *Syriam*, in qua Antiochia sita est, aut quod Aëtius, Antiochia pulsus, Anazarbum *Ciliciae* venisse, ibique Athanasio, Anazarbi episcopo, et Ariano adhaesisse, iterumque Antiochia, quo redierat, pulsus, *Ciliciam* profectus dicitur. Plura de Aëtio, eius vita fatisque et erroribus v. in *Iac. Gothofredi* diss. ad Philostorg. III. §. 15. 16. et 17. pag. 153. sqq. et ad libr. VI. cap. 7. VII. cap. 5. et 6. VIII. cap. 2. pag. 216. 288. sqq. 316. sq. Genev. 1643. 4. Add. *Caue* hist. litt. SS. eccl. I. p. 218. *Du Pin* hist. eccl. vol. II. p. 98. *Chr. Guil. Franc. Walchii* Entwurf einer — Hist. der Ketzereien etc. tom. II. p. 119. sq. *Roesler* Bibl. der Kirchenv. part. II. p. 4. — *Wittich* Handbuch der christl. Kirchen u. Dogmen-Gesch. part. I. p. 58. in primis *Schroeckh* christl. Kirchen-Geschichte tom. VI. pag. 119—123. *Harl.*

t) *Philostorg.* III. 15. *Niceph.* IX. 17.

u) *Philostorg.* III. 27. [ad quem loc. v. Gothofredi diss. p. 189. sqq.]

v) Haec de Aëtio ex Athanasii, Galatarum episcopi, fide *Greg. Nyssenus* lib. I. contra Eunom. pag. 292. seq. quae conferenda cum Philostorgio, Aëtii encomiaste.

w) *Epiphan.* LXXVI. 1. confer *Tillemont.* tom. VI. memor. pag. 409. seq.

x) *Sozom.* IV. 12. *Iulian.* epist. 31.

y) *Philostorg.* VII. 6. *Epiphanius* tom. I. p. 992.

z) *Philostorg.* IX. 6. [vbi vid. *Gothofredi* diss. pag. 376.] Alios Aëtii discipulos, Demophilum, et Hypatium, memorat *Epiphanius* tom. I. pag. 886.

aa) *Balthasar Germon* de veteribus haereticis, ecclesiasticorum codicum corruptoribus p. 375. per Chronitas, putat, ab Aëtio intelligi Eudoxium, Menophilum aliosque, a quibus persequutionem passus fuerat, Arianos. Sed aliud visum

Eius scripta, *trecenta κεφάλαια*, siue *capita de fide*, e quibus opusculum, septem et quadraginta capitulis constans, exhibet ac refellit *S. Epiphanius* haeresi LXXVI. 10. seq. Idque ipsum est opusculum περὶ γεννητοῦ Θεοῦ καὶ ἀγεννήτου, quod a Chrunitis, hoc est a catholicis christianis, corruptum esse queritur in prooemio apud *Epiphan.* tom. I. pag. 924. 931. quod ipsum prooemium [aa]) etiam exstat apud Athanasium dialogo 2. de trinitate, tom. II. pag. 192. vbi illud confutat, opusculi ipsius etiam argumenta deinceps exhibens et refellens.

De *epistolis* Aëtii Socrates II. 35. Ἐπιστολάς τε συνετάττει πρὸς τὸν βασιλέα Κωνστάντιον καὶ πρὸς ἑτέρους τινὰς ἐρεσχελίας συμπλέκων καὶ σοφίσματα μελετῶν. Epistolarum ad Constantium mentio etiam apud Suidam in Ἀέτιος. Ex vna illarum videntur esse, quae referunt *Epiphanius* LXXVI. 3. p. 916. et *S. Basilius* de Spiritu S. cap. 2. ἔστι γάρ τι αὐτοῖς παλαιὸν σόφισμα, ὑπὸ Ἀετίου τοῦ προστάτου τῆς αἱρέσεως ταύτης ἐξευρεθὲν, ὅς ἔγραψέ που τῶν ἑαυτοῦ Ἐπιστολῶν λέγων. Τὰ ἀνόμοια κατὰ τὴν φύσιν ἀνομοίως προφέρεσθαι. Καὶ ἀνάπαλιν, τὰ ἀνομοίως προφερόμενα ἀνόμοια εἶναι κατὰ τὴν φύσιν.

Alii Aëtii.

Ianus Cornarius dubitat, idemne cum haeretico sit Aëtius, auctor operis medici, quod graece habemus, atque idem Cornarius latine vertit. Plane etiam cum illo confunditur ab *Hendreichio* in pandectis Brandenburg. et tamen traditur claruisse a. 437. atque in bibliotheca medica Lindenio-Mercckliniana nouo errore dicitur discipulus Eunomii, quum Aëtius, haereticus fuerit Eunomii magister. Sed rectius vtique distinguit Gesnerus in bibl. opusque illud iatricum Aëtio, medico iuniori et ab haeretico illo longe diuerso, tribuunt *Marsilius Cagnatus* [cc]) lib. IV. variar. obseruatt. c. 17. *Lambecius* VI. p. 103. [p. 236. ed. Kollar.] de bibl. [?] Vindob. *Vossius* lib. de philosophia cap. 12. §. 30. *Hermannus Conringius* introduct. ad artem medicam §. 19. qui refert ad saeculum quintum, et *Io. Ionsius* lib. IV. de scriptoribus hist. philosophicae pag. 319. qui Iustiniani aetate hunc celebrem fuisse adfirmat. Fallitur quoque *Tiraquellus*, qui lib. de nobilitate pag. 232. [suspicatur ex loco Paulli Aeginetae corrupto, *Cappadocem* fuisse Aëtium, et] notat, Eunapium Aëtii, medici, qui sub Constantino Magno medicorum ante se dicta coniunxerit, vitam descripsisse: nam Oribasii, ex quo multa hausit Aëtius, non Aëtii, cuius ne verbo quidem meminit, vitam Eunapius scripsit. Ceterum iuniores Oribasio scriptores pauci ab Aëtio laudantur; neque mihi constat, quo argumento ad Iustiniani aetatem illum Ionsius detrudat, nisi, vt suspicor, quod apud Cagnatum

sum *S. Athanasio* dialogo 2. de trinitate tom. II. pag. 195. vbi Aëtium ita adloquitur: τίνας δὲ λέγεις Χρονίτας; τὰς ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μέχρι καὶ σήμερον κηρύττοντας Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα.

bb) Fallitur Caueus, qui illud habet pro Aëtii epistola ad Eunomium scripta.

cc) In Lampade artium Gruteriana tom. III. p. 646. seq.

tum legit, dignitatem comitis Ὀψικίου, dd) quae scriptori huic in manu exaratis quibusdam libris tribuitur, apud idoneos auctores vix ante aetatem Iustiniani reperiri, vti post illam reperitur saepe, apud Theophanem, et in historia miscella. At ex eo ipso, quod Oribasii scripta laudat, non Constantino Magno modo, sed etiam Aëtio, haeretico, se prodit iuniorem: nam ille medicinam quidem fecit et ipse, sed ante Iuliani imperium; sub quo, vel post quod, Oribasius scripsit. Praeterea satis distinguitur ab eo praeclari operis medici auctor, quod illud veterum nemo tribuit haeretico, vbi de illo sermo est. At hic scriptor in quibusdam codicibus MSS. ee), Cornario et Cangio teste, diserte vocatur, Ἀέτιος Ἀμιδηνὸς, Κόμης

dd) Amplissimum fuit Θέμα ὀψικίου siue *Asiae prouinciae*, cui praesidii loco imponebatur *legio obsequii*, h. e. militum, qui imperatorem, ordinis tuendi et honoris caussa, praeibant. Huic Θέματι et legioni Ὀψικίῳ comes praefuit, de quo consulendus *Constantinus Porphyrogenitus* libro I. de thematibus pag. 9. qui docet, illud a mari et sinu Astaceno et a promontorio Dascilio ad Tritonem vsque et montes Sigrianae atque Proconnesum ad ipsam quoque Abydum, Cyzicum et Parium se porrexisse. Vide et *Cangium* in glossario vtroque, *Vulcanium* ad Constantinum pag. 63. [*Lambec.* comm. VI. pag. 235. not. 2.] Acta Sanctor. tom. I. Iunii pag. 760. et *Montfauconi* Diarium Italicum, p. 78.

ee) Sic Κόμης Ὀψικίου dicitur in tribus codd. bibl. publ. Paris. quorum lection. varr. exempla possedit *I. C. G. Ernesti*, prof. Lips. teste *Weigelio* in disp. mox memoranda pag. 8. et in aliis codd. Atque *Amidenus* vocatur in cod. caes. *Vindobon.* memorabili et peruetusto XVII. in quo continetur Aetii τετράβιβλος, siue syntagma (integrum) medicinae ex veteribus contractae, diuisum in quatuor primarias partes, seu sectiones, quarum quaelibet quatuor libros complectitur, ita vt totum syntagma in vniuersum constet libris *sedecim;* argumentum totius operis inscribitur atque incipit: Δήλωσις τῶν ἐμπεριεχομένων ἐν τοῖς ιϛʹ βιβλίοις τοῦ Ἀετίου· et libri primi initium est: Ἀετίου Ἀμιδηνοῦ βιβλίον πρῶτον· σύνοψις τῶν τριῶν βιβλίων Ὀριβασίου etc. Atque *Lambec.* l. c. pag. 235 sq. notat, ed. gr. Aldinam posse beneficio huius cod. MSti caes. non solum plurimis locis emendari atque illustrari; sed etiam integris *octo posterioribus libris* suppleri: in nota autem 2. et 3. corrigit errorem *Petri Castellani*, in libro de vitis illustrium medicorum pag. 130. perperam legentis *comes opificii*, et *libris septemdecim* in not. 4. obseruat, ex hac inscriptione aliisque Aetii locis manifeste adparere, Aetium Oribasio esse aliquanto iuniorem. — Ibid. in cod. XVIII. chartaceo antiquo continentur eiusdem operis libri IX. (initio mutilus,) X. XI. XII. XIII. XIV. et, (qui fine caret,) XV. (*Lambec.* l. c. pag. 236. sq.) — Ibid. in cod. XXVII. nr. 5. sunt *miscellanea medica*, et inter illa, *excerpta ex Aetii libro II. de speciebus terrae, de metallicis et de animalibus.* (*Lambec.* l. c. pag. 277.) — In cod. LI. in duo voll. diuiso, sunt Aëtii contractae medicinae librorum XVI. libri posteriores nouem, sine vlla communi epigraphe: prius volumen continet libros integros quinque, n. VIIIum, IX. X. XI. XII. et decimi tertii initium: in vol. II. continuatur liber XIII. quem excipiunt tres reliqui integri. — In cod. LII. libri sex, n. octauus, nonus, decimus, vndecimus, duodecimus et decimus tertius, manu Io. Magenbuchii circ. a. 1523. scripti. Illos duo codd. recenset *Kollarius* in suppl. ad Lamb. comment. pag. 594. sqq. et pag. 596. se in vsum Lipsiensis cuiusdam eruditi, (Hebenstreiti opinatur,) ex codd. Aetii Vindobon. ab ipso et Lambecio recensis innumeras paene collegisse VV. lectt. et „tantam, ait, in impressis graecis latinisque exemplaribus erratorum omissorumque copiam comperisse mihi visus sum, vt hoc Aetii opus non prius salutari arti vtile fore existimem, quam cum scriptis libris nostris diligentissime fuerit comparatum, emendatum atque suppletum.“ Atque, vt postea declarabimus, XVI. libros graecos edituri erant quidam viri docti, et in codd. Vindobon. comparandis curandaque noua versione versatur cl. *Weigelius*, ideo a. 1798. Vindobonae commoratus. *Harl.*

Κόμης τῦ ὀψικίϋ, quum haereticum, Syrum patria et Antiochenum, omnes, nemo Meſopotamium, nemo Amidenum, [ff]) nemo Opſicii comitem adpellet. Chriſtianum ſe perſpicue teſtatur tetrabiblo 2. lib. IV. cap. 50. ſed non minus ſuperſtitioſum, quam Chriſtianum. Nam ad educendam, ſi quis incautus hauſerit, ſpinam, ſuadet adprehenſo aegri gutture dicere: *Blaſius, martyr et ſeruus Chriſti, dicit, aut adſcende aut deſcende.* Praeceptorem [?] ſuum, nomine praeterito, laudat tetrabibl. 1. libr. II. cap. 175. ſed illum *Lucium* vocat tetrab. 4. lib. III. pag. 761. [gg]) quum Aëtii, haeretici, magiſter, a quo medicinam didicit, dictus ſit Sopolis, vt ſupra notare me memini. Alexandriae ſe verſatum et oleum nardinum et ſalcae ibi ſe paraſſe innuit aliquot locis libri primi p. 22. 23. 63. vnde in illa vrbe, quae claris medicorum nominibus celebratiſſima fuit, ſtudiorum gratia vixiſſe colligit *Conringius* lib. I. de Hermetica medicina cap. 9. Ex Coele Syria prope Hierichuntem ſe gagatem adtuliſſe ſcribit pag. 68. [hh]) Diuiſio librorum eſt ab ipſo auctore; nec vero horum in tetrabiblos digeſtio, quam *Photius* cod. CCXXI. bibl. ignorat, librorum ſedecim argumenta referens. Quisquis eſt illius auctor diuiſionis, (nam in MS. codice reperiſſe ſe eam Cornarius teſtatur,) ſequutus eſt exemplum Thraſylli, qui ſcripta Platonis ſic per tetralogias, vt Porphyrius Plotini diſſertationes enneadibus diſtinxit. Aëtius ipſe, ſuos libros laudans, ſemper librorum numeros memorat, *quintum, octauum, decimum tertium, decimum quartum, quintum decimum;* nusquam tetrabiblorum facit mentionem. *Fabr.* Add. *Freind* loco mox memorando, pag. 157. ed. *Paris.* opp. Sed multo accuratius ſcripſerunt de Aëtio *Carolus Weigel,* atque *Curt Sprengel.* Prior in diſp. inſcripta: *Aëtianarum exercitationum ſpecimen*, d. XXVI. Mart. 1791. 4. adſumto ſocio Leopoldo Reinhold, Lipſiae ventilata, qui ab initio monet, praeter *Freindium,* (praecipue in dogmatibus Aëtii recenſendis eiusque arte med. examinanda verſatum,) in hiſt. med. p. 21. ſqq. Lugd. Bat. 1734. 8. (ſ. p. 144—157. ex latina Io. Wigani verſione part. II. Opp. omnium medicor. *Freind.* ed. II. Paris. 1735. 4. qui a. C. 500. adferit Aëtii aetatem,) neminem eruditorum de Aëtio curate diſputaſſe, manca eſſe, quae habeant Fabricius (h. l.) Hallerus in bibliothecis aliique in compendiis hiſt. med. Primum igitur docet, *Amida*, hodie *Caraëmid* ſ. *Diarbeckr*, oppido in Meſopotamia, Tigri fluuio vicino, Aëtium eſſe ortum, et refellit Cagnatum ac Tiraquellum. Tum oſtendit, eum ſcripſiſſe inter an. 540. et 550. tempore Iuſtiniani. Poſtea de eius vitae genere, profeſſione chriſtiana munereque, κόμης Ὀψικίϋ, agit, obſeruatque, illum in Aegypto vixiſſe et medicinam exercuiſſe. Deinde de Synonymis breuis eſt; copioſior vero de Aëtii dogmatibus; quorum quidem amplior notitia etiamſi potius pertineat ad hiſtoriam medicinae; pauca tamen, duce Weigelio, hic commemorabimus. Compilauit quidem Aëtius, quae ante ipſum ſcripta erant; ſed ita, vt iudicium, etiam limam adhiberet

[ff]) *Abydenum* pro *Amideno* ſuſpicatur Cagnatus, ſed contra fidem MSS. et Photii cod. CCXXI.

[gg]) In Tetrab. VI. ſerm. III. c. 14. pag. 490. *Lucius* quidem vocatur praeceptor, ſed ex nexu orationis docet *Weigel.* diſp. pag. 12. ſq. non *Aetii* noſtri, ſed veterem illum, *Aſclepiadis Bithynii* praeceptorem eſſe intelligendum. *Harl.*

[hh]) De Galeno, qui gagatem ibi inuenit, locus eſt intelligendus. *Harl.*

hiberet, et auctores in compendium redigeret. Hinc etiam a Galeno, quo tamen prae ceteris vtebatur, et cuius verba interdum fecerat sua, hinc inde, vt pote qui methodicae sectae potius addictus esset, quam Galenicae, recessit. Quo modo autem dici ille possit methodicus, exposuit Weigel, idemque, quas artis salutaris partes ac qua ratione tractarit Aëtius, breuiter quidem, at diligenter, opinor, explicuit. Denique codd. editt. et commentatores, nec vero omnes, et breuiter, nominat. Multo curatius fusiusque dogmata Aëtii propria, missis eorum placitis, quae ille excerpserat, recenset, et interdum examinat, paucis de Aëtii vita arteque praemissis, cel. *Curt Sprengel.* in: Versuch einer pragmatischen Geschichte der Arzneikunde, part. II. Halae 1793. 8. pag. 199 — 209. Hunc autem Aesculapii filii ipsi consulent, aut Actium ipsum legent. Nam *Boerhau.* in methodo studii med. (p. 432. Lond. 1728. 8. vti citauit Weigel. p. 4. f. p. 830. sq. part. XIV. methodi emaculatae et access. locupletatae ab *Alberto ab Haller*, qui in not. a. pauca de arte Aëtii editionibusque adscripsit, tom. II. Amstel. 1751. 4.) „quoties, ait, quis vult de morbo quocumque scribere, semper in indice prius euoluat *Aëtium:* nullus enim scriptor, ex quo possumus discere, quid Hippocrates et Galenus de morbis censuere, quam ex Aëtio. Nam vti Iustinianus, quum pandectas iuris peritorum colligeret, iussit, prius euolui omnes scriptores; sic fecit Aëtius: in illo enim inueniemus auctores, quos ignoraremus." — *Alb. de Haller.* in bibl. medicinae pract. tom. I. pag. 299. sqq. quaedam de Aëtio tradit: copiosius refert argumenta singulorum librorum: tum codd. MSSt. editiones atque commentatores paucis, nec plene commemorat. Add. eiusdem bibl. botan. tom. I. p. 158. sqq. et tom. II. in addendis p. 637. eiusd. bibl. anatom. tom. I. pag. 116. et bibl. chirurgic. I. pag. 105. — *Hamberger.* zuverl. Nachr. III. p. 283. sqq. Is Aëtii aetatem refert ad a. circ. 500. — *Saxii* Onomast. II. p. 33. sqq. et in Analect. pag. 534. vbi aetatem Aëtii adsignat a. circ. 530. *Harl.*

Aëtii medici [codd. MSSt. et] editiones.

[Primum *codd.* qui multi supersunt, post Hallerum aliosque paucis indicabo. Codd. Vindob. caes. iam supra laudaui copiosius. — *Florentiae* in bibl. Laurent. in plut. 75. cod. II. *Aëtii* libri medicinales VII. a. libr. IV. vsque ad XV. — in cod. V. nr. 1—3. libri III. a libro VI—VIII. et nr. 4. capita nonnulla excerpta ex libro II. et III. — in cod. VII. nr. 1—3. libri IV. a libr. XIII. vsque ad XVI. — in cod. VIII. nr. 1. opusc. (quod *Aëtii* esse, suspicatur Montfauc.) inscriptum: ἑτέρα διάγνωσις ἔρϐ, *alia vrinae dignotio;* nr. 2. *Aëtii* synopsis de vrinis, translata e medica arte Persarum; nr. 3. *Aëtii* de significatione ex pulsibus, excerptum breuissimum. — In cod. X. nr. 7. fragmentum ab extremo capite libri IX. vsque ad cap. 69. libri XII. — In cod. XII. *Aëtii* τμήματα δύο, Α' καὶ Β' *segmenta duo, primum et secundum;* contractae ex veteribus, medicinae libri tres priores: — et in cod. XIII. nr. 1—3. libr. XIV. XV. XVI. plura autem capp. continet liber XIV. in cod. quam in edit. — in cod. XVIII. libri IX.—XIII. — in cod. XX. libri quinque priores, et in cod. XXI. libri octo posteriores. De his codd. consules *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. III. pag.

pag. 139. 146. 151. 153. 157. 159. 160. 166. 168. et 169. — *Venetiis* in bibl. D. Marci sunt in cod. CCLXXXIX. libri VII. priores, et in cod. CCXC. libri nouem posteriores; in cod. autem CCXCI. libri sedecim; denique in cod. DXCVI. libri octo priores. v. cat. codd. gr. Marc. pag. 138. et 312. et cel. *Morellum* in bibl. gr. et lat. msta Marc. tom. I. pag. 165. de cod. CCLXXXIX. inprimis pag. 166. de cod. CCXCI a variarum lectionum bonitate commendabili, et quem contulit Weigel. Accedit, vt in quibusdam codd. Paris. aliisque *Africani* (h. e. Sexti Iulii Africani) excerptum de ponderibus et mensuris. — In bibl. *Escorial.* Hisp. *Aëtii* (vitiose apud *Plüer* in itin. per Hisp. pag. 155. *Aelii Armideni Canitis*, et in *Clarkii* Briefen von dem gegenwärtigen Zustande des Königr. Span. p. 394. *Aelii*,) in quatuor codd. gr. 1) Medicinae tetrabiblos I. et II. sermones duo; 2) tetrabibl. I. 3) duae vltimae; 4) de arte medendi. — *Paris.* rerum medicinal. libri, in duodecim codd. Atque secund. catal. codd. Paris. vol. II. in codd. MMCXCI. et sequentibus duobus; item in cod. MMCXCVIII. sunt libri ipsi sedecim, et praeterea in primo illorum, nr. 4. liber singularis, vbi de rebus chirurgicis, antiballomenis, ponderibus ac mensuris agitur, et a nonnullis tribuitur *Aëtio:* in codd. MMCXCIV. et tribus sequentibus, ac MDXXXIII. reliquisque sunt pauciores libri. In codd. MMDCCCXLVII. nr. 6. et 7. *Aëtii* II. fragmenta de Theodori antidoto, et de curanda podagra. Conf. *Weigel.* disp. p. 27. sq. apud quem diversus est plurimorum codd. Paris. numerus: trium codd. Par. lectiones varr. penes I. C. G. Ernesti fuisse, supra iam adnotauimus. — In *Montfauc.* bibl. *Coislin.* memoratur p. 448. sq. cod. CCCXXXV. sub cuius finem exstare dicitur, adnotante medico quodam in fronte libri: „Synopsis trium librorum Oribasii ad Iulianum, ad Eustathium et ad Eunapium; ac librorum methodi medendi Galeni, Archigenis, Rufi aliorumque veterum illustrium. Explicatio *Aëtii Afnideni* (sic) dicti, comparata ex Dioscoridis lib. de alimentis, digesta ordine alphabetico et descripta a Simeone magistro, dicto Seth, et oblata Michaëli Ducae, imperatori. Liber est Simeonis Sethi, qui vixit sub Michaële Duca a. C. 1075. Is vero longe auctior est eo, nuper edito Paris. a. 1658. ap. vid. Mathurini du Puy.“ — Ib. pag. 598. in cod. CCCLXXXVII. f. opusc. a Montf. gr. ac lat. p. 596. sqq. edito, de artium et disciplinarum inuentoribus, inter medicos celebres nominatur *Aëtius.* — In *Britannia* sec. catal. codd. Angl. et Hibern. adseruantur in bibl. *Bodlei.* in cod. LXXXVIII. liber quintus μάκρος· saepiuscule variat ab editis. — nr. 260. excerpta ex Aëtio, cap. 68. — nr. 749. de re medica. — *Leidae* in bibl. publ. opera medica, libris IV. — inter codd. Vossian. opera omnia, vt scribitur quidem et adnotationes mstae in sex primos Aëtii libr. v. cat. bibl. Leid. p. 334. 394. 372. — *Patauii* in bibl. S. Ioan. in viridario *Aëtii* opera. (*Montfauc.* bibl. biblioth. MSS. I. pag. 485. C.) De eod. in bibl. senat. *Lipsica* postea sermo erit. MSt. eod. quem consuluit Cornar. habuit τετραβίβλυ inscriptionem ante aliquot sermones partiales. v. eius praef. ad versionem suam a. 1542. quam ille rationem sequutus est. *Harl.*]

Operis titulus apud Photium est: βιβλίον ἰατρικὸν ἐν λόγοις ις΄. *Opus medicum libris XVI.* Pro quo Cornarius inscripsit *medicinam e veteribus contractam*, non male, quod ad pharmacorum inprimis tum simplicium tum compositorum notitiam et rationem vniuersam medendi adtinet: nam ceteras artis salutaris partes minus adtigit. *Crede mihi*, inquit Corna-

Cornarius, *quisquis es rerum medicarum studiose, si totum Galenum contractum, si totum Oribasium explicatum, si Paulum* (Aeginetam) *ampliatum, si omnes veterum speciales tum per pharmaca, tum per chirurgiam aggressiones ad omnes affectiones in summa habere voles, Aëtium habes, unde totum hoc petere ac ferre potes.* Singulorum librorum argumenta vberius Photius, breuius Gesnerus in bibliotheca persequitur. In cod. MS. Caesareo [XVII. supra laudato] haec nota praemittitur: ἐν μὲν τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ λόγῳ σύνοψίς ἐςι τοῦ περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων Γαληνοῦ, καὶ τοῦ περὶ τροφῶν δυνάμεων. Deinde: σύνοψις τῶν τριῶν βιβλιων Ὀριβασίου, λέγω δὴ τῶν πρὸς Ἰουλιανὸν, καὶ τῶν πρὸς Εὐςάθιον, καὶ τῶν πρὸς Εὐνάπιον· καὶ τῶν Θεραπευτικῶν βιβλίων Γαληνοῦ καὶ Ἀρχιγένους καὶ Ῥούφου, καὶ ἑτέρων τινῶν ἀρχαίων ἐπισήμων. Σύνοψις τῶν ἁπλῶν Γαληνοῦ πρῶτον.

[P] *Graece* tantum priores octo libri hactenus viderunt lucem, ex Asulani et Aldi officina Venet. 1534. fol. ii) Ceteri octo posteriores, MSS. fuere in bibl. *Renati Moreau,* teste *Labbeo* p. 212. bibl. nouae MStor. kk) atque in variis bibliothecis supersunt, vt in caesarea, teste *Lambecio* VI. p. 102. [p. 235. v. supra de hoc aliisque codd.]

Latine Ianus Cornarius primum edidit libros sex *ab octauo vsque ad decimum tertium,* solorum illorum codicem graecum MS. nactus. ll) Nonnulla, perperam expressa, castigat Cornarius ipse in commentariis suis ad Galeni libros de medicamentis κατὰ τόπους.

Hinc

ii) Exemplum in manibus habeo Aldinae ed. inscriptae: *Ἀετίου Ἀμιδήνου — — Aetii Amideni librorum medicinalium tomus primus*, primi scilicet libri octo nunc primum in lucem editi. Ne quis alius impune aut Venetiis, aut vsquam locorum hos Aetii libros imprimat, et Clementis VII. pont. max. et senatus Veneti decreto cautum est. MDXXXIIII. (1534.) fol. graece. In fine: Venetiis, in aedibus haeredum Aldi Manutii et Andreae Asulani. mense Sept. MDXXXIIII. In breui praefat. scriptor, Asulanus forte, profitetur, hos primos octo libros, ex codd. antiquissimorum collectione summo studio diligentiaque recognitos, eiusmodi exire, vt vel doctissimi cuiusque iudicio satis fuerit factum: denique „reliquos, inquit, octo libros exspectabitis: quos, vbi primum exemplaria, quae totius operis editionem morantur, acceperimus: eadem cura, vel etiam acriore emendatos emittemus.“ Sed a promissis stare non potuerunt Aldi heredes. Adde de hac graeca et pluribus lat. edd. *Clement* bibl. curieuse, histor. etc. tom. I. pag. 71. sq. *Harl.*

kk) Atque a *Ren. Mor.* exspectabatur integrum Aetii opus. v. *Conringii* introduct. in vniuersam artem medicam, ed. Schelhammerianae. Helmstad. 1687. 4. cap. III. §. 19. *Harl.*

ll) Inscriptio rarioris huius edit. cuius exemplar est in bibl. acad. Erlang. haec est: *Aetii Antiocheni medici de cognoscendis et curandis morbis, sermones sex,* iam primum in lucem editi, interprete *Iano Cornario,* Zuiccan. medico. Quae in singulis sermonibus continentur, in principio cuiusque habetur. De ponderibus et mensuris ex Paulo Aegineta, eodem interprete. Basil. in offic. Froben. a. M. D. XXXIII. (1533.) fol. In perbreui praefat. se quoque alios quinque, n. primum et quatuor, qui deinceps sequuntur, quos se nactum esse scripsit, postquam sex illi sermones iam sub prelo essent, pollicetur. In epistola nuncupatoria ad Carolum V. imper. data Zuiccauii Boethlandiae, cal. Sept. 1532. errat, dum ab Eunapio Aetii vitam esse descriptam scribit, et dum illum medicum eundem esse putat eum Aetio, diacono, verum haereseos Eunomianae,

Hinc *Io. Baptista Montanus*, medicus Veronensis, primos septem, nec minus tres posteriores ex sua versione addidit, atque ita vniuersos XVI. iunctim vulgauit Basil. 1535. fol. apud Froben. *Fabr.* *Aetii Amideni libri medicinales partim a Io. Bapt. Montano*, partim a *Iano Cornario translati.* v. *Clement.* l. c. qui memorat edd. 1535. et 1538. Basil. apud Froben. fol. *Haller.* l. c. alteram edit. a. 1536. Basil. prelum reliquisse tradit, addito asterisco, testante, Hallerum possedisse illam ed. sed in nota ad *Boerhauii* method. studii medic. p. 831. illius edit. mentione omissa, scribit, ed. 1535. se habere. Editio a. 1535. est in bibl. publ. Norica, teste *Panzero*, A. T. VI. p. 303. nr. 1007. *Harl.*

Deinde *Ianus Cornarius* totum opus de integro vertit Francofurti, vbi tunc medicum agebat a. 1541. atque ex sua versione, ad duo exemplaria exacta et ad Galeni ac Pauli Aeginetae lectionem collata, edidit Basil. 1542. fol. [mm]) optans non modo a Montano idem fieri, sed etiam ab *Christophoro Orofcio*, Hispano, [nn]) qui aliquot versionis Montani, et Cornarii loca perstrinxerat. Hunc enim Orofcium tangunt verba: *Atque vtinam etiam hi, qui ex Hispanis altas de montibus vmbras nobis vtrisque offundunt, et in alienis libris ingeniosi sunt, huc incumberent, vt similem, aut potiorem (qualem ostentant) operam praestarent: plenis buccis studium hominum collaudarem. Iam quod illos facere iuuat, nemini prodesse video. Et rursus* ...

nomianae, et fuisse castrorum Iuliani, apostatae vt medicum atque etiam sophistam ita vna cum Oribasio sectatorem. Impetrauit vero opera Matthaei Aurogalli exemplar mst. gr. multis locis tum situ, tum carie ac blattis exesum ex bibliotheca familiae Hasisteniae. In eadem epistola mire laudat Aetium.

Posthace lucem adspexerunt *Aetii Amideni* operis medici libri XVI. latine redditi a *Io. Baptista Montano* et *Iano Cornario.* Venetiis in offic. Lucaeantonii Iuntae. 1534. fol. tom. I — III. Montanus, codicem mst. roman. nactus, vertit septem priores et tres vltimos libros et adiunxit sex libros, a Cornario latine factos. vid. *Clement* l. c. et catal. Pinell. I. pag. 281. Illam editionem Cornarius recudi fecit, vt mox ad Fabricii verba notabimus. *Haller.* in bibl. med. pract. tom. I. pag. 302. Montani e lit. apud Aldum 1554. fol. 1553. 8. prodiisse scribit: sed ego dubito. *Harl.*

mm) Inscriptio huius edit. (cuius exemplar seruatur in bibl. acad. Erlang.) haec est: *Aetii medici gr. contractae ex veteribus medicinae tetrabiblos, h. e. quaternio, id est, libri vniuersales quatuor, singuli quatuor sermonum quaterniones, id est, sermones XVI. per Ianum Cornarium medicum physicum latine conscripti.* Froben. Basil. MDXLII. (1542.) fol. In fine: Excusum Basileae impensis Hier. Frobenii, et Nic. Episcopii, mense Sept. M. D. XLII. Epistola dedicat. ad senatum imper. vrbis Francforden. data est Francofordiae cal. Nou. 1541. In illa indicat de Montani labore atque edit. et de Hispani cuiusdam (Horoscii) opera furtoque litterario; se, profitetur, totum Aetii opus, ne amplius esset stili diuersorum interpretum in vno opere pugna, denuo conuertendum suscepisse, et, vti in relatorum, (vt ait,) commentariorum editione potissimos locos prioris suae in Aetio translationis indicasset et retractasset, ita hoc saepius se fecisse in huius repetitae suae translationis editione. Quod Montanus in sua praefatione argumenta haud leuia contra Aetii antiquiorem aetatem, a Cornario defensam, protulit: Cornar. in dedicat. ad hanc ed. a. 1542. haud quidem dimittit pristinam suam sententiam neque tamen acrius defendere conatur; et *nihil*, ait, *pronuncio neque quicquam refert:* quod tamen falsum est. *Harl.*

nn) V. Fabr. ad finem huius de Aetio sectionis. *Harl.*

ra in quatuor versibus, si quando aliquid e suo exemplari, velut potiore, citat ille, plures errores in conuertendo admittit, quam integro sermone prioris editionis inueniuntur. Deinde leuissima quaeque et nullius momenti notat: verum vbi nodus aliquis incidit, ibi transilit velut angue conspecto, et nihil hic secat Tenedia ipsius bipennis. Sed huc progredi nolebam: hoc volebam expetendum mihi videri, vt ex Hispanis latina Aëtii translatio extaret, quo sic studiosi medici vel auctam vel decurtatam aut etiam corruptam lectionem diuersorum graecorum exemplarium cognoscerent. oo) Recusa Cornarii interpretatio est Basil. 1549. fol. pp) atque inter medicos principes Henrici Stephani, *) Geneu. 1567. fol. Exstant et editiones duae Lugdunenses [P] a. 1549. fol. et 1560. 12. qq) Conferendum quoque ad duos priores libros, *Simeonis Sethi* opusculum περὶ τροφῶν δυνάμεων, de quo infra, lib. VI. Excerpta ex Aëtio leguntur in collectionibus scriptorum de balneis et de febribus, Venet. 1553. fol. 1576. rr) fol. *Io. Brodaei* notae in octo priores Aëtii libros fuere MSS. in bibliotheca Vossii. *Fabr. Christph. Orosius,* siue *de Horoszco,* scripsit adnotationes in Aetii interpretes, Montanum et Cornarium, cum indice Basil. 1540. 4. contra quem tam Cornar. se defendit, (vti iam Fabr. posthaec et iam antea obseruauit,) quam *Thom. Reinesius* dedit in eum animaduerss. in epistolis ad Daumium pag. 336. sq. Ienae 1670. 4. Idem *Reinesius* in variis lectionibus, Altenburg. 1640. 4. *Hieron.*

oo) Prodiit deinde *Lacunae* [falso: sed *Orofcii*] epistola apologetica ad Cornarium, Lugd. 1554. 8. qua plures eius in interpretatione admissas hallucinationes exagitat. *Fabr.* De Orosii commentario, ait *Bernard.* in ep. ad Reiskium in huius vita pag. 298. in Aëtium minus praeclare sentit Th. Reines; si spes decollat de edit. Gunzii, rem gratam feceris, si illum miseris. v. paullo post de Orosii comm. *Harl.*

pp) Recusa est, teste Weigelio, Venet. in officina Farreana 1543. *Harl.*

*) V. *Goetzii* mem. bibl. Dresd. II. fasc. I. p. 164. sqq. *Harl.*

qq) De ed. a. 1549. fol. v. *Goetzii* memorabb. bibl. Dresdensis tom. II. p. 182. sq. qui adnotat, illi exempl. Dresd. a. Reusnero varr. obss. in marg. esse adscriptas. — Ed. a. 1560. constat IIII. tom. et inscriptio haec est: *Aëtii medici graeci contractae ex veteribus medicinae Tetrabiblos,* hoc est, libri quatuor, in totidem tomos partiti, *Iano Cornario,* medico, interprete. Accesserunt in duos priores libros de simplicibus scholia per *Hugonem Solerium,* Sanionensem, suo quaeque loco digesta. Cum ditissimo indice. Lugduni ap. Sebastianum de Honoratis M. D. LX. 12. — Recusa etiam Venet. ap. Io. Gryphium, 1549. 8. notante Hambergero l. c. De edd. *Haller.* in bibl. med. pract. I. p. 302. consulere iubet *Schelhammer.* vniu. med. I. pag. XXXVIII. — *Solerii* scholia prodiisse dicuntur Venet. 1549. 8. — Nouissimo in *Halleri* medicae artis principibus. Lausan. 1769. 8. — *Ponticus Virunius,* patria *Bellunensis,* non, *Taruisinus,* vti Lambec. Vossius et Fabricius scripserunt, mortuus a. 1520., dicitur quoque *Aetium* aliosque medicos graecos latine vertisse. v. *Apostoli Zeni* dissertazioni Vossiane tom. II. (vbi a pag. 293. vitam scriptaque *Pontici Virunii* persequitur,) pag. 310. et 312. nr. 45. atque *Fabr.* bibl. med. et inf. aet. tom. VI. pag. 5. sq. ed. Mansi. — De significationibus stellarum, ex sermone III. Tetrabibli *Aetii Amideni,* cap. 164. gr. cum versione lat. in *Dionys. Petauii* Vranologio, Lutet. Paris. 1630. F. pag. 421—424. et ibid. pag. 268. ad auctar. operis de doctrina tempor. Petau. locum de Vergiliis, quae cal. April. sub initium noctis adpareant, interpretatur et acriter disputat contra *Salmasium,* qui in exercitatt. Plinianis multa Aetii loca citat explicatque. — Caput XXV. serm. I. tetrab. III. edidit graece *I. C. Hornius,* Lipsiae 1654. *Harl.*

rr) V. *Stolle* Nachr. von den Büch. — in der Stoll. Bibl. tom. II. p. 482. sqq. *Harl.*

ron. Mercurialis in variis lect. Venet. 1598. 8. *Iac. Nic. Loens.* in miscell. epiphyll. III. cap. 8. et 23. (in Gruteri thes. crit. tom. V. supplem.) *Io. Brodaeus* in miscell. VII. 29. (in Grut. thes. crit. IV. pag. 25.) *Caspar. Barth.* in Aduersar. Francof. 1624. fol. *Caspar. Hofmann.* in variis lectionibus, Lips. 1619. 8. *Dan. Guil. Triller* in obss. criticis, Francof. ad M. 1742. 8. aliique apud Weigel. passim emendarunt aut illustrarunt.

Integros Aetii libros rec. aetate plures edituri erant: quorum vero consilium mors destituit. Primum Boerhau. ea de caussa ex cod. reg. Paris. octo Aetii posteriores libros sibi curauerat describendos. Id exemplum e sectione librorum Petri van der Aa, bibliopolae Lugdun. peruenit ad *Iustum Godofr. Gunzium*, Professorem Lipsiens. et regis Poloniae archiatrum, sedecim Aetii libros gr. et lat. recensere instituentem, qui ad opus rite profligandum multa, vt ex eius bibliothecae catalogo colligi potest, subsidia congesserat litteraria. Dein illius chartas nactus *Io. Ern. Hebenstreit*, medicus Lips. et philologus, de iisdem XVI. libris recensendis cogitauit, et in duobus prolusionibus promulsidem dedit ac saliuam eruditorum valde mouit: Prior inscripta est:

Tentamen philologico-medicum super *Aetii Amideni* synopsis medicorum veterum libris octo, post illos octo, quos Aldus Manutius Venetiis 1534. euulgauit, qui supersunt, nondum editis ex MSto *Gunzii*, sistens libri seu sermonis noni aliquot capita, gr. et lat. (ex versione Iani Cornarii) Lipsiae 1757. 4. iterum in nouis actis eruditor. m. Sept. a. 1757. part. I. pag. 505. sqq. vbi in introductione docte disputatur de his Aetii libris eorumque codd. atque editt. atque in not. *f.* obseruatur, in *Orosii* adnotatt. in interpretes Aetii varia haberi, quae in MSStis Aetii, per Hispanias exstantibus, inuenta, et a Cornario omissa dicuntur esse, quorum aliqua ad libros adtineant posteriores. Praeter ea Kollar. contulerat in illius vsum cod. caesar. — Posterior prol. inscripta est: *Aetii Amideni* Ἀνεκδότων libri IX. cap. 28. exhibens tenuioris intestini morbum, quem ileon, et chordapsum dicunt, vna cum veterum super hac aegrotatione sententiis. Lips. 1757. 4. conf. *I. A. Ernesti* opuscula oratoria etc. in elogio Gunzii p. 302. et in memoria Hebenstreitii pag. 228. sq. vbi Ernesti prodit, se Hebenstreitio exemplum Aetii, morte Gunzii destituti, mstum tradidisse. add. *Saxii* Onom. II. p. 34. sq. Boerhau. apographum a I. Aug. Ernesti recognitum bibl. Lips. senatoriae postea est illatum, quo potissimum, tamquam fundo, vsurus est Weigelius in noua, quam promisit, editione, in qua quid exspectandum sit, indicat *Brehm* in: bibliographischen Handbuch etc. part. I. Lips. 1800. 8. pag. 46. sq. — *Franzii* quoque, professoris quondam Lips. consilio, integri Aetii edendi, mors obstitit. Atque de Franzii codice, qui multis in locis auctior est eo, quem Cornarius sequutus est, v. *Schneideri* praefat. ad Nicandri Alexipharm. pag. XV. sq. *Harl.*

Index scriptorum ab Aëtio medico laudatorum.

Compositus a me ad paginas editionis latinae H. Stephani. ss)

Acholius. pag. 413.
Acro, Agrigentinus. 223.

Adaman-

ss) Qui ex futura edit. Weigel. augeri poterit. *Harl.*

 Epistola

tt) Antylli nomen pro Antalo reponendum in bibl. Coisliniana pag. 398.

Demo-

Here-

Mono

Theo-

Thomas Reineſii animaduerſiones ad Oroſcium et plura Aëtii loca leguntur in epiſtolis ad Daumium p. 336. ſeq. Nam quae [†] ſupra p. 321. [ed. vet.] exhibui, Cornarii verba, ad huncce *Chriſtophorum Horozco,* ſiue *Horoſcium,* reſpiciunt, qui Baſil. 1540. uu) 4. adnotationes in interpretes Aëtii, Montanum et Cornarium, edidit, et cuius nomen ad *altas,* quas loquitur Cornarius, *de montibus umbras* manifeſte adludit. Vſus is eſt codice Aëtii graeco Pintianeo.

Aëtii, Cappadocis, mentio in graeca editione Pauli Aeginetae, cuius liber quartus his verbis incipit: *ὀρθῶς οἶμαι τὸν Καππαδόκην Ἀέτιον εἰπεῖν, μείζονα τῶν νόσων χρῆναι τὴν τῶν βοηθημάτων ὑπάρχειν δύναμιν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ δύνασθαι τυγχάνειν ἰάσεως τὸν ἐλέφαντα.* Sed ſunt haec Aretaei verba lib. II. de curatione morborum diuturnorum cap. vlt. Itaque et Aretaei nomen pro Aëtio reponendum pulcre ſuboluit Tiraquello lib. de nobilitate, atque in latina Aeginetae verſione, quam dedit Cornarius, Aretaei nomen pro Aëtio legitur. De Aretaeo hoc Cappadoce dixi lib. IV. [cap. 4. vol. IV. pag. 703. ſqq.]

Aëtii cuiusdam *τὴν περὶ ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις συναγωγήν, collectionem eorum, quae philoſophis placuerunt,* laudat *Theodoritus* H. E. I. cap. 5. atque ex illa, quemadmodum ex Plutarchi Porphyrii libris eiusdem argumenti nonnulla referre ſe ait libro II. et IV. atque V. de curatione graecarum affect. Hunc Aëtium ethnicum fuiſſe, ex eodem Theodorito colligere licet, quoniam eius auctoritatem, vbi aduerſus ethnicos ſcribit, illis opponit, ne videatur philoſophis iniuriam facere, quorum diſſidia et opiniones ineptas perſequitur. Fuit itaque Aëtius iſte ab haeretico pariter, medicoque diuerſus, quos ambos certum eſt e Chriſtianis exſtitiſſe.

uu) A. 1538. ſignatur in act. erudit. ſupra citatis; ſed in *Goetzii* memor. bibl. Dresd. vol. II. pag. 183. vbi recenſetur, a. 1540. additur. *Harl.*

Aëtium, ἔφορον Palaestinae, memorat *Philostorgius* III. 12. Hic est Aëtius, Lyddae, siue Diospolis, episcopus, qui cum Ario fecit, vt patet ex eius epistola apud *Theodoritum* lib. I. histor. eccles. cap. 5.

Aëtius, praefectus CPolitanae vrbis, in ecclesia cultro, sub libello supplice occultato, percussus a. C. 410. Chron. paschale pag. 310.

Omitto Aëtium, ὑποστράτηγον sub Ioanne, (qui post Honorium exstinctum tyrannidem in occidente occupauit a. C. 424.) et deinde reconciliatum Valentiniano, imp., comitisque dignitatem adsequutum, et quater consulis quoque: sed qui, conseruator licet imperii, post magnas res gestas suspectus, eiusdem imperatoris gladio, lacrimabile fatum clausit a. 459. De hoc satis multa annalium scriptores, Iornandes c. 34. 36. etc.

[P] De Aëtio, siue Etio, archidiacono Paris. qui in concilio Parisiensi a. C. 577. caussae Praetextati, Remensis archiep., adfuit, vide Gregorium Turonensem V. 18. De Aëtio, eunucho, gratioso apud Augustam, Irenem, qui, imperium fratri suo, Leoni Clocae, paraturus, impediuit, ne Irene Carolo Magno nuberet, annalium scriptores ad a. C. 802. *Fabr.*

[In cod. *Naniano* LXIII. nr. 35. secundum cat. codd. Nan. graec. pag. 105. legitur Ἀαιτίȣ (sic) πρεσβυτέρȣ Κωνσαντινȣπόλεως, ὁμιλία λεχθεῖσα εἰς τὸ γενέσιον τȣ̃ ἁγίȣ Ἰωάννȣ τȣ̃ προδρόμȣ καὶ βαπτιστȣ̃. — — λόγος λϛ'. (n. in illa plurium libellorum collectione.) *Harl.*]

Aëtium Sicanium quoque ingerit Hendreichius in pandectis Brandenburgicis, ex cuius et aliorum libris excerptum sit scriptum περὶ μελαγχολίας, quod inter Galeni opera legitur tom. IV. edit. graecae Basil. pag. 496. Sed non dubium est, Aëtium illum eumdem esse cum Aëtio, cuius libros XVI. de re medica habemus. In titulo autem libri de atra bile, qui Galeno perperam tribuitur, legendum: Ἐκ τῶν Γαλήνȣ, καὶ Ῥέφȣ καὶ Ποσειδωνίȣ καὶ Ἀετίȣ, non, vt editum est, ἀπὸ Σικαμίȣ τȣ̃ Ἀετίȣ.

Aëtium denique quemdam Labeonem idem Hendreichius nobis effinxit. Verum is est Accius siue Attius, de quo scholiastes ad illud Persii Sat. I. 50. *Non hic est Ilias Atti ebria veratro: Accius Labeo Iliadem Homeri versibus foedissime composuit.*

X. Ceteri saeculo IV. haeretici sunt:

AERIVS, monachus, cum Ario sentiens, et amicus Eustathii, Sebasteni, a quo presbyter in minore Armenia constitutus episcopatum ei inuidere coepit, contenditque, presbyterum dignitate et ratione muneris nequicquam inferiorem esse episcopo, vv) vt narrat *Epiphanius*

vv) Non minus peccabat Aërius, vsum ecclesiae sua aetate improbans et episcopos contemnens, quam ab Aërii haeresi alieni sumus nos, qui illud inter episcopos et presbyteros discrimen ab ecclesia induci potuisse et inductum esse libenter agnoscimus; at Apostolorum aetate adhuc ignoratum

phanius haeresi 74. ww) vt omittam alia, quae de eo *Damascenus* haeresi 74. *Philastrius* c. 72. *Augustinus* et auctor Praedestinati cap. 53. et *Zonaras* apud *Cotelerium* tom. III. monument. pag. 470. Apud eundem *Damascenum* tom. I. Coteler. pag. 325. pro τῶν ὀνομαζομένων Ἀερειανῶν puto legendum Ἀέρειανῶν. Quod postea vidi etiam probari *Mich. le Quien* tom. I. Opp. Damasceni pag. 109. [add. Fabr. not. in Philastr. pag. 141.] Scripta Aërii nulla memorata reperi. *Fabr.* *Aerius* eiusque adseclae contendebant 1) in iis rebus ac muneribus, quibus tum episcopi cum presbyteris communiter fungebantur, presbyteros haud inferiores esse episcopis; de quorum quidem propria ἐπισκοπῇ nihil monuit Aerius: 2) preces et sacrificia s. potius, vti vocantur, oblationes pro defunctis esse inutiles, siue potius, defunctis nihil prodesse; 3) a cibo se certis et constitutis diebus abstinere, esse illegitimum, et cuiusque arbitrio relinquendum; 4) sacrificium agni tempore, quo memoria resurrectionis Christi celebratur, doctrinae christianae repugnare. De Aerio eiusque dogmatibus atque sectatoribus, qui etiam *Syllabici* vocantur, teste *Danaeo* ad Augustin. de haeresi pag. 141. et *Hildebr.* diss. de Aerio §. 7. conf. etiam *Tillemont.* in Memoir. pour l'histoire eccles. tom. IX. p. 87. *Arnold* Kirch. vnd Ketzerhist. tom. III. pag. 381. *Lardner* in: Credibility of the G. H. part. II. vol. VIII. pag. 285. in primis *Christi. Guil. Franc. Walch* in: Entwurf einer vollständ. Historie der Ketzereien etc. part. III. pag. 321 — 338. qui ceteris curatius diligentiusque versatur in inuestigandis explicandisque et examinandis Aerii placitis et ab omni partium studio alienus, illum, vti iam iudicarunt Epiphanius atque Augustinus, eximit numero haereticorum, et aliquoties refutat Danaei atque Hildebrandi iudicia atque interpretationes. Quod amicus fuit Eustathio, Sebasteno, hic vero, (monente *Moshemio* in institutt. hist. eccles. pag. 172.) Semiarianus; *Walchio* l. c. pag. 328. probabile esse videtur, (neque tamen secus sentientibus Epiphanio aliisque litem intendere conatur,) Aerium partibus Semiarianorum fauisse. Nec dissentit *Schroeckh* in: christl. Kirchengesch. part. VI. pag. 235. vbi de Aerio eiusque placitis copiose agit. — Walchium in primis sequitur *Lud. Guil. Wittich,* qui in: Handbuch der christlichen Kirchen- v. Dogmengeschichte etc. tom. I. pag. 57. sq. de Aerio et Aerianis scitu maxime necessaria breuiter refert. *Harl.*

[P] APOLLINARIS, Dimoeritarum, siue Apollinaristarum, auctor, de cuius scriptis dixi volumine superiore [VIII. cap. XII. pag. 587. sqq.]

COLLVTHVS, Alexandrinus presbyter, Arii aequalis, et cum ipso aliorum haereticorum placitorum disseminator, licet eius sectam diuturnam fuisse neget *Epiphanius*

ratum fuisse nobis persuademus. Vide *D. Ioach. Hildebrandi* discussionem haereseos Aërii, quae protestantibus impingitur. Helmstad. 1656. 4. *Balthas. Bebelium* sec. IV. tom. II. pag. 1134. seq. *Fabr.* add. *Guil. Alex. Schwollmanni,* minist. verbi diuini in arce Gottorp. et eccl. Fridrichsberg. comment. de episcopis a presbyteris diuersis. Hamburg. 1780. 4. — *I. Fr. Gruneri* exercit. de origine episcoporum eorumque in ecclesia primitiua iure. Halae Sax. 1764. 4. — *Fabric.* noster in bibliogr. antiquaria, pag. 654. sqq. ed. Schaffshausen. multos alios VV. DD., in vtramque partem disputantes, in medium produxit. *Harl.*

ww) Vixit Aerius medio saeculo IV. adhuc a. 376. *Harl.*

nius LXIX. 2. pag. 728. Quantum ex *Philastrio* cap. 78. et Augustino atque auctore Praedestinati haeresi [?] 65. colligitur, diuersum a DEO induxit principium ποιητικὸν malorum, atque adeo visus suffragari Manichaeo. Confer *Petauium* dogmat. theol. tom. II. pag. 36. seq. In concilio Alex. a. 324. depositus, et ante a. 340. defunctus Colluthus fuit. Vide *Tillemontium* tom. VI. pag. 231. Pro Colluthianis apud Honorium male *Colicianorum* nomen legitur. **) Ab hoc diuersus et iunior Colluthus, haereticus Monophysita et Seuerianus, cuius fragmenta quaedam leguntur in actis concilii Lateranensis a. 649. tom. II. Binii, parte II. pag. 468. ex eius satisfactione pro Theodosio, Alexandrino haeretico, et ex rescriptis contra Themistium, agnoëtam, pro eodem Theodosio.

HIERACAS, Leontopolitanus, Aegyptius, auctor Hieracitarum, linguae graecae atque pariter patriae Aegyptiacae nec non medicae artis et astronomiae atque aliarum scientiarum peritus, vt ex eius λόγοις adparere testatur *Epiphanius* LXVII. 1. qui mox mentionem facit eius ἐξηγήσεων in libros Veteris et Noui Testamenti. Sed et longam ab eodem πραγματείαν siue commentationem de Spiritu S. compositam esse, refert pag. 711. seq. quod ex Epiphanio repetit etiam *Nicetas* IV. 34. thesauri orthodoxae fidei. yy) Praeterea commentarios allegoricos in Hexaëmeron graece et aegyptiace, et Psalmos nouitios siue νεωτερικούς. Quum Epiphanius ista scriberet a. C. 375. iam obierat Hieracas maior nonagenario, quum ad obitum vsque calligraphi artem exercuisset. Vide pag. 712. Vetus Testamentum non recepisse, legas apud *Athanasium* contra haereses tom. I. pag. 1083. licet Vetere et Nouo Test. vti scribit *Damascenus* haeresi 67. diuinae naturae diuisionem in filio inducere sit visus Hieracas, οὐδ' ὡς Ἱερακᾶς λύχνον ἀπὸ λύχνου, ἢ ὡς λαμπάδα εἰς δύο. Arius epistola ad Alexandrum, apud *Athanas.* de synodis tom. I. p. 885. *Epiphanium* LXIX. 7. et *Hilarium* VI. de Trin. De Hieracitis locus insignis Ioannis, Carpathii episcopi, ex MS. opere de Anachoretis, productus a Cangio in adpendice ad Glossarium graecum: πλανᾷ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ ἄγει αὐτὸν εἰς τὸ Φρόνημα τῶν λεγομένων Ἱερακιτῶν, οἵτινες λέγουσι, μὴ ἀνθρώπινον σῶμα ἀνειλῆφέναι τὸν Σωτῆρα, μήτε ἐγείρεσθαι τὸ ἡμέτερον σῶμα ὃ περικείμεθα. Καὶ ὅτι τρεῖς εἰσιν ἀρχαὶ, Θεὸς καὶ Ὕλη καὶ Κακία. Ἐξ ὧν κατασκευάζεται, μηδὲ ἐνανθρωπικέναι τὸν Λόγον, καὶ τέλειον ἀναληφθῆναι ἄνθρωπον, μήτε μὴν [?] σώζεσθαι, τὸ εἶναι ἕνα τῶν πάντων αἴτιον. *In errorem abripit eum a recta fide et abducit ad sententiam Hieracitarum, qui aiunt, a Saluatore non esse adsumtum corpus, neque corpus nostrum, quo sumus induti, resurgere. Et tria esse principia, DEum, materiam et malitiam. Ex quibus consequitur, nec verbum factum esse hominem, neque perfectum hominem suscepisse, nec saluum teneri dogma, quod vna sit omnium caussa. Fabr.* Conf. *Caui* hist. litter. scriptor. eccl. I. p. 161. secundum quem *Hieracas* vixit circ. an. 302. — *Tillemont.* Mem. pour servir a l'hist. eccl. tom. IV. part. II. pag. 817. *I. G. Walch* hist. eccl. N. T. pag. 1211. sq. et alios, quos ille laudat. *Harl.*

LVCIVS,

xx) Conf. *Semleri* introduct. etc. praemissam Baumgartenii theol. polem. tom. III. p. 22. sq. not. 37. vbi etiam locum in Alexandri, episcopi, epistola ad episcopos, aliter explicat, ac *Ceiller* in: Hist. generale des Auteurs etc. tom. IV. p. 103. fecerat, et p. 26. sq. *Harl.*

yy) Conf. *Montfauc.* palaeogr. gr. pag. 329 *Harl.*

LVCIVS, *ὁ δεύτερος Ἄρειος Nazianzeno* orat. XXIII. pag. 417. ab Arianis in Samosatenam primum, deinde in Alexandrinam sedem, Petro, Athanasii successore, detruso, euectus a. C. 371. de cuius truculentia in catholicos meminit *Socrates* IV. 21. 36. *Epiphanius* LXXIII. 38. pag. 886. et LXVIII. 10. pag. 726. seq. et vberius *Petrus* ipse in epistola apud *Theodoretum* IV. 22. hist. ad quam addendae notae *Georgii Henschenii* in Actis Sanctor. Maii tom. III. pag. 207. seq. Anno 375. adhuc sedisse constat ex *Epiphanii* LXVIII. 10. Postea iterum exturbatum Lucium CPolis excepit, vt narrat idem *Socrates* IV. 37. hinc CPoli etiam excedere coactus est una cum Demophilo a. 380. *Niceph.* XII. 8. Ex huius Lucii sermone de paschate pauca quaedam referuntur in actis concilii Romani Lateranensis, sub Martino I. habiti a. C. 649. tom. II. edit. Binianae pag. 466. *Fabr.* It. in *Harduini* concil. tom. III. p. 629. Conf. *Hieronym.* de viris illustr. cap. 118. ibique interpretes in *Fabricii* biblioth. eccles. pag. 208. sq. *Tillemont.* Mem. eccles. vol. VI. ad haeres. Arian. art. 123. et 134. *Sandii* nucl. hist. eccl. pag. 246. et 256. *Cauei* hist. litter. SS. eccles. I. pag. 254. *C. Guil. Fr. Walchii* Histor. der Ketzereien etc. II. pag. 670. *Harl.*

MACEDONIVS, sed cuius nulla scripta memorari memini, episcopus ab a. C. 343. [zz]) CPolitanus, a. 361. depositus et in concilio CPolitano, quod inter Oecumenica secundum est, damnatus a. 381. Hunc de patre et filio similia cum catholicis sensisse scribit *Ratramnus* lib. II. contra graecos cap. 2. at enim noluit quidem Macedonius cum Arianis creaturam adfirmare, quem filium nuncupat S. Scriptura: tamen *ὁμοιούσιον* tantum cum Semi-Arianis [a]) etiam, non *ὁμοούσιον* patri illum esse docuit, vt ex *Theodorito* II. 2. hist. et aliis veteribus scriptoribus patet. Spiritum S. vero *κτίσμα* esse et *ποίημα* haud erubuit profiteri, vt post alios plurimos tradunt *Io. Zonaras* apud Cotelerium III. monument. pag. 465. et *Photius* epist. 1. pag. 7. *Fabr.* Hinc Macedoniani a Graecis quoque vocabantur *πνευματομάχοι*. Enimuero, num et quatenus Macedoniani de S. Spiritu adeo impie edixerint *Walch* in hist. haer. III. pag. 84. sqq. sobrie diligenterque inquirit. — Quando autem Macedonius e vita excesserit, haud omnino exploratum est. Sed probabile videtur VV. DD. cum haud multo post, quam a. 360. munere CPolitano, in primis auctore atque impulsore Acacio, fuit priuatus, fatis interceptum esse. v. *Baron.* ann. CCCLX. §. 20. tom. V. p. 6. Falsa igitur est narratio, Macedonium ipsum interfuisse concilio oecumenico CPolitano II. a. 381. De eo autem alii, vt *Arnold* in: Kirch. vnd Ketzerhist. tom. I. p. 212. ed. Schafshaus. lenius, alii, vt Ittig. et Goetz. in diss. de Macedon. Lips. 1688. 4. seuerius iudicant. Medium tenet, vitam, fataque et opiniones atque controuersias turbasque inter doctores sacr. illius tempore et postea motas, tum fata Macedonianorum, qui Semiariani fuerant, et olim aliis quoque nominibus insigniebantur, candide copioseque persequitur *Walch.* in hist. haer. III. pag. 70 — 119. Idem diligenter colligit testimonia iudiciaque tam veterum quam recentiorum

zz) Al. a. 342. v. *Pagi.* crit. in annal. Baron. a. 242. §. 17. tom. IV. pag. 400. ed. Mansian. et *Walch.* hist. haeres. III. p. 77. *Harl.*

a) Vide Epiphanium LXXIII. 23. et 27. pag. 870. et 875. vbi Macedonium semiarianis accenset. Confer, quae idem de Pneumatomachis haeresi l. XXIV.

tiorum omniaque lance aequa ponderat enumeratque Macedonii adseclas, inter quos eminuerunt *Marathonius*, (circ. a. C. 358. 360.) qui, militia relicta, castra sacra sequutus, primum diaconus euasit, dein secessit in monasterium, quod ipse CPoli condidit; tum a Macedonio episcopus Cyzic. consecratus est, et post Macedonii mortem, Macedonianorum episcopus CPoli fuisse videtur, a quo Macedonicis etiam nomen *Marathonianorum* adhaesit, v. *Sozomen.* IV. cap. 20. et 27. *Socrat.* II. cap. 38. et 45. et *Tillemont.* l. c. tom. VI. pag. 397. et 770. — atque *Eleusius*, semiarianus, qui varias expertus est vitae munerumque mutationes. (v. *Lequien* orient. christian. tom. I. pag. 750. sqq.) Posthaec concilia synodosque, in quibus Macedonianorum doctrina damnata est, et aduersarios, qui illam oppugnarunt iique multi sunt, diligentius, quam *Vogt.* in bibl. haeresiol. vol. I. fasc. I. pag. 196. sq. vbi aduersariorum dedit catalogum, recenset Walch. suamque de erroribus et litibus Macedonianorum moderate intelligenterque dicit sententiam. Quae *Natalis Alexander* in hist. eccl. N. T. saec. IV. diss. 43. p. 525. *Sagittarius* in introduct. in hist. eccles. I. pag. 1034. sqq. et *Lud. Ceiller.* hist. des auteurs eccles. tom. V. pag. 594. sqq. de ea re scripserunt, ea Walchio haud satis fecerunt. Curate quoque post illum Macedonii eiusque sectae historiam exponit cl. *Schroeckh* in hist. eccl. christiana, tom. VI. pag. 77. sq. in primis pag. 197. sqq. — *Goetz.* diss. de Macedon. recusa notisque illustrata est in *Vogtii* bibl. haeresiol. vol. I. fasc. I. pag. 165. sqq. — *Sauberti* diss. ad initium euangelii S. Ioannis, a Macedonianis corrupti. Altdorf. 1679. 4. citatur a Walchio; a quo etiam pag. 72. not. 1. memorantur alii eiusdem nominis:

Macedonius, *Mopsuest.*, aequalis, et turbis quoque implicitus arianis; v. *Socrat.* H. E. II. cap. 19. et *Hilar.* tom. II. pag. 662.

Macedonius, episcopus sub Anastasio, imper., *CPolitanus*, qui tamen propter animum ac seueritatem contra Eutychianos munere depositus est. *Walch.* laudat *Pfaffii* primit. Tubing. pag. 50. *Natalis Alexand.* H. E. tom. I. pag. 277. et *Lequien* orient. christian. tom. I. pag. 220, atque obseruat, plures *Macedonios* nominari in *Vogtii* bibl. haeres. vol. I. fasc. I. pag. 171. sqq. — A Fabricio in bibl. gr. adhuc proferuntur:

Macedonius, *Antiochenus*, inter Monothelitas memoratus, in vol. XII. pag. 195. et 203.

Macedonius *CPolit.* ex medico monachus, in vol. XIII. pag. 312.

Macedonius, *consul*, poeta epigramm. v. supra, vol. IV. pag. 481. *Harl.*

MARCELLVS, Ancyranus [b]), circa a. C. 373. vel 374. demum, biennio, ante quam Epiphanius aduersus haereses scriberet, obiit. Facere [?] cum Sabellio,

b) Episcopus Ancyrae, quae vrbs fuit primaria in Galatia: hinc a veteribus hist. eccl. scriptoribus aliisque frequenter dicitur *Galata.* v. *Walch.* hist. haer. III. p. 233. Marcellus iam initio saec. IV. circ. a. 314. fuit diaconus: et in initio litium cum Arianis, iam senex. vid. *Wormii* hist. Sabell.

lio, c) licet negaret, d) visus atque ideo in synodo CPol. a. C. 336. depositus, sed in Sardicensi a. 347. restitutus est. Vide *Epiphanium* haeresi LXXII. qui eius expositionem fidei pag. 842. seq. et epistolam de fide, qua se Iulio, episcopo romano, purgare voluit, seruauit pag. 834.—836. [Epist. ad Iul. gr. et lat. in *Coustant* epp. romanor. pontificum etc. Paris. 1721. fol. pag. 390. *Harl.*] Contra Marcellum scripsit non modo *Acacius*, Caesareensis, ex quo idem *Epiphanius* pag. 838—842. sed et *Basilius M.* in pluribus epp. qui tamen postea mitius sensit, ac *Basilius*, Ancyranus, teste *Hieronymo* cap. 89. et Suida Βασίλειος: tum Acacii decessor, *Eusebius*, de cuius quinque libris contra Marcellum dixi alio loco e) vbi etiam de amplo Marcelli opere aduersus Asterium, sophistam, et alios Arianos, ex quo fragmenta apud Eusebium supersunt: [nec non *Diodorus*, *Tarsensis*, v. infra in h. vol. p. 359. ed. vet.] *Gregorii Nysseni* epistola ad Sebastenos, quae apologiam de receptis in communionem Marcellianis continet, edita est a *Laur. Alexandro Zaccagnio* in collectaneis monumentorum veterum pag. 358. *Fabr.* Multo plenius et diligentius de Marcello Ancyrano eiusque placitis indeque ortis controuersiis, et, quae in vtramque partem a pluribus tum antiquioribus tum recentioribus auctoribus, atque in conciliis synodisque disputata sunt, susius agit, intelligenter iudicat et Marcellum, negat, esse haereticis adnumerandum, *C. Guil. Franz. Walch.* in histor. haeresium saepius laudata, tom. III. pag. 229—299. nobisque fecit otium. Conf. quoque possunt *Tillemont.* Mem. tom. VII. p. 502. sqq. *Cau.* hist. litt. scriptt. eccl. I. pag. 202. sqq. *Du Pin* II. pag. 106. sqq. *Basnage* in annal. polit. eccl. tom. II. pag. 556. sqq. Lardner aliique a Walchio iam citati, interdum refutati. *Montfauc.* diatriba de caussa Marcelli Ancyrani, praefixa illius nou. collect. patrum et scriptor. graec. tom. II. pag. 1. sqq. Paris. 1707. fol. qui Marcellum defendit a crimine haereseos, — rec. et illustrata in *Vogtii* bibl. haeresiol. vol. I. fasc. 2. pag. 297. add. ibid. p. 339. atque *C. G. Fr. Walch*, l. c. pag. 254.

Sabell. pag. 177. *Montfauc.* diat. de Marcell. cap. I. p. 302. aliosque, a Walchio l. c. pag. 258. citatos. *Harl.*

c) Conf. *Walch.* l. c. pag. 249. sqq. in primis pag. 280. sqq. 289. sqq. *Harl.*

d) De SABELLII haeresi doleo intercidisse dissertationem, quam promisit b. doctor meus, *Tho. Ittigius*, in adpendice de haeresiarchis apostolicae aetatis pag. 432. Duos fuisse Sabellios υἱοπατρίας et ταυτουσίας propugnatores, vnum Libycum, siue Afrum, alterum Pentapolitanum episcopum, scribit *Timotheus*, presbyter, de receptione haereticorum, editus a Cotelerio III. monument. pag. 385. Sed Libyens ab illo Pentapolitano neutiquam diuersus est, qui [vti quidam tradiderunt, sed minus probabiliter,] haeresin praeceptoris sui, Noëti, disseminare latius coepit a. C. 257. vt notarunt Benedictini notis ad S. Ambrosium tom. II. pag. 445. *Petauius* dogm. theol. tom. II. pag. 33. seq. et nimis operose *Christianus Wormius* in historia Sabellianismi, edita Francof. 1696. 8. capite III. Idem de Marcello Ancyrano videndus capite V. *Fabr.* Conf. *Tillemont.* mem. etc. IV. pag. 239. *Sand.* nucleum hist. eccl. p. 78. sqq. 111. sq. *Moshem.* comment. de reb. christianor. pag. 688. sqq. *Lardner* credibility of the G. H. part. II. vol. IV. pag. 595. 602. sqq. vol. IX. pag. 73. sqq. in primis *C. G. Fr. Walch.* in hist. haeref. saepius laudata, tom. II. pag. 14—64. qui multos alios VV. DD. excitat, interdum Worm. Sandium aliosque refutat et omnem rem caussamque Sabellii docte explicat. Add. *Semleri* hist. dogmatum tom. I. p. 233. seqq. praemissam Baumgartenii theol. polem. *Harl.*

e) Septimo cap. IV. pag. 394. sq. sect. 7. vbi quoque de *Rettberg. Marcellianis* agitur. *Harl.*

254. sq. *I. G. Walch.* in hist. eccl. N. T. I. pag. 1513. sqq. qui, vt iam antea fecerant *Garnier* ad opp. Mar. Mercatoris tom. II. pag. 312. *Caueus* l. c. pag. 203. *Weismann* in memor. hist. eccl. vol. I. pag. 326. aliique, nil certi pronuntiare audet, quod Marcellus, quamvis (initio quidem in libro contra Asterium,) non recte satis de trinitate et de Christo loquutus videretur; varius tamen fuit, nec ita se gessit, vt iure pro haeretico, proprie ita adpellato, posset haberi. Eius tamen filius, theologus Göttingensis, in hist. haer. l. c. pag. 280. sqq. illam quaestionem subtilius et sollertius explicat, dirimitque litem secundum Marcellum. — M. *Christ. Henr. Vogel.* diss. de Marcello, Ancyrae episcopo, Gotting. 1757. 4. *Christi. Frid. Ihgeni* diss. de Marcello, Ancyrae episcopo, haereticorum catalogo eximendo. Hafniae 1753. cum primis *Schroeckh.* hist. eccl. christian. tom. VI. pag. 180 — 191. Sed aetas illa et sequens similis paene erat arenae gladiatoriae, in qua homines, interdum docti paratique, interdum more Antabatarum, et in factiones fere descripti, nonnulli eorum arrogantia fastuque aut inuidia odioque incensi, furiisque armorum quasi decretoriorum flammati, ad internecionem vsque certare et inter se de dogmatibus diuinaeque doctrinae, ad salutem hominum vnice efficacis, interpretatione modo vera, modo peruersa ferociter digladiari, ciuitatemque lacerare consueuerunt. Et illi homines fuerunt theologi, pacis, temperantiae ac lenitatis praecones. *Harl.*

Arii fautores, principio proditae haereseos. f)

Achilles, presbyter.
Aëtius, Diospolitanus episcopus. [v. supra §. IX.]
Aithalus, presbyter.
Ammon, siue Parammon, diaconus.
Antonius, Tarsensis.
Arius, presbyter, (diuersus ab Ario, haeresiarcha.)
Asterius, sophista. [de quo vide infra cap. 28. libri V. §. XI. pag. 612. vet. ed. vol. VIII.]
Athanasius, Anazarbensis.
Auxentius, Mediolanensis. g)

[Basi-

f) De multis Arii fautoribus atque adseclis vberius egerunt *Buddeus* in isagoge etc. pag. 904. sqq. *Lardner* in: Credibility of the G. H. part. II. vol. VII. p. 284. *Caueus* in hist. litt. SS. eccl. I. de saeculo Ariano, pag. 159. sqq. *Chr. Guil. Franc. Walch* in historia haeresium etc. part. II. pag. 445. sqq. maxime pag. 656. sqq. *Schroeckh* in hist. eccl. christ. part. V. et VI. de haeresi, controuersiis et factionibus Arianorum: ad quos aliosque de Ario eiusque disciplina scriptores, supra iam laudatos ablegamus historiae ecclesiast. studiosos. *Harl.*

g) Circ. a. Ch. 362. aut secund. *Schroeckh* H. eccl. VI. p. 117. episc. Mediol. ab a. 355. Duo autem Auxentii, episcopi Mediolanenses, innotuerunt in historia Arianorum. De quo h. l. est sermo, is est senior, semiarianus, cuius fidei confessio exstat in *Hilarii* Opp. tom. II. p. 600. sq. ed. Veron. de qua *Weismann.* in memor. hist. eccl. tom. I. pag. 563. mitius sensisse, animaduertit et de Auxentio agit *Walch.* l. c. pag. 663. et *Wittich.* Handbuch der christl. Kirch. v. Dogm. Gesch. I. pag. 184. *Harl.*

[Basilius, Ancyrae episcopus, de quo in cap. seq. agitur.]
Caius, Pannonius.
Cares, presbyter.
Carponas, presbyter.
Ethales, Ἐθάλης, presbyter.
Eudoxius, Germaniciae episcopus.[h])
[Eunomius, de quo supra iam disputatum est, et conf. *Walch.* hist. haer. II. p. 665. sq. *H.*]
[?] Eusebius, Caesareensis episc.
[Eusebius *Emesenus.* v. supra, vol. VII. pag. 411. praecipue pag. 412. sq. *Fabric.* in bibl. med. et inf. aetat. tom. II. pag. 127. sq. ed. Mans. *Cau.* hist. litt. SS. eccl. I. p. 207.

h) Patria Armenus, inclaruit circ. a. 360. primum Germaniciae, quae prouinciae Euphratensis vrbs erat in confinio Ciliciae, Syriae, et Cappadociae sita, episcopus; dein, mortuo Leontio a. 356. paullo post *) per vim occupauit ecclesiam Antiochenam, in synodo Seleuciensi depositus ab Acacianis. A. 359. exeunte, vel potius ineunte sequenti, mens. Ian. 27. Macedonio in synodo 72. episcoporum deposito, sedem CPolitanam adsequutus, obiit a. 370. (a. 372. sec. *Sandium* in nucl. H. eccl. pag. 252. sq.) dum Nicaeae, vt episcopum ordinaret, versaretur. Homo erat varius atque inconstans; primum sectatus est Arianorum errores, dein Semiarianis se adplicuit; denique fecit immoderate cum Aëtianorum secta. Ex *Eudoxii*, patriarchae CPolitani, *oratione de incarnatione dei verbi* excerpta sunt *Vindob.* in cod. caesar. LXXVII. nr. 77. v. *Lambec.* comm. III. p. 418. ed. Kollar. Ad hunc etiam is ibid. p. 66. sq. refert, quae in cod. XV. f. in catena in Psalterium sub *Eudoxii* nomine occurrunt. (v. supra, vol. VII. pag. 652. et 654.) et diserte nominatur Εὐδόξιος φιλόσοφος in catena patr. in cantica sacra in cod. CLXVII. caesar. et *Lamb.* IV. pag. 394. intelligit Eudoc. CPol. arianum. Insuper *Bandin.* de codd. gr. bibl. Laur. I. pag. 21. de cod. IX. nr. 7. plut. 5. *Eudoxii, philosophi*, (qui si idem est, ac noster,) fragmenta in cat. in Daniel. et pag. 92. *Eudoxii, philosophi*, scholia in cantica S. Script. memorat. Ita quoque in cod. *Coislin.* LXXXI. v. *Montf.* bibl. coisl. pag. 138. add. pag. 244. de cod. CLXXXVIII. item in cod. *Paris.* CXXIX. et cod. *Veneto* D. Marc. XVII. in catena in cantica V. ac N. T. vid. cel. *Morell.* in bibl. MSt. gr. et lat. Ven. pag. 34. — Fragmentum libri *de incarnatione* habetur gr. apud *Damasc.* in collectione quadam testimoniorum in cod. msto Claromontano, cap. 9. vbi Eudoxius diserte dicitur episcopus CPolit. Arianus. v. *Labbei* conspect. oper. Damasc. p. 50. Alia habentur ap. Nicephor. patr. antirrh. contra Epiphanidem, (v. supra, vol. VII. pag. 624. fin.) et in *Leontii* Byzant. libr. de scriptis, quae patribus ab Eutychianis supposita sunt, pag. 1111. bibl. PP. tom. IV. part. II. Paris. 1654. Conf. *Caueum* (quem in multis sequutus sum,) in hist. litt. SS. eccl. I. pag. 218. sq. *Tillemont.* Memoir. tom. VI. pag. 423. sqq. *Walch.* in hist. haeres. II. pag. 664. sq. vbi adnotauit, Eudoxium fuisse primum Arianum, dein Semiarianum; pag. autem 533. §. III. tradidit, primum stetisse eum a partibus Semiarianorum; postea sequutum esse castra Arianorum: add. eumdem pag. 537. §. IV. et pag. 545. §. VI. Laudat Eudoxium *Sand.* in nucleo hist. eccl. pag. 233. add. eumd. pag. 242. it. cl. *Schroeckh* in hist. eccl. christ. tom. VI. pag. 145. sq. pag. 166. et pag. 179. de orat. quadam, inconsiderate dicta. — De *Eudoxio, sophista*, Cappadoce v. *Fabric.* paullo infra pag. 366. ed. vet. cui in indice adscribit fragm. in catena. — *Eudoxii*, Rhomyli, Zenonis et Macarii, martyrum, supplicium, sub Traiano, Florent. in cod. Laurent. XX. nr. 6. plut. 11. et gr. ac lat. in actis SS. ad diem V. Sept. tom. II. pag. 511. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. I. p. 514. *Harl.*

*) A. 359. scripsit *Lambec.* Contra *Schroeckh.* sub fin. a. 357. *Walch.* vero p. 533. hist. haer. II. tradit, id factum esse a. 358. *Harl.*

207. *Walch.* hist. haeres. II. pag. 667. Curatius et copiosius *Schroeckh* hist. eccl. christ. tom. VI. p. 70. sqq. de eo egit et iudicauit, it. p. 117. *Harl.]*

Eusebius, Nicomediensis episc. i)

Eustathius Sebastenus. k)

Euzoius Antiochenus. l)

Gregorius, Beryti episc.

Georgius, Alexandrinus, atque inde Arethusae presbyter, ac denique episcopus Laodicenus. m)

Helladius, diaconus.

Irenaeus, diaconus.

Iulianus, diaconus.

Iulius, diaconus, qui cum Ario subscripsit epistolae apud Epiphan. LXIX. 7.

Leontius, Antiochenus. [v. *Caueum* I. pag. 211. *Schroeckh.* l. c. pag. 96. sq. *Sand.* l. c. pag. 217.]

Lucius, diaconus. n)

Macarius, diaconus.

[Marathonius, de quo v. supra paullo ante in voc. *Macedonius*. *H.]*

Marcus, Alexandrinus. o)

Maris

i) Vide supra vol. VII. p. 415. *Walch.* l. c. p. 667. sq. *Cau.* l. c. tom. I. p. 186. *Schroekh.* l. c. pag. 53. (vbi quoque *Eusebius*, cubiculi praepositus, apud quem, vt *Ammian. Marcell.* lib. XVIII. cap. 4. ait, multa Constantius potuit, Arianorum fautor nominatur,) p. 55. et 77. vbi iste mortuus dicitur a. 341. *Harl.*

k) Semiarianus fuit. v. *Walch.* l. cit. p. 668. vbi prouocat ad suum libr. Antiquitt. pallii philos. p. 239. sqq. in primis tom. III. p. 536. sqq. de Eustathianis, vbi ea, quae in libro Antiqq. pallii etc. scripserat, partim retractauit, partim auxit, aut omisit, et *Schroeckh.* l. mem. p. 117. 161. 166. p. 170. vbi Eustathius opera fraudeque Acacianorum munere a. 360. priuatus fuisse dicitur, et de eius controuersiis pag. 243. 244. sqq. Add. supra de *Eustathiis* pag. 153. huius vol. *Harl.*

l) Duo exstiterunt *Euzoii*, Ariani; senior, constans Arii ab initio motuum Alexandrinorum sectator, et Aetii aduersarius, a. 364. fit episcopus Antiochiae, et moritur a. 376. — Iunior, vir doctus ac diligens, post Acacium, a. 366. defunctum, episcopus apud Caesarienses constituitur, sed circ. a. 380. remouetur ab officio. v. *Hieronym.* de viris illustr. cap. 113. ibique interpret. *Fabricii* bibl. eccles. *Caveum* l. c. pag. 231. et *Walch.* hist. haeres. II. p. 669. *Harl.*

m) Duo fuerunt *Georgii*: alter episcopus Alexandrinus, primum Semiarianorum, dein Anomoeorum sectator, et martyr, de quo multus est *Sandius* in nucleo H. E. p. 220. sqq. qui eum et famosum illum equitem, *Georgium*, sanctis adnumeratum, cum nonnullis putat esse vnum eundemque, et p. 246. Add. *Walch.* hist. haer. II. p. 669. et *Schroeckh.* l. c. p. 109. sq. et 542. coll. tom. V. p. 55. et p. 74. sqq. de *Gregorio*, Cappadoce. Alter *Georgius*, episcopus Laodicenus, de quo in cap. seq. p. 373. vet. ed. sermo erit. *Harl.*

n) De quo v. paullo ante hunc catalog. fautorum etc. voc. *Lucius*. *Harl.*

o) De *Marco*, episcopo Arethusiorum, Ariano, v. *Schroeckh.* l. c. p. 151. et *Sand.* l. c. pag. 247. sq. *Harl.*

Maris, episcopus Chalcedonensis. [v. *Schroeckh.* l. c. pag. 343. *Sand.* pag. 168. et 245.]
Menas, diaconus.
Menophantus, Ephesi episc.
Menophilus.
Narcissus, Neroniadis, siue Irenopolis in Cilicia episcopus.
Parammon, siue Ammon, diaconus.
Patrophilus, Scythopolitanus episcopus. [*Sand.* l. c. pag. 247.]
Paulinus, Tyri episcopus.
Pistus, presbyter Mareotis, et deinde Arianorum episcopus Alex. [*Sand.* pag. 161. et 165.]
[*Sabinus*, semiarianus, episc. Macedonian. Heracl. v. supra, vol. VII. p. 424. not. *Walch.* hist. haer. tom. II. p. 672. *Harl.*]
Saras siue Seras, presbyter ac deinde episcopus Paretoinensis in Libya.
Sarmatas, presbyter.
Secundus episcopus Ptolemaidis Pentapolitanus.
Serapion, diaconus.
[Siluanus, primum Semiarianus, sed lenis; dein sequutus est partes orthodoxorum. v. *Walch.* l. c. pag. 672. qui laudat *Maran.* sur les Semiariens §. 6. *Harl.*]
Sisinnius, Libycus.
[Theodorus, Heracleae in Thracia episcopus. vid. in cap. seq. voc. *Theodorus* pag. 412. vet. ed. *Harl.*]
Theodotus, Laodicenus episcopus.
Theognis, Nicaenus episc.
Theonas, Libyae episcopus Marmaricensis. [conf. *Cauei* H. lit. SS. EE. I. p. 172.]
Valens Pannonius.
[Vlphilas, Gothorum episcopus, primum subscripserat concilio Nicaeno: dein transiit ad Arianorum partes. v. *Schroeckh.* l. c. pag. 31. *Sand.* l. mem. p. 175. sq. *Cau.* hist. litt. SS. EE. I. p. 229. sq. inprimis *Walch.* l. c. p. 555. p. 673. sqq. qui alios quoque laudat viros doctos, et p. 675. quaedam notat de Vrsacio et Valente, et *Saxii* Onomast. I. p. 430. sqq. *Harl.*]
Vrsacius, Pannonius.
Zosimus, diaconus.

CAPVT XIX. (olim XXIV.)

De aliis saeculi IV. scriptoribus, hactenus indictis.

ACACIVS luscus, Eusebii, a. C. 339. defuncti, in episcopatu Caesareensi successor librorumque haeres, sed in fide mire inconstans et iam Semiarianorum, iam Anomoeorum promachus, iam Nicaeni subsignator symboli, obiit circa a. C. 366. Vide *Tillemontium* tom. VI. memoriar. historiae eccles. p. 304. *Fabr.* De hoc *Acacio* aliisque vel sectatoribus vel aduersariis haereseos Arianae copiose docteque disserit *Walch.* l. c. II. p. 656. sqq. *Lardner* Credibil. of the G. H. part. II. vol. VII. p. 284. sqq. *Schroeckh.* in hist. eccl. christiana, tom. VI. p. 56. et 137. sq. it. tom. X. p. 468. de alio *Acacio*, episcopo Beroënsi, aduersario Chrysostomi, et tom. VII. p. 395. sq. de alio *Acacio*, episcopo Amidensi, init. saec. V. qui multos Persas, captiuos milites, ope vasorum sacrorum e captiuitate romanorum militum redemtos, liberauit, regique Persarum remisit. — *Acacii* fragm. occurrunt in catenis etc. et in Theodoret. in loca difficilia S. script. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 41. 42. et 187. in codd. *Venet.* D. Marc. v. catal. codd. gr. Marc. p. 17. et 289. in codd. *Vindob.* caesar. v. *Nessel.* catal. part. I. p. 20. et 241. etc. *Harl.*

Huius Acacii expositio fidei, in synodo Seleuciensi a. 359. edita, cuius meminit Suidas in Ἰοβιανός, exstat apud *Epiphan.* LXXIII. 25. cui subscripsere:

Apollonius, episcopus Oxyrinchi.
Arabion, Adraorum, Ἀδράων in Arabia.
Augarus, Cyri Euphratesiae.
Augustus, Euphratesiae.
Barochius, Arabiae.
Basilius, Cauniorum Lydiae.
Charisius, Azoti.
Cyrion, Doliches episcopus.
Elissaeus, Diocletianopolitanus.
Euagrius, episcopus Mitylenes insularum.
Eudoxius, episcopus. [v. *Walch.* hist. haeres. II. p. 664. sq.]
Eusebius, Sebastenus in Palaestina.
Eusebius, Seleuciensis in Syria.
Eustathius, Epiphaniae episcopus.
Eustathius, Pinarorum et Didymorum.
Eutychianus, Patarorum in Lycia.
Eutychius, Eleutheropolitanus.
Exoresius, Gerasorum.

Georgius

Georgius Alexandriae. [v. *Walch.* l. c. p. 540. sq. ac p. 669. et de alio *Georgio*, Alexandrino, eiusdem aetatis ib. et infra in h. vol. p. 373. vet. ed.]
Germanus, Petrarum.
[P] Heliodorus, Sozusae Pentapolis episcopus.
Irenaeus, Tripolitanus in Phoenicia.
Leontius, Lydiae.
Magnus, Themisorum in Phrygia.
Pancratius, Pelusii.
Paulus, Emesenus.
Petrus, Hippi Palaestinae.
Philicadus, Augustadorum in Phrygia.
Phoebus, Polychalandae Lydiae.
Ptolemaeus, Thmueos Augustonices.
Pollux, prouinciae secundae Libyae.
Serapion, Antipyrgi Libyae.
Seras, Σέρας Paraetonii Libyae.
Stephanus, Ptolemaidis Libyae.
Theoctistus, Ostracines.
Theodosius, Philadelphiae Lydiae.
Vranius, Tyri.
Zoilus, Larissae Syriae.

De caeteris Acacii scriptis dixi supra in Eusebio tom. VII. huius bibl. pag. 336. not. *a.* vbi et de aliis Acaciis. Sed occasione Acacii, Caesareensis in Palaestina episcopi, iuuat hoc loco syllabum Caesareensium episcoporum subiicere, qualem ex actis Conciliorum *Hadrianus Relandus* in Palaestina sua lib. III. pag. 676. seq. exhibuit. Praemittam autem illi locum de antiquioribus Caesareensibus episcopis, qui exstat in Constitutionibus apostolorum Clementinis lib. VII. cap. 46. Καισαρείας δὲ τῆς Παλαιστίνης πρότερον μὲν Ζακχαῖος ὁ ποτὲ τελώνης, μεθ' ὃν Κορνήλιος, καὶ τρίτος Θεόφιλος. Ad quae verba Cotelerius: *Concordant in* Zacchaeo *alia Clementi pariter adscripta, itemque Rufinus praefatione ad recognitiones, ac haereseographus Sirmondianus, haeresi* 11. *et* 13. *In* Cornelio *Martyrologia, nec non Egesippus tractatu de distantiis locorum terrae sanctae.* Theophili *autem episcopi, huius aut alterius, ad quem euangelista, Lucas, scripserit, mentio fit ab Isidoro, originum libro VI. cap. 2. Verum Pseudo Clementis apocryphos libros aut non legit, aut potius lectos spreuit Eusebius, Caesariensis, alias tanta ecclesiae suae ornamenta nequaquam in operibus suis omissurus.*

[P] Episcopos Caesareae hos inuenio in actis Conciliorum commemoratos:

THEOPHILVM, qui actis concilii Caesareensis, habiti anno aerae christianae 198. subscripsit. Vide Eusebium *histor. eccles.* V. 23. Hieron. cap. 43. Catalog. et Stephani Baluzii nouam collectionem conciliorum, Parisiis editam anno huius saeculi septimo pag. 13.

AGRI-

AGRICOLAVM. Hic fubfcripfit concilio Ancyrano habito anno 314. Vide *tomum I.* conciliorum generalium pag. 1475. At alii Agricolam hunc non agnofcunt, fed feriem epifcoporum a Theoctifto ad Eufebium ita texunt, THEOCTISTVS, DOMNVS, THEOTECNVS, AGAPIVS, EVSEBIVS. Confer Eufebii *hiftor. ecclef.* VI. 19. et VII. 14.

EVSEBIVM, p) ab amicitia martyris, Pamphili, dictum, virum fcriptis clariffimum. Hic fubfcripfit concilio Palaeftino, habito anno 318. Vide Baluzii nouam collectionem conciliorum pag. 23. Subfcripfit et concilio Nicaeno. Vide tom. II. conciliorum general. pag. 51. [v. *Walch.* l. c. p. 676. fq.]

ACACIVM. Hic fucceffit Eufebio. Theophanes in Chron. Ἀπέθανεν (Εὐσέβιος) Ἀκάκιον μαθητὴν καὶ διάδοχον τοῦ θρόνου Καισαρείας ἐάσας. Hieronymus epift. ad Mineruium: *Acacius, Caefareae, quae prius turris Stratonis vocabatur, poft Eufebium Pamphili epifcopus.* Hic fubfcripfit conciliabulo Seleucienfi anno 359. (Vide Epiphanium *Haeref.* LXXIII. pag. 874. aut Baluzii fupplement. concilior. pag. 66.) et concilio Antiocheno anno 363. Vide Socratis *hiftor. ecclef.* III. 25. aut *tom.* II. concilior. pag. 828. Huius et Euzoii ftudium in inftauranda celebri bibliotheca Caefareenfi, quam Pamphilus dedicauerat, laudat *Hieronymus* in epift. ad Marcellam et in catal. fcript. ecclefiafticorum. Laudat plus femel codicem euangelii Matthaei, chaldaico et fyro fermone fed hebraicis litteris confcriptum, qui in illa bibliotheca erat. Hinc difcimus, euangelia Matthaei hebraea, quae circumferuntur, effe commentitia. Chaldaicum fyrumque erat id, quod citat Hieronymus, fed hebraicum adpellat, quod litteris effet confcriptum hebraeis. Vide eum l. III. *dial. aduerfus Pelagianos*, pag. 533. [(De Acacii fucceffore, Euzoio q) ita Epiphanius LXXIII. 37. p. 885. Ἐξ αὐτῶν γὰρ Εὐζώϊος etc. *Ex hoc enim grege Caefarienfis EVZOIVS prodiit, illorum* (Semiarianorum) *difcipulus, qui poft Acacium fedi illi praefuit; cum ante PHILVMENVS a Cyrillo, Hierofolymitano, in illa conftitutus fuiffet, ac deinde CYRILLVS fenex ibidem ab Eutychio collocatus, ac demum GELASIVS ab Cyrillo, Hierofol., cuius fororis erat filius, rurfus effet impofitus. Cum enim hi tres illis ordinati forent, et ob mutuas fimultates dignitate ceffiffent, poftmodum EVZOIVS fedem illam obtinuit.* Hieronymus de fcriptor. E. cap. 113. *Euzoius apud Thefpefium, rhetorem, cum Gregorio, Nazianzeno epifcopo, adolefcens Caefareae eruditus eft: et eiusdem poftea vrbis epifcopus plurimo labore corruptam bibliothecam Origenis et Pamphili in membranis inftaurare conatus eft. Feruntur eius varii multiplicesque tractatus, quos noffe perfacile eft.* Idem cap. 131. *Gelafius, Caefareae Palaeftinae poft Euzoium epifcopus, accurati limatique fermonis, fertur quaedam fcribere, fed celare.*)

GELA-

p) Ante Eufebium perperam fcribunt epifcopatu Caefareenfi functum Pamphilum, martyrem, Iuo Carnotenfis et Petrus de Natalibus.

q) Conf. in cap. antec. inter Arii fautores etc. voc. *Euzoius*; ibique de duobus hominibus eiusdem nominis. *H.*

GELASIVM. Subſcripſit concilio Conſtantinopolitano anno 381. Vide tom. II. concilior, pag. 956.

EVLOGIVM. Subſcripſit concilio Dioſpolitano, anno 415. Vide tom. II. concilior. pag. 1532. an forte *Euzoius* legendum?

GLYCONEM. Subſcripſit concilio Chalcedonenſi per Zozimum, anno 451. Vide tom. IV. concilior. pag. 80. et 787.

IRENAEVM. Mentio eius fit in actis concilio Chalcedonenſi ſubiectis. Vide tom. IV. concilior. general. pag. 889.

ELIAM. Subſcripſit concilio Hieroſolymitano anno 536. Vide tom. V. concilior. pag. 284.

IOHANNEM. In actis concilii Conſtantinopolitani, anno 553. Vide nouam collectionem Baluzii pag. 1497. et tom. V. concilior. pag. 192. et 416.

Alios quosdam Caeſareae Palaeſtinae epiſcopos vide apud *Sandium* pag. 33. adpendicis ad nucleum hiſtoriae eccleſiaſticae.

ALEXANDER, Alexandrinus ab a. C. 312. ad 326. epiſcopus, ſucceſſor Achillae, fratris, aduerſarius praecipuus Arii, quem in concilio Alexandrino a. 324. et Nicaeno a. 325. damnauit poſt haereſin ipſius variis prius ſcriptis epiſtolis confutatam, quas cum reſponſoriis epiſcoporum in vnum volumen congeſſit, vt ex Socrate et Sozomeno notaui ſupra pag. 218. r) Ex his exſtant.

[P] 1. Epiſtola encyclica de depoſitione Arii, apud *Socratem* lib. I. cap. 6. *Gelaſium* II. 3. de actis concilii Nicaeni, [libr. II. cap. 3. p. 793. ſq. tom. III. Mans. collect. concilior. ampliſſimae,] (vbi etiam ſubſcriptiones) s) tum apud *Nicephorum* VIII. 8. et in Tripartita I. 13. [*Montfaucon* curatius edidit in vol. I. opp. Athanas. p. 397.]

2. Ad

r) Copioſius et curatius de *Alexandro* eiusque controuerſiis diſſeruit *Walch*. in hiſtoria haereſium ſaepe citata II. p. 412. ſqq. et ſaepius per totam paragr. XX. p. 443. ſqq. — nec non §. IX. ſqq. p. 424 ſqq. praecipue de concilio Alexandrino et altera ſynodo presbyterorum atque diaconorum Alexandrinorum et prouinciae Mareotidis p. 432. ſqq. de epiſtolis Alexandri adhuc ſuperſtitibus et aliis tum p. 439. ſq. et 448. quando et ad quos duae illae, quae ſuperſunt, epiſtolae fuerint ſcriptae, et p. 485. quando Alexander e vita deceſſerit, p. 445. qui fuerint tres illi epiſcopi Syri, de quibus Alexander ad Alex. CPol. loquitur, denique p. 584. ſqq. et 594. quaenam illius fuerit doctrina, ab Athanaſiana tamen et veritate diſcrepans et dubia. Add. *Semler*. in hiſtoria dogmatum, praefixa tom. III. Baumgarten. theol. polem. p. 21. ſqq. et p. 24. ſqq. *Du Pin* hiſt. eccl. vol. II. p. 27. *Caue* hiſt. litt. ſcritor. eccl. vol. I. pag. 173. ſq. *Schroeckh*. hiſt. eccl. chriſt. tom. V. p. 324. ſqq. *Harl.*

s) In Gelaſio ſubſcribuntur nomina 35. presbyterorum, et diaconorum 29. ſed in noua Athanaſii editione tom. I. pag. 401. habes nomina presbyterorum 36. et diaconorum 44.

2. Ad Alexandrum, CPolitanum, t) (sunt, qui Thessalonicensem malint,) τόμος, siue epistola de fide, apud *Theodoritum* lib. I. hist. cap. 4. vbi Valesius verba: πρὸς ὁμώνυμον, male vertit *ad gentilem suum*.

Tales fere septuaginta ad diuersos episcopos (τοῖς πανταχῆ ἐπισκόποις *Sozom.* lib. I. c. 15.) scripsisse refert *Epiphanius* LXIX. 4. Nominatim ad Macarium, Hierosolymitanum, Eusebium Caesareensem, Asclepium Gazaeum, Macrinum Iamniensem Zenonem, Tyrium Philogonum Antiochenum, Eustathium Berrhoënsem.

His accedit 3. quam e codice MMCDXVII. regis christianissimi u) dedit *Cotelerius* ad constitutt. apostol. 28.

Καθαίρεσις Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

Depositio Arii et eorum, qui cum illo, per Alexandrum, archiepiscopum Alexandriae.

Ἀλέξανδρος πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις Ἀλεξανδρείας καὶ Μαρεώτου παρὼν παροῦσιν, ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Alexander presbyteris et diaconis Alexandriae atque Mareotae praesens praesentibus, dilectis fratribus in domino salutem.

Εἰ καὶ φθάσαντες ὑπεγράψατε οἷς ἐπέστειλα τοῖς περὶ Ἄρειον προτρέπων v) αὐτοῖς ἀρνήσασθαι μὲν τὴν ἀσέβειαν, πεισθῆναι δὲ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ καθολικῇ πίστει, καὶ ἐδείξατε ἑαυτῶν ὀρθὴν τὴν προαίρεσιν, καὶ τὴν ἐν τοῖς δόγμασι συμφωνίαν τῆς καθολικῆς

Licet iam subscripseritis illis, quae ad Arium et Arianos misi, adhortans eos ad negandam impietatem et ad adsentiendum sanae atque catholicae fidei, rectamque sententiam vestram ostenderitis, nec non in dogmatibus consonantiam cum ecclesia catholica; tamen, quia et ad ἐκκλη-

[differt quoque in nonnullis lectionn. ab ea ep., quae legitur ap. Socratem. conf. *Semleri* histor. dogm. cit. §. 78. p. 35. sqq. *Harl.*]

t) Dubitat *Walch.* l. c. p. 436. sqq. eam ad Alex. CPol. esse scriptam, et arbitratur, eam potius fuisse encyclicam. *Harl.*

u) Exstat et in Caesarea bibl. teste *Lambecio* III. pag. 87. *Fabric.* p. 232. sq. ed. Koll. cod. LVII. nr. 47. exstat *Alexandri* archiepiscopi Alexandrini breuis epistola ad presbyteros et diaconos Alexandriae et Mareotidis, (quam ex cod. regio edidit *Cotelerius* in not. ad PP. apostolicos col. 317.) et nr. 48. est eiusdem ep. encyclica ad omnes vbique orthodoxos episcopos, in quo cod. vti in *Gelasii Cyziceni* syntagmate actor. concilii Nicaeni p. 51. ed. Parisinae *Roberti Balforei* ap. Fred. Morell. 1599. 8. reperiri subscriptiones presbyterorum et diaconorum Alexandriae et Mareotidis, adnotat Lambec. — *Paris.* in bibl. publ. cod. CDLXXIV. nr. 11. depositio Arii et sociorum ab Alexandro, Alexandrino, et 12. *Alexandri* epist. ad omnes catholicae ecclesiae episcopos. — In cod. MMDV. eiusd. liber inscriptus περὶ φύσεων, i. e. *de naturis*, in quo de rebus ad astrologiam, quam iudiciariam vocant, pertinentibus disseritur. — In eod. *Coislin.* CXXII. in Niconis collectione loca ex Alexandro ad M. Eusebium, et in cod. CCXCVII. in collectaneis ex variis scriptoribus, loca ex Alexandri quaestione ad Eusebium. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 198. et 414. *Harl.*

v) f. αὐτὰς.

ἐκκλησίας, ὅμως ἐπειδὴ καὶ πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ συλλειτουργοὺς ἐπιστολὰ περὶ τῶν περὶ Ἄρειον, ἀναγκαῖον [?] ἡγησάμην, ὑμᾶς μὲν τοὺς τῆς πόλεως κληρικοὺς συναγαγεῖν, ὑμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ Μαρεώτου μεταπέμψασθαι, μάλιστα ὅτι καὶ ἀφ' ὑμῶν Χάρης καὶ Πιστὸς πρεσβύτεροι, καὶ Σαραπίων, καὶ Παράμμων, καὶ Ζώσιμος, καὶ Εἰρηναῖος διάκονοι, ἐπηκολούθησαν τοῖς περὶ Ἄρειον, καὶ ἠγάπησαν σὺν αὐτοῖς καθαιρεθῆναι· ἵνα καὶ τὰ νῦν γραφόμενα γνῶτε, τήν τε ἐν τούτοις συμφωνίαν ἑαυτῶν ἐπιδείξησθε, καὶ τῇ καθαιρέσει τῶν περὶ Ἄρειον καὶ τῶν περὶ Πιστὸν σύμψηφοι γένησθε. Πρέπει γὰρ τὰ παρ' ἐμοῦ γραφόμενα γινώσκειν ὑμᾶς, καὶ ἕκαστον ὡς παρ' αὐτοῦ γραφόμενα, ἐν τῇ καρδίᾳ κατέχειν.

omnes vbique terrarum comministros de Ariana secta litteras dedi, necessarium censui, vt vos quidem [?] ciuitatis clericos congregarem, vos vero, qui de Mareota estis, arcesserem, praecipue quum ex vobis quoque Chares et Pistus, presbyteri, Serapio, Parammon, Zosimus, et Irenaeus, diaconi, Arianos adsectati fuerint, atque cum illis deponi voluerint; quo tum, quae nunc scriptis mandata sunt, cognoscatis, tum vestrum in iis consensum demonstretis, itemque Arii, Pisti, sociorumque depositioni suffragemini. Decet enim, vos, quae a me scripta sunt, scire, et vnumquemque ea, quasi a se essent exarata, corde retinere.

Constantini M. epistola, scripta sub extremum a. 323. Nicomedia ad Alexandrum hunc et Arium exstat integra apud *Euseb.* II, 64—72. de vita Const. et ex parte apud *Socratem* I. 4. Niceph. VIII. 13. Confer *D. Balthasaris Bebelii* diss. ad hanc epistolam, editam Argentorati 1663. *Dannhaueri* salue reformatum contra Bergium pag. 171. seq. et *Tillemontium* tom. VI. memor. pag. 228. qui Eusebium, Nicomediensem, imperatori stylum suum commodasse in hac epistola scribenda suspicatur. De *Alexandro* altero, qui S. Athanasium successorem habuit, accurate, vt solet, idem *Tillemontius* pag. 213—238. et de *Alexandro, CPolitano*, tom. VII. p. 32. seq. *Fabr.* Plura leges de hac epistola in *Walchii* citata haeresium historia, tom. II. pag. 457—461. *Harl.*

AMBROSIVS, Alexandrinus, Didymi auditor, diuersus ab Ambrosio, Alexandrino, celebri illo [w]) Origenis ἐργοδιώκτῃ, [?] scripsit teste Hieronymo cap. 126. catalogi, *ad-*

w) Dixi de hoc in volumine VII. huius bibl. pag. 289. sq. A duobus his diuersi 1) *Ambrosius*, Mediolanensis episc. de quo nota vox Theodosii, imp., apud *Theodoritum* V. 18. hist. Ἀμβρόσιον γὰρ οἶδα μόνον Ἐπίσκοπον ἀξίως καλούμενον, *vnum Ambrosium noui, qui episcopus dici mereatur.* Illum a. C. 398. obiisse probat Papebrochius in diss. de anno et die mortis S. Ambrosii, quae exstat ante tomum I. Act. Sanctor. Aprilis pag. XXXVIII. seq. De eius vita ex veteribus videndus Paulinus, presbyter, (diuersus a Nolano) Ambrosii notarius: tum metaphrastes a Benedictinis graece et latine editus. E recentioribus *Erasmus* XXVIII. epist. 3. *Baronius* ante edit. Ambrosii romanam et in annalibus, tomo IV. Tillemontius tom. X. memor. Paris. 1705. 4. et huius memoriis tunc necdum editis vti Godfridus Hermantius in vita Ambrosii libris XII. distincta editaque gallice Paris. 1678. 4. et Benedictini Iac. Frichius et *Nic. Nourritus* ante luculentam suam Ambrosii editionem Paris. 1686. fol. Non alienum ab instituto meo adscribere iudicium, quod de Ambrosio hoc fert *Combefisius* in bibl. concionatoria. *Suspexi Ambrosii in reddendis vertendisque graecis* (Philonis) *Origenis, Eusebii,*

versus Apollinarem volumen multorum versuum *de dogmatibus* et *commentarium in Iob.* Vide acta Sanctor. 17. Martii tom. II. p. 513. seq.

Apud Caueum calami errore post Ambrosium, Didymi auditorem, Ambrosius etiam Tomitarum episcopus memoratur, sed pro Ambrosio ibi legendum Theotimus.

AMMON siue AMMONAS vel AMMONIVS inter primos *) monachos et coenobii Nitriensis in Aegypto conditor, de quo *Athanasius* in vita Antonii et epist. ad Dracontium tom. I. pag. 957. *Palladius* in hist. Lausiaca cap. 7. *Rufinus* in vitis patrum cap. 29. *Socrates* IV. 23. *Sozomenus* lib. I. cap. 14. atque inde tripartita lib. I. c. 11. Graeci Menologio 4. Octob. Huic tribuuntur *capita XIX. Paraenetica* siue Ascetica, quae e graeco versa latine edidit *Gerh. Vossius* inter Ephraemi Syri opera tom. II. pag. 499. Exstant eadem Ammonae capita ascetica graece MSS. in bibl. caesarea. Incipiunt: τήρει σεαυτὸν ἀκριβῶς ἀγαπητέ. Ex eiusdem institutionibus asceticis capita XXII. Τέσσαρα πράγματά εἰσιν. Hoc idem scriptum memorat *Labbeus* pag. 91. bibliothecae nouae MSS. *de quatuor illis, quorum si vel unum quis habeat, nec poenitentiam agere potest, nec DEus eius orationem exaudit.* Alius *Ammon,* Arianus, quem ab Alexandro episcopo Alex. eiectum ecclesia, testatur *Athanasius* ad solitariam vitam agentes tom. I. p. 818. Alius, episcopus Pachnemunitanus in Aegypto, ab Arianis sub Constantio et deinde iterum a. 373. missus in exsilium, cuius mentio apud *Athanas.* in apologia ad Constantium et [?] epist. ad Antiochen. tom. I. p. 705. 580. et apud *Epiphan.* LXXII. 11. Alius *Ammon,* Thebaidis episc. ad quem exstat epistola canonica Theophili, Alexandrini, in pandectis canonum Beuereg. tom. II. p. 170. Idem *Ammon* episcopus *Elaearchiae,* cuius epistolam ad Theophilum Alex., de vita et conuersatione SS. Pachomii et Theodori edidit Papebrochius in actis S. Pachomii tom. III. Maii p. 63. [*Florent.* in cod. Laur. IX. nr. 22. plut. 11. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 505. *Harl.*] Alius *Ammon,* episc. Hadrianopolitanus, laudatus a *Cyrillo, Alex.,* libro ad Reginas tom V. parte II. pag. 50. et *S. Maximo* ad Dionysium Areopag. cap. 7. de coelesti hierarch. pag. 88. Ἄμμων ὁ Ἀδριανυπολίτης ἐν τοῖς περὶ ἀναστάσεως αὐτῷ κατὰ Ὠριγένους λόγοις. Eiusdem Ammonis nomen excidit p. 423. ad cap. 7. de eccles. hierarchia,

Eusebii, maximeque Basilii, dexteritatem, quo in genere omnium facile princeps videri possit, mihique sane multis partibus Hieronymo superior videtur: sic tota sensus expressione stilo ipse suo ac puriori nitet, nec tam ex aliorum scriptis in suos videtur alueos corrogare, quam a se propria fundere 2) *Ambrosius,* monachus graecus, cuius sermonem ad virgines sacras, latine versum sub Ambrosii Mediolanensis nomine edidere actorum Sanctorum curatores. Vide *Baronium* ad a. 328. n. 107. et Benedictinos not. ad Ambros. tom. II. p. 478. 3) *Ambrosius, thaumatergus,* quem περὶ σεμνώσεως καὶ πίστεως laudat Io. Damascenus in parallelis p. 773. Ne dicam de *Ambrosio Autperto,* vel de *Ambrosio,* ad quem Petrus Damiani scripsit opusc. I. aut de *Ambrosio, Coriolano,* vel de *Ambrosio Taegio,* ord. praedicator. et de *Ambrosio, Camaldulensi,* aliisque iunioribus.

*) Vid. *Tillemont.* tom. VII. memor. pag. 153. seq. [*Schroeckh.* l. c. T. V. p. 174. et tom. X. pag. 204. sqq. de alio *Ammonio,* eremita Nitriensi, saec. IV. et V. *Harl.*]

rarchia, ita enim legendus ille locus: *ἀνάγνωθι Μεθοδίου τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ Ὀλυμπίου Ἐπισκόπου τῆς Λυκίας sancti martyris et episcopi Olympi in Lycia* (haec enim omnia ad vnum Methodium pertinere, acute vidit Caueus,) *καὶ Ἄμμωνος Ἀδριανουπόλεως τὰ κατ' αὐτοῦ (Ὠριγένους) περὶ ἀναστάσεως γραφέντα.* Praeter hos *Ammon* siue *Ammonius* quidam Alexandrinus scriptor graecus quinti saeculi subinde citatur in catenis graecorum patrum. y) Sed de hoc et aliis Ammoniis dixi lib. IV. cap. 29. vol. V. pag. 712. sqq. 723. sqq. Incertum cuius Ammonii *plures epistolas* ferri apud Chaldaeos scribit Hebediesu in catalogo n. 50.

ANASTASIA, sub Diocletiano martyr romana, cuius nomine epistolae duae z) ad Chrysogonum cum huius responsoriis exstant apud *Suidam* in Χρυσόγονος et *Nicephorum* lib. XIV. sub extrem. Huius Anastasiae vita apud Surium 25. Dec. Alia *Anastasia*, martyr virgo, de qua apud eundem Surium ad 28. Octobr.

S. ANTONIVS, Ammonis suppar, monachorum et ipse Aegyptiorum atque eremitarum post Paulum, Thebanum, pater, abstinentis vitae, sanctitatis et zeli pro Christo, in mediis persequutionibus probati, laude clarissimus, obiit in Thebaide 17. Ianuar. a. C. 357. [?] aetatis CV. aa) Neque scriptis, neque sapientia externa, neque arte quacumque; sed

 sola

y) Ex *Ammonii, presbyteri Alexandrini*, opere contra Eutychetis et Dioscori haeresin, in cod. *Taurin.* CC. nr. 19. v. cat. codd. gr. Taur. p. 298. *Harl.*

z) Oliuierus Maillardus sermone IV. post cineres: *Scotus dicit in tertio, quod, quando quis offendit nos, non possumus optare damnationem suam sine peccato mortali, nec etiam, quod moriatur, nisi in duobus casibus. Primo quando impedit bonum commune et seruitium diuinum: secundo, quando est publicus peccator, et non vult se corrigere. Et fundat se in vna littera, quam mandauit S. Athanasia beato Chrysogono, quae habebat virum malum, et rogabat eum, quod oraret, vt moreretur: nec ipsa peccauit in hoc, quod impediebat eam a seruitio diuino.* Vide Menagiana tom. IV. pag. 208.

aa) Secundum *Saxium* in onom. I. pag. 396. natus est Antonius a. Chr. 251. et mortuus a. C. 356. isque laudat praeter alios *Pagii* crit. Baron. ad a. C. 318. nr. XIV. XV. p. 645—648. tom. III. ad a. Ch. 343. nr. II. pag. 403. sq. et a. 358. nr. II. p. 625. sq. tom. IV. Add. praeter eos, quos iam citauit Fabricius, *G. Caue* hist. litter. SS. eccl. tom. I. p. 200. *Du Pin* nouv. bibl. tom. II. pag. 66. *Cas. Oudin.* comment. de S. S. eccl. tom. I. p. 322. sq. *G. Stollii* Nachricht von den Kirchenvätern, p. 252. *R. Ceillier* hist. gen. des AA. eccl. tom. IV. pag. 501. *I. G. Walch.* H. eccl. N. T. p. 1511. *Hamberger* z. N. II. p. 731. sq. copiosius *Schroeckh.* in hist. eccl. christ. tom. V. pag. 154. sqq. et p. 160. sq. de eius septem epistolis et aliis, quae illi adtributa sunt, opusculis, differit. *Athanasii* et aliorum de S. Antonio scripta, cum notis et comment. praeuio *Io. Bollandi*, in actis S. S. Antwerp. Ian. tom. II. pag. 107. sqq. *Brüggemann* in: View etc. ex Herberti typogr. antiqq. I. p. 307. memorat Here begynneth the lyfe of Saynte Anthonye. Lond. by Iulyian Notary. 4. s. a. nota. — *Florent.* in cod. IV. Laurent. Antonii vita, teste *Bandin.* cat. codd. gr. I. pag. 100. sed num sit ab Athanasio, an ab alio scripta, non additur. Vita Antonii, auctore Athanasio, in cod. *Coislin.* CCLXXXII. de quo v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 399. De loco, vbi natus est *Antonius*, disquirit *Wesseling.* ad Hieroclis Synecdem. in veter. Romanorum itinerariis, p. 729. *Harl.*

ſola in DEum pietate inclaruiſſe Antonium, ſcribit Athanaſius in eius vita pag. 121. ὁ γὰρ ἐκ συγγραμμάτων, οὐδὲ ἐκ τῆς ἔξωθεν σοφίας, οὐδὲ διά τινα τέχνην, διὰ δὲ μόνην θεοσέβειαν ὁ Ἀντώνιος ἐγνωρίσθη. Et pag. 95. ὅτι μὴ μεμάθηκε γράμματα. Graece non calluiſſe Antonium, teſtatur Palladius in Lauſiaca hiſtoria cap. 69. verum *ſeptem* eius, apoſtolici ſenſus ſermonisque *epiſtolas* ad diuerſa monaſteria, ex aegyptiaca in graecam linguam translatas iam olim teſtatus eſt *Hieronymus* c. 88. de ſcriptoribus eccleſ. addens, praecipuam ex his eſſe *ad Arſenoitas*. Hodie ſeptem illas epiſtolas aſceticas lectu dignas et praeclaras habemus latine e graeco verſas a *Valerio Saraſio*. Sed in bibliotheca patrum bb), quod mireris, vniuerſae praeter primam ad fratres Arſenoitas inſcribuntur, male hoc quidem, excepta ſecunda, quam vere ad Arſenoitas ſcriptam et Hieronymi iudicio ceteris praelatam dubium haud eſt. Haec ſola etiam ad Arſenoitas inſcribitur in antiquioribus editionibus, vt in Micropresbytico Baſil. 1550. fol. et in Orthodoxographis 1555. fol.

2. Caueus auctor eſt, in bibliotheca patrum haberi ſub Antonii nomine *ſermonum libros duos*, illosque auctoris eſſe longe recentioris, atque id Baſilii, Chryſoſtomi, et aliorum in iis nomina deprehenſa ſatis liquido oſtendere. Sed in bibliotheca patrum Lugd. nusquam duos illos ſermonum libros, verum tom. IV. p. 77. ſqq. vnicum tantum breuem Antonii ſermonem reperies, *de vanitate mundi et reſurrectione mortuorum*, qualem latine ex veteri codice Aldi Manutii vulgauerat *Gerhardus Voſſius* ad calcem Gregorii, thaumaturgi, pag. 128. Mogunt. 1604. 4. At enim ſermonum libri duo, quos Antonio noſtro *Trithemius* tribuit, et qui in bibliothecis patrum antiquioribus Paris. a. 1575. tomo I. et 1589. tomo V. lalatine leguntur, ſunt *Antonii*, monachi longe iunioris, qui ab excerpendi ſtudio dictus eſt *Meliſſa*, libri duo locorum communium de virtutibus et vitiis, de quibus [?] dicam infra capite trigeſimo, et quorum auctorem Caueus alibi refert ad medium ſaeculum a Chriſto nato duodecimum.

3. *Exhortatio ad monachos*, apud Athanaſium in Antonii vita pag. 25. 60. edit. primae Hoeſchelianae.

4. *Regula* monachis praeſcripta cc) primo loco legitur latine in codice regularum monaſticarum, collecto a *Benedicto*, Anianenſe abbate, (qui a. C. 800. claruit,) edito *a Luca Holſtenio*, Rom. 1663. 4. et Paris. 1663. 4. Eiusdem regulae verſionem ex arabico edidit Abraham, Ecchellenſis, Paris. 1646. 8. *Fabr.* Inſcriptio libri eſt: *Antonii* regulae, ſermones

bb) Bibl. patrum edit. Lugd. tomo IV. (ſic et in aliis editionibus bibliothecae patrum Paris. et Colon.) Praemittitur Symphoriani Campegii ſiue Champerii, Lugdunenſis, epiſtola, cuius etiam latinam epiſtolarum verſionem eſſe, falſo traditur in Hendreichii pandectis Brandenburgicis. *Antonii* epiſtolas, a Symphoriano primum editas Paris. 1515. et deinde cum Dionyſio, Carthuſiano ad Dionyſium Areopagitam recuſas, notat *Io. Godfridus Olearius* in bibliotheca ſcriptorum eccleſiaſticorum p. 64.

cc) Dubia ſpuriaque cum ſcriptis reliquis videtur eſſe *Oudin*. l. c. *H.*

nes, documenta, admonitiones, reponsiones et vita duplex. Omnia nunc primum ex arabica lingua latine reddita studio *Abrah. Ecchellensis*. Paris. Adr. Topinart. 1646. 8. — *Paris*. in bibl. publ. sunt in cod. *syriaco* XCIV. nr. 2. *officium schematis sctì*, s. induendi habitus monastici, quod, (vt ait confector catal. codd. Paris. vol. I. p. 60.) Scto Antonio tribuitur, et e lingua coptica in syriacam et arabicam conuersum est. Ibid. inter codd. syriacos sunt in cod. CXLV. nr. 3. et 4. *Antonii* monita, discipulis testamenti loco relicta, et eiusdem epistolae asceticae: atque in cod. CLIV. nr. 6. monita quaedam ascetica, quorum auctor fertur S. Antonius. v. cat. cit. pag. 67. et 68. *Harl.*

5. *Epistolae XX.* latine versae ex Arabico ab Abrahamo, Ecchellensi, et cardinali Barberino dicatae, Paris. 1641. 4. [al. 8.] Has Antonii ingenio, diuina eius sapientia, hominis vere θεοδιδάκτε dignissimas et eius viuos characteres esse, adfirmat *Combefisius* in bibl. concionatoria. Aliae illius epistolae, vt quas ad Constantinum M. scriptas memorat *Sozomenus* II. 31. quemadmodum et Constantini ad Antonium, de quibus *Hieron.* in chron. ad a. 335. etc. interciderunt.

6. *Sermones XX. ad monachos.*

7. *Admonitiones et dogmata varia ad monachos.*

8. *Sententiarum quarumdam expositio et ad interrogata varia responsiones.* Haec omnia itidem ex arabico conuersa a se, latine vulgauit idem Ecchellensis, adiuncta duplici S. Antonii vita itidem ex arabico versa, et Borhaneddini Alzernouchi, scriptoris arabis, libello ethico, qui *Enchiridion studiosi* inscribitur, quem arabice cum eiusdem Ecchellensis, et altera *Frid. Rostgaardi* versione vulgauit *Relandus*, Traiecti ad Rhen. 1709. 8.

De Antonii vita, ab *Athanasio* scripta, dixi lib. V. cap. 2. pag. 187. sq. vol. VIII. Illius lectione multos ab ethnicismo ad dogma christianum conuersos scribit *Augustinus* VIII. 6. Confess. Laudant et Nazianzenus, Palladius multique alii. Illustrat etiam *Caspar Barthius* LVII. 1. Aduersar. De symbolis, S. Antonii imagini adpingi solitis, igne, sue, libro, baculo, tintinnabulo, Tau vesti appicto, fuse differit *Theophilus Raynaudus* tom. VIII. opp. pag. 367. seq. atque chronotaxin Antonianam, siue vitam S. Antonii, ordine annorum digestam, exhibet pag. 411 — 421. Accurate etiam de illo *Tillemontius* tom. VII. memor. pag. 101. seq. et de eius scriptis pag. 134. seq.

[?] AQVILIVS dd) SEVERVS *in Hispania de genere illius Seueri, ad quem Lactantii duo epistolarum scribuntur libri, composuit volumen quasi ὁδοιπορικὸν totius suae vitae statum continens, tam prosa quam versibus, quod vocauit καταστροφὴν siue πεῖραν,* ee) *et sub Valentiniano*

dd) In quibusdam Honorii Augustod. codicibus male *Achillius*. Alii *Acilius*. Apud *Freculphum* tom. II. chron. lib. II. c. 15. *Acylius* (Graecis Ἀκύλιος.) Apud eumdem pro verbis καταστροφὴν siue πεῖραν, monstrum habes vocabuli *cintacipoiam siue petram*.

ee) In quo opusc. totius vitae conditionem depinxit. v. *Caue* hist. liter. SS. eccl. I. p. 225. *H.*

tiniano principe obiit. Haec *Hieronymus* cap. III. catalogi. [vbi v. interpretes in Fabr. bibl. eccles.] Sed volumen illud Aquilii, quod ex graeco carmine et prosario sermone mixtum fuisse innuit Hieronymus, perinde, vt duos illos Lactantii, latini scriptoris, epistolarum libros desideramus. Ex Hieronymo idem repetit Pseudo Dexter in chronico ad a. C. 370. *Aquilius Seuerus domo Toletanus, ex genere alterius Aquilii Seueri, ad quem Lactantius nuncupauit volumen epistolarum, hoc tempore magno in pretio habetur.* In alio fragmento chronici, quod sub Dextri nomine exstat ad calcem bibliothecae hispanicae Nic. Antonii ad a. C. 372. tantum haec leguntur verba: *Aquilius Seuerus Toletanus floret.* De familia apud Romanos celebratissima *Aquiliorum* accurate *Ioannes Glandorpius* in onomastico p. III. seq. et *Philippus a Turre* in monumentis veteris Antii cap. 2.

BASILIVS, episcopus Ancyranus, (non confundendus cum Basilio, Ancyrano presbytero, qui tempore Iuliani martyrium subiit, et de quo acta Sanctor. ad diem XXII. Martii, ac *Io. Tillemontius* tom. VII. memor. pag. 375. seq. 728. seq.) Apud *Hieron.* cap. 89. catalog. multi codices, etiam Io. Marcianaei editio habet: *Basilius, Ancyranus episcopus, artis medicinae,* quemadmodum et apud Freculfum et Honorium legitur, et graecus Hieronymi interpres atque Suidas: ἰατρὸς τὴν τέχνην, licet haec verba in Francofurtensi Sophronii editione sint omissa. Quoniam mihi insolens videbatur loquutio, *episcopus artis medicinae,* pro artis illius perito: atque in Miraei editione reperiebam, *Basilius, Ancyranus, episcopus Artis Mecheae,* hanc potius amplexus sum lectionem, quum plures referrem Basilios, supra pag. 6. in h. v. et p. 7. [ibique vid. adnotata] praecipue cum et Caueo *f*) illam vidissem placuisse. Iam vero adtentius Hieronymi verba cogitans, fateor, illum arcis Mecheae episcopatum suspectiorem etiam mihi videri. Omitto, quod apud alios veteres de hac Basilii ἐπισκοπῇ altum silentium. Illud tantum vrgeo, apud Hieronymum necessario iungenda esse verba *Ancyranus episcopus:* nam [P] certe Hieronymus scripsit diu post a. C. 336. quo datus est Basilius Marcello, Ancyrano, successor. Ita arci Mecheae nullus locus relinquitur. Ceterum episcopos artis medicae peritos plures habemus, (ne de Aëtio, quae supra dixi, repetam,) quos referunt *Andreas Tiraquellus* lib. de nobilitate pag. 262. seq. *Theophilus Raynaudus* tom. VIII. opp. pag. 569. 587. *Abrahamus Bzouius* in nomenclatore sanctorum professione medicorum Colon. 1623. 12. *Christianus Benedictus Carpzouius* in diss. de Medicis ab ecclesia pro sanctis habitis, Lips. 1709. 4. neque tamen cum Tiraquello *gg*) mihi facile persuaserim, Basilium, Ancyranum, intelligi, quando a *Paulo Aegineta* IV. 55. et VII. 19. Basilii medicamenta referuntur. Denique nec genus loquendi adeo insolens debet videri, quod est Hieronymo vsitatum. Sic statim de Theodoro cap. 90. *Theodorus, Heracliae Thraciarum episcopus, elegantis apertique sermonis et magis historicae intelligentiae.* Scripta Basilii, quae Hiero-

f) Et *Caueum* in histor. litterar. S. S. eccles. I. pag. 210. et ib. p. 640. sq. de altero *Basilio,* presbytero Ancyrano, qui claruit a. C. 787. quo in synodo II. Nicaena iconomachiae reus factus est. At postea scripsit *confessionem,* s. libellum supplicem, in quo iconomachos deuouit et imaginibus deberi cultum confessus est: quae *confessio* exstat gr. ac lat. inter acta conciliabuli Nicaeni, concil. tom. VII. p. 56. *Hard.*

gg) Lib. de nobilitate p. 345.

Hieronymus commemorat, perierunt vtraque, *liber de Virginitate*, nec minus alter *aduersus Marcellum, Ancyranum.* Quamquam vero semiarianos inter diu eminuit hic Basilius, vt adparet ex *Epiphanii* haeresi 73. §. 1. vbi acta concilii Ancyrani a. 358. et Basilii professionem fidei §. 11. pag. 859. exhibet: cui iungendus *Athanasius* de synodis tom. I. pag. 916.: tamen Eunomianos in eodem concilio condemnauit, et Photinum confutauit in concilio Sirmiensi a. 351. [v. *Ittig.* histor. Photin. p. 454.] Depositus postea concilio CPol. a. 360. et relegatus in Illyricum, vna cum aliis Macedonianis Iouiniano, imp., obtulit a. 363. libellum supplicem, rogans in episcopatum suum restitui, vt narrat *Socrates* III. 25. Sed repulsam tulit, Athanasio in Ancyrana sede ipsi praelato. Confer [*Sozomen.* lib. IV. cap. 24.] *Tillemontium* tom. VI. memor. hist. eccles. *Fabr.* item *C. G. Franc. Walch* histor. haeresium citatam, tom. II. pag. 663. sq. *Schroeckh.* hist. eccl. christ. tom. VI. pag. 115. sq. *Harl.*

CRESCENTII, (Κρεσκεντίου) et Alexandri Alexandrini, scripta contraria *de Paschate*, quo die celebrandum esset, quibus acerrime inter se pugnauerint, memorat *Epiphanius* haeresi LXX. 9. p. 829.

DIADOCHVS, Photices in veteri Epiro siue Illyrico episcopus, ab *Oudino* [tom. I. p. 1262. sqq.] et *Caueo* [hh]) ad a. C. 450. refertur, non aliam ob rationem, quam quod Victor Vitensis [ii]) libros de Persequutione [Africana dicauit cuidam *erudito a tanto pontifice totoque laudis genere praedicando beato Diadocho, cuius, vt astra lucentia, exstant quamplurima catholici dogmatis monumenta dictorum.* [conf. *Fabr.* infra vol. IX. pag. 446. vet. ed. de Photio.] Ob eamdem caussam *Cotelerius* III. monument. eccles. graecae p. 598. *Victoris* illius

hh) In histor. litter. scriptor. eccl. I. p. 472. ed. Basil. Add. *Du Pin* hist. eccl. vol. III. pag. 5. *Saxii* onom. litt. I. p. 510. sq. *Hamberg.* z. N. III. p. 173. Diuersus est a *S. Marco*, discipulo S. Chrysostomi, Eremita Aegyptio et Asceta, circ. a. C. 400. de quo egit quoque Fabric. et in hac sectione et infra, vol. IX. pag. 445. vet. ed. de Photii cod. CC. add. *Caui* hist. cit. vol. I. pag. 372. *Du Pin* hist. eccles. vol. III. p. 2. *C. Oudin.* comm. de SS. eccl. I. 902. sqq. (vbi quoque is recenset *codd.* opusculorum Marci, asceae, Venetum D. Marci, anglicanos, et Bauaricum, (in quo sunt VII. sermones, v. cat. codd. gr. Bau. p. 34.) atque iudicat, Marcum Pelagianam sapuisse doctrinam, atque nimium indulsisse humanae libertati; idem opinatur, quatuor rationibus ductus, Marcum hunc esse quoque auctorem homiliarum seu quaestionum asceticarum XLIX. quae sub nomine *S. Macarii*, s. Aegyptii s. Alexandrini, circumferuntur; denique monet, Marcum nostrum caute distinguendum esse ab alio, itidem monacho, qui tempore Leonis, imperatoris, philosophi, circ. a. 900. vitae sanctitate clarus, saucium illum imperatorem curauit:) item *Hambergeri* z. N. III. pag. 1. sqq. et *Saxii* onom. I. p. 470. sq. Vita Marci, eremitae, in cod. *Paris.* teste *Montfauc.* in Palaeogr. gr. p. 323. — Ibid. p. 328. de haeresi Marci in cod. Baluz. qui continet Nicetae Choniatae Acominati panopliam dogmaticam. *Harl.*

ii) In bibliotheca Iohannea huius vrbis Hamburgensis exstat editio Victoris Vitensis Parisina anni 1569. 8. collata a Frid. Lindenbrogio cum codice praeclaro Lugdunensi. Ceterum cum iis, quae de hoc scriptore obseruarunt *Petrus Franciscus Chifletius* in sua Victoris editione Diuion. 1664. 4. et *Theodoricus Ruinartus* Paris. 1694. 8. conferendus *Tillemontius* tom. XVI. memor. et anonymus scriptor, qui vitam nouam Victoris gallica lingua edidit Paris. 1708. 8.

lius historiam suspicatur scriptam esse in veteri Epiro, non CPoli, vt volebat Chifletius, nec Acacio, CPol., dedicatam, quod refellit etiam *Tillemontius* tom. XVI. pag. 597. atque praef. ad Victorem Theodoricus Ruinartus. Hic tamen non in Epiro, sed in Africa illum scripsisse existimat; vnde consequitur, esse etiam incertum, Photicesne episcopus Diadochus, an alius potius hoc nomine episcopus Africanus a Victore innuatur. At *Marcum Diadochum*, cuius homilia aduersus Arianos in codice caesareo pariter et Basileensi, scriptis S. Athanasii admixta legitur, ad saeculum VI. referunt viri docti, putantque, esse vnum ex illis duobus Marcis, Aegypti episcopis, (Philarum alter fuit, alter Zygrensis,) qui subscripserunt epistolae Athanasii ad Antiochenos tom. I. pag. 580. et quos ab Arianis missos in exsilium queritur apologia pro fuga pag. 705. et epist. ad solitarios pag. 858. Illa homilia incipit *ἀρχῆς κρείττονα τὸν λόγον ὁ Θεολόγος λέγει*, eamque *Lambecius* III. pag. 85. [ll]) promisit se vulgaturum

kk) S. pag. 225. sqq. ed. Kollar. in cod. LVII. nr. 36. In eodem vol. in cod. XLII. citatur *S. Diadochus*, Photices in veteri Epiro siue Illyrico episcopus, in anonymi commentario in praecipua V. et N. T. loca, et in cod. LVIII. nr. 2. notabilis locus ex *capitibus asceticis de vero deum adorandi modo in spiritu et veritate.* v. *Lambec.* cum nota Kollarii, III. p. 179. sqq. et pag. 258. sq. — In cod. caesareo CLVI. nr. 12. sunt *Diadochi*, *ἐπισκόπε Φωτικῆς τῆς Ἠπείρε τῆ Ἰλλυρικῆ*, *capita ascetica decem de perfectione spirituali;* vide *Lambec.* cat. codd. gr. IV. pag. 329. — in codd. CLVIII. nr. 1. eiusd. *capita centum ascetica*, praefixis *decem definitionibus*, (quarum secundam, n. *definitionem spei*, apud Photium mancam, *Lambec.* IV. p. 341. supplet ex hoc cod.) et in cod. CLIX. nr. 1. eadem capita, sed omissis decem illis definitt. (*Lambec.* IV. pag. 343.) — Eadem centum capp. exstant in codd. CCXXXIV. nr. 17. — CCXXXVII. nr. 2. — CCXL. nr. 4. praefixis decem definitionibus. — in cod. CCXXVII. nr. 16. excerpta quaedam: — in cod. CCXXXVII. nr. 3. eiusd. *quaestiones et responsiones sacrae* 38. et nr. 4. caput quoddam asceticum. — Idem *Diadoch.* citatur in Io., patriarchae Antiocheni, eclogis asceticis, in cod. CCXLI. nr. 1. et in locis communibus asceticis, in cod. CCLI. v. *Lambec.* V. p. 151. p. 187. nr. 2. vbi notat Kollar. ad nr. 3. *quaestion. et responsiones* ab *Oudino* I. pag. 1263. tribui iuniori cuidam Diadocho, in *Barocc.* tamen cod. adscribi eas etiam Diadocho, Photices episcopo: et in not. *D.* animaduertit contra Lambec. quaestiones etc. illas priores nouem exstare quidem in adpendice opusculorum *Symeonis iunioris theologi*, a *Iac. Pontano* editorum pag. 358. sqq. sed latine tantum; item in supplemento bibl. patrum Morelliano 1639. tom. I. p. 842. nequaquam vero quaestiones prioribus similes cod. fol. 93. sequi; verum hanc inscriptionem: *Visio S. Diadochi*, qua de variis fidei mysteriis continetur colloquium; duo igitur hic diuersa opuscula Diadocho adtribui. Eaedem Diadochi *visiones* sunt in cod. *Barocc.* LXIX. p. 205. b. Tum ap. *Lambec.* l. c. pag. 198. nr. 4. — p. 209. nr. 16. p. 214. nr. 4. p. 222. nr. 1. ibique not. Kollar. 1. de Ioannis Antiocheni eclogis, et p. 524. sqq. Ex his caesareis codd. nec non cod. XXXVI. in quo itidem exstant *practica capp. centum* etc. sed desunt decem praeuiae definitiones, illa capp. ascetica posse multo correctiora, quam in editis factum sit, in lucem proferri, cum *Oudino* l. c. I. p. 1263. iudicat *Kollarius* in supplem. ad Lambec. comm. p. 269. sq. — In indice cod. *Antonii Eparchi.* v. infra, vol. IX. pag. 487. vet. ed. — *Monachii* in cod. LXXXIIX. *Marci*, monachi, sermones X. et *Diadochi*, Photices episcopi, capp. 100. de perfectione. v. catal. codd. gr. Bauar. pag. 54. — *Augustae* Vind. *Diadochi* capp. centum; in duobus codd. eadem et definitiones fidei decem. v. *Reiseri* indic. MSS. August. p. 23. 26. et 28. ibid. p. 38. nr. 55. *Marci* alicuius monachi preces ad deum. — In *Montfauc.* bibl. *Coislin.* p. 111. loca Diadochi et Marci monachi in cod. XXXVII. et pag. 190. siue cod. CXVII. it. pag. 198. s. cod. CXXII. siue *Niconis* collectione locorum SS. etc. p. 188. in cod. CXV. et p. 193. s. cod. CXX. it. p. 305.

gaturum esse e codice caesareo in supplemento, quod edere in animo habuit, bibliothecae patrum. Sed primus e codice Basileensi publicauit, latinamque versionem suam addidit *Io. Rudolphus Wetstenius*, ll) ad calcem Origenis de oratione pag. 152—173. Basil. 1694. 4. *Photius* in bibliotheca sua cod. CC. *Marci*, sed quem monachum adpellat, *librorum nouem asceticorum* facit mentionem. In postremo aduersus Melchisedecitas pugnasse, et simul haereseos non minoris rerum semetipsum libri auctorem Marcum peregisse, Photius adnotat, mm) ac deinde proxime cod. CCI. subiicit *Diadochi*, Photices in veteri Epiro episcopi, *definitiones decem*, nn) *et capita centum ascetica* de spiritali perfectione, quae ex *Francisci Turriani* versione lucem viderunt latine Florent. 1570. 8. Antwerp. 1575. 12. Lugd. 1627. 12. ne bibliothecas patrum oo) memorem: sed et graece pp) cum duabus centuriis sententiarum spiritalium

305. f. cod. CCLIX. S. *Anastasii* quaestion. et resp. — p. 590. f. eod. CCLXXVI. in parallelis S. Ioannis. — p. 506. f. eod. CCLXII. inter scholia ad Ioannis Clim. scalam (add. infr. in hoc vol. p. 618. nr. 3. vet. ed.) — p. 414. f. eod. CCXVI. eiusdem et Marci, monachi, inter testimonia variorum. — p. 199. f. cod. CXXII. *Diadochi capp. moralia et ascetica decem.* — pag. 306. f. eod. CCLXII. — p. 312. f. in eod. CCLXVIII. inter scholia ad Isaaci Syri etc. sermones asceticos. — *Paris.* in nouem codd. bibl. publ. *Diadochi* capita ascetica, v. indic. ad cat. codd. Paris. II. sub voc. *Diadochus.* — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. IX. nr. 28. *Diad.* capita gnostica, fine definitiones X. — in cod. VI. nr. 8. loca Diad. inter testimonia de praescientia etc. dei. — Citatur quoque in expositione sacrorum praeceptorum, et in collectione capp. asceticorum. v. *Bandin.* cat. gr. Laur. I. pag. 506. III. p. 295. I. p. 99. et 495. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CXXXII. centum capp. de perfect. spirituali, praefixis X. definitt. v. cat. codd. gr. Marc. p. 77. — ibid. in bibl. *Naniana* XCV. nr. 8. et 9. decem definitt. et centum capp. ascetica. v. cat. codd. gr. Nan. p. 187. Inter codd. bibl. Bodlei. in cod. *Barroc.* V. sententiae et praecepta ascet. ex Marco, monacho, Diadocho aliisque. — cod. LXX. plura Marci et Diadochi opusc. — nr. 290. et 291. fragmm. et excerpta ex vtroque. — nr. 737. in cod. *Laudi* Diad. capp. C. — De cod. *Galei* paullo post sermo erit. In alio cod. Galei, nr. 6157. loca ex Diadocho aliisque asceticis. *Harl.*

ll) V. supra, vol. VII. p. 222. *Harl.*

mm) *La Croze* in epist. ad nostrum Fabric. in Thesauro epist. Lacroz. tom. III. pag. 125. quod Fabr. h. l. scripserat: *in postremo — Photius adnotat*, ita corrigit eum: „Hic Andream *Schottum* et *Du Pin* sequutus es; nec enim graeca adiisti, quae aliter habent, apud *Photium* cod. CC. ὁ δὲ θ' κατὰ Μελχισεδεκιτῶν ἀγωνιζόμενος οὐδὲν ἔλαττον τὸν γεννησάμενον αὐτὸν αἱρέσεως ἔνοχον οὐ μετριωτέρας τηλικοῦν· quae sic verto: *Nonus vero, qui contra Melchisedecitas pugnat, nihilominus auctorem suum*, (siue parentem, quod de auctore libri intelligendum est,) *haeresis haud leuioris reum traducit.* Itaque nonus ille *Marci* sermo Photio haereticus visus est, propterea que fortasse periit; ab amanuensibus ideo neglectus. De significatione vocum illarum ὁ πατὴρ τοῦ λόγου et ὁ γεννησάμενος τὸν λόγον, scis, quae dixerit *Casaubon.* ad Athen. p. 3. n. 20. quibus adde *Clement. Alexandrini* verba initio Stromatum: καλὸν δ' οἶμαι καὶ παῖδας ἀγαθοὺς τοῖς ἔπειτα καταλείπειν· οἱ μὲν γε παῖδες, σωμάτων, ψυχῆς δὲ ἔγγονοι οἱ λόγοι." Hactenus La Croze. Add. paullo infra de Diodoro, nr. 6. pag. 359. vet. ed. *Harl.*

nn) Ex his *S. Maximus* in diss. cum Pyrrho tom. II. opp. p. 168. θέλησιν τὸ αὐτεξούσιον ὁ μακάριος ὡρίσατο Διάδοχος ὁ Φωτικῆς, ἄνω. Et in opusculis pag. 153. eiusdem tom. II. affert locum ex sexto κεφαλαίῳ τῶν ἀσκητικῶν. Et tom. I. p. 303. citat Diadochum ἐν τῷ ἑκατοστῷ κεφαλαίῳ.

oo) Ex gr. Lugdun. tom. V. p. 884. *H.*

pp) *Oudin.* supplemento de scriptoribus eccles. pag. 91.

lium S. Nili, collatis cum tribus MSS. exemplaribus, et scholiis adpositis, Florentiae apud Bartholomaeum Sermaterellium 1578. 8. Eiusdem [P] Diadochi homilia, quam memorat Allatius, et Holstenius edere voluit, in CHRISTI adscensionem, incipit: *φέρε μοι νῦν τοὺς ἱερατικοὺς ἱερεῖς*. *Fabr.* conf. infra, vol. IX. pag. 96. nr. XI. vet. ed. inter elogia et vit. Sctor. *Harl.*

Illos Marci libellos asceticos etiamnum habemus, excepto vltimo, qui hactenus in lucem non est prolatus. qq) Exstat autem MS. apud Galeum λόγος εἰς τὸν Μελχισεδὲκ. [v. infra, vol. IX. p. 445. vet. ed.] Ceteri editi sunt, sed alio ordine, quam a Photio referuntur, praemittiturque illis prooemii loco, quod Marci non est, neque a Photio agnoscitur; sed est pars homiliae 37. S. Macarii, vt a multis iam fuit adnotatum.

1. *De paradiso et lege spiritali*, capita siue sententiae 200. Haec cum Vincentii Opsopoei versione leguntur in micropresbytico Basil. 1550. p. 263. et in priore orthodoxographorum editione, Basil. 1555. p. 568.

2. *De his, qui putant, ex operibus se iustificari*, capita 211. Istos duos libellos graece et latine cum versione sua edidit *Vincentius Opsopoeus*, Hagenoae 1531. 8. atque emendatius *Ioannes a Fuchte*, Helmst. 1616. [al. 1617.] 8. dolens, sibi ad manus haud fuisse editionem graecam Paris. 1513. Libellum posteriorem, quo tam praeclare de beneficio DEI

qq) Editi postea sunt *Marci sermones de ieiunio et de Melchisedech, qui deperditi putabantur, nunc primum cum latina interpretatione a Balthassare Maria Remondini in lucem prolati.* Romae, ex typogr. Anton. de Rubeis. 1748. 4. (in 8. citatur in bibl. selecta hist. eccl. V. et N. T. Venet. 1776. 8. pag. 556.) Calci adiectae sunt aliquot editoris obseruatt. — De *Marco, eremita*, diuerso a Diadocho, paullo ante egi, et notaui, Ondinum aliquot codd. iam recensuisse, quibus nonnullorum addidi notitiam, aliosque hic memorabo. In cod. *Th. Gale* Cl. f. in catal. cod. Angliae II. nr. 5935. sunt *Diadochi, ep. Carpathii*, capp. ascetica cum prolegomenis et scholiis; eiusdem quaestiones et responsiones, eiusdem visio; *Marci, monachi*, capp. de ingenito et genitis f. de physiologia ascetica; capp. moralia; capp. de oratione; capp. gnostica; capp. de actione et contemplatione spirituali, atque alia quaedam capita: omnia quidem collata cum alio cod. MS. tum in cod. CII. siue nr. catal. 5956. *Marci*, monachi, *sermo de Melchisedec*; eiusd. opusc. de vitiorum et virtutum oppositione. — In bibl. Bodlei. secund. cat. cit. I. nr. 737. in cod. *Laud.* sermo *in Melchisedech*, cum septem aliis Marci sermonibus. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CXXXII. sunt libelli editi, a Fabricio indicati; sed alio ordine; praeterea nr. 9. λόγος *contra Melchisedechitas*. Idem ibid. in cod. CXXXIII. cum aliis sex sermonibus, n. ap. Fabricium nr. 3. 1. 2. 5. 8. et 7. v. cat. codd. gr. Marc. p. 76. et 77. — Ibid. in cod. *Naniano* CXXII. sermo de poenitentia. — Secundum *Montfauc.* bibl. *Coislin.* p. 199. in cod. CXXIII. sermo *contra Melchisedechitas* cum aliis octo libr. nempe nr. 1. 2. 3. 4. 5. 8. 7. 6. et saepius loca ex Marco monacho in aliis codd. Coislin. supra ad Diadochum citatis. — *Paris.* in bibl. publ. nr. 1. in quinque codd. nr. 4. et 5. in tribus codd. nr. 3. 2. 6. 7. et in cod. MXXXVII. nr. 3. quoque in. cod. CCCLXII. et nr. 8. etiam in cod. MCLXXXI. — *Vindobonae* in cod. CCXXXVIII. nr. 15. excerpta ex *Marci* erem. sermonibus catecheticis ad discipulos suos. v. *Lambec.* comm. V. p. 209. *Harl.*

DEI ex sola per Christum gratia credentes iustificante Marcus scripsit, separatim latine fecit recudi *D. Samuel Schelwigius*, Gedani 1688. 4.

3. *De poenitentia, cunctis necessaria.*

4. Responsio, siue *dialogus ad eos, qui de diuino baptismate dubitabant.* Hunc latine etiam vertit *Petrus Franciscus Zinus*, cuius interpretatio cum S. Ephraemi; Nili atque Esaiae, ascetae, scriptis quibusdam vidit lucem Venet. 1574. 8.

5. (Photio VIII.) *Praecepta salutaria* ad Nicolaum, monachum, de ira et libidine compescenda, cum eiusdem Nicolai epistola, qua gratias Marco agit.

6. (Photio VII.) *Capitula de temperantia et ieiunio.* Partem posteriorem, quae in editione Pici desideratur, vertit *Zinus* et cum superiore 4. latine edidit.

7. (Photio VI.) *Disputatio cum seculari causidico.*

8. (Photio V.) *Consultatio intellectus cum sua ipsius anima.* Hanc quoque *Zinus* vertit.

Hi octo libelli, latine versi a *Iohanne Pico,* viderunt lucem Paris. 1563. 8. atque deinde saepius in bibliothecis patrum [ex. gr. Lugdun. tom. V. et XII.] cum fragmento *epistolae.* [gr. vna cum *Nicolai*, monachi, ad Marcum epistola, nitide editi a *Guil. Morelio*, Paris. 1563. 8. vna cum *Hesychii*, Hierosol., capitibus, (a Photio cod. CXCVIII. memoratis,) *ἀντιῤῥητικοῖς καὶ εὐκτικοῖς*. add. infra, vol. XIII. p. 753. *H.]* Graece vero et latine in auctario Ducaeano tom. I. Paris. 1624. fol. [et in bibl. Morelliana patrum, tom. XI. a. 1644. Opera et sermones in Gallandii bibl. PP. VIII. p. 3. sq.]

[†] Praeter illa octo, *Nicephorus* XIV. 54. testatur, se euoluisse libros alios Marci huius XXXII. *δι' ὧν πᾶσαν*, inquit, *ἀσκητικῆς πολιτείας ὁδὸν διεξέρχεται.* Atque *Tho. Galeus* habuit MSta [quae paullo ante citaui.] sub illius nomine *κεφάλαια ἠθικὰ* et *γνωστικὰ, ἀντίζυγα* vitiorum et virtutum, paraenesin asceticam, litterarum ordine. *Περὶ πράξεως καὶ θεωρίας πνευματικῆς.* Orationem in S. crucem. Capita *περὶ ἀγεννήτου.* Laudatur hic Marcus inter clarissimos saeculo IV. Aegypti monachos a *Palladio* in Lausiaca cap. 20. qui eum prope centum annos natum vidisse se testatur, et a *Sozomeno* VI. 29. Marci fragmenta quaedam leguntur in Corderii Catena ad Lucam, vbi praeter rem adpellatur archiepiscopus. Nam in MS. Mazariniano monachum diserte vocari, notatum Combefisio in bibl. patrum concionatoria. *Fabr.* — In catal. codd. gr. *Taurinens.* pag. 472. cod. CCCXLV. citantur *Diadochi,* philosophi platonici, *elementa theologica.* Sed ille est *Proclus,* qui etiam Diadochus cognominatur. *Harl.*

DIDYMVS, Alexandrinus, Didymo, Alexandrino grammatico chalcentero annis prope quadringentis iunior, nec cum monacho Aegyptio rr) *Didymo*, (de quo *Socrates*

 IV.

rr) De aliis Didymis *Ionsius* III. 2. [add. *Lambec.* comm. de bibl. caesar. VII, p. 39.]

IV. 33.) confundendus, parua aetate quadrimulus, quum adhuc etiam prima litterarum ignoraret elementa, oculorum vsum amisit; sed maiore inde desiderio scientiae verique luminis inflammatus, precibus et audiendi meditandique impigro studio tantum profecit, vt non modo ") grammaticae, rhetoricae, dialecticae, geometriae, arithmeticae, musicae et astronomiae, ceteraeque philosophiae ") adyta penetrauerit, sed et sacrarum litterarum insigni peritia instructus, doctorem ecclesiae praestiterit tanto magis eximium, quanto etiam magis vitae exemplo et morum sanctitate celebratum. Viuebat adhuc, catechetae, h. e. professoris theologiae, Alexandrini fungens munere, quum Hieronymus a. C. 392. librum suum de scriptoribus ecclesiasticis componeret, quo tempore annum octogesimum tertium aetatis testatur eum excessisse, quod ego adtigisse interpretor. Nam quinque et octoginta quum excessit annos, [?] obiit "") a. 396. decennio postquam eum frequentarant Hieronymus et Rufinus: ne de Palladio et Ambrosio, Alexandr., Euagrio, Isidoro innumerisque aliis, qui eius audiendi caussa concurrerunt, iam memorem.

Didymi

ss) Vide *Socratem* IV. 25. *Sozom.* III. 15. *Rufin.* XI. 7. Hist. *Theodoritum* IV. 29. Tripartitam VIII. 8. *Cassiodorum* c. 5. Inst. diuin. litt. *Nicephorum* IX. 17. et e recentioribus *Tillemontium* tom. X. p. 387. seq. Porro illustre Didymus exemplum est ex iis, qui, oculorum luce orbati, magnam doctrinae laudem obtinuere: quales commemorantur alii nonnulli a Iacobo Gutherio in Tiresia siue diatriba de coecitatis et sapientiae coniunctione. *Fabr.* Conf. *G. Caue* hist. litt. SS. eccl. tom. I. p. 253. *L. Ell. du Pin* nouv. biblioth. II. p. 129. *I. Basnagii* animaduerss. in Didymum et eius opera, in *Canisii* lection. antiquis tom. I. p. 197. sqq. Disputat praecipue contra Baronium, qui ex vno Didymo duos finxerat. *G. Stolle* Nachricht von den Kirchenvätern, pag. 288. *R. Ceillier* Hist. gen. des AA. eccles. tom. VII. p. 727. *I. G. Walch.* hist. eccl. N. T. pag. 1564. *Iac. Bruckeri* hist. critic. philos. tom. III. periodi II. pag. 471. sq. et in adpendice s. vol. VI. pag. 549. sq. *Hambergeri* z. N. part. II. p. 899. sqq. — *Veterum testimonia de Didymo, Alexandrino coeco: ex quibus tres libri de Trinitate, nuper detecti, eidem adseruntur. Ferdinandus Mingarellus*, theologus Camaldulensis, *collegit, atque animaduerss.* adiecit. Romae 1764. 4. (qui in secunda animaduersione probabiliter demonstrauit, Didymum videri a. C. 335. auctore Athanasio, catechetae munus obtinuisse, et in animadu. III. contra Tillemontium disputans, annum mortis refert ad a. Chr. 395.) *Saxium* in Onom. I. pag. 398. sq. qui, „obiit Didymus, ait, circa a. Ch. 395. *Hieronymus* saltem librum suum de scriptoribus eccles. a. 393. scribens, sic de eo, cap. 109. *viuit vsque*, inquit, *hodie*, *et octogesimum tertium aetatis excessit annum.*" Atque *Schroeckh.* in hist. eccl. christ. part. VII. pag. 74. sqq. qui inter alia obseruat, *Didymum* ab *Hieronymo*, illius discipulo, quidem laudari, sed tamen in apol. aduers. Rufinum L. I. pag. 155. tom. II. Opp. lib. II. pag. 147. 148. culpari, quod Origenis fuerit in quibusdam placitis sectator atque admirator. *Harl.*

tt) V. supra, vol. III. p. 491. *Harl.*

uu) Ita *Sigebertus Gemblacensis*, cum quo non difficile fuerit conciliare Palladium, ex cuius sententia ad annum 399. Didymi obitum referendum colligit *Tillemontius* tom. X. memor. pag. 392. 796. Annos 85. aetatis Didymo tribuit *Palladius* cap. 4. Lausiacae historiae.

Didymi scripta, quae exstant. uu)

1. *Liber* insignis *de Spiritu S.* graece quidem intercidit; sed ab *Hieronymo* circa a. 386. latine e graeco versus exstat ex illius versione inter Hieronymi opera, in Io. Marcianaei editione tom. IV. praeter auctoris et interpretis ww) mentem discerptus in libros III. Meminit Augustinus lib. II. quaest. in Exod. cap. 25. Niceph. IX. 17. Prodiit separatim primum Coloniae a. 1531. 8. deinde libri III. quatuor exemplarium collatione a multis mendis epurgati, *Ioanne a Fuchte* curante, Helmstadii 1614. 8. Occurrit et in quibusdam bibliothecae patrum editionibus Paris. 1589. 1654. Plura huius scripti loca illustrat Caspar Barthius in aduersariis. Analysin eius summaque capita vide, si lubet, apud *Abrahamum Scultetum* tom. IV. medullae patrum pag. 428. *Fabr. Leidae* inter codd. Scaliger. v. cat. bibl. Leid. p. 339. 2. *Harl.* Excerpta ex hoc libro vernaculo sermone leguntur in *Roesler.* bibl. der Kirchenv. VI. p. 384. sq.

2. Cum eodem libro *de Spiritu S.* lucem viderunt primum, sed itidem latine tantum, Didymi *breues enarrationes in epistolas canonicas*, Coloniae 1531. 8. fallitur enim Caueus, qui a Canisio primum editas scribit. Exstant et in editionibus patrum omnibus Paris. a. 1575. tom. VI. a. 1589. 1644. 1654. tom. IX. Colon. 1618. et Lugd. 1677. tom. IV. Illas enarrationes ex graeco latine vertendas curauit Cassiodorus ab *Epiphanio*, scholastico, vt ipse narrat cap. 8. de institut. diuinarum litterarum. *Sed cum de reliquis canonicis epistolis*

vv) In variis codd. occurrunt libri aut fragmenta opp. Didymi. In bibl. *Bodleiana* secund. cat. cod. Angliae etc. in cod. *Barocc.* CLIV. in catena in L. priores Psalmos: (verum quod in pluribus catenarum edit. et codd. anglicis, Venetis Vindob. gallicis etc. seruata sunt illius loca, istarum mentionem facere desinam.) nr. 277. in cod. Oliu. Cromwell. (pariter in codd. *Coislin.* LXXXIII. et CCLXXXII. sec. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 139. et 599.) in Palladii hist. Lausiaca, nr. 58. vita etc. Didymi. — nr. 1242. in cod. Laudi, VII. epp. canonicae, cum glossis Bedae, *Didymi* et Clementis. — *Oxoniae* in cod. XII. collegii Iesu, s. nr. catal. 2051. *Didymus* de Spiritu S. — idem opusc. *Cantabrigiae* in cod. collegii Caio-Gonv. LXV. 5. siue catal. nr. 755. et in cod. CXCVIII. Pembroch. siue nr. 2126. catal. — idem in cod. eccl. Dunelmens. CXLVI. s. nr. 261. cat. tom. II. — in cod. XI. eccl. Hereford. s. nr. 1603. cat. — Inter codd. Vossian. ibid. nr. 2145. et nr. 2290. *Did.* περὶ aut μέτρα μαρμάρων καὶ παντοίων ξύλων in bibl. Iacobaea, nr. 7883. *Didymi* opuscula quaedam. — *Vindobonae* in codd. caesar. *Didymi* lib. vel potius fragmentum libri *contra Manichaeos* in cod. CV. fragmenta quaedam miscell. in cod. CLXIV. nr. 6. alia fragmenta in cod. CLXVII. et CLXVIII. v. *Lambec.* comment. vol. IV. pag. 50. ibique Kollar. ibid. pag. 364. sq. pag. 592. sq. et 595. — *Monachii* in cod. CCXXXVIII. *Did.* περὶ τῶν μαρμάρων καὶ παντοίων ξύλων μετρήσεως, ex Anatolio, v. cat. codd. gr. Bauar. p. 82. et in cod. *Parisin.* MMCDLXXV. nr. 2. et in cat. codd. bibl. Paris. publ. II. p. 508. dicitur opus ineditum: sed alius *Didymus, Alexandr.* videtur fuisse auctor. v. supra vol. VI. pag. 363. — *Venetiis* in *Naniano* cod. XXIII. s. catena in Psalmos insunt plura Didymi loca, quae omnia *Mingarellius* exscripsit in codd. gr. mst. apud Nanios, pag. 19. sqq. et in animadu. quinta, veterum testimon. de Didymo supra laudatorum. *Harl.*

ww) Caue credas *Eliae du Pin*, qui ab Hieronymo in tres libros distinctum scribit, nam vnum librum agnoscit *Hieronymus* in catalogo c. 109. et lib. II. in Rufin. et, qui Hieronymi versionem legit, *Ratramnus* lib. II. contra Graecos, cap. 5.

epistolis magna nos cogitatio fatigaret, subito nobis codex Didymi, graeco stylo conscriptus, in expositionem septem canonicarum epistolarum, Domino largiente, concessus est, qui ab Epiphanio, viro disertissimo, diuinitate iuuante, translatus est. Labbeus xx) testatur, se [?] hasce Didymi enarrationes vidisse MStas in quodam codice antiquo coenobii S. Mariae montis DEi, vna cum Clementis, Alexandrini, adumbrationibus in easdem epistolas, quarum et ibidem Cassiodorus mentionem facit.

3. *Liber aduersus Manichaeos*, siue maior certe libri pars: nam integer non videtur ad nos peruenisse, quoniam in eo non reperiuntur haec verba, quae ex Didymo aduersus Manichaeos laudat Damascenus in parallelis pag. 507: *φιλοῦσι τὰ ἁμαρτήματα ἐκ πλήθους ὄχλων καὶ εὐθηνίας τῶν ἀναγκαίων τίκτεσθαι.* Quantum vero illius libri habemus, e graeco vertit *Franciscus Turrianus*, e cuius versione dedit latine primus *Antonius Possevinus* in apparatu S. ad calcem litterae D. Venet. 1603. Colon. 1608. fol. Deinde *Henr. Canisius* tomo V. lectionum antiquarum Ingolstad. 1604. 4. pag. 17. Hinc in bibliothecis patrum Colon. et Lugd. tomo IV. Graece porro primus exhibuit cum noua versione *Franciscus Combefis* in parte secunda auctarii nouissimi pag. 21—32. Paris. 1672. fol. yy) Donauerat ipsi graecum apographum suum ex Italia redux Emericus Bigotius. Antequam graece prodiret, initium ex illo produxit Petrus Possinus ad S. Nili epistolas pag. 342.

[4. Fabricius inter scripta deperdita retulerat *περὶ τριάδος de S. trinitate libros* III. et de iis ea, quae sequuntur, scripserat: „incertum, an iidem cum libris duobus contra Arianos atque simul cum illis computato libro de Spiritu S. vel sectarum volumine. zz) Meminit *Socrates* IV. 25. qui *μέγιστον συνήγορον τῆς οἰκείας πίστεως* habitum ab ecclesia suae aetatis Didymum, eodem loco testatur.“ Sed detexit eos *Io. Aloysius Mingarelli* in cod. quodam graeco patris cuiusdam incerti, atque de eorum librorum origine opusc. sermone italico, et separatim et tom. XI. Calogerae Nuova racolta d' Opuscoli scient. etc. editum composuit. Illius vestigia sequutus est frater, *Ferdinandus Mingarellus*, in opere, supra iam citato, *veterum testimonia de Didymo, Alexandrino* etc. In prima animadu. docet, hunc Didymum coecum Alexandriae monachum fuisse; in animadu. IV. operam dat, demonstrare, Didym. libros III. de trinitate, ex aliorum opinione deperditos, eosdem esse, quos frater ipsius ab vmbris reuocasset, et verisimillimum esse existimat, Didymum

xx) Tom. I. de scriptoribus eccles. pag. 230. *Fabr.* In cod. *Coislin.* CCXXIV. fol. 112. epistolae catholicae, cum commentariis Chrysostomi, Origenis, *Didymi* et aliorum. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 275. *Harl.*

yy) Graece ex Combefisii auctario et lat. interprete *Turriano* in *H. Canisii* lect. antiq. ed. *I. Basnagii*, tom. I. p. 197. sqq. *Gallandus* in bibl. PP. tom. VI. p. 309. sqq. conf. *Lambec.* comm. de bibl. caesar. IV. p. 50. sq. de cod. CV. ibique notas Kollarii, et supra, vol. VII. pag. 326. *Harl.*

zz) Hoc vltimum contendit *Mingarell.* in *veterum testimoniis* citatis, animadu. IV. quoniam omnes in illo libro de Trinitate ante Macedonianam haereses ortae memorentur.

dymum libros II. contra Arianos Eunomio, et III. de Trinitate Lucio opposuisse. In animadu. V. reliqua Didymi Alex. scripta, partim edita, partim inedita adhuc perlustrat. In additamento respondet anonymo cuidam Romanensi, qui in: Gazette litteraire de l'Europe, a. 1764. euincere studuit, librum istum haud profectum esse a Didymo coeco. Conf. longas censuras in nouis act. eruditor. Lips. m. Iun. 1768. pag. 248. sqq. et (Schroeckhii) in noua bibl. theol. tom. VII. Lips. 1766. 8. part. IV. p. 303—312. atque *Schroeckh.* in hist. eccl. christ. VII. p. 85. — Lucem viderunt *Didymi libri tres de Trinitate*, a *Io. Aloysio Mingarello*, gr. et lat. Bonon. 1769. fol. v. *Mauri Boni* degli autori classici — bibliot. portatile etc. part. I. Venet. 1793. pag. 287. *Harl.]*

Scripta Didymi deperdita.

Συγγραφέα et sacrorum expositorem scriptorum, qui multos S. scripturae libros explicauerit, laudat *Palladius* in Lausiaca (pag. 15. edit. Meursii,) et in vitis patrum Rosweidi pag. 751. Quin in Heraclidis paradiso, (in iisdem vitis pag. 710.) legas, testamentum vetus ac nouum ad verbum interpretatum esse, sectas autem omnes tam subtiliter firmiterque, exposita super ipsas ratione disseruisse, vt omnium scientiam veterum peritiamque transiret. *Huius aliquanti dicta*, inquit Rufinus lib. XI. hist. eccles. cap. 7. *vel communiter disputata vel proponentibus responsa, adhibitis notariis descripsere, quae etiam nunc in magna admiratione habentur. Nos tamen, qui et viuae vocis eius ex parte aliqua fuimus auditores, et ea, quae a nonnullis dicente eo descripta, legimus; longe maiorem gratiam et diuinum nescio quid, ac supra humanam vocem sonans, in illis magis sermonibus, qui de ore ipsius proferebantur, cognouimus.*

[P] Εἰς τὸν Λὼτ καὶ τὸν Δαβίδ. citat *Io. Damascenus* in sacris parallelis pag. 789. tom. II. Opp.

In Iobum commentarii. Hieron. cap. 109. catalogi. Fragmenta plurima in catena patrum graecorum ad Iobi librum.

Λόγος εἰς τὸν Ἰώβ. *Damascenus* in parallel. pag. 789.

Commentarii in Psalmos omnes. Hieron. cap. 109. catalogi. Et epist. 89. ad Augustin. Nicephorus IX. 17. Fragmenta bene multa in Catena ad Psalmos Corderiana; et in codd. catenar. in Psalmos.

In Prouerbia. Cassiodorus cap. 5. Institut. diuin. lit. *In quo libro Didymum expositorem in graeca lingua reperimus, qui ab amico nostro viro disertissimo Epiphanio in latinum sermonem diligentissime, domino iuuante, translatus est.* Ex hoc commentario fragmenta in catena patrum ad prouerbia, quam latine Theodorus Peltanus edidit, et in Catena Corderiana ad Lucae VIII. 5.

In Ecclesiasten. Io. Damascenus in sacris parallelis pag. 685.

In Canticum canticor. Catena a Meursio edita pag. 19. [v. supra, vol. VII. p. 397. sq.]

In Esaiae postrema a quadragesimo vsque capita, tomi XVIII. Hieronymus prologo in Esaiam. *Didymus cuius amicitiis nuper vsi sumus, ab eo loco vbi scriptum est:* Consolamini, consolamini populum meum, sacerdotes, loquimini ad cor Ierusalem, *vsque ad finem voluminis, decem et octo edidit tomo V.* Meminit et cap. 109. Catalogi et Nicephorus IX. 17. citat Damascenus pluribus locis sacr. parallel. pag. 307. 341. 677. 721. 781.

In Ieremiam citat catena Ghisleriana tom. I. pag. 39. tom. II. pag. 704. 753.

In Hoseam libri III. ad Hieronymum scripti, teste ipso *Hieronymo* cap. 109. de S. E. et apologia vltima in Rufin. p. 164. et prooem. in Hoseam, et Zachariam. Citat Damascenus in parallelis pag. 778. Hieronymi verba ex prooemio in Hoseam adscribere placet: *Ante annos circiter viginti duos, quum essem Alexandriae, vidi Didymum et eum frequenter audiui, virum sui temporis eruditissimum, rogauique eum, vt, quod Origenes non fecerat, ipse compleret, et scriberet in Osee commentarios: qui tres libros me petente dictauit, quinque alios in Zachariam.*

In Zachariam libri V. Hieronymo rogante scripti. Id. prooemio in Zachariam: *Didymus quinque explanationum libros me rogante dictauit, quos cum aliis tribus in Osee et mihi* προσεφώνησεν. *Sed tota eorum* ἐξήγησις *allegorica fuit, et historiae vix pauca tetigerunt.*

[T] Etiam *in Michaeam* scripsisse Didymum tres libros, notat Tillemontius tom. X. memor. pag. 393. sed decepit eum corruptus prooemii Hieronymiani in Zachariam locus: *quos cum tribus aliis in Osee et Michaea* προσεφώνησεν, pro: *et mihi* προσεφώνησεν, vt e MSS. cod. recte Marcianaeus restituit.

In euangelium Matthaei, meminit *Hieron.* cap. 109. Catalogi et prooem. in Matthaeum: *Nicephorus* IX. 17. Citat *Damascenus* pag. 676. parallel. In catena edita ad Matthaeum nusquam, quod miratus sum, Didymi nomen occurrit.

In euangelium Iohannis. Hieron. c. 109. catalogi. *Nicephorus* IX. 17. citat *Damascenus* pag. 754. et saepius auctor catenae patrum graecorum editae in Iohannem.

[*In acta apostolorum.* v. *I. Christph. Wolfii* anecdota gr. tom. IV. pag. 1. sqq. vbi inter excerpta ex Catena MS. in acta apost. et epp. cathol. multas *Didymi* interpretationes, ex eius comment. in acta apost. sumtas, gr. adtulit, latine vertit, et hinc inde explicuit. — In cod. *Coislin.* XXV. qui complectitur *acta apostolorum* et *epp. catholicas* cum commentariis ex Chrysostomo, *Ammonio*, presbytero, *Didymo* aliisque patribus et auctoribus collectis et in ordinem digestis ab Andrea, presbytero. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 75. sq. et p. 263. de cod. CCII. qui continet *acta apostolor.* cum Chrysostomi, *Didymi* aliorumque commentariis. et pag. 264. in cod. CCIV. s. catena in epistolas Paulli. —

Leidae

Leidae inter codd. Vossian. *Didymus* ad cap. III. actorum apostol. vers. 19. et 21. gr. v. cat. bibl. Leid. p. 401. nr. 4. — *Vindobonae* in cod. caes. CCLI. qui continet anonymi locos communes asceticos de interpretationibus diuinorum praeceptorum domini ex varior. patrum opp. collectos fol. 187. exstat *Didymi* fragmentum expositionis in *acta apostolorum*. v. *Lambec.* comment. V. p. 324. sqq. *Harl.*]

In epistolam ad Galatas, (vel certe in illum locum, vbi Petri, a Paulo reprehensi, fit mentio.) Hieron. epist. 89. ad Augustin.

In epistolam ad Ephesios commentarioli. Hieron. 1. in Rufin. et prooem. in epist. ad Ephes.

In epistolam ad Corinthios. Hieron. epist. 31. ad Pammachium: *Origenes, Dionysius, Pierius, Eusebius Caesariensis, Didymus, Apollinaris, latissime hanc epistolam interpretati sunt.* Citat *Damascenus in parallelis* pag. 721.

Sectarum volumen. [a]) Didymus ipse libro de Spiritu S. tom. IX. opp. Hieron. pag. 323. *Quod autem ab aliis capiatur Spiritus S. et non alia capiat, et nunc et in sectarum volumine, prout potuimus, expressimus.* Et pag. 328. *Hoc ipsum, quod subsistit Spiritus, sapientiae est, et natura eius nihil est aliud, nisi Spiritus veritatis et Spiritus Dei, de quibus iam abundanter in sectarum volumine disputauimus.* Memorat et Didymi aduersus sectas opus Heraclides in paradiso c. 1. p. 710. Ab hoc non distinguendum *dogmatum volumen*, cuius meminit p. 332. *Ex quibus ostenditur, esse Spiritum S. creatorem, vt iam in dogmatum volumine breuiter ostendimus.* Hic est *liber de dogmatibus*, cuius et *Hieronymus* cap. 109. catalogi mentionem facit. Et Theodoritus IV. 29. hist. testatur, eodem tempore Ephraimum Edessae, et Alexandriae Didymum κατὰ τῶν ἀντιπάλων τῆς ἀληθείας δογμάτων scripta composuisse. Sed quae *Stobaeus* eclog. ethic. pag. 151. ex Didymo περὶ αἱρέσεως adfert, petita sunt ex Didymi alterius [b]), ethnici scriptoris, [?] libro περὶ φιλοσοφίας πυθαγορικῆς, quem laudat Clemens Alex. I. Strom. pag. 309. et cuius περὶ τῶν Πλάτωνι ἀρεσκόντων, laudat Eusebius XI. 23. praeparat. *Epitomen* Stobaeus florileg. serm. 101. pag. 557. Vide *Io. Christophori Wolfii* dissertationem, qua philosophumena, quae sub Origenis feruntur nomine, pro illo Didymi sectarum volumine haberi non posse, neque volumen dogmatum Didymi Alex. a sectarum volumine diuersum esse disputat aduersus Christophorum Augustum Heumannum. Prodiit illa dissertatio vna cum secundis laudati Wolfii ad φιλοσοφουμένων scriptorem curis Hamburg. 1714. 8. *Fabr.* v. supra, vol. VII. p. 227. sq. not. *v.* et *w.* *Harl.*

a) V. supra ad nr. 4. *Harl.*

b) Incertum, sitne hic Didymus Heraclidae F. grammaticus et musicus, Nerone clarus imperante, Suidae memoratus, cuius libro περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν Ἀριστοξενείων τε καὶ Πυθαγορείων vsi Ptolemaeus et Porphyrius, vt dixi supra, lib. II. cap. 13.

Contra Arianos libri II. Hieron. cap. 109. de S. E. *Nicephorus* IX. 17. hist. Videtur respicere Didymus ipse sub extremum explanat. in 1. Iohannis, Arianos perstringens, *horum*, inquit, *singula examinationem, vt fuit possibile, in aliis habuerunt.*

Πρὸς φιλόσοφον. *Damascenus* pag. 643. parallel.

Liber ad Rufinum, quare moriantur infantes, quum propter peccata corpora acceperint. Hieronymus apologia vltima ad Rufin. pag. 164. *Extat liber Didymi ad te, quo sciscitanti tibi respondit, non eos multa peccasse, et ideo corporum carceres tantum eis tetigisse sufficere. Magister meus et tuus eo tempore, quo tu ab eo ista quaerebas.*

De impari numero, siue septenario. *Hieron.* apologia pro libris aduersus Iouinianum.

Περὶ ἀσωμάτε. *Damascen.* pag. 780. parallel.

Ὑπομνήματα εἰς τὰ περὶ ἀρχῶν Ὠριγένες, *in libros Origenis de principiis commentaria* c) apologetica, aduersus eius aduersarios, quos calumniari, quae non intelligerent, arguit, teste *Socrate* IV. 25. His praecipue in se odium multorum et inuectiuas contraxit bonus Didymus: atque propter hos commentarios factum est, vt etiam post fata sit cum Origene et Euagrio proscriptus non vno in concilio. Vide cardinalis, *H. Norisii, diss.* de synodo quinta, capite VII. vbi contra Halloisium docet, a quinta synodo [P] generali vtique fuisse damnatos Euagrium, Didymumque a. 553. neque in hoc errasse concilium Lateranense sub Martino, papa, a. 649. synodumque sextam in Trullo a. 680. et septimam 787. Nicaenam, quae exemplum illud concilii quinti sunt sequutae. Argumenta Norisii labefactare non potuit *Io. Garnerius* in diss. de eadem quinta synodo, quam Liberati breuiario subiunxit. Hieronymus lib. II. in Rufin. pag. 148. *Quid respondebis pro Didymo, qui certe in Trinitate catholicus est, cuius etiam nos de Spiritu S. librum in latinam linguam vertimus. Certe hic in his, quae ab haereticis in Origenis operibus* (ex Rufini scilicet opinione) *addita sunt, et in ipsos* περὶ ἀρχῶν, *quos tu interpretatus es, libros breues dictauit commentariolos, quibus non negaret, ab Origene scripta, quae scripta sunt, sed nos simplices homines non posse intelligere, quae dicuntur, et quo sensu in bonam partem accipi debeant, persuadere conatur, hoc duntaxat de Filio et Spiritu S. Ceterum in aliis dogmatibus et Eusebius et Didymus apertissime in Origenis scita concedunt, et quod omnes ecclesiae reprobant, catholice et pie dictum esse defendunt.* Idem apologia postrema pag. 163. *In Didymo memoriam praedicamus, et super Trinitate, fidei puritatem. Sed in ceteris, quae Origeni male credidit, nos ab eo retrahimus. Magistrorum enim non vitia imitanda sunt, sed virtutes.* Adde pag. 159.

De

c) V. supra, vol. VII. p. 233. nr. 19. *Harl.*

De prouidentia et iudicio DEi in hac vita, ne erremus, iussit Didymus [d]) obseruare diligenter varietatem corporum rerumque, quibus mundi decus constat, et rationes, quibus Deus per aspera nos ad virtutem ducit ac sapientiam. Τὰς περὶ προνοίας καὶ κρίσεως κατὰ σαυτὸν ἀεὶ γύμναζε λόγους, φησὶν ὁ μέγας καὶ γνωστικὸς διδάσκαλος Δίδυμος, καὶ τούτων τὰς ὕλας διὰ μνήμης φέρειν πειράθητι. Καὶ τοὺς μὲν περὶ κρίσεως λόγους ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν σωμάτων καὶ κατὰ τὸν κόσμον εὑρήσεις. Τοὺς δὲ περὶ προνοίας, ἐν τοῖς τρόποις τοῖς ἀπὸ κακίας καὶ ἀγνωσίας ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἢ ἐπὶ τὴν γνῶσιν ἡμᾶς ἐπανάγουσι. *Sermones de prouidentia et de iudicio Dei, assidua meditatione tecum ipse recole, ait magnus doctor et spiritali scientia instructus, Didymus, eorumque sermonem materias fac in memoria circumferas. Omnes enim fere in his labuntur. Et sermones quidem ac rationes de iudicio, in differentia corporum et in partibus mundi reperies. Sermones autem de prouidentia, in modis illis, quibus a vitio et ignorantia ad virtutem et cognitionem ducimur, deprehendes.*

[†] Styli simplicitatem significare, non vitium reprehendere voluit Hieronymus, quando praef. ad librum Didymi de Spiritu S. scripsit: *Imperitus sermone est, sed non scientia, apostolicum virum ex ipso stylo exprimens tam sensus lumine, quam simplicitate verborum.*

DIODORVS, siue THEODORVS, e monacho *Antiochenus* presbyter a Meletio, post Valentis mortem reuerso ab exsilio, constitutus a. C. 378. *Tarsi* episcopus et metropolitanus Ciliciae; [e]) non diu post interfuit concilio Antiocheno sub extremum anni 379, et CPolitano oecumenico 381. vbi Nectarium ordinauit episcopum. Maximam aduersus ethnicos pariter et haereticos constantiae, zeli et industriae laudem meruit adhuc presbyter: nam episcopatus eius incidit in tempora ecclesiae pacatiora sub Theodosio M. Laudatus a S. Chrysostomo tum presbytero est, quum Antiochiam Diodorus episcopus inuisisset circa a. 387. et Chrysostomum pro concione laudasset. Chrysostomi in Diodorum hunc duplex encomium apud *Facundum* IV. 2. [f]) e quibus alterum graece et latine editum est ab *Emerico Bigotio* ad calcem Palladii de Chrysostomi vita, Paris. 1680. 4. pag. 229 — 235. [g]) Exstat et S. Epiphanii ad eum epistola, qua librum de gemmis ipsi dicauit. Obiit *plenus dierum* ante a. 394. quo successor eius Phalerius synodo CPolitanae subscripsit, ac fortasse iam anno 392. decesserat, vt persuasum Tillemontio, qui de hoc Diodoro tradit accurate tomo VIII. memor. [p. 558. sq. Notes sur le Diodore de Tarse p. 802. sq. ed. Paris] Sunt inter-

 dum,

d) Apud Socratem IV. hist. c. 23. pag. 237.

e) Vide *Domni, Antiocheni*, epistolam synodicam in Diodori laudem, quam seruauit Facundus VIII. 5. Theodorum pro Diodoro vocat *Photius* cod. CCXXIII. *Facundus* IV. 2. Diodorum Tarsensem, Theodori Mopsuesteni magistrum, a Nestorianae haereseos ἐγκλήματι defendere cupiens, laudat epistolam Athanasii, verum, quae non ad illum, sed ad Diodorum, Tyrium, scripta est.

f) In defens. trium capitulor. lib. IV. pag. 374. sq. ed. Sirmond. in opp. tom. II. Veron. *Harl.*

g) Iterum a *Montfaucon* in sua edit. Chrysostomi, tom. III. p. 747. sq. *Harl.*

dum, qui confundant cum aliis Diodoris, siue Theodoris, vt Diodoro, Tyrio [h]) et Theodoro, Mopsuesteno, a quibus est diligenter distinguendus. [i]) Sed nunc scripta eius strictius percensere iuuat.

1) Libri VIII. siue capita LIII. *κατὰ εἱμαρμένης, contra fatum*, illudque adserentes astronomos atque astrologos et haereticos, Bardesanem aliosque. Ex hoc opere, quod memorat et Theodorus, lector, apud Suidam *Διόδωρος*, atque syriace superesse, Hebed Iesu auctor est, exstant ampla excerpta apud *Photium* cod. CCXXIII. [k]) Quod autem in hoc opere scripsit Diodorus pag. 358. *τὸ τῶν χριστιανῶν γένος πρὸ τετρακοσίων ἐτῶν τὴν ἀρχὴν ἐσχηκέναι, ἀθρόον δὲ πᾶσαν λαβεῖν τὴν οἰκουμένην*, [?] *Christianos coepisse ante annos CCCC, atque totam occupasse terram*, non praecise, sed cum aliqua latitudine accipiendum.

2) Singulare opus *aduersus ethnicos* eorumque idola scripsisse, colligit Tillemontius ex Iuliani, imp., epistola ad Photinum, cuius magnam partem, latine versam, refert *Facundus* IV. 2. pag. 522. vbi inter alia de Diodoro, quem *Nazaraei magnum* blasphema adpellat: *Iste enim malo communis vtilitatis Athenas nauigans et philosophans imprudenter, musicorum participatus est rationem, et rhetoris confectionibus odibilem adarmauit linguam aduersus coelestes Deos, vsque adeo ignorans paganorum mysteria, omnemque miserabiliter imbibens, vt aiunt, degenerum et imperitorum eius theologorum piscatorum errorem.* Videtur hoc esse, quod Theodorus, lector, apud Suidam memorat *κατὰ Πλάτωνος περὶ Θεοῦ καὶ Θεῶν*. Mirum autem, quod ignorantiam saecularium litterarum Diodoro obiectat *Hieronymus* in catalogo cap. 119.

3. *Ad-*

h) Vide *Tillemont.* tom. VIII. pag. 239. 561. 712. seq. [et de Theodoro, Mopsuesteno, infra, vol. IX. p. 153. sqq. vet. ed.]

i) Conf. *Fabricium* nostrum in Delectu argumentor. et scriptor. pro veritate relig. christianae p. 168. sq. *Du Pin* in Hist. eccles. vol. II. p. 188. *Caueum* in histor. litter. SS. eccles. p. 266. sq. *Schroeckh.* hist. eccl. christ. tom. X. pag. 269. sqq. Diodorus, Tarsensis, vir doctissimus et magister Chrysostomi, in indagando sacrorum oraculorum sensu historico, repudiatis allegoriis, simplicem duntaxat interpretationem ad meliorem certioremque verborum intelligentiam sectatus est, (v. *Caueum* l. c. praesertim *I. A. Ernesti* narrat. crit. de interpretat. prophetiar. Messianar. in ecclesia christiana p. 498. sq. in opusc. theolog.) Neque tamen immunis erat ab erroribus, et in argumentis de Spiritu S. Nestorianismo viam strauisse videbatur. Atque Nestorium habuit discipulum. In libris tamen contra fatum nulla Nestorianismi de Christo vestigia deprehendebantur. Eidem Diodoro a *Maturino Veyss. la Croze* tribuuntur *quaestiones ad orthodoxos*, quae inter *Iustini, martyris*, opera recenseri solent. v. supra vol. IV. p. 580 sq. vbi inter *Diodoros* etiam de nostro et de mem. quaestionibus sententiaque *la Croze* vberius disputatum est, et vol. VII. p. 65. sect. 10. not. *v.* atque infra, vol. X. p. 525. vet. ed. *Diodorus, Tarsensis*, laudatur in scholiis Marcian. ad Homerum, teste *Villoison* in Anecd. gr. II. p. 184. not. *Harl.*

k) V. infra vol. IX. p. 475. ed. vet. Hoc Photii caput, s. excerpta ex *Diodori, Tarsensis*, libris IIX. contra fatum vna cum excerptis ex *Iobi, monachi*, libris IX. de oeconomia Christi, in cod. Photii CCXXII. separatim exstant in cod. Vindobon. caesareo CCX. nr. 14. testibus *Nesselio* in cat. codd. caes. part. I. p. 309. et *Lambecio* V. p. 418. de cod. caes. CCLXVI. 14. *Harl.*

3) *Aduerſus Photinum*, [v. ſupra, p. 226.] *Malchionem*, *Sabellium et Marcellum*, *Ancyranum*, de quo *Theodoritus* lib. II. de haereticis fabulis cap. vlt. κατὰ τῶν τεττάρων τούτων συνέγραψεν ὁ θεῖος Διόδωρος ὁ τῶν Κιλίκων ἰθύνας μητρόπολιν, Θεὸν προαιώνιον τὸν χριστὸν ἀποδείξας, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων πραγματευσάμενον σωτηρίαν. Scripta cetera Diodori Theodoro, lectori, apud Suidam in Διόδωρος memorata ſunt:

4) Χρονικὸν διορθούμενον τὸ σφάλμα Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου περὶ τῶν χρόνων. *Chronicon, quo errata, ab Euſebio in libro de temporibus admiſſa, emendantur.* [v. ſupra, vol. VII. pag. 444.]

5) Περὶ τοῦ, εἷς Θεὸς ἐν Τριάδι. *De eo, quod ſit vnus Deus in Trinitate.* Aduerſus Arianos, ſiue Eunomianos, aduerſus quos Diodori opus exſtare apud Syros teſtatus eſt Hebed Ieſu in catalog. ſcriptorum chaldaicorum.

6) Κατὰ Μελχισεδεκιτῶν, *contra Melchiſedecitas*, haereticos, quibus, Theodotum Byz. et Hieracen ſequutis, Melchiſedech erat Spiritus S. Ex auctore praedeſtinati cap. 34. cognoſcimus, aduerſus Melchiſedecitas ſcripſiſſe etiam *Dionyſium*, Hieroſolymorum epiſcopum, quemadmodum eosdem oppugnatos a *Diodoro*, Photices epiſcopo, [de quo paullo ante plura ſunt adnotata,] conſtat ex Photii cod. CC.

7) Κατὰ Ἰουδαίων. *Contra Iudaeos.* Etiam hoc eſt inter ea Diodori ſcripta, quae ſyriace ſupereſſe Hebed Ieſu ſcripſit. [v. ſupra, vol. VI. p. 747.]

8) Περὶ νεκρῶν ἀναστάσεως. *De reſurrectione mortuorum.*

[?] 9) Περὶ ψυχῆς, κατὰ διαφόρων περὶ αὐτῆς αἱρέσεων. *De anima, aduerſus varias de illa haereticorum opiniones.*

10) Πρὸς Γρατιανὸν κεφάλαια. *Capita ad Gratianum, imp.* Huius Gratiani, Valentiniani et maioris Theodoſii edictum, quo ſolos illos habere eccleſias permittunt, qui communicant Nectario, CPol. Timotheo, Alex. Pelagio Laodiceae et Diodoro Tarſi et totius concilii (κοινοῦ), ſub vicario Aſiae conſtituti, apud *Facundum* IV. 2.

11) Περὶ σφαίρας καὶ τῶν ἑ ζωνῶν καὶ τῆς ἐναντίας τῶν ἀστέρων πορείας. *De ſphaera et quinque zonis et contrario aſtrorum motu.*

12) Περὶ τῆς Ἱππάρχου σφαίρας. *De ſphaera Hipparchi*, Bithyni, qui, vt ait Plinius II. 26. auſus, rem etiam Deo improbam, adnumerare poſteris ſtellas ac ſidera ad nomen expungere, organis excogitatis, per quae ſingularum loca atque magnitudines ſignaret.

13) Περὶ προνοίας. *De prouidentia.* Hic eſt, quem ſyriace adhuc ſupereſſe Hebed Ieſu ſcripſit, Diodori *liber*, quem vocat *politicorum*. Vide *Rich. Simonis* epiſtolas, gallice editas III. 19. pag. 111.

14) Περὶ

14) Περὶ φύσεως καὶ ὕλης, ἐν ᾧ τί τὸ δίκαιόν ἐςι. *De natura et materia, in quo scripto tractatur de eo, quod iustum est.*

15) Περὶ Θεοῦ καὶ ὕλης Ἑλληνικῆς πεπλασμένης, (al. minus bene πεπλανημένης.) *De Deo, et falsa Graecorum materia.*

16) Ὅτι αἱ ἀόρατοι φύσεις οὐκ ἐκ τῶν ςοιχείων, ἀλλ' ἐκ μηδενὸς μετὰ τῶν ςοιχείων ἐδημιουργήθησαν. *Naturas inuisibiles non ex elementis, sed vna cum elementis ex nihilo factas esse.*

17) Πρὸς Εὐφρόνιον φιλόσοφον, κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν. *Ad Euphronium, philosophum, per interrogationem et responsionem.* Nescio, an hic sit liber ille scriptus a Diodoro, adhuc presbytero, in quo amoenitatem dialogorum Platonicorum desiderat *S. Basilius* epistola 167. Meminit illius epistolae Basilii ad Diodorum etiam *Facundus* IV. 2. p. 513.

18) Κατὰ Ἀριςοτέλους περὶ σώματος οὐρανίου. Πῶς θερμὸς ὁ ἥλιος. Κατὰ τῶν λεγόντων ζῶον τὸν οὐρανόν. *Contra Aristotelem de corpore coelesti: et quomodo sol sit calidus.* **Et** *contra eos, qui coelum animal esse dicunt.*

19) Περὶ τοῦ πῶς ἀεὶ μὲν ὁ δημιουργὸς, οὐκ ἀεὶ δὲ τὰ δημιουργήματα. *De eo, quomodo opifex quidem semper, opera vero eius non semper permaneant.*

[P] 20) Πῶς τὸ θέλειν καὶ τὸ μὴ θέλειν ἐπὶ Θεοῦ, ἀϊδίου ὄντος. *Quomodo velle et nolle sit in Deo aeterno.*

21) Κατὰ Πορφυρίου, περὶ ζώων καὶ θυσιῶν. *Contra Porphyrium de animalibus et sacrificiis.*

22) Κατὰ Μανιχαίων. *Contra Manichaeos* et Addae, Manichaei, μόδιον, libri XXV. Phot. cod. LXXXV. Meminit et Diodori inter Manichaeorum aduersarios *Theodoretus* lib. I. haeretic. fab. capite vlt. Atque Diodori contra Manichaeos opus ferri apud Syros, testatus est Hebed Iesu. [conf. supra, vol. VII. p. 326. et infra, vol. IX. p. 402. vet. edit. de Photii cod. LXXXV.]

23) Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διάφορα ἐπιχειρήματα. *De Spiritu S. varia argumenta,* Macedonianis, vt videtur, opposita. f) In his Nestorio praelusisse Diodorum, notat *Photius* cod. CII. qui illa in eodem volumine legit, quo Gelasii, Caesariensis, liber contra Eunomianos comprehensus ferebatur. Duos magnos viros, Diodorum, Tarsi et Theodorum, Mopsuestiae episcopum aduersus Arianos et *Macedonium* et Apollinarem pugnasse, testatur etiam *Leontius* de sectis p. 448.

24) Πρὸς

f) V. infra, vol. IX. p. 407. vet. ed. de Photii cod. CII. et *C. Gu. Fr. Walchii* histor. haeresium, tom. III. p. 115. *Harl.*

24) Πρὸς τὰς Συνουσιαστὰς *aduersus Synusiastas*, quem titulum et Diodori nostri, et Theodori, Mopsuesteni, et Theodoti, Antiocheni, et Cyrilli, Alex., aduersus Apollinaristas scriptis fuisse praepositum, notat *Sirmondus* ad Facundi VIII. 4. tom. II. Opp. p. 655. Diodori ex *libro primo* contra Synusiastas fragmenta leguntur apud *Leontium Byz.* lib. III. contra *Nestor.* et *Eutychem* tom. IX. bibl. patrum edit. Lugd. pag. 704. Vide et *Garnerium* ad Marium Mercatorem tom. II. pag. 317. 318. Ob hos libros, quos adhuc habent Syri, si catalogo Hebed Iesu fides, videtur potissimum Diodorus male audisse post mortem m) Nestorianis, ad eum prouocantibus: vnde Cyrillus epist. ad Succensum et Acacium eundem perstrinxit, et singulari opere, quod hodie non exstat, Diodori et Theodori loca oppugnanda sibi sumsit, quae vicissim tueri conatus est in alio opere, itidem deperdito, Theodoretus. Quemadmodum Diodorum ac Theodorum strenue defendit et multis *Facundus*. Ceterum licet ambos, Diodorum, Tarsensem, et Theodorum, Mopsuestenum, condemnatos esse in synodo quinta scribat Photius cod. XVIII. tamen in synodi actis hoc non reperitur.

[P] 25) *Aduersus Contentiosum* nescio quem, liber, quem apud Syros exstare, Hebed Iesu auctor est, testatus praeterea, composuisse Diodorum libros sexaginta, quos combusserunt Ariani.

26) Praecipuus Diodori labor fuit, quo *plerosque sacrae scripturae libros* interpretando, imitatus est Eusebium, Emesenum, n) atque ipse praeiuit Ioanni Chrysostomo atque Theodoro, Mopsuesteno, ita, vt sensum litteralem et historiam potius, quam ex recepto apud plerosque alios illis temporibus more allegorias sectaretur, ψιλῷ τῷ γράμματι τῶν θείων προσέχων γραφῶν, τὰς θεωρίας αὐτῶν ἐκτρεπόμενος, vt est apud *Socratem* VI. 3. siue, vt *Sozomenus* VIII. 2. περὶ τὸ ῥητὸν τῶν λόγων τὰς ἐξηγήσεις ποιήσας, τὰς δὲ θεωρίας ἀποφεύγων. Speciatim memorantur eius ἑρμηνεῖαι *in Pentateuchum*. Suid. in Διόδωρος ex Theodoro, lectore.

In Psalmos, id.
In IV. Regnorum libros.
Εἰς τὰ ζητούμενα τῶν παραλειπομένων.
In Prouerbia, cui addidit dissertationem *de differentia theoriae atque allegoriae*, siue sensus mystici ab allegorico atque morali. Τίς διαφορὰ θεωρίας καὶ ἀλληγορίας. Suid.
In Ecclesiasten.
In Canticum canticorum.
In Prophetas.

In

m) Confer *Liberatum* cap. 10. et *Leontium* Byz. de sectis pag. 448. seq. *Tillemontium* tom. VIII. 565. seq.

n) *Hieron.* c. 119. de scriptor. eccles.

In quatuor euangelia.
In Acta apostolorum. Idem Suidas.
In apostolum commentarii. Hieron. cap. 119. de scriptoribus eccles.
In primam epistolam Iohannis. Suid. in Διόδ.

Fragmenta horum commentariorum frequentia in graecorum patrum ad libros sacros catenis, in quibus Diodori nomen frequentissimum est, sed et cum Theodori, Mopsuesteni, haud raro confunditur nomine. *Fabr.* Conf. supra, vol. VII. p. 640. sq. 645. sq. etc. et codd. ibi memoratos aliosque. In *Montfauc.* bibl. Coislin. MSSt. catenae, quibus fragmenta *Diodori, Tarsensis,* intexta sunt, citantur p. 41. 42. 187. 244. 245. 247. inprimis notandus est p. 137. cod. LXXX. qui complectitur *Theodoreti* interpretationem in Psalmos, additis ad marginem scholiis, excerptis ex variis patribus, etiam ex *Diodoro, Tarsensi,* quoniam is aliquando adpellatur haereticus. *Harl.*

Diodori et Theodori Mopsuest. scripta Nestorianis curantibus in Armenorum, Persarum et Syrorum linguas conuersa fuisse, auctor est *Liberatus* cap. 10. breuiarii.

Antiphonarum in ecclesia vsum ad Diodorum et Flauianum, Antiochenum, velut auctores, refert *Theodoritus* lib. II. hist. cap. 24. [P] de quo consule *Io. Bonam* de diuina psalmodia cap. XVI. §. X. pag. 513.

Inter eos, quorum *liturgiae* apud orientales feruntur, *Diodorus* quoque numeratur ab *Abrahamo, Ecchellensi,* ad catalogum Hebed Iesu pag. 134. Confer *Io. Bonam* rerum liturg. lib. I. cap. 9. Videtur tamen non Diodorus, Tarsensis, sed Theodorus, Mopsuestenus, intelligi. Illas liturgias e graeco conuersas syriace habent Maronitae voluitque illas edere, qui latine se vertisse testatur, *Rich. Simon.* tom. II. bibl. selectae pag. 173. Nouissime has liturgias latine vulgauit ex versione sua *Eusebius Renaudotus,* in volumine posteriore collectionis liturgiarum orientalium Paris. 1716. 4. vbi inter alias Theodori, Mopsuesteni, quoque liturgia legitur. [v. supra, in h. vol. p. 149.]

Pelagii perinde vt Nestorii praecursorem fuisse Diodorum, *Christianus Lupus* in diss. ad synodum Ephesinam cap. I. non dubitat, sed liber aduersus dogma de peccato originis, lectus a Photio cod. CLXXVII. quo potissimum argumento Lupus vtitur, non Diodori, Tarsensis est, sed Theodori, Mopsuesteni, vt notauit Rigberius siue Gerberonius in notis ad Marium Mercatorem pag. 102.

In extremo iudicio solum iustos e viuis immutandos statuit. Vide *Elmenhorstii* notas ad Gennadium de eccles. dogmatibus cap. 8.

ESAIAS, quem male archiepiscopum facit *Corderius* catena ad Lucam pag. 473. inter monachos celebratur a *Palladio* in Lausiaca cap. 15. sq. Eius *capitula XIX. ascetica* graece et latine vulgauit *Petrus Possinus* in thesauro ascetico Paris. 1684. 4. p. 315. 325. *Praecepta*

cepta LXVIII. pro tironibus, latine, *Lucas Holſtenius* in codice regularum monaſticar. veterum Rom. 1661. 4. *Sermones XXIX.* ex codice, quem Antonius Gibertus peruetuſtis characteribus ſcriptum ipſi commodauit, interpretatus eſt *Petrus Franciſcus Zinus*, Veronenſis, inſcriptosque Petro Contareno, Paphi epiſcopo, latine vulgauit Venet. 1574. 8. vna cum ſcriptis de eodem argumento SS. Ephraimi, Nili et Marci, eremitae. Inde recuſi in bibliothecis Patrum latine; nam graece necdum viderunt lucem, quod ſciam. *Fabr.* *Caueus* in hiſt. litter. SS. eccl. I. p. 254. de *Eſaia*, ortu, vt videtur, Alexandrino, patre tamen Hiſpano, mercatore, nato claroque eremita in Aegypto circ. a. 371. paucis agit; ſed ignorat, num hic auctor ſit *ſermonum* XXIX. *ad fratres*, certe, qua aetate vixerit homiliarum auctor, haud ſatis conſtare, profitetur, citatque *Tillemont.* mem. eccl. vol. VII. ad vit. *Mucii.* Plura narrantur de eo in *Fabricii* bibl. lat. tom. II. p. 109. ed. Manſi, et inter alia, quae conferenda ſunt, adnotatur, a *Cotelerio* in Monum. I. p. 445. adferri quaedam *Eſaiae*, abbatis, inter apophthegmata patrum, Zini interpretis locum ibid. in notis p. 802. ſq. et 809. emendari ex cod. Colbertino, X. ſaec. (iudice *Montfauc.* Palaeogr. gr. p. 47. ſed ſecundum catal. codd. gr. Pariſin. bibl. publ. in qua deſignatur nr. DCCCLV. ſaec. XII. et qui continere dicitur *triginta* ſermones,) atque p. 808. agi de Eſaia, ſcriptore. — *Vindobon.* in cod. caeſar. CLVI. nr. 14. ſunt *abbatis, Eſaiae* capp. X. aſcetica, et nr. 23. *Eſaiae, presbyteri et anachoretae,* capp. tria aſcetica de nouitiis, de monocellitis et de iis, qui habitare volunt in coenobio, (quae reſpondent ſermoni inter Eſaias latine editos tertio;) v. *Lambec.* comm. IV. p. 330. et 332. — Ibid. in cod. caeſ. CCXXXIV. nr. 8. *Eſaiae, abbatis*, capp. XXII. *de aſceſi ſ. de exercitatione ſpirituali et de quiete*, vbi *Lambec.* vol. V. p. 147. ſq. nr. 2. obſeruat, diuerſa eſſe haec XXII. capp. ab eiusdem Eſaiae, abbatis, oratt. XXIX. ad fratres, ſecum degentes, latine in tomo II. magnae bibl. vett. patrum graeco-lat. Paris. a col. 181—250. Contra Kollar. in nota A. monet, capp. illa XXII. in cod. Vind. non differre a XVIIII. aſceticis Eſaiae, abbatis, capp. quae Poſſin. edidit, ſi capitum diuiſionem excipias. — In cod. CCXXXVII. nr. 13. excerpta aſcetica ex ſcriptis *Eſaiae*, abbatis, *Euagrii, monachi*, et aliorum; *Lambec.* ib. p. 191. vbi Kollar. in not. animaduertit, excerptum ex Eſaiae ſcriptis eſſe vnum eorum capitulorum, quae Poſſinus edidit, idque quartum et decimum: reliqua duo inter edita non comparere; vnde fortaſſis non male quis coniiciat, illa quoque, a *Poſſino* edita, non eſſe opus ὁλόκληρον. In eod. cod. nr. 24. (*Lamb.* p. 196.) apophthegm. et monita miſcellanea abbatis, *Eſaiae,* et aliorum ex vitis patrum collecta. — In cod. CCXLI. nr. 1. citatur Eſaias in *Ioannis,* patriarchae Antiocheni, *) eclogis aſceticis, v. *Lambec.* V. p. 222. ſqq. ibique *Kollar.* de *Ioanne,* patriarcha Antioch. — Idem *Eſaias* citatur aliquoties in cod. CCLI. ſ. in locis communibus aſceticis. *Lamb.* V. p. 324. ſqq. — *Paris.* in bibl. publica ſunt ſecundum II. vol. cat. in quinque codd. *Eſaiae* ſermones aſcetici. n. in cod. olim Colbertino memorato, tum in cod. CMXVI. nr. 3. excerpta ex variis Eſaiae, abbat., aſceticis opp. nr. 4. *Macarii*, abb. epiſt. ad illum Eſaiam; nr. 5. alia excerpta ex Eſaia, et nr. 15. Eſaiae opuſc. aſcetica. In cod.

Nn 2 MLXVI.

*) Inter ſcripta aſcetica inſigniora commendatur Eſaiae liber a *Ioanne,* Antioch., apud *Coteler.* I. monument. p. 167.

MLXVI. nr. 6. Hesaiae homilia de humilitate, et de iis, quae tirones seruare debent: — in cod. MXCII. nr. 4. praecepta ad fratres; nr. 5. praecepta ad illos, qui saeculo valedixerunt; nr. 6. homiliae variae: omnia gr. inedita: — in cod. MCXL. capp. ascetica, in duo libros diuisa, quorum vnusquisque praecepta centum continet. *Harl.*

[P] EVAGRIVS ab Iboris °) Ponticus Hyperiborita, quem sacras literas docuit diaconumque p) CPoli a. 381. Greg. Nazianzenus ordinauit, (non confundendus cum *Euagrio*, presbytero circa idem tempus *Antiocheno*, a quo vitam B. Antonii, quam Athanasius scripsit, latine versam testatur *Hieronymus* cap. 125. de scriptor. eccles. et sub cuius nomine saepius illa versio lucem vidit, vt dixi lib. V. cap. I. [vol. VIII. p. 187. sq.] (confer *Rosweidum* ad vitas Patrum tom. I. pag. 20. et *Tillemontium* tom. XII. memoriar. p. 14. q) postea lustratis Hierosolymis cum eodem Nazianzeno adiit Aegyptum et Macarii vtriusque fuit discipulus, nec minore sanctitatis, (nisi quod Origenis fauore r) male audiit,) et doctrinae gloria in Scetensis Nitriae monasterio per plures annos vixit, plura etiam ascetica scripsit, vt veteribus memorantur:

1. Μοναχὸς ἢ περὶ πρακτικῆς. *Monachus, siue de vita practica.* *Socrat.* IV. 23. *Suid.* in Μακάριος. *Palladius* cap. 86. *Nicephorus* XI. 42. qui c. 43. plura ex illo libro adducit. Hic est *liber centum sententiarum* pro Anachoretis, per capitula digestus, quem *olim* (a Rufino, vt opinor,) *translatum, quia vitiatum et per tempus confusum vidit, partim reinterpretando, partim emendando, auctoris se veritati restituisse*, ait *Gennadius* cap. 11. de S. E. Hunc Euagrii libellum vna cum epistola eiusdem ad *Anatolium* graece et latine vulgauit *Cotelerius* Paris. 1686. 4. tom. III. monument. graec. pag. 68—102. subiunctis aliis capitibus XI. quae inscribuntur: τῶν κατὰ μοναχῶν τὰ αἴτια καὶ ἡ καθ᾽ ἡσυχίαν τούτων παράθεσις, rerum monachalium rationes, earumque iuxta quietem adpositio, p. 103—115.

2. Γνω-

o) Vide *Cotelerium* tom. III. monument. pag. 543.

p) Ita *Socrates* IV. 23. At *Sozomenus* VI. 30. et *Nicephorus* XI. 42. scribit, eum Gregorii illius fuisse archidiaconum: lectorem vero Caesareae a S. Basilio et diaconum a Greg., Nysseno, ordinatum tradit *Palladius* Lausiaca hist. cap. 86.

q) Conf. plura de *Euagrio, Pontico*, notata supra, vol. VII. pag. 433. sqq. vbi iam de scripto, περὶ διαφόρων λογισμῶν, illi vindicato, et de eius fragmentis in catenis atque codd. de edit, item de eius opp. in *Gallandi* bibl. gr. lat. vett. patrum, etc. disputauimus. vol. VIII. p. 661. etc. infra, vol. IX. p. 52. ed. vet. *L. Ell. du Pin* nouv. bibl. III. p. 1. *G. Stollii* Nachricht. von den Kirchenv. p. 516. sqq. *I. G. Walch* hist. eccl. N. T. p. 1504. *Hamberger* 2. N. II. p. 920. sqq. *Saxii* Onom. I. p. 441. qui iam ex Thesauro epist. Lacrosiano, tom. I. p. 304. obseruat, *Euagrium de monachis aegyptiis*, quem periisse omnes adhuc censuerunt, ex versione *Rufini* in perantiquo cod. fuisse penes Io. Laur. Moshemium. *G. I. Voss.* II. de histor. gr. cap. 19. pag. 206. sq. et in hist. de controuersiis, quas Pelagius eiusque reliquiae mouerunt, ed. II. Amstel. 1655. 4. pag. 6. sq. et 8. *Harl.*

r) Condemnatus cum Origene in quinta synodo a. 553. et in Lateranensi a. 649.

2. Γνωστικὸς ἢ περὶ τῶν καταξιωθέντων γνώσεως. *Gnosticus, siue de iis, qui scientiam consequi meruerunt.* *Socrat.* IV. 23. et *Suid. Niceph.* Hic est *liber quinquaginta sententiarum* pro eruditis ac studiosis, quem idem *Gennadius* primum se latinum fecisse testatur. Citat *S. Maximus* in cap. 7. Dionysii, Areopag., de coelesti hierarchia et ex illo videntur esse Cotelerio, quae velut e practico Euagrii [r] adfert *Socrates* III. 7. hist. Hunc Euagrii libellum videtur inter S. Nili opera graece et latine *Suaresius* vulgasse sub capitum gnosticorum titulo.

3. Ἀντιῤῥητικὸν *Antirrheticus* contra tentatores daemones, in octo partes diuisus secundum numerum *octo vitiosarum cogitationum*, Socrat. Niceph. et Suidas. *Palladius* cap. 86. Lausiac. vbi male *tres libri* pro *octo*, vt rectius Gennadius, qui iussum se ait eumdem eadem simplicitate, qua in graeco inuenerit, latine transtulisse. Huius scripti compendium latine in bibliothecis patrum prodiit atque inter Io. Damasceni opera: et graece ac latine vulgatum est ab *Emerico Bigotio* ad calcem Palladii de vita S. Chrysostomi Paris. 1680. 4. p. 349—355.

4. Προγνωστικὰ προβλήματα. *Prognostica problemata DC.* Socrat. et Suid. S. Maximus ad Dionys. tom. I. p. 94. et 396.

5. Στιχηρά. *Sententiarum libri II.* alter ad monachos συνοδίτας [s]) atque in coenobiis degentes, alter ad virginem. Socrat. Suid. Niceph. locis laudatis. Hieron. ad Ctesiphontem aduersus Pelag. de Euagrio: *scribit ad virgines, scribit ad monachos.* Gennadius: *composuit et coenobitis et synoditis doctrinam aptam vitae communis, et ad virgines, Deo sacratas, libellum, competentem religioni et sexui.* Palladii codices non memorant στιχηρά, sed ἱερά, pro quo in Heraclidis paradiso ἱερέα, vtrumque vitiose, vt est verisimile. Στιχηρὰ ista exstant ex Gennadii versione latine in *Holstenii* adpendice regularum rom. 1661. 4. pag. 34. atque in bibl. Patrum edit. Lugd. 1677. tom. XXVII. pag. 469 — 471.

6. *Edidit et paucas sententiolas valde obscuras, et vt ipse in his ait, solis monachorum cordibus cognoscibiles, quas similiter ego latinis edidi.* Gennad.

7. Hieronymus ad Ctesiphontem contra Pelagium, de Euagrio: *scribit ad eam, cuius nomen nigredinis testatur perfidiae tenebras: edidit librum et sententias περὶ ἀπαθείας, quam nos impossibilitatem vel imperturbationem possumus dicere. - - Huius libros per Orientem graecos, et, interpretante discipulo eius, Rufino, latinos plerique in Occidente lectitant.*

s) *Synoditae* monachi, qui non solitarii, sed cum aliis eadem domo vel eremo simul degebant. Vide *Muratorii* anecdota graeca pag. 48.

[t] Suidas in Εὐάγριος ait, eum scripsisse ὑπόμνημα εἰς τὰς παροιμίας Σολομῶντος, quod viri docti ') nihil esse volunt aliud, ac στιχηρὰ illa supra memorata et imitatione prouerbiorum Salomonis ab Euagrio scripta, quae et ipsa libris στιχηρῶν, siue per commata ac στίχους scriptis, adnumerant. Ceterum in catenis ad prouerbia, tam Peltaniana, quae lucem vidit, quam MStis, quae in bibl. Coisliniana aliisque bibliothecis adseruantur, Euagrius subinde citatur. Huius, non Euagrii, vt Corderius putauit, scholastici videntur esse Combefisio, quae in catena ad X. Lucae leguntur *de eo, qui incidit in latrones*, et in Lucae XIX. *de minarum distributione.* Citatur et Euagrius noster in catenis passim tam editis, quam MSS.

Scholion Euagrii de ΠιΠι siue *tetragrammato Dei nomine* edidit graece et latine *Cotelerius* tom. III. monument. pag. 116. 117.

Sermonem dogmaticum de S. Trinitate, ad eos, qui monasticam vitam degunt in patria, dum esset CPoli cum S. Gregorio, Naz., compositum edidit graece et latine *Iosephus Maria Suaresius* inter S. Nili opuscula Rom. 1673. fol. p. 358. testatus, Nili et Euagrii scripta sic permisceri in codd. MSS. vt vix ac ne vix quidem discerni queant. Idem confirmans *Cotelerius* ad tom. III. monument ecclesiae graecae pag. 544. *Euagrium, monachum, constat quidem, multa scripsisse, eorumque quaedam tum fragmenta et citationes habemus in codice regularum, in Patrum vitis et apophthegmatibus, in catenis, in libris excerptorum, in thesauro ascetico et in scholiis ad Climacum, nec non apud Palladium, Socratem, Climacum, Dorotheum, Maximum et Nicephorum, itemque in Damasceno Billii et Palladio Bigotiano; sed difficultatem parit non mediocrem, quod fuse probatum est a doctis, et saepe adparet, etiam in marginibus nostris, nempe eadem tum libris impressis, tum in exemplaribus, manu exaratis, modo Euagrio, modo Nilo adsignari.*

EVSEBIVS, Emesenus episcopus, a. C. 360. defunctus, de quo dictis a me lib. V. cap. [1. vol. VII. p. 412. sq. et p. 411. de Eusebio, *Emeseno*, cognominato *Pittaco.*] *Fabr.* add. *Walch* Ketzergeschichte etc. p. 666. sq. (qui alios quoque laudat, in his *Assemanni* bibl. oriental. tom. III. p. 44.) et *Schroeckh.* hist. eccl. christian. part. VI. p. 700. *Harl.*

EVSTOCHIVS, EVDOXIVS, *) STAGIRVS, PRONOVS, PHOTIVS, sophistae, clari amicitia et epistolis Gregorii, Nazianzeni, qui Eustochii inuidiam et ambitionem sophisticam grauiter perstringit epist. 61. (55.) Ad hunc Eustochium, Cappadocem,

t) Vide *Casimirum Oudinum* supplemento de S. E. pag 49.

u) *Eudoxii*, archiep. CPolitani, qui sub Constantio, imp. a. C. 359. sedem eccl. CPol. per vim occupauit, fragmm. in cat. in Psalterium, in cod. caesar. Vindob. XV. v. *Lambec.* III. p. 66. sq. — excerpta ex eiusd. orat. de incarnatione dei verbi, ib. in cod. LXXVII. nr. 77. v. *Lambec.* ibid. p. 418. it. de cod. CLXVII. in vol. IV. p. 392. sqq. et *Baron.* annal. eccl. tom. III. a. 359. *Harl.*

cem, [P] epiſtola Iuliani, imp. 20. et duae vel tres Libanii. Teſte Suida ſcripſit *τὰ κατὰ τὸν Κώνςαντα τὸν βασιλέα* (ita legendum) *καὶ ἀρχαιολογίαν Καππαδοκίας καὶ λοιπῶν ἐθνῶν*, *Cappadociae et reliquarum gentium antiquitates et res geſtas ab imperatore Conſtante.* Vide *Cangii* notas ad Zonaram pag. 31. ex *Eudociae* ioniis MSS. [et ipſam *Eudociam* in violar. p. 166. vbi legitur *βασιλέα*.] Hunc Euſtochium citari a Stephano Byz. in Παντικάπαιον, adſentior Küſtero.

EVTHALIVS, epiſcopus Sulcenſis, v) a Turriano aequalis exiſtimatus magni Athanaſii, a *Caueo* refertur ad a. C. 396. w) quod ipſe prologo ad epiſtolas Pauli, apoſtoli, innuat, ſe ſcripſiſſe *Arcadio quartum et Honorio tertium COSS.* Sed illa verba non Euthalii ſunt, verum auctoris antiquioris, e quo memoriam martyrii S. Pauli, apoſtoli, ibi repetit, et qui illius epiſtolas ante Euthalium diuiſerat in capitula. Itaque mox deinde ſubiungit: *καὶ ἀπὸ τῆς ὑπατίας τετάρτης μὲν Ἀρκαδίου, τρίτης δὲ Ὁνορίου μέχρι τῆς παρούσης ταύτης ὑπατίας πρώτης Λέοντος Αὐγούστου, Ἰνδικτιῶνος δωδεκάτης, Ἐπιφὶ έ, Διοκλετιανοῦ ρού, ἔτη ξγ'.* *a conſulatu quarto Arcadii, tertioque Honorii vsque ad praeſentem hunc conſulatum primum Leonis Augusti, indictione XII. Epiphi menſis die V. Diocletiani vero annum CLXXIV. ſunt anni LXIII.* Vnde conficitur, Euthalium haec ſcripſiſſe a. C. 458. x) nam apud *Zaccagnium* in notis p. 536. calami errore male excuſum *quingenteſimo* pro *quadringenteſimo quinquageſimo octauo.* Hic *Pauli* quidem *epiſtolas,* y) cum diaconi adhuc munere fungeretur, vios

v) Σύλκης Ἐπίσκοπος adpellatur in codice Vaticano, et illo, quem laudat Turrianus, praef. ad conſtitutiones apoſtol. Sed incertum, vbi illa vrbs fuerit. Vide *Zaccagni*, praef. p. LXIV.

w) Sed in ed. Baſil. 1741. tom. I. p. 446. correxit errorem ſuum, duce Zaccagnio, et retulit Euthalii aetatem ad a. Chr. 458. nec tamen reiicet quasdam dubitationes. *Harl.*

x) Ad hunc annum *Euthalii* aetatem quoque refert *Saxius* in Onom. I. p. 516. citatque *Pagii* critic. Baron. 458. XII. p. 223. 224. add. *Oudin.* comm. de SS. eccl. I p. 1266. *Hamberger.* zuverl. Nachr. III p 195. ſq. *Nath. Lardner's* Credibility of the Goſpel Hiſtory, part. II. vol. XI. p. 205. *Long.* biblioth. ſacram. p. 718. — Vita et peregrinatio Paulli, apoſtoli. Scripta ab *Euthalio*, diacono, etc. Cui adiecta eſt vita Paulli, ex *Hieronymo*, gr. ſcripta a *Sophronio.* In gratiam ſtudioſae iuuentutis graecolatine edita: impenſis Io. Hartmanni, bibliopolae Francof. Marchiae 1601. 8. — *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XIII. qui continet N. T. excepta Ioannis apocalypſi, plut. 6. ſunt nr. 6. ſqq. epiſtolis Paullinis et catholicis praemiſſae *Euthalii*, (quamquam non nominati, ſed illius eſſe, patet ex Zaccagni monumentis etc.) *hypotheſes*, quarum initia refert *Bandin.* in cat. codd. Laur. gr. I. p. 123. ſqq. Eiusdem *Euth. hypothes.* praefixae ſunt ſingulis fere ſcholiis in catena patrum in epp. Paullinas, in cod. Laur. XIX. nr. 2. ſqq. plut. 8. pari modo catenae ſ. *Nicetae* expoſitioni in epp. Paulli, in cod. X. nr. 2. ſqq. plut. IX. — in cod. VI. nr. 1. plut. X. *Euthalii* narratio de S. Paullo, et cod. VII. nr. 2. eadem narratio atque nr. 5. *Euthalii* hypotheſes in epp. Paullinas, (in cod. tamen qui continet comment. in epp. Paullinas, Chryſoſtomo tributae,) teſte *Bandin.* l. c. pag. 362. 404. ſqq. 474. et 475. Ad *Euthalium* epiſtol. ſcripſit Libanius, et ad *Euthalium, monachum* Nilus. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 516. et 562. *Harl.*

y) Ἀποστολικῆς βίβλου, verſibus diſtinctae, meminit *Heſychius*, Hieroſol., praef. ad στίχων duodecim prophetarum, vbi ad Euthalium reſpicere videtur *Rich. Simonio*, qui illum, ſed ſine nomine

vies χρόνων καὶ μαθημάτων: *actus* vero *apostolorum* et *catholicas epistolas*, episcopalem dignitatem iam adeptus, lectionibus, capitulis ac versiculis distinxit, (sequutus pium quemdam Patrem, qui Paulli epistolas in capita, vt iam dixi, circa a. C. 396. digesserat) argumentis praeterea, (nisi et illa ab alio antiquiore sunt,) capitulorum [*] indicibus, atque catalogis auctoritatum scripturae, quae in ipsis laudantur, illustrauit. Misit illa deinde, ex codicibus bibliothecae Caesareensis accurate recensita, ad *Athanasium*, Alexandrinum, non primum illum et magnum, sed alterum, iuniorem, qui a. C. 490. Alexandriae ecclesiae episcopatum obtinuit et Petro Moggo successit. Horum omnium partem primus edidit *Franciscus cardinalis Ximenius* in celeberrima Complutensium bibliorum editione a. 1514. Etiam Erasmus iam in prima editione Noui Test. a. 1516. quae mihi ad manus est, atque deinde in ceteris, argumenta epistolarum Pauli et septem catholicarum edidit. Hinc cum commentariis *Oecumenii*, graece vulgatis, curante *Giberto*, episcopo, Veronae 1532. fol. plura etiam Euthalii excusa sunt, et in luculenta editione Noui Test. graeca, quam dedit H. Stephanus Paris. 1550. fol. Prologum in Pauli epistolas integrum primus publicauit e Berneggeri codice graece in sua Noui Test. editione *Io. Henricus Boeclerus*, Argentorat. 1645. 1660. 12. vnde saepius recusus est in variis Noui foederis editionibus, vt Curcellaeana altera, etiam in Milliana, et in criticis sacris Anglis Francofurti et in Belgio recusis tomo VII. Berneggeri codex a Boeclero reginae Christinae oblatus, et ab Alexandro VIII., pontifice, Vaticanae bibl. illatus est. Denique vniuersas Euthalii, quas supra memoraui, lucubrationes ex codd. Vaticanis accurate descripsit et cum latina versione sua notisque ac prolegomenis vulgauit doctissimus *Laurentius Zaccagnius* in collectaneis monumentorum veterum ecclesiae graecae. Rom. 1698. 4. [z]) Inter legendum duo mihi digna visa sunt animaduersione, pag. 407. verbis: καὶ αὖ πάλιν σοφῶν γε ὁ πανάριστος Βιωφελῶς τῇ μελέτῃ τὸ πᾶν ἀνέθηκεν, non respicitur Dauid, rex, sed Cleobulus Lindius, cuius notum apophthegma, μελέτη τὸ πᾶν. Pag. 523. de epistola ad Romanos: διὸ πρώτη τέτακται, εἰα δὴ πρὸς ἀρχὴν ἔχοντας εἰς θεοσέβειαν γραφεῖσα. *Propterea primum locum habet, vtpote quae ad eos, qui prima principia pietatis tenebant, scripta fuerit.* Ita reddendus hic locus, non, *qui pietatis principatum tenebant.* Nam, vt pag. 528. docet Euthalius, putat epistolas Pauli collocatas κατὰ προσαύξησιν profectuum eorum, ad quos ille scripsit, vt a minus perfectis incipiens ad perfectiores progrediatur. *Fabr.* Repetitum est Euthalii opus in *Gallandii* bibl. patrum tom. X. p. 197. sq. vbi in Prolegg. c. 6. p. 11. etiam breuiter de Euthalio agitur. *B.*

Dubitari potest, inquit idem vir dignissimus laude in praef. pag. LXX. an Euthalius praeter horum noui foederis librorum distinctiones, commentarium aliquod in apostolorum acta conscripserit. [*] *Franciscus* enim *Turrianus* in praefatione ad constitutiones apostolicas

mine auctoris MS. euoluit in bibl. regis christianissimi, epist. criticis gallice editis Basil. 1699. 12. p. 78. seq. et Zaccagnio, quem vide praef. ad vetera monumenta pag. LXVII. et in opere ipso pag. 402. Idem obseruat, Euthalii diuisiones librorum sacrorum frequenti in vsu apud graecos Christianos fuisse, idque plurimis codicibus MSS. confirmari, quibus fere omnibus habentur capitula ab Euthalio excogitata.

z) V. *Baumgarten*, Nachricht, etc. tom. II. p. 443. sqq. *Harl.*

licas pag. 17. Euthalium commentar. in acta apostolorum scripsisse, eiusque eruditissimum in ea ipsa acta prologum exstare tradit, in quo sic se acta expositurum pollicetur, vt multis in locis τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων, hoc est, apostolicarum constitutionum mentionem faciat, quas, inquit, ἤ τε πρὸς τὸς ἐναντίες, ἤ τε πρὸς τὸς οἰκείες πεποίηνται, *quas siue contra aduersarios, siue etiam ad fidelium vsum fecerunt.* *Holstenius* quoque in obseruationibus ad Stephanum de Vrbibus, verbo Ἀττάλεια, *Euthalii*, diaconi, in acta apostolorum commentaria laudare videtur. Attaliam enim, vrbem, notat, ab Euthalio, diacono, aliisque secundum D. Lucam in actis c. XIV. vers. 24. Pamphyliae adsignari. Praeterea *Lambecius* lib. III. bibliothecae caesareae [vol. III. p. 174. ed. Kollar.] testatur, in eiusdem bibliothecae codice theologico XLVI. exstare Catenam Patrum in Pauli epistolam ad Romanos, in qua cum aliis patrum expositionibus, Euthalii fragmenta quaedam fol. 4. et 5. continentur. *Guilielmus* denique *Caue* in ecclesiasticorum scriptorum historia literaria, vbi de Euthalio agit, ipsum in apostolorum acta, et in Lucae euangelium commentaria, quae alicubi latent, scripsisse tradit. Et sane, quae ex Euthalii in acta apostolorum commentariis laudant Turrianus, atque Holstenius, in prologis, et capitulis, nunc primum a nobis editis, non reperiuntur: codices tamen, quibus ipsi vsi fuisse videntur, adhuc inuenire non potui, licet eos in vrbanis bibliothecis diu multumque quaesierim. Quod autem Euthalii fragmentum in Catena Patrum in Pauli epistolam ad Romanos exstare, ait Lambecius, fieri potest, vt ex prologo in epistolas Pauli desumtum fuerit. Sed in vetustissimi Vaticanae bibliothecae codicibus, qui variorum continent commentaria in Pauli epistolas, nullum Euthalii operum fragmentum adparet, multumque vereor, ne ista commentaria in Lucae euangelium perperam a quibusdam Euthalio tribuantur. *Hactenus Zaccagnius.*

Alius, vt videtur, *Euthalius*, qui primarius Alexandrinus diaconus interfuit concilio Chalcedonensi a. C. 451. Alius *Euthalius*, monachus Rhodius S. Basilii, quem circa a. 1300. Concordantias graecas in S. Scripturam composuisse, sed nunquam editas, narrat Sixtus Senensis.

[P] FLAVIANVS, episcopus Antiochenus, ab a. C. 381. ad 403. ex euius Homilia in Ioannem, baptistam, et in illud, *Spiritus Domini super me*, fragmenta exhibet *Theodoritus* dialogo 1. et 2. Epistolam ad Osroënos episcopos et alteram ad episcopum quemdam Armenium laudat *Photius* cod. LII. [aa]) Orationem pro Antiochenis, qua Theodosii aduersus seditiosos illos iram sedauit, *Chrysostomus* orat. XX. ad pop. Antiochen. Confer *Petri Francii* orationem XXXIV. et *Tillemontium* tom. V. hist. imperator. pag. 592. seq. *Fabr.* It. *Tillemont.* mem. eccles. tom. X. ad vit. Flauiani. *Cau.* hist. litt. S. S. eccl. tom. I. ad a. 381. pag. 277. Iuuit Chrysostomum et ab eo laudatur, atque eloquentia morumque grauitate leniuit animum Theodosii, imperatoris, Antiochensium seditione et furore valde laesi, atque ad

aa) V. infra, vol. IX. p. 391, ed. vet.

ad iram poenasque repetendas incensi. add. *Schroeckh.* hist. eccl. christ. tom. X. p. 345. sq. 361. sq. 418. et 437. sqq. in vita Chrysostomi. *Harl.*

Alius *Flauianus,* episcopus CPol., Procli successor, ab a. C. 446. ad 449. ad quem exstant Leonis M. epistolae. Huius Flauiani epistolam ad eumdem Leonem graece et latine vulgauit *Cotelerius* tom. I. monument. pag. 50. et *Baluzius* in noua concilior. collectione pag. 1373. Incipit: εὐσεβείας καὶ τῦ ὀρθοτομεῖσθαι. Alia legitur ante acta concilii Chalcedonensis, et incipit: ὐδὲν ἵστησιν ἄρα τὴν τῦ διαβόλυ πονηρίαν. Ibidem exstat fides, quam imp. Theodosio Flauianus obtulit. Confer *Paschasii Quesnelli* notas ad Leonem M. speciatim dissertationem VIII. quae est de caussa huius Flauiani. *Fabr.* Add. infra vol. IX. p. 323. ed. vet. et XI. p. 430. *Cauei* hist. litt. SS. eccl. I. p. 438. *R. Ceillier* Hist. gen. des AA. eccles. tom. XIV. *M. le Quien* or. christ. tom. I. p. 216. *Hamberg.* zuverl. Nachr. III. pag. 152. *Saxii* onom. I. p. 509. qui laudat *Pagii* crit. Baron. 446. XI. p. 601. sq. tom. VII. — *Flauiani* — epist. ad Leonem roman. cum alia, et cum eiusdem confessione fidei, gr. et lat. ex versione veteri exstat quoque in *Io. Harduini* collect. concil. tom. II. p. 3. sqq. *Harl.*

GELASIVS, Caesareae Palaestinae post Euzoium episcopus, (supra pag. 340.) circa a. 367. a Cyrillo, Hierosol., auunculo, constitutus, concilio CPol. interfuit a. 381. anno 394. defunctus. Eius *expositio* bb) *symboli* laudatur a Leontio lib. I. co ra Nestorium et Eutychen: *homilia in Epiphania*, a Theodorito dialogo 2. *Practica* στοιχείωσις *secundum ecclesiam*, ex cuius libro II. fragmentum in c. 15. collectionis testimoniorum, quam sub Damasceni nomine in codice Claromontano euoluit Labbeus. *Et liber contra Anomoeos* a Photio cod. CII. Nam λόγοι γ΄ ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς· *libri III. historiae ecclesiasticae* et τὰ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Εὐσεβίυ τῦ Παμφίλυ siue *continuatio historiae ecclesiasticae Eusebii*, quae memorat cod. LXXXIX. nihil aliud sunt, ac libri historiae concilii Nicaeni, qui exstant, et de quibus mox dicam in Gelasio, Cyziceno. In illis pag. 6. alterius *Gelasii* fit mentio: ὅγε μὴν Ῥυφῖνος ἤγυν Γελάσιος ταῦτα λέγει ὧδε. Quod autem dicto loco Photius ait, alibi se legisse, quod Gelasius, Caesareensis, [?] historiam Rufini graece verterit a Cyrillo, Hierosol., adiutus, hoc temporis ratio qui patitur, quum Rufinus historiam suam circa a. 400. Chromatio inscripserit, et Gelasius a. 394. Cyrillus a. 386. sit extinctus? Confer *Tillemontium* tom. VIII. memor. *Fabr.* *Caueum* l. c. p. 274. supra, vol. VII. p. 424. not. *m.* vol. VIII. p. 291. de *Gelasii* fragmm. in Theodorito: infra vol. IX. de Photio, p. 383. XV. vet. ed. p. 402. LXXXVIII. et 407. CII. *Harl.*

Alius *Gelasius*, auctor libri *de duobus naturis* contra Eutychem et Nestorium, atque, vt Fulgentii et Ioannis II., papae, nec non Gennadii, aliorumque auctoritate constat, *Gelasius,*

bb) Hanc intellige *Gelasii* expositionem μαθήματος, ex qua fragmenta quaedam adferri in collectione graeca MS. testimoniorum sub nomine Io. Damasceni in cod. Claromontano cap. 4. notauit *Caueus* ex Labbei conspectu operum Damasceni p. 49. Μάθημα pro symbolo, obuium apud veteres Christianos scriptores. Vide thesaurum Suiceri.

Gelasius, papa, qui Romae episcopus fuit ab a. 492. ad 496. *Quisquis ille est*, inquit *Petavius* tom. IV. dogm. theol. de incarnatione verbi II. 3. pag. 122. *latine profecto scripsit, et quidem terse ac diserte, in quo minime est audiendus Melchior Canus* (VI. 8. locor. commun. ad 9. argum.) *qui propterea negat, se Gelasio, Caesareensi, opus illud tribuere, quod purum et politum sermonem dicit eum Hieronymus habuisse, qualem in hoc libello non agnosco.* Nisi, inquit, bono et eleganti auctori contigit malus et impurus interpres. *Mirum ita pronunciasse de Gelasio isto, qui vtrumque illum legisset. Nam commode sane et pure loquitur, vt ecclesiastico scriptori et quidem saeculi istius conuenit.* Confer eumdem *Petauium* III. 2. 2. et *Forbesium* XI. 16. instruct. historico theol. *Caueo* [tom. I. p. 463. sq.] non adsentior, qui post Vossium aliosque hunc librum graece versum putat memorari a Photio cod. CII. vbi laudat Gelasii, Caesareensis, μονόβιβλον aduersus Anomoeos. *Fabr.* Add. de *Gelasio*, pontifice romano, infra, vol. XI. p. 413. 414. 415. 416. et 443. *Fabricii* bibl. med. et inf. latinit. tom. III. p. 27. sq. ed. Mansi; vbi adnotatur, librum *de duabus in Christo naturis* exstare etiam in *Io. Heroldi* haeresiologia, Basil. 1656. fol. in bibl. patrum Lugd. tom. VIII. p. 700. *Hambergeri* zuverl. Nachr. III. p. 272. sqq. et *Saxii* Onom. II. p. 10. a quibus multi alii laudantur viri docti. *Harl.*

Alius *Gelasius*, presbyteri *Cyziceni* filius, qui testatur, ad se peruenisse acta synodi Nicaenae ἐν βίβλῳ ἀρχαιοτάτῃ ἐγγεγραμμένα ἐν μεμβράναις *in codice antiquissimo scripta in membranis*, quae antea fuerint *Dalmatii*, archiepiscopi Cyziceni. Nihilominus tamen non haec, qualia in illo codice reperit, acta vulgasse se integra solaque, sed ex scriptis etiam Eusebii ac Rufini, (quem tamen falso scribit concilio Nicaeno interfuisse,) aliorumque collecta in tres libros, siue τρία συντάγματα [cc]), digessisse se profitetur, pag. 2. *Cuius synodi acta omnia*, τὰ πεπραγμένα πάντα, *quum, vt supra dixi, cognouissem prius et perquisiuissem, vix tamen inuenire poteram, quae illis tractata et conscripta sunt, apud plures viros, litterarum studiosos, tam aperte expressa, quam apud Ioannem quemdam* Ἰωάννῃ μέν τινι πρεσβυτέρῳ ἀνδρὶ παλαιῷ ἄγαν γραφικῷ ἐν τετραδίοις παλαιοῖς λίαν, *presbyterum, virum senem et scribendi admodum peritum, in quaternionibus valde antiquis: neque tamen omnia inde habui, sed ex aliis etiam scriptoribus variis, vt ex Eusebio Pamphili, episcopo Caesareae et Rufino*, [?] *presbytero Romano*, τῶν καὶ τῇ ἁγίᾳ ἐκείνῃ κοινωνησάντων συνόδῳ, *qui etiam sanctae illi synodo interfuerunt, aliisque plurimis. Neque vero totius harmoniae consequentiam inueni in sacro illo codice, in quem, vt supra dixi, prius incideram. Solus admirandus Eusebius* ἀτρεπτὶ τῇ λεωφόρῳ τῆς ἀληθείας *constanter publicam veritatis viam ab aduentu Domini usque ad magni Constantini tempora ingressus est. Sed neque omnia inuenire potui, attamen, quae nota mihi et veritati consentanea in libro, quem antea legeram, reperi, collecta ex vtrisque necessarium existimaui in hunc librum descripta conferre ad communem vtilitatem, confirmationemque eorum, qui in haec inciderint.* Tertius liber [dd]) non integer videtur ad nos peruo-

cc) Tertii συντάγματος meminit pag. 54. edit. Commelinianae.

dd) *Vossius* II. 21. de hist. graecis pag. 264. *Videtur tertius liber omissus, quia non omnibus proba-*

peruenisse; nam et breuior est ceteris, vnaque et altera Constantini epistola absoluitur, et nihil habet de baptismo Constantini M. quod tamen in eo legisse se Photius profitetur cod. LXXXIX. vbi hoc opus quemadmodum et cod. LXXXVIII. refert ad Gelasium, Caesareensem, duos vel tres Gelasios, Caesareenses episcopos, reperisse se testatus: quum in codice XV. eiusdem bibliothecae laudetur sub simplici nomine Gelasii: *πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου ἐν τρισὶ τόμοις. Γελασίου δὲ ἔφερε τὸ βιβλίον ἐπιγραφήν.* Neque Caesareae, neque Cyzici, sed in Bithynia ee) scripsisse se post a. C. 475. testatur auctor ipse in praef. his verbis *μετὰ δὲ καιρούς τινας φθάσας ἐνταῦθα, τῇ τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίᾳ λέγω, κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ, non multo tempore post, quum huc, in prouinciam dico Bithynorum, volente Deo peruenissem, et commotio atque inquisitio plurima fieret sub impii Basilisci tyrannide aduersus catholicam et apostolicam Dei ecclesiam, et fidem apostolicam, in ea constitutam, succendente potissimum atque commouente imperatoris aulam eorum factione, qui haeretico, Eutychi, consentiebant, qui nobis subdole proponebant, vt fidem Patrum, Nicaenam inquam, retineremus. Sed conuincebantur a nobis illius fidei hostes etc.* Prodiit primum hoc opus cum *Rob. Balforei Scoti* versione Paris. 1599. 8. adiunctum habens librum Theodori, in Rhaitensi monasterio presbyteri, quem vtraque lingua ante Balforeum vulgauerat Beza. Hinc cum actis synodi Ephesinae et synopsi synodorum oecumenicarum apud Commelin. 1604. fol. ff) Postea in editione conciliorum generalium Romana, quam curauit *Sirmondus*, 1608. fol. et in conciliis Binii Colon. 1618. *Labbei* Paris. 1672. II. p. 105. et *Harduini* 1716. fol. p. 345. 423. [etiam Mansi coll. ampl. tom. II. atque excerpta inde in Fuchs. bibl. conc. tom. I. p. 416. sq.] Hos Gelasii libros et alia quaedam, ad Nicaenam synodum et Arii causam pertinentia, cum versione Francisci [?] Iunii soceri sui, propriisque notis editurum se promisit *Vossius* pag. 264. de hist. graecis. Sed numquam lucem vidit ille Gelasius Iunio Vossianus, neque quo deuenerit,

probarentur, quae scripsisset de baptizato Constantino paullo ante mortem, idque ab episcopo orthodoxo. Confer D. *Ittigii* historiam concilii Nicaeni pag. 4.

ee) Nota tamen, quod fuit quoque Caesarea quaedam Bithyniae.

ff) *Gelasii συνταγμα των κατα την ἐν Νικαιᾳ ἁγιαν συνοδον πραχθεντων. Τα πρακτικα της οἰκουμενικης τριτης συνοδου της ἐν Ἐφεσῳ συγκροτηθεισης. Συνοψις των ἁγιων και οἰκουμενικων συνοδων, πη, και ποτε, και κατα τινων ἑκαστη αὐτων συνηχθη.* 1604. fol. Separatim additae sunt versiones *Balforei*, *Theodori Peltani* et *Abrahami Sculteti*. v. *Hambergeri* zuverl. Nachr. III. p. 228. sq. qui praeterea laudat *G. Cavei* hist. litt. SS. eccl. I. p. 454. sq. (qui vero existimat, pluribusque ostendere studet, copiosas istas disputatt. ex ipsius Gelasii, saltem antiquissimi codicis ab eo vsurpati, auctoris cerebro profluxisse,) *L. Ell. du Pin* nouv. bibl. tom. IV. p. 280. et *R. Ceillier* Hist. gen. des AA. eccles. tom. XV. p. 559. inprimis *Fabric.* nostrum infra, vol. XI. pag. 557. sqq. vet. ed. vbi etiam codd. msst. memorantur, et vol. IX. p. 402. sq. vet. ed. *Schroeckh.* hist. eccl. christ. V. p. 535. etc. — *Paris.* in bibl. publ. codd. CDXIII. et CDXIIII. *Gelasii* historia concilii Nicaeni, ac prior descriptus dicitur a. 1561. e vetusto exemplari bibl. Grimanianae, in posteriore autem tria priora capp. desiderantur. — *Vindobon.* in cod. caes. LVI. nr. 2. ex Gelasii libro secundo actor. concilii Nic. primi fragmentum valde notabile a cap. XII. vsque ad cap. XXIII. v. *Lambec.* comm. VIII. p. 1027. sq. — *Taurini* in bibl. regia cod. X. *Gelasii* syntagma actor. concilii Nic. v. cat. codd. gr. Taur. p. 75. — *Venetiis* in bibl. cuiusdam archiepiscopi, cod. rec. *Gelasii* historia, teste *Montfauc.* in diario ital. p. 46. *Harl.*

nerit, conſtat, quum nec in catalogo MSS. Iſaaci Voſſii, quae iam acceſſerunt bibliothecae publicae Leidenſi, illius fiat mentio. Errores Gelaſii perſequitur *Io. Launoius* VIII. 1. epiſt. p. 697. Non adeo eſſe contemnendum tamen oſtendunt b. doctores, *Balthaſar Bebelius* in antiquitatibus ſaeculi IV. parte I. p. 65. ſeq. et *Io. Georgius Dorscheus* in διατυπώσει concilii Nicaeni p. 85. ſeq.

Fuit et *Gelaſius*, medicus, quem commendat Symmachus lib. I. epiſt. 66. ne dicam de *Gelaſio*, Africano Thanenſi epiſcopo, (cuius eſſe dialogum, Vigilio tributum, monet *Io. Dallaeus* lib. de fidei ex S. Scripturis demonſtratiône p. 40.) nec de *Gelaſio* II., papa, qui fuit a. C. 1118.

GEORGIVS, Alexandrinus primum, deinde in Syria Arethuſanus presbyter, denique ope Euſebianorum epiſcopus Laodicenus, modo Arianas partes, modo iterum aduerſarias Eunomianis Homoeuſianorum ſequutus eſt, vide *Iac. Gothofredum*, ad Philoſtorgii VIII. 17. p. 353. *Fabr.* Erat dux Semiarianorum. conf. ſupra, vol. VII. pag. 327. *Cauei* hiſt. litt. SS. eccl. I. p. 208. ad a. 304. *Tillemont.* tom. VI. p. 259. *C. Guil. Franc. Walch* hiſt. haereſium etc. II. p. 669. ſq. *Schroeckh.* hiſt. eccl. chriſt. VI. p. 116. *Harl.*

Eius *Homiliam in illud Prou. VIII.* Κύριος ἔκτισέ με, Antiochiae a. 361. habitam, memorat *Theodoritus* II. 31. Hiſt. *Vitam Euſebii*, Emeſeni, *Socrates* II. 9. (ſiue *encomium*, vt idem adpellat lib. I. cap. 24.) *Sozomenus* III. 6. *Epiſtolam ad epiſcopos*, *Ancyrae* congregatos, contra Aetium acrem, quam ſeruauit *Sozomenus* IV. 13. Epiſtolam *ad Alexandrum*, Alex. et aliam *ad Arianos* Athanaſ. de ſynodo Ariminenſi et Seleucienſi. *Libros contra Manichaeos Epiphan.* tom. I. p. 638. *Theodoritus* lib. I. de haereticis fab. c. 28. *Phot.* cod. LXXXV. [v. infra, vol. IX. p. 402. ed. vet.] Confer *Allatium* de Georgiis. 305.

HELLADIVS, qui in epiſcopatu Caeſareenſi Cappadociae Baſilio M. ſucceſſit a. 379. atque interfuit concilio CPolitano non modo a. 381. ſed etiam 394. licet apud Balſamonem Palladii nomen pro Helladio occurrat. De aſperis eius moribus conſuli poteſt *Tillemontius* tom. IX. p. 589. ſeq. *Vitam* deceſſoris ſui, *Baſilii M.*, ſcripſiſſe traditur, de qua dixi ſupra p. 62. Sed quae Damaſcenus ex illa profert, iunioris ſcriptoris aetatem ſapere eruditis videntur. [v. *Caueum* l. c. I. p. 267.]

S. HIERONYMI, Stridonenſis Dalmatae, doctoris eccleſiae illuſtriſſimi, licet latini ſcriptoris, mentionem hoc loco omittere nefas duxi, quoniam non modo ipſe plurima gg) de graeco conuertit, [P] ſed nonnulla eius quoque iam olim e latino graece verſa

 ſunt

gg) Sunt illa (praeter libros ſacros) Origenis et Euſebii plurima, nec non Theophili et Didymi, Alexandrinorum: tum regula Pachomii, epiſtolaeque, et regula Theodori atque Oreſieſis doctrina.

ſunt a *Sophronio*, atque *catalogus ſcriptorum eccleſiaſticorum* Hieronymianus graece ſiue ab illo Sophronio ſiue ab alio translatus, etiamnum exſtat, vt dixi ſupra cap. 21. [in h. vol. pag. 158. ſqq.] Nunc addo, quod *vitam S. Hilarionis*, quae inter vitas Simeonis Metaphraſtae 24. Octobris legitur, illam ipſam eſſe, quam Sophronium eleganti ſermone graeco vertiſſe, *Hieronymus* in catalogo c. 134. auctor eſt, ſibi perſuaſit *Heribertus Rosweidus* notis ad vitam Hilarionis, ab Hieronymo ſcriptam, in vitis Patrum p. 65. *Exſtat inter vitas, Metaphraſtae nomine editas a Lipomanno* (tom. VI. pag. 360.) *Hilarionis vita e graeco per Gentianum Heruetum translata. Sed ea Sophronii nomen non praefert. Accepi eam graece Pariſiis beneficio Sirmondi noſtri, vbi nullus vel auctor vel interpres aſſignatur. Exiſtimo tamen, eam eſſe, quam Sophronius ex Hieronymi textu vertit. Eodem enim ordine procedit, etſi in quibusdam ſubinde variet, et quaedam etiam addat.* Exſtat et graece MS. in bibl. Caeſarea aliquoties, teſte *Lambecio* tom. VIII. p. 252. 259. 262. [ſ. p. 539. 552. 557. Kollar. ed.] et incipit: *ἐν παλαιστίνῃ πόλις ἐστὶν οὐκ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ τεσσαράκοντα σταδίους ἀπέχουσα Γάζης.* [*Florentiae* in bibl. Laurent. cod. IX. nr. 1. plut. 11. eſt fragmentum illius vitae. v. *Bandin.* cat. cod. gr. I. p. 502. integra in cod. *Coislin.* CX. et CXLV. antiquo, fol. 158. ſqq. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 185. et 211. *Harl.* —] Sed vt Sophronii verſione vſum auctorem huius graecae vitae nemo negauerit: ſic interpolationes et additiones, ſi cum Hieronymi latina conferantur, tales ſunt, vt interpolatorem potius, qualis fuit Simeon Metaphraſtes, quam interpretem deceant. Confer *Tillemontium* tom. VII. memor. p. 572. Metaphraſtae etiam tribuitur ab *Allatio* de Simeonum ſcriptis p. 126. MStorum codicum haud dubie auctoritate. *Fabr.* *Lambec.* comm. de bibl. caes. vol. VIII. pag. 316. ſqq. operoſe demonſtrare ſtuduit, neque *Hieronymum*, neque *Sophronium* eſſe auctorem ſermonis *de adſumtione b. virginis in coelum.* Sed h. l. nec vacat, nec commodum eſt, de Hieronymo pluribus diſſerere. *Harl.*

Praeterea non omittendum, quod poſt Origenis et Euſebii ſtudia, graecos bibliorum V. T. codices Hieronymus recenſuiſſe et caſtigaſſe traditur, id non de ipſis graecis codicibus, ſed latina verſione intelligendum, docuit *Humfredus Hody* lib. III. de bibliorum textibus originalibus p. 355. quo viro nemo diligentius de Hieronymi opera, in libros ſacros priſci foederis impenſa, tractauit. [v. ſupra, vol. III. pag. 717. ſq.] Similiter intelligendum, quod capite vltimo catalogi, vbi ſcripta ſua recenſet Hieronymus, *Nouum Teſtamentum graecae ſe fidei reddidiſſe* ſcribit, hoc eſt, adcurata latina verſione donaſſe. [conf. ſupra, vol. IV. p. 870. ſqq.]

De Hieronymo ipſo, qui a. 331. Stridone natus, et nonagenario propior, presbyter Bethlehemiticus a. C. 420. obiit, nihil dicere, quam pauca, praeſtat, poſt accuratam praecipue *Tillemontii* induſtriam tom. XII. memor. Huius commentariis vſus etiam Io. Marcianaeus, cui Hieronymi [?] vitam, gallice editam Paris. 1706. 4. et praeclaram Hieronymi operum editionem debemus Paris. 1693. 1706. quinque voluminibus fol. licet in hac nonnulla deſiderare viſi ſint, non ſine ratione fortaſſe, *Richardus Simon* in epiſtolis criticis, gallice editis Baſileae 1699. 12. et *Ioannes Clericus* in Hieronymianis quaeſtionibus Amſt. 1700. 8. et bibliothecae ſelectae, gallice editae, tomo XVII. *Fabr.* *Hieronymi* vitam operaque fuſius

fius perfequitur et codd. atque edd. copiofius recenfet *Schoenemann.* in biblioth. hiftor. literaria patrum latin. tom. I. p. 426—536. Add. quae adnotaui et collegi de Hieronymo, eiusque opp. etc. in Breuiore notitia litteraturae rom. pag. 640. fqq. et in Supplementis ad illam, part. II. pag. 278. fqq. add. bibl. felectam hiftoriae eccles. cum V. tum N. T. Venet. 1776. 8. p. 317. fq. *Harl.*

Alius fuit HIERONYMVS, theologus graecus, aetatis non vsquequaque certae, cuius *Φιλοπονίαν, dialogi* more fcriptam, *de fenfu gratiae diuinae in baptifmo Chriftianifmi,* primus e codice regis chriftianiffimi edidit Fed. Morellus in folio fugitiuo Paris. 1598. 8. Atque fimiliter feparato fchedio ibid. 1612. 8. eiusdem fcriptoris *dialogum de SS. Trinitate Chriftiani cum Iudaeo.* Paucis vifum, opinor, opufculum vtrumque, licet *Chriftiano Daumio* curante Cygneae, pofterius quidem a. 1677. hh) et prius a. 1680. 8. fed fimiliter feparatis foliis

hh) Huius editionis, quam habeo, infcriptio haec eft: *D. Hieronymi, theologi graeci, dialogus de S. Trinitate.* Graeca ex biblioth. Frid. Lindebrogii primus a. MDCXII. Lutetiae edidit ac latine vertit *Fed. Morellius*, interpres et architypographus regius. Huic acceffeiunt hac editione *Gennadii, fcholarii,* — dial. de via falutis humanae infcriptus: eiusdem confeffio de fidei noftrae articulis: item oratio ad vnum et trium perfonarum deum. Omnia graecolatina B. *Martini Sabarienfis Pannonii*, epifcopi Turonenfis profeffio fidei de Trinitate. Denuo in lucem edita cura et ftudio *Chriftiani Daumii.* Cygneae ap. Sam. Ebel. 1677. 8. Quod *Cafp. Barth* eum in notis ad Gallum Confefforem, tum inprimis in Aduerfariis Hieronymum graecum adduxit, et nonnulla illuftrauit lib. LV. aduerfar. toto capite 7. hoc caput Daumius integrum inferuit fuae edit. p. 74. fqq. breuibus fuis adiunctis notis. Illam edit. copiofe quoque recenfuit *Io. Fabric.* in hift. bibl. Fabr. VI. p. 446. fqq. errat vero, dum fcribit, Fabricium noftrum in bibl. gr. (noftro quondam loco in ed. vet.) vtrumque colloquium cum Morelli interpretatione exhibuiffe. Fabricius enim *φιλοπονίας* tantum retinuerat verfionem Morellianam; contra ea *ἐρωτήσεως Ἰουδαίου* interpretat. Morellianam ita emendauit, vt plane noua videri poffet. — *G. Caue* in hift. litt. SS. EE. I. p. 282. *Hieronymum*, de quo hic fermo eft, fufpicatur, (at infirmo nixus talo,) eundem effe *Hieronymum*, natione Dalmatam, presbyterum et monachum, qui condidit *hiftoriam de vitis SStorum in Aegypto*, et claruit fub Theodofio M. circ. a. 386. certe Theodofio adhuc imperante, ante a. 395. eiusque ftilum et argumentandi rationem laudat; attamen argumenta contra Iudaeos non adeo acuta et ad omnes conuincendos firma funt validaque. Multo infirmiora nec idonea illa effe indicat *Harenberg.* in commerc. litter. Daumii et Hilarii, rectoris quondam Cellerfeldenfis, fuper fcriptis Hieronymi graeci et (praecipue) Gennadii, fcholarii, de quo v. *Carpzouii* praefat. ad Hieron. gr. (de cuius editione poftea fermo erit,) pag. 14. fqq. et 18. fqq. Atque *Carpzou.* de argumentorum vi et ratione curatius differit, et p. 21. tandem concludit, doctorem graecum, fi etiam non plane acutiffimum et doctiffimum, antiquum tamen effe et pium. Idem vir, annis meritisque grauiffimus praef. pag. 8. fq. comparato fragmento *Hieronymi* quodam, in quo Iudaeo, *quare nos crucem adoremus*, quaerenti, Chriftianus illius fauces obturare inducitur, ap. *Damafcenum* lib. III. de imaginibus, (tom. I. p. 385. ed. Lequien,) qui eum vocat *Hierofolymorum Presbyterum*, cum noftro, colligit, (v. quoque eius praef. ad iftud fragm. p. 219. fq.) id fruftum eiusdem effe fcriptoris, a quo dialogi duo, et inde conficit, Hieronymum graecum fuiffe Hierofolymorum Presbyterum, et faeculum fortaffe feptimum aut fextum viuendo anteceffiffe: id certum effe, eum, quod verba

foliis recudi contigerit. Vt tamen illa hoc loco recudi facerem, non modo mouit me, quod antiqua, pia lectuque digna et breuia sunt, verum etiam, quod non paucis locis illa emendatiora exhibeo ope antiquarum membranarum, in quibus post Adriani isagogen in sacras litteras, vtrumque Hieronymi opusculum MS. seruat bibliotheca Iohannea huius vrbis Hamburgensis. [ii]) Alius ab vtroque *Hieronymus*, in Aegypto degens, ad quem exstat epistola Procopii, Gazaei, ex qua Procopium male ad saeculum IV. quo S. Hieronymus, Dalmata, vixit, referre volebat Isaacus Vossius.

Προκόπιος Ἱερωνύμῳ.

Πάλιν Αἴγυπτος καὶ τρυφὴ, καὶ πένητες ἡμεῖς παρά σοι, καὶ λόγος ἀπόντων οὐδείς. Οὐδὲν τοῦτο πρᾶγμα. γέλα μόνον χρυσῷ ῥέοντα τὸν Νεῖλον ὁρῶν. κἂν ἔτι μᾶλλον τὴν ὀφρῦν ἀνασπάσῃς, οἴσομεν πάντως ὑπερορώμενοι. Ἔσεται γὰρ ἦμαρ, ὅτε πάλιν ὄψεις τὴν Ἐλοῦσαν καὶ δακρύσεις ψάμμον μεθισταμένην τοῖς πνεύμασι καὶ τέμνουσαν εἰς ῥίζας τὴν ἄμπελον· ἔνθα καὶ Νύμφαι ξέναι τινὲς, καὶ θαλάττιαι, καὶ [?] Ζεὺς ὑέτιος οὐδαμοῦ. Τότε γελάσω μὲν ἐγὼ καὶ κωμῳδήσω τὴν τύχην. Σὺ δὲ νομίσεις εὐδαίμονα, τὸν νῦν ἀπερῥιμμένον, ἐμέ. Πλὴν ἐν ὅσῳ ἄν σοι δίδωσιν ὁ Νεῖλος τρυφᾷν, γράφε μόνον καὶ κάλει σμικροὺς ἡμᾶς καὶ χαμαί τινας ἐρχομένους. Οὕτω γὰρ καὶ σοῦ γράφοντος ἀπολαύσομεν, καὶ τὴν ἀλαζονείαν τῇ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδι παραμυθήσομαι.

Procopius [kk]) Hieronymo.

Iterum Aegyptus et mollities, nosque tibi pauperes, et absentium ratio nulla? Nihil est istud: rideas modo auro fluentem spectans Nilum. Etiamsi magis etiamnum adtollas supercilium, contemtum omnino patiemur. Erit enim tempus, quum iterum videbis Elusam, et flebis arenam disiectam ventis et radice tenus vastantem vites. Peregrinae aliquae et mari aduenientes Nymphae [?] et Iupiter pluuius ibi nusquam. Tunc quidem ipse ridebo et subsannabo fortunam. Tu vero me, nunc abiectum, tum beatum putabis. Verum tamen, dum tibi Nilus in deliciis viuere permittit, scribe tantummodo, et nos minutos et velut quosdam humo prorepentes adpelles. Sic enim et te scribente fruemur, et tuam superbiam futuri exspectatione mollius feram.

Possit aliquis suspicari, cum alterutro ex his duobus, et maxime cum hoc posteriore commune aliquid habere *Hieronymum*, sub cuius nomine *Vitae patrum et monachorum Aegypti*

verba ex symbolo Nicaeno CPolitano adducit in dialogo de Trinitate, et ex scriptis Athanasii, (saec. IV.) ex cuius quaestione 39. ad Antiochum etiam totum fere fragmentum ap. Damascenum est desumtum, crebro vtitur, saeculo IV. non videri esse superiorem. Atque *Io. Chstph. Wolf.* dum inter scriptores graecos antiiudaicos, in bibl. hebr. part. II. p. 998. *Hieronymi* mentionem facit, eum nominat *Presbyterum Hierosolymit.* prouocans ad Io. Damascenum. Add. *Saxii* Onom. I. p. 426. sq. qui Hieronymum, theolog. graecum esse incertae aetatis pronuntiat. *Harl.*

ii) Sed, cur illa h. ed. excluserim, caussam postea dicam. *Harl.*

kk) Est haec XXVI. inter epistolas Procopii, Gazaei, de quibus dixi lib. II. c. 10. §. 50. [vet. ed.]

Aegypti habentur MSS. post historiam Palladii Lausiacam in codice Colbertino MCCXIII. [in bibl. publ. *Paris.* cod. DCCCLIII. nr. 5.] hoc titulo: Ἑτέρα ἱςορία εἰς τὸς βίους τῶν ἁγίων τῆς Αἰγύπτου συγγραφεῖσα παρὰ Ἱερωνύμου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου τοῦ ἐκ Δαλματίας. Notat quidem Cangius, eam a Palladio in Lausiaca verbotenus exscribi, auctoremque vixisse sub Theodosio Magno, vt ipsemet testatur in Ioanne abbate. Sed mihi quidem videtur scriptor ille graecus, quisquis fuit, antiquis omnibus ignotus exscripsisse Palladium potius, eoque esse iunior, atque ideo etiam Palladio in codice non praemissus, sed subiunctus. ll) Tribui autem Hieronymo eum existimo, non quod graeci illius scriptoris nomen hoc sit, sed quod vitae quaedam in hac collectione exstent graece versae ex illis, quas S. Hieronymus, latinae ecclesiae lumen, romano sermone mm) scripsit. Illum enim esse, qui per Hieronymum, monachum et presbyterum τὸν ἐκ Δαλματίας, intelligitur, ne dubitandum quidem esse opinor. Atque is ipse est, qui Theodosii, imp., aetate scribere se prodit in vita Ioannis, abbatis. *Fabr.* „Meminit quoque, ait *Carpzou.* praef. p. 10. not., alicuius *Hieronymi graeci* Damascius, philosophus, in Excerpto, quod veterum philosophorum sententias edisserit de principiis rerum, et ex MSt. Oxoniensi publicauit *Io. Christph. Wolf.* Anecd. graec. tom. III. p. 253. Quis vero etiam ille sit, non habeo dicere."

Fabricius igitur in vet. ed. ex cod. Hamburg. emendatiorem dederat 1) *Hieronymi* Φιλοπονίαν siue commentat. christiano cuilibet vtilem, de sensu christianismi, cum breuibus paucisque notis suis, et Morelli interpretatione; 2) Hieronymi dialogum cum Iudaeo, gr. ac lat.; 3) fragm. Hieron. presbyteri Hierosolym., supra memoratum περὶ τῆς τοῦ ςαυροῦ προσκυνήσεως ap. Io. Damascenum. At ea hic repetere nolui. Nam b. *Io. Bened. Carpzou.* abbas regiae Luterae et theol. Helmstad. primum in progr. Helmstadii a. 1768. 4. edidit *Hier.* dialogum de S. Trinitate gr. lat. cum notis variorum et suis, tum a. 1769. 4. *Hier.* Φιλοπονίαν. Postea dialogos illos II. addito fragmento, ex Fabr. nostri recensione, cum varietate lectionis, notisque Fabr. Barthii et Daumii emendatiores iunctim edidit, et adnotationibus suis varii generis eruditis illustrauit, hac praefixa inscriptione: *D. Hieronymi duo dialogi graeci qui supersunt.* Iterum recensuit, et cum adnotatt. breuibus *Casp. Barthii ac Christ. Daumii*, amplioribus autem suis, nouaque versione latina edidit *Io. Bened. Carpzou.* Altenb. 1762. 8. conf. *Gottl. Wernsdorf.* programmatum censuram in bibl. theolog. Gedan. p. 66. (cuius tamen coniecturae p. 451. propositae Carpzou. in ed. II. pag. 102. seq. non adsentitur:) et censuram prioris ed. in *Ernesti* noua theolog. bibl. tom. IX. part. I. pag. 90. sqq. et posterioris ed. in eiusdem in bibl. nouiss. tom. II. part. VI. pag. 563. sqq. *Harl.*

HOSIVS

ll) Hoc Fabricii iudicium Carpzouio praef. pag. 5. sqq. tutius probabiliusue esse, quam Cauei opinio, supra adducta, esse videtur. *Harl.*

mm) Vt Hilarionis, Malchi, Pauli, eremitae etc.

HOSIVS, Cordubensis vltra sexaginta annos episcopus, quum pluribus synodis catholicis interfuisset, Nicaenae nn) vero a. C. 323. et Sardicensi a. 347. etiam praefuisset, postea, praeualentibus sub Constantio Arianis, *ad horum cessit*, vt de eo *Athanasius* de fuga tom. I. pag. 304. qui tamen, non mansisse Hosium in Arianis partibus, sed catholicum obiisse, testatur. Discessit e vita maior centenario a. C. 361. De illo Isidorus Hisp. de scriptoribus eccles. cap. 1. *Hosius, Cordubensis, ecclesiae ciuitatis Hispaniarum episcopus, eloquentia viribus exercitatus, scripsit ad sororem suam* de laude virginitatis *epistolam pulcro ac diserto comtam eloquio. Composuitque et aliud opus* de interpretatione vestium sacerdotalium, *quas sunt in veteri testamento, egregio quidem sensu et ingenio elaboratum.* In Sardicensi *etiam* concilio *quam plurimas edidit ipse sententias.* Ex his nihil hodie exstat praeter Canones XX. concilii Sardicensis. Praeterea *epistolam* Hosii insignem *ad Constantium, imp.*, seruauit Athanasius in sua ad solitarios scripta, qui etiam Nicaenam fidei formulam ab eo maxime conceptam innuit. De *Hosio* accurate *Tillemontius* tomo VII. memoriar. pag. 313. seq. et *Nicolaus* [?] *Antonius* bibl. Hispanae libro II. cap. I. oo) Vtrum hic sit ille *Hosius*, cui commen-

nn) Vide *Io. Launoium* lib. VIII. epist. 1. pag. 693. *Tillemont.* tom. VI. pag. 637. edit. Paris. *Fabr.* At enim, qui Hosium praefuisse concilio Nicaeno diserte scripserunt, ii omnes demum post Carolum M. vixerunt. Tum neque ex voc. προεδρια, neque ex historia eccl. antiqua probari potest, cum προεδριη s. primo loco, episcopis aut patriarchis honoris caussa concesso, aut quod decretis concilii Nicaeni primus subscripsit, coniunctam fuisse potestatem quandam superiorem: quae aliaque docte lateque exposuit *Aug. Guil. Ernesti* in disp. historico-critica, qua Hosium concilio Nicaeno non praesedisse ostenditur. Lipsiae 1758. 4. et summam huius disp. v. in ephem. litter. Erlangens. a. 1758. plag. 48. pag. 507. sqq. Ernesti argumenta comprobat ornatque cl. *Schroeckh.* in hist. eccl. christ. tom. V. p. 335. sq. Atque antea *Natalis Alexander* in histor. eccl. saec. IV. p. 259 et *Caueus* in hist. litt. S. S. eccl. I. p. 185. sq. ad a. 316. (vbi de Hosio multus est,) aliique docuerunt, inane esse Baronii, (*Henschenium* in actis Sctor. tom. III. Febr. p. 637. patronum nacti,) aliorumque somnium, Hosium illum principis honoris locum sustinuisse tamquam romani pontificis, Siluestri, legatum, atque ex ipsis Pontificiis *Fr. Binarium*, in comm. in Dextri chron. ad a. 324. contendisse, Hosium tantum nomine suae prouinciae subscripsisse, praesidisque officio functum ob praeclarae ipsius doctrinae et confessionis merita, etc. accessit auctoritas, qua valuit apud Constantin. M., imper. *Harl.*

oo) Add. *Du Pin* hist. eccl. vol. II. pag. 50. *Semler* in histor. christianae doctrinae, praemissa III. vol. Baumgart. theol. polemicae, pag. 22. not. *Schroeckh.* l. c. pag. 326. sq. 345. atque in tom. VI. de concilio Sardicensi, pag. 85. vbi monet, Hosium praefuisse illi concilio non tamquam legatum episcopi romani, quum post illum tres episcopi italici, pontificis rom. nomine missi, subscripserint, sed ei illum principis loci honorem concessum esse propter auctoritatem, in concilio Nicaeno partam, et propter eius satis cognitum purae doctrinae amorem studiumque; pag. 139. sqq. concedit quidem, Hosium in concilio Sirmiensi, a Constantio, imper. a. 357. congregato, subscripsisse symbolo Arianorum; sed docet ex *Athanasii* hist. Arianorum ad monachos p. 372. apolog. contra Arianos p. 205. et ex *Sozomeno* IV. cap. 12. Hosium, centenarium hominem, vi adactum aut falsa quadam persuasione deceptum id fecisse, atque eum, morti vicinum, a. sequenti 358. conquestum de vi, arianam condemnasse haeresin. — *Chr. Guil. Franc. Walch* in hist. haeresium, germanice scripta, tom. II. p. 458. inprimis pag. 462. sqq. 467. sq. 470. not. et pag. 678. — *Vindobon.* in cod. caesar.

commentarium, latine scriptum, in Timaeum Platonis *Chalcidius* dicauit, non plane exploratum esse profiteor, vti nec, quod in codice bibl. Bodleianae adnotatum reperit *Christophoru Wase* exercitatione III. animaduersionum Nonianarum pag. 40. Chalcidium Hosii, Hispani episcopi, fuisse archidiaconum.

IACOBVS, Nisibenus, qui concilio Nicaeno a. C. 325. et Antiocheno a. 341. interfuit, vt plurima scripsit syriaco [et armenico] sermone, quae *Gennadius* cap. 1. [pp]) commemorat: ita videntur illius nonnulla graece versa iam innotuisse tempore Athanasii, qui cum Hosio, Alexandro Alex., Philogonio, Eustathio aliisque orthodoxis episcopis scriptoribus *Iacobum* quoque Mesopotamiae praesulem laudat I. aduersus Arianos tom. I. pag. 252. De Iacobo illo praeter *Tillemontium* tom. VII. pag. 260. seq. *Wilhelmus* noster *Ernestus Tentzelius* in exercitationibus selectis parte I. exerc. VI. *Fabr.* De hoc Iacobo, vindice doctrinae purioris primario, miraculis, quae ab eo patrata finguntur et aliis rebus, ad eum pertinentibus, v. *Theodorit.* histor. religiosae cap. I. p. 768. Opp. tom. III. eiusd. histor. eccles. lib. II. cap. 30. sq. *Cauei* hist. litter. SS. EE. I. *Du Pin* hist. eccl. vol. II. p. 49. *Cas. Oudin.* comm. de SS. EE. I. pag. 321. sq. vbi quoque codd. syriacos et arabicos, quibus homilias et alia *Iacobi*, Nisibis, h. e. Antiochiae Amygdoniae in Mesopotamia, episcopi scripta continent, et in biblioth. in Anglia et Hibernia seruantur, enarrat. In bibl. *Leidensi* inter codd. orientales, a. Iac. Golio ex oriente adlatos, nr. 55. in cat. bibl. Leid. p. 411. exstat *Iacobi, episcopi Edesseni,* hexaemeron, siue historia creationis, ad Constantinum, imp. Atque *Cau.* l. c. id opus, notat, temporis quidem rationibus optime congruere; sed, num Iacobi sit opus, aliorum submittit iudicio; *Oudin.* vero l. c. addit, silentium veterum de opere eiusmodi, fidei plurimum detrahere. Inter eosdem codd. in cat. bibl. Leid. p. 409 nr. 7. occurrit *Pentateuchus* et eius comment. ling. arab. charact. syr. ex Ephraemo, Dionysio, *Iacobo Edesseno* etc. — Add. *Schroeckh.* hist. eccl. christ. tom. VI. p. 49. sq. qui animaduertit, scripta, a Gennadio tributa Iacobo, Nisibeno, auctorem habuisse *Iacobum Sapientem,* episcop. in Mesopotamia, multo seriorem, idque adfatim demonstratum esse ab *Assemanno,* in bibl. orientali, tom. I. pag. 19. sqq. *S. Iacobi,* episcopi Nisibeni, *Sermones,* armenice et latine, cum praef. notis et dissertatione de Ascetis. Omnia nunc primum in lucem prodierunt Romae 1756. fol. v. *Ernesti* nou. bibl. theolog. tom. VIII. part. III. nr. 1. pag. 195. sqq. *Harl.*

IOANNES, ab a. C. 386. episcopus HIEROSOLYMITANVS, famae Origenis aduersus Epiphanium et Hieronymum strenuus defensor, obiit a. C. 416. Vide *Tillemont.* tom. XII. memor. Non exstat eius *liber aduersus obtrectatores studii sui,* memoratus *Gennadio* cap. 30. in quo demonstrauit, se Origenis ingenium, non fidem sequutum. Hanc su-

 spicor

sar. cod. II. nr. 91. secund. *Nesselii* catal. part. I. pag. 12. siue cod. LVII. sec. *Lambecii* comm. III. p. 244. est *Hosii* ad imp, Constantium, pro S. Athanasio epistola. *Harl.*

pp) Vbi v. interpretes in *Fabricii* biblioth. eccles. p. 6. *Harl.*

ſpicor eſſe illam apologiam ad Theophilum, Alex., ad quam reſpondet Hieronymus epiſtola 61. Librum de inſtitutione monachorum Carmelitici ordinis ad Capraſium, monachum, libenter omitto, qui velut e graeco verſus latine a Carmelitis falſo iactatur, ſaepiusque editus eſt, (etiam in operibus Thomae a Ieſu tom. I. p. 416. ſeq.) et cum pluribus aliis ſcriptis, non maiori pudore ſuppoſitis huic Iohanni Hieroſol. vulgatus a *Petro Waſtelio,* additis ampliſſimis vindiciis, Bruxell. 1643. fol. Sed his vindiciis et eiusdem Waſtelii apologetico pro Ioannis, Hieroſol., monachiſmo in Carmelo, ibid. 1611. 8. nec non *Bernhardo Alegre,* qui in paradiſo Carmelitici decoris pag. 576. ſeq. copioſe diſputat aduerſus Baronium et Bignaeum, vt Iohannem, Hieroſol., adſcribat Carmelitis, videre, iuuabit, quae oppoſuit *Papebrochius* in tractatu praeliminari ad tom. III. Act. Sanctor. Maii pag. XX. ſeq. et tom. I. April. p. 780. ſeq. nec non *Conradus Ianningus* in apologia pro Papebrochio aduerſus Sebaſtianum a S. Paulo, praemiſſam Actis tom. I. Iunii §. XLIX. ſeq. pag. XL. etc. *Fabr.* Plura v. infra, in vol. IX. p. 280. ſqq. vet. ed. — Inſtitutiones catecheticae illuminatorum et myſtagogicae, in cod. Auguſt. Vind. de quo libro pluribus diſſerit *Reiſer* in indice bibl. Auguſtanae p. 13. De alio ſeriore Io. patriarcha Hieroſolymit., v. *Lambec.* comm. III. p. 178. et Kollar. ibid. in nota *B. Harl.*

[P] IVLIVS I. epiſcopus romanus ab a. 337. ad 352. de quo *Tillemontius* tomo ſeptimo, et *Henſchenius* tomo II. Act. Sanctor. April. XII. pag. 82. ſeq. *Epiſtola* ſub eius nomine ad *Dionyſium, Corinthium,* qq) quae incipit: θαυμάζω πυνθανόμενος, graece et latine vulgata eſt a *Lud. Antonio Muratorio* in anecdotis graecis pag. 341 — 346. ſubiuncta diſquiſitione ad Antonium Mariam Saluinium, qua aduerſus *Gennadium* cap. 2. de S. E. negat, auctorem illius Iulium eſſe; rr) ſed ab Apollinari vel Timotheo, Apollinaris diſcipulo, ſuppoſitam probat auctoritate *Facundi,* lib. I. cap. 5. *Euagrii* lib. I. Hiſt. cap. 31. ac *Leontii Byz.* Plura de epiſtolis, Iulio aliisque per Apollinariſtas ſuppoſitis, *Michael le Quien* in diſſ. ſecunda Damaſcenica. Iulii epiſtola *ad Docimum* citatur Act. 1. concilii Epheſini, et a Cyrillo, Alex., in apologetico. Ex verbis πρὸς Δόκιμον, apud Facundum eſt ad Prosdocimum ss). Epiſtola ad

qq) V. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 550. *Harl.*

rr) V. ſupra vol. VIII. pag. 319. not. *mm. Harl.*

ss) Hanc epiſtolam *ad Prosdocimum* gr. et lat. exhibuit *Petrus Conſtantius* ex cod. a Mich. Le Quien ſibi communicatam in adpendice ad tom. I. epiſtolarum romanorum pontificum pag. 73. ſqq. et adducit loca Athanaſii atque Ambroſii, quae *Iulium* adprime illuſtrant: (aliae Iulii epp. ſunt ap. eumdem Conſtant. p. 352. 387. 399. 403. etc.) deinde M. *Io. Gottlieb Ehrlich,* in diſp. inſcripta: *Iulii Primi, epiſcopi romani, ad Prosdocimum epiſtola de Trinitate et incarnatione,* quam ex cod. Oxonienſi edit, vertit, vindicat et illuſtrat. Lipſiae 1750. 4. pag. 25. ſqq. In doctis notis primum monet, codicem quidem Laudianum bibl. Bodleianae membr. circiter 700 annor. (ex quo illam epiſtolam integram deſcripſit,) et concilium Epheſin. habere πρὸς Δόκιμον Marcum tamen Mercatorem, Facundum et alios concilii Epheſini interpretes latinos lectionem πρὸς Προσδόκιμον ſuadere; quam poſtremam lectionem ideo praeferendam exiſtimauit, quia codex in ſubiuncta ſalutatione Προσδοκίῳ legat. In iisdem notis paſſim obſeruat Ehrlich, Arianorum errores a Iulio impugnari, examinatque lect. cod. Quieniani.

ad Alexandrinos pro Athanasio, quae incipit: συγχαίρω κἀγὼ ὑμῖν, ἀδελφοί, exstat apud *Socratem* II. 23. Hist. et apologia secunda S. Athanasii, qui epistolam Iulii *ad Orientales* etiam in sua apologia de fuga conseruauit, Tom. I. pag. 739 — 754 Incipit: ἀνέγνων τὰ γράμματα. ᵗᵗ) Praeter has epistolas in tomis conciliorum sub Iulii nomine exstat latine epistola increpatoria ad Orientales pro caussa Athanasii et excessibus contra romanam ecclesiam, quae incipit: *decuerat vos, fratres*, cum epistola Orientalium ad Iulium, cuius initium: *licet circa omnes romanam ecclesiam*, Iuliique epistola ad Orientales, Theognium, Theodorum, Berinthum, altera, quae incipit: *decuerat vos aduersus sanctam ecclesiam.* Has Blondellus etiam in Pseudo-Isidoro suo pag. 443. sq. exhibet cum censuris suis, quibus eas suppositicias esse demonstrauit. *Liturgiam* sub Iulii nomine, versam e Syriaco, latine exhibet *Eusebius Renaudotus* tom. II. collectionis liturgiarum p. 227.

LIBERIVS, romanus episcopus ab a. 352. ad 366. qui communione cum Arianis labem nomini suo adspersit, a catholico dogmate alioqui haud alienus. ᵘᵘ) Vide Tille-

niani. In praemissa disquisitione historiam et libellos Iulii aliaque scite persequutus est *Ehrlich*; quare, quae docte lateque expofuit, paucis comprehendam. Pag. 6. monet, epistolae *ad Prosdocium* fragmentum quoddam a concilio Ephes. act. I. concil. *Harduini* tom. I. p. 1401. sqq. a *Cyrillo, Alex.*, apologet. pro 12. capitibus apud Marium Mercator. ed. Garnerii P. 2. ab *Eulogio* ap. Photium cod. CCXXX. graece, a *Mario Mercatore* autem ed. Baluz. p. 178. et *Facundo Herm.* lat. exhiberi; fragm. autem ex alia quadam Iulii epistola, a Leontio lib. I. contra Nestor. et Eutych. in MStis citari, contra Harduin. obseruat. Tum argumenta *Mich. le Quien* et *Coustantii*, qui, vt Iulii epistolam ad Prosdocium ab Apollinari, aut Apollinarista, conscriptam esse ostenderent, omni studio egerunt, singula persequitur, et fuse docteque refutat, ideoque multa huius epistolae loca, quae Apollinaris errores redolere videbantur, aliter explicat et interpretatur vindicatque illam epistolam Iulio et ab Apollinaristarum haeresi, de qua quaedam inserit, liberat. — *Vindobon.* in cod. caesar. LVII. nr. 55. est Iulii epistola ad Danium, Flacillum, aliosque nonnullos episcopos orientales pro S. Athanasio, et nr. 63. eiusd. ep. ad presbyteros, diaconos et populum ecclesiae Alexandrinae pro S. Athanasio; nr. 68. *Vrsacii* et *Valentis*, episcoporum, de falsis suis contra S. Athanasium criminationibus confessio poenitentiae ad pontificem rom. Iulium I. ex latino in graecum sermon. translata. v. *Lambec.* comm. III. p. 256. 258. et 259. — In cod. CLXXXVII. nr. 20. *Iulio* supposita epistola ad *Iuuenalem*, ep. Hierosolymit., (de quo vid. *Caueum* l. c. p. 419.) mortuum a. 457. vel 458. teste eod. *Lambec.* IV. p. 446. — Varia fragmm. et gr. et lat. *Constant.* l. c. p. 82. et pag. 83. quae Cyrillus et Iuuenalis Hieros. ad Iulium et Iulius ad Cyrillum de die natali Christi scripsisse traduntur. Plura de *Iulio* I. fortissimo purioris doctrinae aduersus Arianos vindice eiusque epistolis aliisque scriptis v. apud *Fabricium* nostrum in bibl. mediae et inf. latinitat. tom. IV. p. 201. ed. Mansi, vbi epist. ad Prosdocium adscribitur *Timotheo*, Apollinaris discipulo; *du Pin* hist. eccl. vol. II. p. 51. *Caui* hist. litt. SS. EE. I. pag. 204. ad an. 337. *Harl.*

tt) Duae hae epp., a nemine in suspicionem vocatae, sunt quoque in *Petri Coustantii* epp. roman. pontificum, tom. I. *Harl.*

uu) Sed distinguenda sunt tempora, antequam propter acre Athanasii studium et constantiam missus erat in exsilium, ab eo, quum in exsilio, propter multa, quae, teste Athanasio, perpessus est, et vt episcopatum suum recuperaret, consilii animique mutationem simularet et Arianorum partibus

Tillemontium tom. VI. p. 781. 790. tom. VIII. p. 714. et Benedictinorum notas ad S. Ambrosium tom. II. pag. 173. *Io. Morinum* de sacris ordinationibus p. 346. sed et *Matthaei Larroquani* diss. de Liberio romano, Geneu. 1670. 8. De scriptis eius non habeo, quae addam *Cauei* industriae, quem si placet, consule, [tom. I. p. 213. add. *P. Coustant* epp. rom. pontific. p. 422. sq. 458. 463. adpend. ad epp. p. 89. 95. 97. et 99. *Fabric.* nostrum bibl. med. et inf. lat. tom. IV. p. 273. sq. ed. Mansi. *Schroeckh.* H. E. christ. IV. p. 105. sq. 141. sqq. Bollandiniani in act. Sctor. m. Sept. in commentat. de S. Liberio; *Walch.* hist. haer. II. p. 518. 520. 530. *Harl.*]

[P] LVCIFER, Calaritanus, siue, vt veteres, Caralitanus (Καραλων) in Sardinia episcopus a. C. 371. defunctus, licet latine scripserit, non tacendus est mihi, quoniam scripta eius graece transferenda curauit S. Athanasius, siue, vt in Marcellini et Faustini libello precum pag. 38. traditur, ipse transtulit. *Dicant nunc, quid Lucifer nouum docuerit - - Et bene quod libros scripsit ad Constantium, non vt plerique, gloriam captans ingenii, sed diuina testimonia aptissime congerens contra haereticos* (Arianos) *et contra ipsum patronum haereticorum* (Constantium.) *Quos quidem libros quum per omnia ex integro ageret, suspexit et Athasius vt veri vindices, atque in graecum stilum transtulit, ne tantum boni graeca lingua non haberet.* Ad hunc Luciferum duae Athanasii epistolae exstant latine inter Luciferi opera et inter Athanasii tom. II. edit. nouae p. 965. Earum alteram emendatiorem quoque dedit *Chifletius* ad Vigilium p. 109. De Lucifero, quem ardor incredibilis et constantia confessoribus, asperitas in episcopos poenitentes horumque receptores, schismatis reis adscripsit, videndi *Godfridus Hermantius* in vita Athanasii, libro praecipue IX. cap. 11. *Tillemontius* tom. VII. memoriar. p. 514. seq. et tom. XII. p. 50. vbi de Hieronymi dialogo aduersus Luciferianos, qui Luciferum ipsum tamen beatum vocare non dubitat et bonum pastorem; *Paschasius Quesnellus* dissertatione XIV. ad Leonem M. e qua repetitae notae, quae Faustini et Marcellini libello precum in editione Oxoniensi subiiciuntur; Benedictini notis ad S. Ambrosium pag. 1127. et *Papebrochius* tom. V. Act. Sanctor. Maii 20. p. 197. ad 225. qui p. 205. laudat Ambrosii Machin, archiepiscopi Calaritani, defensionem sanctitatis Luciferi, ad Vrbanum VIII. editam Carali a. 1639. fol. Pro eadem pugnat *Antonius Macedo* in libro de Diis tutelaribus orbis christiani p. 215. seq. licet contra eandem multi, vt *Natalis Alexander* in selectis capitulis historiae saeculi IV. parte I. p. 245. seq.; et *Apostolicus vir* dicitur in libello precum, a Luciferianis composito, p. 10. *Sed et Apostolicus vir, Lucifer, ob hoc, quod bene esset agnitus*

bus se fauere profiteretur. Quare a. C. 358. opera multorum episcoporum ab imp., Constantio, iterum accepit prouinciam sacram romanam. Atque recentiore aetate exstiterunt, qui defendere auderent Liberium, et negare, Liberium ad Arianorum partes vmquam transiisse. v. diss. de non commentitio, eoque gemino, sed excusato lapsu *Liberii*, rom. pont. Vindobon. 1776. 8. et *Schroeckh.* l. c. pag. 144. sq. — *Merendam* vero de gestis *Liberii*, exsulis, p. 147. 179. opp. *S. Damasi*, Romae 1754. aliosque multos, qui ostendere studerent, eum non fuisse Liberii lapsum, qui dogmaticum pontificem romanor. iudicium errori obnoxium euincerent, aut qui alia ratione historiam explicarent, citauit auctor biblioth. selectae H. E. etc. Venet. 1776. 8. p. 299. *Harl.* Ad eos accessit *F. A. Zaccaria* in diss. *de commentitio Liberii lapsu*, in diss. eius de rebus ad hist. eccl. et antiq. pert. tom. I. p. 282—335.

agnitus per contemtum saeculi, per studium sacrarum litterarum, per vitae puritatem, per constantiam fidei, per gratiam diuinam, a romana ecclesia missus est legatus ad Constantium: et ob hoc, quod fidem venerabilem vindicauit, quod detexit et conuicit haereticos, ductus est in exsilium cum omni atrocitate iniuriarum. In scriptis eius familiam ducunt *libri duo Athanasii ad Constantium, imp.*, in quibus totam S. Scripturam ordine percurrit, ex singulis libris ordine repetens, quae ad Constantium adplicet et quibus persequutionem eius [?] detestetur. Liber secundus a Ieremia incipit. Quoniam vero alia versione vsus est Lucifer, loca pleraque aliter leguntur, quam in latinis nostris bibliorum codicibus, vt adparet ex collatione, qua *I. Ludouicus de la Cerda* cap. CLXIII. Aduersariorum sacrorum p. 404—414. dicta in priore Luciferi libro citata cum interpretatione Vulgata contulit. Cetera Luciferi scripta, non minorem ardorem spirantia, sunt: *de regibus apostaticis. De non conueniendo cum haereticis. De non parcendo delinquentibus in Deum. Quod moriendum sit pro filio Dei.* Quibus denique *epistola* breuis *ad Florentium* subiicitur. Nonnullae *Latini Latinii* castigationes ad editionem Luciferi, curatam a Ioanne Tilio, Paris. 1568. 8. atque in editionibus Patrum Paris. Colon. et Lugd. repetitam, exstant in eius bibliotheca sacro-profana pag. 157 — 163. Sed (Obseruatt. sacr. p. 139.) non vidisse lucem, dolemus, editionem Luciferi, quam parare se professus est *Cotelerius* ad constitutt. Apostol. II. 57. his verbis: *Ceterum hic, vbi locum Luciferi illustrare conatus sum, auctoris omnium, (quod nemo nescit,) deprauatissimi, vtilissimi tamen ad cognitionem scripturarum, admonitum te velim, lector candide, me in purgando eo Augiae stabulo plurimum laboris impendisse, paratumque esse ad procurandam editionem, si librum aliquem MS. nactus fuero. Vt si forte in manus tuas, aut notitiam venerit, mecum communicare non dedigneris, hominem non ingratum singulari beneficio tibi deuincturus.* Sunt, qui suspicentur, consilium illud deinde Cotelerium abiecisse, ne Luciferi verbis regem suum, Hugonottis tunc grauem, pulsare videretur. Qui vero Luciferi in Constantium, imperatorem suum lacessentis acerrime, scripta laudant, facilius excusabunt, quae Lutherus, externi regis scripto respondens, paullo asperius scripsit. *Fabr.* Plura de *Lucifero* memoriae prodidit *Fabric.* in bibl. med. et inf. latinit. tom. IV. pag. 282. sqq. ed. Mansii, qui animaduersione adiecta grauiter in Lutherum inuehitur. Atque ego in Breu. not. litter. rom. pag. 592. sqq. et in Suppl. II. p. 238. egi de illo, aliosque laudaui V. D. quibus addes *I. G. Walch.* hist. eccles. p. 1535. *Stollium* in: Nachricht von den Leben — der Kirchenv. cap. X. p. 283. sqq. vbi bene multos citat. etc. auctor. bibl. selectae H. E. p. 303. sq. *Ceiller* Hist. des auteurs eccles. tom. V. p. 385. sqq. inprimis de eius ingenio animoque incontinenti dicendique genere immoderato et aspero, satis sectaque *Schroeckh.* in H. E. christ. tom. VI. p. 206. 220. et *Chr. Gu. Franc. Walch* in: Entwurf einer vollständig. Historie der Ketzereien etc. f. hist. haeresium, part. III. sect. III. p. 338 — 377. — *Gallandus* in biblioth. patr. vol. VI. *Luciferi* opera ex ed. Paris. 1644. recudi fecit et aliquoties bene emendauit; sed plenior magisque critica est ed. inscripta: *Luciferi episc. Calaritani opera omnia, quae exstant.* Curantibus *Io. Dominico* et *Iac. Coletis*, Sebastiani filiis. — Venet. excud. fratres Coleti. 1778. fol. cum vita Luciferi pag. 35. sqq. prolegomenorum, de qua ed. v. cl. *Villoison* in anecd. gr. tom. II. pag. 245. not. nr. VI. et longam censuram in D. *Io. Christph. Doederlein* theol. bibl. vol. I. part. VIII. p. 599. sqq. *Harl.*

MAR-

MARCVS, Arethusius, auctor confessionis, editae in concilio Sirmiensi a. 351. teste *Socrate* II. 30. deinde martyr sub Iuliano, laudatus in Nazianzeni orat. 48. Vide *Tillemont.* tom. VII. memor. pag. 726. et *Tho. Ittigii* historiam Photini p. 454.

De MARCO, eremita, dictum supra, p. 349. seq. [v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. pag. 43. *Harl.*]

MELETIVS, Melitenus, ab Acacio a. 360. ex Sebasteno [vv]) Antiochiae ordinatus episcopus, mox post mensis spatium ab Arianis iterum expulsus est, Euzoio in eius locum euecto. Cum hoc Meletio quod communicare nollent Eustathiani: non mediocris in [?] ecclesia motus concitatus est, quem ordinatus a Lucifero Paulinus, Eustathianorum episcopus, etiam auxit. Sed sub Iouiano redditus ecclesiae suae Meletius a. 363. atque sub Valente iterum eiectus in exsilium a. 364. Paulino locum dedit, donec sub Gratiano tertium a. 378. reuocatus eodem Paulino, frustra per aliquod tempus schisma continuante, tandem eum eo in gratiam rediit. Vide Acta Sanctor, 12. Febr. et *Tillemontium* tom. VIII. memor. p. 341. seq. 760, sq. [ww]) Meletium hunc, durante concilio CPoli a. 381. quum Nazianzenus ab eo episcopus CPol. ordinatus esset, defunctum, pro funere laudauit Gregorius, Nyssenus, cuius oratio adhuc exstat, vt dixi supra p. 129. nr. 60. [add. cod. *Laurent.* X. nr. 10. plut. 5. et *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 23.] quemadmodum et exstat sermo Chrysostomi, in ipsius laudem dictus Antiochiae a. 386. qui incipit: *πανταχȣ̃ τῆς τιμίας καὶ ἱερᾶς ταύτης ἀγέλης*, et citatur in synodo secunda Nicaena actione IV.

Huius Meletii primum, quem Antiochiae habuit, sermonem seruauit *Epiphanius* LXXIII. 29. 33. Meminit *Sozomenus* IV. 28.

Praeterea epistolam ad Iouianum, imp., in concilio Antiocheno a. 363. scriptam, *Socrates* III. 25. et *Sozomenus* VI. 4. Perstringunt illud concilium *Hieron.* in chron. et *Athanasius* tom. III. edit. nouae pag. 31.

Alii Meletii decem.

Cum hoc Meletio non confundendus 1) MELETIVS, Lycopolitanus in Thebaide Aegypti episcopus, atque sub Diocletiano et Maximiano confessor, a quo schisma *Meletianorum*, negantium ad poenitentiam recipiendos, qui persequutionis metu Christum abnegaue-

vv) Vide *Philostorg.* V. 1. *Socratem* II. 44.

ww) Add. Acta SS. tom. II. Febr. p. 585. *du Pin* H. Eccl. vol. II. p. 187. *Cauei* hist. litt. SS. EE. I. p. 223. sq. ad a 360. *I. G. Walch.* H. eccl. N. T. p. 1519. et filii, *Ch. Gu. Franc. Walch.* hist. haeres. II. p. 679. V. *Stollii* Nachr. von d. Leben der Kirchenv. p. 362. §. III. *Schroeckh.* H. E. christ. VI. p. 175. sqq. et X. p. 344. sq. infra, vol. IX. de Photio p. 389. ed. vet. de loco quodam Antiocheni dubio. *Harl.*

negauerant. De hoc *Epiphanius* haeresi LXVIII. Hi deinde male audierunt ob communionem cum Arianis; xx) vnde non a melle Meletianos, sed ab amaritudine *Picritianos* adpellat S. Athanasius, yy) licet Meletius ipse inter primos Arii haeresin notasset et ad Alexandrum detulisset. zz) Meletianum schisma vtcunque sopitum in concilio Nicaeno, quibusdam illud adhuc continuantibus, vt Iohanne, Memphitano, et Callinio, Pelusiota episcopo atque Paphnutio anachoreta. Vide *Tillemontium* tom. VI. pag. 233. 662. 735. et b. *Ittigii* historiam concilii Nicaeni pag. 13. et 62. *Fabr.* Inprimis *Schroeckh* l. c. part. V. ed. I. p. 280. sqq. ed. II. pag. 265 — 273. et *Ch. Gu. Fr. Walchii* hist. haeres. tom. IV. p. 355 — 410. *Vindobon.* in cod. caes. LVII. nr. 78. *Meletii*, episc. aegyptiaci, *Breue*, s. recensio compendiaria episcoporum aegyptiacor. vna cum presbyteris et diaconis tam alexandrinis, quam ruralibus, data S. Alexandro archiepiscopo Alexandrino, v. *Lambec.* comm. III. pag. 241. *Harl.*

2) Alius Meletius, *Sebastopolitanus* episcopus, quem concilio Nicaeno a. 325. interfuisse testatur *Athanasius* orat. I. in Arianos tom. I. p. 291. et *Philostorgius* lib. I. c. 8. Vide *Valesium* ad Eusebii VII. 32.

3) *Meletius*, ad quem haec exstat Libanii epistola [237. ed. Wolf. p. 113. et antea in illius anecdot. gr. III. p. 275. sq. ep. XV. Idem *Liban.* ep. 898. ed. mai. laudat Meletium. *Harl.*]

4) Meletius, episcopus *Mopsuestenus* in Cilicia secunda, Nestorianus: cuius epistolae vndecim supersunt latine in synodico aduersus tragoediam Irenaei. Depositus est in concilio Ephesino a. C. 431. [infra, vol. IX. p. 154. et 155. not. *l.* vet. ed.]

5) Meletius, chorepiscopus. Garnerii auctar. ad Theodoriti opera p. 198.

6) Meletius, monachus, cuius liber de natura hominis ita inscribitur in codice Seguieriano a) et altero Caesareo b): *πόνημα κατὰ σύνοψιν περὶ φύσεως ἀνθρώπε, ἐξεραφιν περὶ φύσεως — μοναχȣ̃ ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐνδόξων καὶ τῶν ἔξω λογ. φιλοσ.* Sequitur anonymi cuiusdam praefatio, quae in Petraei ed. Veneta lat. perperam adtribuitur ipsi Meletio, ac principio suo ibi caret, et in hoc principio in cod. leguntur voces a Fabricio citata, quasi a Meletio profecta; — — *μοναχȣ̃ Θέματος* — — *Τριάδος*, atque Lambec. et Kollar. in not. explicant, quid sit *Θέμα Ὀψικίς*, s. pars Asiae minoris, cuius metropolis Nicaea. In hac prouincia quoniam fuit etiam Phrygiae vrbs, Tiberiopolis, Kollar. inde efficit, *Meletium* nostrum ex oppido *Aeroco*, in minoris Asiae comitatu siue prouincia Comitis Anteambulonis sito, et ad episcopatum Tiberiopolitanum

xx) *Epiphanius* LXVIII. 4.

yy) *Athanas.* epist. ad solitarios, tom. I. p. 864. D. *Ittig.* diss. de Photino pag. 427.

zz) *Epiphanius* LXVIII. 6. ad quem confer *Godfr. Hermantium* lib. I. de vita Athanasii cap. 7.

a) S. *Coislin.* CCCLXXXIV. fol. 162. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 588. *Harl.*

b) N. XX. nr. 1. vbi, teste *Lambecio*, comment. VI. part. II. p. 246. inscriptio est: *πόνημα εἰς σύν-*

ἐξερανιθὲν καὶ συντεθὲν παρὰ Μελετίου μοναχοῦ [*] *θέματος τοῦ Ὀψικίου βάνδου ἀρεσκου ') χωρίου Τιβεριουπόλεως* (in Phrygia maiore) *μονῆς λεγομένης τρεῖς, ἤτοι τῆς ἁγίας Τριάδος:*

num pertinente, oriundum, in monasterio S. S. Trinitatis monasticam vitam vixisse. Tum conjicit, an legi possit *βάνδου ἀκρεσκοῦ· χωρίου Τιβεριουπόλεως* etc. Cotelerio tamen, monet, in monument. eccl. gr. tom. III. p. 580. legendum videri: *βάνδου α΄. κρόκου* vel *κροκίου*, *vexilli primi crocei.* Illius anonymi praefationem excipit genuina ipsa Meletii praefatio. Opus autem Meletii non est integrum in illo codice. Praeter ea in eadem bibl. eodemque Lambecii vol. exstant p. 231. sq. in cod. XIV. nr. 1. anonymi auctoris opusc. graeco barbarum de structura hominis ex Galeno, Hippocrate et *Meletio, philosopho,* collectum; nr. 4. anonymi auct. eclogae graeco-barbarae ex *Meletii Iatrosophio*, in capp. 217. diuisae, inc. *ἀρχὴ τοῦ Μελετίου Ἰατροσοφίου·* — p. 237. in cod. XIX. *Meletii* liber auctior, a Fabricio ipso paullo post indicatus. — pag. 278. in cod. XXVII. nr. 9. anonymi auctoris *epitome* libri *Meletii* de natura structuraque hominis incipit a speciali diss. *de capite.* — *Monachii* in cod. CXXXV. *Meletii*, monachi, compendium de natura hominis ex variis sacris et profanis auctoribus collectum: additae sunt medicae quaedam obss. praesertim ex Galeno. v. cat. codd. gr. Baunr. p. 55. — *Oxon.* in bibl. Bodleiana secundum cat. nr. 27. *Meletii* versus iambici ad Studitam: nr. 131. 260. *Mel.* de constructione hominis *σύνοψις*, et nr. 261. sic indicatur in cat. *Melet.* monachus, (an Nemesius?) de natura hominis. — ibid. in collegio Iesu, nr. 2116. *Meletius*, monach. de musica et canticis ecclesiasticis, gr. cum perpetuis notis musicis. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CCXCVII. vbi quoque inscriptio fere eadem est, quae in cod. Coislin. aut Vindob. *πόνημα ἐν συνόψει περὶ φύσεως ἀνθρώπου —— τῆς ἐκκλησίας ἐνδόξων, καὶ τῶν ἔξω λογάδων, καὶ φιλοσόφων·* in cod. DXXI. de natura hominis: init. *τὰ περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς.* v. cat. codd. gr. Marc. p. 159. et 280. — *Florentiae* in cod. Laurent. XIX. 1. est *Iatrosophion* etc. cuius caput decimum inscribitur *Meletii*, monachi, de natura hominis. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. III. p. 167. Ibid. p. 283. sqq. differit, aut repetit, quae Fabr. noster h. l. observauit de Meletio et num ab aliis eiusdem nominis sit diuersus, dum recenset cod. I. in quo nr. 2. plut. 86. *Meletii πόνημα ἐν συνόψει περὶ φύσεως ἀνθρώπου* etc. (vt in aliis antea memoratis codd. legitur,) opus est integrum: quod etiam, maximam quidem partem integrum, at tamen in ordine ac diuisione capitum aliisque rebus ab eo, quod in superiore cod. superest, discrepans, exstat in cod. XX. nr. 1. plut. 86. teste *Bandin.* III. p. 364. — In cod. *Coislin.* CCCXXXV. inter opuscula et fragmm. variorum medicorum sunt fol. 75. excerpta de morbis ex Hippocrate, Galeno et *Meletio*. *Paris.* in *septem* codd. bibl. publicae est *Meletii*, philosophi et medici, *lib. de natura hominis.* Atque in cod. quidem MMCCXXIIII. citantur *Meletii tres libri de re medica*: et ab auctore catal. codd. Paris. II. p. 464. opus illud in eo cod. sic designatur: „*Meletii, monachi, libri tres*, quorum primus est de natura structuraque hominis, reliqui duo de rebus ad medicam pertinentibus. Libri primi capita XIV. secundi XXVI. tertii LIV. Praefixus codici index capitum librorum primi et secundi; at index capitum libri III. subscriptus est libro ipsi tertio." Id si vnum opus vnius auctoris est, fit probabile, *Meletium, monachum*, a *Meletio, medico*, (de quo v. infra, in vol. XIII. p. 328. sq. in elencho medicor. vett.) haud diuersum fuisse; nec adeo inaudita res est, doctos homines et sacris et medicis doctrinis artibusque laudabilem dedisse operam. Saltem, Meletium, monachum, si quoque alius Meletius, arti salutari vnice vacans, in viuis fuerit, artis medicae non omnino expertem fuisse, ideoque duos illos facile a scribis aliisque, etiam doctioribus hominibus, potuisse confundi, inde colligitur. Tum cognoscitur ex eo, librum de natura hominis fuisse primam maioris operis partem: in cod. MMCCXCIX. tres esse *Meletii* monachi, partes, auctor cat. II. p. 478. eo ordine declarat: 1) tractat. de natura hominis; 2) liber

Τριάδος: Συλλογὴ ἐκ τῶν τῆς Ἐκκλησίας d) ἐνδόξων καὶ τῶν λογάδων φιλοσόφων. Prodiit tantum latine Venet. a. 1552. 4. ex versione *Nic. Petreii,* Corcyraei. Graece habetur etiam aliquoties MS. Oxonii in bibl. Bodlei. Graeco altero bibl.[1] caesareae codice [XIX. v. *Lambec.* VI. p. 237. sq. et altero in cod. Laurent. *H.]* caput XXXV. de anima quintuplo maius occurrit. *Fabr.*

[Huc reducam ex vol. IX. vet. ed. post praefat. *indicem scriptorum, qui citantur a Meletio in libro de structura hominis,* a Fabricio concinnatum ad paginas edit. Venetae 1552. 4.

Aristophanes, in Equit. 80.
Aristoteles, 68.
Basilius, 2. 7. 21. 48. 57. 72. 77.
Callimachus, 65. 85. 90. 137.
Chrysostomus, 2.
Cyrillus, 2.
Empedocles, 142.
Epicurus, 67.
Galenus, 1. 68. 109. 142.
Gregor. Nazianz. theologus, 67. 114. 142.
Gregorius Nyssenus, 2. 10. 114. 140.
Graeci nugantur, 10.
Hesiodus, 59. 91.
Homerus, 9. 20. 29. 51. 64. 65. 66. 72. 73. 74. 85. 88. 89. 95. 106. 109. 110. 120. 121. 127. 129. 136. Poeta, 80.
Lycophron, 85.
Pindarus in Dithyrambis, 86.
Plato, 25. 27. Timaeo, 57.
Socrates de hominis natura, (apud Platon.) 1. *Harl.]*

Incertum, diuersus ne ab hoc, (vel illo, quem mox referam,) sit Meletius, ad quem Theodori, Studitae, epistolae supersunt inter ineditas illas CCLXXVII. quas, Sirmondo haud visas, seruat codex bibl. Seguierianae. *Fabr.* V. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 147. 149. 317. 320. et *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. III. p. 284. *Harl.*

7) *Μελέτιός τις, Θεοφόρος ἀνὴρ καὶ τῶν γραφῶν ἀκριβὴς ἐξεταστής,* cuius de azymis scriptum inter S. Iohannis Damasceni opera edidit *Mich. le Quien* tom. I. p. 648. seq.

8) Meletius ὁ Πηγᾶ, Cretensis, a Syluestro, patriarcha Alex. ordinatus presbyter et a. 1582. protosyncellus, inde exarchus patriarchae CPol. et in patriarchatu Alexandrino Syluestri successor dignissimus, laudatus *Iosepho Scaligero* epist. 157. et *Georgio Dousae* in itinere CPol., de cuius scriptis aduersus Latinos, aliisque dicendi locus infra libro VI. Vide interim *Crusii* Turco-graeciam p. 234. *Hottingerum* parte V. Hist. eccl. p. 62. seq. *Allatium* de

2) liber de anima; 3) de IV. elementis opusculum ineditum. Eidem Meletio, philosopho ac medico, in cod. MMCCXII. et sequenti tribuitur commentarius in Hippocratis aphorismos, atque in codd. MMCCXL. et MMCCCXV. versus politici de vrinis, illarumque differentia. *Harl.*

c) Al. [vt in cod. caesar. XX. citato,] *ἀκροαστῶν.* *Ὀφίκιον* et *Θέμα Ὀφικία* quid sit, dixi supra, [pag. 229. not. *dd.*]

d) In cod. Coisl. deest *ἐκκλ.* tum legitur *ἐνδόξων, καὶ τῶν ἐξ ἐκλογάδων φιλ.* *Harl.*

de consensu pag. 996. Rich. Simonis hist. critic. tom. IV. pag. 11. seq. et praecipue *Eusebium Renaudotum* ad Gennadii et aliorum recentium Graecorum scripta p. 91. seq. [v. ad nr. 9.] Epistola huius Meletii ad Ianum Dousam exstat inter Arminii eiusque sequacium epistolas n. XXV. *Fabr.* *Paris.* in bibl. publ. cod. MCCLIV. est *Meletii Pigae*, alexandrini patriarchae, *euangelicae doctrinae periodus.* Praemittuntur versus elegiaci in laudem auctoris, et epistola ad Ioannem quemdam Simontam. Plura leges infra in vol. X. p. 437. ed. vet. et vol. XI. p. 770. sq. in *Demetrii Procopii* recensione eruditorum Graecorum, *Renaudot.* edidit *Gennadii*, patriarch. CPol., homilias de sacramento eucharistiae, *Meletii Alexandrini, Nectarii Hierosolym. Meletii Syrigii* et aliorum de eodem argumento opuscula, gr. et lat. Paris. 1709. 4. Renaud. in praef. agit de *Francisco Prossalente.* Add. *Saxii* Onom. IV. p. 57. et 571. *Harl.*

9) Meletius Syrigus, Cretensis, qui iussu synodi CPol. et patriarcharum mandato a. 1638. oppugnauit confessionem Cyrilli Lucaris. Vide laudatum *Renaudotum* p. 151. seq. et *Rich. Simonem* in libro de sententia eccles. oriental. circa transsubstantiationem, edito gallice aduersus Tho. Smithum, Paris. 1684. 12. *Fabr.* Conf. infra, vol. X. p. 437. ed. vet. et XI. p. 777. in laudata Procopii recens. *Saxii* Onom. IV. p. 439. et *Kollarii* supplement. ad Lambecii comment. pag. 240. *Harl.*

10) Meletius, calligraphus XI. saeculi, cuius aliquot codices MSti graeci in bibl. Seguieriana et Colbertina. e) Omitto *Meletium, ducem,* de quo martyrologia et menologia 24. Maii. f) Alios item martyres [*] hoc nomine, nec non duos *Meletios*, hegumenos monasterii S. Pauli Latris, quorum alter saeculo XIV. alter saeculo XV. fuit, quorum mentio in codice Colbertino operum S. Ephraim apud Montfauconum in palaeographia graeca p. 78. *Meletii Macris* mox infra faciam mentionem in Nectario, Hierosol. *Fabr.*

Meletius, Alexandr. patriarcha. vide infra, vol. X. pag. 515. ed. vet.

Meletius,

e) In *Montfaucon.* bibl. Coislin. occurrunt p. 505. *Meletius*, calligraphus, qui cod. CCLX. continentem Dorothei opp. aliaque, descripsit, atque in fine in iambis graeco barbaris tam indicem librorum, quam nomen suum posuit: p. 113. *Meletius, monachus*, cuius sumtibus cod. XXXVIII. secundum notam fol. 502. a Demetrio, hierodiacono, a. 6490., i. e. an. Chr. 1432. scriptus est: p. 127. *Meletii Nili* manu exaratus est cod. LX. continens Ephraemi aliorumque opuscula, et p. 174. cod. CCXXIII. f. synaxarium pro media anni parte, studio et expensis Ioannicii, hieromonachi, a. m. 6809. manu *Meletii peccatoris.* — Teste *Montfauc.* in palaeogr. gr. p. 55. in subscriptione cod. Colbertini saec. XI. legitur: datus est hic liber IV. euangeliorum monasterio deiparae Hieracis a *monacho, Meletio, eremita:* — *Nicolaus Meletius* inter eos, qui Mediceis codd. exscribendis operam impenderunt, citatur a *Bandinio* in praef. ad cat. codd. gr. Laurent. tom. I. pag. XI. not. 1. *Harl.*

f) *Meletii, ducis,* martyrium *Florent.* in cod. Laurent. XIV. nr. 8. plut. 9. ex quo cod. illa acta fabulosa graece sumta et cum versione *Dan. Cardoni* S. I. recepta sunt in Acta SS. ad 24. Maii, tom. V. p. 456. indice *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. p. 410. *Harl.*

Meletius, metropolita Athen. v. *Dem. Procop.* de eruditis Graecis, nr. 42. infra, vol. XI. p. 784. et confer vol. XIII. p. 486. not. vt mittam *Meletium Gypaldum* et *Meletium, protosyncellum. Harl.*]

NECTARIVS, ortu Tarsensis, Cilix, e senatore ac praetore CPol. atque adeo Laico, g) necdum baptizato, episcopus CPolitanus a. 381. post Nazianzeni abdicationem constitutus, [v. *Sozomen.* H. E. libr. VII. cap. 8.] praefuit concilio CPol. a. 394. 27. Sept. et a. 393. defunctus successorem habuit Ioannem Chrysostomum. Vide *Tillemont.* tom. IX. pag. 486. seq. qui eumdem esse putat Nectarium, quem vna cum coniuge de iactura filii vnici solatur *Basilius* M. epist. 188. 189. h) Eius *homilia in Theodorum*, στρατηλάτην martyrem, quem primo sancto ieiunii sabbato Graeci colunt, (et in quem Gregorii, Nysseni, etiam homilia exstat,) latine saepius prodiit, Ioach. Perionio interprete, et inter homilias quasdam Chrysostomi Paris. 1554. 8. i) et tom. V. Lipomanni, et apud Surium tom. VI. 9. Nou. Graece MS. exstat in variis bibliothecis et in caesarea quidem saepius. Vide *Lambecium* IV. pag. 97. 124 seq. VIII. p. 86. 231. 349. k) Incipit: ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου Κύριε. *Sententiam synodicam* de Agapio et Gabadio, quorum vterque Bostrensem episcopatum sibi vindicabat, habes in iure graeco romano *Marqu. Freheri* lib. IV. pag. 247. l) petitam, vt habet titulus, ἐκ τῶν πραχθέντων ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπομνημάτων. Data est Arcadio tertium et Honorio iterum COSS. hoc est a. C. 394. quo concilium celebratum est.

g) Alia exempla episcoporum e Laicis habes apud *Allatium* de aetate et interstitiis in collatione Ordinum pag. 170. seq.

h) Add. *Caui* hist. litter. SS. EE. I. p. 277. ad a. 381. qui dubitat, Nectarii homil. de S. Theodoro esse genuinam; *Lud. Ell. du Pin* qui admodum pauca habet in noua bibl. auctorum eccles. saec. IV. tom. II. p. 245. aut p. 452. ed. Colon. 1692. 4. Plura tradit *Oudin.* in comm. de SS. eccl. I. p. 686. sqq. vbi iam refert codd. graecos bibl. Bodlei, nr. 274. Th. Roë cod. XXVIII. p. 121. et cod. DCCXXVI. Guil Laudi cod. LXXXIV. nec non codd. *Bauar.* gr. *Monachii* enim sunt in codd. VIII. et LXIII. *Nectarii* oratt. de Theodoro, et de ieiunio atque eleemosyna; ac in cod. CXIV. orat. in martyrem, Theodorum, (vid. cat. codd. gr. Bauar. p. 5. 18. et 45) De codd. *Vindobon.* postea sermo erit. *Mosquae* in bibl. synod. v. *Matthaei* notit. codd. Mosq. graec. p. 37. nr. 15. — *Leidae*, in bibl. publ. inter codd. Vossian. v. cat. illius bibl. p. 401. nr. 4. — In cod. *Coislin.* CCLXXXV. fol. 118. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 401. — *Paris.* in tredecim codd. bibl. publ. sec. cat. codd. vol. II. — *Florentiae* in bibl. Laurent. Medic. teste *Bandinio* in indice: ibid. in cod. bibl. b. Mariae. v. *Montfauc.* diar. ital. p. 363. — Conf. Acta Sctorum m. Octobr. — collecta a *Cornelio Byeo*, *Iac. Byeo*, *Io. Baptista Fonsono*, presbyteris theologis, tom. V. quo dies X. et XI. continentur. Bruxell. 1786. fol. *Harl.*

i) V. infra, vol. IX. p. 148. vet. ed. *Harl.*

k) In cod. caes. CXLIV. nr. 24. p. 223. vol. IV. ed. Kollar. it. *Lambec.* de cod. CLI. nr. 6. ibid. p. 287. sqq. de alio Theodoro, duce exercitus et martyre. Add. *Kollar.* ad IV. p. 141. et 144. Eadem *Nectarii* narratio de Theodoro, martyre, in codd. caesar. XI. nr. 27. XV. nr. 27. et XXXII. nr. 9. Lamb. VIII. p. 184. 490. sq. et 138. *Harl.*

l) *Oudin.* l. c. citat quoque syntagma canonicum *Io. Zonarae*, pag. 525. cum syntagm. canonico Theodori Balsamonis, p. 761 Paris. 1620. fol. gr. cum Gentiani Herueti lat. vers. *Harl.*

Alii Nectarii.

Nectarius, hieromonachus, cuius lucubrationem, carmine ſcriptam graeco de abbatibus, qui ante ipſum claruerunt, exſtare MS. in bibl. regis Galliae codice MMCXCVIII. teſtatus eſt *Labbeus* in bibl. nou. MSS. p. 135. *Fabr.* Secund. cat. codd. bibl. Paris. publ. II. p. 309. in cod. MCCCLXXI. nr. 10. *Nectarii*, hieromonachi et abbatis, verſus de illis, qui monaſterio quondam praefuerunt. — Manu *Nectarii, hieromonachi* monaſterii S. Nicolai Caſularum vrbis Hydruntis a. 6977. Chriſti 1469., ſcriptus eſt cod. Paris. in quo eſt Calliſthenes de vita Alexandri M. v. *Montfauc.* palaeogr. gr. pag. 83. *Harl.*

Nectarius, Hieroſolymitanus patriarcha, patria Cretenſis, defunctus a. 1665. ſucceſſore Dorotheo, qui eius vitam ſcripſit, in qua narrat, poetica illum didiciſſe a Meletio Macre: Philoſophiam hauſiſſe Athenis a Theophilo Corydale, philoſopho peripatetico. Huius Nectarii *Confutatio imperii papae in eccleſiam,* liber haud [?] contemnendus, lucem vidit Moldauenſibus typis a. 1682. m) et latine, Petro Allixio interprete, Lond. 1702. 8. *Fabr.* V. paullo ante ad Melet. Syrigum nr. 9. — Docente cel. *Villoiſon.* in litteris ad me datis prodiit liber vtilis: ἐπιτομὴ τῆς Ἱεροκοσμικῆς (ſacrae et profanae) ἱςορίας, εἰς πέντε μερισθεῖσα τμήματα, ὧν τὰ μὲν τρία πρῶτα ἐν συντομίᾳ διαλαμβάνουσιν οὐ μόνον τὰ τοῦ ἁγίου θεοβαδίςου ὄρους Σινᾶ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ἐκεῖθεν ᾠκοδομηθέντος θεοδοξαςίου μοναςηρίου· τῶν δ᾽ ὑςέρων τὸ μὲν περιέχει τὰ τῶν βασιλέων πάσης γῆς Αἰγύπτου, μεχρὶ Μωαμὲθ, καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ἕως Σουλθὰν Σελήμ· τὸ δὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ Σελημ καὶ περὶ τῆς μάχης, ἣν ἤγειρε κατὰ Περσῶν. ἔτι δὲ περὶ τῆς αἱρέσεως τοῦ Τεχῆλ, νέου προφήτου τῶν περσῶν, πραγματεύεται, συγγραφεῖσα παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πρώην Ἱεροσολύμων πατριάρχου Νεκταρίου τοῦ κρητός. αψπγ´ (1783.) ἐνετίησιν. 4. *Nectarii*, patriarchae, nomine, (vt ea, quae Fabric. olim in vol. X. p. 541. ſcripſerat, huc reducam,) a Doſitheo, ſucceſſore, edita graece eſt ἀντίῤῥησις contra Petrum Franciſcanum, qua papae imperium in eccleſiam oppugnatur. Eam, aiunt, ſcriptam primum arabice, quod idioma hodie in Syria Palaeſtinaque vulgare eſt. Nectarium, ſiue, quem auctorem eſſe volunt, Doſitheum, oppugnat praeter *Stephanum de Altimura* *) Nic. Comnenus in praenotionibus myſtagog. reſponſo VI. ſect. 2. qui ſect. 5. p. 384. Nectarium vocat vagum ex more Photianae ſectae patriarcham, qui, vix annum in ſua eccleſia moratus, Aſiam, Aegyptum, Europam ad corradendam pecuniam peragrauerit. — [Atqui probabiliter eſt ille quoque Nectarius, patriarcha, cuius (ante memoratam) deſcriptionem montis Sinai atque coenobii, quum viſitandi cauſſa eodem conceſſiſſet, adcurate confectam vidit *Montfaucon*, et narrauit in diario ital. p. 21v. conf. *Demetr.*

m) Vide Ephemerides Paris. a. 1710. pag. 11. 13. Nouellas reip. litterar. a. 1702. tom. II. pag. 112. Acta Er. 1705. pag. 292. Memorias Treuoltinas a. 1704. tom. II. pag. 35. edit. Amſt.

*) Sub hoc nomine latuit *Michael le Quien*, (indice *Pfaffio* in diſſ. de traditionibus, p. 26.) Is ſcripſit *Panopliam contra ſchisma Graecorum*, qua romana et occidentalis eccleſia defenditur aduerſus criminationes *Nectarii*, nuperi patriarchae Hieroſolymitani, quas congeſſit in libro de primatu papae, 1718. 4. vti Fabric. olim in vol. X. p. 444. notauerat. *Harl.*

Demetr. Procop. de erudit. Graecis infr. tom. XI. p. 777. sq. et Nouveaux Mém. des Missions de la Compagnie Iesus, tom. VII. p. 1. 2. 10. et 11. Paris. 1729. 8. *Harl.]* — Subiungit Nectarius *Leonis*, diaconi nomophylacis, expositionem fidei pag. 369. et relationem *Macarii*, Nicomediae, et aliorum episcoporum et clericorum, nec non definitionem *Philothei*, Alex. *Dorothei*, Antiocheni et *Ioachimi*, Hierosol. contra synodum Florentinam, p. 372. 377. Hactenus *Fabricius*. Ab hoc praeterea in vol. X. p. 541. adduntur, h. l. commodius inserendi:

Nectarius, Synaxarii auctor, Nicephoro Callisto antiquior. v. *Goarum* ad EuchＯlog. p. 661. et *Nic. Comnenum*, p. 138.

Nectarius, Calaber, abbas Casulanus, quem, a. 1181. defunctum, laudauit *Georgius Cuphara:* interfuit concilio Lateranensi a. 1180. vt ex actis eius concilii, et *Georgii Corcyrensis* ad Nectarium epistola *Baronius* ad a. 1180. nr. 9. sq. docet. Eius epistolae ad *Georgium*, Corcyrensem archiepiscopum, et alios citantur a Nic. Comneno pag. 12. 207. 227. 342. etc. — Fabricius quoque in vol. X. p. 135. vet. ed. *Nectarium*, abbatem Casularum, inter melodos graecorum numerat, citatque *Allat.* pag. 181. contra Hottingerum. De Manuelis, patriarchae CPolit., litteris, datis tribus monachis, Marco, *Nectario*, et Isaacio, qui ad ipsum ex Calabria venerunt, in cod. Viudob. caes. XLVIII. nr. 12. v. *Lambec.* comm. VIII. p. 964. sq. *Harl.*

Nectarium, Pictauiensem, quem pro Victorino aliqui comminiscuntur, libenter omitto.

NICOBVLVS, Gregorii, Nazianzeni, amicus et propinquus, auctor carminis epici ad filium cognominem, quo respondet carmini, quod eius nomine ad parentem Nazianzenus scripserat, veniamque pro filio petierat, vt liceret illi extra patriam dare operam eloquentiae. Legitur inter Nazianzeni poemata tom. II. opp. p. 115—120. Incipit: τέκνον ἐμόν, μύθοις ποθέων ποθέεις τὰ φέριστα. De *Nicobulo*, multis antiquiore saeculis, qui de Alexandro M. scripsit, feci mentionem lib. III. [cap. II. vol. III. p. 47.]

ORESIESIS, (aliis *Oriesis*, *Orsesius* vel *Orsisius*, vide *Rosweidum* ad vitas patrum p. 110.) inter Aegypti monachos in vico Thebaidis Tabbena siue Tabbenesio, cum Pachomio et Theodoro clarus, de quo *Tillemontius* tom. VII. pag. 479. seq. 499. 686. 761. Eius *testamentum Gennadio* cap. 9. tantopere laudatum, et quod pro deperdito habet Caueus, [I. hist. litt. SS. EE. pag. 209. ad a. 344.] vtique videtur esse illa doctrina monastica, quam ex graeco versam, latine tantum habemus, editam ad calcem S. Prosperi de vita contemplatiua Colon. apud Io. Gymnicum 1538. 8. et in bibliothecis patrum Paris. Colon. et Lugd. (tom. IV. p. 92.) et in codice regularum monasticarum Holsteniano tom. I. pag. 121. Rom. 1661. 4. Paris. 1663. 4. *Fabr.* Conf. *du Pin* hist. eccl. vol. II. pag. 55. siue p. 117. ed. Colon. *Harl.* Orsiesii Abb. Tabenn. doctrina de institutione monachorum legitur etiam in *Gallandii* Bibl. PP. tom. V. p. 40. sq. et ibid. p. 51. sq. eiusdem libellus de sex cogitationibus Sanctorum. Add. Gallandi Prolegg. p. 8. sq. *B.*

Iunior

Iunior existimatur *Oresius*, abbas, cuius libellus breuis de sex cogitationibus sanctorum ex Goldasti codice latine editus ab *Henrico Canisio* tom. V. lect. antiquar. parte II. pag. 951. [ed. nou. tom. I. p. 168.]

PACHOMII, monachorum Tabbenensium auctoris praecipui et medio saeculi quarto defuncti, vitam, ab auctore incerto, sed qui illis temporibus vixisse se profitetur, traditam exhibet *Bollandus* tom. III. Act. Sanctor. Maii p. 295. graece quidem in adpendice ad calcem illius voluminis e MSS. Florentino, *) Vaticano et Ambrosiano p. 25. et 51. (758.) latine

*) Siue cod. Laur. IX. nr. 20. plut. 11. In eod. cod. nr. 24. sunt ex vita Pachomii paralipomena, lat. quoque in actorum tomo cit. pag. 334. graece p. 814. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 505. qui etiam p. 100. adnotat, multa Pachomii loca citari in expositione sacrorum praecept. in cod. IV. plut. 6. Iuuat hic nostri et aliorum *Pachomiorum*, partim incertae aetatis memoriam, scripta et codd. excitare. Fabricius infra in vol. X. p. 440. vet. ed. ex Actis concil. tom. IX. Harduini p. 397. refert, *Pachomium, abbatem Hieromonachum*, vnioni cum Latinis fauisse. — In cod. *Mosquensi* XI. qui continet Patericum, siue varias adhortationes et narrationes ex variis scriptis et vitis patrum, inter nomina auctorum et indices librorum, ex quibus ille codex est conscriptus, citari quoque *ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου*, adnotauit *Matthaei* in notitia codd. gr. Mosquens. pag. 16. — *Florentiae* inter codd. bibl. B. Mariae, in cod. XIII. saec. sunt regulae SS. Basilii, *Pachomii* et Augustini, teste *Montfauc.* in diario ital. p. 371. — In bibl. *Bodleiana*, in cod. CCXL. Barocc. regulatio regulae Pachomianae. — Inter codd. Cromwelli nr. 277. 67. de *Pachomio* et Tabennesiis, ex Palladii Lausiaca historia. — Inter codd. Wheleri, nr. 9105. catal. codd. Angliae etc. II. p. 357. *Pachomii* quaedam contra Monophysitas. — *Vindobon.* est cod. caesar. XXX. qui continet Theodoreti historiam religiosam etc. scriptus a *Pachomio* quodam: qui quis fuerit et quo tempore vixerit, ignorat *Lambecius* com. VIII. p. 681. coniicit autem, eundem esse auctorem supplementi capitis XXVI. de Symeone Stylita, adiecto operi Theodoreti in illo codice. — Idem *Lambec.* VII. p. 505. sqq. copiosus de Arsenio eiusque controuersia, mouet, *Pachomii, patriarchae CPolit.*, anno decimo septimo post vrbis CPolitanae per Turcas expugnationem, diploma integrum exauguralionis et excommunicationis Arsenii subiectum esse a *Martino Crusio* in Turco-Graecia *Emm. Malaxi* H. E. CPolit. p. 146. sqq. (*Crusius* in eadem Turcograec. libr. IV. exhibuit *Pachomii*, Ganni metropolitae, et Chorae epistolas. v. supra, in vol. VIII. p. 94.) *Lambec.* VII. pag. 545. animaduertit, in fine cod. CXXXIV. a. 1429. scripti adnotatum legi, illum librum esse *Pachomii, Albanitae.* add. *Montfauc.* Palaeogr. gr. p. 78. et 105. — *Pachomium, monachum*, multos codd. qui nunc sunt in bibl. Paris. publ. saec. XVI. scripsisse, tradit *Montfauc.* in palaeogr. gr. p. 105. et p. 480. in descriptione montis Atho, gr. et lat. inter fundatores monasterii Dionysii post Alexium Comnenum, imperatorem, celebratur *Pachomius* quidam *monachus* (qui olim fuisset Alexander, Authentes Valachiae,) Petri Voeuodae gener. — In cod. *Naniano* gr. CXXV. saec. XVI. reperiuntur 29. opusc. varii argumenti et 15. epp. (praeter alia, quae in indice subiecto indicantur quidem, at excisa sunt.) *Pachomii, monachi*, quem schismaticum et *Rhacendytam* vocat et Fabricio ignotum fuisse scribit *Mingarell.* in cat. codd. gr. Nan. CCLVIII. sqq. vbi singula, quae continentur in cod. recenset, quae omnia hic repetere haud vacat. Illum tamen vixisse post inuentam artem typographicam, patet ex opusc. nr. 18. aduersus *Mart. Lutherum*, quem fratrem vocat, *κατὰ τοῦ Φρὰ μαρτὶ λούτερι*; et ex epistola tertia *ad Venetos typographos*. Inter opuscula sunt plures sermones: in his, *contra Monophysitas*, (qui igitur idem esse videtur, (quem paullo ante notauimus, in cod. exstare Wheleriano:) nr. 14. et 15. de

Car-

latine autem ex versione *Danielis Cardani* S. I. pag. 295. et 334. Ammonis quoque, episcopi, epistolam περὶ βίου μακαρίου καὶ πολιτείας Παχωμίου καὶ Θεοδώρου, e MS. Florentino graece ad calcem volum. [] pag. 63. et latine pag. 347. Cui praemissa quaedam ἐκ τῶν ἐντολῶν τοῦ Παχωμίου, cuius generis sunt *monita spiritalia* Pachomii ex MS. Aldino latine edita a *Gerhardo Vossio* in adpendice ad Gregorium, thaumaturgum, pag. 130. Mogunt. 1604. 4. [sunt etiam in bibl. PP. tom. IV.] Incipiunt: *Honora Deum, et valebis.* Tabulam aeneam, instituti monastici regulas complectentem, Pachomio traditam ab angelo, narrat *Palladius* in Lausiaca cap. 38. et argumentum eius refert. Prodiit etiam saepius *Pachomii regula* vberior latine, quam ab auctore primum scriptam Aegyptiaco sermone, deinde versam graece, et e graeco ad Siluani monachi preces latine redditam a *S. Hieronymo*, nolim inficiari. *) Primus

Cartanitis haereticis eorumque haeresi: nr. 16. et 17. contra Latinos: nr. 27. ars grammatica cum scholiis Pachomii: nr. 28. VIII. canones, in his canon sextus in *S. Pachomium*. — Add. supra, vol. VI. p. 548. — In cod. CXXVI. nr. 1. iterum exstat opusc. aduersus Lutherum, (κατὰ ἀγιοκατηγόρων etc.) — In cod. CXXVII. nr. 13. idem opusc. et nr. 14. — 22. alia, in his quaedam, quae in cod. CXXV. non reperiuntur; ex. gr. nr. 19. collectio monumentorum ecclesiastic. ex quibus constet, vitam monachorum debere esse communem; nr. 21. canon in SS. Athanasium et Cyrillum Alex. nr. 22. canones apostolorum: exscripsit Mingarell. p. 282—297. Inscriptio autem haec est: Διήγησις δανιὴλ μητροπολίτου ἐφέσου καὶ περίοδος τῶν ἁγίων τόπων. — In cod. CCCV. scripto saec. XVI. (de quo iam plura adnotaui supra ad vol. VI. p. 347. sq.) est *Grammatica* monachi, *Pachomii Rusani*. Idem eius praefationem siue προθεωρίαν εἰς τὴν γραμματικὴν, (notandam propter memoriam plurium graecor. grammaticorum,) publici iuris fecit. Nr. V. *Pachomii*, (vt suspicatur Mingarell. p. 515.) longa epist. ad Ignatium, episcopum, et monasterii in insula Chio praesulem: nr. VII. *Pachomii* orat. a Mingarellio p. 261. edita: et alia supra loc. cit. indicata. Pag. 221. eiusd. cod. a recentiore manu haec notantur: τὸ παρὸν βιβλίον ἔναι τοῦ ἁγίου γεωργίου τοῦ εἰς τὰ κρημνὰ τῶν βουνῶν ζακύνθου καὶ ἦταν τοῦ παχωμίου τοῦ ῥουσάνου κόπος καὶ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὅλον. — *Valent. Ernest. Loescher* in adpendice ad Stromatea, s. dissertatt. sacri et literarii argumenti, etc. Wittemberg. ap. Sax. 1723. 4. p. 121 — 169. ex cod. msto primum gr. cum vers. lat. edidit *Pachomii, monachi, sermonem* *) *contra mores sui saeculi et prouidentiae diuinae contemtum*, n. quod Saracenis permitteret deus, christianos adficere cladibus. Pag. 170. in metalogo animaduertit, duo tantum *Pachomios* in censu scriptorum fuisse cognitos, alterum *Tabennensem*, archimandritam, ex primis Ascetis, saec. IV. ineunte, et *regulae monasticae* auctorem; alterum patriarcham *CPolitanum*, initio saec. XVI. florentem: inter hos medium esse *Pachomium*, monachum, cuius edidit sermonem. „Videtur autem, ait Loescher., Aegyptius aut Syrus ortu fuisse, atque currente saeculo septimo scripsisse, sub Rhinotmeto vel Pogonato, quos vocamus, Augustis. Nam quum a. Ch. 636. Saraceni Hierosolyma occupauerint, Syriam praeterea, et deinceps Asiae magnam partem, deuorarint, ipsique Byzantio graues admodum facti fuerint: Pachomius, testis harum miseriarum, sub barbarorum et gentium nomine Saracenos descripsit, et auctorem mali Muhammedem sub Pseudo-prophetae voc. cap. II. indicauit. Facit praeterea mentionem vrbium, a Christianis secure reaedificatarum, postquam a Saracenis prima irruptione destructae fuerant, cap. V. quod vix alibi, quam in Syria fieri potuit." Hactenus Loesch. *Harl.*

o) Secus tamen sentit *Caueus* in hist. litt. S. S. E. E. I. p. 208. ad a. 340. vbi de *Pachomio*, Thebaide

*) Est quoque, at mutilus, in cod. Naniano CXXV, nr. 20.

mus edidit *Achilles Statius,* Romae 1575. deinde *Petrus Ciacconus* ibid. 1588. Hinc bibliothecae patrum collectores. Non hanc modo regulam cum Hieronymi praefatione, sed etiam *Pachomii epistolas,* quas Gennadius memorat, et plures etiam, illi non memoratas, latine ex interpretatione eiusdem Hieronymi seruauit *Benedictus Anianensis,* qui saeculo IX. claruit, in concordia siue codice regularum, qui ex *Lucae Holstenii* editione prodiit Rom. 1661. 4. recusus Paris. 1663. 4. Plura de Pachomio *Rosweidus* in vitis patrum pag. 81. sqq. praeludio ad vitam Pachomii, a Dionysio Exiguo latine versam, et *Tillemontius* tom. VII. *Fabr.* It. *du Pin* H. eccl. vol. II. p. 116. ed. Colon. (qui Pachom. ad a. 400. diem obiisse tradit.) *Fabricii* bibl. mediae et inf. latin. tom. V. p. 188. sq. ed. Mansi. *Gennad.* de vir illustr. cap. 7. pag. 8. ibique not. in *Fabricii* biblioth. ecclesiast. inprimis *Schroeckh.* H. E. christ. tom. V. pag. 168. sqq. et tom. X. p. 108. *Harl.* In *Gallandi* B. PP. tom. IV. p. 715. sq. leguntur Pachomii regula, epistolae et verba mystica, interprete Hieronymo; p. 735. sq. Praecepta Pachomii e cod. Florent. add. Galland. proleg. c. XVII. *B.*

PAVLINVS, qui ex presbytero a. 362. ordinatus a Lucifero episcopus Antiochenus, magnorum motuum materia fuit, quarum supra in Meletio mentionem feci. Eius *fidei professio,* ab Athanasio probata, exstat apud *Epiphanium* LXXVII. 21. *p*) Hunc Paulinum aetate antecessit non modo *Paulinus,* qui ex Tyrio praesule episcopus Antiochenus a. 331. fauens Arianis, et amicus Eusebii, Caesar., qui illi scripta quaedam dedicauit: sed etiam *Paulinus,* qui ante Eustathium et post Philogonium per breue tempus episcopus Antiochenus fuit a. C. 324. et cuius *maleficiorum libros,* a Macedonio, episcopo Mopsuesteno, et confessore combustos referunt orientales in epistola synodica, quae edita est a *Pithoeo* in Hilarii fragmentis parte II. p. 26. Confer *Valesium* ad Sozomeni III. 11. et *Tillemontium* tom. VII. Alii *Paulini,* qui, vno Pneumatomacho excepto, latine omnes scripserunt: *q*)

Paulinus *Aquileiensis* patriarcha, qui Felicem, Orgelitanum, et Elipandum, Toletanum, oppugnauit, defunctus a. C. 804. De eo *Bollandus* [?] in actis Sanctor. ad XI. Ianuar. tom. I. pag. 713. seq. Vide et *Sirmondi* opera tom. IV. p. 641. *Fabr.* Add. *Caue*i hist. litt. SS. EE. I. p. 636. sq. *Saxii* Onom. II. p. 93. et 544. *Opera omnia S. Paulini,* patriarchae Aquileiensis, collegit, notis et dissertatt. illustrauit *Io. Franc. Madrisius,* Vtinensis, congreg.

baide in Aegypto nato et Tabbenensium monachorum auctore atque institutore, mortuoque a. 350. aut 360. agit; et mirum sane esse, arbitratur, Hieronymum, si hanc transtulisset regulam, Pachomium, inter scriptores ecclesiasticos non retulisse. Crediderit potius, breuem illam *regulam,* quam Palladius exhibet, a Pachomii successoribus auctam et locupletatam; saltem dicendum esse, Palladianam esse alterius compendium. *Harl.*

p) Naturae debitum reddidit a. Ch. 388. Conf. *Schroeckh.* H. E. christ. tom. XII. p. 54. sqq. et 84. sq. inprimis *Christ. Guil. Franc. Walch.* in historia haeresium, tom. IV. cap. 7. de *Meletio* et *Meletianis* motibus in Aegypto et Antiochiae p. 355—502. in quo frequens fit *Paullini* mentio, praesertim a pag. 411. p. 444. sqq. 455. sqq. 460. sqq. 473. sqq. *Harl.*

q) De *Paulinis,* qui latine scripserunt, et quorum plenior historia non pertinet ad bibliothecam graecam, copiosius commodiusque differit *Fabricius* noster in bibl. med. et inf. lat. tom. V. p. 204. sqq. ed. Mansi. *Harl.*

congreg. oratorii presbyter, addita duplici actorum veterum adpendice, Venet. 1737. fol. v. *Mansium* ad Fabr. l. c. pag. 204 — *Dublini* in cod. coll. S. Trinit. CCXC. f, nr. 430. catal. codd. Angliae etc. II. part. II. p. 31. est *de S. Paulino*. *Harl.*

Paulinus, *Bitterensis* in Gallia episcopus, clarus sub quinti saeculi initia. Eius epistolam de signis terrificis apud *Baronium* ad a. 418. exstare scribit *Oudinus*, I. p. 923. Sed ego incassum cum illo loco quaesiui. [conf. *Caui* H. E. p. I. pag. 389. *H.*]

Benedictus Paulinus, *Burdegalensis*, ad quem scripsit *Faustus*, Reiensis, r) et quem cum Nolano videtur confundere *S. Auitus* epist. 4.

Paulinus, *Mediolanensis* presbyter, qui vitam magistri sui, S. Ambrosii, Mediolanensis episcopi, scripsit. Idem, qui vt diaconus adhuc Caelestium, Pelagianum, Carthagine oppugnauit. Vide *Baron.* ad a. C. 369. n. 37. et a. 418. n. 11. seq. *Fabr.* Item *Caueum* l. c. pag. 402. ad a. 420. *Saxii* Onom. I. p. 460. — *Paulini*, Mediolanensis, libell. *de benedictionibus patriarcharum* ex cod. Bonon. edidit *Io. Aloysius Mingarellius* in Io. Chrysost. *Trombelli* opusculis Cypriani, Hilarii et aliorum pag. 199. sqq. v. *Mansium* l. c. p. 205. et *Saxium* l. mem. Inter codd. Vossian. in cat. codd. Angliae etc. II. p. 63. nr. 2359. vita S. Ambrosii, auctore *Paulino*. *Harl.* Paullini Mediol. tria opuscula 1. vita Ambrosii, 2. lib. aduersus Caelestium, 3. de bened. patr. in *Galland*. B. PP. VIIII. p. 21. sq.

Meropius Pontius Anicius Paulinus, amicus Ausonii, nat. a. Ch. 353. vel 354. episcopus *Nolanus* a. C. 431. defunctus, doctrinae et eloquentiae laude, poeticae quoque facultatis gloria clarissimus. Operibus eius, a Ducaeo, Rosweido, Chiffletio, et Io. Baptista Brun s) illustratis, addenda, quae in lucem protulit *Muratorius* in anecdotis latinis tom. I. Mediolan. 1697. 4. *Caroli Peraulti* poema gallicum de hoc Paulino prodiit Paris. 1686. 8. *Fabr.* V. *Caueum* l. c. I. p. 288. sq. et in nota alii, qui de hoc Paulino egerunt, sunt nominati: *Saxii* Onom. I. p. 453. sqq. et 594. *Moller*, homonymoscopiam p. 601. sqq. *Schroeckh.* H. E. christ. VII. p. 131. sqq. IX. p. 210. sq. et quae ego scripsi de hoc et *Paulino Petrocorio* in Not. br. p. 741. sqq. atque in Supplem. II. p. 364. sqq. — *Leidae* inter codd. Vossian. *Paulini* ep. ad Seuerum et de cura pro mortuis agenda ad Paulin. episc. Nolan. v. cat. bibl. Leid. p. 375. nr. 104. et p. 376. nr. 114. — Sec. cat. codd. Angliae etc. II. part. I. p. 228. nr. 7557. *Paulinus*, *Prosper* et *Hilarius*. *Harl.* *Mingarelli* praef. ad anecd. Paulini Nol. in Galland. B. PP. VIII. p. 13. sq. Prolegg.

Paulinus, *Pellaeus*, Ausonii nepos, cuius eucharisticon de vita sua, quod carmine heroico scripsit, octogenario maior a. 456. exstat ad calcem Paulini Petrocorii, de quo infra. Confer *Tillemontium* tom. XVI. p. 416. seq.

r) De *Fausto*, in specie de eius variis quaestionibus ad Bened. Paulin. v. Fabr. bibl. med. et inf. lat. II. p. 149. nr. 7. De hoc *Paul.* v. *Saxii* On. I. p. 512. sq. *Dublini* in coll. S. Trinit. nr. 755. cat. cit. p. 44. sunt epp. *Paulini* ad Faustum, et huius ad Paulinum. *Harl.*

s) Paulini opera, a Brunio expolita et illustrata, prodierunt Paris. 1685. 4. Petri Franc. Chiffletii — *Paulinus* illustratus, Diuione 1662. 4.

Paulinus, cuius tractatus de initio quadragesimae, de die dominica paschae, de obedientia, de poenitentia, de Neophytis memorat *Gennadius* de S. E. cap. 68.

Benedictus Paulinus *Petrocorius*, Aquitanus, qui libros sex de vita S. Martini, scriptos carmine heroico, dedicauit Perpetuo, Turonensi episcopo, quem patronum suum adpellat. Is Perpetuus concilio Turonensi praefedit a. C. 461. Huius Paulini editionem meliorem cum Francisci Iureti et Io. Frid. Gronouii notis debemus *Christiano Daumio*, Lipsiae 1681. 8. *Fabr.* Conf. *Oudin.* l. c. I. pag. 1287. sq. *Caueum* I. p. 449. sq. *Harl.*

[*Mansi* ad Fabr. l. cit. p. 206. docte disserit de *Paullini Puteolani* historia a mundo creato ad Henricum VII. Romanorum Augustum, saec. ineunte XIV. in cod. bibl. Caesenatensis Malatestarum. Sed multo curatius et copiosius de hoc aliisque illius operis codd., de *Paulino* illo eiusque aetate, patria (n. Veneta,) conditione etc. agit *Ioseph. Maria Mucciolus* in catal. codd. MSS. Malatest. Caesenatis biblioth. fratrum minor. conuentual. Caesenae, tom. II. 1784. F. p. 59—62. *Harl.]*

Paulinus, *pneumatomachus*, de quo Palladius in hist. Lausiaca capite de Rufino pag. 124. edit. Meursii.

[Ioannis Paulini Sueci iudicium de cometa in Suecia, viso m. Dec. 1680. etc. in bibl. Bodlei. inter codd. Ashmoleani, nr. 6654. — ibid. inter codd. Bodlei. nr. 2072, 20. de corio serpentis, opus translatum a *Io. Paulino* ex arabico *Algani*, philosophi, in latinum.

De *Pauliniano*, aequali Hieronymi, v. hunc in epist. CX. pag. 822. sq. *Epiphan.* Opp. tom. II. p. 312. sq. *Schroeckh.* H. E. christ. tom. X. p. 152. sqq. *Harl.]*

[P] Paulinus *Suetonius*, consul a. C. 66. quem de Atlante, monte, citat *Plinius* V. 1. hist. Nam alios Paulinos, consules, libenter praetereo, quos in Almelouenii fastis pag. 191. si placet, videbis. Tantum notabo, *Paulinum* quoque Nolanum accensendum iis, qui consulatum honorarium gesserunt. Vide *Antonii Pagi* praef. ad diss. Hypaticam. §. XXVI.

Paulinus, *Treuirensis* episcopus, depositus in concilio Arelatensi a. 353. atque inde a Constantio missus in exilium. Vide Baluzium ad Lupum Ferrariensem p. 498. seq. edit. Lipsiensis.

PETRVS ab a. 300. Alexandrinus episcopus, qui martyrium obiit a. C. 311. Acta eius martyrii latine ex *Anastasii* bibl. versione exstant apud *Surium* 25. Nou. Incip. *ad corroboranda corda credentium.* Alia ex Simeone Metaphraste graece et latine cum notis in *Combefisii* selectis triumphis martyrum, Paris. 1660. 8. pag. 189. Incipit: ἦγε μὲν ἡ ἐπιφανὴς Νικομήδεια. De eius *canonibus XV. poenitentialibus*, a. C. 306. scriptis, qui cum Io. Zonarae et Theodori Balsamonis scholiis Parisiis primum a Frontone Ducaeo, deinde Oxoniae a *Guil. Beueregio* tom. II. pag. 887. sqq. magni synodici graece et latine vulgati sunt, conferendus *Tillemontius* tom. V. pag. 450. seq. et *Lambecius* VIII. pag.

414

414. [t]) *Liber de diuinitate,* a Cyrillo Alex. atque in Actis Concilii Ephesini, act. I. p. 508. act. VII. pag. 836. concil. tom. III. et Chalcedonensis act. I. p. 286. conc. tom. IV. citatus, nec non *Homilia de aduentu Saluatoris,* quam laudat Leontius, Byzantinus, contra Nestorium et Eutychem, interciderunt. *Diatribam de Paschate,* chronico Alex. siue paschali praefixam et a Petauio pridem graece in Vranologio Paris. 1630. F. p. 396. editam, non Petro huic Alexandrino, sed longe iuniori scriptori sub sexti extremum saeculi tribuendam esse, iam notarunt viri doctissimi. [in cod. Laurent. XL. nr. 26.] *Proterium,* Alexandrinum, de quaestione Paschali videtur vocare *Io. Lelaudus* de scriptoribus Britannicis p. 387. *Fabr.* Conf. *Cauei* hist. litt. SS. EE. I. pag. 160. *Du Pin* nouv. biblioth. tom. II. p. 32. *R. Ceillier* Hist. gen. des AA. eccl. tom. V. p. 17. *Io. G. Walch.* hist. eccl. N. T. p. 1509. *Saxii* Onom. I. p. 389. qui alios citat VV. DD. *Schroeckh.* H. E. christ. tom. V. p. 55. et p. 265. sqq. *Harl.* *Galland.* bibl. Patr. prolegg. tom. IV. p. 10. sq.

Rr 3 PETRVS

t) De cod. XLIV. nr. 20. p. 876. sq. ed. Kollar, atque Lamb. ex hoc cod. supplet lacunam, quae reperitur in syntagm. canonum Theodori Balsamonis et in ed. conciliorum Parisina Labbeana, vbi Petri Alex. canones tom. I. col. 955—968. exstant.. XV. canon. ibid. p. 918. in cod. XLV. nr. 23. Fragmenta *Petri* canonum de poenit. sunt in cod. caes. CCLI. et XVIII. nr. 4. v. *Lambec.* comm. V. p. 327. et vol. VI. part. I. p. 129. sq. in cod. XLV. nr. 4. *Petri Alex.* sermo de poenitentia, vna cum Zonarae et Balsamonis scholiis. Sermonem hic subdiuisum esse in canones XV. vltimum tamen in hoc cod. inscribi, *τῦ αὐτῦ* (Petri) *ἐκ τῦ λόγυ, τῦ εἰς τὸ πάσχα,* notat *Kollar.* in supplem. ad Lambec. p. 315. Atque sic quoque in aliis codd. vt in *Taurin.* bibl. cod. CIII. fol. 196. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 196. — In cod. *Coislin.* CCCLXIV. etc. — *Venetiis* in cod. Marc. DIV. inter alia sunt excerpta ex *Petro, episcopo Alex.,* ex libro de diuinitate et ex ep. ad Epictetum etc. secundum cat. codd. Marcian. p. 267. sed cel. *Villoison* in anecd. gr. II. pag. 247. obseruat, Zanettum ad marginem sua manu notasse, vltimum excerptum non esse ex *Petro,* sed ex opere *Athanasii* contra Arianos desumtum. — *Florent.* in bibl. Laurent. canones adlati in eius sermone de poenit. in cod. XXII. nr. 20. — canones XIV. in cod. XL. nr. 25. plut. 5. et nr. 26. excerptum ex eius sermone de paschate. — canones XV. in cod. VIII. nr. 36. plut. 9. — in cod. I. nr. 6. plut. 10. Citatur etiam in expositione sacror. praeceptor. *ἐκ τῶν κανόνων,* in cod. IV. plut. 6. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laurent. I. pag. 47. 78. 399. 468. et 99. — *Paris.* in bibl. publ. *canones* in vndecim codd. sec. catal. codd. Paris. tom. II. — praecepta ad instituendam vitam vtilia, in cod. MXXXIV. nr. 13. — In bibl. *Coislin.* cod. CV. fol. 32. martyrium *S. Petri Alex.* pro 25. Nou. — in cod. CXIIX. ex vita S. *Petri, Alex.* — cod. CXXII. ex *Petro Alex.* canon. 15. — cod. CCIX. fol. 96. canones ex or. de poenitentia. — cod. CCLXVIII. in scholiis ad Isaaci Syri, anachoretae et episc. Niniues, sermones etiam occurrunt scholia ex *Petro, abbate,* et *S. Petro, Alexandr.* — cod. XXXVII. *Petri, Alex.* loca in Niconis collectione etc. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 178. 192. 198. 268. 312. 564. 112. pag. autem 194. de cod. CXX. in quo etiam est catalogus patriarchar. CPolitan. a b. Marco ad *Petrum* quadragesimum numero. — In bibl. *Escorial.* canones poenitential. cum Balsamonis comment. teste *Pluero* in itinerar. per Hispan. p. 186. — *Oxon.* in bibl. Bodlei. *canones* in codd. Barocc. XXVI. LXXVI. et cum scholiis Balsamonis in cod. CCV. — epist. de lapsis tempore persequutionis, in cod. Barocc. CLVIII. — Inter codd. *Seldeni* nr. 3401. catal. sic citatur: *Petri, Alexandr. episc.* adsertio, paschatis festum a Iudaeis recte coniici in lunam XIV. mensis 1. sicut et excidii Hierosolymitani, (conf. supra, vol. IV. not. nr. 9.) — in tom. II. cat. codd. Angliae, inter codd. collegii *Etonensis,* nr. 1836. inter codd. *Io. Mori,* nr. 9198, 52. *Dublini* inter codd. collegii S. Trinitat. nr. 277. catal. *Petri, Alex.* canones. — inter codd. *Th. Gale* nr. 5905. *Petri* epist. cum scholiis Balsamon. *Harl.* *Petri Alex.* canones (cum Balsam. et Zon. schol.), alia fragmenta, et lib. de tempore paschatis celebrandi, ap. *Galland.* B. PP. IV. p. 91. sq. *B.*

PETRVS, S. Athanasii, a. C. 373. 2. Maii defuncti, in episcopatu Alexandrino successor, ab Arianis, qui Lucium eius loco intruserant, in carcerem coniectus, in illo scripsit *epistolam encyclicam*, cuius praecipua pars legitur apud *Theodoritum* IV. 22. add. cap. 18. 19. Hist. et *Nicephorum* XI. 28. et cum notis *Georg. Henschenii* tom. III. Act. Sanctor, Mai. p. 207. seq. Alterius *epistolae ad episcopos Aegyptios, fidei caussa exsules*, fragmenta duo latine seruauit *Facundus* IV. 2. XI. 2. Post Valentis, imp., mortem a. 378. sedi Alexandrinae restitutus Maximum, philosophum, loco Nazianzeni in CPolitanam sedem euexit a. 379. Vide *Valesium* [P] ad Sozomeni VII. 9. et Theodoriti V. 8. Annalium scriptores ad a. C. 379. Defunctus a. 381. successorem habuit Timotheum. *Tillemont.* VI. memor. pag. 620. seq. *Fabr.* *Du Pin* H. E. vol. II. p. 105. *Caue* l. c. pag. 254. *Schroeckh.* l. c. tom. XII. p. 41. sqq. et 52. *Harl.* Petri II. epist. encycl. et fragmm. in Galland. B. PP. VII. p. 337. vbi v. prolegg. p. 9. sq.

PETRVS, S. Basilii et Gregorii Nysseni, frater, episcopus Sebastenus, a. 391. adhuc superstes, de quo *Bollandus* in Actis Sanctor. ad 9. Ianuar. tom. I. p. 588. seq. et *Tillemontius* tom. IX. 572. 737. seqq. *Fabr.* Add. *Cauеum* l. c. I. pag. 246. ad a. 370. qui, quo anno Petrus obierit, incertum esse pronunciat, additque, exstare opus MS. sed arabice scriptum, *Alborhan*, siue *demonstratio*, dictum, ex eiusque parte prima nonnulla in gratiam transsubstantiationis proferre *Abr. Ecchellensem* not. ad catal. Hebediesu p. 51. suspicatur tamen, id opus non omnino genuinum esse. *Harl.*

Exstat eius *epistola ad* fratrem, *Gregorium, Nyssenum*, praemissa huius libris aduersus Eunomium. Meminit huius Petri Basilius, frater, epist. 272. et 307. *Fabr.* *Vindobonae* in cod. caes. LXIII. nr. 2. est *Gregorii, Nysseni*, liber de creatione et structura hominis, cum praefat. ad *Petrum, fratrem*, quem vocat *episcopum*. v. *Lambec.* comment. III. p. 289. sq. — Aliorum *Petrorum* notitiam dedit *Fabric.* infra, vol. X. p. 329. sq. de quibus aliisque *Petris* ad illum locum plura b. c. d. notabimus. Add. indic. scriptorum general. ad bibl. gr. et *Saxii* Onom. in ind. comm. f. part. VII. p. 401. fq. — De *Petro Mansur* v. infra in h. vol. f. vol. VIII. vet. ed. p. 802. sq. — De *Petris*, qui lat. scripserunt, v. *Fabricii* bibl. med. et inf. latin. tom. V. p. 232 — 286. *Molleri* Homonymoscop. p. 149. 606. sq. et 921. sq. vt indices ad catalogos codd. saepe laudatos omittam. Ecquis omnes *Petros*, graecos latinosque, quorum nomina scriptaque partim celebrantur, partim obscura sunt, numero illorum paene infinito, enumerare et recensere poterit, aut h. l. quaeret? *Harl.*

THEODORVS, presbyter, Pachomii, (de quo supra,) in abbatia Tabennensis monasterii successor, a vitae Pachomii scriptoribus etiam atque etiam celebratus, scripsit, *Gennadio* c. 8. teste, epistolas tres ad monasteria, ex quibus vnam de paschate, ex graeco versam, latine habemus in codice regularum, quem edidit Holstenius tom. I. pag. 117. De hoc Theodoro Tillemontius tom. VII. pag. 469. seq. Alius *Theodorus, monachus*, discipulus S. Antonii et Amonis, quem in Antonii vita Athanasius memorat.

THEO-

THEODORVS, Heracleae, quae ipsum genuerat, episcopus in Thracia, depositus in synodo Sardicensi a. 347. Obiit sentiens cum Homoeusiastis, siue semi-Arianis, circa a. 355. (adeoque non confundendus cum iuniore Theodoro siue Dorotheo [u]) qui ex Heracleae episcopo factus episcopus Antiochenus post a. 370.) *elegantis apertique sermonis et magis historicae intelligentiae, edidit sub Constantio, principe, commentarios in Matthaeum et Iohannem et in Apostolum* (siue Pauli, apostoli, epistolas) *et in Psalterium,* Hieron. c. 90. [ad quod cap. vid. interpretes in *Fabric.* bibl. eccles. p. 180. *H.]* de S. E. Ex hisce commentariis fragmenta bene multa leguntur in Catenis editis atque ineditis graecorum patrum ad iam dictos S. Scripturae libros, [v]) et in alios quoque, vt in Catena ad Lucam edita et in inedita ad Prophetas maiores, cuius mentio apud *Montfauconum* Palaeographiae graecae p. 317. Non pauca etiam ex Catenis MSS. excerpsit deditque latine *Combefisius* in bibliotheca concionatoria. Commentarium Theodori in Psalmos integrum cum patrum in Psalmos Catena *Balthasar Corderius* graece et latine edidit Antwerp. 1643. fol., quem codex caesareus anonymum, Mazarinianus cum expresso auctoris nomine illi suppeditauit. *Fabr.* Enimuero errasse *Corderium* nostrumque *Fabricium,* nec commentarium, qui nomine Theodori circumfertur, esse Theodori vnius, sed multorum patrum, adeoque in catenarum numero ponendum esse ex Garnerio ad ed. Basilii M. opp. Paris. 1721. tom. I. pag. 89. docet *Kollarius* ad Lambecii comm. III. p. 59. not. B, vbi Lambec. a pag. 56. cod. caes. XI. qui continet comment. in totum Psalterium, recensuit et comment. quod in cod. propter defectum principii nomen auctoris non legitur, cum Corderio adscripsit Theodoro, Heracl., et de hoc suse disseruit. — *Theodori, Heracleotae,* et aliorum expositio in Isaiam exstat in cod. reg. *Escorial.* teste *Plüero* in itinerar. per Hispan. p. 191. — De Theodoro illo v. etiam *Lardner* Credibility etc. pag. 323. *I. G. Walch.* H. eccl. p. 1515. sq. *Chr. Guil. Franc. Walch.* hist. haeresium etc. tom. I. p. 672. sq. et *Schroeckh.* H. E. christ. tom. VI. p. 53. sq. *Harl.*

[T] THEOTIMVS, *Scythiae Tomorum episcopus, in morem dialogorum et veteris eloquentiae breues commaticosque tractatus edidit. Audio, eum et alia scribere.* Haec *Hieronymus* c. 131. [w]) de S. E. scribens ipse a. C. 392. Citatur Theotimus a Damasceno in parallel. De eodem *Baronius* ad martyrolog. et Acta Sanctor. XX. April. Alius *Theotimus,* iunior, iidem Scythiae episcopus, cuius epistola ad Leonem, imp., de Timotheo Aeluro et synodo Chalcedonensi exstat latine in Actis Concil. tom. IV. edit. Labbei pag. 911. *Fabr.* De vtroque *Theotimo* v. *Caui* hist. litter. SS. EE. I. p. 288. ad a. C. 392. et p. 445. ad a. 457. De priore conf. *Schroeckh.* H. E. christ. VII. p. 376. sq. et tom. X. p. 245. sq. *Harl.*

TITVS,

u) Vide *Tillemont.* tom. VI. memor. pag. 794. [et *Caui* hist. litt. S. S. EE. I. p. 203. vbi de superiore *Theodoro* est copiosus, et *Moller.* Homonymoscop. p. 521. sq. *Harl.*]

v) V. supra, vol. VIII. p. 645. 652. de comment. s. potius de catena in Psalmos, p. 669. 673. etc. *Harl.*

w) Ad h. cap. v. interpr. in Fabr. hist. eccles. p. 158. *Harl.*

TITVS, Bostrorum, (Arabiae metropolis,) episcopus, sub Valente defunctus, de quo *Tillemontius* tom. VII. p. 382. seq. scripsit *libros quatuor aduersus Manichaeos*, quorum argumenta dedi e codice Holsteniano in volumine V. huius bibliothecae pag. 293. [x]) vbi etiam de editione latina Henrici Canisii, qui libros duos priores integros cum tertii initio vulgauit e versione Francisci Turriani. Non plura, quam vertit Turrianus, exstant graece MS. in codice Holsteniano, quem seruat bibliotheca Iohannea v. bis Hamburg. *Commentarius in Lucam*, sub Titi nomine editus, ex Theodori Peltani versione latine Ingolstad. 1580. lat. in bibl. max. patrum, Lugd. tom. IV. p. 415 — 474. cum libr. III. adu. Manich. ex vers. Turriani, et, graecis additis, a *Frontone Ducaeo* in auctario bibl. patrum Paris. 1624. fol. tom. II. p. 762. non est huius Titi, sed scriptoris, Cyrillo, Alexandrino, ac fortasse saeculo sexto iunioris, qui ex variis antiquioribus ecclesiae doctoribus illum commentarium collegit. Vide *Rich. Simonem* lib. III. Hist. criticae N. T. c. 30. *Eliam du Pin* tom. II. bibl. scriptor. eccles. pag. 129. *Petitdidierium* in obseruationibus ad Dupinii bibliothecam, gallice editis, tom. II. pag. 368. seq. Sauilii notas ad Chrysostomum tom. VIII. pag. 215. qui eiusdem auctoris *quaestiones in Matthaeum* et *Iohannem* graece se habere MStas testatus est. In Matthaeum etiam editae sunt latine Venetiis a. 1555. a Christophoro Serrarigo; incipiunt: *Διὰ τί λέγεται εὐαγγέλιον; ἡ παρȣ̃σα βίβλος λέγεται, ὅτι κολάσεως ἀναίρεσιν καὶ ἁμαρτημάτων λύσιν καὶ δικαιοσύνην καὶ ἁγιασμὸν καὶ ἀπολύτρωσιν καὶ υἱοθεσίαν καὶ κληρονομίαν τῶν ȣ̓ρανῶν πᾶσιν εὐαγγελίζεται.* Quaestionum in Iohannem hoc est initium: *Τίνος ἕνεκα πάντα τἄλλα παραδραμὼν ȣ̓τος Εὐαγγελιστὴς περὶ τῆς ἀϊδίȣ γενέσεως εὐθέως διηγεῖται; ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι εὐαγγελισαὶ* etc. In Catena Corderiana ad Lucam exstant nonnulla *Titi*, quae in vulgato ad Lucam commentario desiderantur. [y]) Atque vt Combefisio in bibl. concionatoria notatum, *in catena regia in Matthaeum et Lucam saepius allegantur Titi, editis meliora. Quumque regia in Lucam Catena ipse fere* [?] *fit sub compendio Titi commentarius, cui similis quae exstat in codice Raphaelis du Fresne, quum Titi vulgati sunt, quae in illa habentur, nunquam ille citatur, sed quum noua illa et qualia etiam occurrunt in Matthaei catena. Existimem ergo, perditos commentarios senioris Titi esse, cui in Catena Regia Sancti nomen subinde tribuitur.* Denique *Titi, Bostrensis, iunioris*, Homiliam in ramos

x) S. vol. VII. p. 331. sq. nostrae edit. vbi v. cel. *Kril.* additamenta, et caussam, cur in h. ed. argumenta mem. sint omissa. Add. *Canei* hist. cit. I. p. 228. ad a. 562. *I. G. Walch.* H. E. noui test. p. 1520. *Hamberger* z. N. II. p. 773. sq. *Harl.*

y) Plura vid. supra, in vol. VIII. p. 684. sq. p. 688. fin. Sic in aliis catenis occurrunt *Titi Bostr.* expositiones, v. vol. cit. p. 670. not. 673. not. 675. 676. 688. 693. et passim in codd. bibl. *Coislin.* Bibl. Coisl. Montfauc. et in aliis collectionibus etc. ibid. recensis occurrunt loca Titi, v. p. 63. p. 186. de cod. CXII. p. 251. de cod. CCI. p. 390. de cod. CCLXXVI. — citatur *Titus* p. 354. in Photii narrat. de Manichaeis repullulantibus, quam *Montfauc.* a p. 349. ex cod. CCLXX. gr. et lat. edidit. — Sub nomine *Titi, Bostrensis*, sunt comment. in Lucam in quinque codd. bibl. publ. *Paris.* et comm. in euangelia Matthaei, Lucae et Ioannis, in cod. *Taurin.* CIX. qui copiose recensetur in cat. codd. Taur. p. 215. sq. — *Titus, Bostrensis, Monachii* in cod. XLI. v. cat. codd. gr. Bau. p. 11. add. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. I. p. 161. *Harl.*

ramos palmarum graece et latine vulgauit *Combefisius* tom. I. auctarii noui p. 638. Incipit: ὥσπερ ἡ ἀμέτρητος. Eadem latine in bibliotheca Combefisii concionatoria, atque (vbi cetera etiam Titi, aduersus Manichaeos et quae in Lucam ipsi tribuuntur), in tomo quarto bibliothecae patrum, edit. Lugd. p. 474. sqq. [et in *Galland.* B. PP. tom. V. p. 351. vbi et p. 267. libri III. adu. Man. eorumque supplementa. *B.] Fabr.* Hom. in ramos etc. est in cod. MCLXXIII. nr. 57. bibl. publ. *Paris.* et alia in natiuitatem praecursoris, ibid. in cod. MDXXI. nr. 31. *Harl.*

TRIPHYLLIVS, Constantii, imp., temporibus clarus Ledrorum, Λεδρῶν, in Cypro episcopus, descripsit *miracula* magistri sui, *Spyridonis*, versibus iambicis, vt narrat Suidas Τριφύλλιος. Eloquentissimum suae aetatis quum adpellasset *Hieronymus* cap. 92. de S. E. *legi*, inquit, *eius in Cantica commentarios. Et multa alia composuisse fertur, quae in nostras manus minime peruenerunt.* Plura de *Triphyllio*, de cuius scriptis nihil plane aetatem tulit, *Iacobus Hasaeus* erudita diatriba de Berytensi ICtorum academia cap. IX. §. V. p. 91. seq. *Fabr.* Add. supra, vol. VIII. p. 633. infra, vol. IX. pag. 143. et *Caui* hist. litt. SS. EE. I. p. 206. ad a. 340. ed. Basil. *Harl.*

CAPVT XX. (olim XXV.)

MAXIMI, philosophi, carmen περὶ ἀπαρχῶν, z) *nunc primum editum e codice Mediceo.* aa)

Nactus MAXIMI, philosophi, quem Iulianus audiuit et magni fecit, poema, Suidae memoratum, περὶ καταρχῶν, de electionibus, siue auspiciis actionum, quas aliquis suscipit, ex positu Lunae prosperene an secus successurae sint diiudicandis, descriptum e codice Mediceo: rogaui praeclarum atque insigniter eruditum virum D. IOANNEM RENTDORFIVM, vt versionem eius componeret, quod ille quidem pro suo in bonas litteras amore et in me beneuolentia fecit; vnde illud antiquitatis monumentum [?] cum illius interpre-

z) Περὶ καταρχῶν ap. Suidam et Eudociam p. 300. Ἰωνιᾶς, vbi adscribitur *Maximo Epirotae* s. *Byzantino. Harl.*

aa) Diu haesitaueram, num hoc carmen celebre hic repeterem, nec ne; sed cogitatio, et Fabricium nostrum aliquoties in bibl. gr. meminisse huius capitis et carminis, a se editi, et vero haud paucos viros doctos, qui vel de auctore, vel de argumento locisque nonnullis huius carminis, vel de fonte, vnde haustum sit, saepe in vtramque partem disputarunt, ad hoc caput bibl. gr. prouocasse, nec, quantum equidem scio, alibi recusum esse poema, vicit tandem dubitationem, idque ego intactum recudi feci: at quae emendanda, tentanda illustrandaque viderentur, criticorum sagacitati rerumque astrologicarum peritorum sedulitati relinquere satius esse duxi. Atqui *Toup* in Emendatt. in Suidam et Hesych. aliquot loca, multo plura *Dorvill.* comm. ad Charit. passim, tum *Valcken.* ad Euripid. Hippolyt. aliique critici hinc inde nostri carminis loca tentarunt atque illustrarunt. Sed futuro carminis editori inquisitionem locorum et emendationum, a criticis excogitatarum, examen relinquere cogimur. — Codex autem *Mediceus*, ex quo descriptum Fabricius dedit poëma, est XXVII. plut. 28. de quo vide *Bandin.* catal. codd. gr. Laurent. II. pag. 52. Idem tamen ibidem pag. 61. vbi cod. XXXIV. plut. 28, qui continet syntagma astrologicum, ex variis collectum astrologiae iudiciariae scriptoribus, et quidem nr. 17. Μαξίμου περὶ καταρχῶν μεταφρασθὲν etc. *Maximi de electionibus* (carmen) *ex heroico metro in pedestrem dictionem translatum*, late recensuit; animaduertit, praecedere tres hexametros, (quos affert;) metaphrasin inc. πῶς ὁ τεχθεὶς ἄνθρωπος αὐξιφωτάσης τῆς σελήνης ἐμπρακτος ἔσται etc. tum, tria sequi capita (v. supra, vol. IV. pag. 159. not. zz.) reliquorum vero ait metaphrasis capitum tituli, cum illis dicti poematis concordant; vltimum περὶ κλοπῆς. Gaudendum igitur esse, exclamat, quod duobus vel tribus capitibus mutilo Maximi carmine, eius saltem metaphrasis integra ad nos peruenerit. — De *Maximo, Ephesio*, Iuliani, imperat. magistro et de hoc poëmate, iam plura scripta sunt supra in vol. III. p. 527. inter philosophos cynicos, et vol. eod. p. 499. inter philos. peripateticos, (collato tamen *Bruckero* l. mox citando p. 288. sq.) item in vol. IV. pag. 158. sqq. de astrologis vett. ineditis. At in hoc vol. infra p. 769. vet. edit. in catal. plurium *Maximorum*, id carmen maiori iure tribuitur *Maximo, Byzantio*, siue *Epirotae*, itidem Iuliani, imp., praeceptori. Atque huic *Max. Epirotae* id carmen vindicandum esse docet *Brucker.* in hist. critica philos. vol. II. p. 289. et adserere videtur *Saxius* in Onom. I. pag. 409. dum ad a. 357. *Maximus*, ait, *Epirota*, philosophus et sophista *Byzantinus*, magister *Iuliani*, mox Augusti, non miscendus cum *Maximo, Ephesio*, itidem Iuliani praeceptore, et citat inter alios Fabricium in hoc vol. et cap. *Maximum, Ephesium*, magicis artibus deditum (teste *Theodoreto* in hist. eccl. libr. III. cap. 28. p. 148.), philosophis platonicis, non, cynicis, licet moribus et institutis nonnullis fuerit cynicus, adnumerandum esse, contra Baronium aliosque euincere studuit *Moshem.* in comm. de turbata per Platonicos ecclesia, subiuncta vol. II. *Cudworthi* system. intellectual. pag. 781. sq. ed. II. Lugd. Bat. 1773. 4. *Harl.*

terpretatione exstare hoc loco volui. Argumentum quidem vanum est vt vel maxime, atque vt Doblerus recte adnotauit, electionum doctrina, a Ptolemaeo cunctisque sanioribus astrologis semper neglecta, a nugatoribus inuenta et tradita fuit: tamen graecae linguae et antiquitatis amatores in hoc monumento, licet capite mutilo, inuenient nonnulla, quae non illibenter fortasse percipient ex scriptore tam vetusto tamque clari nominis: atque vanitatis ipsius vanitatem haud melius licebit cognoscere, quam si a tam celebris auctoris ingenio nihil tamen ei accesserit, per quod hominibus, minus superstitiosis, credibilior videri possit. *Fabr.*

[At *Ruhnken.* in cel. *Heynii* addendis ad Virgil. tom. IV. p. 236. edit. I. hoc carmen a Fabricio vulgatum, iudicat, non scriptum esse a Maximo, sed a poeta Alexandrino, Callimachi et Apollonii Rhodii aequali. Alia quaestio et controuersia orta est. *Wesseling* in Probabilibus, cap. 17. auctorem carminis, quod deperditis adnumeratur, ἔργα καὶ ἡμέραι, et quod ab Orpheo scriptum audacter pronuntiauit Tzetzes in praef. ad Hesiodi E. καὶ H. p. 4. b. ed. Heinsii, auctorem deprehendisse et ipsum carmen veluti recuperasse sibi visus est. Namque, quum in carmine, quod h. l. ab Fabricio sub *Maximi* nomine editum est, duo fragmenta, alterum decem, nouem alterum versuum, quae quidem a Tzetza ex Orphicis Ἔργοις excitata sunt, ad verbum expressa animaduertisset, aliosque versus aliquot, a Tzetza tam in Chiliadibus, quam in commentario ad Lycophronem, tamquam ex Orpheo petitos in nostro carmine reperisset: exinde effici et patere putabat, Maximi, philosophi, poema esse vnum idemque cum Orphei Georgicis, et Tzetzam opinionis aut codicis cuiusdam inscriptione deceptum, id Orpheo adscripsisse. Id Wesselingii iudicium omnino comprobat *Thom. Tyrwhitt* in praef. ad suam edit. poematis, Orpheo vulgo adscripti, *de lapidibus*, p. XI. not. Sed multum discedit refutatque copiosius Wesselingii argumenta *Car. Gotthold Lenz* in comment. de fragmentis orphicis, ad astronomiam et agriculturam spectantibus, Gotting. 1789. m. 8. et, plurimis mutatis auctisque, ita vt nouum exsurgeret opus, in comment. *de personati Orphei* ἔργοις καὶ ἡμέραις, in: Neuem Magazin für Schullehrer, herausgegeben von G. A. Ruperti v. H. Schlichthorst, tom. II. part. II. Bremae 1794. 8. p. 359 — 387. Atque ipse Wesselingius, plura ex Apollonio et Arato, a Maximo adumbrata, et interdum iisdem paene verbis expressa esse vidit. Lenz. igitur primum arbitratur, Maximum, Iuliani praeceptorem, non esse excludendum, et argumentum carminis paucis indicat: tum p. 366. sq. (neu. Magaz.) „*Maximi*, ait, carmen pro excerpto siue epitome maioris cuiusdam operis habendum, et, quum in segmento π. γεωργίας plures ex Orpheo versus repetantur, vel hanc totam de agricultura particulam ex orphico carmine fluxisse, vel totum forte carmen π. καταρχῆς (ἀπαρχῶν f. καταρχῶν) ex quodam Orphicorum codice esse decerptum, et ad Iuliani, qui astrologicis subtilitatibus faueret, commoda in epitomen contractum, probabili quadam coniectura statuere posse videor —" etc. et similitudinem aut diuersitatem ostendit. Dein adposuit ipsa Orphici carminis λείψανα, doctisque illustrauit adnotationibus, in quibus saepiuscule comparat Maximi versus et lectiones. Atque nos postea suo quamque loco ex nouo promtuario, seu Neuem Magazin etc. mem. indicabimus. Add. *Maittaire* A. T. III. p. II. p. 642. sq. not. qui adduci non potest, vt credat, vnum eumdemque Maximum poema astrologicum περὶ καταρχῶν, et opus rhetoricum περὶ ἀλύτων ἀντιθέσεων, *de oppositionibus insolubilibus*, argumentis adeo dissimilibus, composuisse. *Harl.*]

ΜΑΞΙΜΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

περὶ καταρχῶν.

Desunt multa.

Εἰ δὲ νεμεσήτοιο μέσην κατὰ μοιρῶν ὁδεύοι Περὶ ξενιτείας.
Δευτέρη εἰν ἠοῖ, ἀγανωτέρη ἔσσεται οἶμος, ☽ in ♌
Ἤματι νυκτί τε δίη ἀπειρέσια τροχάουσα.
Μαψίδιοί τε πέλοιντο πόνοι τῆμος δὲ βροτοῖσιν
Γαίῃ ἐν ἀλλοδαπῇ, τῷ καὶ πεφυλαγμένος εἴης.
Μή σε λάθῃ κούρης θεσσάντιδος ὠκέα κύκλα
Λοίγιον εἰς ἀρχὴν ἰχνευμένα θηρὸς ἐν αἴγλῃ.
Εἰ δὲ κόρην αὐγῇσι περισκέπτοις ἐπιλάμπει in ♍
Ἀστραίην, δηρὸν μὲν ὁμιλήσεις ξένῃ αἴῃ,
[?] *Ἀβλαβέως δ' οἶκόν τε φίλους τ' εἰσόψεαι αὖτις.*
Εἰ δ' ἐν ὀπωρινοῖς ἐνὶ γλήνεσιν αὐγάζοιτο ☽ in ♎
Χηλάων, αἵ τ' τ' ἠελίῳ ἀτάλαντα φέρουσιν·
Εἰ μὲν ἐπὶ πρήξει τε καὶ ἔργοις ἰθυδίκοισιν
Οὔτ' ἔτι χάρμα φέρει περιώσιον οὔτ' ἔτι πῆμα.
Εἰ δέ τ' ἐπὶ σκολιοῖσι καὶ οὐκ εὐήρεσιν ἔργοις,
Τῆμος δ' ἐντύνηται ὁδὸν πολυπαίπαλος ἀνήρ,
Ἧκε παλιμποίνῃσιν ὅγ' ἐγκύρσειε δίκῃσι.
Εἰ δὲ πέλοι τιτηνὶς ἐν ἀστράσιν ἠερίοισιν in ♏
Σκορπίου αἰθερίοιο, φέροιό κεν ἐσθλὸν ὄνειαρ.
Εἰ δέ κεν οἰκείηνδε λιλαίεαι αὖτι νέεσθαι
Καί δ' ἂν ἐπίκρυφον οἶμον ἐπιφραδέως ἂν ἕλοιο·
Δεικήλῳ δ' ἐνὶ τῷδε φάοι πανδῖα σελήνη,
Κερδαλέον τ' ἀνύσαιο θεῶς ἐρικυδὲς ὄνειαρ
Εἰδώλῳ ἐν τῷδε σεληναίην ἐσαθρήσας.
Εἰ δέ κε τοξευτῆρος ἐλαφροῦ φαίδιμον ἄστρον in ♐
Τιτηνὶς φαιδρῇσιν ἐπαυγάζῃ ἀμαρυγαῖς
Γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν δ' ἐθέλοις τῆμος δὲ νέεσθαι
Ἤ τ' ἂν ἔτι προτέρῳ δολιχὴν τελέσειας ἀταρπὸν
Θηθύνων καὶ δηρὸν ἀπέσσεαι, ἀσπασίως δὲ
Πολλῶν ἠελίων ἀνύσας περιμήκεα κύκλα
Σοὺς ἑτάρους κτῆσίν τε καὶ ἀγλαὸν ὄψεαι οἶκον.
Ἐς δὲ πάτρην νόστησον ἰδὼν ἐρίωπα σελήνην
Τοξευτῆρι θέουσαν ὁμοῦ, τῆμος γὰρ ἅπασαν
Εὐφροσύνην ἕξεις ἐσιδὼν πατρώιον οὖδας.
Μὴ μὲν ὁδοιπορίης μιμνήσκεο φαέ' ἀθρήσας in ♑
Μήνης αἰγοκερῆος ἐν ἀστράσιν ἰχνεύοντα.

Ἢ γὰρ

MAXIMI PHILOSOPHI

de electionum auspiciis.

Si vero Nemeaei (leonis) mediam partem ingrediatur luna
Secunda die, mollius erit iter
Interdiu noctuque per immensa procurrens.
Vani tunc erunt hominibus labores
Terra in aliena, quod obseruare debes.
Nec te lateant puellae Theantidis bb) celeres orbes,
Exitiale principium vestigiis consequentes, scorpii in splendore.
Si vero virginem radiis conspicuis illustret
Astraeam, satis diu deges aetatem in terra aliena,
[P] Innoxius tamen domum amicosque rursus visurus.
Si vero in autumnalibus luminibus splendeat
Chelarum, soli paria ferentibus:
Si ob actionem ac facta recti iustique iudicii,
Non feret amplius gaudium nimium neque damnum:
At si ob peruersa ac non expedita opera
Tunc iter carpet vir admodum vafer,
Iterum incurret laboriosas in lites ac molesta iudicia.
Si autem luna sit astris in vernis
Scorpii aetherei, feret quoque eximium emolumentum.
Si vero cupit ad res domesticas reuerti,
Et secretum iter prudenter agere;
In hoc signo quum splendet nobilis luna:
Promte feret lucrosum ac praestans emolumentum,
In simulacro hoc lunam quum adspexerit.
Quum vero sagittarii celeris clarum sidus
Luna illustrat splendidis fulgoribus,
In terram alienam tunc optes abire,
Aut si iam prius longam perfeceris viam,
Tempus producens diu aberis, verum lubenter:
Multorum solium peractis magnis circulis
Amicos, opes ac claram adspicies domum.
In patriam redi videns lumen magnum habentem lunam,
Cum sagittario simul incedentem, tunc enim omnino
Laetus eris patrium ingrediens solum.
Itineris noli recordari, lumen adspiciens
Lunae, capricorni in astris incedentis;

bb) Lunae.

Ἦ γάρ σοι δολιχός τε πόρος καὶ ἀπρηκτα κέλευθα
Ἔσσεται, καὶ δ' ἂν cc) κε κατηφείησιν ἔχοιο.
Πάτρην δ' εἰσανιόντι μετ' αἰγοκερῆος ἐοῦσα
Ὑψίκερως μήνη, πρηῢν καὶ ἀπήμονα νόσον
Σημαίνει, σὺ δὲ μήτι νόῳ νοσφίζεο τῶνδε.
Ὑδροχόου δ' ἠῶ πρώτην πεφυλαγμένος ἔσσο, in ♒
Εἰ δέ κε δεύτερον ἦμαρ ἄγοι πρηΐα κεν εἴη
Καὶ πρῆξιν κε φέρῃσιν ἀπήμονα κερδαλέην τε.
Ἰχθῦσι δ' εἰαρινοῖσιν ἐπὶ στρατίην πολεμόν τε in ♓
Στειχέμεναι. καὶ δ' ἄν κε φέροιο γριπεῦσιν ὄνειαρ.
[?] Ἠδὲ καὶ ὅσσοι φῶτες ἀνὰ δρυμὰ βησσήεντα
Στείχοντες ταχυνῇσι κυνηλασίῃσι μέλονται.
Χρὴ δὲ καὶ εἰς ἑτέρους σε περιφραδέως ἐσαθρήσας in planetarum
Ἀστέρας, οἳ κεραῆς ταυρώπιδος ἀργέτιν αἴγλην
Δέρκονται τετράγωνον ἐπιστείχοντες ἀταρπὸν
Μὴ τρίπλευρον ἔχωσι σεληναίης ἀμαρυγὴν
Ἢ διάμετρα φέρωσιν ἐπ' ἄγλαα φάεα μήνης.
Εἰ μὲν γὰρ κακοεργοὶ ἐπ' ἀκτῖνας τανύσαιντο,
Δείδιθ' ὁδοιπλανίην. ἐσθλοῖς δ' ὁρόωσι σελήνην
Βαίνουσαν κατὰ μέτρον εὐσταθέων εἰδώλων,
Θαρσήσας ξείνης ἐπὶ ἤθεα καλὰ πόληος
Στειχέμεναι. καὶ δ' αὐτὸς ἀτάρβητος πέλοι οἶμος.
Εἰ δὲ γάμου λελίησαι ἐπαυρέμεν ἱμερόεντος dd) Περὶ γάμου.
Ἐς θαλάμους δ' ἀγαγέσθαι ἐνηέα βούλεαι εὔνιν,
Σκέπτεσθαι κεραὴν ἑλικόδρομον. Κὴν μὲν ἔῃσι
Τοξευτῆρα κατ' αὐτὸν ἢ ἰχθύας ὑγροκελεύθους
Ἢ καὶ ὑδροχόου περὶ τείρεσιν αὐγάζηται.
Ὄλβιον ἐκτελέσεις γάμον ἠνεκὲς, οὔτινα λώβην
Οὐδ' ἔτ' ἐπεσβολίην δυερὴν οἴκοισι φέροντα,
Οὐ μὴν νείκεα λυγρὰ τὰ καὶ πινυτήν περ ἐοῦσαν
Ἀνέρι καὶ ποθέοντι θοῶς ἤχθηρεν ἄκοιτιν,
Ἔσται δ' ἠπιόμυθος, ἐχέφρων, ἀγλαοεργός.
Οὕνεκεν ἤμασι τοῖσδε πόρων περικαλλέα ἕδνα
Κουριδίην οἴκοισιν ἑοῖς εἰσῆται ἄνασσαν
Ἀνὴρ εἰ μονίην στυγέοι καὶ ἐλεύθερον ἦμαρ. Luna
Ἢν δ' ἄρα νυκτιφαὴς ἐπέχῃ κλυτοῦ ἀρνειοῖο in ♈ vel ♉
Ἀστέρας ἢ ταύροιο κατ' εὐκεράοιο πορεύῃ,
Μὴ σύ γε μοι μνώοιο πολυκτεάνων ὑμεναίων,

Τεύξει

cc) Fortasse δαπάνην Holsten.

dd) *Lenz* l. c. pag. 569. animaduertit, formam operis in Orpheo et Maximo eamdem deprehendi: Orpheum praecepta sua ad Musaeum omnia dirigere;

Nam longum tibi iter ac moleſtae viae
Erunt, et dedecus non deerit.
Patriam vero ingredienti, cum capricorno dum incedit
Luna, celſa gerens cornua, amoenum ac commodum reditum
Deſignat; tu vero noli haec mente excidant.
Aquarii primam auroram (l. diem) obſeruato.
Etiam diem alterum quum peragit, nam erit auſpicatus,
Actionem ferens non moleſtam, ſed lucroſam.
Piſcibus in vernis, ad pugnam bellumque
Ire iuuat: feres et tunc piſcatoribus emolumentum:
[?] Etiam iis qui per ſiluoſos ſaltus
Incedunt, et citas venationes curant.
Oportet et vt alios prudenter inſpicias
Planetas, qui cornutae tauri faciem habentis candidum ſplendorem (lunae)
Contemplantur, quadrata dum inambulant in via,
Nec triangularem habeant lunae fulgorem,
Aut aduerſa ferant ſplendida lunae lumina:
Nam ſi malefici ad radios ſe extendant,
Eſt quod metuas vagationes, bonis vero adſpicientibus lunam
Per gradus ſignorum fixorum incedentem,
Confidens bonis peregrinae vrbis moribus,
Licebit iter facere, imperturbata erit via.
Si autem coniugio cupis deſiderabili frui
Inque thalamos vis ducere frugi vxorem:
Inſpicere oportet cornutam flexuoſe currentem lunam, et quidem ſi ſit
Iuxta ſagittarium aut piſcium humidas vias,
Vel aquarii circa aſtrum ſi ſplendeat:
Felices nuptias obtinebis ſine noxa, quae nullum damnum
Neque moleſtas rixas in domum inferent,
Neque aſpera iurgia, quae et prudentem,
Viro amore flagranti, celeriter reddunt vxorem inimicam.
Erit vero mitis, prudens, operibus ſplendens;
Quapropter his diebus praebens pulchra dona
Iuuenem in domum ſuam introducet dominam,
Vir qui ſolitudinem ac liberum diem odit.
Quum vero noctiluca occupat praeclari arietis
Sidus, vel iuxta taurum pulcre cornutum incedit,
Diuites hymenaeos ne cogites,

Nam

dirigere; in Maximo non minus ſingula ad diſcipulum aliquem, Muſaeum au Iulianum? ſpectare; Maximum ab alio argumento ad aliud tranſiturum formula, *ἀ δὲ* vt v. 59. fere vti; et prorſus eodem modo partes partibus nectere Orpheum, etc. *Harl.*

Τεύξει γὰρ φαίθουσα σεληναίη κλυτόπωλος
Τῆμος καὶ φιλίην μινυανθέα καὶ ταχύβουλον
Ἀστασίην. λήσει δ' ἐρατῆς καὶ ἀκηράτου εὐνῆς
Κουρίδιόν τε λέχος προλιπεῖν πόσιός τε λαθέσθαι.
Τεύξει ὁμοφροσύνην τῷ σε φράζεσθαι ἄνωγα,
Ὅππότ' ἐνὶ κριοῖο παλινστρέπτοιο κελεύθου
Αἴγλῃ ἐρευθομένην ἐσίδῃς χρυσάμπυκα μήνην.
Εἰ δὲ κόρης ἀτάλαντος ὁ μὴν αἰτῶσι κέλευθον
Ἢ καὶ μαιονίησιν ἐφ' ὕδασιν ἰνδάλληται,
[?] Αἴτε κατ' εὐκραίρητος ἐρυγμήλοιο φέρονται
Σιδονίου ταύροιο, καὶ ἐς δόμον ἀρτύνοιο
Ἕδνοισιν βρίθουσαν χλιδανὴν ἑλικώπιδα νύμφην
Ἤ τ' ἂν γείτοσι χάρμα δυσηλεγέεσσιν ἄγοιο
Ξυνὴν ὀθνείοισιν ἔχων δυσπέμφελον εὐνήν.
Οὐ γάρ κεν στέρξειεν ἑνὸς λέχος ἤμασι τοῖσδε
Γημαμένη, ἐδ' εἰ νόον αἰνετὸν Ἰκαριώνης
Ἠὲ καὶ Εὐάδνης καπανηΐδος ἐντύναιτο
Ἠὲ καὶ Ἀρσινόης ee) ἐρικυδέος, ἠὲ καὶ αὐτῆς
Λαοδαμείης ἥτ' αἰὲν ἐπ' ἀνέρι κηραίνουσα,
Πάντα γὰρ ἤθεα καλὰ διασκίδνησι γυναικῶν
Ταύρῳ ἐπεμβεβαυῖα Θεαντὶς χρυσοέθειρα.
Εἰ δὲ θεραπαίνῃσιν ἐπορνυμένη διδύμοισιν ☽ in ♊
Δεύτερον ἦμαρ ἄγῃσι, γάμου μεμνημένος εἶναι,
Οἰκόσδ' ἂν γὰρ ἄκοιτιν ἐυμμεγάροισι κομίζεις.
Μὴ μὲν ἔοι φλογερῷ ἐνὶ Καρκίνῳ, ἢ γὰρ ἂν ὦκα in ♋
Ἐκπροφύγοι μεγάρων ἄλοχος πόσιν ἐχθήρασα
Ἄσπετ' ἐπεσβολέουσα καὶ ἄκριτα παιφάσσουσα.
Εἰ δὲ τύχοι γλήνεσσι νεμειήταο Λέοντος in ♌
Θειαντὶς κούρη φορέουσ' ἐριλαμπέτιν αἴγλην,
Ἦτ' ἂν ὑπερφίαλόν τε δυσεργητόν τε γυναῖκα
Τέτμοι ἀνὴρ, ἀτενεῖ δὲ νόῳ κεχαρημένη εἴη.
Οὐδέ κεν εὐπειθῆ μιν ἔχοι πόσις οὔτ' ἐπέεσσιν
Οὔτ' ἔργοις, ἀλλ' αἰεί κε πανήμερον ὀρσοπολεύοι
Μύθοις ὀνειδίοις κέ τε πληγῇσιν ἰάπτοι.
Μαψίδιοι μῦθοι κενὰ δ' ἔργματα τῇδε πέλοιντο,
Πολλάκι καὶ χείρεσσιν ἑὸν λωβήσαιτ' ἀκοιτιν
Δρασσομένη χαίτης ἢ καὶ ῥεθέεσσιν ἐφεῖσα

Ἀτηρὰς

ee) MS. ἀρσίνοης. *Fabr.* *Gratianus de S. Bauone* (h. e. *Io. Alberti*) in Miscell. Obss. vol. VIII. tom. II. p. 287. sqq. scripsit in hunc Maximi locum animaduersionem, et pro Ἀρσινόης legendum coniicit Ἀρσινόης, quod ad msti lectionem proxime accedat, atque ap. Hesychium Ἀρσίνοη· ἡ Ἄλκηστις. Alcestin igitur, Admeti coniugem, quae hic Ἀρσινόη audit, optime coniungi

cum

Nam faciet splendens luna, citatis gaudens equis,
Tunc amicitiam, ad exiguum tempus durantem, et praecipitis consilii
Discordiam: volet enim amabilem ac incorruptum amplexum
Connubialemque lectum relinquere, ac mariti obliuisci.
Faciet autem concordiam, cui animum vt aduertas hortor,
*Quando in arietis iterum viam vertentis semita,
Splendore rubram inspexeris, ac fraenis aureis insignem lunam.
Si vero cum virgine pari passu Luna perficiat viam,
Vel obstetricibus sub Hyadibus appareat,
[P] Quae iuxta capitonis et prauiter boantis
Sidonii tauri, vt et domum arcturi:
Donis onustam, delicatam, ad venustam sponsam,
Vicinis etiam molestis gaudium afferentem, adducit,
Commune cum alienis perniciosum quae habeat cubile:
Non enim diliget vnius viri lectum, his diebus
Quae nupserit, et si animum laudatum Icariones (Penelopes)
Vel Euadnes, Capanei vxoris, instructum gerat,
Vel inclytae Arsinoae, siue etiam
Laodamiae, ob virum dolore semper se lacerantis.
Omnes enim castos mulierum mores dissipat
Tauro incedens velociter in aureo aethere luna.
Quum vero ministrantibus procedit geminis,
Secundus dies dum agitur, coniugii ne immemor esto,
Nam vxorem, domus curam habentem, domum deduces.
Noli ardenti in cancro, dum vadit, (vxorem ducere) nam celeriter
E domo pedibus aufugiet vxor, inimicitias gerens,
Magna et innumera probra effutiens ac iterans.
Quum vero incurrit in lumina Nemeaei leonis,
Theae filia diua puella ferens splendidum fulgorem,
Certe perfidam ac grauiter irascentem mulierem
Inueniet vir, quae obstinato animo se delectabit,
Neque enim obsequentem sibi habebit maritus neque verbis
Neque operibus, sed semper et per totum diem propera versabitur
Verbis probrosis; atque plagis incesset:
Vani sermones, vanaque illi erunt opera.
Saepe et manibus contumeliose suum maritum excipiet,
Prensans comam, aut etiam genis iniiciens

Infestas

cum Icarii filia, *Penelope*, et cum *Laodamia*, Protesilai, vt et cum *Euadne*, Capanei vxore. *Wesseling.* in Probabil. cap. VII. p. 65. Ἀρχίππην verum esse existimabat, eoque nomine Iunonis pellicem, Eurysthei matrem fuisse, *Tzetzes* Chiliad. II. 36. monuit. *Harl.*

Ἀτηρὰς παλάμας, ἢ ἐπιβρήσουσα χιτῶνας.
Ἢν δέ γε δῖα Θεὰ ὑπεριονὶς ἐν ϛαχύεσσιν — ☽ in ♍
Ἀϛραίης κούρης εὐώπιδος αὐγάζηται,
Χήρην μοι τῆμος δὲ συνάορον ἐντύναιο,
Παρθενικὴν δ' ἀλέασθαι, ἐπεὶ μογεροῦ βιότοιο
Αὐτή τ' ἠδὲ πόσις κεκορήσεται πήματα ff) πάντα.
Ἢν δ' ἐνὶ χηλάων ἐνὶ τείρεσιν αὐγάζηται — ☽ in ♎
Κουριδίην μὲν ἀεικὲς ἐὸν πρὸς δῶμ' ἀγαγέσθαι.
Ὀπιστὴ δ' ἂν ἔοι πολυφιλτέρη εὖτε πέληται.
[P] Πολλάκις ὧδε γὰρ ἄστρον ἀναγκαίῃ ὑπὸ λυγρῇ
Λέκτρον ἀεικέλιον γαμίων πάρος ἤγαγε θεσμῶν.
Εἰ δὲ πέλοι πανδῖα χαλαζήεντα κατ' αὐτὸν — ☽ in ♏
Σκόρπιον ἀλγινόεντα, τότ' ἐν πρώτῃ γαμέοιο
Ἠοῖ παρθενικὴν καί κεν φρένας ἠπίη εἴη
Ἀρτίφρων ἀγανοῖσι πεποιθυῖα πραπίδεσσιν.
Εἰ δέ τε δεύτερον ἦμαρ ἠὲ τρίτον ἰθύσειεν
Ἤτ' ἂν καὶ δμώεσσι δυηπαθέεσσι μιγείη.
Ἢν δὲ πελάζηται μήνη κλυτῷ αἰγοκερῆϊ — ☽ in ♑
Πρῶτα, γάμῳ μὲν ἄγει λύπας καὶ πήματα λυγρά.
Εἰ δ' ἄρα δεύτερον ἴσχοι ἀνὴρ λέχος, ἔσσετ' ἄμεινον,
Ἢ χήρην ὀπάσει παντερπέα τῶδε δάμαρτα.
Μὴ μὲν δὴ συνόδοισι σεληναίης ἀγάγοιο — ☽ ☉ ☌ ☍
Εὐνέτιν ἐν μεγάροισιν ἢ ἐν διχομήνιδι πλείῃ,
Οὐ γάρ κεν γάμος εἴη ὀφέλλιμος ἤμασι τούτοις.
Σκέπτεο δ' εἴ κ' ἐσθλοῖσι σὺν ἄστρασι δινεύηται — ☽ ☌ ♃ ♀ ☿
Ἢ Φαέθοντι κλυτῷ ἢ ἑωσφόρῳ αἰγλήεντι
Ἠὲ καὶ εὐπέπλου μαίης ἐρικυδέϊ παιδί.
Τεύξει γὰρ βιότῳ τε μέγα κλέος εὐφροσύνην τε
Ἤθεα, μειλιχίην τε χάριν τ' εὐεργέα δῶρα.
Νῦν δ' ἄγε μοι κούρη πιμπληΐας ἔννεπε Μοῦσα — Περὶ Νόσων.
Ὅσσα φέρει νούσοισιν ἀκήματα δῖα σελήνη
Ὅσσα τε λυγρὰ πέλονται ἐν εἰδώλοισι θεούσης
Δωδεκάτοις ἐπὶ τέρμα πολυτλήτου βιότοιο.
Εἰ μέν γ' εἰαρινοῖσιν ἐν ἄστρασιν ἀρνειοῖο — Luna in ♈
Πασιφαὴς εἵλοιτο βροτοῖς πανδῖα σελήνη
Ὁππότε τις νούσῳ ἀρήμενος ἀλγινοέσσῃ
Ἀργαλέην ἴσχοι μελεδῶνα μινύθει πῆμα
Δειδέχθαι, παιῶν γὰρ ἀκέσσιμος gg) ἀνθρώποισι.

Εἰ

ff) ἤματα corrig. *Toup.* emendatt. etc. tom. IV. p. 210. *Harl.*
gg) MS. αἰνέσιμος.

Infestas manus, aut lacerans vestes.
Si vero diua luna in spicis
Astraeae virginis venustae splendet,
Viduam mihi videtur tunc conueniens vxorem accipere,
Virginem vero vitare, laboriosa enim vita, postquam
Eam acceperit, maritus satiabitur, in omnibus damna erunt.
Quum vero in chelarum lumine splendet,
Virginem aetate iuuenili conducit in domum suam deducere.
Vtilis namque ac amicissima erit.
[¶] Saepe enim sic sidus tristi sub necessitate
Lectum coniugalem induxit noxium ac nefarium.
Si vero sit nobilis (luna) iuxta grandinem ferentem
Scorpium dolore afficientem, tunc prima nuptias contrahe
Luce cum virgine, nam ingenium mite habebit,
Mentis integra, placidis confidens praecordiis.
Si vero secundum aut tertium diem dirigat,
Certe et cum ancillis miseris corpus miscebit.
Quum vero luna in vicinia est inclyti capricorni,
Nuptiis primo die tristitias affert atque horridas noxas.
Si vero secundo, vir meliorem habebit lectum,
Aut viduam consequetur iucundam vxorem.
Noli in congressibus lunaribus ducere
Vxorem in domum, aut in pleniluniis,
Nam nuptiae his diebus non erunt proficuae.
Inspecta, si cum bonis astris circumagatur,
Vel cum inclyto Ioue, vel cum phosphoro lucente,
Vel etiam cum glorioso filio Maiae, pulchrum peplum habeatis:
Nam faciet vitam valde gloriosam hilaremque,
Pulchra et domicilia, ac blandam suauitatem, dabit.
Nunc vero ades mihi puella Pimpleia, cane Musa,
Quot fert aegris medicamina diua luna,
Quot graues (morbi) sunt, in signis dum currit
Duodecim, ad terminum vsque multum aerumnosae vitae.
Si enim verno in sidere arietis
Omnibus apparens circumagitur diua luna,
Quisquis morbo corripitur doloroso,
Molestam qui habet curam menti noxiam,
Oportet exspectare, nam medicus sanat homines.

Εἰ δ' τε οἷς κεν τῦδε κατ' εἰδώλειο φέρηται
Εὐδερκὴς κερόεσσα σεληναίη κλυτοπῶλος
Ἔμπλην ἀργαλέων ὀδυνάων ὀξειάων
Αἵτε κάρηνον ἔχουσιν ὀϊζυροῖο βροτοῖο,
Αἳ δὲ γὰρ ἔτι ταχεῖαν ἐπαυρίσκονται ἀρωγήν
Ἡ δὲ γυνὴ βαρύθουσιν ἐπ' ὠδίνεσσι μογεῦσα
Ἡμιτελῆ γυίων ἀποσείσεται ἀκλέα παῖδα·
[P] Πρὶν φάος ἠελίοιο φίλοις ὤπεσσιν ἀθρῆσαι
Ἤματι μὲν πρώτῳ μάλ' ἀεικελίῃ ὑπὸ νούσῳ.
Μοχθήσει καίτ' ἐγγὺς ἀδευκέος ἔσσετ' ὀλέθρου.
Εἰ δὲ φάος μὲν ἔχοι κριῷ ἔπι, δεύτερον, ἤδη
Σώζεται ἐκ καμάτοιο φυγὼν ἐριώδυνον ἄτην.
Ἢν δὲ κατ' εὐκεράοιο βοὸς μετ' ἀνεισσομένης που
Ἰνδαλθῇ κερόεσσα, τότ' αὖ μέγα θαρσαλέος τοι
Αὐγῆς ὠπτοίητον ἐπ' ἀνέρι προσύνουσαν Luna in ♉
Ἤτορ καὶ πραπίδων ἑτέρη ῥέα δύσφορον ὁρμὴν
Πλαζομένοιο, νόσοιο πότμον γέ μιν ἔτι φέρουσαν
Νοῦσον ἔχειν δοκέουσαν ἀκεσφορίην ἐρατεινήν.
Εἰ δέ τι δειρῆς ἐντὸς ἔχοι ὀλοφώϊον ἄλγος
Ἦχί τε σύριγγες σφάγιαι βροτὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
Φράζεσθαι σ' ἐπέοικε συνάγχης λοίγιον ἄχθος
Μὴ μὲν δὴ πρώτῳ ἐνὶ ἤματι τῷδε λεχωΐς
Ἀμβλώσει ῥιγηλὸν ἐπαζομένη κακὸν οἶτον.
Δευτέρῃ εἰν ἠοῖ δὲ πέλοι ἐλαφρότερον ἄλγος
Εἰ τόκος ἐκ μελέων ἀνεμώλιος ἀΐξησιν.
Μὴ μὲν δὴ διδύμοισιν ἐπιθρώσκουσα σελήνη in ♊
Ἰξύος ἄλγος ἄγοι μηδ' ὤμοισιν κακότητα
Ἢ πάρεσιν μελέεσσι φέρει, δύστλητα γὰρ ἔσται
Κήδεα καὶ δ' ἀκεσφορίην ἀνεμώλιον ἔλποι.
Ἢν δέ τις ἄλλη νοῦσος ἐπιβρέμπει μὲν ἐν ἠοῖ
Πρώτῃ κλινοπετῆ τεύχοι βροτὸν ἐς χρόνον ἄξει
Ἶησιν δηρὸν δ' ἂν ἐνὶ λεχέεσσι κλιθείη
Τηκόμενος δυερῇσι παννημαδὸν ἐλπωρῇσιν.
Εἰ δ' ἀρχὴ καμάτοιο πέλοι ἐνὶ δευτέρῃ ἠοῖ,
Ἤτ' ἂν ὠκοίῃσιν ὑπ' ἀρτεμίῃσι ἔχοιτο.
Ἤματ' ἐπὶ τρία μοῦνον ἐνὶ λέκτροισι μογήσας.
Ἢν δὲ γυνὴ τῆμος δὲ φέρουσ' ὑπομήτριον υἱέα
Ἀμβλώσῃ ξυνὴν κεν ἐς αἴδα παιδὶ κέλευθον
Στέλλοιτ' εἰ μή τις μιν ἐρύσσεται ἤπιος ἀστὴρ

Ἀγλαο-

Si vero his signi viis fertur
Pulchro visu luna cornuta, citatis gaudens equis,
Propior, molestis ac acutis doloribus
Grauatum habebunt caput miseri homines,
Neque inuenient facile promtum auxilium.
Mulier vero, grauibus ex partu doloribus laborans,
Enitetur membris imperfectum, infantem ignobilem
[?] Antequam lumen solis dulcibus oculis adspiciat,
Primo die, valde acerbo ex morbo
Laborabit, vicinusque erit amaro exitio:
Si vero adhuc secundam lucem in ariete adspexerit,
Liberabitur ex morbo, fugiens summos mortis dolores.
Quum vero iuxta insignem cornibus taurum orientem
Apparet cornuta luna, tunc valde audacem (iniiciet)
Impotenti hh) desiderio flagrantem viri
Cor et mentem qui agitet grauem impetum
Animi, mire iactati, mortem tamen non afferentem
Morbum, qui desideret leuari medela amoris.
Si quis vero intra collum habeat exitialem dolorem
Vlceraue in iugulo habeant exedentia homines, seorsum
Cauere conuenit cynanches noxium dolorem.
Si primo die, quo puerpera
Abortit, non incurrit horrificum malum exitium,
Secunda luce mitior erit dolor,
Vbi foetus ex membris abortiuus prodierit.
Ne sane geminis incedens luna
Lumbi dolorem afferat, neque humeris malignitatem,
Neque dissolutionem membris ferat, nam toleratu difficilis
Est cura, et remedium quod affertur in vanum sperare facit.
Si vero alius morbus adfremat luce
Prima, in lectum procumbentem hominem facit, protrahitque
Sanationem, diu vt in lecto reclinatus
Consumatur molesta spe per totum diem.
At quum initium morbi erit secundo die,
Si domibus sub prosperis se habeat,
Tribus solum diebus in lecto laborabit.
Si tunc mulier, puerum in vtero ferens,
Abortierit, communem obscuram viam cum infante
Petet, nisi mitis stella seruauerit

T t 3 Pulchre

hh) Leg. αἰδῶς ἀντολίητον. et ἰτεργγία Hesych. ἀμφίβολα.

Ἀγλαοφεγγέα δῖαν ἐσταθερῆσαι κερόεσσαν.
Πρηΰτατος δὲ πέλει κάματος βροτῷ αὐδήεντι
Εἴ κεν συμφορέηται ἀγαυῇ Θειαιτῖνι, in ♋
Καρκίνῳ αἰγλήεντι θοὴν δὲ φέρει ἐπ᾽ ἀρωγὴν
Μοῦνόν μοι στέρνοισιν ἔχοι ὀλοφώϊον ἄλγος·
[[illegible]] Δυσπονέως γάρ μιν παιηόνος ἔργα σαώσοι.
Μηδὲ ποδὸς πληγή μιν ἐπεισέρχοι ὀδύνῃσιν
Τῆμος, δὴ γὰρ ἂν ὅτι μετ᾽ ἀρτιπέδεσσι λέγοιτο
Ἀμβλώσει δ᾽ ὅπερ τι φέρει κακὸν οὐδέ τι λοιγόν.
Κοῦφως δ᾽ αἱμορρευτοῖσιν ἐπ᾽ ὠδίνεσσι πονεῖτο
Ἡμιτελὲς ῥίψασα γυνὴ ἀνεμώλιον ἄχθος.
Ναὶ μὴν ἠϋγένειον ἐπιστείχουσα λέοντα ☽ in ♌
Εἴη τοι ὠρήεια καὶ ἤπιος· ὅτι γὰρ ἐσθλὸν
Ἄρξασθαι τῆμος δὲ δυσηλεγέος καμάτοιο.
Οὐ γάρ κεν προφύγοισθα κακὸν φλογερῶν ὀδυνάων
Εἰ μὴ γαστέρος ὦκα βάλοις ἀπὸ λύματα πάντα,
Οὐ μὲν δὴ κυέουσαν ὅτ᾽ ἀμβλώσειε γυναῖκα
Ῥεῖά κεν οὐδ᾽ αὐτῇ παιήονις ἰήσαιτο
Ἠπιόνη χείρεσσιν ἀκεσφορίην γ᾽ ἐπάγουσα.
Εἰ δ᾽ ἄρα συμφορέοιτο δίκῃ πανδῖα σελήνη, ☽ in ♍
Δηρὸν ἀμυδρὴ νοῦσος ἐφημερίοις κε πέλοιτο
Ἀνθρώποις, πότμον δ᾽ ὑπαλεύεται ὅς κεν ἐν ἠοῖ
Ἄρξηται κείνῃ μογέων εὐήρεα γυῖα,
Μοῦνον μὴ στομάχοιο κακὴ πελίη [II]) βαρύθοιτο
Ἢ πλευρῆς, οὐ γάρ τι φέρει λαιψηρὴν ὑγείην.
Μηδέ τις αἵματος ἀνδρὶ ῥοὴ τῆμος δὲ πέλοιτο,
Μηδέ τι θηλυτέρῃσιν ἐφανδάνοι ἀμβλώσασθαι.
Τηνίκα λοιγὸν ἄγει γὰρ ἀνάρσιον. εἰ δὲ τύχῃσιν
Ὠδῖνα ζώουσιν ἐπὶ βρεφέεσσι λύεσθαι,
Ἦτ᾽ ἂν ἐλαφρίσαιτο πόνον στυγερῶν ὀδυνάων
Ἀστραίη κούρη σταχυηφόρος ἠπιόδωρος.
Δείδιθι χηλάων ἐνὶ τείρεσι χρυσοέθειραν ☽ in ♎
Μήνην, μηδέ τε νούσῳ ὑπ᾽ ἀργαλέῃ μεμογηκὼς
Κλινοπετὴς γίνοιο, φέρει δ᾽ ὀλοφώϊον ἄστρον
Δοιῶν μοιράων ἑτέρην βροτῷ ἀλγινόεντι,
Λαιψηρὴν ὑγείην ἢ αἰνότλητον ἀνίην,
Εἴ κεν δηθύνῃσι πόνος, καὶ ἀδευκέα πότμον
Καί τε γυναιξὶν ὄλεθρον ὅτ᾽ ἂν βρέφος ἐκπροθόρῃσιν

II) Κυανοπέλιη corrigit *Toup*. emendatt. tom. II. p. 525. not. *Harl.*

Pulchre ſplendentem diuam adſpiciens cornutam lunam,
Mitiſſimus autem tunc erit morbus homini ſpiranti.
Si vero [ii]) fulgida Theantine (luna) fertur
Cum Cancro ſplendente, promtum auxilium feret;
Solum ne [kk]) in pectore adſit exitialis dolor,
[?] Difficili enim cum labore medicamenta eum ſanabunt.
Ne plaga pedis ſuperueniat doloribus partus;
Tunc enim non cum integris pedibus ſi cubet,
Abortiet, nullum tamen fert malum neque noxium,
Sed leuiter cruentis partus doloribus laborabit,
Imperfectum excutiens mulier inutile onus.
In barbigero leone incedens (luna)
Iucunda ſit tibi et mitis: non enim bonum eſt
Tunc incipere aerumnoſum morbum.
Nam tunc non effugies malum acerrimorum dolorum,
Niſi ex vtero celeriter excutias omnes ſordes.
Grauidam, ſi abortierit, mulierem, non
Facile ſanabit ipſa Paeonia
Epione, manibus afferens remedium.
Si vero feratur cum Virgine, iuſtitiae praeſide, nobilis luna,
Diu obſcurus morbus ad exiguum tempus viuentibus erit
Hominibus: mortem tamen effugiet, ſi in luce
Illa incipiat morbus, dolore infeſtans pulchra membra;
Modo ne ſtomachum maligni liuores ingrauent
Aut latus, (dolores) non enim facile ſanabitur.
Ne tunc aliqua fluxio ſanguinis viro obueniat,
Neue quid ſeminis placeat, vt abortum inferant;
Tunc enim noxium et intolerabile fert malum. Si vero contingat,
Parturientem viuos foetus eniti,
Alleuabit ſenſus ſaeui doloris
Aſtraea virgo, ſpicam ferens et ſuauis muneribus.
Metue chelarum in ſigno auream
Lunam, ne morbo afflictus moleſto,
Lecto ſis affixus: fert enim exitiale aſtrum
Homini aegroto vnam ex duabus ſortibus,
Aut celerem ſanationem, aut intolerabilem angorem,
Si morbus moretur, ac amaram mortem;
Etiam mulieribus exitium, foetus quando prodiit,

Mortuus

ii) Ἀγαυὴ Θεαντίνη.
kk) Μοῦνον μή.

Ψυχολιπὲς μολέον, τὰ δέ σε φρεσὶ πευκαλίμῃσι
Φράζεσθαι ἐπέοικεν ἵν' ἄλγεα δεινὰ φύγῃσθα.
Ὀκταπόδην δ' ἐπὶ θῆρα φανεῖσ' εὐῶπις ἄνασσα ☽ in ♏
Σκορπίον, ἐν πρώτῃ μὲν ἐναίσιμος ἠριγενείῃ,
[☾] Εἰ δέ γε δεύτερον ἦμαρ ἄγοι, κίνδυνον ἰάψει.
Τοξευτῆρι δ' ἐλαφρῷ ὁμοδρεύουσα σελήνη ☽ in ♐
Μειότερον θήσει κάματον βροτῷ, ὦκα δὲ καλὴν
Ἀρτεμίην ὀπάσειε φίλην καὶ εὐήρεα γυῖα
Αὔτως δ' αἰγοκερῆα διαστείχουσα φερίστη ☽ in ♑
Ὠκείην γυίοισιν ἄγουσ' ἐπιτάρροθον ἀλκὴν
Μὴ μὲν ἐοῖ τῆμος δὲ ἐπὶ πλευρῇσι μογῆσαι
Ἀνέρι μηδέ τε λῦμαρ ἐν ἰσχίῳ ἐμπελάσειεν,
Δηρὸν γὰρ βροτὸν ἄνδρα κακὴ πελίη δαμάσειε.
Εἰ δὲ γυνὴ μογερῶν γυίων βρέφος ἠλιτόμηνον
Ἔνδοθεν ἐκπροβαλῇσιν ὑφ' αἱματόεντι μιασμῷ,
Ἤματι μὲν προτέρῳ παῦρον πόνον ἐγγυαλίξει,
Ἔμπης δ' ἠελίου κεχαρήσεται ἀκτίνεσσιν
Δηρὸν ὁρῶσα φάος τερψιμβρότου ἠελίοιο.
Δευτέρῃ ἐν ἠοῖ δὲ κακώτερον ἄλγος ὀπάσσει.
Ὑδροχόον δ' ἐφέπουσα φαεσφόρος αἰγλήεσσα ☽ in ♒
Ἄλλας μὲν νούσους ἰήσεται, εἰ δέ κε κρείσσων
Χρειὼ ἀναγκαίη σε βιήσεται αἰνὰ παθόντα
Ἀργαλέου ὕδερου, τότ' αὖ κακότητα φράσασθαι
Δύστλητον. Τοίη γὰρ ἐπὶ μογερὴν ἄγει ἄτην.
Ἠοῖ δὲ πρώτῃ χαλεπὴ πέλει εὖτε γυναικὶ
Ἄμβλωσις γίνηται ὀιζυροῖο τόκοιο.
Εἰ δ' ἄρα δεύτερον ἦμαρ ἄγει φαεσίμβροτος αἴγλη,
Μειότερον τελέσειε πόνον, λῆξίν τ' ὀδυνάων.
Ἰχθύσι δ' εἰαρινοῖσι παλίγκοτα πήματα φεύγει ☽ in ♓
Ῥηιδίως εἴπερ τε νόσῳ δέμας ἀλγυνθείη.
Εἰ δέ τε νειαίρης γαστρὸς λύσις ἀντήσειεν
Ἢ νεύρων τά τε φωτὶ ποδῶν ὑπεκλάσεν ἄρθρα,
Οὐκ ἂν ῥηιδίως μὶν ἀπήμονα προσσύνειας.
Χρὴ δέ σ' ἐπίφρονα μῆτιν ἐνὶ στέρνοισιν ἔχοντα ☽ cum ♃
Ἴδμεναι οὕνεκα δῖα σεληναίη κλυτόπωλος ☿ ♀
Εἰ μὲν συμφορέηται ἐνηέσιν ἀστράσι καλοῖς,
Εὐδερκεῖ φαέθοντι ἢ εὐσκόπῳ Ἑρμάωνι
Ἠὲ Πάφου μεδεούσῃ ἀγαυῇ Κυπρογενείῃ,
Κουφότερον τελέει πόνον ἀνέρι καὶ χύσιν ἄλγους
Ὦκα φέρει πρὶν αἰστῶσαι εὐήρεα γυῖα.

Εἰ

Mortuus in lucem veniens, quod prudenti mente
Confiderare conuenit, vt graues dolores effugias.
Octipede in fera fplendens pulchra regina
Scorpio, primo quidem die propitia orietur,
[P] Secundum vero diem cum agit, periculum afferet.
Sagittario celeri vero concurrens luna,
Morbum leuiorem reddet homini, praeterea bonam
Et gratam incolumitatem praebet et fana membra.
Pariter fi per capricornum incedens feratur,
Promtum membris adducit auxilium, fert et robur falubre.
Ne vero tunc laterum dolore laboret aliquis,
Neque lumbis viri noxium quid appropinquet.
Nam diu malignum malum hominem domabit.
Quum vero mulier infantem immaturum
Eiicit cruento cum inquinamento,
Prima quidem die breuem laborem tribuet,
Solis tamen radiis gaudebit
Diu, intuens lumen oblectantis homines folis.
Secundo vero die grauiorem dolorem afferet.
Aquarium at infequens lucida fplendidaque luna,
Alios quidem morbos fanabit, fi vero potentior
Dura neceffitate tibi vim fecerit grauia perpetienti
Moleftae aquae intercutis, malignitatem caue
Toleratu difficilem, haecce enim ad triftem ducit noxam.
Primo die quum difficilis fuerit mulieri,
Abortio erit aerumnofi partus.
Secundam at diem quum agit homines delectans fplendor,
Leuior erit labor, ceffabuntque dolores.
Pifcibus in vernis mala infefta fugat
Facile, fi corpus morbo tunc doleat.
Si vero imi ventris fluxio occurrat,
Aut artus infringat neruorum homini in pedibus,
Non facile fanum reftituet.
Oportet autem prudentem mentem in pectore gerentem
Scire, quando alma luna citatis gaudens equis,
Feratur vel cum benignis ac beneficis ftellis,
Aut fole late vidente, aut prouido Mercurio,
Siue in Cypro nata imperante admirabili Venere:
Mitiorem efficiet laborem viro, ceffationemque doloris
Celeriter affert, antequam extinguantur bona membra,

[☿] Εἰ δέ τε λοίγιον ἄστρον ὁμοδρομέῃ κεροέσσῃ, ☽ cum ♄
Ἢ Φαίνων δύστλητος, ἢ Ἄρης εἰρεκύδοιμος, et ♂
Πλειότερον κάματον τελέσει καὶ ἀεικέα νοῦσον.
Θηλυτέρῃσι δὲ πάντα κακώτερα φαίνεται ἄστρα ☽ in signis
Ὅσσα διαστείχῃσιν ἀγαυὴ Θειαντίνη. foemin.
Καὶ γὰρ Ζηνὶ συνοῦσα καὶ αὐτῇ Κυπρογενείῃ,
Ἀμβλώσεις χαλεπάς τε δυσηλεγέας τε τίθησιν.
Ἀλλὰ σὺ μὴ μούνην πανδερκέα βούλεο μήνην ☽ vacua
Ἔμμεναι, εὖτε γυναικὶ πέλει ἀμβλώσιμον ἦμαρ. cursu.
Νῦν δ᾽ ἄγε μοι κατάλεξον εὔθρονε πότνια μοῦσα Περὶ τομῆς
Πῶς κεν ἂν ἐν λοίγοιο τομεὺς ἐπὶ ἄνδρα σίδηρος καὶ χειρουργίας.
Ἀρτεμίην τεύξειεν ὑπ᾽ ἰητῆρες ἀγαυοῦ
Σώματι δυσπαθέοντι λύσιν καμάτειο τιτύσκων.
Εἰ μὲν ἀπ᾽ ὠκεανοῖο νέον προφέρῃσιν ἀγαυὴ
Πληιὰς ἀντέρωσ᾽ ἢ καὶ πανδῖα σελήνη
Ταύρῳ ἐνιδρομένουσα καὶ οὐρανὸν ἰνδάλληται
Ἠὲ καὶ ὑγροφόροιο κατ᾽ αἰγοκερῆος ὁδεύοι.
Φείδεο μὴ χάλυβος μηδ᾽ ἐς χέρα τῆμος ἵκοιτο
Ἀκμὴ παμφαίνοντος εὐσμήκτοιο σιδήρου
Μηδέ τε μοι χρεία φωτὸς ἐπὶ μογεροῖσιν ἰάψει
Ὦκα πόνοις καὶ δ᾽ αὖτις ἀναβλήδην γε τάμοιο
Αὕτως δ᾽ ἢν φορέηται ἐπ᾽ ἄστρασιν ἰκαριώνης
Παρθένου ἡσυχίην ἀγέμεν καὶ λώϊον εἴη
Μὴ μὲν δὴ κελάδοντος ἀπ᾽ ὠκεανοῖο φέροιτο
Ἀστραίη κούρη σταχυηφόρος· ἢ γὰρ ἀνίας
Τεύξει τεμνομένοισι καὶ ἄλγεα δακρυόεντα.
Ὡς δ᾽ αὔτως τροπικοῖσιν ἐν εἰδώλοις ἀλέασθαι
Πανδῖαν στείχουσαν ἐπὶ πολὺ βέλτερόν ἐστι
Ἀτρεμίην ἐχέμεν μηδ᾽ ἐν συνόδοισιν ἐούσης ☽ ☉ ☌
Θηγαλέῳ γε τάμοιο δέμας πυρόεντι σιδήρῳ.
Αὕτως δ᾽ ἂν διχόμηνον ἀλεύεσθαι ἐπέοικεν ☽ ☉ ☍
Φράζεσθαι δ᾽ εἴκεν συνεργῷ πυρόεντι συνείῃ ☽ ☌ ♂
Μήθ᾽ ἁμάκις χρειώ σε τομῆς ἐπὶ φωτὶ λάβῃσιν.
Ὡς δ᾽ αὔτως τοῖς ἐστιν Ἄρης ἐνὶ δεικήλοισιν
Ὡρονομῶν· πολλοὺς μὲν ἐφημερίους κακότητι.
Βλάψει εἴκεν ἀκμὴν χαλυβηΐδα σώματος ἄγχι
Δέξονται καὶ δ᾽ ἄν κε καὶ αἵματος ἄσχετον ὁρμὴν
[☿] Τεύξειεν βλύζοντος ἄδην συνεργῇ ἐπ᾽ ἀκωκῇ.
Εἰ δὲ Κρόνῳ συνίησι φαεσφόρος ἀργέτις μήνη ☽ ☌ ♄
Καίγε τομὴν ἐπάγῃσιν ἀνὴρ παιῶνι μεμηλὼς
Δηρὸν μοχθήσειεν, τέλος δ᾽ ἀναδέξεται αἰνὸν

Καιτε

[¶] Si vero noxium aſtrum ſimul currat cum cornuta luna,
Aut Saturnus noxius, aut Mars, bellicum canens,
Intentiorem faciet laborem atque minus ſanabilem morbum.
In femineis at ſignis omnia aſtra apparent magis maligna,
Quotquot permeat illuſtris Theae filia:
Nam et cum Venere et cum Ioue coniuncta
Abortiones duras ac acerbas efficit.
Sed tu ne ſolam omnia videntem optes lunam
Permanere in die, quando mulieri accidit abortio.
Nunc adſis mihi, recenſe, pulchri throni auguſta muſa,
Quomodo in noxiis morbis ſecans viri venas ferrum,
Sanitatem efficiat, ſub praeclaro medico,
Corpori grauia perpetienti, vt morbus ceſſet, intento.
Si quidem ab oceano recenter praeſulgeat mira
Pleias, auſpicato et incedat alma luna
In tauro currens coelum illuminet,
Aut in aquario aut capricorno eat,
Parce, ne chalybs tunc in manus veniat,
Aciesue fulgorem vibrantis et bene deterſi ferri,
Ne cutem hominis in aerumnoſis feriat
Celeriter laboribus ſed potius dilationem patiatur.
Similiter quando fertur in aſtris Icariae
Virginis, quieſcere iuuat, et melius erit.
Noli venaeſectionem adhibere tempore, quo reſonante ab oceano oritur
Aſtraea virgo, ſpicam gerens, nam aerumnas
Excitat venam ſecantibus, doloresque lachrymoſos.
Illico autem tropicis in ſignis quum verſatur
Diua incedens luna, multo melius erit.
Quieſcamus, ne, in congreſſibus dum incedit,
Quis acuto feriat corporis venas candente ferro.
Similiter et quum dimidiatum lumen efficit, conſentaneum eſt
Vt caueas: Si vero horrido Marti ſit vicina,
Non ſimul oportet vt venas homini incidas.
Quando itidem Mars in ſimulacris
Horam regit, multis quidem hominibus malignitate
Nocebit, ſi ferreum mucronem corpori prope
Admouerint: praeterea et ſanguinis irreuocabilem impetum
[¶] Efficiet, abunde ſcatentis aſpero ſub mucrone.
Si autem Saturno congrediatur lucifera candida luna,
Atque venas inciderit vir, medicinae intentus;
Diuturnum tempus laborabit, tandem vero referet laudem,

Καίτε δυσαχθέα νοῦσον ἐπ᾽ ἀνέρι τῷδ᾽ ὀπάσειεν.
Εἰ δέ τ᾽ ἄνευ καμάτοιο καὶ αἰνοτλήτου ἀνίης
Βούλεαι ἐντύνασθαι ἀοσσητῆρα σίδηρον
Μή τι αὐγάζοιο σὺν αἰγιόχῳ Κρονίωνι ☽ cum ♃
Ἠὲ Διωναίῃ, καὶ εἰ φάος ἐλλιπὲς εἴη vel ♀
Λῆγον ἀπὸ διχομήνου ἐπ᾽ εἰκάδι καὶ δ᾽ ἔτι πρόσσω
Πλὴν συνόδου. λῷον γὰρ ἀκεστορίην ἀνύσαιο,
Ἢν ἀλέῃ συνόδοιο μεμυκότα φάεα μήνης.
Ὣς δ᾽ αὔτως συνιόντες ἀπ᾽ ὠκεανοῖο ῥοάων
Φωσφόρος ἢ Φαέθων τελέουσ᾽ εὐήρεα τμῆσιν
Αὔτως δ᾽ εἰ φλέβα κεῖραι ὑφ᾽ αἵματι πεπληθυῖαν
Ἱμείρεις ταύτῃσιν ἐφημοσύνῃς πεπίθοιο.
Εἰ δ᾽ ἄρα καὶ δμώων ὀλοφώια ἔργα πύθοιο, Περὶ δραπετῶν.
Οἵτε ἑοὺς λείποντες ἐνιμμεγάροισιν ἄνακτας
Γαῖαν ἐς ὀθνείην ποσὶ καρπαλίμοις ἀλάληνται
Δρησταὶ ἀταρτηροὶ φιλίην λείποντες ἐδητὺν
Οὔτε τραπέζης μνῆστιν ἐφέστιον οὐ Κρονίωνος
Ἑρκείου, οὐ σέβας ἁγνὸν ἐνὶ πραπίδεσσι σέβοντες.
Ἀλλὰ σὺ καὶ τοίων μερόπων ἐπιφράζεο μοῖραν.
Ἢν μὲν εἴῃ πανδῖα μετ᾽ εὐσκόπου ἀρνειοῖο ☽ in ♈
Ὦκά μιν ἐξανάγοιο τάχ᾽ ἂν δὲ καὶ αὐτὸς ἵκοιτο
Δεσπόσυνον ποτὶ δῶμ᾽ ὑπὸ δείλεος ἠΰτε τις φώς
Παλλόμενος κραδίην ὑπὸ δείματι καὶ δέ κεν ὦπας
Ταρβαλέοις δακρύοισι πεφυρμένος ἰνδάλλοιτο.
Ἢν δέ γε ταῦρον ἔχῃσι παλέμφοιτος κερόεσσα, ☽ in ♉
Ἀνέρος ἀφνειοῦ ἐνὶ δώμασιν ἠλασκάζων.
Δμῶος ὀλοὸς κρύπτοιτο. Μόλις δέ κεν εἰς ἑὸν οἶκον
Σπευδῇ ἀναγκαίῃ μιν ἄναξ ὑποδέξεται αὖτις
Ὀτλήσας μάλα πολλὰ καὶ ἐν πραπίδεσσι μογήσας
Ἢν δ᾽ ἐν Ἀμυκλαίοισιν ἴδοις κεράοπα σελήνην
Ἠιθέοις, ταχέως μιν ἑὸν δόμον εἰσανάγοιο.
Ἢν δ᾽ ἄρ᾽ ἀλεύηται πέντ᾽ ἤματα κρυπταδίη τε
Λανθάνοι ἤτ᾽ ἂν μιν τρίτατον μετὰ μῆνα δέχοιο.
[illegible] Εἰ δέ γε καρκίνου οἶκον ἑὸν βασιλεῖα σελήνη ☽ in ♋
Οἰχνεύῃ, τέτμοις κεν ἐν ἱερῷ ἄλσεϊ δμῶα,
Ἠὲ καὶ ἐν τεμένει κρυφίην ποιεύμενον αὖλιν
Δευτέρῃ εἰν ἠοῖ θεόθεν δ᾽ ἱκέτην δ᾽ ἀνάγοιο
Ὀρθῇσιν χαίτῃσιν πεφρικότα βαμβαίνοντα.
Ἢν δὲ νεμεαίηταο πέλῃ κατὰ ἄστρα λέοντος ☽ in ♌

Ἠ μὲν

Quamuis grauem morbum illi viro induxerit.
Si vero siue labore ac graui moerore
Velis dirigere auxiliare ferrum,
Lunam splendentem cum Ioue Aegiocho inspice
Aut cum Venere, et quum lux decrescens
Cessat, a dimidiato mense vigesima (die) et vlterius,
Praeterquam in congressu, nam sanitatem melius perficies,
Si vitaveris extensum lunae in coniunctione splendorem.
Similiter quum vna procedunt oceani ab aquis
Lucifer vel Iupiter, efficiunt salutarem venaesectionem,
Sic quando venam incidere sanguine repletam
Desideras, his mandatis mm) obediens esto.
Si vero vis scire opera noxia seruorum,
Qui suos relinquunt in aedibus dominos,
In terram externam celeri pede vagantur,
Famuli damnosi suauem linquentes cibum,
Neque memoriam mensae domesticae, neque Iouis
Hercaei sacram reuerentiam mente venerantes.
Attamen tu talium quoque hominum considera fatum.
Si quidem incedat diua luna conspicuo cum ariete,
Statim illum adduxeris, celeriter et ipse adueniet
Herilem ad domum, a metu velut quidam fur,
Corde palpitante et timore stimulante
Lachrymis terribilibus persusus apparebit.
Quum vero taurum habet iterum veniens cornuta luna,
Diuitis in aedibus viri errans
Perniciosus seruus in occulto lateat: vix enim suas in aedes
Industria necessaria eum dominus rursus recipiet,
Valde multa perpessus et cogitationibus laborans.
Quum vero in Amycleis vides cornutam lunam
Iuuenibus, celeriter eum in domum tuam introducas.
At si aufugerit et per quinque dies occultos
Lateat, eum vel post tertium mensem recipies.
[P] Quum vero ad cancrum domum suam luna regina
Proficiscitur, inuenies sacro in loco famulum,
Vel in delubro occulte degentem.
Secunda in die a templo supplicem adduces
Porrectis manibus horrescentem, dentibus stridentem.
Si vero sit circa stellas Nemeaei leonis,

mm) Ἐφημοσύναις.

Ἢ μὲν ἐπὶ πρώτῃ ἠοῖ δρόμον ἐντύνειεν,
Λήσεται, οὐδέ μιν αὖτις ἐφεσσίεσσιν ἄνακτος
Ἀρθρήσας θεράποντα φυγόπτολιν. Εἰ δέ γ' ἐν ἠοῖ
Δευτατίῃ αἴροιτο φυγὴν, οὐ πάντα τελέσσει
Δρησμοσύνης. Εὕροις δ' ἂν ἐνιμμεγάροισί μιν ἀνδρὸς
Ἀφνειοῦ ναίοντος ἀγηνορίῃσι νόοιο,
Δίζεο δ' ἐν χώρῃ μιν ἢ ἐν ἐριθηλέϊ κήπῳ.
Εἰ δὲ σεληναίης ἐνὶ παρθένῳ ἰχνευούσης **☽ in ♍**
Λείποι οἶκον ἄνακτος, ἕλοις κέ μιν ἐν πολίεσσιν
Ἤμασι. δηθύνει γὰρ ἀπόκρυφος εἰ κ' ἐνὶ τῷδε
Δεικήλῳ μήνης εὐφέγγεος αἰθροπλείσης
Φύξιμον ἦμαρ ἕλῃσι καὶ ἐν θαλεροῖσι πετήλοις
Πεπτηὼς ἀλέηται ἑὸν δμωαῖον ἄνακτα.
Χηλαῖσιν δ' εἴκεν σὺ σεληναίην ἐσαθρήσαις **☽ in ♎**
Θαρσαλέως δρήστην προτιόσσεο, δὴ γὰρ ἄνεισιν
Αὐτόματος σκέψει δὲ καὶ αἱμυλίοισι λόγοισι
Πρηΰνει θυμὸν δυσπέμφελον οἷο ἄνακτος
Ἢν δὲ σκορπιόεν δέμας ἴχνη δῖα σελήνη **☽ in ♏**
Ἦτ' ἂν ἔτι θεράπων ἐν ἀνακτόρῳ ἢ τεμένεσσι
Κρυπτόμενος, καί δ' ἂν κεν ἑκὼν οἶκον δὲ νέοιτο.
Εἰ δ' ἄρα τοξευτῆρα διιχνεύοι κερόεσσα, **☽ in ♐**
Ἢν μὲν ἐπὶ πρώτοις πέντ' ἤμασιν αἰσυλοεργὸν
Δμῶ' ἂν ἄγῃ δίῃ τε δίκην δρησμοῖο ταχεῖαν.
Εἰ δ' ἂν ὑπερβάλλοι πέντ' ἤματα δηρὸν ἂν αὔτως
Πλάζοιτ', οὐδέ μιν ὦκα κιχήσεται, ἀλλὰ χρόνοιο
Πολλοῦ μεσσάτιον τελέει χρόνον ἠλασκάζων,
Ἢν δ' ἄρ' ἐν αἰγόκερῳ φυγῇ δμωὸς οἷο ἄνακτος **☽ in ♑**
Ἐν ξείνῃ ληφθεὶς ἄγεται ποτὶ δώματα θᾶσσον.
Ὑδροχόῳ εἴκεν κεραὴν εὐῶπιν ἀθρήσαις **☽ in ♒**
Νεισσομένην ὅτε δρηστὴς ἐπειτύνῃσι κέλευθον
Λαιδρὸς ἀνὴρ τότ' ἄνακτος ἑοῦ πάτρην ἀπολείπων
[¶] Ἐν πόλει ὀθνείῃ βίον ἄρνυται, οὔτ' ἐπὶ δηρὸν
Λήσεται, ἀλλά μιν ὦκα τέτμοι ἐπὶ φωτὶ κυροῦντα
Ὃς δῆμου θεράπων κοινὸς πέλει ἠὲ φερόπλῳ
Ἀνέρι τῷ στρατίαι τε βληχρεμίαι τε μέλονται. **☽ in ♓**
Εἰ δ' ἄρ' ἐν εἰαρινοῖσι φαεινομένη φορέηται
Ἰχθύσιν ἠοῖ μὲν προτέρῃ κίνδυνον ἰάψει
Δρήστῃ ἀταρτηρῷ, τάχα δ' ἂν καὶ ὀλέθριον ἦμαρ.
Αἶψα δ' ἄρα ξίφει τμηθεὶς ἀμφηκεῖ δειρήν.
Δευτέρῃ ἐν ἠοῖ δὲ φυγὼν σῶός κε πέλοιτο
Καίκεν ἄνακτος ἵκοιτο δόμον περίαλλα πεπονθώς.

Χρὴ

Et ipſa quidem primo die curſum dirigat,
Latebit, nec eum iterum in aedibus heri
Viſurus es ſeruum, qui ciuitate exceſſit. Si vero in die
Altera aufugerit, non omnino perficit
Fugam: at inuenies eum in aedibus viri
Diuitis degentem feroci mente,
Quaere in agro ſiue in horto amoeno.
Luna in virgine incedente, ſi
Linquat heri domum, recipies eum poſt multas
Dies: morabitur enim diu occulte, ſi in hoc
Signo dum luna ſplendens in aethere gyrat,
Diem fugae elegerit, in foliis virentibus
Procumbens vitabit ſuum antiquum dominum.
Lunam in chelis vbi inſpexeris,
Fidenter ſeruum adſciſce: vtilitatem enim
Sponte curabit, et blandis verbis
Leniet grauem iram domini ſui.
Si autem ſcorpium teneat alma luna,
Famulus erit in templo aut delubro
Se abſcondens, tamen ſua ſponte domum reuertetur.
At enim ſagittarium ſi pertranſeat cornuta luna,
Et primis quinque diebus nefaria perpetrantem
Seruum faciat, luet ille celerem fugae poenam:
Si vero quinque dies excedat, diu
Errabit, neque tam cito inuenietur, ſed tempus
Medium non exiguum tranſiget oberrans.
In capricorno attamen qui fugit ſeruus dominum ſuum,
In peregrina terra captus ad aedes citius reducetur.
In aquario quum venuſtam adſpicis cornutam lunam,
Ac ſeruus fugae in viam ſe dat,
Audax homo, tunc heri ſui patriam relinquens
[?] In vrbe externa vitam deget, at non diu
Latebit, ſed cito inueniet verſantem cum homine
Qui populi communis ſit miniſter ſiue arma ferens
Cui exercitus ac ſacra certamina ſint curae.
Si vero in vernis ſplendens feratur
Piſcibus, primo die periculum obueniet
Seruo damnoſo, fortaſſis et exitialis dies
Statim gladio ancipiti ſecabit collum.
Secundo die fugiens erit incolumis
Etſi domini ingrediatur domum grauia paſſus.

Oportet

Χρὴ δὲ περίφρονα μῆτιν ἐνὶ φρεσὶν αἶψα τιθέσθαι ☽ vacua cursu.
Εἰ μὲν γὰρ μούνην σὺ σεληναίην ὁρόωο
Οὔτι φέρει δρησμὸν βροτῷ ἀνέρι, μαψιδίην δὲ
Οἴσει ἀλὴν τῇ καὶ τῇ ἀλυσκάζοντι κέλευθον
Ἀγχόθι δεσποσύνων μεγάρων καὶ ὁμήθεος οἴκου.
Εἰ δὲ τύχοι πανδῖα σὺν ἀστέρι δινεύουσα ☽ cum planetis.
Ὅν τε πλάνητα λέγουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ᾽ ἀνθρώπων.
Ἦτ᾽ ἂν προσσοτέρω θεράπων ὁδὸν ἐντύνοιτο.
Φεύγων νείκε᾽ ἄνακτος ὁμοκλήν τ᾽ ἀλγινόεσσαν.
Ἀλλ᾽ ἢν μὲν Φαίνοντι συνῇ κερόεσσα σελήνη
Ἢ φλογερῷ πυρόεντι, φυγὴν ἀνεμώλιον ἴσχει
Δοῦλος ἀνὴρ κενεῇσιν ἐπ᾽ ἐλπωρῇσι γεγηθώς.
Ἢ γὰρ ἂν ἐς δόμον αἶψα λυγρῇ πεπεδημένος ἄτῃ
Βαιῇ ἀναγκαίῃ βεβιημένος ἀλγινοέσσῃ
Εἰ δὲ ζηνὸς ἄνακτος ἢ ἀγνῆς ἀφρογενείης
Ἴχνια βαίνῃσιν θεσαντιὰς ἀγλαόφοιτος
Ἦτ᾽ ἂν κρυπταδίην εὐήρεα φύξιν ἕλοιτο
Ὀτρηρὸς θεράπων ποσὶ καρπαλίμοισι πιθήσας.
Μὴ μὲν ἀταρτηρῇσιν ἐνὶ φρεσὶ μητίσαιτο
Δεσπότεω φερέμεν κειμήλιον, ἦ γὰρ ἂν εἴη
Διχθαδίη ἄτη, καὶ κτήματος οἰχομένοιο,
Καὶ δμωὸς ὑπεκφυγόντος ἀμειλίχου, ἀλλά σ᾽ ἄνωγα.
Μιμνέμεν ἐν οἴκοισι, φέρειν τ᾽ εὐήρεϊ θυμῷ
Φαιδίμον βλάβος αὐτόν, ἐπεὶ μετὰ ποσσὶ διώκων
Οὐκ ἐκίχης οὐδ᾽ εἰ μὲν ἔχοις πόδας Εὐφήμοιο
Εὐρωπηϊάδαο, τὸν ἐν πολυηχέϊ πόντῳ
Ὦκα θέειν ἐνέπουσιν ὁδῷ πεφορημένον ὑγρῇ,
[P] Οὐδ᾽ εἴ σοι πτερύγεσσιν ἐπήρεα νῶτα γένοιτο
Οἷά γ᾽ ἐνιμμελέεσσι Βορήϊοι υἷες ἔχεσκον
Οὓς ὑποκυσαμένη ῥαδινὴ τέκεν Ὠρείθυια
Ὁππότε μιν χόρον ἁγνὸν ἐπ᾽ Ἰλισσοῖο ῥοῇσιν
Ἱσαμένην Βορέης ἀνερείψατο τῆλε δὲ γαίης
Ἀτθίδος ἐν νεφέεσσι μεταχρόνιον φορέεσκεν
Μέσφ᾽ ὅτ᾽ ἐπὶ Θρήκης χιονώδεας ἷξεν ἐναύλους.
Οὐδ᾽ ἢν**) Ἰφίκλοιο θοώτερος αὐγάζοιο
Ὅς τε καὶ ἀθερίκεσσιν ἐπέτρεχεν οὐδέ τι καρπὸν
Σίνετ᾽ ἀήσυρα γυῖα φέρων ἐπὶ λήϊον αὐτόν.
Εἰ δέ τ᾽ ἔοι κερόεσσα σὺν εὐσκόπῳ Ἑρμάωνι ☽ ☿
Οὐκ ἐκφύγοι θεράπων ὀλοφώϊος ἀλλὰ τάχιστα Εὕρεις

**) Versus Orphei apud Tzetzem Chil. II. hist. 42.

Oportet autem ſagaci mente iam obſeruare,
Nam ſi quidem lunam cernas ſolam,
Non affert homini fugam, vanum vero
Adducit fugae conatum hanc vel illam declinanti ſemitam
Prope heriles aedes et familiarem domum.
Si vero alma luna cum ſtella occidat
Quam errantem nominant in terra humanae gentes,
Vlterius quidem famulus viam diriget,
Fugiens heri rixas ac moleſtam vociferationem.
Luna vero cornuta vicina ſi ſit Saturno
Vel Marti ignito, fugam inanem habebit
Seruus, vanis ſpebus gaudens:
Statim enim ad domum vinculis conſtrictus horrida noxa
Cogetur vi adactus vitam aerumnoſe ducere.
Si vero Iouis regis ſiue caſtae Veneris
Veſtigiis inhaereat Theae filia, ſplendore clara,
Tunc occultam fugam feliciter capiat
Fugitiuus ſeruus paſſibus citatis fretus.
Modo ne tunc ſceleſtum in animum inducat
Res pretioſas domini vt auferat, nam eſſet
Duplex damnum et rerum amiſſarum
Et nequam fugientis ſerui: verum te hortor,
Memineris in aedibus ferre et aequa mente tolerare
Noxium furtiuum damnum: quoniam pedibus perſequens
Nihil obtinebis, etiamſi pedes habeas celebris,
Europam qui abſtulit, tauri, quem in reſonante mari
Celeriter cucurriſſe aiunt humida cum ferretur via:
[P] Neque, ſi tibi eſſent alis inſtructa terga
Qualia ſuo Boreae nati habebant in corpore,
Quos grauida facta facilis peperit Orithyia
Quando caſtum chorum ad Eliſſi fluenta
Componentem Boreas rapuit procul a terra
Attica nubibusque per coelum detulit,
Donec ad Thraciae niuoſae perduxiſſet antra.
Nihil proderit, etiam licet Iphiclo ſis velocior,
Qui ſuper extremis frugum currebat ariſtis, nec fructus
Laedebat, leuia membra ferens ſuper ſiccas ſegetes.
Si vero cornuta luna cum conſpicuo Mercurio incedat,
Seruus noxius non effugiet, ſed quam celerrime

Εὕροις εἰ καὶ γοῦνα θοώτερα καὶ πόδας ἴσχοι
Κουφοτέρους Λαίδαο καὶ ὠκυδρόμοιο Φαάλλου.
Μὴ μὲν δὴ συνόδοισιν ἐπισείχουσα σελήνη
Ἢ καὶ πλησιφαὴς εἴη δρησμοῖο τυχόντος.
Ἢ γὰρ ἂν ἠλασκάζοι ἐπὶ ξείνης τότε γαίης,
Ἢ δέσμοισιν ἔχοιτο παρ' ἐθνείοισι βροτοῖσι,
Εἰ δὲ Κρόνῳ κρυόεντι συνείη δῖα σελήνη,
Καί τε δμὼς περιφύσησιν ἔχων κλωπήιον ἄχθος
Ἄλλοις φώρεσι κέρδος ἀποίσεται, οὐ γὰρ ὄνησιν
Ἁρπακτοῖς κτεάτεσσι φέρει τηλεσκόπος ἀστήρ,
Ἀλλ' ἐπάγει θεράποντι δολόφρονι πολλάκις ἄνδρα
Λαιδρότερον φαίνων καὶ φωρὶ ἐπὶ φωρεῖ κύρσει.
Εἰ δὲ τέχνης ἐθέλεις δεδαηκότας ἐντύνασθαι
Ἢ σοφίης ὑμῆνας ἢ ὀτρηροὺς θεράποντας,
Χρυσοφαὴς εἴη τοι ἐπ' ἀρνειοῖο σελήνη
Ἠὲ καὶ ὠκυπέροισιν ἐπ' ἰχθύσι καλὰ φαείνοι
Ἢ κούρης ἐπέχοι φιαρὸν δέμας ἰκαριώνης,
Ἠὲ καὶ αἰπυτάτῳ ἐνὶ καρκίνῳ ἰνδάλλοιτο
Ζηνὸς μητιέταο κεχαρμένη ἀκτίνεσσιν
Ἢ παφίης αἴγλῃσιν ἐρευθομένη τετραγώνοις
Ἠὲ τριπλεύροισιν καί τ' ἂν πολὺ λώιον εἴη
Ἠὲ κατ' ἰθὺν ἴῃσιν ἐπ' ἑκδομάτοιο βεβῶσα
Δεικήλου, καὶ γὰρ τὸ πέλει τέχνῃσιν ὄνειαρ.
Μὴ μὲν δὴ σύνοδον τούτοις ἐνὶ τείρεσι θείη
Ἢ διχόμηνον ἄγοι σέλας ἔκφατον εὖτέ σε χρειὼ
[♇] Τέχνην ἢ σοφίην δεδαήμεναι ὀτρύνῃσιν·
Οὐ γὰρ ἂν ἐκτελέσειαι ἃ βούλεαι, οὐδέ τιν' ἐσθλὴν
Παιδὶ δαημοσύνην διχομήνιας ἐντύνεσεν.
Οὐδ' ἔτι λειψιφαὴς, ἀνεμώλια δ' ἔργα τίθησιν.
Εἰ δὲ γεωπονίης σε φιλομβρότου ἵμερος αἱρεῖ oo)
Καί τ' ἐπὶ χρυσείης γενεῆς ἐντύνεαι ἔργα
Γαῖαν ἐπὶ ζείδωρον ἄγοις εὔκαμπες ἄροτρον
Ἢ γύροις ἔνι κλῆμα μεθυμναίου λελίησαι.
Κατθέμεναι καυλαρὸν ὀπώρης εἶδ' ἂρ ἐλέσθαι

Περὶ παιδῶν. διδασκαλίας. ☽ in ♈ ☿ ♍ ♋ in ♃ vel ♂ □ △ ☍ et extra ☉ ☌ ☍ neque decrescentem.

Περὶ γεωργίας.

Ἱμείρεις

oo) Hos versus, 456 — 465. citat *Tzetzes* in prooem. Hesiodi E. p. 4. α et τῶν, inquit, τοῦ μεγάλου Ὀρφέως ἔργων καὶ ἡμερῶν οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή· inc. vero: εἰ δὲ γεωπονίας σε φιλαμβρότου ἵμερος αἱρεῖ etc. eosque versus persequitur explicatque *Lenz* l. c. pag. 369. sqq. In *Maximi* igitur loco φιλομβρότου (quod etiam legitur in ed. *Hesiodi* Trincau.) praeferendum putat et interpretatur id, voc. nouum atque ad analogiam similium factum, *mortalibus carus* siue *vtilis*, commodis eorum inseruiens.

Reperies, licet Euro velociora habeat genua, et pedes
Leuiores, quam Ladas habuit ac velox curfor Phaallus.
Ne quidem in coniunctionibus means luna,
Vel pleno lumine fugam capientibus fauet:
Aut enim terra in peregrina errabit,
Aut in vinculis erit exteras apud gentes.
Si vero Saturno Saturnioque vicina fit alma luna,
Atque feruus fe immifcuerit, habens furtiuum onus,
Furibus aliis lucrum exiget: non enim emolumentum
Rapacibus fert procul apparens ftella,
Sed inducit famulo dolofo faepe virum
Procaciorem, Saturnus, et fur furi fuperueniet.
Si vero velis parare artium doctos,
Aut fapientiae filios fagaces cultores:
Sit tibi aureo fulgens lumine in ariete luna,
Siue in pifcibus, cito permeantibus, pulchre fplendeat,
Siue Virginis Icariae ambiat lucidum corpus
Aut in excelfo cancro appareat,
Iouis confi laeta radiis
Aut Veneris fplendore rubens quadratum locum obtineat,
Vel trigonum, quod et multo melius fuerit:
Vel oppofita eat e domo progrediens
Signi, nam et hoc artibus erit emolumento.
Non quidem, in coniunctione cum his aftris fi currat,
Aut dimidiatum agat lumen perfpicuum, tunc te oportet
[?] Artes fiue fapientiam vt difcant incitare (iuuenes.)
Neque enim perficies quae vis, neque bonarum artium
Scientiam puero dimidiata lunae lux parabit,
Nec deficiens vtilem operam ponit.
Si vero agriculturae hominibus gratae defiderio tenearis
Et aureae aetatis aggredi vis opera,
Terram frugiferam profcindere curuo aratro:
Aut in fcrobibus palmitem Bacchi defideras
Accumulare dulcemque autumni fructum condere,

Defide-

viens. Antea in comm. de fragmm. Orph. p. 15. coniecerat, *ἃ δὲ γεωπ. σε, φίλ', ἄμβροτος ἵμερος αἱρῇ*, *quod fi te, amice, immortale*, (h. e. ingens) *agri colendi defiderium tenet*: in verfu 458. *ἄγων* apud Tzetzem. — in v. 460. *ὀπώρην* non *vuas*, fed omnino *poma* vertere malit Leuz, quum de arbuteis omnibus, qui quidem edules funt, fructibus faepe hoc voc. accipiatur. *Harl.*

Ἱμέρεις σκαπάνῃ τε λαχαινέμεν ἄμβροτον αἶαν, pp)
Αὐτίκα τοι καὶ πᾶσαν ἐτητυμίην καταλέξω
Ὅππως ἂν δῖα γε σεληναίη πεπίθοιτο
Ὀμπνιά σοι Δήμητρος ἀερσινόοιό τε Βάκχε qq)
Δῶρ' ἀναπεμπέμεναι καὶ ἐπήτανον ὄλβον ὀπάζειν.
Εἰ μὲν γὰρ στείχῃσιν ἐπ' ἀριειοιο θοοῖο ☽ in ♈
Πάντα φέρει κλυτὰ ἔργα φυτευέμεν ἠδὲ βαλέσθαι
Σπέρματα καὶ σηκὲς εὐεργέας ἀμφιπένεσθαι
Καὶ δ' ἂν ἀεργηλὸν χῶρον τότε καλὰ τάμοιο
Βεσί τε καὶ σμηνύεσιν, ἔοι δὲ καὶ κάρπιμος ὦκα.
Ὡς δ' αὔτως ταύρῳ κεραῷ πονέοιο ἕκαστα — ☽ in ♉
Ὅσσα τε γειοπόνων ἐρικύσσεα φαίνεται ἔργα.
Μὴ μὲν δὴ τῆμος δὲ θέλειν ἐρίβωλον ἄρερεν
Ἄρνυσθαι μισθῷ ἐπιλατρίῳ, ἐ γὰρ ἄμεινον
Οὐδὲ φέροι κεν ὄνειαρ ἐπ' ἀλλοτρίῳ μογέοντι.
Εἰ δὲ θεραπναίοισιν ἐν ἄστρασι δινεύηται ☽ in ♊
Κέροις εὐεάνε αἰτωλίδος, ἥτ' ἂν ἐμοῖσι
Μύθοισιν πεπίθοιο καὶ ἀρξάμενος πονέεσθαι
Ἀμφὶ γεωπονίῃ τε φυτίῃ θ' ἱμεροέσσῃ,
Ζηλωτὸς πολλοῖς δὲ πέλοις ἐπὶ κέρδεϊ τῷδε
Κήπες δ' εὐθαλέας τεύξεις καὶ γῦρον ὀρύξεις
Γαῖαν ἀεργήλην τε προμηθείως ἀνύσαιο ☽ in ♋
Εὐεργὸν μήνης ἐνὶ καρκίνῳ αἰθροπολέσης.
Εἰ φλογερῷ δὲ λέοντι φάος πολυδερκὲς ἐφείη ☽ in ♌
Ἠερέφοιτος ἄνασσα, τότε σπόρον ὁπλίσσαιο
Κριθῶν ἠὲ πυρῶν καὶ τ' ἂν πολύχεια γένοιτο.
Ἄλλο δὲ μήτε βάλοι κατ' αὔλακος, ἐ γὰρ ἄμεινον.
Ἀστραίη κέρῃ δὲ πέλει πρὸς ἅπαντα φερίστη rr) ☽ in ♍
[?] Σπέρματα καὶ δὲ φυτοῖσιν ἐναίσιον ἔν τε βόθροισιν
Βάλλειν ἔρνεα πάντα τά τε δρυὸς ἄκρα λέγονται, ss)
Οἴνας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ στυγέει περὶ ἄλλα tt)

Ἰκαρίυ

pp) Apud Tzetz. ἱμάρῃ — λαχῆναι. — ἄμβροτος αἶα est *terra praestantissima*. — v. 465. ap. Tzetz. ὅππως ἂν παιδῖα et hanc lect. illi epitheto Lunae, in Maximi carmine obuio, praestare, indicat explicatque *Lenz* p. 372. *Harl.*

qq) Bacchus vocatur ἀερσίνους actiue, i. e. ἐπαίρων s. ἐγείρων τὰς φρένας. v. Lenz. et de epitheto ὄμπνια. — In v. 465. ἐπηετανὸν ap. Tzetz. nec id damnat, quia etiam alibi quatuo. syllabis efferatur, et ὄλβον ἐπήτανον posse h. l. de largis messibus, quotannis redeuntibus, accipi, censet *Lenz* p. 373. In ipso autem carmine, ait Lenz, cuius summam in Maximo inueniri contendimus, a vernis inde sideribus totius anni opera persequutus esse videtur auctor, ita, vt, ad virginis coelestis signum deductus eius fabulam adspergeret. *Harl.*

rr) Hunc et sqq. octo versus adducit *Tzetzes* Chil. IV. 128. et, μέμνηται, inquit, ταύτης (τῆς ἠριγόνης) καὶ Ὀρφεὺς ἐν Γεωργίᾳ γράφων· exhibet vero in v. 489. — φυτοῖσιν ἐναίσιμα ἔν τε βόθροισι

Defideras et ligone exercere terram.
Statim tibi omnem veritatem dicam,
Vt nobilis luna obfequatur
Almaque tibi Cereris et fuperbi Bacchi
Dona mittat, ac abundantem felicitatem praebeat.
Si quidem in celeri ariete incedit,
Omnia fert opera plantationis praeclara, facitque iactare
Semina, ac de ftabulis bene munitis ss) fatagere.
Et fi tunc terram incultam bene profcideris
Bobus et mulis, celeriter fruges dabit.
Similiter in cornuto tauro perfice fingula
Agricolarum opera praeclara, quaecunque fe offerunt.
Tunc vero noli glebofum agrum
Elocare certum pretium perfoluenti: non enim bonum
Neque vtile laboranti alienum agrum.
Si vero in aftris famulantibus occidit
Pueris pulchre veftitae Aetolicae (Ledae,) meis
Verbis obfequens incipias laborare
Agros vt colas et plantas defiderabiles,
Multi inuidebunt tibi lucrum hoc,
Hortos virentes inftrues et foffam duces.
Terram incultam prouide perficies
Facilemque experieris, luna in cancro dum incedit.
Quando faeuo in leone lumen multa intuens verfatur
Aerem frequentans regina, tunc femina para
Hordei aut tritici, et foecunda erunt:
Alia vero ne committas fulcis, non enim bonum.
Aftraea virgo praeftantiffima eft ad omnia
[tt] Semina ac plantis faufta eft fulcisque
Et ad inferendos ftolones omnis generis arbuteorum fructuum.
Vites vero (iuuat) vitare, nam odio perfequitur vehementi

 Icarii

θροισι· quod vero prima fyllaba τῦ βόθροις vulgo intenditur, malit Lenz p. 374. ἐν δέ τε βόθροις. *Harl.*

ss) εὐεργείας.

tt) Hic verfus feparatim a *Tzetze* ad Lycoph. 85. laudatur: ὀρόνκαρπα πᾶσαν ὀπώραν ὥς τε Φησὶν ἐν ταῖς δωδεκαετηρίσιν Ὀρφεύς· Βάλλειν — — τὰ δρυὸς ἄκρα λέγεσθαι. de quo paullo copiofius agit *Lenz* p. 374. fq. et refutat Efchenbach. qui p. 167. fuae ed. Orphei his verbis adductus, totum ἔργων fragmentum Δωδεκαετηρίσι vindicare voluit. Add. *Gesner.* ad h. fragment. inter fragmenta Orphei p. 397. qui λέγεσθαι apud Tzetzen rectum effe et conuenire cum βάλλειν pronuntiat. *Harl.*

uu) Tzetz. περίαλλα, iunctim. *Lenz.* p. 375. monet et pluribus rem illuftrat, Orpheo virginem

Ἰκαρίου κούρη ἐλινοῦς vv) καὶ ἀδευκέας οἴνας.
Μνωομένη ὅσα λυγρὰ διωνύσοιο ἕκητι
Ἀκταῖοι μήσαντο μέθῃ δεδμημένοι αἰνῇ.
Ἰκάριον καὶ μὴν σαφελαῖς κορύναις ἐδάιξαν
Σφαλλόμενοι δώροισι χοροιμανέους ἰοβάκχου ww)
Ἀλλὰ σὺ χηλάων ἐνὶ τείρεσιν αἰθροπολοῦσαν
Εἰσορόων κερόεσσαν ἐπιφραδέως πονέεσθαι
Ἀμφὶ γεωτομίῃ· σὺ δὲ κεν νείοιο βάλοιο
Σπέρματα θαρσαλέως θεῖναί τ' ἐπὶ κλήματα γύροις
Πάντα τε δένδρεα καλὰ τά τ' ἔαρι τηλεθάοντα
Τέρχνεσιν ἀργέννοισι φίλην δείκνυσιν ὀπώρην.
Ἢν δὲ σκορπίου δέμας αἴθριον ἐκπεράῃσιν
Αἴγλαις ἀργεννῇσι κλυτὴ πανδῖα σελήνη,
Σπέρματα δάσσεσθαι νειοῖς ἔνι καὶ δέ κεν εἴη
Τῆμος ἐνιβληθέντα κατ' αὐλακόεσσαν ἄρουραν
Ὄμπνια Δηοῦς δῶρα καὶ ἐμπλήσειεν ἀλωήν
Καί δέ κ' ἀεργήλην γαῖαν τῆμος δὲ τάμοιο.
Εἰ δ' ἄρα τοξευτῆρι φάοι ταυρῶπις ἄνασσα
Μή σύ γε πύροισιν βαλέειν χθόνα βωτιάνειραν
Μηδὲ θέμεν κρῖ λευκὸν ἐν αὔλακι, μηδέ τιν' ἄλλα
Χέδροπα, πάντα γὰρ αἶψ' ἀλιώσεται οὐδ' ἔτι ποίη
Βλωθρὴ ὑπερτείλασα πυκάσσεται οἴνοπα βῶλον. xx)
Ἀλλά σύ μοι τῆμος δὲ βάλοις περιμήκεα σηκὸν
Ἄρνασιν ἢ ἐρίφοισι βοῶν τ' εὐερκέα μάνδρην
Πορσύναι πονέοις δὲ καὶ ὠκυπόδεσσιν ἐφ' ἵπποις
Φορβήν τ' ἐντύναιο νεογλαγέας περὶ πώλους.
Αὐτὰς δ' αἰγοκερῆα διαστείχουσα σελήνη
Μήλοισιν σύμπασιν ἐναίσιμος ἠδὲ φερίστη
Εἴκεν ἄγοις ἑτέρην χώρην ἐριαχθέα ποίμνην
Ἠδ' ἀγέλας καὶ δ' ἂν καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν
Ὦκα θεοί, νομὸν ἄλλον ἐπιστείβοντα πόδεσσιν.
Ὑδροχόος τε φέρων εὐώπιδος ἀργέτιν αἴγλην
Μήνης, ἐν μὲν ἄροτρα καὶ αὔλακα πορσύνειας
Εὖ δὲ καὶ ἐν γύροις ὑποδέξεται ἔρνεα καλὰ

D in ♎

D in ♏

D in ♐

D in ♑

D in ♒

Εὖ

nem coeleftem, plerisque aliis Dicen f. Iuftitiam habitam, effe filiam Icarii, Erigonem: a Maximo vero varia nomina in vnum idemque confundi et hoc fignum *Aſtraeam* faepe vocari aut *Aſtraei* filiam 586. f. alibi, Δίκην 208. *Icarionem* alibi, 288. 443. *Harl.*

vv) Λινοῦς Tzetz. *Harl.*

ww) Tzetz. χοροιμανέοιο Βάκχοιο contra metrum; melius Stephan. in poes. philos. χοροιμανέοιο praeferenda tamen videtur Leuzio pag. 576. lectio Maximi. Bacchus χοροιμανὴς eft Bacch. chorearum amantiffimus, *Harl.*

x) Maxi-

Icarii filia vineas et ingrata vina,
Memor quot mala propter Bacchum
Actaei (maritimi) machinati sint turpissima ebrietate subacti:
Icarium siquidem clauis duris obtruncarunt
Titubantes donis insanientis tripudiis Bacchi.
Sed tu chelarum in signo aetheris incolam
Contemplans cornutam lunam, consulto labora,
Humum vt scindas (vomere,) et nouali ingeras
Confidenter semina, et in fossis vt palmites ponas,
Omnes quippe arbores frugiferae in vere virentes,
Nouis celeribus plantis gratum ostendent fructum.
Si autem coeleste scorpii corpus pertranseat
Candidis splendoribus inclyta nobilis luna,
Semina copiose diuidas noualibus et sint
Tunc iacta in fulcata terra
Munera Cerealia aurorae dona, et impleant trituram.
Et tunc agrum incultum vomere scindas.
Si vero in sagittario splendeat taurino vultu Regina,
Ne triticum mandes terrae viros alenti,
Neque album hordeum sulcis committas, neque alia
Legumina: nam omnia celeriter pereunt, nec vlla herba
Proueniens perfecta densabit nigram glebam.
Sed tu mihi amplum tunc struas stabulum,
Agnis et haedis bobusque bene septam mandram
Para laboriosis, pedibusque qui sunt celeres, equis
Pabulum ac dirige circa recens lactentes equuleos.
Illico vt capricornum peruadit luna,
Quibus vniuersis vtilis est atque praestans,
Si prae te agas aliam in terram gregem ouium
Aut armenta boum, aut greges magnos caprarum,
Velociter currentes, et aliud pascuum pedibus calcantes.
Aquario ferente pulchrae aspectu candidum splendorem
Lunae, opportune aratris ac sulcis dabis operam,
Et bene excipiet in fossis germina egregia,

Agri-

xx) Maximum, si compendium Orphei concinnaret, locum illius ap. Tzetzen Hesiod. E. 504. p. 125. a (Gesner. fragmm. Orph. p. 393. n. 3.) obuium, s. hiemis descriptionem, qui post versum 519. Maximi locum suum fuisset habiturus, data opera non transscripsisse in sectionem de agri cultu, suspicatur Lenz. pag. 377. *Harl*

[¶] Εὖ δ' ἂν ἀεργήλοις σῦνιν πήξειας ἀρούραις.
Αὔτως δ' εἰαρινοῖσιν ἐν ἰχθύσιν ἐστὶ φερίστη ☽ in ♓
Γειοπόνοις Θειαντὶς ὅτ' ὄμπνια ἔργα πέλωνται
Δηοῦς εὐωδεινέος εὐσεφέος τ' ἰοβάκχου.
Σκέπτεσθαι δ' ἐπέοικε καὶ ἀστέρας εἵνεκεν ἄλλους. ☽ cum ♃ vel ♀
Ἢν μὲν γὰρ Φαέθων τε καὶ ἁγνὴ Κυπρογένεια
Μήνῃ συμφορέοιντ' ἢ εὔπτερος ἀργειφόντης,
Πάντα τά δ' ἀλδήεντα καὶ αὔξιμα τοῖσδε πιφάσκοις
Πολλήν τ' εὐεστὼ φερέμεν καὶ θέσφατον ὄλβον.
Εἰ δὲ Κρόνος κρυόεις Ἄρης τ' ὀλοφώιος εἶεν ☽ cum ♄ vel ♂
Ἀμφὶ σεληναίῃ, μινύθουσ' ἐρικύδεα ἔργα
Ἠδ' ἄλιον φαίνουσι γεωπονίην μερόπεσσι,
Τοὶ γὰρ ὅρα δίκηλα κατ' οὐρανὸν ἀγλαὰ πρῶτοι
Οἷς κούρη Θειαντὶς ἐναίσιμα ἔργα προφαίνει ☽ cum ♃ ♀ vel ☿
Αὖτις δ' ἀστέρα καλὸν ἐριθενέος Κρονίωνος
Ἡ παφίης ἢ φαιδρὸν εὔσκοπον ἑρμάωνα
Ξυνὴν γὰρ τούτοισι διιχνεύουσα κέλευθον
Ἀρχὴν καὶ τέλος ἐσθλὸν ἄγει μερόπων ἐπὶ ἔργοις.
Εἰ δ' ἄρα καὶ δεσμοῖσιν ἀεικέσιν αἰχμάζοιτο *Περὶ τῶν ἐν δεσμοῖς.*
Δειλὸς ἀνὴρ κριῷ μὲν ἔχων ἐριώπεα μήνην ☽ in ♈ ♊ ♋ ♌
Δηναιὴν εὕροι κε λύσιν δυερῶν ὀδυνάων.
Ὡς δὲ καὶ ἐν θερινοῖσιν ὁρωμένη εἰδώλοισιν
Ἢ διδύμοις ἢ δ' αἰπυτάτῳ ἐνὶ καρκίνῳ οὖσα,
Ἠὲ νεμειήταο κατ' ἀργαλέοιο λέοντος,
Πουλὺν ἐπὶ χρόνον οἴσει ἀπείρατα δεσμὰ βροτοῖσιν.
Ὡς δὲ καὶ ἐν σκορπίῳ αἰθερίῳ ἠδὲ τ' ἐλαφρῷ
Τοξευτῇ, ταύρῳ τε καὶ ἐν ζυγῷ αἰγλήεντι
Ἠὲ καὶ Ἀστραίου σταχυηφόρῳ ἀμφὶ θυγατρὶ
Δινεύουσα, ταχεῖαν ἄγει λύσιν ἡμερίοισιν.
Ἔκ τε πόνων ἀνέπαυσε καὶ ἄψεα κούφισεν ἀνδρός,
Μὴ μὲν ἁλιπλάγκτοισιν ἐν ἰχθύσιν αὐγάζοιτο,
Εἰ γὰρ ἀνατλήσειεν ἀεικέλιον βροτὸς ἄλγος
Καὶ δὲ μόλις δεσμοῖο δυσηχέος ἄσπετον ἄχθος
Ἐκπροφύγοι, πολλοὶ δὲ καὶ ἐς βιότοιο τελευτὴν
Εἰλλάδας ἀργαλέας γυίων ἐφόρησαν ὕπερθεν.
Ἢν δὲ σὺν ἀστέρι μήνη ἐνηέϊ καλὰ φανείη ☽ ♃ ♀ ☿
Ζηνὸς ἢ Ἑρμείαο ἢ εὐεάνου Ἀφροδίτης,
Ἦτ' ἂν κουφότερός τε πόνος παυρός τε γένοιτο
[¶] Εἰ δὲ Κρόνῳ κρυερῷ ἢ Ἄρεϊ συμφερέηται, ☽ ♂ ♄
Πολλάκις ἀργαλέοιο βίῃ δεσμοῖο πονηθεὶς
Μέσφα πότμου φέρεται συναπτῷ ἀδάμαντι.

Εἰ

[P] Recte etiam incultis vomerem infiges agris.
Similiter vernis in piscibus optima est
Agricolis Theae filia, dum alma opera exercent
Cereris odoriferae ac florente corona cincti Bacchi.
Diu multumque etiam obseruare conueniet et alias stellas.
Si enim Iupiter ac casta Venus
Lunae circumferatur, siue alatus Mercurius:
Omnibus, in lucem quae proferuntur, incrementum dat,
Multumque fert facile fructum ac opes diuinitus auget.
Si vero Saturnus humidus noxiusque Mars eant,
Circa lunam, imminuunt opera ne sint gloriosa,
Agriculturamque hominibus ostendunt multi sudoris.
Haec ergo praeclara signa in coelo inprimis expende,
Quibus filia Theae vtilia opera profert,
Statim vt eximiam Iouis validi stellam,
Siue Veneris, siue fulgentem ac conspicuum Mercurium
Habeat comitem et in eadem simul cum illis sit semita.
Praeclarum initium facit atque finem hominum operibus.
Si vero indecoris duris in vinculis teneatur
Aerumnosus vir, in ariete dum est venusta luna,
Tardam inuenit solutionem acerbissimorum dolorum.
Sic et in aestiuis si conspiciatur signis,
Siue in geminis siue in excelso sit cancro,
Vel etiam in Nemeaeo molesto leone,
Longo tempore feret hominibus grauissima vincula,
Quum vero in scorpio aethereo, siue veloci
Sagittario, tauro, vt et lucida libra,
Siue in Astraei spicam ferente filia
Versatur, celerem liberationem affert mortalibus,
Finemque laboribus imponit et statim hominem leuat.
In piscibus, pontum pererrantibus, luna ne splendeat,
Si enim ibi oriatur, exantlandus homini noxius est dolor,
Et vix vinculi molesti ingens onus
Effugere licet: multi vero vsque ad vitae finem
Truces compedes super artubus tulerunt.
Si vero luna cum benefica stella pulchre splendeat,
Iouis vel Mercurii vel pulchre vestitae Veneris,
Leuiores ac pauci erunt labores.
[P] Si autem rigido cum Saturno vel Marte circumferatur,
Saepe vi aerumnosa vinculorum laborans,
Ad mortem vsque in custodia adamantina habebitur.

Εἰ δέ τι κλεμμάδιον μεγάρων κειμήλιον ἔῤῥοι Περὶ κλοπῆς.
Ἢ μὲν ἐν ἀρνειῷ κεραῇ τροχάησι σελήνη, ☽ in ♈
Σώεται ἂψ ἐς δῶμα καὶ ἐς χέρας εἶσιν ἄνακτος.
Ταύρῳ δ' ἐμβεβαυῖα παλίμφοιτος κερόεσσα ☽ in ♉
Πέμπει πρὸς σθεναρὸν κτῆμα βροτὸν, οὐδέ τε ῥεῖα
Αὐτὸ κίχοις, οὐδ' αὐτὸς ὀνήσεται ἠλίθιος φὼρ
Κέρδεος ἁρπαλέοιο δίκην ἰθεῖαν ὑποσχών.
Φράζεο δ' εἰς δεκάτην τόδε μοι ταύρειο κέλευθον·
Αἱ δ' ἄλλαι καλαὶ καὶ ἀπήμονες ἀνέρι μοῖραι
Οὐδέ τ' ἀνεμπηρὴν ἐπάγουσ' αἰδήτμονα θωὴν
Ἢν μὴ Ἄρει ξυνοῖο δρόμου τετύχῃσι σελήνη.
Ἢν δέ κε δεικήλοις διδύμων περάῃσιν ἄνασσα ☽ in ♊
Εἰ τέτμοις μὲν vv) παῦρον δὲ νέῳ νοσφίζεο πῆμα.
Καρκίνῳ αὖ ἐφέπουσα φαεσφόρος εἰ μὲν ἕλοιτο ☽ in ♋
Ἄργυρος αἰγλήεις, ἀνάγει πάλιν ἐς τεὸν οἶκον
Χρυσὸν τ' εὐλαμπῆ κτῆσιν δ' ἁλιώσεται ἄλλην
Ἥτις ἂν ἐκ μεγάρων συλήσιος ἰχνεύσειεν.
Εἰ δὲ λέοντος ἔχῃσι μένος πολυωπέτις αἴγλη ☽ in ♌
Μήνης ἠϋκόμοιο τό τ' οὐ μάλα θαρσαλέος σοι
Αὐδήσω παλίνορσον ἑλεῖν κτέαρ, εἰ δέ τε κούρην ☽ in ♍
Ἀστραίου δινῆσι κερασφόρος ἀργυφέα μήνη,
Δηθύνει κλόπιον χρόνιον δ' ἀναφαίνεται αὖτις
Δήεις κ' εἰ χηλῇσιν ὁμοδρομέοι κερόεσσα ☽ in ♎
Εὕροις τ' εἰ καὶ ἐπ' ὀκταποδῇ βεβαυῖα τύχῃσιν ☽ in ♏ ♐
Σκορπίῳ. Ἢν δέ γε τοξότεω δέμας αἰνὸν ἔχῃσιν,
Ὄλλυται, ἑρμαῖον δὲ πέλει φώρεσσιν ἀνιγρόν.
Αἰγοκέρω δ' εἴ κεν κλυτὰ τείρεα παμφαίνῃσιν ☽ in ♑
Αἴγλῃσιν φιαρῇσι παλιστρεπτοῖο σελήνης
Ἤτ' ἂν δηναιὴ πέλοι εὕρεσις. Εἰ δέ κεν ἄστρον ☽ in ♒
Ὑδροχόου δινῇσιν ἀγαυὴ Θεσσαντίνη
Ἐν δοιῇ σώσεις τε ἀπολλυμένου κτεάνοιο.
Ὡς δὲ καὶ εἰαρινοῖσιν ἐν ἰχθύσιν αἰθροπολεύσῃς ☽ in ♓
Εὐκεράου μήνης, μόλις οἴσεαι ὅττι καὶ φῶρος
Εἰς παλάμας κεν ἕλοι. Θαμέως δέ κεν ἀμφὶ κλοπεῦσι
Εἰσαΐοις, τὰ δὲ πολλὰ πέλοντ' ἀνεμώλιοι αὔτως
Μῦθοι ἐπαγγελίῃσι κενοῖς θέλγοντες ἀκουάς.
Εἰ δὲ σεληναίη ξυνὸν τρίβον ἐν κενέῃσιν ☽ cum
Ἀστράσιν ἀργαλέοις, δήεις κτέαρ. ἢν δὲ φερίστοις planetis male-
Ζηνὶ κελαινεφέϊ, κλόπιον κτέαρ ὄλλυται αὔτως ficis et beneficis.

Ἢν

vv) Μὴ versus non patitur.

Si vero aliquid pretioſae ſupellectilis aedium furto pereat,
In ariete cornuta currente luna,
Mox ſeruabitur, ac in domum manusque heri redibit.
In tauro autem dum incedit vicibus ſplendens luna,
Immittit moleſto furto hominem; neque enim facile
Id recuperabis, neque iuuabitur ipſe ſtolidus fur,
Lucri rapacis poenam aperte ſubiturus.
Decimam caue maxime tauri ſemitam:
Namque aliae bonae et innoxiae ſunt viro partes,
Neque grauem et ignominioſam adducunt poenam
Si non cum Marte communi curſu pergat luna.
Quum vero per ſigna geminorum tranſit Regina,
Si inuenias furem, exiguum aequa mente ferto damnum.
Cancrum quum inſequitur lucifera, ſi auferatur
Argentum ſplendidum, rurſus in domum tuam adducit
Fulgidum aurum: poſſeſſionem depraedabitur aliam,
Quae ex aedibus furti veſtigia indicauerit.
Sed ſi validum leonem teneat ſplendens varia facie
Luna, bene comatum, tunc non valde confidenter tibi
Dicam te rem tuam recuperaturum: ſi vero puellam
Aſtraeam traiiciat cornifera candida luna,
Longo tempore res furtiua morabitur: ſed rurſus apparebit
Infeſtus praedo, in chelis quando decurrit cornuta luna.
Inuenies etiam ſi in octipede incedere eam contingat
Scorpio: At ſi teneat ſagittarii corpus noxium,
Periit, lucrum vero erit furibus pernicioſis.
Capricorni vero inclytum ſidus ſi illuminetur
Lucidis radiis per vices reuertentis lunae.
Licet tarda, tamen erit inuentio. Sed ſi aſtrum
Aquarii pertranſeat illuſtris Theae filia,
Dubia erit perditae rei recuperatio.
In vernis piſcibus ſi aetherem permeet
Conſpicua cornibus luna, vix referes quod fur
[⁋] In manus ceperit: Saepe quidem de fure
Inaudies, plerumque autem futuri ſunt inanes
Sermones, vano tumore qui aures demulceant.
Si vero lunae communis ſimul ſit curſus cum feſtinantibus
Malignis ſtellis, rem recipies: ſed ſi cum benignis,
Ioue nubes cogente, res furtiua ſimpliciter periit.

Ἢν δ' ἴσχῃ Κρονίωνα σεληναίη ἅμα δίῃ
Ἐν γενέθλῃ, παράδος μιν ἐπ' ἠγάθεον Φαέθοντα
Οὔ τι λίην Φώρεσσι δ' ἐναίσιμα γίνεται ἔθλα
Τείρεα Κυπρογένεια καὶ αἰγλήεις Διὸς ἀστὴρ
Ἠδὲ καὶ ὠκυδρόμοιο Φερεπτέρου Ἑρμάωνος.

ΜΑΞΙ'ΜΟΥ ΠΕΡΙ' ΚΑΤΑΡΧΩ͂Ν ΠΕΠΑΗ'ΡΩΤΑΙ ΒΙΒΛΙ'ΟΝ ἝΝ.

Si vero habeat Saturnium luna ſimul incedens
Cum naſcitur, permitte ipſum diuino Ioui,
Neque enim furibus admodum vtilia ſunt aut fauentia
Aſtra Venus, et lucidi Iouis ſtella
Vel etiam velocis alati Mercurii.

CAPVT

CAPVT XXI. (olim XXVI.)

De philosophis, SYRIANO, PROCLO et MARINO.

(Cum supplementis G. C. Harles.)

***Syriani aetas et monumenta.** Index scriptorum, in eius commentariis ad metaphysica Aristotelis laudatorum. Procli, Lycii, aetas et praeceptores. Alii Procli. Marinus, Procli discipulus. Alii Marini. Procli liber zz) de prouidentia et fato et eo, quod in nobis, ad Theodorum, mechanicum, nunc primum latine editus ex veteri versione Guilelmi de Morbeka. II. Excerpta ex libro inedito de decem dubitationibus circa prouidentiam. III. Excerpta monobibli inediti a) de malorum subsistentia. IV. De Procli hymnis editis ac deperditis. V. De Procli scriptis aliis editis: Theologia platonica, VI. Institutione theologica, VII. libris duobus de motu. VIII. hypotyposi astronomicarum positionum, IX. sphaera, X. paraphrasi tetrabibli Ptolemaei, XI. commentariis in primum Euclidis librum, XII. in Hesiodi opera et dies, XIII. Chrestomathia grammatica, XIV. Argumentis XVIII. adversus Christianos de mundi aeternitate, XV. Commentariis in Timaeum, XVI. Alcibiadem XVII. et politiam Platonis. XVIII. Index scriptorum, in his commentariis laudatorum. XIX. Characteres epistolici. XX. De effectibus eclipsium solis et lunae. XXI. Scripta Procli inedita. XXII. Deperdita.*

[Cum auctario G. C. Harles.]

SYRIANVS, Philoxeni F. patria Alexandrinus, philosophus eximius et post praeceptorem, Plutarchum, Nestorii F. Atheniensis scholae magna gloria fuit, in qua platonicam praecipue docuit philosophiam et, successore relicto Proclo, discipulo, diem obiit circa annum Christi, vt coniicio, 450. Laudat hunc saepe Proclus in suis commentariis sub διδασκάλου

 et

zz) Sed has particulas, a Fabricio olim huic capiti insertas, in hac editione cur h. l. omiserim, suo loco postea indicabo. *Harl.*

a) *Proclus* theol. platon. III. 18. p. 151. εἴρηται γὰρ περὶ τούτων ἡμῖν ἐν ἑνὶ τῶν μονοβίβλων ὅπη καὶ δεδείχαμεν τὴν μὲν ἀλήθειαν τῷ φιλοσόφῳ σύστοιχον. Damascius inedito περὶ ἀρχῶν opere: καὶ τοῦτό ἐστιν, ὅπερ ὁ φιλόσοφος Πρόκλος ἐν τῷ μονοβίβλῳ ἀπόρρητον ἀξίωμα κέκληκεν τὸ κατὰ τὴν ἀδύνατον ἐννοεῖν γνῶσιν, ὡς ῥητὸν ἀξίωμα τὸ κατὰ τὴν ἤδη διηρθρωμένην. Hunc *de subsistentia mali* librum etiam in bibl. quadam Patauina extare, notat *Tho. Galeus* ad Iamblichum de mysteriis aegypt. p. 201. Ceterum ex dubitationibus circa prouidentiam habet *Bessario*, quae adfert lib. II. contra calumniatorem Platonis cap. 9. *Quamobrem Proclus, Lycius, vir eximiae singularisque doctrinae, in hunc modum necessitatem exponit, siue eam prouidentiae, siue praedestinationi, siue fato tribuerit. Deus, inquit, res diuisibiles indiuisibiliter intelligit, quae in tempore sunt, sine tempore: non necessarias necessario, mutabiles immutabiliter, longe omnia melius, quam ordo ipsorum et ratio postulat. Fabr.* Conf. *I. G. Voss.* de philosophor. sectis cap. XVI. §. 9. pag. 78. *Hamberger.* Z. N. III. p. 174. sq. *Henr. Valesii* emendation. lib. I. p. 12. ibique Burmanni notam, et ibid. in libr. de critica, cap. 20. p. 168. *Saxii* Onom. I. p. 498. ad a. Chr. 451. supra in cat. Platonic. vol. III. p. 188. sq. *Harl.*

et καθηγεμένος sui nomine, et eodem tumulo ossa sua mortui ad Syriani corpus reponi iussit in suburbio Atheniensi, vt narrat *Marinus* in Procli vita cap. 36. Defuncti manes [P] Isidorus, philosophus, ἐπιτάφιον θυμιαθρίδα, siue thuribulum, secum adferens, cultu est prosequutus, teste *Damascio* apud Photium cod. CCXLII. pag. 564. Scripta Syriani haec memorat Suidas. [add. *Eudoc.* Ἰωνιὰν p. 389.]

Εἰς Ὅμηρον ὅλον ὑπόμνημα ἐν βιβλίοις ζ. *Commentarium, libris VII. distinctum, in totum Homerum.* [v. supra, vol. I. p. 525.]

Εἰς τὴν πολιτείαν Πλάτωνος. *In remp. Platonis, libris IV.*

Εἰς τὴν Ὀρφέως θεολογίαν βιβλία δύο. *In Orphei theologiam libris II.*

Περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ Θεῶν. b) *De Diis apud Homerum.*

Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος. *Consensum Orphei, Pythagorae et Platonis.* [v. supra, vol. I. p. 142.]

Περὶ τὰ λόγια βιβλία δέκα. *In Oracula* (chaldaica) *libros X.* [καὶ ἄλλα ἐξηγητικά, ait Eudoc.]

[Ὕμνος εἰς Ἀχιλλέα τὸν ἥρωα memoratur a *Zosimo* histor. libr. IV. cap. 18. p. 310. ed. Reitemeier.

Ad deperdita eius scripta quoque pertinet commentarius in *Aristotelis* libr. de coelo. v. supra, vol. III. p. 230. §. X. it. eius comm. in *Aristot.* libr. de interpretatione. v. supra, vol. III. p. 213. Add. *in Aphthonii progymnasmata graeci commentarii auctoris anonymi*, Syriani, *Sopatri et Marcellini.* Venet. 1509. fol. v. supra, vol. VI. pag. 70. 71. 72. *Harl.*]

Ex

b) Apud Suidam [et Eudoc. l. c.] legitur εἰς τὰ Πρόκλου περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ Θεῶν. Verum si quis cogitet, Proclum fuisse iuniorem Syriano, eiusque discipulum, et apud eumdem Suidam [it. ap. *Eudociam* p. 366.] in Πρόκλος videat scripta eadem plane memorari, ὑπόμνημα εἰς ὅλον τὸν Ὅμηρον, εἰς τὴν πολιτείαν Πλάτωνος, εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν, περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ Θεῶν, συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος et περὶ τὰ λόγια, facile veniet illi in mentem cogitare, verba εἰς τὰ Πρόκλου vel esse notam marginalem lectoris, memoriam Suidae coarguentis et ad Proclum haec referenda esse observantis: aut si verba Suidae sunt, quod tamen aegre mihi persuadeo, ita intelligenda sunt, vt innuant, Syrianum simul in hisce Procli scriptis elaborasse, et sub illius praeceptoris sui ductu Proclum haec elucubrasse, aut ex eius ore vel scriptis pleraque eorum repetiisse. Haec certe malim, quam cum Ionsio ista habere pro commentariis Syriani εἰς τὰ Πρόκλου, ac Syriano alicui iuniori tribuere. Licet verum sit, fuisse *Syrianum* iuniorem philosophum, aequalem Hegiae et Isidori, qui Marino successit, cuius meminit *Damascius* in Isidori vita apud Photium cod. CCXLII. pag. 568. Παρῄνει δὲ Συριανὸν καὶ Ἡγίαν ὁ Ἰσίδωρος, χρεὼν ἂν φιλοσοφίαν ὑπορρέουσαν ἀνασώσασθαι. Omitto *Syrianum*, ducem in Aegypto, a quo grauia passus a. C. 355. S. Athanasius, qui in apologiis pro fuga atque alibi mentionem eius facit.

Ex his omnibus nihil tulit aetatem, et fortasse Syrianus illa numquam scripsit; sed Proclus, in cuius scriptis eadem Suidas diserte memorat, licet ex Marino constet, Proclum ansam eorum ex Syriani scholis accepisse. *Timaeum, platonicum,* commentariis illustratum a Syriano ex Proclo in eumdem Timaeum patet c), qui etiam laudat praeceptoris sui *συμφωνίας γράμματα*, quibus consensum doctrinae platonicae cum ceteris philosophis, praecipue antiquioribus, Pythagora, Orpheo et chaldaicis oraculis persequutus fuit. Syriani *in Magnam Syntaxin Ptolemaei* memorat Theodorus, Melitenista, prooemio in astronomiam p. 224. Ceterum hodie nihil eorum omnium, sed tantummodo habemus Syriani, (huius, vt mihi persuadeo,) *commentarium in* [?] *Hermogenis, rhetoris, περὶ στάσεων,* (de quo dixi lib. IV.) [c. 33. supra, vol. VI. p. 73. et 75. bis.] graece editum cum Hermogene et aliis rhetoribus Venet. apud Aldum 1509. fol.

Praeterea, sed latine tantum, lucem viderunt Syriani *commentarii in librum III. XIII et XIV. Metaphysicorum Aristotelis,* in quibus hoc inprimis dat sibi negotii, vt Platonem suum aduersus Aristotelis et Peripateticorum obiectiones defendat. Prodierunt ex Hieronymi Bagolini interpretatione Venetiis 1558. 4. Graece nondum viderunt lucem, licet exstent MSS. in variis bibliothecis Italiae et Galliae, d) etiam ex doctissimi Holstenii beneficio in bibliotheca Iohannea huius vrbis Hamb. et quidem duobus foliis in extremo, latinis editis auctiora. De codicibus Seguierianae siue Coislinianae bibliothecae vide *Montfauconi* catalogum p. 221. seq. et 446. obseruoque, in altero codice ibi eadem exstare, quae Bagolinus vel non habuit, vel in versione sua omisit, atque in Holsteniani MSti duabus postremis paginis exstant *de Prouidentia.* Siue, vt graecus habet titulus: *Εἰς τὰ περὶ προνοίας, τίνα συντελοῦντα.* Incipit: *τῶν οὐσιῶν κατὰ Ἀριστοτέλην ἡ μέν ἐστιν ἀσώματός τε καὶ ἄνευ σώματος, οὐδέ τι ἄϋλον καὶ χωρὶς ἐνεργεία τις οὖσα ἁπάσης δυνάμεως κεχωρισμένη, ἣν οὐσίαν καὶ νοῦν καλοῦν* etc.

Catalogus

c) V. supra, vol. III. p. 94. et 95. *Harl.*

d) V. supra, vol. III. p. 258. vbi in nota nominantur codd. in quibus graece supersunt memorati *Syriani* commentarii. Praeter ea *Mosquae* in bibl. synod. exstat cod. chartac. saec. vt videtur XVI. qui continet *Aristotelis* metaphysica cum schol. Alexandri Aphrodisei: in illo fol. 227. legitur: *Συριανοῦ τοῦ φιλοσόφου περὶ τῶν ἐν τῷ β. τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ ἀριστοτέλους πραγματείας λογικῶς ἠπορημένων καὶ δεόντως ἐξητασμένων·* et eiusdem *ἐπίσκεψις τῶν ἀριστοτ. ἀποριῶν πρὸς τὰ μαθήματα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἐν τῷ μ καὶ ν. τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματείας.* v. *Matthaei* not. codd. Mosquens. p. 9. et 10. In cod. *Taurin.* XXXII. *Syriani* comment. in librum II. Metaphys. Aristot. — eiusd. speculationes in Aristot. dubia circa mathemata et numeros in XI. et XII. Metaphys. libro, (initium h. l. aptius videtur, quam quod legitur in bibl. Coislin. pag. 222.) — eiusd. definitiones quaedam de prouidentia. v. cat. codd. gr. Taurin. p. 139. sq. — iidem libr. in cod. *Escor.* teste *Plüero* in itinerar. per Hisp. p. 190. Passim in codd. a *Montfauc.* in Bibl. biblioth. MSS. excitatis v. indic. voc. *Syrian.* et cl. *Buhle* de Aristot. codd. msst. vol. I. Opp. Arist. p. 186. sq. et 313. *Harl.*

Catalogus scriptorum, a Syriano in commentariis ad metaphys. citatorum, compositus a me ad paginas edit. latinae Venetae.

Comoedia-

Syriani

[P] Syriani discipulus genuinus et in schola Athenienſi *ſucceſſor* e) fuit PROCLVS, Lycius, cuius vitam ſcripſit, qui Proclo deinde ſucceſſit, *Marinus*, Neapolitanus. Eam, dimidia parte mancam, cum neſcio cuius verſione latina vulgauit primus *Guil. Xylander*, additam Marci Antonini praeclaris, quibus ſe ipſum monet, libellis. Tiguri 1558. [1559.] 8. apud Andream Geſnerum. Recuſa deinde ibidem vtraque lingua cum eodem M. Antonino eſt a. 1599. 8. et ſex libris theologiae platonicae praemiſſa ab *Aemilio Porto*, Hamburg. 1618. fol. Nam latinam editionem Lugdunenſem apud Io. Tornaeſium 1559. 12. e bibl. illuſtriſſimi principis, Ottonis Henrici, et quam non memini me videre, memorat autem catalogus Bodleianus, Lugdunenſem alteram a. 1626. 8. libenter omitto. Integram dare Holſtenius quum voluiſſet, fato prohibitus locum mihi dedit, qui ex codice Gudiano deſcriptam ſuppleui, ac cum verſione mea et notis ſeparatim edidi Hamburg. 1700. 4. recuſam deinde ad calcem bibliothecae meae latinae, Londin. 1703. 8. Eſt autem ſcriptum lectu iucundum illis, qui res philoſophorum illius aetatis cognoſcere voluerint, totumque ita comparatum, vt ex virtutibus Procli, quarum omnes gradus eum impleuiſſe contendit, vere felicem eum fuiſſe colligat. Hinc etiam libello titulum fecit Πρόκλος ſiue περὶ εὐδαιμονίας, *de felicitate.* f) Quum enim ſub notis illis quatuor cardinalibus, omne genus virtutum complectatur, prudentia, fortitudine, iuſtitia ac temperantia: id ſcilicet agit Marinus, vt his virtutibus vniuerſis enituiſſe Proclum doceat gradu primum infimo, qui ipſi eſt phyſicus, ita vt, prudentia bonus habitus ſenſuum, fortitudine robur, per temperantiam pulcritudo, per iuſtitiam valetudo integra corpusque bene ſanum, quo ille vſus eſt, ſignificetur. Deinde ſimiliter conſpicuos in ipſo fuiſſe docet virtutum gradus ſeſe excipientes ad ſummum vsque, ethicarum, politicarum, purgatoriarum, purgatique iam ac defaecati animi, tum contempla-

e) Hinc Διάδοχος cognominatus. Succeſſor autem Syriani factus fuiſſe a. C. 450. videtur *Saxio* in Onom. I. p. 509. ſq. v. de Proclo, nato Byzantii, a. Chr. 412. denato Athenis a. C. 485. *Suid.* h. v. *Eudocia* h. v. pag. 366. ſupra in catal. Platonicor. vol. III. p. 186. et p. 504. in cat. Peripateticor. *Caui* hiſt. litter. SS. EE. I. p. 552. *Brucker.* hiſt. crit. phil. II. p. 318. ſqq. qui, duce potiſſimum Marino, multus eſt de vita, ingenio, eruditione, philoſophia et theurgia etc. Procli; *Lambec.* comm. de bibl. caeſar. vol. VII. p. 92. ſqq. qui de anno Procli natali et a. quo mortuus ſit, (ab a. 443. ſiue 444. vsque ad a. 518. ſ. 519. rationes ſubducit,) in alia omnia tranſit, immo in Suppl. ibid. p. 109. not. mortis annum curatius at falſo definire ſtuduit; atque Kollar. Lambecii errores refutat p. 110. ſq. not. docetque, ab illo duos Proclos fuiſſe confuſos; — *Burigny* de vita et placitis Procli, et de codd. mstis quibusdam, vbi inedita quaedam huius philoſophi reperiuntur, comment. in Hiſt. de l'Acad. des Inſcr. tom. XXXI. p. 139. ſqq. germanice verſi in: *Hiſsmanni* Magazin für die Philoſophie u. ihre Geſchichte, tom. IV. pag. 197. ſqq. inprimis *Tiedemann* in: Geiſt der ſpeculativen Philoſophie, tom. III. cap. 15. pag. 519. ſqq. *Cudworth* hinc inde in ſyſtemate intellect. ex lat. Moshem. verſione, ed. Leid. 1773. 4. p. 369. ſq. 342. ſq. etc. *Hamberger* zuverl. Nachr. III. p. 245. ſqq. atque ego in Introd. in hiſt. L. Gr. II. part. I. pag. 375. ſqq. plura collegi ſcripſique de Proclo. *Harl.*

f) Florent. in cod. *Laurent.* III. nr. 4. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. III. p. 289. *Harl.*

templatoriarum ac theurgicarum denique. g) Nihil praeterea intermittit eorum, quae ad ſtudia eius et amicitias atque alia, narratione digna, pertinent, quibus laudes eius celebrentur. Verum haec, qui cognoſcere voluerit, libellum Marini, non eſt enim admodum copioſus, conſulat. Neque mihi placet hoc loco repetere, quae vel ad illuſtrandum Marinum, vel ad aetatem Procli conſtituendam alibi [f] dixi: tantum obſervo praeter ibi a me notata ſic virtutes quatuor cardinales in argumentum laudis ſumſiſſe Agathonem, vbi Deum amorem celebrat apud Platonem in conuiuio pag. 325. Dionem Chryſoſtomum, vbi laudare inſtituit Traianum imp. diſſertatione III. de regno p. 37. ſeq. Ariſtidem, quando ab eo laudatur Marcus Antoninus, tom. I. oratione X. Iamblichum denique cap. 29—32. in vita Pythagorae, vbi in laudes philoſophi illius excurrit.

Obiit Proclus Athenis anno Chriſti 485. aetatis 75. a Iuliani h) imperio 124. vt emendandus ſit *Ioannes Keplerus,* qui, Cedrenum ſequutus, Proclum ſub Conſtantino, Maxentio ac Iuliano ait vixiſſe pag. 245. Harmoniae mundi. Sed grauius etiam errant ii, qui Marinum, Procli diſcipulum, confundunt cum Marino, Tyrio, quem in geographia ſua caſtigat Claudius Ptolemaeus: aut qui Plutarchum Syriani et Procli praeceptorem eumdem cum Plutarcho, Chaeronenſi, faciunt, atque inde Proclum etiam ad vicina Traiano tempora reducunt. Sed quo facilius ſit erroribus huiusmodi occurrere, eosque euitare; age Proclos varios itemque Marinos paullo diſtinctius recenſeamus.

Procli varii, noſtro antiquiores.

Calpurnius Proclus, in veteri inſcriptione Ancyrana; apud *Montfauconum* pag. 161. Palaeographiae graecae.

Clau-

g) Timaeus Locrus pag. 564. edit. Galei, pulcritudinem cum iuſtitia confert, et cum temperantia ſanitatem.

h) Marinus cap. 36. Vitae Procli: *ἐτελεύτησε δὲ τῷ δ' καὶ κ' καὶ ρ' ἀπὸ τῆς Ἰουλιανοῦ βασιλείας, ἄρχοντος Ἀθήνησι Νικαγόρου τοῦ νεωτέρου, μηνὸς κατὰ μὲν Ἀθηναίους Μουνυχιῶνος ιζ', κατὰ δὲ Ῥωμαίους Ἀπριλλίου ιζ'.* Scholion, in MS. adiectum, monet, non de Iuliano, apoſtata, ſed de alio, neſcio quo, Iuliano verba Marini accipienda eſſe, *οὐ τὸν παραβάτην Ἰουλιανὸν λέγει, ἀλλ' ἐν Ἀθήναις κληρωτὸν ἄρχοντα.* Sed hoc ſcholion falſum eſſe non dubito. Nam in Iuliano, imp., tempus optime congruit, et nomen *βασιλείας*, nec mirum, philoſopho pagano, Marino, natione Syro, ſanctiſſimam fuiſſe apoſtatae memoriam, vt ab illius imperio quamdam veluti epocham repetere voluerit, qui tantis beneficiis et honoribus adfecerat philoſophos, et ipſe non mediocriter in philoſophia profecerat. Etiam in more poſitum orientalibus, aeram ducere ab exortu principis alicuius, qui de ipſis eſſet praeclare meritus, eamque producere quam diutiſſime liceret, donec alterius maiore beneficio prioris recordationem veluti delerent, vt bene obſeruauit Ioh. Harduinus in chronologia Vet. Teſtamenti. Alioqui Syris et aliis Aſiae populis ſollemne eſt, annos ab Alexandri Macedonis regno numerare, vt notat Andreas Maſius praefat. ad librum Moſis Bareepha de paradiſo, et Henricus Noriſius libro de Epoebis Syro Macedonum.

Claudius Aurelius Proclus, heros, in antiquo marmore Oxonienfi pag. 299. edit. Humfredi Prideaux. Huius fortaffe filiam, Ἰυλίαν Πρόκλαν Ἡρωΐδα, vides memorari in numo veteri apud *Seguinum* pag. 61. et 74. Nifi ea propius attingit Iulium Proclum, a Commodo, imp., vna cum fuis, vt narrat Lampridius, interfectum.

Claudius Proclus, fophifta Smyrnaeus et praetor tempore M. Aurelii Antonini, cuius fit mentio in numis, vt in illo, quem exhibet *Ezech. Spanhemius* de Vefta et prytanibus Graecorum tom. V. thefauri rom. Graeuiani p. 701. * Vide *Godfr. Olearii* notas ad Philoftratum p. 602.

Proclus ab a. C. 434. patriarcha *CPolitanus* a. C. 446. defunctus, de cuius vita et fcriptis dicam infra capite XXVIII.

Eutychius Proclus, Siccenfis, Afer, *grammaticus*, quo praeceptore vfus eft M. Antoninus, vt narrat in huius vita Iulius Capitolinus cap. 2. Videtur hic Proclus ille effe, qui fui temporis doctiffimus grammaticus Trebellio Pollioni dicitur in Aemiliano Tyranno.

Iulius Proclus, quem Commodus, imp., iuffit cum fuis interfici, tefte *Aelio Lampridio* in eius vita cap. 7. Hunc fufpicor effe Proculum, ad quem refcripfit Marcus et Verus.

Proclus, fiue Proculus, inter *iurisconfultos* memoratus apud Aelium Lampridium, fiue quisquis locum illum Lampridio intrufit in Alexandro Seuero cap. 68. Certe ad Alexandri Seueri tempora referri non poteft, fi is eft Proculus, a quo Proculiani, magna auctoritate ICtus Neronis tempore, vt conftat ex Pomponio lib. I. D. de orig. iuris tit. 2. vbi narrat, fucceflorem huius Proculi Pegafum fuiffe, praefectum vrbi temporibus Vefpafiani, imp.

Proclus, Προκλήϊος, fiue Proculeius, Themifonis F. *Laodiceae* in Syria hierophanta, fcripfit, Suida tefte, Θεολογίαν. Εἰς τὴν παρ' Ἡσιόδῳ τῆς Πανδώρας μῦθον. Εἰς τὰ χρυσᾶ ἔπη. Εἰς τὴν Νικομάχου εἰσαγωγὴν τῆς Ἀριθμητικῆς. Et alia quaedam geometrici argumenti.

Larginus Proclus, qui in Germania praedixit mortem Domitiani, imperatoris. Vide *Xiphilinum* pag. 225.

Lucianus Proclus, fenator rom. fub eodem Domitiano, de quo *Xiphilinus* pag. 222

Proclus *Mallotes*, (Μαλλώτης) Cilix, philofophus ftoicus. [i]) Scripfit tefte eodem Suida ὑπόμνημα τῶν Διογένους σοφισμάτων, et aduerfus Epicurum. Huius, vt opinor, mentionem

i) V. fupra, vol. III. p. 574. fq. *Harl.*

tionem facit Proclus Lycius in Timaeum Platonis pag. 166. *ἄτρεπτα ἄρα μένει τὰ οὐράνια, ὥσπερ δὴ [*] τῶν ἀρχαίων Πρόκλος τε ὁ Μαλλώτης καὶ Φιλονείδης εἰρήκασι, τῶν δὲ νεωτέρων οἱ ἀπὸ Πλωτίνου πάντες Πλατωνικοί.* Incertum, quisnam Proclus a Nerone iussus cum Virginio Rufo venas sibi praecidere.

Proclus *Mallotes* alter, stoicus et ipse, Suidae memoratus.

Proclus, *medicus* methodicus. Infra, in Rhegino.

Proclus, *Metapontinus*, cuius inter Pythagoricos philosophos Suidas capite vltimo vitae Pythagorae mentionem facit. *Fabr.* V. supra, vol. I. p. 865. vbi quoque Proclus *Laodicenus* memoratur. *Harl.*

Proclus, siue Proculus, Montanista, *σπουδαστὴς Μοντανοῦ*, aduersus quem scripsit Caius [k]), presbyter romanus, *σπουδαίαν διάλεξιν*, teste *Photio* cod. XLVIII. Meminit et *Eusebius* II. 25. et III. 31. Hist. sed et *Hieron.* de S. E. cap. 59. et *Theodoritus* III. 2. de haereticis fabulis: *κατὰ δὲ Πατρόκλου τῆς αὐτῆς αἱρέσεως* (de Montanistis ibi sermo est) *προστατεύσαντος συνέγραψε Γαΐος.* Vbi pro *Patroclo* legendum esse *Proclum*, multi iam notarunt. Vti vicissim apud Suidam in Παράβυστον pro Προκλέους legendum Πατροκλέους ex Harpocratione. Hic auctor Proclianorum, siue Montanistarum *κατὰ* Proclum, cuius meminit scriptor adpendicis ad Tertull. de praescript. c. 52. *Accesserunt alii haeretici, qui dicuntur secundum Phrygas: sed horum non vna doctrina est. Sunt enim, qui κατὰ Proclum dicuntur; sunt, qui secundum Aeschinem pronunciantur. Hi habent aliam communem blasphemiam, aliam blasphemiam non communem, sed peculiarem et suam. Et communem quidem illam, qua in apostolis quidem dicunt Spiritum S. fuisse, paracletum non fuisse: et qua dicunt, paracletum plura in Montano dixisse, quam Christum in euangelium protulisse, nec tantum plura, sed etiam meliora atque maiora.* Quaenam blasphemia illorum non communis fuerit, non addit, de Montanistis secundum Aeschinem monere contentus, *eos adiecisse etiam haec, vt dicerent, Christum ipsum esse Filium et Patrem.* Procliani inter haereticos, qui, cum ad ecclesiam accedunt, rebaptizandi sunt, referuntur a Gennadio de ecclesf. dogmatibus cap. 52. Nescio, an ab his diuersi sint Proclianitae, de quibus auctor Praedestinati c. LV. licet illos a Proclino [l]) nomen aiat accepisse. *Dicunt isti, Dei filium sic paruisse in terris, sicut Raphaëlem, angelum, aut Gabrielem, non carne assumta sed visa.* Alia sunt, quae Proclianitis Philastrius c. 56. tribuit, faciens eos discipulos Seleuci et Herminae, (qui Tertulliano Hermogenes:) *Alii sunt discipuli horum, qui Proclianitae appellantur et Hermiotitae. Addunt etiam diuersos errores, docentes, quod [*] in Ezechiele propheta [m]) scriptum est de quatuor animalibus,*

k) Confer *Stephanum le Moyne* ad varia sacra p. 939. seq. [et supra, vol. VII. p. 181. sq.]

l) *Proclini* alterius, platonici, mentio apud Porphyrium in Plotini vita. [v. supra, vol. III. p. 186.]

m) Ezech. I. 5. seq. Confer *Iac. Thomasii* praefationes p. 385. seq.

malibus, quod leonem regem esse Parthorum, n) vitulum Aegyptiorum, aquilam Romanorum, hominem vero prissimorum tenere similitudinem arbitrantur. Hi sapientiae libro vtuntur Sirach illius o), qui scripsit post Salomonem, id est, post multa tempora, librum vnum sapientiae. Christum autem in carne venisse negantes, p) resurrectionem et iudicium non sperantes, de virgine natum eum non credentes, qui in locis q) Galatiae commorantur, et vt vulpes latitantes, plurimos depraedantur, sicut Salomon testatus est dicens: r) Prendite nobis vulpes minimas, exterminantes vineam *Domini Saluatoris.*

Proclus Pompeianus, patria *Naucratites*, Athenis eloquentiam professus, Adriani, sophistae, discipulus, praeceptor Philostrati, qui plura de eo refert lib. II. Sophistarum p. 602. edit. praeclarae desideratissimi Olearii nostri. Eiusdem orationem πρεσβευτικὴν ἐπὶ πάντας τοὺς παιδεύοντας Ἀθήνῃσι memorat in Hippodromi vita p. 616. sq. Hippiam et Gorgiam imitari, siue Ἱππιάζοντι et Γοργιάζοντι similis esse in dicendo fuit visus. Memoriae vi, quantumuis nonagenarius, miranda polluit, hac in parte vel par Simonidi vel etiam superior. Si quis semel drachmas centum persoluisset, semper huic eum, quandocunque vellet auscultare dicentem, integrum erat.

Proclus, philosophus, Thalmudicis scriptoribus memoratus פרוקלוס בן פלוספוס qui Gamalielem, in vrbe Acco in balneo Veneris lavantem, reprehendit. Tractatus Avodah Sarah in opere Mishnico Surenhusiano tom. IV. p. 375.

Proclus *Pompeianus*, supra in Naucratita.

Proclus, *praefectus vrbi* sub Theodosio Magno, atque anno eius decimo capite plexus. Hunc celebrat epigramma, quod graece et latine [?] seruatum CPoli in stylobata obelisci in hippodromo prope Sophiae templum. Graecum exstat etiam in anthologia l. 4. c. 17. latine apud Bondelmontium, sed et *Gyllium* in descriptione CPoleos II. 11. *Gruteri* inscript. p. CLXXXV. 6. *Georgium Dousam* in itinere CPol. p. 38. *Iac. Sponium* itineris sui p. 46. *Athan. Kircherum* tom. III. Oedipi p. 3c8. *Franciscum Iunium* s) catalogo pictorum

n) Ita legendum puto pro *Pastorum*, ac per Parthos intelligo Persas.

o) Libro Sirachidis titulum σοφίας tribui a multis veteribus, notauit *Cotelerius* ad Clementis, romani, epist. tom. I. patrum apost. p. 178. seq. Non minus constat, etiam ecclesiasticos scriptores passim vsos Siracidis libro, vt hoc haeresibus Proclianorum addi a Philastrio non esset necesse.

p) Hoc vnum de Proclianis repetit *Augustinus* c. 60. *Proclianitae sequuti sunt istos* (Seleucianos et Hermianos) *et addiderunt, Christum non in carne venisse.* [v. *Schroeckh* hist. eccl. christ. tom. IX. p. 407.]

q) *Nazianzenus* orat. XIV. p. 221. καὶ ἡ Φρυγῶν εἰς ἔτι μανία τελούντων τε καὶ τελουμένων, μικρὰ τοῖς παλαιοῖς παραπλήσια. Καὶ ἡ ΓΑΓΑΤΩΝ ἄνοια etc.

r) Cantic. II. 15.

s) Iunius Proclum illum habet pro mechanico et artifice. Sed tali epigrammate potius mos celebrare praefectum, qui obelisci excitandi curam habuit, quam artificem, qui hoc eit exsequutus, licet de artifice Grotius etiam accipere maluerit.

pictorum p. 182. *Carolum du Fresne* in CPoli Christiana p. 105. et *Anselmum Bandurium* lib. VII. antiqu. CPol. pag. 182. Mihi satis iam erit, graeci epigrammatis latinam versionem adponere, quam fecit vir summus, Hugo Grotius, praecipue, quoniam apud Iunium inemendata legitur:

Strata iacebat humi quondam quadra forma columnae,
Theudosii iussu principis, arte Procli,
(Quippe nefas aliis,) moles surrexit in altum
Intra ter decies tanta duosque dies.

Aliam *Latinus Latinius* edidit in consideratione septima ad obeliscos Mich. Mercati:

Pondus humi aeternam quadrata mole columnam
Theudosius princeps munus vt erigere est
Ausus, mandauit Proclo, tantamque columnam
Terdecima erectam luxque secunda dedit.

Proclus *Proculeius*, vide in Laodicensi.

Proclus *Quintillianus*, procos. Asiae sub Decio. Chronicon Paschale p. 270.

Proclus, *Rheginus*, medicus, secta methodicus, cuius mentio apud Galenum in introductione. *Fabr.* V. infra, vol. XIII. pag. 380. in elencho medicorum, vbi etiam *Proclianus* et *Proculus* inter medicos nominantur. *Harl.*

Proclus, *Siccensis.* Vide supra, in Eutychio Proclo.

Proclus, *Torpacion.* Tertullianus libro ad Scapulam cap. IV. *Ipse etiam Seuerus, pater Antonini, Christianorum memor fuit. Nam et Proculum Christianum, qui Torpacion cognominabatur, Euhodeae procuratorem, qui eum per oleum aliquando curauerat, requisiuit, et in palatio suo habuit vsque ad mortem eius: quem et Antoninus optime nouerat, lacte christiano educatus.* Putant viri clarissimi, hunc Proculum, christianum, eum esse, cuius meminit Capitolinus in Marco, et *Eutychium* graece idem esse Afris *Tobracon*, siue *Topracon*, quomodo rescribi volunt apud Tertullianum: *Euhodiae* autem *procuratorem* interpretantur, τῆς εὐοδίας διοικητήν, quod *Itinerarii* in orbe romano [?] *rationarius* esset ab imperatore Marco constitutus, vt honestam functionem siue inuidia, et incommodo periculoque, obtineret. Quapropter etiam Capitolinus factum adfirmat fuisse proconsulem, videlicet honorarium, itineris curandi caussa. Sed ista ab eruditis viris nullo auctore asseruntur. Non negamus, aliquando *procuratores* adpellari prouinciarum praesides; sed itinerarii rationarium et procuratorem adpellari *proconsulem*, nobis plane nouum, et hactenus non lectum, non auditum fuit. Adpellatur igitur iste Proculus *Euhodiae procurator*, quia *Euhodiae*, feminae satis notae illo saeculo, res procurabat, et administrabat: tantum abest, vt sit Proculus ille Marci in grammaticis praeceptor, quem in tantum gratus imperator dilexit, vt vsque ad procon-

proconsulatum prouexerit oneribus in se receptis. *Euhodiae* nomen feminae esse, constat ex hac inscriptione, quae Romae visitur in monte Caballo, et legitur apud Gruterum:

D. M. HERMES EVHODIAE CONIVGI SVAE BENE MERENTI.

Et forte *Euhodia* haec Tertulliani, erat filia *Euhodi*, imperatoris, Seueri, liberti, qui fuit τροφεὺς, vt adpellat Dio, Antonini, filii Seueri. Libertum autem *Euhodiae* Proculum hunc fuisse suspicor, et ab *Euhodia*, patrona, rebus suis administrandis procurandis admotum. Qui, vt puto, seruitutem seruiebat, *alipilarii* munus implebat: vnde ei cognomen *Dropacion*: ita enim nobis rescribendum videtur apud Tertullianum. Est enim in veteribus lexicis, *Alipilarius*, δρωπακιστής. Lauabant enim vnguento dropace., *Haec ad illum Tertulliani locum vir doctissimus Samuel Petitus commentario ad leges Atticas p. 301. sq.*

Proclus, qui contra *Valentinianos* scripsit. Tertull. c. 5. contra Valentinianos: *vt Iustinus, philosophus et martyr, vt Miltiades, ecclesiarum sophista, vt Irenaeus, omnium doctrinarum curiosissimus explorator, vt Proclus noster, virginis senectae et christianae eloquentiae dignitas.* Incertum, idemne Proclus, Montanista, auctor Proclianorum, a quo Tertullianum ipsum, vt Montanum sectaretur, persuasum nonnulli suspicati sunt.

Quamquam idem nomen est Proclus, et Proculus: tamen nolo in Proculis coacervandis copiosior esse: itaque libenter omitto Proculum Iulium, Romuli, inter Deos recepti, iuratum testem, *Liu.* I. 16. Plutarch. quaest. rom. etc. Proculum, tyrannum, (Probi tempore) de quo Vopiscus: tum consules, Proculum Virginium Rutilum A. V. C. 267. Proculum Geganium Macerinum a. 313. C. Plautium Proculum [?] a. 395. P. Plautium Proculum a. 427. Q. Aradium Rufinum Valerium Proculum a. 340. Alii Proculi illustres vel apud vnum Tacitum celebrantur septem vel octo, atque in veteribus inscriptionibus innumeri.

Notum est ex Plutarchi Coriolano p. 218. Proclos a Romanis dictos, qui absente, siue procul versante, patre nati essent. ἐνίας δὲ συντυχίας γενέσεως μέχρι νῦν καλοῦσι, Πρόκλον μὲν ἐὰν ἀποδημοῦντος πατρὸς γεννήσεται, καὶ Πόσθουμον ἂν τεθνηκότος. Vet. gloss. *Proculus* τηλέγονος. Festus: *Proculum inter cognomina eum dicunt, qui natus est, patre peregrinante a patria procul. Proculos, sunt qui credant, ideo dictos, quia patribus senibus, quasi procul progressis aetate, nati sunt.*

Aliud nomen Procles, Προκλῆς, quo fuit vnus Aristotelis gener, (Pythiadis secundus maritus,) et alter generi filius patri cognominis, qui philosophiae apud Theophrastum dedit operam. Vide *Sextum Empiricum* contra grammaticos pag. 51.

Procli, nostro iuniores.

Proclus, ὀνειροκρίτης, qui Anastasii, imp., mortem praedixit, teste *Theophane* p. 140. *Cedreno* p. 298. et auctore chronici paschalis p. 331. cui φιλόσοφος Ἀσιανὸς adpellatur. Idem

Proclus eſt, quem *Io. Zonaras* lib. XIV. annal. p. 55. narrat Archimedis exemplo claſſem Vitaliani Thracis, tyrannidem aduerſus Anaſtaſium adfectantis, incendiſſe ope ſpeculorum vſtoriorum, ex aere fabricatorum. Κάτοπτρα γὰρ ᾄδεται χαλκεῦσαι πυροφόρα ὁ Πρόκλος καὶ ἐκ τοῦ τείχους ταῦτα ἀπαιωρῆσαι κατέναντι τῶν πολεμίων νεῶν, τούτοις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων προσβαλλουσῶν πῦρ ἐκεῖθεν ἐκκεραυνοῦσθαι καταφλέγον τὸν νηΐτην τῶν ἐναντίων στρατὸν, καὶ τὰς νῆας αὐτάς. Non ſpeculorum ope, ſed viui ſulphuris id peregiſſe Proclum, legas in chronico Ioannis *Malalae* tom. II. pag. 121. Quemadmodum autem Proclum hunc cum Proclo Lycio, philoſopho; ita Marianum, praefectum chriſtianum, cum Marino, Procli, philoſophi, diſcipulo ethnico confuderunt iam dicti ſcriptores, anſamque errandi dedere *Lambecio*, lib. VII. p. 46. ſq. 404. ſeq. [p. 96. ſqq. 104. ſqq. 110. ibique not. Kollar. qui, Lambecii errorem notat, et ſupra ad init. ſect. de Proclo Lycio, *Harl.]* vt copioſius expoſui pridem in prolegomenis ad vitam Procli Lycii, a Marino ſcriptam.

Proclus, Pauli Byz. filius, ICtus et quaeſtor Iuſtini, imp., de quo Theophanes, cui ἀνὴρ συνετὸς καὶ ἀγχίνους dicitur, tum *Procopius* lib. I. de bello Perſico c. 11. et ex eo Suidas in Πρόκλος, e recentioribus *Anſelmus Bandurius* ad antiquitates CPol. pag. 839. 840. et *Nic. Alemannus* ad Procopii anecdota pag. 102. edit. regiae. In huius Procli ſtatuam epigramma in anthologia lib. IV. p. 433.

[Π] Πρόκλος ἐγὼ Παύλου, Βυζάντιος, ὅν περὶ δῶμα
Τηλεθάοντα δίκης βασιλήϊος ἥρπασεν αὐλή,
Ὄφρ' εἴην στόμα πιστὸν ἐριθενέος βασιλῆος.
Ἀγγέλλει δ' ὅγε χαλκὸς, ὅσον γέρας ἐστὶν ἀέθλων,
Καὶ τὰ μὲν εἴκελα πάντα καὶ υἱέϊ καὶ γενετῆρι,
Ἐν δ' ὑπάτων ῥάβδοισι πάϊς νίκησε τοκῆα.

Paulus, Procli pater, conſul fuit a. C. 512. Eius nomen in faſtis non occurrit, et tamen ait poëta, patrem a filio faſcium conſularium numero ſuperatum. Nimirum ſaepius hic conſulatum geſſit honorarium ſiue codicillarem, licet conſul ordinarius numquam fuerit. Vide *Petri Relandi* faſtos ad A. V. C. 1264. Ita Vettium Proclum, qui cum Iulio Lupo conſul memoratur apud Gruterum p. MLXXI. 4. fruſtra quaeres in faſtis.

PROCLI Lycii praeceptores praeter *Plutarchum*, Athenienſem, et *Syrianum*, (de quo ſupra,) *Orion*, grammaticus, ex philoſophis peripateticis *Olympiodorus*, ex mathematicis *Hero*, in eloquentia *Lachares*.

Condiſcipuli, Nicolaus Lycius, Archiadas, Domninus Syrus, et Hermias. Auditores Heliodorus et Ammonius, Hermiae filii, Hierius Plutarchi, Aſclepiodotus, Zenodotus, Seuerianus, Pamprepius, Vlpianus Gazaeus, Hegias. Praecipue vero MARINVS, qui Proclo in cathedra Athenienſi ſucceſſit, patriam communem habens cum S. Iuſtino, martyre,

martyre [t]), Flauiam Neapolin Samariae siue Palaestinae, prope montem Garizim. [u]) Marino deinde successit Isidorus, qui et ipse Proclum audiuerat, et postea, recusante Hegia, locum Marini obtinuit. Marinum quoque audiuit Agapius, teste Suida, Ammonium Simplicius, Asclepius Trallianus et Ioannes Philoponus. Isidoro deinde successit Damascius, Damascenus, qui vitam Isidori, magistri sui, scripsit, ex qua insignia excerpta leguntur apud *Photium* cod. CCXLII. Illam vitam duplo auctiorem editurum se promisit *Valesius* p. 86. ad Socratem. De vita Procli a Marino scripta iam dictum: de προθεωρίᾳ Marini, quae itidem exstat ad data geometrica Euclidis, vide quae notaui lib. III. c. 19. §. 11. [vol. IV. p. 66. 78. sq. et p. 49. *Paris.* bibl. in octo codd. exstat *Marini* praefat. *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Scalig. v. cat. bibl. Leid. p. 341. nr. 48.] In illa laudat Marinus Pappi ad eadem data commentarium, Euclidis XIII. lib. elementor. phaenomena, musica et optica, Archimedem de helice, Apollonium, Pergaeum, ἐν τῇ περὶ νεύσεων καὶ ἐν τῇ καθόλε πραγματείᾳ, Diodorum, Serenum, et Claudium Ptolemaeum. De Marini scriptis deperditis non repetam, quae ex Suida et Damascio apud Phot. [P] pridem notaui in prolegomenis ad Procli vitam, quam versibus etiam scripsisse Marinum Suidas testatur, similiter vt *Photius* cod. CLXVIII. auctor est, Basilium Seleuciensem S. Theclae vitam, versibus et prosa composuisse. Sed versibus scripta Procli vita, similiter vt illa Theclae pridem intercidit, prosaria vtraque tulit aetatem. *[Marini* epigr. in Procli vitam, in *Brunckii* analect. vett. poet. gr. II. pag. 446. *H.]*

Marini alii.

Marini nomen dominum Syris significat, vt constat vel ex Philonis, Iudaei, libro in Flaccum et frequens admodum fuisse in Oriente reperitur.

Marinus, Apsiliensis, cuius meminit Theophanes in Leone Isauro: praefectus praetorio, quem apud Leonem plurimum potuisse testatur, sed tamquam iniustum perstringit Cyrillus, Scythopolitanus, in vita S. Sabae, Coteler. III. monument. p. 304.

Marinus ab Aquis Tabilitanis in Numidia, traditor, cuius mentionem facit Optatus de schismate Donatistar.

Marinus, Arelatensis, eidem Optato memoratus, qui concilio Arelatensi a. C. 314. praefuit.

Marinus Arianus ex Thracia arcessitus et a. C. 386. Demophili mortui in locum episcopus ab Arianis CPoli constitutus. Socr. V. 23. et Suid. in Ἀρειανοί.

t) Vide *Ez. Spanhemium* diss. IX. de vsu et praestantia numism. edit. in 4. *Henricum Noris* diss. V. de epochis Syro Macedonum, et *Io. Harduinum* in numis antiquis populorum et Vrbium illustratis.

u) Conf. supra, vol. III. p. 498. sq. vol. VII. p. 718. med. *Ionsius* de scriptor. hist. philos. libr. III. cap. 19. p. 103. *Brucker*. hist. crit. phil. tom. II. p. 318. sq. 357. sq. *Hamberger* z. N. III. pag. 245. sq. not. *Saxii* Onom. II. p. 5. qui alios quoque VV. DD. citat. *Harl.*

Marinus, Ariminenfis diaconus, fub quarti faeculi finem. Vide *Tillem.* tom. VI. memor. p. 785.

Marinus, Bardefanifta, contra quem disputat Origenes, fiue quisquis auctor, in dialogis contra Marcionitas.

Marinus, Beryti epifcopus. *Euagr.* III. 23. hift.

Marinus, dux Thracicarum copiarum apud *Nicephorum* CPol. in breuiario f. 17.

Marinus, in Gallia epifc. cuius mentio in Conftantini M. epift. apud *Eufebium* X. 5. p. 391.

Marinus, ad quem Eufebius fcripfit. Vide tom. VI. huius bibl. n. 99.

[Marinus *(Ioannes)*, comment. de facris ecclefiae ordinationibus. v. *Oudin.* de SS. EE. tom. II. p. 351. *Harl.]*

Iulius Marinus, Tacito memoratus VI. annal. 10.

Marinus, medicus, cuius libros XX. ἀνατομικῶν Galenus ait fe IV. librorum compendio complexum, *de libris propr.* Ionfio iudice is fuit *Pofthumius Marinus*, cuius Plinius X. 6. epift. meminit. Sed Dan. Clericus Galeno memoratum putat Pofthumii Marini patrem. Vide *Dan. Clerici* part. III. Hiftor. medicinae lib. II. c. 1. p. 70. et c. 3. p. 102. *Fabr.* Plura leges de hoc *Marino* et *Pofthumio Marino* infra, vol. XIII. p. 321. in elencho medic. vett. *Harl.*

Marinus, Neapolitan., quem memorat Pfeudo-Ignatius epiftola ad Mariam, Caftabalitidem. *Fabric.* — *Marini, Neapolitae,* de vita et obitu Paulli, in cod. Scorial. Hifp. in *Montfauc.* bibl. bibl. MSS. I. p. 621. *D.* nifi pro voc. *Paulli* legendum fit *Procli;* nam in indic. in eod. voc. *Mar. Neapol.* citatur fimul vol. II. p. 1061. *B.* et quidem cod. Coisl. in quo tamen eft *Marini Neap. Proclus*, atque in cat. codd. Efcor. in *Pliieri* itin. per Hifp. p. 181. occurrit tantum *Marini Neapol. Proclus f. de felicitate. Harl.*

Marinus, Neapol., magifter militum fub Alexio Comneno. Cangius p. 392. ad Alexiadem.

Pofthumius Marinus. Vide fupra in medico.

Marinus, fiue vt a Iuftiniano et Zonara vocatur, Marianus, Syrus, praefectus praetorio fub Anaftafio, imp., quem cum Marino, Procli philofophi difcipulo, videtur confundere Io. Malala. Vide Valefium ad Euagrii III. 42. Suidam in Ἀναςάσιος.

[Marini *Sanuto,* cognomento Torxelli, feu Torcelli, patritii Veneti, opus et epiftolae, in cod. XXIII. bibl. Laurent. Medic. — de geftis terrae fanctae etc. Romae, in codd. Vatic. CXCIII. et CXCIV: opus integrum ibid. nr. LXXXV. aut nr. MMCMLXXI. et MMCMLXXII. ib. in cod. Ottobon. v. *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. I. pag. 288. *A.* pag. 18. 73. *D.* 107. *A.* 187. *C.* *Harl.*]

Marinus, fenator et martyr, cuius memoriam recolunt menologia Graecorum 16. Dec. De hoc et altero martyre, quem celebrant 18. Oct. vide Acta Sanctor. tom. II. Mart. p. 755.

[Marinus, Tyrius, V. fupra, vol. V. p. 272. *Harl.]*

Nunc

Nunc ad PROCLVM Lycium vt reuertar, ſcripta eius commemoraturus, antequam hoc faciam, cum lectore communicabo nonnulla ipſins hactenus inedita ex codice MS. quem bibliothecae Ioh. huius vrbis, patriae ſuae, legauit Lucas Holſtenius. Verſio inculta fateor et tantum non barbara, ſed ex qua graecae linguae et philoſophiae platonicae peritis pulcras ſententias auctoris perſpicere nec difficile, vt confido, erit, nec iniucundum.

[T] PROCLI LYCII

De prouidentia et fato, et eo, quod in nobis, ad THEODORVM, mechanicum.

Guilelmo de Morbeka, ord. praed. v) archiep. Corinthi, interprete.

I. Conceptus quidem tuae animae, o amice Theodore, maturos eſſe puto et congruos viro, amanti Entia ſpeculari: et acceptaui, quod et ad nos putaſti oportere de iis ſcribere, et multis apud vos entibus potentibus conquirere et condubitare tibi circa talia problemata. Oportet autem et nos, vt videtur, apparentia de iis, quae miſiſti, inſinuare quaecunque rebusque aeſtimamus conſonare, et glorioſiſſimis antecedentium philoſophorum, et non vane audire quaeſtiones tuas, viri vtique optimi in mechanicis et nobis olim noti, ſicut aeſtimo, et ipſe ſcripſiſti. Quaeris autem milleſies dicta quidem et neque requiem habitura vnquam ſecundum meam opinionem, eo, quod anima prouocetur ad id, quod circa ipſam conſiſtit negotium, cum dederit iam multas directiones, et ab illis Plotinicis et Iamblichicis elaborata et ante hos a diuino Platone ſcripta, et, ſi non graue dicere, et ante hunc a theologis praeconiſata, maniaco ore dicentibus, qualia ſolus demonſtrationibns Plato explicuit. Et quid oportet Platonem et diuina ſapientes tibi producere? Sed et ipſis Diis, quae ſui ipſorum ſapienter ſcientibus, et quae et qualia poſt ſeipſos egenuerunt differenter elucidata, et non cum aenigmatibus ſicut theologis. Oportet igitur et nos, conſequenter illis ſcribentes, vt dixi, inſinuare tibi de iis, quae interrogas.

II. Patienti dignum indulgentia, ſi adſpiciens ad rerum humanarum omnimodas tragicas et comicas aliasue connexiones, vnum reſidere conditorem et factorem talium colligationum in vniuerſo ſolum aeſtimaſti, et hunc fatum vocaſti, magis autem εἱρμὸν, id eſt, connexionem funium ipſam et conſequentem generationem [T] conductam fatum ponens ab aliqua vtique neceſſitate ineuitabili talem dramaturgiam, id eſt, operationem dirigi ſolus putaſti, et hanc prouidentiam hymnizaſti, et ſolummodo αὐτεξούσιον, id eſt liberi arbitrii exiſtere et dominam omnium. Humanae autem animae vulgatum αὐτεξούσιον, nomen ſolum eſſe, et vt vere nihil ordinata ipſa in mundo et ſeruiente aliorum actionibus, et exiſtente parte mundialis operis, magis autem, vt tuis verbis aſſequens dicam, mechanica facientem quidem eſſe irrefragabilem cauſam omnia mouentem quaecunque mundus iſte compre-

v) Circa a. C. 1280. [conf. *Fabricii* bibl. med. et inf. lat. tom. V. p. 83. et *Lambec.* comm. de bibl. caeſar. I. p. 269. ſq. ibique not. Kollar. *Harl.*]

prehendens in se ipso habet: mechanemate autem vno quasi ente vniuerso, tympanis quidem implicatas proportionaliter totas esse sphaeras; iis autem, quae ab iis mouentur, partialia animalia et animas, et omnia ab vno dependere mouente, et forte tuimet artem honorans et haec aestimasti, vt et vniuersi factor mechanicus quidam sit, et tu imitator optimi causarum. Sed hos quidem cum studio ludum comminiscentes scripsimus.

III. Ad ipsum iam agonem versi dicamus, quod trium horum maxime est tibi considerandum differentiam, si debeas ad ianuam venire quaesitorum. Quorum primum quidem est, prouidentiam et fatum non hac differre, qua scripsisti, hoc quidem connexam consequentiam, hanc autem necessitatem huius causam; sed ambo quidem causas mundi et eorum, quae in mundo fiunt, esse, praeexistere autem prouidentiam Fato, et omnia quidem, quaecunque fiunt secundum Fatum, multo prius a prouidentia fieri, contrarium autem non iam verum esse, summa enim totorum a prouidentia recta, esse diuiniora Fato. Secundum autem, aliam quidem esse animam separabilem a corpore, et deuenientem in hunc mortalem locum desuper aliunde a Diis: aliam autem esse, quae in corporibus, consistentem et inseparabilem a subiectis, et hanc quidem dependere a Fato, illam autem a prouidentia secundum sui ipsius substantiam. Tertium autem, scientiam et veritatem aliam quidem inexistere animabus in generatione versis, quamuis sint inmaculata secundum vitam; aliam autem refugientibus ex hoc loco, et factis ibi et locatis, vnde prius casus et qui in hunc mortalem locum descensus. Horum igitur trium, sicut diximus, si sufficienter inuenies solutiones, omnium tibi manifesta erit solutio, de quibus quaesiuisti. Prouidentia quidem enim, dicto modo differente a Fato, palam erit qualiter diffugiunt multa Fatum, prouidentiam autem nihil: et qualiter desuper [P] prouidentia Fatum gubernat, quod ipsa produxit, separauit eius epistasiam, id est, superstationem vsque ad ab altero mobilia, aut ad sortita in ab altero mobilibus primam subsistentiam: anima autem rursum ostensa alia esse ea, quae a corporibus separabili, et alia ea, quae in corporibus plantata; manifestum fiet tibi, quae quidem, quae αὐτεξούσιον, id est, libertatem arbitrii habet et τὸ quod in nobis; quae autem quae necessitati seruit et sub Fato ducitur, et vbi horum complicatio, propter quam haec quidem hebetat τὸ αὐτεξούσιον propter deteriorem vitam; haec autem participat aliquo idolo electionis propter meliorem vicinitatem ipsi animam. Scientia autem tibi duplici apparente, euidens erit, qualiter et Plato et Socrates, addatur autem iis et magnus Parmenides, et hic animam entem aiunt cognoscere veritatem, purgatam a materiali tenebra et a passionibus, quascunque ipsi corpus et quae ad haec commixtio intulit, et maiori modo et sincerius exterente scientia sortiri factam extra corpora et extra generationem et materiam amaram.

IV. Iis itaque tribus problematibus necessariis entibus, et ab antiquis bene discussis; hoc quidem Iamblichus in iis, quae de prouidentia et Fato mille accessibus elaborauit, hoc autem omnes Platonis amatores duplicem diuulgantes animam, hoc autem in multis locis Plotinus, in multis autem et Porphyrius speculationem et speculatiuam virtutem distinguentes, omnia autem Plato, assequi potentibus. Necessarium vtique a primo nos facientes principium, inuenire differentiam Prouidentiae et Fati. De omni autem ait Plato: *o amice, vnum principium scire, de quo est speculatio, aut de omni peccare, necesse.* Oportet autem et, vt

vt daemonius Aristoteles docet, post si est, quaerere consequenter, quid est. Siquidem igitur quaeris, sine est Prouidentia siue etiam non, et de Fato eodem modo; oportebat primum, quia est vtrumque, tibi ostendi, et, si de iis iam dubitares, nollem tibi spondere rationem quod haec essent. Quoniam autem et esse ambo et ipse confiteris, et propter potentatum horum cogis omnia, palam aestimo reliquum quod de, quid est vtrumque, tibi dicendum: ex hoc enim et qua differunt erit planum. Hoc autem cognito, soluentur tibi multa dubiorum, vt diximus. Rursum autem quoniam ad inuentiones eius quod quid est conferre quidem aiunt, et diuisiuam methodum, quoniam propter hoc Deorum dationem in homines in Philebo Socrates laudauit, conferre autem ad principii [?] rationem et communes nostros vocatos conceptus a quibus possibile multa venari demonstrabilium, vt Aristoteles scripsit: oportet vtique et nos iis vtentes explicare Prouidentiamque et Fatum, quid dicimus quantum ad hoc quidem, communibus conceptibus circa haec vtentes; quantum ad alia autem, diuisionibus entium articulatim, a quibus, vt mihi videtur, solummodo inueniemus, quae quidem Fati, quae autem Prouidentiae ratio. Si autem haec nota, lumen clarum accendent quaesitis, et forte satisfacient capientibus nos in praesenti de ipsis dubitationibus.

V. Dicantur igitur de iis communes conceptus apud omnes indubitanter entes, Prouidentiam quidem causam esse bonorum iis, quibus prouidetur, Fatum autem causam quidem esse et ipsum, sed connexionis cuiusdam et sequentiae iis, quae generantur. Quod enim hos habemus irrefragabiles de iis conceptus omnes, manifestamus: et hominum procuratores boni aliis, et quodcunque statuentes prouidisse bene passis dicentes; et rursus eum, qui per multas complexas inuicem causas et nobis ignotas euolutum, non aliter quam Fatum nominantes. Et vita nostra plena est nominibus iis, quoniam et nomina attestantur iis conceptibus. Nam πρόνοια, id est Prouidentia, quidem eam, quae ante intellectum qualificat omnino operationem, quam soli bono attribuere necessarium, hoc enim solum intellectu diuinius, quia et intellectus qui valde laudatus desiderat bonum et cum omnibus et ante omnia. Fatum autem connectentem omnia nata talem connexionem habere insinuat. Manifestant autem eam nobis qui circa diuina sapientes et κλωστῆρας, id est alligatores quosdam dispartitos nominantes, et momenta partium, per quae, vt mihi videtur, connexionem volunt et ipsi significare fatatorum: quoniam ipsius fatum secundum vnam causam connexorum exaltatam infert. Et etiam quod non id quod prouidetur, datio, neque id quod connectitur fatum, neque quae in hoc procedens connexio, seu connectens: sumes vtique ab eo, quod omnes nos factiuam quandam virtutem phantasiamus, prouidentiamque et fatum. Vbique autem factiuae causae ab effectibus distinctae sunt, et sunt tria haec differentia ab inuicem, faciens, quod fit, actio. Sicut vtique in iis prouidens, quod prouidetur, eam quae a prouidente in prouisum factionem: et rursum connectens, quod connectitur, eam quae a connectente in connexum factionem. Et palam quod secundum vtramque [?] trinitatum, faciens non est tale, quale factum, sed si hoc varium, oportet faciens simplex existere, si participans bono faciens, factum inparticipabile esse. Etenim vbique faciens diuiniorem facto sortitum est partem. Prouidentiam ergo causam bonorum dicentes, ipsam dicemus fontem esse bonorum, non adhuc indigere bonificantibus aliis. Et Fatum causam connexionis ponentes, non adhuc

adhuc et ipsum ab aliis connecti dicemus. Talibus itaque entibus communibus conceptibus, quos de iis praeaccepimus, deinceps vtique erit speculari, quibus vtrumque praestat. Prius, Fatum quibus.

VI. Ex conceptibus quidem igitur iis habemus quod connexorum est causa: quae autem connectantur, quae quidem sint, consideremus. Entium igitur haec quidem in aeternitate substantiam habent, haec autem in tempore. Dico autem in aeternitate quidem, quorum operatio cum substantia aeternalis: in tempore autem, quorum substantia non est, sed semper fit, quamuis in infinitum tempus sit. Haec autem media horum, aliqualiter sunt habentia substantiam quidem stantem et meliorem generatione, operationem autem tempore mensuratam. Oportet enim omnem processum a primis in vltima fieri per media. Entibus igitur aeternis secundum ambo necesse est et mediam esse latitudinem, et aut substantiam habere aeternalem, operationem autem tempore indigentem, aut e contrario: sed hoc impossibile, vt non operationes ante substantias ponentes fateamur. Relinquitur ergo mediationem facere, substantiam quidem aeternam, operationem autem temporalem. Hos itaque tres entium ordines tibi ostensos dicimus, intellectualem, animalem, corporalem. Dico autem intellectualem quidem omni aeternitate et entem et intelligentem: corporalem autem semper fientem aut infinito tempore, aut parte temporis. Animalium autem aeternalem quidem secundum substantiam, operationibus autem vtentem temporalibus. Vbi itaque tibi ponendum quae connectuntur? Considera a Diis intellectum eius, quod est, εἱρεσθαι, id est, connecti, sumens non aliquid aliud dicentem, quam quae secundum tempus, alias aliud fiunt, copulari inuicem, non sequestrari; etsi in eodem sint tempore, distantia secundum locum, habere quandam coordinationem ad inuicem: quare aut locis aut temporibus ipsa partita per εἱρμὸν, id est, connexionem, conduci aliqualiter in vnum, et in vnam compassionem; et totaliter quae connectuntur non posse a se ipsis hoc pati, sed [?] altero indigere exhibituro ipsos εἱρμὸν, id est connexionem. Si igitur quae sub fato ordinata haec sunt quaecunque connectuntur ad inuicem propter communem de fato conceptum nostrum: quae autem connectuntur, et partibilia sunt, aut locis aut temporibus distantia, et ab alio nata sunt connecti propter de connexione apud omnes obtentam aestimationem: haec autem ab altero mobilia sunt et corporalia. Quae enim extra corpora, haec quidem et loco meliora et tempore, haec autem, etsi secundum tempus operentur, a loco pura esse videntur.

VII. Palam vtique quod quae a Fato reguntur et connectuntur, ab altero mobilia sunt et corporalia omnino. Si autem hoc demonstratum est, manifestum quod causam connexionis Fatum ponentes, ipsum praesidem ab altero mobilium et corporalium exponemus. Hoc autem sumentes, nos ipsos interrogabimus, quae corporum causa dicitur, quae et est proxime, et a quo etiam quae ab altero mobilia mouentur et aspirantur et continentur, et quaecunque vtique possint: et ad aspicientes ad nostra primo si velis corpora haec consideremus, quid mouens ipsa et nutriens et retexens semper et perstringens? Hoc autem non et quod plantatiuum (τὸ ἔμφυτον) est, quod et aliis animalibus exhibet similem opportunitatem, et vsque ad ea, quae in terra sunt eradicata duplicem habens operationem: hanc quidem renouantem extinctum corporum, vt non penitus cedant discerpta; hanc autem contentiuam

tiuam in eo quod secundum naturam singulorum: non enim idem ei quod est apponere deficiens, et conseruans contentorum virtutem. Si igitur non solum in nobis et aliis animalibus et plantis, sed et in hoc omni multo ante corpora est vna mundi natura contentiua ens corporum consistentiae et motiua, sicut et in nobis: aut qualiter omnia corpora naturae ἔκγονα, id est, progenita dicimus, necesse vtique naturam caussam esse connexorum, et in hac quaerere vocatum Fatum. Et propter hoc forte et daemonius Aristoteles eas, quae praeter consuetum tempus augmentationes aut generationes, *peues* w) *(Fatum)* παρὰ τὴν εἱμαρμένην consueuit vocare. Et diuinus Plato ait, *Mundum totum secundum seipsum consideratum sine intelligentialibus Diis, tanquam corporeum reuoluere Fatum, et complantatam concupiscentiam.* et cum iis Dii responsa x) dantes, *non naturae inspicias*, aiunt, *fatatum nomen huius*, attestantes nostris demonstrationibus. [P] Isto igitur inuentum est quid Fatum, et quomodo huius mundi natura substantia quaedam ens incorporea: siquidem corporum praeses et vita: tum substantia, siquidem intrinsecus mouet corpora et non de foris, mouens omnia secundum tempus, et connectens omnium motus et temporibus et locis distantium: secundum quam et mortalia coaptantur aeternis, et illa concirculantur, et haec inuicem compatiuntur. Etenim quae in nobis natura, partes omnes corporis nostri colligat et connectit, eaque in inuicem factiones ipsorum: et est Fatum quoddam et haec nostri corporis, et vt in isto haec quidem existunt principaliores partes, haec autem minus principales, et assequuntur haec illis: sic vtique et in toto, et assequenter minus principalium generationes principaliorum motibus, puta coelestium periodis, quae sub luna generationes: et imago qui huius circulus, eius qui illius, et in aeternis. Et diuulgata haec entia omnibus antiquis, prolongare nolo.

VIII. Prouidentiam itaque non est tibi difficile videre, quam dicimus. Si enim fontem bonorum, primum quidem diuinam ipsam causam determinans recte dices. Vnde enim aliunde omnibus bona quam diuinitus? Ita vt bonorum quidem, ait Plato, nullum alium causandum quam Deum. Deinde omnibus superstantem intelligentialibusque et sensibilibus, superiorem esse Fato. Et quae quidem sub Fato entia, et sub Prouidentia perseverare, τὸ connecti quidem a Fato habentia, bonificari autem a Prouidentia, vt et connexio finem habeat bonum, et Prouidentia Fati in se ipsa. Quae autem rursum sub Prouidentia, non adhuc omnia indigere et Fato, sed intelligentialia ab hoc exemta esse. Vbi autem in corporeis penitus, siquidem et τὸ connecti et tempus inducit et corporalem motum. Ad haec etiam et Plato, vt aestimo, respiciens dixit, mixtam quidem huiusmodi consistentiam ex intellectu et necessitate, intellectu participante necessitati corporum: motiuam causam, necessitatem vocans, quam et in aliis Fatum appellauit, corporibus dans ab hoc cogi iis, quae ab ipso mouentur. Et hoc recte. Omne enim corpus cogitur et facere quodcunque facit, et pati quodcunque patitur, calefacere et calefieri, et infrigidare aut infrigidari.

w) Imo *praeter*.

x) Oracula Chald. infra, cap. 14.

frigidari: electio autem in iis non est, propterea quod et corporum proprium dices esse τὸ necessarium, et sine electione: si non quid melius adhuc corporibus. Etenim quod circulo mouetur circulariter, nobile ens, ex necessitate sic mouetur, [¶] sicut ignis ad circumferentiam, terra autem ad medium. Necessitatem quidem igitur corporum generationibus praefecit ille, propter hoc et corruptionibus: intellectum autem extulit, ab hoc principari necessitati determinans. Si igitur Prouidentia et supra intellectum est, palam, quod intellectui quidem principatur, et iis, quae sub necessitate hac: solis autem iis, quae sub ipsa, necessitas. Et propter hoc omne quidem intellectualiter ens, sub Prouidentia perseuerat solum, omne autem quod corporaliter, sub necessitate.

IX. Duo itaque genera tibi intelligantur, haec quidem intellectualia, haec autem sensibilia: et regna duo duorum, Prouidentiae quidem sursum intellectualiumque et sensibilium, fatis autem deorsum, sensibilium. Et Prouidentia differt a Fato, qua differt Deus a Diuino quidem, sed participatione Diuino, et non prime. Quoniam et in aliis, vt vides, aliud quod prime, et aliud quod secundum participationem velut lumen sol, et quod in aëre lumen, sed hic quidem prime, hoc autem propter illum lumen. Et vita prime quidem in anima, secundarie autem in corpore propter illam. Sic igitur Prouidentia quidem Deus per se: Fatum autem Diuina aliqua res et non Deus: dependet enim a Prouidentia, et velut imago est illius. Si enim vt Prouidentia ad intellectualia entium, sic Fatum ad sensibilia. Regnant enim, haec quidem super intellectualia, hoc autem super sensibilia. Et permutatim, aiunt geometrae, et vt Prouidentia ad Fatum, sic intellectualia ad sensibilia. Intellectualia autem prime sunt entia, et ab iis altera: et Prouidentia ergo prime est quod est, et ad hanc dependet et Fati ordo. Sed de iis quidem satis.

X. Ad secundam autem discussionem, si velis, accedamus. Separabilis a corporibus anima et inseparabilis. Sume autem et hanc ab Aristotelis philosophia. Dicit autem ille, omnem animam habentem operationem corpore nihil indigentem, et substantiam alteram sortitam esse talem extra corpus et separabilem. Et haec necessarie. Si enim operatione sine corpore ente, substantiam ferentes in corpus ordinemus, melior operatio erit quam substantia nihil ipsa indigens deteriori, vt habeat secundum naturam radicata in illo. Sed hoc impossibile. Necesse ergo, separabiliter a corpore separantem et esse a corpore ipsam separabilem. Considera ergo o amator, quam earum, quae in nobis animam confitebimur corpore nihil indigere ad sui ipsius secundum naturam operationes. Ergone sensum? [¶] Sed corporibus pro organis vtitur omnis virtus sensitiua, et cum iis operatur circa propria sensibilia oculis, auribus, aliis omnibus, simul mota et compatiens. Quid autem iram et concupiscentiam? Sed vides, quod et haec saepe cooperantur tum corporeis partibus, corde et hepate, et neque haec pura sunt a corporibus. Etenim quomodo possent, quae cum sensu operantur, non etiam corpore indigere, sensu per corpus semper moto? Appetitiuas autem virtutes quod cum sensu operentur, omnes, vt aestimo, cognoscimus. Quid enim vtique irascetur insensibilis, quid etiam concupiscet? recte et Plotino dicente, quod passiones omnes aut sensus sunt, aut non sine sensu. Quare si et irascens cum sensu, contristantis sensum habens, et concupiscens sensum delectantis; quod autem cum sensu operatur,

tur, cum corpore operatur, etenim fenfus cum corpore: necesse ergo et irafcens omne et concupifcens cum corpore operari. Eae quidem itaque fpecies vitae irrationales omnes eu tes, eam quae fecundum naturam operationem habent cum corpore.

XI. Ad ipfam autem iam rationalem afpiciens naturam, vide illius vitam tertiam et primam etiam infidentem inferioribus vitis, et corrigentem aut deficiens ipfarum cognitionem, ficut quando fenfum deceptum circa fua cognofcibilia defuper ipfa arguit. Dico autem puta folem pedalem dicentem, aut aliud cum confueta deceptione pronunciantem ex talibus, aut immenfuratum ens motu erudientem, quando percutit furorem. Hoc itaque illud Homeri: y) *tolera corde*, clamans et ficut canem latrantem ab impetu reprimens, aut rurfum quando concupifcentiam lafciuientem anima delectationes has quae ex corporibus pullulant, conatur detinere, petulantiam illorum meliorata temperamentis. In talibus enim omnibus operationibus manifeftat vtique omnes irrationales motus reprehendens cognitivos et appetitiuos, et abfoluens feipfam ab iis tanquam alienis entibus. Oportet autem vniuscuiusque naturam venari non ab iis, quae peruerfe ipfa vtuntur, fed ab iis, quae fecundum naturam operantur. Si igitur quando in nobis ratio vt ratio mouetur, vmbrofam impreffionem delectationum concupifcentiae coercet, punit furoris praecipitem motum, reprehendit fenfum tanquam deceptione [?] plenum, dicens quod neque audimus circum nihil, neque videmus: et haec loquitur refpiciens ad intrinfecas rationes, quarum nullam per corpus nouit aut per corporeas cognitiones: manifeftum quod fecundum hanc operationem elongat feipfam euidenter a fenfibus, contra quorum fententias et a delectationibus illis et triftitiis fequeftratur.

XII. Poft hanc autem video alterum et meliorem ea, quae in nobis rationali anima motum, quiefcentibus iam inferioribus, et nullum tumultum, veluti in multis confueuit, exhibentibus, fecundum quam conuerfa eft ad feipfam, et videt fui ipfius fubftantiam et virtutes quae in ipfa, et harmonicas rationes ex quibus confiftit, et multas vitas quarum eft complementum, et reiuuenit feipfam entem mundum rationalem, imaginem quidem eorum quae ante ipfam, a quibus egreffa eft: exemplar autem eorum quae poft ipfam, quibus fuperftat. Ad hanc enim operationem animae et arithmeticam, o amice, et geometriam veftrae artis matrem, multam habere partem aiunt quae a fenfibus quidem ipfam elongant, purgant autem intellectum a circumfufis fpeciebus vitae irrationabilibus, traducunt autem ad incorpoream fpecierum comprehenfionem, velut facrorum fanctiffimorum anterius circumluftrationes futuris myfticis praetendentes. Etenim confidera, qualiter ex intellectualibus operationibus fcientiae praelocatae purgatiuam quam diximus fortitae funt virtutem. Si enim affumebant quidem animam idolis repletam, et nihil fubtile cognofcentem et fine materiali garrulitate, elucidant autem rationes neceffitatem demonftrationum irrefragabilem habentes, et fpecies omni certitudine et immaterialitate plenas, et nullatenus eam

Bbb 2 quae

y) Τλῆθι φίλη κραδίη.

quae in sensibilibus grossitiem aduocantes: quo modo non purgatiuae quidem sunt intellectualis nostrae vitae a replentibus nos ἀνοίᾳ, id est intellectualitate, inapplicabiles autem ad Diuinam entium circumscriptionem.

XIII. Post has ambas operationes rationalis, vt dictum est, huius animae, ad ipsam iam summam recurrens ipsius intelligentiam, per quam videt quidem sorores ipsius in Mundo animas, coelumque et totam generationem secundum patris voluntatem sortitas, quarum et ipsa pars quaedam ens, illarum speculationem desiderat. Videt autem supra omnes animas, intellectuales substantias et ordines. Supra omnem enim animam residet intellectus Dei formis, qui et animae [?] dat intellectualem habitum. Videt autem rursus et ante haec eas, quae supra intellectum Deorum ipsorum, μονάδας, a quibus intellectuales multitudines suscipiunt vniones. Oportet enim supra vnita locari vnificas causas, sicut supra viuificatas, viuificantes; et supra intellectuales factas, intellectualificas; et supra omnia similiter participantia, imparticipabiles hypostases. Secundum omnes enim has sursum ductiuas intelligentias palam aestimo facere non penitus coecis, quomodo et sensum relinquens deorsum et corpora, intellectualibus circumspectionibus sursum deducitur circa supermundanorum Deorum et deflexas et vere mysticas ἐπιβολάς, id est adiectiones. Aut vnde nobis et ex qualibus operationibus elucidarunt Deorum ἔκγονοι, id est progeniti dispensationes Deorum occultas? Qualiter autem ἐνθουσιάζειν, id est indiuinare dicuntur animae, et sobrietate meliorem maniam sumentes coaptari Diis ipsis. Sibyllam dico eam, quae post partum mox prolocuta est mira, et audiuisse praesentes quae sit, et ex quali ordine venit in eum qui circa terram locum, et si qua etiam alia anima sic fuit diuinae partis.

XIV. Summatim igitur dicamus, quod rationalis anima et intellectualis secundum naturam qualitercumque mota, sit extra corpora et sensus: quare necessarium ipsi, et substantiam habere separabilem ab ambobus: hoc autem rursum manifesto ex se iam euidens, quod secundum naturam quidem operans melior est quam vt a Fato ducatur, decidens autem in sensum, et irrationalata, et corporizata, assequitur iis quae deorsum, et conuiuens cum ipsis quantum cum vicinis non sobriis, obtinetur et ab aliorum regnante causa. Etenim rursus oportebat aliquod etiam tale esse entium genus, secundum substantiam quidem supra fatum ens, secundum habitudinem autem sub ipso aliquando ordinatum. Si enim sunt quidem quae tota aeterna supra fatales leges locata sunt, sunt autem quae secundum omnem sui ipsorum vitam ordinata sunt sub periodis fati: oportet vbique et intermediam horum esse naturam eorum, quae quandoque quidem extra fatalem factionem, quandoque autem sub ipsa perseuerantium. Nam processus entium nihil relinquunt vacuum, multo magis quam corporum situs. Sed extremorum sunt vbique mediationes, quae et illis exhibent colligationem ad inuicem. Ista non Plato solus, sed et [z]) responsa plane nobis releuarunt. Primum quidem iussa diuinis [?] illis qui dignificati fuerunt fieri auditores mysticorum illorum sermonum,

z) Oracula Chaldaica, supra cap. 7.

num, *non naturae inſpicias fatatum nomen huius.* Et iterum: *neque coaugeas fato cuius finis.* Et vbique ab ea quae ſecundum fatum vita auertentia, et ab eo quod eſt *corporalizare fatalibus gregibus*, per quae a ſenſibus nos abducunt, et a deſideriis materialibus: per haec enim corporizamur, et corporati ex neceſſitate a Fato ducimur. Captat enim ſimilitudo entia ad inuicem vbique, aſſimilatum autem cuicunque aſſimilatum eſt, eadem cum hoc fruitur politia, quare et praeſide politiae; nihil enim ſine praeſide neque principatu eſt in vniverſo, ſiue totorum dicas, ſiue partium. Principantur autem alia ab aliis, etenim haec quidem aliter viuunt, haec autem aliter. Deinde de diuiniſſima noſtra vita docentia aa) et de immaculata politia, qualiter iam ab omni fatali politia abſoluuntur. Quicunque autem pacis opera intelligentes reuerendi fient, fortis fatalem alam bb) effugiunt.

XV. Hanc igitur et talem praeiaciens vitam anima non erit eorum quae ducuntur a Fato. Si autem velit corpora plaſmare, et corporalibus bonis vocatis intendat, et honores proſequatur et potentatus et diuitias, idem patitur vinculato philoſopho et in nauem ingreſſo, etenim iſte ſeruit mouentibus nauem ventis, et ſi conculcet aliquis nautarum ipſum, et iniurietur aliquis vinculantium. Valere igitur dicentes iis ad quae alligamur, et virtutis valorem ſpeculabimur, et Fatum non in nos aliquid operans, ſed in ea quae circa nos. Quoniam et quicunque extrinſecus attingentia concidere cc) nobis valet, ciuitatem muris ſpoliavit et lapidibus, o amice, et ligna in flammam redegit, mortalia omnia et vſtibilia, et pecunias diſſipauit, extrinſecus entia, et propter hoc apud alios fore potentia. Eorum autem quae in nobis, nullus ita eſt potens, vt auferat aliquid, etſi omnem habeat humanam poteſtatem. Etenim ſi temperati ſimus, illis inſidentibus ſumus: et, ſi ſpeculatores entium, neque hoc habitu ſpoliamur; ſed factis omnimode diris illis vt dicis effectibus laudantes perſeveramus, omnium principantes et quaerentes cauſas factorum.

XVI. Nequaquam igitur ab vltimis operationibus exprobremus animae neceſſitatem, ſed a primis admiremur ipſius virtutem [?] inſuperabilem: et, ſi ſic ſapiamus, nihil nos turbabit deorſum patientium, ſed quando corpore turbato et nos dira aliqua ſubſtinere dicimus, non nos ſumus qui dicimus, ſed eſt concupiſcentiae verbum. Huius enim et delectationes corporis, quare et triſtitiae. Et quando ſpoliati pecuniis dolemus, aut non obtinentes, etenim τὸ amatiuum pecuniae, hoc animae eſt: et rurſum quando vituperati et a potentatu decidentes indignamur, non eſt eius quae ſurſum animae paſſio, ſed eius quae circa cor, deorſum habitantis. Etenim τὸ amatiuum honoris, illius eſt: quae autem in nobis ratio in omnibus talibus decepta ſequitur et ſimul conturbatur deterioribus, intellectus ens coecus et nondum purgatus illud, quo poteſt aſpicere ſe ipſum et quae ante ipſum et quae poſt ipſum.

aa) Illa, de quibus iam dixit, oracula.

bb) An *alam.*

cc) Hoc loco MS. erat hiulcum, quod vtcunque ſenſum odoratus ſuppleui.

Purus autem factus ab iis quibus amictus fuit quando decidit, cognoscet vtique quod in ipso, quomodo neque in corporeis, (post ipsum enim) neque in illis in quibus diuini libertas arbitrii, (ante ipsum enim) sed in viuere secundum virtutem. Haec enim libera solum et inseruilis, et libertate decens et potestas vt vere animae, et potestans qui hanc habet. Potestatis enim omnis opus τὸ habens ipsam continere et saluare.

XVII. Si autem quis in malitiam respicit, animae indebilitatem respicit, etsi habeat omnem aliam potentiam. Alia enim organorum potentia, et alia eorum quae debent vti organis. Omnis igitur anima secundum quod virtute participat, et quod est liberam esse: secundum quod autem malitia et debilitate et eo quod est seruire aliis et non fato solum, sed omnibus vt est dicere, volentibus appetibile aut dare, aut auferre potentibus. Quoniam et qui virtutem habet seruit iis qui desiderabile ipsi acquirere et coaugere solis sufficientibus entibus, isti autem sunt Dii, apud quos vt vere virtus est, et a qua quae in nobis. Et alicubi etiam Plato voluntariam seruitutem hanc maximam ait esse libertatem: omnem enim potestatem omnium habentibus seruientes, assimilamur ad ipsos, ita vt et totum mundum dispensemus, vt ait ille. Perfecta enim ens et superalata supereleuatur, et totum mundum dispensat. Hoc quidem igitur diuinissimis existit nostrarum animarum, sicut vltimis, veluti in carcere illigatis esse et viuere inuoluntaria vita pro voluntaria libera: intermediis autem harum, secundum quod absoluuntur a passionibus et corporibus superascendere necessitati ad potentiuantem generationi vitam.

[P] XVIII. Etenim rursum, si ante animam quidem est ὁ νοῦς siue intellectus et Deus, post animam autem passiones et corpora: et his quidem coacte agere conuenit, intellectui autem et Deo modo meliori omni necessitate, et quod solummodo liberum: necesse igitur animam aut apud illos, aut apud istos factam, aut necessitatem subintrare deteriorum, aut libertatem praemitti meliorum, et seruire quidem aut desuper principatam, aut desuptus. Seruientem autem aut comprincipari principantibus sibi, aut conseruire seruientibus solum. Hic itaque ascendens anima resumens ipsius potentiam, scilicet virtutem, nihil dirum aestimabit, etsi quodcunque fiat circa corpus et quae extra corpus. Non enim passiones organorum ad vtentes transeunt, sed et iis qualitercunque habentibus operabitur quis secundum virtutem, languente quidem si contingat corpore viriliter agens, sano autem temperante: et paupertate quidem praesente μεγαλοφρόνως, id est magnisapienter operans, diuitiis autem magnifice: vbique autem ex iis quae videntur affluere praeextollens vsuram virtutem, et contrariis oppositiones facientem inseruilem, et interiori fugit eas, quae deforis plagas melioratus. Non enim aestimes quod solis vobis dd) admittitur dicere, data virtute datam mouere grauitatem, hoc itaque multum diuulgatum, sed multo magis iis, qui secundum virtutem viuunt: datam ex omni virtutem alia virtute, quae vt vere, ornare. Et qui quidem sic habet, generosus est et liber, malus autem omnium est seruus, etsi principatur omnibus: similis

dd) Mechanicis.

milis iis, qui in Aegypto puniuntur, quibus laruas ridentes circumponentes puniunt; et iis necessitas praeualet non tenentibus seipsos. Elongatis enim ipsis a Diis, tanquam brutis vtitur vniuersum.

XIX. Quando igitur videre volueris τὸ in nobis, vide animam, secundum naturam viuentem. Viuit autem secundum naturam, quae non debilis. Nihil enim debile in eo, quod secundum naturam. Non est autem debilis, quae non malitia repleta, debile enim malum in omnibus. Et, si sic respicias, videbis naturam eius, quod in nobis qualis quaedam est, vtentem omnibus circumstantibus recte, et aut prohibentem fieri, aut factas passiones deteriorum curantem, tradentem autem fato agere in ea, quae post ipsum, quorum est dominus, coordinatam autem iis, quae ante ipsam, a quibus melioribus entibus non abscissa est. Talia et de secunda discussione a nobis dicta sint.

[P] XX. Ad tertium autem consequenter accedentes dicamus, qui sunt et quales modi cognitionum, quos indistinctos sinentes latebimus nos ipsos errantes et circa res et circa diuini Platonis institutiones. Siue igitur aliam quidem intelligemus cognitionem ex ab Aristotele diuulgatis, et a Platone etiam quae sine caussa solam cognoscentem ipsius quia veritatem: quoniam incipientibus purgari animabus attribuere primam constituerunt opinionem ipsam notantes, iis quidem, qui erudiuntur circa agibilia, absolutis iam ab humanis circa entia tractantibus. Etenim παιδεία, id est eruditio, est purgatio immensurationis passionum: et multo magis ad impossibilitatem a mediocritate passionum via, non adhuc ratione volente compati quidem, sed mediocriter, omnem autem funem passionum exuente.

XXI. Hac autem tanta ente, alteram ad sursum tradiderunt nobis ex eodem gymnasio. Aiunt eam, quae ex principiis quidem procedentem, vt suppositionibus cognitionem et causas cognoscentem, omnia autem necessaria concludentem: qualem vtique et arithmeticam et geometriam inuenit quae ab illis ratio, quia quidem et syllogizantur, et ex necessariis concludunt, opinatiua solum cognitione supra locatas. Quia autem vsque ad sua principia stantes horum causas superius gaudere sinunt non multum tractantes, propter haec itaque a perfectissima cognitione deficientes se ipsas ostendentes. *Geometrae enim*, ait, *sermo non erit ad intermentem principia.* Quare hoc quidem erit et in iis planum, quod a principiis illis confessis: quod autem circa ipsa principia, obscurum et ignotum dimissum.

XXII. Tertium igitur superius ascendentes dic me dicere humanae animae cognitionem vsque ad vnum ascendentem et vsque ad insuppositum per omnes, vt est dicere, species, has quidem diuidentem, has autem resoluentem, ex vnoque multa facientem et e multis vnum. Hanc quam θριγκὸν quidem mathematum determinat ee) qui in politia Socrates, qui

ee) Plato VII. de rep. ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ὥσπερ θριγκὸς τοῖς μαθήμασιν ἡ διαλεκτικὴ ἡμῖν ἐπάνω κεῖσθαι.

qui autem in Epinomide Xenus [ff]) colligationem ipſorum notat. Ab hac enim et geometrae et vnusquisque aliorum ſcientium ſumunt de ſuis principiis theoriam, multa principia et diuiſa ex vno omnium principium reiungentem. Quod enim in omnibus eſt entibus illud, hoc in geometria quidem punctum, in arithmetica [?] autem monas, et in ſingulis quod ſimpliciſſimum: a quo producentes quae ſub ipſis ſingulae ſcientiarum demonſtrant. Sed horum quidem vnumquodque dicitur quoddam principium, et eſt. Omnium enim entium principium ſimpliciter eſt principium, et vsque ad illud aſcenſus ſumme ſcientiarum.

XXIII. Quartum autem adhuc tibi et hac ſimpliciorem intelligendum noſtram cognitionem, quoniam non adhuc methodis vtentem et reſolutionibus aut compoſitionibus aut definitionibus, aut demonſtrationibus: ſed ἐπιβολαῖς, id eſt adiectionibus ſimplicibus et velut autopticis et per ſe viſiuis entia ſpeculantem collaudant, qui ſecundum ipſam operari poſſunt, intellectum iam et non ſcientiam ipſam venerantur, dicentes. Aut non audiſti Ariſtotelem quidem in demonſtratiuis libris ſic aliqualiter dicentem, quod melior omni ſubſtantia intellectus in nobis, et quis iſte ſit determinantem, *quo terminos*, [gg]) inquit, *cognoſcimus;* Platonem autem in Timaeo, intellectum et ſcientiam circa entia, cognitiones eſſe animae, pronunciantem. Etenim videtur ſcientia quidem eſſe animae, ſecundum quod eſt anima cognitio: intellectus autem, ſecundum quod anima eſt imago eius, qui vt vere intellectus, etenim ille videns intellectualia, magis autem ens vna, inquit, ἐπιβολῇ, id eſt iniectione vel intuitu et attactu intellectorum ſeipſumque intelligentem et illa in ſeipſo entia conſpicit, propter quod et intelligit quae eſt, et quod intelligens eſt ſimul intelligit cognoſcens et ſeipſum quis eſt. Hunc igitur imitans ſecundum quod poteſt anima, fit et ipſa intellectus, ſcientiam ſupercurrens et relinquens multas methodos, in quibus prius decorabatur, et oculum ſolum erigens ad entia, contingentia quidem et ipſa intelligens, ſicut et intellectus, contingens autem alias aliaque omnia ille ſimul, *hanc enim fatalem connexuit*, ait, *omnium pater*.

XXIV. Quintam etiam poſt has omnes cognitiones intelligentiam volo te accipere, qui credidiſti Ariſtoteli quidem vsque ad intellectualem operationem ſurſum ducenti, vltra hanc autem nihil inſinuanti. Aſſequentem autem Platoni, et ante Platonem theologis, qui conſueuerunt nobis laudare cognitionem ſupra intellectum, et μανίαν vt vere hanc diuinam diuulgant: ipſum aiunt vnum animae, non adhuc hoc intellectuale excitantem et hoc coaptantem vni. Omnia enim ſimili cognoſcuntur, ſenſibile ſenſu, ſcibile [?] ſcientia, intelligibile intellectu, vnum vniali. Intelligens quidem etiam anima et ſeipſam cognoſcit et quaecunque intelligit contingentia, ſicut diximus. Superintelligens autem et ſeipſam et illa ignorat, quo adiacens τὸ vnum, quietem amat, clauſa cognitionibus muta facta et ſilens intrinſecus ſilentio. Etenim quomodo vtique adiacet indicibiliſſimo omnium, aliter quam ſoporans

ff) Hoſpes, qui apud Platonem loquens inducitur.

gg) Ὅροι *definitiones.*

ſoporans quae in ipſa garrula materia. Fiat igitur vnum vt videat τὸ vnum, magis autem vt non videat τὸ vnum. Videns enim, intellectuale videbit, et non ſupra intellectum, et quoddam vnum intelliget, et non τὸ autounum. Hanc, o amice, diuiniſſimam entis operationem animae aliquis operans, ſoli credens ſibi ipſi, ſcilicet flori intellectus, et quietans ſeipſum non ab exterioribus motibus ſed ab interioribus, Deus factus, vt animae paſſibile, cognoſcet ſolummodo qualiter Dii omnia indicibiliter cognoſcunt ſinguli ſecundum τὸ vnum quod ſui ipſorum. Donec autem circa ea quae deorſum voluimur, incredulitatis habemus circa haec, ſcilicet omnia diuino cognoſcente impartibiliter et ſuperaeternaliter: eſſe quidem aeternaliter entia, fieri autem temporaliter quae fiunt, neque tempore neque aeterno ente in τῷ vno. Tot quidem ſunt cognitionum ſpecies apud nos, ad quas vtique reſpicientes, poſſibile ſoluere et quaecunque de eo quod eſt ſoluere animam hic veritatem, et de non ſcire.

XXV. Quoniam autem tres fecimus diſcuſſiones, quas neceſſarias dicebamus eſſe ad quaeſitorum dearticulationem, ad ipſas iam tranſibimus dubitationes, et ſecundum vnumquamque ipſarum conſequentes apponam ſolutiones. Primo igitur ſcribis tanquam ſufficiens argumentum eius quod τὸ in nobis ſit friuolum, ſed opera eſt coeleſtium partium ſola, ad ſingula eorum quae fiunt factionem; hoc quod et nos homines, in quibuscunque dirigimus, [hh]) nos ipſos cauſamus euentuum: in quibus autem infortunamur, ad illam cauſam, ſcilicet neceſſitatem transferimus pro electione. Et haec dubitans putas obtinere eum qui de Fato communem conceptum; tanquam ente et principaliori ente in agibilibus quam noſtri impetus. Et neque ego ipſe video homines aliter aliqualiter habentes, quam imputantes ſibi ipſis directionis cauſam, peccatorum autem aliis. Sed in haec differimus, quod tu quidem multorum opinionem ſufficere [?] aeſtimas ad id quod de rebus indicium: ego autem illos quidem ſic ratiocinari propter quandam φιλαυτίαν, id eſt amorem ſui malum et inconvenientem aeſtimo. Inter autem ſapientes quibus competit ad totum et partes reſpicere, quem habent ad illa ordinem non negligere, omnium eorum quae fiunt, principaliter quidem cauſare Deum, a quo bonum aduenit omnibus: poſt illum autem, mundi periodum et tempus in quo quae fiunt coaptantur totis et coordinantur, nullo ſuper aduentitio ente ad totorum politiam: tertio autem ſeipſos in quibuscunque praeeligentes ſortiuntur et ſui ipſorum impetibus cooperantur ad rerum expletionem.

XXVI. Quando autem aliquid euenit praeter ipſorum electionem, tunc tota ſola et illorum factionem vt vincentem cauſantes merito, partialia quidem enim vbique cum totis neceſſarium operari, tota autem et ſine illis et quod iſto modo qui intellectum habent diuidunt factiones, ſed non vt tu ipſa diuiſiſti. Audi Platonem in legibus clamantem, quod Deus quidem omnia et poſt Deum fortuna et tempus humana

hh) Κατορθῶμεν proſpero ſucceſſu gaudemus.

humana omnia gubernant: Noſtrum autem ab iis tertium dicere conſequi artem, in tempore enim hyemis, ") cooperari vtique aliquid et gubernatiuam, et ſanationis medicatiuam, et totaliter agibilium politicam. Siue igitur dirigamus, Fatum, tempus et Deum cauſandum, vt quod fit tres cauſas habeat: hanc quidem ipſum facientem bonum, hunc autem ordinatum in vnam ad omne homologiam, aliam autem humanam totaliter. Etenim omne humanum opus pars eſt vniuerſi, non e contrario autem, quia et aliis animalibus neceſſe partibus entibus, omnis et facere, ſed et pati: omnis quidem huius mundialis conſiſtentiae et dramatis, id eſt operis, pars finem habet bonum: nulla enim inordinata relinquitur partium ſed contexitur ad τὸ bene vniuerſi, non e conuerſo autem omne quod bono ſortitur, cum mundiali politia coordinatur. Eſt enim et ſupra Mundum vita, et vita Deorum et Animarum ſupra Fatum excedentium et Prouidentiae ſoli conſequentium.

XXVII. Vbi igitur hic τὸ in nobis? quando quid fit, connectitur cum periodo mundi: et rurſum quando ex illa ſola efficitur. Vbi autem alibi dicemus, quam in noſtris interius electionibus et impetibus? horum enim ſolorum nos Domini: iis autem quae extra, factis, cum aliis et pluribus et potentioribus. Oportet enim quod [P] extra generabitur partem fieri vniuerſi vt et generetur: hoc autem coannuente et cooperante vniuerſo vt in ſe ipſum faciat omne, parte ſui ipſius agens in aliud et ab alio patiens. Et propter hoc ergo et in iis quae fiunt hos quidem laudamus, hos autem vituperamus, tanquam vtique et ipſos propter electionem dominos factos, et qualia quaedam vtique ſint quae fiunt, talem non Mundum ſed agentem dicimus. Non enim habentia a Mundo quod in ipſis quale, ſed ab agentis vita. Coordinatur autem ad Omne propter Omne, et eſt tale iterum propter partem. Et quod haec vera ſcribimus, manifeſtabunt tibi et reſponſa, ſaepe victoriam dantia et noſtris electionibus, et non ſoli ordini mundialium periodorum: puta quando et dicunt: *Te ipſum videns, verere.* Et iterum: *Cognoſce te ipſum.* Iam inſtitit et in aliis: *Extra corpus eſſe te ipſum crede, et es.* Et quid oportet dicere, vbi et aegritudines voluntarias pullulare nobis aiunt ex tali vita noſtra naſcentes.

XXVIII. Non ergo oportet quae fiunt omnia remittere ad ſolum ordinem vniuerſi, ſicut neque ad noſtrum impetum: neque rurſum ſequeſtrare animam a dominis electionum, in hoc ipſo eſſe habentem ſcilicet in praeeligere ſolum, et haec quidem declinare, iis autem accurrere: quamuis in iis quae fiunt non ſit Domina vniuerſi. Oportet enim vnamquamque cauſam hoc ſolum expetere, in quo apta nata eſt. Natum eſt autem τὸ in nobis non eſſe actiuum ſolum, ſed et electiuum ſecundum ſe: aut eligens agere cum aliis et peccare ipſum dicimus et dirigere propter electionem. Quoniam etſi actum bonum ſit et agens ex electione mala operetur, malam

ii) Χειμῶνος procellae.

lam dicimus actionem. Nam quod quidem in acto bonum, propter aliud: quod autem prauum, propter eligens. Sic ergo euidens est omnibus, nos actionum secundum quod sunt eligibiles, dominos existere.

XXIX. Post hanc autem quaestionem dicis, quod omnes homines de futuro sollicitamur in omnibus, etiam in iis quae in nobis esse videntur. Et hic iterum vt alterum argumentum scribis ad haec quod non simus domini alicuius nos, siquidem ignoramus quod eueniet. Manifestare autem hoc studium nostrum circa diuinationes, etiam in quibus nos eligimus. Bene quidem igitur dicis, vt summatim est dicere, quod ergo, si amatores diuinationis omnes sumus, nihil est in nobis? Ego autem conuertens dicam sermonem melior factus: quod ergo, si nihil est in nobis, sed ex motu solo coacta sunt [?] quae fiunt, non vtique erimus amatores diuinationis. Quae enim in aliunde coactis opportunitas diuinatiuae, quorum et cognitio vt futurorum aut non futurorum? necessariis autem vtrisque euentibus superflua. Nam necessarium, impossibilem non fieri, quamuis millesies nos de ipso et praescientes et consiliantes existamus. Si igitur non, frustra sollicitamur de futuro. Non frustra autem, siquidem hoc secundum naturam nobis: (Nihil enim eorum quae secundum naturam, frustra) oportet vtique non omnia a circulatione ligantes cogere, sed aliquid et praecognitionem nobis proficuam poni, et vitas nostras non vt praecognoscentes patiamur solum, sed vt per praenosse ad hoc, quod et ipsi aliquid cooperari futuris, aut non cooperari, simus promtiores ad haec. Aut et non diuinationes solum, sed et orationes et sacrorum negotium omne aiunt conferre: aut et hoc vnguento vngentes et coronantes expellemus et circumscribemus, et neque sursum tendere manus, neque seruire dabimus ad potentes suspendere coelestes influxus. Frustra etiam omnino homines Deum semper inuocare in quibuscunque difficilibus sperauerunt, et ipsum Apollo frustra responsa dare, quia facientibus quidem haec, fugere existet eas quae a coelestibus periodis appensas poenas, non facientibus autem inefficax occurrere dirum.

XXX. Et quidem si non in ipsis esset facere et non, quomodo non et diuidi ista et sequentia responsis dare electionicus penitus inconueniens? Sed neque de Deo hoc proclamaremus, neque diuinatiuae et sacerdotalis vtilitatem ex humanis vitis describeremus; quoniam et historias omnes barbaricasque et graecas habes contestificantes, quod propter diuinatiuam siue ex diuina inspiratione, siue ex humana arte multi vtique saepe cognouerunt quae oportebat agere, et cognoscentes inexcusabilium malorum in futurum liberi extiterunt, quas relegere tibi promtum. Illud determino decens ad praesentem speculationem, quando et diuinatiuam hanc multum diuulgatam, et eam quae sacrorum habere locum dicimus, ad fieri aliquid et non, et quando obtineri iis quae ex vniuerso delatis generationibus: Tanquam ergo, quandoquidem quae in omni omnia, diuinaeque et daemoniales causae concurrunt ad vnum, et veluti idem loquuntur, tunc et sacrificii opera inefficacia videntur: oppugnare enim toti partem et contraria ferre impossibile: et praecognitio nihil apponit aut aufert diuinatorum.

natorum. Quando autem multis entibus talibus haec quidem [P] aliquid aliud ferunt, haec autem aliud; puta haec quidem corruptionem, haec autem saluationem aegrotantium, qualia vtique secundum vnamquamque historiam est dicere in factionibus coelestium in nos, tunc et sacra talis adducta soluit eos qui a laedentibus defluunt iis quae a proficientibus nobis, vtens cooperatiuis virtutibus. Et futuri consideratio magnam habet partem in effectibus, et totaliter hic τὸ in nobis aut iis causis, aut aliis coordinatum, sicut in verberibus super auctum sui ipsius motu exhibet aliquando quidem alium, aliquando autem alium finem. Et hoc scito de iis quae extra fiunt. Vbique autem rursum illud praeexistere dico, scilicet qualem impetum et electionem characterizare τὸ in nobis, et esse hoc animae opus in ipsa manens, inescribile in vniuersum. Iis igitur consequenter, vt mihi videtur, ipse gubernat omnia animalia et nos et alia secundum submissionem habere vitam ab aëre datam et a prima latione, in cerebri quidem parte rationalem, in sensitoriis autem eandem hanc innascentem circa alia et alia sensibilia, vocatam sensum, visum autem, auditum aut aliquem reliquorum tanquam subiectis differentem, vnum autem et differentem secundum se entem.

XXXI. Haec autem audiens te ordinantem, mirum existimaui si philosophiae amator et intellectualium speculationum, et quid dico intellectualium, sed et expertus earum quae secundum eruditionem viarum, et geometriae et arithmeticae inuentionum, dein tantum attribuisti sensibus, vt rationalis nostrae substantiae et intellectualis, non idola huius debilia, et per debilia organa vix tangentia cognoscibilia dicas: sed ipsam illam secundum subdescensionem factos aliquali sola organorum diuersitate distinctos ab inuicem et ab illa. Et quidem aut alicubi et prius ostendimus, sensu quidem omni inseparabili a corporibus ente, et ad seipsum conuerti impotente, rationali autem illa et intellectuali vita se ipsamque cognoscere apta nata, et propter sui ipsius cognitionem ad seipsam conuertere: quia et omne cognitiuum secundum operationem conuersum est ad cognoscibile, quare et quod sui ipsius ad seipsum. Qualem igitur vides intellectualis animae et sensitiuae identitatem, eius quae deorsum respicit, ad eam quae sursum tendit? In totorum principia consepulta in corporibus, ad eam quae pura est a corporibus, in iis quae secundum naturas operationibus, eius quae nusquam veritatem cognoscere potest, ad eam quae semper intendit ad Ens?

[P] XXXII. Si autem non frustra, neque in alio aliquo qui secundum naturam appetitus et sortientem quandoque veritate, sino dicere quod et substantiam diuinae animae ab aethere defluere inconueniens, si oportet impossibile inconueniens dicere. Quae quidem enim ab aethere animae, corpoream generationem sortitae sunt: animam autem demonstrat et Atheniensium xenus corporibus omnibus entem seniorem. Si autem vtique non corpus aetherem intelligis, sed intellectum aethereum, aut animam intellectualem aethera circumducentem; neque sic mihi videris verissimam causam inuenisse animae. Alius enim fons animarum, a quo et aethereae animae, et quae eorum quae sub luna elementorum, et daemoniae animae, et nos: et ad illam oportet

oportet respicere, quam Plato quidem, occultans veritatem, *craterem* appellare mihi videtur, et conditorem non ex aethere, sed ante corpora ibi alicubi tradit et commiscentem animam, vti ait Timaeus, *et eam, quae Omnis* [kk]) *animam commiscens miscuit.* Qui autem a Deo traditi sermones fontem, per se laudant omnis animae empyrias, id est empyrialis, aetherealis, materialis; et hunc seiungunt ex tota Zoogonothea, id est specula, a qua et totum fatum suspendentes, duas faciunt σειρὰς, id est ordines, hanc quidem animalem, hanc autem, vt diximus, μοιραίαν, id est sortialem, fatalem. Et animam ex altera trahentes, quandoque autem fato seruire, quando irrationalis facta Dominum permutauerit, pro Prouidentia Fatum.

XXXIII. Quod autem, sicut dixi, neque geometriae et arithmeticae non quod intellectuali operatione dignam pronunciasti nostram animam sensibus ipsam coordinans, addisces vtique considerans quod hoc primum opus est scientiarum harum, cessare ab anima eam quae cum sensibus operationem, et abducere ex iis, vt possibile, et assuefacere intus videre, et rationes videre immateriales, et demonstrationes inquirere contrariantes sensibus: ii quidem enim recusant impartibilitatem, haec autem ab impartibilibus esse existentiam partibilibus ait et principia, iis quidem partibilia, iis autem impartibilia. Et sensus quidem, quae aliquid et singularia cognoscere putant: eae autem vniuersalia, et quorum eadem natura semper, quam non a sensibilibus acceperunt. Non enim sunt quae imperfecta perfectorum causa, sed desuper ab intellectu, propter quod et iudicant sensus, et exprobrant ipsis grossitiem cognitionis, eas quae [?] cum passionibus perceptiones cognoscibilium indeterminabiles a sensibus motus.

XXXIV. Etenim sunt entes ludicrae cognitiones, quae sensuum cognitiones: quae autem illarum iam studiosae et assuefacientes, a ludicris quidem absolui, venari autem Entis cognitionem pro ludicra. Hanc quidem igitur vitam et fatalem esse et pati alias alia cum corporibus, in quibus consistit quod a fato necessarium. Omnis enim species a materia separabilis, inde et abgeneratur et continetur: conuersa enim ipsa ad se ipsam non contingit dicere, quod aliud quidem est quod extrinsecus ipsi aduenit, aliud autem τὸ verum; dicit autem illud solum, quod passionem nunciauit, propter quod et ab altero mobilium est operationem non habens ab altero mobilium puram: sed intellectualem quidem secundum ipsius naturam, non tolerantem autem violentis passionibus sensus assequi, in seipsa autem iudicatoria continentem de foris fallacium motuum, et apponentem quidem τὸ deficiens quibus sensus patitur, arguentem autem ipsorum mendacium, et haec de proprio agentem. Non enim ab iis quae sensus est [ll]) iudicare sensum, sed ab in-

kk) Τὴν τοῦ Παντὸς ψυχήν.

ll) Sunt, ἃ τῆς αἰσθήσεώς ἐστι.

tellectualibus rationibus, quas non potest suscipere sensus cognitio. Ex contrario itaque sensui ponendum immaterialem et separabilem et in se operatiuum: et huic quidem et electionem dandum inclinationis ad vtraque sursum et deorsum; ad intellectum a quo genita est, et ad sensum quem genuit. Sensui autem et omnibus simul incorporatis vitis quod sine electione, quia et corporibus. Media enim rationalis anima intellectus et sensus ens, fertur quidem ab ambo propter instabilem electionis inclinationem, fit autem secundum habitudinem vtrumque extremorum, quorum secundum substantiam neutrum est: manifestat autem ipsius medium et quae ab intellectu perfectio, et quae a sensu deceptio. Dogma quidem igitur talem habet directionem, vt mihi videtur.

XXXV. Ad eam autem quae de bono opinionem, quam intermedie sermonum proiecisti, quod quidem singulis delectabile, dicens, bonum; hoc autem esse potitione, obtinere enim alia legalia apud alios. Verecundarer vtique in me ipsum, si non manifeste ad virum amicum scriberem, quod videtur, tanquam vtique et electioni meae indignum sit, vt aestimo, opinio de iis, et aetati quam [?] habens existo. Iuueni enim quidem viro talem fieri opinionem, nihil mihi videtur mirum ad opiniones hominum in pluribus iuuentute aspiciente; intellectum autem senilem praesidem statuenti intellectualis prudentis iudicii conceptus conuenire existimo, et non quoscunque multorum famae et illibratae lationes perstrepunt. Nunc igitur, quoniam Persis quidem alia et delectabilia et legalia delectabilibus illis congrua, Graecis autem alia de eisdem iis videntur, et aliis alia: propter haec ad aliquod bonum, et hoc sicut et delectabile phantasiatur aliud aliis. Solum enim vtique hoc entium natura vt dicitur esse et est. Et quicunque quidem ipso natura singulis ente bono sortitur, finem vtique habebit homini conuenientem: quicunque autem ab illo peccat, etsi millies delectetur in praesentibus sibi et apparentibus bonis, imperfectum talis delectationis fructum metit.

XXXVI. Sed erat vt videtur verum, vno inconueniente dato alia accidere, quod vtique et ipse pati mihi videris. Fatum enim praestituens animae, coordinasti ipsam irrationalibus sensibus: iis autem conductis in idem, debili commiscuisti bonum. Oportet autem et priora et hoc ab anima eiicere, vt non lateamus nihil differens dantes hominibus aut brutis animalibus, quorum vita quidem inconuertibilis ad seipsam, curuatur autem in terram natura, passionibus autem materialibus commassata est cognitio. Et haec etiam Platone adamantinis vt est dicere, explicante sermonibus. Quod ergo bonum non est, non est delectabile idem, neque si omnes boues hanc proferant sententiam. Non enim nos esse boum delatores sed Deorum, apud quos obtinet intellectus, et quod Entis bonum quod et ipso intellectu diuinius est. Haec et in Gorgia accepta, et in Philebo, et in Politia, superfluum existimo per haec scripta rursum euidenter scripta fabulari.

XXXVII. Hoc autem apponam dictis, quod boni quidem inuestigationem non permiscendum delectabili, (non sic nos petulantia delectationis faciat desipere) humanorum autem et legalium et praeparationum omnimodas diuersitates referendum ad diuersas animarum vitas rationales, iracundas, concupiscitiuas, ab iis enim illae pullulant; *non enim a quercu*

quercu aiunt *neque a petra,* mm) Sed hos quidem multorum capitum bestia persuasit talia lege statuere qualia Persas, alios autem leoninum animae in aliud transposuit, qualia Thraces: [?] aliis autem praevalet ratio in legalibus et vere bonis. Et delectabile quidem omnibus commune. Omni enim delectabile praesens quod appetibile, bonum autem non omnibus, sed in quibus praesidet ratio. Non enim vident passiones bonum, sed sola haec. Et huic quidem delectabile et bonum idem, passionibus autem coecis non dedit conditura, boni investigationem, sed delectabilis, vnaquaeque enim vitae species inimpedite mota delectatur. Quare legalia quidem multa, et delectabilia omnimoda, et aliis alia: bonum autem apud illos solos, in quibus ratio praeualet passionibus. Non enim concupiscentiae dandum principatum, vt non asinis idem patiamur; neque furoribus, vt non leonibus: sed ei, quod in nobis optimo, et quod solum sumus, aut secundum quod maxime sumus. Etenim omnibus ex pluribus entibus, deterioribus et melioribus secundum melius esse. Nam quod melius, coniecturat boni natura.

XXXVIII. Sed quae posthaec scribis dubitans, videris vtique mihi in multis locis audiens Socratem dicentem nihil scire, et dicentes omnia scire deridentem, et adhuc nos abscedentes hinc verum maxime cognoscere extendentem et certiores scientias neque ipsas scientias entes arguentem, dubitare ne forte neque totaliter sit cognoscere verum, sed solum somniare circa ipsum. Et quidem oportebat cointelligere, si non est cognoscere Verum, non magis si est τὸ in nobis, nescimus, quam si non est: ignorantia enim amborum similiter positionem recusat. Quomodo igitur ad ostensionem eius quod non in nobis, vtimur ignorantia veritatis? Ignorantia ad esse hoc et non esse eandem potentiam, magis autem impotentiam habente.

XXXIX. Sed vt nihil tale patiamur, nos praediuisimus cognitiones omnes: et quibus hic anima participare potest, et quibus supremum sumens ordinem, quas has quidem habens Socrates, has autem sperans se habiturum absolutus a corpore, illuc ait perueniens scire verum. Metra enim alia, et alia cognitionis entia exhibuerunt ipsi occasionem talis spei. Quoniam et haec significatorum solitudine sunt Platonis amicis, si non solum purgatiue, sed et speculatiue possibile est viuere animam: circumferentem grossum hoc vinculum, et mediocriter, vt aestimo, discussione sortitus est sermo, quod forte [?] speculari quidem et hic possibile, vt eum qui in Theetyto nn) coryphaeum de coelo astronomizantem, et omnem entium naturam omniquaque perscrutantem, et eos qui in Politeia phylacas vsque ad bonum per dialecticam illam ascendentes, quam θριγκὸν mathematibus instituit, speculatiuum autem rursum fieri perfecte impossibile, propter causas, quas ipse in Phaedone docet, corporis occupationes et molestationes, non sinentes sine impedimento et indistractam in nobis

mm) Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός, φησιν, οὐδ' ἀπὸ πέτρης

nn) Theaeteto.

nobis fieri operationem illam. Vitae enim est τὸ speculatiuum, nomen operationis autem speculatio et Vnius.

XL. Et etiam quando mathematicas scientias hoc ipsum non permittit vocare scientias, non tanquam demonstrationum necessitatem ipsas habere negans dicit haec aliqualiter, sed tanquam a suprema scientiarum deficientes determinat. Et cur enim non oportet dicere plane a dialectica, quae non adhuc punctum aut Monadem hanc, sed ipsum τὸ bonum principium ponit, et omnium principia considerat. Vnde, vt aestimo, et mathematibus quidem in decisione lineae secundam assignat partem, in materialibus autem omniquaque et separatis speciebus eam quae ante has et cognitionem instituit, iis quidem eam quae ex suppositione, iis autem quae sine suppositione: hanc autem ergo et qui Epinomida composuit. Olim enim nobis haec pigritia coegit et indicium et sententiam colligationem vocauit mathematum, tanquam vnientem illorum omnium principium.

XLI. Si autem vtique et nihil scire Socrati promtum, et Pythii responsum propter hoc ipsum sapientissimum omnium protulit, vt ipse imponit responsum, considera profundum et Dei et Socratis, quomodo vtique τὸ nihil scire solum dicit excellens bonum existere, sed non scientem et hoc scire quod non nouit. Hoc quidem enim videtur esse praeopere oo) futuris sapientibus. Secundum veritatem autem in idem tendit sapientiae, et sapiens enter pp) est qui nouit se ipsum enter non sapientem, et non ignorans quod non nouit. Cuius enim alterius est nosse non scientem vnumquemque quam cognoscentis? et scientem oportet enim vtique et ipsum nosse perfecte quod non nouit; siquidem non scientem se ipsum sciet: hoc enim ignorans, neque si nouit ignorabit vtique. Quare nullus vtique seipsum prius non scientem cognoscet perfecte, antequam scientem [?] cognoscat, tunc enim et quod nouit simul, et quae non nouit sciet, et quod nouit cognoscet et quod non nouit, mediam habens notitiam et solummodo scientiam, et eorum qui non totaliter, quorum hoc quidem est intellectus, hoc autem sensus, hic quidem neque totaliter sciens veritatem, quia neque substantiam nouit, neque ipsam sensibilium quorum esse fingitur cognitio: hic autem ipsam Entis substantiam immediate sciens, et ipsam Entis entem Veritatem.

XLII. Media autem horum ens anima et nouit substantias entium, tanquam ante sensum ens, et non nouit tanquam post intellectum ens. Sapiens ergo quis factus cognoscet et quod nouit sciens, et quod non nouit sciens, tantum amice Socrati et responso de ea quae vt vere sapientia competens. Neque ergo propter mathematicas scientias a prima scientia distinctas, neque propter spem vt vere cognitionis post separationem ab hinc, neque propter Pythii responsum, exterminare oportet eas quae de scientia rationes. Plato

oo) Πάρεργε.

pp) Ὄντως.

to enim est ipse qui clamat, quod vtique interimentem scientiam de nullo neque de contingente adhuc affirmare possibile. Sed quam quidem scientiam sumet vtique anima et cum corpore ens, et quam erepta a vinculo, et quas quidem cognitiones simul et non scientias esse ponet. Vnam autem eam, quae vt vere scientiam et intellectum scientia meliorem et intellectu diuinificam intelligentiam, et hanc esse cognitionem quam anima phantasians et in hac vita accipere non potens desiderat eum qui a corpore exitum, tanquam tibi sortitura supernaturali hac et diuinali entium comprehensione. De iis quidem igitur satis.

XLIII. Consequenter autem iis quae diximus dubitas, cur vtique boni quidem deterius agunt, peccantes a finibus quos praestituerunt; mali autem sortiuntur ea quae appetunt? Tu quidem itaque et hoc existimas esse argumentum huius, quod non sit τὸ in nobis. Et quidem licet et aliis melioratis secundum dubitationem dicere, quod si eius quod non sit τὸ in nobis, est argumentum hoc, quod non secundum intellectum eueniunt bonis negotia; et eius quod sit haec quod secundum spem malorum ipsa fiunt, idem argumentum erit. Melius autem non oppugnatiue sermoni adiicere, sed ostendere tibi tantum, quod dubitationem hanc non ad interemtionem eius quod in nobis, noui antiquos proponentes, sed ad inquisitionem Prouidentiae. [P] Et magis perseueranter agonizantes, ad ipsum Plotinum illum, Iamblichum, aequiuocum tibi. qq) Etenim enter concutit de Prouidentia nostras inuictas praeacceptiones fortunalium rerum inexspectata illatio, et intellectuali inspectione indiget negotium, si debeat quis occursor a dubitatione ista saluatus committere Prouidentiae omne. Noui quidem igitur, vt dixi, non ad interemtionem eius quod in nobis, sed Prouidentiae haec dubitata prioribus.

XLIV. Quod autem et haec, non multo opus est argumento, sicut eius quod non sit τὸ in nobis, sed quod sit, magis addiscemus, illud cointelligentes. Quod ergo nullius nobis dominis entibus, neque electiuam vitam habentibus a seipsis, neque bonis neque malis a nobis entibus, sed plasmatis aliunde, non adhuc locum habet dubitare de euentibus, entibus aliunde malis aut bonis, tanquam praeter dignitatem euenientibus. Si enim non seipsos tales effecerunt, neque vtique retribui vtrisque oportebit pro vita, neque totaliter debebitur aliquid iis qui non sunt causa vitae quam habent. Quare si praeter dignitatem retributio fortunalium, ipsi vitarum vtique erunt causa, quorum dignitate in distributis ab vniuerso sortiri volunt: quoniam et omnium eorum quae circa nos, non in iis quae a totis habemus, exigimus retributiones habere, sed in quibuscunque aliquid cooperabimur. Si ergo non est τὸ in nobis, nihil habemus a nobis. Si hoc, neque expetemus retributiones eorum quae aliunde

qq) Theodorum Asinaeum.

aliunde in nos veniunt. Si hoc, neque eam quae praeter dignitatem distributionem euentuum causabimus.

XLV. Si ergo non est τὸ in nobis, non oportet quaerere quomodo praeter dignitatem boni quidam a finibus peccant, mali autem obtinent. Sed ente eo quod in nobis, et Prouidentia omnium obtinente, et tibi adducentes persuasionem post violentiam dicemus. Quomodo ergo? non enim erat τὸ in nobis eorum quae extra, dominans, sed cooperans. Quare merito, quae quidem intus, secundum sui ipsius disponit potentiam, quae autem extra, non adhuc, indigens et aliis ad illorum dispositionem, non in ipso iacentibus. Et ego valde laetor ad tales dubitationes, videns generosum aduentitium, qui saepe iubeo non confundere quae in nobis cum iis quae non in nobis: neque sic habere de iis quae non in nobis, tanquam ipsa fieri omnino, vt non et facta difficulter feramus. Nunc autem tanquam et illis assequi [?] iis, quae in nobis, debentibus, dubitatio accidit non factis, et supponentibus nobis vt bona quae non bona, et fieri quaerentibus. Melius autem erat, quae quidem in nobis enter entia et quaerere semper et acquirere sibi ipsis, quae autem extra et non in nobis, relinquere facientibus tanquam dominis et scientibus quae faciunt. Ad omnia autem quae in nobis, praeparatos esse per ea quae in nobis. Sed qualiter quidem habeat dubium ad id quod in nobis, ostendimus tibi per talia. Ad sermonem autem de Prouidentia magis vtique aliquid dicis, sicut diximus. Et dicta sunt multa ab antiquis quos dixi viris, et sic soluunt ipsum.

XLVI. Rursum igitur quaeris, quid τὸ in nobis? quod in principio sermonum oportebat quaerere. Deinde ad ipsum dubitans. Quaerens autem definis hoc esse, quod a nullo potestatum neque obtentum, sed et verbo dicens sic, αὐτοπερίγραπτον, id est ipsum circumscriptum, et αὐτενέργητον, id est ipsum operatiuum. Si autem hoc, et incorruptibile omnino, et potentissimum, et soli primo competens praesidi omnium entium, nobis autem τὸ in nobis non adhuc conueniens. Hunc itaque terminum longe ab intelligentia eius quod in nobis, quam habentes antiqui hoc humanis animabus attribuerunt, ego pono. Considera autem et tu ipse, quam vera dico. Vbique τὸ in nobis ad insinuationem assumunt operationis electionis, nos facientes dominos electionis et fugae, et vt alicuius bonorum aut contrariorum. Sicut enim idem dicunt electionem et voluntatem, sed hanc quidem esse boni solum, electionem autem bonorumque similiter et non bonorum, sicut vtique δόκησιν, id est exspectationem rr) non bonorum: propter quod et characterizare animam electionem similiter entem amborum et competere mediae naturae ei, quae ad ambo vertitur. Et hoc etiam communis fama testatur. Electiones enim horum laudamus, horum autem vituperamus. Malum autem omnibus inuolitum dicimus, et malum videtur bonum esse eligentibus ipsum, anima enim nulla cognoscens malum eligeret vtique sed fugeret. Propter ignorantiam autem studet circa ipsum: acutum quidem amorem boni secundum naturam habens, alicubi autem bonum videtur impotens.

XLVII.

rr) Cautionem.

XLVII. Anima igitur habente in substantia eam quae ad ambo inclinationem, τὸ bene dico et τὸ male, hanc potentiam ipsius [P] electiuam vocauerunt, propter quam aliud prae alio nati sumus eligere. Et sumes vtique ex diuisione definitionem talem potentiae huius. Quoniam omnis potentia aut rationalis est aut irrationalis, necesse et electionem in altero horum esse: non ens autem irrationalis, sine electione enim viuere illa omnes dicimus, rationalis vtique aliqua erit potentia. Omnis autem rationalis potentia aut cognitiua est aut appetitiua, sicut et omnis irrationalis. Electio autem ipsum hoc quod dicitur electio ens et desiderium, appetitus aliquis vtique erit. Omnis autem appetitus aut ad solum aspicit vt vere bonum, aut ad solum apparens bonum, aut ad ambo. Electionem autem neque ad solûm vere bonum respicere dicimus, non enim vtique vnquam vituperaretur iuste: neque ad solum apparens, non enim vtique et laudaretur saepe. Ad ambo ergo nata est talis potentia.

XLVIII. Est ergo, vt summatim dicatur, electio potentia rationalis appetitiua bonorum verorumque et apparentium, ducens ad ambo animam, propter quam ascendit et descendit, et peccat et dirigit. ⁱⁱ) Huius potentiae operationem videntes biuiam in nouis vocauerunt ad ambo ipsius inclinationem. Quare erit vtique electionale, et τὸ in nobis, idem. Et secundum hanc potentiam et a diuinis differimus et a mortualibus; vtraque enim sunt insusceptiua eius quae ad ambo inclinationis: haec quidem in bonis veris solummodo locata, propter excellentiam; haec autem in apparentibus, propter defectum. Quoniam et haec quidem intellectus characterizat, haec autem sensus: hic quidem noster rex, hic autem nuncius: medii autem nos in electione fixi, et potentes quidem ad ambo moueri, vbicunque autem moueantur, a totis obtenti ex ea quae secundum dignitatem sortientes; siquidem ad melius, vt intellectus: si autem ad deterius, vt sensus. Non ergo in omnium potestate et potentia τὸ in nobis: quae enim omnibus potestatiua, potentia Vnialis est, et propter hoc omnium quia vna et Boniformis. Quae autem electiua, Dualis, et propter hoc non omnium: quia iis quae ad ambo inclinationibus minorata est ab ea quae ante omnia est. Fieret autem vtique et ipsum omnium, si non electiuum impetum haberet, voluntas autem sic solum. Nam volita vita est secundum bonum, quae et τὸ in nobis facit potentissimum, et Deiformis enter existit, propter quam et anima fit Deus, et totum mundum dispensat, ait Plato.

[P] XLIX. Neque ergo primo τὸ in nobis, sicut neque vltimo conuenit, sed medio. Tu autem, vt videtur, potestatem existimasti significare τὸ in nobis, omnium dominantem, ducentem omnia secundum suum impetum, obtinentem omnia quae desiderat, non definiens potentiam in appetibilibus, quae intra ipsas animas efficientibus talem eligentem animam; sed dans sibi et eorum, quae non in nobis, potentiam. Quae enim extra animam, non in nobis: propter quod et commixta vita nostra ex iis quae non in nobis et

ii) I. e. recte agit.

et iis quae in nobis. Et apud ſtudioſos quidem multum τὸ in nobis: omnibus enim vtuntur, etiam iis quae non in nobis menſurare propter virtutem, et iis vtentes, et velut in ſeipſis facientes ſemper quod praeſens ornantes. Apud multos *) autem τὸ non in nobis plus; aſſequuntur enim iis quae extra, non habentes intus vitam potentem ipſis aſſimilare illa. Vnde et ii quidem liberi dicuntur eſſe et ſunt propter operationem eius quod in ipſis, et eius quod non in ipſis. In ſeruilem autem alii vociferantur neceſſitatem, conſepelientes cum iis quae non ipſis quod in ipſis, et omnia habentes non in ipſis.

L. Super omnia colophonem dubiorum nobis appoſuiſti. Interrogans enim ſi nouit Deus futurum apud nos, ſiue non nouit? Et ſiquidem non nouit, nihil ipſum a nobis differre dicas, non ſcientibus neque ipſis. Si autem nouit, fore penitus hoc quod nouit, et ex neceſſitate. Hoc autem non τὸ in nobis perimit ſolum, vt vtique videbitur, ſed et omne quod dicitur contingens, et conſueuit etiam hoc ponentibus non omnia coacta eſſe. et eſt, vt eſt dicere, millies dictum, et complicant quidem coniunctum omnes ita. Si nouit Deus omne futurum, ex neceſſitate erit quod futurum. Sed ii quidem falſum eſſe aiunt, Deum determinate noſſe omne, ſed aiunt etiam ipſum indeterminari in ſientibus indeterminate, vt ſaluent contingens. Alii autem determinatam cognitionem attribuentes Deo, admiſerunt neceſſitatem in omnibus quae ſiunt. Peripateticorum et Stoicorum haereſium ſunt haec dogmata. Plato autem et quicunque huic amicus, et Deum determinate ſcire futura, et fieri contra ſecundum ipſorum naturam affirmant haec quidem determinate, haec autem indeterminate. Eorum enim quae in effectis [?] diuiſim et ſubcontrarie inuicem ſunt, in Diis ſecundum melius ſolum eſt praeacceptis.

LI. Dico autem, puta genitorum aut incorporeorum entium aut corporum, incorporaliter ſunt amborum cauſae apud illos, et cognitio eodem modo incorporea. Et iterum intellectualium et non intellectualium entium, intellectualiter ambo apud Deos et ſecundum exiſtentiam et ſecundum ſcientiam. Cognoſcunt enim et quae non intellectualia, intellectualiter. Et rurſum eorum quae ſiunt inde intemporalium aut temporalium, intemporalis locata eſt apud ipſos cauſaque et cognitio. Quare quoniam et determinata et indeterminata quaedam ſiunt, ſecundum melius amborum, determinatam dico cognitionem horum amborum praeacceperunt. Adhuc autem, non quale eſt cognoſcibile, talis et cognitionis ſpecies, ſed quale cognoſcens. Merito, neque enim cognitio in cognoſcibili eſt, ſed in cognoſcente. Huic igitur ſimilis et conformis eſt in quo eſt, non illi in quo non eſt. Si igitur et cognoſcibile indeterminatum, ſed quando determinatum eſt quod cognoſcit, non propter cognitum indeter-

*) Τὰ πολλὰ, vocat vulgus, quibus οἱ σπουδαῖοι opponuntur.

determinata est cognitio, sed propter cognoscens, determinata. Etenim meliori modo est deterius cognoscere, et deteriori modo melius.

LII. Quare quoniam Dii omnibus meliores, meliori modo omnia praeacceperunt: et haec quae quidem sunt, ante tempus quidem quae secundum tempus, vt diximus: incorporea autem corporea, immaterialiter autem materialia, et determinate videlicet quae indeterminata, et stanter instabilia, et ingenerabiliter genita. Non igitur si cognoscunt futurum, ex necessitate fixit huic euentum: sed huic quidem indeterminatam ex determinato generationem dans, Diis autem determinatam indeterminati praecognitionem. Neque enim tua fictio uu) tympanis et cornis vv) vtens et materiis corporalibus, si tua praecognitione corporaliter erat: sed illa quidem incorporaliter phantasia et vitaliter habuit futuri rationem: factum autem *παράπηγμα* id est fixio corporaliter confixa ex non tali intrinseca cognitione. Si autem haec in tua factione, quid vtique dices de Deorum praecognitione, apud quam indicibile existit et entis inenarrabile nobis et incircumscriptibile, non tanquam alius modus omnium *περιοχῆς* id est circumsidentiae et nullatenus *συγγενὴς* congener iis quae ab ipso fiunt. [P] Quare et cognoscunt Dii diuine et intemporaliter, quae in nobis, et nos operamur vt apti nati sumus. Et quocunque eligimus, praecognitum est apud ipsos, non propter in nobis terminum, sed propter eum, qui apud ipsos.

LIII. Haec tibi, o amicum caput, de iis, quae interrogasti, respondi, potens et per se ostendere quod est *τὸ* in nobis, a laudibus et vituperationibus, a consiliis et a prouocationibus aut dehortationibus, a iudicatoriis et accusationibus aut defensionibus; a politica omni eruditione, a legislationibus, ab orationibus, a sacerdotalibus viis, ab ipsa philosophia. Bene enim nosti et meum institutorem, ww) dicentem saepe, quod *τὸ* in nobis interemtum, superfluam pronunciat philosophiam. Quid enim erudiet, nullo ente, qui erudiatur? Quomodo autem erit aliquid, quod erudiatur, non ente in nobis quid fiamus meliores. Haec igitur iterum atque iterum reconsiderans, si aliquid adhuc dubitas, nullatenus patiaris xx) scribere. De quibus enim vtique et congruet nos facere sermones, quam de iis, in quibus nullus vtique nos nugacitatis accusabit, facientibus disputationes. Cum autem qui ex superbia cumulum et laqueum omnem qui ex eodem illis exercito aiunt stultiloquium, inclino tibi non aduentitie mihi.

 II. PRO-

uu) *Fixio*, *παράπηγμα*, astrolabium.

vv) Fortasse *tornis*.

ww) Syrianum.

xx) Te pigeat.

II. PROCLI liber de decem dubitationibus circa Prouidentiam.

Περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν πρόνοιαν ἀποϱημάτων, *de decem dubitationibus circa Prouidentiam, liber.* Meminit huius scripti *Ioannes Philoponus* libro II. de mundi aeternitate aduersus Proclum cap. 5. αὐτὰ δὲ ταῦτα ἡμῖν ὁ Πρόκλος συνομολογῶν φαίνεται ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν Πρόνοιαν ἀποϱημάτων. Λέγει γὰρ ἐν ἐκείνῳ ταῦτα. Τῆς δὴ ἐν προνοίας ὡς εἴρηται κ. τ. λ. quae ex illo profert, leguntur in hoc libro pagina statim secunda et tertia. yy) Exstat latine ex eiusdem *Guilelmi de Morbeka* versione in bibliotheca huius vrbis Hamburgensis ex legato praestantissimi Holstenii, in eodem codice, e quo librum ad Theodorum, mechanicum, ex eiusdem Guilelmi versione exhibui. Guilelmus, Corinthi archiepiscopus, dicitur hanc versionem absoluisse Corinthi a. C. 1280. quarto die Februarii. Ἀποϱήματα illa [?] sunt hae decem circa Prouidentiam quaestiones, quas proponit primum, deinde suo more ad Platonis fere mentem resoluit atque explicat.

1. Num prouidentia ad omnia et singula pertingat, siue, vt Guilelmi, interpretis, verbis vtar, *si Prouidentia est omnium, totorum, partium, et vsque ad indiuiduissima corporum et eorum quae sub coelo, aeternorum et corruptibilium.* Hoc adfirmat Proclus, atque vnumquodque singularium e rebus etiam minimis ab vnius Optimi Maximi Numinis bonifica vt appellat Prouidentia dependere contendit. *Nihil enim effugit illud vnum, siue in esse dicas, siue in cognosci. Et dicitur quidem, et recte dicitur, et in centro totus circulus esse centraliter, siquidem causa centrum, causatum autem circulus, et in vnitate omnis numerus monadice propter eandem rationem. In Prouidentiae autem vno maiori modo omnia sunt, siquidem et vnum maiori modo illud quam centrum et monas.*

2. Quomodo contingentia praesciat Deus iisque prouideat? Respondet Proclus, Deum pro perfectissima natura sua cognoscere in spermatibus suis et caussis indeterminata determinate, sicut et incorporaliter et indistanter distantia et corporata. Quam in rem plura disputauit libro ad Theodorum, mechanicum, cap. 50. seq.

3. Num et determinatorum et indeterminatorum sit causa Prouidentia secundum idem et eodem modo? Respondet Proclus, prouidere nihil esse quam benefacere: hinc pro suo quaeque modulo et ordine participare de vno illo bono, vt et ipsi vnitas, et indeterminatis libertas constet. In eodem capite probat, prouidere Deum contingentibus etiam et indeterminatis, ne illa sint velut superaduentitia in vniuerso. *Si*

yy) *Procli* dubitation. X. circa prouidentiam; de fato et de malorum subsistentia, in II. codd. bibl. *Mediol.* Ambros. teste *Montfauc.* in bibl. bibl. MSSt. I. p. 522. *E.* Eodem teste ib. p. 608. *E.* est in cod. Basil. *Guil. de Morbena* (sic) versio lat. et in vol. I. pag. 24. B. in cod. quond. reg. Christinae, in bibl. Vatic. p. 450. trium illorum Procli librorum versio lat. *Guil. de Morbero* (sic). *Harl.*

Si itaque et volunt (vtpote autores) *providere determinate indeterminatis, et possunt Dii, omnino vtique et prouident, et prouidentes cognoscunt prouisorum dignitatem. Et Dii quidem exaltatim et ad omnia sui ipsorum extendentes prouidentiam, daemones autem partientes illorum superexistentiam, hi quidem aliorum gregalitatem acceperunt, hi autem aliorum, vt ait ille, in vltimam consummantes partitionem, vt hi quidem hominum sint, hi autem leonum, alii autem aliorum animalium, aut plantarum praesides, et adhuc partialius, hi quidem oculi, hi autem cordis, hi vero hepatis. Omnia autem sunt plena Diis, his quidem et his immediate prouidentibus, his autem per medios Daemones, vt dictum est: non illis omnibus adesse non potentibus, sed vltimis per se participare primis non potentibus.*

[P] 4. Quomodo Deorum participationes fiant, siue quomodo Dii prouidentes in inferiora operentur? Respondet Proclus, pro participantium idoneitate, *rationaliter in rationalibus, intellectualiter in intellectualibus, phantastice et sensibiliter in iis quae secundum phantasiam, aut sensum viuunt: essentialiter autem et per esse solum in his quae sine vita, esse obtinent. - - Igitur et prouidentia supra entia omnia secundum ipsam diuinam vnionem locata, et operante vnam operationem vni conuenientem omne accedens participat, et ita vt aptum natum est.* De oraculorum defectu ita differit, vt operatione Dei manente semper eadem, loca vel homines inidonei sint ad eam participandam, velut si facie aliqua stante, speculum eius imaginem iam fulgidum suscipiat, iam obscurius vel debilem vel plane nullam reddat. *Siue igitur dicat quis chresteria quandoque quidem diuinatiuis participare Diis, quandoque autem deficere inefficacia facta, et velut ἄπνοα i. e. sine spiritus secundum quoddam tempus, in hoc reducendum causas irregularitatis, indeficientibus spiritibus vtentibus et operantibus in potentia participare ipsis semper. Nam veracia chresteria, quae apparentibus complent angelique et daemones, et heroës, in quos illustrant Dii et semper entes in vniuerso fortes, quamuis aquae aliquae et hiatus terrae non semper participare illis possint propter sui ipsorum instabilem naturam: siue rituum virtutes, ἀγάλματα siue imagines introeuntes quandoque et viuentia facientes et replentes diuina inspiratione, deficiunt in quibusdam periodis. Et horum defectum aestimo remittere conuenit ad suscipientia, et non ad variationem operationis Deorum, inspirantium ipsi. Neque enim lunae deficientis solem causare audemus, sed incidentiam ipsius in conum.*

5. Vnde et cur malum, cum sit Prouidentia? Respondet Proclus, duo haberi malorum genera, vnum in corporibus, praeter naturam; in animabus, contra rationem. Neutro autem regnum prouidentiae (vt verbo interpretis vtar) molestari, sed malo huic finem esse bonum, et vniuersi varietatem ac perfectionem: nam omne, quod praeter naturam, fieri, vt aliquid fiat eorum, quae secundum naturam, sed non viciffim. Atque inter spiritus perfectiores et brutas animantes debuisse quoque medias interpositas esse animas, ratione simul et ira atque concupiscentia praeditas, et libertate arbitrii gaudentes.

6. Si Prouidentia est, cur bonis viris mala fiant, mali triumphent? Respondet, bonis tamen non deesse virtutem, virtutisque materiam: atque singularem

rem illis in laudem cedere, quod virtutem [?] nudam colere malint, quam *malitiam cum omnibus fuis abundantiis.* Malum non esse irritamentis carere malorum, et aduersa fortunae quosdam etiam expetisse, sapientes fortiter semper tulisse. Neque aequum esse, vt iidem omni simul genere bonorum abundent. *Oportet quandam experientiam etiam malorum eorum, quae hic ipsis inesse a quibus prouocatae animae appetant eam quae hinc translationem ad illum qui extra mala locum.* Multos per aduersa ad maiorem virtutem adductos esse, denique sola esse mala, quae ipsi committimus, non quae patimur. Inglorios malos omnes et inhonoratos, quamuis myrii adulatorum ipsos circumstent. Ad quaestionem, quam huic adiungit, cur inaequalibus aequalia a Prouidentia existant secundum arithmeticam (non geometricam) aequalitatem, velut ciuitate tota pereunte vt similis sit interitus hominum dissimillimorum, bonorum malorumque: Respondet, *primo quidem quod non secundum quod dissimiles sunt, hoc simile patiuntur, sed secundum quod similes ciuitatem eandem si forte inhabitare volentes, et nauem eandem intrare, et commilitare cum inuicem, et si quid aliud eiusdem cum iis speciei, et sic secundum ipsius actionem idem aliquid passi sunt. Sed secundum quod meliores et deteriores, diuersam habent communis passionis illationem, siquidem ii impatientes, ii autem mansuete ferentes perierunt. Et post separationem, hos quidem meliorum locus suscipit, hos autem qui deteriorum.* Addit deinde, esse quendam ordinem et fati communis periodum a diuersis principiis in eundem finem obuiantem, et concursum processuum, vbi compati coguntur imprincipaliores partes ex necessitate. Latere etiam nos veras animarum aequalitates.

7. Si Prouidentia etiam ad infirma se demittit, vnde tanta sortis in brutis animantibus inaequalitas, mutuae deuorationes et similia? Respondet: si in illis sit aliquid *αὐτοκίνητον*, causam altius quaerendam: si vero corporea tantum sint, nihil referre, si idem patiantur cum vmbra, omnimode transfigurata, atque fato subiecta sint.

8. Quare poenae post peccata non statim subsequantur, sed infligantur post tempus demum, et hoc interdum valde longum? Respondet, *inserta nequitiae radix, (sicut spinas ferens terra, etsi millesies excidas nascentes, similium est productiua,) easdem reddit operationes non flexa punitionibus.* Igitur Prouidentia, congruens tempus, non quale placet homuncionibus, sed quale ad sanationem animarum nouit proficere, exspectat, ac tolerando plures erudit. *Cum Diis enim, ait ille, fortunam et tempus omnia gubernare, siue dare aliquid bonorum oporteat, siue purgare contrariorum.* [?] Deinde vitium sibi ipsi poena et λώβη animi grauissima. Non bonus poenarum dispensator ira praeceps. Plato, seruum verberaturus, flagellum aliquo tempore sublime tenere visus est, causamque interrogatus, dixit, punire se sui ipsius praeimpetuantem iram. Archytas ad seruos in agro, qui iussa non fecerant poenamque exspectabant, bene valete, inquit, quia irascor. Et Theano ad seruam: si non essem irata, verberarem vtique te. Apud Aegyptios lex erat, praegnantem, iudicatam morte dignam, donec vtique pepererit, non morti tradere. Quid mirum Prouidentiam, delinquentes morte digna, potentes autem parere non quasdamcunque actiones, sed egregias, conseruare ad illas etc. Si Themistocles pro iis, quae egerat iuuenis, confestim soluisset poenam,

poenam, quis eruiſſet Athenas a Perſicis malis? Quis etiam fuiſſet Πυθίας expoſitor? Si Dionyſius in principio periiſſet tyrannidis, quis Siciliam a Chalcedonenſibus liberaſſet, inſuſcitabilem fore exſpectatam? Si Periander punitus fuiſſet non poſt multum aliquod tempus, quis vtique Apolloniam, quis etiam amoenam zz) Leucadiorum inſulam, quis etiam Anaxorium eripuiſſet a ſibi aduerſantibus? - - Quid quod tempus illud poenarum dilatarum longum videtur nobis, tenuiter intuentibus, ſed ad Prouidentiae oculum nihil eſt, vti viciſſim *iſte locus, in quo viuimus, corpora circumferentes, paruus omnino ad magnorum peccatorum punitionem:* τίσεως *autem carceres, et quae in inferno loca, multa vtique quaedam et inenarrabilia, et multitudines tormentorum inexceſſibiles omnibus qui qualitercunque ibi ſunt. - - Propter magnitudinem punitionis non ſimul tota ſit adiectio. Excitare autem remorſiones animae ingeniatae ſunt, praecurſales ipſis maximarum paſſionum. Aiunt enim et Apollodorum, tyrannum, viſionem vidiſſe, verberatum ſe ipſum et decoctum a qualibus quibusdam, et ſui ipſius cor ex lebete clamans, ego tibi horum cauſa. Ptolemaei autem Ceranni vocantis amicos putare ſeipſum in ſomnis vocari ad iudicium a Seleuco, vultures autem tibi conſidere et lupos iudices. Talia malignis praeludia appenſarum punitionum.*

9. Quomodo peccata aliena, parentum puta, vel ſuperiorum, puniantur in liberis ac ſubiectis? *Quod autem peccatorum progenitorum* δίκας *ſuſtinere dicuntur quidam, et reuelationes et* τελεταὶ *manifeſtant hoc, et etiam* λύσιοι *quidam Dii purgare ab iis adfirmantur.* Reſpondet, gentem, ſiue familiam, et ciuitatem pro vno quodam corpore haberi, eſſeque illi ſuum praeſidem πολιοῦχον atque ὁμόγνιον, adeoque non aliena [?] eſſe talia peccata propter illam coniunctionem atque ſimilitudinem. *Quid igitur adhuc inopinabile et vindictas ſoluere animas translatas in altera corpora pro iis quas in aliis corporibus?*

10. Prouidentia vnius DEI laudatiſſima cognoſcente omnia et in bonum reducente, quomodo et angeli prouidere dicuntur, et daemones, atque ſi velis et heroës et animae cum diis mundum condiſpenſantes? Reſpondet, prouidere Deum vniuerſaliter ac totaliter omnibus, vt vnum et bonum, caeteros partialiter, ſubordinate, et quibusdam.

III. Liber Procli de malorum ſubſiſtentia.

Περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως μονόβιβλος, *de malorum ſubſiſtentia,* liber ſingularis, cuius mentionem reperit Holſtenius in ſcholio marginali graeco codicis Medicei ad Proclum in Remp. Platonis, pag. 358. ad verba V. 9. a fine, εἴρηται μὲν ἂν διὰ πλειόνων ἐν ἄλλοις περὶ τούτων. Scholion ita ſe habet: Τὸ μὲν ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν κακῶν

zz) Χαρίεσσαν, interpres reddit *gaudioſam.*

κῶν ὑποστάσεως μονοβίβλῳ, τὸ δὲ ἐν τοῖς εἰς τὸν λόγον τῆς Διοτίμας περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως. Exſtat et hic liber latine ex *Guil. de Morbeka* verſione, atque haec capita ex Platonis maxime ſententia perſequitur, 1) an ſit malum, 2) ſi ſit, vtrum in intellectualibus? 3) ſi in ſenſibilibus, num ſecundum cauſſam principalem, 4) ſi non ſit ſecundum cauſſam principalem, an ſubſtantia aliqua *) ipſi danda, an penitus ponendum ἀνέσιον et ἀνυπόστατον. 5) Et, ſi eſt hoc, quomodo ſubſiſtit, principio altero exiſtente, et vnde incipit et vsque quo procedit? Et adhuc 6) quomodo, Prouidentia exiſtente, eſt malum et vnde eſt? *Si non ſolum inſtituit bonorum naturam pater, ſed et vult nihil eſſe vsquam malum, qua μηχανῇ vel arte ſubſiſtit malum, quod conditor ſubſiſtere non voluit? Non enim alia quidem ipſum velle, facere autem alia licitum; ſed velle et facere in diuinis ſimul ſunt et coniuncta: quare non ſolum inuolitum DEO malum ſed et ἀνυπόστατον, non tantum illo non faciente, (nam hoc ne quidem fas cogitare,) ſed nec eſſe faciente.* Reſpondet, malum phyſicum, hoc eſt, corruptiuum cuiusque ſubſtantiae, potentiae, operationis, non eſſe malum, ſed bonum, quia propter bonum, et quia ex corruptione generatio, qua conſtat mundus, et vniuerſi ordo ornatur. Non dari autem malum ἄκρατον et αὐτοκακὸν, aeternamue [?] ideam et εἶδος mali, ac ſubſtantiam, ſed morale etiam malum eſſe bono mixtum atque vt bonum, a Deo, vt malum ab alia cauſſa impotente: nihil enim eſſe malum hoc, niſi minorem maioremue declinationem, receſſum, defectum et priuationem ab αὐταγαθῷ, et tantum bono, velut tenebras a ſole. Eſſe debilitatem et abſentiam potentiae in operando, non potentiam: partialibus malum, vniuerſo non malum.

II. Malum nec in diis nec in triplici ἡγεμονείᾳ meliorum generum: hoc eſt, nec in angelis, *(quomodo enim Deorum nuntios et elucidatores vocabimus, ſi malum qualitercunque in ipſis?* qui imaginem illorum gerunt et in προθύροις verſantes de bonitate ipſorum participant,) nec in daemonibus nec in heroibus. *Aut praeter naturam ipſius faciet Deus, mala generans, aut omne ſubſiſtens inde erit boniforme, et ἔκγονον manentis in ipſo bonitatis. Sed neque ignis, aiunt, infrigidare, neque boni, malum a ſeipſo producere. Duorum igitur alterum, aut neque eſſe malum dicendum malum, ſi deitus: aut eſſe, et non deitus eſſe.* Contra eos, qui in daemonibus malum πρώτως eſſe docebant, ita diſſerit: *Sunt aliqui, qui et paſſiones daemonibus tribuunt, alii ſecundum naturam, quando mortes ipſorum et generationes alias et alias tragoedizant: alii ex electione ſolum, quando nequam quosdam et malos nominant daemones, quos et animas inquinare et ducere ad materiam, et eum, qui ſub terra locus, ab itinere in coelum detrahentes. - - Hos rogare oportet, vtrum daemones, quos malos eſſe dicitis, et ſibi ipſis eſſe dicitis tales, aut non ſibi, ſed aliis? Nam ſi ſibi ipſis mali, duorum alterum, aut manent in malo, ſempiterno tempore, aut transmutationis ſunt ſuſceptiui. Et ſiquidem ſemper mali, quomodo quod ex Diis ſubſiſtit, ſemper*

*) Malum ἐμπεδώτερον *inſtabilius non eſſe* pronunciatur in oraculo chaldaico apud Proclum.

per malum? Melius enim non esse omnino, quam semper male esse. Si autem transmutantur, non sunt substantia mali, sed habitudine, in quibus melius et deterius et vitae alia species. Daemones autem semper omnes in daemonum ratione, et in suo ordine singuli. Si autem sibi ipsis quidem boni, aliis autem mali, quos ad deterius ducunt, simile ac si quis doctores vocaret nequam, et paedagogos quosdam, qui, castigatores peccatorum ordinati, non permittunt persequentibus fluctuasse meliorem ordinem pro conueniente ipsis. Aut si quis ipsos, ante sacra stantes et inquinatum detinentes extra περιβολήν, id est cortinas, malos nominaret, quia participatione interiorum prohibent. Erat igitur malum non extra manere dignis, sed esse talis ordinis et tali prohibitione dignum. Si igitur et ex daemonibus in mundo alii sursum ducunt animas, alii nondum valentes ascendere custodiunt in sui ipsorum moribus, neutros vtique merito dicemus malos, neque [?] *illos separantes, neque hos detinentes. Oportebat enim esse et hos qui inquinatum et progressu in coelum indignum, in eo qui circa terram loco coercentes habent. Non ergo malum neque in iis ratio adinuenire videtur, secundum enim ipsorum naturam singuli faciunt quae faciunt, et semper eodem modo. Hoc autem non malum.*

III. In animabus malum debilitas non semper et vnice adhaerendi melioribus vero et bono: descensus inde ad deteriora et obliuio, atque in corpore versantibus inclinatio κακεργέτις, et a ratione dissidium. Sunt, quibus τὸ πρώτως κακὸν et αὐτοκακὸν materia: et animabus debilitas per casum in materiam. Sed negat hoc Proclus, et esse etiam ex Deo corpus et materiam, ambo Dei gennemata profitetur: materiam τὸ πρῶτον ἀόριστον, substantialemque infinitatem perinde vt corpus mixtum, a Deo, vna caussa, dependere: Animas vero peccasse, antequam in materiam detruderentur. Non esse duo principia: Materiam nec bonum esse nec malum, sed necessarium et ab αὐταγαθῷ imo gradu distans.

IV. Bonorum causa vna, aeterna, determinata, vniuersalis, factiua Deus: maiorum causae multiplices et infinitae aliae animabus, aliae corporibus, fluctuosae, indeterminatae, inordinatae et singulares, naturam animarum et corporum ex necessitate circumambientes, ex impotentia, incommensuratione ἀσκόπῳ, inharmonizatione et debilitate, deteriorisque victoria. Bona habent hypostasin, mala parhypostasin. Bonum species, malum sine specie ac velut priuatio.

V. Malum habet agere et posse a contrario bono, quod debile et inefficax propter mixturam mali fit, et malum efficaciam et operationem transfortitur propter boni praesentiam, *in* vno enim ambo. Sic in corporibus quod praeter naturam est, debilitat id quod secundum naturam, latitante natura ad operandum, et ordine (in quo bonum) soluto. Sic in animabus malum quando vincit bonum, vtitur illius potentia ad suum, scilicet ea quae rationis, et inuentionibus ad concupiscentias; et tradunt inuicem ex sui ipsorum natura, hoc quidem de potentia, hoc autem de debilitate: quoniam secundum se, malum neque agere natum est neque posse: omnis enim potentia bonum, et omnis operatio extensio potentiae est. Quod et Plato sciens, iniustitiam ipsam secundum se et debilem et inactiuam esse ait: iustitiae autem

praesentia et potentiam habere et [?] ad agere duci non manentem in sui ipsius natura: neque in ἀζωίᾳ priuatio solum, quoniam et praeiacens ipsum vitale ens dat et malo vitae participationem. Vita autem omnis potentia secundum se, in potentia autem aliena factum malum, contrarium est bono sui ipsius potentia ad aduersari vtens: et magis quidem potentia inexistente maiores operationes et opera mali, minus autem minores. Iam et in corporibus naturae potentiis simul et quae in ipsis definit praeter naturam operatio, et haec eo quod praeter naturam, tunc magis existente soluto omniquaque ordine. Quare et in animabus maiora quidem a minori malitia, minora autem a maiori opera: solificata enim a contrario, secundum turpe quidem ipsius et informe augetur, secundum virtutem autem et operationem minorata debilis simul et inefficax est. Non enim ab ipsa potentia, vt vtique et augmentata etiam potentia ad maius transitio esset: sed ex praesentia contrarii, puta si et caliditatis potentia vtatur ad sui ipsius opus frigiditas vincens et subiacens illius potentiam. Deficiente igitur contraria natura et eo quod magis defectu ad priuationem habet τὸ magis, ea autem quae virtutis submissione ad facere est debilior, malum quidem est magis, agit autem minus.

VI. Et quomodo potentia esset ens malum, si omnis potentiae opus saluare ipsam in quo est, malum autem dissipat vnumquodque cuius est malum. Est ergo malum inefficax et impotens secundum se, si autem, et inuoluntarium est vt ait ille, et inuolitum erit vtique: et sic primissimae trinitatis boni priuatio, voluntatis, potentiae, operationis. Bonum quidem enim et volitum est, et potens et efficax secundum ipsius naturam: malum autem inuolitum et debile et inefficax. Neque enim volitum vlli quod eius corruptiuum, neque potentiae quod potest ipsa corrumpere, neque operationis τὸ non secundum potentiam habere hypostasin ipsius. Sed sicut mala appetunt vt apparentia ipsis bona, et est malum iis apparens, volitum propter mixturam boni tale dicimus: sic vtique et potentia in malo et factio est apparenter, quia non secundum se neque qua malum, sed extrinsecus, cui et παρυφέστηκε, id est, iuxta extitit, et ad quod dicitur malum. Hoc ergo et mihi videtur et qui in Theaeteto Socrates ostendens potentibus aliqualiter assequi ipsa, neque [?] priuationem neque contrarium bono malum dicere, neque enim priuatio facere aliquid potens, aut totaliter potens: neque contrarium quod secundum se, neque potentiam neque operationem habet: sed sic aliqualiter subcontrarium ipsum nominare, quod secundum se quidem est priuatio, quia autem non omnino perfecta est priuatio, sed similiter cum habitu transsumens de potentia, inde et de operari in contrariationis partem constituitur, et neque priuatio est perfecta, neque contrarium, sed subcontrarium bono.

VII. Tria haec quae debilitari possunt, et in quibus est malum, anima particularis, animae idolum (in animalibus) et corpus. Corpori, *praeter naturam esse:* animae idolo, *praeter rationem esse:* animae, *praeter intellectum esse.* Secundum rationem vitae defectus, *aegritudo:* at ignorantia et intellectus priuatio, *turpitudo*, siue circa διάνοιαν, siue circa opinionem, hoc est iam scientiae, iam artis inopia. Turpe autem

autem et aegritudo aliter quidem in cognitionibus, aliter autem in impetibus. Etenim appetitus non secundum rationem, et sensuum autem multi et phantasiae praecipites, quibus quidem vita in actione appetitibus contrariantibus: quibus autem in speculationibus phantasia praeterincidente et purum ipsarum et immateriale auferente. Inde phantasiae inconuenientes aut consensus mali et electiones turpes, aut extra et in actionibus variis, aut secundum iram, aut secundum concupiscentiam factis. Et τὸ praeter naturam duplex. Est enim *turpitudo*, quae in corpore praeter naturam, speciei enim vt in monstris, est hoc debilitas et defectus. Et *aegritudo* eius, eo qui in ipso ordine et commensuratione soluta, vt in corruptione, morbo, dolore.

VIII. Multis malum meditatum quidem et intra animam manens occultatur et bonificatur vt turpe et inconueniens. Actum autem quale est, euidens fit: manifestatur autem poenitentia et animae conscientia, velut ipsa exprobrante sibi actum. Quoniam et medicorum artes vlcerum aperturis ad euidens ducentes passionem et intus occultatam causam facientem aegritudinem, imaginem exhibent prouidentiae operum, et factionibus turpibus et passionibus admittentis, vt vtique immutata ab eo qui in ipsis conceptu et sub causato et inflato malis habitu principium periodi et vitae sumant melioris. Quaecunque autem intus sunt passiones ipsius, ipsum malignantis bonum habent, secundum quod semper ad proprium ducunt animam, [P] cuius electiones in ipsis habent δίκην, ita quae in animabus lex ducit vnamquamque ad suum, et eam quae ex Prouidentia dignitatem.

IX. Non potest esse malum, si non contrarium cogitetur malum, quoniam boni gratia omnia et ipsum malum: sed omnia gratia boni. DEVS incausatiuus (ἀναίτιος) malorum, nusquam enim malum (qua malum) inde, sed ex aliis causis et quibus generare non secundum potentiam, sed propter debilitatem existere dictum est. Propter quod mihi videtur Plato circa regem omnium omnia ponens et illius gratia omnia, et quaecunque non bona, phantasiata enim vt bona, et haec entium sunt similiter bonorum, omnium causam illud appellare et non semel omnium, (neque enim malorum, sed et horum incausatiuum) et omnis entis causam, etenim horum tanquam entium, et qua bonum vnumquodque. Si itaque haec recte dicimus, et omnia vtique ex Prouidentia erunt, et malum habebit locum in entibus. Quare et faciunt dii malum sed tanquam bonum: et cognoscunt vt omnium vnialem habentes cognitionem, impartibiliter quidem partibilium, boniformiter autem malorum, vnialiter autem multitudinis. Alia enim animae cognitio, et alia intellectualis naturae, alia deorum ipsorum: hic quidem αὐτοκίνητος, siue ex se mobilis, hic autem aeternalis cognitio, hic autem indiuisibilis et vnialis ipso vno omnia et cognoscens et producens.

Hactenus excerpta ex Procli libro inedito de mali subsistentia.

IV. PROCLI hymni.

Complures olim a Proclo concinnati fuerunt hymni, quibus Barbarorum pariter et Graecorum numina celebrauerat, veluti quidam non municipalium sacrorum, sed in-

 gentis

gentis omnium deorum templi, mundi hierophantes, vt narrat *Marinus* in Procli vita c. 19. Verum soli ex illis aetatem tulerunt *hymni quatuor*, [b]) quorum primus est in solem, secundus

b) Hodie plures Procli hymni sunt editi. In *Brunckii* Anal. vett. tom. II. p. 441. sqq. sunt H. 1) in Solem; 2) in Musas; 3) et 4) in Venerem; 5) et 6) sunt potius epigrammata: add. Lectt. etc. in tom. III. p. 224. — rec. in *Iacobs* Anthol. gr. tom. III. p. 148. sqq. Quatuor priores hymni sunt quoque editi gr. ac lat. notisque illustrati a *Mich. Maittaire* in Miscellan. aliquot scriptorum carminibus, Loudin. 1722. 4. — *Matriti* in regiae bibl. cod. XXIV. sunt inter alia *hymni sex*, qui sine vlla discriminis nota hymno Orphei subiiciuntur; sed *Iriarte* in cat. codd. Matrit. gr. p. 87. animaduertit, priores quatuor esse illos, qui sub *Procli* nomine edi solent; duo igitur sequentes, alterum *in Hecaten et Ianum*, atque alterum *in Mineruam et Polymetin* eidem Proclo adsignare maluit, et pag. 88. illos primus graece emulgauit. Eosdem duo hymnos cl. *Tychsen* postea emendatiores edidit gr. adspersis breuibus notis criticis, in: *Biblioth. der alten Litter.* etc. part. I. Gotting. 1786. 8. inter inedita, pag. 45. sqq. nec p. 5. dubitat V. D. illos esse Procli: „quippe, ait, inest iis idem orationis color, eadem sententiarum ratio et precum argumentum, pro purgatione mentis, pro animi et corporis salute, in quibus facile Platonicum agnoscas.“ Atqui Procli hymni omnino differunt ab *Orphicis*, licet quodammodo cum illis consentiant, atque ab *epicis* hymnis, et peculiare hymnorum genus, philosophicum constituunt atque ingenium philosophi hominemque pium, licet superstitiosis sectae suae opinionibus imbutum, produnt. Procli H. diis dicati, precum formam ac speciem continuo referunt, et toti fere precibus continentur. In eodem opere, part. II. pag. 10. sqq. vir doctus, littera *M.* signatus, de illis Procli hymnis intelligenter iudicauit, atque eruditum ad H. illos duo conscripsit commentarium. *H. in Hecaten et Ianum* recudi feci paucisque illustraui adnotatt. in Anthol. gr. poetica, Baruthi 1792. 8. pag. 79. sq. *Procli* H. in *Mineruam* cum quatuor H. a Fabricio iam editis, reperit quoque *Thom. Taylor* in cod. Harleiano, eumque ignorans, ab Iriarto iam esse emulgatum, in lucem primus sibi visus est emisisse in libro: *A Dissertation on the Eleusinian and Bacchic Mysteries*, Amstel. sine a. nota (1791.) mai. 8. Quoniam vero lectiones cod. Harlei. in quo plures etiam desunt versus, forsan a serioribus inserti, differunt ab iis, quas exhibuit Iriarte ex cod. Matrit. bene fecit censor in Ien. A. L. Z. a. 1793. m. Dec. p. 490. sq. quod vtriusque cod. lectiones diuersas enotauit comparauitque. Insuper cod. Harlei. confirmat quasdam Tychsenii suspiciones. Idem *Taylor* H. in *Mineruam* iterum, tamquam e cod. primum descriptum, edidit in opere: *Sallust.* on the Gods and the world an the Pythagoric Sentences of *Demophilus*: translated from the *Greek*, with a poetical Version. To which are added *five Hymns* by the Translator. Londin. 1793. m. 8. Sed IV. priores exstant in *Brunckii* analectis, et quinti H. textus a cod. Matrit. saepe discrepat. Atque *Taylori* inscitiam artis criticae grauiter carpit textumque H. in libr. de mysteriis ab illo esse negligenter exaratum mutilumque, et coniecturis magis adhuc deprauatum, pronuntiat *Gilb. Wakefield* in Silua critica etc. part. IV. Londin. 1793. 8. pag. 249. et 250. ideoque ex cod. bibl. Musei Britannici eum p. 248. sqq. graece recidendum curauit notisque illustrauit, et duo alios Procli hymnos, tamquam antea nondum editos, adiecit, ex eodem cod. depromtos, paucis adnotatt. additis. Enimuero secundus H. apud Wakef. est idem, qui ab *Iriarto* et *Tychsenio* cum inscriptione Ἑκάτης καὶ Ἰάνε editus est: tertius autem ap. Wakef. est fragmentum H. Procli in Musas, in Brunckii anal. tom. II. p. 443. a versu 18. vsque ad fin. — *Bernard.* in epist. ad Reiskium, subiuncta vitae Reiskii etc. p. 246. emendat quosdam hymni in Mineruam, tum inediti, versus. — *Pallas-Athene vom Proklus*, versio german. versibus heroicis, in opere menstruo: *Horen*, part. X. Tubingae 1795. 8. pag. 63. sqq. — *Procli hymni* in bibl. *Paris.* publ. cod. MMDCCLXIII. — quatuor hymni, *Florent.* in cod. Laurent. XXXV. nr. 6. plut. 70. v. *Bandin.* cat. codd. Laur. II. p. 691. et inter codd. latin. teste *Montfauc.* in bibl. bibl. MSS. I. p. 314. *E.*

Quod

dus et tertius in Venerem, (qui adferuntur etiam a *Iohanne Stobaeo* siue Stobensi tit. 63. florilegii, pag. 249. edit. Grotianae,) et quartus in musas. Hi elegantissimi hymni graece subiecti sunt hymnis Orphei siue Onomacriti editionis Florent. apud Philippum Iuntam 1500. 4. et Aldinae a. 1517. 8. Graece et latine, sed minus emendati et cum versione inepta leguntur [*] in *Iacobi Lectii* corpore poetarum graecorum heroicorum pag. 737. Coloniae Allobrogum 1606. fol. — [*Procli — hymni in solem et musas*, graece, latinis versibus a *Fed. Morello* expressi; accessit ex Ouid. Metam. lib. II. ecphrasis regiae solis, cum graeca eiusd. *Morelli* metaphrasi, Lutet. ap. eumd. Morell. 1616. 8.] — Separato folio illos vt publicis lectionibus illustraret, excudi curauit D. *Godfridus Olearius* Lipsiae 1700. 8. addita hymnis in solem et musas sua, ceteris metaphrasi Hugonis Grotii. Ceterum ratio fugit Lilium Gyraldum, quum hymnos istos tribuit non Proclo nostro Lycio, sed Hierophantae cuidam Laodicensi huius nominis, cuius aliorum scriptorum Suidas mentionem facit, nullam hymnorum. Neque *Ioanni Keplero* facile aurem praebuerim, qui lib. V. cap. 10. Harmoniae mundi, hymnum Procli in solem, quem [*] ad Christum adplicat pie magis, quam ex Procli sententia, pag. 246. coniicit fuisse partem μητρωακῆς βίβλου, de qua infra inter scripta huius philosophi deperdita. Porro inter deos, a Proclo hymnis celebratos, apud Marinum cap. 19. referuntur etiam Marnas Gazaeus, Aesculapius Leontuchus Ascalonita, et Isis, quae colitur Philis Aegyptiis, et Arabum Theandrites, quasi masculum Deum dixeris: ita enim legendum pro Θυανδρίτης, obseruaui e Damascio apud Photium pag. 565. qui eum describit ἀῤῥενωπόν τινα Θεὸν καὶ τὸν ἄθυλυν (lege ἄθηλυν) βίον ἐμπνέοντα ταῖς ψυχαῖς. Sic θῆλυν βίον pro vita effoeminata dixit *Philo* lib. de profugis pag. 366. περὶ ὧ πετόμεθα οἱ τὸν ἀνανδρον καὶ θῆλυν ὄντως βίον μεταδιώκοντες. Versum Procli ex eius hymno, vt opinor, in Bacchum adfert Olympiodorus in vita Platonis p. 584.

[*] V. Εἰς τὴν Πλάτωνος Θεολογίαν Βιβλία ς'. *In theologiam Platonis libri sex.* Opus subtile et eruditum; sed ex quo Syriani ac Procli citius, quam Platonis de DEO et rebus diuinis sententiam didiceris. *Hermannus* certe *Conringius* in libris de hermetica disciplina pag. 12. theologiam, quam in illis libris tradit Proclus, inepte ab eo Platonicam dici adfirmabat. Sed hoc sollemne recentioribus a Plotino vsque Platonicis, vt mille aliena dogmata philosophi illius doctrinae siue adtexant, siue substituant, et tamen pro gennino vniversa venditent Platonismo, quasi Plato, si non ita sensit, certe debuerit ita sentire, vt ipsi comminiscuntur. Proclum singillatim obseruat *G. Pachymeres* frequenter vsum esse scriptis, quae referuntur ad Dionysium Areopagitam, prooem. tom. I. pag. XLIII. Ἰστέον ὡς καί τινες τῶν ἔξω φιλοσόφων, μάλιστα Πρόκλος θεωρήμασι πολλάκις τοῦ μακαρίου Διονυσίου κέχρηνται, καὶ αὐταῖς δὲ ξηραῖς ταῖς λέξεσι. Haec e Pachymere repetit Suidas in Διονύσιος. Primus Procli hexabiblon ex codice bibliothecae Gottorpiensis, iussu et auspiciis principum gloriosae memoriae, Iohannis Adolphi et Friderici, in lucem, curante *Frid. Lindenbrogio,*

Quod autem hymni quattuor, a Fabricio in super. edit. h. l. inserti, aliquoties sunt recusi: eos ex hac edit. exsulare iussi. *Harl.*

gio [c]), protulit et versione addita illustrauit *Aemilius Portus*, Ferrariensis, Francisci Porti Cretensis filius, Hamburgi 1618. fol. Idem opus cum scholiis graecis marginalibus occurrere in bibliotheca Augustissimi imperatoris, refert *Lambecius* lib. VII. p. 37. [d]) Idem alibi testatur, in eodem thesauro librario exstare versionem antiquam Guil. de Morbeka, monachi dominicani, qui Clementis IV., papae, poenitentiarius fuit. Vide lib. III. pag. 323. et lib. I. pag. 147. seq. [p. 270. ed. Kollar.] vbi promisit, se illam translationem cum variis lectionibus graecis ex codd. Vindob. editurum in supplemento philosophiae Platonicae, sed cuius vulgandi spes non minus quam tot aliorum egregiorum promissorum, ipso defuncto, iamdudum intercidit.

VI. Στοιχείωσις Θεολογική, κεφάλαια σιά. *Institutio theologica*, siue propositiones 211. [e]) cum totidem demonstrationibus, latine ex versione *Francisci Patricii* lucem adspexit

c) Vide Guil. Cambdeni epistolas p. 173.

d) In *Lambecii* comm. vol. VII. plures occurrunt et partim copiose recensentur codd. qui *Procli* libros theologicos continent. Atque breuitatis studio librorum, paragr. et V. et VI. a Fabr. memoratorum et in codd. obuiorum, notitiam, vbi opus erit, simul dabo. Sic in cod. XIV. nr. 1. *Procli* libri VI. περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα Θεολογίας etc. nr. 2. *institutio theologiae platonicae*, in capita *ducenta vndecim diuisa*. Atque *Lambec.* p. 79. obseruat., *Procli* institut. theologicam latine primum versam esse a *Guil. Morbecta* vel *Morbeta*, eamque ab illo esse absolutam Viterbi d. 18. Maii a. C. 1268. eamque translationem latin. exstare instam inter codd. caesar. theologicos lat. in cod. CLXIV. nunc, adnotante Kollario, in classe histor. eccl. cod. XI. atque *Lamb.* in vol. I. pag. 269. sq. docet, libros sex de platonica theologia exstare gr. in codd. XXXIII. et XXXIV. inter codd. philosophicos et philologicos graecos atque in alio codice, et versionem *institutionum* etc. lat. a *Morbecta* factam, in cod. CLXIV. atque cum in textu, tum in Additamento, (a Kollario in nota subiecto,) de tribus illis codd. ac versione Morbectae paullo vberius differit, laudatque *Phil. Labbaeum* in Aristotelis et Platonis interpretum graecorum, typis hactenus editorum, conspectu. Lutetiae 1657. 4. vbi *Guillelmus Morbetus* adpellatur. — In cod. XV. vol. VII. pag. 82. de platonica theologia libri I. II. et IV. — in cod. XVI. ibid. eiusd. operis libri I. IV. et V. ibid. in cod. XVII. libri I. IV. V. et VI. — in cod. LVIII. (de quo v. *Kollarium* in Supplem. p. 415. sqq. qui hunc cod. cum editis exemplar. diligenter conferendum iudicat,) eiusdem operis libri sex. — *Augustae Vindel.* exstant in codd. MSS. comment. in Platonis theol. tomi II. rursus iidem libr. VI. et hypotyposes elem. theol. — tum liber I. cum principio secundi. v. *Reiser.* cat. p. 74. 35. 41. — *Monachii* in cod. CLXV. de theol. platon. libri VI. et in cod. CLXVI. liber quartus. v. cat. codd. Bauar. pag. 64. — *Paris.* in bibl. publ. de theol. Plat. libri IV. in septem codd. — *Mediolani* in B. Ambros. *Procli* theol. teste *Montfauc.* bibl. bibl. MSS. I. p. 522. *E.* — *Venetiis* in codd. bibl. Marc. CXCII. et CXCIII. in theol. Plat. libri VI. et institut. theologica, — in codd. DXII. et DXXI. institutio theol. v. cat. codd. gr. Marc. p. 109. 276. 280. — *Venet.* in cod. Naniano CCLXV. lib. I. et II. v. cat. codd. gr. Nan. p. 253. — *Patau.* in bibl. Theatin. Procli Theologia. v. *Tomasini* bibl. Patau. MSS. p. 82. — *Oxon.* in bibl. Bodl. in cod. *Barocc.* CCXII. liber primus. — in cod. *Laudi* nr. 704. cat. theol. Plat. libri sex. In quinque codd. bibl. *Escorial.* sunt quidam Procli libri in Plat. theol. et in alio cod. Instit. theol. teste *Pliicro* in itiner. per Hisp. p. 188. *Harl.*

e) Capita 100. de perfectione MS. gr. cod. MMCMLXXXIII. regis Gall. *Fabr.* In sex codd. bibl. *Paris.* publ. exstant. — *Taurini* in bibl. quondam regia in cod. CCCXVI. fol. 47. ex *Procli*

ſpexit Ferrariae apud Dominicum Mamarellum 1583. 4. titulo *elementorum theologicorum.* f) Proclo, patriarchae CPolitano, male tribuitur a Verderio in iterata edit. bibl. CPolitanae. [Add. *Lambec.* vol. I. p. 269.] Graece cum Franciſci Porti translatione ſubiecta eſt libris ſex theologiae platonicae, quos iam diximus prodiiſſe Hamburgi 1618. fol. Vetus latina interpretatio *Guilelmi de Morbecta* ſiue *Morbeka*, [*] ſeruatur MS. in bibl. Vindobonenſi, vt teſtatur *Lambecius* lib. VII. p. 38. [p. 79. Kollar. vti iam ad nr. VI. notauimus.] Exſtat etiam inter libros Holſtenianos bibliothecae huius vrbis Iohanneae. Ibidem praeter theologiae platonicae libros ſex et ϛοιχείωσιν Θεολογικὴν graece occurrunt *Nicolai, epiſcopi Methonenſis*, qui circa a. C. 1190. floruit, animaduerſiones in Procli inſtitutionem theologicam, quibus falſa praecipue de fato doctrina, vna cum aliis quibusdam Procli dogmatis, a Chriſtiano ſenſu alienis, oppugnatur. Νικολάου Ἐπισκόπου Μεθώνης ἀνάπτυξις τῆς Θεολογικῆς ϛοιχειώσεως Πρόκλου τοῦ Λυκίου, Πλατωνικοῦ Φιλοσόφου, πρὸς τὸ μὴ συναρπάζεσθαι τοὺς ἀναγινώσκοντας ὑπὸ τῆς ἐπιφαινομένης αὐτῇ πιθανάγκης, καὶ σκανδαλίζεσθαι κατὰ τῆς ὑγιοῦς πίϛεως. Codex hic in folio, pollicis altitudine, quem Holſtenius deſcripſit ex Vaticano 626. in fronte praefixa habet haec verba **Iobi XXIX. 3.** **τῷ Φωτὶ αὐτοῦ ἐπορευόμην ἐν σκότει.** In catalogo MSS. Holſtenianorum apud Morhofium 1. Polyhiſtoris p. 68. idem opus epiſcopi Methonenſis memoratur his verbis: ***Animaduerſiones in Procli elementa theologica, ne quis eorum probabilitate ad Arianiſmum ſeducatur.*** Sed pauca omnino legas in hoc opere aduerſus Platonizantes Arianos, ſiue Platonicos Arianizantes. In epiſtola Iohannis Kuſtenii ad Holſtenium, quae legitur inter epiſtolas Gudianas p. 289. vbi eiusdem libri fit mentio, et dicitur fuiſſe apud elegantiſſimum Heinſium, Nicolaus iſte Methonenſis perperam *Methon* vocatur. Hic liber exſtat etiam num. 129. inter codices MSS. Sereniſſ. electoris Bauariae. g) Expoſitio fratris Berealdi, ord. praedicatorum, in elementationem, vti vocat,

Procli element. theol. et in cod. CCCXLV. ſub nomine *Diadochi, philoſophi Plat.*, inſtitutio theolog. propoſitionibus conſtans CCI. v. cat. codd. gr. Taur. p. 396. et 472. — *Florentiae* in bibl. Laur. Medic. cod. XXXII. nr. 7. plut. 71. inſtit. theol. at mutila; — contra opus integrum ſ. capp. CCXI. in cod. VIII. nr. 13. plut. 86. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. III. p. 18. et 320. de codd. *Vindob.* aliisque v. ad §. anteced. — In Britannia ſec. cat. codd. Angl. et Hibern. Oxon. in bibl. Baliolens. nr. 239. *elementatio theol.* (ſic citatur in cat. part. II. Oxon. p. 7.) — *Cantabrig.* in bibl. domus S. Petri, cod. XVII. ſiue nr. 1679. catal. tom. I. part. III. p. 147. ſic indicatur: „*Procli* — elementatio theologica, capitulis 211. Completa fuit translatio huius operis a fratre *Gu. de Morbetta*, ordinis fratrum Praedicatorum 15. Iun. a. 1268.“ — in cod. *Browne* IV. ſ. nr. 4184. cat. tom. II. p. 111. *Procli* elementa theologica. — *Bernae* in bibl. publ. ſunt tantum capp. 157. Inſtitution. theologiae, (ἡ καθ' ἕλληνας θεολογικὴ ϛοιχείωσις.) v. *I. R. Sinneri* cat. codd. bibl. Bern. pag. 166. — *Leidae* in bibl. publ. Procli elementaris phyſica; item theologica: inter codd. Voſſian. inſtitutio theol. v. cat. bibl. Leid. p. 336. nr. 59. et p. 391. fin. *Harl.*

f) V. cl. *Morelli* bibl. graeca et lat. etc. I. p. 117. *H.*

g) *Leidae* inter codd. bibl. publ. *Nic. epiſc. Methon.* refutatio theologicae informationis Procli etc. Capita ſunt 198. cum confutationibus. Latine. — iterum in duobus codd. in quibus inſcriptio reſpondet illi, quam Fabric. poſuit; tantummodo in poſteriore, opus eſt minus plenum, et dicitur eſſe Vaticani cod. ἀπόγραφον. v. catal. bibl. Leidens. p. 327. nr. 47. p. 334. nr. 4. et p. 335.

vocat, theologiae Procli, cuius principium *inuisibilia Dei*, scripta anno Christi 1454. exstat Oxoniae in collegio Balliolensi codice CCIV. *Fabr.* Hic addendus est *Procli de caussis liber, cum commentariis S. Thomae Aquinatis* Paduae 1493. fol. v. *Fossii* cat. bibl. Magliabech. II. p. 410. qui, „exstat, ait, cum *paruis naturalibus Aristotelis*, ab eodem expositore illustratis, et *altissimi Proculi* nomen refert. v. *Aristotelis*. [tom. I. p. 195.] Apud *Quetif* tom. I. p. 285. 286. de hoc libello auctoritate codd. MSS. pauca habentur, et verba haec ex codice depromta reperiuntur: *ex arabico esse translatum et in graeco penitus non haberi, vnde videtur ab aliquo philosophorum Arabum ex libro Procli, qui intitulatur elementatio theologica, exceptus.*" De eodem libro ea, quae sequuntur, scripsit *De la Croze* ad nostrum Fabric. in *Thes. epistol. La Croziano* tom. III. p. 126. „In recensendis *operibus Procli* nihil dixisti de libello *de caussis*, qui ex arabico versus exstat inter opera *Thomae Aquinatis* commentario illustratus tom. IV. eius p. 470. ed. Paris. nouissimae, ne quid de aliis editt. dicam, quae plurimae sunt. Sic vero incipit *Procli* tractatus: *Omnis caussa primaria plus est influens super caussatum suum, quam caussa vniuersalis secunda* etc. In quae *Thomas Aquinas* sic commentatur: Inueniuntur quaedam de primis principiis conscripta per diuersas propositiones distincta, quasi per modum sigillatim considerantium aliquas veritates, et in Graeco quidam inuenitur scilicet traditus lib. *Procli Platonici* continens *ducentas et IX propositiones*, qui intitulatur *eleuatio theologica*; (sic inepte interpretatur has voces graecas, στοιχείωσις θεολογικὴ *eleuatio*, a voce gallica *élever*, instituere:) in arabico vero inuenitur hic liber, qui apud Latinos *de caussis* dicitur, quem, constat, de arabico esse translatum, et in Graeco penitus non haberi etc. Is forte liber arabicus est, de quo *Herbelot* bibl. orient. pag. 966. col. 2. *Ketab Thoulougia, livre de la theologie. C'est le titre d'un ouvrage de Proclus philosophe Platonicien, traduit du Grec en Arabe.*" Hactenus De la Croze. *Harl.*

VII. Περὶ κινήσεως βιβλία β'. *De motu libri duo*, collecti ex Aristotelis physicorum libro III. seq. editique graece Basil. 1531. 8. et cum latina versione *Iusti Velsii*, medici, ibid. 1545. 8. quae, graecis omissis, etiam lucem adspexit Argentorat. fol. tum graece et latine cum versione *Spiritus Martini Cuneatis* Parisiis a. 1542. 4. [v. *Maittaire* A. T. in ind. pag. 184.] Prodierunt praeterea latine translati a *Iosepho Valdanio*, Brixiensi, Basil. 1562. 8. cum eiusdem scholiis, et duobus de mistione dialogis. Et gallice, *Petro Fortadello* interprete, Paris. 1565. vide *Crucimanii* bibl. gall. pag. 397. In manu exaratis codicibus hi

935. nr. 23. — Idem opus est 190. capp. gr. in cod. MCCLVI. bibl. publ. *Paris.* cui adiecta est epistola *Iac. Gaffarelli* de scopo auctoris memoratu digna, quam confector cat. codd. Paris. vol. II. p. 265. sq. formulis typograph. describendam curauit. Est quoque opus illud *Mediolani* in bibl. Ambrosiana, teste *Montfauc.* bibl. bibl. MSS. I. p. 531. B. — *Florent.* in bibl. Laurent. cod. XII. plut. 9. vbi sunt *Procli* theol. institt. siue propositt. CCXI. simul repetitis singulis subiicitur *Nic. Methonensis.* illustratio et confutatio: desunt vero in hoc cod. tredecim capita. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 406. sq. vbi in nota 2 ex *Oudino* de SS. EE. saec. XI. tom. II. p. 855. sqq. egit de *Nicolao Methonens.* et de hoc eius opere, quod a Bonauent. Vulcanio latine versum seruatur in bibl. Leidensi; in reliquis autem notis exscripsit ea, quae Fabric. h. l. tradidit. Add. infra, vol. X. p. 294. ed. vet. *Harl.*

hi libelli inscribuntur στοιχείωσις φυσική. Vide *Lambecium* lib. VII. pag. 56. h) *Labbeus* in conspectu interpretum [?] graecorum Aristotelis et Platonis p. 13. libros duos elementorum physicorum Procli, a *Francisco Patricio* latine editos, a libris de motu male distinguit. Nempe Patricius edidit στοιχείωσιν θεολογικὴν eique hosce libros duos elementorum physicorum, in quibus potissimum de motu agitur, subiunxit Ferrariae 1583. 4. Eadem physica elementa Paris. 4. graece edita. Procli de loco sententiam expendit *Simplicius* ad 4. physic. vbi eum praeceptorem suorum praeceptorum vocat p. 142. b.

VIII. Ὑποτύπωσις τῶν ἀστρονομικῶν ὑποθέσεων, *hypotyposis astronomicarum positionum*, siue compendium quoddam praecipuorum traditorum ab Hipparcho, Aristarcho et, a quo interdum dissentit, Claudio Ptolemaeo, graece lucem adspexit Basileae 1540. 4. Latine vertit *Georgius Valla*, cuius interpretatio vulgata est Venetiis cum Psello de victus ratione et aliis, i) anno 1498. fol. iterum vna cum Ptolemaei magni syntaxi latine edita Basileae ao. 1541. fol. [v. supra, vol. V. p. 283. not. *t*.] Vertit etiam *Erasmus Rudingerus*, Bambergensis, Ioach. Camerarii gener. k) Scripsit hoc opus Proclus, ex Lydia Athenas reuersus, in

h) Sine pag. 121. ed. Kollar. de cod. caesar. XXI. nr. 5. v. supra, vol. III. p. 225. §. IX. p. 227. — *Florentiae* in bibl. Laur. Medic. cod. XXVII. nr. 3. plut. 69. (in quo tamen multa desunt,) — in cod. XXXIII. nr. 6. plut. 71. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. II. p. 645. et vol. III. pag. 22. — *Taurini* in bibl. quondam regia, codd. CXXXI. et CCCI. scripto a. 609. v. cat. codd. gr. Taurin. p. 229. et 392. vbi scriba illius cod. dicitur *Nicolaus Myl ota, protoraconarcha.* — *Paris.* in tribus codd. bibl. publicae. — *Leidae* in cod. Vossiano; v. cat. bibl. Leid. p. 336. nr. 59. — in codd. *Baroc.* LXXVI. fragmentum, et CLXI. libri duo. — *Monachii* in cod. CL. (cat. codd. gr. Bauar. p. 60) — *Augustae Vindel.* libri duo, in quatuor codd. v. *Reiser.* indic. MSS. bibl. August. p. 54. 75. 82. et 91 — *Matriti* in bibl. reg. cod. XXXIV. nr. 88. et cod. LXXVI. fol. 17. et 23. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. pag. 135. et 273. add. quae notaui in Introd. in hist. L. Gr. II. part. I. p. 378. *Harl.*

i) Inscriptio longa incipit: *Georgio Valla interprete, Nicephori Blemmydae: Ge. Vallae* libell. de argumentis: *Euclidis* elementor. XIVtus cum *Hypsiclis* interpretatione: *Nicephorus* et *Proclus de astrolabio, Aristarch.* — — — (post multos alios denique) *Psell.* de victu humano. Venet. per Anton de Strata 1488. per Sim. Papiensem, dictum Benilaquam, 1498. fol. v. *Fossi* cat. bibl. Magliab. II. p. 410. in primis *Fabric.* bibl. lat. med. et inf. lat. in tom. VI. pag. 281. ed. Mansi: vbi tamen nulla fit mentio libelli ex versione Vallae *de fabrica et vsu astrolabii*, separatim editi. In Bodleianae quidem biblioth. catalogo tamquam libell. peculiaris *de astrolabio*, citatur; sed, vt *Maittaire* in A. T. IV. p. 661. in not. 1. bene monuit, in illo catal. id corpus diuersorum opp. ex variis auctoribus compositum, et eius inscriptionem supra posuimus, membratim sparsimque discerptum, ac membra secundum ordinem alphabeticum esse disposita; et in cat. Bodlei. partes illius voluminis aliquoties sub falsa ann. nota excitari. Vallae interpretatio hypot. adhaeret quoque ed. *Ptolem.* Almagesti, a Ge. Trapezunt. e graeco conuersi, s. a. de qua vid. *Mittarelli* in bibl. MSS. S. Mich. Venet. in adpendice p. 391. sq. *Harl.*

k) Citat quidem hanc *Rudingeri* versionem, (sed sine die et consule,) etiam *Io. Fabric.* in historia bibl. Fabr. IV. p. 277. alios probabiliter sequutus: at tamen num illa reuera exstet, dubitandum videtur, needum certam eius mentionem factam legimus; nec *Strobel* in: Neue Beyträge zur Litteratur, besonders des XVI. Jahrhunderts vol. II. parte I. Noribergae 1791. 8. vbi de Rüdingero pag. 1—78. agit, notitiam illius potuit reperire. *Harl.*

in gratiam amici cuiusdam Lydi, qui illum, in Lydia verſantem, eo nomine rogauerat. Laudat in illo praeter Ariſtarchum, Hipparchumque ac Ptolemaei magnam ſyntaxin, Theodoſii ſphaerica, Heronem, mechanicum, *ἐν τοῖς περὶ ὑδροσκοπείων*, Timocharin, Agrippam, Menelaum, et Apollonium Pergaeum. *Lambecius* hanc Procli hypotypoſin aſtronomicam male ineditis accenſuit lib. VII. p. 129. [l]) Huius libri pars p. 69. ſq. agit *περὶ τοῦ ἀστρολαβικοῦ ὀργάνου de fabrica et vſu Aſtrolabii*, quae ſeorſum quoque latine Venet. 1491. [m]) *Georgio Valla* interprete, et Paris. 1557. 8. cum Nicephori Gregorae Aſtrolabio, ad calcem *Ioh. Martini Poblacionis* compendii de vſu Aſtrolabii prodiit, et MSta exſtat in variis bibliothecis. Occurrit etiam ſub Procli nomine in bibliothecis quibusdam, (vt Vindobonae et Oxonii inter codices Baroccianos,) libellus, qui inſcribitur *Vranodromus* ſiue *χέλιον Πρόκλου Οὐρανοδρόμου* et incipit *περὶ ἀνατολῶν καὶ δύσεων εἰπεῖν ἀστρολογικῶς ὁρμωμένῳ μοι κ. τ. λ.* Vide *Lambecium* lib. VII. p. 87. *Fabr.* In cod. caeſar. XLVII. nr. II. *Procli* ſcholium aſtronomicum *οὐρανοδρόμου*, de XII. ſignis zodiaci: v. *Lambec.* VII. pag. 187. De cod. CXXV. et CXXVI. in praec. nota diximus. In cod. CXXXIX. eſt *hypotypoſis* etc. at initio et fine mutila. (*Lamb.* VII. pag. 554.) — Seruatur quoque *Procli* Vranodromus in codd. Barocc. LXX. et CLXVI. et cod. Th. Gale, nr. 6076. tom. II. cat. codd. Angl. etc. — in cod. autem Cromwelli CXVIII. nr. 7. (ſiue ſec. cat. codd. bibl. Bodlei. I. nr. 296.) *Procli hypotyp. aſtronom.* — *Venetiis* in bibl. Marc. CCCIII. *hypotyp.* nec non *expoſitio in tetrabiblon Ptolemaei*, ad quam nota indicat, illam expoſitionem in vetuſto quodam libro, recentioribus litteris, *Proclo* adſcriptam fuiſſe. [n]) — In cod. CCCXXIII. et cod. DXII. *Hypotyp.* v. cat. codd. gr. Marc. pag. 143. 148. et 276. — *Florentiae* in bibl. Laur. Medic. eadem in cod. VII. nr. 4. plut. 28. — cod. XII. nr. 9. cum nonnullis ſcholiis ad marginem ſcriptis. — In cod. XXVIII. — XLIII. nr. 3. — XLVIII. nr. 1. et cod. VI. nr. 26. plut. 70. v. *Baudin.* cat. codd. gr. Laur. pag. 18. 24. 53. 66. 70. et 665. — *Paris.* in quinque codd. bibl. publicae. — In cod. CCCXXXIII. *Coislin.* v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 450. *Harl.*

IX. Σφαῖρα. *De ſphaera, ſiue circulis coeleſtibus libellus*, totus fere depromtus ex Gemini Rhodii Iſagoge in phaenomena, quam poſt Edonem Hildericum edidit *Petauius* in Vranologio. *Procli* ſphaera graece primum prodiit Venet. 1499. apud Aldum. [o]) *Ab alio, neſcio,*

l) Siue p. 491. de cod. CXXVI. vbi exſtat *Procli hypotypoſis*, et Kollar. in not. A. caſtigat Lambec. qui vero bene obſeruat, inter cetera huius libri capita eſſe quoque illa duo *περὶ τοῦ ἀστρολαβικοῦ ὀργάνου* et *ἐπανάληψις τῆς καθόλου πραγματείας* inſcripta: quae duo capita quoque leguntur in cod. caeſar. CXXV. nr. 1. v. *Lamb.* l. c. pag. 471. ſq. adde paullo poſt, in fine huius §. *Harl.*

m) Sed in anni nota error eſt, et pars totius operis a. 1498. ſupra memorati: quamquam *Maittaire* in A. T. IV. p. 784. citat *Procl.* de aſtrolab. Venet. 1491. ex cat. bibl. Bodlei. II. pag. 80. *Harl.*

n) V. cl. *Morelli* bibl. MSt. gr. et lat. Venet. tom. I. p. 153. ſq. *H.*

o) Graece cum verſione lat. *Linacri* eiusque dedicat. ad *Arcturum Principem*, inter *ſcriptores aſtronomicos* vett. graecos et latinos, Venet. ap. Aldum. 1499. fol. Plura v. in *Foſſii* cat. bibl. Maglabech. I. col. 685. ſqq. vbi et in eel. *Panzeri*

nescio quo, misere latine versam exactius transtulit Thomas Linacer, et dicauit Arturo, principi, vt tradunt Ionius et Georgius Lilius, siue, vt Erasmus lib. XXVI. epistola 14. regi Angliae, Henrico VII. qui, ab Andrea Tolosate, praeceptore [?] Arturi, principis, monitus, iam aliam exstare versionem, et munus est aspernatus et in Linacrum, velut impostorem, inexpiabile concepit odium. Vertit etiam *Elias Vinetus* Santo, cuius interpretatio lucem adspexit cum Paschasii Hamelii commentario in Archimedem de numero arenae maris, Paris. 1557. 8. exstant praeterea notae *Tusani* Paris. 1562. 8. et *Georgii Henischii* Augustae Vindel. 1609. 4. *Erasmi Oswaldi Schreckenfusii* scholia Basil. 1561. 8. et *Iacobi Ziegleri* ibid. 1536. 4. *Iohannis*que *Stöfleri*, Iustingensis, annos iam 79. nati, luculentus, (vt visum Vossio p. 166. de scient. mathem.) commentarius. Tubing. 1534. p) Saepissime praeterea lucem adspexit iste Procli libellus, tum seorsim, vt cum versione *Io. Laurenbergii*. Rostoch. 1611. 8. tum adiunctus siue praefixus Arato, Dionysio Alex. Cleomedi. Basil. 1523. 1547. 1561. 1585. 8. [Conf. supra, vol. IV. p. 99. sqq. vbi plures *Procli* de sphaera, cum Arato etc. edd. enumerantur: de edit. Basil. 1561. 8. v. *Wernsdorf* poetas lat. min. tom. V. part. I. p. 245. — *Procli Sphaera* a *Th. Linacro* ex graeco in latinum translata. Vlmae 1499. Sic citat hanc edit. *Maittaire* in A. T. IV. p. 709. et in not. erroris arguit Orlandum p. 392. et Beughem. p. 113. qui illam Vlmensem edit. *graece* et lat. excusam esse scripserant; idem notat errorem in cat. bibl. Barber. tom. II. p. 248. *Procli sphaeram gr. et lat.* per Linacrum, Venet. 1500. quum illa sit pars corporis Astronomicor. Venet. Ald. 1499. Enimuero num etiam ista ed. *Vlmensis* a. 1499. reuera exstet, dubium esse videtur. Saltem eius nec *Panzer* in A. T. nec *Zapf* in: Aelteste Buchdrucker Geschichte Schwabens, Vlmae 1791. 8. meminerunt. — Contra cl. *Panzer* l. c. IV. p. 346. ed. versionis illius, Lipsiae 4. sine anni nota adtulit. — lat. Paris. in offic. Christi. Wecheli. 1547. 8. — teste *Maittaire* in ind. pag. 183. *Linacri* versio lat. est in cod. mst. Triuisani, Patau. teste *Tomasino* in bibl. Patauinis, p. 111. et *Cantabr.* in bibl. coll. Trinitat. cod. XXIII. siue nr. 492. catal. codd. Angl. tom. I. part. III. *Harl.*] Eximiae editiones gr. lat. Paris. 1553. 4. et quam ex codicum MStorum collatione emendatam cum versione sua typis elegantibus exscribi curauit *Iohannes Bainbrigde*, astronomiae in academia Oxoniensi professor. Lond. 1620. 4. q) Italice per *Ignatium Danti* lucem vidit

 Floren-

zeri (multos alios VV. DD. citantis,) Ann. T. III. p. 461. sq. dedicat. Linacri scriptam esse ad *Arcturum, Cornubiae Valliaeque Principem*, tantummodo animaduertitur. *Harl.*

p) Conf. Introd. in hist. L. Gr. I. pag. 102. sq. *Procli* Sphaera, gr. et lat. Geneuae. 1589. 8. exemplar cum multis virorum doct. notis mst. est in bibl. Leidens. v. catal. bibl. Leid. p. 187. — gr. cum versione lat. Th. Linacri. Colon. per Henr. de Nussia. 1515. 4. *Procli* sphaera. gr. et lat. Paris. 1542. 12. — graece, Paris. ap. Io. Lodouicum Tiletan. 1543. 4. — gr. cum adnotatt. ex publicis *Iac. Tusani* praelectionibus excerptis. Paris. ap. Mart. Iuuenem. 1557. 4. — ex lat. Linacri vers. cum eiusd. Tusani adnotatt. ib. 1553. 4. (v. *Maittaire* A. T. III. p. 549. 695. et 625. *Harl.*

q) Cum *Ptolemaei* libro de hypothesib. planetarum etc. conf. *Brüggemann* View etc. p. 456. vbi quoque excitatur versio *Guil. Salusburye* anglica Lond. s. a. 12. — Eadem *Procli* et *Ptolemaei*. Item *Henr. Sauilii* praelectt. XIII. in princip. elementorum Euclidis, Oxonii habitae. Oxon. 1621. 4. v. cat. bibl. Leidens. p. 187. add. supra,

Florentiae 1571. 4. *Fabr.* — Florent. 1523. 4. in cat. bibl. Leid. p. 187. In *Paitoni* Bibl. degli autori-volgarizzati, tom. III. p. 183. tantum recensetur versio *Denti*, cum adnotatt. Florent. ex off. Iunt. 1573. 4. et alia versio ital. *Titi Io. Scandianese*, Venet. 1556. 4. — Inter imperfecta *Ioach. Camerarii* scripta memorantur illius 1) commentar. in hypotyposes Procli; 2) in sphaeram Procli accurati commentarii; 3) conuersio et explicatio hypotheseum Procli. — Adiiciam codd. in quibus *sphaera Procli* exstat, notitiam: *Bononiae* in bibl. monasterii canonic. regul. S. Saluatoris, teste *Montfauc.* in diario ital. p. 408. — inter codd. *Ge. Wheleri*, nr. 9091. cat. codd. Angl. etc. tom. II. — In tribus codd. bibl. publ. *Paris.* — *Athanas. Georg. Manusi* in graecam linguam eruditam transtulit *Wuncheri* physicam (Vindob. 1801.), cui addita est adpendicis loco Πρόκλȣ σφαῖρα περὶ ἄξονος καὶ πόλȣ, at in fine manca: sed integram Procli sphaeram mstam possidere dicitur *Anthimus Gazi*, ex quo ea, quae desunt, supplebuntur *Harl.*

X. Παράφρασις εἰς τὴν τȣ̃ Πτολεμαίȣ τετράβιβλον. *Paraphrasis in Claudii Ptolemaei libros quatuor de siderum effectionibus.* Hanc *Philippus Melanchthon*, vir astrologiae studiosissimus, graece r) edidit Basil. 1554. 8. hoc titulo: Πρόκλȣ τȣ̃ Διαδόχȣ τῶν ἀσαφῶς εἰρημένων Πτολεμαίῳ καὶ δυσπαρακολȣθήτως ἐν τῷ αὐτȣ̃ τετραβίβλῳ ἐπὶ τὸ σαφέστερον καὶ εὐπαρακολȣθήτως μεταχείρησις. s) Dicauit Melanchthon Hieronymo a Comerstad, qui illi dedit *Procli* apographum ex codice bibl. Moguntinae descriptum a Iacobo Aurelio Quellebergio, de quo videsis *Petri Albini* Chronicum Misniae pag. 343. et de Comerstadio p. 346. Cum latina versione *Leonis Allatii* lucem adspexit Lugduni Bat. 1635. et 1654. 8. Vnde emendandus *Vossius* pag. 205. lib. de scientiis mathematicis, vbi de tetrabiblo agens, *latine*, inquit, *primus reddidit doctissimus Leo Allatius.* Quod merito mirabatur *Lambecius* lib. VII. de bibl. Vindobonensi pag. 89. [p. 191. de cod. XLVII. nr. 4. ed. Kollar.] Sed bene se habebunt Vossii verba, si ea non de tetrabiblo ipso Ptolemaei, sed de paraphrasi tetrabibli, a Proclo concinnata, intelligas. t) Solent etiam ad Proclum, veluti auctorem, a quibusdam, (vt in catalogo bibl. Thuanae tom. II. pag. 109.) referri *scholia graeca siue* ἐξήγησις in idem Ptolemaei quadripartitum, quam *Henricus Petri* Basil. 1599. fol. u) sine nomine auctoris

supra, vol. IV. p. 215. sub fin. In cat. bibl. *Schadhoock* tom. II. p. 283. sq. in vol. quodam plurium libror. est nr. 3. *Procli* de sphaera, liber vnus. Lipf. 1574. 8. *Harl.*

r) Non cum versione, vt legas in Diario insigni literario, cui titulus: monathlicher Auszug. a. 1700. p. 810.

s) V. *Maittaire* A. T. III. pag. 659. et supra, vol. V. pag. 285. nr. IV. de cod. Vatic. Ptolem. cum Procli comm. et p. 289. de edit. *Harl.*

t) In cat. bibl. Thottianae, tom. IV. p. 271. occurrit nr. 534a) *Procli Diad.* paraphrasis in Ptolemaei libros IV. de siderum effectionibus; gr. Basil. ap. Io. Oporin. 1531. 8. *Harl.*

u) Loco a. 1599. forte legendum est a. 1559. Addita enim hac anni nota citatur haec edit. in cat. bibl. Leid. pag. 193. in cat. bibl. Thottian. IV. p. 25. bis, nec non ab *Hambergero* z. N. III. p. 255. inscripta: *In Claudii Ptolemaei Quadripartitum enarrator ignoti nominis, quem tamen Proclum fuisse quidam existimant. Porphyrii philosophi introductio in Ptolemaei opus de effectibus astrorum. Praeterea Hermetis philosophi de revolutionibus natiuitatum libri duo, incerto interprete.* Basil. ex off. Petrina. 1559. fol. add. supra, vol. VI. p. 219. *Harl.*

auctoris vna cum Porphyrii, siue Antiochi potius, in tetrabiblum isagoge, sed admodum corrupta et [?] scholiis, e Demophilo collectis et ab Hieron. Wolfio latine versis, librisque duobus, Hermeti tributis, qui latine tantum exstant, de reuolutionibus natiuitatum, graece ac latine edidit cum *Anonymi*, an Hieronymi Wolfii? versione meliore paullo, quam versio *Georgi Vallae* a. 1502. v) Venetiis edita sic, vt auctor libri, non tantum interpres, Valla venditetur. Auctor, quisquis est, p. 48. 110. 139. citat Dorotheum, pag. 88. Cleopatram, p. 169. Porphyrium, philosophum, et p. 63. videtur commentarium in canonem Ptolemaei promittere. *Ταῦτα γὰρ ἐν τῷ κανόνι μαθησόμεθα.* pag. 111. *λέγει δὲ παλαιὸν τὸν Νεχεψὼ* w) *καὶ Πετόσιριν, οὗτοι γὰρ πρῶτοι τὸ δι' ἀστρολογίας ἐξήπλωσαν προγνωστικόν.* Nulla autem est ratio, cur illa *ἐξήγησις* Proclo tribuatur; et qui hoc primi fecerunt, videntur illam incauti cum paraphrasi, quam a Proclo compositam esse iam diximus, confudisse. Ceterum paraphrasis ista satis fideliter Ptolemaeum exponit, si a locis quibusdam paucis discesseris; in quibus nonnulla auctoris sui est praeteruectus, vt manifestum erit ei, qui Procli paraphrasin pag. 184. 225. 233. 254. 263. cum Ptolemaeo ipso contulerit. Fortasse non deerunt, qui dicant, Proclum ista in codice suo non reperisse; sed codices graeci Ptolemaei et arabica versio, illis in locis conspirantes, suadent mihi, vt malim credere, ibi aliquid a Proclo fuisse omissum. *Fabr.* De expositionis in tetrabibl. Ptolemaei codice *Veneto* Marc. v. supra ad §. VIII. — *Ptotel.* quadripart. cum *Procli* comment. *Romae* in cod. *Vatic.* quondam Christinae reg. et in cod. Ottobon. v. *Montfauc.* bibl. bibliothec. MSS. tom. I. p. 34. B. et p. 186. B. — paraphrasis in IV. Ptotel. libros de siderum affectionibus in cod. MMCCCXCIV. nr. 2. bibl. publ. *Paris.* *Harl.*

XI. Εἰς τὸ πρῶτον τῶν Εὐκλείδου στοιχείων βιβλία δ'. *In primum elementorum Euclidis libri quatuor*, quorum primo de natura, generibus et vsu mathematicarum disciplinarum disputat; secundo de geometria, quo etiam p. 19. claros recenset geometras ante Euclidem, tum de Euclide ipso disserit eiusque scriptis et praecipue de praeclaro elementorum opere, in quod deinceps incipit fuse et erudite commentari. *Τήν τε στοιχειωτοῦ διάνοιαν ἐμφανίζων καὶ πρὸς τὰς θεωρικωτέρας ἐπιβολὰς ἀφορμὰς διδοὺς τοῖς τῶν νεητῶν καὶ ἀφανῶν ἐσιῶν τῆς γνώσεως ἐφιεμένοις*, vt ipse ait p. 48. x) Graece exstant ad calcem Euclidis, qui, scholiis

v) V. supra; vol. V. p. 288. sq. *H.*

w) Ita legendum pro *χεψὼ*, vt p. 112.

x) De codd. *Procli* in Euclidem vide supra, vol. IV. p. 48. sqq. inter codd. Euclidis: de edit. versionis, a *Ge. Valla* confectae, ibid. p. 56. et p. 79. — de graeca ed. Basil 1533. p. 57. sq. de ed. *Richardi*, p. 69. add. p. 75. § IV. 79. §. XI. et p. 82. indicem scriptorum, in libr. VI. Procli ad Euclidem laudatorum; et p. 85. de insigni quodam Procli loco. — *Procli* scholia in primum Euclidis libr. in cod. *August.* Vindel. sec. *Reiser.* indic. etc. p. 82. — De codd. caesar. *Vindobon.* v. *Lambecii* comm. VII. p. 30. 130. sq. et 397. — Ex cod. *Veneto* Marc. CCCVI. notatu digniora quaedam excerpsit cel. *Morelli* in bibl. MSSta Ven. graeca et lat. I. p. 187. — *Thom. Burgess* in Musei Oxoniens. conspectu etc. Oxon. 1792. 8. p. 31—44. publici iuris fecit varias lection. et supplementa *Procli* commentar. in primum Euclidis, excerpta ex cod. Voss. *Leid.* atque pag. 44. sqq. supplem. textus Basileensis ex cod. Bodlei. *Barocc.* CLXI. — *Mediolani* in cod. Ambro-

scholiis Theonis, Alexandrini, illustratus, prodiit ex officina Heruagiana Basil. 1533. fol. curante Simone Grynaeo. Latina versio *Francisci Barocii*, Patricii Veneti, XXII. nati annos, scholiis et figuris illustrata, edita est Patauii 1560. fol. y) sub titulo commentariorum ad vniuersam mathematicam disciplinam, principium eruditionis tradentium. Barocio iudice in editione graeca Basileensi commentarius Procli *dilaniatus potius quam impressus*. Praecipue dolendum, quod figurae mathematicae multae desiderantur, ne de vitiis innumeris typographicis [?] dicam. In bibl. publica Vpsaliensi exstat editio graeca Basileensis, manu Dasypodii egregie emendata ac suppleta integris quandoque foliis, vt Ericus Benzelius ad me scripsit. Ex codice quoque Barocciano CLXI. in bibl. Bodlei. lacunas editionis Basileensis licebit supplere; z) molitusque meliorem editionem praeclari huius operis *Eduardus Bernhardus*. aa) Ceterum non videtur in ceteros Euclidis libros Proclus scripsisse, quemadmodum recte iudicat Petrus Ramus in scholis mathemat.

XII. Ὑπόμνημα εἰς τὰ Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέρας. *Commentarius in Hesiodi opera et dies.* Hic commentarius, Suidae memoratus, etiamnum exstat vna cum scholiis Emanuelis Moschopuli et Ioh. Tzetzae commentario in idem Hesiodi poema: sed exstat minime integer, nam Tzetza quaedam interdum ex eo profert, quae in editis sub Procli nomine frustra quaeras, et initio statim inscribitur non ὑπόμνημα Πρόκλου, sed ἐκ τῶν Πρόκλου Διαδόχου. Vnde excerpta tantum habere nos recte colligebat *Heinsius* p. 69. ad Hesiodum. Multus est in sensu poetae morali explicando Proclus, et saepe praeter rem impetitur petulantissimis vani hominis Ioh. Tzetzae scommatibus. Editiones scholiorum in Hesiodum tres habemus, primam Venetam ex officina Trincauelli, 1537. 4. elegantem et emendatam, etsi in non paucis deficientem, quam ex MSto suppletam videre me memini inter libros Wowerianos in bibliotheca Gottorpiensi. [v. supra, vol. I. p. 599. et p. 595. sq. de aliis codd. add. p. 588. sq. not. *ss. H.*] Plenior est editio Basileensis, 1544. sed passim corrupta, vitiataque et interpolata. Tertia denique Danielis Heinsii, qui editione Veneta, per Vulcanium MSti codicis auctoritate suppleta, vsus, ex hac et Basileensi meliora quaeque selegit, pluribusque locis Hesiodi interpretes male a librariis acceptos et in his Proclum, castigauit. Lugd. Bat. 1603. 4. Vide, si placet, quae dixi lib. II. cap. 8. [vol. I. p. 575. sq. de ed. Graeuii, pag. 605.] Vbi etiam Indicem habes scriptorum, in graecis ad Hesiodum commentariis laudatorum. *Fabr. Matriti* in cod. VIII. bibl. regiae, fol. 4. exstat *Procli* explanatio libri dierum Hesiodi, et fol. 51. *Procli praefatio in Hesiodi Theogoniam:* v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matr. pag. 25. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CCCCLXIV. et excerpta in cod. CCCCLXXX. v. cat. codd. gr. Marc. pag. 246. et 252. *Harl.*

XIII. Χρη-

Ambrosianae bibl. et *Bonon.* bibl. monasterii etc. teste *Montfauc.* in diar. ital. p. 15. ac p. 409. — In anglicam linguam *Thom. Taylor* transtulit *Procli* comment. in Euclidis primum, eiusque vitam, a *Marino* scriptam, London. vol. I. 1788. 4. et in vol. II. a. 1789. Procli elementa theolog. v. *Brüggemann* View. etc. p. 458. *Harl.*

y) V. plura, in vol. IV. p. 59. et in *Freytag.* Analect. liter. p. 714. *Harl.*

z) Atque incepit *Burgess* in conspectu iam citato. *Harl.*

aa) Vide acta eruditor. a. 1705. p. 224.

XIII. *Χρηστομαθίας Γραμματικῆς, ἤτοι περὶ Χρηστομαθίας Βιβλία β'. Electorum grammaticorum libri duo.* Equidem in *Suidae* codicibus [et ab *Eudocia* p. 366.] *tres* memorantur, et apud *Photium* initio statim cod. CCXXXIX. [P] *quatuor*, sed quum excerpta ex illis dedisset, *οἱ δὲ δύο*, inquit, *λόγοι τῆς Πρόκλου Γραμματικῆς Χρηστομαθίας ἐν τούτοις, atque haec ex grammaticorum Procli electorum libris duobus hactenus.* Ex his excerptis a Photio, (quae sola habemus, opere ipso Procli deperdito,) et quae *Andreas Schottus* Antwerpiae cum suis et Ioh. Petri Nunnesii notis separatim, et Frid. Sylburgius, qui ex H. Stephani, magistri sui, codice, cum duobus MSS. collato, descripserat, castigatum cum notis suis edidit, ad calcem syntaxeos Apollonii Alexandrini Francof. 1590. Hanou. 1615. 4. [bb]); ex his, inquam, excerptis constat, Proclum in hoc electorum opere disseruisse non modo de omni genere carminum, sed etiam de celebrioribus poetis. *Διέρχεται δὲ τούτων ὡς οἷόν τε ἐστι γένος τε καὶ πατρίδας καί τινας ἐπὶ μέρους πράξεις*, ait Photius. Hinc non temere coniicio, *breuem vitam Homeri*, quam sub Procli nomine edidit *Leo Allatius* in libro de Homeri vita, et Iosua Barnesius praeclarae suae Homeri editioni praemisit, ex priore Chrestomathiae huius libro decerptam esse. *Fabr.* Vide supra, vol. I. pag. 322. sq. not. *k.* vbi, nec non in Introd. in hist. L. Gr. II. 1. pag. 385. sq. *de Procli vita Homeri et de Cypriis carminibus*, atque *Procli fragmentis*, a cl. *Tychsenio* in: Bibl. der alten Litterat. etc. part. I. editis et a cel. *Heynio* illustratis, vberius disserui. In Introd. l. c. etiam adduxi *Henr. Valesii* iudicium de Chrestom. et de Proclo in libr. de arte critica cap. XX. p. 168. sq. latum. add. infra, vol. IX. p. 489. sqq. de Photii cod. CCXXXIX. vbi Fabr. adiecit indicem scriptorum, in

bb) Add. infra de scriptis Procli deperditis, nr. 14. — Prioris ed. inscriptio est: *Apollonii Alexandrini* de syntaxi seu constructione orationis libri III. — nunc denuo a *Frider. Sylburgio* cum bonis exemplaribus collati et notationibus aucti. *Addita e Procli chrestomathia grammatica*, Photii, patriarchae CPol., electa; *ab Andrea Schotto primum edita*, latinitate donata et scholiis illustrata; nunc *iterum* a *Sylburgio* inst. exemplaris collatione passim emendata, suppleta, notationibus aucta. His accessere quatuor inuentaria, verborum, rerum, auctorum, tum anomaliarum grammaticarum breuis adnotatio: opera et studio *Fr. Sylburgii*. Francof. ap. Andr. Wecheli heredes etc. 1590. 4. v. *Dav. Clement.* in: bibl. histor. et critique tom. I. p. 415. sed multo curatius recensuit illam edit. et de Proclo, atque Fabr. edit. *vitae a Marino conscriptae*, Londin. 1703. 8. recusa, diligenter egit *Freytag.* in adpar. litter. tom. II. p. 764—768. Enimuero et ex inscriptione et ex Sylburgii epist. ad Schottum colligi potest, ab Andr. Schotto iam antea in Hispaniis euulgatam fuisse editionem, quae vero vbi, et quando lucem adspexerit, reperire non licuit. Sylburgius autem Schotti edit. contulit cum perfectiore atque emendatiore exemplo, quod ex Henr. Stephani bibl. descripserat; at omisit Schotti ac Petri Io. Nunnesii notas; quae inueniuntur in edit. posteriore citata et inscripta: *Procli chrestomathia poetica, interprete et scholiaste Andr. Schotto*, Antwerp. Accessere et notae *Pet. Ioan. Nunnesii*. Valentini. Item fragmentum scriptoris incerti, antea Censorino tributum et cum eius de die natali libro continenter impressum. Nunc correctius et aliquot capp. ex veteri libro additis auctius editum a *Lud. Carrione*, Brugensi, cum notis eiusdem *Nunnesii*. Hanou. typis Wechel. etc. 1615. 4. Cum hac peculiari inscriptione et noua paginarum serie adhaeret illa ed. *Schotti* obseruatt. humanarum libr. V. etc. Hanou. eod. a. 4. at in eadem inscript. simul legitur, — *Seorsim vero edita Procli Chrestom. poetica, cum scholiis Andr. Schotti, et Petr. Ioan. Nunnesii. Harl.*

in Procli chreſtomathia laudatorum. — *Procli* chreſtomathia eſt quoque *Monachii* in cod. CLXIIX. v. cat. codd. gr. Bauar. p. 64. — *Londini*, in bibl. reg. *Procli chreſtomathia poematica:* ſic citatur in *Montfauc.* bibl. bibl. MSS. I. pag. 632. *E. Harl.*

XIV. Ἐπιχειρήματα ιή κατὰ Χριστιανῶν. *Duodeuiginti argumenta aduerſus Chriſtianos.* [v. *Gaudentius* de philoſoph. rom. cap. 208. *Heum.]* Meminit Suidas his verbis: ὗτός ἐστι Πρόκλος ὁ δεύτερος μετὰ Πορφύριον κατὰ Χριστιανῶν τὴν μιαρὰν καὶ ἐφύβριστον γλῶσσαν κινήσας, πρὸς ὃν ἔγραψε Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς Φιλόπονος πάνυ θαυμασίως ὑπαντήσας κατὰ τῶν ιή ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ, καὶ δείξας αὐτὸν κἀν τοῖς ἑλληνικοῖς, ἐφ' οἷς μέγα ἐφρόνει, ἀμαθῆ καὶ ἀνόητον. Equidem hoc Philoponi aduerſus Proclum opus non minus, quam Procli ipſius argumenta intercidiſſe putabat *Guilelmus Caueus,* vir doctiſſimus, in hiſtoria literaria ſcriptorum eccleſiaſticorum, ratus, a Proclo ad Celſi, Iuliani, Porphyrii denique exemplum, vt ex Suidae verbis male collegit, vniuerſam chriſtianam religionem illis XVIII. argumentis impugnatam fuiſſe. Enimvero duodeuiginti ἐπιχειρήματα Procli directa ſunt potiſſimum aduerſus vnum dogma chriſtianorum de mundo non aeterno, et etiamnum exſtant in *Iohannis Philoponi* libris duodeuiginti de aeternitate mundi contra Proclum, quod hoc ipſum opus eſt, tantis a Suida celebratum laudibus. Lucem vero adſpexit graece ex Trincauelli officina Venetiis 1535. fol. et latine ex verſione *Ioh. Mahotii,* Argentenaei, Lugd. 1557. fol. Ex verſione *Caſparis Marcelli* vero Venet. 1551. fol. quam poſteriorem, non viſam mihi, memorat *Labbeus* in conſpectu graecorum interpretum Ariſtotelis et Platonis p. 9. Hoc Philoponi opus oppugnat *Simplicius* commentariis ad phyſica et ad librum I. Ariſtotelis de coelo. Vide infra pag. 631. et 651. ſeq. Aduerſus Proclum [?] videas licet etiam *Ben. Pererium* libro XV. phyſiologiae. Sed et in aliis ſcriptis ſuis Proclum hinc inde perſtringit Philoponus, Ammonii illius, qui Proclum audiuit, diſcipulus, nominatim in libris commentariorum ad hexaëmeron, quos, a *Balthaſare Corderio* Vien. anno 1630. 4. graece ac latine vulgatos, ex eodem, quo Corderius vſus eſt, MSto codice Vindobonenſi longe meliores edere receperat *Petrus Lambecius* lib. I. pag. 138. ſeq. [p. 249. ſqq. Koll.] lib. III. p. 75. [ſ. p. 203. ſqq. ed. Kollar.] Grauiſſime etiam in Proclum inuehitur Georgius Piſides in κοσμουργίᾳ, v. 50. ſq. quae vel hinc patet, quam falſo olim Romae anno 1590. 8. vulgata ſit ab *Hieronymo Bunello,* Ieſuita, ſub Cyrilli Alexandrini nomine hoc titulo: τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας περὶ ζώων ἰδιότητος καὶ φυτῶν διὰ στίχων Ἰαμβικῶν. Sed Procli ſcripta recenſere pergamus. *Fabr.* De memoratis XVIII. capp. v. *Gaudentius* de philoſoph. rom. cap. 208. et de nomine *Procli* v. *Gatakeri* Aduers. poſth. cap. 34. §. 785. — De *Marino* v. *Baſnage* hiſt. Iud. lib. II. cap. 8. §. 4. *Heum.*

XV. Εἰς τὸν τοῦ Πλάτωνος Τίμαιον ὑπομνημάτων βιβλία έ. *Commentariorum in Platonis Timaeum libri quinque.* Opus inſigne, atque, vt *Holſtenio* pag. 81. ad Porphyrium audit, admirandum, in flore aetatis, quum duodetriginta annos natus eſſet, a Proclo elaboratum, vt teſtatur *Marinus* pag. 31. qui pag. 93. etiam auctor eſt, id omnibus ceteris ſcriptis illius praelatum fuiſſe. Ceterum quinque libris, qui

exſtant,

extant, non integer Timaeus Platonicus, ſed vix tertia eius pars explicatur; deſinit enim liber quintus in his verbis Platonis edit. gr. Baſil. pag. 483. v. 4. Καὶ περὶ ψυχῆς δι' ἅστε αἰτίας καὶ προνοίας γέγονε Θεῶν τοῦ μάλιστα εἰκότως ἀντεχομένοις ὅτω καὶ κατὰ ταῦτα πορευομένοις διεξιτέον. Quare fortaſſis non errauerit, qui ſuſpicetur, plures Procli in Timaeum Platonicum libros commentariorum intercidiſſe temporis iniuria. Citatur in Catena ad Pentateuch., a *Franciſco Zephyro* latine edita, pag. 9. et ab *Olympiodoro* ad 3. Meteor. pag. 203. (59. b. Gr.) ex parte commentarii Procli deperdita, vt notat *Ez. Spanhemius* ad Callimachum p. 211. Ipſum porro Timaei Locri libellum, Dorice ſcriptum, περὶ ψυχᾶς κόσμω, ex quo Plato dialogum ſuum, (obſeruante iam olim Timone Sillographo,) concinnauit, ſeruatum Proclo itidem debemus, qui eum commentariis ſuis praemiſerat, et in iisdem paſſim Timaei verba citat in teſtimonium. cc) Prodiit *Timaei Locri* libellus, ex *Georgii Vallae* verſione primum latine Venet. 1488. et 1498. fol. deinde *Lud. Nogarolae* graece et latine Pariſiis a. 1555. 8. ex Morelli officina, tum frequenter admodum in editionibus Platonis graecis, Aldina, Baſileenſi etc. Latinis itidem ex verſione Marſilii Ficini, et graecolatinis denique, vel eiusdem Ficini, vel [?] Ioh. Serrani verſionem, argumenta et animaduerſiones iunctas habentibus. Graece et latine etiam occurrit cum breuibus notis et verſione Ioh. Serrani inter opuſcula mythologica, phyſica et ethica, a *Thoma Galeo* edita Cantabrigiae ao. 1671. et Amſtelodami anno 1688. 8. Procli commentaria lucem adſpexerunt graece, ſubiecta operibus Platonis Baſil. a. 1534. ap. Ioh. Valderum dd) et 1556. fol. ex officina Henrici Petri. *Nicolaus* quoque *Leonicus Thomaeus* latine vertit ex libro Procli tertio explicationem Platonis ex Timaeo, vbi de animorum generatione agitur, additis numerorum harmoniarumque figuris. Venet. 1525. 4. cum paraphraſi in Ariſtotelem de animalium motione et inceſſu, et verſione mechanicarum quaeſtionum et Thomaei quaeſtionibus XX. et naturalibus LXXXIX. et Paris. 1530. fol. apud Simonem Colineum. Paſſim philoſophus in hiſce commentariis adhibuit et citat alios ſcriptores, qui in Timaeo Platonico interpretando erant verſati, vt Adraſtum, peripateticum, Aelianum et Albinum, platonicos, Ariſtoclem, (Aſclepiodotus, cuius ὑπόμνημα in Platonis Timaeum laudat Olympiodorus in Ariſtot. Meteora l. 4. iunior eſt), Clearchum, Crantorem, Dercyllidem, Iamblichum praecipue, ſed et Longinum, quem ſaepe refellit, tum Numenium, Origenem, (diuerſum vtique ab Adamantio,) Plutarchum Chaeronenſem, Porphyrium, Ptolemaeum, platonicum, Seuerum, Taurum, cuius fragmentum occurrit etiam ap. Philoponum aduerſus Proclum de aeternitate mundi VI. 8. ac Theodorum Aſinaeum, quem interdum ſimpliciter Ἀσιναῖον φιλόσοφον vocat, vt libro II. in

cc) De Procli Timaeo, codd. et edd. conf. ſupra vol. I. p. 359. et 177. vol. III. p. 93. ſqq. 125. ſq. 126. ſqq. de cod. *Neapolit.* vol. V. pag. 798. nr. 45. et quae ſcripſi in Introd. in hiſt. L. Gr. I. p. 388. ſq. et p. 67. de cod. *Ghigiano.* De cod. *Veneto* Marc. v. cel. *Morelli* bibl. MSS. gr. et lat. Ven. p. 114. ſq. de aliis codd. ital. *Montfauc.* in diar. ital. p. 238. 310. 367. — *Mediolani* in bibl. Ambroſ. multi ſunt Procli in Platonem codd. teſte *Montfauc.* in bibl. bibl. MSS. I. p. 503. et in cod. *Guil. Pelliſerii*, ib. II. p. 1199. A. vide paullo poſt, in indice ſcriptor. in Procli ad Timaeum etc. voc. *Proclus*, vbi ipſe citat commentar. ſuos in varia Platonis opp. *Harl.*

dd) Conf. *Maittaire* A. T. Ind. p. 150. *H.*

Euclidem pag. 36. Inprimis autem vtramque paginam facit ibi Syrianus, cuius explicationes, etsi quandoque subtiliores, quam veriores, non dubitat semper fere sequi et reliquis omnibus praeferre. At raro nominetenus illum compellat, sed vel *καθηγεμόνα* vel *διδάσκαλον*, aut *πατέρα* suum vocando innuit. Vehementer itaque eos fugit ratio, qui in editione graeca pag. 7. ad verba *ἃ δὲ ὁ ἡμέτερος καθηγεμὼν ἐν τούτοις ἐπέκρινε*, in ora libri notarunt, Ammonium intelligi. Discipulus enim, non, praeceptor Procli Ammonius, nec dubium est, ibi, vt in aliis horum commentariorum locis infinitis et pag. 368. ad politiam innui Syrianum. Neque vero contentus Platonis sensum simplici modo Proclus eruisse, verba illius in omnes partes versat, inueniens quandoque sensum *logicum*, *ethicum*, *physicum*, *theologicum*, ee) vnde [P] occasio illi inter non paucas subtiles nugas multa quoque praeclara et legi adprime digna adferendi. Dolendum autem plurimis librariorum mendis hosce commentarios scatere, quorum nonnulla inter legendum a me obseruata in indice, quem subiicio, scriptorum expunxi. Nunc antequam progrediar, moneo, exstare in *Augustana* bibl. codicem insignem horum commentariorum MS. quem laudat *Eschenbachius* in Epigene pag. 72. sq. [v. *Reiser.* ind. MSSt. August. p. 82.] Deinde subiungo iudicium *Radulphi Cudworthi*, viri de historia vetere philosophica optime promeriti, quod de Proclo et his eius commentariis tulit in opere incomparabili, anglica lingua edito, genuino systemate νοητῷ vniversi p. 306. Ait ibi, Proclum, non paucas proprias sibi et singulares opiniones commentum, platonicam simul philosophiam mirifice confudisse, et ei admiscuisse obscurissima quaedam et aegre comprehendenda dogmata. *Proclus had some peculiar phantasies and whimseys of his own, and was indeed a confounder of the Platonick Theology, and a mingler of much unintelligible stuff with it.* ff) Quod vero Tarinus ad Zach., scholasticum, p. 237. ait, Proclum *θεωρήμασι πολλάκις τοῦ μακαρίου Διονυσίου* (Dionysii Areopagitae) *κεχρῆσθαι, καὶ αὐταῖς δὲ ταῖς ξηραῖς λέξεσι*, verba repetita sunt ex Suida in *Διονύσιος*.

XVI. Εἰς τὸν Πλάτωνος Ἀλκιβιάδην. *In Alcibiadem priorem Platonis.* Excerpta ex hoc commentario latine a se reddita vulgauit *Marsilius Ficinus*, titulo *Procli de anima ac daemone, de sacrificio et magia.* Venet. 1497. gg) et 1516. fol. apud Aldum, cum Iamblicho, siue excerptis ex Iamblichi libro de mysteriis Aegyptiorum et aliis scriptis. hh) Prodierunt etiam

ee) Confer *Olympiodorum* in Platonis vita p. 518.

ff) Procli loca et *Cudworthi* eiusque docti interpretis, *Moshemii*, iudicia de eo leges in versione illius operis latina Moshemiana, *Systema intellectuale huius vniuersi* etc. Leidae 1773. 4. tom. I. p. 543. et Mosh. not. r. p. 344. 369. not. q. 842. 854. 881. sq. not. vbi *Moshem.* copiose refutat Cudworthum; tom. II. pag. 122. 340. 385. 393. et 544. *Harl.*

gg) V. *Panzer.* A. T. III. p. 420. sq. *Harl.*

hh) V. supra, vol. III. pag. 126. sqq. de edd. Ficini: ac multorum codd. atque edd. Procli notitiam inseruit *Fischer* notitiae codd. atque edd. Platonis, praefixae ed. *Platonis Euthyphr.* etc. Lips. 1783. 8. pag. 176. sqq. et p. 208. dum edit. *Proclus in Platonis Alcibiadem, latine*, Venet. 1503. form. mai. adtulit, haec adiecit: „Particulas graecas huius commentarii edidere *Rich. Bentlei.* in epist. ad Millium p. 3. sq. Oxon. *Fabricius* ad Sext. Empiricum p. 397. *Gesnerus* in fragmm. Orphei p. 407. sq. — Eiusdem *Procli commentarior. in Parmenidem* apospasmatia vulga-

etiam plus simplici vice Lugduni, minore forma, tum Parisiis, Basileae et aliis in locis, sed et inter Ficini opera Basil. 1561. 1576. Paris. 1641. fol. Commentarius ipse Procli graece manu exaratus, sed vix dimidiam partem Alcibiadis platonici exponens, desinensque in verbis p. 219. seq. edit. Basil. οὐδὲ τῶν αἰσχρῶν καθόσον αἰσχρόν, ἀγαθόν, occurrit in variis bibliothecis Galliae, Angliae, Italiae: [v. supra, vol. III. p. 83. 123. sqq.] Etiam Lugduni Batavorum inter libros Isaaci Vossii et Hamburgi in bibl. Iohannea ex legato Lucae Holstenii, quem codicem euoluens obseruaui, a Proclo laudari quoque Iamblichum in Alcibiadem, quod facit et in suis ad eumdem Platonis dialogum praelectionibus ineditis *Olympiodorus*. Idem plus simplici vice non Harpocrationis modo, sed et Procli et Damascii commentarium memorat, vt auctor mihi videatur iunior quidam [?] et diuersus ab Olympiodoro, Procli praeceptore. Hoc certe verisimilius, quam quod *Lambecius* lib. VII. p. 51. seq. ii) comminiscitur, praelectiones istas Olympiodori a iuniore quodam interpolatas esse. Interpolata igitur etiam fuerit vita Platonis, ab Olympiodoro isto scripta et post Laertium edita, in qua Proclus itidem laudatur. Illa nempe vita, vt hoc obiter notem, ex prima πράξει, siue lectione commentariorum Olympiodori in Alcibiadem deprompta est. In bibliotheca Vindobonensi latinam *Antonii Hermanni Gogauae*, Grauiensis, versionem commentarii Procli in Alcibiadem exstare, monuit *Lambecius* lib. VII. pag. 43. [p. 89. not. 1. ed. Koll.]

XVII. Εἰς τὴν Πλάτωνος πολιτείαν, *in libros Platonis de republica.* Ad calcem operis Procli in Timaeum in vtraque graeca editione exstat, (non commentarius integer aut expositio perpetua eiusdem philosophi in Platonis libros de rep. sed) collectio quaedam variarum dissertationum, siue praelectionum, ab illo Athenis publice propositarum, quarum prima traduntur, quae obseruanda sint Remp. Platonis expositoris. In ceteris varia Platonis loca ac sententiae ex iisdem de rep. libris, (tum ex aliis quoque illius philosophi dialogis, vt ex Phaedro p. 398.) nullo librorum ordine philosophice ac theologice illustrantur. Praecipue autem fabulis Homeri aliorumque poetarum de Diis commodum sensum adferre Proclus isto opere conatus est, vt iusta quaedam pro Homeri apologia in hisce dissertationibus contineri videatur; quam Conradus Gesnerus latinitate donatam seorsim edidit Tiguri 1542. 8. hoc titulo: *Apologiae quaedam pro Homero et arte poetica, fabularumque aliquot enarrationes ex commentariis Procli Lycii, Diadochi, philosophi platonici in libros Platonis de rep. in quibus plurimae de Diis fabulae non iuxta grammaticorum vulgus historice, physice aut ethnice tractantur, sed theologicis, vt gentiles loquuntur, ex prima philosophia rationibus explanantur.* Confer [Introd. in hist. L. Gr. I. p. 381. et) *Kircherum* II. Oedipi I. p. 170. sq. Nempe iam olim obseruauit Tertullianus, ethnicos, quum fabularum puderet, quas de Diis commenti essent ad

vulgarunt idem *Bentleius* in ep. ad Millium p. 5. et ad Callimach. p. 472. tom. II. *Gesner.* d. l. p. 406. sq. *Ruhnken.* ad Xenoph. M. S. I. 2. 31. p. 220. et diss. de Longino sect. 6. — in *librum X. de republ. Alexand. Morus* ad Ioh. XI. 39. p. 310. sq. — Salmur." De cod. *Veneto* Marc. v. cl. *Morelli* bibl. MSt. gr. et lat. Ven. I. p. 115. et de cod. *Neapolit.* regio, v. supra vol. V. p. 783. nr. 144. *Harl.*

ii) Pag. 113. sq. de cod. caesar. XX. ed. Kollar. *Harl.*

ad interpretationem rerum naturalium, (his adde etiam diuinas,) *confugisse, et dedecus suum ingenio obumbrasse*, siue, vt Arnobii verbis vtar, *quo scriptorum suorum impiam defenderent audaciam, allegorias res illas et naturalis scientiae mentiti sunt esse doctrinas* lib. IV. pag. 150. Clemens X. recognit. p. 589. *Orphei et Hesiodi scripta in duas partes intelligentiae diuiduntur, id est, secundum litteram et secundum allegoriam. Et ad ea quidem, quae secundum litteram sunt, ignobilis vulgi turba confluxit, ea vero, quae secundum allegoriam constant, omnis philosophorum et eruditorum loquacitas admirata est.* Illius allegorici [?] sensus specimen eodem libro subiungitur, cui addenda homilia sexta Clementinorum p. 664. seq. edit. Ioh. Clerici. Vide et *Nazianzenum* Orat. III. sub extremum, vbi reprehendit ethnicos, saepe sub parum honestis et turpissimis imaginibus arcana sua occultantes. Qui vero poetas ac speciatim Homerum ad ethicum et physicum sensum reuocare conatus est, primus fuisse videtur Anaxagoras cum discipulo, Metrodoro, Lampsaceno, de quibus *Laertius* II. 11. ac de Metrodoro etiam *Tatianus* p. 80. Confer, quae Menagius ad illum Laertii locum et de Cronio, pythagorico, Porphyrius apud Stobaeum p. 152. Eclog. inprimis Plato conatus est, allegoricis fabularum sensibus quaesitis illarum absurditatem vtcunque abstergere: vnde *Guil. Nicholsonus*, Platonem, ait, inter primos fuisse, qui *as de Condoms of Paganism*, tanquam Bossueti quidam pagani, Aethiopem dealbare et insulsa commenta suorum, excogitatis honestis interpretationibus, verisimiliora reddere adlaborarunt, parte II. collat. cum Theista p. 42. seq. Socrates tamen ipse apud Platonem in Phaedro negat, sibi esse otium, vniuersa ἄπιστα fabularum ad conuenientem sensum deducere. Quod difficillimum item esse adfirmat Strabo libro decimo. Et paucis omnino locis ac vix obiter Plato hoc fecit, dum poetas etiam exsulare iussit e sua rep. Iuniores vero Platonici, atque in his Proclus, omne ingenium suum eo impenderunt, vt abstrusissima quaeque dogmata de rebus diuinis sub illo fabularum velamine delitescere ostenderent. De Stoicis auctor est Cicero I. de natura Deorum, Zenonem, Chrysippum, Diogenem Babylonium, aliosque fabellas Hesiodi, Homerique ad physiologiam, et ea, quae de Diis immortalibus ipsi sentiebant, accommodare studuisse: adde *Menagium* ad Laert. VII. 148. Et de Porphyrii libro περὶ τῆς ἀλληγορουμένης Ἑλλήνων καὶ Αἰγυπτίων Θεολογίας *Petauium* p. 88. ad Iulianum. *Michaelis Pselli* ἀναγωγαὶ physico morales in fabulas quasdem graece editae a Conr. Gesnero ad calcem allegoriarum Heraclidis Pontici. *Alexander* in problematis p. 275. memorat librum secundum ἀλληγοριῶν τῶν εἰς θεοὺς ἀναπλαττομένων ἱστοριῶν. Aristoteles autem parum omnino vniuersae huic lubricae circa fabulas industriae tribuit, cuius verba haec sunt lib. III. (in quibusdam editt. lib. II. cap. 4.) Metaphys. περὶ τῶν μυθικῶς σοφιζομένων οὐκ ἄξιον μετὰ σπουδῆς σκοπεῖν. Eadem sententia Epicuri, vt docet Velleius apud Ciceronem, Stoicos ridens; cui adde *Gassendum* ad hoc Epicuri de sapiente effatum apud Laertium: [?] μηδὲ πλάττειν ἑκόντα. Iudaei tamen et Christiani plurimi etiamnum malunt cum stoicis et platonicis non tantum sensum historicum, physicum ac moralem in fabulis illis quaerere, vti haud absurde saepe numero faciunt veteres grammatici, et Palaephatus cum ceteris ἀπίστων scriptoribus, Phornutus libro de Diis, et alii: sed quoque sensum chemicum in illis ruspantur et astrologicum, quinimo theologicum. Ex Iudaeis sufficiat nominasse Leonem Hebraeum in dialogis de amore, castigatum a Iac. Thomasio in programmate 63. et Exercitatione, anno 1676. edita, de fabularum poeticarum vario sensu. Sic Moseh Albelda in libro *Drasch Mose* etiam ex talmudicis fabulis mysticum sensum

sum elicere conatus est, sed frigidum passim et insulsum, vt exemplis quibusdam ostendit *Guil. Henr. Vorstius* in bilibra veritatis p. 175. seqq. Inter christianos scriptores quis ignorat, a doctissimo quoque fabulas poetarum ethnicorum certatim ad historiam sacram trahi? Video praeterea, laudari Thomae de Wallis concordiam inter sacram scripturam et fabulas poeticas pia moralisatione institutam. Omitto Mich. Mayeri, Adami Habercornii, physici Cizensis, Iacobi Tollii et aliorum scripta, fabulas istas chemice explicantium, quod a sensu auctorum oppido alienum esse merito iudicauit *Gabriel Naudaeus* in apologia pro magis. Natalem comitem, Baconem Verulamium, Iohannem Turnerum et alios, qui physice interpretantur, non minus a sententia auctorum aberrare, contendit *Ioh. Clericus* tom. XV. bibl. vniuersal. pag. 57. seq. Idem vir clariss. historicum sensum sub fabulis delitescere eodem loco non dubitat, idque pluribus confirmauit in suis ad Theogoniam Hesiodi notis et in dissertationibus de Hercule, Adonide ac Cerere, quos tomo I. II. et VI. bibliothecae iam dictae vniuersalis inseruit. Eamdem caussam tribus voluminibus egit Banierus, gallice editis sub titulo *explication historique des fables.* Feruntur et olim Manichaei dogmata sua in fabulis poetarum adumbrata iactasse, vt passim docet Alexander, Lycopolita, in libro de eorum placitis. kk) Sed tempus est, vt, missis fabulis earumque incertis allegoriis, ad Procli scripta redeamus. Ex iisdem in Platonem de rep. commentariis demonstrationes Procli ex libro IV. de rep. quod tres sint animae humanae partes, graece ap. Ioh. Valderum, sine temporis notatione Basil. 8. editae sunt cum Platonis, Aristotelis, Xenophontis, Plutarchi et Alex. Aphrodisei scriptis quibusdam ethicis ac politicis pag. 473.—496. [P] Suidae memorantur *Procli in politiam libri quatuor*, quod opus magis integrum fuisse videtur, quam dissertationes editae, de quibus iam egimus. Eis hinc inde in ora codicis Medicei adtexta sunt quaedam scholia, nescio cuius, auctoris adhuc ἀνέκδοτα. ll) Desideratur etiam in editis commentarius siue dissertatio Procli in locum Platonis X. de rep. vbi de Ere Armenio, MSta in bibliotheca Nobilium Saluiatorum Florentiae, ex qua in medium nonnulla minus protrita de hominibus rediuiuis adfert

kk) Iam multa de hac re prolata sunt supra ad vol. I. p. 530. sqq. §. II. et p. 586. sqq. not. *oo.* add. *Steger* veber thierische Wesen vnd Thiergottheiten, (qui originem plurium mythorum illorumque intelligentiam explanare sustinuit,) in: Deutsche Monatsschrift, m. Aug. 1795. Lips. et Halberstadt, p. 309—362. et: Origine de tous les Cultes, ou Religion universelle par *Dupuis*, Citoyen François. Paris. 1795. 8. XI. tom. et 22. Planches de l'origine de tous les Cultes du Citoyen *Dupuis*, avec leur explication. conf. ephem. litter. Lipsiens. a 1796. pag. 104. et 105. *Harl.* Add. inprimis *Fr. Gedike* Comm. *über die mannigfaltigen Hypothesen zur Erklärung der Mythologie*, in eius: *Vermischte Schriften*, Berl. 1801. pag. 61—100. *B.*

ll) In cod. IX. membr. in IV. saec. XI. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laurent. III. p. 192. sqq. qui, postquam Fabricium nostrum more suo compilauit, exscripsit scholion quoddam speciminis loco, denique ostendit, quatuor integros illius cod. quaterniones esse deperditos, et multa alia prope finem desiderari. De aliis codd. et cod. quondam in bibl. Nobilium Saluiatorum seruato vide supra ad vol. III. p. 92. not. *ttt* et *uuu*; et cl. *Villoison* in Anecdot. gr. tom. II. p. 264. sub finem, ac *Fischer* in notit. codd. Platon. supra laudata, p. 178. 179. etc. — *Procli* in Platonis Timaeum commentarii, et in eiusdem Politicen difficiliorum quaestionum omnium enarratio gr. Basil. ap. I. Valderum, 1534. form. mai. adiecti sunt ipsis Platonis dialogis. v. *Hamberger* z. N. III. p. 256. et *Fischer* l. c. p. 207. sq. *Harl.*

adfert Alexander Morus in notis ad quaedam loca noui foederis ad Ioh. XI. 38. Actor. XX. 10. Rom. VI. 4. Vide etiam ad Philip. II. 3. et Hebr. XI. 1. Procli dissertationes aliquot in remp. Platonis, hactenus non editae, fuerunt etiam in bibliotheca Lucae Holstenii.

XVIII. Solent praeterea Proclo in MStis quibusdam, vt in codice Vindobonensi et Barocciano, et tribus regis Galliae ap. Labbeum pag. 109. bibl. nou. MSS. tribui *characteres epistolici*, qui breuis libellus incipit ὁ μὲν ἐπιςαλτικὸς χαρακτὴρ κ. τ. λ. et sine nomine auctoris graece prodiit typis regiis ex officina Fed. Morelli 1577. 4. sub *Libanii* nomine graece cum versione Casp. Stiblini praemissus est Phalaridis et Bruti epistolis ap. Commelin. 1597. 8. Latine ex *Wolffgangi Anemoecii* versione exstat in Gilberti Cognati farragine epistolarum laconicarum. Basil. 1554. 12. Alius libellus eiusdem argumenti sine nomine auctoris exstat in collectione epistolarum graecarum Aldina et graecolatina, quam ad Cuiacium vulgo referunt p. 164. incipit: τῶν ἐπιςολιμαίων τύπων, Ἡρακλείδη, ἐχόντων τὴν θεωρίαν κ. τ. λ. Hunc alii Libanio, alii Theoni vindicant. Libanio etiam tribuit *Ioh. Sambucus* methodum conscribendarum epistolarum, quam latine edidit Basileae [1554. 12.] 1558. 8. et cuius epitomen esse illos characteres epistolicos, quos Proclo adscribi dicebamus, adfirmat Lambecius lib. III. p. 190. *Fabr.* Conf. supra, vol. I. p. 681. sq. et vol. VI. cap. 43. de Libanio, pag. 777. nr. 10. Inter codd. *Antonii Eparchi* est nr. XL. *Procli, platonici,* περὶ ἐπιςολιμαίου χαρακτῆρος, *de epistolis conscribendis et earum charactere*, v. infra vol. X. pag. 483. ed. vet. *Harl.*

XIX. Procli scriptum astrologicum, *de effectibus eclipsium solis et lunae iuxta singulas signorum triplicitates et decanos*, latine subiicitur tabulis astrologicis *Ioannis Schroeteri*, quas excusas habeo Viennae Austriae ab Egidio Aquila 1551. 8. *De tribus poetices generibus* dissertatio ex versione Fed. Morelli, vna cum Georgii Choerobosci figuris poeticis, Paris. 1615. 12. [mm]) Ac de editis Procli scriptis hactenus: iam de iis dicendum, quae in bibliothecis variis manu exarata delitescunt.

[P] *DE SCRIPTIS PROCLI INEDITIS.*

1. In Alcibiadem Platonis. Vide supra num. XVI.

2. In Politiam Platonis. Vide num. XVII.

3. In

mm) Inscriptio libri haec est in *Maittaire* A. T. III. p. 867. sq. *Georgii Choerobosci* liber de figuris poeticis oratorum et theologorum: graece, nunc primum ex bibliotheca *Fed. Morelli*, cum eius latina versione, et *Procli de poetica dissertatione*. Paris. ap. Fed. Morel. 1615. 12. — *De vita Homeri*, *Proclo* tributa, v. supra ad §. XII. Add. *Procli* commentarius in virtutes morales ac ciuiles et partes facultatesque animi, a *Raphaele Mambla* latine redditus. Romae, 1542. 8. *Harl.*

3. In Parmenidem Platonis *commentariorum libri septem*, quorum postremus non a Proclo, sed Damascio suppletus fuit. Opus Asclepiodoto, medico ac philosopho, dicatum, non modo graece MS. exstat in bibliotheca augustissimi imperatoris, teste *Lambecio* lib. VII. pag. 41. sed et latine ex versione inedita *Antonii Hermanni Goganae*, Graviensis, vt idem pag. 41. testatum reliquit. nn) Libri quatuor graece occurrunt Oxoniae inter codices Bodleianos: libros sex in Italiae bibliothecis euoluisse se refert *Liuius Galantes* in comparatione theologiae christianae cum platonica. Exstant et in bibliotheca Medicea magni Hetruriae ducis. oo) Et in bibl. Monasterii S. Mariae, Florentiae, teste *Bernardo de Montfaucon* pag. 367. Diarii Italici. Latine MSS. in bibl. amplissimi senatus Lipsiensis. Meminit *Proclus* ipse ad Timaeum pag. 201. 203. 242. et theol. platon. lib. II. c. 10. p. 107. Ex libro II. IV. et VII. loca Orphei a Proclo laudata adfert *Eschenbachius*, MSto Augustano vsus, in suo Epigene. Vide et p. 59. et 72. Fragmentum ex illo producit *Lambecius* animaduers. ad Codini antiquitatt. CPol. num. 65. *Damascius* apud Photium p. 571. innuit, haec commentaria subtiliora visa fuisse Marino, quam vt ad ea animum adplicare posset. Verba eius haec sunt: Ὁ δὲ Μαρῖνος τῷ ἀτόνῳ τῆς φύσεως ὀδὲ τῷ Παρμενίδῃ τὴν ὑπεραίρουσαν ἐξήγησιν τῷ διδασκάλῳ ἤνεγκεν, ἐπὶ τὰ εἴδη δὲ τὴν θεωρίαν κατήγαγεν ἀπὸ τῶν ὑπερουσίων ἑνάδων ταῖς Φίρμου καὶ Γαληνοῦ τὸ πλέον ἐννοίαις ἐπισπώμενος ἢ ταῖς ἀκηράτοις ἐπιβολαῖς τῶν μακαρίων ἀνδρῶν. Confer Suidam in Μαρῖνος.

4. In Cratylum Platonis. Graece exstat non tantum in Barberina et aliis Italiae bibliothecis, sed et inter libros MSS. Isaaci Vossii. pp) *Compendium in Cratylum* vocat Liuius Galantes. Gesnerus in bibl. *Parecholas*. In catalogo MStorum Holstenianorum apud Morhofium I. Polyhist. p. 68. *Scholia selecta*. Citatur hoc opus a Lambecio ad Codinum n. 27. et apud Bandurium pag. 529. ad antiquitatt. Byz. Caput 142. et 143. inspicere iubet Holstenius in commentario ad veterem picturam Nymphaeum referentem.

5. Vra-

nn) S. pag. 85. sqq. ed. Kollar. de cod. caesar. XVIII. nr. 1. vbi *Lambec.* et de illo cod. multus est ac nonnulla excerpsit, et in not. 1. de *Asclepiodoto*, genere Alexandrino, qui omnium Procli discipulorum optimus fuisse traditur, plura narrat: pag. autem 88. sq. de *Goganae* versione lat. in cod. CCLXVII. aut inter philosophic. latinos codd. nr. 44. agit; Kollar. vero in not. A. plura adfert, laudatque nostrum Fabric. — De Veneto aliisque codd. v. supra, vol. III. pag. 79. not. *zz* et *aaa.* et p. 82. add. cel. *Morelli* bibl. MSt. Ven. gr. et lat. I. p. 116. et supra ad §. XV. *Harl.*

oo) V. de cod. Medic. *Heinsii* epist. in sylloge epp. Burmann. tom. V. p. 757. et *Fischeri* notit. codd. Platonis etc. l. c. p. 179. in qua notitia plures variarum biblioth. codices, in quibus *Procli* comment. in Parmenidem exstat, hinc inde memorantur. Add. cod. *Taurin.* CXXXI. fol. 78. et confector. cat. codd. gr. Taur. p. 250. *Montfauc.* Palaeogr. gr. p. 81. et 90. De cod. *Neapolit.* regio, v. supra, vol. IV. p. 787. nr. 192. *Harl.*

pp) Conf. cat. bibl. Leidens. pag. 597. nr. 46. in cod. bibl. Augustanae Vindel. v. *Reiser* indic. MSS. August. p. 82. add. supra, vol. III. p. 77. sq. ac vol. VII. p. 804. et hinc inde in *Fischeri* notitia codd. etc. citata, p. 179. bis terue, 182. 185. 192. sq. etc. *Harl.*

5. Vranodromus. Vide supra num. VIII.

6. Περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν πρόνοιαν ἀπορημάτων. *De decem dubitationibus circa prouidentiam liber*, e quo excerpta dedi supra pag. 497. seq. [vet. ed.]

7. Περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως Μονόβιβλος. *De malorum substantia liber vnus.* Etiam ex hoc dedi excerpta pag. 502.

8. *Commentarius in Claudii Ptolemaei harmonica*, XCVI. capitibus constans, MS. fuit in bibl. Palatina.

9. *Canones manuales*, memorati *Labbeo*, pag. 385. bibl. nouae MSS.

10. Στοιχείωσις Φυσική. MS. in codice Bauaricò CL. *Fabr.* It. in cod. *Taurin.* CXXXI. v. cat. codd. gr. Taur. p. 229. sq. At enim idem opus est, quod supra §. VII. sub titulo περὶ κινήσεως βιβλία β'. iam occurrit, et ab ipso Fabric. est obseruatum. *Harl.*

[Procli Diadochi commentar. in Nicomachi Geraseni arithmet. institutiones, in cod. *Parisino* bibl. publ. MMCCCLXXV. *Harl.]*

De SCRIPTIS PROCLI PERDITIS.

1. Opus in plures libros distributum εἰς τὸν λόγον τῆς Διοτίμας περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως, cuius mentionem fieri notat Holstenius in scholio quodam codicis Medicei commentariorum Procli ad Platonis politiam. Γυναικὸς Διοτίμας μαντικῆς mentio apud Platonem in conuiuio pag. 187.

2. In *Phaedonem* Platonis commentatus est admodum iuuenis, scripto excipiens ea, quae a Plutarcho, Atheniensi, audiuerat. Non tamen videtur illa in lucem edidisse. Confer, si placet, *Marinum* in Procli vita cap. 12.

3. In *Philebum* Platonis scripsisse se innuit pag. 53. et 222. in Timaeum, idemque licet colligere ex narratione *Damascii* apud Photium pag. 550. et Suidam in Μαρῖνος. Refert enim Damascius, Marinum, Procli discipulum, commentaria πολύστιχα in Philebum composuisse, eaque Isidoro censenda commisisse; sed ab eo, postquam illa legisset, nullum aliud tulisse responsum, quam ἱκανὰ ἔχειν τὰ τοῦ διδασκάλου, quae verba Photii interpres, vir cetera doctus, sed in Photii versione, in his praecipue ex Damascio excerptis saepissime lapsus, non bene reddit, *videri magistro digna*, cum sensus sit, *sufficere ea, quae a praeceptore*, hoc est, vt mihi videtur, a Proclo in Philebum, *scripta essent*. Quem verborum Isidori sensum esse vidit etiam vterque Suidae interpres H. Wolfius et Aemilius Portus.

4. *In Phaedrum Platonis.* Meminit Proclus ipse lib. V. in Timaeum pag. 329. et lib. I. pag. 28 *Fabr.* In catal. tamen codd. Bauar. pag. 64. citatur cod. CLXIV. *Procli Diadochi in Parmenidem et Phaedrum Platonis libri VII. Hermias* philosoph. scholiorum in Platonis Phaedrum. *Harl.*

5. Liber

5. *Liber pro Platonis Timaeo aduersus ἀντιῤῥήσεις Aristotelis.* Id. p. 226. βιβλίον ἰδίᾳ ἐκδεδωκὼς οἶδα τῶν πρὸς τὸν Τίμαιον Ἀριστοτέλους ἀντιῤῥήσεων ἐπισκέψεις ποιουμένων.

6. *In Protagoram Platonis* videtur innuere *Proclus* pag. 10. in Timaeum.

7. Καθαρτικὸς τῶν δογμάτων τοῦ Πλάτωνος, aduersus Domninum. Suid. Δομνῖνος,

[P] 8. In Theaetetum Platonis, laudat Marinus in Procli vita cap. vlt. Proclus ipse pag. 78. in Timaeum.

9. *Platonem de legibus.* Proclus ipse p. 178. in Timaeum ὡς ἐν νόμοις εἴρηται.

10. Ὑπομνήματα εἰς τὰς Πλωτίνου Ἐννεάδας. *Commentaria in Enneades Plotini.* Memoratur *Lilio Gyraldo* dialogo 2. de poetis antiquis. Sed *Paulus Colomesius* in notis ad Gyraldum pag. 77. negat, Proclum in Plotini libros scripsisse, nec dubitat, esse errorem confundentium Plotinum qq) cum Platone. rr) Video tamen, Procli in Plotinum commentarios memorari non tantum a *Marsilio Ficino* ad Plotinum, *Philippo Labbeo* bibl. MSS. pag. 286. et in *Ismaelis Bullialdi* notis ad Theonem, Smyrnaeum, pag. 224. sed etiam in nota quadam, codici vetusto MS. Iamblichi de mysteriis Aegyptiorum praefixa, et a *Thoma Galeo* descripta, memini eius mentionem fieri his verbis: Ἰστέον, ὅτι φιλόσοφος Πρόκλος ὑπομνηματίζων τὰς τοῦ μεγάλου Πλωτίνου Ἐννεάδας λέγει, ὅτι ὁ ἀντιγράφων εἰς τὴν προκειμένην τοῦ Πορφυρίου ἐπιστολὴν ὁ θεσπέσιός ἐστιν Ἰάμβλιχος. Ad quam anonymi obseruationem haec adnotat vir doctissimus: *Horum commentariorum, quae in Plotinum scripsit Proclus, praeter Anonymum hunc qui meminerit, vix reperio. Nisi forte ea intelligat Damascius quodam loco* περὶ ἀρχῶν. *Nam Ficinus, aliique post eum, Anonymum sequuntur.*

11. In Aristotelis librum περὶ ἑρμηνείας *praelectiones*, sed, vt videtur, numquam ab auctore in lucem editae, ex quibus, quantum memoria ipsi suggerebat, suo ad eumdem philosophi librum commentario inseruit *Ammonius*, Hermeae F. Procli discipulus, vt ipse testatur in limine commentarii his verbis: Εἰ δέ τι καὶ ἡμεῖς δυνηθείημεν εἰσενεγκεῖν περὶ τὴν τοῦ βιβλίου σαφήνειαν ἀπομνημονεύσαντες τῶν ἐξηγήσεων τοῦ θείου ἡμῶν διδασκάλου Πρόκλου τοῦ Πλατωνικοῦ διαδόχου τοῦ εἰς ἄκρον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τήν τε ἐξηγητικὴν τῶν δοκούντων τοῖς παλαιοῖς δύναμιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν τῆς φύσεως τῶν ὄντων κρίσιν ἀσκήσαντος, πολλὴν ἂν τῷ λογίῳ Θεῷ χάριν ὁμολογήσαιμεν.

12. Ὕμνοι. *Hymnos* non paucos Procli iampridem intercidisse, notaui supra num. II.

qq) Vicissim in D. Reiseri catalogo MStorum bibl. Augustanae pag. 73. pro Porphyrii oratione *de vita Platonis* et dispositione librorum eius, lege *de vita Plotini.*

rr) Conf. supra, vol. V. p. 696. sq. §. VI. *Harl.*

[P] 13. *Epigrammata.* Procli inter poetas ἐπιγραμματογράφους mentionem facit Tzetzes prolegomenis ad Lycophronem. *Fabr.* V. supra, vol. IV. pag. 493. et *Montfauc.* in bibl. Coisl. pag. 519. sq. de cod. Anecdot. anthol. gr., a *Leon. Philara* scripto. *Harl.*

14. Χρηστομαθίας *libri duo*, ex quibus excerpta duntaxat superesse dixi supra num. XII. In Gesneri bibl. vox χρηστομαθίας transfertur *de bona disciplina*, vti Petrus Crinitus suos Electorum libellos *de honesta disciplina*, inscripsit. Sed in eadem Gesneri bibl. et Simler. epitomes editionibus, quas inspexi, annorum 1555. 1574. et 1583. dicitur praeterea *Proclus* etiam scripsisse *Christomathiam*, eamque MStam seruari Romae in bibliotheca Vaticana. Non dubito autem, quin et heic *chrestomathia* legendum sit, et intelligantur illa ex Procli χρηστομαθίας libris excerpta, quae leguntur in bibliotheca Photii et quae separatim vna cum notis edidit Andreas Schottus.

15. Μητρωακὴ βίβλος, *liber de matre Deum.* Suidas: ἔγραψε Πρόκλος μητρωακὴν βίβλον, ἥν, εἴ τις μετὰ χεῖρας λάβοι, ὄψεται, ὡς οὐκ ἄνευ θείας κατακωχῆς τὴν περὶ τὴν Θεὸν θεολογίαν ἐξέφηνεν ἅπασαν, ὥστε μηκέτι θρέττεσθαι τὴν ἀκοὴν ἐκ τῶν ἀπεμφαινόντων θρηνῶν. Quae ad verbum petita sunt ex parte vitae Procli, quam primus in lucem protuli cap. 33. Ceterum non audiendus vir summus, qui lib. V. harmoniae mundi cap. 10. suspicatur, hymnum Procli in solem, qui etiamnum superest, fuisse partem μητρωακῆς.

16. Εἰς τὴν Ὀρφέως θεολογίαν. *In theologiam Orphei.* Meminit Suidas. Et videtur hoc opus in duos libros distinctum fuisse, vt colligo ex eodem Suida in Συριανός. Plura de eo *Marinus* cap. 27. Vnde disces, nihil aliud continuisse, quam electa ex Syriani commentariis, in Marini gratiam adnotata et a Marino congesta; ipse enim Proclus, quo minus proprio Marte in Orphica scriberet, in somnio deterritum esse se ferebat.

17. Περὶ τὰ λόγια, βιβλία ί. *In oracula libri decem.* Suidas. [55]) Hoc opus partim ex Syriani ore, sed praecipue ex Porphyrii ac Iamblichi scriptis quinquennii spatio a Proclo collectum et septuaginta tetradas oraculorum, hoc est CCXXX. versus, complexum fuisse, testatur *Marinus* cap. 26. Meminit *Proclus* ipse pag. 359. in πολιτείαν, εἴρηται διὰ πλειόνων ἐν τοῖς εἰς τὰ λόγια γεγραμμένοις. Fortasse iam perierat, quum Psellus et Pletho pauca quaedam oracula illustranda et dissensum eorum a christianis dogmatis ostendendum sibi sumerent. Idem Psellus siue Simeon Sethi in libro de alimentorum facultatibus, vbi de Philomela pisce agit, p. 141. Proclum τὴν χαλδαϊκὴν [P] φιλοσοφίαν αἰνιγματωδῶς ἐξηγούμενον memorat, vbi sine caussa ambiguus haeret interpres clarissimus *Martinus Bogdanus*, vtrum nostrum Proclum Psellus intellexerit.

18. Ὑπόμνημα εἰς ὅλον τὸν Ὅμηρον. *In Homerum integrum commentarius.* Suidas. Sollemne fuit iunioribus platonicis in poetarum principem commentari, vt obseruatum

55) V. supra, vol. I. p. 310. §. VIII. vbi CCLXXX. numerantur versus. *Harl.*

ſum viro ſummo Lucae Holſtenio in Porphyrii vita. Ceterum hoc Procli in Homerum opus tributum fuit in libros ſeptem, vt ex eodem Suida colligo in Συριανός. Vide, quae ſupra ad init. huius cap. in nota, de Syriani ſcriptis adnotaui. Etiam in quaeſtionibus ſiue diſſertationibus Procli ad Platonis politiam, fabulae quaedam et dicta Homeri philoſophice exponuntur, vt iam monui ſupra, num. XVI. In iisdem pag. 375. citantur etiam Syriani λύσεις Ὁμηρικῶν προβλημάτων. *Fabr.* Conf. ſupra, vol. I. pag. 401. et pag. 520. nr. XCII. *Harl.*

19. Περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ Θεῶν. *De diis apud Homerum.* Suidas. Refero hoc inter ſcripta Procli deperdita, quamuis probe meminerim, de hoc argumento agi in diſſertationibus, quae editae ſunt ad Platonis politiam iſthoc titulo. Sed quia res minus certa eſt, et Suidas ipſe commentarios Procli in politiam ab hoc opere de diis Homericis diſtinguit, nos quoque diſtinguere maluimus. Videtur illud reſpicere Anonymus de incredibilibus, ab Allatio editus, vbi Proclum laudat cap. 19.

20. Συμφωνία Ὀρφέως, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος. *Concordia Orphei* tt), *Pythagorae ac Platonis.* Suidas. Huc refer verba Marini cap. 22. ἐξηγούμενός τε πάντα ἐνθουσιαστικώτερον, καὶ εἰς συμφωνίαν ἄγων κ. τ. λ. Sic *Hierocles* libro quarto de fato ac prouidentia conſenſum Platonis cum Orpheo et τοῖς λογίοις demonſtrauerat, teſte Photio, et Telephum, grammaticum, Suidas refert, ſcripſiſſe περὶ τῆς Ὁμήρου καὶ Πλάτωνος συμφωνίας. Non in iſto autem tantum opere Proclus Syriani exemplo, ſed in aliis quoque ſcriptis ſuis concordiam hanc oſtendit, praecipue in commentariis in Timaeum, ex quibus vnum locum adferre iuuat, qui legitur libro quinto pag. 291. Πυθαγόρειος ὢν ὁ Τίμαιος ἕπεται ταῖς Πυθαγορείων ἀρχαῖς, αὗται δέ εἰσιν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις. Ἃ γὰρ Ὀρφεὺς δι' ἀποῤῥήτων λόγων μυστικῶς παραδέδωκε, ταῦτα Πυθαγόρας ἐξέμαθεν ὀργιασθεὶς ἐν Λιβήθροις τοῖς Θρᾳκίοις Ἀγλαοφάμου τελετὰς μεταδιδόντος, ἣν περὶ θεῶν σοφίαν Ὀρφεὺς παρὰ Καλλιόπης τῆς μητρὸς ἐπινύθη. Ex hoc loco, vt id obiter notem, reſtituendus *Iamblichus* pag. 135. de vita Pythagorae, vel potius comprobanda [P] medela, quam illi feliciter adtulere eruditiſſimus Gisbertus Cuperus libro tertio obſeruationum, et in diſſertatione de ſcriptis Socratis; Allatio oppoſita, deſideratiſſimus Godfridus Olearius noſter, et Iamblichi editor doctiſſimus, Ludolphus Küſterus. Sed et paſſim ſollicitum Proclum eſſe video, quo Ariſtotelem cum Platone conſentire doceat, vnde *vtriusque philoſophi glutinum* adpellatur a Iulio Caeſare Scaligero ad librum ſecundum Ariſtotelis de plantis.

21. *Liber de tribus monadibus* νοητοῖς, τῇ ἀληθείᾳ, τῷ κάλλει et τῇ συμμετρίᾳ, meminit Proclus ipſe p. 433. in Politiam.

22. Περὶ ἀγωγῆς β. *De diſciplina theurgica libri duo.* uu) Suidas. Vide, quae notaui ad Marinum cap. 28.

tt) Theologum. Arithmetices pag. 37. οἱ Πυθαγορικοὶ κατακολουθοῦντες Ὀρφεῖ.

uu) De theurgia et Procli inſano illius amore v. *Burigny* in vita Procli, ex Hiſsmanni verſione german. etc. p. 203. ſqq. *Harl.*

[Simplicius ad Ariſtot. de anima etc. C. 9. b. ὁ Πρόκλος, inquit, *βιβλίον συνέγραψεν τὰς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐνστάσεις τῇ λεγομένῃ γενέσει τῶν σωμάτων ἐξ ἐπιπέδων ἐπενεχθείσας διαλύων.* v. infra ad cap. de Simplicio indicem ſcriptor. in Simplicium ad Ariſtot. de anima etc. *Harl.]*

[Lycophron cum ſcholiis *Procli* eſſe dicitur in cod. Barberino. v. Introd. meam in hiſt. L. Gr. p. 64. num vero *Procli* noſtri *diadochi* ſint, equidem neſcio. — Inedita autem, de quibus Burigny l. cit. ſe acturum eſſe promiſit, ea ſunt, quae e cod. Hamburg., cuius apographum nactus erat Burigny, ſupra citauit Fabricius et partim publicauit. *Harl.]*

[Subiungam mentionem libri, a *Brüggemanno* in View etc. p. 437. factam:

A Translation from *Porphyry* and *Proclus*, containing their opinions on ſacrifice and prayer, by *Thomas Taylor*, in his translations of the myſtical Initiations, or, Hymns of Orpheus. Londini 1787. 8. *Harl.]*

Claudam hoc caput epigrammate, quod in Proclum eiusque vitae ſcriptorem, Marinum, exſtat in anthologia lib. I. cap. 86.

Καὶ τόδε σῆς ζαθέης κεφαλῆς περιώσιον ἔργον,
ΠΡΟΚΛΕ *μάκαρ, πάντων βρέτας ἔμπνοον ὅττι* ΜΑΡΙΝΟΝ
Ἀθανάτων, μερόπεσσι βοηθόον εὐσεβέεσσιν
Ἀντὶ τεῆς ἱερῆς κεφαλῆς ψυχοσσόον ἄλκαρ
Κάλλιπες, ὃς βιοτὴν θεοτερπέα σεῖο λιγαίνων
Γράψε τάδ' ἐσσομένοις μνημήια σῶν ἀρετάων.

Diuini capitis ſacrum eſt opus hoc quoque felix,
Procle tui, ſimulacrum quod viuum ipſe Marinum
Diuorum, atque piis decus auxiliumque relinquis,
Qui robur pro te ſacro capite eſſe ſalusque
Claraque virtutum poſſet monumenta tuarum
Poſtera commendare ſuis ad ſaecula ſcriptis.

Index ſcriptorum,

in Procli commentariis ad Timaeum et remp. Platonis, nec non in theologia eius platonica memoratorum, concinnatus a me per otium.

Th. theologiam, nudi numeri paginas edit. graecae Baſil. fol. commentariorum denotant.

Lib. I. in Timaeum incipit pag. 1. II. pag. 63. III. pag. 139. IV. pag. 258. V. 289. In politiam. pag. 349.

Bere-

 ἀιδιότητα

Phae-

ἐν

In Platonis Alcibiadem secundum. Καὶ ταῦτα ἐν Ἀλκιβιάδῃ δευτέρῳ παρειλήφαμεν. 391.
In Critiam. 405.
In Cratylum Platonis, ὡς ἐν Κρατύλῳ μεμαθήκαμεν. 126.
In libros Platonis de legibus. ὡς εἴρηται ἐν νόμοις. 178. λέγω τὴν τῶν κτημάτων διανομὴν, ἣν ἐν νόμοις παρειλήφαμεν. 394.
In Platonis Parmenidem. ὡς ἐν Παρμενίδῃ μεμαθήκαμεν. 201. 203. 242. τὴν περὶ τοῦ πρώτου Θεοῦ πραγματείαν ἐπαναπαύσωμεν τῇ τοῦ Παρμενίδου θεωρίᾳ. Th. 107.
In Phaedrum Platonis. ὡς ἐν Φαίδρῳ μεμαθήκαμεν. 28. δέδεικται ἡμῖν ἐν ταῖς εἰς Φαῖδρον συνουσίαις διὰ πολλῶν λόγων. 329.
In Philebum. ὡς ἐν Φιλήβῳ μεμαθήκαμεν. 53. 222.
In Politiam. ὁ ἐν πολιτείᾳ Σωκράτης, ὡς δέδεικται ἐν ἐκείνοις. 121. iterum respicit. 135. ὡς ἐν ἄλλοις εἴπομεν et 191. 259. τριττῆς οὔσης τῆς πολιτείας, καὶ τῆς πρώτης ἀνειμένης τῇ ὅλῃ δημιουργίᾳ, καθάπερ ἐν ἄλλοις ἐπιδείκνυμεν. 10.
In Protagoram. ὡς ἐν Πρωταγόρᾳ μεμαθήκαμεν. 10.
In Sophistam. ὡς ἐν Σοφιστῇ μεμαθήκαμεν. 234.
In Theaetetum. δέδεικται ἐν Θεαιτήτῳ. 248. εἴρηται γὰρ ἡμῖν ἐν ταῖς εἰς Θεαίτητον διὰ πλειόνων περὶ τούτων σαφέστερον. 78.
τάξομεν δὲ αὐτὰς ἀποδείξεις καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ μετὰ πᾶσαν πραγματείαν ἔχοντι τὴν συναγωγὴν τῶν πρὸς τὸν Τίμαιον μαθηματικῶν θεωρημάτων. 162. ὡς ἐν Τιμαίῳ καὶ Κριτίᾳ τεθεάμεθα. 405.
βιβλίον ἰδίᾳ ἐκδεδωκὼς οἶδα τῶν πρὸς τὸν Τίμαιον Ἀριστοτέλους ἀντιῤῥήσεων ἐπισκέψεις ποιούμενον. 226.
[P] περὶ τούτων (εἰ εἷς νοῦς καὶ κοινὸς ἐν τῷ κόσμῳ κρατεῖ) πρὸς Ἀριστοτέλην ἰδίᾳ γέγραπται. 123.
ταῦτα μὲν (de substantialibus ideis) διὰ πλειόνων ἐν ἑτέροις ἐζητήσαμεν. 132. ὡς ἐν ἄλλοις ἐδείξαμεν 432.
εἴρηται διὰ πλειόνων ἐν τοῖς εἰς τὰ λόγια γεγραμμένοις. 359.
εἴπομεν ἐν τῷ περὶ τῶν τριῶν τούτων βιβλίῳ, τῇ ἀληθείᾳ, τῇ καλλονῇ, τῇ συμμετρίᾳ. 433
τὴν δὲ τελεωτέραν περὶ ἑκάστου παράδοσιν (de cratere animarum) ἐν ἄλλοις ἐξετάσομεν, εἰ ταύτῃ θεοῖς φίλον. 316.
Ὁ προφήτης (apud Platon. de rep.) 378. etc.
Οἱ Πρωταγόρειοι. 78.
Ptolemaeus. 56. 196. 238. 274. 277. ἐν τῇ συντάξει. 258. ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν. 258.
Pythagoras. 134. ἐν τῷ πρὸς Ἄβαριν λόγῳ. 141. λόγος ἱερός. 289. 291.
Pythagorici. 1. 2. 3. 11. 42. 54. 56. 61. 81. 94. 96. 154. 172. 191. 196. 223. 224. 254. 282. 331. 340.
Pythagoreos sequutus Plato. 1. Th. 226. 332. supra in Platone. Ὀρφικῶς, Πυθαγορείως, Πλατωνικῶς. 53. Ab Aegyptiis hauserunt sententiam de ἀναμνήσει βεβιωμένων. 38. Docent primum εἰκονικῶς, deinde συμβολικῶς, denique ἐπιστημονικῶς. 10. Pythagoricum est τὸ γεννητὸν vocare δοξαστόν. 77. Πυθαγόρειος φιλοσοφία ἀπὸ τῆς θείας αἰτίας ἀρχομένη. 63. Eorum ἀπόῤῥητοι θεῖοι λόγοι. 92. συστοιχείαι diuinarum τάξεων in

Stesi-

Tragoe-

[P] CAPVT XXII. (olim XXVII.)

De S. CYRILLO, Alexandrino.

I. Cyrilli, Alexandrini, aetas et vita. II. Alii Cyrilli. III. Operum Cyrilli, Alex., codd. atque editiones. IV. Scripta in septem Voluminibus editionis graeco-latinae Paris. recensita cum variis obseruationibus. V. Index graecus scriptorum Cyrilli, positis litterarum ordine singularum homiliarum, aliarumque commentationum initiis. VI. Index eorum, quae latine tantum exstant. VII. Index scriptorum, quae Cyrilli non sunt, sed cum Cyrillo in editione Auberti sunt edita. VIII. Scripta Cyrilli edita, quae in editione graecolatina desiderantur. IX. Scripta, quae sub Cyrilli nomine falso feruntur. X. Scripta Cyrilli, Alexand. inedita. XI. Deperdita. XII. Index eorum, ad quos vel contra quos scripsit Cyrillus. XIII. Index chronologicus et alphabeticus patriarcharum Alexandrinorum.

(Cum supplementis G. C. Harles.)

S. CYRILLVS ἀδελφιδοῦς vv) Theophili, archiepiscopi Alex., apud hunc θεῖον suum a tenera aetate institutus, diligentem operam litteris, sacris praesertim, nauavit. Inde per aliquot annos inter monachos Nitriae ww) versatus, Alexandriam rediit, et a. C. 403. interfuit synodo Chalcedonensi ad Quercum, xx) in qua, praeside Theophilo, Alexand., condemnatus ac depositus est S. Iohannes Chrysostomus. Post Theophilum, a. 412. 15. Octobr. defunctum, Cyrillus in archiepiscopatum Alexandrinum euectus fuit statim tertia die post, aliis incassum pro Timotheo, archidiacono, laborantibus. Inter alia, quae gessit magno zelo et ardore, yy) celebratissima omnium

vv) *Nicephoro* XIV. 25. *fratris filius.* Sed *Facundo* II. 4. et Tripartitae X. 25. *consobrinus*, et auctori chronici orientalis p. 118. rectius, *sororis filius.* Confer *Tillemont.* tom. XIV. p. 267. et 747. seq. *Sam. Basnagium* ad a. C. 444. n. 12. *Eusebium Renaudotum* in historia patriarcharum Alexandrinorum p. 108. *Sirmondum* tom. II. operum p. 459. *Fabr.* Add. vita S. Cyrilli, ex variis auctoribus collecta, in Actis SStorum Antwerp. d. 28. Ian. p. 843. *Pagii* crit. Baron. ad a. C. 412. nr. XXIII. p. 17. et 18. tom. VII. et ibid. p. 565. sq. ad a. C. 444. VI. *G. Caue* hist. litter. SS. eccles. tom. I. p. 391. *L. Ell. du Pin* Nouv. biblioth. tom. IV. *C. Oudin.* comm. de SS. eccl. tom. I. col. 1007. sqq. *R. Ceillier* Hist. generale des Auteurs eccles. tom. XIII. pag. 241. sqq. *Mich. le Quien* orient. christ. tom. II. p. 407. *Hambergeri* zuverl. Nachr. III. pag. 142. sqq. *Saxii* Onom. T. p. 480. qui iudicat, Cyrillum, Alex., fuisse praestantiorem eruditione theologum, quam virum bonum; saltem fata caedesque Hypatiae animum eius fecerunt suspectum. Add. *Schroeckh* hist. eccl. christian. tom. VII. p. 46. sqq. et 418. sqq. tom. IX. p. 23 sq. et 118. sq. et meam Introd. in hist. L. Gr. II. 2. p. 284. sq. *La Croz.* thes. epistol. I. p. 193. sq. *Harl.*

ww) Renaudot. p. 106.

xx) Cyrillus ipse epist. ad Acacium in Baluzii noua collect. conciilor. p. 759. de illa synodo loquens: *et essem ego vnus adstantium.*

yy) Nam, quum esset animo vehementi atque incontinenti et turbulento arrogantique ingenio, facile, pro re bona quasi dimicaturus, atque

omnium ore est, quae totam ecclesiam longo tempore commouit, condemnati [P] atque in concilio Ephesino a. C. 431. depositi Nestorii historia et graue dissidium cum orientalibus episcopis Ioanne Antiocheno, Theodorito Cyrensi aliisque, quorum aduentum in synodo non exspectauerat, zz) et a quibus cum Memnone, Ephesi episcopo, depositus a) et in carcerem datus a comite, Iohanne, sed mox iterum ab concilio restitutus et ab imperatore libertati dignitatique pristinae redditus est. Haec copiosius qui nosse desiderat, acta synodi Ephesinae, Socratem, Liberatum, Facundum, Euagrium, Theophanem, Leontium Byz. et synodicon aduersus tragoediam Irenaei b) [et *Mansi* coll. conc. etc. IV. coll. *Walchio* p. 487. sq.] euoluet, atque e recentioribus, (praeter annalium scriptores) consulet *Tillemontium* tomo XIV. memoriarum hist. eccles. *Io. Garnerium* ad tom. II. Marii Mercatoris, *Petauium* in dogmatibus theologicis de incarnatione, et *Ludouicum Dulcinum* in historia Nestorianismi, gallice edita Roterodami 1698. in 4to. Obiit Cyrillus a. C. 444. 27. Iun. c) Eius memoriam

que Athanasium imitaturus, secundum multorum quidem narrationes iudiciaque, ad rixandi libidinem et faciuora, a praeceptis exemploque soteros nostri, cuius caussam suscipere conabatur, valde aliena, est abreptus. A *la Croze* in Histoire du Christianisme des Indes tom. I. p. 14. sqq. atris depingitur coloribus — si tamen ab auctore lib. Histoire de l'electicisme, part. I. p. 285. sqq. at tamen non sine partium studio refutatur. Atque ab aduersariis forte plura ei imputata sunt, quam par esset. Eum certe a communi calumnia eorum, quae in tumultu, Alexandriae contra Iudaeos, praecipue contra Hypatiam orto, suasisse et patrasse dicitur, haud male defendit *Wernsdorf* in IV. dissert. de Hypatia, philosopha Alexandrina, Viteberg. 1748. 4. At tamen, annon in persequutione caedeque Iudaeorum, et tumultu contra hos, licet haud prorsus innoxios, a. 415. Alexandriae exorto, etiam in turbis, contra Nestorium motis, (v. *Walch.* l. mox citato, p. 930. sqq.) fines humanitatis muneris sui atque potestatis migrarit, et num omnia possint excusari, nedum defendi, valde dubium esse videtur. (v. *Schroeckh.* l. c. tom. VII. p. 418. Moderate iudicant *Moshem.* in Institutt. hist. eccl. p. 207. *Brucker* in Hist. crit. phil. VI. pag. 382. et alii. *Harl.*

zz) V. *Walch.* l. postea citato p. 470. sqq. *Harl.*

a) *Tillemont.* tom. XIV. p. 409. seq. 427. 452. seq. 456. 464. 483. seq. *Fabr. Walch.* hist. haeres. V. p. 446. sqq. in primis historia *concilij Ephesini* vberrime exponitur pag. 452. sqq. et multi citantur VV. DD. p. 495. sqq. de condemnatione p. 514. sqq. de Ioanne, et custodia ac restitutione Cyrilli ac Memnonis; conf. p. 548. sqq. item p. 542. sqq. sobrie iudicatur de iis, quae gesta sunt in concilio Ephesino. (Add. eumd. *Walch.* in historia concilior. p. 286) In sect. III. p. 569. sqq. exponuntur controuersiae Cyrilli cum orientalibus episcopis soluto concilio Ephesino. etc. *H.*

b) Prima editio synodici illius a *Christiano Lupo*, Louan. 1682. 4. altera a *Baluzio* in noua collectione concilior. pag. 666. sq. Paris. 1683. fol. Tertia a *Io. Garnerio* in auctario operum Theodoreti, ibid. 1684. fol. vide, quae volumine superiore p. 442. *Tillemontium* p. 605. *Fabr. Walch.* l. c. p. 475. *Mansi* collect. concil. ampl. V. p. 770. sqq. *H.*

c) Inprimis *Christi. Guil. Francisc. Walch.* in: Entwurf einer vollständigen Historie der Ketzereien etc. part. V. per totum caput II. pag. 289—936. de controuersiis cum Nestorio et Nestorianis, in quibus, quod Cyrillus praecipuam sustinuit personam, multa de eo et concilio Ephesino narrantur, et de Cyrilli animo ingenioque, ambitione et partium studio aperte

moriam latina celebrat ecclesia 28. Ianuar. (ad quem diem videndus in Actis Sanctorum Bollandus de Cyrillo copiose differens) et graeca 9. Iunii et 18. Ianuar. τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου. Quoniam dogma catholicum de incarnatione verbi tanta animi contentione adseruit; perinde alienus ab Eutychis, quam a Nestorii erroribus, hinc γνώμων τῆς ἀκριβείας, *accurationis regula*, dicitur ab Eulogio apud Photium cod. XXX. p. 452. τῆς ἀκριβείας διδάσκαλος *doctor accuratissimus* p. 454. et θερμὸς τῆς ἀκριβείας καὶ ἀληθείας ἐραστής. p. 441. *feruidus accurationis veritatisque amator.* Quod vero φύσιν vnam *d*) in Christo post vnionem ὑποστατικὴν esse scripsit, locis sexcentis satis demonstrauit, longe alio sensu se intelligere, quam Eutyches deinde est opinatus, atque naturae vocabulo pro ὑποστάσει esse abusum.

[P] *II. Alii Cyrill.*

Cyrillus, *Adanorum* Ciliciae primae episcopus, qui interfuit synodo Orientalium post concilium Ephesinum. Ad eum epistola Theodoriti, in auctario Garneriano pag. 679. Mentio eius in synodico aduersus tragoediam Irenaei cap. 7. 13. 28. 130. 161. [v. supra, vol. VIII. p. 300. et 302.]

Cyrillus, episcopus *Afer*, martyr, de quo Acta Sanctor. 8. Martii tom. I. p. 757.

Cyrilli, *Alexandrini* patriarchae, post celebrem illum, de quo dixi, fuere complures, vnus ab a. C. 1078. ad 1092., alter filius Laklaki ab ao. 1235. ad 1243., tertius Cyrillus Lucaris, qui deinde ad patriarchatum Constantinopolitanum peruenit, a. 1621.

[Cyril-

aperte iudicatur. Pag. 304. sqq. de fontibus historiae Nestorianae; p. 333. sq. de Cyrillo, haud idoneo contra Nestorium teste; p. 382. sqq. de ortu et progressu Cyrilli controuersiarum cum Nestorio, vbi singulae Cyrilli aliorumque epistolae aliaque litigantium scripta, quae ad hanc controuersiam pertinent, fusius enarrantur atque illustrantur: p. 416. sqq. et p. 679. sqq. de Cyrillo, capite et auctore illarum turbarum, eius ingenio etc. in vtramque partem Walch. copiose differit, p. 802. sqq. placita Cyrilli refert, examinatque, (add. p. 842. sqq.) nec eius reticet vitia, atque originem et caussas illorum motuum aperit; p. 680. sq. recenset Cyrilli scripta contra Nestorium, at moderatum fert iudicium. Sed vberior omnium, quae Walch. diligenter collegit, docteque demonstrauit, expositio a nostro abest instituto. In *Mansii* collect. conciliorum amplissima, tom. IV. et V. multae epistolae aliaque scripta vtriusque partis et acta concilii Ephesini leguntur. — De concilio Ephesino v. quoque infra, vol. XI. pag 400. sq. — In collection. conciliorum, infra in vol. XI. recensorum, multae epistolae aliaque scripta, aut loca ex Cyrilli opp. excerpta, reperiuntur; vid. pag. 398. 406. 436. sqq. 445. — In eod. *Vindob.* CXXXIII. nr 15. est inter alia, breue et, vt *Lambec.* comment. VII. p. 531. ait, elegans iudicium de *Cyrillo, Alex.*, aliisque. *Harl.*

d) Epistola II. ad Succensum. Confer, quae pro Cyrillo Ephraim, Antiochenus, apud Photium cod. CCXXIX. et Eulogius Alex. cod. CCXXX.

[Cyrillus, Antiochenus patriarcha. — Cyrillus, *Caesariensis*, s. senior, quem ab altero Cyrillo, Hierosolymitano, haud diuersum esse, suspicatur *Touttée* in diss. Cyrillianae I. praefixa eius editt. Opp. Cyrilli Hierosolymit. p. I. et L. vbi plures enumerat Cyrillos. *Harl.*]

Cyrillus, *Armeniae* episcopus, ordinatus ab Eustathio, Sebasteno. Vide S. Basilii epist. 58. et 187.

Cyrillus Contari, *Berrhoënsis*, patriarcha Constantinopolitanus, Cyrilli Lucaris aemulus, strangulatus (anno post eum) 1639. *Fabr.* Conf. *Io. Aymonii* libr. Monumens authentiques, pag. 311. sq. *Harl.*

Cyrillus, *Carmelita*, circa a. C. 1224. de quo Acta Sanctor. 6. Martii tom. I. pag. 498. seq. vbi vita scripta a Ioanne Palaeonydoro. Hic est ordinis Carmelitici tertius prior generalis, natione Graecus, qui ad Ioachimum, abbatem, scripsit. Vnde quorumdam stupor, qui Hierosolymitanum Cyrillum vel Alexandrinum Carmelitis ridicule accensuere. Vide *Labbeum* tom. I. de S. E. p. 246. [*Cantabrig.* in cod. coll. Gaio-Gonuil. nr. 1206. cat. codd. *Cyrilli Presb.* erem. montis Carmel. *visio* s. *vaticinium.*]

Cyrillus, *cathegumenus* monasterii S. S. martyrum, Probi, Tarachi et Andronici, qui interfuit concilio Constantinopolit. pro cultu imaginum, quod sub Alex. Comneno habitum est in triclinio Blachernarum.

[Cyrillus Chius, v. infra vol. X. p. 501. Diuersus a *Cyrillo Cio*, episcopo prouinciae Bithyniae, qui concilio Nicaeno subscripsit. v. *Henr. Valesii* emendatt. libr. II. pag. 49. *Harl.*]

[Cyrillus, chronographus, v. supra, vol. VII. p. 472. sqq. *H.*]

Cyrilli, *Constantinopolitani* patriarchae, fuere tres, vnus Cyrillus hic *Contari*, de quo paullo ante in Berrhoeensi, alter Cyrillus *Lucaris*, de quo mox: et tertius Cyrillus Σπανὸς ὁ Τοργέβȣ ab a. 1652—1656. *Fabr.* Sub nomine *Cyrilli*, patriarchae CPol., circumfertur *censura confessionis*, fidei Caluinianae. v. plura infra in vol. X. p. 416. nr. 9. vet. ed. — *Cyrill. Tornobi* patriarcha fuisse dicitur a. 1651. dies XX. restitutus a. 1654. dies XIV. *Harl.*

[Cyrillus, *Cyzicenus*, cuius lib. de S. Blandula et figulo, est *Oxon.* in cod. Barocc. XXV. p. 273. inc. τί τὸ ἱερὸν τȣ̃το. *Harl.*]

Cyrillus, *Dalmata*, a. C. 863. *Morauorum*, *Slauorumque* apostolus et *Bulgarorum*, vna cum fratre, Methodio, de quo praeter scriptores, lib. V. cap. 1. §. XXX. [vol. VII. pag. 272. sq.] citatos, adeundus Ioh. Weichard Valuasor et *Erasmus Francisci* in parte secunda operis, germanice editi: Ehre des Herzogthums Crain lib. VI. cap. I. vbi de litteris Slauonicis, a Cyrillo et Methodio repertis.

[Cyrillus, *diaconus*; cuius martyrium in vitis Sctorum m. Maii legitur in cod. *Barocc.* Oxon. CCLX. p. 159. *H.*]

[P] Cyrillus, *grammaticus*, glossarii graecolatini auctor, de quo alibi. *Fabr.* De lexico biblico, quod sub nomine modo Cyrilli, modo Philonis, modo Origenis superest, v. supra, lib. IV. cap. 37. vol. VI. p. 199. sq. et vol. IV. p. 470. de Cyrillo, grammatico, inter poetas epigrammatar; it. vol. VI. p. 321. de *Cyrilli*, vel potius *Io. Philoponi*, collect. vocc. discrepantium etc. adde paullo post, sect. IX. ad nr. 172. *Harl.*

Cyrillus, *Heliopolitanus*, sub Iuliano martyrium passus, de quo Theodoritus III. 7. Hist. et Suidas in Κύριλλος.

Cyrillus, *Hierosolymitanus*, de quo dixi lib. V. cap. 14. Nunc tantum addo, diuersum ab hoc videri Cyrillum, cui Hieronymus fidei suae confessionem tradidisse scribit epistola 77. vide *Tillemont.* tom. XII. p. 624. *Fabr.* Ab Cyrillo, Hierosolymit. differt alius eiusdem aetatis eiusdem Cyrilli competitor, et post huius exauctorationem sedis Hierosolymitanae inuasor; v. *Touttée* diss. Cyrill. laudat. cap. I. §. II. p. 1. inprimis cap. VIII. nr. 48. pag. XLVIII. sqq. *Harl.*

Cyrillus, *iurisperitus*, quem inter scholiastas Βασιλικῶν memorabo infra, libro VI.

Cyrillus, *Laurae S. Sabae* presbyter, qui scripsit encomium S. Theognii, ascetae et episcopi Cypri. Incipit: Θεόγνιος ὁ πανεύφημος.

[Cyrillus, *Lesbius*, patriarcha CPolitan., quem sui aequalem *Demetrius Procopius* de eruditis graecis, virum doctissimum et inprimis pium laudat. v. *Fabric.* infra, vol. XI. pag. 790. §. LXIV. *Harl.*]

Cyrillus, *Lucaris*, ex Alexandrino patriarcha Constantinopolitanus, strangulatus ao. 1638. de quo consules librum: Défense de la perpetuité de la foi, Paris. 1709. 12. et memorias litterarias Treuoltinas anni 1710. p. 626. seq. Sed et Hottingerum, Thom. Smithum aliosque, citatos a me lib. V. cap. 5. p. 749. [primae edit. vol. VI.] *Fabr.* In bibl. *Leidensis* catal. p. 326. nr. 26. inter codd. memorantur *Cyrilli*, patriarchae, epp. XIV. ad Dauid. de Willem. — copia epistolarum Cyrilli, patriarchae CPol., ad senatores, doctores, ministros etc. Geneuenses, item ad Diodatum et Ant. Leger: Confessio fidei propria Cyrilli manu conscripta, mense Ianuar. a. 1631. — pag. 342. nr. 67. Graecorum confessio, a Cyrillo in margine passim emendata. — In cat. codd. Angliae etc. tom. II. p. 37. nr. 1503. inter codd. Comitis Denbigh. Relation of the Practices of the Iesuits against *Cyrillus*, Patriarch of CPle, and the cause of their Banishment. *Harl.*

Cyrillus, *martyr*, Cretensium episcopus, cuius vitam, ab Anonymo Cretensi scriptam, habuit Allatius hoc initio: οἱς ἂν μὴ τὸν λόγον αἰνήμονον πρὸς τὴν διήγησιν ἱστάμενον. [v. vol. IX. p. 70. vet. ed.]

Cyrillus

[Cyrillus, *medicus*, (v. infra vol. XIII. p. 134.) alius, metropolita *Nicaenus*, a. 1675. v. supra, vol. VIII. pag. 91. *Harl.*]

[Cyrillus, episcopus *Satalorum* vel prope Satala in Armenia, cuius meminit *Basilius* epist. 187. p. 202. et forsan etiam epist. 58. pag. 86. Plura de eo disputauit *Touttée* in diss. I. Cyrilliana citata p. I. et II. vbi quoque Cyrillus, *Gortinensis*, et alius incertae in Syria, vt videtur, sedis episcopus a. 379. vel 380. nominantur. *Harl.*]

Cyrillus, *Scythopolitanus*, monachus S. Laurae Hierosolymitanae, qui medio sexto post Christum natum saeculo floruit et varias vitas Sanctorum graece scripsit, de quo dicam infra suo loco. *Fabr.* Infra, vol. X. p. 155. sq. vet. ed. — In cod. arab. quondam Vaticano, nunc Paris. vita Euthymii et Sabae, abbatum; vid. recensio MSSt. codd. qui ex vniuersa bibl. Vaticana — a. 1797. procuratoribus Gallorum — traditi fuere, etc. Lips. 1803. 8. p. 18. nr. 74. — in cod. gr. CCLI. *Vindob.* est fragmentum ex *Enthymiaca historia* de rebus gestis S. *Euthymii*, abbatis Palaestini, mortui a. C. 472. quam *Lambec.* in commentar. V. p. 329. sqq. not. 1. conscriptam esse putabat a *Cyrillo, monacho:* at refutauit illam Lambecii opinionem et *Kollarius* in not. *B.* ad Lambecii loc. cit. atque ad vol. VIII. p. 363. sq. vbi ac pag. 645. sqq. *Lambec.* suam repetiit sententiam, et *Fabricius* infra, vol. X. p. 156. sq. nr. 4. add. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 503. et *Montfaucon* in Analectis p. 67. atque in diario ital. p. 32. *Harl.*

Cyrillus, *Treuirorum* episcopus circa a. C. 458. de quo Acta Sanctor. 19. Maii tom. IV. pag. 331.

Hisce addam lubens, quem nec vetus Graecia fastidiisset eruditis suis ciuibus ac poëtis, si prisca illa aetate vixisset, cum laude accensere, M. *Iohannem Godofredum Herrichen*, rectorem quondam scholae senatoriae Lipsiensis, meum a prima pueritia praeceptorem formatoremque adolescentiae, singulari fide ac dexteritate. Huius memoria semper animo meo futura cara ac venerabilis etiam *Cyrilli* mihi nomen iucundum facit, quo ille pro vernaculo suo *Herrichen*, quod *Domnulum* ᵉ) sonat, libenter vtebatur, postremis annis potissimum: sub quo etiam Adonin suum sacrum edidit, anno 1716. vtili instituto praeclari Friderici Frisii cura Altenburgensibus typis recusum. Quam foecundum fuerit eius et quam elegans [557] ingenium, quanta graecae et latinae linguae peritia, et in vtraque, sed graeca praesertim, poëticae venae facultas ac felicitas, magis perspicuum faciam, quando carminum eius Volumen, quod, a digno patrueli τῦ μακαρίτυ *Augusto Herrichen* collectum, accepi, in lucem quod opto proxime proferre dubitur. [f]) Diem obiit vir optimus [g]) in coelibe vita LXXV.

Lll 2 super-

e) *Domnuli* cuiusdam Afri, viri docti mentio apud *Sidonium* IX. 13. et 15. et IV. 24. vbi vide si placet Sirmondi notas.

f) Fabricius a promissis stetit et *Herrichen* poemata gr. et latina iunctim excudi fecit Lipsiae 1717. 8. *Hieronymus Freyerus* in fasciculo poematum graecorum, Halae Magdeb. 1715. 8. edidit *Io. Gothofr. Cyrilli* s. Herrichen, nr. 1 Adonica quaedam et nr. 17. tetrasticha quaedam sacra trochaica. *Harl.*

g) Vide acta eruditorum tom. IV. supplem. p. 89. seq.

ſupergreſſus annos, et rude ante aliquod tempus donatus, Lipſiae a. MDCCV. V. cal. Febr.

III. Cyrilli operum codd. MSS. et editiones.

[V. *Fabricius* de ſcriptorr. de verit. relig. chriſt. cap. 2. §. XXVI. pag. 104. *Heum.]*

[Primum nonnullos codd. (quorum magna vis eſt,) *Cyrilli*, *Alex.*, memorabo; notitiam multorum aliorum ſuis locis inſeram. — Secundum *Matthaei* notit. codd. gr. Moſquens. p. 21. et 22. in cod. XIII. fragmenta plura. — P. 28. ſq. in cod. XIX. in catena patrum in Geneſin et Exodum: — p. 35. et 36. in cod. XXIV. ſ. catena patrum in Ieſaiam, et pag. 36. in cod. XXV. ſ. diuerſa a ſuperiore catena in Ieſaiam. — In bibl. *Eſcorialenſi* regia, (teſte *Plüero* in Itinerario per Hiſpan. p. 163. ſq. coll. *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. I. pag. 618. ſq.) ſunt varia multaque Cyrilli opp. Hoc loco tantum memorari liceat, 1) *Lexicon* particulare ex Cyrilli opp. cum dictionibus diuinae ſcripturae per Anton. philoſophum; 2) *Collectio dictionum* ex variis libris V. ac N. Teſt. nec non externae ſcripturae; 3) quod non oporteat definitam fidem a SS. PP. in Nicaena ſynodo commouere; 4) *Cyrilli*, (vel forte alterius,) in Geneſin, vel de hiſtoriis veteris ſcripturae cum ſynopſi particulari de theologia et de hiſtoria veteri; 5) ex libro, cuius inſcriptio eſt: demonſtratio per ea, quae antiquitus facta ſunt: diuina oracula Stis vatibus patriarchis etc. 6) de adoratione et cultu in Spiritu Sto et veritate ad Palladium libri XVII. per dialogi modum, et apologeticus pro 12. capp. 7.) in adſcenſione domini et de myſtico prandio ac lauacro. 8) adclamatio ad imper., Theodoſium, et ex confutationibus aduerſus Iulianum, apoſtatam, ſectiones X. libr. II. 9) demonſtratio de proceſſione Spiritus S. 10) epiſtola canonica ad *Dominum*, (Domnum?) et epiſcopos in Libya. — *Vindobonae* in bibl. caeſarea, voluminib. III. IV. V. VI et VIII. ed. *Lambec.* comm. permulti ſeruantur codd. in quibus ſunt varia Cyrilli ſcripta aut excerpta. Hoc loco ſufficiat quorumdam notitia: cod. LVIII. nr. 2. vol. III. p. 255. ſq. Kollar. Sententiae *Cyrilli, Alex.*, et aliorum de vero deum adorandi modo in ſpiritu et veritate. — In vol. IV. p. 255. ſqq. cod. CXLVI. nr. 2. 13. 21. et 33. excerpta plura ex *Cyrilli* expoſitionibus in V. T. — nr. 17. *Cyr.* orat. in feſtum purificationis. — pag. 365. etc. fragmenta in codd. CLXIV. nr. 6. CLXVI. nr. 1. CLXVII. et CLXVIII. CLXXXVIII. nr. 22. et in hoc quoque cod. nr. 12. *Cyrilli* et S. Anaſtaſii Sinaitae expoſitio compendiaria orthodoxae fidei, de qua v. paullo poſt, §. IX. nr. 167. — in vol. V. varia opuſc. inprimis excerpta et fragmm. in cod. CCXLIV. nr. 4. — in cod. CCXLVI. nr. 14. ex libro II. de ſacrificio agni; — in cod. CCXLVII. nr. 30. et cod. XXXIII. nr. 4. in vol. VIII. diſputatio cum Neſtorio; quam *Kollar.* ad vol. V. p. 269. eſſe ab alio factam putat ex Cyrilli antirrhetico: — in cod. CCXLVIII. nr. 5. (ſpuria, v. Kollar. p. 287. not.) diſput. cum Iudaeis de adoratione S. Crucis et ſacrarum imaginum; — in cod. CCL. nr. 10. ex dialogo ad Hermiam de conſubſtantiali trinitate fragm. Kollar. pag. 314. — in cod. CCLXXXIII. nr. 2. p. 474. comm. excerpta ex Cyrilli opp. — In vol. VI. part.

part. I. pag. 97. cod. XI. nr. 16. fragm. ex *Cyrilli* opp. de tempore facrae coenae Christi; — p. 130. sq. in cod. XVIII. nr. 4. (vbi v. not. Kollar.) fragmenta canonica ex epist. ad Domnum et ep. ad episcopos Libyae et Pentapoleos etc. (conf. *Theodori Balsamonis* opp. gr. et lat. Paris. edita p. 1076. et p. 1080. — *Augustae Vindel.* sententiae Cyrilli et aliorum. v. *Reiser.* ind. codd. August. p. 22. ib. p. 25. explicatio parabolae Luc. 16. — De codd. reg. *Neapolit.* v. supra vol. V. p. 778. nr. 54. et p. 787. nr. 205. — *Venetiis* inter codd. Iul. Iustiniani *Cyrilli* epistolae festales; in alio cod. eiusd. *Thesaurus;* in alio homiliae in Genesin, teste *Montfaucon.* in Diar. ital. p. 434. — *Bandinius* in cat. codd. gr. Laurent. recensuit plura excerpta ex variis Cyrilli opp. in codd. *Laurent.* obuia tom. I. p. 47. nr. XXX. et XXXI. et XXXII. pag. 468. XII. p. 118. V. p. 119. X. p. 415. XXVI. pag. 600. in tom. II. cod. XI. §. II. tom. III. p. 324. XX. Citantur loca tom. I. p. 99. et 436. in expositione sacrorum praeceptor. p. 253. in florilegio sententiar. p. 347. a Io. Cantacuzeno contra Palamam: p. 358. in opere anonymi contra eumdem, et p. 432. in thesauro orthod. fidei. — Integra opp., in codd. Laur. seruata, suis locis indicabimus. Notandus est quoque cod. I. nr. 2. plut. 7. siue *edictum imperatoris, Iustiniani*, continens confessionem rectae fidei etc. in qua Iustinianus p. 293. adfert loca *Cyrilli*, Alex. ex epist. I. et II. ad Successum etc. atque nr. 5. *exemplar epistolae, ab imp., Iustiniano, perscriptae, aduersus nonnullos, impium Theodorum, atque iniqua eius dogmata, et epistolam Ibae dictam., nec non Theodoriti libros contra catholicam fidem, scriptis propugnantes,* quam longam epist. *Bandinius* in cat. tom. I. p. 166. sqq. primus graece cum latina versione euulgauit: in qua frequens Cyrilli eiusque operum quorumdam fit mentio, aut is defenditur. — Secundum catal. codd. Angliae et Hibern. in variis biblioth. praecipue Bodleiana Cyrilli opp. aut partes illorum saepenumero exstant: hic aliquot codd. in quibus particulae reperiuntur, tantum excitabimus: nr. 85. bibl. *Bodlei.* in cod. Barocc. LXXXV. epistola ad Gennadium et excerpta ex epistolis et ex sermone quodam. — nr. 272. disput. inter Cyrillum et Nestorium; nr. 688. quaestiones et responsion. quaedam de fide S. Trinitatis; — nr. 2500. encomium b. virginis; nr. 2877. de imaginibus; nr. 3060. capita aliquot synodalia; nr. 3275. orat. de 24. presbyteris, qui in coelo sunt, quorum nomina scribuntur coptice: quorum commemoratio fieri solet 24. die mensis Hatur, arabice; nr. 3397. in Symeonem. *Cantabrig.* nr. 314. *Cyrilli* et aliorum epp. s. acta tertiae synodi, gr. — In tom. II. nr. 36. ep. contra Theodoretum; nr. 980. in cod. *Sarisburiensis* ecclesiae, de processione Spiritus S. — nr. 3435. bibl. *Norfolc.* Cyr. ad Nestorium. — nr. 5959. bibl. *Gale*, Anastasii et Cyrilli expositio breuis fidei christianae; — *Dublini*, nr. 726. explicatio Cyrilli super circumcisione Christi, — et de portatione eius per Simeonem. — *Leidae* inter codd. Vulcanii catal. bibl. p. 344. et 345. plura Cyrilli opera, a Vulcanio vel descripta vel latine versa, vel illustrata; p. 346. nr. 52. *Cyrilli* dialogus ad Hermaeum, philosophum. — p. 347. nr. 62. duo sermones; et ad Hermiam, presbyterum. — p. 348. nr. 92. E. sermo fest. — inter codd. Vossian. p. 381. nr. 54. rescripta ad concilium africanum, vbi authentica Nicaeni concilii translata de Graeco per Innocentium, presbyterum, etc. — p. 401. nr. 4. *Cyrilli* collectio sententiarum contra πνευματομάχους. — *Paris.* in

bibl. publ. multa numerantur Cyrilli scripta, manu exarata: hic tantum nominabo *excerpta* in codd. DCCCLXXXII. et MMMIX. — Secundum catal. *Paris.* bibl. MSS. vol. I. pag. 107. et 108. ac 117. sunt inter codd. *arabicos* aliquot Cyrilli homiliae. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. CXXII. Cyr. contra anthropomorphitas. vid. notam in cat. codd. gr. Marc. p. 70. — in cod. CCCCXXXVIII. anathematismi aliquot. (cat. p. 215.) Ex numero permultorum codd. quos *Montfaucon* in bibl. bibliothec. MSSt. refert, paucorum tantum iniiciam mentionem — *Romae* in bibl. Ottobon. *Cyrilli* oratt. (I. p. 183. A.) — *Vatican.* bibl. et bis in Ambrosian. *Mediol.* Opera (I. p. 199. A. p. 495. E. pag. 512. B.) — *Basileae*, Cyrill. Alex. in Exodum et Leuiticum; Theodoret. Cyri contra Cyrillum, et Cyrilli epistola contra Theodoretum; Cyr. anathematismi XII. et contra Anthropomorphitas. et in alio cod. Cyrilli quaedam, et epistola etc. (I. p. 609. B. p. 610. A.) — In bibl. *Sti Vincentii*, opera. (II. p. 1194. D.) — In bibl. *Pelliserii*, in Esaiam. (II. p. 1198. E) — In bibl. abbatiae S. Theodorici prope Remos, Homiliae in Leuit. bis (II. p. 1231. E. et 1234. B.) — *Florent.* in bibl. S. Marci Dominic. tria commonitoria et II. epistolae ad Acacium, latine. (I. p. 419. D. E. —) add. *Zachariae* iter litterar. per Italiam, Venet. 1762. 4. p. 51. et de alio cod. p. 55. Sed ohe! iam satis est in praesenti! *Harl.*]

Latinae Editiones.

Basil. 1524. fol. apud Cratandrum, in qua editione tantum exstant commentarii in Iohannem, in Leuiticum, (qui Origenis sunt,) et thesaurus; quae singula separatim prodierunt Paris. 1520. et 1521. fol. *Fabr.* Haec edit. Basil. a. 1524. nihil aliud continet, quam quae antea Parisiis seorsim edita erant, adnotante *Lambechero* in bibl. Vindobonciuica p. 98. not. qui p. 99. memorat tres editiones quorumdam opp. Cyrilli. At in bibl. acad. Erlangensi est volumen grande in min. folio, quod sequentes editiones cum peculiaribus singulorum opp. inscriptionibus comprehendit: n. 1) *Opus insigne Cyrilli, patriarche Alex. in euangelium Ioannis: a Georgio Trapezōtio traductū. Iodocus Clichtoueus* in epist. nuncupatoria, scripta Paris. 1508. dolet, exstare, etiam in tribus latinis et duobus graecis codd. Vatican. e duodecim libris commentariorum quatuor dumtaxat primos et totidem postremos; post fol. 168. a noua pagg. serie 1 — 19. adiectus est a Clichtou. explanationi Cyrilli commentariorum liber quintus: tum p. 38. sqq. additus est liber septimus: tum p. 52 pariter liber VIII. et sic porro, vbi defecit Cyrilli textus. In fine ante indicem erratorum: — *Parisiis in offic. Vuolffgangi hopilii — 1508.* — 2) *Cyrilli — commentarii in Leuiticum: sexdecim libris digesti* etc. 1514. In fine ante indicem: — Parisiis ex off. libraria Vuolfg. Hopylii, a. 1514. — Et eodem in loco hic liber cum nonnullis aliis eiusdem Cyrilli opp. habetur venalis." At de auctore huius operis v. infra §. IX. nr. 165. — *Preclarum opus Cyrilli, Alex., qui Thesaurus nuncupatur, quatuordecim libros complectens; et de consubstantialitate filii et spiritus sancti cum deo patre, contra hereticos — Georgio Trapezontio interprete* etc. Venale — 1514. (hic annus notatus est in fronte:) Clichtouei dedicatio scripta est Parisiis a. 1513. — sub finem: — Parisiis — a. 1513. quarta die April. per Vuolfg. Hopylium etc. Postea prodiit edit. a Fabricio omissa et cum editione a. 1546. con-

confusa; cuius exemplar est in bibl. acad. Erlang. et a Lambachero etiam l. c. pag. 98. aliud est recensum:

Diui Cyrilli — opera in tres partita tomos, (sed vno comprehensos volumine;) *in quibus habes non pauca ante hac latinis non exhibita. Primo tomo insunt in euangelium Ioannis commentar. libri XII.* (siue potius VIII. quibus Iodoc. Clichtoueus adiecit quatuor intermedios; *Georgio Trapez.* interprete.) *In Leuiticum libri XVI.* (incerto interprete.) Basileae in aedib. Andr. Cratandri. M. D. XXVIII. (1528.) fol. In tomo II. est *Thesaurus*, interprete *Ge. Trapezontio.* Reliqua accessere in tom. II. et III. antehac inedita: 1) *dialogorum cum Hermia de Trinitate libri VII. cum adpendice argumentorum, quod Spir. S. sit deus, Io. Oecolampadio interprete*, 2) *de adoratione et cultu in Spiritu et veritate dialogus ad Palladium*, eod. interprete: 3) *contra Iulianum apostatam pro religione christiana* lib. X. 4) *de recta in Iesum Christum fide ad Theodos. libri II.* 5) *de eadem ad reginas liber vnus. Io. Oecolampadio* interprete. *Harl.*

Basil. 1546. fol. apud Heruagium, IV. tomis, sed qui vno comprehendi volumine possunt. In hac accedunt libri VII. de Trinitate; de Spiritu S. de adoratione in Spiritu et Veritate; libri X. contra Iulianum; et III. de recta fide in Christum ad Theodosium, imp. et reginas; h) epistolae XXXIX. Homiliae X. Apologia ad imp., Theodosium; declaratio XII. capitulorum; pro iisdem apologeticus et liber ad Euoptium; expositio symboli Nicaeni [interp. *Io. Theophilo;*] scholia de incarnatione Vnigeniti; synodales epistolae XII. et dogmata Nestorii, a Cyrillo impugnata et a synodo Ephesina condemnata.

Basil. 1566. fol. apud haeredes Ioh. Heruagii, in qua editione quintus tomus, siue quinta pars, (omnes enim quinque tomi vno volumine continentur,) commentarios in Esaiam, ex Laur. Hunfredi versione complexa accessit. Fallitur *Elias du Pin*, qui hanc editionem primam latinam operum Cyrilli esse scribit tom. IV. bibliothecae scriptorum eccles. pag. 52.

Paris. 1573. fol. II. voluminibus, *Gentiano Herueto* curante, i) quae editio a Posseuino in apparatu sacro recensetur. Sed plenior prioribus [P] est posterior Parisiensis a. 1605. II.

h) Sed libros VII. de Trinitate vsque ad libr. ad reginas iam in ed. a. 1528. reperiri, modo adnotauimus. Reliqua opuscula adiecta sunt et collecta in tom. IV. interprete *Vuolffgango Musculo* aut *Io. Oecolamp.* Exemplar huius edit. est in bibl. acad. Erlangensi. *Harl.*

i) *Bonau. Vulcanius* praef. ad Arrianum a. 1575. editum. *Ne quis me temere ad hunc auctorem denuo vertendum accessisse existimet, neue quis me eos imitari suspicetur, qui quum hodie veteris alicuius auctoris post omnes aliorum editiones recognitionem pollicentur, si conferas, nihilo amplius eos praestitisse reperias, quam is, qui ante biennium Cyrilli opera Lutetiae edidit. Quem quidem autorem quum summopere corruptum habeamus, nemoque sit ex orthodoxis scriptoribus, qui maiore recognitione egeat, nullum tamen ab eo, qui eum edendum curauit, verbum immutatum aut correctum*

II. Vol. quam persequitur Bellarminus de S. E. in illa enim Glaphyra in Pentateuchum ex A. Schotti versione, et libri posteriores XVI. de adoratione in Spiritu et Veritate ex interpretatione Antonii Agellii, ne alia iam memorem, accessere.

Graecolatina.

Vnica *Johannis Auberti*, Laudunensis presbyteri, canonici et in schola Paris. Laudunensis collegii magistri atque interpretis regii, Paris. 1638. fol. septem voluminibus, quam post Labbeum, Caveumque paullo diligentius infra recensui: [add. *Oudin.* comment. I. col. 1012 — 1050. qui de singulis opusc. iudicat vberius.]

Editiones promissae.

1. *Bonauenturae Vulcanii.* Abraham Scultetus in narratione de vita sua pag. 55. *Leidae a. 1612. maxime me oblectabam alloquio clarissimorum virorum, et inter alios Bonauenturae Vulcanii, quem senem admodum sellae affixum, et manibus pedibusque captum inueni. Promiserat ille triginta quatuor annis ante,* k) *editionem omnium operum graecorum Cyrilli, hactenus a multis desideratam. Hanc cum frustra hactenus singulis propemodum nundinis exspectassem, et iam coram hominis aetatem, valetudinemque perditam considerarem: petii ab eo, vt Cyrillum graecum fidei meae concederet: me non solum operam daturum, vt ex ipsius voto ille in vulgus exiret, sed etiam de codicis pretio ipsi satisfacturum. At ille gratiis pro officio actis, tantum adhuc virium sibi superesse aiebat, vt ipsemet promisso se exsoluere posset. Vsque adeo verum est, neminem esse tam senem, qui non dico diem, sed annos superuiuere posse se desperet. Quamquam erat nonnemo in Anglia, qui de tanti thesauri possessione magnifice potius se iactasse, quam vere gloriatum fuisse adfirmaret.* Certum tamen est, Vulcanium non modo plura Cyrilli inedita graece possedisse, sed etiam [?] latine vertisse haud pauca, quorum pars bibliothecae Leidensi legata, [et in cat. bibl. Leid. laudata inter codd. ex legato Vulcanii laudata,] etiam Auberti vsibus deinde patuit.

2. *Frontonis Ducaei*, de quo *Iacobus Sirmondus* in litteris ad Sebastianum Tengnagelium, datis 3. Non. Sept. 1696. *In bibliotheca patrum graeco latina duobus voluminibus comprehensa desit ὁ μακαρίτης, qui et alia, vt nosti, meditabatur, Nicephorum, Theodoretum, Cyrillum Alex. et biblia graecolatina. Ex quibus Nicephorum plane absoluerat, Theodoretum magna ex parte confectum habebat. Quod deerat, supplere ipse institui. Ad Cyrillum pauciora collegerat, quae vsui tamen esse possint, si quis huc aliquando ad eam curam animum adiiciet.* [Cyrilli opera vix digna esse, quae legantur, iudicat *La Croze* hist. christ. Indiae lib. I. pag. 16.

rectum inuenias, quum interim is omnia priorum interpretum nomina supprimat, totiusque operis laudem inaudita quadam impudentia sibi vendicet.

k) *Vulcanius* praef. ad Arrianum, edita a. 1575. *sepofito e manibus Cyrillo, cui vertendo, et Isidoro, cui castigando longam iam operam nauaram, totum me magna animi alacritate ad Arrianum contuli.*

16. *Heum.*] *In bibliis sacris multum et diligenter laborarat, vnumque hoc opus prae ceteris vrgebat. Sed vereor, vt in posterum sperare liceat propter nouam editionem graecolatinam, quae hic iam inchoata est, curante, vt audio, Io. Marino, e congregatione Oratorii viro docto etc.*

3. *Conradi Rittershusii*, de quo vide epistolam 352. et 353. inter epistolas virorum doctorum ad Goldastum, editas e bibliotheca clarissimi Thulemarii.

4. Dissertationem de scriptis Cyrilli Alex. promisit *Ioh. Garnerius* ad Marium Mercatorem tom. II. p. 43.

VI. In editione graecolatina Paris. tomo I. continentur:

I. Περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως καὶ λατρείας, *de adoratione et cultu in spiritu et veritate*, siue de officiis christiani hominis erga Deum, libri XVII. dialogi more scripti, in quibus Palladius et Cyrillus colloquuntur. p. 1 — 631. Cum versione *Antonii Agellii*, l) Neapolitani, congregationis clericorum regularium presbyteri, quae primum Lugduni, sed minus emendate, m) 1587. in 4. deinde accuratius Romae 1588. fol. excusa fuerat, vt latinam editionem Venetam anni 1604. omittam. Citatur hoc Cyrilli opus ab Andrea [?] Samosateno apud *Anastasium* in Hodego pag. 342, Ephraemo Antiocheno apud *Photium* cod. CCXXIX, *Leontio Byz.* in Eutychen: ab *Anastasio Sinaita* quaest. 20. 39. et 57. *Iohanne Damasceno* de Trisagio tom. I. opp. p. 400. et in parallelis tom. II. pag. 364. et a Catenarum auctoribus in Pentateuchum. Meminit et *Nicephorus* XIV. 14. ac *Photius* cod. XLIX. et Cyrillus ipse sub initium τῶν Γλαφυρῶν p. 2. In antiquis latinis editionibus tantummodo primus huius operis liber ex alia interpretatione legitur, quae incipit: *superuacaneum opinor rogare ex te.* Graeca Aubertus deprompsit e codice Vulcanii, quem bibliothecae Leidensi ille legaverat n) et ex altero Harlaei, Maclouiensis episcopi, cuius variae lectiones post notas Agellii in calce voluminis occurrunt. *Fabr.* Libri priores exstant Oxon. in cod. Barocc. nr. 293. catal. —. In codd. Vatic. et de Harlay, Maclouiensis in Gallia episcopi. — Num opus sit Cyrilli genuinum, disputat, et contra Riuetum adserit Cyrillo Oudin. l. c. p. 1015. sqq. *Harl.*

II.

l) Laudat hunc Agellium Petrus Morinus p. 344. opusc.

m) Agellius in admonit. ad lectorem: *Hos libros cum Lugdunum imprimendos misissem, adeo male non modo imprimentis negligentia, verum etiam corrigentis culpa accepti fuerunt, vt innumeris mendis pleni, et, quod mihi molestius fuit, adnotatiunculis marginibus additis respersi essent, quas neque ego miseram, neque feceram: et ita ineptae et absurdae erant, vt alicubi ne auctoris quidem sanctissimi et eruditissimi viri nomini parcerent.*

n) V. cat. bibl. Leid. p. 344. nr. 10. et 11. et p. 345. nr. 25. ac 26. *Harl.*

II. Γλαφυρὰ siue *scita commentaria*, (allegorica magnam partem et anagogica,) *in loca selecta Pentateuchi*, p. 1 — 433. cum versione *Andreae Schotti*, S. I. in Genesin libris VII. in Exodum libris III. in Leuiticum I. in Numeros I. et in Deuteronomium I. Hoc opus a veteribus frequenter laudatur. °) Latine primum lucem vidit ex *Andreae Schotti* versione in latina operum Cyrilli Parisiensi anni 1605. Deinde cum sermonibus Cyrilli paschalibus ab eodem *Schotto* graece et latine publicatum est Antwerp. 1618. fol. Aubertus cum Schotti editione codicem Harlaei contulit, lectionumque varietates in extremo volumine adnotauit. Ex *Nicephori* XIV. 14. suspiceris, Cyrillum eiusmodi γλαφυρὰ composuisse non tantum in Pentateuchum, sed in libros vniuersos Veteris Testamenti, p) τὰ γλαφυρὰ τὰ τῆς παλαιᾶς γραφῆς τυπικῶς εἰρημένα εἰς χριστὸν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν ἀνάγων. In Genesin Glaphyra Cyrilli vertit *Ambrosius*, Camaldulensis, et edere voluit, teste Sixto Senensi, quod facere, nescio qua de causa, intermisit. *Fabr. Leidae* in bibl. publ. pag. 345. nr. 13. inter Vulcanii codd. *Cyrilli* dissertatt. arcanae in Genesin, latine. Nicol. Drumezius, Brugensis latinam versionem adiecit et adnotatt. ibid. pag. 402. nr. 9. loci S. Scripturae, qui memorantur a Cyrillo aliisque patribus gr. — *Monachii* in bibl. elector. cod. XVIII. *Cyr. Alex.* in Genesin, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium. v. cat. codd. Bauar. p. 5. — *Vindobonae* in bibl. caesarea cod. LVII. nr. 104. — 107. Comment. in *Genesin*, libri III. in *Exodum*, diuisus in V. sermones; in *Numeros*, diuisus in V. serm. in *Deuteron.* in totidem sermon. diuisus. v. *Lambec.* III. pag. 249 sq. — In bibl. *Bodlei.* cod. Cromwell. nr. 294. cat. *Cyrill.* in quaesita et dubia S. Scripturae; sed confector cat. codd. Angliae etc. I. p. 44. addit: „continet autem reuera *Theodoreti*, episc. Cyri, quaestiones in *Genesin*. Atque in cod. *Florent.* Laurent. XIX. nr. 10. plut. 6. Theodoreti quaestionibus in loca dubia S. S. interseruntur quatuor Cyrilli comm. in Numeros fragmm. obseruante *Bandin.* in cat. codd. gr. Laurent. gr. I. p. 137. sq. — *Oxon.* in bibl. collegii Lincolniensis, nr. 1340. cat. *Cyr.* opus super Genesin. — *Venetiis* in cod. DXXIII. bibl. Marc. *Cyr.* pars operis, inscripti τὰ γλαφυρὰ' v. cat. codd. gr. Marc. p. 282. — Ibid. in cod. *Naniano* LXXIX. *Cyr.* Glaphyra. v. cat. codd. gr. Nan. p. 160. eadem in cod. quondam Vatic. nunc *Paris.* v. Recens. codd. MSS. qui ex bibl. Vat. — procuratorib. Gallor. traditi fuere, p. 9. nr. 33. *Harl.*

Tomo II.

III. *In Esaiam, prophetam, commentariorum* libri V. quorum singuli iterum, primus in λόγους sex, secundus in τόμους quinque, tertius itidem in τόμους totidem, quartus in quinque et quintus in [?] sex λόγους diuiduntur. Adiuncta est latina versio *Laurentii*

o) Vide *Tillemont.* tom. XIV. p. 672.

p) *Cassiodori* locum e prooemio diuinarum lectionum, quo Cyrillum refert inter eos, qui totam S. Scripturam a principio ad finem graeco sermone declararunt, adtuli supra c. 19. in S. Basilio, num. XXXII.

Laurentii Hunfredi, Angli, quam, ao. 1562. dicatam Elisabethae, Angliae reginae, et in editione operum Cyrilli latina Basil. 1566. fol. primum editam, Aubertus recognouit, graecaque publicauit ex codice Vaticano et, qui duos priores tantum continebat, regio. Citatur a *Facundo* XI. 7. nec non a Leontio Byz. contra Eutychen, et Ephraimo Antiocheno apud Photium cod. CCXXIX. *Fabr.* In bibl. *Escorial.* Cyr. in IV. prophetas maiores, et *Cyr.* aliorumque excerpta expositio in Iesaiam, teste *Pliiero* in Itin. per Hisp. p. 164. — *Oxon.* in bibl. Bodlei. nr. 652. catal. comment. in Iesaiam: — idem in cod. monast. Benedictin. bis *Florentiae*, teste *Montfauc.* in diar. ital. p. 363. et in bibl. biblioth. MSSt. I. pag. 414. *E.* — idem in cod. Vindobon. LXXVIII. opinante *Lambecio* III. p. 435. sq. sed Kollar. pro spurio eum habet; v. eius not. — idem et in cap. 1. Sophoniae, *Paris.* in cod. DCCCXXXVI. nr. 1. et 2. bibl. publ. — *Oudin.* l. c. col. 1023. opinatur, hunc in Iesaiam commentar. esse recentioris auctoris, qui longe post Cyrillum in otio vixerit, et plurimos ante se huius libri habuerit commentatores. *Harl.*

Tomo III.

IV. *In XII. prophetas minores, commentarii* cum versione *Iacobi Pontani* S. I. qui hos primus graece et latine ediderat Ingolstadii ao. 1605. [a. 1607. ap. Hamberger. et in cat. bibl. Leidens. p. 37.] fol. auspiciis Marci Velseri, qui in epistola g) ad Vulcanium, ao. 1601. data, *Ego, ne nesciar,* inquit, *inter primos Cyrilli amatores nomen profiteor: cuius rei hinc coniecturam capias licet, quod amico cuidam meo, homini graece et latine adprime docto, auctor fui, commentarium in XII. prophetas vertendi, is vero totum pensum iam absoluit, et nunc maxime editionem adornat. Prophetas minores decem ex Boica bibliotheca habuimus, reliquos duos ex Vaticano.* Aubertus negat, sibi alium codicem MStum praeter Pontani editionem ad manus fuisse, nisi quod ad Sophoniam vsus est antiquissimo bibliothecae regiae Paris. Citatur ab Ephraimo atque Leontio Byz. In his commentariis quemadmodum et in illis, quos in Esaiam composuit, propius litteralem sensum, quam in Glaphyris, Cyrillus persequitur. *Fabr.* *Oudin.* l. c. col. 1024. sq. hunc quoque commentar. suppositum Cyrillo foetum, et eiusdem hominis, qui comm. in Iesaiam contexuerit, existimat, pluribus argumentis victus. Cyrillo vero tribuitur in codd. *Bauar.* XVI. et XVII. v. cat. codd. gr. Bau. p. 5. — in tribus codd. *Escorial.* teste *Pliiero* l. c. pag. 164. — *Florent.* in cod. Laurent. XXXVII. nr. 12. plut. 69. loca ex XII. minor. prophet. et propheta Ies. cum Cyrilli et aliorum expositionibus, indice *Bandin.* in cat. codd. Laurent. gr. II. col. 652. *Harl.*

Tomo IV.

V. *In euangelium S. Iohannis, libri XII.* cum noua versione *Io. Auberti.* In latinis editionibus hoc opus exstat ex interpretatione *Gregorii Trapezuntii*, quae prodierat

g) Velseri opera p. 832.

ierat separatim Paris. 1520. r) fol. Sed non modo magna, vt solebat, licentia Trapezuntius in hac versione vsus est, sed libros, *quintum, sextum, septimum et octauum*, quos in graecis codicibus non reperit, plane omisit. *Quatuor intermedii libri*, iuquit Iodocus Clichtoueus, *nec apud Latinos, nec apud Graecos ab iis, qui eam, quam potuere, vigilantiam adhibuerunt, reperti sunt. Nam et in illa insigni Romae pontificia bibliotheca quinquies, ter quidem latine*, (de Trapezuntii versione intellige,) *et bis graece conscripti visuntur, et vbique* [?] *et eisdem in locis trunci ac mutili.* Itaque hic, quem dixi, Clichtoueus, Neoportuensis, libros illos quatuor ex suo ingenio suppleuit, Augustinum in plerisque sequutus, vt notatum *Richardo Simoni* tom. III. historiae criticae Noui Test. pag. 529. et 574. Sed quoniam Clichtouei supplementum a Cyrilli ipsius opere in titulis librorum quidem, sed non charactere typorum vel alia nota per singulas paginas agnoscenda, distingui satis contigit; hinc factum est, vt multi s) incauti pro Cyrillianis laudarent verba Clichtouei, atque illis ad stabilienda sua, quae vellent, placita vterentur: bono etiam Clichtoueo mala illa repensa est gratia, vt pro labore suo indignum *malefèriati nebulonis* elogium a Caueo tulerit. Ceterum in Ioh. Auberti editione, qui primus graeca edidit, suppleti sunt ex Holsteniano codice libri integri, quintus et sextus, qui desinit in expositione capitis X. vers. 17. septimi vero et octaui copiosa et longa fragmenta exhibentur cum versione *Nicolai Borbonii*, graecae linguae prof. reg. pag. 660 — 713. ex Catenis in Iohannem, illa praecipue praeclara, quam adhuc ineditam a D. de Harley, Maclouiensi episcopo, vtendam accepit. Liber nonus incipit a capite XII. vers. 49. Citatur Cyrilli expositio in Iohannem a *Facundo*, *Leontio Byz.* contra Eutychen, *Ephraimo Antiocheno* apud Photium cod. CCXXIX. concilio VI. et *Damasceno* in parallelis. S. Maximo tom. II. pag. 53. 64. 70. 87. *Fabr. Cyr.* in euang. S. Ioannis libri I. II. III. IV. IX. X. XI. et XII. in cod. CXXI. *Venet.* Mar. v. cat. codd. gr. Marc. p. 70. — versio Georgii Trapez. in cod. I. plut. 6. bibl. *Malatestianae Caesenatis:* v. *Muccioli* catal. codd. in illa bibl. tom. I. pag. 28. — in cod. lat. IIMCXXIV. bibl. *Paris.* secund.

r) Hoc opus ex *Georgii Trapezuntii* versione *Clichtoueus* primo ex cod. romano edidit a. 1508. Paris. ap. Henr. Stephan. 1508. fol. v. *Lambach.* l. c. p. 99. et supra in notit. editt. latin. Deinde Clichtou recognouit illud a. 1520. adiectis quatuor libris intermediis, qui desiderabantur, ex Chrysostomo et aliis patribus eccles. a se collectis. conf. de *Ge. Trapez.* versione *Zeni* differt. Vossiane tom. II. pag. 8. *Harl.*

s) Non assentior *Theophilo Raynaudo*, qui in erotematibus de bonis et malis libris pag. 174 seq. adfirmat, Feuardentium meditato supposuisse Cyrillo Clichtouei verba, quae ibi laudat pro immaculata S. Virginis conceptione. Nam facile hoc non aduertenti contingere potuit, quemadmodum contigit Rhemensibus et Pamelio, quos arguit *Robert. Cocus* in censura scriptorum veterum p. 389. et Petro, martyri, quem reprehendit *Bellarminus* lib. II. de S. Eucharistia c. 25. Eodem nomine altum insignem virum notans Vossius de baptismo pag. 26. sollemne esse, ait, vt hic errent viri docti, quemadmodum et aliud agenti hoc accidit theologo eruditissimo, qui in libro de variis scripturae editionibus pag. 83. ait, pericopen de adultera Ioh. VIII. a Cyrillo, Alex., vt reuera Iohannis sine vlla dubitationis significatione distincte proponi multisque explanari. *Fabr.* add. *Oudin.* l. c. col. 1025. sqq. qui etiam id opus vindicat Cyrillo Alex. *Harl.*

fecund. cat. codd. lat. Par. vol. III. p. 241. — — In permultis *catenis*, et editis et fcriptis, repofita funt Cyrilli fragmenta. v. fupra, in vol. VIII. libro V. per cap. 13. faepiffime, pag. 638 — 640. etc. — in codd. *Coislin.* v. *Montfaucon.* bibl. Coisl. pag. 41. fqq. 57. 61. fqq. 64. 66. fq. 75. fq. 82. fqq. — In catena in canticum Moyfis aliaque cantica V. ac N. T. in cod. *Bauar.* XV. (cat. p. 5.) — in canticum canticorum epitome expofitionum *Procopii*, fophiftae chriftiani, e Cyrillo, Alexandrino, aliisque, in cod. Auguft. Vindel. tefte *Reifero* in indice codd. Aug. p. 36. — *Vindobonae* in multis catenarum codd. caefar. e. gr. IV. X. XIV. XV. XXVII. XXIX. XL. XLII. XLVII. vol. III. — in cod. CXLVI. nr. 2. 13. 21. et 33. CLXVII. et CLXVIII. CLXXXVIII. nr. 22. vol. IV. et alibi. — *Florent.* in codd. Laurent. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 52. 91. nr. 24. p. 102. 159. 161. 297. et 363. — *Venet.* in bibl. S. Michael. in catena gr. in euangel. S. Matthaei, tefte *Mittarellio* in bibl. codd. S. Mich. p. 308. — Ibid. in bibl. *Marci*, in multis in varios V. ac N. libros catenis, v. cat. codd. gr. Marc. p. 17. bis. 20. 21. 22. 23. 24. inprimis cel. *Morell.* in bibl. MSta graeca et lat. tom. I. Baffani, 1802. 8. p. 29. 32. 33. 34. 37. 38. 39. 48. et 49. 83. ac 84. Atque in aliis aliarum bibliothecar. codd. MSSt. *Harl.*

Tomo V.

VI. Ἡ βίβλος τῶν Θησαυρῶν περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίας Τριάδος, p. 1 — 581. *Thefaurus de fancta et confubftantiali trinitate* ad Nemefinum, λόγοις λέ. libris XXXV. cum verfione *Bonau. Vulcanii*, qui, a. C. 1615. defunctus, hoc opus graece et latine bibliothecae Leidenfi [t)] legauerat, vnde ad Io. Aubertum peruenit. In latinis editionibus extat *Georgii Trapezuntii* t) parum probanda interpretatio in XIV. lib. tributa, quae feorfim lucem vidit Paris. 1514. 1520. fol. u) *Leo Allatius* diatriba de Georgiis p. 375. *Opus Cyrilli*, Thefaurus *nuncupatum*, *in plerisque codicibus MSS.* Athanafio, *Alexandrino, tribuitur, fub cuius nomine in latinum interpretatio* Ioannis Baptiftae Camotii, *nondum edita, quod fciam, eft penes me.* Cyrillo vindicatur hoc opus teftimoniis Ephraimi Antiocheni, fynodi fextae et multorum veterum, quos laudant *Tillemontius* tom. XIV. pag. 671. et *Petauius* dogmat. theolog. de incarnatione lib. VI. c. 13. §. V. nec non *Photii* cod. CXXXVI, qui ἐπιχειρηματικὸν βιβλίον adpellat, καὶ κατὰ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου λύσσης γενναίως καὶ πολυτρόπως ἀγω-

t) Vulcanius ad calcem operis haec adfcripferat: *Ego Bonau. Vulcanius, Brugenfis, hunc Cyrilli thefaurum olim a G.* Trapezontio *fide non bona verfum, quod multa paffim truncaffet, innumeris locis epitomen potius quam veram interpretationem dediffet, non pauca etiam de fuo adieciffet, neque pauciora perperam tranftuliffet, de integro latine verti, et ordinem, quem Cyrillus tenuit, qui totus a Trapezontio inaudita audacia permutatus erat, feruaui: ita vt lectores Cyrilli thefaurum, qualis ille ab auctore concinnatus eft, fint habituri. Dedi enim operam, ne quis aliquid a me vel adiectum vel detractum iure queri poffet: vtque fententiam Cyrilli, quam fideliffime poffem, redderem. Bafileae anno a natiuitate domini M. D. LXXVI. menfe Ianuario. Fabr.* Conf. catal. bibl. Leidens. pag. 344. nr. 14. et 16. inter codd. Bonau. Vulcanii. *Harl.*

u) V. fupra, §. III. ad notit. editionn. *Harl.*

ἀγωνιζόμενον. [v. infra, vol. IX. p. 417. ed. vet.] Optimum omnium Cyrilli scriptorum esse ait *Nicephorus* XIV. 14. Hist. Obiectiones Anonymi, qui Arausione a. 1645. dissertationem de supposito edidit, refellit praeter Petauium *Raynaudus* p. 134. erotematum de bonis et malis libris. In MSS. codicibus non semper idem ordo, nec eadem distinctio; vnde fortassis eo nomine Trapezuntius aliqua ex parte excusandus. In bibl. Seguieriana, siue Coislíniana, teste *Montfaucono* p. 302. in duos libros diuiditur, quorum primus viginti priores λόγους continet, secundus posteriores a vicesimo vsque ad quadragesimum. Quae porro *Thomas Aquinas* *v*) ex libris thesaurorum Cyrilli profert ad summam in ecclesia potestatem romano pontifici adserendam, et ad quae prouocant *Gennadius*, siue Georgius Scholarius lib. de primatu rom. pontificis, *Andreas Colossensis* et *Synodus* Florentina sess. 5. 7. et 8. *Augustinus Anconitanus* libro de [?] potestate ecclesiae, *Io. de Turrecremata* in summa de ecclesia et in adparatu super decreto vnionis Graecor. in concilio Florentino, ea Cyrillum numquam scripsisse fatetur *Tillemontius* tom. XIV. p. 671. et *Elias du Pin* tom. IV. p. 44 sqq. et Cyrillo supposita esse probat *Iohannes Launoius* parte I. epistola 1. et 2. ad Antonium Faurum, et parte V. epistolâ 9. ad Thomam Fortinum, qua priores epistolas suas aduersus Vincentium Baronem, siue Baronium, tuetur, cap. 10. Confer *Antonii Reiseri* nostri Launoium Confessorem pag. 41. seq. et *Andream Riuetum* lib. IV. Critici sacri c. 19. *Io. Rainoldum* in colloquio cum Io. Hardto, Iesuita, cap. 5. p. 315. seq. *Fabr.* Add. *Oudin.* l. c. col. 1028. sqq. qui iudicia Vulcanii, Bellarminii, Riueti et El. du Pin, in vtramque partem multis verbis lata, repetiit. — Exstat vero *Cyrilli thesaurus Monachii* in cod. C. bibl. elect. (cat. codd. gr. p. 38.) — *Venetiis* in bibl. Marci cod. CXXII. et CCCCXCII. v. cat. codd. gr. Marc. p. 70. et 260. — ibid. in cod. LXXXVIII. *Naniano.* v. cat. codd. gr. Nan. p. 175. sq. — *Fesuli* in coenobio canonicor. Thesaurus, interprete *Georg. Trapez.* teste *Montfaucon.* in diario ital. p. 392. — eadem versio *Florentiae* in monast. Dominicanor. S. Marci. in bibl. monast. S. Crucis. v. *Zachar.* iter litter. per Ital. p. 47. et 99. — *Paris.* in quinque codd. gr. bibl. publ. — In duobus gr. codd. bibl. *Escorial.* secundum *Plüer.* in itinerar. per Hispan. p. 164. *Harl.*

VII. *Dialogi nouem* ad eumdem Nemesinum, ad quem thesaurorum librum misit, quemque φιλομαθέστατον ἀδελφὸν adpellat, in quibus *Hermias*, *w*) et Cyrillus colloquuntur, pag. 383 — 778. Dialogos duos postremos *de incarnatione vnigeniti et quod vnus sit Christus*, quos tempore aliquo interiecto demum prioribus subiunxisse Cyrillus videtur, primus graece cum versione et notis vulgauit *Bonauent. Vulcanius*, ad calcem libri contra Anthropomorphitas, Lugd. Bat. 1605. in 4. *x*) In editionibus vero Cyrilli latinis exstant modo septem

v) In IV. sententiar. dist. 24. qu. 3. art. II. et contra impugnantes religion. cap. 3. sub fin. et in opusculo contra errores Graecorum et in catena aurea ad Matthaei XVI. qui locus etiam in MSS. Thomae ita, vt in impressis, exstat, vt ex Guiarto notauit *Rich. Simon* tom. III. Hist. criticae N. T. p. 471.

w) Hunc suspicor esse Hermiam, cuius irrisionem philosophorum habemus.

x) Integra libri, quem possideo, inscriptio est: „*Cyrilli* — adu. Anthropomorphitas liber vnus gr. et lat. Eiusdem de incarnatione vnigeniti, et, quod vnus sit Christus ac Dominus secundum

septem dialogi priores *de Trinitate* contra Arianos et Macedonianos, ex versione *Ioannis Oecolampadii,* quae primum [1528. v. supra, §. III. in notit. edit. tum] a. 1546. lucem vidit. Graece *Io. Aubertus* dedit primus ex codice vnico Augustanae bibliothecae, cuius apographum Matthias Ehingerus ad eum transmiserat: y) Idem Aubertus versionem latinam Vulcanii seruauit, ac pro Oecolampadiana aliam nouam, vel potius interpolatam exhibuit. Frequenter citatur hoc opus a veteribus, vt iam apud *Photium* cod. XLIX. sub titulo λόγων πρὸς Ἑρμείαν, iam λόγων περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος. Vide *Tillemontium* tom. XIV. p. 667. et 670. Octauum et nonum dialogum non carere omni suspicione suppositionis, ait *Io. Garnerius* notis ad Marium Mercatorem tom. II. p. 43. idque se ostensurum promisit in dissertatione de libris Cyrilli. Sed dissertatio haec lucem non vidit, et suspicionem illam omni destitutam esse verisimilitudine, mihi persuadeo. z) Nam vt idem argumentum saepius tractare Cyrillo consuetum ac sollemne, ita hi duo dialogi plane genium, stilum, doctrinam priorum dialogorum spirant, et citatur nonus a *Leontio Byz.* aduersus Eutych. ac iudice ipso Garnerio p. 56. ad Liberatum, octauus ea scriptus est eruditione, vt vix [p] vllum aliud Cyrilli opus ea de re praestantius aut etiam par exstat. Dialogo septimo, in quo de diuinitate Spiritus S. disputat, subiiciuntur pag. 660—677. argumenta ad idem probandum longe plura.

VIII. *Scholia* περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς, *de incarnatione vnigeniti.* Latine p. 779—800. additis subinde praeterea, quae conciliorum tomi exhibent a Ioh. Auberto graecis fragmentis ex MSS. bibl. regiae. Incipit: Τὸ Χριστὸς ὄνομα οὔτε ὅρου δύναμιν ἔχει. Prodierat primum ex officina Roberti Winter ao. 1542. in libro constitutionum synodalium: deinde in Cyrilli operum editionibus latinis, et in conciliorum tomis in parte III. actorum concilii Ephesini tom. I. Binii ao. 1618. p. 364. nec non ad calcem libri, contra Anthropomorphitas a Bonauent. Vulcanio vulgati Lugd. Batau. 1605. in 4. In huius editione, quemadmodum et in latinis Cyrilli, non scholia inscribuntur, sed scolia, σκολιά, velut *difficilia loca et perplexa:* licet fateatur, quod mihi etiam magis placet, et verius est, posse etiam

eundum scripturas, ad Hermiam dialogi duo, numquam antehac editi, interprete *Bonau. Vulcanio,* c. eiusd. notis. Acced. epistolae aliquot *Isidori Pelusiotae* et *Io. Zonarae,* idem, quod *Cyrillus* hisce libris, argumentum tractantes multaque loca ex Cyr. libris nondum editis sunt inserta. Lugd. B. 1605. 4." *Beck.*

y) V. *Reiser.* ind. codd. August. p. 21. *H.*

z) Neque *Walch.* in historia haeresium, (Entwurf einer vollständigen Historie der Kezereien etc.) tom. V. p. 681 sq. Garnerio adsentitur. — Exstant *Florent.* in bibl. Laurent. Med. cod. XXXV. nr. 1. *Cyrilli* dialogi VII. de sancta et consubstantiali trinitate et alia: nempe nr. 1) primus dialogus, ad Hermiam presbyterum per interrogat. et responsionem, quod consubstantialis et coaeternus deo et patri sit filius: nr. 2. capita argumentorum, quae continentur in dialogo de Spiritu S. cum additione aliarum animaduersionum: nr. 3. de incarnatione vnigeniti etc. adponitur dialogus septimus, (an octauus?) ad Hermiam: et nr. 4. de adoratione cultuque in spiritu et veritate ad Palladium. — In cod. XII. nr. 28. plut. 4. *Cyrill.* ad Hermiam de consubstantiali trinitate. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 59. sq. et 536. *Harl.*

etiam σχόλια inscribi, velut σεμνολογήματα, siue graues sententias, aut additamenta ad alios eiusdem argumenti libros, a Cyrillo compositos. Idem Vulcanius castigationes addidit, *ut ex iis cognoscas, quanta recognitione indigeant etiam alia pleraque, quae circumferuntur, Cyrilli scripta, aeque male atque hoc cum ab interpretibus, tum a typographis habita. Theodoretus* dialogo 2. adfert quaedam Cyrilli ἀπὸ τῶν σχολίων. *Anastasius*, presbyter, in ecloga τῶν χρήσεων c. 3. laudat Cyrillum ἐν ἀρχῇ τῶ ά σχολίω. *Facundus* XI. 7. *beatum Cyrillum in libro, quem scholia nuncupauit, titulo septimo. Et rursus eodem libro, titulo decimo.* Atque VI. 3. *in libro, qui scholia dicitur, sub titulo, quomodo vnus Christus.* Andreas Samosatenus apud Anastasium in Hodego pag. 344. καὶ ἐν τοῖς γεγραμμένοις σχολίοις ἑρμηνεύων τὸν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ σατῆρα. Citatur etiam in actione 2. concilii Chalcedon. tom. II. Binii p. 169. et ab aliis, quorum loca *Tillemontius* tom. XIV. p. 667. et *Garnerius* tom. II. Marii Mercatoris p. 216. adnotarunt. Hic illud opus etiam integrum latine ex MSS. pag. 218. sq. emendatius, et a p. 238. ad 241. insigni parte auctius exhibet, ac versionem veterem, quam solam habemus, *Mercatori* vindicat, inter cuius scripta in duobus codicibus illam reperit. [aa]) In prioribus editionibus diuiditur in capita 25. In Garneriana in 35. Photius cod. CLXIX. diuisum legit in capita vndeuiginti.

IX. Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τῶ Θεῶ λόγω, τῶ υἱῶ τῶ πατρός. *De incarnatione verbi DEI, filii patris* p. 801. 802. Incipit: ἡ τῆς θείας [τῆς] γραφῆς ὀρθοτάτη ἔννοια. In latinis editionibus exstat loco primo inter homilias, ex *Wolfgangi Musculi* interpretatione: sed *Aubertus* seruauit versionem, cum qua legitur in parte III. synodi Ephesinae, tom. I. Binii p. 376. *Fabr.* In *Mansi* collect. cit. V. p. 169. 170. et in concilior. generalium edit. gr. latina Vaticana, a. 1608. tom. I. p. 588. — *Vindobonae* in cod. caesar. LXXXIIX. nr. 3. de recta fide liber II. ad imperatrices, in 43. sect. diuisus: tum *oratio*, de qua h. l. sermo est, *de incarnatione Verbi Dei* et epist. ad monachos Aegypti, inc. ἀφίκοντο μέν τινες. denique *Cyrilli* epistola ad Nestorium, cum Nestorii responsoria: v. *Lambec.* vol. III. p. 760. *Paris.* in IV. codd. bibl. publ. *Harl.*

X. Συζήτησις περὶ τῶ αὐτῶ. *Disputatio eiusdem argumenti* per quaestiones et responsiones, p. 802—804. Incipit: Πῶς ὁ Θεὸς ἀχώρητος ἐχωρήθη. *Fabr.* In cod. *Escorial.* teste *Pluero* l. c. pag. 164. *Harl.*

Tomo VI. siue tomi V. parte II.

XI. Λόγοι ἑορταστικοὶ *homiliae*, siue, vt ab Alexandro, [bb]) Hieropolitano, adpellantur, *epistolae paschales vndetriginta*, ab a. C. 414. ad 443. habitae vel ad ecclesias missae, ad

[aa]) Sed *Walchius* l. c. pag. 680. de libris, a Cyrillo contra Nestorium compositis, dubitat, eam versionem esse plenam atque integram, et adnotat, versionem veterem exstare in *Mansi* collectione concilior. amplissima, tom. V. p. 141. 2. 3. *Harl.*

[bb]) *Alexander Hierapolitanus* epistola ad Acacium Berrhoënsem apud Baluz. p. 762. nouae collect. concilior. *Lucidum est cuilibet legenti cum veritatis amore capitula eius,* (Cyrilli) *et epistolae ad Hebraeos interpretationem et epistolas vel festiuas vel alias, et vniuersa eius conscripta etc.*

ad indicendum sollemne paschatos tempus, quod archiepisc. Alexandrini cc) officium fuisse constat. Has exhibet Aubertus pag. 1 — 350. ex editione graecolatina *Antonii Salmatiae*, theologiae in Ambrosiano Mediolanensi collegio doctoris, quae e Vaticano codice cum commentar. in loca Pentateuchi prodierat Antwerp. 1618. fol. dd) Habebat et *Andreas Schottus*, vt in bibliotheca scriptorum S. I. narrat Philippus Alegambe, *Cyrilli heortasticos siue paschales sermones, a se latinitate donatos iam praelo promtos, sed suum partum suppressit, vt Antonio Salmatiae, qui eosdem transtulerat, locum daret.* Praeterea a *Federico Metio*, Thermulano episcopo, latine versos Posseuinus memorat. Numerantur homiliae triginta, sed ita, vt tertia deficere dicatur. *Paulus* vero *Guldinus* S. I. ex mensium paschalium successione visus est sibi collegisse, nullam in medio desiderari, sed quae quarta numeratur, habendam ratione temporis pro tertia, atque ita insequi ceteras ad vltimam vsque.

XII. *Homiliae diuersae tredecim*, graece et latine p. 350 — 416. et vna latine, de eo, quod verbum DEI factum sit homo, quae incipit: *Profundum quidem et magnum;* et iam prodierat Paris. 1545. in 8. p. 416 — 417. Hanc Vulcanius quoque subiecerat libro contra Anthropomorphitas [?] p. 201. Homilias quasdam Cyrilli et Chrysostomi, gallice a se versas, edidit Morellus Paris. 1604. in 8. Gennadius c. 57. de Cyrillo: *Homilias composuit plurimas, quae ad declamandum a Graeciae episcopis memoriae commendantur. Fabr. Oudin.* l. c. col. 1040. de argumentis singularum homiliarum, et quae in Auberti ed. primum graece lucem adspexerunt, agit. — Infra in vol. IX. pag. 70. 87. 88. 89. 113. et 129. vet. ed. in elogiis et vitis Sctor. nonnullas vel editas, vel in codd. Coislin. adhuc latentes, enumerat Fabricius. — De eius orat. contra Nestorium, (tom. V. ed. Aub. part. II. p. 357. sq. et in *Mansi* collect. concilior. amplissima, tom. IV. p. 1251.) quem ex infimo ordine et quasi stercore ortum, Cyrillus ibi sordide immodesteque conuitiatur, v. *Walch.* in hist. haeres. tom. V. p. 312. not. 1. et de alia homilia, ib. p. 372. sq. — In variis autem bibl. exstant Cyrilli homiliae manuscriptae, in cod. *Escorial.* homiliarum festiuarum, tomus 1. et 2. v. *Plüer.* l. c. p. 163. Atque ne charta temporeque abutar, in genere tantum quosdam, in quibus seruantur modo plures modo singulae homiliae, codd. aut catalogos codicum nominabo: *Florentiae* in bibl. Laurent. Medic. obuios *Bandin.* tom. I. cat. codd. gr. Laur. recenset sermones in occursum domini, p. 419. nr. 32. et p. 442. nr. 8. — in transfigurationem domini, p. 455. nr. 25. — Sec. cat. codd. Angliae: tom. I. in cod. *Barroc.* nr. 85. et alibi, vti iam supra notauimus: in cod. Rob. Huntington. nr. 5819. cat. Bodl. *Cyr.* homiliae 44. arabice. — *Paris.* in bibl. publ. hom. in occursum domini in tribus codd. — in transfigurationem, in decem codd. — in coenam, in duobus codd. in parabolam vineae, in cod. DCCLXXI. — in paralyticum, in cod. MDXCV. — in purificationem, in c. MCLXXIII. in

cc) Similes exstant homiliae siue epistolae paschales Athanasii et Theophili Alex. vt omittam quas Dionysii, Alex., memorat Eusebius, Lucii, Alexandrini, Hieronymus c. 118. catalogi. Confer. *Tillemont.* tom. XIV. p. 269. 270.

dd) *Anton. Salmatiae* prolegg. erudita *Ell. du Pin* in compendium contraxit, et inde *Oudin.* l. c. col. 1033. sqq. verbotenus retulit et col. 1036. sqq. late persequitur singularum homiliarum argumenta. *Harl.*

in laudem bibl. Mariae, in tribus codd. et ex Vaticana bibl. plures homiliae, coptice fcr. v. Recens. codd. MSS. qui ex bibl. Vatic. — procuratorib. Gall. traditi fuere p. 36. et 37. nr. 157. ac 160. et p. 38. nr. 164. — *Taurini* in bibl. quondam regia, fermo in follemnia palmar. et in S. Paullum, in codd. LXX. et CXV. v. catal. codd. gr. Taur. p. 165. et 217. — *Vindobonae* in bibl. caefar. in cod. LXXVII. nr. 31. quinque homiliae et nr. 46. hom. de Paullo, epifcopo Emefeno, et de incarnat. Domini, et pofterior etiam in cod. LXXXVIII. nr. 3. in feftum purificat. in cod. CXLVI. nr. 17. v. *Lambec.* comment. III. p. 388. 392. et 476. — ac vol. V. p. 260. — in virg. Mariam, Ephefi contra Neftorium habita. ib. in vol. VIII. col. 820. De hac poftrema orat. conf. quae *Walch.* l. c. pag. 382. fqq. atque pag. 373. fqq. de Procli et Neftorii fermonibus eiusdem argumenti adnotauit. — In *Io. Patufae* encyclopaed. philol. vol. II. eft p. 322. *Cyrilli* contra Neftorium fermo, dictus in fynodo Ephefina; pag. 326. de fotere noftro deo et homine; et p. 329. de eodem argumento fermo dictus Ephefi in templo, die S. Ioannis euangeliftae. *Hart.*

XIII. *Epiftolae* LX. Cyrilli et aliorum graece et latine pag. 1 — 213. exceptis paucis, quae latine tantum reperiri potuerunt, depromtae ex Actis conciliorum, Ephefini, Chalcedonenfis, [in bibl. patr. vol. I. p. 415. ed. Paris.] etc. vt infra in indice alphabetico homiliarum, epiftolarum et minorum opufculorum Cyrilli diftinctius adnotabitur. Ex his latinae editiones operum Cyrilli exhibent epiftolas XXXIX. ex verfione *Wolfgangi Mufculi*. Ex epiftolis Cyrilli ad Neftorium et Ioannem Antiochenum adferuntur quaedam in parte III. concilii Chalcedonenfis tom. II. Binii p. 349. *Fabr.* *Ceiller* in: Hiftoire des auteurs eccles. tom. III. pag. 288. illas epiftolas diligenter recenfuit: *Oudin.* quoque l. c. pag. 1040. fqq. LXI. Cyrilli epiftolas, quarum plurimae ad hiftoriam concilii Ephefini, et ad diffenfiones Cyrilli cum Io. Antiocheno aliisque orientalibus pertinent, enumerat et de nonnullis quaedam adnotat; denique, „quibus (epiftolis), ait, addi poffint aliae duae, nimirum epiftola Cyrilli Alex. ad Optimum, epifcopum, in verba Genefeos, *omnis, qui occiderit Cain, in feptuplum punietur* etc. gr. et lat. edita in Chronico Alexandr. ed. Matth. Raderi; altera, infcripta: *Commonitorium de Neftorio*, quod primus in lucem extulit *Stephanus Baluzius*, gr. et lat. in noua collectione concilior. Paris. 1683. fol. p. 377. deinque *prologus S. Cyrilli pro cyclo* XCV. *annorum*, latine tantum ab *Aegidio Bucherio*, S. I. fub finem commentarii in Canonem pafchalem Victoris Aquitani. Antwerp. 1633." infra, nr. 150. adferitur editio a. 1634. — *Walch.* quoque in hift. haer. V. paffim e. gr. p. 333. fq. 336. 358. et alibi, in primis pag. 381 — 410. frequentem epiftolarum Cyr. facit mentionem ad illuftrandam hiftoriam haerefeos Neftorianae. *Manfius* in collect. concil. ampliff. tom. IV. et V. recepit eas, quae ad controuerfiam Cyrilli cum Neftorio pertinent. Add. fupra, vol. I. p. 700. XLV. infra, de Combefifii edit. Maximi, vol. VIII. p. 741. vet. ed. et vol. IX. de Photio p. 393. LIV. vet. ed. — In multis codd. feruatae funt epiftolae, nunc plures, nunc pauciores, aut vna alteraue. De codd. caefareis *Vindobonae* v. *Lambec.* comment. in indic. ad vol. III. IV. et VIII. aut *Neffelii* catal. in ind. p. 44. fq. — Nonnullae funt *Florentiae* in codd. Laurent. v. *Bandin.* cat. codd. Laur. I. p. 122. nr. 34. p. 129. nr. 22. p. 544. nr. 7. vol. II. pag. 114. nr. 3. plures in codd. Angliae et Hibern. fec. catal. in bibl. *Bodlei.* nr. 26. 85. 86. epift. canonicae; nr. 91. 142. 185. 1174. 1220. 1953. — tom. II. inter cod. *Gale* nr. 5905. epiftola canonica

cum

cum scholiis, et ep. ad episcopos Libyae ac Pentapoleos. inter codd. *Mori*, nr. 9198. — *Dublini*, nr. 277. et 280. — *Taurini* in bibl. quondam regia epist. ad Domnum et ad episcop. Libyae et Pentapol. in cod. CV. p. 197. catal. — *Paris.* in sedecim codd. graecis bibl. publ. secundum II. vol. catal. et sex lat. in tom. III. ac IV. — Epistolae canonicae gr. et lat. cum scholiis *Theodori Balsamonis*, in *Guil. Beueregii* Pandect. canon. Oxon. 1672. fol. tom. II. part. I. p. 176. sqq. — Inter epp. est p. 174. ed. ep. ad Maximum aliosque, quae est disp. contra eos occidentales, qui, *Theodori* placita consonare cum formula, dicerent, fidei Nicaenae, et sub nomine: *expositio in symbolum*, exstat in codd. atque in *Mansi* collect. etc. tom. V. p. 383. *Harl.*

XIV. Προσφωνητικὸς *ad imperatorem, Theodosium iuniorem*, περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, *de recta in Dominum nostrum Iesum Christum fide* p. 1 — 42. Incipit: Τῆς μὲν ἐν ἀνθρώποις εὐκλείας τὸ ἀνώτατον. Scriptus a. C. 430. Vide Tillemontium tom. XIV. p. 340. seqq. In latinis editionibus occurrit *Io. Oecolampadii* interpretatio. Cum alia versione in parte I. Actorum concilii Ephesini Rom. 1608. atque inde in Biniana ao. 1618. tom. I. p. 20. atque Labbeana tom. III. p. 45. Citatur in Concilio VI. Actione 1. et 10.

XV. Προσφωνητικὸς ταῖς εὐσεβεστάταις βασιλίσσαις, λόγοι β'. *Libri duo de recta fide ad religiosissimas reginas*, Theodosii iunioris coniugem, Liciniam Eudoxiam, sororesque, Flacillam et Pulcheriam. Sub idem tempus scripti cum superiore. Prior pag. 42 — 127. Incipit: σεμνολόγημα μὲν εἰκυμενικόν. Posterior p. 128 — 180. Incipit: Τοῖς τὸ θεῖον καὶ οὐράνιον ἱερουργοῦσι κήρυγμα. Citantur p. 48. sq. loca Athanasii ἐκ τοῦ περὶ σαρκώσεως λόγου, Attici, episcopi, Antiochi, episcopi, Amphilochii, episcopi Iconii, ἐκ τοῦ περὶ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως, Ammonis, episcopi Adrianopolitani, Iohannis, episcopi Constantinopol. Seueriani, episcopi, Vitalis, episcopi, ἐκ τοῦ περὶ πίστεως λόγου, et Theophili, episcopi, ἐκ τοῦ προσφωνητικοῦ λόγου πρὸς τοὺς φρονοῦντας τὰ Ωριγένους. In latinis editionibus occurrit *Io. Oecolampadii* interpretatio. [v. supra ad §. III. de editt. lat.] Sed Aubertus seruauit versionem, quamin hi libri prodiere in parte I. Actorum concilii Ephesini, edit. Binianae, (quae iam mihi ad manus,) tom. I. p. 43. et 90. Citantur ab Ephraimo et Eulogio apud *Photium* cod. CCXXIX. CCXXX. et a *Leone M.* epistola 134. *Fabr.* Conf. *Walch.* l. c. pag. 384. sq. — *Vindobonae* in cod. caes. LXXXVIII. nr. 3. *de recta fide* liber secundus ad imperatrices, in *quadraginta tria capita* diuisus; atque *Lambec.* comm. III. p. 475. not. eum librum, existimat, a Cyrillo ipso in tot capita fuisse diuisum; contra in Conciliorum generalium edit. graeco-lat. Vaticana a. 1608. tom I. p. 216. diuisus est in capp. quinquaginta nouem. — *Paris.* in bibl. publ. cod. DCCCLXXXVII. nr. 3. et 4. expositio orthodoxae fidei et opusc. de Trinitate. *Harl.*

[T] *Tomo vltimo.*

XVI. Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν πεντάβιβλος ἀντίῤῥησις, *aduersus Nestorii blasphemias contradictionum libri V.* pag. 1 — 143. cum versione *Antonii Agellii*,

 Acer-

Acernensis episcopi, ee) qui primus vtraque lingua ediderat Rom. 1608. fol. cum notis, adiunctos collectioni conciliorum generalium, Pauli V., pontificis, auspiciis graece et latine vulgatorum a *Iacobo Sirmondo*, quoniam in MStis codicibus graecis synodi Ephesinae inuenti fuerant. Vide *Sirmondi* Opera tom. IV. p. 612. Meminit huius Operis pentabibli *Cyrillus* ipse epist. ad Eulogium pag. 134. et priore ad Succensum pag. 140. *Gennadius* cap. 57. qui ἔλεγχον adpellat, ac *Photius* cod. XLIX. et CLXIX. ff) *Excerpta e Nestorii libris*, tum quae in hoc opere Cyrillus oppugnanda sibi sumsit, tum quae Ephesino concilio gg) Petrus, notariorum primicerius, obtulit, tom. I. Binii p. 198. et tom. II. pag. 138. sqq. tum tertiam collectionem, a Cyrillo Ephesi factam, et ex sola latina *Marii Mercatoris* versione adhuc superstitem habes in *Mercatore* Garnerii tom. II. pag. 95 — 110. quibus idem Garnerius alia ibi Nestorii dicta, e Cyrilli scriptis a se collecta, addidit. *Fabr.* Conf. *Walch.* hist. haeres. V. p. 304. sqq. et passim. — In bibl. *Escorial.* cod. capita decem aduersus Nestorium, indice *Plüero* l. c. pag. 164. — capita aduersus Nestorium, in tribus codd. bibl. publ. *Paris.* — in cod. *Baluzii*, qui continet *Nicetae Choniatae Acominati* panopliam dogmaticam, cuius indicem gr. et lat. edidit *Montfauc.* in Palaeogr. gr. p. 326. sqq. est p. 130. index tomi octaui: de vita et haeresi Nestorii, deque dictis diuinis, quibus S. papa Alexandriae, *Cyrillus*, huiusmodi haeresin euertit. — In cod. *Roe* in bibl. Bodlei. nr. 272. disputatio inter Cyrillum et Nestorium. — *Leidae* in cod. gr. bibl. publ. *Cyrilli* quaestiones contra Nestorianos. v. catal. bibl. Leid. pag. 336. nr. 60. — *Augustae* Vindel. in cod. Cyrillus et Damascenus contra Nestorianos. v. *Reiser.* indic. etc. pag. 39. *Harl.*

XVII. Ἐπίλυσις τῶν δώδεκα κεφαλαιῶν. *Explanatio XII. capitulorum*, siue anathematismorum hh) aduersus Nestorium, composita in synodo Ephesina ao. 431. pag. 145 — 157. In latinis editionibus legitur e versione *Wolfgangi Musculi*. Sed Aubertus praetulit versionem, quaecum exstat in parte III. Actorum synodi Ephesinae tom. I. Binii pag. 311. auctore, vt videtur, *Petro Morino*, cuius opuscula, si placet, vide Paris. 1675. in 12. excusa p. 349. 351. 353. *Fabr.* *Monachii* in cod. C. de recta fide capita 12. contra Nestorium. v. cat. codd. gr. Bauar. p. 38. — *Vindobonae* in cod. caesar. CLXI. nr. 5. ex *Cyrilli* duodecim contra Nestorium capitibus anathematismus nonus, cum antirrhesi, siue contradictione, *Theodoreti*, episc. Cyrenensis et apologia *S. Cyrilli:* agitur ibi de processione Spiritus S. v. *Lambec.*

ee) In *Nic. Toppi* bibliotheca Napoletana, in Napoli, 1678. fol. pag. 23. *Anton. Agelius* dicitur inter alia *Cyrilli* libros XVII. de adoratione in spiritu et veritate e graeco in latinum transtulisse ac scholiis illustrasse, Romae ap. Georg. Ferrarium 1588. fol. et eiusd. *Cyrilli* libros V. adversus Nestorium latine vertisse, sicuti eiusdem epistolas II. ad Successum, episcopum; ibid. ap. eundem; (anni indicium non additur: quare probabiliter circa idem tempus, quo antecedens liber, prelum reliquit.) *Harl.*

ff) V. infra, vol. IX. p. 389. et 430. vet. ed. *Harl.*

gg) In veteri versione concilii Ephesini p. 471. seq. apud Baluzium nouae collect. concilior. et p. 625. seq.

hh) Vide de anathematis illis infra indicem homiliarum et epistolarum, in τῷ Σωτῆρι ἡμῶν λέγοντι, et de tempore, quo expositionem hanc Cyrillus elaborauit, *Tillemontium* tom. XIV. p. 469.

Lambec. IV. p. 359. — In cod. *Barocc.* CLVIII. capp. 12. contra Nestorium. it. in tribus codd. bibl. publ. *Paris.* — in *Mansi* collect. etc. V. p. 1. coll. tom. IV. p. 1419. — *De la Croze* in Thesauro epistol. tom. I. p. 193. sqq. multa scripsit de Cyrillo eiusque Apollinarismo, et inter alia: „Si quid iudico, disceptatio cum Nestorio et lites cum orientalibus ipsum erudierant, et ad meliorem frugem reuocauerant. Aliquo modo παλινῳδίαν cecinerat, et, quae in Anathematismis duriora videri poterant orientalibus, loquutionibus huiusmodi non adsuetis, emollierat et correxerat etc." ibid. promisit *de la Croze historiam Anathematismorum Cyrilli*, in qua opinionem hominibus eximeret, quae multorum pectora occupauit, anathematismos illos esse concilii Ephesini, i. e. in illo iudicio publico probatos; ostensurum se pollicetur, Cyrillum, etsi honesto modo, quaedam, in Anathematismis incommode et duriter dicta, postea reuocasse et correxisse. Atque orientales metropolitae atque ad synodum Chalcedonensem legati, (v. *Walch.* p. 524.) Cyrillum eiusque adseclas in tribus libellis (apud *Mansium* tom. IV. p. 1403. et 1405. atque in synodico, a *Baluzio* edito, tom. V. cap. 34. p. 805. atque cap. 35. p. 808.) incusarunt errorum Apollinaris, Arii et Eunomii. v. *Walch.* l. c. pag. 526. sqq. et pag. 530. sq. idem fecerunt Orientales, in epistola, ad Rufum Constantinopoli data, gr. apud *Mansium* tom. IV. p. 144. at enim negat Cyrillus in epistola ad Acacium, lat. in synodico cap. 56. p. 831. sqq. se vmquam fauisse Apollinarii aliorumque erroribus: sed renouat illam adcusationem episc. Alexander in respons. ad Acacium, in synodico cap. 57. p. 855. sq. add. *Walch.* p. 535. 589. 595. — atque p. 581. contra *Tillemont.* p. 516. monet, haud probabile videri, a Theodosio, imperatore, postulatum fuisse, vt Cyrillus ipse sua XII. capita condemnaret. Sed qui plura de illa cum Nestorio aliisque lite et contentione vtriusque partis rescíscere cupiat, is legat totam *Walchii* l. c. cap. II. expositam historiam, p. 541. et 670. sq. idem agit de *Iba*, primum presbytero, dein episcopo Edesseno, praecipuo Nestorianae haereseos patrono et de eius epistola ad Marin. in *Mansi* coll. tom. VII. p. 343. sq. in qua minus plene exponitur historia turbarum. Plura de eius fatis narrat *Assemann.* in bibl. orient. tom. I. p. 199. sqq. *Harl.*

XVIII. Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν δώδεκα κεφαλαίων πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόπους apologeticus pro XII. capitulis aduersus orientales episcopos, quorum nomine Andreas, Samosatenus, obiectiones scripserat p. 157. — 200. In latinis editionibus exstat *Wolfgangi Musculi* interpretatio, additis etiam aliis nonnullis ex Actis concilii Ephesini. At Aubertus edidit, vti graece et latine legitur in parte III. [P.] Actorum synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 318. ii) Exstat et cum *Marii Mercatoris* versione in *Mercatore* Garnerii tom. II. pag. 132. Cyrillum ἐν τῇ πρὸς Ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ laudat Ephraim apud *Photium* cod. CCXXIX. p. 422. 423. 431.

ii) In cod. *Bauar.* LIII. in cod. *Flor.* Laurent. XVII. nr. 20. plut. 6. inscribitur: *aduersus eos, qui dicunt, recte habere Nestorii placita:* in margine *contra Andream*, n. Samosatenum. v. *Bandin.* I. p. 128. *Harl.*

XIX. Πρὸς τὴν παρὰ Θεοδωρήτου κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων ἀντίῤῥησιν, *aduersus impugnationem XII. capitulorum, a Theodorito editam*, praemissa ad *Euoptium* kk) Cyrilli epistola, et Theodoreti ad Ioannem, Antiochenum; nec non eiusdem Theodoreti ἀνατροπῇ, siue oppugnatione illorum XII. capitulorum pag. 200 — 240. In latinis editionibus exstat e versione *Ioh. Oecolampadii*, sub titulo *libri ad Euoptium*. Cum illa versione primum lucem vidit in antidoto aduersus haereses Basil. 1528. in fol. Sed Aubertus praetulit versionem, quacum occurrit in parte V. Actorum concilii Ephesini tom. I. Binii pag. 344. Legitur et cum *Marii Mercatoris* versione in *Mercatore* Garnerii tom. I. p. 178. Memorat hoc scriptum suum Cyrillus ipse epist. ad Eulogium p. 134. et priore ad Succensum pag. 140. De Theodoreti contra Cyrillum contentione videndus Leontius de sectis p. 454. seq. *Fabr.* Defensio capitulorum XII. suorum aduersus Theodoretum, *Paris.* in cod. DCCCXXXVII. nr. 1. et cod. DCCCLXXXII. in quo sunt *Cyrilli* ad Nestorium epistolae et anathematismorum capita XII. *Theodoreti* epistola ad Cyrillum, qua primum illius caput confutatur; *Cyrilli* epist. ad Euoptium, qua primum caput defenditur; alternae reliquorum capitum refutationes et defensiones; *Cyrilli* homilia de incarnatione Dei Verbi; eiusdem commonitorium ad Eulogium Apocrisiarium; excerpta e scholiis de incarnatione Vnigeniti; et *Cyrilli* epistolae duae ad Succensum. — *Florentiae* in bibl. Laurent. cod. XII. nr. 6. plut. 6. *Cyrilli* anathematismi XII. ita quidem digesti, vt eorum quilibet subiectam habeat *Cyrilli* explanationem, *Theodoreti* reprehensiones ac rursus *Cyrilli* defensionem, s. responsum: ordinem ac diuersitatem lectionum quarumdam ab editis vberius indicat *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. pag. 118. sq. — Ibid. in cod. XXI. nr. 8. plut. 4. *Cyrilli* anathematismi XII. cum eorum explanationibus, *Theodoreti* obiectionibus ac demum *Cyrilli* defensionibus s. responsis; de quo cod. v. *Bandin.* l. c. p. 544. qui adnotat, obiectionem primam septem circiter versus initio longiorem esse in codice; Cyrilli vero responsionem decimam esse in fine longiorem; extrema esse Cyrilli defensionis contra orientalium obiectiones; vndecimi denique ac duodecimi anathematismi obiectiones ac defensiones non esse eas, quae leguntur in ed. Auberti tom. VI. p. 236 — 240. sed quae exstent in Apologetico aduersus orientales p. 190 — 198. — *Vindobonae* in cod. LXXVII. in quo plures sunt Cyrilli aliorumque epistolae, ad hanc potissimum controuersiam pertinentes, et plures concilii Ephesini relationes ad imperatores atque epistolae aliaque opusc. legitur nr. 48. *Cyrilli* epistola *ad Euoptium* contra Theodoreti impugnationem XII. anathematismorum, ac nr. 49. Cyrilli XII. anathem. contra Nestorium, eorumque explanatio coram concilio Ephesino, vt et eorumdem defensio aduersus Theodoreti reprehensiones. v. *Lambecii* comment. III. col. 392. sq. vbi vero Kollar. animaduertit, esse apologiam pro XII. anathematismis aduersus Theodoretum, ei tamen immixta esse nonnulla tam ex eorumdem explanatione, quam etiam ex apologia, aduersus orientales desumta; et digna haec omnino esse, quae cum edit. Auberti tom. VI. pag. 203. conferantur, quippe quum vel primae Theodoreti antirrheseos initium ex hocce cod. integrius dari possit. In cod. CLXI. nr. 5. Anathematismus IX. cum antirrhesi Theodoreti et apologia Cyrilli: agitur

kk) Ptolemaidis, Pentapoleos regionis episcopum. Vide *Liberatum* c. 9.

tur de processione Spiritus S. v. *Lambec.* IV. p. 359. add. supra, vol. VIII. de Theodoreto, pag. 295. nr. 23. iam adnotata, et *Walch.* hist. haer. V. p. 631. sqq. §. VI. et VII. *Harl.*

XX. Ἀπολογητικὸς, apologeticus ad imp. Theodosium, pag. 241—252. Incipit: Ἡ μὲν θεία καὶ ἀκήρατος. In latinis editionibus legitur e versione *Wolfgangi Musculi.* Sed Aubertus praetulit illam, quacum exstat in parte III. actorum concilii Ephesini p. 397. Vide de hoc apologetico, post concilium Ephesinum scripto, *Tillemontium* tom. XIV. p. 501. *Fabr.* In *Mansi* collect. ampliss. concil. V. pag. 248. sqq. 257. conf. *Walch.* l. c. p. 408. sq. 527. — In bibl. *Bodlei.* in cod. Laudi, nr. 1271. catal. *Cyrilli* quatripartitus apologeticus. *Harl.*

[v. *Fabric.* de scriptorr. de verit. rel. christ. cap. 2. §. XXVI. p. 99. *Heum.*]

XXI. Ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν εὐαγοῦς θρησκείας, πρὸς τὰ τοῦ ἐν ἀθέοις Ἰουλιανοῦ, *pro sancta Christianorum religione, aduersus libros impii Iuliani, libri X.* circa a. C. 433. ll) scripti ad Theodosium iuniorem. pag. 1—362. [Diuersa est in sententia *La Croze* hist. christ. Ind. lib. I. p. 16. *Heum.*] Hoc praeclarum atque eruditum opus in latinis editionibus exstat e versione *Iohannis Oecolampadii*, quae primum vidit lucem [1528. v. supra ad §. III. adnot.] Colon. 1546. Librum primum graece primus cum noua meliore versione sua a. 1619. ad editionem adornauit *Nicolaus Borbonius*, professor et interpres regius, mm) in cuius opusculis vtraque lingua prodiit Paris. 1630. 1654. 12. Totum opus graece et latine primum in Auberti editione conspicitur, liber primus ex Borbonii, ceteri ex Auberti interpretatione. Atque ita recusum lingua vtraque [?] est ad calcem operum Iuliani, ex Ezech. Spanhemii recensione vulgatorum Lipsiae 1696. fol. Videntur etiam hi Cyrilli libri translati ferri syriace; nam laudantur a Mose Barcepha parte III. de paradiso pag. 425. 429. E graecis citant *Io. Damascenus* in parallelis, et catena Possiniana in Marcum pag. 343. laudat Cyrillum ἐν τοῖς πρὸς Ἰουλιανὸν κεφαλαίῳ ιγ΄. Concilium IV. actione 10. tom. III. Binii pag. 93. ἐν τῷ κατὰ τῶν Ἰουλιανοῦ δογμάτων βιβλίου τρίτου, ἀπὸ λόγου δεκάτου. Meminit et *Nicephorus* XIV. 14. et ante hos *Theodoritus* epist. 83. De Iuliani opere aduersus Christianos, cuius fragmenta copiosa a Cyrillo adferuntur, dixi volumine [VI. p. 738. sq.] Primum modo eius librum confutatum a Cyrillo coniicit *Lud. Ellies du Pin* tom. IV. de scriptoribus ecclesiasticis p. 48. *Il paroît qu'il n'a refuté que son premier livre, dans lequel cet Apostat attaquoit en general la religion Chretienne.* Sed fallitur idem, quando pag. 52. libros Cyrilli contra Iulianum a Nic. Borbonio vtraque lingua anno 1630. editos scribit, nam primum tantummodo librum, vt dixi, vulgatum ab eo constat. *Fabr.* *Vindobonae* in cod. caesareo XIX. nr. 14. et cod. LXXVII. nr. 9. fragmentum, siue pars continua libri I. contra Iulianum.

ll) Vide *Tillemont.* tom. XIV. p. 671. [*Fabr.* in delectu argum. et syllabo scriptor. qui veritat. christ. — adseruerunt, p. 97 — 106. *H.*]

mm) Obiit 6. August. 1644.

Iulianum; v. *Lambec.* cum Kollarii nota comment. VI. part. II. p. 242. sq. ac vol. VII. pag. 299. — *Monachii* in cod. CI. elector. bibl. *Cyrilli* contra Iulian. tom. V. idem contra Anthropomorphitas. Primus tomus libri II. contra Iulian. item tom. II. III. IV. V. eiusdem libri secundi. v. cat. codd. gr. Bauar. p. 38. — in bibl. Marc. *Venet.* in codd. CXXII. CXXIII. et CXXIV. contra Iulian. libri X. sec. cat. codd. gr. Marc. p. 70. et 71. — In bibl. *Escorial.* acclamatio ad Theodosium, et ex confutationibus aduersus Iulianum sectiones 10. libri II. teste *Plüero* in itiner. per Hisp. p. 164. — Paris. in bibl. publ. cod. MCCLXI. antirrhetica adu. Iulianum, libri III. *Harl.*

XXII. Κατὰ Ἀνθρωπομορφιτῶν, *contra Anthropomorphitas liber,* praemissa epistola ad *Calosyrium,* nn) episcopum Arsenoitem, quem ἀγαπητὸν καὶ ποθεινότατον adpellat. p. 363 — 398. cum versione *Bonauent. Vulcanii,* qui primus graece et latine cum notis, (quae et ipsae in Auberti editione ad calcem voluminis leguntur,) vulgauerat Lugd. Batau. 1605. in 4. Cotelerio in notis ad monumenta graeca tom. III. p. 557. teste, hic liber inscribitur in aliis codicibus MSS. *solutiones dogmaticarum quaestionum,* propositarum a *Tiberio,* diacono et fratribus. ἐπιλύσεις δογματικῶν ζητημάτων ἐπιζητηθέντων παρὰ Τιβερίου διακόνου καὶ τῆς ἀδελφότητος: vel ἐπιλύσεις τῶν προσενεχθεισῶν πεύσεων παρὰ Τιβερίου διακόνου καὶ τῶν ἀδελφῶν. Vel denique Κυρίλλου πρὸς Τιβέριον. *Fabr.* Sic in cod. Laurent. Medic. XII. nr. 32. plut. 5. ἐκ τῶν ἐπιλύσεων τῶν δογματικῶν ἐπιζητηθέντων περὶ (forsan παρὰ) Τιβερίου διακόνου etc. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 47. sq. — in cod. XVII. nr. 21. plut. 6. ἐπίλυσις δογματικῶν ζητημάτων προτεθέντων τῷ ἁγιωτάτῳ Κυρίλλῳ· differt et numero et ordine ab editis. In codice praemittitur epistola: ἀξίωσις etc. *Supplicatio tradita S. Cyrillo — a fraternitate;* quam epistolam, in editione desideratam, *Bandin.* l. c. p. 128. sq. integram gr. edidit, tum nr. 22. sequitur *Cyrilli* epistola ad *Calosyrium,* episcopum Arsenoitem, aduersus eos, qui deum anthropomorphum statuunt. add. supra ad nr. VII. *Harl.*

XXIII. *De S. Trinitate liber,* p. 1 — 35. cum versione *Iohannis Wegelini,* Augustani, qui primus e MS. codice bibliothecae patriae edidit et in capita XXVIII. diuisit, Augustae Vindel. 1604. oo) in 8. additis [*] etiam notis, sed quae ab Auberto sunt omissae. Incipit: ἐπειδὴ πρώτιστον ἡμῖν τοῖς Χριστιανοῖς. Iam a multis obseruatum, hunc librum constare excerptis Iohannis Damasceni e Cyrillo. Vide *Petauium* de SS. Trinitate p. 472. Similiter excerpta e Cyrilli scriptis sunt, quae, ab Auberto praetermissa, *Hoeschelius* prior graece vulgauerat cum variis patrum homiliis pag. 503. seq. Augustae Vindel. 1587. in 8. atque

nn) Vide *Tillemont.* tom. XIV. p. 663. et 669. [*Oudin.* tom. I. p. 1046.]

oo) Quibusdam exemplaribus nouus titulus praefixus cum notatione anni 1608. adiunctaque Gregorii, thaumaturgi de SS. Trinitate breui confessione. *Fabr.* Altera editio inscripta est: D. *Cyrilli* — liber de S. S. Trinitate, et inprimis de persona Christi agens, ex msto cod. graece descriptus, latine versus et scholiis passim declaratus, cum fragm. S. *Gregorii,* Neocaesariensis episcopi, de Trinitate hactenus inedito, et corollario metrico, totiusque libri indice; quae omnia iam primum hac editione accesserunt, opera et studio *Wegelini* Augustani, Augustae Vindel. 1608. 8. *Harl.*

atque idem Wegelinus e MSS. ad calcem libri cum versione sua subiunxit, quorum initia adscribam:

Πιςεύομεν, ἕνα Θεὸν ἄναρ πάσης ἐσίας κῃ φύσεως. p. 119.
Παντὶ ἀνθρώπῳ ἔμφυτον παρὰ Θεȣ δεξαμένῳ. p. 121.
Εἰ τέλειος, φασὶν, ἐςὶν ὁ Πατὴρ ἐν τῇ ἰδίᾳ μεγαλειότητι. p. 125 — 140.

Idem dicendum de altero volumine, quod idem Wegelinus ibid. 1611. in 8. graece et latine variis cum Damasceni, Pselli et [pp]) Charitonymi Christonymi Hermonymi vulgauit, in quo *excerpta Cyrilli contra Nestorianos*, ex interpretatione S. symboli, ex thesauris, ex libro, quo reginas adloquitur, et ex dialogis ἐκ τȣ κατὰ πεῦσιν κῃ ἀπόκρισιν λόγȣ, ex duodecim capitulis, siue anathematismis, ex epistolis ad Acacium et Io. Antiochenum, et ex sermone de incarnatione Θεȣ λόγȣ, quod S. virgo sit Θεοτόκος. Incipiunt excerpta illa Cyrilliana: οἱ τὸν Χριςὸν εἰς υἱὲς μερίζοντες δύο. *Fabr.* Conf. *Oudin.* l. c. pag. 1048. sqq. — *Paris.* in bibl. publ. cod. DCCCLXXXVII. nr. 3. *Anastasii*, patriarchae Antiocheni, et *Cyrilli* expositio orthodoxae fidei: nr. 4. *Cyrilli* op. de Trinitate. add. infra de Damasceno p. 796. vol. VIII. vet. edit. — In Anecdotis litterariis, e MSS. codd. erutis, vol. III. est ex cod. Naniano *Epiphanii, monachi et presbyteri*, de vita Sctissimae Deiparae liber, a *Io. Aloysio Mingarellio* graece et lat. editus notisque illustratus. In eo, pag. 42. Epiphanius refert diiudicatque Cyrilli, vti scripsit, de genealogia Christi sententiam, arbitrantis, haud sibi inuicem aduersari euangelistas, Matthaeum ac Lucam. Ad illum locum *Mingarell.* pag. 85. not. 15. animaduertit, in Cyrilli opp. nihil tale inueniri: arbitratur igitur, Cyrillo ea tribui ab Epiphanio, quae Ioannis Damasceni sint in libro IV. de fide orthodoxa c. 14. p. 272. atque Cyrilli Alex. librum, ab Auberto editum atque inscriptum: *De sacrosancta Trinitate*, Cyrillo tributum, nihil aliud esse, quam initium operis S. Ioannis Damasceni de fide orthodoxa, quamuis interpolatum; et suspicatur, in quibusdam codd. olim opus illud Damasceni Cyrillo fuisse inscriptum. Librum tamen quendam *de ortu Virginis* Cyrillo Alex. tribui etiam a *Trithemio*, didicit ex *Papebrochio*, cuius locum ex Actis Sctor. tom. I. Maii pag. XXXV. repetit. Quod vero Papebroch. dubitat, talia a Cyrillo fuisse conscripta: Mingarell. obseruat, *Trithemium* in libro de Scriptoribus eccles. cap. 134. recensentem Cyrilli Alex. libros, haec tantummodo scribere: *de ortu et laude S. Mariae liber vnus.* Itaque, ait, fieri etiam potest, vt huiusmodi libellus, Cyrillo adscriptus, reuera exstiterit, quem et Epiphanius noster viderit, et S. Damascenus aliqua ex parte exscripserit. *Harl.*

XXIV. Συναγωγὴ τῶν ἀναγωγικῶς ἑρμηνευομένων ῥητῶν τῆς παλαιᾶς γραφῆς, *collectio dictorum Veteris Test. anagogice explicatorum* pag. 1 — 69. cum versione *Gentiani Herueti*, quae occurrit in latinis Cyrilli editionibus a. 1573. et 1605. Graeca primum ab Auberto in lucem producta sunt ex codice D. Riberii. Neque haec συναγωγὴ tota Cyrillum auctorem

pp) Hic Spartiata natione et Sixto IV. familiaris fuit. Vide *Leonem Allatium* de Georgiis p. 393. 394.

auctorem habet; sed, vt ipse titulus profitetur, ἐρανισθεῖσα κατὰ σύνοψιν καὶ σαφεστέραν ἀπαγγελίαν ἔκ τε τῶν τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου, καὶ τῶν τοῦ μεγάλου Μαξίμου καὶ λοιπῶν ἐξηγητῶν. *Breuiter collecta et dilucidius exposita e scriptis diuini Cyrilli, magni Maximi, et aliorum S. Scripturae interpretum.* Incipit: Κατηραμένη γῆ ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἀδάμ.

[P] *V. Index homiliarum, epistolarum et scriptorum minorum Cyrilli Alex.*

Adscriptis ordine alphabetico singulorum initiis. qq)

1. Ἀναλάμπει πάλιν τῆς ἁγίας ἑορτῆς. Homilia XVIII. paschalis. tom. V. parte II. pag. 253 — 247.
2. Ἄνδρες αἰδέσιμοι καὶ πίστεως ἄξιοι. Epistola 2. ad Nestorium tom. V. parte II. p. 19 — 21. ex parte I. Actor. concilii Ephesini tom. I. Binii p. 119. Eadem cum *Marii Mercatoris* versione in tom. II. Mercatoris edit. Garnerianae p. 42. et ex alia versione antiqua apud Baluzium in noua collectione concilior. p. 400. qui Mercatoris quoque interpretationem exhibet p. 640. *Fabr.* Vindobonae in cod. caesar. LXXXIIX. nr. 3. haec epistola, cum Nestorii responsione (in conciliorum generalium edit. Vaticana, 1608. tom. I. p. 255. et 256.) nec non epistola, nr. 9. memorata, (in citata ed. conciliorum gener. I. p. 108.) et alia Cyrilliana. v. *Lambec.* III. col. 476. De epistolis Cyrilli ad Nestorium, et huius responsionibus plura, aliisque Cyrilli ad varios epistolis late disserit *Walch.* l. c. p. 385. sqq. *Harl.*
3. Ἀνέγνων τὸ ὑπομνηστικὸν τὸ ἀποσταλὲν παρ' ὑμῶν. Epistola 8. ad clericos Constantinopol. inter se dissidentes tom. V. parte II. p. 32 — 36. ex iisdem Actis p. 126. Et cum *Marii Mercatoris* versione, sed quae in multis plenior est apud *Baluzium* pag. 641. et tom. II. edit. Garnerianae p. 49. cum Garnerii notis. *Fabr.* Graece et lat. in Mansi collect. tom. IV. p. 1003. et Mercatoris versio, quae recta et praeferenda esse dicitur graeco, vti nunc legitur, contextui, ib. tom. V. p. 721. Plura disputat de eius ep. argumento *Walch.* l. c. p. 390. sqq. *Harl.*
4. Ἀξιάκουστα μὲν καὶ ἐξαίρετα. Epistola ad Theodosium iuniorem, praemissa libris contra Iulianum tom. VII. p. 1.
5. Ἀπόχρη μὲν ὡς διάκειμαι. Epistola 45. ad Valerianum, Iconii episcopum, aduersus eos, qui cum Nestorio senserunt. tom. V. parte II. p. 158 — 171. ex parte III. Actor. synodi Ephesinae p. 448. Meminit *Liberatus* cap. 9. Leontius Byz. Eulogius apud Photium, itemque alii. Vide *Tillemontium* tom. XIV. p. 569.

6. Ἄγα

qq) In *Walchii* historia haeres. tom. V. passim et frequenter, atque in *Mansi* collectione concil. ampliff. de multis hisce homiliis atque epistolis, ad haeresin et controuersiam Nestorianam pertinentibus, agi, iam supra adnotauimus: nec omnes codices, in quibus singulae homiliae atque epistolae leguntur, et quos partim aut generatim supra laudaui, hic indicare vacat. *Harl.*

6. Ἄρα δὴ πάλιν ἡμᾶς ταῖς τῶν ἁγίων ἐπειδὴ δεῖν. Homilia X. paſchalis, tom. V. parte II. p. 125 — 142.

7. Ἄρα πάλιν ἡμᾶς τὰ λαμπρά. Homilia IX. paſchalis. tom. V. parte II. pag. 106 — 125.

8. Ἀφικόμενοί τινες ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Καλαμῶνος. Epiſtola ad Caloſyrium, libro contra Anthropomorphitas praemiſſa tom. VI. pag. 363 — 365. *Fabr.* De cod. *Laurent.* v. *Baudini* cat. codd. Laur. I. p. 129. nr. 22. *Harl.*

9. Ἀφίκοντο μέν τινες κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Epiſtola I. ad monachos Aegypti, rr) ſcripta a. C. 429. tom. V. parte II. p. 1 — 19. In Actis concilii Epheſini parte I. tom. I. edit. Binii a. 1618. [P] pag. 9. Antiqua verſio apud *Baluzium* in noua collect. concilior. p. 387. [*Mans.* tom. V. p. 447.]

10. Βασιλικὴν οἱ πιστοὶ σήμερον. Homilia in feſtum τῶν βαΐων ſiue palmarum, et de pullo aſini. Tom. V. parte II. p. 391 – 403. primum edita ab Auberto e MS. Bodlei. [nr. 119.] *Fabr.* Codices quidam, vt in bibl. Coiſlin. pag. 402. eam homiliam tribuunt *Cyrillo;* alii vero *Eulogio*, archiepiſc. Alexandrino, ac graece et lat. exſtat in Auctario nouo Combefiſii, tom. I. p. 651. notante *Fabricio*, infra vol. IX. pag. 129. vet. ed. *Harl.*

11. Δεῖν ᾤήθην τῇ σῇ θεοσεβείᾳ. Epiſtola ad Donatum, Nicopolis in veteri Epiro epiſcopum. T. V. parte II. p. 155 — 157. ex parte III. Actorum concilii Epheſini, tom. I. Binii 42. p. 446. Latina vetus verſio exſtat in ſynodico contra tragoediam Irenaei pag. 909. Baluz. noua collect. concilior.

12. Δεῦτε δὴ, δεῦτε πάλιν, ἀγαλλιασώμεθα. Homilia XI. paſchalis. Tom. V. parte II. p. 142 — 161.

13. Δεῦτε πάλιν, ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ. Homilia XV. paſchalis. T. V. parte II. p. 198 — 210.

14. Διψῶντί μοι πάλιν τῆς ὑμῶν ἐπιεικείας. Epiſtola XIX. poſterior, e Rhodo ſcripta ante ſynodum, ad clerum populumque Alexandrinum. T. V. parte II. p. 83. ex parte I. Actor. ſynodi Epheſinae tom. I. Binii p. 165.

15. Ἔγνω που πάντως καὶ διὰ πολλῶν. Epiſtola II. ad Ioh. Antiochenum. T. V. parte II. p. 42 — 44. ex parte I. Actorum concilii Epheſini tom. I. Binii pag. 144. *Fabr.* [*Walch.* p. 401. ſupra, vol. VIII. p. 298. nr. 35.]

16. Ἔδει μὲν ἄρχεσθαι τοὺς τῶν προλαβόντων. Homilia, Epheſi dicta, cum ſynaxes peragerentur, depoſito Neſtorio. T. V. parte II. pag. 358 — 361. In latinis editionibus exſtat ex verſione *Wolfgangi Muſculi.* Sed Aubertus ſeruauit verſionem,

 qua

rr) Vide *Tillemont.* tom. XIV. p. 330. *Fabr.* *Manſi* collect. IV. p. 587. ſqq. *Walch.* V. p. 382. ſqq. *Harl.*

quacum legitur in parte II. Actorum synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 219. Alia vetus interpretatio apud *Baluzium* p. 548. nouae collect.

17. Εἰ καὶ πλατύτερον ἰδεῖν. Epistola XXII. ad clerum populumque Alex. tom. V. parte II. p. 79. ex parte II. Actorum synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 217.

18. Εἰ μὲν εὖ εἰδότες ἀθλεῖν. Homilia in transfigurationem Domini, graece primum edita a *Io. Meursio* in variis sacris Lugd. Bat. 1619. in 4. pag. 1 — 15. In Auberti editione operum Cyrilli tom. V. parte II. p. 352 — 354. graece et latine, qui rectius legit οἱ μὲν εὖ εἰδότες.

19. Εἰ μὲν ἦν σιωπῆσαι καὶ μή. Epistola IX. ad Caelestinum, episcopum rom. tom. V. parte II. p. 36 — 39. ex parte I. Act. concilii Ephesini tom. I. Binii p. 129. *Fabr. Mansi*, tom. IV. p. 1012. sqq. melius ap. *Coustant*. p. 1085. sqq. teste *Walchio* l. c. p. 393. sqq. quem conferes, et pag. 458. sqq. ac pag. 678. sq. de *Coelestino* eiusque aliis epistolis. *Harl.*

[*] 20. Εἰ τέλειος, φασὶν, ἐστιν ὁ πατὴρ ἐν τῇ ἰδίᾳ μεγαλειότητι. Vide supra num. XXIII.

21. Ἕκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων. Epistola LIX. ad Domnum canonica. Tom. VII. p. 209. seqq. et tom. II. concil. Labbei p. 1488. et cum *Theodori Balsamonis* scholiis tom. II. synodici Beueregiani p. 175. *Fabr.* V. passim iam memoratos codd. et supra, vol. VIII. p. 298. nr. 35. — *Oxonii* in cod. *Barocc.* CLVIII. bibl. Bodlei. — *Taurini* in cod. CV. in cat. bibl. Taurin. p. 193. — in cod. caesar. XLIV. nr. 34. epp. 1) ad Maximum, diac. Antiochen. 2) ad Gennadium; 3) ad Domnum Antioch. 4) ad episcopos in Libya et Pentapoli; atque nr. 3. et 4. in cod. XLV. nr. 29. v. *Lambec.* VIII. p. 887. et 914. sq. — in cod. XLV. nr. 12. vbi epistola illa subdiuiditur in tres canones. v. *Kollar*. suppl. ad Lambec. p. 320. ibid. nr. 13. epist. ad episc. Libyae et Pentapoleos; vtraque in synodico tom. II. p. 178. *Harl.*

22. Ἔμαθον παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μονάζοντος Παύλου. Epist. XLIX. Commonitorium ad Maximum, diaconum Antiochenum. id. p. 192.

23. Ἐμφανῆ μὲν καθίστησιν. Epistola XXXIX. posterior de fide ad Succensum. id. p. 141 — 151. Sed nota, partem posteriorem a pag. 145. seq. male adsutam ex epistola ad Acacium p. 115. seq. quod Vsserio etiam pulcre obseruatum. Latina vetus versio exstat in synodico contra tragoediam Irenaei apud *Baluz.* p. 923. vide et pag. 786. sq. Prodierant quoque ambae Cyrilli ad Succensum epistolae, Dionysio Exiguo interprete, in antidoto aduersus haereses, Basil. 1528. fol. Locum ex posteriore epistola, vindicat contra Seuerianos Ephraimus apud *Photium* cod. CCXXIX. qui et prioris meminit. Vide et collationem cum Seuerianis siue Acephalis habitam Constantinopoli a. C. 532. tom. II. Binii p. 661. *Fabr.* Epist. duae ad Succensum Paris. in cod. DCCCLXXXII. nr. 9. et nr. 4. epistola seq. ad Euoptium. *Harl.*

24. Ἐνέτυχον τοῖς παρὰ τῆς σῆς θεοσεβείας. Epistola ad Euoptium. Tom. VII. pag. 200. sqq. Vide supra, num. XIX.

25. Ἐνέ-

25. Ἐνέτυχον μὲν τῷ ὑπομνηστικῷ. Epiſtola XXXVIII. prior de fide ad Succenſum [55]), Diocaeſareae in Iſauria epiſcopum, tom. V. parte II. pag. 135 — 141. et ex veteri verſione apud Baluzium p. 918. ſeq.

26. Ἐν μὲν ἔμοιγε καὶ λίαν θυμήρες. Homilia XXI. paſchalis tom. V. parte II. pag. 265 — 269.

27. Ἐπειδή μοι γέγραφεν ἡ εὐλάβεια ὑμῶν. Epiſtola VI. ad eos, qui vulgi rumoribus perſuaſum aiebant Neſtorio reſtitiſſe tom. V. parte II. p. 30. ſeq. ex parte I. Actor. concilii Epheſini tom. I. Binii p. 125.

28. Ἐπειδὴ πρώτιστον ἡμῖν τοῖς Χριστιανοῖς. Vide ſupra, num. XXIII.

29. Ἐπὶ καιροῦ δὴ πάλιν τὸ διὰ τῆς. Homilia paſchalis XIX. tom. V. parte II. pag. 247 — 257.

30. Ἐπιλαμβάνονταί τινες τῆς ἐκθέσεως. Commonitorium ad Eulogium, presb., tom. V. parte II. p. 132 inter epiſtolas XXXVII. ex parte III. Actor. concilii Epheſini tom. I. Binii p. 444. Vetus verſio exſtat apud *Baluzium* p. 597. nouae collect. Meminit huius epiſtolae [?] *Liberatus* cap. 9. Eulogius atque Ephraimus apud Photium etc. Vide *Tillemont.* tom. XIV. p. 568. ſeq. Quibusdam in locis falſatum, fuere, qui arguerent. Vide collationem, cum Seuerianis ſiue Acephalis Conſtantinopoli a. C. 532. habitam, tom. II. Binii p. 661. In hoc commonitorio exſtat celebris ille locus, a collectoribus catenarum in libros S. Scripturae toties laudatus, οὐ πάντα, ὅσα λέγουσιν οἱ αἱρετικοὶ, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρή· *non omnia, quae dicunt haeretici, fugienda et repudianda ſunt; multa enim profitentur, quae nos etiam profitemur. Fabr. Paris.* in bibl. publ. cod. DCCCLXXX. nr. 7. et cod. MCCCVIII. nr. 5. atque alia Cyrilliana nr. 2. 4. 6. 7. *Harl.*

31. Ἐπὶ μικροῖς σιτίοις πολλούς. Prologus ad homiliam paſchalem XIX. tom. V. parte II. p. 247.

32. Ἐταράχθη λίαν ἡ ἁγία σύνοδος. Epiſtola XXV. ad clerum populumque Conſtantinopol. tom. V. parte II. p. 90. ex parte II. Actor. ſynodi Epheſinae, tom. I. Binii p. 293. *Fabr.* In cod. caeſar. LXXVII. (cum multis aliis Cyrill.) nr. 30. v. *Lambec.* III. p. 388. *Harl.*

33. Εὐσεβὴς θέσπισμα ἐν τῇδε τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει. Libellus, a Cyrillo Alex. et Memnone, Epheſi epiſcopo, oblatus Epheſinae ſynodo. In parte II. Actor. ſynodi Epheſinae tom. I. Binii p. 242. et apud Baluz. p. 498. nouae collect. concilior.

34. Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. Epiſtola XXXIV. ad Io. Antiochenum, (miſſa per Paulum, Emeſenum epiſcopum,) tom. V. parte II. p. 104 — 109. ex parte III. Actor. ſynodi Epheſinae p. 428. Exſtat et in Actis ſynodi Chalcedonenſis tom. II. Binii pag. 68. et ex veteri verſione apud *Baluz.* p. 591. Haec eſt illa notiſſi-

55) De illo Succenſo *Tillemontius* tom. XIV. p. 570.

ma Cyrilli epistola de ecclesiae pace, scripta a. C. 433. id. pag. 786. *Tillemont.* tom. XIV. pag. 545. seq. [*Walch.* pag. 604. sqq. *Venet.* in cod. Marc. bibl. CCCCLX. v. cat. codd. gr. Marc. p. 274.]

35. Ἠθικὴν ὑφήγησιν ὁ λόγος ἡμῖν εἰσφέρει. Prologus ad homiliam paschalem XXVIII. tom. V. parte II. p. 326.

36. Ἡμᾶς ἐνθάδε συνήγαγεν ὁ καιρός. Prologus ad homiliam paschalem XVI. tom. V. parte II. p. 210.

37. Ἡ μὲν θεία καὶ ἀκήρατος. Apologeticus ad imp., Theodosium iuniorem. Vide supra, num. XX.

38. Ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐφ' ᾗ καὶ νῦν. Prologus ad homiliam paschalem XVIII. tom. V. parte II. p. 235.

39. Ἡ Νεστορίου πίστις, μᾶλλον δὲ κακοδοξία. Commonitorium, Posidonio datum, quum propter Nestorii caussam mitteretur ad concilium romanum a. C. 430. Ex Sirmondi schedis cum Ioh Garnerii versione edidit *Steph. Baluzius* in noua collect. concilior. [P] p. 377. Paris. 1683. fol. Prodiit et cum *Garnerii* versione et notis in Auctario operum Theodoreti pag. 51. Paris. 1684. in fol. *Fabr.* V. *Harduin.* coll. concil. I. pag. 1319. supra, vol. VIII. p. 298. nr. 33. infra, vol. XI. p. 400. sq. ed. vet. — *Coustant.* epp. Pontific. tom. I. p. 1093. sqq. *Mansi* concil. tom. IV. p. 548. *Walch.* l. c. p. 395. sq. 434 — 438. *Harl.*

40. Ἡ τῆς θείας γραφῆς ὀρθοτάτη ἔννοια. Vide supra, num. IX.

41. Ηὐχόμην μὲν τοῖς τῶν εὐδοκιμησάντων ἴχνεσι. Epistola ad Iuuenalem, Hierosol. episcopum. tom. V. parte II. p. 65 — 67. ex parte I. Actorum concilii Ephesini tom. I. Binii p. 147. [*Mansi* tom. IV. p. 1057. et lat. tom. V. p. 521. *Walch.* p. 402. *Harl.*]

42. Ἰδοὺ δὴ πάλιν ὁ τῆς ἁγίας ἑορτῆς. Homilia paschalis XXIX. tom. V. parte II. pag. 335 — 342.

43. Ἱεροὶ μὲν ἄνωθεν ὑμνήκασι λόγοι. Homilia XIV. paschalis. tom. V. parte II. pag. 187 — 198.

44. Καὶ ἄλλως ἡδέως ὁρῶν τοὺς ἀγαθοὺς παῖδας. Epistola ad Optimum, episcopum, in illud Genes. IV. 15. *omnis, qui occiderit Cain, in septuplum punietur.* Quae graece et latine exstat in chronico Alexandrino pag. 568 — 577. edit. *Matthaei Raderi*, (Monachii 1624. in 4.) et in *Cangii* editione p. 241. *Fabr.* In codd. caesar. LXIV. nr. 18. LXVII. nr. 33. LXIX. nr. 3. LXXV. nr. 1. haec epist. tribuitur *Basilio* M. v. *Lambec.* III. p. 298. praecipue Kollarii notam. p. 334. 343. — nec non in vol. V. pag. 313. in cod. CCL. nr. 8. *Harl.*

45. Καιρὸν παντὶ πράγματι. Homilia V. paschalis. tom. V. parte II. pag. 43 — 60.

46. Καλὸν ὡς ἔοικε, μᾶλλον δὲ ἤδη καιρός. Homilia XIII. paschalis. tom. V. parte II. p. 177 — 186.

47. Κα-

47. *Καταφλυαρῦσι μὲν, ὡς ἀκέω* (al. *μανθάνω*). Epiſtola IV. ad Neſtorium *) ſcripta a. C. 430. tom. V. parte II. p. 22 — 25. ex parte I. Actor. concilii Epheſini, tom. I. Binii pag. 120. Exſtat et in Actis concilii Chalcedonenſis tom II. pag. 60. et cum *Marii Mercatoris* verſione in tom. II. *Mercatoris*, edit. Garnerianae p. 45. et apud *Baluzium* p. 638. nouae collect. concilior. et ex alia verſione veteri in collatione ſexta ſynodi V. tom. II. Binii parte II. p. 91.

48. *Κατηραμένη γῆ ἐν τοῖς ἔργοις τῦ Ἀδάμ.* Vide ſupra, num. XXIV.

49. *Κεχρήσομαι πάλιν ταῖς τῦ μακαρίε.* Homilia XXIV. paſchalis tom. V. parte II. p. 286 — 295.

50. *Κεχρήσομαι πάλιν ταῖς τῦ πανσόφε Παύλε φωναῖς.* Homil. XXVI. paſchalis. id. p. 302 — 312.

50. b. *Λαμπρὰ τῆς παρέσης ἑορτῆς ἡ ὑπόθεσις.* Homilia in natiuitatem Chriſti, quae ſub Cyrilli Alex. nomine in quibusdam codicibus MSS. legitur, vt caeſareo apud Neſſelium parte II. p. 28. [v. infra, nr. 175.]

[*] 51. *Μόλις ποτὲ καὶ πολλοῖς ἱδρῶσι.* Epiſtola LIV. ad Proclum, epiſcopum Conſtantinopol. de Theodoro, Mopſueſteno. tom. V. parte II. p. 199. ſeq. Extat graece ad calcem actorum ſynodi V. tom. II. Binii parte II. p. 171.

52. *Ὁ εὐλαβέστατος καὶ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης Μάξιμος.* Epiſtola LII. ad Acacium epiſcopum Meliteues. tom. V. parte II. p. 197. ſeq. Vetus latina verſio exſtat in ſynodico contra tragoediam Irenaei cap. 205. *Baluz.* pag. 911. nouae collect. graece ad calcem Actorum ſynodi V. tom. II. Binii parte II. pag. 170.

53. *Οἶδα μὲν τῆς σῆς ἀγάπης τὸ εἰλικρινές.* Epiſtola VII. ad quendam Neſtorii ſtudioſum, ſiue *ζηλωτήν.* tom. V. parte II. p. 31. ſeq. ex parte I. Actor. concil. Epheſini tom. I. Binii p. 125. [*Manſi* coll. tom. IV. p. 999. *Walch.* l. c. p. 389.]

54. *Οἱ μακάριοι προφῆται τὰς ἄνωθεν ἡμῖν.* Homilia paſchalis XXVIII. tom. V. parte II. p. 326 — 335.

55. *Οἱ μὲν εὖ εἰδότες ἀθλεῖν.* Vide ſupra *εἰ μὲν εὖ.*

56. *Οἱ μὲν τοῖς τῆς θείας ἱερωσύνης.* Homilia XXII. paſchalis. tom. V. parte II. p. 269 — 278.

57. *Οἱ σφόδρα λυπέμενοι καὶ φροντίσι.* Epiſtola XII. ad Acacium, epiſcopum Berrhoënſem. tom. V. parte II. p. 44. ex parte prima Actorum concil. Epheſini tom. I. Binii pag. 145. [*Manſi* coll. tom. IV. p. 1053. et vet. lat. verſio, tom. V. p. 517. *Walch* p. 401. ſq.]

58. *Οἱ τὴν εὐφυᾶ καὶ ἀπόλεκτον.* Homilia XVII. paſchalis, tom. V. parte II. pag. 222 — 235.

59. *Οἱ τὸν Χριστὸν εἰς υἱὰς μερίζοντες δύο.* Vide ſupra, num. XXIII.

59. b.

*) Vide *Tillemont.* tom. XIV. p. 337. ſeq.

59. b. Οἱ τῆς ἑαυτῶν διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν ἀπευθύνοντες. Homilia, cuius fragmenta leguntur apud Eustathium, Constantinopol. contra Psychopannychitas ad calcem Allatii de purgatorio p. 571. seq.

60. Οἱ τοῖς ἱεροῖς προσέχοντες γράμμασι. Homilia, Ephesi habita, qua Apollinarius nominetenus perstringitur. tom. V. parte II. p. 350 — 352. In latinis editionibus *Wolfg. Musculi* versio occurrit. Aubertus praetulit eam, quacum legitur in parte III. Actorum concilii Ephesini tom. I. Binii pag. 378 Alia versio vetus apud *Baluzium* p. 549. nouae collect. De hac homilia *Tillemontius* tom. XIV. p. 453.

61. Ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὅτε τὰς παρὰ τῶν. Epistola XXIV. ad patres Monachos. tom. V. parte II. p. 89 ex parte II. Actorum synodi Nicaenae tom. I. Binii p. 217.

[?] 62. Ὁ μακάριος προφήτης Δαβὶδ τὴν παναγρμόνιον. Homilia XXIII. paschalis. tom. V. parte II. p. 279 — 286.

63. Ὁ μακάριος προφήτης Δαβὶδ τοὺς ἐπὶ Θεῷ πεποιθότας. Homilia, Ephesi habita, priusquam comprehenderetur, militibusque adseruandus traderetur. tom. V. parte II. pag. 364 — 366. ex parte II. Actor. synodi Ephesinae tom. I. Binii pag. 266. Alia versio vetus apud *Baluzium* p. 551. nouae collect.

64. Ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τῶν ἐν Χριστῷ. Breuis adlocutio post homiliam de incarnatione, a Paulo, Emesae episcopo, Alexandriae habitam. tom. V. parte II. p. 354. 355. In latinis Cyrilli editionibus illa Pauli homilia exstat vna cum Cyrilli adlocutione, ex versione *Wolfg. Musculi.* Graece cum alia versione in parte III. Actorum synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 427.

65. Ὁ μὲν νόμος τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐδίδου τὸ σύνθημα. Tom. V. parte II. p. 210 — 222. Homilia XVI. paschalis.

66. Οὐκ ἦν ἀμφίβολον ὅτι πάντη τε. Epistola XLIII. ad Maximianum, archiepisc. Constantinopol. tom. V. parte II. p. 157. seq. ex parte III. Actor. synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 447. [conf. *Mansi* V. p. 259. *Walch.* p. 571. sq. *H.*]

67. Οὐκ ἠρέμησεν ὁ δράκων. Epistola LI. ad Ioannem, Antiochenum, et synodum, ibi congregatam. ibid. p. 194 — 197. ex iisdem Actis p. 467.

68. Οὐ φιλοτιμίας ἡμῖν. Prologus in homiliam XXII. paschalem. tom. V. parte II. pag. 269.

69. Ὀψὲ μὲν καὶ μόλις ἤλθομεν. Epistola XVI. nomine synodi Alexandrinae ad clerum populumque Constantinopol. tom. V. parte II. p. 78. seq. ex parte I. Actor. concilii Ephesini tom. I. Binii p. 157. [conf. infra, vol. XI. p. 51.]

70. Πάλιν ἡμᾶς ἐπὶ τὸν συνήθη θίασον. Homilia XXVII. paschalis tom. V. parte II. p. 312 — 326.

71. Πάλιν ἡμῖν ὁ τῆς ἁγίας ἑορτῆς. Homilia IV. paschalis. tom. V. parte II. pag. 31 — 43.

72. Παντὶ ἀνθρώπῳ ἔμφυτον παρὰ Θεοῦ δεξαμένῳ. Vide supra, num. XXIII.

73. Παν-

73. Παντὸς τοῦ χρησίμου καὶ ἀναγκαίου. Epiſtola LX. ad epiſcopos in Libya et Pentapoli. tom. V. parte II. pag. 211. Exſtat et inter alias epiſtolas canonicas cum commentario Theodori Balſamonis. tom. II. p. 178. [v. ad nr. 21.]

74. Πεποίηται καὶ νῦν ἡμῖν τὸ λογίδιον. Prologus homiliae paſchalis XXIII. tom. V. parte II. p. 278. ſq.

[P] 75. Περὶ πάντων γράφομεν τῶν πραγμάτων. Epiſtola XL. ad Theognoſtum et Charmoſynum, presbyteros, et Leontium, diaconum, apocriſiarios ſuos, Conſtantinopoli degentes, tom. V. parte II. p. 152. ſeq. e MS. regio primum edita ab Auberto. Vetus latina verſio exſtat c. 85. Synodici contra tragoediam Irenaei, quod poſt Chriſtianum Lupum edidit Baluzius in noua collect. concilior. et Garnerius in adpendice operum Theodoreti.

76. Πιστεύομεν ἕνα Θεὸν εἶναι πάσης οὐσίας καὶ φύσεως. Vide ſupra, num. XXIII.

77. Πολλαὶ καθ' ἡμῶν γεγόνασιν ἐκεῖσε διαβολαί. Epiſtola XXVI. ad epiſcopos, Theopemptum, Potamonem et Danielem, Conſtantinopoli agentes. tom. V. parte II. p. 91. ex parte II. Actor. concilii Epheſini tom. I. Binii p. 297.

78. Πολλὴ μὲν λίαν ἡ σύνοδος. Homilia εἰς τὴν ὑπαντήν, *in occurſum Domini*, edita primum ab Auberto e MS. regio. tom. V. parte II. p. 385 — 392. *Fabr. Venetiis* in cod. Naniano LXIII. nr. 7. Hom. εἰς τὴν ὑπάντην τοῦ Κυρίου etc. incipit χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών· Sic incipit quoque in cod. Laurent. XVII. nr. 32. plut. 9. ſed ibi tribuitur *Cyrillo, Hieroſolymitano*, et recepta eſt inter Cyrilli, Hieros., opp. edit. Thomae Milles p. 318. v. *Band.n.* catal. codd. Laur. I. p. 419. In cod. autem XXXI. nr. 8. plut. 60. adſcribitur *Cyrillo, Alexandr.*, et *Bandin.* l. c. p. 442. adnotat, eumdem eſſe ſermonem, ac qui in ſuperiore cod. legitur. Idem ſermo adſignatur *Cyrillo, Alex.*, in cod. caeſar. CXLVI. nr. 17. contra *Cyrillo, Hieroſolym.*, in cod. XI. nr. 7. et CLI. nr. 36. v. *Lambec.* comm. IV. 260. et VIII. p. 156. ac p. 307. *Harl.*

79. Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ὁ τῶν ὅλων Θεός. Homilia XX. paſchalis, tom. V. parte II. p. 257 — 264.

80. Πρέπον οἶμαι καὶ νῦν εἰπεῖν. Epiſtola XXIX. ad Maximianum, epiſcopum Conſtantinopol. tom. V. parte II. p. 95 — 98. ex parte III. Actorum concilii Epheſini, tom. I. Binii p. 411.

81. Προσεδοκῶμεν ἐλθόντα τὸν τίμιον Νεστόριον. Epiſtola XX. ad Comarium uu) et Potamonem, epiſcopos, et Dalmatium, archimandritam, et Timotheum atque Eulogium, presbyteros. tom. V. parte II. p. 84 — 86. ex parte II. Actorum ſynodi Epheſinae, tom. I. Binii p. 211.

82. Πῶς ὁ Θεὸς ἀχώρητος ἐχωρήθη. Vide ſupra, num. X.

83.

uu) *Comarionem* in veteri verſione apud *Baluzium* p. 483. nouae collect. conciliorum.

83. Σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν Σιών. Homilia VIII. paschalis. tom. V. parte II. pag. 92 — 107.

84. Σεμνολόγημα μὲν οἰκουμενικόν. Vide supra, num. XV.

85. Σκιὰν μὲν ὁ νόμος ἔχει τῶν μελλόντων. Homilia XII. paschalis. tom. V. parte II. p. 161 — 177.

86. Συναλγεῖς ἡμᾶς ἀδελφοῖς. Epistola LVIII. ad Domnum, episcopum Antiochen. tom. V. parte II. p. 208. seq. Exstat et inter epistolas canonicas patrum cum commentario Theodori Balsamonis. [v. ad nr. 21.]

[?] 87. Συντέθειται καὶ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος. Prologus homiliae paschalis XXIX. tom. V. parte II. p. 335.

88. Τὰ γραφέντα παρὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος. Epistola LXI. ad Aurelium (Augustinum) et ceteros in synodo Carthaginiensi. tom. V. parte II. p. 212. seq.

89. Τὰ λαμπρὰ καὶ μεγάλα τῶν κατορθωμάτων. Epistola XXIII. ad clerum populumque Alex. tom. V. parte II. pag. 88. ex parte II. Actorum synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 247.

90. Τὰ συνήθη καὶ νῦν ἀναγνωσόμεθα. Protheoria ad homiliam XVII. paschalem. tom. V. parte II. p. 222.

91. Τῆς εἰς θεὸν (al. Χριστὸν) ἀγάπης τὴν δύναμιν. In Iohannem, Antiochenum, episcop. ἀποσχίσαντα, siue schismaticum, homilia tom. V. parte II. p. 361 — 364. In latinis editionibus exstat e versione *Wolf. Musculi*, sed Aubertus exhibet cum interpretatione, quae addita est in parte I. Actor. concilii Ephesini tom. I. Binii p. 254.

92. Τῆς θεοσεβείας ὑμῶν τὸν ζῆλον. Epistola XVII. nomine synodi Alex. ad monachos Constantinopol. tom. V. parte II. p. 80. seq. ex parte I. Actorum concilii Ephesini tom. I. Binii p. 158.

93. Τῆς μὲν ἁγίας ἡμῶν ἀναλαμπούσης ἑορτῆς. Homilia VI. paschalis tom. V. parte II. p. 60 — 81.

94. Τῆς μὲν ἐν ἀνθρώποις εὐκλείας τὸ ἀνώτατον. Vide supra, num. XIV.

95. Τῆς μὲν εὐθύμου (al. εὐσήμου) καὶ θείας ἡμῶν ἑορτῆς. Homilia I. paschalis. tom. V. parte II. p. 1 — 16.

96. Τῆς μὲν τῶν ἁγίων εὐκλείας τε καὶ δόξης. Homilia, dicta Ephesi *die S. Iohannis, euangelistae*. tom. V. parte II. p. 352 — 354. Ex *Wolfgangi Musculi* versione exstat in latinis Cyrilli editionibus. Sed Aubertus praetulit eam, quacum legitur in parte III. Actorum concilii Ephesini tom. I. Binii p. 394. Habetur et latine e veteri versione apud Baluzium p. 545. nouae collect. Confer de hac homilia *Tillemontium* tom. XIV. p. 455.

97. Τί τερπνότερον καὶ τί ἥδυτερον τοῖς φιλοθέοις. Homilia *in S. coenam* tom. V. parte II. pag. 360 — 379. edita primum ab Auberto e MSS. regiis et Vatican. *Fabr. Mosquae* in cod. V. nr. 17. v. *Matthaei* notit. codd. Mosq. p. 7. *Harl.*

98.

98. Τοῖς παρὰ τῆς σῆς θεοφιλείας. Epistola LVII. ad Atticum, episcop. tom. V. parte II. p. 204 — 208. ex Nicephori XIV. 27. *Fabr.* · *Florent.* in cod. Laurent. XII. plut. 6. nr. 33. *Attici* epistola ad Cyrillum, Alex. et nr. 34. *Cyrilli* ep. ad Atticum. v. *Bandin.* cat. etc. I. p. 121. et 122. *Walch.* l. c. p. 422. *Harl.*

[P] 99. Τοῖς παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος. Epistola XXXVI. ad Acacium, episcopum, περὶ τοῦ ἀποπομπαίου, *de hirco emissario*, tom. V. parte II. pag. 121 — 132. ex parte III. Actor. synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 438. Citatur a Theodorito, et Ephraimo apud *Photium* cod. CCXXIX. p. 416.

100. Τοῖς τὸ θεῖον καὶ οὐράνιον ἱερουργοῦσι κήρυγμα. Vide supra, nr. XV.

101. Τοῖς τὸ σεπτὸν καὶ θεῖον ἱερουργοῦσι κήρυγμα. Homilia XXX. paschalis tom. V. parte II. p. 342 — 350.

102. Τὸ μὲν εὔτονον εἰς εὐλάβειαν. Epistola XLVIII. ad Gennadium, presb. et archimandritam, *quod conniuendum sit in aliquo a iuris rigore, maioris emolumenti causa.* tom. V. parte II. p. 191. sq. [v. ad nr. 21.]

103. Τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν λέγοντος ἐναργῶς. Epistola XV. ad Nestorium περὶ τῆς ἀκοινωνησίας, *de excommunicatione*, scripta nomine synodi, in Aegypto congregatae, tom. V. parte II. pag. 67 — 77. subiectis duodecim capitulis, vv) siue anathematismis, a Nestorio, si velit recipi, probandis. Ex parte I. Actorum concilii Ephesini tom. I. Binii pag. 151. In iisdem Actis p. 159. exstant latine Nestorii duodecim anathematismi, totidem Cyrillianis oppositi et cum Marii Mercatoris confutatione, in *Mercatore* Garnerii tom. II. p. 116. Ceterum epistola illa Cyrilli cum versione Marii Mercatoris occurrit in *Garnerii* Mercatore tom. II. p. 69. et ex alia veteri versione apud *Baluzium* p. 412. et ex alia p. 679. nouae collectionis concilior. qui Mercatoris quoque versionem exhibet p. 644. Legitur et latine in collatione sexta synodi V. tom. II. Binii parte II. pag. 96. et ex *Dionysii Exigui* versione prodierat Paris. 1628. in 8. et in antidoto aduersus haereses Basil. 1528. fol. sub titulo libri contra Nestorium. *Fabr.* V. ad §. XVII. Legitur memorabilis illa epistola in *Mansi* collect. concil. tom. IV. pag. 1069. sqq. et antiquissima versio, quam *Mercator* confecisse dicitur, ibid. tom. V. p. 725. versio *Dionysii Exigui*, (saec. VI.) quam parum differre a Mercatoris versione, pronunciat *Mansius* tom. IV. p. 1085. vbi latine editur: tertia vetus versio, ibid. tom. V. pag. 502. quarta, in Lupi et Baluzii synodico edita; quinta in actis quinti oecum. concilii in Mansi collect. tom. IX. p. 311. sqq. v. *Walch.* l. c. pag. 404. sqq. de Anathematismis Cyrilli ac Nestorii pag. 699 — 733. vbi et illi, et Theodoreti, Mercatoris atque Andreae, Samosateni, obiectiones vberius explicantur, atque p. 730. sqq. multi recentiores scriptores, qui illos quoque ediderunt, laudantur. *Bertram* in Additamentis ad Baumgartenii theologiam polemicam, tom. II. pag. 770. sqq. reddidit

vv) Vide *Tillemont.* tom. XIV. pag. 358. 369. 372.

gr. cum versione germanica atque illustrauit anathematismos Cyrilli, pari modo pag. 774. sqq. Nestorii anathemat. lat. ex Harduino, et alia ad hanc controuersiam spectantia. Add. *Semleri* introduct. praemissam tertio illius operis Baumgart. tomo, §. CV. p. 324. sqq. — *Vindobonae* in cod. caes. LXXV. in quo multae epistolae aliaque opuscula de illa controuersia sunt collecta, Anathematismi nr. 49. v. *Lambec.* III. pag. 393. ibique Kollarii notam. — in eod. XLIV. nr. 40. XLV. nr. 49. LI. nr. 19. LII. nr. 9. cum anonymi adpendice de opinionibus haeresiarcharum. v. *Lambec.* VIII. pag. 896. sq. 937. 993. et 1002. — *Florentiae* in cod. Laurent. XII. nr. 6. plut. 6. *Cyrilli* anathematismi XII. ita quidem digesti, vt eorum quilibet subiectam habeat Cyrilli explanationem, Theodoreti reprehensionem, ac rursus Cyrilli defensionem, seu responsum: praemissa est Cyrilli epist. ad *Euoptium.* — In cod. XXI. nr. 8. plut. IV. differt tamen ab editis. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. pag. 118. et 544. — *Paris.* in bibl. publ. in cod. *lat.* MCDLVII. (in quo multae sunt Cyrilli epistolae et alia opuscula,) nr. 8. et in cod. *lat.* IIMCXXIII. nr. 1. v. catal. codd. bibl. *Paris.* III. pag. 117. et 240. — *Monachii* in bibl. elector. cod. LIII. anathemat. Cyrilli, cum apologia contra orientales: deest autem primus, secundus, quintus et sextus anathematismus. v. cat. codd. gr. Bauar. pag. 16. et in aliis codd. hinc inde iam memoratis. *Harl.*

104. Τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόπονον. Epistola XLVII. ad Anastasium, Alexandrum, Martinianum, Ioannem, Paregorium, presb. et Maximum (al. Maximinum), diaconum, et ceteros patres monachos. *In sanctum symbolum Nicaenum.* tom. V. parte II. p. 174 — 191. ex parte tertia Actorum eiusdem Ephesini concilii p. 457. In latinis editionibus legitur ex versione *Iohannis Theophili,* subiuncta relatione synodi Orientalium ad Callinicum, regem, de depositione Cyrilli et Memnonis, Ephesi episc., ex actis conciliabuli Orientalium. Alia versio vetus in collatione V. synodi V. tom. II. Binii, parte II. p. 70. Vide et *Tillemont.* tom. XIV. p. 640. *Fabr.* *Florent.* in cod. Laurent. XXI. nr. 7. v. *Bandin.* cat. etc. I. pag. 544. *Harl.*

[P] 105. Τὸ Χριστὸς ὄνομα οὔτε ἔργα δύναμιν ἔχει. Vide supra, num. VIII.

106. Φαιδρὸν ὁρῶ τὸ σύστημα τῶν ἁγίων. Homilia Ephesi aduersus Nestorium habita, ἡνίκα κατῆλθον οἱ ἑπτὰ πρὸς τὴν ἁγίαν Μαρίαν. tom. V. parte II. p. 355. 358. In latinis editionibus exstat e *Wolfgangi Musculi* interpretatione; sed Aubertus praetulit versionem aliam, quacum legitur in parte II. Actorum synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 221.

107. Φαιδρὸς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ χάριτος ἐμπεπλησμένος. *Encomium in S. Mariam, Deiparam.* tom. V. parte II. p. 379 — 385. ab Auberto primum vulgatum e MS. regio [v. *Lambec.* tom. VIII. p. 820.]

108. Φέρε δὴ πάλιν, καιροῦ παρελθόντος. Homilia paschalis XXV. tom. V. parte II. p. 296 — 302.

109.

109. Φοβοῦμαι τὸν θάνατον ὅτι πικρός μοί ἐςι. Homilia περὶ ἐξόδου ψυχῆς *et de secundo Christi aduentu.* tom. V. parte II. p. 404 — 416. Prodierat graece Paris. apud Wechelium 1538. forma minore cum horis et liturgia Mariae, vt Gesnerus etiam in bibliotheca sua adnotauit. Exstat et graece editum ad calcem ὡρολογίου Graecorum Venet. 1535. 8. 1553. 1611. 12. In latinis Cyrilli editionibus exstat e versione *Sebastiani Castellionis,* quam Aubertus quoque seruauit. Transtulit et *Caspar Vrsinus* Velius. *Fabr. S. Cyrilli* — de animae decessu, deque eius vita altera sermo. *C. Vrsino Velio* interprete. Eiusdem Vrsini Tomos quidam euangelii *Lucani* (Luc. c. 18. v. 13.) in versus (52. hexametros) redactus etc. Viennae Pannoniae in aed. Io. Singreni. 1521. min. 4. v. *Denis* Wiens Buchdrucker-Geschichte p. 224. sq. et *Lambacheri* bibl. antiq. ciuic. p. 99. — In bibl. *Bodlei.* cod. Barocc. CXLVII. *Harl.*

110. Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε, πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. Τρέχει δὲ καὶ ἡμῖν. Homilia II. paschalis. tom. V. parte II. p. 16 — 31.

111. Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε etc. ἰδὲ γὰρ ἡμῖν διὰ τῶν αὐτῶν. Homilia VII. paschalis. tom. V. parte II. p. 81 — 92.

112. Χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος. Epistola XVIII. prior, e Rhodo ante synodum scripta ad clerum populumque Alexandrinum. tom. V. parte II. p. 81. ex parte I. Actor. synodi Ephesinae. tom. I. Binii p. 165. [v. *Lambec.* III. pag. 390. nr. 39]

113. Χρῆμα μὲν ἀδελφοῖς ἡ πρέσβευσις. Epistola XXXV. ad Acacium, Melitenes episcopum. tom. V. parte II. p. 109 — 120. ex parte III. eorumdem Actorum p. 431. Vetus versio apud *Baluzium* p. 599. nouae collect. [in cod. Paris. bibl. publ. MCDLVII. nr. 82.] Meminit *Liberatus* cap. 9. Leontius Byz. aliique. Vide *Tillemontium* tom. XIV. pag. 568.

114. Ὡς διέτριβον ἐν τῇ Αἰλίᾳ. Epistola LIII. ad clericos et Lamponem, presbyterum. ibid. p. 198. Graece ad calcem actorum synodi V. tom. II. Binii I. parte II. p. 170. Latine vetus versio in synodico [?] contra tragoediam Irenaei c. 206. *Baluz.* p. 913. nouae collect. et in concilio quinto, collat. V. tom. II. *Binii* parte II. p. 69. Eius nonnulla refert *Pelagius* II. Epistola tertia ad episcopos Istriae.

VI. *Index eorum, quae latine tantum exstant.*

115. Ad incomparabilem quamdam. *Cyrilli epistola ad Rabbulam, episcopum Edessae.* tom. V. parte II. Binii parte II. p. 70.

116. Diues est hodie Dominus noster. *Fragmentum homiliae, Ephesi habitae,* in parte III. Actor. synodi Ephesinae, tom. I. Binii p. 381.

117. Eos qui pietate firmi sunt. *Aliud fragmentum,* in iisdem actis pag. 423. et apud Baluzium p. 596. nouae collect.

118. Magna sumus laetitia. *Xysti, episcopi rom., epistola ad Cyrillum. tom. V. parte II. p. 172.* ex iisdem Actis p. 456.

119. Nunc autem iidem ipsi velut ex somno. *Ioh. Antiocheni et synodi ad Cyrillum* tom. V. parte II. p. 192. seq.

120. Profundum quidem et magnum. *Homilia de eo, quod Verbum DEI factum sit homo.* Vide supra, num. XII. [alia, ap. Mans. V. p. 287. v. *Walch.* p. 617. III. fin.]

121. Satisfactum est nobis iterum. *Epistola XXX. ad Iuuenalem, Flauianum, Arcadium, Proiectum, Firmum, Theodoretum, Acacium, episcopos, et Philippum, presbyterum.* tom. V. parte II. p. 99. ex parte III. Actor. synodi Ephesinae p. 413. et apud *Baluzium* pag. 583. nouae collect. [De Cyrilli ep. ad Acacium, lat. v. *Walch.* p. 587. sq.]

122. Si ecclesiastici corporis gloriam. *Xysti episcopi rom. epistola ad Ioh. Antiochenum.* tom. V. Cyrill. parte II. p. 173.

VII. Index scriptorum, cum Cyrillianis in edit. graecolatina vulgatorum.

123. Acacii, Berrhoënsis episcopi, ad Cyrillum. tom. V. parte II. p. 63. Incipit: ἐνέτυχον γράμμασι τῆς σῆς θεοσεβείας. Ex parte I. Act. concilii Ephesini tom. I. Binii p. 146. *Fabr.* In *Mansi* collect. IV. p. 1055. et lat. tom. V. p. 518. in qua coll. passim quoque reliqua occurrunt; — in cod. *lat. Paris.* bibl. publ. MCDLVII. nr. 14. vol. III. cat. v. *Walch.* p. 402. add. p. 586. sqq. *Harl.*

124. Alypii, qui se πρεσβύτερον τῶν Ἀποστόλων adpellat, ad Cyrillum. tom. V. parte II. p. 92. Incipit: Μακάριος ἄνθρωπος ὃν καταξιώσει ὁ [?] Θεός. ex parte II. Actor. concilii Ephesini tom. I. Binii pag. 304.

125. Attici ad Cyrillum pro S. Chrysostomo, diptychis restituendo. tom. V. parte II. p. 201. ex Nicephori XIV. 26. Incipit: περιπεπτώκαμεν εἰς μὴ προηγήμεθα. Confer. *Tillemont.* tom. XIV. p. 279. seq.

126. Coelestini, episcopi rom., epistola ad Cyrillum. tom. V. parte II. p. 40. Incipit: Τῇ ἡμετέρᾳ συγγένητι τὰ διὰ τῦ υἱῦ ἡμῶν Ποσειδωνίυ. data 3. Id. August. Theodosio XIII. et Valentiniano III. COSS. ex parte I. Actor. concilii Ephesini p. 131. *Fabr.* conf. *Walch.* pag. 431. sqq. de litteris Coelestini et Cyrilli ac Nestorii; pag. 458. sqq. 571. et alibi. *Harl.*

127. Ioannis, Antiocheni, ad Cyrillum. tom. V. parte II. p. 83. Incipit: ὐδὲ ἐμὲ μετρίως δάκνει. ex parte I. Actor. synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 167. [conf. *Walch.* p. 441. sq. 446. sq. 470. sqq. etc.]

Eiusd. ad Xystum, Romanum, Cyrillum, Alex. et Maximianum, Constantinopol. id. pag. 99. Incipit: Καὶ σπυδὴ καὶ σκοπός. ex parte III. eorundem Actor. p. 421. *[Walch.* p. 615. sqq. *Mansi* V. p. 285. sqq. et 661.]

Eiusd. ad Cyrillum. id. pag. 102. Incipit: πρώην ἐκ θεσπίσματος. In iisdem Actis pag. 423.

Eiusd.

Eiusd. alia epistola ad Cyrillum id. p. 153. Incipit: ἀπειλήφαμεν ἀλλήλες, δέσποτα. primum edita e MS. regio ab Auberto.

128. Maximiani, episcopi Constantinopol., ad Cyrillum tom. V. parte II. pag. 94. Incipit: πεπλήρωταί σοι τὰ τῆς ἐπιθυμίας. ex parte I. Actorum concilii Ephesini. tom. I. pag. 410. *[Mans.* V. 257. *Walch.* p. 571. sq.]

129. Nestorii ad Cyrillum. tom. V. parte II. p. 21. Incipit: ὐδὲν ἐπιεικείας Χριστιανικῆς βιαιότερον. ex parte I. Actor. concilii Ephesini tom. I. Binii p. 120. extat et in *Garnerii* Mercatore tom. II. p. 44. [*lat.* in cod. Paris. MCDLVII.]

Alia: τὰς μὲν καθ' ἡμῶν ὕβρεις τῶν θαυμαστῶν σῦ γραμμάτων. id. pag. 25—29. ex iisdem Actis pag. 122. Et in *Garnerii* Mercatore tom. II. p. 57. atque apud *Baluzium* pag. 635. nouae collect. et ex alia veteri versione in collatione sexta synodi V. tom. II. Binii parte II. p. 92. *Fabr.* Vtraque Nestorii epistola in *Mansi* collect. tom. IV. p. 885. et 891. lat. tom. V. p. 491. et 715. conf. *Walch.* pag. 345. sq. in primis pag. 385. sqq. coll. p. 400. *Harl.*

130. Pauli, Emeseni, a Io. Antiocheno missi, libellus, Cyrillo oblatus, tom. V. parte II. p. 100. Incipit: οἱ εὐλαβέστατοι καὶ καλλίνικοι ἡμῶν βασιλεῖς. ex parte III. Actor. concilii Ephesini p. 422. *Fabr.* Plura dabit *Walch.* l. c. pag. 600—614. — *lat.* in cod. bibl. *Paris.* publ. vol. III. catal. MCDLVII. nr. 77. *Harl.*

131. Theodosii, iunioris, imp., rescriptum ad Cyrillum. In parte I. Actorum concilii Ephesini tom. I. Binii pag. 162. Incipit: μέλει πλεῖστον θεοσεβείας ἡμῖν. *[Mans.* IV. pag. 1109. lat. V. p. 529. *Walch.* p. 407. sq.]

Alia pag. 164. ἤρτηται τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας.

[?] *VIII. Scripta Cyrilli edita, quae in editione Paris. graecolatina desiderantur.*

132. *Epistola* ad *Optimum*, Antiochiae Pisidiae episcopum, quae incipit: Καὶ ἄλλως ἠδέως. Vide supra, in Indice.

133. *Commonitorium*, Posidonio datum, quod incipit: ἡ Νεστορίε πίστις, μᾶλλον δὲ κακοδοξία. [v. supra, in Indice, nr. 39.]

134. *Libellus*, a Cyrillo et Memnone, Ephesi episc., oblatus concilio Ephesino. Vide in eodem Indice: εὐσεβὲς θέσπισμα ἐν τῷδε.

135. *Fragmentum homiliae*, quod incipit: *Diues est hodie Dominus noster*, in parte III. Actor. synodi Ephesinae tom. I. Binii p. 381. Aliud p. 423. *Eos, qui pietate firmi sunt* etc.

136. *Epistola ad clericos Constantinopolitanos* plenior ex Marii Mercatoris versione. Vide supra in Indice αὐέγνων τὸ ὑπομνηστικόν.

137. *Collectio vberior dictorum Nestorii*, ex latina Marii Mercatoris versione tom. II. edit. Garnerianae p. 103—106.

138.

138. Locus insignis, quo *scholia* Cyrilli de vnigenito auctiora ex MS. dedit idem Ioh. Garnerius. Vide supra, num. VIII.

139. *Epistola* ad *Acacium*, Berrhoënsem. In synodico aduersus tragoediam Irenaei c. 56. p. 831. sq. apud *Baluzium* collect. nouae concilior. p. 758 — 762. latine. Incipit: *Decentem se etiam nunc curam incipit sanctitas tua.* Adde *Tillemont.* tom. XIV. pag. 519. seq. *Fabr.* — In synodico multa reperiuntur collecta de turbis orientalium post pacem factam. v. *Walch.* l. c. pag. 623. sqq. 625. sqq. 630. sqq. et deinceps saepius. In primis de hac epistola, pag. 587. sqq. *Harl.*

140. Ad *Acacium*, Melitinensem. Baluz. p. 917. et ex alia versione in collatione V. concilii V. tom. II. Binii parte II. p. 70. vbi traditur eadem Cyrillus etiam scripsisse ad *Theodorum*, Ancyranum, et *Firmum*, Caesareae Cappadociae episcopum. Et in epistola III. Pelagii II. ad episcopos Istriae. Incipit: *Latere tuam non oportuit sanctitatem.*

141. Ad *Rabbulam*, Edessenum, in eodem synodico p. 812. edit. Baluzii. Incipit: *Piissimo et amatore Christi imperatore dirigente.* *Fabr.* V. *Walch.* l. c. p. 588. sq. 641. sqq. 655. sq. *Harl.*

142. Ad *Aristolaum*, tribunum et notarium. id. pag. 889. Incipit: *Dominus meus religiosissimus Beronicianus.* Et p. 915. Incipit: *Piarum sanctionum quae nuper.* Adde Tillemont. tom. XIV. p. 619.

143. Ad *Theodosium*, imp. Baluz. p. 894. Incipit: *Aeternam vitam prouidere a terra.*

[P] 144. Ad *Iohannem*, Antiochenum. id. p. 914. Incipit: *Literas a tua perfectione transmissas*, et p. 916. Incipit: *Ego quidem abstersisse a se.* Graece et latine in Garnerii Auctario Theodoriti. [v. supra, vol. VIII. p. 299.]

145. Ad *Maximum*, *Iohannem*, *Thalassium*, presbyteros et archimandritas, pag. 914. Incipit: *Egregius quidem zelus religiositatis vestrae est.*

146. Ad *Mosaeum*, Antaradi episcopum, id. p. 917. Incipit: *Ego quidem semper tuae religiositati.*

147. Epistola ad Nestorium, ex arabico versa, apud *Eusebium Renaudotum* in historia patriarcharum Alex. p. 109. Incipit: *Non credidi, verum esse, quod de te.*

148. Fragmenta ex *sermone de fide.* id. p. 927. Incip. *Ego contemperatum non recipio.*

149. Fragmenta ex *epistola* ad monachos Phuenses, contra errores Origenis. Concilior. tom. V. edit. Labbei p. 657. 660.

150. *Praefatio* in *cyclum paschalem* annorum XCV. (conditum a. C. 436. vide *Tillemont.* tom. XIV. pag. 623. seq.) latine edita ab *Aegidio Bucherio* in doctrina temporum pag. 481 — 484. Antwerp. 1634. fol. [Sed locupletior est in cod. R. publ. *Paris.* DCIX. nr. 4. v. cat. codd. Paris. III. pag. 51.] Meminit cycli illius, ex quinque cyclis decemnouennalibus constantis, *Sigebertus Gemblacensis* c. 24. de scriptoribus ecclesiasticis.

151.

151. *Liturgia*, ex arabico latine versa a *Victorio Scialagh.* Augustae Vindelic. 1604. in 4. atque inde in bibl. patrum Paris. a. 1654. tom. VI. *Maximae autoritatis*, inquit Villalpandus in II. 2. Ezechielis p. 312. *videri debet S. Cyrillus in ea liturgia, quam nuper ex Aegyptiaca lingua in latinam conuertit Victorius Hacurensis, Maronita, quamque vulgari curat Velserus.* Liturgia haec, arabice et coptice scripta, in membranis fuit inter MStos codices Dr. Abrahami Hinckelmanni. *Fabr.* In cod. *Coislin.* in *Montfauc.* cat. bibl. Coisl. p. 183. tribuitur illa liturgia *Iacobo*, fratri Domini. v. infra, vol. X. p. 210. V. vet. ed. — In *Seb. Renaudoti* collect. liturgiar. orientalium, tom. I. Paris. 1716. 4. p. 38. et Renaud. not. p. 315. sqq. Cyrilli, Alex., liturgia inter tres liturgias Coptitarum Iacobitarum, ex Coptico conuersas: in tom. II. nr. 20. p. 275. notae p. 285. — inter liturgias, ex codd. syriacis latine versas. add. *Abrah. Ecchellensem* in notis ad catalog. librorum chaldaic. et syrorum Ebed Iesu, cap. 29. v. infra *Fabric.* vol. XIII. pag. 819. 821. et 823. et Renaudot apud *Montfaucon.* in palaeogr. graeca p. 314. de liturgia, quae dicitur D. Marci, charactere aegyptico-graeco, quam vero, adnotat ibid Renaudot. eamdem esse, atque eam, quae coptice exstet sub nomine Cyrilli. — *Paris.* in bibl. publ. inter codd. orientales, secundam cat. codd. Paris. vol. I. p. 54. 57. 60. 72. et 73. *Cyrilli* liturgia, *syriace*, in codd. XXXII. nr. 2. LXVI. XCIV. nr. 5. — *coptice*, in cod. XXVI. nr. 3. cum arabica interpretatione, et codd. XXXI. nr. 3. atque XLI. e graeca lingua in copticam conuersa; dimidiam vero partem occupat versio arabica. — *Oxonii* in bibl. Bodlei. nr. 5291. cat. inter codd. Thomae Mareschalli, atque nr. 5878. ac 5879. inter codd. Huntington. coptice et arab. *Harl.*

152. Fragmenta ex *homilia* πρὸς τοὺς τολμῶντας λέγειν, μὴ δεῖν ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων προσφέρειν, *aduersus eos, qui negant, offerendum pro iis, qui in fide obdormierunt*, quae exstant apud Eustratium, presb. Constantinop., aduersus Psychopannychitas, ab *Allatio* post commentationem de purgatorio editum p. 571 — 578. Incipit illa homilia: Οἱ τῆς ἑαυτῶν διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν ἀπευθύνοντες.

[†] 153. *Sermo in parabolam vineae*, latine, Achille Statio interprete. Rom. 1578. in 8.

154. *Theodosii*, imp., epistola ww) ad Cyrillum, data 19. Nou. a. 430. in parte I. Actorum concilii Ephesini tom. I. Binii pag. 162. Incipit: μέλει πλεῖστον θεοσεβείας ἡμῖν. Alia 164. ἤρτηται τῆς εἰς θεὸν εὐσεβείας, latine e veteri versione apud Baluzium pag. 708. nouae collect. concilior. Aliud rescriptum de Cyrilli et Memnonis, Ephesini, restitutione, quod post *Cotelerium* tom. I. monumentor. p. 41. dedit *Baluzius* p. 655. Incipit: ἡμᾶς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνην. [*Mansi* collect. tom. IV. p. 1109. et lat. tom. V. p. 529. conf. *Walch.* l. c. p. 407. sq. *H.*]

155. *Isidori*, Pelusiotae, ad Cyrillum, qui patris xx) instar eum est veneratus, epistolae XI. quae inter

ww) Meminit *Leontius Byz.* de sectis p. 456.

xx) Vide *Isidori Pelus.* lib. I. epist. 370. Facundus loco laudato: *Isidorus, presbyter Aegyptius, Pelusiota, qui pro vitae ac sapientiae suae meritis vt pater ab ipso Cyrillo et honoratus est et vocatus.*

inter Isidorianas saepius prodiere, et grauia monita continent. Duae citantur etiam a *Facundo* II. 4. quae sunt libri I. epistola CCCX. et CCCLXX.: [v. *Walch.* p. 624.]

156. *Xysti* [s. *Sixti*] papae Romae, ad Cyrillum, cum eiusdem Cotelerii versione, epistolae duae apud *Baluz.* p. 658. Prior incipit: Ἥσθην ἐπὶ τοῖς δηλωθεῖσί μοι δι' ἐπιστολῆς. Altera: χαίρειν ὁμολογοῦντες τῇ περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ. Ediderat *Cotelerius* tom. I. monumentor. ecclesiae graecae p. 42. et 44. Adde *Tillemontium* tom. XIV. pag. 509. seq. 550. [v. *Walch.* p. 687.]

157. *Tranquillini*, Antiocheni Pisidiae, *Alexandri*, Hierapolitani, *Helladii*, Tarsensis, et aliorum episcoporum ad Cyrillum pro Ioanne, Antiocheno, apud *Baluzium* p. 696. latine. Incipit: *Nota quidem rectae glorificationis est fides.*

158. *Acacii*, Berrhoënsis, epistola breuis contra capitula Cyrilli. ibid. p. 756. latine. Incipit: *Permanemus in fide sanctorum patrum.* Hanc epistolam a Theodosio, imp., adprobatam leges p. 746.

159. *Acacii*, Melitinensis, epistola ad Cyrillum de pace (a. 433.). Incipit: *Quoniam didici, quod per gratiam Dei.* ibid. p. 785. et ex alia interpretatione p. 918. [In synodico c. 83. p. 860. et c. 213. p. 998. v. Walch. p. 623.]

160. Epistolae *Rabbulae*, episcopi Edesseni, ad Aegyptium (Cyrillum) id. p. 896. seq. Incipit: *episcopus enim quidam prouinciae Ciliciae.* Alia *Rabbulae* ad Cyrillum epistola, contra Theodorum, Mopsuestenum, [?] in collatione V. synodi V. Incipit: *Iam vero quidam vnitatem*, tom. II. Binii parte II. p. 70. et in Pelagii II. epistola ad Istriae episcopos id. p. 128.

161. *Zosimi*, papae, epistola Encyclica, siue, vt Marius Mercator vocat, tractoria contra Pelagianos, ad Cyrillum et alios episcopos missa a. C. 418. cuius fragmenta apud *Augustin.* epist. CXC. (edit. vet. CLVII.) c. 6. et *Prosperum* in adpendice epistolae Caelestini ad episcopos Galliae. [v. supra, vol. VIII. p. 72. sq.]

162. Hypatiae (falso vt videtur) nomine ad Cyrillum id. p. 926. Incipit: *Legens historias temporum.* [v. supra in hoc vol. p. 188. et not. qq.].

IX. Scripta, quae sub Cyrilli, Alex., nomine feruntur, sed in graecolatina editione Paris. omissa sunt.

[Cyrillus non est auctor vitae Euthymii, iudice *Salmasio* lib. de coma p. 449. *Heum.]*

163. *Liber aduersus Iudaeos, cum quaestionibus.*

164. *Breuis anagoge, de iis, qui floruerunt ante legem.* Haec duo exstant in editionibus duabus postremis latinis operum Cyrilli Paris. a. 1573. et 1605. *Haud scio*, inquit Bellarminus, *an Cyrilli sint. Sed res parui momenti est, quum sint libelli breuissimi et leues.*

165. *Homiliae XVI. in Leuiticum*, quas in latinis Cyrilli editionibus ex veteri versione *Rufini* licet reperire, et e codice Iacobi Fabri vulgauit sub *Cyrilli* nomine *Iodocus Clichtoveus.*

vens. Paris. 1521. fol. Sed illas quidem *Origeni* adferuere viri docti, in cuius latinis operum *συναγωγαῖς* iam faepius excufae leguntur. Vide Sixtum Senenfem libro IV. bibl. fanctae. *Fabr.* V. fupra, vol. VI. p. 231. nr. 3. et de hisce atque homiliis in Ierem. fupra ad §. III. de editt. *Harl.*

166. *Homiliae XIX. in Ieremiam*, quas Antwerp. 1648. in 8. edidit graece et latine *Balth. Corderius*: Sed illae a *Mich. Ghislerio* recte vindicatae funt *Origeni*, excepta poftrema, quae nec Origenis eft, nec Cyrilli, fed *Clementis, Alex.*, liber, faepius ab eo tempore fub veri auctoris fui editus nomine, *quis diues faluandus*. [v. fupra, vol. VII. pag. 214. nr. 8.]

167. Anaftafii, Antiocheni, et Cyrilli, Alex., *Ἔκθεσις σύντομος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Expofitio compendiaria orthodoxae fidei* per quaeftiones et refponfiones. Incipit: *ποίας θρησκείας εἶ ἄνθρωπε; Χριστιανός εἰμι. Καὶ τί ἐστι Χριστιανός; ὁ κατὰ θεὸν ζῶν.* MS. in bibl. caefarea. yy) [*] Vide *Lambecium* IV. p. 206. zz) Vertit latine et vtraque lingua

yy) In eadem bibl. exftant et Cyrilli quaeftiones et refponfiones *περὶ πίστεως*, hoc initio: *ἐπὶ τῆς θεολογίας ὁποίας φύσεις ὁμολογεῖς; μίαν. ποίας ταύτην; θεότητα. Τί ἐστι θεός; ἀεὶ ἀναίτιος.* *Lambec.* III. p. 100. Aliae quaeftiones et refponfiones Cyrilli et aliorum, quae incipiunt: *τί πιστεύεις Χριστιανὲ καὶ πῶς; πιστεύω Πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τρία πρόσωπα.* *Neffel.* V. p. 132. *Fabr.* De codd. caefar. LIX. nr. 10. et CVII. nr. 8. v. *Lambec.* com. tom. III. col. 265. et tom. V. col. 23. ed. Kollar. qui ad priorem locum adnotat, vtrobique Cyrilli nomine infcriptas quaeftiones etc. diuidi in duas praecipuas quaeftiones, nimirum, *περὶ πίστεως ἐπὶ τῆς θεολογίας*, et *περὶ πίστεως ἐπὶ τῆς οἰκονομίας* etc. tum, quae, fi, ait, vnius eiusdemque auctoris funt, duo Cyrillo tribui vix poterunt: nam in altera illa quaeftione de duabus in Christo naturis, propter monothelitas vtique, diligenter agitur. Contuli cum hac aliam quoque expofitionem fidei, quae incipit: *ποίας θρησκείας εἶ ἄνθρωπε* etc. et fub Cyrilli fimul et Athanafii nominibus tam in bibliotheca patrum latine, quam in tribus codicibus noftris graece habetur; [v. paullo ante nr. 167.] ac certus fere fum, pofteriorem iftam prioris illius recentiorem metaphrafin effe, *Anaftafii* fortaffe illius, quem eruit Oudinus tom. I. p. 1663. quae opinio mea fi veri eft fimillima, prior illa, priori fui parte, Cyrillum auctorem habere poterit; et erit ratio clara, cur haec pofterior expofitio fidei locupletior fit, et tam Cyrilli, quam Athanafii nomen praefixum gerat. Hactenus *Kollar.* — *Auguftae* Vindel. in cod. gr. Quaeftiones et refponfiones de fide, *Cyrilli*, *Damafceni*, *Athanafii*, *Nili*, *Maximi*. v. *Reifer.* ind. etc. pag. 39. — In bibl. *Bodleiana* nr. 688. cat. codd. Angliae I. in cod. Laudiano XXXVI. nr. 14. fymbolum apoftolorum et *Cyrilli, Alex.*, quaeftiones et refponfa aliquot de fide S. Trinitatis. *Harl.*

[De *chronico*, f. *chronographico compendio*, verff. iambicis, quod in cod. Matrit. *Cyrillo, Alex.*, perperam adfcribitur, in aliis autem codd. dicitur ex *Georgio Pifida* et *Cyrillo* decerptum, v. fupra, vol. VII. p. 472. fqq. et p. 533. de hiftoriae Byzantinae noua adpendice — edita a *Fogginio*. *Harl.*]

zz) Pag. 453. cod. CLXXXVIII. nr. 12. ed. Kollar. qui in not. A. *Oudini* errorem (comment. tom. I. p. 1664.) de hoc libello eiusque auctoribus, quafi Cyrillus et Anaftafius colloquentes in hoc codice induci dicantur, caftigat: — it. in cod. CCXIV. nr. 7. v. *Lambec.* V. p. 91. aliisque codd. paffim iam excitatis. In aliis caefar. codd. (in vol. III. et IV.) funt *Anaftafii* refponfiones ad varias quaeftiones: v. indic. ad ea volumina, voc. *Anaftafius*. — Interrogationes et quaeftiones de diuina natura, in cod. *Efcorial.* tefte *Pliiero* in itinerar. per Hifp. p. 164. *Harl.*

gua edidit *Theodorus Beza*, vna cum Athanasii libris V. de Trinitate IV. libris Basilii contra Eunomium et Phoebadio, latino scriptore, contra Arianos. Geneu. apud H. Stephanum 1570. 8. [v. *Bezae* praefat. et Kollar. infra in nota laudatum. *H.*]

168. *Catena in Marcum*, quae in codicibus quibusdam Cyrillo, Alex., sed in aliis rectius *Victori*, Antiocheno presbytero, tribuitur, vt dixi volumine superiore. [VIII. p. 653. sq.] Nescio, an diuersus fuerit, quem Combefisius in bibl. concionatoria scribit a Raphaële du Fresne inter libros ex Italia allatum commentarium satis spissum in Marcum, Cyrilli Alex. nomine praenotatum. [v. supra ad §. V. et supra, in vol. VII. p. 237.]

169. *Apologi*, siue *fabulae morales*, latine editae a *Balthasare Corderio* S. I. Viennae Austriae 1630. forma minore. Iunioris et latini scriptoris videntur esse Cornelio a Lapide in Ecclesiasticum p. 23. ac sub titulo *speculi sapientiae* prodierant Paris. 1502. in 8. apud Ioannem Paruum. Quadripartitus hic apologus germanice etiam lucem vidit, B. S. M. interprete, Francof. 1564. 8. Spiegel der Weisheit. [v. supra, vol. VIII. pag. 448.]

170. *Poëma Iambicum* περὶ ζώων ἰδιότητος καὶ φυτῶν *de animalium et plantarum proprietate*, editum sub Cyrilli, Alex., nomine graece Rom. 1590. in 8. auctorem habet *Georgium Pisidem*, cui in aliis editionibus recte vindicatum est, vt dixi superiore volumine [p. 614. et p. 613. not.]

171. Συναγωγὴ τῶν πρὸς διάφορον σημασίαν λέξεων, κατὰ στοιχεῖον, collectio alphabetica vocum graecarum, tono vel spiritu differentium, ab aliis Ioanni Philopono tribuitur. Vide volumine [VI. p. 321. nr. 5.]

172. *Glossarium* vetus *graecolatinum*, quoniam in calce quorundam Cyrilli scriptorum inuentum testatus est Henr. Stephanus, etiam Cyrillo, Alex., tribui a quibusdam consueuit. Et in *Caroli Labbei* editione glossariorum priscorum συναγωγῇ Par. 1679. f. inscribitur: Cyrilli, Philoxeni et aliorum veterum glossaria. [v. supra, vol. VI. p. 631. sq. ibid. p. 199. sq. Specimen ex glossario Cyrilli, Alex., edidit cel. *Chr. Fr. Matthaei* in glossariis gr. minor. et aliis anecdotis gr. etc. vol. I. Mosquae 1774. 4. m. — In cod. quondam Vaticano, nunc Paris. Lexicon *S. Cyrilli* et significatt. complurium vocc. gr. et lat. sic citatur in Recens. MSS. codd. qui ex bibl. — vatic. — procuratoribus Gallorum traditi fuere, p. 61. nr. 246. — Add. *Augustae* Vindel. Cyrilli fragmentum Lexici, teste *Reisero* in ind. MSSt. p. 35. — *Montfaucon.* in palaeogr. gr. pag. 72. sq. de cod. quondam regio *Cyr.* Lexici plura adnotauit. — In bibl. *Bodlei.* in cod. Barocc. XCV. *Cyrilli* lexicon, compilante *Antonio*, philosopho, ordine alphabetico. — *Venetiis* in bibl. codd. S. Mich. *Cyrilli* lexicon, de quo docte differit *Mittarellius* in cat. illius bibl. p. 306. sq. et, postquam alios aliarum bibliothecarum codd. adtulit, licet tamen, ait, in bibliothecis MSS. fere omnibus hoc lexicon praeferat nomen S. Cyrilli, archiep. Alex., exploratum tamen est, verum eius auctorem esse *Cyrillum* quemdam, qui vixit post an. 1200. cuius lexicon vna cum aliis lexicographis graecis productum fuit a Car. Labbaeo. Etiam Aldus Cyrilli dictionarium edidit. Videantur diaria litteratorum Italiae, tom. XXI. p. 457." etc. — *Mediolani* in bibl. Ambrosiana, teste *Montfauc.*

fauc. in diar. ital. p. 17. et de aliis Cyrilli lex. codd. p. 311. et 433. sub fin. — *Monachii* in codd. CCXLIX. et CCLIX. *Cyrilli* lexicon. v. cat. codd. graec. Bauar. p. 84. et 85. *Harl.]*

[[§] X. *Scripta Cyrilli inedita.*

173. *In Ezechielem.* Marcus Velserus epistola ad Bonau. Vulcanium, data a. 1601. *Industriae latus adhuc extra istum* (thesaurorum librum) *campus patet, Ezechiele maxime interpretando, quem facile aestimare est ingens volumen conficere. — Ezechielem etiam amicus ille meus* (Iacobus Pontanus) *aggredi parabat, sed monitus vltro resistet tui reverentia.* Cyrilli symbolae in Catenis ad Ezechielem, tum edita Villalpandi, tum ineditis, quas Coisliniana aliaeque bibliothecae adseruant. *Fabr.* V. supra, vol. VIII. p. 667. sq. — Ex *Cyrilli* commentariis in Ezechiel. fragmenta duo, in cod. *Laurent.* XII. nr. 9. plut. 6. v. *Bandini* cat. codd. Laur. Medic. I. p. 119. *Harl.*

174. Dictauit et *in Danielem*, (inquit Sixtus Senensis) in Oseam, et in Abacuch homilias plurimas, quae in bibliotheca Vaticana seruantur.

175. *Homilia in natiuitatem Christi.* Vide supra in Indice, 50. b. *Fabr.* Illam homiliam scripsit *Theodotus.* Atque huic ipse *Fabric.* infra, vol. IX. p. 270. 11. illam homiliam, (quae exstat in *Harduini* collect. concil. I. p. 1654. et memoratur in Actis synodi septimae, actione 6.) adscripsit. Atque sub huius *Theodoti* nomine exstant duae homiliae in natiuitatem Domini, in cod. MCLXXI. nr. 14. bibl. publ. *Paris.* — In cod. quidem caesar. X. nr. 12. *Cyrillo* tribuitur. v. *Lambec.* comment. vol. VI. part. I. p. 82. sq. sed Kollarius in nota, vbi multus est de ista homilia, animaduertit, eam prorsus diuersam esse ab illa S. Cyrilli homilia, quae fere eiusdem argumenti, sed latine tantum, habeatur edit. Cyrilli opp. Parisinae a. 1638. tom. V. part. II. p. 416. De *Procli* homilia similis argumenti v. cap. seq. §. III. nr. 4. *Harl.*

176. In Catenis ineditis ad *Acta* et ad epistolam *Iacobi* et primam *Petri* ac *Iohannis*, Cyrilli, Alex., symbolae leguntur. Vide *Montfauconi* bibl. Coislinianam pag. 263. *Fabr.* V. supra, vol. VIII. p. 693. et 695. et p. 696. de catena in epistolas Paulli. Sic occurrunt Cyrilliana fragmm. in catenis in epistolas Paulli, in epistolas catholicas, in IV. euangelia, in Psalmos, in Iobum et Parabolas Salomonis *Florentiae* in codicibus bibl. Laurent. Medic. v. *Bandin.* cat. codd. graec. Laur. I. p. 363. 102. 159. et 161. p. 91. nr. 24. p. 52. et 297. *Harl.*

177. *Κυρίλλȣ εἰς τὰς ἀπορȣμένας λέξεις τῆς ἁγίας γραφῆς.* MS. in variis bibliothecis, cui subiungitur *ἑρμηνεία ὀνομάτων καὶ λέξεων ἑβραϊκῶν τῶν ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς.* Vide, si placet, quae dixi supra, lib. IV. cap. [36. vol. VI. p. 199. sqq.] *Fabr.* *Paris.* in bibl. publ. cod. DCCCXLVIII. nr. 2. *Cyrilli, Alex.*, vocc. hebraic. alphabetico ordine digestarum, interpretatio. *Harl.*

178. Glossarium graecum sub Cyrilli Alex. nomine itidem MS. quod incipit: *ἄασας, ἔβλαψας. ἀασάμην, ἐβλάβην. ἀάσατο, ἠγνόησεν, ἥμαρτεν. ἐφθόνησεν, ἀάπτυς, ἀπροσπελά-*

πελάσϛε. *Fabr.* *Venetiis* in bibl. Marc. DLXXVIII. exstat *Cyrilli, Alex.*, lexicon, cuius initium est: Ἄα, σύστημα ὕδατος, diuersum ab eo, quod h. l. citat Fabricius. v. cat. codd. gr. Marc. p. 304. *Harl.*

[Falso quaedam adtribui Cyrillo, iam passim adnotauimus. Sic in cod. caesar. CLXXXVI. *spirituales anagogas in hexaemeron libri XII.* in quo ipse Cyrillus citatur, et quod in cod. caesar. praecedenti, CXXXXV. adseritur *Anastasio Sinaitae.* v. *Lambec.* IV. pag. 437—439. et *Fabric.* infra, in vol. IX. p. 328. sq. ed. vet. — in cod. CCXLVIII. nr. 5. *Iudaeorum disputatio cum S. Athanasio et Cyrillo de adoratione S. crucis et sacrarum imaginum*, in *Lambec.* comment. V. col. 287. vbi vero *Kollarius* in nota docet, id opusculum esse anonymi cuiusdam, ad mentem Athanasii et Cyrilli, Iudaeos confutare conantis. Adde supra ad §. III. in notit. codd. vol. VII. p. 472. sqq. et p. 614.

Ad spuria quoque referendum videtur opusc. de mensuris et ponderibus, quod *Cyrillo, Alex.*, tribuitur in codd. *Paris.* bibl. publ. MCCCLXXIII. nr. 15. et MCCCLXXXIX. nr. 12. *Harl.*]

XI. Scripta Cyrilli deperdita. a)

179. Ἀντίῤῥησις aduersus *Andream*, Samosatenum, qui aduersus XII. capitula scripserat. Meminit Cyrillus ipse epistola ad Eulogium, p. 134. Κύριλλον ἐν ταῖς ἀντιῤῥήσεσι laudat *Ephraimus* apud Photium cod. CCXXIX. p. 414. [*Walch.* l. c. p. 682. suspicatur, sub eo intelligendum esse Cyrilli apologeticum pro XII. capitulis in *Mansi* collect. tom. V. p. 19. add. ad §. XVIII. *Harl.*]

180. *De synagogae defectu liber.* *Gennadius* cap. 57. de scriptoribus eccles.

181. *Contra Messalianos.* *Tillemont.* tom. XIV. p. 645. 669.

182. *Liber, acta synodi contra Nestorium eiusque adseclas complectens*, quem vna cum libro, contra Nestorii blasphemias scripto, misisse se ad praepositum testatur *Cyrillus* epistola ad Eulogium pag. 134. [?] Confer *Garnerium* tom. II. ad Marium Mercatorem p. 345. et *Tillemontium* tom. XIV. p. 405. seq.

183. *In Psalmum VIII. S. Ephraim* apud Photium cod. CCXXIX. p. 420. edit. primae. *Fabr.* Fragmenta in expositione Psalmi CIII. in cod. caesar. *Vindob.* CLXXXVIII. nr. 22. v. *Lambec.* IV. col. 457. sq. — in catenis in Psalterium, in codd. caesar. X. XIV. et XV. de quibus v. *Lambec.* vol. III. — *Oxonii* in bibl. *Bodlei.* nr. 710, 2. 1982, 1. 2328. catal. — add. ad nr. 176. et supra, vol. VIII. p. 651. sqq. *Harl.*

184. *Commentum euangelii in Matthaeum libro secundo*, laudat Facundus XI. 7. *Tomum vndecimum et duodecimum* Acta synodi VI. Constantinopolitanae Actione X. et secundae Nicaenae

a) Conf. *Tillemont.* tom. XIV. p. 666. sqq. et *Ceiller* l. c. p. 334. et 569. *Harl.*

caenae. Frequentissimae Cyrilli symbolae in Catenis ad Matthaeum. Citatur et a Leontio Byz. contra Eutychem, et βιβλίον πρῶτον ab Ephraimo apud Photium p. 429. cod. CCXXIX. Alius locus p. 432.

185. *In Lucam*, saepe citatur in Catena graecorum patrum Corderiana et Catena aurea Thomae Aquinatis. *Fabr.* De catenis in *Matthaeum* et *Lucam*, v. supra, vol. VIII. pag. 669. sqq. et in catenis in Matthaeum aliosque in codd. caesar. XXIX. XL. XLII. XLV. XLVI. LXXVII. sub fin. de quibus v. *Lambec.* comm. vol. III. etc. *Harl.*

186. *In epistolam ad Hebraeos liber II.* citatur a *Facundo* XI. 7. Theodorito dialog. et Theodoro in libro ὅτι ὁ Πατὴρ ἀεὶ γεννᾷ. Meminit et interpretationis Cyrilli in epistolam ad Hebraeos, Ephraim, Antiochenus, apud *Photium* cod. CCXXIX. Alexander, Hierapolitanus, epistola ad Acacium, Berthoënsem, in *Baluzii* noua collect. concilior. p. 762. et quaedam ex illa adfert auctor synodici contra tragoediam Irenaei cap. 218. id. p. 928. quemadmodum et plura Leontius Byz. contra Eutychem. Ex sexto tomo, *Anastasius* p. 188. Hodegi.

187. *Libri tres aduersus Diodorum, Tarsensem, et Theodorum,* Mopsuestenum, *b*) *quasi Nestoriani dogmatis auctores, et alius de incarnatione liber* (diuersus ab eo, quem supra num. VII. retuli,) *in quibus continentur antiquorum patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis, papae romani, Dionysii, Corinthiorum episcopi, et Gregorii, mirabilis, θαυματουργοῦ cognominati. Liberatus* in breuiario c. 10. Meminit et *Leontius Byz.* de sectis, πρᾶξει, siue lectione IV. pag. 448. seq. et VIII. p. 530. seq. vbi arguit Dioscorum, Cyrilli successorem, quaedam illis inserere ausum. Ὁ γὰρ Διόσκορος, διάδοχος γενόμενος τοῦ μακαρίου Κυρίλλου καὶ εὑρὼν τὰ αὐτοῦ συγγράμματα, ἴσως οὐκ ἂν ὤκνει τινὰ θεῖναι, ὧν ἐβούλετο. Confer collationem catholicorum cum Seuerianis siue Acephalis, habitam Constantinopoli a. C. 532. tom. II. Binii p. 559. Citat et *Facundus* III. 3. et VIII. 6. et quinta synodus Actione V. tom. II. Binii parte II. pag. 65. seq. vbi plura fragmenta et p. 72. vbi et Theodoriti, Theodorum [?] aduersus Cyrillum defendentis, mentio et pag. 73. vbi quaedam ex secundo libro Cyrilli de eo, quod vnus est Christus, contra Theodorum. Et ex libro primo p. 74. seq. Confer *Tillemont.* tom. XIV. p. 793. et 643. seq. vbi etiam de Theodoriti opere, similiter perdito, in quo Cyrilli obiectionibus respondit, cuius meminit *Leontius* p. 532.

188. *Contra synusiastas*, siue Apollinaristas, laudatus ab Ephraimo, Antiocheno, apud *Photium* cod. CCXXIX. p. 416. edit. primae.

189. ἐν τῷ κατὰ Ἀρείου λόγῳ. id. p. 432.

190. *Ad Theodosium, imp., contra Pelagianos. Photius* cod. LIV.

191. Epistolae variae, vt epistola ad Acacium, Scythopoleos episcopum, quam citat Ephraim apud *Photium* cod. CCXXIX. p. 416.

192.

b) Eodem Liberato teste, quidam catholicae nouitatis defensores, Acephalis respondentes, negabant, libros illos esse Cyrilli.

592. Idem pag. 420. laudat Cyrilli περὶ ἀπαθείας λόγον et λόγον περὶ πάθυς, λόγον περὶ πίςεως, vt pag. 429. 430. ὃς ἐπιγράφεται ἑρμηνεία τῆς πίςεως. [fragmm. in synodico c. 217. p. 1008.] p. 413. Incertum, an, quod *Gennadio* cap. 57. memoratur *de fide adversus haereticos.*

Timotheum Aelurum πολλὰ τῶν συγγραμμάτων τȣ̃ θείȣ Κυρίλλȣ μήπω εἰς πλάτος ἐκδοθέντων διαλυμήνασθαι, νόθα τȣ́τοις ἐπιπείραντα δόγματα, multa D. Cyrilli scripta, antequam vulgarentur, dogmatibus adulterinis adspersis deprauasse, ex communi fama narrat *Theophanes* p. 95. et *Nicephorus* XV. 16. hist. Idem Nicephorus negat, esse verum, quod nonnulli sparserunt, libros quosdam Chrysostomi a Cyrillo abolitos fuisse, XIV. 28.

XII. Index eorum, ad quos, vel contra quos scripsit Cyrillus.

Numeri maiores, scripta Cyrilli supra recensita, minores indicem epistolarum et scriptorum minorum alphabeticum respiciunt.

Posido-

[P] *XIII. Index chronologicus episcoporum, archiepiscoporum et patriarcharum Alexandrinorum.* c)

1. Marcus, euangelista	vsque ad a. C. 65.
2. Anianus, (Arabibus *Hananias*)	87.
3. Abilius, (Coptitis μιλῶι, Arabibus *Melianus*)	99.
4. Cerdo, (Arabibus Kerdanous)	110.
5. Primus (orientalibus *Abrimius*)	122.
6. Iustus	130.
7. Eumenius	143.
8. Marcianus, (al. *Marcus*)	153.
9. Celadion (al. κελαδιανὸς vel κλαδιανός).	167.
10. Agrippinus	179.

11. Iulia-

c) Plura de illis collegerunt *Io. Baptista Sollerius* in tractatu histor. chronologico de patriarchia Alexandrinis. Adcessit adpendix de initiis, erroribus et institutis coptoiacobiticis. Antwerp. 1708. fol. — Plura et certiora *Eusebius Renaudotus* in historia patriarcharum alexandrinorum iacobitarum, a Marco vsque ad finem saeculi XIII. cum catalogo sequentium patriarcharum et collectaneis historicis, ad vltima tempora spectantibus etc. Paris. 1713. 4. (conf. acta erudit. a. 1714. p. 439. — neuer Büchersaal der gelehrten Welt, vol. IV. p. 385. etc.) — *Iac. Basnagius* in: Histoire de l'eglise, libro II. p. 52. quo continentur: Histoire du patriarchat d'Alexandrie, ou l'on voit son origine, les principaux euenemens de dioecese, son gouvernement et son independance de Rome. — *Io. Frider. Rehkopf* in III. speciminib. *Vitae patriarcharum alexandrinorum*, arabice cum latina versione notisque, Lipsiae 1759. 4. In tertio specimine praeter alia ostendit, auctorem harum vitarum esse *Seuerum*, filium Mocfae, episcopum Asmonaeorum, scriptorem saec. X. Sumtae sunt illae vitae ex historia MSta primorum 46. patriarcharum alexandrinorum, ex lingua coptica a diacono quodam, Michaele, filio Nadri, in arabicam versa. (De cod. ipso, quondam Vffenbachiano, v. *I. H. Maii* bibliothec. MStam Vffenbachian. part. III. pag. 699. sq. cod. XXI. atque Maius ex eo seriem XLVI. patriarcharum reddidit:) et alii, de quibus et controuersiis quibusdam, inde ortis, plura leges in *I. G. Walchii* bibliotheca theologica selecta etc. tom. III. pag. 570—573. adde ipsum Fabricium post indicem huncce chronologicum. — *Eutychii* notitiam episcopatuum sub patriarcha Alex. saec. X. Beuereg. in synodicum magnum p. 148. *Harl.*

11. Iulianus (male al. *Lulianus*)	vsque ad a. C. 189.
12. Demetrius	231.
13. Heraclas (al. *Hieroclas*)	247.
14. Dionysius, ex Sabaismo conuersus	264.
15. Maximus	281.
16. Theonas	300.
17. Petrus qui martyrium obiit	311.

Sedes vacat per anni spatium d)

18. Achillas (Arabibus *Archillas* vel *Archelaus*) tantum per quinque menses	312.
19. Alexander, Achillae frater	326.
20. Athanasius, Arii aduersarius	373.
Georgius Tarbasthenites, Arianus. vide Nyssen. lib. I. contra Eunomium tom. II. pag. 294.	
21. Petrus II.	380.
Lucius, Arianus, eius loco intrusus.	
22. Timotheus	385.
23. Theophilus	412.
24. Cyrillus I.	441.
25. Dioscorus	458.
25. b. *Proterius*, quem, loco Dioscori, depositi a. 451. in concilio Chalcedonensi, electum, pro legitimo patriarcha non habent Iacobitae	458.
[P] 26. Timotheus Aelurus	472.
27. Petrus III. Moggus	490.
28. Athanasius II.	497.
29. Iohannes Mela	507.
30.* Iohannes II. Έγκλειστος, siue inclusus	516.
31. Dioscorus iunior	518.
32. Timotheus III.	535.
33. Theodosius	567.
34. Petrus	569.
35. Damianus	593.
36. Anastasius	614.
37. Andronicus	622.
38. Beniamin	659.
39. Agatho	677.
40. Iohannes III. Semnudaeus	686.

41. Isaac

d) Gelasius II. 1. de actis concilii Nicaeni.

41. Isaac	vsque ad a. C. 688.
42. Simon Syrus	700.

Vacatio per triennium.

43. Alexander II.	724.
44. Cosmas	727.
45. Theodorus	737.
45. b. *Cosmas,* Melchitarum patriarcha, quem non agnoscunt Iacobitae ab a. C. 730. ad	742.
46. Chail, siue Michael	766.
47. Mennas, siue *Minas,* monachus S. Macarii	774.
48. Ioannes IV.	798.
49. Marcus	819.
50. Iacobus	836.
51. Simon tantum per menses quinque et dies sexdecim	837.
51. b. *Sophronius,* Melchitarum patriarcha, ab a. C. 844. per annos 13.	857.
52. Yusab siue Iosephus	850.
53. Chail siue Michael	851.
54. Cosmas II. Semnudensis	859.
55. Sanutius (al. *Σενόδιος,* vel *Chemida*)	881.
56. Chail, s. Michael III.	899.

Vacat Sedes aliquot annis.

57. Gabriel	923.
[†] 57. b. *Christodulus,* Melchitarum patriarcha	ab a. 906. vsque ad 932.
58. Cosmas III.	933.
58. b. *Eutychius,* Melchitarum patriarcha	ab a. 932. ad 940.
59. Macarius	953.
60. Theophanius	958.
61. Minas siue Mennas	976.
62. Ephraem, Syrus, filius Zaraa	980.
63. Philotheus (al. *Theophilus,* in latina Elmacini versione male *Philoponus*)	1002.
64. Zacharias	1032.
65. Sanutius	1047.
66. Christodulus	1078.
67. Cyrillus II.	1092.
68. Michael IV.	1102.
69. Macarius II.	1129.
70. Gabriel, fil. Tarik	1145.
71. Michael V.	1146.

* *Sophronii,* patriarchae Alex., meminit Io. Cinnamus lib. V. pag. 228. res anni 1160. referens.

72. Iohannes V. 1167.
73. Marcus, filius Zaraa 1189.
74. Ioannes, filius Abugaleb 1216.

Vacatio sedis per annos XX.

75. Cyrillus III. filius Laklaki ab a. 1235. ad 1243.
76. Athanasius 1261.
77. Iohannes Abusahi, irrita facta Gabrielis electione 1269.
78. Gabriel 1271.
78. b. Ioannes iterum 1293.
79. Theodosius, filius Zuabel 1300.
80. Ioannes ex Moniet Kousis 1320.
81. Ioannes 1326.
82. Beniamin ex Democrad 1339.
83. Petrus 1348.
84. Marcus ex Kelioul 1363.
85. Ioannes, Damasco oriundus ab a. 1365.
86. Gabriel, archimandrita monasterii Moharrak.
87. Matthaeus.
[?] 88. Gabriel, auctor ritualis libri Coptorum, confirmati a. C. 1427.
89. Ioannes.
90. Matthaeus ex Sahid, siue Thebaide.
91. Gabriel Archimandrita Monasterii occidentalis (S. Antonii)
92. Michael Semelouti.
93. Ioannes, siue Yunes Nekaddi
94. Iohannes Misrà, seu Kahira vetere oriundus.
95. Gabriel Monschari, ad quem legatus a Pio IV. Christophorus Rodericus S. I.
96. Ioannes Monfalutensis, ad quem scripsit papa, Gregorius XIII.
97. Gabriel, qui scripsit ad Vrbanum VIII.
97. b. *Meletius Piga,* Graecus.
98. Marcus ex Biad ab a. 1602. ad 1610.
99. Ioannes Melawani
100. Ioannes ex Touk 1645.
101. Marcus ex Mahjour ab ao. 1645. ad 1660.
102. Matthaeus (pro quo Wansleb. perperam *Baramus*) ab anno 1663. adhuc erat 1673.
103. Ioannes Toukhi fuit adhuc 1703.

104.

104. Samuel, cuius epiſtola ad reginam angliae Annam data a. 1712. legitur anglice verſa in *Michaelis de la Roche* diario literario Londinenſi, cuius titulus *Memoirs of Literature* tom. III. p. 273.

A tempore Dioſcori, praeſertim poſt captam a Muhamedanis Aegyptum, duo ſemper patriarchae, vnus Graecus Melchita, alter Coptita, ſiue Iacobita.

Sed in hoc catalogo fere Iacobitae, ſiue Coptitae modo patriarchae recenſentur, quemadmodum et in illis patriarcharum Alexandrinorum elenchis et notitiis, quae hactenus vulgatae ſunt a *Ioh. Michaele Wanslebio* ad calcem libri de eccleſia Alexandrina, Paris. 1677. in 12. ab *Ottone Dappero* in deſcriptione Africae pag. 87. a *Lud. Moreri* in lexico tom. I. voce *Alexandrie*, ab *Eduardo Pocockio* in Indice ad Eutychii annales, ab *Athanaſio Kirchero* in prodromo copto et poſt lexicon copticum p. 518. ſeq, ab *Abrahamo Echellenſi* in chronico *orientali* (vsque ad a. C. 1250.) Paris. 1680. fol. maxime vero a *Ioh. Baptiſta Sollerio*, S. I. in Actis Storum Iunii tomo V. Antwerp. 1708. fol. et denique [P] ab *Euſebio Renaudoto* in hiſtoria patriarcharum Alexandrinorum, Paris. 1713. in 4. [conf. notam ad initium huius indicis.] De antiquioribus vide *Caroli a Sto Paulo* geographiam ſacram pag. 275. ſeq. et *Ioach. Camerarium* ad Nicephori Conſtantinopol. chronographiam p. 141. ſeq. *Henr. Dodwellum* c. 6. diſſ. de ſucceſſione pontificum pag. 53. ſq. 77. *Dau. Bloudellum* praef. de epiſcopis et presbyteris p. 20. *Dionyſ. Petauium* tom. IV. dogm. theol. parte II. p. 724. ſeq. etc.

Index epiſcoporum, archiepiſc. et patriarcharum Alexandrinorum alphabeticus.

 Cyrillus.

Simon

CAPVT

[P] CAPVT XXIII. (olim XXVIII.)

De PROCLO, *Constantinopolitano.* ASTERIO, *Amaseno, et Ioanne* CLIMACO.

I. Procli, Constantinopol. aetas et vita. II. Scriptorum editiones. III. De homiliis, quae exstant circiter viginti. IV. De traditione diuina Liturgiae. V. De fide, epistola. VI. Aliae epistolae. VII. Scripta deperdita. VIII. Asterius, Amasenus. IX. Homiliae eius editae. X. Scripta deperdita. XI. Alii Asterii amplius viginti. XII. Ioannes Climacus. XIII. Eius scala paradisi, ac de veteribus scriptoribus, qui eam illustrarunt. XIV. Epistola ad Pastorem. XV. Editiones et versiones.

(*Cum supplementis G. C. Harles.*)

I.

PROCLVS, S. Chrysostomi, qui a. C. 407. obiit, amanuensis, postea notarius fuit Attici, post Arsacium, Chrysostomi successorem, archiepiscopi Constantinopol. a. 425. defuncti, qui ex lectore eum diaconum ac deinde presbyterum ordinauit. A Sisinnio, Attici successore, postea designatus a. 426. episcopus Cyzici, munus illud non obtinuit, Dalmatio a Cyzicenis ei praelato: licet in inscriptione homiliae primae Proclus episcopus Cyzicenus appelletur. Constantinopoli inde commoratus, sacris concionibus zeli, doctrinae et eloquentiae praeclaram tulit laudem, ac post depositum in concilio Ephesino Nestorium, Sisinnii successorem, archiepiscopus a. 431. desideratus a populo; sed a. 434. demum successor Maximiano, post Nestorium suffecto, et prid. 15. April. defuncto, datus a Theodosio iuniore, et archiepiscopus Constantinopolitanus constitutus est, arduamque illam dignitatem cum laude industriae ac probitatis gessit vsque ad a. 446. Memoriam eius celebrant graeca et latina ecclesia 24. Octobr. De illo videndi e veteribus *Socrates* VII. 28. et 40. seq. Tripartita XII. 3. et 11. seq. *Nicephorus* XIV. 29. et 37. seq. *Georgius Alexandrinus* et *Simeon Metaphrastes* in S. Chrysostomi vita, *Theophanes* p. 75. *Facundus* etc. E recentioribus *Vincentius* [P] *Riccardus* in vita Procli, quam ab eo acceptam e) *Bzouius* epitomae annalium Baronianor. ad a. C. 446. inseruit, et Riccardus ipse Procli opusculis, a se collectis, praefixit: *Tillemontius* tom. XIV. memor. hist. eccles. p. 704 — 719 et 751. sq. Memoriae litterariae Treuoltinae a. 1710. pag. 579. seq. et *Io. Garnerius* ad Marium Mercatorem tom. II. p. 25. f) Dictio eius graecis auribus talis ferme, qualis est latinis

e) Vide *Allatii* apes vrbanas p. 253.

f) Add. *Pagi* crit. Baron. 434. II. III. p. 464. et 465. item a. Ch. 446. VIII — X. pag. 600. sq. *Hamberger* zuverläss. Nachr. tom. III. pag. 146. sqq. qui praeterea laudat *G. Cauei* bibl. litter. scriptor. eccl. tom. I. p. 425. *L. Ell. du Pin* nouv. biblioth.

tinis Petri Chrysologi, Combefisio iudice: sed, vt Eliae du Pin notatum, antithetis et acuminibus crebrioribus vim et robur orationis subinde frangit. *Fabric.* Mirus fuit allegoriarum sectator atque argutiarum, et vero ineptiarum venator, praesertim in laudanda S. Maria. Legas, si volupe est, homilias de incarnatione I. C. et in laudem Mariae, Deiparae, aut quae ex illis excerpserunt *Walch.* p. 374. ac *Schroeckh* tom. XVII. p. 490. sqq. et quae ex *Vinc. Riccardi* comment. ad Proclum repetiit *R. M. von Goens* in praefat. ad Porphyrium de antro nympharum, (Traiecti ad Rh. 1765. 4.) pag. XXIII. sqq. not. *Harl.*

II. Ex scriptis Procli, quae potuit reperire, graece ac latine edidit *Geuerh. Elmenhorstius* Lugd. Batau. 1617. in 8. g), longe plura *Vincentius Riccardus,* clericus regularis Theatinus, cum noua versione et copiosis animaduersionibus, Rom. 1630. in 4. Ab eo tempore *homilias* (XX.) *Procli* ad MSS. codices recensuit et noua, siue recognita, versione donauit breuibusque notis illustrauit *Franciscus Combefisius* in auctario nouo bibl. patrum tom. I. p. 302. Paris. 1648. fol. Latine etiam Procli scripta exstant in bibl. patrum edit. Lugd. tom. VI. p. 589. Pleraeque itidem illius homiliae leguntur latine in bibliotheca *Combefisii* concionatoria. Nonnulla quoque in supplemento bibl. patrum Morelliano tom. I. p. 645. seq.

III. *Exstant e Procli, Constantinopol., scriptis:*

1. Ἐγκώμιον εἰς τὴν παναγίαν Θεοτόκον Μαρίαν. *Laudatio in sanctiss. DEI genitricem, Mariam.* Nestorii haeresin clarissime refellens, dicta Constantinopoli a Proclo, adhuc Cyzici episcopo, h) circa a. C. 429. quum Nestorius ecclesiae Constantinopolitanae praeesset. Incipit: Παρθενικὴ πανήγυρις σήμερον τὴν γλῶτταν ἡμῶν. Haec cum versione

bibliotli. tom. IV. p. 72. *R. Ceillier* hist. gen. des AA. eccl. tom. XIII. p. 472. *Mich. le Quien* or. christ. tom. I. p. 216. Praeterea *Schroeckh.* in hist. eccles. christianae, (germanice scripta,) tom. VIII. p. 185. sqq. atque paullo fusius, quoniam Proclus a Cyrilli stetit partibus, ideoque iu controuersia historiaque Nestoriana haud vltimum occupauit locum propter muneris auctoritatem non minus quam gratiam, qua valuit apud Theodosium iuniorem, imperatorem, exposuit doctrinam opinionesque *Procli* in tomo XVII. p. 490. in tomo XVIII. p. 192. sqq. vberius tamen in eodem tomo persequutus est *Cyrilli, Alex.,* vitam fataque et acres iniquasque cum Nestorio lites. Hinc etiam *Walch* in historia haeresium etc. in superiore capite frequenter laudata, tom. V. passim Procli historiam atque conamina contra Nestorium intexuit historiae Nestorianismi, e. gr. p. 373. sqq. 380. 630. 633. 641. sq. 645. et alibi. *Harl.*

g) Haec edit. continet tres epistolas, quarum duabus addita est *Dionysii Exigui* versio; tum IV. homilias vna cum fragmento de traditione diuinae liturgiae. — *Riccardi* edit. est inscripta: *Procli* — analecta. A *Vincentio Riccardo* ex insignium bibliothecarum penu eruta, nunc primum tum graece, tum latine edita, reddita, commentariisque illustrata. Romae ap. hered. B. Zannetti, 1630. 4. — In *Io. Patusae* Encyclopaediam philolog. vol. II. pag. 209. sqq. recepta sunt ea, quae a Fabricio recensentur nr. 17. 7. 11. 13. et 1. *Harl.*

h) Adde *Tillemontium* tom. XIV. memor. hist. eccles. p. 315. seq. 706. et 750. seq. [*Walch.* l. c. p. 373—375. *Ceiller* Hist. des aut. eccl. tom. XIII. p. 472. etc. *H.*]

versione [i]) *Theodori Peltani*, S. I. saepius prodiit sub initium Actorum concilii primi Ephesini, Romae, Coloniae et Parisiis editorum: Cum eadem versione *Geuerhardus Elmenhorstius* inter Procli opuscula p. 52. edidit, et *Vincentius Riccardus* pag. 1. qui praeterea aliam interpretationem *Dionysii*, vt opinatur, *Exigui*, e MS. Vaticano vulgauit p. 673. [?] aliam item p. 668. Denique ex Mazarini codice castigatam ac suppletam cum noua versione *Franciscus Combefisius* auctarii noui tom. I. p. 301. Cum veteri illa versione, quam *Marii Mercatoris* esse putat, exhibet *Io. Garnerius* tom. II. operum Mercatoris p. 19. praemissam extemporali Nestorii homiliae, qua Proclo videtur respondere. Confer eundem p. 165. *Fabr.* *Florent.* in bibl. Laurent. Medic. IV. nr. 19. plut. 4. v. *Bandin.* cat. cod. gr. Laur. I. p. 521. qui obseruat, in margine superiore notatum esse, hoc encomium legi in omni festiuitate deiparae. *Paris.* in cod. CXXXVII. nr. 7. et tribus aliis exstat *Procli* orat. modo *in natiuitatem Deiparae*, modo *in laudem b. Mariae*, s. *Deiparae* inscripta. — Eadem *Taurini* in cod. LXX. fol. 279. v. catal. codd. gr. Taur. p. 167. — Eadem et hom. in praesentationem in cod. Coisl. CCLXXIV. teste *Montfauc.* in bibl. Coisl. p. 388. In *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. I. p. 701. *E.* inter codd. Sfortian. or. in natiuitatem Mariae, virginis. — ibid. p. 123. *A.* in bibl. Vaticana *Procli homiliae*, *Lambec.* in comment. III. p. 390. de cod. LXXVII. nr. 38. illam orat. sic memorauit: *Procli, episcopi Cyziceni, homilia in incarnationem Domini nostri I. C.* sedente adhuc Nestorio, habita: cuius principium: *παρθενικὴ πανήγυρις σήμερον* etc. et in nota citat concilior. generalium edit. graecolatin. Vatic. a. 1608. fol. tom. I. p. 708. *Harl.*

2. *Εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὰς ἐπαρυστρίδας: De incarnatione Domini nostri, Iesu Christi, et de infusoriis.* [k]) Incipit: *Καλὴ μὲν ἡ τῶν ψαλμῶν λύρα.* Arium, Eunomium, Macedonium et Nestorium *τετράπωλον τοῦ διαβόλου ἅρμα quadriiugum diaboli currum* adpellat p. 316. edit. Combefisii. Hanc primus non modo cum sua, sed et p. 677. ex alia incerti versione vulgauit Riccardus, quam depromsit e bibl. Vaticana. *Fabr.* *Venetiis* in bibl. Marc. cod. DLXXIII est quoque collectio testimoniorum SS. patrum, in his Procli CPolit. de Christi incarnatione. *Harl.*

3 *Εἰς τὰ γενέθλια*, siue *εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* *In natalem Domini nostri, Iesu Christi.* Incipit: *πολλαὶ καὶ διάφοροι πανηγύρεις.* In hac homilia, quam

i) Haec primum lucem vidit in actis synodi Ephesinae, *Peltano* interprete, editis latine Ingolstad. 1576. Deinde Heidelberg. 1579. 8. inter septemdecim homilias graecorum patrum, in praecipua Christi, saluatoris, festa a Peltano editas. Et in latina actorum synodi Ephesinae editione apud Commelin. 1604. fol. p. 394. Nam graece exstat in actis eiusdem concilii, a Commelino editis 1591. fol. p. 249. *Fabr.* in *Mansi* coll. concil. ampl. tom. IV. p. 578. *Harl.*

k) Septem infusoria in septem lampades Zachar. IV. 2. interpretatur septem dona Spiritus S.

quam primus edidit Riccardus, dies festos, qui illa aetate inter Christianos celebrabantur, commemorat his verbis:

Αἱ δὲ τῶν Χριστιανῶν πανηγύρεις θεῖαι καὶ παράδοξοι, καὶ ὄντως πηγαὶ καὶ θησαυροὶ σωτηρίας, ἡ μὲν γὰρ πρώτη ἡμῶν πανήγυρις, Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν κηρύσσει. ἡ δὲ μετ᾽ ἐκείνην, ὑδάτων ἁγιασμὸν, καὶ βαπτίσματος εἰκονογραφεῖ μήτραν. ἡ τρίτη, κατάδυσιν θανάτου, καὶ σταυροῦ τρόπαιον, καὶ ἀναστάσεως δῶρον, καὶ πατράσιν ἐλευθεροποιὸν εὐαγγελίζεται. ἡ τετάρτη, τῆς ἡμετέρας ἀπαρχῆς τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον, καὶ τὴν ἐκ δεξιῶν κέκραγε καθέδραν. ἡ πέμπτη, Πνεύματος ἁγίου κάθοδον, καὶ μυρίων χαρισμάτων ὄμβρους σαλπίζει. [?] αὗταί εἰσιν αἱ ἑορταὶ, ἃς ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐταῖς.

At Christianorum solemnia diuina sunt et admirabilia, vereque fontes ac thesauri salutis. Nam prima nostra celebritas, Dei ad homines aduentum praedicat. Quae vero hanc sequitur, aquarum sanctificationem, ac baptismatis fontem graphice exprimit. Tertia, mortis interitum, ac trophaeum crucis, resurrectionisque donum, ac quo patribus parta est libertas, laeto faustoque nuntio indicat. Quarta, primitiarum nostrarum in coelos ascensum, earumque a dextris consessum clamat. Quinta, Spiritus sancti descensum, ac sexcentos gratiarum imbres ceu tubae praeconio [?] alte intonat. Haec solemnia sunt, quae fecit Dominus: exultemus, et laetemur in eis.

4. *In* eundem *natalem CHRISTI.* Incipit: *λαμπρὰ καὶ παράδοξος.* Hanc primus, sed graece tantum et minus emendatam, vulgauerat *Elmenhorstius* p. 248. e codice bibl. Palatinae, additis Meursii castigationibus. At Riccardus ex aliis tribus Romanis emendauit. In Actis concilii Ephesini tom. I. edit. Binianae parte II. p. 381. legitur homilia similis, et iisdem incipiens verbis sub nomine *Theodoti*, Ancyrani. l) Procli, Constantinopol., *λόγον εἰς τὸ γενέθλιον* laudat *Ephraimus* apud Photium cod. CCXXIX. p. 423. Idem p. 435. citat et Proclum *ἐν Πουλχεριαναῖς*, (homiliis, praesente Pulcheria dictis,) *μετὰ τὸ γενέθλιον.*

5. *Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν παρθένον καὶ θεοτόκον Μαρίαν. Laudatio in S. virginem ac Dei genitricem, Mariam.* Incipit: *Πᾶσαι μὲν αἱ μαρτυρικαὶ* m) *πανηγύρεις.* Hanc

inter

l) Vid. in superiore cap. de Cyrillo, Alex., ad §. X. de scriptis Cyrilli ineditis, nr. 175. *Kollar.* ad Lambecii comm. vol. VI. p. 81. sqq. — or. in Christi natiuitatem, *Paris.* in bibl. publ. cod. CMLXXIX. nr. 3. — MCCXXII. nr. 16. et duae homiliae in cod. MCCCCXCI. — Fragmm. ex homilia, *Puer natus est nobis*, inter testimonia Sct. patrum de duabus in Christo naturis, in cod. caesar. *Vindob.* LXXVII. nr. 58. v. *Lambec.* III. p. 596. sq. et paullo post, §. VII. — Homilia in Seruatoris natalem in cod. *Selden.* IX. in cat. bibl. Bodlei. nr. 3397. — Infra in vol. IX. p. 85. et 86. vet. edit. inter elogia Sctor. tres Procli homiliae in I. C. natiuitatem recensentur, n. nostra et quae a Fabr. nr. 1. et 2. memoratur. *Harl.*

m) Alii codd. *μαρτυρίαι καὶ πανηγύρεις.*

inter Chrysostomi ἀμφιβαλλομένας graece ediderat Savilius tom. V. p. 887. n) Sed Proclo recte vindicat Riccardus testimonio codicis Vaticani, cui auctoritas Io. Damasceni, epistola de trisagio, suffragatur. *Fabr.* V. infra, de Damasceno, vol. VIII. pag. 796. vet. ed. et infra, vol. IX. p. 111. ed. vet. *Basnage* in Hist. de l'Eglise tom. II. L. XX. cap. 2. p. 1217. hanc et sequentem homil. propter absurdas, quibus tument, sententias formulasque loquendi, Proclo abiudicat; sed *Schroeckh* in hist. eccl. etc. tom. XVII. p. 490. sqq. inprimis p. 493. propter similem taedii plenam dicendi rationem et obscuritatem formulasque, in prima quoque eiusdem argumenti homilia, et a Basnagio Proclo vindicata, haud infrequentes, Proclo eas adserere haud dubitat. *Harl.*

6. Aliud paullo vberius *S. virginis encomium.* Incipit: κλέπτει τοὺς πόνους τῶν ἐμπόρων. Primus publicauit Riccardus e codice Vaticano. Combefisius collato altero regis christianissimi multa emendauit. [v. infra, vol. IX. p. 110. vet. ed.]

7. Εἰς τὰ ἅγια θεοφάνια. *In sancta theophania.* Incipit: Χριστὸς τῷ κόσμῳ ἐπεφάνη. A natali Christi, tamquam προλαβούσῃ, siue praecedente festum theophaniorum diserte distinguit sub init. Hanc homiliam primus vulgauit Riccardus. *Fabr.* V. infra, vol. IX. p. 88. IV. — Exstat in cod. *Vaticano*, teste *Montfauc.* bibl. bibl. MSS. I. p. 143. *A.* — *Florent.* in cod. Laurent. XV. nr. 2 plut. 9. v. *Bandin.* cat. codd. gr. I. p. 413. — *Paris.* in codd. bibl. publ. MCLXXIII. nr. 29. et MMMLXVI. nr. 16. — *Oxon.* in bibl. Bodlei. nr. 726. et 2500. cat. codd. Angliae etc. tom. I. *Harl.*

8. Εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου. *In transfigurationem Domini.* Incipit: δεῦτε φίλοι, καὶ σήμερον. Hanc primus graece inter dubias Chrysostomi edidit *Savilius* tom. VII. p. 332. Deinde e codice bibl. Palatinae a Gruttero acceptam *Elmenhorstius* cum sua versione p. 81. *Fabr.* V. supra, in vol. VIII. p. 471. in indice homil. Chrysostomi: infra, vol. IX. p. 89. — In cod. *Naniano* LXIII. nr. 38. incipit: Δεῦτε ἀδελφοὶ φιλόχριστοι καὶ σήμερον etc. et adscribitur *Chrysostomo.* v. catal. codd. gr. Nan. p. 106. — Sic quoque inscripta, sed *Proclo* adscripta, occurrit illa hom. in cod. *Taurinensi*, quondam regio, CXXXVIII. inter Sctorum vitas et patrum sermones. v. catal. codd. gr. Taur. p. 234. sq. — In cod. *Barocc.* CCXXXIV. cat. codd. Angl. etc. I. p. 32. fin. alia *Procli* hom. in transfigurationem Domini exstat: incipit quidem: οἱ μὲν οὐ εἰδότες ἐλθεῖν. *Harl.*

9. Εἰς τὰ βαΐα. *In ramos palmarum.* Incipit: σπουδαιότερος ὁ παρὼν, ὦ φίλοι, καιρός. o) Primus edidit Riccardus e codice bibl. Cryptae ferratae, quae illas quoque, quas secundo et tertio loco memoraui, [P] illi suppeditauit. Alia Procli homilia εἰς τὰ προφωτίσματα καὶ εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ Λαζάρου καὶ εἰς τὰ βαΐα exstat MS. in bibl. caesarea

n) V. supra, vol. VIII. p. 515. in indice homiliarum Chrysostomi, πᾶσαι μὲν etc. *Harl.*

o) V. infra, vol. IX. p. 129. vet. ed. *H.*

farea teste *Lambecio* V. p. 27. atque incipit: ἤδη τῆς δεσποτικῆς πανηγύρεως παρακύπτει τὰ χαρίσματα. *Fabr.* In cod. caesar. CCX. nr. 34. p. 62. ed. Kollar. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. DCXXXIX. *Procli homilia* in ramos palmarum, teste cel. *Villoison* in aneed. gr. tom. II. p. 248. *Harl.*

10. Εἰς τὴν ἁγίαν πέμπτην. *In sanctam quintam feriam* magnae hebdomadae. Incipit: ἐπέστη τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἡ πανήγυρις. *Fabr.* V. infra, vol. IX. p. 139. ed. vet. — Exstat *Paris.* in bibl. publ. cod. MCLXXV. nr. 9. — in cod. *Coislin.* CXCIII. fol. 98. et incip. ἐπέστη, ἀγαπητοὶ, τῶν ἱερῶν etc. atque *Montfauc.* in bibl. Coisl. p. 246. adnotat, illam homiliam in aliis codd. tribui *Chrysostomo.* sed v. supra, vol. VIII. p. 481. et *Bandin.* in catal. codd. gr. Laurent. I. p. 286. vbi in cod. XXVI. nr. 42. adscribitur Chrysostomo. *Harl.*

11. Εἰς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ. *In dominicam passionem, in sancta et magna parasceue.* Incipit: Φοβερὰ τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ μυστήρια. Primus, quemadmodum et nonum proxime sequentes edidit Riccardus. *Fabr.* Exstat in cod. *Coislin.* modo laudato. — *Paris.* in bibl. publ. cod. DCCLXX. nr. 2. nisi est hom. nr. 13. et nr. 31. *in laudem S. Stephani.* — *Florent.* in cod. Laurent. XXVI. nr. 43. plut. 7. v. *Bandin.* l. c. p. 286. *Harl.*

12. Εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. *In Domini nostri Iesu Christi resurrectionem.* Incipit: Φαιδρὰ τοιγαροῦν τοῦ τριημέρου πάθους τὰ ἄνθη. Videtur ἀπάνθισμα, non integra oratio.

13. 14. Εἰς τὸ ἅγιον πάσχα. Homiliae duae. *In sanctum pascha.* Prior incipit: Νικῶντα καὶ λόγον εὑροιμεν. Posterior: λαμπρὰ μὲν ἡ τοῦ πάσχα πανήγυρις· λαμπρὸς δὲ. [v. infra, vol. IX. p. 94. et 95. vet. ed.]

15. Εἰς τὸ ἅγιον πάσχα, καὶ εἰς τό· ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. *In sanctum pascha, et in illud:* In principio erat verbum. *Ioh. I.* 1. Incipit: Οἱ μὲν ἄλλοι εὐαγγελισαὶ τὴν κατὰ σάρκα γενεαλογίαν. *Legunt,* inquit Combefisius, *Graeci illud euangelium ipso die paschae, vt bene Riccardus colligit ex Chrysostomi homil. 7. de resurrect. tom. III. Habentque etiamnum Graecorum libri ecclesiastici, quibus euangelia digesta sunt in vsum totius anni. Tota vero hebdomada legunt euangelia, quae vocant matutina, quibus continetur dominicae resurrectionis historia.*

16. Εἰς τὴν ἁγίαν πεντηκοστήν. *In sanctam pentecostem.* Incipit: σήμερον, ἀγαπητοὶ, ἐπεφοίτησε. *Fabr.* V. infra, vol. IX. p. 133. vet. ed. — Exstat *Paris.* in bibl. publ. cod. MDXCV. nr. 41. *Harl.*

17. et 18. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέφανον. *Encomium* duplex *in sanctum protomartyrem, Stephanum.* Prius incipit: ὡς ἱερὸς ἀληθῶς καὶ καλῶς τῶν. Hoc licet sub Procli nomine a Riccardo editum, tamen Photii auctoritate cod. CCLXXI. bibl. *Asterio,* Amaseno, vindicatur, cuius nomine restitutum graece cum noua versione sua

 edidit

edidit Combefisius tom. I. auctarii noui pag. 683. Alterum incipit: Ὁ μὲν αἰσθητὸς ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἀνατέλλων. *Fabr.* V. infra, vol. IX. p. 143. et 144. vet. edit. Homil. quae incipit: ὁ μὲν αἰσθητὸς ἥλιος, est *Florentiae* in cod. Laurent. XVII. nr. 4. v. *Bandin.* l. c. I. p. 416. — item in codd. *Coislin.* CV. nr. 24. et CXXI. nr. 22. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 179. et 196. — de cod. *Paris.* v. ad nr. 11. *Harl.*

19. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον ἀπόστολον. *Encomium S. Pauli, apostoli.* Incipit: οὐδεὶς ἀσθενεῖ Παύλου ἀθλοῦντος. *Fabr.* *Paris.* in bibl. publ. cod. MCDXLVII. nr. 31. conf. infra, vol. IX. p. 131. ed. vet. *Harl.*

20. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν, ἀπόστολον. *Encomium S. Andreae, apostoli.* Incipit: ἰσχυρὸν τῆς ἀποστολικῆς ἁλιείας τὸ δίκτυον. Latine sub [?] Chrysostomi nomine ediderat, e *Sirleti* versione, Lipomanus tom. VII. et Surius ad 30. Nou. [v. infra, vol. IX. p. 54. vet. ed.] Sed Proclo restitutum graece primus vulgauit Riccardus. Latine vertit etiam *Carolus Fabianus*, ex cuius versione occurrit latine in supplemento bibl. patrum Morelliano tom. I. p. 813. *Fabr.*

[Homiliae in *S. Lucam*, euangelist. et in *S. Ioannem*, euangelist. sub *Procli* nomine exstant in codd. *Paris.* bibl. publ. MCDLIV. nr. 18. et MCDLXVIII. nr. 8. In *S. Ioannem* encomium: *Venet.* in cod. *Naniano* CLIV. nr. 49. incipit: οἱ μὲν ἄλλοι εὐαγγελισταί. v. cat. codd. gr. Nan. p. 350. Sed sic incipit oratio, nr. 15. memorata, *in pascha. Harl.*]

[*Procli* encomium *S. Nicolai*: incipit: Ἀδελφοί μου, πατέρες καὶ τέκνα, *Oxonii* in cod. Barocc. bibl. Bodlei. CLXXIV. *Harl.*]

21. Pars *laudationis S. Chrysostomi*, dictae, quum illius reliquiae p) Constantinopolim translatae essent, ex antiquo lectionario bibl. Vallicellanae primum latine edita a *Baronio* ad a. C. 438. [tom. V. annal. p. 676.] Incipit: *Certe gratias Deo, fratres carissimi.* Exstat etiam latine tantum in Elmenhorstii, Riccardi, et Combefisii editionibus. *Fabr.* Conf. *Lambec.* commentat. tom. VIII. p. 635. sq. ibique Kollarii not. et supra, vol. VIII. p. 458. cum nota *p. Harl.*

IV. Περὶ παραδόσεως τῆς θείας λειτουργίας. *De traditione diuinae liturgiae*, siue *Missae*, graece praefixum antiquis Liturgiis ediderat Guil. Morellus Paris. 1560. fol. p. 1. sqq. et latine *Claudius de Sainctes* Antwerp. 1562. in 8. Aliam versionem suam addidit Elmenhorstius p. 157. aliam etiam, notasque Riccardus. Nam Combefisius et hoc apospasmation, et cetera, quae deinceps referam, homiliis Procli subiungere omisit. Incipit: πολλοὶ μέν τινες καὶ ἄλλοι. q) Non praetereundum autem est, illud fragmentum, an vere a Proclo ita scriptum

p) Vide *Sam. Basnagii* annales ad a. C. 438. nr. 5.

q) In bibl. *Bodlei.* nr. 2877. et cod. *Escorial.* (v. *Plüer* itinerar. etc. p. 188.) exstat *de traditione liturgiae. Harl.*

scriptum sit, dubitari etiam a viris doctis in ipsa ecclesia romana. *Quia veritati deesse nequeo*, inquit *Richardus Simon* in notis ad Gabrielem Seuerum Philadelphiensem pag. 204. *quamuis sciam, scriptores grauissimos, qui id argumenti adtigerunt, totos a Procli illius auctoritate dependere, hunc de traditione Missae tractatum extra controuersiam, Procli esse, non ausim contendere.* Dubitasse etiam se professus *Allatius* est pag. 17. de libris ecclesiasticis Graecorum. E nostris conferendus est *W. Ernestus Tentzelius* de disciplina arcani aduersus Eman. Schelstratenum tom. II. diss. select. p. 255.

V. Περὶ πίστεως, *de fide* epistola celebratissima *ad Armeniae presbyteros et archimandritas*, scripta Theodosio iuniore XV. et Valentiniano IV. Coss. hoc est a. C. 435. Incipit: ὦ μετρίως ἀδελφοί. Non exstat in micropresbytico, vt Labbeum sequutus scripsit Caveus, nec in orthodoxographis. Sed cum *Dionysii Exigui* versione, (praemissa eius epistola ad Felicianum, pastorem,) occurrit in Antidoto aduersus haereses Basil. 1523. et Paris. 1538. fol. et in haeresiologia Ioh. Heroldi, Basil. 1556. fol. pag. 565. nec non in bibliothecis patrum, r) in auctario Ducaeano Paris. 1624. tom. I. et in editione Morelliana [?] Paris. 1654. tom. XI. cum versione *Antonii Agellii*, vt alias editiones, in quibus latine tantum legitur, omittam. Exstat et graece ac latine in conciliis edit. *Labbeanae* tom. III. pag. 1217. *Harduin*. tom. I. p. 1722. cum versione *Dionysii Exigui*. s) Etiam Elmenhorstius Dionysii versionem exhibet in sua opusculorum Procli editione p. 123. quemadmodum Riccardus p. 680. qui antea etiam vtraque lingua dederat, quemadmodum Elmenhorstius p. 2. cum versione *Antonii Agellii*, episcopi Acernensis, quae etiam in nonnullis bibliothecae patrum editionibus exhibetur. Prodiit et Paris. 1539. ex officina Claudiae Guillardae. Meminere huius tomi, siue epistolae, patres synodi V. Constantinopol. collatione quarta, t) quinta et sexta, Cyrillus Alex. in epistolis, quae Actis concilii Ephesini addi solent, ad Iohannem

r) V. cat. bibl. Leidens. p. 66. *H.*

s) Item in *Mansi* collect. concil. ampl. tom. V. p. 421. sqq. cum Dionysii Exigui versione ac praefatione, a. 435. signata; quae tamen anni nota num vera sit, dubium esse videtur. v. *Walchii* histor. haeresium, V. p. 641. sq. 643. sqq. vbi laudat is *Tillemont*. p. 789. eiusdem *Walch.* histor. tom. VI. p. 63. Procli autem epist. potissimum composita est contra scripta Theodori, Mopsuest. Add. *Schroeckh* l. c. tom. XVIII. pag. 500. sqq. 506. etc. Exstat epistola in cod. caesareo LXXVII. nr. 51. v. *Lambec.* III. p. 394. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod. DLXXV. atque confector cat. codd. gr. Marc. p. 302. sequitur, ait, opus, in duas partes diuisum, in quo agitur contra Theodorum (Mopsuestenum) et Nestorianos, iisque vt plurimum opponitur Leontius Heremita. — *Oxon.* in bibl. *Bodleiana* nr. 2408. catal. — *Florentiae* in bibl. Laur. Medicea, epist. interprete Dionysio eodem, qui S. Cyrilli capitula et epistolas est interpretatus, teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSS. I. p. 272. C. *Harl.*

t) In eadem quarta collatione tom. II. concilii edit. Binianae parte II. p. 68. latine exstat fragmentum libelli, Proclo porrecti a presbyteris et diaconis, qui missi erant ab episcopis, clericis et monachis et caeteris magnae Armeniae et Persidis et aliis gentibus. Confer *Tillemontium* tom. XIV. p. 629. seq. Fallitur *Baronius*, qui ad martyrolog. Rom. 24. Octobr. scribit, Procli epistolam ad Armenios in synod. Ephesina citari. [add. infra, vol. XI. p. 456. sq. de edit. Conciliorum. *Harl.*]

nem, Antiochenum, et ad monachos, Anastasium, Alexandrum et Martinianum: Facundus pluribus in locis, Liberatus in breuiario cap. 10. Agobardus aduersus Felicem tom. XIV. bibl. patrum Lugd. p. 249. Io. Maxentius in catholica professione de Christo, et imperator, Iustinianus, qui *magnum Proclum* vocat lib. I. tit. 1. codicis de summa trinitate, leg. 7. Alia fuit ad reuerendissimum clerum et amicum Christi orthodoxum populum epistola Procli, cuius meminit Dorotheus, Moesiae metropolitanus, in *Baluzii* noua collectione concilior. p. 840.

VI. *Epistola* synodica ad *Domnum*, *Antiochenum* episcopum, pro caussa *Athanasii* u), Perrhae episcopi. Incipit: τὸ φιλάλληλον, θεοφιλέστατε. Prodiit saepius graece et latine in Actis synodi Chalcedonensis Actione XIV, tom. II. edit. conciliorum Binianae, Labbeanae tom. IV, atque ex *Dionysii Exigui* versione in veteri latina illorum Actorum interpretatione, ex qua edidit Elmenhorstius p. 118. et Riccardus p. 695.

Ad Ioannem, Antiochenum, epistola de caussa *Theodori*, Mopsuesteni, et *Ibae*, Edesseni episcopi. Latine tantum seruata in Actis quintae synodi Constantinopol. collatione V. et VI. Incipit: *Arbitror, te cognoscere, religiosissime. Fabr.* De *Iba* v. infra vol. XI. pag. 438. de edd. concilior. In *Mansi* coll. concil. ampl. VII. p. 241. exstat maxima Ibae epistolae pars gr. et lat. in tom. IX. p. 298. plura dabunt *Schroeckh* in hist. eccles. christ. tom. XVIII. pag. 306. sqq. I. p. 466. *Walch.* in hist. haer. V. p. 648. sqq. p. 670. sq. vbi lectores ablegat ad *Assemanni* bibl. orient. tom. I. p. 199. sqq. et *le Quien* orient. christian. tom. II. p. 960. sqq. inprimis *Walch.* l. c. tom. IV. p. 53 — 78. vbi etiam alii laudantur veteres et recentiores scriptores, atque de Domno et Io. Antiocheno quaedam notantur. *Harl.*

[*] Hisce epistolis alias duas ad Iohannem, Antioch., et vnam ad Maximum, diaconum, ex *Facundi* VIII. 2. et 5. aliisque quasdam aliorum epistolas et fragmenta *Riccardus* ex Actis concilii Chalced. et Constantinopolitani V. adiunxit, de quibus vide, si placet, *Labbeum* tom. II. de Script. eccles. p. 240. seq.

VII. Plures Procli homilias intercidisse, patet ex *Ephraimo* apud *Photium* cod. CCXXIX. p. 422. qui laudat Proclum ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, *in homilia quadragesima*, nisi verba illa homiliam, initio ieiunii quadragesimalis dictam, denotent, vti p. 423. laudatur *Nazianzenus* ἐν τοῖς γενεθλίοις, id est, homilia εἰς τὰ γενέθλια. Homiliam, qua verba Ezech. XXXVIII. 3. ad victoriam, de Barbaris Hunnis relatam, adplicuit, memorat *Socrates* VII. 43. et ex eo Tripartita XII. 12. *Nicephorus* XIV. 38. Ex homilia in illud Es. IX. 6. *Puer natus est nobis*, adfert nonnulla synodus Chalcedonensis tom. II. Binii p. 349. et *Anastasius Sinaita* in hodego p. 110. et 166. Idem p. 160. laudat quaedam ex Procli λόγῳ εἰς τὴν θεοτόκον, quae in editis non reperio. *Fabr.* Homilias in Lucam, Ioannem et Nicolaum, iam

u) Vide *Tillemont.* tom. XIV. p. 647. sqq.

iam memoraui ad nr. 20. at in cod. *Naniano*, ibi citato, nr. 42. (catal. pag. 350.) etiam laudatur *Procli* λόγος καὶ διάλυσις τῦ ἁγίυ πάτερ ἡμῶν, cuius initium: ὡς κατῆλθεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησῦς Χριςός.

Sub *Procli, CPolit.*, nomine perperam in cat. *Bodlei.* nr. 3036. et in *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. p. 487. *E.* memorantur *elementa theologica:* funt enim *Procli diadochi* libri *de Platonica theologia.* conf. *Lambec.* comm. I. pag. 269. et *Reifer* in indic. bibl. codd. Augeſt. Vind. pag. 34. *Harl.* — Procli epifc. CPol. literarum monumenta quae fuperfunt omnia poſt Richardum et Combefiſ. collecta, digeſta et recenſita in *Gallandi* bibl. PP. tom. IX. p. 601. ſq. cf. Galland. Prolegg. p. 39. *Beck.*

VIII. ASTERIVS, Amafeae, metropolis Ponti, epifcopus, homilia in feruum centurionis, cuius argumentum Photius nobis feruauit (cod. CCLXXI. p. 819.) narrat, fe in iuuentute a quodam Scytha, feruo, quem Antiochenus quidam ciuis emerat, edoctum liberalibus difciplinis. Homilia III. in auaros teſtatur, fe vicinum aetati Iuliani, imp., qui a. C. 363. eſt obtruncatus. Et homilia in feſtum Kalendarum p. 75. deplorat necem Rufini, qui apud Arcadium tantum valuit, Eutropiique, v) quorum ille ao. 395. hic 399. παρελθόντος ἐνιαυτῦ, fiue anno ante hanc homiliam habitam perierat. w) In epifcopatu Amafeno fucceſſiſſe Eulalio x) videtur, in exfilium eiecto per Arianos; fed poſt mortem Valentis a. C. 378. reſtituto, cuius meminit *Sozomenus* VII. 2, atque fuccefforem habuiſſe Palladium, qui a. C. 431. Ephefinae fynodo interfuit: εἰς βαθὺ γῆρας τῦ βίυ καταντῆσαι ad extremam fenectutem perueniſſe, ex quadam eius, (quae hodie non exſtat,) homilia notauit *Photius* in Amphilochiis quaeſt. 125.

IX. Exſtant eius homiliae: y)

1. Eis

v) Confer *Sam. Petitum* III. 7. Obferuatt. p. 338. feq. et *Valefium* p. 162. ad Sozomeni VIII. 7.

w) Atque *Saxius* in Onom. I. p. 470. ex *Pagio* in crit. Baron. a. C. 403. nr. XIV. pag. 432. tom. V. probat, *Aſterium* a. C. 400. recitaſſe *orationem de Kalendis.* Add. de *Aſterio Hamburgerum* in: zuverl. Nachr. tom. I. p. 919 ſq. et, quos hic iam laudat, *Cauei* hiſt. litt. fcriptorum eccles. tom. I. p. 372. *L. Ell. du Pin* Nouv. Bibl. tom. III. p. 77. *R. Ceiller* Hiſt. gener. des AA. eccl. tom. VIII. p. 487. Magnam biblioth. eccl. h. v. *Harl.*

x) *Cotelerius* tom. II. monument. p. 516. *Tillemont.* tom. X. p. 408. feq.

y) De codd. in genere quaedam notabo. *Florent* in bibl. Laurent. cod I. nr. 45—49. plut. 7. ſunt quinque priores, a Fabricio recenſae, *Aſterii, Amas.* homiliae, et in cod. XX. nr. 18. plut. 11. eſt encomium in Phocam. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. I. pag. 198. et 514. — *Aſter.* citatur ibid. p. 91. nr. 24. in catena in Pſalmos, et p. 435. in expoſit. diuinor. praeceptorum. — *Vindobonae* in codd. caefar. XVI. nr. 22. et XXXV. nr. ſunt homiliae in Phocam et SS. martyres. v. *Lambec.* VIII. p. 517. ibique Kollar. de *Phoca*, et p. 791. ſqq. — In cod. X. caeſ. Aſterius citatur in caten. in Pſalter. v. *Lambec.* III. p. 53. ſqq. fed in indice p. 574. fatetur, ſibi haud liquere num Aſterius Amas., an Cappadox ſit intelligendus. v. infra §. IX. 20. et not. ad §. XI. nr. 2.

Idem

1. Εἰς τὸν πλούσιον καὶ εἰς τὸν Λάζαρον. *de Diuite et Lazaro,* Luc. XVI, 19. seq. Incipit: οὐ τοῖς ἀποφατικοῖς καὶ δογματικοῖς μόνον. [v. infra, vol. IX. p. 106. ed. vet.] Laudat tunc adhuc [?] ineditam *Philippus Rubenius* lib. II. cap. 1. electorum. Locum de Christo non pingendo, ex ea adlatum in synodo septima, actione 6. tom. III. Binii p. 658. vindicat *Nicephorus,* Constantinopolitanus, in antirrheticis, et *Theodorus Studita* lib. II. epist. 36. ad Naucratium tom. V. opp. Sirmondi p. 438.

2. Εἰς τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας. *De oeconomo iniquitatis,* Luc. XVI, 1. seq. Incipit: Πολλάκις ὑμῖν εἶπον διαλεγόμενος. [v. infra, vol. IX. p. 128.]

3. Κατὰ πλεονεξίας. *Aduersus Auaritiam.* Incipit: Ἄνδρες Χριστιανοὶ καὶ κλήσεως. *Fabr.* Exstat quoque in *Io. Patusae* encyclop. philol. vol. II. pag. 307. *Harl.*

4. Λόγος κατηγορικὸς τῆς ἑορτῆς τῶν καλανδῶν. Sermo aduersus donationes, ineptias ac superstitiones, *Calendis Ianuarii* illa aetate vsitatas. Incipit: δύο κατὰ ταυτὸν ἑορταί. [v. infra, vol. IX. p. 63 vet. ed.]

5. Εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν. *Num liceat dimittere homini vxorem suam quacunque ex causa* ad Matth. XIX. 3.

Hasce quinque homilias, hactenus memoratas, primus graece ex codice cardinalis Ascanii Columnae cum versione *Philippi Rubenii* edidit *Iohannes Brantius,* Antwerp. 1615. in 4. vnde recusae sunt vtraque lingua in Auctario Ducacano Paris. 1624. 4. tom. II. p. 563. et in bibliotheca patrum Paris. 1644. (1654.) tomo XIII. sed ope codicum, quos a Sirmondo Ducaeus acceperat, accuratius recensitae. Tum latine in bibliotheca patrum Colon. 1618. tom. IV. Rubenii versionem *Combefisius* ita interpolauit, vt nouam veluti adornauerit. Gallice transtulit *Franciscus Maucroix,* z) Paris. 1695. in 12. consilio Pauli Pelissonii, qui inter disertissimos graecos ecclesiae doctores locum singularem Asterio tribuendum esse non dubitauit.

6. Εἰς

Idem quoque dicendum videtur de simili catena in cod. XVII. *Venet.* Marc. cat. p. 19. — et forsan quoque de cod. *Coislin.* LXXX. in scholiis marg. ex SS. eccl. excerptis, ad Theodoreti comm. in Psalmos. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 137. — de cod. *Barocc.* CLIV. sec. cat. in L. priores Psalm. — de cod. *Bodlei.* nr. MCMLXXXII. — In cod. *Coislin.* CVII. sunt homil. nr. 7. et 8. — in cod. CXII. Asterii loca in collectione rerum moral. ex opp. scriptor. eccl. — in cod. CCI. & in Nicetae catena in euang. Lucae. v. *Montfauc.* l. c. pag. 182. 186. et 251. ac pag. 346. ex Photii amphilochiis (v. paullo post, §. XI. nr. 1.) s. cod. CCLXX. exceptam dedit gr. et lat. *quaestionem* CXXV. *quot Asterii fuerint, et quaenam ipsorum opinio.* Alios codd. suo quosque loco nominabimus. *Harl.*

z) Iournal des Savans 1695. p. 629. edit. Amst.

6. Εἰς τὸν προφήτην Δανιὴλ. καὶ εἰς τὴν Σωσάνναν. *In Danielem, prophetam, et Susannam.* Incipit: ἀεὶ τοῦ Πνεύματος ἡ χάρις. Ex MS. regis christianissimi. *Fabr.* V. infra, vol. IX, pag. 70. vet. ed. — Exstat in bibl. *Paris.* publ. codd. MCXCVIIII. et MDCLVIII. nr. 29. — *Oxon.* in cod. Barocc. CXCII. *Harl.*

7. Εἰς τὸν ἐκ κοιλίας τυφλόν. *In coecum a natiuitate*, Ioh. IX. Incipit: ἠκούσαμεν ἀρτίως τοῦ υἱοῦ τῆς βροντῆς. Ex codice Sirmondi et Seguieriano. Legit Photius et loca ex hoc sermone profert in bibliotheca cod. CCLXXI. p. 820. edit. primae. [v. infra, vol. IX. p. 67. vet. ed.]

8. Εἰς τοὺς ἁγίους κορυφαίους ἀποστόλους, Πέτρον καὶ Παῦλον. *In sanctos principes apostolos, Petrum et Paulum.* Incipit: πᾶσαι μὲν αἱ συνήθεις [?] αὗται. Ex venerandae antiquitatis codice Seguieriano recens adlato ex celebri monasterio τῆς ἐγκλείστρας, Graeciae. [v. infra, vol. IX. p. 134. ed. vet.]

9. Ἐγκώμιον εἰς ἅγιον ἱερομάρτυρα Φωκᾶν. *In S. martyrem, Phocam*, Sinopensem, passum Romae sub Traiano. Incipit: Καλὴ καὶ συμφέρουσα. Ex codice regis Galliae et autographo Sirmondi. In quibusdam codicibus, (vt caesareo apud *Lambecium* VIII. p. 243.) aa) incipit a verbis p. 171. edit. Combefisianae: ἱερὸς μὲν καὶ θεσπέσιος ἅπας ὁ τῶν γενναίων μαρτύρων κατάλογος. Atque ita latine, tamquam Simeone Metaphraste auctore, legitur apud *Lipomannum* tom. VI. p. 274. b. et *Surium* ad 22. Sept. Duos Phocas, martyres, in hoc sermone ab Asterio confundi, notat *Baronius* ad martyrolog. Rom. 14. Iul. quem vide etiam ad 5. Martii, vbi notat verba quaedam, (quae pag. 178. edit. Combefisii leguntur,) laudari in septima synodo.

10. Εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρας. *Encomium in sanctos martyres.* Incipit: ἔστιν ὡς ἔοικεν καὶ παρὰ τῶν. Ex codice card. Columnae, describente Iac. Sirmondo. [exstat in cod. *Paris.* bibl. publ. DCCLXXI.] Loca duo e MS. caesareo emendat *Lambecius* VIII. p. 373. [s. p. 791, sqq. ed. Kollar. cod. XXXV. nr. 4.]

11. Εἰς μαρτύριον τῆς πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας, ἔκφρασις. *Enarratio imaginis, qua exprimitur martyrium clarissimae martyris, Euphemiae*, sub Diocletiano passae. Incipit: πρῴην μὲν, ὦ ἄνδρες, Δημοσθένην εἶχον ἐν χερσὶ τὸν δεινόν. Hanc

Ttt 2 ἔκφρασιν

aa) P. 517. sq. ed. Kollar. qui, vt et Lambec. de duobus Phocis quaedam animaduertunt. Haec autem Asterii laudatio grata fuisse videtur antiquioribus; vtpote quum illa in pluribus occurrat codd. e. g. in bibl. *Bodlei.* nr. CCXXXVI. et CCLXXXV. sec. cat. codd. Angliae etc. tom. I. et in tom. II. inter codd. *Th. Gale*, nr. MMMMMDCCCLXXVIII. — in bibl. quondam regia *Taurin.* LXXXVI. fol. 99. b. vbi etiam incipit ἱερὸς μὲν καὶ θεσπέσιος etc. v. cat. codd. gr. Taurin. p. 181. — *Mediolani* in bibl. Ambrosiana; — et in cod. *Sfortiano*, teste *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. I. p. 493. *A.* et 700. *C.* — *Paris.* in octo codd. bibl. publ. add. paullo ante in notitia codd. et infra in vol. IX. p. 136. ed. vet. *Harl.*

ἐκφράσιν Afterii laudant *Photius* in bibliotheca cod. CCLXXI. pag. 820. et in Amphilochiis quaeft. 125. et *Adrianus* II., papa, lib. de imaginibus, profertque integram feptima fynodus actione 4. tom. III. Binii pag. 544. feq. Laudat iterum p. 659. actione VI. et p. 700. actione VIII. Combefifius vero ex codicibus duobus regiis [bb]) caftigauit, et noua verfione donauit. Gallice cum primis quinque homiliis vertit *Franciscus Maucroix.* Paris. 1695. in 12. [v. iufra, vol. IX. p. 76. ed. vet.]

Sex, quas proxime hactenus retuli, primus graece et latine edidit, Rubenianisque fubiunxit, et vniuerfas notis illuftrauit *Franciscus Combefifius* tom. I. Auctarii noui bibliothecae patrum, Paris. 1648. fol. Latine deinde ex Combefifii verfione fubiunxit *Theophilus Raynaudus*, operibus latinorum fcriptorum Leonis Magni, Maximi Taurinenfis, Petri Chryfologi, Fulgentii, Valeriani Cemelienfis, et Amedei, Laufanenfis epifcopi, quae fub titulo Heptadis praefulum, chriftiana fapientia et facundia clariffimorum, Lugd. 1652. et [P] Paris. 1661. fol. *vna hac*, vt queritur in bibl. concionatoria Combefifius, *officii gratia, quod expunctum meum producentis nomen eft.* Nimirum dominicani, Combefifii, nomen libenter fupprimendum ratus eft Iefuita, Raynaudus, profeffus etiam Cyriacorum aduerfarius. In illa Combefifii bibliotheca concionatoria pleraeque etiam Afterii homiliae ex Combefifii verfione latine exhibentur.

12. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέφανον. *Laudatio S. protomartyris, Stephani.* Incipit: ὡς ἱερὸς ἀληθῶς καὶ καλῶς. Ex Photii teftimonio cod. CCLXXI. Afterio, Amafeno, vindicatur et fub eius nomine a Combefifio exhibetur graece et latine tom. I. auctarii noui pag. 283. licet codices quidam referant ad *Proclum*, Conftantinopolitanum, inter cuius homilias a Vincentio Riccardo edita eft, vt fupra, in Proclo nr. 17. 18. dixi. At fallitur *Oudinus*, qui homiliam in protomartyrem, Stephanum, quae inter Nyffeni opera tom. III. pag. 354. legitur, Afterii effe fcribit p. 59. fupplementi de Scriptoribus eccles. Illa enim, licet fimilia quaedam habeat, alia eft, atque incipit: ὡς καλὴ τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀκολουθία. Vide quae fupra cap. XX. in Nyffeni fcriptis, num. 44. [p. 115. et iufra, vol. IX. p. 143. ed. vet.]

13. *In Pfalmum IV.* Incipit: ὥσπερ ὁ τῇ ποικιλίᾳ. Prodiit e MS. caefareo graece inter homilias Chryfoftomi tom. VII. edit. Sauilianae p. 431. fed auctoritate Catenae in Pfalmos L. a Daniele Barbaro latine editae, Afterio vindicatur a *Cotelerio*, qui varias lectiones codicis regii tom. II. monument. pag. 516. feq. publicauit.

14. 18.

bb) Exftat in tribus codd. *Paris.* bibl. publ. *Harl.*

14. 18. *In Psalmum V.* Homiliae quinque. Prima incipit: Οἱ τὸ μακάριον τέλος τῆς ζωῆς. Secunda: οὐκ οὕτως ἑωσφόρος ἀπαλοῖς σκιρτήμασι. Tertia: ὥσπερ οἱ παρ' ἡμῖν λαμπρότεροι νυμφίοι. Quarta: Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι Κύριε. ποῖα ῥήματα. Quinta, in qua et de Iosepho, dicta τῇ μεγάλῃ δευτέρᾳ magna secunda feria, siue feria secunda Paschatis. Incipit: εὐφραινέσθω καὶ νῦν ἡ κληρονόμος ἐκκλησία. Has quinque homilias ex codice MMCDII. regis Galliae graece primus cum versione sua vulgauit *Io. Baptista Cotelerius* tom. II. monumentor. ecclesiae graecae Paris. 1688. in 4. p. 1—48. [conf. *Schroeckh.* hist. eccl. christ. tom. XVII. p. 501.]

19. *In Psalmum sextum.* Incipit: στρατιώτου πλημμελήσαντος ἀπολογία. Edidit graece et latine idem *Cotelerius* p. 48—63.

20. *In Psalmum septimum.* Incipit: ὥσπερ ὁ τῆς βασιλικῆς εἰκόνος θεατής. Edidit idem *Cotelerius* cum versione sua p. 63—81. Ceterum [†] quum Asterius quoque, Scythopolitanus, (ne de Asterio, Cappadoce, dicam,) Psalmos exposuerit, teste Hieronymo: incertum, num harum in Psalmos homiliarum, ex quibus catenae graecorum patrum in Psalmos subinde nonnulla iam sub Asterii, iam sub Didymi nomine citant, auctor sit Asterius, Amasenus, an vero Asterius, Scythopolita, vel Cappadox. [v. ad §. IX. in not. codd.]

21. Προτρεπτικὸς εἰς τὴν μετάνοιαν. *Adhortatio ad poenitentiam.* Asterio cc) vindicatur ex Photii auctoritate cod. CCLXXI. licet in quibusdam codicibus referatur ad *Gregorium, Nyssenum,* inter cuius opera prodiit tom. II. edit. ao. 1638. p. 165. et in adpendice graecolatina operum Nysseni a. 1605. nr. 67. cum versione *Petri Francisci Zini.* Incipit: ἀνὴρ Φαρισαῖος, ὡς ἀρτίως ἠκούσαμεν. [v. supra, pag. 121. nr. 67. in h. vol.]

22. Εἰς τὴν παρείσβασιν τῶν νηστειῶν. *In ingressum ieiuniorum.* Etiam hanc Asterio Photius cod. CCLXXI. vindicat, licet sub Nysseni nomine vulgarit Iac. Gretserus, Ingolstad. 1617. in 4. Atque inde in adpendice operum Nysseni a. 1605. et in editione a. 1638. tom. II. p. 247. prodiit cum eiusdem Gretseri versione. Incipit: Σύνθετον ζῶον ὁ ἄνθρωπος. [v. supra in h. vol. p. 122. nr. 73.]

X. Desiderantur sermones, quos legit, et ex quibus loca quaedam in gustum protulit *Photius* cod. CCLXXI.

1. In illud Lucae X. 30. *Homo quidam descendit ad Ierusalem in Iericho.*

cc) *Combefisius* auctar. nouiss. p. 538. *Nyssenus homilia de peccatrice, mihi potius Asterius, vt et aliae quasi adpendice Gregorio Nysseno adscriptae.* Idem de homilia, Nysseno tributa, *contra fornicarios* et altera περὶ εὐνοίας sentit *Tillemontius* tom. X. p. 413.

2. In illud Lucae XVIII. 10. *Duo homines ascenderunt in templum ut orarent.*
3. *De Zachaeo* Luc. XIX. 1.
4. *De duobus filiis.* Luc. XV. 11.
5. *In seruum centurionis* Luc. VII.
6. *In Iairum et mulierem* *αἱμοῤῥοοῦσαν.* Matth. IX. 20. quae postrema homilia Asterii citatur etiam a Nicephoro, Constantinopol., in antirrheticis MSS. [v. infra, vol. IX. p. 82. ed. vet.]

His adde 7. *encomium Basilei*, episcopi Amaseni, qui sub Licinio circa a. C. 320. passus est 26. April. Typicum S. Sabae ad illam diem: dd) *τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βασιλέως, ἐπισκόπου Ἀμασίας. Εἰς τὸν ὄρθρον ἀναγινώσκομεν* [?] *τὸ ἐγκώμιον Ἀστερίου ἐπισκόπου Ἀμασίας.* Elogium Basilei ee) edidit quidem Henschenius graece et latine in Actis Sanctor. ad 26. April. Sed id recentiorem habet auctorem. Incipit: *Οἱ τὸ ἐπίγειον κράτος λαχόντες.*

Photiana excerpta cum versione sua et notis Combefisius homiliis Asterii subiunxit p. 211. seq.

Fragmenta quaedam occurrunt et Asterii in catena graecorum patrum ad Lucam, quam latine *Balthasar Corderius* vulgauit Antwerp. 1628. in fol. [v. supra, vol. VIII. p. 685. sq.]

Homilia in tres Christi tentationes, quae incipit: *Ἥλιος μὲν ὑπὲρ γῆς παρακύψας*, quam tom. VII. Chrysostomi p. 301. Sauilius graece edidit, atque Combefisius in bibl. concionatoria Asterii esse suspicatus est. Marius Mercator docet, *Nestorii* esse, sub cuius nomine graece cum versione sua exhibet *Io. Garnerius* tom. I. Marii Mercatoris p. 85. Confer. *Tillemontium* tom. XV. memor. p. 749. [infra, vol. IX. p. 285. vet. ed.]

XI. Alii Asterii. ff)

1. Asterium, Amasenum, Balthasar Corderius eumdem putat esse Asterium, qui vna cum Acacio, Berrhoeensi, frequentauit *Iulianum Sabam*, teste *Theodoreto* cap. 2. religio-

dd) *Coteler.* tom. II. monument. p. 515. *Tillemont.* tom. V. memor. hist. eccles. 515. et 787. [supra, in h. vol. p. 6. *H.*]

ee) Alia sunt *Basilei, Amaseni*, Acta, quae sub Iohannis, presbyteri Nicomediensis, nomine exstant etiam latine apud Surium 26. Apr. Incipiunt: *Ἐγένετο μετὰ τὸ κατάξαι Κύριον.* Alia, quae sine nomine citat *Eustratius*, Constantinopol. presbyter, in libro contra Psychopannychitas c. 20. ad calcem Allatii de purgatorio pag. 501. *λέγει τοίνυν ὁ τὴν διήγησιν τοῦ μαρτυρίου ποιησάμενος τοῦ ἁγίου Βασιλέως ἐπισκόπου Ἀμασίας καὶ μάρτυρος.*

ff) Conf. *Molleri* homonymoscop. pag. 418. sq. *Harl.*

religiosae historiae. Sed rectius alii viri docti vtrosque distinguunt, licet perperam *Natalis Alexander* [gg]) eum, de quo Theodoretus loquitur, *Petrae* in Arabia episcopum fuisse adfirmarit. Illum vero, Iuliani Sabae discipulum, a puerili aetate in monastica vita adsuetum, ac denique religiosorum monasterii (Gindarensis) circa a. 372. praefectum siue Abbatem, et catholicae doctrinae defensorem fuisse, scribit Photius in Amphilochiis, [hh]) siue dubiis ad Amphilochium, Cyzicenum.

2. Ab vtroque, Iuliani Sabae discipulo et Amaseno illo, diuersus fuit Asterius, *Cappadox*, ex sophista ethnico Χριστιανίζειν ἐπαγγελλόμενος, [*] sed in persequutione Diocletiani et Maximiani circa a. C. 304. iterum idolorum cultor: inde, quum Luciano, martyre, magistro suo, [ii]) ad poenitentiam eum reducente, ad Christianos rediisset, promachos Arianorum, episcopatum, quem ambiit, nullum adeptus est, quod persequutionis tempore sacrificasset, ὑποδῦναι μιᾶς πόλεως ἐπισκοπὴν προθυμούμενος, ἱερωσύνης μὲν ἠστόχησε, διὰ τὸ ἐπιτεθυκέναι κατὰ τὸν διωγμόν, vt narrant *Socrates* lib. I. c. 36. et *Nicephorus* lib. VIII. c. 53. [mort. circ. a. 330.] Vide et *Epiphanium* LXXVI. 3. Scripsit σύνταγμα, quo Christum rebus creatis accensuit, citatum ab Athanasio et Epiphanio, confutatum a Marcello, Ancyrano. Confer *Hermantium* in vita Athanasii tom. I. p. 344. seq. *Tillemont.* tom. VI. memor. hist. eccles. p. 291. [kk]) *Commentarios* huius Asterii *in Psalmos*, citat Eusebius in Psalmos p. 28. et Catena [ll]) MS. in Psalmos in bibl. Coisliniana: memorat *Hieronymus* de scriptoribus eccles. c. 94. vbi etiam *in epistolam ad Romanos et in euangelia* scripsisse testatur: Et *contra Marcellum, libros*, quibus Sabellianae eum haeresis arguit, (id. c. 86.) *multaque alia, quae a suae partis hominibus studiosissime leguntur.* (id. c. 94.)

3. Quar-

gg) Sec. IV. p. 148.

hh) Locum Photii exhibet *Combefisius* tom. I. auctar. noui p. 281. et *Montfauconus* p. 346 bibl. Coislinianae. [v. supra in notitia codd.]

ii) *Philostorgius* II. 15.

kk Add. *Walchii* histor. haeres. tom. II. p. 661 sqq *Schroeckh* hist. eccl. christ. tom. VI p. 114 sq. Vtroque monente, *Athanasius* multa ex eius syntagmate etc. loca collegit in orat. I. contra Arianos p. 435. or. II. contra eosdem p. 496. 505. or. III. p. 551. de synodis p. 731. sq. ed Bened. quae merum Arianismum redolent. Contra secundum *Philostorg.* H. E. epit. libr. II. cap. 14. et 15. libr. IV. cap. 4. videtur is auctor semiarianismi fuisse. *Asterius* scripsit quoque contra Marcellum, Ancyr., eumque arguit errorum Sabellianorum. conf. *Hieronym.* de viris illustr. cap. 86. p. 174. in Fabricii bibl. eccles. et de Asterio ipso, cap. 94. vbi vid. interpret. pag. 182. sq. ed. cit. — it. *Euseb.* contra Marc. lib. I. cap. 4. et de theol. eccl. libr. II. cap. 19. libr. III. cap. 4. vbi quoque fragmenta quaedam seruata sunt. *Harl.*

ll) Vide [*Lambec.* supra in notit. codd. citatum,] *Montfauconi* catalogum bibl. Seguierianae siue Coislinianae p. 157. Etiam in catena Corderiana ad Psalmos saepe Asterius citatur, sed incertum, intelligatur ne Asterius *Scythopolita*, qui et ipse in Psalmos scripsit, teste Hieronymo epistola 74. ad Augustin. *Fabr.* Superest comm. in Psalmum *quartum*, editus a *Montfaucon.* in collect. nou. P. P. et scriptor. graec. tom. I. pag. 29. *Harl.*

3. Quartus est Asterius, itidem Arianus, episcopus Cyrensis, quem precibus Iuliani Sabae (circa a. C. 372.) morti datum narrat *Theodoritus* in religiosa historia cap. 2. et *Photius* in Amphilochiis quaest. 125.

4. Incertum, sitne idem cum hoc Asterius, episcopus Arianus, quem in concilio Seleuciensi (a. C. 359.) a semiarianis ob crimina, quae illi imputabantur, excommunicatum narrat *Socrates* lib. II. c. 40. *Tillemontio* quidem tom. VI. p. 785. memoriar. videtur is esse Asterius, Cyrensis, Blondello Scythopolitanus, auctori perpetuitatis fidei catholicae Petraeus, de quo mox.

5. Alius Asterius, monachus, quem laudat *Nazianzenus* protreptico carmine ad Hellenium tom. II. p. 109. Τίς δέ κεν Ἀστερίοιο σαοφρονέων λελάθοιτο etc.

[P] 6. Asterius, *Petrae* in Arabia episcopus, qui concilio Sardicensi a. C. 347. interfuit, quemque ab Arianis (circa a. C. 347.) in superiorem Libyam relegatum tradit *S. Athanasius* ad solitariam vitam agentes tom. I. p. 820. Vide martyrologia 10. Iun. Interfuit adhuc concilio Alexandrino a. 362.

7. Asterius, subpraefectus Cappadociae, ad quem epistolae *Nazianzeni* CXXV. CXXVI. CXXVII. Alius Nysseni οἰκέτης, cuius meminit *Basilius* epist. 44.

8. Asterius, *Scythopolita*, quem inter celeberrimos ecclesiae scriptores refert S. *Hieronymus* epist. 83. ad Magnum Oratorem p. 656. et post Origenem, Eusebium et Theodorum, Heracl., in vniuerso Psalmos scripsisse ait epist. 74. ad Augustin. Male Hendreichius in pandectis Brandenburgicis hunc eumdem facit cum Asterio, Cappadoce.

9. Asterius, patriarcha *Alexandrinus*, (tempore Iustini, imp.) memoratur in Actis Arethae et Sociorum apud Surium ad 24. Octob. mm) Sed Nicephorus Constantinopol. Theophanes et alii, qui catalogum episcoporum Alexandrinorum texuere, hunc Asterium ignorant: vnde commenticius videtur *Antonio Pagi* ad a. C. 521. nr. 18.

10. Asterius, praefectus, tempore Maximiani, cuius mentio in Actis S. Victoris, martyris Massiliensis, apud Franciscum Bosquetum tom. II. ecclesiae Gallicanae 134.

11. Turcius Secundus Asterius, *consul*, a. C. 449. et alius a. 494. Incertum, idemne sit Turcius Rufus Asterius, qui emendauit praeclarum codicem Virgilii, nn) obuium

mm) *Lambec.* comment. vol. V. p. 275. not. primum adnotat, pro *Asterio* in Menaeis perperam legi *Proterium*: tum *Asterium* istum, animaduertit, contra Timotheum quemdam, haereticum pseudo-archiepiscopum Alexandrinum, fuisse ab Iustino seniore, imperat., a. C. 521. archiepiscopum Alexandrinum catholicum et orthodoxum constitutum, laudatque *Baronii* annal. eccles. tom. VII. a. 521. *Harl.*

nn) It. *Sedulii* carmen paschale. conf. de eo *Saxium* in Onom. I. pag. 494. sqq. qui iudicat, illum emendatorem et editorem cod. Virgiliani atque Sedulii, fuisse consulem a. Chr. 494.

obuium in bibl. magni Hetruriae ducis, (de quo *Henr. Noris* in Cenotaph. Pisan. 363. diss. IV. c. 2.) Alius Asterius, Turcii Aproniani, (qui a. C. 363. praefectus Romae fuit,) filius, de quo *Muratorius* diss. II. ad V. Paulini carmina, tom. I. anecdoton latino. p. 143. *Tillemont.* tom. IV. hist. imperator. p. 981. 1158.

12. Asterius, *praefectus Orientis* sub Arcadio, de quo *Nicephorus* XIII. 2. Alius, imperante Mauricio. id. XVIII. 12. et 13.

13. Ab eo diuersus Asterius, comes, et Armeniae dux, cuius meminit S. *Athanasius* in fine apologiae tom. I. p. 688. et epist. ad solitariam vitam agentes tom. I. p. 845.

14. Asterius, presbyter *Antiochenus*, Eunomianus, cuius mentio apud *Philostorgium* lib. X. cap. 1. *Nicephorum* XII. 8. hist.

[P] 15. Asterius, *Amidenus*, in Mesopotamia episcopus, inter Orientales illos fuit, qui Cyrillum Alex. et Memnonem in synodo Ephesina deposuere a. C. 431.

16. Asterius, episcopus *Tridentinus*, cui Virgilius successit a. C. 385. vide vitam S. Virgilii apud Bollandum 29 Mai.

17. Asterius sub Valeriano, imp., *senator* romanus, martyr, de quo *Nicephorus* lib. VI. hist. c. 14. In Eusebii codicibus graecis I. 6. hist. c. 16. Ἀστύριος. Sed *Asterium* habent, praeter Rufinum, etiam martyrologia 3. Martii, et menologia 7. August. Omitto alios martyres hoc nomine; Edessenum, sub Numeriano 20. Mai. Aegeatem sub Diocletiano 23. August. et Ostiensem, sub Alexandro Seuero 21. Octobr. et Rufinam ac Secundam, martyres, Asterii clarissimi filias, 10. Iul.

18. Asterius, *medicus*, cuius collyrium refert *Aetius* tetrabibli 2. lib. III. cap. vlt.

19. Asterius, ταχυγράφος, cuius mentio in *Synesii* epist. 61.

20. Asterius, *subdiaconus*, per quem Hieronymus a. C. 396. et 402. epistolam V. ad Augustinum misit, quemque filium suum et necessarium adpellat epist. LXIX. edit. nouae et *Augustinus* epist. ad Hieronymum, eius mentionem faciens: *nunc tamen eis ipsis respondebo literis, quas mihi per sanctum filium nostrum, Asterium, iam mittere dignatus es.* Hic postea *Vici* Africae *episcopus*, qui collationi Carthaginiensi a. C. 411. interfuit.

21. Asterius, *presbyter* et *notarius* in concilio Constantinopol. a. C. 448. quo Eutyches damnatus est. Idem Asterius, ad quem Leonis Magni epistola LIII. ao. 450. data, in qua et Asterii, *episcopi*, a se ablegati, mentio, sed qui in aliis codd. *Etherius* adpellatur.

22. *Aste-*

494. add. si lubet, ea, quae scripsi in Notit. breu. litterat. rom. p. 233. sq. et in Supplem. tom. I. p. 358. — *Turcii Rufi Asterii* collatio metrica V. et N. T. in bibl. patr. Paris. 1589. vol. VIII. col. 585. Colon. Agripp. 1618. vol. VI. part. I. p. 534. Paris. 1624. vol. VIII. pag. 1901. fol. v. catal. bibl. Leidens. p. 30. *Harl.*

22. *Asterius Vrbanus*, qui citatur ab Anonymo aduersus Montanistas apud *Eusebium* lib. V. hist. cap. 16. *Fabr.* Conf. *I. G. Walch.* hist. eccl. N. T. p. 892. de quaestione controuersa, num *Asterius Vrbanus* auctor fuerit voluminum aduersus Montanum, ab Eusebio memoratorum: inprimis supra, vol. VII. p. 161.

23. Omitto Asterium, Cretensem, cuius seruus, Marnas, a Gazaeis cultus pro DEO, vt tradit S. *Epiphanius* in Ancorato c. 108. tom. II. p. 109.

[24. *Asterius*, qui ex Amphictyone genuit Dotium, filium, secundum *Stephan. Byz.* in *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 289. vt omittam *Asterium*, Nelei e Chloride fil. — *Asterium*, Cometae filium, Argonautam, — *Asterium*, Cretes patrem, de quibus v. *Apollodori* Athen. biblioth. p. 46. 56. et 177. ed. Heyn.

25. *Asterius*, rhetor, Lacharis discipul. v. Suid. Λαχάρης. *Harl.*]

XII. IOANNES, cognomento scholasticus, (ὁ ἐπίκλην oo) σχολαστικὸς, in titulo vitae, a Daniele, monacho scriptae,) notior est nomine CLIMACI, quod accepit ab edito opere pp), cui titulus κλίμαξ, [ἡ] siue *scala paradisi*; vnde ὁ τῆς φωτιζούσης κλίμακος ὑποφήτης *illuminantis scalae interpres* dicitur ab auctore vitae S. Stephani iunioris qq). Quamquam omni humaniore doctrina imbutus rr) esset: tamen annos natus vndeuiginti asceticam vitam praetulit, atque inter monachos velut rudis atque illiteratus vixit per annos quadraginta. Hinc Abbas montis Sina constitutus, in summa pietatis laude admodum senex obiit ss), successore in abbatia relicto Georgio, fratre, qui decimo post eum mense similiter est defunctus. De anno obitus non plane constat, licet circa a. C. 580. scripsisse Iohannem Climacum, Labbeo, Pagioque tt) adsentiar. Memoriam eius graeca et latina recolit ecclesia 30. Martii. Vitam

oo) Scholasticus, id est, eruditus.

pp) Sic a scriptis suis cognomina tulerunt Hermes pastor, Gregorius Dialogus, Antonius Melissa, Micrologus, Ligurinus etc. Vide *Io. Molleri* homonymoscopiam pag. 875. seq. Ceterum lepidus est Trithemius, qui *Climaci* nomen latine *scholasticum* sonare scribit, neque enim *scholasticum* Raderi et Labbei in mentem illi venisse suspicor.

qq) In analectis graecis siue tom. IV. monumentor. ecclesiae graecae *Cotelerii* p. 419.

rr) Elias Cretensis de Ioanne Climaco: *καίτοιγε τὴν ἀνθρωπίνην πᾶσαν σοφίαν ἀκριβῶς ἠσκημένος, κατὰ ἰδιώτας ὡς ἄγροικος ἐγκλιθὴ καὶ ἀπαίδευτος ἐβιώτευε ταπεινῶν ἑαυτὸν διὰ τὸν Θεόν.*

ss) *Labbeus, Oudinus* [comm. de SS. eccl. tom. I. p. 1457. sqq.] et *Caueus* [hist. litt. SS. EE. I. p. 534.] scribunt, in Menaeis tradi, quod Ioannes Climacus paene centenarius obierit. Hoc in iis non reperio, quae ex Menaeis Raderus de Climaco praemisit.

tt) *Labbeus* de scriptoribus eccles. tom. I. pag. 266. et 552. *Antonius Pagi* in critica Baroniana ad a. C. 594. 9. tom. X. pag. 575. sq. Ceterum *Elias du Pin* tom. V. bibl. scriptor. eccles. p. 98. seq. natum, putat, Climacum circa a. C. 525. et obiisse sub initia saeculi septimi. *Fabr.* Add. *Ceillier* hist. gen. des AA. EE. tom. XVII. p. 569. *Hamberger* in: zuverläss. Nachr. III. p. 467. qui Io. Climacum obiisse scribit a. C. 606. *Saxium* in Onom. II. pag. 58. cui is videtur scripsisse circ. a. 580. isque monet, non miscen-

Vitam eius breuiter tradunt Graecorum Menaea ad eumdem diem: Incipit: ἔτος ἑκκαίδεκα χρόνων ὑπάρχων. Paullo fusius *Daniel*, monachus Raithuensis. Incipit: Τὸ μὲν τίς-ἡ ἐνεγκαμένη τον καὶ ἐκθρέψασα. Praeterea Anonymus quidam, non multo, vt vult videri, Climaco iunior. Incipit: Ἐλθόντες ποτὲ τῷ Ἀββᾷ. Haec tria scripta graece et latine a *Matthaeo Radero* exhibentur in Isagoge, quam Climaco suo praemisit, et in qua alia etiam de illo aliorum testimonia quaedam praefixit. Vitam, a *Daniele*, monacho, traditam, habes latine praefixam Climaco in bibliothecis patrum et in aliis Climaci editionibus. Latine quoque dederat *Lipomannus* tom. II. p. 401. et *Surius* ad 30. Martii. Conferendus etiam *Henschenius* in Actis Sanctorum ad illum diem, p. 835. vbi Danielis, monachi, vita Io. Climaei gr. ex msst. Florentinis, cum translatione Raderi collata, cum adpendice et notis nonnullis exstat. Plures Graecorum canones, siue odae in Climacum in ecclesiasticis illorum libris leguntur, e quibus Ignatii, melodi, canonem laudat *Allatius* contra Hottingerum, p. 195. Confer Triodium in [et] Synaxario Dominica IV. Quadragesimae. Denique *Iohannis Climaci*, *Iohannis Damasceni*, et *Ioannis, eleemosynarii*, vitas, moralibus documentis illustratas, edidit *Iohannes Vicartius*, Iesuita, Tornaci 1664. in 4. Citatur Climacus a Dorotheo, archimandrita, quemadmodum ipse laudat antecessorem suum, Sabbam, nec non Iohannem Cassianum. Iconem eius, aere descriptam, vna cum elogio habes in *Theophili Spitzelii* academia Iesu Christi pag. 206. seq.

XIII. Rogatus a Ioanne, abbate Raithuensi [Raitheni], cuius epistola cum Climaci responsione praemittitur, scripsit iam Abbas, adeoque sexagenario maior, librum, in triginta capita ac totidem veluti virtutum gradus distributum, qui, vt iam dixi, inscribitur κλῖμαξ, *scala*, siue πλάκες πνευματικαὶ, *tabulae* praeceptorum asceticorum *spirituales*. Hoc, veluti praecipuum religiosae vitae commonitorium, monachis commendatissimum per multa saecula fuit, vnde toties descriptum occurrit in omnibus propemodum bibliothecis, Caesarea, Vaticana, Vallicellana Romae et in monasterio S. Basilii, in quo antiquissimum codicem asseruari refert *Montfauconus* p. 215. Diarii Italici: tum in Bessarionis Veneta, Florentina Medicea, Vrbini et Pisauri, Messanae, Scoriacensi, Bodleiana, regia Parisiensi, Seguieriana, siue Coisliniana. **) Plures etiam illud scholiis et commentariis illustrandum pridem in se suscepere, vt

 1) *Ioannes*

miscendum esse illum cum *Ioanne*, exscholastico, patriarcha CPolitano, et canonum ecclesiasticorum atque Nomocanonis auctore, mortuo a. C. 577. — *Schroeckh* hist. eccl. christ. tom. XVII. p. 561. sq. — supra in vol. VIII. p. 144. sq. de libro: *Barlaam et Iosaphati vita* etc. et num Io. Climacus illius fuerit auctor. *Harl.*

**) De codd. *Coislin.* v. *Montfauc.* in bibl. Coisl. p. 141. sq. vbi tres memorabiles recensentur codd. cum commentariis, et p. 306. quatuor, vt alios, in quibus occurrunt fragmenta, omittum. — *Scala* paradisi etc. exstat *Paris.* in bibl. publ. codd. XXXV. et fragmenta in duobus. — *Scala*, arabice versa, ibid. in codd. LXIV. et LXVII. (in cat. codd. Paris. I. p. 106.) — Eadem et sermo ad pastorem *Florent.* in V. codd. Laurent. Med. de quibus copiosus est *Bandin.* in catal. codd. Laur. I. p. 256. 266. 362. 566. (conf. *Montfauc.* palaeogr. gr. p. 68.) et 406. (de quo cod. vid. postea ad nr. 2.) p. 481. et III. p. 411. nr. 1. et 2. in tomo I. praeter ea notat Io. Climac.

1) *Ioannes Raithuensis [Raitheni]*, monasterii ad Elim, siue LXX. fontes, abbas, idem, qui libri scribendi auctor Climaco fuit, cuius scholia latine tantum hactenus viderunt lucem

mac. p. 99. et 436. citari in exposit. sacrorum praecept. ac p. 254. in florilegio sententiarum. — Scala et sermo *Venetiis* in bibl. *Nanianae* tribus codd. v. cat. codd. Nan. p. 60. sq. in primis p. 117. — et p. 63. sq. sine sermone: — ibid. in codd. bibl. monast. Michaelis, altero graeco cum scholiis, ex ipsa scala desumtis in prioribus codicis foliis; altero latino. v. *Mittarelli* bibl. codd. MSSt. monast. S. Michael. p. 536. sq. — De cod. *Veneto* Marc. CXXVII. v. cat. codd. gr. Marc. p. 71. — et p. 21. sq. de cod. XXIII. s. catena in Prouerbia Salomon. — conf. cel. *Morelli* bibl. MSt. (Venet.) gr. et lat. p. 43. et p. 44. de collectione sententiarum in cod. cod. XXIII. Marc. ac p. 84. in parallelis, Io. Damasceno adtributis, f. cod. CXXXVIII. — *Taurini* in bibl. quondam regiae cod. XLI. Scala, cum vita Climaci, quam, confector cat. codd. gr. Taur. p. 148. scribit et specimine quodam docet, ab ea omnino diuersam esse, quae exstet graece et lat. in ed. Paris. an. 1731. (cuius anni edit. notitiam alibi non inueni, nisi error sit numerorum typographicus.) — in cod. XLII. et LXXXVII. scala cum amplissimis commentariis *Eliae Cretensis*. p. 148 sq. vbi auctor catal. prooemium dedit excerptum gr. ac lat. et p. 181. in quo cod. posteriore est etiam epistola ad pastorem, commentario destituta. — In cod. CXCVIII. scala et liber ad pastorem cum scholiis, quae ab editis longe diuersa esse scribit auctor cit. cat. p. 296. — De *Climaci* scala et codd. nonnullis vide etiam *Montfauc.* in palaeogr. gr. p. 66. 75 87. et 404. et de codd. *Lucensi* ac *Ferrariensi*, v. *Franc. Ant. Zachariae* iter litter. per Italiam (Venet 1762. 4) p. 50. et 159. nr. 14. — In cat. codd. gr. Bauar. p. 33. et 34. sic citantur *Io. Climaci* opp. in cod. LXXXIV. opp. in: cod. LXXXVI. *Io. Sinaitae*, abbatis, orat. ascetica de monachorum exercitatt. sermones XXX. continens, qui climaces s. gradus dicuntur. Sermo, qualem deceat esse praepositum. *Ioannis Sinaitae*, abbatis montis Sinai, cognomento scholastici, vita. Sermo de mansuetudine, simplicitate, bonitate, malitia in cod. LXXXVII. *Io. Raitae* scala et alia opp. vita *Climacis*. (sic.) — in cod. XCII. Gradus virtutum: quod opusculum num Io. Clim. habeat auctorem, nec ne, non additur in cat. p. 55. Raderus vero quatuor codd. Bauar. contulit. — *Oxonii* in bibl. *Bodlei.* exstant modo omnes, modo plures, modo pauciores partes opusculor. in XIV. codd. secundum cat. codd. Angliae etc. tom. I. — ex gr. in cod. *Barocc.* CXLI. scala cum scholiis *Eliae Cretensis*. — in cod. *Pocok.* nr. 5450. cat. Clim. sermones e Graeco, arabice; et nr. 5843. in cod. *Huntington.* iidem, cum praefat. Danielis, arab. — ib. in cod. collegii *Baltolensis* nr. 242. cat. I. part. II. — tom. II. nr. 9102. in cod. *Wheler.* Clim. de vita monastica. gr. — Qui sint codd. *Vindobonae* in bibl. caesarea, vni obtutui subiecit *Nesselius* in cat. codd. caesar. ind. p. 75. vberius autem recenset eos *Lambec.* in comment. vol. III. p. 355. cod. LXXIII. nr. 11. cap. 23. scalae: — pag. 165. in catena in euangel. Lucae, cod. XLII. — p. 174. cod. XLVI. s. catena in ep. ad Romanos. — In vol. IV. pag. 196. fragmenta in cod. CXXXIV. — p. 353. scalae gradus XVI. in cod. CLVI. nr. 24. — p. 412. cod. CLXXVII. *Io. abbat. Rhaithi* et *Io. Climaci* epp. prologus in vitam Io. Clim. vita Clim. a *Daniele*, *monacho Rhaitheno*, conscripta; anonymi praef. in Scalam et Scala ipsa ac liber ad pastorem: ex quo cod. editionem valde emendari posse, scripsit Lambec. — p. 415. cod. CLXIIX scala et liber ad pastorem. — p. 416. sqq. s. de cod. CLXXIX. nr. 1. scala cum anonymi cuiusdam auctoris scholiis gr. marginal. et Lambec. primum docuit, exemplo proposito, vitam Climaci in hoc cod. non mediocriter variare; dein exscripsit *Gregorii*, *monachi*, qui cod. illum sua manu exarauit, apologiam s. defensionem huius ab ipso scripti: nr. 2. liber Climaci ad pastorem, cum anonymi cuiusdam antiquis scholiis graecis. — pag. 419. sqq. eadem et alia in codd. CLXXX. et CLXXXI. de quibus copiose agit et nonnullorum narrationes corrigit. — p. 430. de cod. CLXXXIII. scala et liber ad pastorem cum varr. lect. margin. ex alio quodam cod. msto desumtis, et alia. — In cod. vol. IV. *Danielis, monachi Raitheni*, historia vitae

cem in bibliothecis patrum cum Climaco. Paris. 1610. et deinde ibidem, Coloniae, ac nouissime Lugduni, tom. X. p. 5.7 — 520.

2) *Elias*, Cretensis metropolita, circa a. C. 787. clarus, cuius commentarius vaegrandis in tria volumina distinctus, et ferme Eustathii παρεκβάσεις in Homerum mole aequans, integer in bibliotheca Bessarionis Venetiis, [in tribus codd. bibl. Marc. v. cat. codd. gr. p. 74.] ac Parisiis in Coisliniana et Romae in Chigiana: vv) sed capite et fine mutilus exstat MS. in bibl. Augustae Vindelicor. In bibl. caesarea volumen secundum seruatur, complectens commentarium a gradu VIII. ad XXV. Vide *Lambecium* IV. de bibl. Vindob. pag. 193. seq. [p. 423. sqq. ed. Kollar. de cod. CLXXXII.] In MS. vno codice [LXXXVII.] *Coislinianae* haec ἐξήγησις refertur ad *Photium*. Vide *Montfauconi* catalogum MSS. p. 141. Hanc exegesin [?] non edidit, sed pauca ex illa excerpta scholiis aliis Anonymi, de quo mox, permixta Raderus in Climaco suo dedit graece et latine.

3. *Anonymus*, Elia iunior, qui ex eodem et aliis scholia in Climacum composuit, quae e MS. bibl. Bauaricae primus vulgauit cum Climaco, et versionem latinam addidit Raderus. Citantur ab hoc Anonymo praeter sacras litteras, Magnus Antonius, Aristoteles, Athanasius, Barsanuphius, Basilius, Chrysologus, Chrysostomus, David Hieremias, Diadochus, (Photices episc.) Dorotheus, Ephraim Syrus, Euagrius, Gabriel, solitarius, Gregorius, Naz., theologus, Gregorius Nyssenus, Ioannes Carpathius, Ioannes Damascenus, Isaacus, presbyter, Isaias, abbas, Isidorus Pelusiota, Maximus, Marcus, monachus eremita, Nilus, Photius, patriarcha, Syncletice, Thalassius,

tae Io. Climaci in codd. CLXXVII. nr. 4. ad quem vide Kollar. p. 418. — CLXXVIII. nr. 1. — CLXXIX. nr. 1. — CLXXX. nr. 1. et CLXXXIII. — In vol. V. fragmenta et excerpta in codd. CCXXXVII. nr. 13 — CCXLI. nr. 1. — CCLI. vbi quoque varia ex antiquis graecis in Scalam scholiis exstant; — CCLXXXII. nr. 2. — et CCLXXXIII. nr. 2. v. *Lambec.* p. 191. ibique Kollárii notam; p. 221. cum nota Kollarii; pag. 326. p. 470. et pag. 474. — In duobus bibl. *Patauinorum* codd. v. *Iac. Phil. Thomasini* biblioth. Patauin. MSSt. pag. 45. XVII. et 91. — *Montfauc.* in diar. ital. quinque Climaci codd. refert, et p. 434. *Ioan. Sinaitae* sermones asceticos, Venetiis in cod. bibl. *Iulii Iustiniani.* — Idem *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSSt. permultos codd. variarum bibliothecarum, in quibus opera Climaci, praecipue *scala*, reperiuntur, commemorat. De *Romanis* codd. v. pag. 32. B. et D. p. 66. B. p. 196. A. et B. — de codd. monasterii Benedictin. S. Mariae, *Florentiae*, p. 414. E. — *Mediolani* in bibl. Ambros. p. 498. E. et 499. B. et pag. 517. (vbi citatur *Ioannis, abbatis Raithensis*, compendium in Opp. Io. Climaci et capp. aliquot de vita spirituali,) — de tribus codd. *Augustae* Vindel. pag 593. C. — de cod. *Sfortiano*, p. 699 C. etc. *Harl.*

vv) *Florentiae* in cod. Laurent. Medic. X. praemissis vita Climaci, a Daniele conscripta, et epistolis Io. Raith. atque Io. Climaci. Textui Climaci, in quasdam veluti sectiones diuiso, singulis subiecta est *Eliae* interpretatio. Sequitur denique Climaci sermo ad pastorem. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. I p. 406. De codd. Taurinens. et aliis, in quibus *Eliae* commentarii exstant, v. paullo ante, in codd. notitia. *Harl.*

Iassius, Theodoretus et Theodorus Edessenus. [Conf. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. p. 481.]

4) *Hierotheus*, monachus, cuius Isagoge in Climaci scalam MS. in bibl. caesarea. Vide *Lambecium* IV. p. 192. [p. 423. cod. CLXXX. nr. 5. Koll.]

5) *Anonymus*, cuius synopsis scalae versibus iambicis graecis XLII. exstat in codice Coisiinianae bibliothecae, de quo laudatus *Montfauconus* p. 141.

Omitto 6) *Dionysium Carthusianum*, qui medio saeculo XV. latine scripsit enarrationes in Iohannis scholastici Climacum, cum paraphrasi aliquot scriptorum Cassiani editas Colon. 1540. fol.

In codice graeco caesareo, de quo *Lambecius* IV. pag. 190. [p. 420. ed. Kollar. cod. CLXXX.] praefigitur imago scalae paradisi, quae a terra vsque ad coelum pertingit, et triginta constat gradibus, quorum vnusquisque peculiari titulo suo, capitibus singulis scalae Climaci respondens, insignitus est. In fastigio stat seruator noster, Christus, et monachos, a dextero latere adscendentes, protensa manu benigne excipit: infra autem iacet draco infernalis, monachos, de sinistro latere scalae decidentes, hianti ore deglutiens. Imaginem illam, aere descriptam, e Lambecio exhibet etiam *Nesselius* parte I. 306.

XIV. Exstat praeterea Io. Climaci libellus, seu *epistola* πρὸς τὸν ποιμένα *ad pastorem*, (eumdem, vt videtur, Iohannem, Raithuensem [Rhaeten.] abbatem,) de officio coenobiarchae. Hanc primus graece e tribus codicibus bibl. Augustanae vulgauit, et nouam versionem suam notasque addidit *Matthaeus Raderus*, Augustae Vindel. 1606. in 8. ww) Scholia veteris [?] auctoris anonymi demum in altera editione in fol. accessere. Epistolas Climaci plures ad monachos, Trithemius memorat; sed quae nusquam exstant.

XV. Editiones scalae Io. Climaci.

Latinae:

Anonymo interprete, Venetiis apud Pincium 1518. in 8.

Ambrosio Camaldulensi interprete Venet. 1531. 1569. atque Colon. 1583. Mich. Isseltio Amerfortio curante 1593. 1601. in 8. vna cum Sophronii prato spirituali, et Petri Venerabilis libris duobus de miraculis. Colon. 1624. in 8. Et in antiquioribus bibliothecae patrum

ww) *Hamberger* in: z. N. III. pag. 469. memorat quoque alteram Raderi edit. sine textu graeco, Monachii, Berg. 1614. 8. atque in cat. bibl. Barberin. I. p. 281. citatur, *Io. Climaci* liber ad pastorem, latine per Raderum, sed sine nota anni et formae. *Harl.*

patrum editionibus Paris. et Colon. tom. VI. part. II. pag. 241. sqq. Et cum Dionysii Carthusiani enarrationibus Colon. 1540. fol.

Matthaeo Radero, S. I. interprete. In editione bibliothecae patrum Lugdunensi ao. 1677. tom. X.

Italica versio Venet. 1585. apud *Petrum Marinellum*. *Fabr.* *Paitoni* in Biblioteca degli Autori — volgarizzati, tom. II. pag. 109. sqq. multo plures partim vberius recenset versionis ital. editt. a. 1477. et 1478. 4. — Venet. 1491. 4. — ib. per Crisfph. de Mandello, 1492. 4. — ibid. 1517. 4. — ib. 1545. 8. — ib. 1570. 8. bis. — per Marinellum, ibid. 1585. et Mediolani. 1585. 8. Venet. 1607. 8. — Vita di S. Honofrio, cavata dalle Opere del B. Giovanni Climaco. Mediol. 1623. 12. etiam sic citatur: Vita di S. Onofrio, tradotta dal latino di S. Giouanni Climaco da *Gio. Andrea Pionno*, Mediol. 1623. 12. — ibid. 1639. 12. 1645. 12. 1664. 12. (coll. bibl. Scriptor. Mediol. II. part. II. col. 1901.) *Harl.*

Graecobarbara, curante *Maximo Margunio*, Cytherorum episcopo, Venet. 1590. 4.

Hispanica a. 1504. Toleti fol. et alia recentior, *Ludouici Granatensis*. Salmanticae 1571. 8.

Graecolatina Matthaei Raderi, S. I. typis luculentis Paris. 1633. fol. apud Sebastianum Cramoisium. Hic Raderus pluribus codicibus, quatuor ex bibl. Bauarica, tribus ex Augustana, et vno Andreae Schotti, ad alium etiam castigato, vsus, scalam edidit cum veteribus anonymi scholiis, qualia etiam epistolae ad pastorem addidit, antea inedita. Latina versio eiusdem Raderi est, quemadmodum et Isagoge, in qua de Ioanne Climaco et eius scala copiose disseritur.

Gallica, *Arnaldi Andilly* Paris. 1654. 12. qui docte Climacum etiam notis illustrauit in altera editione, ibid. 1661. 1688. 12. laudatus a *Cotelerio* tom. I. monumentor. ecclesiae graecae pag. 796. et *Elia du Pin* tom. XVIII. bibliothecae scriptor. eccles. pag. 93. et tom. V. pag. 101.

Slauonicam scalae Ioh. Climaci versionem exstare MS. in bibl. Seguieriana, (quae hodie Coisliniana,) didici ex veteri eius catalogo, edito Paris. 1686. 12. p. 33.

[*] Latina versio *Angeli de Cingulo*, cognomento *Clareni*, ordinis minorum, siue Franciscani, qui circa a. C. 1294. vixit: [v. *Paitoni* bibl. cit. pag. 110.] aut *Hieronymi Osorii*, quem scalam Io. Climaci interpretandam suscepisse tradunt, non

non vidit lucem. De qua autem, tamquam indocta et obscura, versione, Camaldulensis loquitur, videtur haec mihi esse non Angeli huius, vt Raderus c. 4. Isagoges opinatur, sed altera illa, a Pincio edita. *Fabr.* Climaci scala, inquit *Mittarellius* in bibl. MSS. S. Michaelis Venetiarum pag. 537. in vulgarem linguam reddita fuit a b. fratre, *Gentile Fulginate*, ordinis S. Augustini, a. 1397. cuius translationis exemplar seruatur in bibl. Riccardiana. *Harl.*

CAPVT

CAPVT XXIV. (olim XXIX.)

De SIMPLICIO, interprete Aristotelis et Epicteti.

I. Simplicii aetas et laus. II. Eius commentarius in physica Aristotelis. III. Index scriptorum, in illo citatorum. IV. Commentarius in Aristotelis Categorias. V. Index scriptorum, qui in illo laudantur. VI. Commentarius in libros Aristotelis de coelo. VII. De Anima. VIII. In Epicteti Enchiridion. IX. Index scriptorum, in hisce commentariis laudatorum. X. Scripta Simplicii deperdita, vel inedita. XI. Alii Simplicii.

[*Cum auctario G. C. Harles.*]

I.

SIMPLICIVS, patria Cilix [xx]), Ammonii [yy]) et Damascii Syri, stoici philos. discipulus, [zz]) et Eulamii [a]), Phrygis, familiaris, vnus ex illis philosophis, qui, quum

xx) Cilicem Simplicium agnoscunt *Agathias* lib. II p. 65. et *Suidas* in Πρέσβεις. Itaque apud eumdem in Δαμάσκιος vel Suidae ipsius, vel librarii lapsus est, quando legitur Σιμπλίκιος καὶ Εὐλάμιος τῶν Φρυγῶν pro τοῦ Φρυγός. *Fabr.* De *Simplicio,* philosopho praeclari ingenii et acuminis atque singularis diligentiae, eodemque doctissimo et sagacissimo omnium interpretum Aristotelis, confer etiam *I. G. Vossium* de philosophor. sectis, cap. XVII. §. XVIII. p. 90. *Ionsium* de scriptorr. hist. philos. lib. III. cap. 19. pag. 104. *Brucker.* hist. crit. philos. tom. II. Per. II. part. I. cap. 2. pag. 491. — *Cudworth* in systemate intellectuali, praecipue doctus illius interpres lat. *Moshemius,* passim explicuerunt nonnulla Simplicii dogmata atque opiniones, in tom. I. p. 6. not. *m.* p. 802. not. *y.* p. 859. tom. II. p. 566. et 374. ed. Leid. 1773. 4. vt alios historiae philosophiae conditores omittam. — *Morhof.* polyhist. tom. II. lib. I. cap. 9. sect. 6. p. 49. sq. — *Hamberger.* Z. N. III. p. 591. et quae ego scripsi in Introd. in hist. L. Gr. II. part. I. pag. 424. sqq. vbi quoque recitationem cl. *Buhlii* de Simplicii vita, ingenio, et in philosophiam aristotelicam meritis laudaui. Vir ille doctus monet, de Simplicii aetate nihil constare, praeter quod ex loco quodam apud Agathiam, Procopii continuatorem hist. II. p. 65. quem etiam Suidas v. Πρέσβεις exscripsit, et ex aliis quoque locis colligi possit, e quibus pateat, eum e Cilicia ortum, sub Iustiniano, imper., vixisse, Alexandriae audiuisse Ammonium Hermeam, Damascium et alios; tum propter persequutionem, a Christianis excitatam, cum aliis aufugisse in Persiam: negat tamen, illum eo venisse, quod rex Persarum, Chosroes, philosophiam et litterarum cognitionem amauerit. Tum refutat Ionsium, nostrum Fabricium aliosque, arbitratos, Areobindum, Persarum legatum, secum duxisse Simplicium ad aulam Persicam; ab isto potius eo ductum fuisse Vranum, nugatorem quemdam, qui vani indoctique regis animum sic cepisset, vt hic Simplicium huiusque amicos, antea ibi commoratos, inciperet minoris facere; Simplicium igitur, vitae persicae pertaesum, Athenas abiisse, libertate redeundi auxilio regis, Chosrois, concessa, ibique et docuisse philosophiam, et commentarios in Aristotelis scripta confecisse. *Harl.*

yy) Ammonium passim καθηγεμόνα suum et διδάσκαλον vocat *Simplicius*, vt p. 321. b. in physic. et in libros de coelo p. 113. vbi eum eo sidera se Alexandriae contemplatum refert. Intelligitur *Ammonius Hermeae*, de quo dixi supra, lib. IV. cap. 29. §. XII. seq. [vol. V. p. 704. sqq.]

 zz) Da-

quum pertinaciter ethnicismo [P] adhaererent, rebus suis sub Iustiniani imperio parum fidentes, profecti sunt cum Areobindo ad regem Persarum, Cosroën, *) sed, spe sua frustrati, Athenas reuerterunt, postquam in induciis Romanorum cum Persis a. C. 549. cautum esset, vt illis tuto redire in sedes suas, et arbitratu suo viuere liceret, nec auita sacra mutare a Christianis cogerentur. Fuit Simplicius eximius quidam inter eos, qui, philosophiam professi peripateticam, eamdem non opponere Pythagorae aut Platonis scholae et stoicis, sed conciliare cum illis c) studerent, adeoque in omnibus illis operam adsiduam posuissent, quod ex scriptis eius etiamnum adparet, quae aetatem tulerunt, quum non pauciora interciderint. Sed et haec, quae exstant, tamquam thesaurus quidam veteris philosophiae, magni merito facienda existimo, tum ob insigne Simplicii ipsius iudicium, tum ob fragmenta ex monumentis vetustissimorum philosophorum d), quae, illa iam aetate raro obuia, seruauit, hypomnematisque suis passim intexuit. Commentario autem eius in Enchiridion Epicteti fateor me ita esse adfectum, vt in tota antiquitate putem exstare paucissima scripta, (de Ethnicis iam loquor,) quae vel ad mores formandos saniora praecepta contineant, vel prouidentiam diuinam rectius adserant propugnentque.

II. *Scripta Simplicii, quae exstant.*

I. Ὑπόμνημα, *commentarius in octo libros physicae ἀκροάσεως Aristotelis*, in praelectionibus ad auditorum coronam expositus, quos adloquitur pag. 173. ὑμῖν καθημένοις.

zz) Damascius itidem ὁ καθηγεμὼν et ὁ ἡμέτερος Δαμάσκιος a Simplicio adpellatur, qui post eum, iam defunctum, scripsisse se in physica Aristotelis innuit p. 184. Vnde Damascium hunc Simplicii fuisse auditorem caue credas *Ionsio* p. 302. vbi successionem philosophorum scholae Atheniensis illa aetate tradit. *Fabr.* Cl. *Matthaei* in notit. codd. Mosquens. pag. 10. nr. 16. ex cod. VI. qui continet *Aristotelis* metaphysica, cum scholiis Alexandri Aphrodisiei, locum, a recentiore manu adiectum, qui sequitur, exscripsit: Σιμπλίκιος καὶ Εὐλάλιος Φρύγες, μαθηταὶ Δαμασκίου, καίτοι αὐτὸς Σιμπλίκιος διδάσκαλον καὶ καθηγεμόνα ἑαυτοῦ ὀνομάζει τὸν Ἀμμώνιον ἐν τῷ α τῆς φυσικῆς. Τὸ δὲ μαθητεῦσαι αὐτὸν τῷ Δαμασκίῳ, εὕρηται ἐν λεξικῷ. δύναται δὲ ἴσως καὶ ἀμφότερα εἶναι, καὶ μαθητεῦσαι ἀμφοτέροις, ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς οὖσι χρόνοις. *Harl.*

a) Eulamius adpellatur hic philosophus in pluribus codicibus Suidae in Δαμάσκιος et apud Agathiam. Itaque illi scripturae malo adsentiri, quam quod apud Suidam, in Πρέσβεις, Εὐλάλιος legitur.

b) *Agathias* lib. II. hist. p. 65. et *Suidas* in Πρέσβεις. Ceteri philosophi Simplicio in itinere comites fuere Damascius Syrus, Eulamius Phryx, Priscianus Lydus et Phoenices, Hermias et Diogenes.

c) Hinc est, quod *Petrus Petitus* libro I. de extensione animae et rerum incorporearum natura p. 55. *omnium veterum philosophorum coagulum* Simplicium adpellat. Prudenter autem Simplicius monet eos, qui philosophiam tractant, vt abstineant ab inani contendendi studio, φυλάττεσθαι χρὴ τὴν ἐριστικὴν φλυαρίαν, εἰς ἣν πολλοὶ τῶν Ἀριστοτέλει συγγινομένων ἀποπίπτουσιν. p. 2. b. in Categ.

d) Vt Archytae, Melissi, Empedoclis, Anaxagorae, Diogenis Apolloniatae, Parmenidis, Theophrasti, Eudemi et aliorum. Vide, si placet, Indices, quos infra exhibeo.

ημένοις. e) Hunc graece primus edidit et [P] Herculi Gonzagae, episcopo Mantuano, dicauit paullo post Aldi Manutii mortem Franciscus Asulanus, Venet. 1526. fol. cum Clementis VII., pontificis, et senatus Veneti priuilegio. Latine vertit *Lucillus Philalthaeus*, cuius interpretatio, eidem Herculi Gonzagae, iam cardinali, inscripta et marginalibus argumentis notata, vidit lucem Venet. apud Hieron. Scotum 1543. fol. et Paris. 1545. fol. apud Iohannem Roigny. Eadem versio recusa sine interpretis nomine, et dedicatione ad Gonzagam omissa, Venetiis 1565. fol. apud Hieron. Scotum. f) Licet vero titulus hanc editionem innumeris paene locis integritati restitutam et ab innumeris erroribus diligentissime castigatam profiteatur: tamen innumeris in locis versio adhuc obscura est falsaque. *Labbeus* etiam editionem Venetam anni 1587. commemorat, quam haud vidi; vti nec editionem Venetam 1567. fol. per *Ioh. Vincentium a Collibus*, quam video memorari in catalogo bibl. Barberinae. g) Quantus porro in hoc opere lateat veteris doctrinae philosophicae apparatus, lectorem coniicere velim vel ex hoc indice scriptorum, qui in illo allegantur. Loca nonnulla Simplicii ad Aristotelis physica illustrat *Petrus Petitus* in libris miscellanearum obseruationum, vulgatis Traiecti ad Rhenum 1682. 8. Prooemium in Simplicii in physica laudat *Stobaeus* cap. 5. 7. et 9. florileg. Illud prooemium Themistianae physicorum paraphrasi in Hermolai Barbari versione praemittitur.

 III. In-

e) Conf. supra, vol. III. p. 226. sqq. cl. *Buhle* in tom. I. opp. Aristotel. pag. 171. sqq. praecipue p. 184. sqq. de codd. et p. 311. sq. de Simplicio. — Cod. *Mosquensis* VII. continet *Aristotelis* libr. VIII. physicae auditionis cum scholiis *Simplicii*, in compendium redactis a *Georgio Scholario*. v. *Matthaei* notit. codd. gr. Mosq. p. 10. sq. — *Matriti* in cod. regio XXXV. fol. 2. *Simpl.* comm. in primum libr. et Aristotelis verba, rubris distincta litteris interseruntur. v Iriart. cat. codd. gr. p. 138. — *Simplicii* comm. est in quinque codd. publ. bibl. *Paris.* sine textu Aristotelis n. MCMVI. et tribus sequentibus, atque MMLXIII. nr. 3. — in cod. *Coislin.* CLXVI. cum textu Aristotel. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 224. — *Florentiae* in cod. Laurent. I. nr. 23. plut. 85. *Simplicii* comm. in octo libros Aristotelis. — in cod. II. in duo priores libros. — in cod. V. in libros V. et VI. in cod. XIX. nr. 4. plut. 86. Simplicii prolegomena. v. Bandin. cat. codd. Laur. III. p. 244. 247. 251. 363. — *Taurini* in bibl. quondam regiae cod. XC. v. cat. codd. gr. Taurin. pag. 182. — *Vindobonae* in codd. caesar. secundum *Nessel.* cat. codd. caes. part. IV. p. 6. cod. CX. nr. 2 vti p. 106. in cod. CLXXXVIII. 1. *Simplicii* prolegomena, — cod. CX. nr. 5. *Simpl.* scholia margin. in libros I. IV. VI. VII. et VIII. — *Oxonii* in bibl. Bodlei. cod. Barocc. CLII. in duo priores libr. et in partem tertii quartam. Ibid. secundum catal. part. II. nr. 1208. et nr. 1209. bibl. collegii noui commentar. — *Cantabrigiae* in cod. XIX. collegii Caio-Gonuilens. f. nr. 998. cat. in IV. libros priores physic. Aristot. — Secundum *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. I. p. 201. A. in bibl. quadam Romana. — p. 490. D. pag. 504. B. Simplicii opera, in bibl. *Veronensi*, et *Mediolani*, in bibl. Ambros. — De codd. *Venet. Marc.* Simplic. comment. in varia Aristot. opp. v. quoque cel. Morell. in bibl. gr. et lat. MS. p. 119. 129. 130. bis, 142. et 147. *Harl.*

f) Cl. *Buhle* l. m. pag. 312. praeterea memorat edd. Venet. ap. Scotum 1567. 1587. et Paris. 1545. (ap. *Maittaire* A. T. III. p. 563. et in catal. bibl. *Leidens.* p. 155. nr. 98. et p. 167. Paris. 1544.) apud Io. Roigny, fol. — In cat. bibl. Leid. p. 167. occurrit quoque ed. lat. Venetiis 1558. fol. *Harl.*

g) In cat. bibl. Leidens. p. 155. et p. 167. extant duo exemplaria edit. illius versionis, Venet. 1587. fol. *Harl.*

III. INDEX SCRIPTORVM

a

SIMPLICIO commentariis ad Aristotelis physicam citatorum,

compositus a me ad paginas editionis graecae Aldinae.

Εἰωθὼς

Aftronomi.

Dioge-

Diogenes ὁ Κύων. 236. b. modum, quo Zenonem, motum negantem, confutauit. 278. b.
Eleatici. 2. 31. (infra, Zeno.)
Empedocles. 5. b. 33. 38. b. 39. 42. b. 43. a. b. 51. b. 60. b. 66. b. 70. 81. 83. b. 86. b. 87. b. 105. b. 107. 111. 257. b. 258. a. b. 265. 273. 292. 295. b. 321. b.
ὁ Ἀκραγαντῖνος, ὁ πολὺ κατόπιν τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονώς. Παρμενίδου δὲ πλησιαστὴς καὶ ζηλωτής, καὶ ἔτι μᾶλλον Πυθαγορείων. 6. b. Σικελικαὶ μοῦσαι apud Platonem. 11. b.
[P] Empedoclis verſus. 6. b. 7. b. 8. 34. vbi plura ἐκ τοῦ πρώτου τῶν Φυσικῶν. a. b. 41. 66. b. 73. b. 74. b. 258. 272. b. 310.
ἐν τῇ κοσμοποιΐᾳ. 74. b.
ἐκ τοῦ δευτέρου τῶν Φυσικῶν. 86. b.
Mundum σφαῖρον dixit. 257. b.
Epicurus. 107. b. 133. 140. b. 152. 159. b. 216. 218. b. 219. b. 257. b.
Epicurei. 84. b.
Euclidis στοιχεῖα. 12. b. 13. b. 14. a. b. 15. 114. b. 119.
Eudemus. 3. 5. b. 12. b. 14. 15. 16. b. 18. b. 19. 21. a. b. 23. a. b. 24. a. b. 25. b. 37. 44. 63. 72. 73. b. 74. b. 75. b. 80. b. 81. 94. 100. b. 107. b. 108. 109. b. 111. 114. a. b. 120. 121. b. 122. 123. b. 128. a. b. 131. a. b. 136. 141. b. 165. a. b. 167. 171. b. 178. b. 187. 192. b. 202. a. b. 203. b. 206. 207. b. 216. 217. 223. 226. 238. 239. 242. 272. b. 277. 283. a. b. 286. b. 287. b. 294. b. 319. a. b.
Φιλαλήθης. 239.
Eius Φυσικά. 3. 9. b. 10. b. 11. vbi longior locus, vt 21. a. b. 25. 26. et 29. (vbi locus, quem Alexander Aphrodiſ. adtulit, nec Simplicius in ſuo codice inuenit) 30. 42. b.
ἐν πρώτῳ τῶν Φυσικῶν. 88.
ἐν τοῖς ἑαυτοῦ Φυσικοῖς παραφράζων τὰ Ἀριστοτέλους. 201.
ἐν δευτέρῳ. 93. b. 106. 220. 232.
ἐν τρίτῳ. 124. 155. b. 167. b. 171. 173.
Γεωμετρικὴ ἱστορία. 13. b.
ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῆς γεωμετρικῆς ἱστορίας. 13. b.
Rhodius. 42. b.
Auditor Ariſtotelis. 15. 187. τῷ Ἀριστοτέλει πάντα κατακολουθῶν. 27. ὁ γνησιώτατος τῶν Ἀριστοτέλους ἑταίρων. 93. b. παραφράζων σχεδὸν καὶ αὐτὸς τὰ Ἀριστοτέλους. 279.
πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου (Aphrodiſ.) ἱστορῶν τὴν Πλάτωνος περὶ κινήσεως δόξαν, καὶ ἀντιλέγων αὐτῇ. 98. b. μέμφεται τῷ Ἀναξαγόρᾳ. 273.
Eudemi vitam ſcripſit Damas. 216.
Eudori de Pythagoreis. 39.
Euenus. 175.
Fabula de equo et teſtudine. 237.
Galenus. 73. ὁ θαυμάσιος Γαληνὸς ἐν ὀγδόῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀποδεικτικῆς. 167. ὁ πολυμαθέστατος. 169. b. ὁ φιλοπονώτατος. 242. b.

Gemini

h) Imo potius Aegyptii sua hausere a Chaldaeis. Vide *Huetium* pag. 148. demonstrat. euangelicae, et *Witsii* Aegyptiaca 11. 14.

IV. *In Aristotelis Categorias* siue *praedicamenta.* In huius operis titulo Simplicius *magnus magister* adpellatur, Σιμπλικίȣ διδασκάλȣ τȣ̃ μεγάλȣ σχόλια ἀπὸ φωνῆς αὐτȣ̃ εἰς τὰς Ἀριστοτέλȣς κατηγορίας. Prodiere haec commentaria graece ex Aldi [i] officina Venet.

i) Haud prodiit haec ed. ex offic. Aldina; sed ex offic. Zachar. Calliergi. l. c. pag. 311. Id subscriptio palam facit, et monogramma nominis Calliergi in fronte libri, vt clare vberiusque docent

net. 1499. fol. et cum latinis *Iusti Velsii* scholiis atque argumentis, qui graeca infinitis prope locis castigasse se profitetur, opusque Viglio Zwichemo, Phrysio, ICto dedicauit, Basil. 1551. fol. apud Michaëlem Isingrinium. *Fabr.* V. *Morhof.* Polyhist. II. lib. I. cap. 9. pag. 49. sq. et *Casiri* bibl. arabico-hispanam Escorial. I. p. 304. ex arabica philosophor. bibliotheca. — In cat. bibl. Leid. p. 166. perperam sic citatur ed. et confunditur cum superiore: *Simplicius in categorias Aristotelis, graece, per Iustum Velsium*, 1499. fol. et tamen *Iustus Velsius* medio demum saeculo XVI. vixit, v. *Saxii* Onom. III. pag. 230. Exemplari tamen Leidensi nonnulla esse adscripta, notatur in cat. bibl. Leid. l. c. et additur, p. 167. alterum in ead. bibl. exstare exemplar, graece, Basileae 1551. fol. — Exstat in cod. msto II. cod. V. plut. 71. et cod. I. nr. 8. plut. 85. *Florentinis* bibl. Laur. v. *Bandin.* l. c. p. 1. sq. 5. et 238. — *Paris.* in tribus codd. bibl. publ. — *Matriti* in cod. regio XXV. *Simplicii* in categorias Arist. prolegomena s. praefatio. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 20. — *Oxonii* in bibl. collegii corporis Christi, nr. 1582. catal. — *Florent.* in cod. monasterii Benedictin. bibl. Mariae v. *Montfauc.* bibl. biblioth. MSSt. p. 415. *A. Harl.*

Latine post veterem interpretationem ineditam k) *Guilelmi de Morbeka*, Dominicani, vertit *Guilielmus Dorotheus*, Venetiis apud Hieron. Scotum 1541. fol. et 1550. fol. quae editio diligentiorem interpretationem recens factam profitetur, recusam etiam ao. 1567. fol.

Richardus Paceus in libro de fructu, qui ex doctrina percipitur, Basil. 1517. 4. p. 103. refert, se praefationem Simplicii in categorias latine interpretatum, quam philosophus quidam semibarbarus Ferrariae de cathedra publice recitauerit tamquam suam, omnibus ei adplaudentibus.

Video, me etiam in schedis meis adnotasse, commentarios Simplicii in categorias latine editos ao. 1500. et cura *Pauli de Genecano*, Venet. 1516. Sed quum editiones istas non euoluerim, hoc tamquam non satis exploratum omitto.

[¶] *INDEX SCRIPTORVM*

in Simplicii commentariis ad praedicamenta memoratorum.

Compositus a me ad paginas editionis graecae Basileensis a. 1551. fol.

Adrianus,

cent *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. Medic. tom. III. p. 1. de cod. I. plut. 71. et *Iriart.* loco mox citando p. 120. — De hac splendida et rarissima editione v. etiam *Goetzii* Memor. bibl. Dresdens. tom. I. p. 486. sq. *Hamberger* z. N. III. p. 392. *Panzer.* A. T. III. p. 466. aliosque, quos ille citat. *Harl.*

k) Circa a. C. 1274. vide *Iacobum Echardum* de scriptoribus ord. praedicator. T. I. p. 390.

Theo-

Theophrastus. 77. b. 87. b. 102. ἄριστος τῶν τῦ Ἀριστοτέλους μαθητῶν. 110.
περὶ τῦ λόγου στοιχείου (ita leg. pro στοιχείω) 3.
ἐν τῷ περὶ παθῶν. 60. b. ἐν τοῖς ἑαυτῦ τοπικοῖς. 105.
ἐν τῷ ιδ τῶν Φυσικῶν. 110.
Theopompus. 56.
Variae lect. τῶν ἀντιγράφων. 7. 8. b. 22. b. 54.
Versus ἅπανθ᾽ ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος. 31. b.
Xenocrates. 15. b.
Plato καλοῖς, Xenophon κοινοῖς vsus ὀνόμασι. 6. b.
Zeno stoicus. 88. b.
Zenodotus grammaticus. 74.

VI. *In libros IV. Aristotelis de coelo* commentarius graece vulgatus ab eodem Asulano, et Alberto Pio Carporum principi dicatus Venet. 1526. fol. ap. Aldum. [cum notis msst. in bibl. Leidensi.]

Latine vertit *Guilelmus de Morbeka*, qui circa a. C. 1270. floruit, ord. praed. Venet. 1540. fol. et *Guil. Dorotheus* f) ibid. 1544. fol. Posteriores vero editiones, a nescio quo recognitae, nomen interpretis omittunt, atque hunc titulum praeferunt: *Simplicii philosophi acutissimi commentaria in libros de coelo nouiter fere de integro interpretata, ac cum fidissimis codicibus graecis recens collata*, Venet. [P] 1548. fol. apud Hieron. Scotum, et 1555. 1563. et 1584. apud heredem Hieronymi Scoti, fol.

Meminit huius commentarii sui Simplicius ipse in librum VIII. physicor. pag. 257. vbi narrat, se in illo excussisse Io. Philoponi quinque libros aduersus aeternitatem mundi Proclo oppositos: et sextum iam velle examini subiicere, quo sempiternum mundi motum ille oppugnauit. Ἐπειδὴ δέ τῶν ἐφ᾽ ἡμῶν τις γεγονότων τελχίνων οὐδὲν ἡγούμενος νεανικὸν ἀνθρώποις μόνοις βασκαίνειν, διὰ τῦτο πρὸς τὸν οὐρανὸν αὐτὸν καὶ τὸν ὅλον κόσμον τὴν ἑαυτῦ βασκανίαν ἐκτείνων, δεινὸν ἡγεῖται τὴν τούτων ἀϊδιότητα, καὶ παρακουσμάτων τινῶν οὐκ εὐτυχῶς οὐδὲ εὐγνωμόνως ἀπὸ φιλοσοφίας μεταχών, πρός τε τὰ ἐν τῇ περὶ οὐρανῦ δεδειγμένα περὶ

f) Num *Guil Dorotheus* latine verterit illa, Venet. ap. Hier. Scotum, 1544. fol. et num eam edit. viderit Fabricius, dubitat *Hamberger*, et monet Z. N. III. pag. 393. eius nomen non legi in fronte edit. illius anni, quae tamen eamdem, quam sequentes a Fabricio memoratae, habet inscriptionem, add. *Goetzii* memor. bibl. Dresd. I. p. 487. sq. qui quidem etiam adnotat, *Dorotheum* non nominari in ed. illius anni; tamen fidem habere Fabricio haesitat. — Exstat in cod. bibl. Hospitii congregat. S. Mauri, Romae, teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSSt. I. p. 201. *A.* — *Paris.* in cod. rec. MCMX. bibl. publ. — *Oxon.* inter codd. collegii noui, nr. 1210. catal. et nr. 1576. inter codd. coll. corporis Christi. — *Florentiae* in cod. Laurent. XXVI. plut. 85. comment. in II. III. et IV. libr. Aristot. de coelo. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. III. p. 282. — *Taurini* in cod. XIX. v. cat. codd. gr. Taurin. p. 91. *Harl.*

περὶ ἀϊδιότητος αὐτῦ πέντε γέγραφε πολύστιχα βιβλία, ὧν τὸ σαθρὸν καὶ πρὸς ἀνοήτυς μόνυς ἀκροατὰς τεθαῤῥηκὼς ἐπειράθην ἐπιδεῖξαι τὸ πρῶτον τῆς περὶ ὐρανῦ πραγματείας ἐξηγύμενος· τὸ δὲ ἕκτον αὐτῦ βιβλίον πρὸς τὴν ἀΐδιον ἐνταῦθα δεδειγμένην κίνησιν καὶ τὸν ἀΐδιον χρόνον ἀνεζώσατο. Διότι τύτων ἀνελέγκτων μενόντων, ἀνάγκη πάντως, etc.

VII. Commentarius *in libros III. Aristotelis de Anima.* Hunc vna cum Alexandri Aphrodisei m) commentariis in librum de fensu et fensibili, et Michaëlis Ephesii n) in parua naturalia o) vulgauit graece idem Afulanus, dicauitque Alexandro Campegio, Bononiae epifcopo defignato, Venet. 1527. fol. [v. *Goetzii* memor. bibl. Dresd. et *Hamberger* ll. citatis et cat. bibl. Leid. p. 167. vbi exempl. illi a viro docto adfcripta effe nonnulla memoratur. *H.]*

Latine primus interpretatus eft *Ioannes Fafeolus*, Patauinus, Venet. 1543. fol. Hic pleniore codice vfus, prooemium integrum exhibet, quod capite mutilum in graeca editione legitur.

Deinde vertit *Euangelifta Lungus* Afulanus, qui profitetur multa, quae in priore translatione bene fuerunt verfa, in fuam interpretationem traduxiffe, *vt fciant omnes, hunc non liuore, fed veritatis amore erroribus compluribus hunc auctorem expurgaffe, id quod omnes aequi bonique confulant.* Venet. [1553. fol. in cat. bibl. Leid. l. c.] apud Hieron. Scotum 1564. fol. et 1587. fol. In catalogo bibl. Barberinae etiam editio Veneta anni 1546. memoratur, [?] quam haud vidi. Nec vero praetereundum eft, *Iacobum Schegkium* ex vberioribus Simplicii commentariis breuem librorum de anima expofitionem contexuiffe, linguaque graeca vulgaffe Bafileae 1544. 8. *Fabr.* Add. fupra, vol. III. p. 235. fq. §. XVI. Exftat expofitio *Simplicii* in libr. de anima *Matriti* in cod. regio XXXV. fol. 82. v. *Iriart.* catal. codd. MSSt. Matrit. pag. 138. qui animad. vertit primum, in fine mutilum videri illum librum, dein in codice illo Matrit. manu Conftantini Lafcaris exarato, Simplicii commentarium minime congruere cum edito: pag. autem 180. fq. obferuat, effe tantummodo primum commentar. librum, fed maxima fui parte defectum, et ibid. recenfet alium cod. LV. in cuius fol. 222. eft quoque primus comm. liber, at integrum exhibetur prooemium graece, cuius partem, nondum graece euulgatam, *Iriart.* p. 181. fq. publici iuris fecit. — In cod. *Efcorial.* Simplicii in Ariftot. libros de anima argumenta, tefte *Plüero* in itiner.

m) De hoc *Alexandri* commentario dixi lib. IV. cap. 25. num. 6. p. 608. vol. V.]

n) De hoc Michaële Ephefio, quem a Mich. Pfello diuerfum et forraffe ipfum Michaelem Ducam imp. coniicit effe *Allatius*, vide eius librum de Pfellis, fect. 31. feq. editionis a me curatae.

o) Parua naturalia vocantur Ariftotelis libelli de memoria et reminifcentia, de fomno et vigilia, de fomniis, de diuinatione per fomnium, de motu animalium, de longitudine et breuitate vitae, de iuuentute et fenectute, et vita ac morte, de refpiratione et de greffu animalium. Vide lib. III. huius bibl. cap. 5. num. 15. [vol. III. p. 257. fq.]

ner. per Hispan. p. 189. — Add. *Casiri* bibl. arabico-hispan. tom. I. p. 305. ex arabica philosoph. bibl. in qua adnotatur, Simplicii commentarios praeclarissimos esse *syriace* conuersos. — *Florentiae* in cod. Laurent. Medic. XXI. plut. 85. at initio et fine mutilo. vid. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. III. p. 278. sq. — in cod. XXXV. nr. 19. plut. 7. a recentiore manu male tribuitur *Simplicio* paraphrasis in Aristot. libros de anima, quum illa auctorem habeat *Sophoniam*, v. *Bandin.* tom. I. p. 297. et de Sophonia v. supra, vol. III. pag. 236. ac *Bandin.* l. c. tom. III. pag. 19. et 278. *Harl.*

VIII. *In Epicteti Enchiridion* praeclarus *commentarius*, cuius elaboratione molestiam τυραννικῆς περιστάσεως dispunxisse se, Simplicius profitetur, graece lucem vidit ex officina fratrum de Sabio, Venetiis 1528. 4. quae editio cum MS. codice eximio diligenter collata adseruatur in bibl. huius vrbis Hamburgensis Iohannea. p) Aliud illius exemplum itidem cum MS. collatum in bibl. Barberina exstat Romae. [Duo exempl. cum msst. collata et cum not. mstis in bibl. *Leid.* v. catal. p. 167.] Praeter rem haec editio graecolatina esse traditur in indice editionum, quem Epicteti Enchiridio edit. praeclarae Traiectinae 1711. 4. praemissum licet videre, atque inde in diario eruditorum, quod sub nouae bibliothecae nomine germanice singulis mensibus edunt Hallenses parte XIII. p. 250. *Labbeus* ex Gesnero et Gesneri epitomatoribus graecam ἔκδοσιν Venet. 1538. in 4. memorat, vereor, ne typographi vitio, 1538. pro 1528. ingerentis.

Latine vertit *Angelus Caninius*, Anglariensis, Venet. 1546. fol. et 1569. fol. apud Hieron. Scotum. Post Caninium *Hieron. Wolfius* Oetingensis, qui praeclaras etiam graeci codicis castigationes addidit Basil. 1560. in 8. 1568. in 8. et Colon. 1596. in 8. q) vna cum Cebetis tabula, Epicteti Enchiridio et Arriani libris quatuor Epictetoorum ἀπομνημονευμάτων graece etiam additis. In Labbei conspectu Aristotelis et Platonis graecorum interpretum p. 14. legas Wolfii versionem commentariorum Simplicii vidisse lucem Basil. 1540. Sed vitium esse typographi, ac 1560. pro 1540. legendum non dubito.

De

p) De codd. et editt. tam Epicteti, quam Simplicii comment. v. supra, vol. V. pag. 70. sqq. lib. IV. cap. 9. de Epicteto. add. quae scripsi in Introd. in hist. L. G. II. part. I. p. 59. sqq. — Hoc loco tantum memorantur codd. quidam secund. cat. codd. Angliae etc. in codd. *Oxon.* nr. 1212. — tom. II. inter codd. *Vossian.* nr. 2710. et 2712. Simplic. in Epictet. cum MSS. collatus. — nn. 7414. et 8557. Simpl. in Epictetum, msst. — in cod. *Sfortiano*, teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSSt. p. 705. *D.* Add. cl. *Schweighäuser* in notitia codd. *Epicteti* atque *Simplicii*, praemissa eius editioni Epicteti, Lipsiae 1798. mai. 8. pag. LXXXVI. sqq. *Harl.*

q) V. *Io. Fabric.* histor. bibl. Fabric. tom. VI. p. 285. et supra vol. III. p. 75. sq. *Harl.*

De graecolatinis editionibus Heinsiana Lugd. Bat. 1639. in 4. cui a. 1640. inchoatos Salmasii commentarios typographus adiunxit: [cum not. msst. M. *Meibomii* fuit exempl. in bibl. Burm. II. v. cat. illius bibl. p. 24. nr. 2597. *H.]* et Londinensi 1670. in 8. quemadmodum et de promissis Gesneri atque Hoeschelii editionibus non repetam, quae dixi lib. IV. cap. 9. §. IV. [p. 77. sq. vol. III.]

[Cel. *Io. Schweighäuser* edidit *Epicteteae philosophiae monumenta* gr. ac lat. cum eruditis adnotatt. et quidem in tom. I — III. *Epicteti* dissertatt. ab *Arriano* digestarum libr. IV. et *Epicteti* enchiridion, Lipsiae 1799. 8. — in tomo autem IV. et V. edidit *Simplicii commentar. in Epicteti enchiridion.* — Omnia ad veterum codd. fidem recensuit, et varietate lectionis illustrauit. Lips. 1800. 8. In cap. 31. pag. 246 — 250. ex optimo cod. Paris. (MCMLIX. bibl. publ. de quo multus est in praef. ad Epictet. pag. LXXXVII. sqq.) longam, quae in omnibus superioribus erat editt. lacunam feliciter expleuit. Atque versio illius supplementi gallica, antea edita fuit in Magasin Encyclopedique, seconde année (1797.) tom. V. pag. 219. sqq. — Eius autem filius dedit Notice sur un Passage de Simplicius in Mem. de l'Institut national des Sciences et des Arts pour l'an IV. de la Republ. Litterature et B. A. tom. I. Paris. an VI. mai. 4. nr. 17. — Schweigh. pater in not. codd. praefixa Epicteto p. XCI. sq. late quoque recenset olim Bononiensem, nunc Parisinum codicem.

Germanice transtulit *Io. Georg. Schultess*, Tiguri 1778. 8. in I. tomo Bibliothek der griech. Philosophen. *Harl.]*

[Italice, *Matthaeus* etc. Venet. 1582. 8. 1583. 8. 1587. v. *Paitoni* Bibl. degli Autori — volgarizz. tom. II. p. 10. sq. *Harl.]*

Anglice transtulit *Georgius Stanhope*, Lond. 1704. in 8. *Fabr.* Item Londini 1692. 1700. 1721. 1741. 1750. 8. v. *Brüggemann* View etc. p. 309. *Harl.*

Gallice Andreas Dacerius, Paris. 1715. 12. [add. supra, III. p. 34]

Augustino Steucho Eugubino iudice, libro X. de perenni philosophia c. 12. *Simplicius, cum Epictetum interpretatur, veritatis stimulis actus dulcius ac verius loquitur, quam Aristotelis dogmata dilucidans, acerbior minusque pietatis memor, sed memor tamen in principio.*

INDEX SCRIPTORVM

in Simplicii commentariis ceteris laudatorum.

A. in libros de anima, C. de Coelo, et E. in Epicteti Enchiridion denotat.

Hunc indicem composui ad paginas graecarum editionum, et ad Epictetum graecolatinae Heinsianae.

55 b. (vbi male ἐν τῷ ἐννάτῳ pro ὀγδόῳ) 57. b. 61. 67. 73. 81. 83. a. b. 89. 92. b. 98. 100. b. 104. 107. 114. 128. 139. b. 143. 144. 146. b. 148. b. 149. b. 150. b. 154. b. 156. 170. 175. b.

ἐν τοῖς περὶ τόπυ λόγοις. C. 112. b.

πρώτης φιλοσοφίας λόγοι C. 63. Metaphysica. A. 2. 15. 18. b. 22. b. 25. 34. b. 69. b. 70. b. 73. b. 79. C. 27. 30. b. 63. 103. 123. 138. b. 162.

περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. A. 32. b. C. 1. 5. b. 20. 28. 30. b. 38. b. 83. 97. b. 108.

[?] περὶ μετάλλων. C. 1.

περὶ φυτῶν. C. 1.

περὶ ζώων γενέσεως. C. 1.

περὶ διαφορᾶς καὶ χρήσεως μορίων. C. 1.

περὶ ζώων μορίων. A. 61. C. 1.

περὶ ζώων κινήσεως. A. 48. b. C. 1. vbi περὶ πορείας ζώων vt C. 93. b.

ἐν τοῖς περὶ φαντασίας λόγοις. A. 75. b. ἐν τοῖς περὶ τῶν αἰσθήσεων λόγοις. ibid. respicit Simplicius ad ea, quae de his in hoc ipso de anima (quod interpretatur) opere Aristoteles disputauerat.

περὶ μνήμης καὶ ὕπνυ καὶ ἐγρηγόρσεως. C. 1.

Ἡ περὶ ζώων ἱστορία. C. 1.

libros de Coelo alii inscribunt περὶ κόσμυ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἁπλῶν σωμάτων vel περὶ τῦ ἁπλῦ καὶ κυκλικῦ σώματος. C. 1.

Μετεωρολογικά. C. 1. a. b. 5. b. 19.

libri de Coelo physicae auscultationis libris subiiciendi. C. 2.

παρὰ τὸ σύνηθες ὁ Ἀριστοτέλης πυθαγορικαῖς πιθανότησιν εἰς τὴν δεῖξιν ἐχρήσατο. C. 3.

περὶ ἀτόμων γραμμῶν, ὅπερ τινὲς εἰς Θεόφραστον ἀναφέρυσιν. C. 140.

Ἀναλυτικά. C. 14. b. 75. a b.

κατηγορίαι. C. 25. b. 36. 37. b. 38. a. b.

οἱ Ἀριστοτέλυς κανόνες (dogmata). C. 31. b.

Τοπικά. C. 55.

περὶ ψυχῆς. C. 62. b. 108.

Eius ἐγκύκλια φιλοσοφήματα eadem sunt cum ἐξωτερικοῖς, quibus opponuntur τὰ ἀκροαματικὰ καὶ συνταγματικὰ tanquam σπυδαιότερα· λέγει δὲ περὶ τύτων ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας. C. 67. b.

Causam efficientem mundi Aristoteles statuit Deum. C 35.

Nec Platoni, nec theologis contradicit. C. 69. γεωμετρῶν ὡς ἀληθῶς φυσικῶς. C. 100.

πλεῖσον ἔφη ἀντὶ τῦ πᾶν κατὰ φιλοσόφυ εὐλαβείας. C. 137. b.

ἐν τοῖς ἠθικοῖς. A. 81. 84.

ἐν τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν. C. 123.

οἱ Ἀριστοτέλυς ἐξηγηταί. A. 84. 87. C. 1. b. 7. 119. b. 151. ὑπομνηματισαί. C. 41.

οἱ ὕστεροι τῶν ἐξηγητῶν (post Alexandrum Aphrodis.). C. 1. b. 67. b.

οἱ δοκιμώτεροι τῶν ὑπομνηματιστῶν. C. 38. b.

Aspasius, Aristotelis interpres. C. 105. 149. b. Hermino iunior. C. 105. b.

[P] *καθὰ τοῖς Ἀστρονόμοις δοκεῖ* C. 8. a. b. 100. 103. 104. b. 119. 132.

κατὰ τὰς ὑποθέσεις τῶν παλαιῶν Ἀστρονόμων. C. 8.

παρά τινι τῶν Ἀστρονόμων. C. 8. b.

Ἀστρονομία δείκνυσι λέγουσα τὴν γῆν σημείου καὶ κέντρου λόγον ὑπέχειν πρὸς τὰ ὑπὸ τὸν ἥλιον. C. 19.

αἱ τῶν σχηματισμῶν τῶν ἄστρων περιγραφαί. C. 104. b. *περὶ μεγεθῶν καὶ διαστημάτων, ἀστρονομικὰ θεωρήματα.* 113. b.* *αἱ παρατηρήσεις, ἐν αἷς ὁ τοῦ Ἑρμοῦ ἀστὴρ ὑπελθὼν τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρα λέγεται.* C. 116. *ὑποθέσεις τῶν Ἀστρολόγων.* C. 122. b. *ὀργανικῶς παρατηρήσαντες* lunae magnitudinem atque adeo distantiam inaequalem per *ἑνδεκαδάκτυλον τύμπανον.* C. 122. b.

Astrologorum praedictiones. E. 18. 25. 27. sq. *εἰ ἄρα δυνατὸν συνεῖναι τούτων τεκμήρια ταῖς σχηματογραφίαις.* E. 28.

De Atlante fabula. C. 91.

Autolycus Pydnaeus. C. 122. b.

Babylonii. vide supra, Aegyptii et Callisthenes.

Boëthus. A. 69. b.

Callippus, astronomus. C. 7. 103. 120. 122. b. infra, in Eudoxo.

Callicles, delectus verborum studiosus. C. 68. b.

ὑπὸ Καλλισθένους ἐκ Βαβυλῶνος πεμφθεῖσαι παρατηρήσεις. infra, in Ptolemaeo.

Cato maior inter *παροράματα* vitae suae computauit, quod aliquando nauigasset, quum liceret terrestri itinere defungi. E. 57.

Christianos perstringens, *οὐδεὶς*, inquit, *τῶν παλαιῶν λέγεται τὴν φθορὰν τοῦ κόσμου τοιαύτην εἰπεῖν, ὁποίαν οἱ νῦν φασιν, ὡς φθαρέντα μηκέτι αὖθις ἐπανήκειν.* C. 69. *ἐκ τούτου κόσμου γένοιτ' ἂν ἄλλος ὁ καλούμενος σφαῖρος ἢ ὡς οἱ νῦν φασι νέος.* C. 71. b. *οἱ καθ' ἡμᾶς σοφοὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑφιστᾶναι τὸν κόσμον.* C. 72. Christianos etiam perstringit E. 246. *ὡς οἱ νῦν οἴονται* largitionibus nimirum donisque in sacerdotes et monachos Deum placari.

Cleanthes, Assius, stoicus, discipulus Zenonis, Chrysippi magister. E. 329. *τούτου καὶ ἀνδριάντα θαυμαστὸν ἐν αὐτῇ Ἄσσῳ ἐθεασάμην, δόγμα τῆς Ῥωμαίων συγκλήτου, πρὸς τιμὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀνατεθέντα.* ibid. Eius iambi. ibid.

Κλέωνος υἱός. A. 51. b.

Chrysippus. C. 66. b. E. 320. 321.

[P] Crates. E. 50. Thebanus. E. 64. 102. 112. 123. 270.

Critias, siue ille ex XXX. tyrannis vnus, siue sophista, qui animum dixit sanguinem. A. 8.

Dauid, propheta. *τὰ ἐναντία τιθέμενος* (Ioh. Philoponus) *τῷ Δαυΐδῳ ὃν ἀεὶ τιμᾷ.* C. 21. vbi laudatur locus Psal. XIX. 1. *οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ τὸ στερέωμα. ὁ παρ' Ἰουδαίοις προφήτης Δαυΐδης περὶ οὐρανοῦ λέγων* (Psal. XIX. 4.) *ἐν τῷ ἡλίῳ, φησὶν, ἔθετο σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐχ ὡς ἐπὶ χρόνον τινὰ*

τοῦτον

r) lege Πολέμαρχον.

Ἰάμβλιχός ἐστι, συμβολικῶς λέγεσθαι οἴονται, καὶ οὕτως αὐτὸς ἐξηγεῖται τὸν Πλατωνικὸν Τίμαιον. C. 139. b.

ἐν τῇ ἰδίᾳ περὶ ψυχῆς πραγματείᾳ. A. 67. b. vide et infra, in Simplicio.

ζητείσθω δὲ καὶ ὅπως τῷ θείῳ συμφωνήσωμεν Ἰαμβλίχῳ - - ἀλλ' οὐ δήπου ἐναντία φθέγγεσθαι τῷ Ἰαμβλίχῳ τολμήσομεν, συμφωνήσομεν δὲ κατὰ δύναμιν, τοσοῦτο ἐλαττούμενοι, ὅσον εἰ τέως προκόπτειν ἀξιούμενοι, τῶν ἀκροτάτων ἐπιστημόνων. A. 88.

ἐν τῷ εἰς τὰς κατηγορίας ὑπομνήματι. C. 38. b.

Iohannis Philoponi ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ἐλέγχων πρὸς τὰ εἰρημένα τῷ Πρόκλῳ. C. 31. τὰ πρὸς Πρόκλον εἰρημένα. ibid. libri contra aeternitatem mundi oppugnantur. C. 6. b. seq. Τῶν νέων δέ τις, δόξης ὡς δοκεῖ θηρευτὴς ἐνστάσεις τινὰς τοῦ Ξενάρχου ὑπελθὼν καί τινας ἑτέρας τοιαύτας προσεταιρισάμενος τοῦ Ἀριστοτέλους κατήγορος ἀνεφάνη - - διὰ [?] μακρῶν βιβλίων ἐλπίζων οὐ μόνον τῷ πλήθει τοὺς ἀναιδήτους ἐκπλήξειν, ἀλλ' ὡς οἶμαι πλείστους ἀποστρέφων καὶ μάλιστα τοὺς πεπαιδευμένους ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν τοιούτων λήρων. C. 6. b. οὐκ ἔστι μοι ἀηδία τις πρὸς τὸν ἄνδρα, ὃν οὐδὲ ὄψει ἔγνων ποτέ. C. 7. ἐν τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τοῦ β' βιβλίου. C. 8. ἐν τῷ ἐννάτῳ κεφαλαίῳ. C. 18. συμπεραίνων τὸ β' βιβλίον. 21. ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ. ibid. ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ πέμπτου βιβλίου. 37. b. πλεῖστα πρὸς Ἀλέξανδρον εἴρηκεν. 9. ὑπ' ἀπειρίας τῶν ἀστρονομικῶν λόγων παραληρεῖ. ibid. ὁ νέος οὗτοσὶ κόραξ μᾶλλον δὲ κολοιοὺς ἄκραντα γαρύων ὡς ἀληθῶς Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον κατὰ Πίνδαρον. 10. b. ὁ ἔνδοξος σοφός. 12. θαυμαστὸν ὅτι τοῖς τῆς Γραμματικῆς βιβλίοις προσκείμενος οὔπω ἐζήτησε τὴν τοῦ τελείου ἐτυμολογίαν. ibid. ὁ Γραμματικός. ibid. 17. b. τὴν ἑαυτοῦ ἀπόκρημνον ἄγνοιαν ἐπιδεικνύς. 13. b. ἀνελίξαντες τὰ κακοήθους τούτου ῥήματα. 16. μακρὸν ἀπέτεινε λόγον. ibid. ἄνδρα τοῦτον ὑπὸ τοῦ προσέχειν τῇ ἑαυτοῦ συγγραφῇ ἐκτετυφλῶσθαι συνέβη. 16. οὐδέν τι τοῦ Πλάτωνος συνιεὶς αὐτὸς τὸν Θεμίστιον προβάλλεται βοηθόν. ibid. ὅρα πόσος ἐν ὀλίγοις φαίνεται ὁ τοῦ ἀνδρὸς τούτου στοχασμὸς ὁμοῦ καὶ ἀμαθία, καὶ εἰ γραμματικός ἐστιν, ὥσπερ ἑαυτὸν ἐπιγράφει. 17. a. b. μακροὺς ἀποτείνει λόγους. ibid. γραμματικὸν δὲ ἑαυτὸν εἶναι λέγων. 17. b. ἀναγκάζομαι μεταγράφειν τὰ τούτου παραληρήματα. 18. Μέχρι τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου βιβλίου οὐδὲν πρὸς τὸ προκείμενον δοκεῖ λέγειν, οὐδ' ἴσως πρὸς τὸν ἑαυτοῦ σκοπόν. 18. b. διὰ μακρῶν λόγων. ibid. ὑπὸ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ τουτουί. 19. b. οὔτε τὸν τοῦ Πλάτωνος νοῦν σπουδαίως ἡρμήνευσεν. ibid. ὑπὸ τῆς κενοδόξου ἔριδος ἔλαθεν αὐτὸν τἀναντία τιθέμενον τῷ Δαυίδῳ ὃν ἀεὶ τιμᾷ. 21. ὁ Γραμματικὸν ἑαυτὸν ἐπιγράφων. 27. b. πολλὴν σῆψιν ἀποκινεῖ λόγων, ἄγε δὴ τὸν μέγιστον Ἡρακλέα ἐπικαλεσώμεθα συνεργὸν τοῦ καθαίρειν τὴν κόπρον. ibid. ὁ παραφέρων οὗτος ἀνήρ. ibid. ἀνάγκη δὴ πάλιν αὐτοῦ μεταγράφειν τὰ ῥήματα, διὰ τοὺς μὴ πιστεύοντας εἰ ἄρα τις οὕτω μωρά ποτε ἔγραψεν. 28. τὰ τοιαῦτα ὀνείρατα αὐτοῦ κατεπείγομαι ἔτι μηνύειν, οὐχ ὅτι πολλῶν χρήζει λόγων εἰς τὸ διαλυθῆναι· καὶ τυφλῷ γὰρ ἤ φασιν ἐστι δῆλα, ἀλλ' ἵνα μάθωσιν εἰ διὰ μέγεθος τῶν βιβλίων αὐτοῦ καὶ πρὶν ἀναγνῶσιν θαυμάζοντες αὐτόν, πῶς ὁ ἀμαθὴς οὗτος εἰς ποίους ἀγῶνας καθῆκεν ἑαυτόν. ibid. πανούργως τὸν Θεμίστιον πρὸς Ἀριστοτέλη παρεισάγει. 30. ἀλλ' οὗτος οἶδεν τοῖς ἀπὸ τριόδου γράφων· δι' ὃ οὐκ ἀναγνοὺς ὡς οἶμαι, ἢ ἀναγνοὺς μὲν οὐ συνιεὶς δὲ τὰ εἰρημένα, λήρους τοσούτους ἐξέμεσεν, νομίζων ἀρκεῖν τὸ πλῆθος πρὸς ἔκπληξιν τοῖς ἑαυτοῦ ἀκροαταῖς· ἀλλ' ἐπεὶ

κατὰ

κατὰ κενοδοξίαν [?] ἀλλ' οὐ διδασκαλίας ἕνεκεν etc. ibid. τοῖς μὲν φλυαρηθεῖσιν ἐκεῖ (librum contra Proclum) ὑπ' αὐτοῦ οὔτ' ἐνέτυχον, οὔθ' ἡδέως ἐνέτυχον ἂν οὕτω διωλυγίοις φλυαρίαις, ὅπου καὶ νῦν οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ περὶ οὐρανοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους διασαφῆσαι σκοπῶν τῇ Αὐγείου κόπρῳ ἐνέπεσον. C. 31. δεκάδας βιβλίων γράφων τοὺς ἀναισθήτους ἐκπλήττεται. ibid. ἔοικε τῶν παλαιῶν λόγων μωρὸς ἀκροατής. C. 31. ταῦτα δὴ μακρότερα ἐξέθηκα ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα τὸν ἔλεγχον, ὥσπερ οἱ τὸν ἀνάρμοστον, κατὰ τὴν παροιμίαν, περιφέρουσιν Ἡρακλῆ. C. 32. b. ἐπεὶ δὲ πάλιν οὗ ἔγρυξε κατὰ τὸν μελῳδὸν Ἀλκαῖον, πάλιν ἀνάγκη ἐπὶ τὸν Γραμματικὸν τοῦτον προκύψαι. C. 35. b. τὸ πέμπτον ὅλον βιβλίον ἐτελείωσεν Φιλονεικῶν ἐξελέγξαι τοὺς δεικνύντας λόγους τῇ κύκλῳ κινήσει μὴ εἶναι κίνησιν ἐναντίαν. ibid. ὁ δὲ Γραμματικὸς - - μὴ εἰδὼς τοὺς τῆς ἀκολουθίας λόγους, ἑαυτόν τε παράγει ὡς λέγοντά τι, καὶ τοὺς ἄνευ νοῦ ἀναγινώσκοντας. C. 37. πάλιν ἀνάγκη με τῶν αὐτοῦ ῥημάτων πλείω ἀντιγράφειν, ἵνα μὴ ἄπιστος δοκῶ συκοφάντης. ibid. διατελεῖ Φιλονεικῶν. C. 37. b. εἰ μὴ ἴσως τις καὶ περιττὴν ἡμῖν ἀδολεσχίαν καταγνώσεται, καταφρονῶν τῆς φαυλότητος τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. Ἴστω δ' ὅμως, κἀμὲ οὐ τῶν ῥημάτων αὐτοῦ χάριν τὴν ἀδολεσχίαν ταύτην ἐνεγκεῖν, ἀλλὰ τῶν ὑπαγομένων χάριν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ τῆς πρὸς Ἀριστοτέλη χάριν ἀντιλογίας αὐτοῦ. ibid. adde 41. πλὴν ἀνάγκη καὶ τὸ λοιπὸν τῆς χαρύβδεος ἀναμετρήσασθαι. C. 37. b. τουτονὶ τὸν Γραμματικόν. ibid. καλὸς οὑτοσί. C. 38. b. μακρὰ φλυαρεῖ μαχόμενος πρὸς τὸ ἐν Γεωμετρικαῖς ἀρχαῖς. C. 40. b. οὔτε τὰ Ἀριστοτέλους οὔτε τὰ τῶν ὑπομνηματιστῶν ῥήματα νοῶν, πολλοὺς ἀναλίσκει λόγους. 41. 45 b. ἀπάτην καὶ πανουργίαν confundit 41. b. οὐδὲν συνιεὶς τῶν εἰρημένων πολλοὺς αὖθις καταναλίσκει λόγους. ibid. ὁ καλὸς οὑτοσὶ οὕτω τοῖς ἑαυτοῦ τεθάῤῥηκε ῥήμασι κενῶς εἰρημένοις. C. 42. b. καὶ τί δεῖ πολλὰ τῶν αὐτοῦ ῥημάτων προτιθέναι καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς φλυαρίας πρὸς αὐτὸν ἐπαναλαμβάνειν; C. 43. οὐ καλῶς τοῦ Ἀλεξάνδρου σκώπτει. C. 44. εὐήθως οὗτος ἀπαιτεῖ, τοῦ Ἀριστοτέλους ἐναργέστατα, καὶ τυφλῷ, φασι, δείξαντος. C. 44. b. κἀκεῖνο δ' ἐπιπολαίως οὗτος ἔφη ibid. οἴεται τρόπαιόν τι στήσεσθαι τῷ καταγελάστῳ τούτῳ βιβλίῳ πρὸς τὴν τοῦ οὐρανοῦ ἀϊδιότητα. C. 45. b. πανταχοῦ μαινόμενός πως καὶ κενὴν δόξαν μείζω ἑαυτῷ προσκτώμενος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ ἐνδόξους ἄνδρας, ἀντιλογίας. οὗτος μὲν κείσθω μετὰ τῶν ἰχθύων ἐν τῷ τῆς ἀλογίας πόντῳ βεβαπτισμένος. κείσθω δ' αὖ καὶ μετ' ἐκείνου, ὃν ἀγεννῆ τινα ὄντα φασὶν, καὶ βουλόμενον ὠνομασμένον γενέσθαι (Herostratum) τὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος νεὼν κατακαῦσαι, [?] τὴν γὰρ τοῦ οὐρανοῦ φθορὰν κατὰ πάντα τρόπον συστῆσαι ἐπιθυμῶν ἵνα περιώνυμος δῆθεν γένηται. ibid. vbi etiam καινὴν φλυαρίαν adpellat, quae Philoponus scripserit πρὸς τὰς ἀδαμαντίνους ὥς φησι τῆς τοῦ κόσμου ἀϊδιότητος ἀπαντήσας.

ὡς αἱ ἱστορίαι δηλοῦσιν. E. 218.

Iulianus Trallianus, Aristotelis ἐξηγητὴς, Alexandro Aphrodisiensi antiquior. C. 92. a. b.

Ixionis fabula. C. 91. b. 92.

Lacedaemoniorum flagellationes. E. 64. 90.

Leucippus. C. 56. b. 57. 72. 144. a. b. 150. 167.

Manichaeorum de malo principio commenta. E. 166. 167. 168.

οἱ μάντεις (auspices). C. 93. b.

Massa.

s) Eratosthenis.

Phaedone.

Phaedone. A. 14. 69. b. C. 89. b. 125. b. 126. 129. b. 158. (*πολλῷ μυθώδει καὶ αἰνιγματικῷ ὡς οἶμαι χρώμενος.* ibid.) E. 63.

Phaedro. A. 8. E. 21. b.

Philebo. A. 59. 80.

ἐν Πολιτείᾳ. A. 80. b. 84. 89. b. *ἐν πολιτείαις.* C. 32. b. 67. b. 70.

ὁ παρὰ Πλάτωνι Θεαίτητος. A. 56. b. Plato in Theaeteto. A. 65. b.

[P] *ἐν Πολιτικῷ.* C. 22. b. 24. 65. b. 71. b. 84. 115. b. 145.

Sophiſta. A. 59. 72. b.

Timaeo. A. 6. b. 10. 12. 27. b. 28. 37. 40. b. C. 1. b. 6. 18. b. 24. 62. b. 65. b. 69. 72. b. 78. 82. 91. 92. *σύνοψιν ὡς ἐν κεφαλαίῳ γράψας ὁ Ἀριστοτέλης.* C. 92. 97. b. 106. b. 112. 116. 119. 125. b. 126. 139. 141. b. 142. a. b. 144. a. b. 145. b. 156. a. b. 157. a. b. 160. b. 161. a. b. 162. 164. 165. b. 174. b.

an plures mundos ſtatuerit. C. 64. b.

ex Theaeteto locus, an DEO omnia *δυνατά.* C. 83. b. 84. citatur et E. 311.

οὐδεὶς Καλλικλῆς ἢ Θρασύμαχος ἢ Πρωταγόρας οὕτως ἂν πιθανῶς τὰ ἑαυτοῦ ῥήματα ἐξεμελέτησεν ὡς ὁ Πλάτων αὐτὰ ἐκμελετᾷ. C. 68. b. *μετὰ τὰς ἀποδείξεις μύθους εἴωθε προσλαμβάνειν.* C. 92.

τινὲς τῶν τοῦ Πλάτωνος φίλων. C. 64. b. Platonici. C. 70. b. 141. 157. b. *οἱ παλαιοὶ τῶν τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητῶν, ὧν καὶ ὁ θεῖος Ἰάμβλιχος - - οἱ δ' ὕστεροι τῶν Πλατωνικῶν Φιλοσόφων.* C. 139. Platonicum dictum *ἔσχατος χιτὼν τῶν παθῶν ἡ Φιλοτιμία.* E. 106.

ὡς ὁ εὐλαβέστατος τῶν τοῦ Πλάτωνος Φίλων χαριέντως ἐπεσημήνατο. C. 139.

Plotinus. A. prooem. et p. 70. 73. C. 9. b. 26. b.

ὁ μέγας Πλωτῖνος. C. 5. b.

ἐν τῷ περὶ κόσμου. C. 3. b.

Plutarchi, Chaeronenſis, conuiuium. E. 267. liber de vtilitate ex inimicis. E. 306.

Plutarchus. A. 13. 42. 44. b. 54. 85. b. Ariſtotelis *ἐξηγητής.* A. 72. b. 85. 90. Neſtorii filius. A. 72. b. *ὁ Φιλόσοφος Πλούταρχος.* A. 82.

Ποιητὴς ἢ συγγραφεύς. E. 306.

Polemarchus, Cyzicenus, Eudoxi diſcipulus, ſupra, in Eudoxo. C. 120. 123.

Porphyrius. C. 122. b. 123. infra in Ptolemaeo.

Potamo. C. 149. b. 159. b. 160.

Proclus. C. 9. b. *ὁ Πρόκλος ὁ ἐκ Λυκίας, ὅστις ἦν ὀλίγον πρὸ ἐμοῦ τοῦ Πλάτωνος διάδοχος. βιβλίον συνέγραψεν τὰς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐνστάσεις τῇ λεγομένῃ γενέσει τῶν σωμάτων ἐξ ἐπιπέδων ἐπενεχθείσας διαλύων.* C. 157. a. b. *ὁ Φιλόσοφος.* C. 158. a. b. 159. 160. a. b. 161. 162. a. b. 163. a. b. *ὁ ἡμέτερος Φιλόσοφος.* 161.

contra Proclum ſcripſit Ioannes Philoponus. Vide ſupra Iohannes.

[P] Prodico multos commendauit Socrates. E. 311.

Protagoras, delectus verborum ſtudioſus. C. 68. b. E. 311. vide et ſupra in Hippocrate.

Prouerbia. *Ἐγὼ δὲ οἶδα τὰς τοιαύτας προπετείας ὥσπερ τοὺς καλουμένους Ἀδώνιδος κήπους ἀνθεῖν παρὰ τοῖς ἀναισθήτοις.* C. 6. b. *λευκή τις ἐστὶν ἡ ζυγώθρισις κατὰ τὴν παροιμίαν.* C. 98. b. *ἐπὶ κοθόρνῳ ῥόπαλον ἐπιχειρήσας λαβεῖν.* E. 139. *Φεύγοντες τὸν καπνὸν*

Roma-

Romanorum leges. Supra in *νόμος*. Romanorum calcei aurati, purpurei, *κεντητοί*. E. 298.

Saluſtius (cynicus), Simplicii aetate (*ὁ ἐφ' ἡμῶν*), viuum carbonem, femori impoſitum, ſufflando periculum fecit, quamdiu ſuſtinere illud poſſet, *δοκιμάζων ἑαυτὸν, μέχρι πόσου δύναται καρτερεῖν*. E. 90.

Σηρῶν ἀνατολικῶν δεῖσθαι. E. 270.

Simplicius *ἐν τοῖς εἰς τὰ μετὰ τὰ Φυσικά μοι γεγραμμένοις*. A. 7. *εὐκαιρότερον ἡμῖν καὶ τελειότερον ἐν τοῖς εἰς τὸ λάβδα τῆς μετὰ τὰ Φυσικὰ γεγραμμένοις, ἑπομένως ταῖς Ἰαμβλίχου περὶ αὐτοῦ (τοῦ νοῦ) κατὰ τὸν Ἀριστοτέλους σκοπὸν θεωρίαις πεφιλοσόφηται*. A. 61. *ἐν τοῖς σχολίοις εἰς τὰ μετὰ τὰ Φυσικὰ εἴρηται*. C. 122. b.

σαφέστερόν μοι ταῦτα ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῶν Θεοφράστου Φυσικῶν διώρισται. A. 38.

conſtituit in commentariis ſuis *συμβιβάζειν μετὰ τῶν τῆς πραγματείας ὑπομνηματισμῶν καὶ τὰς ἐνστάσεις καὶ τὰς λύσεις αὐτῶν*. C. 7. cum Io. Grammatico negat ſibi eſſe inimicitias, quem numquam de facie nouerit. ibid. cum Ammonio, praeceptore ſuo, aſtra obſeruauit Alexandriae C. 113. *

ἐμφυσώμενοι οἱ ἀσκοὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἐφιζάνοντες βαρέα φέρουσι φορτία, ὥσπερ πεπείραμαι κἀγὼ ἐν τῷ Βοῤῥᾷ ποταμῷ. C. 127. b. *ἐγὼ πειρασάμενος μετ' ἀκριβείας ἧς ἐδυνήθην, τὸ αὐτὸ εὗρον βάρος* [?] *τοῦ ἐμφυσωμένου ὑπάρχον ἀσκοῦ καὶ τοῦ μὴ ἐμφυσωμένου. Τῶν δὲ πρὸ ἐμοῦ πειράμενός τις, γράφει εὑρηκέναι τὸ αὐτὸ* (leg *οὐ τὸ αὐτὸ*) *βάρος, μᾶλλον δὲ πρὸ τοῦ ἐμφυσηθῆναι βαρύτερον εἶναι ὀλίγῳ τινὶ, ὅπερ τῷ Πτολεμαίῳ συνᾴδει*. C. 173. *ἀπόντος φίλου οὐδὲν ἧττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἐπιμελεῖσθαι προσήκει, ὅπερ ἐγὼ σύνοιδά τινι τῶν ἐμῶν φίλων*. E. 204. gaudet ſibi occaſionem datam in Epicteti praecepta commentandi, *πρόφασιν ἐν προσήκοντι καιρῷ μοι γινομένην τυραννικῆς περιστάσεως*. E. 331.

Socrates. C. 64. 130. E. 5. 6. 62. 63. 85. 91. 258. 261. 270. 282. 283 285. 311. 325. 330. 331. *σιμὸς καὶ φαλακρός*. A. 79. b. ira commotus prorſus tacuit. E. 135. in praelio, ad Delium commiſſo, fortiſſime pugnauit. E. 153. ab Apolline pronunciatus ſapientiſſimus. E. 311.

Σωκρατικὸς λόγος. E. 46.

Soſigenes, aſtronomus. C. 131. a. b. 122. a. b. 123. b. 124. *ἀπὸ Εὐδήμου λαβών*. C. 119.

Stoici. C. 68. b. 71. b. E. 8. 24. *τὸ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τρίτον θέμα, ὅτινος κατὰ τοὺς παλαιοὺς ὁ λόγος τοιοῦτος, εἰ ἐκ δυοῖν τρίτον τι συμπεραίνεται, τὸ δὲ συμπεραινόμενον μετά τινος ἄλλου ἔξωθεν συμπεραίνει ἄλλο τι, καὶ ἐκ τοῖν δυοῖν πρώτοιν καὶ ἐκ τοῦ συλληφθέντος ἔξωθεν συμπεραίνεται τὸ αὐτό*. C. 55. Stoicorum ſyllogiſmi hypothetici disiuncti et complexi. E. 292. axiomata. ibid.

Strato. C. 62. b.

Syrianus *ὁ μέγιστος φιλόσοφος*. C. 173. *Συριανὸς ὁ μέγας*. C. 1. 96. b.

οἱ θαυματοποιοί. C. 128. b. E. 53

Thales. A. 7. b. 8. 139. 148. a. b. Mileſius. C. 126. b. 151.

1) Confer 2. Pet. III. 5.

X. *Scripta Simplicii deperdita, vel certe inedita.*

I. *In Ariſtotelis metaphyſica* commentarius. Meminit Simplicius ipſe in libros de anima p. 7. et 61. et in libros de coelo p. 122. b.

II. *Epitome phyſicorum Theophraſti.* Meminit in libros de anima pag. 38.

III, *Commentarius in Iamblichum de philoſophia pythagorica.* Petrus Ioannes Nunneſius in inſtitutione philoſophiae peripateticae c. 2. p. 24. *Pythagoricam, quae antiquior eſt ceteris clarioribus Graecine, ſuppeditabuut Iamblichus et Porphyrius, (qui Malchi nomine editus exſtat.). libro de vita et ſecta Pythagorae, et Simplicius, vt refertur, interpres, ſi quando ille hanc lucem adſpiceret.* Puto autem, Nunneſium reſpicere ad Gesnerum, qui p. 600. b. Bibliothecae ſuae ſcripſit, Simplicii *commentarios in Iamblichi de pythagorica ſecta libros tres* ſeruari Romae in bibliotheca Vaticana. Vereor autem, ne vanus rumor ad Gesnerum peruenerit, ſimiliter vt, quum eodem loco ſcribit *epiſtolas Epicteti cum Simplicii commentariis* exſtare Florentiae in bibliotheca Medicea. [v. ſupra vol. V. p. 770.]

IV. *Commentarius breuis de Syllogismis,* quem cum initio commentariorum de anima, quod in Graeca editione deſideratur, editurum ſe recepit olim Arnoldus Arlenius Peraxylus.

[Videtur quoque *rhetorica* ſcripſiſſe. v. ſupra, vol. V. p. 770. de cod. caeſareo. *Harl.*]

XI. Alii

[P] *XI. Alii Simplicii.*

Simplicius, ad quem ſcribit Gregorius Nyſſenus ſupra p. 153.

Simplicius, Emonenſis, vicarius vrbis, Gratiano tertium et Equitio Coſſ. a. C. 374. (occiſus a. 376.) de quo *Valeſius* ad Ammiani XXVIII. 1. p. 517.

Simplicius, epiſcopus Auguſtodunenſis, qui interfuit concilio Sardicenſi a. 347. et fortaſſe Valentino a. 374.

Simplicius, archiep. Bituricenſis, circa a. C. 480. de quo Acta Sanctor. Martii tom. I. pag. 34. ſeq.

Simplicius, monachus, diſcipulus S. Benedicti et abbas Caſinenſis, de quo Io. Baptiſta Marus ad Petrum, diaconum, de viris illuſtribus Caſinenſibus capite V. tom. XXI. bibl. patrum edit. Lugd. p. 352. Eius verſus in laudem regulae S. Benedicti publicauit *Lucas Holſtenius* cum Benedicti Ananienſis codice regularum, Paris. 1664. in 4. [v. *Saxii* Onom. II. p. 46.]

Simplicius, papa romanus ab a. C. 467. 5. Mart. ad a. 483. 10. Febr. cuius epiſtolae XVIII. ſcriptae latine ſaepiusque editae, exſtant inter epiſtolas pontificum in conciliorum tomis, vt edit. Binianae tom. II. p. 435. ſeq. De hoc Simplicio conſules Acta Sanctor. ad 2. Martii tom. I. p. 133. ſeq. De eodem accipienda epigrammata, quae leguntur apud Gruterum in theſauro inſcription. p. MCLXIII. 3. MCCXIV. 1. *Fabr.* Conf. de hoc et *Simpl.* monacho *Caſinenſi*, *Fabricii* bibl. med. et infimae latin. vol. VI. p. 194. ſq. ed. Manſi. *Harl.*

[*Simplicius*, martyr. Paſſio martyrum Semproniani, *Simplicii* et aliorum die VI. iduum Noubr. in cod. msto *Bodlei.* nr. 2432. cat. et in vitis Sctorum, verſibus antiq. anglicis conſcriptis in cod. *Bodl.* nr. 2567, 88. *Simplic.* et *Fauſtin.* *Harl.*]

[*Ioann. Simplicius.* Sub hoc nomine latens ſcripſit *Claudius Salmaſius* notas in Hugonis Grotii commentationem ad caput II. ep. ad Theſſalonic. Amſtel. 1698. in criticis ſacris vol. VII. part. II. col. 363. fol. v. cat. bibl. Leidens. p. 15. *Harl.*]

Simplicius, epiſcopus Senonenſis etc.

CAPVT

CAPVT XXV. (olim XXX.)

De IOANNE STOBAEO, et aliis graecis locorum communium ſcriptoribus.

I. De Ioanne Stobaeo eiusque anthologio. II. III. Tituli capitum libri I. et II. ſiue eclogarum, quas mancas Guil. Canterus [pleniores vero Heeren] ediderunt. IV. V. Tituli capitum libri III. et IV. (quos ſub florilegii titulo habemus cum verſione Conradi Gesneri,) adnotatis numeris editionum, diuerſimode capita computantium. VI. Editiones graecae et graecolat. florilegii. VII. Capita editionis Wechelianae cum aliis editt. collata. VIII. Editiones latinae et verſio germanica, et partes quaedam [ʕ] ſeparatim vulgatae. IX. Index ſcriptorum, a Stobaeo citatorum. X. De S. Maximo. XI. Ioh. Damaſceno. XII. Antonio Meliſſa. XIII. De aliis quibusdam deperditis vel ineditis locis communibus Orionis, Niconis, Antiochi, Ioannis Monachi, Damaſceno antiquioris, anonymorum etc.

[*Cum auctario G. C. Harles.*]

I.

Inter vtiliſſima veterum monumenta, et quae temporum iniuriam bona fortuna euaſiſſe aliquis gaudeat, referri merito debet Ἀνθολόγιον, ſiue *Florilegium* ἐκλογῶν, ἀποφθεγμάτων, ὑποθηκῶν, *electorum, apophthegmatum, praeceptorum,* quod ex omni ſcriptorum, quingentorum circiter, poëtarum et proſariorum genere, ſtudio incredibili, in vſus filii ſui, *Epimii* u), ſiue *Septimii*, per locos communes omnis philoſophiae, moralis maxime ac naturalis, libris quatuor digeſſit IOANNES STOBAEVS, v) Στοβαῖος, quem viri docti malunt latine w) dicere STOBENSEM, a Stobis, Macedoniae ſecundae ciuitate, quam patriam illi fuiſſe exiſtimant. Ipſe quis fuerit, vel quando vixerit, neque vsquam prodidit, neque alium, qui id adnotaret et nos doceret, habuit. Facile tamen vniuerſi eius operis ratio et textura, et quod nusquam ſacris, vel chriſtianis, ſcriptoribus vtitur, etiam in illis argumentis, quae ſunt ab ipſis pulcherrime expoſita, demonſtrat, ipſum fuiſſe a Chriſti nomine alienum. Non longiſſime quoque duxerim eum abfuiſſe a temporibus Themiſtii, philoſophi: hic enim omnium, qui a Stobaeo laudantur, aetate vltimus fuiſſe cognoſcitur. Neque eſt, quod ingerat aliquis, in vulgato per Gesnerum florilegio citari non modo iuniorem longe Simplicium

u) Ἐπίμιον habent *Suidae* codices in Ἰωάννης. Sed *Photii* cod. CLXVII. Σεπτίμιον, vnde Σεπτίμιον malunt Hoeſchelius et Andreas Schottus: Koenigius *Heptimium*.

v) *Nicolaum Stobaeum* dixit Eraſmus in adag. quod codicum Stobaei, et Photii Suidaeque conſtantibus teſtimoniis refellitur.

w) *Stobenſem* vocant *H. Valeſius* ad Malchi excerpta legation. *Lucas Holſtenius* ad Stephanum Byz. in Στρόβοι, *Menagius* in hiſtoria mulierum philoſophar. *Hemſterhuſius* ad Pollucem etc.

plicium, sed et christianos scriptores, Gregorium, theologum, Paulum Silentiarium, Agathiam, et, qui ad Iustinianum, imperatorem, scripsit, Agapetum, diaconum. Nam ex *Photio*, qui auctorum, e quibus Stobaeus sua selegit, contexuit nomina, exploratum est, nullum horum [P] ab Stobaeo testem citatum esse; verum loca illa ab alia manu, vt Agapeti, ab editore, Gesnero, accessisse. x) Itaque infra in indice scriptorum, quorum Stobaeus meminit, asterisco praefixo distinguere animus est illos, quos Photius in suo Stobaeo non reperit, qui eius opus longe integrius olim legit, quam nos hodie habemus. Vnius autem operis tetrabibli partes ambae sunt, et illa, quam Gesnerus, et haec, quam Guil. Canterus latine vertit. y) Canteriana duos florilegii libros priores, sed misere, quod adtinet ad posteriorem praesertim, mancos, et passim inemendatos exhibet: Gesneriana librum tertium et quartum, in quibus longe pauciora possunt desiderari, licet doctis ingeniis etiam in his non defutura sit materia, si velint de tam praeclaro scriptore bene mereri. Ac sane foret operae

x) Vide *Bernhardi Damke* notas ad Agapeti schedam regiam cap. 68. et *H. Dodwelli* diss. de auctore libri de fluiis, qui sub Plutarchi nomine ambulat §. IX. tom. II. geographor. minorum *Iohannis Hudsoni*. *Fabr.* Conf. *Hamberger* zuverl. Nachr. tom. III. p. 279. sqq. qui Stobaeum ante a. 500. in viuis fuisse scripsit. Contra cl. *Saxius* Onom. II. p. 46. adligat eius aetatem an. circ. 550. et, „ad veri speciem, inquit, accedit, scriptoribus saeculi post C. N. sexti adnumerari posse: *Procli* enim *hymnos* VI. laudavit, quos in *Dictis poetarum*, apud Stobaeum obuiis, illustrauit summus vir, *Hugo Grot us.* Proclus autem ante a. 450. non videtur clarus fuisse. *Agapeti* quoque liber non semel in *Florilegio* Stobaei excitatur. *Agapetus* autem, diaconus, circa a. 527. vixit." Enimuero, quae contra ea argumenta dici possint, iam partim h. l. occupavit *Fabricius*, tum firmauit *Thom. Tyrwhitt* in praef. ed. suae Pseudo-Orphei poem. de lapidibus praemissae, p. 7. et Fabricianis verbis subiecit ea, quae sequuntur: „Equidem loca illa, [a Fabricio citata,] omnia, (non solum Agapeti,) a Gesnero inserta credo, vt et hymnos *Procli* duo, p. 589. 590. et ex Orphicis, qui vocantur, quinque, ibid. et p. 100. tum etiam plures versus ex barbaro illo scriptore, qui nomen Phocylidis mentitus est. Ex vero scilicet Phocylide duo tantum fragmenta, opinor, conseruauit." Tum optauit, vt aliquis Stobaei exoriretur sospitator, et quantum, ait, in his et physicis et ethicis suppleri possit et emendari, ex MSS. Augustini vel Escurial. ac Leidensi, praeclarum specimen dedit scriptor anonymus in miscell. obss. vol. VII. pag. 181—196. ex quo hic tantum notare iuuat, versum integrum, et ad sensum adprime necessarium hymno Cleanthis v. 17. *πλὴν ὁπόσα ῥέζουσι κακοὶ σφετέραισιν ἀνοίαις*· sic enim pergit MS. *Ἀλλὰ σὺ καὶ τὰ περισσὰ ἐπίστασαι ἄρτια θεῖναι, καὶ κοσμεῖν τὰ ἄκοσμα. κ. τ. λ.*" Cel. *Heeren* in comm. de fontibus eclog. Io. Stobaei §. III. sq. probabilibus argumentis adlatis, ostendit, Stobaei aetatem inter ann. forte 450. et 500. ponendam esse: adde, quae scripsi in Introd. in hist. L. Gr. II. part. I. pag. 596. sqq. *Harl.* — Stobaeum saec. VII. vel VIII. vixisse, statuit *Conringius* lib. I. de medic. Hermet. cap. V. p. 45. *Heum.*

y) Vulgata est opinio, Stobaei florilegium, (*ἀνθολόγιον ἐκλογῶν, ἀποφθεγμάτων, ὑποθηκῶν,*) quatuor libris constare. Hinc priores duo libri vulgo vocantur *Eclogae physicae et ethicae;* reliqui autem, *Sermones.* At enim cl. *Heeren* l. c. §. V. docet, duo esse diuersa opera, (quae etiam in omnibus codd. mstis separata leguntur,) et ab ipso auctore duplicem hanc collectionem ita fuisse distinctam, vt bini Eclogarum et Sermonum libri duplex quoque opus constituerent: et prius, s. Eclogae, historiam quasi philosophiae contineret; posterius, s. Sermones, totum esset ἠθικόν· atque §. VI. de forma argumentisque vtriusque, praecipue prioris operis, et de auctoris consilio egregie disserit. *Harl.*

operae pretium, adscitis iis, quae ad poëtarum loca, Stobaeo laudata, egregie Hugo Grotius obseruauit, Stobaeum integrum, ad codices istos, qui in caesarea z), regia Paris., Vaticana, collegii noui Oxon., Augustana Vindelicor. aliisque exstant, aa) a viro aliquo docto re-

 censeri

z) Vide *Lambec.* VII. p. 142. [p. 305. sqq. ed. Kollar.]

aa) Prioris operis, nempe *Eclogarum*, codicum, qui multo rariores sunt, quam ii, qui posterius opus, siue *Sermones*, continent, et fere omnes admodum recentes, *Eclogarum* igitur codicum notitiam diligentem et copiosam dedit cl. *Heeren* in tom. I. editionis suae pag. XXXI — XLVII. qui illos maximam partem ipse contulit. Quare lectores, plura de iis scire cupientes, ad eum ablego. Sunt vero *Augustanus Vindel.*, qui, ex egregio cod. descriptus, tantam lectionum egregiarum copiam praebet, quantam praeter Vaticanum nullus alius; — *Vaticanus*, nr. 201. inter codd. gr. Vaticanos, qui in plurimis lectt. conuenit cum Augustano, alias tamen sibi proprias vindicat; alterum codicem Vatic. quem innuere videtur *Luc. Holstenius* in praefat. ad fragm. Porphyrii de Styge, ex Stobaei codice cum aliis Porphyrii scriptis ab eo editum Romae 1630. (v. paullo post in hac nota.) frustra quaesiuit Heeren, — duo *Farnesiani* in bibl. regia *Neapoli* a Capo di Monte; quorum prior habet scholia recentioris auctoris christiani, margini adscripta, quae ab Heeren ad calcem Eclogarum publicata sunt; [v. cat. codd. gr. Neapol. regior. supra in vol. V. p. 780. et 783. nr. 87. ac 145.] — *Escurialensis* chartac. cuius V. L. Heeren debuit Tychsenii humanitati: alter, qui in bibl. Escur. est, et *eclogas* continet, descriptus est ex ipsa Canteri editione; ergo nullius in lectione constituenda auctoritatis: [a *Plüero* Itiner. per Hispan. p. 177. et a *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSS. I. p. 621. C. memoratur cod. *membran.* Eclogarum, apophthegmatum et monitorum libri *duo*, quorum 1. Naturalia, 2. vera moralia continet; qui num? et quatenus diuersus sit, dicere nequeo: ab *Eduardo* autem *Clarkio* in: Briefen von dem gegenwärtigen Zustande des Königr. Spanien, ex interpret. Io. Tob. Koehleri pag. 419. in cat. codd. gr. Escur. nullus Stobaei cod. memoratur:] — *Parisinus* bibl. publ. MMCXXIX. quem cod. contulit cum editis *Grotius*, et V. L. raro a Canteri editis discrepantes, ad marginem sui Stobaei (Aurel. Allobr. 1609. fol.) notauit; cuius exemplar adseruatur *Leidae* in bibl. publica: [v. catal. bibl. Leid. pag. 257. In cat. codd. bibl. *Paris.* tom. II. p. 447. animaduertit confector illius, nihil in hoc cod. deprehendi, quod ab editis discrepet, cum iis tamen hunc codicem, quem conferas, dignum fore. Ibid. notatur cod. MMCXXX. chart. saec. XVII. quo continentur excerpta ex *Stobaei* eclogis.] — *Mediolani* in cod. Ambrosiano fragmentum. — *Romae* in bibl. Angelica est collectio mista prouerbiorum, apophthegmatum et fabularum mythicarum ex variis scriptoribus, (in his, ex Stobaei Eclogis rarius, at ex cod. perantiquo, frequentius ex Stobaei Sermonibus,) ab erudito graeco congesta: de qua *Heeren* p. XLIII. in nota curate disseruit. — In catal. codd. Angl. etc. tom. II. p. 62. nr. 2281. inter codd. Vossian. citantur *Stobaei eclogae ab editis discrepantes*; in catal. autem bibl. Leidensis, (in quam migrarunt codd. Vossiani,) pag. 397. nr. 48. sic: Libellus, cui hic praescribitur; in *Io. Stobaei physica Ecloga*, edita ab Guil. Cantero haec omnia desunt, descripta ex vet. libro *Anton. Augustini*, archiep. Tarrac. ab *Andr. Schotto*, Tarracone in charta. Enimuero illam narrationem esse falsam, et nullum vmquam *Eclogarum* codicem fuisse in bibl. Vossiana; sed exstare tantum in illa supplementa ex cod. *Antonii Augustini*, (edita in Obss. miscell. Belg. vol. VII. p. 381. sqq. et in cat. codd. Angliae etc. p. 61. nr. 2242. notata,) etiam alio cod. excerpta ex *Stobaei Florilegio*, ex litteris Ruhnkenii ostendit cel. *Heeren* l. c. XLI. sq. add. eumd. in praefat. ad tom. II. partis I. et infra ad §. IV. — Ex accuratiore codd. superiorum inspectione idem *Heeren* pag. XLIV. didicit et collegit, duplicem in illis codd. exstare Eclogarum Stobaei recensionem; alteram auctiorem, alteram mutilatam, eosque omnes ex duobus codd. profluxisse, quorum alter pleniorem, alter mutilatam recensionem exhiberet;

censeri supplerique, et loca poëtarum cum metaphrasi Grotii, cetera cum versione Canteri et Gesneri, sed diligenter emendata exhiberi, necessariisque notis et bonis indicibus instrui, atque ita frequentiori studiosorum, quam certe meretur, lectioni commendari. Nunc, quae totius operis sit ratio et institutum, paullo distinctius explicare iuuat.

II. Ex libro *primo* et *secundo* quae supersunt, *[Physicas et Ethh. eclogae]* lucem primum viderunt graece ex codice *Ioh. Sambuci,* alteroque emendatiore quidem, sed multis tamen adhuc manco bb) partibus, *Guil. Sirleti,* cardinalis, addita *Guil. Canteri* versione cc), Antwerp.

hiberet; pleniorem illam superesse in codd. Vaticano, Augustano, Escurialensi, Farnesino vtroque; alteram solum sequi regium Parisinum; eamdem autem tenuisse cod. Sambuci, ex quo Canteri editio, in qua multa desiderentur, quae in codicibus reperiantur melioribus, sit expressa. Idem docet, accidisse librariorum incuria, vt in vtriusque recensionis codicibus, diuersis tamen locis, transpositio paginarum facta sit, ita, vt vice versa vna recensio ex altera sit emendanda. — Porro V. D. in obss. miscell. Belg. l. c. pag. 194. sqq. notauit, apud *Canterum* pag. 10. versu 24. elegantem exstare *Porphyrii* ἐκ τῶ περὶ στυγὸς fragmentum, sed mutilum: id integrum olim ex cod. *Ant. Augustini* primum exhibuisse *Andr. Schottum* lib. V. obseruatt. humanarum cap. XX. p. 229. sq. sed mendose admodum; emendatius vero *Luc. Holstenium* ex cod. Vaticano (de quo tamen v. supra obseruata,) Romae 1630. inde postea repetitum esse ab erudito Anglo, Cantabrigiae 1655. 8. in collectione librorum *Porphyrii* de abstinentia ab animalibus, de vita Pythagorae etc. pag. 282. sq. Hanc ed. Cantabr. contulit idem V. D. cum cod. Augustano et plures illius varr. enotauit lectiones, et in fine, adhibitis, ait, his lectionum varietatibus recte constitui posse, putem, illum *Porphyrii* locum, quem ex *Schotti* editione repetiit, notisque suis illustrauit *Iac. Tollius* in Fortuitis cap. XXVIII. p. 230. sq." Conf. etiam paullo post, nr. 3. *Heeren* de fontibus eclog. p. 211. sqq. et loca Porph. in tomo I. pag. 140. II. part. I. p. 814. sqq. 1004. sqq. p. 1014—1056. — Add. cod. *Harleian.* qui in catalogo MSS. biblioth. Harlei. vol. II. nr. 6318. in fol. sic citatur: „*Io. Stobaei physica* graeca, seu collectio sententiarum graecarum circa physica nondum vulgata, vt testatur Iac. Io. Frisius in sua bibliotheca, qui dicit, exstare exemplar ap. Rudolph. Vincentium, cardinalem." — In cod. *Veneto* bibl. Marc. qui continet *Macarii Chrysocephali* Ῥοδωνιὰν, pag. 114. rect. reperitur Ἐκλογὴ ἐκ τῆς συλλογῆς Ἰωάννου Στοβαίου τῶν ἑκατὸν καὶ ἕκοσι κεφαλαίων. v. cl. *Villoison* in Anecd. gr. tom. II. p. 68. qui, sequuntur, inquit, vsque ad pag. 142. vers. ex singulis Stobaei capitibus excerpta, quae cum Stobaeo ipso conferre forte operae pretium foret. Atque cel. *Morell.* in bibl. gr. et lat. MSta pag. 318. sqq. vbi eumdem cod. recenset, scriptorum, a Stobaeo excitatorum, nomina et sententias aliter ac nonnumquam emendatius, quam in textu vulgato, esse posita, ex sermonibus tamen seu capitibus CXXII. sententias reuera sumtas esse, aliaque notatu digna adnotat, et varias quasdam adfert lectiones. — Ex Ἰωνιᾷ *Arsenii,* h. e. collectione prouerbiorum, apophthegmatum et sententiarum, ex variis auctoribus facta, Stobaeus dicitur posse pluribus locis suppleri: cuius cod. exstat *Mosquae* in cod. X. et commendatur a cl. *Matthaei* in not. codd. Mosq. pag. 14. sq. add. supra, vol. I. p. 744. *Harl.*

bb) Vide *Holstenii* epist. ad *Lambec.* lib. VI. de bibl, Vindob. p. 266.

cc) Subiunxit Canterus etiam ex eiusdem Sambuci bibliotheca orationes duas *Gemisti Plethonis* de rebus Peloponnesiacis, cum latina versione, et graece διαγραφὴν Peloponnesi e Ptolemaei geographia, et eiusdem *Plethonis* librum de Virtutibus itidem graece tantum. Sed de his dicendi locus infra in Gemisto.

werp. 1575. fol. apud Chriſtophorum Plántinum, cuius epiſtola praemittitur, qua Sirleto gratias agit. Recuſa deinde haec editio eſt Geneu. 1609. fol. *Fabr.* Haec ed. recuſa prodiit Aurel. Allobr. (Geneuae) cum *ſermonum* libro ex ed. *Gesneri*, non verbis modo, ſed ipſo quoque paginarum numero. Canteri edition. copioſe intelligenterque recenſuit cel. *Heeren*, part. I. pag. XLVII — LII. et de Stobaei conſilio egit in eclogarum collectione in comm. de fontibus eclogarum Stobaei, §. VI. ſ. pag. 142. ſqq. in tomo II. partis ſecundae. *) *Heerenii* enim diligentiae debemus editionem e codd. multis longe locupletiorem atque emendatiorem, ordine capp. interdum mutato, et, quantum fieri potuit, pleniſſimam notisque eruditis illuſtratam, atque inſcriptam: *Ioannis Stobaei eclogarum phyſicarum et ethicarum libri duo.* Ad codd. MSS. fidem ſuppleti et caſtigati: adnotatione et verſione latina inſtructi ab *Arn. Herm. Ludou. Heeren*, philos. prof. in acad. Georg. Aug. *pars prima, phyſica continens.* ſ. in altera inſcriptione, *partis primae, tomus prior* Gottingae 1792. 8. Hic tomus comprehendit Notitiam codd. eclogarum, et Stobaei eclog. librum I. vsque ad cap. XXIV. — *Partis primae tomus alter* ib. 1794. a. cap. XXV. vsque ad LX. — *Partis* II. *tom.* I. *ethica* et adparatum criticum continens, ib. 1801. in hoc quidem tomo, capp. IX. et titulos reliquorum vsque ad XLVI. nec non ſcholia ex cod. Farneſino. — *Partis ſecundae tom.* II. variantes lectiones, commentationem de fontibus eclogarum, *Friderici Iacobs* epiſt. criticam in Stobaei eclogas, et indices continens, ib. 1801. Multa loca et fragmm. quae ap. Canter. ſunt ἀδέσποτα, ex codd. vindicauit *Heeren* ſuis auctoribus. *Harl.*

Liber primus ſexaginta olim conſtitit capitibus, quibus Stobaeus praemiſerat contextas ex variorum clarorum virorum ſcriptis [?] *laudes philoſophiae*, et *de haereſibus philoſophorum* diſſertationem, in qua etiam de geometria, muſica et arithmetica ſententias veterum adnotauit. ἐν μέντοι τούτῳ βιβλίῳ πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ἐπιβαλεῖν, περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει, ὧν τὸ μὲν ἔπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ οὗτος ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηρανισμένος. Τὸ δὲ περὶ τῶν κατ᾽ αὐτὴν συνεστηκειῶν αἱρέσεων, ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας, καὶ μουσικῆς, καὶ ἀριθμητικῆς, δόξας παλαιὰς συναναγράφει. Ita *Photius* cod. CLXVII. pag. 191. [pag. 368. lin. 18. ſqq. ed. Schotti.] Sed in editis Stobaei eclogis incaſſum iſta quaeſieris, exceptis paucis, quae p. 2. et 3. in laudem diſciplinae numerorum diſſeruntur, haec enim alieno inſerta loco, ex et capite ſecundo prolegomenorum excerpta eſſe non dubito, idque *Andreas Schottus* ad Photium teſtatur etiam MSto Auguſtanae bibl. codice confirmari. *Fabr.* Quae in ed. Canteri p. 2. mutilata tamen et alieno loco inſerta, leguntur, ea repoſuit *Heeren* in cap. II. περὶ ἀριθμητικῆς a pag. 2. tom. I. part. I. pag. 16. ſqq. auctiora nr. 6. 7. 8. et primum locum, ἀδέσποτον apud Canterum, ducibus codd. tribuit *Ariſtoxeno*. *Harl.*

*) Primum cap. de deo rebusque diuinis, gr. et germ. ab *I. I. Brucker*. cum eruditis notis, collato cod. Auguſtano, in: (Gottſchedii) Beyträgen zur critiſch. Hiſt. der deutſchen Sprachlehre etc. part. XXII. p. 171. ſqq. *Harl.*

Tituli capitum libri I. secundum Photium.

1. Περὶ Θεοῦ, ὅτι δημιουργὸς τῶν ὄντων, dd) καὶ διέπει τὸ ὅλον τῷ τῆς προνοίας λόγῳ. *De DEO, quod rerum omnium est opifex, et vniuersa prouidentiae suae ratione gubernat.* In eclogis editis cap. 1. pag. 1. 2. et cap. 3. 4. 5. et 6. p. 3 — 8. huc pertinent. Confer etiam cap. 78. florilegii in edit. Gesneri, quod est περὶ Θεῶν καὶ τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ κόσμον Φυσιολογίας. [ap. *Heeren* c. III. p. 24. tom. I.]

2. Περὶ τῶν νομιζόντων, μὴ εἶναι πρόνοιαν καὶ ἑπομένας ταύτῃ θείας ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς διοικήσει δυνάμεις. *De iis, qui putant, non esse prouidentiam, neque consequentes eandem diuinas ad vniuersum moderandum facultates.* Hoc caput deest in editis, excepto loco Arriani, qui p. 8. legitur. [*Arriani* locus ap. *Heeren* c. III. nr. 39. p. 100. sqq. et alia in illo et II. cap. *de numeris.* *Harl.*]

3. Περὶ δίκης παρὰ τοῦ Θεοῦ τεταγμένης ἐποπτεύειν τὰ γιγνόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τιμωρὸν οὔσαν τῶν ἁμαρτανόντων. *De iustitia, a Deo constituta, ad hominum actiones inspiciendas et peccata punienda.* Est in editis caput 7. pag. 8 — 10. non integrum tamen; nam desunt plura Porphyrii e libro de Styge, quae ex integriore Antonii Augustini codice vulgauit graece e) *Andreas Schottus* lib. V. [¶] humanar. obseruationum cap. 20. atque deinde ex altero Vaticano Holstenius, addita etiam latina versione, vt dixi in Porphyrio lib. IV. cap. 27. p. 186. [in hac edit. c. 30. p. 735. vol. V. vbi v. quae adscripsi. *H.*] Nonnullas in Stobaeum Hieron. Wolfii emendationes cum lectore communicat Hoeschelius notis ad Photium p. 945. *Fabr.* Apud *Heeren* I. 1. pag. 140. sqq. emendatius. add. quae supra iam de h. l. in notit. codd. adnotaui et supra in vol. IV. p. 247. not. *hh.* Quae in ed. Canteri sunt cap. I. III. IV. V. VI. ea *Heer.* dedit cap. III. siue ap. Photium I. — περὶ δίκης cap. IV. pag. 104 — 152. apud Heeren. tom. I. *Harl.*

4. Περὶ ἀνάγκης θείας καθ' ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γίνεται βούλησιν. *De necessitate, qua cuncta necessario secundum DEI voluntatem fiunt.* Est in editis caput 8. p. 10. 11. [ap. *Heeren* cap. V. p. 152. sqq.]

5. Περὶ εἱμαρμένης καὶ τῆς τῶν γινομένων εὐταξίας. *De fato ac rerum recto ordine.* Est in editis caput 9. p. 11 — 14. [ap. *Heer.* cap. VI. p. 164. sqq.]

6. Περὶ τύχης ἢ ταυτομάτου. *De fortuna, siue casu.* Est in editis prior pars capitis 10. pag. 14 — 16. [ap. *Heer.* cap. VII. p. 192. sqq.]

7. Ὅτι

dd) Primus locus in hoc capite, qui sine auctore in Canteri edit. legitur, est Porphyrii ex libro περὶ ἀγαλμάτων vt e MS. Stobaei Vaticano notat *Holstenius* in vita Porphyrii c. 9. [ap. *Heeren* l. I. pag. 46. fragm. 25. vbi v. not. aliud fragm. in tom. II. 2. p. 526. ibique v. not. *H.*]

(e) Idem *Andreas Schottus* in epist. ad Hugonem Grot. inter eas, quas Ioh. Brandt Amstelod. 1708. edidit pag. 52. *Vtinam et alteram Stobaei partem pari felicitate aliquando subiungas, et quae Guil. Canterus φυσικὰ et ἠθικὰ typis edidit Plantinianis, sed sine principio, quod habeo ex Farnesiano codice descriptum auctius et quidem ordine, a Photio nostro praescripto.*

25. Περὶ

25. Περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους, σχήματός τε καὶ τροπῶν καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων καὶ κινήσεως. *De solis natura, magnitudine, figura, conuersionibus, defectu, signis et motu* p. 55—59. [*Heer.* c. XXVI. p. 522. sqq.]

26. Περὶ σελήνης οὐσίας, καὶ μεγέθους καὶ σχήματος, φωτισμῶν τε, καὶ περὶ ἐκλείψεως καὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ σημείων. *De lunae natura, magnitudine, figura, luce, defectu, distantia, et significationibus* p. 59—62. [*Heer.* c. XXVII. p. 548. sqq.]

27. Περὶ γάλακτος. *De via lactea*, f. *galaxia* pag. 62. [*Heer.* c. XXVIII. p. 572. sqq.]

28. Περὶ κομητῶν καὶ διαττόντων, καὶ τῶν τοιούτων. *De cometis, et stellis, quae prosilire videntur*, f. transuolantibus, *ac similibus* p. 62—64. [*Heer.* c. XXIX. p. 576. sqq.]

29. Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, καὶ τυφώνων. *De tonitruis, fulguribus, fulminibus, presteribus ac typhonibus* pag. 64—67. [*Heer.* c. XXX. pag. 590. sqq.]

30. Περὶ ἴριδος, περὶ ἅλω καὶ παρηλίου καὶ ῥάβδων. *De iride, corona, parelio et virgis* p. 67. 68. [*Heer.* c. XXXI. p. 612. sqq.]

31. Περὶ νεφῶν, ὁμίχλης, ὑετῶν, δρόσου, χιόνος, πάχνης, χαλάζης. *De nube, pluuia, rore, niue, glacie, grandine.* Ex hoc capite vnicus locus p. 68. exstat Platonis, e Timaeo. [*Heer.* c. XXXII. p. 623.]

32. Περὶ ἀνέμων. *De ventis.* Etiam huius capitis nihil superest praeter vnum locum Aristotelis ex meteorolog. [*Heer.* c. XXXIII. p. 625.]

33. Περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη. *De terra, vna ne sit et finita?* In editione Canteri deest hoc caput, vna cum proximis quatuor. [etiam desunt IV. capp. in ed. *Heeren*, p. 625. sqq.]

34. Πόσου μεγέθους ἡ γῆ. *Quanta terrae magnitudo.*

35. Περὶ θέσεως τῆς γῆς. *De situ terrae.*

36. Περὶ σχήματος αὐτῆς τῆς γῆς. *De eiusdem terrae figura.*

[P] 37. Πότερα μένει ἡ γῆ ἢ κινεῖται. *Vtrum quiescat terra an moueatur. Fabr.* Excerptum id Platonis *Heeren* cap. XXXVIII. p. 626. ad hoc potius caput f. nr. 37. pertinere arbitratus, seiunxit a seq. cap. XXXIX. siue nr. 38. Canterus Platonis et Aristotelis in sequenti nr. obuia fragmenta dedit coniuncta *de terrae motu. Harl.*

38. Περὶ σεισμοῦ γῆς. *De terrae motu.* Exstat hoc caput in Canteri editione p. 68. 69. [*Heer.* cap. XXXIX. p. 628. vnicum Aristotelis locum huic cap. adseruit.]

39. Περὶ θαλάσσης. *De mari.* Deest in editis. [et *Heer.* ed.]

40. Πῶς ἀμπωτις καὶ πλημμύρις γίνονται. *Quomodo accessus et recessus aestuum in mari fiant.* Exstat in editione Canteri breue caput huius argumenti p. 69. 70. [*Heer.* cap. XLI. p. 634. sq.]

41. Περὶ ὑδάτων. *De aquis* p. 70. [*Heer.* c. 42. p. 636. sqq.]

42. Περὶ

42. Περὶ τοῦ παντός. *De vniuerso.* Ex Aristotelis libro, siue epistola, ad Alexandrum de mundo longus locus p. 70 — 78. [ff])

43. Περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτίων. *De natura et caussis, quae ab illa proficiscuntur* p. 78 — 86. [*Heeren* c. XLIII. p. 698. sqq.]

44. Περὶ τῆς ζώων γενέσεως. *De generatione animalium* pag. 87. vbi etiam de caussa similitudinis liberorum, et de septimestri partu. [*Heer.* c. XLV. pag. 752. sqq. et v. not.]

45. Πόσα γένη ζώων. *Quot genera animantium.* p. 87. breue caput huius argumenti legitur. *Fabr.* *Heeren* cap. XLVI. p. 756. sq. qui vero sequentem numerum non, vt fecerat Photius, separauit, Plutarchi loco motus, ideoque cum Cantero et codd. inscripsit πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα ζῶα λογικὰ καὶ αἰσθητά. *Harl.*

46. Εἰ πάντα ζῶα λογικὰ καὶ αἰσθητά. *Num animalia omnia ratione et sensu gaudeant.* Deest hoc caput in editis.

47. Περὶ ὕπνου καὶ θανάτου. *De somno et morte.* Huius quoque capitis nullum in editis vestigium, [neque in codd. v. *Heer.* cap. XLVII. p. 758.]

48. Περὶ φυτῶν. *De plantis.* Nihil de his apud Stobaeum reperio, nisi quod p. 87. notatur, a Platone plantis quoque vitam tribui. *Fabr.* Editum est ab *Heeren* cap. XLVIII. p. 758. sq. et ducibus codd. ac Photio inscriptum: πῶς ηὐξήθη τὰ φυτὰ καὶ εἰ ζῶα, adnotatque, eadem legi apud *Plutarch.* de placit. philos. V. 26. et apud *Galen.* 38. bis quoque ea in Canteri ed. esse expressa. *Harl.*

49. Περὶ τροφῆς καὶ ὀρέξεως τῶν ζώων. *De cibo et appetitu animalium.* Deest in editis, [et codd. v. *Heeren* cap. XLIX. p. 760.]

50. Περὶ φύσεως ἀνθρώπων. *De hominum natura* p. 88 — 90. [*Heeren* cap. L. p. 760. sqq.]

51. Περὶ νοῦ. *De mente* p. 90 — 93. [*Heeren* c. LI. p. 774. sqq.]

52. Περὶ ψυχῆς. *De anima.* Caput longum et memorabile, quo varias veterum sapientum cogitationes de animae hominis natura, facultatibus, functionibus et immortalitate, farraginis in morem Stobaeus congessit. p. 93 — 150. *Fabr.* v. *Heeren* cap. LII. pag. 794 — 1202. qui primo animaduertit, apud Canterum indicari id caput longa inscriptione, alieno prorsus loco post Asclepiadis placitum contextui inserta, et a lectore aliquo margini forsan addita. Tum obseruat, in editione Canteri passim nouas inscriptiones

ff) Longus hic locus ex libro de mundo, Aristoteli vulgo adscripto, a cap. II. vsque ad VI. et qui vulgo inscribitur, epistola ad Alexandrum, auctoritate codd. subiectus est in cap. XLII. loco *de aquis*, nr. 2. p. 640 — 697. contra, quod caput Fabricius nr. 42. περὶ παντὸς inscripsit, ratus, ad hoc pertinere Aristotelis locum, s. partem epistolae ad Alexandrum, id Heeren signauit quidem p. 752. cap. XLIV. περὶ τοῦ παντὸς, hac inscriptione ex Photio suppleta; sed, id deesse, addidit, et in nota animaduertit, in suis codd. non amplius legi. *Harl.*

ptiones locis scriptorum praefigi, male a margine in contextum illatas, quum nihil aliud sint, quam tituli capitum *libri Iamblichi de anima*, ex quo plura ibi loca exscripsisset Stobaeus. Illa itaque ex contextu exsulare iussit; de singulis autem suis locis rationem reddidit vir doctissimus. *Harl.*

53. Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν, καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις, de sensibus *sensuque praeditis, et num sensus haud fallaces?* In Canteri edit. pag. 150. 151. [*Heeren* cap. LIII. pag. 1202. sqq.]

54. Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἑκάστη. *Quot sint sensus et quae singulorum natura atque operatio.* pag. 151. [*Heeren* cap. LIV. pag. 1106. sqq.]

55. Περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων. *De visu et specularibus imaginibus.* Ex hoc capite pauca quaedam leguntur pag. 151. 152. [*Heer.* cap. LV. pag. 1108. sqq.]

[*] 56. Περὶ ἀκοῆς, περὶ ὀσφρήσεως, περὶ γεύσεως, περὶ ἀφῆς. *De auditu, olfactu, gustu et tactu* p. 152. 153. [*Heer.* c. LVI. p. 1110. sqq.]

57. Περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἡ φωνή, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν. *De voce et num incorporalis sit vox, et quodnam eius principale?* p. 153. [*Heer.* cap. LVII p. 1112. sq.]

58. Περὶ φαντασίας καὶ κριτηρίου. *De imaginatione et veri falsique regula* pag. 153. [*Heeren* c. LVIII. p. 1114.]

59. Περὶ δόξης. *De opinione* pag. 153. 154. [*Heer.* c. LIX. p. 1114. sq.]

60. Περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν. *De respiratione et passionibus* pag. 154. 155. [*Heeren* c. LX. pag. 1116. qui legendum putat περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς, *de respirationis adfectibus.*]

Liber *secundus* XLVI. capitibus olim constitit, quorum titulos infra e Photio adposui. Hi si cum editis a Cantero conferantur, patebit, minimam vix partem secundi libri nos habere, nimirum caput primum dubito, an integrum, cuius titulus etiam e Photio supplendus et emendandus p. 156. 157. Deinde a verbis ἥκων ἡ διαλεκτικὴ p. 157. usque ad p. 159. ῥᾳδίως μαραίνονται exstant fragmenta quaedam perexigua capitum 2. 3 5. *de dialectica, rhetorica et poëtica.* Deinde superest caput septimum *de morali disciplina* a p. 159. ad 197. quod in varias partes iterum subdiuiditur, resque morales exponit ex sententia *Platonicorum* usque ad p. 165. atque *Stoicorum* pag. 166—184. et *Peripateticorum* p. 184—197. Denique reliquum est, sed mancum extrema parte, caput octauum περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, *de eo, quod in nostra est potestate* p. 197—207. Cetera omnia interciderunt. *Fabric.* Conf. cel. *Heeren* in praefat. ad partis II. tom. I. in quo continetur *Stobaei eclogarum dialecticarum et ethicarum liber secundus.* In hoc quoque multa esse emendata, aucta et restituta ab elegantissimo Heeren, ex notis illius et comparatione facile patebit; id, quod generatim notasse hic sufficiat. *Harl.*

III. *Ti-*

III. Tituli capitum libri II.

1. Περὶ τῶν τὰ θεῖα ἑρμηνευόντων, καὶ ὡς ἔτι ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν νοητῶν κατὰ τὴν ὀυσίαν ἀλήθεια gg) *De rerum diuinarum interpretibus, et quod a mortalibus rerum intelligibilium veritas comprehendi nequeat.* [*Heer.* c. I. p. 2. sqq.]

2. Περὶ Διαλεκτικῆς. *De dialectica.* [*Heer.* c. II. p. 23. sqq.]

3. Περὶ Ῥητορικῆς. *De rhetorica.* [*Heeren* c. III. p. 26. sqq.]

4. Περὶ λόγου καὶ γραμμάτων. *De oratione ac litteris.* Hoc caput fortasse adhuc superest in Florilegio Stobaeano, vbi alieno loco legitur in editione Gesneri περὶ γραμμάτων cap. 79. et 80. *Fabr.* Falsam esse opinionem Fabricii, docet cl. *Heeren* pag. 29. vbi quidem deest quoque caput ipsum; huius tamen titulum ex Photio adscripsit, et signauit cap. IV. In edit. Canteri desunt tituli capitis II. quod tamen incipit ap. Canterum I. 48. p. 157. — capitis III. quod inc. I. 27. p. 158. capitis IV. — capitis V. quod inc. I. 50. ibid. et capitis VI. quod inc. I. 2. pag. 159. *Harl.*

5. Περὶ ποιητικῆς. *De arte poetica.* [*Heeren* c. V. p. 31.]

6. Περὶ χαρακτῆρος. *De forma orationis.* [*Heeren* c. VI. p. 31. sqq.]

7. Περὶ τοῦ ἠθικοῦ εἴδους τῆς φιλοσοφίας. *De morali genere philosophiae. Fabr.* — In ed. *Heeren* cap. VII. p. 32 — 334. vbi id caput, vniuersam de moribus doctrinam comprehendens, postquam Stobaeus vniuersim de ethico genere philosophiae disputauit, diuisum est in tres sectiones, quarum *prima* est inscripta διαίρεσις etc. h. e. diuisio ethices secundum Academicos, pag. 38. sqq. *altera*: diuisio loci ethici ex Zenonis et reliquorum Stoicorum placitis, pag. 90. sqq. *tertia* denique; Aristotelis et reliquorum Peripateticorum de moribus decreta. Aliter diuiduntur et nominantur partes in ed. Canteri. *Harl.*

[?] 8. Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν. *De iis, quae in nostra sunt potestate.* [*Heeren* cap. VIII. p. 334.]

9. Ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός. *Quod nemo volens malus. Fabr. Heeren*, iubente contextu, inscripsit: ὅτι οὐδεὶς ἄκων πονηρὸς, *neminem inuitum malum esse:* et, quamuis nec in codd. nec in edit. Canteri I. 41. p. 205. aliquid hic notetur, nouum tamen hic caput n. *nonum*, p. 406. sqq. incipere, nullus dubitauit. Vltima autem capitis desiderantur, vt et capitum sequentium X — XLVI. tituli, quos *Heeren* ex Photio suppleuit et *Fabricius* quoque a nr. 10 — 46. indicauit. *Harl.*

10. Ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον. *Qualem philosophum esse deceat.*

11. Ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον. *Numen colendum esse.*

gg) Partic. 2. est excerptum ex *Euripidis Philoctete*, quod emendarunt atque compararunt *Valcken.* in Diatribe post Eurip. Hippolytum, cap. XI. p. 114. sqq. et *Heeren* p. 4. sqq. *Harl.*

33. Ὅτι

33. Ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται. *Morum similitudine amicitias conciliari.*

34. Ὅτι χρὴ ἐν ταῖς δυστυχίαις καὶ τοῖς κινδύνοις μὴ περιορᾷν τὰς φίλους. *In aduersis ac periculis non esse negligendos inimicos.*

35. Ὅτι ὁ χρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις. *Non esse in amicorum gratiam iniusta facienda.*

36. Περὶ γνησίων καὶ ἀβεβαίων φίλων. *De genuinis et instabilibus amicis.*

37. Ὅτι χρὴ ταχείας ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τὰς φίλους διαλλαγάς, τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ἐᾶον φέροντας μετὰ τῆς ἀμνηστείας. *Cito esse in gratiam cum amicis redeundum, eorumdemque vitia ferenda, et delicta obliuioni tradenda.*

38. Ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχίαις τὰς γνησίας τῶν φίλων διαγινώσκομεν. *Quod amicos certos in re incerta cernimus.*

39. Φιλικὰ παραγγέλματα. *Praecepta amicitiae.*

40. Περὶ ἔχθρας καὶ τὰ ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ πρὸς τὰς ἐχθρούς. *De inimicitiis, et quo se quis modo cum hoste gerere debeat.*

41. Περὶ τὰ πῶς ἐστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι. *Qua ratione ex inimicis capi possit vtilitas.*

42. Περὶ τὰ εὐεργετεῖν. *De beneficiis.*

43. Ὅτι μείζων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα. *Maius esse beneficium, quod in tempore confertur.*

44. Περὶ τὰ ἀντευεργετεῖν. *De beneficiis retribuendis.*

45. Ὅτι τὰς πονηρὰς ὁ χρὴ εὖ ποιεῖν, ὐδὲ παρ' αὐτῶν εὐεργετεῖσθαι. *Non esse beneficiis afficiendos malos, neque ab iis beneficium vllum accipiendum.*

46. Περὶ εὐχαριστίας. *De virtute grati animi.*

IV. Librum III. et IV. integriores habemus, graece a Trincauello primum, hh) deinde graece et latine saepius cum Gesneri [?] versione editos. In horum titulis computandis mira est editionum discrepantia, quae non sine molestia moratur lectorem, vbi citatum aliquem locum euoluere desiderat, itaque singulis capitibus adnotatos a me vides quatuor numeros, quorum primus respicit editionem primam graecam, secundus graecolatinam Wechelianam, quae insolenti consilio Maximi et Antonii capita collectaneorum Stobaeanis admiscuit: tertius Grotianam siue Hugonis Grotii in excerptis e Stobaeo, quartus denique Gesnerianas. ii) Libri tertii capita XL. Photius nume-

Dddd 3

hh) Vide infra, §. VI.

ii) Et ego adieci ex *Schow* edit. de qua in indice editionum sermo erit, capitum XXVII. (tot enim tantummodo edidit) indicem. *Harl.*

numerat, quod cum Grotianis numeris exacte conuenit; Libri quarti capita LVIII. cuius numeri rationes locis suis infra adnotaui.

Tituli capitum libri tertii.

Graec.	Wech.	Grot.	[Schow.]	Gesn.	
deest	1.	I.	I.	1.	Περὶ ἀρετῆς, καὶ τίνα τρόπον κατὰ ἀρετὴν βιωτέον. De virtute, et quomodo secundum virtutem viuendum sit [kk]) pag. 1. [Sch. p. 1.]
1.	16.	II.	II.	2.	Περὶ κακίας. De vitio pag. 29. [Sch. p. 61.]
2.	28.	III.	III.	3.	Περὶ Φρονήσεως. De prudentia pag. 35. [Sch. pag. 69. in IV. codd. nominatur λόγος πρῶτος.]
3.	32.	IV.	IV.	4.	Περὶ ἀφροσύνης. De imprudentia pag. 52. [Sch. p. 108.]
4.	37.	V.	V.	5.	Περὶ σωφροσύνης. De temperantia p. 63. [Sch. p. 132.]
deest	38.	VI.	VI.	6.	Περὶ ἀκολασίας. [ll]) De intemperantia p. 78. [Sch. p. 167.]
5.	48.	VII.	VII.	7.	Περὶ ἀνδρείας. De fortitudine p. 86. [Sch. p. 185.]
6.	50.	VIII.	VIII.	8.	Περὶ δειλίας. De timiditate p. 96. [Sch. p. 210.]
7.	51.	IX.	IX.	9.	Περὶ δικαιοσύνης. De iustitia p. 97. [Sch. p. 216.]
8.	53.	X.	X.	10.	Περὶ ἀδικίας, καὶ [mm]) Φιλαργυρίας. De iniustitia et auaritia p. 124. [In ed. Schow. p. 273. sqq.]
9.	59.	XI.	XI.	11.	Περὶ ἀληθείας. De veritate p. 134. [Sch. p. 295.]

10.

kk) Paginas adscripsi, quibus singula capita incipiunt in editione Stobaei tertia Gesneriana, Tigur. a. 1559. in fol. ad quam compositus est index auctorum, quem infra exhibeo.

ll) Phot. ἀκολάστως.

mm) Phot. πλεονεξίας.

Graec.	Wech.	Grot.	[Schow.]	Gesn.	
[?] 10.	62.	XII.	XII.	12.	Περὶ ψεύδους. De mendacio p. 138. [Sch. p. 305.]
11.	66.	XIII.	XIII.	13.	Περὶ παῤῥησίας. De libertate in loquendo p. 143. [Sch. p. 314.]
12.	64.	XIV.	XIV.	14.	Περὶ κολακείας. De adulatione pag. 146. [Sch. p. 321.]
13.	73.	XV.	XV.	15.	Περὶ ἀσωτείας. De prodigalitate p. 149. [Schow. p. 327.]
14.	78.	XVI.	XVI.	16.	Περὶ φειδωλείας. De parcitate pag. 151. [Sch. p. 330.]
15.	39.	XVII.	XVII.	17.	Περὶ ἐγκρατείας. De continentia pag. 153. [Sch. p. 337.]
16.	44.	XVIII.	XVIII.	18.	Περὶ ἀκρασίας. De incontinentia p. 159. [Sch. p. 353.]
17.	92.	XIX.	XIX.	19.	Περὶ ἀνεξικακίας. De patientia pag. 166. [Sch. p. 365.]
18.	98.	XX.	XX.	20.	Περὶ ὀργῆς. De ira p. 169. [Sch. pag. 373.]
19.	102.	XXI.	XXI.	21.	Περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. De cognoſcendo ſe ipſum p. 174. [Sch. p. 386.]
20.	43.	XXII.	XXII.	22.	Περὶ ὑπεροψίας. De ſuperbia pag. 185. [Sch. p. 408.]
21.	104.	XXIII.	XXIII.	23.	Περὶ φιλαυτίας. De amore ſui pag. 188. [Sch. p. 417.]
22.	106.	XXIV.	XXIV.	24.	Περὶ τοῦ συνειδότος. De conſcientia p. 189. [Sch. p. 421.]
23.	109.	XXV.	XXV.	25.	Περὶ μνήμης. De memoria p. 190. [Sch. p. 423.]
24.	111.	XXVI.	XXVI.	26.	Περὶ λήθης. De obliuione p. 192. [Sch. p. 427.]
25.	112.	XXVII.	XXVII.	27.	Περὶ ὅρκου. De iureiurando p. 192. [Sch. p. 428.]
26.	116.	XXVIII.		28.	Περὶ ἐπιορκίας. De periurio. p. 194.
27.	117.	XXIX.		29.	Περὶ φιλοπονίας καὶ μελέτης. De aſſiduitate et diligentia p. 196.

Graec.	Wech.	Grot.	Gesn.	
28.	120.	XXX.	30.	Περὶ ἀργίας. De otio p. 207.
29.	122.	XXXI.	31.	Περὶ αἰδοῦς. De pudore p. 209.
30.	123.	XXXII.	32.	Περὶ ἀναιδείας. De impudentia p. 210.
31.	126.	XXXIII.	33.	Περὶ σιωπῆς. nn) De silentio p. 211.
[?] 32.	129.	XXXIV.	34.	Περὶ τοῦ εὐκαίρως λέγειν. De tempestiua oratione p. 213.
33.	130.	XXXV.	35.	Περὶ βραχυλογίας. De breuitate in dicendo p. 214.
34.	133.	XXXVI.	36.	Περὶ ἀδολεσχίας. De garrulitate p. 214.
35.	136.	XXXVII.	37.	Περὶ χρηστότητος. De bonitate p. 217.
36.	139.	XXXVIII.	38.	Περὶ φθόνου. De inuidia p. 220.
37.	157.	XXXIX.	39.	Περὶ πατρίδος. De patria p. 224.
38.	158.	XL.	38.	Περὶ ξένης. De exsilio p. 228.
39.	127.	XLI.	39.	Περὶ ἀπορρήτων. De arcanis p. 235.
40.	70.	XLII.	40.	Περὶ διαβολῆς. De calumnia p. 236.

V. Tituli capitum libri IV.

Phot.	Graec.	Wech.	Grot.	Gesn.	
1.	41.	141.	XLIII.	41.	Περὶ πολιτείας. De republica p. 239.
2.	42.	145.	XLIV.	42.	Περὶ νόμων καὶ ἐθῶν. De legibus et consuetudine p. 276.
3. περὶ δήμου, memorat Photius.					In editis libris desideratur.
4.	43.	151.	XLV.	43.	Περὶ τῶν ἐν πόλεσι δυνατῶν. oo) De potentibus in ciuitate p. 300.
5.	44.	152.	XLVI.	44.	Περὶ ἀρχῆς καὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα. De magistratu et qualem oporteat esse eum, qui magistratum gerit p. 304.
6.	45.	146.	XLVII.	45.	Ὅτι κάλλιστον ἡ μοναρχία. Pulcerrimam rem esse regnum p. 320.

7.

nn) Phot. περὶ σιγῆς.

oo) Id. περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν.

Phot.	Graec.	Wech.	Grot.	Gesn.	
7.	46.	147.	XLVIII.	46.	Ὑποθῆκαι περὶ βασιλείας. Admonitiones de regno p. 323.
8.	47.	148.	XLIX.	47.	Περὶ ψόγου τῆς τυραννίδος. pp) De vituperatione regni p. 341.
[?] 9.	48.	167.	L.	48.	Περὶ πολέμου. De bello p. 349.
10.	49.	168.	LI.	49.	Ἔπαινος τόλμης. qq) Audaciae laus pag. 351.
	50.	169.	LII.	50.	Ψόγος τόλμης. Audaciae vituperatio.
11.	51.	170.	LIII.	51.	Περὶ νεότητος, ἢ περὶ στρατιᾶς καὶ ἰσχύος. De iuuentute, siue de militia et robore p. 356.
12.	52.	171.	LIV.	52.	Περὶ στρατηγῶν καὶ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον χρειῶν ὑποθῆκαι. De imperatoribus, et pertinentibus ad bellum monita p. 359.
13.	53.	172.	LV.	53.	Περὶ εἰρήνης. De pace p. 365.
14.	54.	222.	LVI.	54.	Περὶ γεωργίας, ὅτι ἀγαθόν. De agricultura, quod bona sit p. 366.
	55.	223.	LVII.	55.	Περὶ γεωργίας εἰς τὸ ἐναντίον. De agricultura in contrarium p. 371.
15.	56.	224.	LVIII.	56.	Περὶ ἡσυχίας. De vita quieta p. 372.
16.	57.	225.	LIX.	57.	Περὶ ναυτιλίας. De nauigatione p. 374.
17.	58.	226.	LX.	58.	Ὑπὲρ τεχνῶν. Pro artibus p. 375.
	59.	227.	LXI.	59.	Περὶ τεχνῶν εἰς τὸ ἐναντίον. De artibus in contrarium p. 380.
18.	60.	174.	LXII.	60.	Περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων. De dominis et seruis. p. 381.

19.

pp) Ad hunc titulum peruenit Grotius eo tempore, quum ipsi scribendi copia Hagae fuit ademta. *Rogo*, inquit Grotius epistola 77. ad Beni. Aub. Maurerium, *attente legas; continet enim is titulus illius temporis expressum characterem.*

qq) Photius pro duobus titulis LI. LII. tantum habet vnum, περὶ τόλμης. Sic pro LVI. LVII. περὶ γεωργίας. pro LX. et LXI. περὶ τεχνῶν. et pro LXV. LXVI. περὶ κάλλους, pro LXVII. ad LXXIII. περὶ γάμου. pro LXXV. ad LXXVIII. περὶ παίδων. pro LXXXVI. ad LXXXIX. περὶ εὐγενείας. pro XCI. ad XCIV. περὶ πλούτου. pro CXVI. ad CXVIII. περὶ γήρως, pro CXX. CXXI. περὶ ζωῆς,

Phot.	Graec.	Wech.	Grot.	Gesn.	
[P]24.	73.	194.	LXXV.	73.	Ὅτι καλὸν τὸ ἔχειν παῖδας. Bonum eſſe, habere liberos p. 445.
	74.	195.	LXXVI.	74.	Ὅτι ἀσύμφορον τὸ ἔχειν τέκνα, καὶ ἄδηλον, εἰ ἴδια τῶν ἔχειν νομιζόντων, καὶ μηδὲ θετὸν ποιεῖσθαι. Non expedire, habere liberos, nec certum eſſe, an ſui ſint ei, qui exiſtimat, qu'n nec adoptandos, pag. 449.
	75.	169.	LXXVII.	75.	Ὅτι κρείσσονές οἱ ἄρσενες τῶν παίδων, καὶ ὅτι τοὺς νόθους οὐκ ἐλάττονας χρὴ κρίνειν τῶν γνησίων. Liberos mares praeferendos, et nothos non minoris habendos, quam legitimos p. 450.
	76.	197.	LXXVIII.	76.	Περὶ νηπίων. De pueris p. 451.
25.	77.	198.	LXXIX.	77.	Ὅτι χρὴ τοὺς γονεῖς τῆς καθηκούσης τιμῆς καταξιοῦσθαι παρὰ τῶν τέκνων, καὶ εἰ ἐν ἅπασιν αὐτοῖς πειστέον. A liberis honorem debitum praeſtandum parentibus: et an per omnia eis obediendum p. 452.
	78.	211. p. 711.	LXXX.	78.	Περὶ θεῶν καὶ τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ κόσμον φυσιολογίας. rr) De diis mundique ac rerum coeleſtium cognitione p. 463.
	79.	211. p. 707.	LXXXI.	79.	Περὶ γραμμάτων. De litteris p. 466.
	80.	212.	LXXXII.	80.	Περὶ γραμμάτων εἰς τὸ ἐναντίον. De litteris in contrarium p. 470.
26.	81.	201.	LXXXIII.	81.	Ὁποίους τινὰς χρὴ εἶναι τοὺς πατέρας περὶ τὰ τέκνα. Quales parentes erga liberos eſſe oporteat p. 471.
[P]27.	82.	209.	LXXXIV.	82.	Ὅτι κάλλιστον ἡ φιλαδελφία καὶ ἡ περὶ τοὺς συγγενεῖς διάθεσις. Praeſtantiſſimum eſſe fraternum amorem et in cognatos beneuolentiam p. 474.

rr) Hoc caput et duo, quae ſequuntur, Photius ignorat; atque alieno hic loco legi et ad librum I. cap. 1. et lib. II. cap. 4. pertinere, recte videtur adnotaſſe Andreas Schottus.

ss) Photius: *περὶ νόσου καὶ ἰάσεως.*

tt) Id. *περὶ ὑγείας καὶ διαμονῆς αὐτῆς.*

Phot. Graec. Wech. Grot. Gesn.

58. 123. 280. CXXVII. 125. Ὅτι τῶν πλείστων μετὰ θάνατον διαῤῥεῖ ταχέως ἡ μνήμη. Memoriam plurimorum a morte statim euanescere p. 618.

Photius ait, capita vniuersi operis Stobaeani esse CCVIII. qui numerus verus esse comperietur, si ad capita LX. libri primi et XLVI. [P] secundi, tertiique XLII. et quarti LVIII. addes duo illa, quae prooemii loco praemissa operi supra ex eodem Photio monui.

[De codd. plura et meliora tradidisset cl. *Schow*, si contigisset, vt suam absolueret editionem. Atque *Sermones Stobaei* in pluribus codicibus, quam *Eclog. phys.* reperiri, obseruauit cel. *Heeren* in praefat. ad part. I. tom. I. pag. XLII. in not. vbi commendauit Sermonum editori codd. quos ipse inspexit, membran. *Taurinensem* saec. XI. in bibl. quondam regia, et alium membran. eiusdem aetatis *Romae* in bibl. *Barberina:* laudat quoque cod. roman. bibl. *Angelicae*, qui variarum rerum, etiam ex Stobaei Sermon. continet collectionem. — *Valcken*. in Diatr. subiecta eius edit. Euripidis Hippolyti, cap. XIX. pag. 198. sqq. in not. 3. valde laudauit cod. *Vossian.* qui pleraque complectitur ex *Stobaei* Florilegio poetarum dicta. Is offert, adnotante Valckenario, spectabiles lectiones et nomina dramatum nonnumquam poetarum nominibus iis etiam in locis adiecta, in quibus illa ne ex Parisinis quidem Grotius enotauit. Atque Valcken. speciminis gratia quaedam indicauit. — *Vindobonae* in cod. caesar. LXXXI. valde antiquo est *Stobaei* florileg. sententiarum, in quo duo priores loci communes desunt; tertius autem, s. *de temperantia*, caret principio. Hunc codicem, obseruauit *Lambec.* comment. VII. pag. 306. sq. et ex eo *Nessel.* in cat. codd. caesar. part. IV. p. 40. cod. LXVII. nr. 1. simillimum esse editioni Trincauelli; contra valde discrepare ab ed. Conr. Gesneri. — *Nessel.* l. c. part. I. p. 244. in cod. CLXVII. nr. 22. tradit, exstare ex *Io. Stobaei*, *Antonii* et *Maximi* locis communibus sententiarum capita III. de honore parentum et amore liberorum, de timore dei, et de peccato atque confessione, in ed. Wechel. Francofurt. capp. 199. 288. et 297. — *Florentiae* in cod. Laurent. Medic. XI. nr. 1. plut. 58. *Stobaei* Sermones siue loci communes CXXIII. desunt autem capp. I. II. CVI. et CXII. Atque *Bandin.* in cat. codd. gr. Laurent. vol. II. p. 446. sq. animaduertit, et in indice capitum, codici praemisso, et in ipso opere bis repeti numeros 38. et 39. ideoque totam capitum summam non amplius fieri CXXV. sed CXXVII. — *Oxonii* in cod. CCLXX. collegii noui, s. nr. 1234. catal. sunt *Stobaei* collectanea sententiarum e diuersis auctoribus, graece. — *Parisiis* in bibl. publ. exstat florilegium in *quinque* codd. n. MCMLXXXIV. et sequenti, — MMCMII. in quo alius omnino capitum ordo ab illo esse dicitur, quem libri editi exhibent. — MMCXXX. excerpta ex Stobaei eclogis, (an physicis?) — et *Stobaei* quaedam in cod. MMMXII. — De cod. *Escorial.* cum physicis eclogis, v. supra in notitia codd. eclog. physicar. — *Mediolani* in cod. Ambros. bibl. *Stobaei* collectanea, teste *Montfauc.* in bibl. bibl. MSSt. I. pag. 528. *D.* et II. pag. 927. *D.* de cod. *Colbertino* nunc in bibl. publ. gr. qui continet *Stobaei* eclogas. *Harl.*]

Editio

Editio graeca florilegii, siue lib. III. et IV.

Graece primum lucem vidit Stobaei florilegium edente *Victore Trincauello*, ex codice minus integro parumque emendato, Venet. 1536. typis Bartholomaei Zanetti. Trincavellus librum dedicauit *Petro Bembo*, bibliothecae publicae Venetae tunc praefecto, cuius studium in communicandis MStis libris praedicat. *Fabr.* De hac edit. conf. *Freytagium* in adparatu litt. tom. III. p. 581. sqq. *Harl.*

Editiones graecolatinae.

Latine ex Trincauelli editione primum vertit et vtraque lingua edidit *Conradus Gesnerus* Tiguri 1543. fol. nullo vsus codice MS. nisi fragmento aliquot sermonum, quos ab Oporino acceperat. Innumera tamen loca restituit collatis scriptoribus, qui a Stobaeo laudantur, versusque melius digessit.

Secunda Gesneri editio graecolatina Basil. apud Io. Oporin. nn) 1549. fol. et Tigur. 1559. fol. multis modis priori praestat, quoniam in hac ex MS. Diegi Hurtadi Mendozae non modo longe plura emendauit, sed etiam sententias plurimas et capita integra I. *de virtute* et VI. *de intemperantia*, quae in priore deerant, suppleuit, nomina etiam scriptorum, e quibus sua collectanea Stobaeus instruxit, longe diligentius adnotauit. Dubito tamen, an omnibus probabitur viri praestantissimi, meritissimique de bonis litteris studium, quod aliena etiam nonnulla adtexuit. *Aristotelis libellum*, inquit, *de virtutibus et vitiis iam non vt prius vno in loco posuimus integrum, sed pro argumento in diuersos locos diuisimus. Qui integrum volet, cum reliquis Aristotelis operibus inueniet. Praeterea adiunxi etiam passim corollaria quaedam, ex graecis libris collecta, tum carmine, tum prosa; non multa tamen, non prolixa, nec absque delectu. Theophrasti de notis* (characteribus morum) *libellum, in breuia aliquot et elegantissima capita diuisum, sed parum feliciter ab anonymo quodam olim interprete in latinam linguam deriuatum, qua potui diligentia emendaui, et pro argumenti ratione passim inserui.*

Tertia

nn) Sumtibus Christoph. Froschoueri, *Gesner.* in fronte libri ipse ita declarat operam suam: „En tibi, candide lector, Io. Stobaei anthologiam exhibemus — — recens integritati suae restitutam, quoad eius fieri potuit, aliquot mendorum millibus sublatis: idque in prima editione, quam publicauimus a. Domini 1543. Iam rursus autem in hac *secunda editione*, praeter innumeros locos ex vetustissimis codd. MSSt. emendatos, maximum quoque passim Sententiarum auctarium, et integros Sermones aliquot adscripsimus: denique librorum nomina, ex quibus singulae auctorum sententiae depromtae sunt, diligenter vbique adnotauimus. Adiecta sunt et alia quaedam, vt sequente pagina indicatur." Calci vero adhaerent 1) *Cyri Theodori* dialogus de exsilio amicitiae, senariis iambicis conscriptus, gr. ac lat. 2) Dialogus incerti auctoris, vulgo *Platoni* adscriptus, an virtus doceri possit, lat. 3) dialogus de iusto, Platoni falso adscriptus; 4) *Solonis* elegia, conuersa a Phil. Melanchthone. *Harl.*

Tertia graecolatina a. 1559. fol. nihil habet peculiare, nisi indicem auctorum, qui a Stobaeo citantur, vv) quem, in aliis editionibus, etiam recentioribus, non obuium, infra locis aliquot suppletum [P] et emendatum exhibeo. Paginas tertiae huius editionis ad quas index ille compositus est, adscripsi supra titulis Stobaei capitum, vt ita facile ad quamcunque editionem conferri, et quo in capite scriptores illi citentur, intelligi possit.

Quarta Wecheliana Francofurti a. 1581. fol. typorum nitore superiores facile vincit; sed molesta confusione Stobaeanis excerptis integra *S. Maximi* et *Antonii Melissae* collectanea admixta exhibet, vnde alius capitum numerus, aliusque ordo. Bene tamen est, quod capita Stobaei distincta reliquit, neque, ita vt Maximi et Antonii, inter se confudit. Si quis vero istam editionem possideat, poterit illa commode vti, si hunc adhibeat indicem: poterit etiam huius ope loca, secundum illam citata, in aliis reperire editionibus Stobaei, cuius capitum numeros adscripsi secundum computationem accuratiorem Hug. Grotii.

Quinta Lugd. 1608. fol. rectius Stobaeum separatim exhibet, qui *Maximum* itidem et *Antonium Melissam* separatim adiunxere Geneuenses 1609. fol.

Capita editionis florilegii Stobaeani Wechelianae

cum aliis editionibus Stobaei, Maximi et Antonii comparata.

1	St. 1.	12	A. lib. II. c. 41.	23	A. lib. II. c. 38.
2	M. 1.	13	A. lib. II. c. 37.	24	A. lib. II. c. 44.
3	M. 68.	14	A. lib. II. c. 43.	25	A. lib. I. c. 8.
4	M. 70.	15	M. 71.	26	M. 59.
5	M. 55.	16	St. 2.	27	A. lib. II. c. 47.
6	A. lib. I. c. 85.	17	A. lib. II. c. 17.	28	St. 3.
7	A. lib. II. c. 39	18	A. lib. II. c. 86.	29	M. 2.
8	A. lib. II. c. 65.	19	A. lib. II. c. 19.	30	A. lib. I. c. 10.
9	M. 66.	20	A. lib. II. c. 66.	31	A. solus superest titulus libri II. capitis 59.
10	A. lib. II. c. 31.	21	A. lib. II. c. 42.		
11	A. lib. II. c. 35.	22	A. lib. II. c. 36.	32	St. 4.
				33	

vv) *Gesner* in fronte libri, postquam ea, quae ex titulo secundae edit. reddidimus, repetiit; „denique, ait, in hac *tertia* editione et menda quaedam, praesertim librariorum circa orthographiam sustulimus: et elenchum auctorum, qui quoties, ac vbi, toto opere citentur, addidimus.“ Mei exempli quod olim pertinuit ad bibliothecam *Nicol. Rittershusii*, ornae, hic et forte eius pater, *Conrad. Rittershusius*, varias adscripserat coniecturas atque emendationes, quas publicis iuris feci in meis opusculis varii argumenti, (Halae, 1773. m. 8.) pag. 181 — 190. *Harl.*

33	M. 60.	75	A. lib. II. c. 67.	117	St. 29.
34	A. lib. II. c. 48.	76	M. 7.	118	M. 32.
35	A. lib. I. c. 11.	77	M. 8.	119	A. lib. II. c. 45.
36	A. lib. II. c. 36.	78	St. 16.	120	St. 30.
37	St. 5.	79	A. lib. I. c. 28.	121	A. lib. II. c. 46.
38	St. 6.	80	A. lib. II. c. 27.	122	St. 31.
39	St. 17.	81	A. lib. II. c. 28.	123	St. 32.
40	M. 13.	82	A. lib. II. c. 25	124	A. lib. II. c. 61.
41	A. lib. I. c. 41.	83	A. lib. II. c. 26	125	A. lib. II. c. 62.
42	M. 49.	84	M. 3.	126	St. 33.
43	St. 22.	85	A. lib. I. c. 15.	127	St. 41.
[ℓ] 44	St. 18.	86	A. lib. I. c. 38.	128	M. 20.
45	A. lib. II. c. 74.	87	M. 27.	129	St. 34.
46	M. 21.	88	M. 30.	130	St. 35.
47	A. lib. II. c. 47.	89	M. 29.	131	A. lib. I. c. 75.
48	St. 7.	90	M. 65.	132	solus titulus superest A. lib.
49	M. 4.	91	M. 64.		I. c. 76.
50	St. 8.	92	St. 19.	133	St. 36.
51	St. 9.	93	M. 42.	134	M. 47.
52	M. 5.	94	A. lib. I. c. 90.	135	A. lib. I. c. 74.
53	St. 10.	95	A. lib. II. c. 55.	136	St. 37.
54	M. 22.	96	A. lib. II. c. 56.	137	M. 57.
55	A. lib. I. c. 34.	97	A. lib. II. c. 68.	138	A. lib. I. c. 84.
56	A. lib. II. c. 51. 52	98	St. 20.	139	St. 38.
57	A. lib. II. c. 57.	99	M. 19.	140	M. 54.
58	A. lib. II. c. 58.	100	A. lib. II. c. 72.	141	St. 43.
59	St. 11.	101	M. 40.	142	A. lib. II. c. 91.
60	A. lib. I. c. 21.	102	St. 21.	143	M. 58.
61	M. 35.	103	M. 56.	144	A. lib. II. c. 84.
62	St. 12.	104	St. 23.	145	St. 44.
63	A. lib. I. c. 63.	105	M. 69.	146	St. 47.
64	St. 14.	106	St. 24.	147	St. 48.
65	M. 11.	107	A. lib. II. c. 87.	148	St. 49.
66	St. 13.	108	A. lib. II. c. 88.	149	A. lib. II. c. 1.
67	M. 31.	109	St. 25.	150	A. lib. II. c. 2.
68	M. 16.	110	M. 52.	151	St. 45.
69	M. 43.	111	St. 26.	152	St. 46.
70	St. 42.	112	St. 27.	[ℓ] 153	M. 9.
71	M. 10.	113	M. 33.	154	A. lib. II. c. 5. et 6.
72	A. lib. II. c. 69.	114	A. lib. II. c. 63.	155	A. lib. II. c. 7.
73	St. 15.	115	A. lib. II. c. 64.	156	A. lib. II. c. 8.
74	M. 61.	116	St. 28.	157	St. 39.
				158	

158	St. 40.	200	A. lib. II. c. 9.	242	St. 100.
159	St. 65.	201	St. 83.	243	St. 101.
160	St. 66.	202	A. lib. II. c. 10.	244	St. 102.
161	M. 44.	203	A. lib. II. c. 11.	245	M. 50.
162	M. 46.	204	A. lib. II. c. 12.	246	M. 67.
163	M. 34.	205	A. lib. II. c. 13.	247	St. 98.
164	A. lib. II. c. 49.	206	A. lib. II. c. 14.	248	M. 18.
165	A. lib. II. c. 50.	207	A. lib. II. c. 15.	249	St. 103.
166	M. 37.	208	A. lib. II. c. 16.	250	St. 104.
167	St. 50.	209	St. 84.	251	St. 105.
168	St. 51.	210	M. 17.	252	St. 106.
169	St. 52.	211	St. 80. 81.	253	St. 107.
170	St. 53.	212	St. 82.	254	St. 108.
171	St. 54.	213	M. 6.	255	St. 109.
172	St. 55.	214	A. lib. I. c. 23.	256	St. 110.
173	St. 85.	215	A. lib. I. c. 25.	257	St. 113.
174	St. 62	216	A. lib. II. c. 82.	258	St. 114.
175	A. lib. II. c. 21.	217	A. lib. II. c. 79.	259	St. 115.
176	A. lib. II. c. 22.	218	St. 86.	260	M. 38.
177	A. lib. II. c. 23.	219	St. 87. et 88.	261	St. 111.
178	A. lib. II. c. 24.	220	St. 89.	262	St. 112.
179	A. lib. II. c. 29.	221	St. 90.	263	M. 41.
180	A. lib. II. c. 30.	222	St. 56.	[?] 264	A. lib. II. c. 19.
181	M. 39.	223	St. 57.	265	A. lib. II. c. 20. M. 41.
182	A. lib. II. c. 33.	224	St. 58.	266	A. lib. II. c. 17.
183	A. lib. II. c. 34.	225	St. 59.	267	St. 116.
184	St. 63.	226	St. 60.	268	St. 117.
185	St. 64.	227	St. 61.	269	St. 118.
186	St. 67.	228	St. 91.	270	A. lib. II. c. 18.
187	St. 68.	229	St. 94.	271	M. 36.
188	St. 69.	230	M. 12.	272	St. 119.
189	St. 70.	231	A. lib. I. c. 31.	273	St. 120.
190	St. 71.	232	A. lib. II. c. 32.	274	St. 121.
191	St. 72.	233	St. 93.	275	St. 122.
192	St. 73.	234	St. 92.	276	St. 123.
193	St. 74.	235	St. 95	277	St. 124.
194	St. 75.	236	St. 96.	278	St. 125.
195	St. 76.	237	St. 97	279	St. 126.
196	St. 77.	238	A. lib. I. c. 33	280	St. 127.
197	St. 78.	239	St. 99	281	Sententiae Theoctisti or-
198	St. 79.	240	M. 28.		dine litterarum,
199	M. 23.	241	A. lib. I. c. 57.		quas ad calcem
					Stobaei

	Stobaei Trincauel-	290	A. lib. I. c. 4.	300	A. lib. II. c. 4.
	lus ediderat.	291	A. lib. I. c. 5.	301	A. lib. II. c. 95.
282	M. 45.	292	A. lib. I. c. 6.	302	A. lib. II. c. 98.
283	A. lib. II. c. 93. et 94.	293	M. 53.	303	A. lib. II. c. 97.
284	M. 48.	294	M. 14.	304	A. lib. II. c. 99.
285	M. 51.	295	A. lib. I. c. 47.	305	A. lib. I. c. 17.
286	A. lib. I. c. 1.	296	M. 15.	306	M. 25.
287	A. lib. I. c. 2.	297	M. 26.	307	A. lib. I. c. 19.
288	M. 24.	298	A. lib. II. c. 96.	308	A. lib. II. c. 100.
289	A. lib. I. c. 3.	299	A. lib. II. c. 3.		

[Nouam editionem e codd. quos in itinere contulit, multo correctiorem, et forsan auctiorem cl. *Schow.* erat paraturus. Sed pro dolor! prior tantum pars, quam operis redemtor a. 1792. prelo subiicere coepit, lucem adspexit. Namque cum ob noui muneris rationem, tum maxime propter tristissimum incendium, quod ineunte a. 1794. vt regium palatium Hafniense, ita etiam *Schowii* libros et tabulas, adeoque, quae V. D. in itinere collegerat ad suum Stobaeum ornandum, absumsit, inceptum ad felicem exitum perduci non potuit. Quare operis redemtor, quod eum longioris morae taeduit, primam solummodo partem in lucem exire iussit, praefixa inscriptione: *Ioannis Stobaei Sermones* e msst. codd. emendatos et auctos edidit *Nic. Schow,* profess. Hauniensis. *Pars I. sermo I — XXVII.* Lipsiae, in libraria Weidmannia. 1797. mai. 8. cum paucis notis criticis. Quod autem ipse cl. *Schow* nullam praemisit praefationem; pauca, de quibus paullo post sermo erit, comperimus, quibus ille codicibus aut aliis praesidiis ad ornandum Stobaeum fuerit vsus, aut quae alia ad intelligendum emendandumque aut illustrandum auctorem adhuc contulerit aut conferre decreuerit. Alius igitur sospitator, cui par felicitas diligentiaque in conquirendis subsidiis et par eruditio contigerit, est exspectandus atque exoptandus. *Harl.*]

Editiones Florilegii Stobaeani latinae.

Ex Gesneri versione, Basil. 1549. fol.
Antwerp. 1545. et ex secunda Gesneri editione 1551. in 8. ex officina Ioannis Loëi.
Lugd. 1555. in 12.
Paris. 1557. in 12. II. volum.

[Cel. *Schow* in epistolis criticis, vna ad C. G. Heynium, altera ad Th. Chr. Tychsenium — Romae 1790. 4. pag. 51. meminit libri rarissimi: (cuius etiam mentionem paullo post fecit Fabricius,) *Apophthegmata ex variis auctoribus per Io. Stobaeum collecta, Varino Fauorino Camerte interprete.* Lat. Romae per Iac. Mazochium, 1517. 8. sententiae vero, inquit, ad sensum, nec ad verba redditae sunt, multumque abbreuiatae; quam plurimi etiam articuli omissi sunt, rerumque ordo multis in locis mutatus est. Idem pag. 48. scribit, noua iis, quae in *Specimine* memorasset, subsidia,

fubfidia, quae paucis indicabo, dein acceffiffe. Sunt vero 1) variae lectiones, (ex codd. a Waffio fumtae, interdum Waffii coniecturae,) defcriptae ex exemplari interfoliato, (vti legitur,) Stobaei ed. Aurel. Allobr. 1609. quod Oxonii in bibl. collegii Aenei Nafi adferuatur: 2) cod. in cuius fine priores XXXVIII. *Stobaei Sermones* chreftomathiae loco adnexi funt; quorum textum, ex praeftantiffimo cod. defcriptum, non modo praeftantiores MS. caefarei lectiones confirmaffe, fed et nouas easque praeclaras fubminiftraffe adnotauit; 3) eximius cod. Romae in bibl. Angelica, nr. XVII. et in catalogo infcriptus, *Selecta ex variis philofophis graecis*, quem tamen fufpicatur Schow. continere *Ioniam* Mich. Apoftolii; (an Arfenii?) 4) cod. in bibl. S. Saluatoris Bonon. qui fyllogen fententiarum, ab Accida, protopapa Meffanenfi, collectarum, comprehendit; fed Sermonibus Stobaei parum profuit; 5) edit. Stobaei Tigurinae a. 1543. exemplar, Venetiis in bibl. Zeniana, notis in margine inftructum frequentibus iisque fatis eruditis, quae vero loca folum parallela tam graeca, quam latina indicaut. *Harl.]*

Germanica.

Georgio *Laeto*, fiue *Froelich*, interprete. Bafil. 1551. fol. apud Oporin. *Fabr.* De mifera hac minimeque laeta verfione, Bafil. 1551. (in fronte tamen libri, a. 1550.) fol. et de ipfo *Froelichio* plura leges in: (Gottfchedii) Beyträgen zur critifchen Hiftorie der deutfchen Sprache etc. partic. XIX. Lipf. 1738. 8. pag. 349 — 366. *Harl.*

Partes quaedam, e Stobaei Florilegio feparatim vulgatae.

Gesnerus, cum notaffet Volaterranum, haud pauca ex Stobaeo, tunc adhuc inedito, in Commentarios fuos Vrbanos transtuliffe, addit, a *Varino Phauorino*, Camerte, quasdam breuiores fententias, fparfim [?] ex Stobaei collectaneis decerptas et in peculiarem libellum quatuor vel quinque foliorum redactas, latina, fed parum felici, interpretatione. Prodiit Leoni X. dicatus Rom. 1517. 4. 1519. 8. Cracouiae 1522. in 8.

Gnomologia graecolatina, hoc eft, infigniores et vetuftiores fententiae philofophorum, poëtarum, oratorum et hiftoricorum, ex magno anthologio Io. Stobaei excerptae et in locos fupra bis centum digeftae a *Mich. Neandro,* Bafil. ex officina Iohannis Parci, fumptibus Ioannis Oporini, 1557. in 8. Praemifit Neander commentationem haud contemnendam de fcriptoribus, quorum fententias ex Stobaeo exhibet, fubiecto ad voluminis calcem graece et latine Luciani fomnio.

Conradi Lycofthenis fententiarum et apophthegmatum e Stobaeo et aliis compendium Bafil. 1557. 8. Lugd. 1571 in 8. ac deinde faepius alibi.

Fragmenta quaedam poëtarum, a Stobaeo laudata, eodem carminis genere vertit latine et cum tribus tragoediis Euripidis edidit *Georgius Ratallerus*, Antwerp. 1581. in 12.

Stobaei locorum communium epitome, Colon. 1603. in 12.

Fragmenta Pythagoreorum quorumdam e Stobaeo desumta, graece et latine *Guil. Canterus* Basil. 1566. in 4. atque *H. Stephanus* inde Laërtio suo, plus simplici vice edito, subiecit, *Tho. Galeus* quoque adiunxit opusculis mythologicis, ethicis, physicis, vt dixi lib. II. c. 13. §. vlt. [vol. I. p. 886. vbi plura notaui.] Subiuncta itidem exstant cum Guil. Canteri versione, ethicis Aristotelis Nicomacheis, vtraque lingua editis cum versione Dionys. Lambini, et Theod. Zwingeri argumentis, notis, tabulisque et Theophrasti characteribus, quos *Auberius* interpretatus est Basil. 1582. fol. Sed in thesauro philosophiae moralis Lugd. apud Tornaesium 1589. in 12. et Geneu. 1613. in 12. vna cum Epicteto, Cebete, et Theophrasti characteribus. Denique fragmenta Pythagoreorum, politici argumenti, collecta e Stobaeo cum Io. Spondani versione, subiunguntur politicis Aristotelis, a Zwingero et Victorio illustratis, Basil. 1589. fol.

Dicta poetarum, quae in Eclogis tum in Florilegio Stobaeus adfert, recensuit ad MSS. codd. vir summus, *Hugo Grotius*, et elegantissimis, vt solet, versibus latinis reddidit Hagae partim, partim Lupisteni in carcere, ww) communi deinde bono, exsolutus indignis vinculis et libertati [?] redditus, vtraque lingua cum castigationibus edidit Paris. 1623. in 4. *Graeca*, inquit, *dedi innumeris locis emendatiora, tum quoad sensum, tum quod ad carminum leges adtinet, partim ex coniectura mea, et amicorum, qui in notis nominantur, partim ex libris, quos ex regia bibliotheca comitate viri clarissimi et eruditissimi Nicolai Rigaltii nactus sum.* In bibliotheca publica academiae Leidensis exstat editio Stobaei Geneuensis ao. 1609. fol. ad quam manu sua Grotius non pauca adnotauit. *Fabr.* In catal. bibl. *Leidens.* pag. 263. duo huius editionis exemplaria memorantur, quorum alterum est ipsius Grotii manu auctum et emendatum; alteri autem manu Gatakeri et Is. Vossii notae sunt adscriptae. In catal. codd. Angliae et Hibern. tom. II. p. 70. nr. 2700. et 2702. inter codd. *Vossian.* eadem duo occurrunt exemplaria; prius autem sic memoratur: *Stobaeus Grotii*, longe auctior manu *Thomae Gatakeri* Londinatis, viri in auctoribus diligenter et accurate tractandis nulli secundi. *Harl.*

Quae e Nicolao Damasceno de moribus gentium passim adfert Stobaeus, vna cum Heraclidis libello de politiis latine vertit, et vtraque lingua ad calcem librorum IV. de

ww) Vide *Grotii* epist. LXXVII. ad Gallos et praefat. ad dicta poëtar. e Stobaeo.

de rep. Lacedaemoniorum vulgauit *Nicolaus Cragius*, Geneu. 1593. in 8. Lugd. Bat. 1670. in 8. vnde recusa etiam exstant in thesauro antiquitatum graecarum Gronouiano tom. VI. p. 3841. ibid. a. 1699. fol.

[In *Rich. Franc. Phil. Brunck gnomicis poetis graecis* etc. Argentorati, 1784. 12. ex altera parte edit. poetarum minorum graec. Radulphi Wintertoni, Cantabr. 1677. emendatius auctiusque repetitis et illustratis, multa sunt, ex Stobaei Florilegio petita, fragmenta; quae (vt Brunck in praef. pag. V. ait) omnia ad scriptum codicem biblioth. regiae (Parisin.) collata longe emendatius, quam antea, in hoc libello exhibentur. *Brunckii* lectiones ac mutationes tam in gnomicis poetis, quam in Analectis veter. poet. gr. in quibus multa etiam a Stobaeo adlata reperiuntur, factas laudauit aut indicauit, interdum reiecit *Schow* in sua edit. *Harl.*]

[Cl. *Wyttenbach.* edit. suae Plutarchi de sera numinis vindicta, Lugd. Bat. 1772. mai. 8. pag. 129. sqq. subiecit eruditeque explicuit *fragmentum Plutarchi*, ex *Stobaeo*, serm. CXIX. quod in omnibus Stobaei editt. tribuitur *Themistio*. Sed Wyttenb. in prooemio vbertim docet, id non Themistio, sed Plutarcho esse adserendum, et seruatum a Stobaeo ex deperditis Plutarchi libris *de anima*. Idem monet probatque nihil frequentius esse in Stobaeo, quam errorem et confusionem in nominibus auctorum. Idem in animaduersionn. ad Plutarchi libr. p. 4. 27. 58. et 94. quaedam Stobaei loca emendat. *Harl.*]

[Cl. *Frid. Iacobs* Animaduersionibus in Euripidis tragoedias etc. Gothae et Amstel. 1790. 8. subiecit p. 209—303. epist. critic. ad cl. Nic. Schow, in qua scripsit acutas animaduersiones in Stobaei Florilegium; pag. autem 303—307. addidit fragmentum *Eusebii* ex Io. Stobaei eclogis ethicis libr. II. p. 206. ed. Canteri, (in ed. Heeren, part. II. p. 410. sqq.) cum notis criticis, in quibus plura, quae latebant, vlcera perite feliciterque sanauit. Interdum tamen cl. *Heeren* in notis, fidem codd. vt plurimum sequutus, dissensit a cl. Iacobs, et leniorem adhibere studuit medicinam. *Harl.*]

Capita locorum communium S. MAXIMI.

Prooemium ex Ephraimo, πῶς χρὴ ἀναγινώσκειν, ἢ ἀναγινώσκοντι προσέχειν. *Quomodo legere, vel legenti auscultare oporteat* (quod in edit. Wechel. et Geneuensi Stobaei Antonii et Maximi ad calcem vniuersi operis subiunctum est p. 962.)

Edit. Wechel.

11. 1. Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. *De virtute et vitio in vita* tom. II. Opp. Maximi p. 529. adde Melissam lib. I. c. 7.

29. 2. Περὶ φρονήσεως καὶ βουλῆς. *De prudentia et consilio* pag. 533. Melissa lib. I. c. 8.

Edit. Wechel.

84. 3. Περὶ ἁγνείας καὶ σωφροσύνης. *De pudicitia et castitate* p. 536. Melissa lib. I. c. 14.

49. 4. Περὶ ἀνδρείας καὶ ἰσχύος. *De fortitudine ac robore* pag. 540. adde Melissam lib. I. cap. 12.

52. 5. Περὶ δικαιοσύνης. *De iustitia* pag. 543. Melissa lib. I. cap. 13.

213. 6. Περὶ φίλων καὶ φιλαδελφίας. *De amicis et fraterno amore* p. 545. Melissa lib. I. c. 24.

76. 7. Περὶ ἐλεημοσύνης. *De misericordia in pauperes* pag. 551. Melissa lib. I. c. 27.

[P] 77. 8. Περὶ εὐεργεσίας καὶ χάριτος. *De beneficentia et gratia* p. 555. Melissa lib. I. c. 29.

153. sq. 9. Περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. *De magistratu, seu imperio et potestate* p. 558.

70. 10. Περὶ ψόγου καὶ διαβολῆς. *De vituperatione et calumnia* p. 562. Melissa lib. I. c. 53.

65. 11. Περὶ κολακείας. *De adulatione* p. 564. Melissa lib. I. cap. 52.

230. sq. 12. Περὶ πλούτου καὶ πενίας καὶ φιλαργυρίας. *De diuitiis et paupertate ac auaritia* p. 567.

40. 13. Περὶ αὐταρκείας. *De virtute animi, sorte sua contenti,* pag. 573. Melissa lib. I. c. 36.

294. 14. Περὶ προσευχῆς. *De precibus ad Deum* p. 574. Melissa lib. I. c. 46.

296. 15. Περὶ διδαχῆς καὶ λόγων. *De eruditione et eloquentia* p. 578. Melissa lib. I. c. 48.

68. 16. Περὶ νουθεσίας. *De correptione* p. 580. Melissa lib. I. cap. 49.

210. 17. Περὶ παιδείας καὶ φιλοσοφίας. *De doctrina et philosophia* p. 582. Melissa lib. I. c. 50.

248. 18. Περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. *De secundis rebus atque aduersis* p. 587. Melissa lib. I. c. 70.

99. 19. Περὶ ὀργῆς καὶ θυμοῦ. *De ira et furore* p. 592. Melissa lib. II. c. 53.

128. 20. Περὶ σιωπῆς καὶ ἀποῤῥήτων. *De silentio et arcanis* pag. 595. Melissa lib. I. c. 73.

46. 21. Περὶ πολυπραγμοσύνης καὶ ἡσυχίας. *De curiositate alienorum negotiorum, et de quiete animi* p. 598. Melissa lib. II. c. 76.

54. 22. Περὶ πλεονεξίας. *De auaritia* p. 600.

199. 23. Περὶ τιμῆς γονέων καὶ φιλοτεκνίας. *De honore parentum, et liberorum amore* p. 603.

Edit. Wech.

[¶] 42. 49. Περὶ ταπεινοφροσύνης. *De modestia animi* p. 649. Melissa lib. I. c. 73.

245. 50. Περὶ ἰατρῶν, *de medicis* p. 651. Melissa lib. I. c. 56.

285. 51. Περὶ πίστεως, *de fide* p. 652. Melissa lib. I. c. 44.

110. 52. Περὶ μνήμης, *de memoria* p. 653. Melissa lib. I. c. 54.

293. 53. Περὶ ψυχῆς, *de anima* p. 655. Melissa lib. I. c. 55.

140. 54. Περὶ φθόνου, *de inuidia* p. 656. Melissa lib. I. c. 62.

5. 55. Περὶ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου, *de voluntario et inuoluntario* p. 659. Melissa lib. I. c. 65.

103. 56. Περὶ τοῦ, γνῶθι σεαυτὸν, *de dicto*, nosce te ipsum pag. 662. Melissa lib. I. c. 59.

137. 57. Περὶ χρηστότητος, *de bonitate, seu benignitate* pag. 664. Melissa lib. II. c. 83.

143. 58. Περὶ νόμου, *de lege* p. 665. Melissa lib. I. c. 67.

26. 59. Περὶ λογικοῦ καὶ λογισμοῦ, *de parte rationabili hominis et ratione* p. 668. Melissa lib. I. c. 64.

33. 60. Περὶ ἀφροσύνης ἄφρονος καὶ ἀνοήτου καὶ ἀπαιδεύτου καὶ μωροῦ, *de insipientia, insipiente et stolido et imperito ac stulto* p. 669. Adde Melissam lib. I. c. 9.

74. 61. Περὶ ἀσωτίας *de luxuria et prodigalitate* pag. 671. Melissa lib. I. c. 39. 40.

144. 62. Περὶ συνηθείας καὶ ἔθους, *de consuetudine ac more* p. 672.

217. 63. Περὶ εὐγενείας καὶ δυσγενείας, *de nobilitate et ignobilitate* pag. 675. Melissa lib. II. c. 79.

91. 64. Περὶ γέλωτος, *de risu* p. 677. Melissa lib. I. c. 36.

90. 65. Περὶ ἐνυπνίων, *de insomniis* p. 678. Melissa lib. I. cap. 43.

9. 66. Περὶ ἀκακίας καὶ μνησικακίας, *de innocentia et iniuriarum memoria* p. 679. Melissa lib. II. c. 54.

246. 67. Περὶ βίου ἀνωμαλίας, *de vitae inaequalitate* p. 682. Melissa lib. I. c. 71.

3. 68. Περὶ τοῦ, ὅτι δεῖ τιμᾶν ἀρετὴν καὶ κολάζειν κακίαν, *de eo, quod honor habendus virtuti, vitium puniendum* p. 684. Melissa lib. I. c 68.

105. 69. Περὶ φιλαυτίας, *de caeco amore sui* p. 685. Melissa lib. II. c. 75.

[¶] 4. 70. Περὶ τοῦ, ὅτι εὔκολος ἡ κακία, καὶ δυσπόριστος ἀρετή, *vitium esse facile, non facile parari virtutem* p. 687. Melissa lib. I. c 69.

15. 71. Περὶ τοῦ, ὅτι οὐκ ἀεὶ τὸ πλεῖστον ἄριστον, *non semper maiorem partem esse optimam* p. 688. 689. Melissa lib. I. cap. 37.

IX. In-

IX. Index scriptorum, a Stobaeo citatorum, Gesneriano longe plenior. xx)

Compositus ad paginas *florilegii* editionis Gesnerianae tertiae Tig. 1559.

E. praemissum respicit paginas *Eclogarum* Plantinianae editionis a. 1575. quam in concinnando hoc indice sequutus sum.

P. adpositum notat, illum scriptorem a Photio memorari inter eos, quibus Stobaeus vsus est, licet in editis Stobaei libris non fiat illius mentio.

* *Praefixum denotat, illum scriptorem non fuisse inter eos, quos Photius in Stobaei libris laudari obseruauit.*

 * Aga-

xx) Quum in Stobaeo mire frequens sit error et confusio in nominibus auctorum, vt supra iam animaduertimus, et Heeren atque Schow ex eodd. vel alia auctorum nomina rescripsissent, vel quondam ἀδέσποτα suis vindicassent auctoribus, vt aliorum criticorum monita praetermittam: hunc Fabric. indicem hinc inde emendandum esse aut supplendum, facile est intellectu. Enimuero quoniam cel. *Heeren* in tom. II. partis II. confecit indicem auctorum, quorum loca in Ecl. physicis etc. seruauit Io. Stobaeus, atque in notis ad illa et in comm. laudata de fontibus eclog. Stob. de auctoribus abunde disseruit, ne tempore chartaque abutar, ad illum indicem atque commentationem lectorem ablegare praestat. Passim tamen quaedam adscripsi. *Harl.*

Anaxan-

Pytha-

yy) Apud Photium est: Ἀπολλοφάνης αἰγιμιαις. Sed fortasse duo distincti sunt scriptores: Ἀπολλοφάνης, Αἰγιμία. Sic indici huic e Photio addendus praeter Achaeum poëtam, et Aesopum etiam Aegimius.

[Schow

Bero-

Demades

Epide-

zz) Duos Epicuros praeter rem facit Photius, alterum Atheniensem, alterum Gargettium.

Mem-

Eurypho,

a) Fragmento secundo in cap. II. dial. et ethicar. ex codd. nomen Euripid. praefixit *Heeren* II, p. 4. sq. et obseruat, ex Euripidis Philoctete plura supereſſe fragmenta. *Harl.*

*) Nomen dramatis e MS. Grotius adnotauit.

Her-

b) V. *Heeren* II. p. 410. ſqq. ibique notam et in comm. de fontibus etc. pag. 198. ſq. *Iacobs* animaduerſſ. in Euripidis Trag. etc. pag. 303. ſqq. *Harl.*

c) Apud *Heeren* part. I. tom. II. cap. 52. pag. 1070. ſqq. quo adnotante locus hic Hermetis in III. codd. inſcribitur: Ἑρμοῦ λόγος Ἴσιδος πρὸς Ὧρον. Ex eodem libro ſumtus eſt in cap. 52. fragm. 40. pag. 926. ſqq. (vbi in not. Heeren.) longus locus, in duobus codd. inſcriptus: Ἑρμοῦ τρισμεγίστου ἐκ τῆς ἱερᾶς βίβλου, ἐπικαλουμένης κόρης κόσμου: it. aliud fragm. 41. nouum ex eodem libro, pag. 980. ſqq. *Harl.*

Hiero-

d) *Ruhnken.* in hiſtoria crit. orator. graec. ante ed. Rutilii pag. XCIX. ſq. de hoc *Herode*, *iambographo*, eiusque nominis confuſione docte differit, et monet, hunc *Herodem*, *iambographum*, cum *Herode Attico* grauiſſimo errore confuſum eſſe a Fabricio h. l. et interpretibus *Plinii* ad libr. IV. epiſt. 3. Nec *Gierig* in not. ad Plinii locum tom. I. ed. p. 306. ſq. expedire ſe potuit, et praeter rem tentat locum. *Harl.*

Menan-

*) *Schow* p. 186. ex tribus codd. reposuit ἐν κεταβιζέναις; sed tamen, scribendum esse, notat κονναβιζέναις. *Harl.*

Muso-

f) Aut *Claudio Pollione*, vide supra vol. III. p. 566. not. ff. ex *Wyttenbach*. disp. de Musonio Rufo. *H.*

Par-

g) *Brunk* in gnomicis poetis hoc et fragm. p. 195. nr. IV. inter reliqua Stobaei ἐκ τῶν Φιλήμονος reposuit, et in not. p. 336. (v. etiam de reliquis Philemonis apud Stobaeum fragmentis p. 355. sqq.) Sed *Schow* p. 365. ex cod. adposuit Φιλήμων ἐν Δικαζομένῳ. Add. supra, vol. II. pag. 477. voc. Ἐκδικαζόμενος. *Harl.*

Philoxe-

h) Enimuero id fragmentum *Heeren* part. II. p. 6. et 7. nr. 5. reddidit *Philemoni*, comico, et inter Philemonis fragmm. iam retulit *Clericus* ed. pag. 340. *Harl.*

i) De numeris pythagoricis: Ἀρχὴ καὶ τυχᾶν τῶν ἀριθμῶν ex codd. Augustano et Augustiniano, in miscell. obss. belgic. VII. pag. 184. et *Heeren* part. I. p. 8. sqq. ac de fontibus eclog. II. 2. pag. 207. sq. de hoc et reliquis Philolai fragmm. ap. Stobaeum. Ex Physicorum libro I. *Heeren* I. p. 455. sqq. et 468. *Harl.*

*) Ex Plutarchi opere, de placitis philosophor. plenius olim lecto, excerptae philosophorum sententiae a Io. Stobaeo maximam partem petitae sunt. v. loca ab Heeren in indice III. voc. *Plutarchus* indicata. *Harl.*

Porphy-

k) Plura loca ex *Porphyrii* opere *de viribus animae* reddidit *Heeren* l. 2, cap. 52, nr. 20. sqq. pag. 816. sqq. et p. 1038. sq. fragm. 50. ex *Porphyrii sententiis*. conf. eiusd. comm. de fontibus eclog.

eclog. II. 2. pag. 210. sqq. praecipue pag. 213. sq. *Harl.*

[l]) Plura *Porphyrii* fragmm. quam Canterus p. 92. post *Aristotelem* dederat, recepit ex Holstenio *Heeren* I. 2. cap. 52. pag. 814. sqq. idemque saepe discessit ab Holstenio. *Harl.*

[m]) Hunc *Rufum*, stoicum et Epicteti auditorem, diuersum esse a *Musonio Rufo*, docuit *Heeren* II. 2. p. 205. sq. Fragmentum Rufi dedit explicuitque lib. II. cap. 8. nr. 30. in part. II. tom. I. p. 556. sq. *Harl.*

Sophocles

*) Senarios, qui velut incerti leguntur initio Florilegii Stobaei, e Sophocleis sumtos esse, suspicatus est *Valcken.* in Diatrib. in fragmm. etc. cap. XVI. pag. 165. post Euripidei Hippolyti edit. nec dissensit *Schow.* p. 2. *Harl.*

Sostra-

o) *Sotadis*, non, comici poetae, sed alterius, qui Ptolemaei Philadelphi tempore vixit, fragmentum, a Stobaeo seruatum tit. XXII. recepit *Brunck.* in gnomicis poet. pag. 200., et pag. 540. primum adnotat, nonnulla Sotadis fragium. esse apud *Stobaeum*, et vnum occurrere in Gesneri edit. nr. 58., quod in versus non est digestum; at Brunck. e cod. in decem versus, sed emendatius, digessit. Tum animaduertit, decem illos versus subiectos esse in eodem cod. aliis versibus eiusdem auctoris, qui in Gesneri Stobaeo p. 65. tamquam soluta oratio excusi sunt, adposito lemmate *Sotadis* al. *Socratis*. Hoc vero perquam inscitum esse, scribit, et miratur, istaec verba a Fabricio nostro loco esse inserta; *interdum Sotadis nomen scriptum videtur pro Socratis*, quum Socrates nullam reliquisset litteram; denique versus illos adposuit, prouti legendum putabat. Primum fragm. ex Brunckio et codd. recepit *Schow* p. 412. sq. et in nota prodit, in tribus codd. legi Σωτάδη, in reliquis Σωκράτ. — Socrates nihil quidem litteris consignatum reliquit; at tamen in libr. II. eclogar. cap. 8. nr. 29. Heeren p. 356. part. II. tom. I. dedit fragm. prosa oratione scriptum, cui ex margine trium codd. praefixum est lemma *Socratis*: vnde vero hoc dictum petierit scriptor, non adnotatur in codd. Atque *Heeren* in comm. de fontibus eclog. p. 215. animaduertit, *Socratis* quidem nomen inter auctores, quos exscripsit Stob. proprie referri non posse; saepius tamen dicta eius memorabilia tum in Florilegio, tum semel in Eclogis l. mem. citari; ea igitur ex aliis scriptoribus, qui ea collegerant, petita esse debere, quorum tamen nomina numquam addantur. *Harl.*

ἐν

p) *Xenophanis* nomen e codd. adposuit *Heeren* I. 1. cap. 9. libri I. p. 224. ratus, binos ibi servatos versus, ex libro περὶ φύσεως esse desumtos. *Harl.*

ἐν τῷ περὶ Φύσεως. E. 12.
Zenodotus. 30. 391.
Zopyrus. 387.

X. Post Stobaeum St. MAXIMVS, ex protosecretario Heraclii, imp., monachus et abbas Chrysopolitani prope Constantinopolin monasterii, locos communes non modo ex ethnicis, vt ille, sed etiam ex S. Scripturae libris et ecclesiasticorum doctorum monumentis, vtpote Christianus, composuit, quorum capita supra p. 598. seq. iam exposui. Praesenti loco cetera illius scripta percensere iuuat, ac [P] deinde indicem scriptorum subiungere, quos tum in ceteris scriptis suis laudat, tam ex quibus q) locos illos suos communes congessit. Hic Maximus r) *theologus et confessor* a Graecis adpellatur, sanctisque vna cum *Anastasio*, discipulo, ab ecclesia adscribitur, Monothelitarum strenuus ac praecipuus aduersarius, a quibus vicissim multa et grauia perpessus et in Lazicos deportatus obiit in carcere a. C. 662. aetatis 82. s) quum celebrem cum Pyrrho, ex-patriarcha Constantinopol., disputationem habuisset a. 645. et concilio Lateranensi a. 649. sub Martino I., papa, interfuisset. t) Videnda, quae tomo priori Operum S. Maximi Combefisius praemisit, vbi primo loco graece et latine pag. 1—28. cum *Combefisii* versione legitur vita eius, scripta ab *Anastasio*, apocrisiario

q) In locis communibus S. Maximi, auctorum nomina saepius permutata, confusa, deprauata deprehendi, notat *Tho. Gatakerus* notis ad Marcum Antoninum p. 150. Idem de Stobaei marginibus queruntur eruditi, quibus etiam e MSS. codicibus mederi est difficile.

r) Vide *Combefis.* ad S. Maximum tom. I. p. 647. tom. II. p. 484. Theologus dicitur in codice bibl. Coislinianae, quem memorat *Montfauconus* p. 305. Atque vt frequentissime ipsi tribuitur nomen Ὁμολογητοῦ et magni confessoris, vt tom. II. p. 98. ita obseruabis, eum quandoque etiam adpellari martyrem, vt ab *Alexia Comnena* lib. V. et in titulo locorum communium tom. II. p. 528. Ἀββᾶ Μαξίμου τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, laxius nimirum accepto isthoc vocabulo.

s) V. *Walch.* hist. haer. tom. IX. p. 308. sq. *Harl.*

t) Conf. *Vossius* de scientia mathem. cap. XL. §. XIII. p. 227. *G. Caue* hist. litter. script. eccl. tom. I. pag. 585. *L. Ell. du Pin* nouv. bibl. tom. VI. p. 23. *Cas. Oudin.* diss. de S. Maximo tom. I. comment. p. 1635. sqq. qui p. 1647. sqq. in cap. III. ostendit, quomodo Maximi, monachi, opera in noua editione possint commodiore distribui ratione, et pag. 1650. sq. *Annae Comnenae* in Alexiade gr. lat. edit. Paris. 1651. fol. libr. V. pag. 147. longam reperit narrationem, quantum litteras doctosque viros coluerint Alexius Comnenus, imper., eiusque vxor, Irene, et quanti Irene aestimauerit seduloque lectitarit Maximi libros, tam illorum argumentis, quam stilo, ab aliis vituperato satis sublimi adlecta. — *R. Ceiller* hist. gener. des AA. eccl. tom. XVII. p. 689. *Hamberger* zuverl. Nachr. tom. III. pag. 504. sqq. qui etiam laudat *Ios. Simon. Assemanni* italicae historiae scriptores, tom. II. cap. 6. — *Saxius* in Onom. part. II. p. 75. sq. qui praeterea plura loca *Pagii* in crit. Baron. in quibus passim agitur de Maximo, excitat. — *Walch.* in hist. mox laudanda etc. tom. IX. p. 194. sqq. vbi etiam p. 197. not. 2. laudat *Assemanni* librum: *Schroeckh.* in hist. eccl. christ. tom. XX. p. 205. sq. de eius arguta et allegorica interpretandorum oraculorum diu. ratione; p. 350. sq. de scriptis eius dogmaticis, p. 411. sqq. de acri eius cum Monotheletis controuersia, p. 452. sqq. de adcusatione et condemnatione morteque Maximi. — *Io. Fabric.* hist. bibl. Fabr. tom. I. p. 115. *Harl.*

rio, discipulo, *) ex qua lacinias quasdam produxerat *Baronius* ad a. C. 640. seq. atque inprimis ad a. 656. vsus latina vitae illius versione, quam e MSS. graecis Vaticanis concinnaverat *Petrus Morinus*. Eamdem vitam laudat *Allatius* lib. de purgatorio pag. 730. et de Simeonum scriptis, vbi auctorem incertum prodit, et hoc eius ponit initium: *καὶ πάλαι μὲν τῶν κατὰ θεὸν πολιτευσαμένων, ὁ βίος λυσιτελὴς καὶ ὠφέλιμος.* Sed legendum: *καὶ πάντων μὲν* [v. ad nr. 42.]. Inde apud Combefisium p. 29 — 86. sequuntur Acta et collationes, siue *relatio motionis factae inter S. Maximum et socium eius atque principes in secretario.* Incipit: *τῇ ἡμέρᾳ ᾗ προσωρμίσθησαν*, graece et latine, nisi quod nonnulla tantum latine ex *Anastasii, bibliothecarii,* versione exhibentur, quae graeca non sunt reperta in MSS., latina prodierant in Anastasii, bibliothecarii, collectaneis, a *Iac. Sirmondo* editis Paris. 1620. in 8. Deinde haec collectanea recusa sunt Paris. 1696. fol. in tomo tertio operum Sirmondi p. 528. seq. et graeca, quae Combefisius protulit, adiuncta, apud quem deinceps pag. 85. 86. graece et latine sequitur Monachi cuiusdam *στηλιτευτικὸν* pro S. Maximo contra Constantinopolitanos, e codice Seguieriano, et hinc p. 87 — 106. *Officium SS. Maximi et* discipuli [?] eius, *Anastasii,* Apocrisiarii, quale exstat in Graecorum Menaeis ad XIII. Augusti. Refert etiam *Lambecius* VIII. p. 127. [p. 271. sqq. cod. XIV. qui continet Menologii magni Graecorum mensem August. nr. 26.] in bibl. caesarea occurrere MStam epitomen certaminis S. Maximi, quae incipit: *ὁ ὅσιος καὶ τρισμακάριστος πατὴρ ἡμῶν Μάξιμος.* [Add. infra vol. IX. p. 122. sq. ed. vet.]

Scripta S. Maximi complura, tunc adhuc inedita, ex MSS. bibl. Vaticanae memorauit *Baronius* ad a. C. 657. n. 31. *quorum*, inquit *Franciscus Scorsus* S. I. in notis ad Theophanis Ceramei homilias pag. 645. *si vnquam ego copiam nactus fuero, operam industriamque meam, quantacunque illa sit, in illis publico commodo proferendis in lucem, conferre non pigebit.* Ceterum non Scorso, sed *Francisco Combefisio* praeclaram operum S. Maximi, certe plerorumque, editionem debemus, quam cum versione sua notisque *ex almi*, vt in titulo ipse profitetur, *Galliae cleri iussu et ordine* dedit e MSS. regis Galliae, card. Mazarini, Seguierianis, Vati-

*) Eadem, cum commentario praeuio et adnotatis *Io. Pinii*, in Act. SS. Antwerp. d. 13. Aug. tom. III. p. 93. sqq. adde infra, vol. IX. inter elogia et vitas Sctor. p. 122. sq. ed. vet. — In cod. *Harlei*. DCXXIV. nr. 24. Passio S. Maximi martyris. v. cat. codd. Harlei. I. add. *C. Guil. Fr. Walch*. histor. haeres. etc. germanice scriptam, tom. IX. p. 60. sqq. et 177. sqq. vbi ex vita s. lib. in vitam et certamen S. Maximi longa excerpsit loca, et in illo tomo, de controuersiis cum Monotheletis, frequenter commemorat Maximum et passim de illius ingenio, scriptis, controversiis dicendique genere agit et iudicat. — De *Maximi* caussa et iudicio in Secretario ex Anastasii collectan. ap. *Mansium* coll. concil. tom. XI. p. 3 — 11. et *Walch*. l. c. pag. 254. sqq. — De eius colloquio cum Theodosio, episc. Caesar., in *Mansi* supplem. concil. tom. I. p. 487. et in coll. concil. ampliss. tom. XI. p. 73. latine. v. *Walch*. l. c. p. 258. sqq. de eius condemnat p. 305. sqq. et p. 528. sqq. de eius dogmatibus. — In cod. Vindobon. caesar. XII. inter canones siue cantica sacra in Sctos totius mens. April. die X. in martyres, Terentium Pompeium, Africanum, *Maximum* etc. v. *Lambec*. comm. VIII. p. 209. et Kollar. ad vol. VIII. p. 273. de epitome certaminis. *Harl.*

Vaticanis, Barberinis, magni ducis Florentinis, Venetisque, Paris. 1675. fol. duobus voluminibus; tertio enim, quod parabat, immortuus est a. 1679. 23. Iun. anno aetatis septuagesimo quarto. *Fabr.* Infra in vol. XIII. p. 789. ex *Iac. Echardi* tom. III. scriptorum ordin. Praedicatorum, vbi p. 678. sqq. referuntur collectionum scriptorum graecorum, a Combefisio factarum, editiones, addit Fabric. a Combefisio paratum fuisse prelo etiam tertium tomum, in quo debebant comparere 1) computus S. Maximi ecclesiasticus ex Vranologio Petavii; 2) commentarius fusior in Dionysii Areopagitae epistolam quartam ad Caium; 3) in Gregorii Naz. locos quosdam difficiles, ad Thomam; in Gregorii Naz. locos difficiles cum versione Scoti Erigenae, quod opus deinde in lucem produxit Thom. Galeus; et 5) scholia in Dionysium Areopagitam ex MSS. aucta et emendata, quae tamen non *S. Maximum*, sed *Io. Scythopolitanum* episcopum habere auctorem, disputat *Mich. Lequien*, diss. praeuia ad Ioannem Damascenum. Add. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 307. sqq. — Idem *Fabric.* l. c. p. 796. 4. adnotat, *Maximi* homilias gallice versas exhiberi in: La Bibliotheque sacrée, ou recueil des plus beaux sermons et homilies des S. Peres pour tous les Dimanches de l'année — le tout divisé en cinq tomes, par Messire *Jean de Loyac*, Protonotaire du S. Siege — et Abbé de Gondon. Paris. 1634. 4. in tom. I. — *Maximi* capp. CCCC. de caritate, CC. theologica, et D. theologica atque oeconomica sec. cod. quemdam in collectione, Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν etc. Venet. 1782. fol. de quo opere v. cl. *Morelli* not. ad cat. bibl. Pinell. p. 78. add. eumd. V. D. in bibl. MSt. gr. et lat. Ven. I. p. 82. sq. — Fragment. quoddam primum edidit *Galland.* v. infra, ad nr. 48.

Maximi apologia pro S. Nysseno, ad dignoscendum, in eius sermonibus esse, quod vltima status animarum immutatio bene sit futura: ex cod. Laurent. XIII. nr. 8. (v. *Bandin.* cat. cit. III. p. 337. sq.) edidit *Io. Bapt. Caracciolus* cum VII. epp. Gregorii, Nysseni, Florent. 1731. 4. — add. ad n. 40.

Quum *Maximus* in magna esset apud catholicos eruditionis et sanctitatis opinione; factum est, vt eius opera vel plura iunctim, vel nonnulla certatim describerentur a librariis. Hinc ingens codicum, in quibus illa adhuc seruata sunt, multitudo exstat, vt iam notauit Fabricius infra, post nr. 53. Ego vero h. l. memorabo plures codd. in quibus opp. vel omnia vel plura simul, aut particulae continentur, aut citantur. Aliis tamen spicilegium me, ne taedium excitem, tempusque perdam, esse relicturum, haud diffiteor. Multos adhuc, suo quemque loco, nominabo. — Infra in vol. X. in indice MS. cod. *Anton. Eparchi*, nr. 22. 53. 75. pag. 480. sq. 483. 486. vet. ed. Qui codd. MSSti in bibliothecis *Anglicanis* exstant, eos recenset *Oudinus* l. c. pag. 1637. sqq. Sic sunt ex. gr. XVII. opusc. in cod. Barocc. CXXVIII. — *Paris.* in bibl. publ. cod. DCCCLXXXVI. opera, a Combefisio edita. — in cod. DCCCLXXXVIII. sunt 26. opusc. aut epist. Maximi. De aliis codd. deinceps. — *Augustae* Vindelic. multa opuscula, a *Reisero* in not. codd. Aug. p. 14. sq. indicata: in alio cod. ib. p. 22. nr. 11. quatuor opusc. — ib. p. 40. Maximi capita. — *Monachii* in bibl. elector. varia opusc. in multis codd. vid. catal. codd. Bauar. p. 11. sq. 32. sq. 34. 40. 42. 47. 49. 51. 53. 76. et 77. — *Vindobonae* in bibl. caes. in cod. CXXXIV. inter excerpta miscellanea ex scriptis patrum, quaedam Maximi, monachi atque martyris. (*Lambec.* IV. pag. 196.) — in cod.

cod. CLVIII. nr. 21. fragm. de diuina incarnat. — in codd. CXCIV. et CXCVI. multa opp. nr. 1—10. (*Lamb.* IV. pag. 340. 463. sqq. et 469. sqq.) — in cod. CLXIV. nr. 9. citatur Maximus *de miseria et breuitate vitae humanae.* — in cod. CLXV. nr. 6. Maximi fragmm. duo *de triginta argenteis, quibus Christus venditus est*, et *de ordinibus ecclesiastic. a Christo gradatim administratis.* (*Lamb.* IV. p. 368. et 379.) — in cod. CCXLI. nr. 1. fragmm. in *Ioannis*, patriarchae *Antioch.*, eclogis asceticis. (*Lamb.* V. p. 225.) — in cod. CCXLVIII. nr. 11. (et in cod. *Taurin.* CC. v. cat. p. 300.) capita X. *contra Arium, Sabellium, Nestorium et Eutychen;* nr. 12. aliud caput *contra Arianos.* (*Lamb.* V. p. 291.) — in cod. CCLXVII. nr. 41. excerpta ex Maximi opp. asceticis. (*Lamb.* V. pag. 436.) — in cod. CCLXXXIII. nr. 2. fragmm. in anonymi cuiusdam excerptis miscellan. ex SS. et patribus etc. (*Lambec.* V. pag. 474.) — in cod. XI. nr. 8 — 24. multa Maximi opera et epistolae. v. *Kollarii* supplem. ad. Lambec. p. 98 — 104. — Idem ibid. p. 772. sq. de cod. CXXXVII. de vaticinio de CPoli, quod Leoni sap. tribuitur. — *Venetiis* in bibl. Marci cod. CXXXII. sermones IX. ascetici, cod. CXXXV. epist. ad Ioan. Cubicularium et alia opusc. — cod. CXXXVI. et cod. CXXXVII. opera. — cod. CCCCXCIV. quaedam opusc. — cod. CCCCXCVII. et in cod. sequenti, (in quo etiam sunt Maximi capp. XLIV. theologica, pariter in cod. *Vaticano*, teste *Montfauc.* bibl. biblioth. MSS. I. p. 6. C.) fragm. sermonis de 30. argenteis, quibus Christus venditus est; diuersum a fragm. in cod. caesar. — in cod. DIV. multa Max. opuscula et excerpta, inter illa, *definitiones explanantes, quid sit essentia et natura, persona et hypostasis, similiter quid substantiale et consubstantiale.* — In cod. DVII. quaedam opusc. — in cod. DXXI. *Max.* dogmatica vtilissima; exponit auctor variorum haereticorum haereses, quibus opponit ecclesiae definitiones, vid. plura in cat. codd. gr. Marc. p. 77. 78. 79. 258. 260. 261. 266. 272. 280. — In cod. *Veneto* Marc. CCLVII. excerpta in florilegio quodam: *Definitiones variae* ex diuersis auctoribus sacris et profanis. v. cel. *Morelli* bibl. MSSt. gr. et lat. I. p. 144. — *Taurini*, plurima opp. in cod. quondam regio XXV. ib. in cod. XXXV. v. cat. codd. gr. Taur. p. 94. sqq. et 140. sqq. — Multa in cod. LVIII. ibid. p. 158. sq. vbi auctor catal. ex vltimo codicis opusc. s. *collectione locorum V. T. anagogice explanatorum* etc. exc. ex Maximo aliisque dedit specimen. — De codd. regiis *Neapolit.* v. cat. illorum supra in vol. V. nr. 2. 55. et 205. — *Ferrariae* in bibl. Carmelitarum opusculum quoddam, Damasceni opp. adtextum. v. *Franc. Ant. Zachariae* iter litter. per Ital. pag. 161. — Plura opp. in codd. bibl. *Escorial.* de quibus v. *Plüer* itiner. per Hisp. 181. sub nomine *Maximi.* — *Matriti* in bibl. regia, cod. XIV. a *Callisto* quodam, hierodiacono, circa saec. XVII. dimidium exarato, nr. 15. 16. 30. 38. quaedam Maximi inter varios patrum asceticos sermones etc. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. pag. 33. sqq. — *Mosquae* in bibl. synod. codd. III. XI. XIII. et XXV. Maximi fragm. v. cl. *Matthaei* notit. codd. gr. Mosqu. p. 4. 16. 22 et 36. — De cod. monast. Crypto-Ferratae, qui continet Maximi opp. et cod. reg. MMCMXLIV. in quo sunt varia Maximi opp. v. *Montfauc.* in Palaeogr. gr. p. 45. et 50. — Idem in bibl. *Coislin.* multos recenset codd. in quibus vel plura, vel pauciora, opp. aut fragmm. (vt in catenis,) reperiuntur, quos singulatim indicare non vacat, et quibus partim vsus est Combefisius, v. pag. 60. 111. 142. vbi cod. XC. memorabilis recensetur, qui permulta opera continet, et multa quidem, quae Combef. tertio tomo destinabat, sed edere non potuit, fatis interceptus. ib. p. 186. 191. 193. bis, 200. bis, 305. 306. 307. magna operum pars: vbi et pagg. sqq. Montf. typis

typis renonandum curauit *Combefifii* profpectum atque elenchum operum Maximi, ad editionem paratorum, quaenam opp. editurus fuerit (fed tertium tomum lucem non vidiffe, iam monuimus,) et ex quibus codd. illa fint defumta; — pag. 312. 389. 404. fq. 412. 414. 449. 574. fqq. 579. 586. etc. — Idem *Montf.* in bibl. biblioth. MSSt. nubem codicum, in quibus reperiuntur *Maximi* opp. excitauit: ex gr. *Romae* in bibl. Vaticana, plura p. 67. *E.* et *A.* — Sermones, bis, p. 124. *D.* codd. reginae quondam Sueciae nr. 866. et 898. plura opufc. (p. 32. *A.* p. 33. *B.*) — In monafterio quodam, opera. (p. 134. *B.*) — *Mediolani* in bibl. Ambros. plura opp. (p. 501. *B.* et 520. *C.*) — *Dublini,* fermones quidam, (p. 691. nr. 53. et 54.) — in bibl. *Sfortiana* centuriae IV. de caritate. (p. 697. *A.* et p. 705. *C.* et alia (p. 706. *C.* praecipue multa p. 708.) — in bibl. *Murbacenfi,* fermo de bono martyre, (II. pag. 1176. *A.*) — in bibl. Michael. *Virdun.* fermones, (pag. 1179. *A.*) — in bibl. abbat. S. Theodorici prope Rhemos, fermones. (pag. 1233. *E.* et p. 1234. *A.*) Sed ohe! iam fatis. *Harl.*

Tomo I. Operum S. Maximi.

1. *Περὶ διαφόρων ἀπόρων τῆς θείας γραφῆς*, de variis dubiis S. Scripturae ad *Thalaffium,* presbyterum et abbatem, *ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις* quaeftiones et refponfiones LXV. pag. 1—300. Hoc opus in plures *τόμους* ab auctore diuifum fuit: itaque *τόμου τετάρτου* finis notatur pag. 149. *τόμου πέμπτου* p. 178. Meminit huius operis S. Maximus ipfe tom. II. p. 14. et *Photius* cod. CXCI. vbi male initio occurrit numerus *γραφικῶν ἀπορημάτων ρξδ*, quum deinde tantum *ξδ* enumerentur. Rarius fenfum litteralem fcrutatur Maximus, crebrior in argutiis, allegoriis, et ex nominum propriorum etymis captando myfterio. Meminit iterum *Photius* cod. CXCIV. Scholia fubinde adiuncta funt ab auctore graeco anonymo, qui circa a. C. 1100. fcripfiffe videtur et Nilum, Iohannis Itali fectatorem, fubinde perftringit. *Fabr.* *Paris.* in octo codd. bibl. publ. fecundum cat. vol. II. — in cod. *Coislin.* CCLXXVI. fol. 272. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 390. fin. — *Matriti* in cod. regio L. ab initio ad fol. vsque 50. mutilo. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 168. fq. — *Vindobonae* in cod. CCLI. caefar. fragmenta ex *Maximi* opere, in collect. quadam locorum communium afceticor. v. *Lambec.* V. pag. 324. fqq. — in cod. XI. nr. 9. et nr. 8. index opp. in cod. XXV. in quo etiam funt excerpta quaedam ex aliis Maximi opp. et Max. ep. ad Thalaffium, (in opp. tom. II. p. 358.) v. *Kollar.* fupplem. p. 98. fq. — et p. 212. fq. vbi quoque p. 215. nr. 6. et 7. quatuor funt excerpta. — *Taurini* in bibl. reg. codd. XXV. XXXV. et LVIII. v. cat. codd. gr. Taur. p. 94. 141. et 158. — *Florentiae* in cod. Laurent. Medic. XVI. nr. 24. plut. 9. in quo cod. eft etiam nr. 23. Maximi partic. infra poft nr. 53. ex eo adducta. *Harl.*

2. *Πεύσεις καὶ ἀποκρίσεις καὶ ἐρωτήσεις καὶ ἐκλογαὶ διαφόρων κεφαλαίων ἀπορουμένων.* Quaeftiones, interrogationes et refponfiones breuiores LXXIX. diuerforumque difficilium capitum electa pag. 301—334. *Fabr.* *Romae* in monafterio S. Bafilii. v. *Montfauc.* diar. ital. p. 215. — *Paris.* in cod. MXCVIII. bibl. publ. add. ad nr. 37. *Harl.*

3. Ἐρ-

3. Ἑρμηνεία εἰς τὸν νθ' ψαλμόν. *Pfalmi LIX.* allegorica expofitio pag. 335—343. *Fabr. Taurini* in cod. reg. XXV. v. cat. codd. gr. Taur. p. 96. — *Florentiae* in cod. Laurent. VII. nr. 27. plut. 57. et nr. 26. *Maximi* fermo in forma epiftolae ad Georgium, Africae praefectum. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. II. p. 346. fq. — Haec interpretatio et interpretat. orationis dominicae aliaque multa Maximi in cod. *Paris.* bibl. publ. DCCCLXXXVIII. Vtraque interpretatio, cum variis Maximi epp. et myftagogia, ib. in cod. MXCVII. et fragmm. in catena in Pfalterium. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 57. fin. *Harl.*

4. Εἰς τὴν προσευχὴν τοῦ πάτερ ἡμῶν, πρός τινα φιλόχριστον ἑρμηνεία σύντομος. *Orationis dominicae* expofitio compendiaria ad quemdam [*] Chrifto deuotum p. 344—366. In hac expofitione fuffragatur Maximus p. 350. Gregorio, Nyffeno, qui apud Lucam XI. 2. pro verbis ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, legit: ἐλθέτω σου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ καθαρισάτω ἡμᾶς. Tertullianus IV. 26. contra Marcion. *Cui dicam pater? a quo Spiritum S. poftulem?* Etiam huic expofitioni breuia quaedam anonymi graeci fcholia accedunt. *Fabr.* V. ad nr. 3. fragment. in cod. caefar. LXXVII. nr. 72. v. *Lambec.* comm. III. p. 406. in IV. codd. bibl. publ. *Paris.* *Harl.*

5. Λόγος ἀσκητικὸς κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν. Liber *afceticus,* fiue ad pietatem exercens, per interrogationem et refponfionem pag. 367—393. Hunc memorat *Photius* cod. CXCIII. et latine vulgauerat *Flaminius Nobilius* cum aliquot opufculis Chryfoftomi et duabus epiftolis Bafilii Rom. 1587. in 4. Exftat et in bibliothecis patrum latine fub titulo dialogi de incarnatione verbi, et de aliis aliquot ad pietatem conducentibus quaeftionibus, ex verfione *Bilibaldi Birckheimeri.* Quae prodiit primum Norimb. 1530. 8. atque exftat etiam in collectione fcriptorum Birckheimeri, anno 1610. At in Lugdunenfi bibl. patrum tom. XII. p. 479. Birckheimeri, et p. 506. Nobilii verfio legitur. *Fabr.* In bibl. *Iacobaea*, gr. et lat. nr. 8588. cat. codd. Angliae etc. vol. II. — In codd. *Coislin.* tribus. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 305. (vbi quoque in cod. CCLX. funt *Max. centenaria IV.* afcetica,) 401. et 418. — *Vindobonae* in cod. caefar. CLVI. nr. 6. v. *Lambec.* comm. IV. p. 330. — cod. CCXIV. nr. 8. et CCXCVI. nr. 6. excerptum. v. *Lambec.* VI. p. 94. et 544. *Harl.*

6. Κεφάλαια περὶ ἀγάπης. *De charitate* ad Elpidium capita CCCC. pag. 394—458. Etiam haec capita lecta *Photio* cod. CXCIII. et ab anonymo graeco breuibus pag. 458—460. fcholiis illuftrata funt. Ediderat capita illa, (fed fub falfo *Maximi Taurinenfis*, qui latine, non graece fcripfit, nomine,) cum verfione fua *Vincentius Opfopoeus* Hagenoae 1531. in 8. Eius interpretationis loca quaedam caftigat *Iac. Billius* lib. I. Obferuationum facrarum cap. 12. et 17. Ex Opfopoei editione recufa funt graece et latine cum S. Maximi et Antonii Meliffae Locis communibus Tiguri 1546. fol. et in Micropresbytico pag. 49. Bafil. 1550. fol. et in Orthodoxographis prioris edit. 1555. Latine faepius in SS. patrum bibliothecis. *Fabr.* *Maximi* fententiarum centuriae IV. de caritate, graece et latine, cum diuerfis exemplaribus excufis et cum primis quodam MSto collatae, et a multis mendis repurgatae, ftudio *Ioan. a Fuchte,* Helmftaedii, ap. Iac. Lucii her. 1616.

1616. 8. — *Augustae* Vindel. in quodam cod. *Maximi* 1) diuersa capp. theologica et oeconom. 2) de virtute et malitia, centuriae VII. 3) centuriae IV. de dilectione ad Elpidium; 4) vna centuria de mysterio incarnationis. — in alio cod. centuriarum de carit. secunda a cap. 8. cum integris posterioribus. v. *Reiser*. not. codd. Aug. p. 22. nr. 11. et 25. nr. 20. — *Vindobonae* in cod. CXCIV. nr. 2. et alia *Max*. opp. in cod. CCIV. nr. 3. — CCXXXIV. nr. 19 — CCXXXVII. nr. 25. CCXL. nr. 8. v. *Lambec*. IV. p. 465. vol. V. p. 10. 153. 196. et 217. — In cod. *Coislin*. CIX. v. *Montfauc*. bibl. Coisl. p. 184. — *Paris*. in bibl. publicae codd. septemdecim — *Taurini* in cod. reg. XXV. — *Florentiae* in cod. Laurent. XVII. nr. 36. plut. 9. v. *Bandin*. cat. etc. I. p. 419. — *Venetiis* in cod. bibl. Marc. DLXX. hoc et tria seqq. opusc. v. cat. codd. gr. Marc. p. 299. — in cod. *Naniano* XCI. nr. 3. insuper sunt in eod. cod. nr. 1. *Max*. fragmm. in diuersis collectionib. ex diuinis et sacris libris, et nr. 2. alia capita Maximi. v. cat. codd. gr. Nan. p. 180. *Harl.*

7. Περὶ Θεολογίας καὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ υἱοῦ Θεοῦ. Ad theologiam, Deique filii in carne dispensationem spectantia capita CC. pag. 461 — 511. Meminit et horum capitum *Photius* cod. CXCIV. et anonymi graeci breuia quaedam scholia iisdem subiiciuntur p. 511. 512. Γνωστικὰ κεφάλαια adpellantur p. 484. *Fabr*. *Vindobonae* in cod. CCVIII. nr. 8. et 9. cod. CCXXXV. nr. 16. — capp. 215. in cod. CCXL. nr. 9. v. *Lambec*. V. p. 41. 173. et 218. add. *Lambec*. IV. p. 465. 469. *Florentiae* in cod. Laurent. XX. nr. 7. 8. 9. 10. plut. 8. ea, quae apud Fabric. numerantur 7. et 8. *) quomodo autem differant ab editis, te docebit *Bandin*. in cat. codd. gr. Laur. I. p. 366. In eodem vol. pag. 262. in cod. XIX. nr. 6. memoratur *exercitatio dogmatica Maximi: in diuinitate diuinitas*, s. trinitas. — et p. 402. excerpta in cod. VIII. nr. 55. plut. 9. — *Paris*. in quinque codd. bibl. publ. et passim iam cum aliis sunt citata. *Harl.*

8. Κεφάλαια διάφορα Θεολογικά τε καὶ οἰκονομικὰ καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. Capita diuersa 500. theologica et oeconomica, (siue de Christi incarnatione,) et de virtute ac vitio p. 512 — 634. Haec graece et latine ediderat *Io. Picus*, ex edit. *Guil. Morellii*. Paris. 1560. in 8. vnde in [P] bibliothecis patrum latine ex Pici versione recusa leguntur, vt tomo XII. edit. Lugd. a. 1677. p. 438. *Fabr*. Conf. cat. bibl. *Leidens*. pag. 57. de editis, et p. 401. nr. 4. de particulis quibusd. in cod. Vossian. *Paris*. in bibl. publ. cod. CDXCI. (qui etiam opp. ap. Fabr. nr. 1. et 6. continet,) est nr. 6. *Maximi* opusc. summarium et allegoricum *de virtute*, in *septem* centurias diuisus, „quarum quinque, ait confector catal. codd. vol. II. p. 73. iam lucem adspexerunt, hoc titulo insignitae: *capp. quingenta theologica deque virtute et vitio;* vnde manifestum est, in editis *duas* centurias desiderari." — Capp. 500. in cod. MXCIX. — capp. 200. cum aliis Maximi

*) In his centena capp. quae inscribuntur *gnostica;* atque in cod. *Paris*. bibl. publ. DCCCLIX. (in quo plura sunt Maximi opp.) nr. 6. nominantur *gnostica capp. ducenta*. *H.*

ximi opp. in cod. MXCIV. — capp. 100. nr. 5. et capp. theologica 100. nr. 6. atque capp. 15. de diuinitate, incarnatione et virtutibus, nr. 7. cod. MCLXVI. — Quaedam capp. alio ordine in eod. *Florent.* Laur. XX. ad superiorem num. memorato. — *Vindobonae* in cod. CCXLVI. nr. 15. praeter alia, *Maximi* doctrina de virtutibus animi et corporis. v. *Lambec.* V. p. 247. — *Venetiis* in bibl. Marci, cod. CCCCXCVIII. capp. 44. theologica. v. cat. codd. gr. Marc. p. 261. — ibid. in bibl. *Naniana*, cod. XCV. duae priores centuriae capp. moralium, et initium tertiae; in cod. XCVI. a capite 50. centuriae tertiae, et centuria quarta: in fine versus scribae Dorothei. v. cat. codd. gr. Nan. p. 184. et 188. *Harl.*

9. Πρὸς Θεόπεμπτον Σχολαστικόν. *Ad Theopemptum*, scholasticum, de iudice iniquitatis Luc. XVIII. 6. deque illo, si quis te percusserit in dextram maxillam, Luc. VI. 29. itemque illo, Ioh. XX. 27. Noli me tangere, nondum enim adscendi ad patrem pag. 635 — 640.

10. Ἕτερα κεφάλαια. Alia capita CCXLIII. (non CCXIII. vt typographi errore apud Caveum.) ex cod. Vaticano p. 640 — 671.

11. Ἐκ τῶν ξγ ἀπόρων, πρὸς τὸν Θειότατον βασιλέα τὸν Ἀχρίδην. Fragmentum ex opere LXIII. dubiorum ad diuinissimum Achridae (Bulgariae haec metropolis) regem p. 671. 672.

Volumen claudunt Combefisii notae p. 673 — 724. et indices locorum S. Scripturae, rerumque.

Tomo II.

12. Πρὸς Μαρῖνον τὸν ὁσιώτατον πρεσβύτερον. Ad *Marinum*, sanctiss. presbyterum, epistola de duabus in Christo voluntatibus p. 1 — 17. subiunguntur pauca graeci anonymi scholia p. 17. 18. Hanc epistolam genuinum S. Maximi foetum esse, pluribus recentium Graecorum testimoniis euincit *Allatius* contra Creygthonum pag. 190. Latine ante Combefisium vertit *Gabriel Alexander*, Bergomas, ord. praed. Mediolani 1588. et *Franciscus Turrianus* in tredecim opusculis S. Maximi contra Monotheletas, et Acephalos Ingolstad. 1605. 1615. in 8. *Fabr.* *Venet.* in bibl. *Marci* XXXIX. v. cat. etc. p. 309. De Maximi libris contra Monotheletas v. *Walch.* hist. haeres. p. 499. sqq. p. 258. sqq. et 536. sqq. de Max. colloquio cum Theodosio Caesar. etiam de duabus in Christo voluntatibus; atque p. 539. laudat *Mansi* concil. coll. tomi XI. p. 47 — 54. *Harl.*

13. Πρὸς τὸν αὐτὸν Μαρῖνον ἐκ τῆς περὶ ἐνεργειῶν καὶ θελημάτων πραγματείας. Ad eundem *Marinum* ex tractatione de operationibus et voluntatibus caput L. et LI. pag. 18 — 27. [in codd. *Taurin.* XXV. et XXXV. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 95. et 141.] Graece ad calcem paraphraseos ethicorum Aristotelis Nicomacheorum, quae Andronico Rhodio tribuitur, Lugd. Bat. 1617. in 8. prodierat, expressum ex editione Hoeschеliana ad calcem

cem libelli, quem eidem Andronico codices quidam tribuunt, περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν καὶ τούτων μεσοτήτων Augustae Vindel. 1593. in 8. Vertit ediditque ante Combefisium idem *Turrianus*, quemadmodum et vndecim proxima, quae iam memorabo, opuscula.

14. Πρὸς Γεώργιον τὸν ὁσιώτατον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον, ἐρωτήσαντα δι' ἐπιστολῆς περὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου. Ad *Georgium*, sanctiss. presbyterum et abbatem, qui per epistolam de Christi mysterio sciscitatus fuerat pag. 27 - 31. [in cod. *Taurinensi* XXXV. cum multis aliis *Maximi* opp. v. cat. codd. gr. Taur. p. 141. *H.*]

[P] 15. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι μίαν Χριστοῦ χρὴ λέγειν ἐνέργειαν κατ' ἐπικράτειαν. Aduersus eos, qui dicunt, vnam Christi dicendam operationem, quod diuina prae humana praeualeat p. 31.

16. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι ὥσπερ ὀργάνου καὶ τοῦ κινοῦντος μία ἐνέργεια. Aduersus eos, qui dicunt, quod sicut instrumenti et mouentis vna est operatio, sic quoque diuinitatis et humanitatis vna sit pag. 31.

17. Πρὸς τοὺς λέγοντας, μίαν σύνθετον τοῦ Χριστοῦ ἐνέργειαν. Aduersus eos, qui dicunt, vnam Christi operationem compositam p. 32.

18. Περὶ τοῦ, πάτερ. De eo, quod scriptum est Matth. XXVI. 39. *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste* p. 32 — 34. vbi et graecum anonymi scholion. [in memoratis codd. *Taurin.* XXV. et XXXV. et in cod. *Laurent.* XX. nr. 4. plut. 8. v. *Bandin.* cat. codd. gr. I. p. 365.]

19. Τόμος δογματικὸς σταλεὶς ἐν Κύπρῳ πρὸς Μαρῖνον διάκονον. Tomus dogmaticus, missus in Cyprum, insulam, ad *Marinum*, diaconum p. 34 — 46. vbi iterum pauca quaedam anonymi graeci scholia. [in citatis codd. *Taurin.*]

20. Ἴσον ἐπιστολῆς. Exemplum epistolae ad *Nicandrum*, sanctiss. episcopum de duabus in Christo operationibus p. 46 — 58.

21. Τοῖς κατὰ τήνδε τὴν Σικελῶν φιλόχριστον νῆσον παροικοῦσιν ἁγίοις πατράσιν, ἡγουμένοις τε καὶ μονάζουσιν καὶ ὀρθοδόξοις λαοῖς. Epistola ad sanctos *patres, abbates et monachos*, et recte sentientes *populos*, Christi amantem *Siciliae* insulam incolentes pag. 58 — 69. [in codd. *Taurin.* XXV. et XXXV. v. cat. codd. gr. Taur. p. 96. et 141.]

22. Ἴσον ἐπιστολῆς πρὸς τὸν κύριον Μαρῖνον τὸν πρεσβύτερον τῆς Κύπρου. Exemplum, siue fragmenta potius, epistolae ad dom. *Marinum*, Cypri presbyterum p. 69 — 72. vbi inter alia de processione Spiritus S. e patre et filio negat, reprehendendam esse Latinorum sententiam. [In cod. reg. Matrit. LXXVII. fol. 305. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 284. conf. *Mansi* coll. X. p. 687. et *Walch.* l. c. p. 155.] Citatur hic locus ab Anastasio, bibliothecario, in epistola ad Ioannem, diaconum: deinde in Florentina synodo sess. 23. et a Georgio Metochita, Iohanne Becco, siue Vecco, aliisque Graecis latinizantibus,

et genuinum Maximi esse probat Combefisius, qui fragmentum etiam ex aliis Maximi litteris, Roma scriptis, adfert pag. 72. 73. quod incipit: ταῦτα γάρ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. [Excerpta de Spiritu S. ex Maximi III. centuria in collect. sententiar. de Spir. S. in cod. Laurent. VIII. nr. 20. plut. 86. v. *Bandin.* cat. etc. III. pag. 324. *Harl.*]

23. Diffloratio, siue fragmenta ex epistola ad *Petrum* illustrem, vbi Pyrrhi, Constantinopol. et Sophronii, Hierosolymitani episcopi, et papae, Honorii, mentionem facit p. 74—76. latine. Ad hunc Petrum ex epistola S. Maximi contra Seueri dogmata [?] graece locum producit *Allatius* p. 116. ad Eustathium in Hexaëmeron, *Hoeschelius* ad Photium p. 940. 8. *Fabr.* V. *Mansi* collect. concil. tom. X. p. 690. *Walch.* hist. haeres. tom. IX. p. 156. et 213. in collect. concil. Labb. V. et Harduin. tom. II. ad a. 640. v. infra, vol. XI. p. 464. *Harl.*

24. Περὶ τῶν δύο Χριστοῦ φύσεων. *De duabus in Christo naturis,* decem capitula pag. 76—78. Haec vna cum praecedentibus in tomo hoc secundo opusculis omnibus, latine vertit ediditque *Franciscus Turrianus* Ingolstad. 1605. et 1615. in 8. ex cuius editione leguntur recusa in tomo XII. bibliothecae patrum edit. Lugd. pag. 514. seq. et p. 534. post ista decem capitula leguntur *Antitheses haereticorum et ecclesiae circa nonnulla fidei dogmata*, quas Combefisius praetermisit. At capitula ista ex *Ioachimi* quoque *Perionii* versione exstant latine in bibl. patrum antiquioribus editionibus, vt Paris. 1589. Ediderat etiam graece et latine *Combefisius* in auctario nouo bibl. patrum P. II. p. 443. Paris. 1648. fol. incertus Maximone tribuenda decerneret, an *Timotheo,* presbytero. Licet enim Maximi nomen praefixerit in titulo: tamen in notis, pro Timotheo pugnat, sub cuius nomine eadem vulgauit quoque graece primus *Io. Meursius* in variis diuinis, Lugd. Batau. 1619. 4. pag. 127. [in *Meursii* opp. tom. VIII. pag. 738.] ad calcem libri *Timothei* de accedentibus ad ecclesiam, de quo dixi volumine VII. huius bibl. pag. 490. *Fabr.* S. sec. hanc nou. ed. vol. VIII. p. 358. sqq. — Exstat opusc. *Paris.* in bibl. publ. codd. XI. et octo aliis, *Taurini* in codd. regiis XXV. et LVIII. v. cat. codd. gr. pag. 94. et 158. sq. — *Vindobonae* in bibl. caesar. cod. LXXVII. nr. 80. v. *Lambec.* III. p. 419. — in cod. XLV. nr. 50. v. *Lambec.* VIII. p. 937. Fragmm. ex hoc opusc. sumta esse in cod. *Florent.* Laurent. XXI. nr. 9. plut. suspicatur *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. p. 544. et in indice, vol. III. p. 542. *Harl.*

25. Ὅροι διάφοροι. *Definitiones theologicae* p. 78—81. Hae primum cum Gregorii Naz. definitionibus lucem viderant graece et latine *Ioanne Lengelario* interprete. Heidelberg. 1561. in 8. v) Deinde illas ex MSS. Augustanae bibl. graece emendatius vulgauit *David*

v) Sed Fabricium corrigit *Freytag.* in adparatu litterar. tom. III. pag. 583. sqq. Hic, postquam primum recensuerat edit. inscriptam: *S. Gregorii Nazianz. definitiones rerum simplices:* graece nunc primum ex Augustana bibl. editae a *Dau. Hoeschelio*, cum eiusd. Hoeschelii notis et *Gre-*

vid Hoeſchelius ante S. Maximi myſtagogiam, vtraque lingua editam Auguſtae Vindel. 1599. in 8. Vertit etiam *Franciſcus Turrianus.*

26. *Πνευματικὸς τόμος καὶ δογματικός.* Tomus ſpiritualis ac dogmaticus aduerſus *ἔκθεσιν Heraclii*, imp, ſuggeſtione *Sergii*, patriarchae Conſtantinopol, promulgatam et fauentem Monothelitis pag. 81 — 98. Epiſtolae more ſcriptus Roma ad *Stephanum*, epiſcopum Dorenſem, poſt a. C. 645. [In cod. caeſar. CXCVI. nr. 11. v. *Lambec.* IV. pag. 473.]

27. *Περὶ θελημάτων β΄ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.* Epiſtola de duabus vnius Chriſti DEI noſtri voluntatibus pag. 98 — 114. Incipit: *ἄλλα μὲν ἄλλοις εἰς ἀσφάλειαν.* Nomen eius, ad quem ſcripta eſt, non exprimitur, videtur autem abbatem quemdam adloqui, *σοὶ δὲ πάτερ ἡγιασμένε.* Combefiſius putat, hanc eſſe epiſtolam, [735] Photio cod. CXCIV. memoratam, ad Stephanum, *ἡγούμενον.* In titulo huius ſcripti S. Maximus *ὁ μέγας Ὁμολογητὴς*, magnus confeſſor, adpellatur.

28. *Περὶ ὅρων διαστολῶν.* De definitionibus diſtinctionum, et *ὅροι ἑνώσεων* definitiones vnionum varii generis p. 115. 116. Vertit ante Combefiſium Turrianus. *[Venet.* in cod. Marc. DIV. in quo praeterea multa *Maximi* opp. exſtant.]

29. *Theodori*, diaconi ac rhetoris Byzantini, et *Pauli*, apud archiepiſcop. Conſtantinopol. ſynodicarii, *ἀπορίαι*, ſiue dubitationes duae, et ad illa *ἄτοπα*, S. Maximi *ἐπιλύσεις*, ſiue ſolutiones ad Marinum, Cypri presbyterum p. 116 — 123.

30. *Τόμος δογματικός.* Tomus dogmaticus ad eumdem Marinum, presbyterum p. 129 — 134. [in codd. *Taurin.* XXV. et XXXV. v. cat. codd. gr. p. 96. et 141.]

31. *Περὶ ποιότητος, ἰδιότητος καὶ διαφορᾶς*, De qualitate, proprietate et differentia, ſeu diſtinctione ad Theodorum, presbyterum in Mazario Siciliae p. 134 — 140.

lat. verſione *Io. Leunclauii*, Heidelberg. 1591. 8. tum adnotauit, Sylburgium addidiſſe ex cod. Heidelb. duo conſimilia *ὅρων* opuſcula, alterum *ἀδεσπότου* p. 31. ſqq. alterum noſtri Maximi p. 40. ſqq. ſed graece tantum, et in fine pag. 44. ſqq, cum Hoeſchelio communicaſſe nonnullas ad iſtos *ὅρους* adnotatt. poſtea *Hoeſchelium* Maximi *ὅρους διαφόρους* e cod. Auguſtano emendatiores vulgaſſe cum *Maximi* myſtagogia, Auguſtae Vindel. 1599. 8. Negat igitur *Freytag.* Maximi *ὅρους* primum 1591. typis excuſos iam prius prodiiſſe in lucem Heidelberg. 1561. 8. et in nomine *Ioan. Lengolarii* peccatum fuiſſe; atque Fabricium voluiſſe ſcribere *Leunclauius* cenſet. Denique pag. 585. ſq. quaedam de S. Maximo et Dau. Hoeſchelio tradit. Add. ipſum Fabr. infra vol. XIII. p. 544. vbi anonymi illius *ὅρους* graece cum ſua verſione lat. reddidit. — *Paris.* in bibl. publ. cod. XI. *Maximi* definitiones variae, e patrum ſcriptis excerptae, cum aliis Max. opuſc. et epiſtolis. add. cod. CLXXIV. nr. 5. — *Definitiones diuerſae* etc. in bibl. *Taurin.* codd. XXV. XXXV. et LVIII. v. cat. codd. gr. p. 96. 141. et 158. *Harl.*

32. Fragmentum S. Maximi ex Gregorii, patriarchae Constantinop., oratione ad imperatorem Trapezuntium, quam MS. habuit Leo Allatius. Incipit: *πῶς ἂν τὴν ὄντω σεβασμίως* p. 140—142.

33. *Κεφάλαια περὶ ἐσίας καὶ φύσεως, ὑποστάσεώς τε καὶ προσώπε.* Capita de substantia, seu essentia et natura, deque hypostasi et persona p. 143. 144. Incip. *ὅτι ἐσία μὲν αὐτὸ τὸ εἶδος.*

EVLOGII, papae Alexandrini, *τε μακαριωτάτε Εὐλογίε, πάπα Ἀλεξανδρείας, κεφάλαια ἑπτὰ περὶ τῶν δύο φύσεων τε κυρίε καὶ θεε καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησε χριςε.* Capita septem de duabus naturis domini Deique ac saluatoris nostri, Iesu Christi pag. 145. 146.

34. *Περὶ ἐσίας καὶ φύσεως καὶ ὑποστάσεως.* De substantia, seu essentia et natura et hypostasi p. 146. Incip. *ἐσία ἐςὶν ἡ τὸ κοινόν τι.* [v. supra in notitia codd. generali.]

35. *Ὅτι ἀδύνατον ἓν θέλημα λέγειν ἐπὶ Χριςε.* Fieri non posse, vt dicatur vna in Christo voluntas p. 146—149. Incipit: *τὸ Χριςὸς ὄνομα.*

36. *Κεφάλαια ι' περὶ τῶν δύο θελημάτων.* Capita X. de duplici voluntate domini ac DEI et saluatoris nostri, Iesu Christi. *Ἐγράφη δὲ πρὸς Ὀρθοδόξους.* Scripta sunt ad orthodoxos p. 149—151. Incip. *εἰ ὥσπερ μιᾶς ὑποςάσεως.* [*Paris.* in bibl. publ. cod. MCCCI. nr. 18.]

37. *Ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων αὐτῷ παρὰ Θεοδώρε Μοναχε.* Ex quaestionibus, per Theodorum, monachum, S. Maximo propositis p. 151—154. Incip. *φύσις ἐςὶ κατὰ μὲν φιλοσόφους.* [*Florent.* in cod. Laurent. XX. nr. 6. plut. VIII. alia quaestio, (in ed. tom. I. pag. 304. quaestio XIII. cum Maximi respons. v. *Bandin.* cat. gr. Laur. I. p. 365.]

38. [P] *Ὅροι διάφοροι τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν περὶ τῶν δύο ἐνεργειῶν τε κυρίε καὶ θεε καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησε χριςε.* Diuersae SS. patrum de duabus operationibus domini ac DEI, saluatorisque nostri, Iesu Christi, definitiones pag. 154—158. w) Inter alia testimonia adferuntur in hoc et superiore scripto loca ex deperditis monumentis antiquissimorum ecclesiae doctorum, Iustini, martyris, Clementis Alex. aliorumque, quorum nomina librorumque titulos habes infra in indice scriptorum.

39. *Παρασημείωσις τῆς γενομένης ζητήσεως.* Excepta a notariis Acta disputationis celeberrimae cum *Pyrrho*, ex-patriarcha Constantinopol., dogma Monothelitarum a Sergio, decessore suo, introductum defendente, habitae coram Africae praefecto Gregorio, (Georgio infra p. 201. 336. etc.) Patricio et episcopis, mense Iul. indictione III. a. C. 645. p. 159

w) *Paris.* in bibl. publ. codd. XI. et CLXXIV. *Harl.*

159—195. In codice Romano vno inscribitur, teste Luca Holstenio, ἡ γενομένη ἐν Ἀφρικῇ διάλεξις τῦ ἁγίε Μαξίμε πρὸς Πύῤῥον. *S. Maximi disputatio cum Pyrrho, in Africa habita.* Ante Combefisium vertit *Gabriel Alexander*, Bergomas, ord. praed. Mediolani 1588. et *Franciscus Turrianus*, cum euius versione primus graece edidit *Caesar Baronius* ad calcem tomi VIII. Annalium, totius exeusorum Romae, Antwerpiae, Coloniae et non ita pridem Venetiis: [in *Mansi* coll. concil. tom. XI. p. 631. sqq.] Inde latine in conciliis *Binianis* tom. II. parte II. p. 380. et vtraque lingua in *Labbeanis* tom. V. p. 1784. *Fabr.* Item in *Pagii* crit. Baron. a. 645. II. p. 631. sqq. gr. ac lat. notante *Saxio* in Onom. II. p. 75. add. infra, vol. XI. p. 464. plura de Maximo et Pyrrho atque hac disputat. in *C. Guil. Fr. Walch.* histor. saepe laudata haeresium p. 50. sqq. (vbi p. 54. excitatur *Mansi* collect. concil. ampliss. tom. X. p. 711. 739. 741. et 757.) — pag. 84. sq. 153. sqq. 156. sqq. 161. sq. 170. sqq. 177. sqq. 192. sq. 194. sqq. inprimis p. 202. sqq. vbi alii quoque VV. DD. laudantur p. 207. sqq. 211. p. 528. sqq. vbi etiam p. 536. sqq. de Maximi colloquio cum Theodosio, Caesareensi, et eitatur *Mansius* in coll. concil. tom. XI. p. 49—54. — item alia Maximi scripta contra Monotheletas recensentur p. 539. sqq. etc. — De *Pyrrho* infra vol. X. p. 198. vet. ed. — De *Maximi* disput. cum Pyrrho *Schroeckh.* in histor. eccl. christ. tom. XX. p. 413. sqq. — *Paris.* in bibl. publ. codd. XI. — MCCLVIII. et MCCCI. — *Taurin.* in codd. regiis XXV. et LVIII. v. cat. codd. gr. p. 95. et 159. — *Florentiae* in cod. Laurent. XX. nr. 2. et nr. 3. fragm. quoddam, plut. 8. v. *Bandin.* cat. cit. I. p. 365. Fragment. in cod. caesar. v. *Lambec.* VIII. p. 753. not. 3. *Harl.* Meminit huius disputationis *Photius* cod. CXCV. qui διάλογον περὶ τῶν δύο θελημάτων καὶ τῶν δύο ἐπὶ Χριςῦ ἐνεργειῶν adpellat, innuitque, Maximum cum Pyrrho deinde Romam contendisse, quod longe elarius demonstrat Theophanes p. 275. et Martinus, papa, epist. 16. Vide *Baronium* ad a. C. 645. et *Binium* ad vitam Theodori, papae.

40. Περὶ ψυχῆς. De animae natura et adfectionibus p. 195—200. Incipit: πρῶτον μὲν ἁπάντων. *Fabr.* *Maximi* scripta psychologica, in Analectis nouis patrum etc. Venet. 1781. p. 153. — Fragmenta quaedam *Vindob.* in cod. caesar. XLII. nr. 12. (*Lambec.* VII. p. 177.) et *Florentiae* in cod. *Laurent.* XIII. nr. 33. plut. 59. et nr. 31. ep. ad christian. orthodoxos. v. *Bandin.* cat. II. p. 523. *Harl.*

41. *Epistolae,* partim communes, partim dogmaticae, et polemicae, vt digestae habentur in codice regis christianissimi. *)

a) ad

*) *Paris.* in bibl. publ. sunt *Maximi* epistolae in sedecim codd. sec. cat. vol. II. — *Florentiae* in cod. Laurent. V. nr. 9—5. plut. 55. duae epistolae ad Thalassium et vna ad Constantinum, sacellarium; in cod. VII. plut. 57. epistolae viginti sex: duae autem priores non occurrunt in ed. Combefisii. v. *Bandini* cat. II. p. 240. et 345. sqq. *Taurini* in codd. XXV. XXXV. et LVIII. et in cod. *Coislin.* CCXCIII. etc. sunt multae *Maximi* epistolae. v. cat. codd. gr. Taur. p. 94. 141. et 159. et *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 411. sq. *Harl.*

a) Ad *Georgium*, (supra num. 39. *Gregorium*) ἔπαρχον Ἀφρικῆς, πλεύσαντα ἐν Κωνσταντινουπόλει, praefectum Africae, cum ille Constantinopolin nauigasset, λόγος παραινετικὸς, sermo hortatorius, de magistratu non ambiendo quidem, sed nec contemnendo et pie gerendo pag. 201 — 218. Laudat Photius cod. CXCIV. vbi etiam Georgius, non Georgius, vocatur, vt infra pag. 336. *Fabr.* V. *Walch.* hist. haer. IX. pag. 189. sqq. *Harl.*

[?] b) Epistola ad *Ioannem* Κυβικουλάριον, *cubicularium*, περὶ ἀγάπης, de charitate p. 219 — 231.

c) Ad eumdem περὶ τῆς κατὰ Θεὸν λύπης, de tristitia secundum Deum pag. 231 — 235.

d) Ad *Constantinum* (fortasse sacellarium, ad quem infra litt. *y*.) quem verbis ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης compellat p. 235 — 238.

e) Ad *Ioannem*, *Cyzici* archiepiscopum, ὅτι ἀσώματός ἐστιν ἡ ψυχή, quod anima sit incorporea p. 238 — 243.

f) Ad *Ioannem* [y]), *presbyterum*, περὶ τοῦ καὶ μετὰ θάνατον ἔχειν τὴν ψυχὴν τὴν νοερὰν ἐνέργειαν, καὶ μηδεμιᾶς ἐξίστασθαι φυσικῆς δυνάμεως, animam etiam a morte intelligere, nec vllam ex facultatibus, quae insunt a natura, amittere pag. 243 — 247.

g) Ad eumdem p. 248 — 251. Incipit: ὁ κατὰ σάρκα πόθος.

h) Ad *Thalassium*, presbyterum et ἡγούμενον, siue abbatem pag. 251 — 253. Incipit: τρία, καθώς φασιν. *Fabr.* *Vindobonae* in cod. caes. CCLXXXIII. duae epp. ad Thalassium et epistola ad Polychronium, monach. v. *Lambec.* V. p. 478. cum nota Koll. *Harl.*

i) Ad *Ioannem*, *cubicularium* pag. 253 — 255. Incipit: ἐπειδὴ τὴν αἰτίαν. *Fabr.* *Vindob.* in cod. caesar. LXVIII. nr. 10. notante *Kollario* ad Lambecii comm. et Lambecium corrigente VII. p. 241. sunt fragm. ep. ad Ioann., cubicularium, fragm. epist. ad Petrum illustr. et epistola, in fine mutila, ad Cosmam, diacon. Alexandr. — epp. ad Ioan., cubic. in pluribus codd. *Coislin.* v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 421. 449. 574. sqq. 579. 586. *Harl.*

k) Πρὸς ἡγουμένην *ad praepositam* (Ἰανίαν nomine, vt ex Photii cod. CXCIV. Combefisius colligit,) περὶ ἀσκητρίας ἐξελθούσης τῆς μονῆς καὶ μετανοησάσης, de moniali, quae monasterio exierat ac quam facti poenituerat p. 255 — 259.

l) Ad

y) Ad *Iordanem*, presbyterum, in bibl. *Taurin.* in cod. XXV. in cat. etc. p. 94. — in cod. *Veneto Marc.* DIV. in quo plura sunt Maximi opp. v. cat. codd. gr. Marc. p. 267. — in cod. *Vindobon.* caes. XI. nr. 13. v. *Kollar.* supplem. ad Lamb. comm. p. 99. — et in cod. quondam *Gudiano*, nunc Guelferbyt. qui continet multa nondum edita *Max.* opp. teste *Oudino* l. c. pag. 1645. sq. *Harl.*

l) Ad *Ioannem, cubicularium*, περὶ τῶν ὀρθῶν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ δογμάτων, καὶ κατὰ Σευήρου τοῦ αἱρετικοῦ. De rectis ecclesiae Dei decretis, et aduersus *Seuerum*, haereticum p. 259 — 291. Incipit: καλῶς ἔχειν λογισάμενος.

m) Πρὸς Πέτρον Ἰλλούστριον λόγος ἐπίτομος κατὰ τῶν Σευήρου δογμάτων. Ad *Petrum illustrem* liber breuis aduersus dogmata *Seueri* pag. 291 — 307. Incipit: ἔδειξεν ὡς ἀληθῶς εὐλογημένος μου δεσπότης. *[Mansi* coll. concil. tom. X. p. 690. *Assemann.* l. c. p. 163. sqq. *Walch.* l. c. p. 213. *H.]*

n) Ad eundem epistola dogmatica p. 307 — 313. Incipit: ὁ μὲν Θεὸς κατὰ φύσιν ὑπάρχων ἀγαθός.

o) Ad *Cosmam*, diaconum Alexandrinum, περὶ κοινοῦ καὶ ἰδίου, τουτέστιν οὐσίας καὶ ὑποστάσεως, de communi et proprio, hoc est de essentia et hypostasi pag. 313 — 333. Incipit: ἐπειδήπερ πολὺς ἡμῖν.

p) Ad eundem p. 334 - 336. Incipit: πολλοῖς με λύπης.

[*] q) Epistola ad *Iulianum*, scholasticum Alexandrinum, περὶ τοῦ κατὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ Κυρίου ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος, de ecclesiastico dogmate dominicae incarnationis pag 336 — 339. Incipit: Χαρᾶς μεγάλης.

r) Ἐκ προσώπου Γεωργίου πανευφήμου ἐπάρχου Ἀφρικῆς, πρὸς ἀσκητρίας ἀποστάσας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ex persona *Georgii*, laudatissimi praefecti Africae, *ad Moniales*, quae Alexandriae a catholica fide discesserant p. 336 — 342. Incipit: ἐγὼ μὲν ἄμην ὑμᾶς.

s) Ad *Pyrrhum*, presbyterum et abbatem pag. 343 — 348. Incipit: τὴν ἁγίαν σου, θεοτίμητε πάτερ.

t) Ad *Marinum*, monachum, (eundem fortasse, qui postea in Cypro presbyter.) pag. 347 — 351. Incipit: ἐγὼ μὲν εἰδὼς τῶν οἰκείων πλημμελημάτων τὸ πλῆθος.

u) Ad *Cydoniae* (quae hodie Canea in Creta insula,) *episcopum* pag. 351. 352. Incipit: αὐτὸν ἑαυτῷ τὸν Θεόν.

w) Ad *Auxentium* p. 352. 353. Incipit: εἰ μὲν θαῤῥοῦντες.

x) Ad *Stephanum*, presbyterum p. 353. Incipit: ἀγάπης ἴδιον.

y) Ad *Constantinum*, sacellarium, (eundem, vt videtur, ad quem supra nr. 41. *d.*) pag. 354 — 356. Incipit: ἧκε τὸ τίμιον τοῦ θεοφυλάκτου μου δεσπότου γράμμα.

z) Ad *Cononem*, presbyterum et abbatem pag. 357. 358. Incipit: πιστεύω χθὲς παρέλαβον.

aa) Ad *Thalassium*, presbyterum, quum is quaesiisset, πῶς ἔνιοι τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι βασιλέων ὑπὲρ ὀργῆς θεηλάτου ἐπικειμένης τῷ ὑπηκόῳ πλήθει κατέθυον τέκνα καὶ πρωτογενεῖς, καὶ ἐπαύετο ἡ ὀργή, καθὼς πολλοῖς τῶν ἀρχαίων ἱστόρηται, *qui fiat, vt nonnullis gentilium regibus, ad DEI iram, subditis ingruentem, depellendam, libe-*

ros et adfines immolantibus, ira cessaret, ut plures veterum conscripserunt? p. 353. 359. Incipit: καὶ Ἕλλησιν ὁ Θεὸς συνεχώρει χρηματίζεσθαι.

bb) Ad *Ioannem*, cubicularium p. 359—361. Incipit: Οἱ μὲν κατὰ κόσμον.

cc) Ad *Cyrisicium*, (Κυρισίκιον) episcopum p. 361. Incipit: τῆς θείας ἐπὶ γῆς.

dd) Ad eumdem p. 362. Incipit: ὁ μὲν θεὸς ζητῶν.

[¶] ee) Epistola ad *Ioannem, episcopum* p. 363. Incipit: Φασὶν οἱ τὴν τῶν ὄντων φύσιν λογικῶς διασκεψάμενοι.

ff) Ad eumdem p. 364. Incipit: ὥσπερ ἀκτὶς ἐπισπάσαι.

gg) Ad *Polychronium*, abbatem p. 365. Incip. ἐπειδὴ ταφήν.

hh) Ad eumdem p. 365. Incip. εἰ κατὰ τὸν μέγαν νικητήν.

ii) Ad eumdem p. 366. Incip. εἰρήνην αἰτιῶν πρὸς.

kk) Ad eumdem p. 367. Incip. εἰ μετὰ τὴν μεγάλην.

ll) Ad eumdem p. 367. Incip. εὐλογημένος ἐστὶν ὁ.

mm) Ad eumdem p. 368. Incip. πάλιν σου τίμιον γράμμα.

nn) Ad eumdem p. 369. Incip. εὐχαριστοῦμέν σοι τίμιε πάτερ.

oo) Ad eumdem p. 370. Incip. ἄφθονος ἡμῶν διατρέφεις.

pp) [z]) Ad *Thalassium*, presbyterum et abbatem pag. 370. Incip. τῷ σοφῷ καὶ τιμίῳ γράμματι τῆς ὑμετέρας, δέσποτα, πατρικῆς ἁγιωσύνης.

qq) Ad eumdem p. 371. Incip. εἰς Χριστὸν πάντα αἰχμαλωτίζειν.

rr) Ad eumdem p. 372. Incip. ὁ μακάριος Δαβίδ.

ss) Ad *Ioannem, cubicularium* p. 373—375. Incip. ἧκεν τὸ τίμιον.

tt) Ad eumdem, παραθετική, commendans Georgium, Africae praefectum p. 376—379. Incip. διὰ νόμου καὶ προφητῶν.

uu) Ad eumdem p. 379—381. Incip. πάσῃ μὲν γενεᾷ.

[Epistola ad Anastasium, monachum, in *Mansi* coll. concil. tom. XI. pag. 11. conf. *Walch.* l. c. pag. 259. *Harl.*]

42. Περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος. *De S. Trinitate*, dialogi V. 1. 2. aduersus Anomoeos, vt 3. aduersus Macedonianos et 4. 5. aduersus Apollinarium sub *St. Athanasii* nomine primum a Theodoro Beza, ac deinde inter Athanasii opera saepius editi et a *Io. Garnerio* relati ad Theodoretum; sed quos Maximo, vt notat, qui post Bezam vertit, Combefisius, adscri-

z) Quae sequuntur epistolae, ex codd. Mediceo et Romano Bigotius descripsit et cum Combefisio communicauit.

adſcribunt Romani codices et Veneti, ipſeque Dufrenii. *aa*) Sicque paſſim citant Graeci *bb*) qui *πολεμικὰ* ſcripſerunt a. 400. et 500. annis p. 381 — 484. *Licebat,* inquit Combeſiſius, *et alia addere, quae produxit Abrahamus Scultetus* [?] *et habentur tomo altero operum Athanaſii: ac praecipue diſputationem vnam et alteram cum Macedoniano de Spiritu S. ipſas quoque dialogi ſpecie, et ſuperioribus ita affines, vt ab vna eademque vena profectas cum ſuperioribus quinque dialogis, vix dubitari poſſit: quamuis non ita paſſim extent nomine Maximi.*

43 Μυςαγωγία περὶ τῶ τίνων σύμβολα τὰ κατὰ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῆς συνάξεως τελέμενα καθέςηκε. *Myſtagogia*, qua explicantur quorum ſigna ſint, quae in ſancta eccleſia peraguntur in diuina ſynaxi, pag. 489 — 526. praemiſſis *Maximi Margunii*, Cytherorum epiſcopi, et *Dav. Hoeſchelii* graecis epiſtolis, praemiſſis primae editioni myſtagogiae graecae, quam e MS. Auguſtano *Hoeſchelius* dedit Auguſtae Vindel. 1599. in 8. ſubiuncta ad calcem voluminis latina verſione *Gentiani Herueti*, qui ante Combeſiſium hoc ſcriptum fuit interpretatus, cuiusque verſio, Venetiis primum anno 1548. in 8. ſeparatim edita, extlat etiam inter liturgica Claudii de Sainctes, theologi Pariſienſis, Antwerp. 1562. in 8. et in bibliothecis patrum. Graece et latine recuſa eſt *myſtagogia* in auctario bibl. patrum Ducaeano tom. II. p. 166. Paris. 1624. fol. et in tomo XII. edit. Morellianae p. 410. [v. cat. bibl. Leid. p. 57.] In quibusdam codicibus περὶ ἐκκλησιαςικῆς μυςαγωγίας, et πρὸς τὸν Θεοχάριςον inſcribitur. *Fabr.* Extlat quoque in Liturgiis patrum, curante *Io. S. Andrea* et *F. Claudio de Sainctes*, Paris. 1560. fol. et rec. Antwerp. 1562. 8. Add. *Oudin.* l. c. pag. 1646. — In cod. caeſar. *Vindob.*

 CXCVI.

aa) Conf. ſupra, vol. VIII. p. 205. nr. 74. inter Athanaſii ſcripta, et p. 299. de Theodoreto, infra vol. IX. p. 588. vet. ed. de Photio, vbi Fabr. indicat, a Combeſiſio illos libros Maximo tribui parum certa coniectura: *Maximo* adtribuuntur in cod. Vindob. caeſar. CXCIV. (in quo quatuor alia Maximi opp. inſunt,) nr. 5. v. *Lambec.* IV. p. 466. ſq. ibique not. Kollarii. — *Oudin.* l. c. pag. 1643. ſqq. Add. cod. in bibl. *Geneu.* 30. et plura de eo atque dialogor. auctore, *Io. Senebier*, in: catalogue raiſonné des MSts. conſervés dans la biblioth. de la ville — de Geneve, à Geneve 1779. 8. p. 38. ſqq. vbi primum recudi fecit praef. Bezae ad ed. illorum dialogor. Geneu. ap. H. Stephan. 1570. tum quorundam codd. et virorum doct. refert iudicia de auctore illorum; ſententiam vero Garnerii, Theodoreto ea vindicaturi, ridiculam eſſe pronunciat: denique obſeruat, ad calcem dialogorum in cod. Geneu. reperiri vitam Maximi, ὃς τὸν βίον καὶ τὴν ἄθλησιν τῶ — — ὁμολογήτα Μαξίμα, et initio rectius, quam apud Allatium, legi καὶ πάντων μὲν pro vitioſo καὶ πάλαι μὲν τῶν, vti etiam coniecit Fabr. ſupra ad init. huius §. X. *Harl.*

bb) Vt *Demetrius Cydonius* c. 5. de proceſſione Spiritus S. et *Gregorius CPol.* apud Allatium tom. I. Graeciae orthodoxae pag. 448. *Manuel Calecas* in tom. II. auctarii nouiſſ. Combeſiſiani p. 37. et 253. qui tamen pag. 222. videtur notare, quod in Athanaſii ſcriptum σημειώσας tantum S. Maximus compoſuerit, atque S. Athanaſio ipſi tribuere dialogos pag. 63. 212. 247. *Maximo* etiam tribuit Georgius Protoſyncellus apologia aduerſus epiſtolam Marci, Epheſini, in adpendice ad ſynodum Florentinam etc.

CXCVI. nr. 8. in quo eod. plura sunt Maximi opusc. v. *Lambec.* vol. IV. comment. p. 472. qui vtilissimum fore arbitratur, vt exemplar illud mstum cum ed. Hoeschel. adcurate conferatur. — *Paris.* in quatuor eodd. bibl. publ. — *Venetiis* in eod. Marc. XXVI. ex capite primo mystagogiae, sub falso titulo *historiae ecclesiast.* v. cel. *Morelli* bibl. MSt. lat. et gr. p. 47. — *Florentiae* in eod. Laurent. XXXIX. nr. 2. plut. 10. caput IV. mystagogiae ad Theochariscum, (pag. 498. ed. opp.) v. *Bandin.* cat. cit. I. p. 494. *Harl.*

44. *Loci communes,* *κεφάλαια θεολογικὰ, ἤτοι ἐκλογαὶ ἐκ διαφόρων βιβλίων τῶν τε καθ' ἡμᾶς καὶ τῶν θύραθεν.* Capita theologica, siue scite dicta atque electa ex diuersis tum Christianorum tum externorum libris p. 528 — 689. Hoc est illud opus, propter quod speciatim in hoc capite de S. Maximo agendum suscepi, et cuius titulos siue argumenta capitum LXXI. iam supra descripsi p. 599. seq. Illud ante Combefisium verterat cum *Conrado Gesnero, Ioannes Ribittus,* Sabaudus. Sed *Gesnerus,* qui primus graece et latine edidit Tiguri 1546. fol. Maximi collectionem, optimo consilio distinxit a sylloge simili iunioris scriptoris, *Antonii Melissae.* Itaque non laudanda confusio, quae offenditur in posterioribus editionibus, vt Geneuensi 1609. fol. vbi Maximus et Antonius ad Stobaei calcem exhibentur. Nam in editione Wecheliana Francof. 1581. fol. confusio etiam maior, vbi capita Maximi et Antonii Stobaeanis permixta sunt. Laudandus inde Combefisius, quod S. Maximo sua restituit exhibuitque illa separatim, [cc] adiutus codice MS. Maximi, non integro illo quidem, quem a D. de Ballesdens, sacerdote, suppeditatum sibi memorat. Exstant isti loci communes etiam latine in bibliothecae patrum editionibus Paris. et Colon. sed itidem ex Gesneri editione, *συναγωγὰς* Maximi et Antonii inter se permiscente. ")

Mantissae loco Combefisius p. 690 — 693. subiunxit graece et latine *ἔκθεσιν τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως,* expositionem confessionis fidei Latinorum, scriptam missamque a *Gregorio XI.,* romano pontifice, ad sanctiss. Germanum, patriarcham Constantinopol. In hac dicitur S. Athanasius symbolum scripsisse latine, quum in Occidentis partibus exsularet. [dd] Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ὅταν ἐν τοῖς μέρεσι δυτικοῖς ἐξόριστος ἦν, ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως, ἣν τοῖς Λατινικοῖς ῥήμασιν διεσάφησεν. Citatur et ἔκθεσις fidei

cc) *Vindobonae* in cod. caesar. CCCXX. nr. 2. sunt *Maximi loci commun s.* v. *Lambec.* V. pag. 589. ibique not. Kollarii, et in vol. IV. p. 468. sq. de cod. peruetusto CXCV. qui continet *Max.* *locos communes.* — ib. in vol. VII. pag. 309. sq. de cod. LXXXIII. — *Paris.* in quinque codd. bibl. publ. *Florentiae* in bibl. Laurent. Med. cod. XV. nr. 4. plut. 7. in collectione quadam sententiarum. v. *Bandin,* cat. codd. gr. Laur. I. p. 252. sqq. et p. 449. de cod. XXIX. plut. 9. qui comprehendit *Max.* locos communes, initio ac fine mutilos. — In cod. *Veneto* Marc. CCLVII. loci ex Maximo in florilegio quodam: ὅροι καὶ ὑπογραφαὶ ἐκ διαφόρων λόγων, (ex auctoribus sacris et profanis,) ἀνατεθέντες κατὰ στοιχεῖον. v. cl. *Morell.* in bibl. MSta gr. et lat. p. 144. sq. *Harl.*

dd) Add. supra, vol. VIII. p. 210. *H.*

fili Gregorii, thaumaturgi, et Gregorius, Nyssenus, et Ambrosius, Augustinus et Hieronymus, quem *τὸν ἰσχυρώτατον τῆς τῶν αἱρετικῶν στρεβλότητος καταμαχητὴν* adpellat, quos sequutus Cyrillus Alex. et synodus Ephesina Spiritum S. ex filio esse docuerint: Cyrillus in *προσφωνητικῷ* ad Theodosium, imp. et ad Herniam in expositione noni anathematismi. Addit Gregorius IX. epistolam Cyrilli ad Nestorium cum XII. anathematismis, receptam a tertia, siue Ephesina synodo, Theodorum, Mopsuestenum, autem et Theodoreti aduersus XII. capitula opus a quinta synodo damnatum. Citantur etiam loca ex Cyrilli epistola ad Acacium, episc. Melitensem, et altera ad Donatum, episcopum. Subscribunt huic expositioni fidei apocrisiarii *ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν Κηρύκων*, ex ordine praedicatorum, Ammonius, Radulphus etc.

Volumen claudunt Combefisii notae p. 695—731. et indices scriptorum in locis communibus, dictorum S. Scripturae, rerumque.

INDEX SCRIPTORUM

a

S. Maximo in duobus tomis edit. Combefisianae laudatorum,

concinnatus a me ad paginas illius editionis. *)

*) Ex cod. *Laurent.* XXIX. a *Bandin.* T. c. I. p. 449. adponuntur scriptores, quorum nomina ibi citantur, nec vero occurrunt in hoc Fabriciano catalogo: n. *Agesilaus* p. 9. b. *Arcesilaus* p. 101 *Archelaus* p. 12. b. *Artaxerxes* p. 14. b. Κάτος, siue κάτων p. 45. b. *Fabius* p 77. *Hypsias* p. 8. b. *Iphicrates* p. 44. *Lysias*, rhetor, p. 58. b. *Photius*, patriarcha, p. 21. b. 36. b. 46. 64. b. 66. b. 80. b. (et in nota, „hinc, ait, colligas, syllogen hanc scite dictorum, vti iacet in codice, non S. Maximo, sed iuniori cuidam scriptori, forte Antonio Melissae, adiudicandam esse: quae confusio a Fabricio quoque nr. 44. animaduersa fuit.") *Seleucus* p. 53. b. Σιμωνατ. p. 88. b. *Symeon*, *metaphrastes*, p. 82 b. *Synesius* p. 14. b. *Syrus* p. 18. b. *Zonaeus* p. 84. *Harl.*

Aristo-

Clemens

Graeci

Leo

Phili-

Rhegi-

Softratus, tibicen, tom. II. p. 676.
Sotades, tom. II. p. 663.
Sotionis ex libro de ira tom. II. p. 567. 594.
Stephanus, presbyter, ad quem fcribit tom. II. p. 353.
Stephanus, epifcopus Dorenfis in dioecefi Hierofol. tom. II. p. 81.
Stilpo, Megarenfis, tom. II. p. 587.
Stratonicus, tom. II. p. 652. citharoedus, 678.
Τȣ̃ συμβόλȣ καθ' ἡμέραν αἰκȣ́ων, tom. I. p. 367.
Symboli verba: *incarnatus de Spiritu S. et Maria virgine*, tom. I. pag. 305. annotat: *φασί τινες τῶν ἁγίων ὅτι ἐκ πνεύματος ἁγίȣ δίκην γονῆς ἀνδρὸς τὴν ψυχὴν καταβληθῆναι, τὴν δὲ σάρκα διαπλασθῆναι ἐκ τῶν παρθενικῶν αἱμάτων.*
Symmachi interpretatio Pfal. LX. 11. tom. I. p. 342.
Synodi quinque oecumenicae tom. II. p. 66. 95.
Synodi fex tom. II. p. 72. fed ille locus S. Maximo fuppofitus, vt videtur.
Synodus Nicaena tom. II. p 140. 141. 142.
[*] Synodus oecumenica Ephefina tom. II. p. 78.
Synodus Chalcedonenfis tom. II. p. 96. 140. 141. 142.
Synodus Quinta tom. II. p. 167.
Non fola illa confiteri oportet, quae a fynodis dicta funt, tom. II. p. 167.
Synodus Conftantinopol. fub Pyrrho tom. II. p. 194. non eft pro legitima fynodo habenda, vtpote in qua non funt obferuata, quae debent obferuari, tom. II. p. 194. feq.
Synodi latrocinales tom. II. p. 75.
Thalaffius, S. Maximi *διδάσκαλος*, presbyter et *ἡγȣ́μενος*, tom. II. p. 14. Ad eum fcribit *ἔκθεσιν γραφικῶν ἀπορημάτων* et *λύσεων*, tom. I. p. 1. lectam etiam Photio cod. CXCII. tum alia tom. II. p. 251. 358. 370. 371. 372.
Eius *παραμονάριος*, fiue *παραγωνιστικὸς*, tom. II. p. 253.
Thales, tom. II. p. 591. 625. 663.
Theages, pythagoreus, tom. II. p. 661. 669.
Themiftius, *ἀθέμιστος*, tom. II. p. 94. Seueri partis defenfor et Agnoëtarum *ὑπερασπιστής*. capite XLV. libri fecundi contra Theodofii tomum, tom. II. pag. 90. Capite LII. libri tertii id.
Themiftocles, tom. II. p. 665.
Theocritus, tom. II. p. 573. 585. 586. 674.
Theodorae, Auguftae, oblatus tomus a Theodofio, haerefiarcha, tom. II. p. 90.
Theodoretus, tom. II. p. 165.
Theodorus, cancellarius, tom. II. p. 259.
Theodorus, diaconus Byzantius, rhetor, Monothelita. Eius dubitationes a S. Maximo confutatae tom. II. p. 116. feq.
Theodorus, monachus, (Combefifio idem videtur cum Theodoro, Raithuenfi,) ad quem fcribit S. Maximus tom. II. p. 151.
Theodorus, Mopfueftenus, libro II. de miraculis faluatoris tom. II. p. 91. 94.

Opera

[P] *Opera S. Maximi edita, quae in duobus tomis editionis Combefisianae non exstant.*

45. Fragmenta plurima S. Maximi, in catenis patrum ad S. Scripturae libros, et speciatim in expositione *Cantici Canticorum* per paraphrasin, collecta ex Gregorio, Nysseno, Nilo et Maximo, tom. II. Auctarii Ducaeani Paris. 1624. fol. p. 681. et tom. XIII. bibl. patrum edit. Morell. a. 1654. *Fabr.* V. supra, vol. VIII. cap. XIII. de catenis patrum gr. in S. scripturam, passim. — Aliquoties in catenis msstis *Coislinianis*, in *Montfauc.* bibl. Coisl. ex. gr. in Psalmos, p. 244. bis in Lucam, p. 67. et 252. in epist. Iacobi, p. 263. etc. — In *Lambec.* comm. de codd. caesar. vol. III. X. XV. XLII. et XLVI. — vol. IV. p. 397. s. cod. CLXIX. nr. 2. expositio paraphrastica Cantici canticorum ex Gregorio, Nysseno, Nili et Maximi commentariis collecta: — p. 457. sq. siue cod. CLXXXVIII. nr. 22. in catena in Psalmum CIII. — *Florentiae* in catenis in Esaiam, Psalmos et IV. euangelia. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. I. p. 18. 91. et 161. — *Venetiis* in bibl. Marc. cod XXVII. s. catena in IV. euangelia, de qua v. cl. *Morell.* in bibl. MSta gr. et lat. I. pag. 48. sq. add. catal. codd. gr. bibl. Marci p. 23. 259. etc. *Harl.*

46. Scholia in Opera, quae iam pridem feruntur sub nomine S. *Dionysii*, Areopagitae, illique a Maximo magna contentione vindicantur, **) prodierunt graece primum ex Guil. Morellii officina Paris. 1562. in 8. vna cum Dionysio ipso et Georgii Pachymerae, Maximum sequuti, paraphrasi et Michaëlis Syngeli in Dionysium encomio. Deinde graece et latine cum *Petri Lanssellii* S. I. versione, in editione operum Dionysii Antwerp. 1615. in fol. et cum versione *Balthasaris Corderii* ex eadem S. I. Paris. 1633. fol. II. vol. *Francisci Combefisii* breues ad Maximi in Dionysium scholia vindiciae, et interpretum Lanssellii et Corderii castigationes exstant ad calcem homiliae S. Chrysostomi, quae incipit: φέρε δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων κρότων, editae graece et latine a Combefisio Paris. 1645. in 4. p. 65 — 86.

 INDEX

**) V. supra, vol. VII. p. 12. 13. 16. 17. et paullo antea init. h. §. de ed. Combef. ac tomo eius tertio, prelo iam parato, necdum edito. it. *Oudin.* l. c. pag. 1649. qui quosdam excitat codd. — In cat. codd. Angliae etc. tom. II. nr. 6110. cod. *Galei* sic citatur: *Maximi, monachi, ambigua, vel scholia in Dionysium, Areopagitam, inedita gr.* add. ibid. in tom. I. inter codd. *Oxoniens.* nr. 1608. et 1630. *Montfaucon.* bibl. Coislin. pag. 140. et 303. eiusd. palaeogr. graec. pag. 61. et 322. — *Venetiis* in codd. Marcianis. v. supra, vol. VII. p. 16. et cel. *Morell.* in bibl. msta gr. et lat. I. p. 88. sq. de cod. CXLIII. qui adnotat, ad illius cod. fidem Opp. Dionysii, Areopag., recensita esse et emendata, scholia aucta, atque ex iis quaedam, veluti *Germani*, patriarchae CPolitani, ab aliis *S. Maximi* distincta; adhuc tamen, num distinctio ea recte se habeat, posse in dubium reuocari cum Io. Fr. Bernardo de Rubeis in diss. praeliminari editionis ipsius. — *Taurini* in bibl. reg. cod. XXIV. fol. 108. sunt *Maximi* de diuersis dubiis Sctor. *Dionysii* et *Gregorii* ad Thomam, praefectum; atque auctor cat. codd. gr. Taur. p. 95. habentur, inquit, quatuor capp. in primam *S. Gregorii* orat. de Filio, et quintum in *Dionysii, Areopagitae*, epist. ad Caium, therapeutam. — *Paris.* in sedecim codd. bibl. publ. *Harl.*

INDEX SCRIPTORVM

et

haereticorum, in scholiis Maximi ad Dionysium memoratorum,

concinnatus a me ad paginas editionis Corderianae.

Clemen-

Petrus,

Petrus, diaconus Rom., testatus Maximo, omnia Dionysii, Areopag., scripta seruata κατὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ τῶν ἱερῶν βιβλιοθήκην, tom. I. praef. p. XXXVI.

Phantasiastae, tom. I. p. 315. 519.

Philo, Iudaeus, ἐν τῷ περὶ θεωρητικοῦ ἢ ἱκετῶν συντάγματι, tom. II. p. 63.

ἐν τῷ περὶ τῆς Φλογίνης ῥομφαίας καὶ τῶν Χερουβὶμ λόγῳ, tom. I. p. 599.

Philochorus διὰ τῆς τρίτης τῶν αὐτοῦ Ἀτθίδων, tom. I. praef. p. XXXIV.

Philosophi ethnici, tom. II. p. 115. 512. 543. 625. 637. 703. 711. 739. 755. 810. 811. 812. 851. 855.

Phlegon, ὁ ἑλληνικὸς χρονογράφος ἐν ιγ' χρονογραφιῶν, tom. II. p. 97.

Phylarchus ἱστορεῖ, tom. II. p. 156.

Plato, philos., tom. I. p. 421. 715.

Plato, comicus, ἐν πρέσβεσι τῷ δράματι, tom. I. p. 314.

Polycarpus, ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους ἐπιστολῇ αὐτοῦ, tom. I. praef. p. XXXV.

πρὸς Φιλιππησίους, tom. II. p. 93.

Sextus, ὁ ἐκκλησιαστικὸς φιλόσοφος, tom. II. p. 55.

Simon, magus, tom. I. p. 421. 703. 740. tom. II. p. 123.

Cum stoicis et epicureis philosophis disputans Athenis S. Paulus, apostolus, tom. I. praef. p. XXXIII.

Symbolum, tom. I. p. 310.

Symmachus, tom. II. p. 17. 95.

Theodotio, tom. II. p. 17.

ἡ θεολογία φησὶ, tom. I. p. 310. locus e libro Sapientiae Sal.

Θεολογικαὶ δέλτοι, biblia Vet. et Noui Test. tom. I. p. 242. οἱ καθ' ἡμᾶς θεολόγοι, prophetae et apostoli, tom. I. p. 466.

Titus, (Bostrensis) ἐν τοῖς κατὰ Μανιχαίων λόγοις, tom. I. p. 58.

Valentinus, haereticus, tom. I. p. 421. Valentiniani, tom. I. p. 855.

[P] 47. Ἐξήγησις κεφαλαιώδης περὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν σωτηρίου πάσχα, τὸ διαγραφὲν κανόνιον ἑρμηνεύουσα. *Breuis enarratio christiani paschatis*, qua descripti laterculi ratio declaratur. *) Parte tertia cap. 9. testatur Maximus, se hunc computum paschatis ecclesiastici scripsisse indictione XIV. anno Heraclii, imp., XXXI. Diocletiani CCCLVII. hoc est Christi DCXL. Excerpta ampla graece dederat cum notis *Iosephus Scaliger* lib. VII. de emendat. temporum p. 736. seq. Confer lib. II. pag. 163. seq. Integrum primus graece vulgauit e Vaticano codice *Dionysius Petauius*, addita latina sua versione Paris. 1630. fol. p. 313. in Vranologio, quod recusum est Amstelodami, (licet titulus

*) *Paris.* in codd. DCCCLXXXVI. (de quo v. confector. cat. codd. gr. Paris. II. pag. 171.) et MMCCCCII. — *Lugdunensis* in bibl. publ. inter codd. Scaliger. v. cat. bibl. Leid. p. 340. nr. 59. ex eoque suppleri posse lacunas, quae in editis occurrunt, obseruat *Oudin*. l. c. pag. 1650. — *Fragment.* in cod. *Io. Mori*, secund. cat. codd. Angliae etc. tom. II. nr. 9273. — *Chronicon*, quod vocatur, *Alexandr.* male tribuitur Maximo. v. supra, vol. VII. p. 450. *Harl.*

titulus Antwerpiam praeferat) 1703. fol. Ad eumdem computum illustrandum faciunt multa in Petauii libro octauo variarum dissertationum, quae in illo Vranologio priscis veterum scriptorum monumentis subiiciuntur. Quaenam illa praeter Maximi ἐξήγησιν sint, dixi lib. III. [cap. XVIII. vol. IV. p. 29. sq. not. fff.]

48. Ἄπορα, Ambigua, siue difficilia loca in orationibus quibusdam *Gregorii, Nazianzeni*, explanata, ad *Iohannem*, Cyzici episcopum. ff) Meminit horum ἀπόρων Maximus ipse in quaestionibus ad Thalassium tom. I. pag. 87. et *Io. Tzetzes* Chiliad. IX. v. 866.

> Περὶ τοῦ λέγοντος χρησμοῦ τὰς Θετταλὰς τὰς ἵππους
> Μέμνηται μὲν καὶ Μάξιμος ἱστορῶν τοῖς λόγοις,
> Ἃς ἱστορίας ἔγραψε Γρηγόριος ὁ μέγας.

Latine vertit, qui saepe etiam illorum in libris de diuisione naturae meminit, circa a. C. 864. *Ioannes* gg) *Scotus Eringena, s. Erigena*, iussu Caroli Calui, vt ipse testatur in epistola ad Carolum, quam interpretationi suae praemisit: *Hoc opus Maximi, monachi et abbatis, quod sanctissimo et beatissimo archiepiscopo Cyzici Ioanne postulante de quorundam in sermonibus beatissimi Gregorii, theologi, ambiguorum, hoc est intellectu difficilium, explanationibus composuit, de graeco in latinum vobis iubentibus edidi. — Fortassis autem qualicunque apologia defensus, non tam densas subierim caligines, nisi viderem, praefatum beatissimum Maximum saepissime in processu sui operis obscurissimas sanctissimi* [[ ] *theologi*, Dionysii, Areopagitae, *sententias, cuius symbolicos theologicosque sensus nuper vobis similiter iubentibus transtuli, introduxisse, mirabilique modo dilucidasse.* Edidit quidem *Thomas Galeus* Maximi ἄπορα in Gregorium, Naz., eisque praemissam ad Ioannem

ff) Conf. supra, vol. VIII. p. 430. et pag. 611. XV. add. cod. *Nanian.* LXIV. v. cat. gr. p. 114. — cod. plenior *Venet.* Marcian. CXXXVI. v. cel. *Morell.* bibl. mst. gr. et lat. I. p. 82. qui etiam obseruat, de illo cod. sumtam esse et a *Gallando* in Adpend. ad bibl. patrum primum publicatam *S. Maximi animaduersionem in eos, qui aiunt, animas ante vel post corpora existere. — Taurini* in cod. reg. XXIV. v. auctor. cat. codd. gr. Taur. p. 95. qui etiam ex *Oudino* tom. I. p. 1649. monet, diuersum esse opus ab eo, quod Scotus Erigena adgressus est, excuso Oxon. 1681. F. *Harl.*

gg) De hoc *Erigena* Georgius Mackenzie in vitis scriptorum Scotorum, anglice in fol. editis Edinburgi a. 1708. tom. I. p. 49. sq. Puto autem, commentum esse, quod pag. 58. inter Erigenae scripta e Nauclero et Genebrardo commemorat Aristotelis moralia de secretis secretorum, siue de recto principum regimine, de graeco in chaldaicam, arabicam et latinam linguam conuersa. *Fabr.* De *Erigenae* dialogo de diuisione naturae v. *Heumann.* act. philos. vol. III. pag. 858. De *Erigena* ipso, conf. *Hamberger.* zuverl. Nachr. III. p. 632. sqq. (qui ed. citat inscriptam: *Dionysii, Areopagitae*, opp. omnia, lat. quintuplici translatione, (*Io. Scoti Erigenae, Io. Saraceni, Ambrosii* Camaldul. *Thomae* canonici) versa, cum commentariis *D. Dionysii a Rickel*, Carthusiani etc. Colon. 1556. fol.) et *Saxii* Onom. II. p. 119. ac 547. vterque alios laudat auctores, *Harl.*

nem, Cyzici episcopum, epistolam, cum iam dicti Ioannis Erigenae versione p. 1—45. ad calcem librorum quinque, ab eodem Erigena latine scriptorum, περὶ φύσεων μερισμοῦ, *de diuisione naturae*, Oxon. 1681. in fol. Epistola ad Ioannem Cyzic. innuit: ἐπαινοῦνται μὲν, καὶ τυχὸν δικαίως. Subiuncta quoque p. 46—70. Epistola Maximi ad *Thomam*, abbatem, cum versione, non Erigenae, sed editoris, Galei, περὶ διαφόρων ἀπόρων τῶν ἁγίων Διονυσίου καὶ Γρηγορίου, *de variis difficilibus locis Dionysii, Areopag. et Gregorii, Naz.*, τῷ ἡγιασμένῳ δούλῳ τοῦ θεοῦ, πατρὶ πνευματικῷ, (codex Gudianus πνευματικῷ,) καὶ διδασκάλῳ κυρίῳ Θωμᾷ Μάξιμος ταπεινὸς καὶ ἁμαρτωλὸς ἀνάξιος δοῦλος καὶ μαθητής. Incipit: ἁπλῶς θεωρίας ἐξ ἐμμελοῦς. Meminit Photius cod. CXCIV. duarum Maximi ad Thomam epistolarum, e quibus prior tantum edita. Pauca loca et ex paucis Nazianzeni orationibus sunt, quae a Maximo in editis hisce ἀπόροις fusius illustrantur, ac suspicor, plura vertisse Erigenam, qui p. 210. de diuisione naturae, capitulum quadragesimum primum de ambiguis citat in orat. Nazianzeni de paschate: plura etiam habuisse Combefisium, cuius in bibl. concionatoriae tomo I. haec sunt verba: *S. Maximus locos difficiles plurium Gregorii orationum, ac quorundam carminum fusissime explicauit, quae eius mihi lucubratio exstat ex regio codice, collato cum altero reu. abbatis, Gerasimi Blacchi, Venetiis humanissime submisso, ipsaque Ioannis Erigenae ex Cluniacensi bibl. versione. Colophonem dabit viri Cl. Raphaelis du Fresne* τοῦ μακαρίτου *pulcerrimis membranis pulcerrime et manu erudita exaratus codex, si quando facultas sit et otium cum illo conferendi.* Idem Combefisius in conspectu operum S. Maximi edito Paris. a. 1660. quem *Montfauconus* catalogo bibl. Coislinianae inseruit pag. 311. *In Gregorii, theologi, locos difficiles. Opus est spissum atque arduum, Scoto Erigenae olim tentatum, inscripta versione Carolo Caluo, ex qua emendata regio cod. aliqua et suppleta. Recepta versio haec ex Cluniacensi bibliotheca. Exstat et apud Carmelitas excalceatos. Collatus deinde textus cum probato reu. abbatis, Blacchi, cod. humanissime Venetiis eam* [?] *in rem submisso.* Videtur etiam posterior ad Thomam epistola esse in codice Gudiano: nam in catalogo MSS. Marqu. Gudii, quae iam accessere bibliothecae instructissimae Guelpherbitanae, p. 535. traditur desinere in his verbis: [hh]) ἱερουργήσῃς τῷ θεῷ τὴν φιλαλληλίαν τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς παρὰ πάσης δοξαζομένῳ τῆς κτίσεως καὶ μόνον ἀπαιτοῦντι παρ' ἡμῶν θυσίαν τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλίαν.

Orationes Nazianzeni, quarum loca illustrantur, sunt
εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον p. 36. seq.
εἰς τὰ γενέθλια p. 26.
δευτέρῳ εἰρηνικῷ p. 48.
πρὸς τοὺς πολιτευομένους p. 26.
περὶ υἱοῦ πρώτῳ p. 48. seq. 50. seq. 52. seq. δευτέρῳ p. 54.
περὶ φιλοπτωχίας p. 4. seq. 6. seq. 33. seq.

εἰς

hh) Sic quoque in cod. Ven. Marc, teste cl. *Morell.* paullo ante laudato. *H.*

εἰς τὰ Φῶτα p. 27.
περὶ χαλάζης p. 20.
Basilius in Esaiam laudatur p. 15.
ὁ στρωματεὺς μέγας Κλήμης p. 19.
Dionysius, Areopagita, laudatur pag. 15. 19. 47. Epist. ad Caium, θεραπευτὴν, p. 58. seq.
Pantaenus, Clementis Alex. καθηγητὴς, p. 19.
Liceat hac occasione subiungere indicem scriptorum, quos in opere subtili pentabiblo de divisione naturae laudat Ioannes Erigena, quum in illis Graeci etiam plerique, cum frequenti Maximi mentione, occurrant.

INDEX SCRIPTORVM,

a

IOANNE SCOTO ERIGENA

in libris de diuisione naturae laudatorum,

ex editione Thomae Galei.

de

Scripta S. Maximi inedita, vel deperdita.

49. Διάλεξις Ὀρθοδόξε καὶ Μανιχαίε, citatur a Georgio, scholario, versus finem libri MS. quem contra Latinos Ioanni Comneno Trapezuntio, imperatori, nuncupat. Vide *Mich. le Quien* ad Damascenum tom. I. p. 428.

50. *Lexicon*, quod in arte etymologica longe versatum ostendit Maximum, sine nomine auctoris MS. in cardinalis, Mazarini, bibliotheca, in quibusdam Italiae Maximo adscriptum, quo tamen grauare eius operum editionem non est visum, inquit *Combefisius* in notis ad Max. tom. I. p. 680. *Fabr.* V. supra, vol. VI. p. 633. sq. vbi de cod. Veneto Marc. CCCCXCII. addendum est, Lexicon, inscriptum: Συναγωγὴ λέξεων συλλεγεῖσα ἐκ διαφόρων βιβλίων etc. reperiri quoque in cod. *Marciano* CXL, (de quo praecipue agit *Morell.* loco mox citando,) et alio, item in cod. *Naniano* CCXCIV. ex quo excerpta protulit *Mingarell.* in cat. codd. Nan. p. 491. Cel. *Morell.* in bibl. msta lat. et gr. I. p. 85. sqq. de illo Lexico, de variis codd. ac variorum opinionibus de auctore illius docte fuseque disputat, denique ostendit, auctorem illius fuisse *Zonaram*, de quo supra VI. p. 633. sq. dubie scripseram. *Harl.*

51. *De secundo aduentu.* Incipit: ἐπὶ τέτοις πᾶσιν. Ex Seguieriano codice editurum se promisit Combefisius in conspectu operum S. Maximi, edito Paris. 1660.

52. *Chronologia succincta vitae Christi*, MS. inter alia huius argumenti in codice caesareo, de quo *Lambecius* V. pag. 114. ii) Incipit: γέγονεν ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς παρθένε τῷ πεντακισχιλιοστῷ πρώτῳ ἔτει.

53. *Quaestiones sacrae miscellaneae* ad *Nicephorum*, chartophylacem Constantinopol. ἐρωτήσεις Μαξίμε μοναχε̃ πρὸς τὸν ἁγιώτατον κύριον Νικηφόρον, γεγονότα χαρτοφύλακα τῆς τε̃ Θεε̃ μεγάλης ἐκκλησίας, περὶ διαφόρων κεφαλαίων. MS. in bibl. caesarea. Vide *Lambecium* VI. p. 56. [p. 125. nr. 3. ed. Kollar. de cod. XVII.]

[In

ii) Pag. 240. sq. ed. Kollar. de cod. CCXLVI. *Harl.*

[In catal. codd. *Paris.* regg. vol. II. cod. CMXX. nr. 18. et 19. inesse dicuntur *Maximi* opusc. quo ostenditur, *monachum debere esse perfectum*, *) et *tractat. de loquacitate:* in cod. MLXXVI. nr. 4. *tractat. de oratione:* — in cod. MCCCXXXI. nr. 55. *tract. de typo ecclesiae catholicae:* — in tribus codd. fragmenta. — *Florent.* in cod. Laurent. VI. nr. 8. plut. 86. qui continet de praedeterminatione et praescientia dei auctoritates, desumtas ex S. script. et patrib. occurrit *Maximus ἐκ τῶν πρὸς Θεοδόσιον, καὶ τῶν πρὸς Ἑλλάδιον ἀντιῤῥητικῶν·* v. *Bandin.* l. c. III. pag. 295. it. in tom. I. p. 99. 436. 348. 358. 434. et 495. in variis aliorum opp. citantur loca Maximi: add. aliae partes in codd. *Taurin.* XXV. et XXXV. cat. codd. gr. Taur. pag. 95. et 141. et alia quaedam passim in notitiis de codd. indicauimus. *Harl.*

In plerisque bibliothecis, paullo instructioribus, plura Maximi opuscula manu exarata occurrunt, vt adparet ex adparatu *Possevini*, *Labbei* bibl. noua MSS. et aliis scriptis, in quibus MSS. codicum notitia traditur. [v. ad initium h. §. X.] Inprimis locorum communium opus, quod hoc loco de Maximi scriptis disserendi ansam mihi dedit, ter vel quater exstat MS. in bibl. caesarea, quos codices cum Combefisiana editione conferri operae pretium esset, quemadmodum et praeclarum Seguierianum, de quo *Montfauconus* in catalogo bibl. Coislinianae pag. 374. seq. Quae autem in eodem catalogo p. 310. negatur reperiri, *S. Maximi* epistola ad Georgium, praefectum Africae, ea legitur in editione Combefisiana tom. II. pag. 201. quemadmodum [?] spiritalis et dogmatica oratio ad Stephanum, Dorensem episcopum, tom. II. pag. 81.

Alii Maximi. kk)

Maximus, ad quem exstant haec *Ouidii* II. 3. e Ponto:

Me tuus ille pater Latiae facundia linguae,
Quae non inferior nobilitate fuit,
Primus vt auderem committere carmina famae
Impulit, ingenii dux fuit ille mei.

Maximus, qui sub Commodi Seuerique imperio insigni volumine, vt ait *Hieronymus* cap. 47. de S. E. ventilauerat quaestionem, vnde malum, et quod materia a DEO facta sit.

*) An idem est, quod exstat in cod. *Laurent.* XVI. nr. 23. plut. 9. *de habitu monachorum*, quod *Bandin.* cat codd. gr. Laur. I. pag. 415. suspicatur, desumtum esse ex Maximi quaestione LXVII. opp. tom. I. p. 326. et sic reliqua particulae fuerint excerptae ex Max. opp. *H.*

kk) Conf. *Moller.* Homonymoscopiam, Hamburg. 1697. 8. pag. 501. sq. *Harl.*

[Maximus, dei miseratione patriarcha Christianorum, qui vbique sunt, orthodoxorum, piis Christianis, qui subditi nobis sunt, epistola: sic ea inscripta est a *Bandin*. cat. cit. II. p. 523. nr. 31. cod. XIII. plut. 59. *Harl.*]

[*Maximus*: Libanii ep. ad eum. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 516 bis.

Maximus, episcopus, et Maximinianus: Chrysostomi epistolae ad eos. v. eumdem ibid. p. 571. et p. 116. *Maximus*, philos., ad quem scripsit Athanasius, Alex. *Harl.*]

[Alius *Maximus*, de quo v. supra vol. VII. p. 175. ibique cel. *Keil*, et p. 225. sq. *Harl.*]

[Alius *Maximus*, cuius liber de synodis exstat in cod. Bauar. Monach. LXXXIV. v. cat. p. 32. *Harl.*]

Maximus, abbas, martyr in Gallia a. C. 625. de quo *Bollandus* 2. Ianuar. tom. I. p. 91.

[Maximus Coruinus, episc. Aesconiens. v. infra vol. XI. p. 690. vet. ed.]

Maximus ex abbate Lerinensi episcopus a. 433. Reiensis, siue Regiensis, scripsit, teste *Sigeberto Gemblacensi* c. 113. de scriptoribus eccles. librum de ecclesiasticis ministeriis et de habitu clericorum. Huius Maximi vitam scripsit Dinamius Patricius. Eius homilias quasdam exstare inter eas, quae sub Eusebii, Emeseni, nomine vel Eucherii, Lugdunensis, feruntur, iam notarunt eruditi. [De hoc et aliis Maximis, lat. scriptor. v. *Fabric.* bibl. med. et infimae latin. tom. V. p. 60. sqq. ed. Mans.]

Maximus, Aegiensis, quem de Apollonio Tyanensi laudat *Philostratus* lib. I. c. 5. [v. supra, vol. V. p. 541.]

Maximus, Alexandrinus, infra in Maximo, cynico.

[Maximus, Alexandrinus archiepiscopus: eius duae epp. ad Georgium Douzam, *Leidae* inter codd. Vulcanii. v. cat. bibl. Leid. pag. 344. nr. 17. et pag. 347. nr. 62. *Harl.*]

[Maximus, *Antiochenus* diacon., ad eum Cyrilli, Alex., epist. canonica, edita. v. *Lambec.* comm. VIII. p. 887. nr. 34. cod. XLIV. — *Maximus*, *CPolitanus patriarcha*, cuius expositio rectae fidei de Spiritu S. aduersus Latinos est in bibl. *Parisiens.* cod. MCCCXXIV. nr. 15. *Harl.*]

Maximus, Byzantius, siue Epirota, philosophus, pater Euclidis, Iuliani, imp., magister, quem a Maximo, Ephesio, philosopho, qui et ipse Iulianum docuit, distinguunt Socrates III. 1. et Nicephorus X. 1. Scripta eius memorat Suidas: περὶ ἀριθμῶν, *de numeris*, et in Aristotelem ὑπόμνημα, nec non alia quaedam, Iuliano inscripta, et περὶ ἀλύτων ἀντιθέσεων, *de insolubilibus oppositionibus*, [in VI. codd. bibl. *Paris.*] quod prosarium rhetorici argumenti scriptum offeret se lectori Volum IX. huius bibl. p. 570. [vet. ed.] sicut carmen argumenti astrologici περὶ καταρχῶν, *de principiis*, dedi ex codice Mediceo supra cap. XXI. *Fabr.* Conf. supra, vol. III. p. 499. p. 385.

385. de Lexico. etc. p. 211. ibique not. *qq.* — Thesaur. epistol. La Crozian. tom. III. p. 125. sq. Fabric. infra, vol. IX. p. 417. not. vet. ed. — *Maximi* libell. de oppositionibus insolubilibus, adiunctus *Dionysii Halicarn.* scriptis quibusdam criticis etc. gr. Latet. ap. Carol. Stephan. edente Henr. Stephano. 1554. 8. v. *Maittaire* A. T. III. p. 641. sqq. inprimis not. *a.* vbi p. 643. castigat Fabr. dubitatque, opus περὶ ἀλύτων ἀντιθ. esse etiam argumenti astrologici. — add. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. II. p. 52. nr. 1. et 61. nr. 17. — *Matthaei* notit. codd. Mosquens. p. 10. cod. VI. nr. 9. *Harl.*

Maximus, Caesaraugustanus episcopus, cuius historiam de iis, quae temporibus Gothorum in Hispaniis acta sunt, memorat *Isidorus Hisp.* de scriptoribus eccles. c. vlt. Sed Chronicon, quod velut [?] Dextro continuando sub eius nomine iactatur, suppostitium est, et multis argumentis exploditur a *Nicolao Antonio* in bibl. veteri Hispana, qui illud vna cum epistola, ad Argebatum, episcopum Portugallensem, praemissa, exhibet tom. II. p. 279 — 285.

Maximus, Chrysoberges, monachus, clarus circa a. C. 1400. cuius de processione Spiritus S. oratio ad Cretenses edita graece et latine a *Leone Allatio* in Graecia orthodoxa tom. II. p. 1074 — 1088. Huius aduersarius Nilus Damyla, de quo vide *Allatium* de Nilis p. 52. et 82. edit. a me curatae et *H. Warthonum* in adpendice ad histor. litterariam scriptor. eccles. Cauei. [in cod. *Taurinensi* CLXI. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 246. *Harl.*]

[Maximus, *Cytherensis* episcopus: eius dialogus, adnexus *Gregorii,* Thessalon. archiep., oratt. II. demonstratiuis, gr. 4. v. cat. bibl. Leidens. p. 47. et supra vol. VIII. pag. 98. — In cat. libr. msst. bibl. *Harleianae* nr. 1803. citantur: 1) *Maximi*, episc. *Cyther.*, breuis de praeceptis atque conciliis euangelicis tractatus etc. gr. et lat. Venetiis 1602. 8. cum epist. gr. dedicatoria ad Georgium Hegumenum, in qua de Sermonibus suis verba facit. 2) eiusd. *Maximi Margunii*, episcopi *Cytherens.*, epist. dedicat. enchiridio suo praemissa, gr. MS. litteris miniatis. 3. 4) eiusdem praefatio et enchiridion s. sermo de discrepantia inter euangelica praecepta et concilia, vt videtur. 4) Μαξίμου — ἀνασκεβὴ, (fort. ἀνασκευὴ) τῶν κυριωτέρων ἐπιχειρημάτων τῆς γενομένης πρὸς τὸ αὐτοῦ ἐγχειρίδιον ἀπολογίας. add. *Fabric.* infra in vol. X. p. 536. sqq. vbi plura adnotabuntur: ibi quoque p. 538. de *Maximo*, e Calliopoli *peloponnesiaco* hieromonacho, et de *Maximo Mazaro*, monacho. *Harl.*]

Q. Cornelius Maximus, ICtus, cuius Cicero meminit, VII. 8. Epist. ad familiar.

Maximus, Alexandrinus patria, e cynico philosopho patriarcha Constantinopol. a. C. 380. de quo dixi lib. III. *Fabr.* Cap. IX. pag. 520. vol. III. add. *Kollarii* supplem. ad Lambecii comm. p. 147. sq. *Harl.*

Maximus, Ephesius philosophus, Iuliani, imp., praeceptor, ob magicas operationes iussu Valentiniani interfectus, de quo *Eunapius* in Maximi vita, *Socrates* III. 1. *Nicephorus* X. 1. Ad eum exstant Iuliani epistolae. Quanti apud eum Maximus hic

hic fuerit, docet etiam *Ammianus* XXII. 7. ll) Alius *Maximus* interfectus sub Valente, de quo apud Suidam in Φῆστος.

Maximus, Epirota. Supra, in Byzantio.

Q. Fabius Maximus Seruilianus, annalium Rom. scriptor, qui cum L. Metello consul fuit anno V. C. 611. ante Christum 142. De eo *Vossius* lib. I. cap. 7. Histor. latin.

Maximus, grammaticus Madaurensis Afer, cuius epistola ad Augustinum exstat pro ethnicissimo aduersus Christianorum religionem. Ei respondet Augustinus epistola XVII. edit. Benedict. (al. XLIV.) in illa epistola per *archimartyrem, Namphanionem*, Christum a Maximo intelligi, Cauei coniectura est parte II. hist. litterariae S. E. *Fabr.* Est illa ep. cum responsione Augustini, in cod. *Harleiano* MMMLI. nr. 27. et 28. v. cat. MSS. Harlei. vol. II. ad illum cod. numerum.

Maximus, Hierosol. episcopus et confessor, post a. C. 355. de quo Acta Sanctor. tom. II. Maii p. 7. *Tillemont.* tom. VI. memor. mm) Alios Maximos, martyres, (vt Neapolitanum, de quo Acta 12. Iun. tom. II. p. 517. seq.) Principes item ac duces hoc nomine, de industria omitto, quemadmodum illum, Cypri et Sardiniae praefectum a Pompeio, de quo prouerbium κομπαὸς Μάξιμος, *iactator* [?] *Maximus.* Vide adpendicem Vaticanam in prouerbiis Andreae Schotti p. 286. In numis Constantini, nomen Maximi non gloriae ac virtutis titulum, sed familiae nomen esse, contendit *Ioh. Harduinus* in numismatis saeculi Constantiniani pag. 474. Op. et in memoriis litterariis Treuoltinis ao. 1701. mense Iul. et Augusto p. 11.

[Maximus, *Holobolus,* protosyncellus, or. in S. Mariam aegyptiacam, in cod. *Coislin.* CXCII. fol. 50. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 245. *Harl.*]

[Maximus, imperator; de eius epistolis in Labbei collect. concil. v. infra, vol. XI. p. 388. *Harl.*]

[Maximus, *Laodiceas* episc., subscripsit epistolae Gennadii, patriarchae CPolitani encyclicae, in cod. caesar. XLIV. nr. 45. ap. *Lambec.* comm. VIII. p. 891. et p. 893. alius *Maximus*, episc. *Libyae*, et al. *Maximus*, episc. Ζυγύλεως. *Harl.*]

Marius

ll) V. *Basnage* annales ad a. 365. §. III. *Heum.* — supra, vol. III. pag. 521. — *Brucker* in hist. crit. philos. vol. II. p. 227. errare, docet, Fabricium, qui distinxisset ab Maximo, Ephesio, Maximum, a Festo sub Valente interfectum, et, priorem, etiam Valentis crudelitate e medio esse sublatum, probabiliter ostendit; idem pag. 288. sq. de aliis Maximis, praecipue de *Max., Ephesio* ab *Max., Byzantino*, distinguendo curatius disserit. Add. *Schroeckh.* hist. eccles. christ. tom. VI. p. 283. sq. et 305. sq. *Harl.*

mm) Fragm. illius in lucem protulit *Galland.* in bibl. patrum. nr. 190. *Harl.* In tom. II. leguntur p. 146. sq. Maximi Hierof. (aequalis Clementis Alex.) fragmm. de materie, sed tom. XIV. p. 153. in App. S. Maximi confessoris animaduersio breuis. *B.*

Marius Maximus, historiae Augustae scriptor, de quo Casaubonus ad Spartian. p. 23. et Vossius in hist. latinis II. 3. nam latine scripsit, et fuit praefectus Vrbi post Aduentum, temporibus Macrini, imp., vt testis Dio lib. LXXVIII. Libros suos Varronis exemplo in septenarios, siue hebdomades, librorum digessisse videtur; nam primo septenario laudat eum Spartianus in Geta.

Maximus, monachus, cuius quaestiones sacrae, ἐρωτήσεις περὶ διαφόρων κεφαλαίων, ad Nicephorum, magnae ecclesiae Constantinopol. chartophylacem, exstant graece MSS. in bibl. caesarea. Vide *Lambecium* VI. p. 56. [p. 125. ed. Kollar. de cod. XVII. nr. 3.] Videtur idem cum Maximo, confessore, de quo fuse supra.

Maximus, quem natali Platonis, apud Dionysium Longinum celebrato, interfuisse narrat Porphyrius apud *Eusebium* X. 3. praeparat.

Maximus Planudes. medio saeculo XIV. clarus, de quo infra, suo loco.

[Maximus, presbyter et alii Maximi, v. infra, vol. IX. p. 122. sq. ed. vet. — Maximus, presbyter, postea episc. Salon. v. *Schroeckh.* hist. eccl. christ. tom. XVII. p. 292. sqq. *Harl.]*

[Maximus, curialis ciuitatis Reatehis, in diplomate ap. *Montfauc.* in diar. ital. pag. 67. *Harl.*]

Maximus, Reiensis, siue Regiensis. Supra in Maximo, abbate.

Maximus, rhetor, Plutarchi aequalis, qui eius meminit IX. 4. conuiualium quaestionum. Alius, de quo *Aristides* tom. III. pag. 525. [IV. rhetores, v. vol. VI. p. 132.]

Rutilius Maximus, ICtus, cui librum ad legem Falcidiam, quem alii ad Q. Cornelium Maximum referunt, Cuiacius tribuit. [v. infra, vol. XII. pag. 330. et 331.]

Statilius Maximus, grammaticus, de quo in bibl. latina.

[Maximus, *Sacerdos*, cuius iussu scriptum est Menaeum Graecorum, a. 1127. v. *Montfauc.* palaeogr. gr. pag. 103. et de cod. Menaei, pag. 58. sq. ac pag. 304. sq. *Harl.*]

Maximus, Taurinensis episcopus, qui synodo Arausicanae a. 441. et Mediolanensi a. 451. interfuit. Vide *Miraeum* ad Gennadium de S. E. c. 40. *Latinum Latinium* bibl. sacro-profan. p. 80. 164. seq. Martyrolog. et Acta Sanctor. 25. Iun. *Tillemontii* memorias hist. eccl. tom. XVI. pag. 31. seq. nn) *Homilias* eius nonnullas S. Am-

nn) In primis *Fabric.* in bibl. med. et inf. hist. cit. tom. XVII. p. 567. qui adnotat, *Max.* latin. tom. V. p. 61. sqq. ed. Mansi. *Schroeckh*, *Taur.* homilias critice et plenissime editas esse iussu

S. Ambrosii et Augustini sermonibus permixtae leguntur, vt praeter alios notarunt *Mabillonius* in Musei Italici tom. I. parte II. oo) et *Combefisius* in bibl. concionatoria. Editae sunt saepissime et separatim, et cum Leone, imp., et Chrysologo, Paris. 1614. fol. et in patrum bibliothecis, vt nouiss. Lugdunensi tom. VI. Quinque sermones in laudem S. Cypriani editurum se promisit *Muratorius* in anecdotis [ ] bibl. Ambrosianae tom. I. p. 16 *Libros de sacramentis*, inter Ambrosii opera editos, Maximo huic fortasse tribuendos suspicatur *Tillemontius* p. 34. *Liber de gratia spiritali baptismi*, Gennadio memoratus, intercidit. *Fabr.* Homil. inter: *Diuorum patrum veterumque eccl. doctorum, qui orat. soluta scripserunt, homilias ac meditatt. in festum natiuitatis I. C. — selectas a Chr. Daumio.* Cygneae 1670. 8. nr. IX. Codic. secund. catal. codd. Angliae etc. tom. I. *Oxon.* nr. 481. *Cantabr.* nr. 183. in tom. II. nr. 359. 462. 3003. 7943. Dublin. nr. 291. — in sedecim codd. *Vaticanis.* v. *Montfauc.* bibl. biblioth. MSS. p. 133. *A. B.* et p. 626. *B.* in cod. bibl. regis Angliae, *Sermones.* — *Lectiones VIII. in festo Paschatos, Lipsiae* in cod. Paulino. v. *Feller.* catal. bibl. Paulinae Lips. p. 107. *Harl.*

[Maximus, *Treuir.* in bibl. *Harlei.* cod. MMMDXCVII. nr. 13. *Harl.*]

[Maximus, *Triuochius.* Eius epigrammata duo in Niphonem et Ioachimum, patriarchas CPolit. sub finem saec. XV. et aliud ad alium quendam patriarcham. v. *Kollarii* suppl. ad Lambec. p. 534. de cod. caesar. LXXXIV. *Harl.*]

Maximus, Tyrius, philosophus Platonicus, Antoninorum aetate clarus, de quo dixi lib. IV. [c. 20. §. VIII. vol. V. pag. 515. sqq. vbi multi nominantur *Maximi*.

Valerius Maximus, de quo in bibl. latina.

[Maximus, episc. *Valent.* hodie Valence in Delphinatu, circ. a. 419. de quo vide *Schroeckh.* libr. cit. tom. VIII. p. 169. *Harl.*

XI. Post Maximum, confessorem, locos communes ex omni genere scriptorum sacrorum, aliorumque concinnauit IOANNES DAMASCENVS, presbyter et monachus, non confundendus, vt multi fecerunt, pp) cum *Ioanne Mesue, Damasceno,* medico,

iussu Pii VII. pontificis rom. a *Brunone Bruni*, Romae 1784. fol. *Harl.* Add. *Schönemanni* bibl. patr. lat. tom. II. p. 607. sq. 658. sq. *B.*

oo) Qui in tomo I. vulgauit XII. homilias *Maximi Taur.* *H.*

pp) Quemadmodum homonymia Theodosii, imp., qui ante Leonem Isaurum exstitit, Vincentio Bellouacensi, Antonino Florentino, Andreae Dandolo, Ioanni Nauclero, Trithemio aliisque fuit fraudi, vt Ioannem Damascenum saeculo IV. sub Theodosio primo vixisse scriberent; ita alios decepit similitudo nominis, vt Iohannem Damascenum nostrum confunderent cum Ioanne Damasceno, medico. Vide *Latini Latinii* bibl. sacram et profanam p. 79. b et 81. a. *Petri Baelii* lexicon historicum in Damasceno, et *Leon. Allatium* apud Mich. le Quien in prolegomenis ad Damascenum, vbi errores illos refellunt. Idem Allatius confutat etiam et fabulosa esse euincit, quae

medico, qq) vel cum *Ioanne Damasceno, Serapionis* F. itidem medico, rr) nec cum *Damasceno*, episcopo Rondinensi, ss) vel altero episcopo [?] *Damasceno*, siue Damasci vrbis, qui

saeculo

quae de Damasceno *Raph. Volaterranus* libro XVI. commentar. vrban. falso tradens, eum Iudaeis parentibus natum et ex Iudaismo ad Christianismum conuersum esse, et Constantinopolin venisse, captumque a piratis Saracenis, postea a Theodosio redemtum magistrum eius epistolarum fuisse, mox abscissam ei dexteram, quod in suspicionem proditionis venisset. Ne dicam de fabulis, quas adducit auctor sermonis de Damasceni conuersione, *Vincentius Bellouacensis* speculi hist. XVII. 103. *Petrus de Natalibus*, episcopus Equilianus, in historia sanctorum IV. 135. *Io. Nauclerus* in chron. aliique, restitutam ei manum beneficio Mariae, virginis, reductum CPolin. etc.

qq) *Ioannes, Damascenus*, medicus, cognomento *Mesue*, abnepos Abdallae, Damasci regis, secta Muhammedanus, circa a. 1200. floruit et arabice scripsit, quae scripta eius deinde ex arabico in graecam et latinam linguam conuersa sunt. Ex illis aliqua S. Ioanni Damasceno, presbytero, male tribui notat *Lambecius* VI. p. 118. 131. 134. etc. *Fabr. Mediolani* in bibl. Ambros. teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSSt. p. 499. — et p. 1199. *C.* περὶ Φαρμάκων in bibl. *Guil. Pellicerii.* — ib. p. 582. *A.* 384. *B.* 433. *B. Aphorismi.* — Iidem cum commento Isidori, *Lipsiae* in bibl. Paulina, teste *Fellero* in catal. codd. illius bibl. p. 277. — Aphorismorum liber: per Platon. de Benedictis. Bonon. 1489. 4. — In cod. caesareo XXV. nr. 7. est inter collectanea medica graeco-barbara, *Io. Damasceni* remedium purgandi capitis et stomachi, inscriptum ποίημα, *compositio Io. Damasceni.* v. *Lambec.* comm. VI. part. II. p. 269. — Male autem *S. Io. Damasceno* in eodd. adseritur *Ioannis, filii Mesuae, s. Moysis, Damasceni*, medici Arabis, liber *de simplicibus medicamentis purgantibus*, in quinque sectiones diuisus, in codd. caesareis XXIX. nr. 4. XXX. nr. 1. et XXXI. nr. 2. v. *Lambec.* VI. pag. 297. sq. (qui eum tradit, duce Conr. Gesnero, vixisse circ. a. C. 1158. et alia de eo notat: id si ita est, iunior ille intelligendus est Ioannes Mesues Damascenus.) — p. 299. sq. et 303. ed. Kollar. — de medicamentis, ad purgandum inprimis idoneis, in III. codd. *Paris.* bibl. publ. — De antiquiore *Ioanne Damasceno*, *Mesuae* filio, medico Syro christiano, circ. a. C. 845. v. *Hamberger* Z. N. III. p. 583. sqq. et de vtroque plura infra in vol. XIII. in elencho medicor. veterum p. 257. sq. (vbi suo tempore plura adnotabuntur,) ibid. p. 259. sqq. et 273. ex *Io. Leonis, Africani*, libell. de viris quibusdam illustrib. apud Arabes. — Addatur *Io. Damasceni de sacra arte* libell. versibus politicis, in cod. MMCCCXXVII. nr. 37. *Paris.* bibl. publ. conf. *Baudin.* cat. codd. Laurent. III. p. 557. et *Fabr.* B. Gr. XII. pag. 774. *Harl.*

rr) *Ioannes Damascenus, Serapionis* F. itidem Muhammedanus, medicus, a Ioanne Mesue laudatur. *Fabr.* V. infra, vol. XIII. pag. 299. sq. et supra in h. vol. pag. 156. *Harl.*

[De *Damascio* Syro, peripatetico philosopho, vide supra, vol. III. p. 483. sq. — De *Damascio*, poeta epigrammatario, supra, vol. IV. p. 470. sq. *Harl.*]

ss) *Leo Allatius* in prolegomm. ad Io. Damascenum, vbi de variis hisce Damascenis differit, memorat MS. Δαμασκηνοῦ ἐπισκόπου Ῥονδίνης διάλογον μετὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἤτοι ταλανισμὸν κατὰ τῶν νῦν τῆς Ἑλλάδος ἐπισκόπων. *Damasceni, Rondinensis episcopi, dialogum cum abbate S. Athanasiae, siue deplorationem episcoporum Graeciae sua aetate.* Incipit: προσαγορεύω. *Fabr.* In codd. *Nanianis* LXXXV. nr. 5. et CLX. nr. 19. παραίνεσις πρὸς τοὺς θέλοντας σωθῆναι μοναχοὺς ὡς ἐν συνόψει· τοῦ ἐπισκόπου λογιωτάτου Κυροῦ Δαμασκηνοῦ λιτῆς καὶ ῥενδίνης· καὶ προέδρου πολυκνίτης· init. ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἐπειδὴ τὸν κόσμον ἀφήσαμεν etc. - In codice posteriore nr. 11. est quoque eiusdem λόγος περὶ Φράσεως εἰς τὴν δεκάλογον τοῦ μωϋσέως· inc. δέκα παραγγελίας εἶναι. v. cat. codd. gr. Nanian. p. 175. et 361. — In *Mart. Crusii* Turcograecia, libr. IV. inter auctores epistolarum LX. nominantur etiam *Damasce-*

faeculo medio decimo fexto de animalibus fcripfit ad Michaëlem Cantacuzenum, *) nec denique cum recentiore fcriptore *Damafceno*, monacho et hypodiacono Studita, Theffalonicenfi. **)

Hic

mafcenus, Litae et Rhendixae atque *Damafcenus, Demonici et Elaffonis.* v. fupra, vol. VIII. p. 94. *Harl.*

tt) *Damafceni*, epifcopi, librum, communi Graecorum dialecto fcriptum, *de natura animalium*, conftantem XC. capitibus, quem ex Ariftotele, Aeliano et Phile collegit, atque Michaëli Cantacuzeno, magno domeftico, tranfmifit, legiffe fe MS. imperfectum tamen apud Petrum Vellium Romanum, teftatur *Leo Allatius* loco iam laudato. Incipit: συνῆθεν ἔχεσιν οἱ ἄνθρωποι ὅταν θέλωσι τα ἰδεῖν τινὰ μέγαν ἄρχοντα. *Fabr.* In cod. *Taurin.* CCXLVIII. fol. 35. eft *Damafceni* ἀρχιερέως Στουδίτα συνάθροισις etc. *epifcopi Studitae libellus, in quo collecta funt ex veterum philofophorum libris, quaecumque de auibus, et terreftribus atque marinis animantibus ab his dicta fuerunt et communior interpretatio fubditur.* Atque auctor catalogi codd. gr. Taurin. pag. 567. putat, hanc collectionem eamdem effe, quam *Leo Allatius*, (a Fabricio etiam citatus,) legiffe fe fcribit; eumdem tamen Allatium, addit, fubdidiffe, non fibi conftare, num *Damafcenus, epifcopus Studita*, alius fit a *Damafceno*, monacho, *hypodiacono Studita*, Theffalonicenfi, (cuius *thefaurum* Fabr. in not. *f.* memorat;) an vero prorfus idem, qui, poftea in epifcopatum adfumtus, ingenium rebus hiftoricis colligendis exercuerit. Tum obferuat confector catalogi, in cod. Taurin. capita numerari XCI. forfan, quia librarius caput quoddam in II. fectiones diuiferit: denique idem auct. cat. adnotat, in cod. Taur. nullam operi praemiffam effe praefationem; fed primo capiti, *de aquila*, tetrafiichon *Simeonis, hieroaiaconi*, (quod gr. cum verfione lat. eunlgauit auct. cat.) praefixum, atque primum caput incipere: ὁ ἀετὸς ἄ.ως βασιλεὺς ἐς ὅλα τα πετόμενα, etc. *Harl.*

uu) Hic eft *Damafcenus*, cuius *thefaurus homiliarum in fanctos* lingua graeca vulgari faepius prodiit Venetiis, vt 1603. 1618. 4. [Venet. 1528. 4. gr. v. bibl. Askew. p. 49. — Venet. 1628. 8. ap. Anton. Pinell. — *Thefaurus monachi Damafceni, fubdiaconi et Studitae Theffalonicens.* in quo funt expofitiones euangeliorum. graec. vulg. Venet. 1642. 4. v. *Pinelli* cat. II. pag. 3. nr. 2288. add. fupra vol. VIII. p. 88. de libro I. Turcograeciae *Mart. Crufii*, et infra, vol. X. p. 501. vet. edit. — De *Petro Damafceno*, v. paullo poft ad nr. 26. *Harl.*] — Omitto dicere de aliis Damafcenis, vt *Nicolao Damafceno*, *Damafcio Damafceno*, et *Damafceno*, cuius δρᾶμα Σωσαννίς laudatur ab Euftathio ad Dionyfium, periegetem v. 976. *Fabr.* De *Nicolao Damafceno*, qui a. v. 747. ante Ch. nat. 5. ab Herode orator miffus eft ad Octauianum Caefarem, et unus auctor fuerit dramatis, Σωσανίς, v. fupra vol. III. in catalogo Peripateticorum, pag. 500. fq. et in notitia Tragicor. deperditorum pag. 513. atque vtroque loco Fabric. adferuit ei drama illud, quod alii male tribuerunt *Ioanni Damafceno*, pag. autem 742. haefitauit; fed v. not. (sss.—) vol. II. pag. 179. — vol. I. pag. 726. in elencho fcriptorum, collectioni gnomicorum Frobenianae praemiffo. Scripfit quoque de Ariftotelis philofophia et in quosdam illius libros, at *Ioanni Damafceno* tribuuntur fcholia in Ariftotelis κατηγορίας. (v. vol. II. p. 209.) — epitome organi ariftotelici; (ib. pag. 220.) add. infra, vol. IX. pag. 440. vet. ed. in cap. de Photio, *Bruckeri* hift. crit. philos. tom. II. p. 469. fqq. *Saxii* Onom. I. pag. 200. fq. et quos ille citat. De Damafcii Damafc. ἀπορίαις etc. v. *Villoifon.* anecd. gr. II. pag. 253. etc. *Harl.*

[*Michael Damafcenus, Cretenfis*, fcriba codicum v. *Montfaucon.* palaeogr. graec. p. 104. inprimis pag. 512. fq. vbi profitetur, fe acta fynodi Chalcedonenfis exfcripfiffe a. Chr. 1525. *Harl.*]

Hic *Iohannes* ex nobili genere, vv) patria *Damascenus*, dignitate presbyter ww) et vitae instituto monachus, contumeliae caussa *Sarabaita* xx) et pro *Mansure*, *Mamzer*, yy) ab aliis *Arclas* zz) et propter eloquentiam [℟] *Chrysorrhoas* *) cognominatus legitur.

vv) Patrem Damasceni Sergium τὸν τῦ Μανσὺρ, quaestorem generalem, γενικὸν λογοθέτην Abdolmeleci Califae Saracenorum, ex Theophane verisimiliter coniicit laudatus Lequien. *Fabr.* De *Ioanne Damasceno*, homine quidem superstitione haud mediocri, et acerrimo imaginum defensore, viro tamen sui aeui eruditissimo, systematicae theologiae conditore et scholasticorum inter Graecos praecursore, conf. *Heineccii* hist. eccles. graecae part. I. cap. 2. §. vlt. — *Cauei* hist. litt. SS. eccl. tom. I. p. 624. sqq. — *C. Oudin.* comment. de SS. eccles. I. pag. 1713. sqq. qui pag. 1717. sqq. monet et late disserit, Io. Damasc. primum ex graecis patribus exstitisse, qui Eucharistiam esse verum corpus et sanguinem Christi lib. IV. de fide orthod. cap. 14. docuerit. — *L. Ell. du Pin* nouv. biblioth. tom. VI. p. 101. — *Brucker.* hist. crit. philos. vol. III. pag. 554. sqq. et in adpendice due vol. VI. p. 554. — *R. Ceiller.* hist. gen. des aut. eccl. tom. XVIII. pag. 110. sqq. — *Hamberger* zuverl. Nachr. part. III. p. 528. sqq. *Saxii* Onom. II. p. 84. sq. et p. 543. atque alios, quos illi duumuiri citant; — *Schroeckh.* hist. eccl. christ. tom. XIX. pag. 60. sq. et de eius superstitione fabulisque tom. XX. pag. 137. sqq. etc. Quasdam *Io. Damasceni* sententias persequitur *Moshem.* in not. ad Cudworthi systema intellect. tom. I. pag. 765. not. *s.* ed. Leid. 1773. 4. de deo omnia permeante; — pag. 921. de similitudinibus, quibus S. Trinitas depingitur; tom. II. pag. 473. de natura angelorum. *Harl.*

ww) Presbyterum fuisse, male negat Possevinus, qui consamibus veterum testimoniis refellitur. Vide *Io. Hierosolymitanum* in vita Damasceni p. XXI. et ibi notas.

xx) Apud *Vincentium Bellou.* XVII. 103. imperator, Theodosius ad Ioannem: *Sarabaita pessime.* Nisi legendum *Sabaita*, nam in S. Sabae Laura Damascenum diu vixisse constat; et Sabaita dicitur Stephanus, eius fratris filius. Ceterum Sarabaitae S. Hieronymo epist. 22. ad Eustoch. (edit. nouae 18. tom. II. p. 43.) *Remoboth, monachorum genus deterrimum atque neglectum: hi bini, vel terni, nec multo plures simul habitant, suo arbitratu ac ditione viuentes.* De his viri docti ad regulam S. Benedicti c. 1. *Cassianus* collat. XVIII. 4. et 7. *Petrus Crinitus* III. 15. de honesta disciplina, vbi Augustini locum illustrat de Sarabaitis sacerdotibus.

yy) Ὑβριστικῶς, siue per contumeliam dictum esse Μανσὺρ ab iconomachis, tradit *synodus* septima Act. VI. tom. III. edit. Binianae pag. 678. falliturque Cangius, quando de alio, nescio quo, Iohanne, haeretico Aegyptio, et haec verba et adclamationem iconomachorum p. 677. Μανσὺρ τῷ κακωνύμῳ καὶ Σαρακηνόφρονι ἀνάθεμα, intelligendam esse putat, gloss. graeco in Μανσὺρ. [In cod. *Veneto* Marc. CXXXVIII. qui continet *Parallela*, Damasceno adtributa, pro Μανσῦ legitur Μασῦ, teste cel. *Morellio* in bibl. MSt. gr. et lat. pag. 85. Add. *Io. Fabric.* histor. bibl. Fabr. I. pag. 152. *Harl.*] Adsentior tamen *Theophani*, qui pag. 350. Io. Damascenum dictum esse, ait, *Mansur* κοινῷ ὀνόματι, quod auus eius ita diceretur. Addit Theophanes, voce Μανσὺρ significari λελυτρωμένον *redemtum.* Pro quo Scylitzae et Cedreni cod. monstrum habent vocabuli λέντζμβον, sed λελυτρωμένον esse scribendum, recte idem Cangius aduotauit. Non tam itaque contumeliosum erat nomen ipsum Mansur, pluribus aliis commune, quam quod per contumeliam illud Constantinus Copronymus corruperat in Μαμζηρὸν *spurium*, quemadmodum ex eodem Theophane Cedrenus et auctor hist. miscellae testantur.

zz) Ἰωάννου τοῦ Ἀρκλᾶ κανὼν διὰ στίχων ἰαμβικῶν εἰς τὴν ἁγίαν πεντηκοστήν. Ita inscribitur Ioannis Damasceni hymnus in Pentecostem, et agnoscit

Damascenus a Cosma, Monacho docto ex Italia, captiuo illuc adducto, eruditus vna cum Cosma, Hierosolymitano, (qui melodi nomine deinde celebris et Maiumensis episcopus exstitit.) Hinc neglectis, quas Damasci satrapa offerebat, mundialibus dignitatibus, Hierosolymas in Sabae monasterium concessit, ibique in litterarum, sacrarum praesertim, meditatione, consenuit et prope S. Sabam est sepultus. [b]) Certe tumulum Damasceni et Cosmae spectatum eo loco, *Ioannes Phocas* [c]) meminit. Disciplinis philosophiae egregie excultum et eruditione omniuaria vltra illius saeculi exemplum ornatum omnes fatentur: hymnis dulcissimis, scriptisque quam plurimis, de quibus deinceps dicetur, celeberrimum. In his quod volsellis quandoque non gladiis pugnat, narrationesque parum credibiles ingerit, vbi pro imaginum cultu et precibus pro defunctis descendit in certamen, aetati potius, qua vixit, quam ingenio eius tribuendum existimo. Diem obiisse videtur non ante a. C. 756. [d]) Leonis Isauri et Constantini Copronymi iras parum, quoad vixit, reueritus. Memoria eius inter sanctos ab ecclesia latina [?] colitur 6. Maii, a graeca 29. Nou. et 4. Decembr. Vitam eius, commentarios de illa, arabice scriptos, nactus, tradidit atque ex illis, vt videtur, fabulam illam parum credibilem de manu Damasceni, per S. Mariam restituta, hausit *Iohannes Hierosolymitanus*, post medium saeculi decimi clarus. [e]) Eam latine a *Lipomanno* tom. V. et *Surio* ad 6. Mai. graece Rom. 1553. 8. cum oratt. de imaginibus editam, cum Iacobi Billii versione dedere in Damasceni editione Basileenses ao. 1575. fol. deinde graece *Papebrochius* tom. II. Act. Sanctor. Maii pag. 723. ex codice MS. Mediceo, collato cum codice regis christianiss. et latine p. 111. ex versione *Antonii Francisci Destieu*, S. I. Incipit: τοῖς τετηρηκόσι τό. Idem Papebrochius *Constantini Acropolitae* sermonem de Ioanne Damasceno pag. 731. ex MS. Vaticano dedit graece, vna cum versione *Io. Francisci de Rubeis* ICti. Incipit: τῷ Ἰωάννῃ τὸν λόγον, τῷ ἐκ Δαμασκοῦ τὰ ἐγκώμια. Nec non excerpta e Graecorum

scit nomen ἀσλᾶν, quod *arcularium* significat, Damasceno tributum *Eustathius, Thessalonicensis*, in commentario ad illum hymnum, apud Allatium de Georgiis p. 320.

a) Theophanes, Cedrenus lib. Auct. hist. Miscellae XXI. 26. p. 1004. et XXII. 6. p. 1015. Sigebertus Gemblacensis c. 75. de scriptoribus eccles.

b) Confer *Lambec.* comm. VIII. p. 620. sqq. vbi praesertim longus locus de Io. Damasceni professione in vrbem Hierosolymitanam et de subsequenti secessu in monasterium St. Sabae ex Damasceni vita, a Ioanne, patriarcha Hierosolym., conscripta, redditus legitur. *Harl.*

c) *Io. Phocas*, saeculi XII. scriptor in descriptione terrae sanctae p. 28. in Symmictis Allatii. Deinde CPolin adductas Io. Damasceni reliquias, ex *Pachymeris* Andronico lib. I. c. 13. obseruat Mich. le Quien.

d) In *Combefisii* bibl. concionatoria errore calami, vel typographi, Damascenus traditur claruisse a. C. 850. pro 750. Libellus eius aduersus Constantinum Copronymum scriptus est post synodum Copronymianam, habitam a. 754. atque aduersus illam synodum strinxisse calamum Damascenus etiam ex auctore vitae Stephani, iunioris martyris, cognoscitur.

e) Vita a Io. patriarcha Hieros. composita in cod. *Coislin.* CXLVII. initio vitarum Sctorum m. Decembr. v. *Montfauc.* bibl. Coislin. p. 212. — *Monachii* in cod. XXXIX. et XLI. v. cat. codd. gr. Bauar. pag. 11. et 13. — *Vindobonae* in cod. caes. CCIV. nr. 4. v. *Lambec.* notamque Kollar. comm. de bibl. caes. V. p. 11. — *Paris.* in cod. MDLIX. bibl. publ. *Harl.*

rum Synaxario et Menaeis, Damascenum spectantia. Constantinus Acropolita veluti paraphrastes Ioannis Hierosolymitani, in editione noua Operum Damasceni omissus, at *Iohannes, Hierosolymitanus*, a *Mich. le Quien* graece et latine tomo primo praemittitur notis etiam illustratus, quibus nonnullae illius hallucinationes castigantur. Hinc ibidem ex editione Damasceni latina Coloniensi et codice regio Paris. latino MMMCMLXVI. sequitur *Narratio* ex graeco, vt videtur, conuersa, *de S. Ioannis Damasceni vita et conuersatione*, quae incipit: *quemadmodum dulce philocosmis exsistit.* Praeterea excerpta e Vincentio Bellouacensi, e Menaeis, variaque variorum, veterum praecipue, de Damasceno testimonia. Et praeclara *Leonis Allatii* de Damasceni scriptis commentatio ex opere eius inedito de libris apocryphis.

Amicitia coniunctos f) sibi habuit Ioh. Damascenus praeter Cosmam, melodum, et, a quo creatus est presbyter, Ioannem, patriarcham Hierosol., Petrum, Maiumensem et Petrum, Damascenum: discipulosque, Ioannem, Laodicenum, Theodorum, Abucaram, (Carorum episcopum,) et Stephanum, eccles. Hierosol. presbyterum ac syncellum, Anastasiumque, monasterii S. Euthymii praepositum, auctorem libri contra Iudaeos, quem latine ex Turriani versione H. Canisius tom. III. antiq. lect. p. 67. edidit.

[I] [*Codices MSSt. et*] *editiones operum Io. Damasceni.*

[Primum *codd. msstos* nonnullos paucis commemorabo. Quum autem magna codd. vis in variis restet bibliothecis, breuitati cum maxime inseruiendum est. Adde de codd. Oudin. p. 1730. sqq. Secundum catal. codd. Angliae etc. modo plura, modo pauciora, modo singula Damasceni opp. aut etiam particulae ac fragmenta seruantur in codd. variarum bibliothecarum. Nominantur igitur in tomo I. in bibl. *Bodlei.* inter codd. *Baroccianos* nr. 5. excerpta; nr. 10. epistolae et bis de fide, nr. 15. fragm. de Epactis; nr. 49. duo opusc. nr. 85. de deo vno; nr. 107. de miraculo S. Michaelis; nr. 196. duo fragmm. nr. 197. de passione Domini et alia: — inter codd. *Th. Roe*, nr. 251. narratio (f. fabula) de abscissa manu Io. Damasceni et quomodo a virgine, Maria, sanata fuerit; — inter codd. *Laudi* nr. 506. quod panis et vinum consecrata non sint signum dominici corporis, sed ipsum corpus et sanguis Christi; nr. 698. de 22. litteris alphabeti; (v. infra, nr. 30.) nr. 1229. varia opera; — inter codd. *Bodl.* nr. 2877. de imaginibus, de cruce adoranda, de fide; de Sctis etc. — inter codd. *Selden.* nr. 3216. libell. *russicus*, continens aliquid, vt videtur, ex Damasceno, vel de eo. — In tomi I. parte II. cat. *Oxon.* in coll. Merton. nr. 612. quinque opusc. — in coll. Mar. Magdal. nr. 2333. quaedam opusc. latine. — In tomo II. inter codd. *Cantabr.* nr. 279. de quibusdam Sctis etc. — nr. 1502. opus in IV. libros diuisum: pr. *deum nemo vmquam vidit.* — nr. 1743. tria opp. — nr. 1850. tabulae in Anselmum et Damascenum. — nr. 2117. sub indice vago aut falso, (conf. nr. 26. dicta,) liber, qui *Mansur* dicitur, de graeco in latinum translatus. — In vol. II. in variis biblioth. nr. 828. flores ex

f) Vide notas ad vitam Damasceni pag. 23.

ex Damafceno aliisque a Mag. Thoma de Hibernia, focio Sorbonae, collecti. — nr. 1608. opera quaedam: — 189. de vera traditione; — nr. 5958. 5959. 9079. 9291. varia opp. — part. II. *Dublini* etc. nr. 507. narratio fabularum Saracenica dialecto per Io. Damafc. — nr. 1019. lectiones ex Damafc. — *Paris.* in bibl. publ. de variis modis, quibus res vna alteri coniungi dicitur, in cod. MIXV. — de facris mysteriis, in tribus codd. — Io. Damafc. excerpta e Chryfoftomi homiliis in epp. Paulli, in II. codd. (v. infra ad nr. 4. fcriptorum, quae in ed. le Quien non exftant) — de h minis natura et animi partibus, in II. codd. — capp. de dei incomprehenfibilitate, in II. codd. (nec non in cod. *Naniano* CCXCI. nr. 6. fec. cat. codd. gr. Nan. p. 488.) — de corpore et fanguine Chrifti in cod. MMCCCXV. — de libero arbitrio, in cod. MDCIII. — fragmentum de rebus geographicis, in cod. MMDCCCXLVII. et plurima Damafc. opera inferta funt codd. MCV. vsque ad cod. MCXXIV. nec pauci codd. *Paris.* deinceps laudabuntur. — *Montfaucon.* in biblioth. bibl. Coislin. permultos variorum Damafc. opp. recenfet codd. quorum magnam partem quia iam confuluit *le Quien,* breuitatis ftudio ad paginas tantum bibliothecae Coisl. vbi illa adducuntur, prouocabo; pag. 143. multa Damafceni opera in cod. XCII. — pag. 271. bis, 274. bis, 306. 404 — 407. 412. fq. 581. aliquoties. — *Venetiis* in codd. *Nanian.* LXXXIII. opera Damafc. cum eius vita, feu potius fermone de eius laudibus. — et CCXCI. opus quoddam, fecundum illorum catal. pag. 170. et 488. — in bibl. *Marc.* permulta opp. in cod. CXXXIX. — περὶ τῶν θείων καὶ ἀχράντων μυστηρίων, in cod. CCCCXCVIII. — epift. ad imp. Conftant. Copronymum; explanatio XII. capitulorum f. anathematifmorum, atque ep. ad Theophil., imp., de imaginibus. v. cat. codd. gr. Marc pag. 79. fq. 261. 301. et 302. — Quaedam in codd. bibl. S. Crucis Florentiae, tefte *Franc. Anton. Zacharia* in itinere litter. per Ital. p. 97. 98. 99. — Auctore *Montfauc.* in diario ital. pag. 13. (et in bibl. bibl. MSSt. p. 499. *C. D.* ac p. 528. *D.* in tribus codd.) plura opera Damafc. *Mediolani* in bibl. Ambros. — p. 62. opp. philofophica et rhetorica, *Venetiis* in bibl. Contarina: — p. 216. et 217. et 337. varia opp. *Romae* in coenobio S. Bafilii et in duobus codd. monafterii *Cryptae Ferratae;* — p. 392. *Fefuli* in coenobio canonicor. regular. Damafceni quaedam latine: — p. 408. *Bononiae* in monaft. S. Saluatoris, Damafceni τί ἐστι θεός; — p. 433. *Venet.* in bibl. Iulii Iuftiniani, procurat. Damafceni canon et aliqua aftronomiae opufcula. — Ab eodem *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSSt. permulti variarum bibliothecarum codd. qui Damafceni opera vel pauciora vel plura continent, enumerantur. Hic mentionem faciam plurium opp. *Romae* in bibl. Ottobon. (I. p. 184. *A. C.*) in bibl. *Sfortiana,* (I. p. 703. *A. B.* p. 705. *B.* et p. 706. *C.*) — *Venetiis* in bibl. Meletii Typaldi, Damafc. parallela et alia; (p. 478. *C.*) — *Veronae* in Mufeo Io. Saibantae, et *Auguftae Vindel.* quaedam Damafceni. (p. 490. *D.* et p. 593. *B.*) — *Paris.* in bibl. Coislin. opera, flauice. (pag. 1042. *B.*) — Varia opp. in codd. *Bauar.* v. cat. codd. gr. Bauar. p. 10. 11. 12. fq. 18. 51. et pluribus locis. — Bibl. *Vindobon.* Caefaream abundare codd. qui multa variaque Damafceni opp. continet, vno obtutu videbis in indice ad *Neffelii* catal. caefar. p. 75. fq. Hic nonnullos praecipue, qui particulas aut fragmm. Damafc. continent, codd. duce *Lambecio,* doctius et copiofius eos recenfente, indicabo. In vol. III. cod. XIX. fin. Damafceni preces facrae, (p. 95.) — in catenis in Lucam, ep. ad Romanos et in praecipua V. ac N. T. in codd. XLIV. XLVI. et XLVII. (Ita haud infrequens fit mentio Damafceni in catenis in libros

bros facros, fupra in vol. VIII. p. 679. etc.) In vol. V. pag. 245. fq. in cod. CCXLVI. nr. 12' (cuius lectr. interdum difcrepant ab ed. Paris. 16 9. *F.* p. 931. fqq) et vol. VII. p. 227. fq. in cod. LXIV. nr. 3. oratio de incorruptibili corpore Chrifti, quod in facra fynaxi accipimus. — *Wratislauiae* in bibl. Rehdinger. opp. v. *Kranz* Memor. illius bibl. pag. 83. — *Mosquae* in bibl. fynod. in cod XIII. f. variis fcriptis contra Latinos, fragmm. in fpecie in orat. εἰς τὴν θεόσωμον ταφήν· v. *Matthaei* notit. codd. gr. Mosq. p. 21. et 22. — Excerpta funt aut fragmm. in variis codd. *Laurent.* fic in cod. XX. nr. 8. et 9. plut. 71. *de figura terrae* et *caput dialecticum de nominibus* etc. v. *Bandin.* cat. codd. Laur. III. pag. 14. — conf. paullo poft ad nr. 1. — Citatur Damafc a *Io. Cantacuzeno* contra Palamam; in opere anonymi aduerfus eumdem et in thefauro orthodoxae fidei. conf. *Bandin.* cat. cit. I. pag. 254. 358. et 433. — In quot codd. *Efcorial.* multa variaque Damafceni opp. reperiantur, difcimus ex *Plüeri* itinerar. per Hifpan. p. 175. fq. — De quibusdam codd. Damafc. memorabilia quaedam adnotauit *Montfauc.* in Palaeogr. gr. p. 58. 65. fq. 303. fq. et p. 404. in diplomate quodam graeco nominatur *Damafceni dialogus.* — En nubem codd.! et tamen deinceps variorum opp. codd. haud paucos adhuc fuis locis excitabimus. *Harl.*]

Graecae edd.

Liber de fide orthodoxa, cum orat. de iis, qui in fide obierunt, prodiit graece aufpiciis Io. Matthaei Giberti, Veronenfis epifcopi, cum praefat. *Donati Veronenfis* ad Clementem VII., pontificem. Veronae apud Stephanum et fratres Sabios 1531. in 4. typis luculentis. *Fabr.* Rariffimae huius edit. quam habeo, infcriptio eft: Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἔκδοσις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων. *Ioannis Damafceni editio orthodoxae fidei. Eiusdem de iis, qui in fide dormierunt.* Veronae. MDXXXI. 4. Dedicationem latinam fequitur praefatio *Donati Veronenfis*, graece fcripta, in qua laudat et Damafcenum et *Ioann. Matthaeum Gibertum*, epifcopum Veronens. cuius iuffu et impenfis, fe, fatetur, collatis exemplaribus, opus defcripfiffe et a mendis purgatum dediffe chalcographis typis exprimendum. Add. cel. *Panzer.* A. T. vol. VIII. p. 562. — Iidem libri graece, ex edit. *Ioann. Ephefini.* In Moldauia 1715. 4. *Harl.*

Vita et libri III. de imaginibus, Rom. 1553. 8. *Fabr.* In *Maittaire* A. T. indic. pag. 324. haec eft infcriptio: *Io. Damafceni* orationes tres, et *Theodori* de imaginum cultu, et *Io. Damafceni* vita a Io. patriarcha Hierofolymit. fcripta gr. (edente *Nicolao Maiorano,*) Romae ap. Steph. Nicolin. Sabiens. chalcogr. apoftolic. 1553. 8. *Harl.*

Latinae.

Quandoquidem verfio libri de Fide orthodoxa a *Burgundione*, ciue Pifano, Federici Aenobarbi praefecto, faec. XII. compofita et Thomae Aquinati pridem lecta non vidit lucem: [v. ad nr. 3.]

Idem liber ex *Iacobi Fabri*, Stapulenfis, interpretatione Paris. 1507. in 4. primum editus eft ex officina H. Stephani, aui. Et cum commentariis *Iodoci Clichtouei* ad Iac. Amba-

sium, episcopum Claromontanum, Paris. 1512. et 1519. g) et sine commentariis Marpurg. 1602. in 8.

Cum breuioribus Fabri, interpretis, notis, et orat. de iis, qui in fide dormierunt, per *Io. Oecolampadium* versa et historia Iosaphat et Barlaam, Basil. 1535. et 1539. h) praemissa vita *Io. Damasceni* scripta a Iohanne, patriarcha Hierosol.

Ex recensione *Henrici Grauii*, Nouiomagensis ord. praedicator. Colon. 1546. apud Petrum Quentel, in qua editione latina accesserunt Damasceni logica, et introductio elementaris ad Ioannem, Laodicenum episc. nec non liber de duabus voluntatibus et operationibus, epistola ad Iordanem, archimandritam, de hymno trisagio, liber de haeresibus, fragmentum sententiarum de octo vitiis, altercationes cum Sarraceno, et de iudicio, carminaque et cantica varia, cum Cosmae Maiumensis et Theophanis ac Scholarii quibusdam.

Ex versione meliore vel recensione *Iacobi Billii*, Prunaei abbatis, Paris. 1577. in fol. in qua edit. praeter plura, in edit. graecolat. Basil. 1575. obuia, primum accesserunt latine tantum Parallela sacra, Physica, Vita S. Stephani iunioris et Octoëchus: Graece vero et latine oratio de Christi transfiguratione, et de natiuitate B. Mariae [?] orationes tres. Haec editio, de qua in Apparatu sacro Posseuinus, non sine auctario recusa est Paris. 1603. [item 1615. ap. Oudin.] et 1619. i) fol. curante *Frontone Ducaeo*.

Graeco-

g) Editio a. 1512. fol. est in bibl. acad. Erlang. et inscripta: *In hoc opere contenta. Theologia Damasceni*, quatuor libris explicata: et adiecto ad litteram commentario elucidata. I. de ineffabili diuinitate. II. De creaturarum genesi, ordine Moseos. III. De iis, quae ab incarnatione vsque ad resurrectionem Christi. IIII. De iis, quae post resurrectionem vsque ad vniuersalem resurrectionem. Haec Damasceni cum expositione prima aemissio typis absoluta est Parisiis, ex officina Henr. Stephani e regione scholae Decretorum. Anno MDXII. Nonis Februarii. *Iudocus Clichtoueus, Neoportuensis*, in epistola nuncupatoria opinatur, Petrum Lombardum a Damasceni theologia, vt archetypo, exemplum sui operis (sententiarum libri,) elucubraudi sumsisse. De tribus hisce edit. Parisiens. v. quoque cel. *Panzeri* A. T. vol. VII. p. 525. et 564. vol. VIII. p. 54. et X. p. 7. *Harl.*

h) V. *Panzeri* A. T. VI. pag. 308. nr. 1095. *Harl.*

i) Haec editio, plenior, quam Basileensis, ab *Hambergero* Z. N. III. pag. 551. ita indicatur: *Dam.* Opera partim gr. et lat. partim latine tantum, multo, quam antehac auctiora, ex edit. *Iac. Billii*. Paris. magna nauis. 1619. fol. — *Oudin.* in comm. de script. eccl. I. col. 1727. sqq. vberius recenset edd. Basil. 1548. et 1575. Paris. 1577. 1603. 1615. et 1619. Add. *Io. Fabric.* histor. bibl. Fabr. tom. I. pag. 150. sqq. de ed. Basil. 15.. vbi quoque de Damasceno eiusque interpretibus agitur. In illa ed. est etiam Damasc. sententiarum aliquot fragm. *Bilibaldo Pirckhaimero* interprete, a quo versae sunt et editae *Nili* sententiae morales, e graeco in latinum versae, et excerpta quaed. ex *Damasceno*, Noribergae, Frid. Peypus impressit, s. a. in 4. Pirckheymeri tamen epistola ad sororem suam, *Claram*, apud diuam Claram Nurembergae monialem, data 4. Cal. Ian. M. D. XVI. est praefixa. v. *Maittaire* A. T. II. p. 278. *Harl.*

Graecolatinae.

Basileensis apud Henricum Petri, cum *Marci Hopperi* praefatione a. 1548. fol. vbi ante Io. Cassiani, latini scriptoris, opera exhibetur graece et latine *Io. Damascenus de orthodoxa fide*, cum commentariis Io. Clichtouei, et liber de iis, qui in fide obdormierunt. Latine autem tantummodo cetera, quae in Coloniensi Grauii editione exstare iam dixi. Repetita est haec editio Basil. 1559. in fol.

Basileensis tertia a. 1575. fol. prioribus duabus longe plenior, et itidem Cassianum habens adiunctum, atque vtraque lingua exhibens praeterea dialogum Damasceni contra Manichaeos, aliaque scripta complura. Cum eiusdem Hopperi praefatione.

Parisiensis denique, curante praeclaro atque eruditissimo viro, *Michaele le Quien*, Morino Boloniensi, ordinis FF. praedicatorum, qui prouinciam, quae ante ipsum *Io. Auberto*, k) *Francisco Combefisio* et *Philippo Labbeo* l) designata videbatur, occupauit cum summa laude m) [P] atque egregie obiuit, publicatis graece et latine *Io. Damasceni operibus* sic, vt non modo plura inedita ex MSS. in lucem protulerit primus, aut latine tantum vulgatis graeca addiderit: sed etiam, quae vtraque iam lingua exstabant, castigauerit redideritque noua vel castigata versione illustriora, et doctis notis, praemissisque praeter priorum praefationes editionum luculentis prolegomenis atque de doctrina Damasceni dissertationibus n)

Ssss 2 expli-

k) *Aubertus* post Cyrillum, Alex., voluit etiam Io. Damasceni editionem curare ex decreto illustris cleri Gallicani a. 1656. 21. Ian. Sed dum Ephraimum Syrum edere prius instituit, neutrum perfecit; neque *Combefisius* potuit ab eo, vel ab eius heredibus impetrare, quae *Leo Allatius* ad Aubertum Roma Lutetiam miserat, et quorum catalogum ex Allatii συμμίκτοις p. 448. seq. laudatus le Quien in prolegomenis exhibet. Meminit et Allatius in epistola ad Aubertum, dissertationi II. de libris ecclesiasticis Graecorum praemissa. Combefisius vero, cui cleri Gallicani iudicio sparta haec deinde ornanda fuit commissa, *dolet periisse*, inquit in bibl. concionatoria, *tanta illa Allatiana, Auberto, Damasceni operum editionem pollicenti, missa.*

l) *Labbeus* Paris. 1652. in 4. edidit conspectum operum Damasceni, in quatuor partes tributorum, in quo non vult videri vsus transmissis ab Allatio, sed de illis, velut necdum sibi visis, loquitur, licet *Allatius* in epistola ad Nihusium, quae symmictis p. 446. inserta est, haud obscure plagium ipsi eo nomine obiiceret. Idem *Labbeus* tom. I. libri de scriptoribus ecclesiasticis, a. 1660. editi, pag. 556. conspectum suum nouae editionis Damasceni memorans, *quam tum demum*, inquit, *aggrediar, cum ex aliis occupationibus liber emersero, et eruditos viros, quorum operam auxiliumue etiamnum imploro, in subministrandis ad eam perficiendam subsidiis paratiores fuero expertus.* [Conf. *Oudin.* l. c. pag. 1736.]

m) Conspectum operum Damasceni a *Lequinio* a. 1700. Parisiis separatim editus est, atque exstat praeterea in Diario eruditorum Hanouerano Io. Georgii Eccarti (Monathlichen Auszug) a. 1700. mense Augusto p. 526. seq. Vide et Memorias litterarias Treuoltinas 1709. mense Augusto, p. 1440. seq. et a. 1713. p. 1. seq. Scripta, quae in duobus tomis Lequinii non exstant, et in conspectu, vel Lequiniano, vel Labbeano, aut Allatii catalogo, commemorantur, referam infra post notitiam editionis Lequinianae.

n) Dissertationes Damascenicae, ab editore operi praemissae, sunt septem. I. de processione Spiritus

explicuerit, Paris. 1712. fol. II. volum. Non me fugit, hoc opus certatim laudatum esse, et laudatum esse ex merito a Diariorum eruditorum scriptoribus, in Ephemeridibus Paris. a. 1712. mense Ianuar. in Actis Erudit. quae latine eduntur a. 1713. p. 1. et quae germanice, tom. I. p. 311. 365. in Diario, quod sub noui Musei titulo, itidem vernacula lingua Lipsiae menstruis interuallis prodit (neuer Bücher-Saal) parte XXXIII. p. 600. etc. °) Sed puto tamen ab illis mihi relictum esse locum obsequendi instituto meo, quod in aliis scriptoribus graecis hactenus obseruaui, vt Damasceni scripta secundum ordinem editionis huius optimae lectori adnumerare, mihi liceat.

[P] *Tomo I.*

In hoc familiam ducit ΠΗΓΗ ΓΝΩΣΕΩΣ p) siue opus tripartitum, quod titulo *Fontis scientiae* auctor ipse commendauit, hoc est *Dialectica*, *liber de haeresibus*, et liber *de orthodoxa fide*. q)

1. Κεφάλαια φιλοσοφικά. *Capita philosophica*, siue *dialectica*, cum praefixa epistola ad *Cosmam*, Maiumae iam episcopum, adeoque scripta post a. C. 743. p. 1—74. Huius dialecticae, in qua *Porphyrium* de quinque vocibus et Aristotelis logica scripta secutus Damascenus est, compendium latine prodierat in antiquis editionibus, ex versione fortassis *Burgundionis*, Pisani. [v. *Bandin*. cat. codd. gr. Laur. I. p. 273.] Ac in editione Basil. 1575. Graecis fusioribus epitome latina male accommodatur. Eamdem epito-

Spiritus S. II. de auctoritatibus, quibus Eutychiani haeresin suam tuebantur. III. de epistola, Chrysostomo tributa, ad Caesarium, monachum et alios quibusdam, a Damasceno primum laudatis scriptis. IV. de epistolis ad Petrum Fullonem de Trisagii additione, et de expositione fidei inter Iustini, martyris, opera. V. de oratione Damasceni de iis, qui in fide obdormierunt et de purgatorio secundum orientalis ecclesiae sensum. VI. de azymis et postremo CHRISTI paschate, et VII. de Christianis Nazarenis et eorum fide, nec non de Ebionitis. [In introduct. s. praef. recenset idem omnes versiones lat. atque edit. tam latinas, quam graecas, et graeco-latinas. Idem iudicat de Damasceni libris et scribendi genere, et *Baronii* sententiam, *in multis* Damasceni *scriptis fidem vacillare et compluribus ipsum scatere mendaciis*, contra Casaubonum et Gerh. Vossium defendere studet. *Harl.*]

o) Add. censuras in: *Baumgartenii* Nachrichten von merkwürd. Büchern, tom. VIII. p. 517—529. in primis *Oudin*. l. c. pag. 1762. sqq. in cap. VI. ex Eccarto repetitus est conspectus opp. Damasc. a Lequinio separatim editus; cum auctario deinde in cap. VII. agitur de ipsa *Mich. Le Quien* edit. iisque Damasceni scriptis, quae in vtroque vol. continentur tum pag. 1767. sqq. in cap. VIII. de praerogatiuis atque defectibus illius editionis, et pag. 1774. sqq. in cap. IX. legitur discussio operum, quae tomo II. editionis illius continentur. — Illa *Mich. Le Quien* ed. recusa est Venetiis 1748. fol. et in fronte laudatur: *editio nouissima Veneta longe aliis accuratior*. *Harl.*

p) Vide notas ad vitam Damasceni, scriptam a *Io. Hierosol*. pag. XIX. et *Allatium* de Damasceno §. XX.

q) Hinc etiam illa tria opusc. praecipue nr. 1. et 3. memorata, in aliquot codd. iunctim posita sunt. *Harl.*

epitomen interpretatio arabica repraesentat teste Lequinio, quae non est edita. Idem Graeca integra ex pluribus codicibus regiis MSS. et editione Basil. recensuit, nouaque versione donauit. *Fabr.* [In bibl. Britannicis secundum cat. codd. Angliae etc. in tom. I. in bibl. *Bodlei.* sunt nr. 298. 702. 1882. opera nr. 1. et 3 a Fabricio signata: — (eadem inter codd. bibl. *Harleianae*, nr. 5649. et in cod. *Bauar.* CLXI. teste cat. gr. codd. Bauar. p. 62.) — nr. 2524. *Damasceni.* 1) Logica; sed, adnotante catalogi confectore, ordo capitum a 25. ad 32. non prorsus idem est, qui in editis, vti codex hic MS. ita et alii pro vno eodemque opere habent, quae in editis pro binis habentur, e. g. dialectica et de orthodoxa fide. Et certe epistola ad Cosmam episc. plane euincit, non esse distincta opera: habentur in hoc cod. nonnumquam etiam scholia, siue notae longiores, sed rariores, vbi alicubi in summo margine legitur τῦ αὐτῦ Ἰωάννυ etc. 2) de orthodoxa fide. — nr. 3614. de orthodoxa fide; logica; introductio dogmatum, ad Io. episcop. Laodiceae, quae multum differt ab edita; epist. de Trisagio ad Iordanem, archimandritam, quae non concordat cum excusa. — Inter codd. coll. *Etonens.* tom. II. cat. nr. 1823. Logica; elementarium; de duabus naturis et vna hypostasi; — *Cantabrig.* in bibl. publ. nr. 2297. introductio dogmatum, elementarium a voce S. Damasceni ad Io. episc. Laodiceae, ac nr. 1. 2. 3. a Fabr. signati. — tom. II. cat. nr. 2276. inter codd. *Voss.* definitiones philosophicae. — In bibl. publ. *Paris.* de dialectica in viginti et duobus codd. — de haeresibus in codd. quatuor. — Orthodoxae fidei expositio in codd. Viginti et septem, secundum catal. etc. tom. III. — In *Coislin.* cod. CCCLXXV. dialectica, capp. 150. quorum quaedam desunt ab initio, quaedam sunt transposita. — in cod. CCCLXXVIII. tribuitur Damasceno lib. *de azymis*, (de quo vide infra, nr. 24.) teste *Montfauc.* in bibl. Coislin. p. 584. et 585. — *Matriti* in cod. reg. LXXXII. de fide orthodoxa, et cod. CXV. Logica, de quibus codd. multus est *Iriarte* cat. codd. Matr. p. 303. et 455. sqq. — *Augustae Vindel.* Logica, iterumque cum op. de orthodoxa fide, in II. codd. — In bibl. caesar. *Vindob.* vol. V. Lamb. nr. 1. 2. 3. in cod. CCII. — nr. 1. et definitiones theologicae, in cod. CCI. — nr. 1. et 3. in cod. CCIII. atque CCV. et CCXCIII. et nr. 1. cum antiquis graecis scholiis margin. tabulis synopticis et prolegomenis generalibus de philosophia, ad nr. 3. in cod. CCIV. — Logica in capita L. diuisa, in cod. CCXCIV. v. *Lambec.* comm. V. p. 4. sq. vbi Kollar. in nota de voc. *Maiuma*, h. e. portu maris, et festiuis ludis, in honorem Dionis Veneris primo vere a Gazaeis praesertim celebratis nominique Maiumarum insignitis multus est, *) — p. 1. sqq. p. 6. sq. vbi Kollar. de illo cod. et de *breuiore Damasceni logica* curatius disserit; p. 9. sq. vbi notat Kollar. prolegomena gener. in cod. CCIV. nequaquam esse in Damasceni Logicam, sed in *Porphyrii* Isagogen de quinque vniuersalibus praedicamentis; p. 12. sqq. vbi conf. Kollarii not. — p. 323. — p. 535. et 539. — Tum in vol. IV. nr. 1. et 3. ac 21. item definitiones

*) *Lambec.* de illis ludis, de Maiuma, et de Cosma, episcopo Maiumae, late disputat in comm. vol. IV. p. 270. sqq. de cod. CXLVII. in quo nr. 14. est Damasceni *Dialectica*, ab edit. lat. *Iac. Billii* valde discrepans.

nitiones theologicae per interrogationes et responsiones, in cod. CXLVII. — excerpta ex operibus, nr. 1. et 3. indicatis, in cod. CLVII. — ex opere de orthodoxa fide fragmentum de processione Spirit. S. in cod. CLXI. et caput de virginitate, in cod. CLXV. — Fragmenta quaedam miscellanea, in cod. CLXXXVII. — primae institutiones de decretis et placitis, et dialecticae caput I. de cognitione in cod. CLXXXVIII. — nr. 3. in codd. CXCVIII. in quo opus diuisum est in capita CXLIX. et duobus sequentibus, et in horum vltimo opus diuisum est in capp. CI. et margini adposita sunt antiqua nonnulla scholia; denique p. 177. sq. exstat adpendix quaedam de diuinis nominibus. v. *Lambec.* V. p. 268. sq. et 270. sq. — p. 340. — p. 358. sq. — p. 384. — 447. — 450. et 478. sqq — atque in vol. VII. p. 382. in cod. XCV. 6. Logica cum praefat. ad Cosmam, episc. Maiumae, portus et emporii Palaestinae. — *Venetiis* in cod. Marc. CXL. et D. opp. nr. 1. et 3. — in cod. CCCCXCVIIII. opus nr. 3. in centum capp. diuisum: — in cod. DLXXXVII. dialectica, cum epistola ad Cosmam: v. cat. codd. gr. Marc. p. 80. 265. et 308. — *Florentiae* in bibl. Laurent. sunt in variis codd. modo capita philosophica et theologica; modo excerpta ex dialectica et capitibus philosophicis; aut caput de nominibus; aut excerptum de deo; modo dialectica secundum breuiorem methodum; modo expositio orthodoxae fidei; modo citatur Damasc. in alienis operibus. Breuitatis studio ablego lectores ad *Bandini* catal. codd. gr. Laurent. (vbi interdum ille vberius persequitur ordinem rerum argumentaque aut differentiam codd. ab editis aliaque notatu digniora,) tom. I. pag. 255. et 273. et 422., 1. et 2. ac tom. III. p. 375. sq. rursus in tom. I. p. 492., 3. tom. III. p. 4. nr. 7. p. 11. sqq. nr. 1. 2. et de diuin. nominibus nr. 9. — p. 34. nr. 2. — p. 324. nr. 20. ex Io. Damasceni capp. theologicis aliisque patribus excerpta de Spiritu S. — pag. 394. cod. XIV. nr. 2. add. supra in notit. codicum generali, sub finem. — *Taurini* in bibl. quondam regia, capp. philosophica in codd. CCXV. et CCLXXXVII. — vita Damasceni a *Io.*, patriarcha *Antiocheno*, scripta; — de S. Trinitate, (s. caput VII. libri I. de fide orthod. tom. I. p. 131. ed. Lequien.) de diuinis nominibus et de loco dei, in cod. LIV. v. cat. codd. gr. Taur. p. 308. 384. et 157. *Harl.*

2. Περὶ αἱρέσεων ἐν συντομίᾳ, πόθεν ἤρξαντο καὶ πόθεν γεγόνασιν. *De centum haeresibus* compendium, vnde ortae sint et quomodo prodierint pag. 76 — 118. r) Ex S. *Epiphanii* Anacephalaeosi ad verbum fere repetitum, cui ex Theodorito, Timotheo et Sophronio paullo plusquam viginti sectarum enarrationem et de Mohammedanis nonnulla Damascenus subiecit. s) In prioribus editionibus occurrit latine tantum, ex versione *Ioachimi Perionii.* In Coloniensi, alia legitur interpretatio incerti auctoris, quem Lequinius putat *Burgundionem*, Pisanum. Partem postremam de Mohamedanis graece e codice Augustano suppleuerat latinamque versionem addiderat *Fronto Ducaeus*

r) Conf. de additamento quodam p. 115. sq. *Walch.* histor. haeres. tom. XI. pag. 323. sq. *Harl.*

s) Conf. supra, vol. VIII. p. 265. sq. *H.*

Ducaeus in editione Damasceni latina Paris. 1619. in fol. Graece librum integrum primus ex codice regio Paris. MMCCCXXXVI. vulgauit *Io. Baptista Cotelerius* cum versione sua et notis, in tomo primo monimentor. ecclesiae graecae, Paris. 1677. in 4. p. 278—337. Lequinius praeterea contulit cum codicibus regiis MMMCCXLIV. et MMCMXXX. atque Augustano, nec non illo, quo Perionius ad versionem suam concinnandam est vsus, et cum Epiphanio ceterisque haeresiologis, et vberiores notas adiunxit. Professio [?] fidei, qua librum de haeresibus obsignauit Damascenus, graece vulgata est a *Lambecio* VIII. p. 426. *Fabr.* S. pag. 898. sqq. ed. Kollar. cuius notas pag. 901. et 903. conferes, de cod. caesar. XLIV. nr. 43. vbi exstat Damasceni epitome Panarii s. operis Epiphanii aduersus 80. haereses cum continuatione ad suam vsque aetatem. Illum epilogum totum, quem *Lambec.* graece euulgauit, reddidit quoque gr. et lat. *Le Quien* in sua edit. tom. I. p. 117. Idem liber de haeresibus exstat in cod. caesar. CCII. nr. 3. v. *Lambec.* V. p. 5. sq. ibique not. Kollar. In eod. vol. p. 257. in cod. CCXLVII. nr. 16. sunt capita falsorum dogmatum haeresium Massalianorum, at, indice *Kollario*, hoc syntagma ex iisdem auctoribus eorumque similibus congestum esse videtur, e quibus Damasceni compendium de haeresibus est collectum, quia codicis illius caes. de Massalianis capita eadem, sed correctiora et pleniora, omnino sint cum iis, quae *Cotelerius* in eccles. gr. monument. tom. I. pag. 278. in lucem protulit. In eod. cod. CCXLVII. nr. 25. est Damasc. liber contra haereses, at multo auctior. v. *Lamb.* V. pag. 266. sq. ibique Kollar. — Varia Damasceni fragmm. ex opere contra haereses exstant in cod. CCLI. siue anonymi cuiusdam locis communibus asceticis, plura dabit *Lambec.* V. pag. 324. sqq. — Damascenus in libr. de haeresibus tom. I. p. 302. ed. Coteler. Collyridianorum s. Collyridianarum mentionem facit: de quo loco et haeresi Collyridian. quaedam adnotat *Kollar.* ad Lamb. VIII. p. 303. Lambec. vero ipse late demonstratum it, errasse Collyridianos, qui, b. Mariam pro dea habentes, morti eam non fuisse obnoxiam falso crediderint. add. *Walch.* hist. haeres. tom. III. p. 625. sqq. de secta illarum foeminarum, et infra, nr. 31. *i.* — In *Th. Gale* cod. XX. s. cat. codd. Angliae etc. II. nr. 5855. catalogus haereseων ex Io. Damasceno. — In cod. *Coislin.* XXXIV. fol. 195. de quo v. supra, vol. VIII. pag. 265. not. *ee.* — Vid. quoque *Montfauc.* in bibl. *Coislin.* pag. 111. de cod. XXXVII. siue *Niconis* collectione locorum tam S. scripturae, quam patrum, in his *Io. Damasceni* amplissima. — *Paris.* in quatuor codd. bibl. publ. Add. *Oudin.* l. c. pag. 1738. de codd. *Harl.*

3. Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. *Orthodoxae fidei accurata expositio*, pag. 123—304. Capitibus centum, f) non, quatuor libris hoc opus a Damasceno distributum est, vt ex Graecorum codicum MSS. inspectione Lambecius et Lequinius

f) Vti in cod. *Laurent.* XVI. 2. v. *Bandin.* I. p. 155. sq. *Harl.*

nius testantur. u) Addit hic vir doctissimus, nec in editione graeca Veronensi 1531. in 4. partitionem in libros quatuor exhiberi: quod de contextu ipso verum est; sed in summis paginis per totum opus, quatuor librorum numeri notati comperiuntur. Nec illa diuisio in vetustis priscae versionis latinae MSris occurrit, nisi forte secunda recentiorique manu et atramento in marginalibus quorundam oris adnotata. (In bibl. Taruisiana *rubricae libri Io. Damasceni presbyteri, in quo est traditio certa orthodoxae fidei, traducta de graeco in latinum a Burgundione Iudice ciue Pisano sub Eugenio III. Pont. Max.* apud *Montfaucon.* p. 75. Diarii Italici, [et in bibl. bibl. MSS. I. p. 482. *E.*] Vestigia distinctionis in quatuor libros iam deprehenduntur apud S. Thomam Aquinatem, et Vincentium Bellou. XXVII. 102. speculi naturalis, qui versione latina vsi sunt. *Quamobrem existimo,* inquit Lequinius, *eiusmodi partitionem a Latinis excogitatam introductamque fuisse ad instar quatuor librorum Petri Lombardi.* Nam vt inter latinos *scholasticos* Petrus hic, magister sententiarum, tot aliis praeiuit; v) ita primus fuisse Damascenus inter graecos ecclesiae doctores cognoscitur, qui plenius et σωματικώτερον subtiliusque vniuersum theologiae systema ordine fuit complexus, ipsis plerumque verbis, quibus diuina mysteria edisserit, vsus praeclarorum patrum, (Basilii M. Gregorii Nysseni, Nemesii, Athanasii, Epiphanii, Chrysostomi, Cyrilli Alex. personati Dionysii Areopag. Leonis M. Leontii Byz. Maximi, confessoris, praecipue vero Gregorii, Naz.) Adnotationes *Roberti Grosthead,* siue *Capitonis,* Lincolniensis episcopi, qui saeculo XIII. in Anglia claruit, in librum Damasceni de orthodoxa fide, male e graeco interpretatum, memorat *Io. Lelandus* pag. 285. de scriptoribus Britannicis. Sed nec Burgundionis w) interpretatio, nec Roberti adnotationes hactenus editae sunt. Idem *Robertus* in libro

u) Add. *Bandin.* l. c. tom. I. pag. 274. vbi cod. Laur. XXIII. habet capp. CIII. vti alii: conf. ad nr. I. de codd. *Harl.*

v) *Iac. Thomasius* diss. de doctoribus scholasticis latinis, Lips. 1676.

w) Conf. *Oudin.* tom. II. pag. 1296. sqq. — Exstat haec interpretatio in aliquot MSSt. codd. *Venet.* in bibl. Marc. inter codd. lat. in cod. LXXXIII. opus in centum capp. distributum est, sine vlla librorum diuisione; cuius initium adtulit *Zanetti* in cat. illorum codd. pag. 59. de quo cod. et Burgundionis versione disputat *Io. Domin. Mansi* ad *Fabricii* biblioth. lat. med. et inf. aetatis, tom. I. pag. 305. (vbi de *Burgundione* s. *Burgundio* copiosius agitur,) et contra Fabricium, negantem, versionem illius operis vnquam paruisse, „quum, inquit, eius exordium adferat *Zanettus* (l. c.) atque illud ego contulerim cum vetustissima edit. Veneta, a. 1514. quae ex versione Iacobi Fabri Stapulensis expressa legitur in titulo, vna eademque cum illa mihi visa est. — Fortasse Faber interpretis Pisani versionem reformauit, atque hunc inde interpolauit." — In bibl. publ. *Paris.* inter codd. lat. cat. vol. III. cod. MMCCCLXXV. et quatuor sequentibus, occurrit *Burgundionis* interpret. atque in cod. VIIMDCCX. nr. 9 vol. IV. p. 587. notante auctore catalogi. „Damasc. traditio orthodoxae fidei, *Guidone siue potius, Burgundione, iudice Pisano,* interprete." In cod. MMCLV. est versio, nulla interpretis mentione. — In codd. *Oxoniens.* nr. 607. 612. et 1609. catal. — *Florent.* in bibl. S. Crucis, bis v. *Zachariae*

libro de cessatione legalium pag. 92. et 167. citat *Iohannem* [?] *Damascenum in lib sententiarum*, opus hoc innuens. *Iac. Fabri*, Stapulensis, versio cum *Iodoci Clichtouei* commentariis prodiit Paris. 1527. in 4. ac deinde saepius tum graecis addita, tum sine illis, vt supra in editionibus operum Damasceni retuli. Post Fabrum vertit *Iac. Billius*, cuius interpretatio in editionibus latinis Paris. a. 1577. 1603 et 1657. fol. occurrit, et subinde indiget castigatione, vt *Rich. Simoni* etiam notatum tom. II. bibl. selectae p. 35. *Sedebat animo*, inquit Combefisius, *Clichtouei, hominis nihil Graeci, commentariis remotis, quibus onerati potius libri de fide, quam serio illustrati, puriorem textum multiplicium codicum collatione, noua etiam seu interpolata* (Billii) *versione auctum edere, atque ad fontes, patres scilicet antiquiores, quos totos Damascenus loquitur, a se nihil scribere professus ipse, reducere.* Quod Combefisius aliis occupatus implere supersedit, magno studio Lequinius exsecutus est, qui hoc Damasceni opus, seruata vtraque et capitum et librorum distinctione, ad graecos codices MSS. accurate recensitum cum noua versione sua et notis exhibet. Non omittendum, quod epitomen vniuersae theologiae ex hoc Damasceni opere contextam vulgauit *Christophorus Pelargus* Francof. ad Viadrum 1605. in 4. qui cum in Reformatorum partes trahendum illum scriptorem duxerit, ex nostratibus B. D. *Balthasar Mentzerus*, auus, Giessae a. 1614. edidit et respondente Io. Sauberto Altdorfino publice defensitauit *delineationem breuissimam libri III. Damasceni de orthodoxa fide, in qua, quae auctoris huius de Christo Θεανθρώπῳ sententia fuerit et confessio, contra infelices nonnullos rerum theologicarum criticos ad oculum ostenditur.* Constat etiam, B. D. *Eliam Veielium*, ecclesiae Vlmensis antistitem meritissimum, a longo tempore id agitasse consilii, vt Damasceni hoc opus ad MStos codices Augustanae [x]) et caesareae bibl.

chariae iter litterar. per Ital. pag. 97. et 98. etc. *Harl.*

x) De *Augustanis* codd. vide b. Antonii Reiseri catalogum MSS. bibl. Augustanae pag 29. De caesareis Lambecium lib. V. p. 1. etc. *Fabr.* Tum in codd. CCII. et tribus seqq. it. in cod. CCXCIII. eiusd. vol. — In bibl. *Taurin.* codd. CCXV. et CCLXXXVII. vid. cat. codd. gr. Taur. p. 308. et 584. — *Paris.* in bibl. publ. codd. XXVII. add. ad nr. 1. scripta. — Ex cap. 13. libri IV. de orthod. fide recepta est particula in *Liturgiis S.S. patrum*, Paris. ap. Guil. Morell. 1560. fol. p. 125. *Io. Damasceni quod panis et vinum in S. Eucharistia non sint typus, sed ipsum corpus et sanguis Christi.* — In cod. *Bodlei.* XCIV. siue nr. 2877. cat. codd. Angl. etc. Huc quoque referri potest *Io. Dam.* opinio in libr. III. de orthod. fide cap. 28. et in libro IV. cap. 14. atque similis argumenti oratio *de incorruptibili corpore Christi, quod in sacra synaxi accipimus*, in edit. Paris. 1619. fol. pag. 931. gr. ac lat. — et in cod. caesar. CCXLVI. nr. 12. qui aliquantum discrepare dicitur a *Lambec.* V. pag. 245. sq. ibid. nr. 13. p. 246. est Damasc. doctrina de vnitate et differentia S. Trinitatis et in cod. CCVII. nr. 9. pag. 45 it. in cod. LIX. nr. 11. (v. *Lamb.* III. pag. 264.) fragm. *de Trinitate* — *Taurini* in cod. LIV. *de S. Trinitate*, f. cap. VIII. libri primi de fide etc. et cap. XII. libri primi, *de diuinis nominibus*, nec non cap. XIII. eiusd. libri, *de loco dei et quod solus deus non circumscriptus sit.* — in cod. *Medic. Laur.* XXII. nr. 9. plut. 71. caput *de nominibus adcuratius*, v. cat. codd. gr. Taur. pag. 157. et *Bandin*, l. c. vol.

bibl. recensitum graece et latine cum commentariis ederet; sed praeclaro proposito fatum viri praestantissimi intercessit. Duas interpolationes, lib. III. c. 3. et 7. in codicibus aliquot MSS. repertas et Damasceno ab aliena manu insertas, graece et latine dedit Lequinius pag. 659—661. Quae porro sub Cyrilli, Alex., nomine *Io. Wegelinus* edidit de SS. Trinitate, et Aubertus tomo vltimo operum Cyrilli [?] exhibet, iam supra p. 571. notare me memini esse Damasceni, licet e Cyrilli scriptis magnam partem repetita.

4. Πρὸς τὰς διαβάλλοντας τὰς ἁγίας εἰκόνας. *Aduersus eos, qui sacras imagines calumniantur.* Λόγοι ἀπολογητικοὶ tres pag. 307—390. ἐπισολιμαίες λόγες vocat *Io. Hierosolymitanus* in Damasceni vita cap. 14. meminitque eorum iterum cap. 33. *Primus* scriptus est post a. C. 727. Leonis Isauri decimum, quo ille edictum aduersus imagines promulgauit, sed ante quam καλὸς ille ποιμὴν τῆς λογικῆς Χριςȣ̃ ποίμνης, quibus verbis *Germanum*, patriarcham Constantinopol., y) Damascenus p. 308. intelligit, a Leone depositus esset, quod accidit sub extremum anni 729. *Secundus* post Germanum in exsilium pulsum, cuius meminit p. 336. καὶ νῦν ὁ μακάριος Γερμανὸς, ὁ βίῳ καὶ λόγῳ ἐξαςράπτων, ἐῤῥαπίσθη, καὶ ἐξώρισος γέγονε, καὶ ἕτεροι πλεῖςοι ἐπίσκοποι καὶ πατέρες, ὧν ἐκ οἴδαμεν τὰ ὀνόματα. *Tertium*, quem Ioanni Damasceno sine magna causa abiudicat *Humfredus Hody* prolegom. ad Chronicon Iohannis Malalae cap. 32. secundo est simillimus, et scriptus vterque adhuc ante anathema aduersus Leonem pronunciatum publice, hoc est ante annum eius tertium decimum, Christi 730. z) Prodierunt primum cum vita, a Ioanne Hierosol. scripta graece, edente *Nicolao Maiorano*, qui eos cardinali, Ioanni Petro Caraffae, dedicauit, Rom. 1553. in 8. Latine vertit *Godfridus Tilmannus*, Carthusiae Parisiensis monachus, Paris. 1555. in 4. *) Antwerp. 1556. in 12. Ante eum *Petrus Franciscus Zinus* Venet. 1554. in 8. aa) cuius versionem additis graecis recusam in Basileensi edit. 1575. etiam *Iac. Billius* in latina sua editione seruauit, additis paucis castigationibus, Paris. 1577. 1603. 1619. Denique, (ne de gallica versione dicam vulgata Verduni 1573.) Lequinius ex vtraque interpretatione latina noua tertiam concinnare operae pretium duxit,

vol. III. pag. 14. — Ex primo capite operis desumta est pars orationis, *quod deus comprehendi non potest*, in cod. *Florent.* Laurent. XII. nr. 23. plut. 6. v. *Bandin.* l. c. I. p. 121. adde supra, in notitia generali codd. — et *Walch* histor. haeres. tom. VIII. pag. 616. etc. 619. sqq. 652. 660. 666. sqq. *Harl.*

y) V. infra, vol X. p. 206. sqq. *Walchii* hist. haeres. cit. tom. X. p. 152. 166. sq. 725. sqq. tom. XI. p. 270. sq. 377. sqq. 587. sq. et de Damasceni orat. p. 288. sqq. ac seq. not. *Harl.*

z) Excerpta ex his III. orr. et summam illarum dedit *Walch.* l. c. tom. XI. pag. 302—325. *Harl.*

*) V. *Maittaire* A. T. in indice, p. 324. *H.*

aa) In 4. v. *Pinelli* cat. I. p. 71. *H.*

duxit, adhibitis etiam emendationibus Billii. bb) Singulis hisce libris a Damasceno subiuncta sunt loca varia patrum pro imaginibus, quorum indicem hoc loco subiiciam. [v. *Walch.* hist. haer. XI. p. 322. sq.]

[P] *INDEX SCRIPTORVM,*

quos in libris de imaginibus laudat IO. DAMASCENVS.

Ambrosius, episc. Mediolanensis, ἐκ τῆς πρὸς πᾶσαν Ἰταλίαν ἐπιστολῆς. 344. ad Gratianum, imp. περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ λόγου. 383.

Anastasius Sinaita, τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ. 378. in nouam dominicam et apostolum, Thomam. 388.

Anastasius, archiepisc. Theopolis, (Antiochiae) et patriarcha περὶ σαββάτου καὶ πρὸς Συμεῶν, ἐπίσκοπον Βόστρης. 344. 386.

Anastasius, imp. 377.

Arcadius, archiep Cypri, in vita Symeonis, thaumaturgi, miraculo CXXXII. 378.

Athanasius 319

Alexandrinus lib. III. κατὰ Ἀρειανῶν. 383. ἐκ τῶν γραφέντων ἑκατὸν κεφαλαίων πρὸς Ἀντίοχον τὸν ἄρχοντα κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, κεφάλαιον λή. 366. 383. Hae quaestiones iunioris Athanasii sunt, quem post a. C. 700. vixisse Lequinius non diffitetur.

Basilius. 317. 362. ἐκ τῆς εἰς τὸν Ἡσαΐαν ἑρμηνείας. 366. in Barlaamum, martyrem. 320. 342. 363. in Gordium, martyrem. 322. 342. ad S. Flauianum de Samaritana muliere. 384.

bb) *Io. Damasceno* tributa est narratio de origine motuum Iconoclastar. ab aliis *Ioanni, monacho Hierosol.*, adsignata v. supra, vol. VII. p. 682. §. V. et not. c. de codd. — *Dam.* de sanctis imaginibus, in quinque codd. gr. bibl. *Paris.* — *Oxon.* in cod. Bodlei. XCIV. sunt nr. 35. *Dam.* de imaginibus, nr. 41. de cruce, et quod ea sit adoranda, in qua etiam tractat. de fide; nr. 42. de Sanctis eorumque reliquiarum veneratione et miraculis; 45. de S. imaginibus; nr. 14. Damasceni et aliorum patrum preces ante communionem celebratam recitatae. v. cat. codd. Angliae etc. I. p. 150. — *Ioach. Camerarius* in disput. de piis et catholicis atque orthodoxis precibus et inuocatione numinis diuini etc. Argentor. 1560. 8. graece p. 71. sqq. reddidit ex libello precationum, quo graecae ecclesiae vtuntur, Io. Damasceni et aliorum patrum eccl. *Preces.* — Num autem tres illi libri de imaginibus genuini sint, nec ne, copiose inquirit *Oudin.* l. c. pag. 1747. sqq. et contra Guil. Caueum sententiam Frid. Spanhemii atque El. du Pin, Damascenum nostrum non fuisse architectum trium illarum orationum, pluribus argumentis, praesertim quod scriptores, Damasceni aetate longe inferiores, citantur, corroborare, Humfredi autem Hody iudicium, a Fabricio oppugnatum, defendere et firmare, denique concludere studuit, auctorem trium istarum oratt. non posse antiquiorem esse vel fine saeculi X. vel initio sequentis XI. — De Damasceno, praecipuo cultus imaginum patrono, plura leges in *Walchii* histor. haeres. etc. tom. X. pag. 150. sqq. 156. sqq. 168. sq. 176. sq. 235. sqq. 599. 723. sq. etc. et tom. XI. p. 276. sqq. vbi etiam contra le Quien de tempore, quando II. λόγος scriptus sit, quaedam monet et tres orr. contra Oudinum etc. vindicat Damasceno, nec Humfredi Hody probat iudicium. *Harl.*

ἐκ

Ioannes Chrysostomus ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῦ δικαίυ Ἰώβ. 371. ἐκ τῦ λόγυ, τῦ, ἐπέγνωσαν ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις. (XV. de statuis.) 379. in Maccabaeos. 384. κατὰ Ἰυλιανῦ τῦ ἀθέυ ἐκ τῦ πρώτυ λόγυ. 384. εἰς τὸν νιπτῆρα. 384.

[P] in Meletium, Antioch., incipit: πανταχῦ τῆς ἱερᾶς ταύτης. 343. in S. Flauianum, Antioch. 381. in Colossenses ἐκ τῦ τρίτυ λόγυ. 667. in epist. ad Timoth. κεφάλ. ή. 382.

ἑρμηνεία in epist. ad Hebraeos. 324. 342. 364. 367. in parabolam seminis. 343. de proditione Iudae et in pascha. 343. in Psal. III. de Dauide et Absolone. 367.

apud Eudoxiam delatus, ac si Origenis haeresin sequeretur. 385.

Ioannes, diaconus. 377.

Isidorus, diaconus. Eius χρονογραφία. 385.

Iulianus, ἀθεώτατος καὶ ἀποςάτης. 327. 365. alius. 380.

Τὰ κατὰ Λέοντα εὐαγγέλιον, ab iconomachis euangelium Leonis Isauri scribi iubet per sarcasmum. 338.

Leontii, Neapolis in Cypro episcopi, ἐκ τῦ κατὰ Ἰυδαίων λόγυ. 325. 326. 342. ἐκ τῦ ε' λόγυ. 373. 374. 375. 376.

Macedonius 380.

Magnus, presbyter. 376.

Manichaei. 314. 336. αἰχρὰ καὶ μυσαρὰ καὶ ἀκάθαρτος γραφὴ Μανιχαίων τε καὶ Ἑλλήνων καὶ τῶν λοιπῶν αἱρέσεων. 334. 350. Μανιχαῖοι συνέγραψαν τὸ κατὰ Θωμᾶν εὐαγγέλιον. 338.

Maximi, philosophi et confessoris, ἐκ τῶν περὶ αὐτῦ πεπραγμένων μεταξὺ αὐτῦ τε καὶ Θεοδοσίυ ἐπισκόπυ. 344. 387.

Mercurius, martyr 365.

Methodii, Patarensis episcopi, περὶ ἀναςάσεως. 389.

Olympius. 376.

Pantaleonis et Marini, martyrum, reliquiae. 377.

Polychronii ἑρμηνεία in Ezechielem. 372.

Proclus, (Constantinopol.) 328.

Seueriani, Gabalorum episc., εἰς τὰ ἐγκαίνια τῦ ςαυρῦ. 327. 343. 365. ἐκ τῦ λόγυ τετάρτυ εἰς τὸν ςαυρόν. 385.

Magni Simeonis, τῦ θαυμαςῦ ὄρυς, περὶ εἰκόνων. 386.

Socratis historiae eccles. liber I. 370.

Sophronii, Hierosol. archiepisc., λειμωνάριον. 328. 344. 352. de martyribus, Cyro et Iohanne et Theodoro, hypodiacono, podagra laborante. 387.

Stephani Bostreni contra Iudaeos κεφάλαιον δ'. 370.

Symbolum. 309. 345.

Synodus quinta. 386. quinisexta. 389.

[P] Theodoritus, episcopus Cyri, ἐκ τῆς φιλοθέυ ἱςορίας, εἰς τὸν βίον τῦ ἁγίυ Συμεῶνος κιονίτυ. 366. περὶ Μακεδονίυ κριθοφάγυ. 380. ἑρμηνεία in Ezechielem. 372.

Theodorus, Abiotes, abbas. 328. 344. 352.

Theodorus, Mopsuestenus. 366.

Multa loca eadem veterum patrum de imaginibus laudantur in Actis *synodi septimae*, siue *Nicaenae II.* a. 787. celebratae: quum itaque inter legendum illa acta indicem scriptorum, in iisdem memoratorum, composuissem, lubet, antequam Damasceni scripta enumerare pergam, et illum hoc loco cum lectore communicare. *cc*) Actio I. incipit pag. 462. II. pag. 498. III. pag. 523. V. pag. 600. VI. pag. 618. VII. pag. 681. et VIII. pag. 699.

INDEX SCRIPTORVM, IN ACTIS SYNODI II. NICAENAE LAVDATORVM.

ad paginas edit. Binianae a. 1618. tom. III.

Antio-

cc) Conf. *Walch.* hist. haeres. tom. XI. p. 249. sq. p. 286. sq. et tom. X. p. 294. sqq. 419—445. In edd. concilior. reg. tom. XX. *Lambec.* tom. VII. *Harduin.* tom. IV. *Mansi* collect. concil. tom. XIII. p. 203—363. et saepius de illa historia atque controuersiis. *Roesler.* bibl. patr. eccl. tom. X. p. 527. sqq. infra vol. XI. pag. 485. sq. *Harl.*

Con-

Hiero-

Sophronius. 644. Archiep. Hierosol. encomium in SS. Cyrum et Iohannem. 561. *ἐκ τῦ λειμωναρίϐ.* 563. 613. 614. 615.
Stephanus, monachus et *βιβλιοφύλαξ τῦ εὐαγῦς πατριαρχείϐ.* 487. 492. 614.
Stephanus, Bostrensis episcopus, citatur 505.
Synodi Nicaenae II. *ὅρος* p. 684. seqq. Nomina eorum, qui condemnantur. 693. 700. Epistola ad clericos Constantinopol. 697.
Καιάφικὸν συνέδριον. 694. 698. 718.
quae se septimam synodum vocat. 620.
Synodus III. contra Massalianos, siue Euchitas 448.
Synodi anno LXX. post sextam synodum. 624. in Blachernis. 621. Constantinopoli contra imagines habitae *ὅρος* eiusque confutatio p. 619. seq.
Synodi Chalcedonensis prooemium. 494. Canon II. 702. 706. 716. Quarta synodus. 524.
Sex vniuersales synodi 509. 527. 533. 624. 700. 630. seq. (vbi de singulis,) et 685. seq.
Sexta synodus, 625. in qua nulli Orientis episcopi, *διὰ τὴν τῶν μιαρῶν ἐπικράτειαν.* 531.
Canon sextae synodi. 554. 700. 703. 716.
Symeonis, stylitae, miracula. 568. 569. Epistola V. ad imp. Iustinum iuniorem. 601. 700.
Tarasii, patriarchae Constantinopol, apologeticus exstat p. 473. eius dictum: *τὸ ἐπὶ δόγμασιν εἴτε μικροῖς εἴτε μεγάλοις ἁμαρτάνειν ταυτόν ἐστιν, ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ νόμος τῦ θεῦ ἀθετεῖται.* 490. Epistola ad patriarchas, Antioch. et Alex. 526. ad Adrianum, papam, epist. I. 711. epist. II. 713. ad Iohannem, presb. et hegumenum. 715.
συνοδικῶν eius *κεραιῶν* mentio. 538.
Theodorus, Syracusius, cognomine *κρίθινος.* 693.
ex Theodori, lectoris, hist. eccles. 609. libro V. p. 494.
Theodori, Hierosol. patriarchae, synodica 531. memoratur, et exhibetur. 532.
[†] Theodorus, Mopsuestenus, et Theodorus, (Diodorus) Nestorii magister, condemnatus. 630.
Theodori, archimandritae Siceonis, (Sicensium,) vita, quae incipit: *εὐλογητὸς ὁ θεός.* 574.
Theodoreti contra Cyrillum anathematismi damnantur. 534.
vita Symeonis, stylitae, quae incipit: *Συμεώνην τὸν πάνυ.* 567.
Theodosii, episcopi Ammorensis, confessio p. 483.
Theodotus, Ancyranus, Cyrilli *συναγωνιστής.* 660. Eius scripta. *λόγοι πρὸς Λαῦσον κατὰ Νεστορίϐ ἐν τόμοις ἕξ.* in symbolum Nicaenum. *εἰς τὴν γέννησιν κυρίϐ. εἰς τὰ φῶτα.* in Eliam et viduam. in SS. Petrum et Iohannem. in claudum ante speciosam portam. *εἰς τὺς τὰ τάλαντα λαβόντας. εἰς τὺς δύο τυφλύς.* 661.
Thomae euangelium a Manichaeis suppositum. 653.
Vetus Test. cum scholiis graecis in *πατριαρχείῳ* Constantinopol. 612.
In scholio graeco pag. 570. mentio fit codicis in bibl. Vaticana, qui plura SS. patrum testimonia continet.
Zooras condemnatus. 631.
Ethnicorum *ἱστορικαὶ βίβλοι.* 648. 651. vbi de Aegyptior. Persar. Graecor. idololatria.

Χριστια-

Hactenus index scriptorum in Actis synodi Nicaenae II.

Nunc ad Ioannis Damasceni scripta vt reuertar, tomo primo sequitur:

5. *Λίβελλος περὶ ὀρθοῦ φρονήματος.* *Libellus de recta sententia*, siue confessio fidei, dictata a Damasceno et ab Elia, episcopo tradita [?] Petro, Damasci metropolitae, p. 390—395. Incipit: *ὁ μικρὸς ἀμφοτέρωθεν φόβος.* Primus edidit Lequinius e codice Vaticano MCCLXII. et versionem addidit. In hoc libello comprobatur doctrina sex synodorum, reiiciunturque cum haeresibus omnibus a Simone, mago, *μέχρι τὴν νῦν κινηθεῖσαν κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν ἐκκλησίας*, hoc est, vsque ad iconomachos, etiam Origenis *λήρήματα*, Petri Fullonis additamentum ad Trisagium, Monothelitae Sergius, Cyrus, Paulus, Petrus, Pyrrhus, Macarius et Stephanus, eius discipulus, nec non Maronitae. [conf. *Walch.* hist. haeres. VIII. p. 480. sq. et notam seq. ad nr. 6. *Harl.*]

6. *Τόμος*, siue *Libellus* contra Iacobitas, Monophysitas, siue Eutychianos ex Petri, Damasceni episcopi, persona ad Tudaraeae, h. e. Daraeae, dd) episcopum Iacobitam p. 397—427. Incipit: *οὐδὲ τὸ καλὸν ὅτε μὴ καλῶς.* Ediderat latine ex *Francisci Turriani* versione, sed mutilum, sub titulo Damasceni contra Acephalos, *Henricus Canisius* tom. IV. p. 173. antiquar. lect. Ingolstadii 1604. in 4. integriorem et graece primus vulgavit Lequinius e codice Vaticano, ac quae huic etiam deerant, ea latine suppleta dedit ex versione *arabica*, quam MS. seruant patres Oratorii Parisiensis. ee) Quoniam huic libello

dd) De quo loco v. *Le Quien* in Orient. Christian. tom. II. p. 1427. *Harl.*

ee) Ex ed. Mich. le Quien cum libr. gr. ac lat. et integriorem exhibet *Basnage* in altera Canisii ed. f. Thesauro monimentor. eccles. Amstel. 1725. fol. tom. II. p. 29. sqq. — Inter codd. Th. Roë in bibl. *Bodlei.* nr. 272. cat. *Damasc.* contra Eutychen et Dioscorum, arabice, conf. infra, vol. IX. p. 310. ed. vet. *Chr. Guil. Franc. Walch.* histor. haeresium etc. tom. VIII. p. 842. sqq. qui cum *Oudino* l. c. pag. 1756. illum libell. contra Eutych. et Dioscorum incertis aut suppositititiis opp. Damasc. adnumerat. Insuper *Walch.* dubitat, num opusc. *de diuinitate et incarnata oeconomia domini nostri Iesu Christi, contra exsecrandas Iacobitarum superstitiones*, et opusc. a Damasc. *dictatum*, et ab *Elia* episc. traditum Petro, a *Caueo* in hist. litter. SS. eccl. I. pag. 626. inter inedita Io. Dam. opp. memorata, sint genuina. *Harl.*

libello loca plura doctorum ecclesiae Damascenus adnexuit, eorum quoque breuem elenchum hoc loco accipe:

κατὰ

ff) Seuero, haeresiarcha, recentius scriptum, adeoque suppositum Basilio M. nec hactenus editum. *Le Quien.*

[?] 7. Κατὰ Μανιχαίων διάλογος. *Dialogus contra Manichaeos*, siue Paullicianos, pag. 429 — 465. Incipit: ἐπειδὴ συνεληλύθαμεν. In quibusdam codicibus praeter rem refertur ad S. Athanasium. gg) Damasceni esse dubitauit Billius eam tantum ob rationem, quod ignem, tortorem daemonum impiorumque hominum, exponit non de vero igne, sed de nequitiae furiis ac peccati flagrante frustrataque libidine. Vide pag. 446. 448. 460. 463. Sed idem visum aliis ecclesiae doctoribus, etiam antiquioribus, notarunt *Sixtus Senensis* lib. V. bibliothecae S. adnot. 40. et Benedictini ad Ambrosium tom. I. p. 1460. Primus hunc dialogum cum versione edidit *Emanuel Margunius*, Cretensis, Patau. 1572. 8. deinde vtraque lingua recuderunt *Basileenses* in sua Damasceni editione a. 1575. fol. Cum alia versione sua *Io. Leunclauius* adiunxit imp., Manuelis Comneni, legationi ad Armenios, Leonis M. epistolae de fide, Leontioque et Constantino Harmenopulo de sectis, et Harmenopuli, Augustini atque Hilarii confessionibus fidei, Basil. 1578. in 8. Tertia *Iac. Billii* versio exstat in editionibus Damasceni latinis Parisiensibus a. 1577. 1603. 1619. fol.

8. Διάλεξις Σαρακηνοῦ καὶ Χριστιανοῦ. *Disceptatio Christiani et Sarraceni* pag. 466 — 469. Incipit: τί λέγεις τὸν Χριστόν. Prodierat latine ex veteri versione in prioribus editionibus. Neque Lequinio ad manus fuit graecus codex, quem exstare in bibl. caesarea testis *Lambecius* V. p. 126. hh) tamen graeca quaedam fragmenta adscripsit ex dialogis Theodori Abucarae, ex quo etiam p. 470. graece et latine subiunxit breuem dialogum Christiani et Sarraceni ἐκ τῶν πρὸς τοὺς Σαῤῥακηνοὺς ἀντιῤῥήσεων διὰ φωνῆς Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ. Incipit: εἰπέ μοι, ὦ ἐπίσκοπε, ὁ κατέδωλες ἦν ὁ κόσμος. [v. *Oudin.* l. c. pag. 1745. inter dubia opp. et p. 1760. et *Fabric.* de veritate relig. christ. p. 119. et 122. sq. *Harl.*]

gg) Damasceno adscribitur in cod. Vindobon. caes. CCL. nr. 2. v. *Lambec.* comm. V. pag. 307. — *Monachii* in bibl. elect. cod. CXIV. v. cat. codd. gr. Bauar. pag. 44. —. *Florentiae* in cod. Laurent. Medic. XII. nr. 22. plut. 4. v. *Bandin.* cat. codd. gr. I. pag. 555. — *Paris.* in bibl. publ. codd. MCXI. et MCCCXXVII. add. supra, vol. VII. p. 326. Inter incerta vel supposititia refert *Oudin.* l. c. p. 1745. nr. 2. *Harl.*

hh) Pag. 267. ed. Kollar. de cod. CCXLVII. nr. 26. sed in cod. caes. ordinem longe alium esse, ac in ed. lat. Billiana Paris. obseruat Lambec. — ex cod. *Taurin.* CC. nr. 17. suppleri posse edit. notat confector cat. codd. Taur. p. 298. *Harl.*

9. Περὶ δρακόντων. *De draconibus* fragmentum p. 471. 473. Incipit: ἐπειδὴ καὶ δράκοντας ἀναπλάττουσι. Et περὶ στρυγγῶν, *de ftrygibus* pag. 473. Incipit: θέλω δὲ ἵνα μή. Haec duo fragmenta, quibus vulgi et haereticorum fabulas ridet Damafcenus, antea inedita, Lequinius accepit a Montfaucono. Pag. 472. laudatur Δίων ὁ Ῥωμαίοις συγγραψάμενος περὶ βασιλείας καὶ περὶ τῆς Δημοκρατείας Ῥώμης καὶ διηγησάμενος περὶ τοῦ πολυθρυλλήτου πολέμου τοῦ καρχηδονίου, quibus verbis non Dionis Chryfoftomi περὶ βασιλείας λόγοι, fed alterius Dionis Caffii hiftoriae romanae libri innuuntur. *Fabr.* Eft in cod. *Selden.* XV. cat. bibl. *Bodlei.* f. codd. Angliae nr. 3403. — in bibl. San-Germanens. v. *Montfauc.* bibl. bibl. MSS. p. 1157. *A. Harl.*

[?] 10. Περὶ ἁγίας Τριάδος. *De S. Trinitate,* per quaeftiones et refponfiones p. 474 — 477. opufculum pridem editum a *Io. Wegelino* cum verfione et notis, Auguftae Vindel. 1611. in 8. Incipit: περὶ μὲν τῆς ἁγίας Τριάδος τῆς ὁμουσίου. *Fabr.* Exftat *Paris.* in bibl. publ. codd. CD. et MCCLXVII. — *Vindob.* in cod. caefar. CXLVII. nr. 10. v. *Lambec.* IV. pag. 268. De cod. CCXLVI. nr. 13. v. *Lamb.* V. pag. 246. et fupra ad nr. 6. add. *Oudin.* p. 1764. nr. 8. *Harl.*

11. Περὶ τοῦ Τρισαγίου ὕμνου. *De hymno Trifagio,* ad Iordanem, archimandritam, aduerfus eorum fententiam, qui hymnum illum non ad SS. Trinitatem, fed ad folum Chriftum referebant, et aduerfus Petri Fullonis additamentum, Iacobitis et Maronitis (vide pag. 485.) probatum, p. 480 — 497. Prodierat haec epiftola graece et latine nefcio quo interprete, in editione Damafceni Bafil. 1575. fed a Lequinio longe caftigatior et cum noua verfione exhibetur ad quatuor codd. MSS. Incipit: Τοῦ πρός σε μοι πόθου. ii) Loca patrum, quae vindicare ad calcem huius fcripti inftituit Damafcenus pag. 488. feq. haec funt:

Athanafii ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως καὶ Τριάδος λόγῳ p. 448. οὗ ἡ ἀρχή, οἱ κακοτέχνως p. 493.

Bafilii ἐν τοῦ τετάρτου λόγου τοῦ κατ' Εὐνομίου, οὗ ἡ ἀρχή· εἰ φύσει θεὸς ὁ υἱός. 493. ἐκ τοῦ πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος p. 493.

Chryfoftomi εἰς τὸ εὐλογημένος, οὗ ἡ ἀρχή· ἐκ τῶν θαυμάτων εἰς θαύματα (tom. V. Savil. p. 882.) p. 489.

Cyrilli, Alex. ἀπὸ ἕκτου λόγου τοῦ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, οὗ ἡ ἀρχή· ἰσότητος μὲν οὖν pag. 490.

ἀπὸ θ' λόγου περὶ τῆς ἐν πνεύματι προσκυνήσεως p. 490.

in

ii) Reperitur in cod. caefar. CCXLVI. nr. 11. v. *Lambec.* V. p. 244. fq. — In cat. codd. Angliae etc. tom. I. in bibl. *Bodlei.* nr. 3614. et confector cat. adnotat, cod. non concordare cum impreffo. *Oxon.* nr. 612. inter codd. collegii Mertonens. — *Paris.* in quatuor codd. bibl. publicae. — *Florentiae* in cod. Laurent. XII. nr. 21. plut. 4. tefte *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. pag. 535. add. *Oudin.* l. c. pag. 1740. et *Walch.* hift. haeres. tom. IX. pag. 480. fq. de Maronitis. *Harl.*

ἐκ τοῦ πρὸς Ἑρμείαν δ' λόγου, οὗ ἡ ἀρχή, τὸν δὴ θεὸν ἐκ θεοῦ p. 491. ἀπὸ τοῦ πέμπτου λόγου τοῦ πρὸς Ἑρμείαν, οὗ ἡ ἀρχή, εἶεν ἐκ παντὸς ἡμῖν p. 492. ἐν τῷ περὶ πνεύματος λόγῳ πρὸς ἑρμείαν οὗ ἡ ἀρχή· πόνον ἀγαθῶν. 494.

Epiphanii ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον λόγου p. 498. ὁ ἅγιος καὶ θαυμαστὸς Ἐπιφάνιος ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ ἀγκυρωτῷ λόγῳ 494.

Gregorii, Nysseni, ἐκ τοῦ κατ' Εὐνομίου πρώτου λόγου p. 494.

Theologi, (Gregor. Nazianzeni,) ἐκ τοῦ λόγου εἰς τὰ γενέθλια pag. 493. seq.

Procli, Constantinopol., ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον p. 492. ἐκ τοῦ ἐγκωμίου εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον οὗ ἡ ἀρχή, πᾶσαι μὲν αἱ μαρτυρίαι καὶ πανηγύρεις. id.

Loca haec produxerat Anastasius, abbas S. Euthymii, sed ab haeresi Eutychiana alienus, cuius cum laude facit Damascenus mentionem [P] pag. 481. et 495. vt euinceret, ad Filium eos Trisagium retulisse, quod Ioanni, patriarchae Hierosol., nullo modo committendum visum.

Denique ex sollemni formula celebrationis mysteriorum Damascenus Trisagium probat de SS. Trinitate vtique, non de solo Filio accipiendum esse p. 496. Quem locum ex liturgia, quae sub Iacobi, apostoli, fertur nomine, repetitum esse, Lequinius adnotauit.

12. Περὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν. *De sanctis ieiuniis,* epistola ad Cometam, monachum, τῷ εὐλογημένῳ καὶ γνησίῳ δούλῳ Χριστοῦ, κύρῳ Κομητᾷ πνευματικῷ ἀδελφῷ, Ἰωάννης ἐλάχιστος pag. 499 — 505. Hanc primus Lequinius edidit e MSS. *Mediceo* hh) et *Baroccìano,* quorum apographa cum eo communicarunt *Io. Ernestus Grabe* et *Anselmus Bandurius,* quum fragmenta pridem ex illa produxisset *Turrianus* in apologia pro epistolis pontificum et notis ad constitutiones apostolicas. Reiicit in hac epistola Damascenus morem Seuerianorum, qui ieiunium obseruabant per hebdomades octo, a septuagesima vsque ad pascha. Loca, quae ad calcem subiiciuntur, sunt tam διάταξις *apostolica,* cuius et apud Epiphanium LXX. 12. mentio, doctorumque ecclesiae, S. *Basilii* ἐκ τοῦ κατὰ μεθυόντων λόγου, *Chrysostomi* ἐκ τοῦ πρὸς τῷ τέλει τῆς νηστείας λόγου, *Anastasii, patriarchae Constantinopol.* ex encyclica epistola, *Epiphanii,* Cypri, ἐκ τοῦ εἰς Μοναχοὺς, (interpres: ex epistola ad monachos,) *Iohannis,* episcopi *Athenarum, Anastasii, patriarchae Hierosol.* tum haereticorum, *Seueri,* Acephali, archiep. Antiocheni, ex sermonibus ἐνθρονιαστικοῖς, sermone εἰς τὴν τῶν νηστειῶν τεσσαρακοστήν, dicto in Cassiani ecclesia, qui incipit: νόμος ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν σωματικῶν παλαισμάτων, et ex libro τῶν ὑποσημειωθέντων ἰδιοχείρως διαφόρων κεφαλαίων, nec non *Beniaminis,* Seueriani, Pseudoepiscopi Alexandrini, ex quarto libro τῶν ἑορταστικῶν αὐτῷ, ψευδεορταστικῇ τριακοστῇ ἧς ἀρχή, φαιδρὰ καὶ ἀξιάγαστος, et ψευδεορταστικῇ τριακοστῇ πέμπτῃ, ἧς ἀρχή, καὶ νῦν ἀκούειν δοκῶ.

13. Περὶ

hh) V. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. Medic. tom. III. p. 294. sq. *H.*

13. Περὶ τῶν ὀκτὼ τῆς πονηρίας πνευμάτων. *De octo spiritibus nequitiae*, de quibus ante Damascenum Euagrius, Nilus, Cassianus etc. ad monachum quemdam p. 506 — 508. Graeca primus e MS. Abrahami Selleri dedit Lequinius. Latine verterat *Bilibaldus Pirckeimerus*, cuius versio ex diuerso in multis graeco codice composita [*] p. 508. separatim subiicitur. Incipit: γίνωσκε, ἀδελφὲ, ὅτι ὀκτώ εἰσιν. Sequitur deinde περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν et περὶ τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς. *De virtutibus et vitiis animae corporisque et de triplici parte animae.* Graece e codice regio cum versione Leonis Allatii p. 509 — 514. Incipit: Ἰστέον οὖν ὅτι διπλοῦς ὢν ὁ ἄνθρωπος. De MS. caesareo vide *Lambecium* IV. pag. 197. *Fabr.* S. pag. 434. ed. Kollar. in cod. CLXXXIV. nr. 3. — In cod. *Coislin.* CCCLXXIIII. fol. 343. teste *Montfaucon.* in bibl. Coisl. p. 564. — *Venetiis*, in cod. Marc. CCCCXCVIII. v. cat. codd. Marc. p. 261. sq. *Harl.*

14. Εἰσαγωγὴ δογμάτων στοιχειώδης. *Institutio elementaris ad dogmata*, aduersus Acephalos, seu Monophysitas, Monothelitas, et Nestorianos, ad Ioannem Laodicenae vrbis episcopum. p. 515 — 521. Incipit: ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Verterat a. 1544. *Ioachimus Perionius.* Graece et latine prodierat in editione Basil. 1575. *Fabr.* V. *Oudin.* l. c. pag. 1743. — Exstat in bibl. *Bodlei.* nr. 3614. atque cod. multum differre ab impresso, scribit auctor cat. codd. Aügliae etc. I. p. 173. — *Oxon.* in cod. CXLV. collegii Mertonensis, s. nr. 612. cat. citati. — In cod. *Taurin.* CCCLXI. v. catal. codd. gr. Taur. p. 485. — *Florentiae* in cod. Medic. XXIX. nr. 5. plut. 58. et cod. XX. (in quo multa sunt Damasceni opp.) nr. 3. plut. 71. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laurent. II. p. 272. et tom. III. p. 13. — *Paris.* in bibl. publ. cod. MCXXII. in quo etiam sunt, quae mox a Fabr. memorantur, nr. 15. 16. et 17. *Harl.*

15. Περὶ συνθέτου φύσεως, κατὰ Ἀκεφάλων. *De natura composita*, contra Acephalos pag. 521 — 527. Etiam haec diatriba lucem viderat graece et latine in iam dicta Basileensi. *Fabr.* *Oxoniae* in cod. antea laudato collegii Merton. — *Paris.* in cod. MCXIX. nr. 3. — *Florent.* in cod. Laurent. XX. nr. 4. tum sequuntur ea duo opusc. quae a Fabr. nr. 16. et 17. recensentur. v. *Bandin.* l. c. III. pag. 13. et *Oudin.* l. c. pag. 1739. sq. *Harl.*

16. Περὶ τῶν ἐν τῷ Χριστῷ δύο θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν καὶ λοιπῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων. *De duabus* in Christo voluntatibus et operationibus, et de naturalibus reliquis proprietatibus p. 529 — 554. Incipit: αἱ δύο φύσεις καὶ μίαν ὑπόστασιν. Exstat graece et latine cum Perionii versione in edit. Damasceni Basileensi anno 1575. Perionium subinde in Parisiensibus latinis castigat Billius. Sed *Franciscus Combefisius* cum noua versione notisque edidit in historia Monothelitarum, siue tom. II auctarii noui p. 466. Combefisii versionem Lequinius seruauit, notas omisit. *Fabr.* Exstat in cod. *Taurin.* ad nr. 14. citato, et in sex codd. *Paris.* bibl. publ. v. etiam ad nr. 14. et 15. et conf. *Walchii* hist. haeres. tom. IX. (de controuersiis cum Monotheletis, quos Damascenus in hoc libro oppugnauit,) p. 498. sq. cum primis p. 549 — 556., vbi longiora ex illo libro dedit excerpta. Add. *Oudin.* p. 1738. sq. qui adnotat, in edd. Basil. 1548. et 1575. subnecti libell.

libell. de duabus I. C. naturis, qui vero non pertineat ad Damasc., sed ad *S. Maximum*, monach. *Harl.*

17. Ἔπος ἀκριβέστατον κατὰ θεοστυγὲς αἱρέσεως τῶν Νεστοριανῶν. Dissertatio accuratiss. *adversus* exosam DEO *Nestorianorum haeresin* pag. 555 — 571. Incipit: πρὸς τὰς Νεστορίε ὁμόφρονας. Graeca primus e codice regio MMCMXXVI. profert Lequinius, addita *Francisci Turriani* versione, quam vulgauerat *Henr. Canisius* tom. IV. antiquar. lectionum, p. 212. Ingolstad. 1603. in 4to. ll) *Etiam arabicam* huius libri interpretationem MS. seruari in bibliotheca patrum oratorii Paris. eodem Lequinio adnotante didici. Prodiit et Turriani versio cum *Marci Beumleri* notis Tiguri 1606. in 8. sub titulo tractatiunculae de duabus in Christo naturis.

[?] 18. Fragmenta varia, in antiquiss. codd. reperta. [Varia fragmm. in notitia codd. generali et passim citauimus.]

a) Ἐπίλυσις responsio ad eos, qui dicunt, si duae naturae constituunt hominem, necesse est, vt in Christo naturas tres, totidemque dicamus actiones mm) vt obiecit Seuerus. pag. 572. seq. incipit, ὁ γὰρ ἄθλιος οὗτος Σεβῆρος. In fine legitur: τέλος εἴληφε ἡ βίβλος τοῦ ἁγίου καὶ μακαρίου Ἰωάννου τοῦ Μανσοὺρ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἡ λεγομένη πάνδεκτος. Testatur saepe laudatus mihi *Montfauconus* pag. 62. Diarii Italici, Venetiis apud nobiliss. Contarinum exstare codicem XII. saeculi membranaceum, in quo Iohannis Damasceni philosophica et rhetorica, in cuius itidem fine legitur: τέλος τῶν ὑπομνημάτων Ἰωάννου τοῦ Μανσοὺρ, τῆς πανδέκτης λεγομένης βίβλου.

b) Περὶ θεολογίας, πῶς εἰκονίζει τὸ θεῖον ἄνθρωπος, de theologia, qua ratione imaginem DEI homo referat. Incipit: τὸ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν p. 573. 574.

c) De animae partibus tribus, virtutibus quatuor, facultatibus quinque. Incipit: τῆς δὲ ψυχῆς μέρη γ'. p. 574. seq.

d) Περὶ ἑνώσεως de vnione, variae definitiones. Incipit: ἕνωσίς ἐστι διεστώτων pag. 575. Confer *S. Maximi* opera tom. II. p. 115. *Fabr.* In cod. *caesar.* CCL. nr. 29. est ex *Damasceni* Logica (p. 651. sq. ed. Paris. 1619.) excerptum *de differentia vnionis.* v. *Lambec.* V. p. 323. sq. *Harl.*

e) Fra-

ll) Graece autem ex cod. regio, nr. 2926. et latine a *Iac. Basnagio* in noua edit. antiq. lectionum Canisii, Amstel. 1725. tom. II. p. 66. Add. *Walchii* hist. haeres. tom. V. pag. 775. sq. vbi is negat, Damascenum, qui de Nestorianis, non, de Nestorio, et eo quidem tempore, quo nulli genuini adhuc fuissent Nestorii adseclae, loquatur, testem esse locupletem. Exstat illa dissert. *Vindobonae* in cod. caes. LVII. nr. 108. v. *Lambec.* III. p. 250. ibique Kollarii not. De cod. *Medic.* vide ad nr. 15. *Harl.*

mm) Conf. *Damasc.* de duabus voluntatt. cap. IX. tom. I. Opp. p. 534. et contra Nestorian. tom. I. Opp. pag. 555. ac *Walch.* hist. haeres. I. pag. 776. *H.*

e) Fragmentum breue Damasceni, seruatum a *Niceta Choniata* lib. XXIII. thesauri, vbi disputat contra Soterichum Panteugenum, qui sacrificium patri soli offerri a Filio docebat. Incipit: ὁ τῶν ὅλων Θεὸς pag. 576. Ediderat *Allatius* in Vindiciis synodi Ephesinae pag. 596.

f) Alia duo fragmenta ex catena regia MS. ad Lucae III. 13. p. 576. Incip. καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους. Et: ἐπειδὴ πολλαχῶς. [v. general. codd. notit.]

g) De mensibus Macedonicis, Romanis, Iudaicis, Graecis et Aegyptiis pag. 577. 578. Incip. φασὶ γὰρ οἱ Ἕλληνες εἶναι. *Fabr.* In cod. *Coislin.* CXX. fol. 214. verso περὶ τῶν Μακεδόνων ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκδόσεως. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. pag. 193. — Idem fragm. *Florent.* in cod. Medic. VI. nr. 7. plut. 4. (v. *Bandini* cat. cit. I. p. 525.) et in cod. CVII. *Thom. Gale*, (v. cat. codd. Angliae, II. nr. 5941.) nec non *Venetiis* in bibl. Marc. DXXI. sed integrum opusc. *duodecim mensium nomine, et quomodo vocentur Aegyptiorum lingua ex ecclesiastica traditione,* in cod. Marc. CCCXXXV. (v. cat. codd. gr. Marc. pag. 280. et 154.) et in cod. *Coislin.* CCLVIII. (v. *Montfauc.* l. c. pag. 304.) *Harl.*

19. Πασχάλιον, siue *canon paschalis* p. 580. 581. ex Isaaci Argyri, monachi, computo cap. 10. qui circa a. C. 1373. scripsit. Ceterum, Lequinio notante, *Ioannes, Hierosolymitanus, Damascenum astronomiae peritissimum fuisse refert in eius vita* (cap. XI.) *idque colligi posse ait ex paucis illis, quae ad rudiorum eruditionem scripsit: in quibus vtique fuerit hic canon paschalis. Huius porro condendi fine potius describendi occasionem fortasse Damasceno nostro dederit dissensio haereticorum a catholicis, quam Theophanes a. XX. Copronymi accidisse refert, vt catholici die VI. Aprilis pascha celebrarint, haeretici die XIII. quod tamen doctiss. Antonius Pagi in annum XIX. eiusdem Copronymi et* [[800] *Christi* 759. *reiiciendum obseruat.* nn) De Isaaci Argyri, monachi, computo, quem post *Iac. Christmannum* Heidelb. 1611. 4. edidit *Petauius* in Vranolog. Paris. 1630. fol. Amst. 1703. fol. dixi lib. III. cap. 5. p. 96. [in nostra ed. cap. 18. vol. IV. p. 29. not. *fff.*]

20. *Epistola,* missa ad nescio quem, sed maiore parte manca, *de natura hominis* p. 582. Incipit: ὁ ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητόν. Primus edidit Lequinius e codice Barocciano.

21. Περὶ

nn) *Damasc.* canon paschalis in cat. bibl. *Bodlei.* s. tom. I. codd. Angliae, nr. 297. Huc quoque referre licebit Damasc. fragmentum *de VII. planetis*, *Florent.* in cod. Laurent. XXVII. nr. 3. plut. 28. et eiusdem fragm. *de luce:* in cuius fine adtinguntur nonnulla de Zodiaco, sole, luna, aliisque planetis etc. ibid. in cod. XXXVII. nr. 16. plut. 31. (*Bandin.* catal. cit. tom. III. pag. 55. et 118.) et sub nomine eius opusc. alias non memoratum *de reuolutionibus coeli et terrae;* in cod. *Taurin.* CCLI. in eoque opusc. multas tradi rationes cyclici lunaris et solaris, multosque canones inueniendi diem paschatis tradit auctor catal. codd. gr. Taurin. pag. 368. sq. *Harl.*

21 Περὶ τῶν ἐν πίϛει κεκοιμημένων, ὅπως αἱ ὑπὲρ αὐτῶν γνόμεναι λειτεργίαι καὶ εὐποιΐαι, τούτες ὀνίνησιν. *De iis, qui in fide obdormierunt, quomodo missis et eleemosynis, quae pro illis fiunt, adiuuentur.* In codicibus MSS. et a recentioribus Graecis magno consensu Io. Damasceno tribuitur. Legitur et in ecclesiis Graecorum quotannis Sabbato τῆς ἀπόκρεω, siue Carnispriuii, quod fidelium defunctorum commemorationi dicarunt. Tamen Damasceno abiudicandum esse contendunt *Io. Lensaeus* de limbo patrum III. 12. *Franciscus Suarez.* in 3. Thomae qu. 52. artic. 8. disp. 45. sect. 3. et *Rob. Bellarminus* II. 8. de purgatorio, quorum loca iam adtulit *Rob. Cocus* in censura scriptorum p. 427. seq. Post illos *Petrus Arcudius* contra Barlaamum de purgatorio p. 396. et 402. *Allatius* de libris ecclesiasticis Graecor. p. 270. seq. et in diatriba de Damasceno p. 21. ac nouissime *Lequinius* in dissertatione quinta Damascenica. 60) Ac fateor, non contemnendas esse rationes dubitantium et Damasceno hoc scriptum eripientium. Quando tamen comparo, quae pro imaginibus idem Damascenus scripsit: magis inclino in eam sententiam, *Combefisio* in bibl. concionatoria etiam probatam, vt Damascenum auctorem esse mihi persuadeam. *Veterem translationem latinam*, inquit Lequinius, *quam sanctus Thomas consuluerat, reperire nusquam potui. Aliam adornauit* Io. Oecolampadius *et Conrado Peutingero nuncupauit a.* 1520. in 4. adhuc monachus Brigittanus. *Alteram postea* Ludouicus Nogarola *condidit.* Veronae 1532. 4. *Quartam* Iacobus Billius, *quam* Combefisius *hinc inde passim mutandam censuit, castigata dictione graeca ad MSS. codices aliquot: quorum labori manum iterato addere pro more non dubitaui.* Oecolampadii versio in Basileensibus, Billii in Parisiensibus Damasceni editionibus saepius recusa et apud Surium ad 2. Nouembr. Nogarola suam Clementi VII. inscripsit, ediditque Veronae 1532. in 4. recusam Venet. 1541. [P] in 8. cum graeco texto, quod Veronae iam ad calcem libri de orthodoxa fide prodierat 1531. in 4. Citantur in hoc scripto:

 Atha-

60) *Oudinus* quoque l. c. pag. 1719. subscribit iudicio Natalis Alexandri et condemnationi propter enormes fabulas de liberatione animae Traiani, imperat., ab inferis, Gregorii, papae, precibus, et Falconillae, mulieris, precibus Theclae, primae martyris, enarratas, refertque indicia Baronii et *G. I. Vossii* de historicis gr. libr. II. cap. 24. add. *Oudin.* p. 1744. sq. inter dubia Damasceni opp. Damasceno tamen adscribitur in cod. *Naniano* LXXV. nr. 73. v. cat. codd. gr. Nan. p. 156. — in codd. *Taurin.* LXX. CCXV. et CCCXX. v. cat. codd. gr. Taur. pag. 164. 308. et 402. — in cod. *Medic.* secundum indic. cat. Bandin. — *Vindobonae* in cod. CXLVI. nr. 22. cod. CXLIV. nr. 42. et CCCXV. nr. 2. v. *Lambec.* IV. p. 261. et 241. cum not. Kollarii, et vol. V. p. 580. cum Kollar. nota. — in cod. *Coislin.* CCXXXIII. et CCLXXXV. teste *Montfauc.* in bibl. Coislin. p. 295. ac 401. eodem indice in bibl. biblioth. MSSt. I. pag. 196. B. et in diario ital. pag. 215. *Romae* inter codd. monast. patrum S. Basilii. — *Leidae* in bibl. publ. inter codd. Vossian; v. cat. bibl. Leid. p. 401. nr. 4. cum titulis XIV. contra Nestorianos. — *Monachii* in cod. Bauar. LXIII. v. cat. pag. 18. — *Mosquae* in bibl. synod. cod. XXVI. a manu antiqua Ἰωάννε ταπεινῦ μοναχε καὶ a manu autem recentiore τῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννε τῦ δαμασκηνῦ λόγος notante cl. *Matthaei* in notit. codd. gr. Mosq. pag. 37. *Paris.* exstat ille sermo in quindecim codd. in bibl. publica. *Harl.*

Athanasius, ὁ πάνυ ἐν τῷ εἰς κοιμηθέντας αὐτῷ πανηγυρικῷ λόγῳ pag. 591. 597.
Basilius. 595. (homilia in auaros.) 596.
Dionysius, ἐν τῇ περὶ τῶν κεκοιμημένων μυστικῇ θεωρίᾳ, respicitur lib. de coelesti Hierarch. c. 7.) p. 685.
S. Ephraem, ὁ τῆς τῦ Χριςῦ δευτέρας παρυσίας ἀκριβέστατος μύςης Ἐφραὶμ ὁ μακάριος p. 596. 597.
de Falconilla, precibus S. Theclae saluti restituta p. 585. 591. ex Actis Theclae.
Gregorius, ὁ Διάλογος, pag. 591. pro Traiani, imp., salute intercedens et exauditus p. 591.
Gregorius, Naz., orat. in funere Caesarii, fratris, p. 586.
Gregorius, Nyssenus, p. 586.
Io. Chrysostomus enarrat in epist. ad Philippenses et Galatas pag. 586. 593. 596.
Ioannis, τῦ ἐλεήμονος, vita p. 595.
Maccabaeorum libri ἡ θεία γραφὴ p. 585.
Palladii, πρὸς Λαῦσον ἱςορικὴ βίβλος, ex illo fabula de cranio loquente cum Macario, p. 587.
Sibyllarum de Christo vaticinia videtur tangere p. 589.

22. *Epistola* ad quemdam, qui ad auctorem scripserat περὶ ἐξομολογήσεως, *de confessione*, et quinam ii sint, qui potestatem ligandi et soluendi acceperint, p. 601—610. Incipit: ἐπέταξας τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν, πάτερ καὶ ἀδελφέ. Hanc epistolam, qua monachos etiam, licet sacerdotes non sint, potestate gaudere confessiones Christianorum excipiendi, auctor, quisquis est, disputat, primus cum versione *Thomae Galei*, decani Eboracensis, [ex cod. XCIII. Gale, f. nr. 5927. cat. codd. Angliae etc.] a quo edendam accepit, in lucem protulit Lequinius, sed, qui negat, auctorem esse vel Damascenum nostrum vel alium Syrum Palaestinumue, sed potius alterius regionis, quae patriarchae Constantinopolitano subesset.

23. Λόγος ἀποδεικτικὸς περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων. Oratio siue epistola demonstratiua *de sacris et venerandis imaginibus* ad Christianos omnes, aduersusque imperatorem, Constantinum τὸν καβαλῖνον, Cabalinum ac haereticos vniuersos p. 613—638. Incipit: ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν. Ediderat cum versione sua *Combefisius* in tomo II. auctarii noui p. 663. Paris. 1648. fol. testatus in alio codice regio [qui est CM. secund. cat. codd. Paris. reg. tom. II. p. 174.] exstare sub titulo epistolae *Iohannis, Hierosolymitani*, ad Constantinum, Cabalinum. Certe scripta est post synodum Copronymianam, habitam a. C. 754. imo post depositionem Constantini, patriarchae, factam a. 766. *Fabr.* Ideo negauit etiam *Oudin.* l. c. pag. 1749. sq. auctorem fuisse Io. Damascenum, cui tamen adtribuitur in cod. *Vindob.* caes. CXLIV. nr. 27. v. *Lambec.* comment. IV. p. 235. — in cat. codd. Angliae etc. tom. I. nr. 274. bibl. *Bodlei.* inter codd. Thom. Roë. — *Le Quien* suspicatur pag. 611. tom. I. auctorem fuisse *Ioan., episc. Euboeae.* Conf. *Walch.* (qui etiam Io. Damasc. non agnoscit auctorem,) in hist. haeres. tom. X. p. 151. sq. tom. XI. p. 279. 288. sq. 363—367. *Harl.*

24. Epi-

24. Epiſtola ad *Theophilum*, imp., Michaelis Balbi F. de imaginibus, ſcripta circa a. 845. adeoque auctore non Io. Damaſceno, cui in codice Mazarino [et Veneto Marc. DLXXV. v. cat. codd. gr. p. 302.] tribuitur, ſed ab alio, neſcio quo, diu poſt illius obitum, trium Orientis patriarcharum nomine, Chriſtophori Alex. Iobi Antiocheni et Baſilii Hieroſol. aliorumque epiſcoporum. pp) Incipit: *ἐπεὶ τοιγαρῦν κατὰ τὴν θεόλεκτον* p. 629 — 647. Primus edidit *Combefiſius* in manipulo originum rerum Conſtantinopol. Paris. 1664. 4. vt dixi volumine octauo huius bibl. pag. 83.

25. *Περὶ τῶν ἀζύμων.* *De azymis*, opuſculum duplex, prius incipit: *ἰςέον, ὅτι οἱ τὰ ἄζυμα προσκομίζοντες* pag. 674. alterum inſcribitur: *ἕκτη αἵρεσις Ἀρμενίων*, et incipit: *τὸ ἄζυμον τὴν νεκρὰν θυσίαν.* *Hoſtiam ſine fermento mortuam impudenti fronte offerunt ſecundum traditionem Hebraeorum* p. 648 — 651. Auctor non Io. Damaſcenus eſt, ſed, (poſterioris ſaltem,) *Miletius* quidam, qui p. 648. E. vocatur *θεοφόρος ἀνὴρ καὶ τῶν γραφῶν ἀκριβὴς ἐξεταςής.* Etiam Damaſceno neutram lucubrationem tribuendam pluribus declarat *Lequinius* diſſertatione ſexta Damaſcenica, oſtenditque, ſanctum illum doctorem ſuffragatum communi patrum traditioni, et ſtatuiſſe, quod Chriſtus ipſo pridie, quam pateretur, paſcha iudaicum cum diſcipulis comederit. Id vero in vtroque hoc opuſculo negatur. Poſterius laudat *Combefiſius* tom. II. auctar. noui pag. 427. *Fabr.* *Montfauc.* in bibl. Coislin. p. 585. notat, in cod. CCCLXXVIII. fol. 180. occurrere quidem *Io. Damaſceni de Azymis*, ſed eſſe *Ioannis Philoponi* librum, editum a Balthaſare Corderio cum eiusd. Philoponi opere in Hexaëmeron, et incipere, *ἐζήτηται περὶ τῦ δείπνυ τῦ δεσποτικῦ πολλοῖς.* — *Paris.* in cod. bibl. publ. MCCXCV. nr. 18. ineſſe dicitur *Io. Damaſceni* opuſcul. *de azymis*, in cod. autem MCCCXV. nr. 2. *Leonis Acrideni*, Bulgariae archiepiſcopi, *de azymis et ſabbatis* epiſtola, et nr. 3. aliud opuſc. *de azymis*, nomine auctoris non addito: inc. *τὰ ἄζυμα ὐκ ἄρτος.* *Harl.*

26. Epiſtola *Petri Manſur* ad Zachariam, epiſcopum *Δοάρων*, Doarorum, incipit: *εἰ καὶ διϊςώμεθα τοῖς σώμασιν* pag. 655. Subiicitur eiusdem *κεφάλαιον περὶ τῦ ἀχράντυ σώματος ὗ μεταλαμβάνομεν*, *de immaculato corpore*, qq) *cuius participes reddimur.* Incipit:

pp) Contra Combefiſium grauiter dimicat *Oudin.* l. c. pag. 1753. ſqq. et oſtendit copioſe, id opuſc. ſcribi non potuiſſe a Io. Damaſceno, idemque animaduertit, *Du Cange* in catal. ſcriptorum graecor. quem ſubiunxit Gloſſario graeco, col. 28. id adtribuere *Ioanni*, archiepiſcopo *Hieroſolym.* tum col. 52. *Ioanni, monacho.* add. *Walch.* in hiſt. haer. tom. X. p. 153. ſqq. (vbi auctorem opuſc. eſſe ignotum et vixiſſe ſaeculo nono ſcribit,) p. 723. ſqq. (vbi copioſius agit de auctore ſ. auctoribus atque argumento huius epiſtolae, antiquae quidem, ſed ſuppoſititiae;) tom. XI p. 288. ſq. et 368. ſq. *Harl.*

qq) Poſt reſurrectionem corpus Chriſti ſanguinis expers eſſe adfirmat hic ſcriptor contra Damaſceni et patrum, graecorum praecipue, ſententiam. Vide *Iac. Boilauii* diſquiſitionem theologicam, oppoſitam Petri Allixii diſſertationi de ſanguine Ieſu Chriſti poſt reſurrectionem, ad epiſtolam Auguſtini CXLVI. Paris. 1681. in 8. [*Matriti* in cod. regio LXXVII. fol. 330. v. *Iriart.* cat.

cipit: *τὸ τȣ̃ [?] κυρίȣ καὶ Θεȣ̃ ἡμῶν σώματος* p. 656—659. Sub Io. Damafceni nomine laudat Mich. Glycas, Sicydita, epift. ad Nectarium et Ioannicium; et fub Io. Damafceni nomine ediderat *Petrus Pantinus* Antwerp. 1601. in 8. cum homilia de Sabbato fancto, inde *Fronto Ducaeus* in editionibus Damafceni Paris. 1603. 1619. fol. *Petrum* illum *Manfur*, Io. Damafceni confanguineum, *non puto*, (inquit Lequinius,) *fuiffe* Petrum, Damafci metropolitam, *cuius nomine Damafcenum noftrum opufcula quaedam condidiffe certum eft, quique fub Chalipha, Walid, abfciffa lingua miffus in exfilium fuit, quia Arabum et Manichaeorum errores fcriptis redarguerat. Theophanes infuper martyrium recitat* Petri Maiumenfis, *quem a Damafceno noftro panegyrica oratione laudatum narrat, quum pro fide a Mahomedanis occifus effet. Fuit alter* Petrus Damafcenus, *cuius afcetica opera in bibliothecis adferuantur nondum edita:* rr) *qui vero fimplex monachus erat, et inter Graecos Byzantinos morabatur. Viuebat anno mundi* 6695. *feu Chrifti* 1157. *vt ipfe teftatur in fine libri tertii his verbis, quae excerpfi ex regio cod.* MMCMXCIV. *fol.* 122. *ὁ γὰρ νικήσας χάριτι Χριςȣ̃ τὰ ὀκτὼ πάθη ταῦτα φησιν, ἐνίκησε καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἅ τινα προεγράφησαν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ὑπὸ τȣ̃ συγγράψαντος αὐτὸν Πέτρȣ ταπεινȣ̃ μοναχȣ̃ τȣ̃ Δαμασκηνȣ̃ κατ᾽ αὐτὸ ςχξέ ἔτος, ἰνδ. έ.*

27. *Expofitio et declaratio fidei* ex arabico verfa latine et a Lequinio primum edita pag. 663—670. Incipit: *Quis fapiens eft, vt intelligat?* Subiungit idem partem *orationis I. contra imagg.* fimiliter ex arabico verfam, in qua citatur locus ex Chryfoftomi homilia in Lazarum, quae incipit: *Omnis fcientia a DEO eft.* Fallitur autem vir doctus, qui homi-

cat. codd. Matr. p. 286. de litteris adpictis, *γράμμασι κατασύγκλοις*, et vera vltimi voc. lectione atque interpretatione. *Harl.*]

rr) *Paris.* in bibl. publ. cod. fecund. catal. codd. Paris. tom. II. in cod. MCXXXIV. *Petri Damafceni* 1) commonitio ad fuam ipfius animam, (quae etiam eft in cod. MCXXXV. 2) de Chrifti domini mandatis; 3) explicatio dicti S. Chryfoftomi de vita monaftica; 4) afcetica, quae etiam exftant in codd. MCXXXVII. et MCLXXXVIII. in hoc cod. praeterea reperiuntur eiusd. de certamine et bello fpirituali; de nullo periculo pro veritatis defenfione recufando; item de vitando peccato, et expofitio regulae Io. Eremitae: in cod. MCXXXV. alphabetum; in cod. MCXXXVI. *Συνοπτικόν.* — In bibl. Bodlei. in cod. *Barocc.* XIII. *Petrus Damafc.* de discretione; in cod. CXXXIII. quatuor opufc. f. eclogae e variis fcriptoribus: 1) mifcellanea; 2) excerpta ex Io. Chryfoftomo de humilitate etc. 3) de mandatis diuinis; 4) de tribus facultatibus animi. — In cod. CXCVII. ex libro *Petri Damafc. ἀρχὴ μὲν πάντων ἀγαθῶν.* — Eadem excerpta ex libro *Petri Dam.* afcetico funt *Vindobon.* in cod. caefar. CCLXXXIX. nr. 20. fec. *Neffelii* cat. codd. caes. part. I. p. 397. — in cod. *Barocc.* CCXIII. de feptem operationibus, quibus mens ad deum eleuatur. — In cod. *caefar.* CC. nr. 2. ap. *Neffel.* l. c. p. 293. at ap. *Lambec.* vol. IV. p. 441. in cod. CLXXXVII. ex libro *P. Dam. fermones animo vtiles.* inc. *Τρίτη ἐστιν ἀγρυπνία σύμμετρος.* — In cod. *Naniano* CCXXIX. fin. opufc. de virtutibus et vitiis. v. cat. codd. gr. Nan. Venet. p. 423. — *Matriti* in cod. XIV. 35. Damafc. excerptum de modo, quo quis debeat ad S. fynaxim accedere, et nr. 92. fqq. quatuor capp. afcetica. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 36. 37. fq. — *Petri Damafc.* liber de laudibus ac feftis virginis, Mariae, alias *Marionale* dictus, f. l. et a. fol. *Panzer.* A. T. IX. p. 170. ex Thott. cat. VII. p. 35. *Harl.*

homiliam illam nondum prodiisse putat: exstat enim tom. VII. Sauilianae edit. p. 524. et non procul ab initio illius leguntur verba, a Damasceno ex eadem citata: *ὁ γὰρ τοὺς ἐκείνου φίλους τιμῶν εἰς ἐκεῖνον παραπέμπει τὸ δῶρον. Φιλάνθρωπος γὰρ ὢν ἄνωθεν ἀεὶ τὰς ὑπὲρ ἐκείνων οἰκειοῦσθαι τιμάς.*

28. *Carmina iambica, εἰς τὴν θεογονίαν* p. 673. *εἰς θεοφάνια* ss) p. 676. *εἰς τὴν πεντηκοστὴν* p. 679. cum versione prosaria *Aldi Manutii.* Hic [*] Venetiis primum ediderat graece et latine cum nonnullis aliorum Melodorum graecorum, Cosmae Hierosol., Marci Hydruntini, Theophanis et Scholarii a. 1501. 4. tt) vnde latine deinde in editionibus Damasceni, at in Basileensi a. 1575. quemadmodum et in poëtis graecis christianis Paris. 1709. in 8. vtraque lingua iterum prodierunt. Verum in editionibus Damasceni Paris. 1577. 1603. 1619. leguntur latine ex metaphrasi poëtica *Iacobi Billii*, quam p. 681. seq. Lequinius itidem exhibet. Apud hunc graece et latine deinceps sequuntur odae *εἰς τὴν κυριακὴν τοῦ πάσχα*, p. 684. *εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ*, p. 686. *εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ* *) p. 688. *εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας θεογεννήτου* p. 690. Tomum claudit *εὐχὴ*, siue *precatio* versibus Anacreonticis, cum metaphrasi *Iacobi Billii* p. 691—693. quacum etiam in poëtis graecis christianis Paris. 1609. in 8. legitur p. 202. In Graecorum libris ecclesiasticis exstat in officio sanctae

ss) In MSto codice chartaceo, quem habeo scholiis graecis illustratum, inscribitur *εἰς τὰ ἅγια φῶτα.* Scholia duplicia sunt, interlinearia et alia, quae alterius *ἑρμηνείας*, siue metaphraseos loco subiiciuntur. Speciminis caussa duo disticha priora cum vtrisque scholiis adscribam.

Σήμερον ἀχράντοις βαλὼν θεοφεγγεῖ πυρσῷ
Πνεύματος ἐνθάπτει νάμασιν ἀμπλακίην.
Φλέξας παμμεδέοντος ἐῢς πάϊς. ἡμεῖων δὲ
Ὑμνηταῖς μελέων τῶνδε δίδωσι χάριν.

Haec in scholiis interlinearibus explicantur hunc in modum: *Νῦν τοῦ ἀμιάντου μίξας τῆς θεότητος τῷ πυρὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος καλύπτει τοῖς ὕδασι τὴν ἁμαρτίαν· καύσας τοῦ παμβασιλέως ἀγαθὸς ὁ υἱὸς τοῖς ταπεινοῖς τοῖς ψάλταις ᾠδῶν τούτων παρέχει δωρεάν.* Sequitur altera *ἑρμηνεία.* *Σήμερον ὁ τοῦ παμβασιλέως θεοῦ καὶ πατρὸς μέγιστος παῖς τὴν ἁμαρτίαν βαλὼν ἐν τῷ θεοφεγγεῖ πυρὶ καὶ τῷ κεραυνῷ τοῦ θείου πνεύματος, τοῖς τοῦ Ἰορδάνου νάμασιν ἐνθάπτει, καταφλέξας πρότερον ταύτην ὑπὸ τῆς κεραυνώσεως. Τοῖς ψάλταις δὲ τῶν πραοτάτων τούτων μελῶν, ἤτοι τοῖς ᾄδουσι πρώως αὐτὰ τὴν χάριν καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος δίδωσιν.*

tt) Raram hanc Prudentii, Prosperi, Io. Damasceni aliorumque melodorum gr. collectionem vberius recensuit *Fabric.* infra vol. X. pag. 332. sqq. et auctor libelli: Serie dell' Edizioni Aldine, ed. II. Patau. 1790. 12. p. 12. sq. — Hymnus in Theogoniam, gr. Paris. ap. Guil. Morell. 1551. 8. — Idem hymnus acrostichus, cum *Synesii*, Cyrenes episcopi, hymnis decem, et Gregorii, Nazianzeni odis quatuor; gr. ac lat. Paris. ap. Io. Benenatum. 1570. 8. — In corpore poetar. graecor. tragicorum, comicorum, lyricorum etc. gr. ac lat. Geneuae 1614. fol. tom. II. p. 189. et 737. H. in Theogon. p. 739. H. *εἰς τὰ θεοφάνια* p. 741. H. in Pentecost. et precatio versibus anacreonticis, pag. 743. — *Bandini* in cat. codd. gr. Laur. Medic. tom. II. p. 204. recensuit edit. Hymnorum quorumdam saeculo XV. s. a. et l. nota in 4. Insunt vero praeter quosdam Cosmae, Hierosolym. Marci, episcopi, et Theophanis hymnos, *Damasceni* hymni *εἰς θεογονίαν, εἰς θεοφάνειαν, εἰς πεντηκοστὴν, εἰς τὴν κυριακὴν τοῦ πάσχα, εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* *Harl.*

*) Exstat et ad calcem homiliae Damasceni in edit. Hoescheliana p. 63.

ctae communionis *ἐκ τῶν θείων ἐρωτήσεων τῆς ἁγίας μεταλήψεως Συμεὼν τοῦ νέου θεολόγου.* *Fabr.* Damasceni hymni *Paris.* in quatuor codd. bibl. publ. Iambi in natalem Domini, in cod. elect. Bauar. CCXLV. v. cat. codd. gr. p. 83. — add. infra inter scripta Damasceni inedita, nr. 9. Hic quoque commemorare iuuat *Io. Damasceni ex Dioptra* versus politicos XVI. in cod. *Florent. Medic.* XVI. nr. 47. plut. 86. quos integros dedit Fabric. infra in vol. XII. de collect. MSt. chemicorum graecorum: item in collect. similis argumenti, codd. Paris. bibl. publ. MMCCCXXVII. et MMCCCXXIX. *Io. Damasc.* de sacra arte liber, versibus politicis. *Harl.*

[P] *Tomo II.*

29. Ἐκ τῆς καθόλου Ἑρμηνείας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκλογαὶ ἐν ἐπιτομῇ ἐκλεγεῖσαι. *Ex vniuersa interpretatione Iohannis Chrysostomi excerpta compendiaria in XIV. epistolas S. Pauli*, antea inedita et nunc primum e codice regio MMCCCXXXI. a Lequinio prolata in lucem et latina versione donata p. 1 – 274 Oportet Damascenum aliis praeterea commentariis epistolas Pauli, vel epistolam saltim ad Hebraeos, aut eius partem, illustrásse, ad quos respicit *Petrus Blaesensis* libro contra deprauatorem operum suorum tom. XXIV. bibl. patrum edit. Lugd. p. 1187. H. *Iohannes enim Damascenus super verbo illo in epistola ad Hebraeos* (V. 7.) exauditus est pro sua reuerentia, *intellige, inquit, hanc reuerentiam totius timoris expertem. Deus enim charitas est, charitas autem timoris consortium non admittit.* Haec in commentario illo incassum quaesiui. [v. *Oudin.* iudicium ad nr. 30.]

30. Ἱερὰ παράλληλα. *Sacra parallela*, siue locorum communium opus ex dictis S. Scripturae et priorum ecclesiae doctorum sub certis titulis magno digestum studio, atque ab auctore initio in tres distributum libros, quorum *primo* de DEO et rebus diuinis, *secundo* de rerum humanarum statu ac conditione, *tertio* de virtutibus et vitiis tractandum susceperat. Sed postea existimauit, lectorum vsibus accommodatius fore, si titulos vniuersos ordine disponeret alphabetico, qui in littera alpha sunt vnus et quinquaginta, in beta XIII. in gamma XV. atque ita in ceteris. Hoc opus praeclarum, et quo multorum egregiorum scriptorum, quae pridem intercidere, fragmenta seruantur, latine tantum ex *Iac. Billii* versione exhibuerant editiones Damasceni Parisienses a. 1577. 1603. 1629. Magnae itaque gratiae Lequinio debentur, qui graeca primus dedit e codice Vaticano, versionemque recensuit, in qua Billius dicta S. Scripturae ex vulgata latina haud probando Caraffae consilio addiderat, etiam vbi Damasceni graeca aliud tinniunt. Idem Lequinius post parallela pag. 278 — 730. ex codice Vaticano repraesentata, exhibet deinde p. 731 — 790. excerpta cum indice eorumdem ex altero praeclaro et in multis diuerso parallelorum codice, quem Claramontano Iesuitarum Parisiensium collegio donauit *Rupefucaldus, cardinalis*, et quem ex auctore [P] antiquiore, qui sub Heraclio vixerit, interpolatum adnotarunt viri docti. In hoc plura etiam et praestantissimorum et antiquissimorum scriptorum fragmenta conser-

vata

vata leguntur, quemadmodum melius iam constabit ex indice, quem hic per otium confectum a me subiiciam, quum prius monuero, eximium horum parallelorum codicem MS. qui fuit abbatis Gerasini Blacchi, iam exstare in bibliotheca Medicea. *Fabr.* In bibl. *Medic.* cod. XXII. plut. 8. sunt *Damasceni sacra parallela*, quem cod. vberrime recenset *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. p. 367. sqq. et primum adnotat, indicem omnium titulorum, sub vnaquaque alphabeti littera contentorum, at initio mutilum, fere conuenire cum cod. Rupefucaldino, quem *Le Quien* in sua ed. II. p. 731. retulit integrum; at tamen in multis, a Bandinio late curateque expositis, discrepare; tum obscruat, duo alios occurrere indices: dein tradit, in tres partes diuisa esse huius codicis parallela, quae quomodo cum cod. aut Rupefecaldino aut Vaticano conueniant aut ab vno alteroue discedant, copiose animaduertit, comparata edit. *Le Quien*, quem interdum castigat. Denique supplet indicem scriptorum a Fabricio contextum: cuius supplementa postea repetemus. *Oudinus* p. 1773. sq. *Ioanni Damasceno* iuniori, qui modo a loco natalium *Io. Damascenus*, modo a sede patriarchali, quam per plures annos occupabat, *Io. Antiochenus* in codd. dicitur, eruditione et sanctitate praeclaro, circ. a. 1090. et seqq. annis ad an. circ. 1120. florenti, adtribuenda censet, praeter libros *de imaginibus*, omnia opuscula, quae Mich. Le Quien tomo II. suae edit. graecolat. *Damasceno*, monacho et seniori, adscripsit, n. 1) *Epitomen* commentariorum Io. Chrysostomi in epp. Paulli; 2) parallela moralia; 3) eclogarum libros II. eiusdem methodi; 4) oratt. tredecim de variis argumentis, in celebrioribus ecclesiae sollemnitatibus vel Sctorum festis pronuntiatas. Tum *Oudin.* p. 1775. sqq. contra Le Quien pugnans, sententiam suam de memoratis libris vberius explicuit et copiosius demonstratum iuit, Io. Damascenum seniorem non potuisse illorum auctorem esse: inprimis euincere studuit, *parallela sacra* non potuisse scribi a Damasceno seniore, sed a Damasceno iuniore, siue Antiocheno, esse congesta; et *excerpta* in cod. Vindob. caesareo uu) diserte tribui Io. Damasc. iuniori, patriarchae Antiocheno, atque in illo cod. citari Andream, Caesareae in Cappadocia archiepiscopum circ. a. 850. Theodorum Studitam, saec. IX. aliosque recentiores; nec codicem Eclogarum Claramontanum, codice caesareo recentiorem, cum Le Quien adeo vetustum esse censendum. Sed ipsum consules Oudinum, pluribus suum iudicium confirmantem. — Pariter in cod. *Coislin.* CCXCIV. sunt Eclogae, seu excerpta scripturae, patrum et aliorum, in varia capp. et argumenta ordine alphabetico digesta, quae tamen, quia non semel laudetur in iis Io. Damascenus, differre a parallelis Io. Damasceni, aduotat *Montfauc.* in bibl. Coislin. p. 432. — *Venetiis* in cod. Naniano CCXXIIX. nr. 37. *Io. Damasceni parallela*, quem (Mingarell.) in cat. codd. gr. Nan. p. 422. sq. putat, illum esse codicem, de quo Le Quien p. 277. edit. Dam. Opp. Venetae 1748. tom. II. et quem hic dixit esse bibliothecae illustr. archiepiscopi Philadelphiensis, vv) atque, postquam alia notauit, vtilem

uu) Cod. CCXLI. nr. 1. v. *Lambec.* V. pag. 221. sqq.

vv) V. *Montfauc.* diar. ital. pag. 46. de illius codd.

vtilem fore existimat laborem, si quis Lequieni edit. cum hoc codice conferat. — Ibid. in cod. CXXXVIII. bibl. Marc. exstant *Parallela.* v. cat. codd. gr. Marc. p. 79. sed cum primis cel. *Morell.* in bibl. gr. et lat. MSta, tom. I. p. 83. sqq. qui docte illum cod. recensendo comparat eum cum codd. Rupefucald. Laurentiano et Vaticano; tum adnotat, librarios in eiuscemodi potissimum scriptis ausos fuisse haud pauca demere, adiicere, aut immutare. Hinc, id quod Oudini iudicium aliquantisper infirmare videtur, animaduertit, sub littera α inesse quidem scholion de cruce Christi, Heraclii, imp., tempore a Chosroë in Persiam ablata, a Le Quien. p. 275. editum; at nulla Andreae Caesariensis, Theodori Studitae, Antonii Melissae, Michael. Pselli, aliorumque recentiorum fragmenta, quibus adductus Oudinus illam collectionem, (cuius tamen auctor neque omnino certus esse videtur, neque, num cod. Marcianus eam, qualis primum a. Io. Damasc. sen. prodiit, collectionem, an delectum ex opere vberiore contineat, cognitum omnino est exploratumque,) adiudicabat Io. Damasceno, patriarchae Antiocheno. Denique docet humanissimus *Morell.* Ioannis etiam Damasceni nonnihil illi cod. fuisse immixtum, et praeter Pythagoram in carminibus aureis ac Democritum, qui semel adferuntur, librorum sacrorum loca et ecclesiasticorum scriptorum, quos nominat Morell. fragmenta tantummodo inserta legi. Quae quum ita sint, Io. Damasc. sen. videtur aut putabatur olim, eiusmodi collectionem inchoasse; quam alii deinceps vel interpolarunt, vel aliorum scriptorum, etiam ipsius Io. illius Damasceni, atque, vt in tertia Parallelorum parte in cod. Laurent. potissimum factum est, profanorum scriptorum locis ac sententiis amplificarunt: et tamen codicibus nomen Io. Dam., vtpote celebris auctoris, a librariis fuerit praefixum (quod etiam Hesiodi aliorumque scriptis euenisse constat,) denique Io. Dam. patriarcha Antiochen. videtur vel similem compilasse collectionem, quam plurimis ex superiore repetitis, vel antiquiorem auxisse ac perfecisse. Hinc fieri potuit, vt a librariis eiusmodi parallela Ioanni modo seniori, Damasceno, modo iuniori, Antiocheno, adscriberentur. *Harl.*

INDEX SCRIPTORVM

in

S. Ioannis Damasceni

parallelis sacris laudatorum,

ad paginas editionis Michaëlis le Quien tomo II. Excerpta ex codice Rupefucaldino incipiunt a pag. 731.

[Inserui nomina, a Bandinio ex cod. Laur. vti supra iam monui, subiecta.]

[Chry-

Grego-

Ioannis

Sextus, (pythagoricus philos.) 411. 420. 640. 656.
[Simonides, p. 168. b.]
Sixtus Romanus, 362. vbi vide notas.
[Socrates, p. 100. 107. b. 117. b. 122. b. 147. b. 171. b. 172. b. 173. 177. b.]
[Solon, p. 122. 147. 154. b. 172. b.]
[Sophilus, p. 107. b. 121. b.]
[Sophocles, p. 79. 99. b. 100. 108. 116. b. 144. 145. b. 168 b. 173. 177. b.]
[Sostratus, p. 156. b.]
Stoici, 759.
[Symmachus, p. 180.]
Synesius, 532. 624.
[Themistocles, p. 144.]
[Theocritus, p. ead.]
[Theodectes, p. 162.]
Theodoritus. Vide supra in Dorotheo.
[Theodorus, *ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῶν Τέλητος ἐπιτομῆς περὶ τοῦ δοκεῖν, καὶ τοῦ εἶναι*, pag. 101.]
Theognis, 364.
Theophilus, 339. episcopus Alexandrinus, 601. 781. 787.
Theophilus, *libro I. ad Autolycum*, 564.
[Theophrastus, p. 85. b. 100. 146. 151. 156. b. 161. b.]
Theotimus, 640. 675. 694. 785. episcopus Scythopoleos, 381. (an Scythiae, vt suspicatur Mich. le Quien ex Sozom. VII. 25.]
εἰς τὴν Γένεσιν, 673.
περὶ νηστείας, 643.
ἐκ τοῦ, ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου, 381.
[Thucydides, p. 117. 146. b. 162. b.]
[Timaeus, p. 181.]
[Timagoras, p. 110.]
[¶] Titus, Bostrensis, 747. 785:
ἐκ τοῦ περὶ προνοίας, 783. 788. seq.
ἐκ τοῦ κατὰ Μανιχαίων λόγου α', 763.
ἐκ τοῦ δ' λόγου, 785.
[Xenocrates, p. 116. b. 149.]
[Xenon, p. 164.]
[Xenophanes, p. 90. b. 164.]
[Xenophon, p. 103. 117. b. 144. b. 147. 152. 153. b. 157. b. 162. b. 169.]
[Zaleucus, p. 79. b. cuius fragmentum satis longum est.]
[Zenon, p. 147.]

31. *Homilia* a) *in μεταμόρφωσιν, transfigurationem Christi*, p. 791—804. Incipit: *Δεῦτε πανηγυρίσωμεν*. Hanc *Billius* cum versione sua primus ediderat a. 1577. in Damasceno

no suo, recuso a. 1603. 1619. Emendatiorem ex codice Augustano vulgauit graece et latine cum notis *Dauid Hoeschelius*, Augustae Vindel. 1588. in 8. subiuncta insigni obseruationum adpendice, quibus plura Philonis, Basilii Magni, Nazianzeni, Athenaei et aliorum scriptorum loca ex MSS. emendantur. *Combefisius* tom. VII. bibl. concionatoriae hanc homiliam, quae in cod. Seguieriano perperam ad Ioannem, Antiochenum, refertur, contulit cum MS. Seguieriano, sed et regiis duobus MMXXIX. vetustissimo et MMXXVI. Lequinius etiam cum Colbertino CMLXXVII. *Fabr.* Exstat *Paris.* in quinque codd. bibl. publ. — Sed iuuat, ne nimia catalogorum repetitio taedium creet, secundum numeros, *a*, *b* etc. a Fabricio notatos, homiliarum indices h. l. simul citare. In cod. *Coislin.* CCLXXXI. sunt quatuor Io. Damasceni sermones ascetici, nec non capita octo in quaedam S. S. loca, quae putat Mich. Le Quien esse Io. Damasceni. v. *Montfaucon.* bibl. Coislin. p. 393. et p. 182. ac 183. nr. *a* et *i.* in cod. CVII. it. p. 388. sq. nr. *g. h. e.* ac tres nr. i. tum pag. 425. sq. nr. *a.* et tres nr. *i.* — *Monachii* in cod. elect. LXIII. sunt homil. a Fabricio designatae, nr. *a.* et *i.* — in cod. LXXVIII. et cod. CIV. varii sermones. — in cod. LXXX. nr. *k.* — in cod. CXIV. nr. *h.* — *Vindobon.* in cod. caesar. XXXV. orat. nr. *k.* — or. nr. *h.* et nr. *b.* v. *Kollar.* suppl. p. 262. sqq. — nr. *h.* in cod. CXL. 7. *Lambec.* IV. pag. 205. — nr. *d.* in cod. CCXLIX. 14. *Lambec.* V. pag. 305. vbi v. Kollar. not. — Sec. cat. codd. Angliae etc. sunt varii Damasceni sermones, tom. I. in bibl. *Bodlei.* nr. 148. 196. 199. quinque, nr. 234. 274. bis. 283. 290. 688. 726. 2560. 3383. 5824. — *Oxon.* nr. 211. in tom. II. nr. 5865. et 5950. — *Taurini* nr. *a.* et *f.* in codd. LXX. et CXLVIII. v. cat. codd. gr. Taur. p. 166. et 239. — pag. autem 398. in cod. CCCXX. fol. 12. tribuitur Io. Damasceno *encomium archangelorum et angelorum;* cuius initium τὸν μὲν λόγον ἡ προθυμία καλεῖ· in primo tamen tomo Auctarii noui Combefisiani pag. 1525. exstat gr. ac lat. sub nomine *Michaelis Syncelli;* — in eodem cod. fol. 398. *Io. Damasceno* adscribitur sermo *in receptionem manus Io. Baptistae*, cuius tamen auctorem *Allatius* in diatriba de Symeonum scriptis p. 96. facit *Theodorum Daphnopatam*, sub cuius nomine legitur etiam in cod. CCLXXIX. caesar. part. I. catal. bibl. Vindob. v. cat. codd. gr. Taurin. p. 400. sine auctoris nomine latine ap. Surium et Lipomannum. v. infra vol. IX. p. 101. ed. vet. — *Florentiae*, in cod. Laurent. Medic. XXXIII. 28. plut. 9. nr. *a.* et tres serm. Damasceni in dormitionem Mariae: iterum nr. *a.* in cod. XXXI. 19. plut. 10. v. *Bandini* cat. I. p. 436. et 496. — *Venetiis* in cod. Naniano LXXIII. 18. orat. nr. *g.* — in cod. CXXVI. 16. nr. *i.* v. cat. codd. gr. Nan. p. 149. et 348. — *Neapoli* in cod. bibl. Io. de Corbonaria etc. homiliae quaedam, teste *Montfauc.* in diario ital. p. 309. — *Leidae* inter codd. Vossian. homil. nr. *a.* et hom. *in sepulturam Domini nostri, et eas, quae ferebant vnguentum.* v. cat. bibl. Leid. p. 403, 29. — *Matriti* in cod. regio LXVII. hom. nr. *d.* v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. pag. 280. — *Oudinus* l. c. pag. 1780. sqq. omnes, quae in edit. Le Quien tom. II. p. 791—910. sub Damasceni nomine continentur, indicat vberiusque ostendere studet, incertas esse, vel Io. Damasceno suppositas ac iunioris scriptoris. *Harl.*

b) *In ficum arefactam et in parabolam vineae*, pag. 804 — 810. Incipit: κινεῖ με πρὸς τὸ λέγειν. Prodiit ex duobus codicibus Colbertinis et tertio Thomae Galei. In inscriptione huius homiliae Damascenus dicitur *monachus et presbyter* τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως, *ecclesiae sanctae Christi DEI nostri resurrectionis*. *Fabr.* Exstat *Paris.* in bibl. publ. codd. DCCCCLXXXVI. et MCDLXXVI. *Harl.*

c) *In S. parasceuem et in crucem*, pag. 810 — 815. Incipit: πεπλήρωται ἡμῶν λοιπόν. Primus sub Chrysostomi nomine edidit graece Hoeschelius Augustae Vindel. 1587. in 8. inter ***) varias patrum homilias p. 490. Exstat et in Chrysostomo Savilii tom. V. p. 906. et in graecolatina edit. cum Frontonis Ducaei versione tom. VI. pag. 336. Et sub Chrysostomi nomine graece et latine est apud *Iac. Gretserum* tom. II. de Cruce p. 460. Sed Damasceno restituit Lequinius ex codice regio MMCCCCXLIII. et altero Remensi, qui itidem transiit in regiam bibliothecam. *Fabr.* In codd. *Paris.* bibl. publ. DXX. et MDXCV. catal. codd. tom. II. *Harl.*

d) *In sabbatum sanctum*, p. 815 — 833. Incipit: τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου; Primus ediderat graece cum versione *Petrus Pantinus* Antwerp. 1601. in 8. ex bibl. Antonii Couarruuiae, inter homilias varias S. Chrysostomi, Antiochi et Germani. *) Inde [?] repetiit Ducaeus in editionibus duabus Damasceni ao. 1603. et 1619. Pantini versionem in bibl. concionatoria emendatiorem dedit Combefisius. Lequinius graeca contulit etiam cum MSS. regio MMCMLIII. et Colbertino MMCDXLII. *Fabr.* Sec. cat. codd. *Paris.* vol. II. in codd. MCLXXV. et MCCXCII. *Vindob.* in cod. caesar. XXXV. nr. 36. v. *Kollar.* supplem. ad Lamb. comm. pag. 264. add. *Oudin.* pag. 1740. sq.

e) *In annunciationem*, pag. 833 — 835. Latine tantum ex arabico. Incipit: *Iam tempus est, fratres dilectissimi.* Non antea edita.

f) *In annunciationem* homilia altera, p. 835 — 841. graece primum vulgata a Lequinio e codice Seguieriano, addita latina versione. Incipit: Νῦν ἡ τῆς βασιλίδος βασιλική. *Fabr.* Ex initio orationis, (quae est in duobus codd. bibl. publ. *Paris.*) colligit *Oudin.* l. c. illam esse habitam in festiuitate celebri memorati mysterii, quae saeculo IX. annis centum post Io. Damasceni sen. aetatem instituta fuisset. In cod. *Paris.* bibl. publ. MCLXXIX. 3. est *Ioan.* monachi et presbyteri *Euboeae* homilia in conceptionem b. Virginis. *Harl.*

g) *In natalem S. Mariae*, p. 841 — 849. Incipit: Δεῦτε πάντα ἔθνη. Primus edidit cum versione sua *Iac. Billius* in editione Damasceni Paris. 1577. (recusa ao. 1603. 1615. et 1619.)

***) Titulus collectionis Hoeschelianae est: ὁμιλίαι διαφόρων τινῶν πατέρων. Integrum libro VI. cap. 10. recenseo. [v. infra, vol. XIII. pag. 534. sqq.]

*) V. infra, vol. XIII. p. 750. sq. *H.*

1619.) Castigationes Petri Pantini (qui ex duobus MSS. vetustis et probae notae eam xx) vertisse se testatur) leguntur inter varias patrum homilias p. 380. seq. Successerunt deinde nouae curae Combefisii in bibl. concionatoria e codice Mazariniano, et Lequinii e MS. illustris Passionei.

h) II. *In natalem b. Mariae*, p. 849 — 857. Incipit: λαμπρῶς πανηγυρίζει ἡ κτίσις σήμερον. Primus edidit Lequinius e codice reg. MMCCCL. collato cum versione inedita *Leonis Allatii*, sed qui hanc homiliam *Theodoro iuniori Studitae* tribuit in libro de Simeonibus. *Fabr.* Duae homiliae tribuuntur Ioanni Damasc. in cod. *Coislin.* CCLXXIV. v. *Montfauc.* in bibl. Coisl. p. 388. et in eod. cod. ibid. p. 389. homiliae nr. *f.* et tres nr. *i.* signatae, p. 421. homil. nr. *g.* in cod. CCCVI. — Hom. in natalem Mariae Virginis est in octo codd. *Paris.* bibl. publ. — In cod. etiam caesar. XXXV. nr. 34. adscribitur illa Io. Damasceno, nec dissentit *Kollar.* in Suppl. ad Lambec. comm. p. 262. sq. At, monente *Oudin.* l. c. aetate Damasceni nostri nondum institutum erat festum natiuitatis Mariae Virginis, quod saeculo demum nono, vel medio, vel labente, post Theophili, imperatoris, mortem factum est. — Sub *Theodori Studitae* nomine infra in vol. IX. p. 112. add. ib. p. 246. ed. vet. — In cod. caesareo *Vindob.* XXXIX. quo continentur excerpta miscellanea ex diuersis variorum auctorum scriptis, sunt etiam excerpta ex Io. Damasc. orat. in natiuitatem b. Mariae, ex opusc. de voluntate Christi, et de duabus Christi naturis, ex eodem περὶ τοῦ μνημονευτικοῦ, ex eius orat. in obitum et adsumtionem b. Mariae, denique fragm. περὶ πάθους καὶ ἐνεργείας. *Harl.*

i) Εἰς τὴν κοίμησιν, *in dormitionem b. Mariae*, homiliae tres Prima incipit: μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων γίνεται, pag. 857 — 868. *Secunda* incipit: ἐστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς, pag. 868 — 882. *Tertia* incipit: ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικοῖς, pag. 882 — 886. Has tres homilias primus ex MSS. regiis MDCCCXX. et MMXXVI. Colbertino CMLXXVII. Seguieriano et MS. Sangermanensi Paris. graece vulgauit Lequinius. Duas priores ex *Raph. Volaterrani* versione yy) habet editio Basil. 1575. et Parisienses

xx) Versio Pantini lucem non vidit.

yy) Prius prodiit lat. versio *Raph. Volaterrani*, in huius opere, inscripto: de institutione christiana; it. de prima philosophia. *Ioannes Damascenus de dormitione Mariae*, ab eodem latine versus. Item caerimoniae ecclesiae, iussu Leonis X. editae. Venetiis 1516. fol. v. cat. bibl. Leidens. pag. 97. — In bibl. *Sfortianae* cod. est *Io. Damasc.* sermo in obitum Mariae virg. teste *Montfauc.* in bibl. biblioth. MSS. I. p. 700. *D.* — *Vindobonae* in cod. caesar. XIV. nr. 36 — 38. sunt tres oratt. in dormitionem etc. Mariae, de quibus copiosius est *Lambec.* VIII. p. 280. sqq. ed. Kollar. qui notas subiecit plures. Lambec. adiunxit dissertat. de dormitione s. adsumtione b. Mariae virg. in coelum mire longam et a consilio commentar. de bibl. caes. alienam, (vt ipse Kollar. pag. 285. not. *A.* haud diffitetur,) quam olim *Diario Sacri itineris Cellensis*, Vindob. 1666. 4. inseruerat pag. 67 — 202. in comment. vero de bibl. caes. l. c. p. 285 — 410. recognitam et nonnullis locis aliquantulum mutatam, iterum exhibuit. Kollar. in nota primum miratur, Io. Alb. Fabric. qui Lambecii Prodromum historiae litterariae vna cum diario sacri itineris Cellensis, Lips.

ses a. 1577. 1603. et 1619. ex interpretatione *Iac. Billii.* Inde *Combefisius* Billianae illarum versioni castigatae homiliam tertiam ex *Leonis Allatii* versione addidit in bibl. concionatoria. Lequinius ad homiliam secundam memorat quoque liberiorem Lipomanni interpretationem, quae exstat in eius vitis Sanctor. tom. VI. et apud Surium ad XV. Augusti. Fallitur *Caueus*, qui eam homiliam ideo manifesto spuriam pronunciat, quod in illa citetur Euthymius, qui sub Alexio, imp., vixerit: nam per εὐθυμιακὴν ἱστορίαν, pag. 879. respicitur ad alium [?] Euthymium, longe vetustiorem, abbatem, qui defunctus a. C. 473. *Fabr.* At tamen *Labbeus* in noua biblioth. MSStor. etc. part. II. p. 81. et *Oudin.* l. c. pag. 1746. sq. vbi quoque de codd. agit, in quibus illae supersunt, inprimis pag. 1721. sqq. et 1781. sq. ideo, quod festus dies adsumtionis Mariae annis centum post Io. Damasceni obitum fuerit institutus, contendunt, homilias illas nullatenus posse ad Damasc. referri. Oudin praeterea animaduertit, alias inesse opiniones, Damasceno indignas, et in msst. codd. illas modo adtribui *Andreae*, Caesareae Cappadocum archiepiscopo, saeculi IX. scriptori, modo *Germano* II. CPolitano archiepiscopo, saec. XIII. ita, vt auctor illarum sit plane incertus. *Harl.*

k) *In S. Iohannem Chrysostomum* p. 886—895. Incipit: Ἴδες μὲν ὦ Ἰωάννη. Primus edidit Lequinius ex MS. Mauritii le Tellier, archiepiscopi Remensis, latinaque versione donauit. *Fabr.* Etiam hanc laudationem esse Damasceni, dubitat *Oudin.* pag. 1755. nr. 12. citatque codd. quosdam msst. in quibus illa reperitur. Adde supra, vol. VIII. p. 459. et *Lambec.* comm. VIII. p. 635. sqq. — Exstat vero *Paris.* in bibl. publ. cod. CXXXVII. — in cod. bibl. *Sfortianae* teste *Montfaucon.* bibl. biblioth. MS. I. pag. 702. *A.* — *Vindobonae* in cod. caes. XXXV. nr. 33. v. *Kollar.* in suppl. ad Lamb. comm. p. 262. qui adnotat, illam ex edit. Le Quien a *Stiltingo* depromtam et in actis Chrysostomi m. Sept. tom. IV. p. 700. esse vulgatam. *Harl.*

l) *In S. Barbaram Virginem, martyrem,* passam sub Maximiano p. 895—920. Incipit: ὑπέρκειται μὲν ὁμολογουμένως. Latine dederat *Combefisius* in bibl. concionatoria ad 4. Dec. Graecam primus Lequinius e cod. regio MDCCCXXXI. *Fabr.* Siue secund. catal. codd. *Paris.* tom. II. in cod. MCLXXX. 13. — ibid. in cod. MCDXCI. nr. 16. memoratur *Io. Damasceni* orat. in laudem *S. Anastasiae;* atque in indice tribuitur S. Io. Damasceno; sed in cod. MCLXXIX. 8. vbi eadem occurrit, additur nomini, *episcopi Euboeae*

Lips. 1720. fol. sub prelum reuocauit, nullam harum Lambecii posteriorum curarum fecisse mentionem: tum adnotat, ab hac altera etiam Lambecii lima multa adhuc limanda superesse, et alios, praesertim *Lambertinum*, postea *Benedictum XIV.* P. M. id argumentum multo felicius tractasse. Idem Koll. quosdam castigat Lambecii errores. Multa bene disputat Lamb. contra Collyridianos, Mariae diuinam naturam adtribuentes atque somniantes, Mariam mortis prorsus fuisse expertem. add. supra ad nr. 5. de orthodoxa fide. Sed, cui volupe erit, is legat diss. doctrina atque eruditione non minus quam superstitione opinionibusque animo praeconceptis abundantem. — *Paris.* in decem codd. msst. bibl. publ. exstant illae homil. et *Florentiae* in cod. Laurent. XXXIII. 33—35. plut. 9. v. *Bandini* cat. codd. gr. Laur. I. p. 456. *Harl.*

Euboeae. Barbarae tamen laudationem Combefisius *Nicetae* potius vindicandam putat, (v. supra, vol. VII. p. 749.) contra *Oudinus* p. 1753. *Georgio, Nicomediensi episcopo,* cui tribuitur in cod. Eusebii Renaudoti, et pag. 1725. iudicat, eam propter fabulosas omnemque fidem perdentes prodigiorum narrationes Damasceno, cui quidem Allatius et Bollandini in vitis Sctor. in prolegomenis ad vitam Io. Dam. ad diem VI. Maii, nr. 16. fol. 111. eam adserere malint, omnino esse indignam. Conf. infra, vol. IX. p. 60. ed. vet. *Harl.*

Claudunt volumen, post *fragmentum* ex sermone Damasceni in b. Virginem ex Catena regia in Lucae I. 35. cod. reg. MMCDXL. incipiens: ὁ τῶν ἄστρων δημιουργὸς τε καὶ συνοχεύς, p. 910. *Precationes tres* in horologio Graecorum obuiae. I. incipit: δέσποτα κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ. II. πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ σου et III. τετρωμένος καρδίαν εἰμὶ ἐγὼ, pag. 911. 912.

Scripta edita Damasceni, vel Damasceno tributa, quae in editione Lequiniana non exstant.

1. *Historia Iudaica de Barlaamo, eremita, et Iosaphat*, siue potius *Ioasapho*, rege Indiae, quae ex veteri latina versione exstat in antiquis editionibus Damasceni et in vitis patrum ex Coloniensi editione, et apud Lipomanum tomo V. Auctorne versionis fuerit *Anastasius, bibliothecarius*, vt persuasum *Caspari Barthio* in notis ad Hermae pastorem, p. 910. viderint alii: certe falluntur, qui *Georgio Trapezuntio* illam interpretationem tribuunt, quum lecta iam sit *Vincentio Bellouacensi* XV. 64. speculi historial. *Iacobo de Viragine* hist. Lombardicae c. 175. et *Petro de Natalibus* X. 114. Vide *Allatium* de Georgiis p. 376. Ex alia versione sua hanc historiam in suo Damasceno *Billius* dedit, et ex Billii versione *Surius* ad 27. Nou. et *Rosweidus* in vitis patrum pag. 186. Graece necdum prodiit, licet obuia in variis bibliothecis. De caesareis MSS. vide *Lambecium* VIII. p. 289. 293. 294. zz) Incipit: ὅσοι πνεύματι θεοῦ ἄγονται. Damasceno plurimi codices tribuunt, et martyrologium Romanum 27. Nouembr. et recentiores Graeci,

zz) Pag. 614 — 625. de codd. XXI. nr. 10. XXII. XXIII. XXIV. et XXV. nr. 1. nec tamen *Kollar.* pag. 619. in not. cum credulo Lambecio, eam, videtur Io. Damasc. adsignare. — Eadem historia, nec tamen integra, occurrit in cod. caes. CXLV. nr. 20. et tribuitur Ioanni, monacho, *μονῆς τοῦ ἁγίου Σάβα*. v. *Lamb.* IV. p. 254. sq. — In catal. codd. *Bauar.* p. 5. de cod. XVII. sic citatur: „Narratio vtilis ex interiore Aethiopum regione, quae India dicitur, ad sanctam ciuitatem perlata per *Ioannem, archimandritam monasterii S. Sabae:* Liber hic inscribitur *Barlaam*, et est illa ipsa historia, quae Damasceno vulgo tribuitur.“ Plura iam adnotata sunt supra vol. VIII. pag. 144. sq. — Ab otioso monacho illam historiam esse conscriptam, censet *Oudin.* p. 1724. eamque p. 1729. vocat opus fabulosum; pag. autem 1733. et 1735. excitat quosdam codd. msst. p. denique 1750. sqq. copiosius disserit de illa atque de codd. et diuersa variorum VV. DD. iudicia recitat. *Harl.*

ci, vt *Gennadius* pro concilio Florentino c. 5. ἐχ ἧττον δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ μέγας τῆς Δαμασκȣ̃ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ βίῳ Βαρλαὰμ καὶ Ἰωσάφατ τῶν Ἰνδῶν μαρτυρεῖ. Omitto alia argumenta, [*] quae apud Allatium §. XLIV. seqq. diatribae de Damasceni scriptis possunt videri, ex quibus Ioannem Climacum, vel Sinaitam, non esse illius historiae auctorem, colligitur.

2. *Physices compendium*, quod sub Damasceni nomine reperit et ex graeco versum latine edidit Billius, auctorem habet *Nicephorum Blemmydem*. Vide *Io. Wegelinum* praef. ad physicam Blemmydae, quam e codicibus duobus Augustanis graece integriorem edidit Augustae Vindel. 1606. in 8. [v. supra, vol. VII. p. 671. not. oo.]

3. *Vita S. Stephani iunioris*, qui sub Constantino Copronymo pro imaginum cultu mortem perpessus est ao. 766. latine edita a Billio, qui e graeco vertit, atque inde a Surio 29. Nouembr. auctorem habet non Damascenum, sed recentiorem aliquem, qui Constantinopoli scripsit, atque, vt Allatius in diatriba de Damasceni scriptis §. LIX. euincit, *Simeonem Metaphrastem*. Incipit: Θεῖόν τι χρῆμα ἡ ἀρετή. Graece MS. in bibl. caesarea. Vide *Lambecium* VIII. pag. 376. a) Altera autem vita eiusdem Stephani, quae incipit: ἀγαθὸν καὶ δίκαιον καὶ πᾶσι τοῖς εὐσεβέσιν προαιρεμένοις ἀποδεκτὸν κατὰ τὴν τȣ̃ μεγαλοκήρυκος Παύλȣ, auctorem habet *Stephanum* quendam *Byzantinum*, qui iussu Epiphanii, abbatis, quadragesimo secundo post illius, cuius vitam tradit, obitum scripsisse se testatur. Vide laudatam *Allatii* diatribam §. LXII. et de Simeonibus p. 81. et contra Creyghtonum p. 336.

4. *Octoëchus*, siue liber per octo genera tonorum, quibus vtuntur Graeci, dispositos continens canones et troparia, hoc est hymnos sacros et cantiones, quae a primis vesperis Dominicae ad finem vsque Missae canuntur. Vide *Allatium* de libris ecclesiasticis Graecorum p. 64. seq. Licet autem Damasceno hic liber tribuatur, cuius imaginem etiam editiones graecae Venetae praefixam habent rudi delineatione ligno expressam; tamen non magis Damascenus auctor Octoëchi in multis iam ab antiquo diffidentis, totius est, licet canones multi prosa oratione, qui in eo, quemadmodum et in *Paracletice*, et in aliis

a) S. pag. 479. ed. Kollar. de cod. caesar. XV. nr. 14. vbi Lambec. de auctore vitae adsentitur Allatio. Add. *Oudin*. pag. 1752. sq. vbi, „dum scribo, ait, ista, opusculum istud gr. et lat. ex MSSt. codd. regiis gallicis excuditur in 4. hoc a. 1688. Paris. cum Miscellaneis aliis, apud Io. Boudot, cura et studio monachorum Benedictinor. congregat. S. Mauri in Gallia, atque illud adtributum *Stephano*, CPolitanae ecclesiae diacono, ad quem pertinet, non, ad S. Ioannem Damascenum.“ Atque supra, vol. VIII. p. 549. vitam Stephani iunioris a Stephano, diacono CPolit. esse conscriptam, et a monachis Benedictinis Paris. 1692. 4. editam, scripserat Fabricius. Forsan scribendum fuit 1682. Nam infra, vol. XIII. p. 835. sq. recensentur *Montfaucon*. Analecta graeca, siue varia opuscula graeca, hactenus non edita, Paris. 1682. 4. in quibus vltimum locum occupat vita *S. Stephani* iunioris, Stylitae, auctore *Stephano*, diacono ecclesiae CPol. cum versione lat. Lopini p. 396 — 531. Vtraque Stephani vita, infra, in vol. IX. p. 144. et 145. ed. vet. inter elogia vitasque SStor. commemoratur. *Harl.*

aliis Graecorum libris ecclesiasticis continentur, Damascenum auctorem habeant, quam *Menologii* graecorum, quod Damasceno tribuit *Galatinus* VII. 5. de arcanis catholicae fidei, vel *typicum*, quod a Damasceno restauratum fuisse scripsit Simeon, Thessalonicensis. Vide *Allatium* [P] diatriba de Damasceni scriptis §. LXIX. [b]) Prodiit Ὀκτώηχος graece Venetiis 1523. 1543. 1584. 1602. 1610. 1624. in 8.

Scripta Damasceni adhuc inedita. [c])

1. *Homiliae quatuor asceticae*, quas e bibl. Coislinianae codice editurum se praestantissimus Lequinlus recepit in appendice, quam daturus erat, Damasceni operum. Vide eius notas ad Damasceni vitam, a Io. Hierosolymitano scriptam p. XV.

2. *De fide opusculum*, quod *Allatius* ad Aubertum miserat, (diuersum ab edito tom. I. p. 390.) et de quo videndus in diatriba de scriptis Damasceni §. 68. *Fabr.* In cat. codd. Angliae etc. I. nr. 1882. citatur *Io. Damasc. de Fide*; sed quodnam sit opuscul. non adnotatur. *Harl.*

3. *Lexicon etymologicon.* Λεξικὸν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ σοφωτάτου κυροῦ Ἰωάννου πρεσβυτέρου τοῦ Δαμασκηνοῦ διορθωθὲν, καὶ ἀπὸ διαφόρων βιβλίων τὰς λέξεις εἰς ἐτυμολογίαν ἑρμηνεύσαντες. Incipit: ἄ, ἐπίῤῥημά ἐστιν ἐπιπληκτικόν· ἄατος ὁ ἀβλαβὴς, ἄτη γὰρ ἡ βλάβη. *Opus ingens*, inquit in συμμίκτοις, p. 451. Allatius, *copiosum et singulare*. *Fabr.* Plura de hoc Lexico iam sunt disputata supra, vol. VI. p. 602. sq. Curatius tamen egit cel. *Morelli* in bibl. gr. et lat. MSta, I. p. 85. sqq. vbi non solum plures codices diuersasque VV. DD. de eius auctore sententias recenset; sed etiam euin-

Aaaaa 2 cit,

b) Conf. *Oudin.* l. c. p. 1741. sq. in primis p. 1771. sq. — *Octoëchus* cum amplissimo *Io. Zonarae* commentario exstat *Vindobonae* in cod. caesar. CCVI. v. *Lambec.* comment. V. p. 17. sq. vbi Kollarius in nota ex Lambecii additamento refert, superesse in hoc cod. recentiorem hanc manu *Marci Mamunae*, Cretensis, inscriptionem Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἡ Ὀκτώηχος, ἤγουν Ὕμνοι εἰς τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἐξήγησις εἰς αὐτὴν πάνυ ὡραία· h. e. *Io. Damasceni* Octoëchus, siue hymni in resurrectionem Christi, cum expositione valde pulcra. — Ibid. in codd. CCCVI. CCCVII. et inter alia in cod. CCCIX. CCCXXIII. continetur liber ecclesiasticus cum antiquis notis musicis, Octoëchus inscriptus, et maximam partem a S. Io. Damasceno compositus. v. *Lambec.* V. p. 571. 572. et 574. sq. — ib. p. 603. de cod. CCCXXV. in quo est *Hirmilogium Graecorum continens* omnes *Octoëchi Hirmos*, siue cantus initiales. — *Leidae* inter codd. Vossianos, *Octoëchus*, cum prolegomenis et commentariis *Cyri Theodori* et *Io. Zonarae*, quae agunt de incarnatione, passione et resurrectione Domini latine. v. cat. bibl. Leid. pag. 396. nr. 27. — In aliquot codd. *Vatican.* bibl. Petauii, graece, et in vno latine. — *Mediolani* in bibl. Ambros. in duobus codd. et in aliis, Damasceni opp. eiusdemque opp. musica cum musicis notis, teste *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. I. p. 66. 73. et 528. *D.* Sed de suppositiis aliisque scriptis abunde disputauit Oudinus. Sub nomine Damasceni circumferuntur quoque scholia in epp. Paulli; atenim et desunt illa in codd. antiquioribus et eius nomine indigna censentur. De quibusdam aliis v. supra in catal. generali codd. et supra nr. 6. *Harl.*

c) Add. *Caueum* l. c. pag. 626. *H.*

cit, auctorem illius esse *Ioann. Zonaram*, et docet contra Bandin. (qui me ad haesitandum adduxerat supra VI. p. 633. sq.) Lexicon, quod Maximo adscribitur, diuersum esse a lexico *Io. Zonarae*, de quo ibid. p. 634. quaedam sunt adnotata. *Harl.*

4. Εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Homilia in occursum Domini.* Incipit: εἶχε μὲν ἡ τῶν γενεθλίων πανήγυρις. Miserat cum versione sua ad Aubertum Leo Allatius. *Fabr.* Est *Vindobonae* in cod. caesar. XXXV. nr. 35. Sed *Kollario* in suppl. ad Lamb. comm. p. 263. dubium est, num ea oratio reuera sit Io. Damasceni, nec ne? *Harl.*

5. Εἰς τὸ γενέθλιον κυρίου λόγος ἱστορικός. *In natalem Christi sermo historicus.* Incipit: ὁπόταν τὸ ἔαρ ἀπέλθῃ. *Fabr.* *Taurini* in cod. quondam regio CLXVI. (cat. codd. gr. Taur. p. 253.) — *Venetiis* in cod. *Nanian.* CLIV. nr. 9. atque Mingarell. in cat. codd. Nan. p. 347. nonnulla in hac homilia legi fabulosa, aut ex apocryphis monumentis desumta. — *Florentiae* in cod. Laurent. XVII. nr. 5. at *Bandin.* cat. I p. 416. tradit, in calce p. 15. Graeculum adnotasse, hunc sermonem non esse Io. Damasceni, sed ἄλλου τινὸς χονδροῦ ἀνθρώπου καὶ ἀμαθοῦς. Atqui Fabric. infra vol. IX. p. 86. vet. ed. eum esse *Ioannis, episcopi Euboeae,* sine vlla haesitatione scripsit: et in cat. codd. *Paris.* tom. II. p. 235. ex cod. MCLXXIX. citatur nr. 14. *Ioannis, Euboeae episcopi,* oratio historica in natiuitatem Domini. *Harl.*

6. Λόγος περὶ τῆς ἁγίας συνάξεως τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου περὶ τοῦ μὴ κρίνειν μηδὲ μνησικακεῖν. Incipit: ἀεὶ μὲν ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις διὰ πάσης τῆς τοῦ θεοῦ γραφῆς. Eadem fere, sed paullo vberior, homilia sub Anastasii, Antiocheni, nomine edita graece et latine in tom. III. antiquarum lect. *Canisii,* d) Sed haec, quae in MS. Palatino ad Damascenum refertur, multis detractis depressior est. *Et forte Anastasii est,* inquit Allatius diatriba de Damasceni scriptis § LXXIV. *a Ioanne tamen Damasceno in eam formam contracta: ex Anastasio namque multa in sua commentaria transfudisse, demtis, quae sibi videbantur, deprehenditur.*

7. Διήγησις περὶ τοῦ μεγάλου Ἀρτεμίου ἐκ τῶν Φιλοστοργίου. Incipit: τὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος Ἀρτεμίου διηγεῖσθαι μέλλων ἀνδραγαθήματα.

[P] 8. Paracletice in b. Virginem, secundum octo tonos graecorum distincta: opus magnum et rarum, et, Allatio iudice, φιλοπαρθένοις futurum gratissimum. Hanc Lequinius in operum Damasceni adpendice dare voluit cum versione Ludouici Maraccii, clerici regularis. [conf. cl. *Morell.* bibl. gr. et lat. MSS. I. p. 29.]

9. Ca-

d) Pag. 67. ex cod. Bauar. aut in ed. noua *Basnagii*, siue Thesaur. monimentor. eccles. tom. III. pag. 465. ex ed. Combefisiana, recensita ad codd. bibl. Paris. *Harl.*

9. Canones [e]) varii in ſanctorum ſolennitates. *Εἰς τοὺς ἀσωμάτους.* In angelos, incipit: *πάντες ἀνυμνήσωμεν πιστοί.*

Εἰς τὸν μάρτυρα Κόνωνα. Incipit: *ὁ καλλίνικος νῦν μάρτυς ὑμνείσθω.*

Εἰς τὸν Λάζαρον. Incipit: *ὁ πρὶν ἐκ μὴ ὄντων παραγαγών.*

Εἰς Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν καὶ εἰς τὸν ἅγιον Ἀρσένιον. Incipit: *ὁ καθαρὸς ἠγαπημένος.*

Εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν Τήρωνα. Incip. *θεοῦ σε, Θεόδωρε, ἀκροστιχίς. θεοῦ σε μέλπω δωρεῶν ἐπώνυμε.*

Εἰς Ἐπιφάνιον Κύπρου. Incip. *ἐν τῷ τοῦ θεράποντος πιστῶς.*

Εἰς Ἀρτέμωνα τὸν μάρτυρα, κατὰ ἀλφάβητον. Incipit: *ἀνοίγω τῆς γνώσεως θησαυρούς.*

Εἰς τὸν μάρτυρα Θεόφιλον. Incip. *ἀρχὴ ἐχρημάτισας.*

Εἰς Εὐφημίαν τὴν μάρτυρα. Incip. *ἕλκει πρὸς ὑμνῳδίαν ἡ ἀκροστιχίς. ἐγκωμιάζω τὴν πανεύφημον κόρην.*

Εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. Incip. *πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ, ἡ ἀκροστιχίς. πανηγυρίζουσαν οἱ θεόφρονες.* [v. ad nr. 10. Gregorii Pardi.]

Εἰς τὴν αὐτὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. Incip. *παρθένοι νεάνιδες.*

Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ προδρόμου. Incip. *ὡς ἔρθρος εὐπρεπής.*

Εἰς τὴν ἴνδικτον. Incip. *ᾄσωμεν πάντες λαοί.* [v. ad nr. 10. Gregorii Pardi etc.]

Εἰς Θεοδόσιον τὸν κοινοβιάρχην. Incip. *ὡς σεφὸν ταξίαρχος.*

Εἰς Ἰωάννην τὸν καλυβίτην. Incip. *πλουτισθεὶς ταῖς θείαις.*

Εἰς Ἰωάννην τὸν πρόδρομον. Incip. *Δεῦτε, εὐφήμῳ τῇ γλώττῃ.*

Εἰς τὸν Ἰώβ. Incip. *τὸν καρτερικὸν ἀθλήματα.*

Εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. Incip. *φώτισόν με, κύριε.* [f])

 10. Tro-

e) Ob hymnorum ſacrorum multitudinem et ſuauitatem, quos proſa et carmine compoſuit Damaſcenus, inter praecipuos graecae eccleſiae melodos cum Coſma iam pridem celebratur. Vide Io. Hieroſolymitanum in Damaſceni vita c. 51. et 53. Suidam in Ἰωάννης. Sed hac de re pluribus nos, vt ſpero, propediem edocebit Rev. *Vrbanus Godfridus Siberus*, eccleſiae et academiae Lipſienſis doctor egregius in Melodorum quam parat graecorum hiſtoria. [Quantum equidem ſcio, lucem tantum viderunt Prolegomena ad hiſtoriam melodorum graecorum, Lipſ. 1714. In *Ioecheri* tamen Lexico eruditorum, part. IV. p. 563. inter ſcripta Siberi, ſed ſine die et conſule, memoratur hiſtoria melodorum eccleſiae gr. eorumque theologia poetica e menaeis libriſque liturgicis; at Prolegomena ad hiſt. mel. gr. non nominatur. *Harl.*

f) *Paris* in bibl. publ. cod. CCCXLIII. nr. 2. *Coſmae*, melodi, et *Io. Damaſc.* hymni: accedit commen-

[P] 10. Troparia, prope innumera, in varias festiuitates. g)

Georgii Chioniadae, Γεωργίε τῦ Χιονιάδε σχόλια εἰς τὴν πηγὴν τῆς γνώσεως Ἰωάννε τῦ Δαμασκηνῦ. Incip. τὰ εἰωθότα ζητεῖσθαι κεφάλαια.

Gregorii Pardi, Γρηγορίε Πάρδε, Μητροπολίτε Κορίνθε ἐκ τῶν ἐξηγήσεων εἰς τὲς κανόνας τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἐξηγήσεις εἰς τὲς κανόνας τῶν αὐτῶν ἑορτῶν Ἰωάννε τῦ Δαμασκηνῦ. Incip. Ὁ παρὼν ὅτος κανών. h)

Theo-

commentarius in cod. MCLIV. nr. 7. *Io. Dam.* canones, siue hymni; sequitur typicum, siue ordo diuini officii, in Graecorum ecclesiis recitandi: — in cod. MDCCXX. nr. 11. Canones s. cantus ecclesiastici acrostichi IV. Primi et tertii auctor *Cosmas* monachus, secundi et quarti *Ioan. Damascenus*; haec omnia cum *Gregorii*, *Corinthi archiepiscopi*, interpretatione s. commentario. — in cod. MMDCCCLIII. nr. 7. canon iambicus in festum Pentecostes: passim inter lineas glossae, coniecta vero ad marginem scholia. — praeter ea in duobus codd. *iambi de anima*. — *Matriti* in bibl. reg. cod. CV. fol. 46. Io. Damasc. hymnus *in natiuitatem Christi*, versibus iambicis, et fol. 49. *in sancta lumina acrostichis*, heroicoelegiacum tetrastichon: qui duo hymni in nouem odas, tribus *tropariis* pentastichis distinctas, sunt distributi; fol. 52. b. *canon in sacram resurrectionem*, in excusis, in *Dominicam Paschae*: hymnus prosaicus, qui etiam diuiditur in IX. odas; sed modo tribus, modo quatuor *tropariis* constantes; fol. 55. canon *in S. Pentecosten*, versibus iambicis, in IX. odas pariter tributus, et nunc tribus, nunc quatuor *tropariis* constans: fol. 58. iterum canonis in S. resurrectionem *troparia* priora; fol. 59. canon *in dormitionem dei genitricis*, prosaicus, itidem distributus in odas IX. tropariis modo tribus, modo quatuor distinctas. Hunc hymnum, cuius initium: ἀνοίξω τὸ στόμα μυ etc. et nulla fit mentio in ed. Lequiniana, *Iriarte*, qui reliquos etiam hymnos, ex hoc codice memoratos paullo vberius persequitur, pag. 418. sqq. graece cum versione latina in lucem promisit, (add. paullo post ad nr. 10. *Gregorii Pardi* etc. de cod. Vindob.) idem ex *Cangii* Glossario graeco, voc. Κανὼν, refert verba: *canones diuiduntur in nouem odas, inter quas tamen secunda nullibi adparet*, (nec in codd. Matritens.) *sed componentis in pectore remanet*, — *Vindobonae* in cod. caesar. CXLVII. nr. 9. *Io. Damasc.* canones s. carmina tria iambica pentasticha, u. in festum Pentecostes; in natiuitatem Christi, et in festum baptismatis Christi, cum paraphrasi graeca *Theodori Prodromi*. v. *Lambec.* comm. IV. p. 267. sq. — in cod. CCCXIX. canones anastasimi s. de resurrectione Christi cum expositione amplissima, *Lamb.* V. p. 586. sq. — Canones in diuersis festis diebus in cod. *Barocc.* LIX. et nr. 2906. s. cod. *Bodlei.* CXXIII. *Harl.*

g) *Vindobonae* in cod. caesar. CCCIV. nr. 2. sunt Στιχηρά, s. *cantica* cum antiquis notis musicis a Dominica Publicani et Pharisaei vsque ad festum omnium Sctorum. Subiuncta iisdem sunt alia varia cantica ecclesiastica, inter quae *Troparium S. Io. Damasceni*. v. *Lambec.* V. p. 569. sq. add. cod. *Nanian.* CLXXVII. et cat. gr. codd. Nan. p. 385. *Harl.*

h) Conf. not. ad nr. 9. *Vindobonae* in codd. CCCXV. 1. et CCCXVII. expositio in SS. patrum *Cosmae*, episcopi Maiumensis, et *Io. Damasceni* canones s. cantica ecclesiastica, in praecipuis sacris sollemnitatibus cantari solita. *Lambecius* quidem comm. V. p. 579. iterumque p. 585. epigraphe graeca, a recentiore manu scripta, deceptus, tribuit illam expositionem *Theodoro Prodromo*. Verum *Kollar.* in notis ad vtrumque locum docet, eam esse *Georgii*, aut *Gregorii Pardi*, metropolitae Corinthi, vti codd. *Vaticani* habent, ab *Allatio* in diatriba de Georgiis et eorum scriptis p. 418. et 419. laudati, et codex caesar. CCCXX. mox memorandus diserte testatur. Idem Kollar. ad priorem cod. animaduertit, tres canones s. cantica

Theodori Prodromi, Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου ἐξήγησις εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἱεραῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς ἐκτεθέντας κανόνας παρὰ τῶν ἁγίων καὶ σοφῶν ποιητῶν Κοσμᾶ καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Incip. ἔοικας, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, πρὸς τὴν τῶν ἐν ταῖς δεσποτικαῖς καὶ δημοτελέσιν ἑορταῖς. i)

Eustathii, episcopi Thessalonicensis, commentarius satis longus et doctus in canonem Io. Damasceni in pentecostem. k)

Ioannis Zonarae in octoëchum Ioannis Damasceni expositio pulcerrima. l)

Marci

cantica in isto codice occurrere, quae in edit. Aldina aliisque non inueniuntur, nimirum, vt verbis vtar Kollarii, codicis fol. 105. p. 1. in Dominicam τῆς ἀντιπάσχα, cuius initium: ᾄσωμεν πάντες λαοί· qui canon, alias Damasceno tributus, inscribitur: εἰς τὴν ἑβδομάδα· deinde fol. 160. p. 2. *Cosmae* Hierosolymitani in obdormitionem b. V. Mariae, cuius initium: πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ. In aliis MSS. canon iste *Damasceno* adscribitur: denique in camdem obdormitionem *Damasceni*, vt videtur, cuius initium ἀνοίξω τὸ στόμα μου. Hunc hymnum ab Iriarto sub Damasceni nomine in cat. codd. gr. graece publici iuris factum esse, paullo ante obseruauimus. — In cod. CCCXIX. *Io. Dam.* canones anastasimi s. de resurrectione Christi cum expositione amplissima. *Lamb.* ib. p. 586. sq. — In cod. CCCXX. *Gregorii*, archiep. Corinthi, expositio in canones s. cantica ecclesiastica festorum dominicorum totius anni, vt et in Triodia et canones magnae hebdomadis et festorum b. virginis deiparae. *Lamb.* ib. p. 587. — Paris. in bibl. publ. cod. MDCCXX. nr. 11. canones acrostichi quatuor: primi et tertii auctor *Cosmas*, monachus, secundi et quarti *Io. Damascenus;* haec omnia cum *Gregorii*, Corinthi archiep. commentario. — *Florentiae* in cod. Laur. Mediceo XLVIII. nr. 4. plut. 57. *Gregorii Cor.* expositio in dominicos canones festorum etc. Sunt vero tredecim canones partim Io. Damasceni, partim Cosmae, monachi; singulorum canonum tituli atque expositionum initia concordant cum narratione Allatii de Georgio, Corinth. metropol., eiusque canonum expositione (infra in vol. X. p. 801. sqq. vet. ed.) canonum tamen series cum cod. Palatin. CCCLV. (ib. pag. 804.) auctore *Bandino* in cat. codd. gr. Laur. II. p. 428. sq. *Harl.*

i) *Vindobonae* in cod. caesar. CXLVII. nr. 9. *Io. Damasc.* canones, s. carmina tria iambica pentasticha, cum paraphrasi graeca *Theodori Prodromi*. v. *Lambec.* comm. IV. p. 267. sq. — in codd. CCCXVI. et CCCXVIII. Theodori expositio in Cosmae atque Io. Damasceni canones etc. *Lamb.* V. p. 584. sqq. cum nota Kollarii. — Eadem in cod. *Taurin.* quondam regio CCLII. v. cat. codd. gr. Taur. p. 369. — In cod. *Barocc.* bibl. Bodlei. cod. CX. *Theod. Prodromi* expositio Octoëchi Cosmae ac Damasceni; eiusdem expositio hymnorum Cosmae ac Damasc. qui in festis canuntur; *Io. Damasc.* varii hymni expositi. conf. supra, vol. VIII. pag. 141. sq. sect. 7. — In cod. *Coislin.* CCXIX. *Theod. Prodromi* enarratio in canones etc. explicantur cantica et Troparia s. versiculi, quae in singularum sollemnitatum officiis occurrunt. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 273. — *Venet.* in cod. Naniano CLXXV. v. cat. codd. gr. Nan. p. 384. sq. et p. 386. de cod. CLXXVIII. *Harl.*

k) Exstat *Vindobonae* in cod. caesar. CCXCVIII. de quo late differit *Lambec.* V. p. 556. sqq. *Harl.*

l) Conf. infra, vol. X. pag. 243, 6. ed. vet. — supra ad nr. 4. scriptor. quae in ed. Le Quien nondum reperiuntur. — Exstat vero *Vindobonae* in cod. caesar. XXV. nr. 4. — cod. CCVI. — codd. CCCXIII. et CCCXIV. v. *Lambec.* comm. vol. III. p. 103. — vol. V. p. 17. sqq. ibique Kollar. quem etiam conferes ad vol. IV. p. 35. sq. — vol. V. p. 577. et 578. in cod. *Coislin.* CCIX. v. *Montfauc.* bibl. Coisl. p. 273. sq. in cod. *Naniano* CLXXV. — Io. Damasc. fragmm. sunt *Mosquae* in cod. Syn. v. *Matthaei* notit. codd. etc. p. 21. sq. *Harl.*

Marci Ergenici, in quosdam canones Io. Damaſceni expoſitio. [m])

Ab eodem Allatio praeter ea, quae Lequinius exhibet de Damaſceno, miſſa fuere ad Aubertum 1) *Conſtantini Acropolitae* Oratio, τοῦ σοφωτάτου κυροῦ, Κωνςαντίνου Λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου λόγος εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην Δαμασκηνόν. Incip. Τῷ Ἰωάννῃ τὸν λόγον, τῷ ἐκ Δαμασκοῦ τὰ ἐγκώμια. 2) De eodem Damaſceno ex *Macario Antyrano.* Incipit: ἡ τοίνυν ἐνθεῖσα ἁγία καὶ οἰκουμενική. 3) Ἀκολουθία εἰς τὸν ὅσιον Πατέρα ἡμῶν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν. Incip. ποίοις ὑμνῳδῶν ᾄσμασι τοῦ κανόνος. Al. τὸν μουσικὸν τῆς ἐκκλησίας τέττιγα. 4) Ἀκολουθία ἄλλη εἰς τὸν αὐτόν. Incip. χαίροις ἐκκλησίας ὄργανον. τοῦ κανόνος ἡ ἀκροστιχὶς κατὰ ἀλφάβητον, καὶ ἐν τοῖς θεοτοκίοις Φιλοθέου. Al. Ἀδωναΐ σοι τὴν ᾠδὴν σεπτὴν καί. 5) Ἀθανασίου τοῦ χατζύκη μεγαλυνάρια εἰς Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν. Incip. μακαρίζομεν σὲ, Ἰωάννη σοφὲ, ὡς χαρίτων λογικῶν. 6) Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Κοσμᾶ τοῦ ποιητοῦ. Incip. Τιμᾶν ἐςὶν ἄξιον τοὺς ἐφευρηκότας τὰ κάλλιςα. Scriptor profitetur, ſe narrare de Iohanne Damaſceno, quae praeteriit Ioannes, Hieroſolymitanus, in eius vita.

XII. Poſt Ioannem Damaſcenum ANTONIVS, qui a ſtudio colligendi MELISSA, ſiue *Apis,* dictus eſt, locos communes ſententiarum e ſacris, eccleſiaſticis et externis ſcriptoribus, ſub titulis CLXXVI. digeſſit duobus libris. Prodierunt primum graece cum Theophilo contra Autolycum et Tatiano contra gentes, locisque communibus [*] S. Maximi, de quibus ſupra dixi, curante *Conrado Geſnero,* qui latinam quoque verſionem ad voluminis calcem ſubiunxit. Tiguri 1546. fol. Verſio Antonii Meliſſae partim eidem Geſnero, partim *Ioanni Ribitto,* Sabaudo, debetur. Eamdem habeo excuſam ſeparatim Antwerpiae 1560. in 12. De aliis editionibus, quibus *Antonii* collectanea Maximo, vel etiam Stobaeo, admixta feruntur, in Maximo et Stobaeo iam dixi. In praeſenti tantum moneo de aetate huius Antonii, rem non eſſe plane exploratam, neque exinde, quod Theophylactum laudat, ſtatim eum cum *Caueo* vol. II. p. 219. ad medium ſaeculum duodecimum reiiciendum eſſe duxerim. [n]) Theophylactus enim, qui ab Antonio citatur, non eſt Theophylactus,

m) *Marci Eugenici,* epiſcopi Epheſini, Triadici ſ. de S. Trinitate et octo canones ſ. cantica in b. Mariam ſunt *Vindob.* in cod. caeſar. CLXXXVII. teſte *Neſſelio* in cat. codd. caeſar. part. I. p. 275. aut ſecundum *Lambec.* vol. V. p. 593. ſq. in cod. CCCXXV. conf. infra vol. X. p. 531. ed. vet. *Harl.*

n). Et tamen, quod Antonius laudat Theophylactum, Bulgar. archiepiſc. atque ab Ioanne, patriarcha Antiocheno, a. C. 1111. florente, (v. *Neſſel.* cat. codd. caeſar. part. I. pag. 581. de cod. CCLXXVI. inprimis *Lambec.* comm. V. p. 222. ſq. cum nota Kollar.) citatur, *Hamberger.* in: zuverl. Nachr. IV. pag. 45. ſq. putat cum Caueo, illum vixiſſe ante a. 1110. quae tamen argumenta mihi infirma eſſe videntur. Probabilius igitur *Saxius* in Onom. II. p. 87. ſq. Antonii aetatem adligat a. C. circ. 760, quoniam Ioannis Damaſceni exemplum imitatus, ſententiarum locos communes digeſſerit. De Anton. Meliſſa v. quoque *Io. Molleri* Homonymoſcop. ſect. II. cap. VI. §. IV. p. 417. et, quos iam laudauit *Hamberger, L. Ell. du Pin* nouv. biblioth. des AA. eccl. *C. Oudinus* comment. de SS. eccl. tom. II. p. 750. Magnam biblioth.

lactus, Bulgarorum archiepiſcopus, ſed Theophylactus Simocatta, ſaeculi ſeptimi ſcriptor, qui claruit vltimis Heraclii, imp., temporibus. Antonium Meliſſam Io. Damaſceni diſcipulum adpellari video a *Paulo Colomeſio* p. 136. Obſeruationum ſacrarum, neſcio, an proprie hoc ita volente intellectum, an tantum eum ita adpellante ideo, quod ſcribendi genus idem poſt Damaſcenum imitatus fuit. Sed ecce tibi titulos capitum Antonii, quibus numeros Wechelianae etiam editionis, in qua Maximo et Stobaeo leguntur admixta, adnotaui.

Lib. I. cap. 1. Περὶ πίστεως καὶ εὐσεβείας εἰς Θεὸν, καὶ ὅτι παντὸς ἀγαθοῦ ὑπερέχουσιν, ὁπηνίκα μάλιστα διὰ τῶν ἔργων ἀναλάμπουσιν. edit. Wechel. c. 286.	1. De fide ac pietate in Deum, et quod bonis omnibus antecellant, quando maxime per bona opera reſplendent.
2. Περὶ τῶν παραβεβηκότων τὴν εὐσέβειαν καὶ πίστιν, καὶ εἰς Θεὸν ἀσεβούντων. 287.	2. De illis qui pietatem ac fidem praeuaricantur et in Deum impii ſunt.
3. Περὶ ἀγάπης, καὶ πάλιν φόβου πρὸς τὸν Θεόν. 289.	3. De amore et timore DEI.
4. Περὶ τῶν μὴ φοβουμένων τὸν Θεὸν μηδὲ ἀγαπώντων αὐτόν. 290.	4. De illis, qui Deum non metuunt nec amant.
5. Περὶ ἐλπίδος εἰς Θεὸν, ὅτι χρὴ εἰς Θεὸν ἐλπίζειν, καὶ μὴ εἰς τὰς ἀνθρώπων προστασίας. 291.	5. De ſpe in Deum, quod in Deum ſperare oporteat, et non in praeſidia hominum.
[P] 6. Περὶ τῶν πεποιθότων ἐπὶ πλούτῳ καὶ ἀνθρώποις καὶ μὴ εἰς Θεὸν τὴν ἐλπίδα καὶ πεποίθησιν ἐχόντων. 292.	[P] 6. De illis, qui freti ſunt opibus ac hominibus, ac non in DEO ſpem et fiduciam collocant.
7. Περὶ ἀρετῆς, 11.	7. De virtute.
8. Περὶ σοφίας καὶ συνέσεως καὶ φρονήσεως. 25.	8. De ſapientia et intellectu et prudentia.
9. Περὶ ἀφροσύνης, ἄφρονος, καὶ ἀνοήτου καὶ ἀπαιδεύτου καὶ μωροῦ. 33.	9. De inſipiente, ſtolido, imperito et ſtulto.
10. Περὶ βουλῆς καὶ ὅτι χρὴ μετὰ βουλῆς καὶ σκέψεως πάντα ποιεῖν. 30.	10. De conſilio et quod conſulto conſiderateque omnia ſint agenda.

11. Περὶ

biblioth. eccl. h. v. et *R. Ceillier* Hiſt. gen. des AA. eccl. tom. XXI. p. 205. — De cod. quodam v. ſupra vol. VIII. p. 96. — *Vindobonae* in bibl. caeſar. cod. CCVII. nr. 1. ſunt, vti *Lambec.* comm. V. p. 19. ſq. titulum reformandum duxit, τοῦ — Ἀντωνίου, τοῦ ἐκ τῶν θείων γραφῶν ἀνθολογήσαντος, καὶ Μέλισσαν τὸ βιβλίον ὀνομάσαντος, κεφάλαια περὶ ἤθους ἀνθρώπων καὶ χρηστῆς πολιτείας, ſ. capp. XCI. de moribus hominum et bona conſuetudine, (de quo opuſc. vide etiam *Oudin.* l. c.) — in cod. CCXIV. nr. 20. ex *Io. Stobaei*, *Antonii* et *Maximi* locis communibus capp. tria de honore parentum et amore liberorum, de timore dei, et de peccato atque confeſſione. v. *Lambec.* V. p. 94. ſq. — De collectione ſententiarum in cod. Laurent. Medic. XV. 4. plut. 7. v. *Bandin.* cat. codd. gr. Laur. I. pag. 252. ſq. — *Ant. Mel.* loci communes *Paris.* in codd. MCLXIX. et MCMLXXXVI. *Harl.*

38. Περὶ

38. Περὶ νηστείας καὶ ἐγκρατείας. Ed. Wechel. 86.
39. Περὶ ἀκρασίας καὶ γαστριμαργίας. 87.
40. Περὶ ἀσωτίας. 74.
41. Περὶ μέθης. 88.
42. Περὶ ὕπνου. 89.
43. Περὶ ἐνυπνίων. 90.
44. Περὶ πίστεως. 285.
45. Περὶ προνοίας. 284.
46. Περὶ προσευχῆς. 294.
47. Περὶ πράξεως. 295.
48. Περὶ διδαχῆς καὶ λόγων, καὶ ὁμιλίας. 296.
49. Περὶ νουθεσίας. 68.
[¶] 50. Περὶ παιδείας καὶ φιλοσοφίας. 210.
51. Περὶ ἐπαίνου. 69.
52. Περὶ κολακείας. 65.
53. Περὶ ψόγου καὶ διαβολῆς. 70.
54. Περὶ μνήμης. 110.
55. Περὶ ψυχῆς. 293.
56. Περὶ ἰατρῶν. 245.
57. Περὶ νοσούντων. 241.
58. Περὶ θανάτου 261.
59. Περὶ τοῦ γνῶθι σεαυτόν. 103.
60. Περὶ κάλλους. 161.
61. Περὶ δόξης, 162.
62. Περὶ φθόνου. 140.
63. Περὶ γέλωτος. 91.
64. Περὶ λογικοῦ καὶ λογισμοῦ. 26.
65. Περὶ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου. 5.
66. Περὶ φόβου. 258.
67. Περὶ νόμου. 143.
68. Περὶ τοῦ ὅτι δεῖ τιμᾶν ἀρετὴν, καὶ κολάζειν κακίαν. 3.
69. Περὶ τοῦ, ὅτι εὔκολος ἡ κακία καὶ δυσπόριστος ἀρετή. 4.
70. Περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. 248.
71. Περὶ βίου ἀνωμαλίας. 246.
72. Περὶ λύπης καὶ ἀθυμίας. 240.
73. Περὶ σιωπῆς καὶ ἀποῤῥήτων. 128.

38. De ieiunio et continentia.
39. De continentia et gula.
40. De luxuria.
41. De ebrietate.
42. De somno.
43. De insomniis.
44. De fide.
45. De prouidentia.
46. De oratione, seu precatione.
47. De actione.
48. De doctrina et sermone et conuersatione.
49. De admonitione.
[¶] 50. De disciplina et philosophia.
91. De laude.
52. De adulatione.
53. De vituperatione et obtrectatione.
54. De memoria.
55. De anima.
56. De medicis.
57. De aegrotantibus.
58. De morte.
59. De cognoscendo seipsum.
60. De pulcritudine.
61. De gloria.
62. De inuidia.
63. De risu.
64. De rationali et ratione.
65. De voluntario et non voluntario.
66. De timore.
67. De lege.
68. De honoranda virtute et puniendis vitiis.
69. Quod malitia in promtu sit, virtus acquisitu difficilis.
70. De secunda et aduersa fortuna.
71. De vitae inaequalitate et inconstantia fortunae.
72. De tristitia et animi aegritudine.
73. De silentio et secretis.

74. Περὶ πολυλόγων καὶ ταχυλόγων καὶ ἐκφερομυθούντων μυστήρια. 135. Edit. Wechel.

74. De loquacibus et illis, qui vel multum, vel leuiter loquuntur et de iis, qui arcana diuulgant.

75. Περὶ τῶν ἑαυτῶν γλῶτταν καὶ στόμα φυλαττόντων, καὶ τοῦ μὴ σκληρῶς καὶ ἀπηνῶς διαλέγεσθαι. 131.

75. De illis, qui linguam suam custodiunt, et de colloquio non duro neque contumace.

[P] 76. Περὶ τῶν μὴ φυλαττόντων τὸ ἑαυτῶν στόμα καὶ τὴν γλῶτταν. Solus titulus superest.

[P] 76. De illis, qui os suum et linguam non custodiunt.

Lib. II. c. 1. Περὶ βασιλέως χρηστοῦ καὶ δικαίου, καὶ περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, edit. Wechel. 149.

Lib. II. cap 1. De bono iustoque rege et de imperio ac potestate.

2. Περὶ βασιλέως μὴ λίαν θαυμαζομένου. 150.

2. De rege non laudabili.

3. Περὶ ἐπισκόπων χρηστῶν, καὶ φυλαττόντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι ὁ σεμνὸς καὶ ἀνεπίληπτος τούτων βίος παίδευμα γίνεται τοῖς ὑποτεταγμένοις. 299.

3. De bonis episcopis et praecepta DEI servantibus, et quod vita ipsorum honesta et inculpabilis doctrinae exemplar subditis exhibeat.

4. Περὶ ἐπισκόπων μοχθηρῶν, καὶ μὴ φυλαττόντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ. 300.

4. De prauis episcopis et praecepta DEI non obseruantibus.

5. Περὶ ἀρχόντων χρηστῶν 154.

5. De bonis principibus.

6. Περὶ ἀρχόντων πονηρῶν. 154.

6. De malis principibus.

7. Περὶ δικαστῶν ἀδεκάστων καὶ καθαρὰς ἐχόντων τὰς χεῖρας, καὶ κρίμα καὶ δικαιοσύνην ποιούντων, καὶ ὅτι εὐάρεστον τῷ θεῷ εὐθείας τὰς κρίσεις ἐκφέρειν. 1,5.

7. De iudicibus incorruptis et manus puras habentibus et iudicium ac iustitiam promouentibus, et quod Deo iudicia recta pronunciari gratissimum sit.

8. Περὶ δικαστῶν προσωποληπτῶν καὶ δωροδοκουμένων καὶ ἀθέσμως κατακρινόντων. 156.

8. De iudicibus, personas accipientibus et munera capientibus et iniuste condemnantibus.

9. Περὶ γονέων χρηστῶν, καὶ ὅτι χρὴ διὰ σπουδῆς καὶ προσηκόντως τὰς τῶν τέκνων ἀναγωγὰς ποιεῖσθαι. 200.

9. De bonis parentibus et quod liberorum educatio studiose ac decenter institui debeat.

10. Περὶ γονέων καταφρονητικῶς ἐχόντων τὰς τῶν τέκνων ἀγωγάς. 202.

10. De parentibus, qui circa liberorum educationem negligentes sunt.

11. Περὶ παίδων τιμώντων γονεῖς, καὶ ὅσα ἕπεται ἀγαθὰ τοῖς ὑπακούουσιν αὐτοῖς. 203.

11. De liberis, parentes honorantibus et quanta bona obedientes eis sequantur.

[P] 12. Περὶ πατραλοίων καὶ μητραλοίων, καὶ ὅσα ἕψεται αὐτοῖς κακά 204.

[P] 12. De parricidis et secuturis eos malis.

13. Περὶ υἱοῦ σοφοῦ. 205.

13. De filio sapiente ac prudente.

14. Περὶ

39. Περὶ μισοπονηρίας καὶ τῶν τὰ ἄτοπα ἀποστρεφομένων. Ed. Wechel. 7.

39. De odio malitiae, deque illis, qui auersantur absurda.

40. Περὶ χαιρεκάκων καὶ ἀποδεχομένων τὰ πονηρά. 19.

40. De illis, qui gaudent rebus malis, et praua complectuntur.

41. Περὶ πολιτῶν ἀγαθῶν. 12.

41. De ciuibus bonis.

42. Περὶ πολιτῶν μοχθηρῶν. 21.

42. De ciuibus improbis.

43. Περὶ μοναχῶν χρηστῶν καὶ ἡγουμένων ἀγαθῶν. 14.

43. De monachis frugi, et bonis abbatibus.

44. Περὶ μοναχῶν παλιμβόλων καὶ παλινδρομούντων εἰς κακίαν. 24.

44. De monachis, iterum delinquentibus et redeuntibus ad malitiam.

45. Περὶ φιλέργων καὶ σπουδαίων, καὶ ὅτι χρὴ πονεῖν, ὠφέλειαν γὰρ ἔχει. 119.

45. De hominibus gnauis ac studiosis, et quod laborandum sit, vtile enim esse.

46. Περὶ μισέργων καὶ ὀκνηρῶν καὶ καταφρονούντων καὶ ῥαθυμούντων. 121.

46. De ignauis, segnibus, negligentibus, et supinis.

47. Περὶ αἰσθητικοῦ ἀνθρώπου. 27.

47. De homine sensato.

48. Περὶ ἀναισθητούντων. 34.

48. De insensatis.

[¶] 49. Περὶ ὀνόματος χρηστοῦ καὶ χάριν ἔχοντος. 164.

[¶] 49. De fama bona et gratiosa.

50. Περὶ ὀνόματος πονηροῦ καὶ χάριν μὴ ἔχοντος. 165.

50. De nomine malo et infamia.

51. Περὶ ζυγῶν καὶ σταθμῶν καὶ μέτρων. 56.

51. De stateris, ponderibus et mensuris.

52. Περὶ ζυγῶν καὶ σταθμῶν καὶ μέτρων ἀδίκων. 56.

52. De stateris, ponderibus et mensuris iniustis.

53. Περὶ ὀργῆς καὶ θυμοῦ. 99.

53. De animi feruore et ira.

54. Περὶ ἀκακίας καὶ μνησικακίας. 9.

54. De simplicitate, seu innocentia et obliuione malorum.

55. Περὶ τοῦ πλησίον, ὅτι χρὴ τὰ βάρη τοῦ πλησίον φέρειν, καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι αὐτοῦ καὶ ἐλέγχειν ἀγαπητικῶς τὰ οὐχ ὡς εἰκὸς γινόμενα παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ μὴ μνησικακεῖν αὐτῷ. 95.

55. De proximo, quod onera proximi ferenda sint et communione iuuanda: et quod amice ipsum delinquentem arguere oportet, et delictorum eius obliuisci.

56. Περὶ τῶν μὴ ἀφιέντων ἀλλὰ μνησικακούντων. 96.

56. De illis, qui non ignoscunt, sed malorum praeteritorum memoriam retinent.

57. Περὶ εὐχαριστούντων καὶ εὐγνωμονούντων. 57.

57. De gratis et candidis.

58. Περὶ ἀγνωμονούντων καὶ ἀχαριστούντων. 58.

58. De ingratis et minime candidis.

59. Περὶ συμβούλου καὶ τῶν συμβουλίαν καὶ ἐλέγχους δεχομένων· χρὴ δὲ γινώσκειν, ποταπὸς ὁ σύμβουλος. Titulus solus superest.

59. De consultore ac illis, qui consilium et reprehensionem admittunt. Dignoscendum autem, qualisnam sit consultor.

60. Περὶ

60. Περὶ τῶν συμβουλὴν καὶ ἔλεγχους μὴ δεχομένων. Ed. Wech. 36. | 60. De illis, qui consilium et redargutionem non admittunt.

61. Περὶ αἰσχύνης ἀγαθῆς. 124. | 61. De pudore bono.

62. Περὶ αἰσχύνης πονηρᾶς. 125. | 62. De pudore prauo.

63. Περὶ τῶν τοὺς ὅρκους συνεγόντων, καὶ ὅτι οὐ χρὴ μάταιον λαμβάνειν ὅρκον ἢ μὴ ὅλως ὀμνύειν. 114. | 63. De illis, qui procliues ad iuramenta sunt: et quod iuramentum non temere vsurpandum, vel omnino iurandum non sit.

[†] 64. Περὶ πολυόρκων καὶ τῶν τοὺς ὅρκους ἀπαιτούντων. 115. | [†] 64. De iurantibus frequenter, et illis, qui iuramenta exigunt.

65. Περὶ ζήλου ἀγαθοῦ καὶ μιμήσεως χρηστῆς. 8. | 65. De bona aemulatione, imitationeque proba.

66. Περὶ ζήλου καὶ μιμήσεως πονηρᾶς. 20. | 66. De aemulatione et imitatione praua.

67. Περὶ ἀγάπης καὶ εἰρήνης καὶ ὁμονοίας καὶ εἰρηνοποιῶν. 75. | 67. De caritate et pace et concordia et hominibus pacificis.

68. Περὶ μίσους καὶ ἔχθρας καὶ τῶν μάχας συναπτόντων. 97. | 68. De odio et inimicitia et illis, qui contentiones promouent.

69. Περὶ καταλαλούντων καὶ περὶ ὕβρεως. 72. | 69. De obtrectantibus et de contumelia.

70. Περὶ γλωσσαλγίας. 134. | 70. De garrulitate.

71. Περὶ ἀντιλογίας καὶ θρασύτητος. 101. | 71. De contradictione et temeritate.

72. Περὶ προπετοῦς καὶ ἀναιδοῦς καὶ ὀργίλου καὶ θυμώδους καὶ ἐξυχόλου. 100. | 72. De temerario et imprudente et iracundo et feruido et biliofo.

73. Περὶ ταπεινοφρονούντων καὶ πτωχῶν τῷ πνεύματι. 42. | 73. De illis, qui humiles et pauperes spiritu sunt.

74. Περὶ ὑπερηφάνων καὶ σοβαρῶν καὶ ἀλαζόνων καὶ κενοδόξων. 45. | 74. De superbis et fastuosis et arrogantibus et inanis gloriae studiosis.

75. Περὶ φιλαυτίας. 105. | 75. De amore sui.

76. Περὶ πολυπραγμοσύνης καὶ ἡσυχίας. 46. | 76. De curiositate et tranquillitate et quiete.

77. Περὶ συνοχῆς πραγμάτων καὶ περισπασμοῦ 47. | 77. De vita negotiosa et variis occupationibus distracta.

78. Περὶ παῤῥησίας καὶ ἐλέγχου. 67. | 78. De fiducia libere loquendi et redargutione.

79. Περὶ εὐγενείας καὶ δυσγενείας. 217. | 79. De nobilitate et ignobilitate.

80. Περὶ συνηθείας καὶ ἤθους. 144. | 80. De consuetudine et amore.

81. Περὶ ἐλευθερίας. 216. | 81. De libertate.

82. Περὶ τοῦ συνειδότος. *) | 82. De conscientia.

83. Περ

*) Hoc caput in edit. Wechel. non inuenio, est autem breue et vnico sed insigni Epicteti loco absoluitur, quo docemur, vt pueros paedagogis, ita adultos nos et viros conscientiae custodiendos a DEO traditos esse.

[†] 83. Περὶ χρηστότητος. Ed. Wech. 137.	[†] 83. De benignitate.
84. Περὶ πραΰτητος καὶ εὐλαβείας. 138.	84. De mansuetudine et obseruantia.
85. Περὶ ἁπλοῦ καὶ ἀκάκου τὸν τρόπον. 6.	85. De simplici et innocente moribus.
86. Περὶ πανούργου, καὶ δολίου καὶ σκολιοῦ τὸν τρόπον. 18.	86. De versuto et doloso et obliquo moribus.
87. Περὶ καθαρᾶς καρδίας καὶ τῶν λογισμῶν καὶ συνειδὸς καθαρὸν ἐχόντων. 107.	87. De puro corde et cogitationibus et conscientia pura.
88. Περὶ καρδίας πονηρᾶς καὶ συνειδότος κακοῦ. 108.	88. De corde prauo et conscientia mala et cogitationibus.
89. Περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας. 93.	89. De patientia et longanimitate.
90. Περὶ τῶν μὴ ὑπομενόντων ἀλλ' ὀλιγοψυχέντων. 94.	90. De impatientia et praui animi hominibus.
91. Περὶ πολιτείας σεμνῆς καὶ ὑπακοῆς. 142.	91. De republica honesta et de obedientia.
92. Περὶ πολιτείας ψεκτῆς καὶ ἀνηκόων καὶ ἀνυποτάκτων καὶ ἀπόβλητον τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους ἐχόντων. 142.	92. De republica culpabili et inobedientibus ac immorigeris et prauo ingenio, malisque moribus praeditis.
93. Περὶ ἀμοιβῆς τῶν εὖ καὶ κατ' ἀρετὴν βιωσάντων ἐν ἀπεράντῳ μακαριότητι. 283.	93. De remuneratione donanda illis, qui bene honesteque vixerunt, in beatitudine aeterna.
94. Περὶ ἀμοιβῆς τῶν ἐν κακίᾳ καὶ ἀθέσμως βιωσάντων, καὶ ὅτι διηνεκὴς καὶ ἀπέραντος ἡ ἀποκειμένη αὐτοῖς κόλασις. 283.	94. De retributione illorum qui vitam in malitia et illicite transegerunt, et quod poena perpetua infinitaque eis destinata sit.
95. Περὶ ἀποταγῆς καὶ ὑποταγῆς καὶ ἀσκήσεως. 301.	95. De valedictione mundi et subiectione et vita monastica.
96. Περὶ προεστῶτος. 208.	96. De praefecto.
97. Περὶ τῶν ἐπὶ βρώμασι σκανδαλιζομένων καὶ διαφορᾶς τραπεζῶν. 303.	97. De illis qui propter cibos offenduntur, et mensarum diuersitate.
[†] 98. Περὶ τοῦ μὴ σκανδαλίζειν μήτε κρίνειν τινά. 302.	[†] 98. Quod offendere non oporteat neque iudicare quemquam.
99. Περὶ ἀμελῶν καὶ ῥαθύμων, καὶ ὅτι ἐὰν νήφωμεν, οὐδὲν ἡμᾶς ὁ διάβολος βλάψαι δύναται. 304.	99. De negligentibus ac socordibus, et quod, si fuerimus sobrii, nihil nos laedere poterit diabolus.
100. Περὶ τῆς μεταλήψεως τῶν θείων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων. 308.	100. De participatione diuinorum Christi mysteriorum.

INDEX SCRIPTORVM,

a b

Antonio Melissa laudatorum.

Agatho,

Grego-

Serinus,

XIII. Praeter hactenus commemoratos locorum communium scriptores editos Io. Stobaeum, Maximum, confessorem, Io. Damascenum, et Antonium Melissam, exstant et graecae sententiarum, typis exscriptae, collectiones quaedam, de quibus dicere me memini lib. II. cap. XI. p)

 Variae

p) Ibi p. 744. sq. iam reuocaui, quae Fabr. h. l. suppleuerat. Hic adhuc adiiciam, *Mosquae* in cod. synod. X. contineri *Arsenii*, archiepisc. Monembasiae, Ἴωνιά, s. violetum, (citatum a Fabricio,) h. e. prouerbia, apophthegmata et sententias ex variis auctoribus collecta et secundum alphabetum digesta. Hic liber, ait cl. *Matthaei* in not. codd. Mosquens. pag.

Variae locorum communium collectiones ineditae.

Anonymi Ἀποφθέγματα καὶ γνῶμαι διαφόρων φιλοσόφων κατὰ στοιχεῖον, MS. in bibl. caesarea. *Lambec.* III. pag. 200. *Fabr.* Pag. 493. ed. Koll. in cod. XCII. nr. 2. — *Florentiae* in bibl. Medic. plures exstant codd. in quibus sunt variae sententiarum collectiones, partim ex sacris, partim ex profanis auctoribus contextae; in cod. XV. plut. 7. tres collectiones; — in cod. IV. nr. 4. 5. 6. plut. 58. sententiae veterum sapientum, (quarum collectio exstat etiam *Vindob.* in cod. XIX. nr. 8. sec. *Nesselii* cat. part. III. p. 41.) — in cod. XXXI. plut. 58. et cod. XX. plut. 59. commentar. s. florilegium ex diuersis auctoribus. — in cod. IV. plut. 6. expositiones sacrorum praeceptor. ex variis scriptis, ex quibus *Bandin.* in cat. codd. gr. Laurent. pag. 92. sqq. locum longum euulgauit. — in cod. VIII. nr. 20. 21. 22. excerpta et sententiae variorum. v. *Bandin.* l. c. p. 252. tom. II. p. 444. 478. 537. et tom. III. p. 324. sq. — *Taurini* in cod. quondam regio CCLXXXIII. selecta loca moralia ex diuinis humanisque scriptoribus. v. cat. codd. gr. Taur. p. 383. sq. Pariter in aliis aliarum bibliothecarum codd. MSSt. *Harl.*

Michaelis Apostolii, Ἰωνιά. Vide, quae notaui lib. IV. [cap. 11. vbi scriptores prouerbiorum graeci recensentur, §. IX. vol. V. p. 110. sq.]

Georgidii, monachi, Γεωργιδίου Μοναχοῦ γνωμῶν ἐκλογὴ συλλεγεῖσα ἐκ τῆς θείας γραφῆς καὶ ἁγίων πατέρων καὶ τῶν ἔξω διδασκάλων. Memorat *Allatius de Georgiis* p. 427. qui testatur, in alio codice inscribi: γνῶμαι συλλεγεῖσαι ὑπὸ Ἰωάννου μονάζοντος τοῦ καὶ Γεωργίδη, κατὰ στοιχεῖον. *Fabr. Florent.* in cod. XV. nr. 3. plut. 7. Γνῶμαι συλλεγεῖσαι ὑπὸ Κυρίου μονάζοντος τοῦ Γεωργιδίου. v. *Bandin.* cat. cit. I. p. 252. — *Paris.* in bibl. publ. cod. MCLXVI. nr. 9. — *Venetiis* in cod. Marc. XXIII. de quo cod. praeclare disserit cel. *Morell.* in bibl. gr. et lat. MSt. I. p. 43. sq. qui inter alia, ex sententiis, inquit, multas vel in scriptorum, qui adferuntur, operibus, vel in Stobaei et Antonii Melissae florilegiis esse video: in singulas

pag. 14. est multiplicis vsus. Multa enim multorum auctorum loca ex hoc possunt constitui; multa etiam hic reperiuntur excerpta ex auctoribus, quorum scripta aut ex parte, aut tota interierunt; multorum denique scriptorum renouatur memoria, quae iam prorsus exoleuerat. Delectus in hoc libello est satis perite, acute et studiose factus: scribae etiam satis fuit probabilis diligentia, vt adeo multis de caussis nec inutilem nec ingratum doctis viris laborem videatur in se suscipere, qui hunc libellum aut totum, aut ex maiore parte, omissis nonnullis ex istis prouerbiis minoris momenti, et apophthegmatibus, satis iam celebratis, edat." Hactenus cl. *Matthaei*, qui praeter ea et inscriptionem et magnam epistolae ad Leonem X. pontif. rom. partem ibid. typis describendam curauit. *Florent.* in cod. Medic. XXIX. plut. 9. est collectio locorum communium theologicorum ac philosophicorum, quae dicitur auctorem habuisse *D. Maximum*; sed *Bandin.* in cat. codd. gr. Laur. I. p. 440. not. 5. eam forte *Antonio Melissae* adiudicandam esse suspicatur. add. *Kollar.* not. ad Lambec. comm. V. p. 589. sqq. *Harl.*

gulas tamen inquirere, praesertim *Choricii,* quae multae sunt, operae pretium fortasse fuerit. *Harl.*

Ioannis, monachi, Damasceno antiquioris, parallela in codice Seguieriano et in non paucis diuersa ab illis, quae sub Damasceni nomine Lequinius edidit. Vide [supra §. XI. nr. 30. de Damasc. parallel. et] *Montfauconi* bibliothecam Coislinianam p. 390. qui etiam de variis aliis collectaneorum voluminibus MStis in illa bibliotheca videndus, *Anonymi* quidem p. 188. 192. 412. 413. sq. tum de collectaneis moralibus *Antiochi,* p. 190. seq. et *Niconis* p. 111. 197. seq. *Fabr.* V. *Bandin.* l. c. I. p. 435. sq. de cod. Laurent. XXVI. plut. 9. add. *Fabric.* infra, vol. X. pag. 284. sq. de Nicone: vt aliorum similes collectiones, passim iam memoratas, silentio praetermittam. *Harl.*

Orionis, Thebani, *συναγωγὴ γνωμῶν ἤγουν ἀνθολόγιον πρὸς Εὐδοκίαν τὴν γυναῖκα Βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, βιβλίοις γ'.* Suidae memoratur, et nescio an integra nusquam adhuc exstat, licet fragmenta quaedam illius seruata esse videantur in codice caesareo, de quo *Lambecius* V. p. 279. seq. *Fabr.* s. p. 590. sq. ed. Kollar. de cod. CCCXX. nr. 4. *Harl.*

[Huc quoque pertinet *Macarii Chrysocephali,* (de quo vide supra vol. VIII. p. 675. vsque ad 683. et infra, vol. X. p. 497. sq. vet. ed.) Ῥοδωνιά, seu florilegium sententiarum, e multis scriptoribus congestarum, *Venetiis* in cod. Marc. CCCCLII. quam collectionem late docteque recensuit, bene multa ex illa dedit excerpta et de ipso Macario Chrysoc. egit cl. *Villoison.* in Anecdotis graecis, tom. II. pag. 4—79. add. cel. *Morelli* bibl. gr. et lat. MSt. I. p. 318. sqq. *Harl.*]

CAPVT

[*] CAPVT XXVI. (olim XXXI.)

De CHORICIO, sophista.

PROCOPIVS e Gaza Phoeniciae, scriptor Christianus, a Procopio, Caesareensi, (de quo alibi q) dixi,) diuersus, licet iisdem Iustiniani clarus temporibus, praenomine IOANNES adpellabatur, siquidem is est, de quo hoc scholion ad Ioannis, Gazaei, grammatici, *ἔκφρασιν τοῦ κοσμικοῦ πίνακος* e MS. Palatino legitur apud Holstenium ad Stephanum Byz. in *Γάζα, ἡ πόλις αὕτη φιλόμουσος ἦν καὶ περὶ τοὺς λόγους εἰς ἄκρον ἐσχολακυῖα. Ἐλλόγιμος ταύτης τῆς πόλεως Ἰωάννης Προκόπιος, Τιμόθεος ὁ γράψας περὶ ζώων Ἰνδικῶν, καὶ οἱ τῶν Ἀνακρεοντικῶν ποιηταὶ διάφοροι.* Illum Procopium magistrum suum, functum fato, laudauit pro funere discipulus, CHORICIVS, r) cuius orationem memorauit iam pridem *Photius* codice CLX. *γέγονε δὲ Χορικίῳ καὶ ἡ διδασκάλου τελευτὴ ἐπιταφίου ὑπόθεσις.* s) Ex illa profert nonnihil *Allatius* ad Georgium, Acropolitam pag. 269. et ad epistolas Socraticorum p. 138. Ante Allatium *Casaubonus* p. 89. ad Polybium. Atque edere integram voluit idem Allatius libro *συμμίκτων* septimo. Holstenius quoque, qui ex Vaticano codice exscripsit, editurum se pollicitus est in vita Porphyrii, philosophi. Eamdem, descriptam e codice Holsteniano, pridem miseram ad D. GODFRIDVM OLEARIVM, qui illam Procopii in libros sacros commentariis praemittere destinabat. Sed, quoniam acerbo viri eruditissimi obitu etiam praeclari illius operis spes intercepta, vel saltim in longius dilata tempus est, rogaui praestantissimum IOANNEM CHRISTIANVM WOLFIVM, saepius laudati mihi celeberrimique IO. CHRISTOPHORI WOLFII, pastoris ad S. Catharinae dignissimi fratrem, vt orationem illam latine verteret, quod etiam prompte ac feliciter est exsequutus. Ei alteram eiusdem *Choricii* orationem subiunxi in Somnium, [*] ducem, cum versione, quam itidem, suadente me, composuit nobilissimus GVILELMVS de HERTOGE, Hamburgensis, quum in gymnasio nostro graecis litteris haud ignauiter daret operam. t) Comperi porro, in regis christianissimi codice MS. MMDCLXII. pag. 100. de

q) In volumine VI. bibliothecae huius pag. 248. [f. vol. VII. p. 553. nostrae edit.] Vide etiam, si lubet, quae ibi dixi de *Procopio, Gazaeo*, p. 258. seq. [f. pag. 563. sqq. vbi in not. *mm* et *nn* de *Choricii* oratt. iam notaui quaedam: add. *Villoison* V. C. in anecd. gr. II. p. 46. sq. not. 1. vbi corrigit Fabric. in vol. IX. p. 423. male discedentem a pristina sua sententia, in vol. VII. citato prolata. *Harl.*]

r) Circa a 520. clarus. *Harl.*

s) Plura de *Choricio* ad illum Photii locum v. infra, vol. IX. p. 422. sq. coll. tamen *Villoison.* l. c. *Harl.*

t) Quas deinde binas Choricii orationes, alteram funebrem in Procopium, gr. cum Io. Christiani Wolfii interpretatione, alteram in *Summum ducem*, gr. cum versione Guil. de Hertoge olim h. l. publicarat Fabricius, eas aliquando bono cum deo et lectoribus adnuentibus in Supplementis reponam. Ex priore or. et aliis *Maca-*

de Choricio, ſophiſta, quaedam legi paullo aliter ac in Photii bibl. cap. 160. Deinde ſequi orationes illius quatuor, *) 1) in Σέμμον ϛρατηλάτην, 2) ἐπιτάφιον ἐπὶ Μαρίᾳ μητέρι Μαρκιανȣ̃ Γάζης ἐπισκόπȣ, καὶ Ἀναϛασίȣ Ἐλευθεροπόλεως ἐπισκόπȣ. 3) ἐπιτάφιον ἐπὶ Προκοπίῳ Σοφιϛῇ Γάζης, et 4) μελέτην quamdam: plures enim Choricii μελέτας et συντάξεις λόγων διαφόρες Photius memorat. Citatur etiam Choricius aliquoties in Collectaneis Antonii Meliſſae et S. Maximo. [Add. *Villoiſon* l. c. pag. 67. ſq.]

[*Matriti* in cod. reg. CI. ſunt viginti vel potius XIX. (nam nr. IX. eſt dialexis,) *orationes* ſeu *declamationes Choricii*, maximam partem ineditae, (inſerta tamen *Patrocli ad Achillem* declamatio iam excuſa eſt, et Libanium habet auctorem,) et XXI. Διαλέξεις multiplicis argumenti vel inſertae ſunt hiſce declamationibus vel praefixae. *Iriarte* autem, quod in cat. codd. gr. Matrit. p. 395 — 406. ſingulas orationes, quas omnes a Choricio ſcriptas eſſe docuit, ac Dialexes diligenter copioſeque recenſuit; equidem indicem tantum modo *orationum*, vti pag. 402. latius eſt exhibitus, latinis verbis breuiter repetam:

I. Laudatio Marciani, epiſcopi Gazaei, in qua etiam deſcriptio templi S. martyris, Sergii.

II. Laudatio Marciani, epiſcopi Gazaei, cum eadem deſcriptione.

III. Laudatio Aratii Ducae et Stephani Archontis.

IV. Laudatio Summi Ducis, a Fabricio edita.

V. Oratio nuptialis in Zachariam, vnum ex ipſius diſcipulis.

VI. Orat. nuptialis in Procopium, Ioannem et Eliam, ipſius diſcipulos. Vtraque orat. exſtat quoque in cod. Matrit. CXV. fol. 249. et 251. v. *Iriart.* p. 464. et 465.

VII. Orat. funebris in Mariam, matrem Marciani, epiſcopi Gazaei, et Anaſtaſii, Eleutheropolitani epiſcopi. Eſt quoque in cod. CXV. v. *Iriart.* p. 461. — Cl. *Villoiſon* eam l. c. pag. 21. ſqq. ex cod. *Paris.* publicauit notisque illuſtrauit.

VIII. Or.

Macarius Chryſocephalus in Ῥοδωνιᾷ dedit excerpta. v. *Villoiſon* l. c. pag. 26. et 47. ſqq. Vtraque autem exſtat in cod. reg. *Matrit.* CI. fol. 39. et 60. Ibi tamen prior in cod. Matr. rectius incipit ὁ λόγος ἄχθεται (*aegre fert*, *dolet*) quam ap Fabric. ὁ λόγος εὔχεται. v. *Iriart.* cat. codd. gr. Matrit. p. 396. et 397. *Harl.*

*) Secundum cat. codd. *Paris.* regg. tom. II. p 582. ſunt in cod. MMCMLXVII. *Choricii* 1) orat. in laudem Summi Ducis, praemiſſa illius vita, (quae orat. exſtat quoque in cod. MMMLXXXVII. nr. 4. ex cod. Vaticano. v. *Montfauc.* bibl. bibl. MSSt. I. p. 3. *D.* 2) orat. funebris in laudem Mariae, Marciani, Gazae, et Anaſtaſii, Eleutheropoleos epiſcoporum, matris; 3) or. funebris in Procopium, Gazaeum; 4) eiusdem declamatio de tyrannicida. — *Choricii* dicta ſententiaeque citantur etiam in *Arſenii* Ἰωνιᾷ, ſ. violario, de quo paullo ante ad §. XIII. ſuperioris capitis quaedam notauimus. item in *Georgidii* collectione ſententiarum, ſub finem capitis anteced. laudata. *Harl.*

VIII. Or. funebris in Procopium, a Fabricio edita.

IX. Declamatio pro Polydamante aduerfus Priamum.

X. Declamatio pro Priamo aduerfus Polydamantem.

XI. In Iuftiniani, imperatoris, Brumalia, extemporalis *dialexis*. Haec exftat quoque in cod. Matrit. CXV. fol. 215. v. *Iriart.* p. 464.

XII. Pro Lydis declamatio.

XIII. Miltiades, f. decretum Miltiadis.

XIV. Pro forti iuuene, amatam virginem praemii loco poftulante, auaro patre contradicente.

XV. Pro auaro patre, contradicente iuuene.

XVI. Declam. tyrannicidae, pro tyranno interfecto praemium poftulantis. Cl. *Villoifon* in Anecd. gr. II. p. 52. fqq. eam, e cod. Paris. defcriptam, publici iuris fecit.

XVII. Pro Spartiata declamatio.

[XVIII. Patrocli ad Achillem oratio Libanii.]

XIX. Pro forti declamatio.

XX. De Mimis.

XXI. Pro patre, filiae interfectore: haec declamatio in cod. XLIX. multis aliis Libanii oratt. inferta legitur, fed in margine adfcriptum eft: Αὕτη μελέτη Χορικίου ἐστίν.

De reliquis, quae infunt illi codici, ad Choricium pertinentibus, ipfe Iriarte eft confulendus.

Cel. *Villoifon.* in anecdd. graecis II. p. 18. fqq. omnia *Choricii* fragmenta, quae e Macario erui potuerunt, diligenter collegit, et comparauit cum iis, quae *Iriarte* ex fuo cod. obferuarat, eaque cum duabus Choricii oratt. ineditis et e cod. Paris. defcriptis et antea iam indicatis, exhibuit, adiectis eruditis adnotationibus. *Harl.*